CANDELA

Foaĭă bisericească-literară.

ANUL 1888.

Cernăuţi.
Tipografiea archiepiscopală. — Staţiunea telefonului Nr. 47.
1888.

Consemnăciunea

materiilor din „CANDELA“ pe anul 1888.

Pag.

Psichologia în însemnătatea eĭ pentru desceptarea, cultivarea și înaintarea vieței religioase 1. 53, 111, 167. 233

Omiliele sântului Ioanŭ Chrisostomu la epistola cătră Romanĭ (urmare) 11, 62, 118, 317. 385, 442, 509, 631, 694

Распространеніе христіанской вѣры при апостолахъ . . . 20

Predică pentru ḑiŭa sântului Ioanŭ Botedătoriul 30

Frântură de cuvêntare poporală . , ... 34

Науки для народа . . . 49, 89, 357, 418, 476, 541, 603. 668

Исторія базиліанского ордена . . 73, 129, 188, 258, 329, 397

Predică despre necesitatea învĕțămêntuluĭ relegĭunariŭ . . . 85

Predică despre beția 139

Cuvêntare ținută de prof. Dr. E. Voiuțchi în biserica seminarială a Metropolieĭ în ḑiua patronilor eĭ marilor învĕțătorĭ aĭ lumiĭ și ierarchĭ Vasiliu celŭ mare, Grigoriŭ teologul și Ioanŭ gură-de-aurŭ . . 145

Слово произнесенне въ церквѣ при похоронахъ бл. п. Зиновіи изъ Томащуковъ Прокоповичъ въ Бергометѣ надъ Серетомъ дня 16/28 Января 1888 149

Проповѣдь надгробная выголошена надъ тлѣнными останками р. б. Зиновіи Прокоповичъ рожд. Томащукъ 156

Catechesele celuĭ între sânțiĭ părintelui nostru Cirilŭ Archiepiscopul Ierusalimuluĭ 177, 243

Листъ пастырскій 197

Predică pentru Duminica a 5 din postul patru-ḑecimeĭ . . . 199

Cuvêntare poporală despre lene 202

Слово на недѣлю Сыропустную 211

Слово о христіянскоі сповѣди 218

Consciința misiuniĭ istorice 255

Predică la Duminica Tomeĭ 269

Predică despre învieĭarea morților 275

Слово въ недѣлю цвѣтную (Baiŭ) 282

Наука о нѣянствѣ 288

Istoria catechumenatuluĭ crestinu . . 305, 377, 433, 499, 559, 625, 687

Predică la ḑiŭa înălțăriĭ Domnuluĭ 342

Слово на цминтари при общомъ помиианіи усопшихъ . . . 350
Cuvêntare pentru Duminică a 7 după Rusalie 406
Predică pentru serbătoarea s. Ilią 413
Описаніе монастырей и нѣкоторыхъ церквей въ Буковинѣ . 446–516
Omilią pentru Duminica 13 după Rusalie . . . . .
Predică la tăierea capului s. Ioanŭ botedătorĭul . . .
Слово въ день закладыванья угольного камена подъ сооруженіе
Церкви въ Бергометѣ надъ Серетомъ . . . 473
Predică pentru Duminica 18 (19) după Rusalie . . 529
Predică despre beția 581
Chiămarea și activitatea apostolui Pevelŭ 569
Православная Церковь на Буковинѣ 580–619
Predică la sĕrbătoarea s. Prea Cuvioase Parascheve . . . 593
Predică pentru Duminica 22 după Rusalie 598
Ŭă privire fugitivă în istoria bisericească a Românilor . . 634
Parenesă 664
Cuvêntŭ 66
Житіе и Страданіе святыя велокомученицы Варвары . . . 700
Predică pentru diua s. Ierarchŭu Nicolaŭ 715
Cuvêntŭ ținutŭ la sânțirea unui cimiterĭu nou 720
Проповѣдъ въ недѣлю передъ рождествомъ Христовомъ . . . 723
Cronică . . . 44, 94, 159, 223, 294, 362, 425, 484, 550, 609, 675, 731

CANDELA.

Foaiă bisericească-literară.

Apare ŭă-dată pe lună.

Nr. I. Cernăuți, 1. Ianuarie 1888. Anul VII.

PSICHOLOGIA

in insemnătatea eĭ pentru desceptarea, cultivarea și inaintarea vieței religioase.

Fiinţa omuluĭ o facŭ sufletul şi trupul. Sufletul omuluĭ fără trupŭ este unŭ sufletŭ, dară nu-ĭ omŭ, aşá şí trupul omuluĭ fără sufletŭ este numaĭ unŭ trupŭ, dară nu-ĭ omŭ.

Împreunându-se sufletul cu trupul, se începŭ felĭurite şi nenumĕrate activităţĭ. Inima bate, plûmâiĭ rĕspiră, sângele circuleaḑă, sufletul simţesce etc. De aceea şí definescŭ: „Vieaţa este a fi activŭ“ şí numescŭ activitatea organismuluĭ trupescŭ, care urmeaḑă fără voĭa omuluĭ, vieaţa luĭ fisică, eară activitatea sufletuluĭ vieaţa luĭ psichică, sufletească seaŭ spirituală.

Trupul şi sufletul, fiă-care în felĭul sĕŭ, sûntŭ supuse desvoltărieĭ. Aceasta este legată de doaŭĕ condiţiunĭ principale; pe de-ŭă parte se cere, ca atâtŭ trupuluĭ câtŭ şí sufletuluĭ să i-se dee cele-ce li înăinteaḑă desvoltarea, pe de alta parte, ca şí unul şí altul să fiă feriţĭ de toate, câte li-ar împedecá desvoltarea seaŭ li-ar face-o chĭarŭ cu neputinţă.

Dacă le împlinimŭ aceste doaŭĕ condiţiunĭ principale, atuncĭ facemŭ ceea-ce-ĭ omul dĕtorĭŭ să facă din partea sa pentru desvoltarea proprĭă seaŭ a aproapeluĭ sĕŭ; noĭ într'aşá unŭ caḑŭ, ca să vorbimŭ cu

cuvintele sântului apostolŭ Pavelŭ, plântămŭ şi udămŭ, eară Dumneḑeŭ este celŭ-ce dă crescere. [1])

Pe posibilitatea, de a puté înrîurí asupra desvoltării spiritului omenescŭ, se băseaḑă posibilitatea creşterii şi a învĕţămêntului. Cum îĭ de urmatŭ la înrîurire, învĕţămŭ prin esperinţă, deşí adese-orí deabĭá după multe rĕtăciri. Dară spiritului omenescŭ îĭ este propriŭ, că elŭ, ajungêndŭ la ŭă treaptă anumită a culturei, nu se mulţămesce cu atâta, de a fi constatatŭ faptul, ci caută şi necsul căusalŭ alŭ faptului, elŭ vrea să cunoască c a u s a şi e f e c t u l, motivele şi urmările lor. Elŭ caută şi află legĭ, cărora li sûntŭ supuse fenomenele. Celŭ-ce nu cultiveaḑă însuşietatea această a spiritului sĕŭ, acela lucră în contra rônduirilor creatorĭului, în contra învĕţăturei esprimate chĭarŭ a luĭ Isusŭ Christosŭ. Aşá cerêndŭ ŭă-dată fariseiĭ şi saducheiĭ dela Isusŭ unŭ semnŭ din cerĭŭ, elŭ li-a ḑisŭ: »C â n d ŭ s e f a c e s a r ă, ḑ i c e ţ ĭ: s ĕ n i n ŭ v a f i, c ă s e r o ş e s c e c e r ĭ u l. Ş i d e m i n e a ţ ă ḑ i c e ţ ĭ: A s t ă - ḑ ĭ v a f i v r e m e t u r b u r e, c ă s e r o ş e s c e p o s o m o r î t ŭ c e r ĭ u l. F ă ţ a r n i c i l o r, f a ţ a c e r ĭ u l u ĭ o s c i ţ ĭ j u d e c á, e a r ă s e m n e l e v r e m i l o r n u l e p u t e ţ ĭ.« [2])

Omul a ascultatŭ de această poroncă a luĭ Dumneḑeŭ atâtŭ în privinţa vieţeĭ fisice câtŭ şí a celeĭ psichice. Elŭ a căutatŭ legile, prin carĭ îĭ este vieaţa condiţionată. Unŭ productŭ alŭ ostinelelor luĭ sûntŭ amêndoaŭĕ sciinţele, dintre carĭ una o numescŭ fisiologiă şi cea-l'altă psichologiă. [3]) Cea dintâĭŭ înfăţişaḑă legile vieţeĭ fisice, eară a doaŭă ale vieţeĭ psichice. [4])

---

[1]) I. Cor. 3, 5—7: „Cine dară este Pavelŭ și cine este Apollos, fără numaĭ slujitorĭ, prin carĭ aț ĭ creḑutŭ, și fiesce căruța precum Domnul ĭ-a datŭ. Eŭ am săditŭ, Apollos a udatŭ. eară Dumneḑeŭ a făcutŭ crescere. Pentru aceea nicĭ celŭ-ce sădesce este ce vá, nicĭ celŭ-ce udă, ci Dumneḑeŭ celŭ-ce dă crescere.“ — [2]) Mat. 16, 2—3. — [3]) Wilhelm Wundt, Grundzüge der physiologischen Psychologie. Leipzig 1874 p. 1: Das vorliegende Werk gibt durch seinen Titel schon zu erkennen, dass es den Versuch macht, zwei Wissenschaften in Verbindung zu bringen, die, obgleich sie sich beide fast mit einem und demselben Gegenstande, nämlich vorzugsweise mit dem menschlichen Leben, beschäftigen. doch lange Zeit verschiedene Wege gewandelt sind.“ — [4]) Dr. Franz Brentano, Psychologie vom empirischen Standpunkte. Leipzig 1874 p. 4: „Psychologie ist die Wissenschaft von der Seele.“ p. 6: „Psychologie ist die Wissenschatt, welche die Eigenthümlichkeit und Gesetze der Seele kennen lehrt, die wir in uns selbst unmittelbar durch innere Erfahrung finden und durch Analogie auch in Andern erschliessen.“ p. 23: „Es steht also nichts im Wege, wenn wir statt der Begriffsbestimmung der Psychologie als Wissenschaft von der Seele die jüngere uns eigen machen, dass die Psychologie die Wissenschaft von den psychischen Erscheinungen ist.“

Dacă cunoascemŭ legile, cărora li e supusă vieaţa psichică, atuncĭ sûntemŭ în pusĕcĭune, a avé cu siguritate înrîurinţa recerută asupra vieţeĭ spirituale, în cadurĭ anormale a face ŭă diagnosă dreaptă, a cunoasce rĕul şi a-'lŭ depărtá. Decĭ este chĭarŭ, de ce însemnătate este psichologia pentru desceptarea, cultivarea şi înaintarea vieţeĭ religioase. Aceasta însemnătate are să se ilustreḑe în cele următoarĭe pe basa unor învĕţături psichologice.

A. *Inainte de toate ne învaţă psichologia, că trupul şi sufletul nostru staŭ întru ŭă înrîurinţă reciprocă.*

a) In ce modŭ este împreunatŭ trupul cu sufletul, cum înrîuresce unul asupra altuĭa, este ŭă taĭnă ca miĭ de taĭne de ale nătureĭ, care ne încungĭură. [1]) Şi aceasta se pare, că va rĕmâné taĭnă pentru neamul omenescŭ pentru totŭ-dea-una, dară cum-că unul înrîuresce asupra altuĭa, şi că aceasta înrîurinţă reciprocă este supusă unor legĭ anumite, aceasta o învaţă nu numaĭ psichologia, ci o scie şí fiă-care din esperinţă.

Afară de aceea, că simţurile îĭ staŭ sufletuluĭ spre dispusĕcĭune, că sufletul pecĭoarile, mânele, în genere mădulările trupuluĭ le pune în mişcare, scurtŭ ḑisŭ, afară de mişcările, carĭ le facemŭ cu consciinţă şi cu voĭa, aŭ toate stările sufletuluĭ nostru ŭă înrîurinţă asupra trupuluĭ nostru chĭarŭ şí fără voĭa noastră. [2]) Cine se bucură, bucuria ĭ-o citimŭ în faţă, cine s'a spăĭmêntatŭ, se face palidŭ, tremură, cine este aprinsŭ de mâniă, faţa i-se face roşĭă;[3]) pre cine îl mănâncă grija,

---

Dr. Harald Höffding, Psychologie in Umrissen auf Grundlage der Erfahrung. Nach der 2. dänischen Autlage, übersetzt von F. Bendixen, Leipzig, 1887 p. 1: „Die Psychologie ist die Lehre von der Seele... Wir stellen damit nur die Psychologie als die Lehre von dem, was denkt, fühlt und will, im Gegensatz zu der Physik als der Lehre von dem, was sich im Raume bewegt und den Raum erfüllt. Die Psychologie ist ebensowenig dazu verpflichtet, mit einer Erklärung dessen anzufangen, was die Seele ist, wie die Physik genöthigt ist, mit einer Erklärung dessen anzufangen, was die Materie ist."

[1]) Dr. Theodor Waitz, Lehrbuch de Psychologie. Braunschweig 1849. p. 288: „Ueber die Art der Verbindung und Wechselwirkung zwischen Leib und Seele lässt sich beim jetzigen Stand der Wissenschaft auch nicht einmal eine Vermuthung mit einem Grunde der Wahrscheinlichkeit aufstellen." —
[2]) Fauth, Physiologie und Psychologie im Dienste der Pädagogik 1887 I. Heft 2. Abth. p. 5: „Bei Anwendung des Gehirns (beim Denken) wird Blut verbraucht. Man hat berechnet, dass das Gehirn allein den fünften Theil des ganzen Blutquantums, welches für den Organismus nöthig ist, verbraucht, und zwar soll gerade in den Theilen des Gehirns, welche dem abstracten Denken dienen, fünfmal soviel Blut circuliren, als in denen, welche nur als Leitungsbahnen für Empfindungen und Willensacte dienen. Je lebhafter der Mensch denkt, desto grösser ist die Blutzufuhr, und es soll eine mühsame dreistündige geistige Arbeit ebensoviel Blut verbrauchen als eine zwölfstündige körperliche." —
[3]) Höffding l. c. p. 340: Nicht nur das Herz, sondern auch andere innere Or-

acela starea aceasta a sufletuluĭ nu şĭ-o va puté ascunde multŭ timpŭ. Orĭ-ce iritare a sufletuluĭ se împărtăşesce şí trupuluĭ şi lasă ŭă urmă, care devine cu atâtŭ maĭ însemnată, cu câtŭ se repeţesce maĭ de-adese-orĭ iritarea. Mânia, spaĭma, întristarea lasă adese-orĭ în trupŭ unŭ colţŭ de boală, care desvoltându-se, aduce în urmă moartea.

Şi trupul înrîuresce neîntreruptŭ asupra sufletuluĭ. Procesul vieţeĭ fisice se rĕsfrânge neîncetatŭ în sufletŭ. Trupul este mediul, prin care sufletul vine la cunoscinţa lumiĭ esterioare. Celŭ-ce-ĭ orbŭ din nascere, sufletul luĭ nu poate nicĭ ŭă-dată să viĭă la idea coloriĭ. Celŭ-ce-ĭ surdŭ din nascere, sufletul aceluĭ nu poate nicĭ ŭă-dată să aĭbă ŭă idee de tonŭ, de musică. Căruĭa îĭ lipsescŭ amêndoaŭĕ simţurile acestea din nascere, acela nu va fi în stare, a cunoasce din opurile luĭ Dumneḑeŭ esistinţa luĭ. Sûntŭ pátime, carĭ precum a ḑisŭ Isusŭ în privinţa unuĭ felĭŭ de demonĭ, nu se potŭ scoate decâtŭ numaĭ prin rugăcĭune şi prin postŭ.[1])

Bĕuturele spirituoase întrebuinţate peste mĕsură îlŭ facŭ pre omŭ, nu-'şĭ maĭ este consciutŭ, şi vătĕmându-i-se crieriĭ, îşĭ perde lumina dumneḑeĭească, mintea. Înrîurinţa corpuluĭ asupra sufletuluĭ a fostŭ recunoscută din timpurile cele maĭ vechĭ. »In corpore sano mens sana« eráŭ deprinşĭ a ḑice Romaniĭ ceĭ vechĭ.

b) Din faptul, că între trupŭ şi sufletŭ esistă ŭă înrîurinţă reciprocă, resultă între altele, că, cultivându vieaţa spirituală, sûntemŭ dĕtorĭ a nu perde din vedere şi vieaţa fisică. Căcĭ dacă ochiĭ noştri nu vor vedé, apoĭ nu vom puté admirá din opurile luĭ Dumneḑeŭ atotŭputerea luĭ; dacă urechĭele noastre nu vor auḑí, apoĭ nu vom puté auḑí cuvêntul luĭ Dumneḑeŭ; dacă părinţiĭ vor fi bolnăvicĭoşĭ, apoĭ nu-şĭ vor puté împliní dĕtoriele faţă cu copiiĭ lor; dacă preotul va fi neputincĭosŭ, apoĭ nu va puté vestí cuvêntul luĭ Dumneḑeŭ; dacă va fi cine-vá nervosŭ, apoĭ nu vor maĭ ajutá nicĭ învĕţăturele, nicĭ îndemnările, nicĭ prepusurile cele bune, căcĭ elŭ la cea dintâĭŭ ocăsiune se va lăsá răpitŭ eară-şĭ de simţimintele sale, se va aprinde eară-şĭ de mâniă. Dacă trupul îĭ debilŭ, ba chĭarŭ bolnavŭ, atuncĭ spiritul este lipsitŭ de unicul sĕŭ organŭ, care numaĭ decâtŭ îĭ e de trebuinţă pentru desvoltarea luĭ, cu alŭ căruĭ ajutorĭŭ spiritual îşĭ poate manifestá vieaţa spre mărirea luĭ Dumneḑeŭ şi spre binele oamenilor.

---

gane werden in Folge der heftigen Bewegung des Hirns afficirt und das plötzliche Erblassen bei Schrecken legt jedenfalls dar, dass ein Zusammenziehen der Arterien stattfindet, und dass hiedurch dem Blutumlauf grösserer Widerstand bereitet wird... In andern Fällen werden die Muskeln der Gefässe erweitert, so dass ein reicherer Blutstrom entsendet wird (Erröthen). — [1]) Mat. 17, 21.

c) Deşí adevĕrul celor ḑise este prea vederatŭ, totu-şĭ ne simţimŭ îndemnaţĭ la obĭepţiunea, că Mântuitorĭul a ḑisŭ: »N u vĕ g r i j i ţ ĭ c u s u f l e t u l v o s t r u, c e s ă m â n c a ţ ĭ ş i c e s ă b e ţ ĭ; n i c ĭ c u t r u p u l v o s t r u, c u c e s ă v ĕ î m b r ă c a ţ ĭ: a u n u e s t e s u f l e t u l m a ĭ m u l t ŭ d e c â t ŭ h r a n a ş i t r u p u l d e c â t ŭ î m b r ă c ă m i n t e a?« [1])

Ar fi ŭă blasfemiă în contra fiĭuluĭ luĭ Dumneḑeŭ, a esplicá cuvintele aceste aşá, că oamenii nu-sŭ dĕtorĭ a se interesá, ce vor mâncá, ce vor be seaŭ cu ce se vor îmbrăcá, că eĭ în asta privinţă sûntŭ asemenea páserilor cerĭuluĭ. Cum-că cuvintele luĭ Isusŭ nu sûntŭ de luatŭ în acestŭ înţĕlesŭ, resultă din firea lucruluĭ, dară o arată şí legătura vorbeĭ, în care staŭ. »N i m e«, ḑice Isusŭ în versul premergĕtorĭŭ, »n u p o a t e s l u j í l a d o ĭ d o m n ĭ: c ă a ŭ p r e u n u l î l ŭ v a u r î ş i p r e a l t u l î l ŭ v a ĭ u b í, a ŭ p r e u n u l î l ŭ v a c u p r i n d e ş i p r e a l t u l î l ŭ v a u r g i s í. N u p u t e ţ ĭ l u ĭ D u m n e ḑ e ŭ s l u j í ş i l u ĭ m a m o n a.«

Sub grija, de care este vorba în locul numitŭ, a se înţelege devotămêntul deplinŭ, care îlŭ dĕtorimŭ numaĭ luĭ Dumneḑeŭ. »D e c ĭ c ă u t a ţ ĭ«, ḑice Isusŭ maĭ departe, »m a ĭ â n t ă ĭ ŭ î m p ĕ r ă ţ i a l u ĭ D u m n e ḑ e ŭ ş i d r e p t a t e a l u ĭ, ş i a c e s t e t o a t e v i-s e v o r a d a o g e v o a ŭ ĕ.« [2]) Isusŭ aşá-dară nu ḑice, că omenii n'aŭ trebuinţă de cele-l'alte, ci că toate cele-l'alte li-se vor dá lor. Şi noĭ avemŭ în fiă-care ḑi prilejŭ să vedemŭ, că chĭarŭ aşa-ĭ.

Celŭ-ce caută împĕrăţia luĭ Dumneḑeŭ şi dreptatea luĭ, celŭ-ce împlinesce poroncele luĭ Dumneḑeŭ, aceluĭ îĭ vine fericirea pământească de sine. Aşá anul este sănătosŭ, voĭosŭ, lucrăcĭosŭ, sîrguincĭosŭ, cumpĕtatŭ, stimatŭ şi ĭubitŭ de toţĭ, în toate întreprinderile sale binecuvêntatŭ de Dumneḑeŭ. »F e r i c i t ŭ b ă r b a t u l,« ḑice psalmistul, »c a r e l e n'a â m b l a t ŭ î n s f a t u l n e c r e d i n c ĭ o ş i l o r, ş i î n c a l e a p ĕ c ă t o ş i l o r n'a s t ă t u t ŭ, ş i p r e s c a u n u l p e r ḑ e t o r i l o r n'a ş ĕ ḑ u t ŭ, c i î n l e g e a D o m n u l u ĭ v o ĭ a l u ĭ ş i î n l e g e a l u ĭ v a c u g e t á ḑ i ŭ a ş i n o a p t e a. Ş i v a f i c a u n ŭ p o m ŭ r ĕ s ă d i t ŭ l â n g ă i s v o a r e l e a p e l o r, c a r e l e r o d u l s ĕ ŭ v a d á î n v r e m e a s a, ş i f r u n ḑ a l u ĭ n u v a c ă d é ş i t o a t e, o r ĭ c â t e l e v a f a c e, v o r s p o r í.« [3])

A grijí şí de trupŭ, şi spre acestŭ scopŭ a stá de lucru, asta o poroncesce sânta scriptură rĕspicatŭ. Lăţîndu-se ŭă-dată la Thesalonicha

---

[1]) Mat. 6, 25. — [2]) Mat. 6, 32. — [3]) Psalm. 1, 1—3.

prin ŭă epistolă supusă apostoluluĭ Pavelŭ vestea, că în scurtă vreme are să fiă sfîrşitul lumiĭ, şi lăsându-şĭ mulţĭ creştinĭ din causa această ocupăcĭunile, âmblându fără de lucru, li-a scrisŭ apostolul Pavelŭ Thesalonichenilor ŭă epistolă, cu care îĭ îndemná între altele la ordine şi la lucru. »Căcĭ înşi-vĕ sciţĭ, cum vi-se cade voaŭĕ să urmaţĭ noaŭĕ; că noĭ nu am âmblatŭ fără de rônduĭeală între voĭ, nicĭ am mâncatŭ dela cine-vá pâne în darŭ, ci întru ostineală şi în nevoinţă noaptea şi ḑiŭa lucrându, ca să nu îngrĕuĭămŭ pre cine-vá din voĭ. Nu ca şí cum nu am fi avutŭ putere, ci ca pre noĭ să ne dămŭ pildă voaŭĕ, ca să urmaţĭ noaŭĕ. Că şí cându erámŭ la voĭ, aceasta am poruncitŭ voaŭĕ, ca dacă nu vre cine-vá să lucreḑe, nicĭ să mânănce; căcĭ auḑimŭ, că oare-cariĭ âmblă la voĭ fără de rônduĭeală, nelucrându nemică, ci cu amăgiture purtându-se. Şi unora ca acestora li poruncimŭ şi-ĭ rugămŭ întru Domnul nostru Isusŭ Christosŭ, ca cu linesce lucrându, să-şĭ mânânce pânea.«[1])

Apostolul lucrá aşá-dară însu-şĭ şi învĕţá şí îndemná şí pre alţiĭ să lucreḑe. Apostolul grijiá decĭ de trupŭ şí învĕţá şí pre alţiĭ a face aşá.

Insă a grijí de trupŭ, nu vre să ḑică a trăí pentru trupŭ seaŭ, cum ḑice apostulul Pavelŭ, pentru pântece. »Că mulţĭ,« scrie apostolul, »âmblă, de cariĭ de multe orĭ v'am ḑisŭ voaŭĕ, eară acum şí plângându ḑicŭ, că sûntŭ vrăjmaşĭ aĭ crucii luĭ Christosŭ: Alŭ cărora sfîrşitŭ este peirea, alŭ cărora Dumneḑeŭ este pântecele, şi mărirea întru ruşinea lor, cariĭ cele pămêntescĭ gândescŭ.«[2]) Celŭ-ce doarme multŭ, celŭ-ce nu lucră, celŭ-ce trăĭesce în plăcerĭ, desfĕtărĭ şí desfrênărĭ trupescĭ, acela nu grijesce de trupŭ, din contra, îlŭ ruineaḑă. A grijí de trupŭ, vre să ḑică a-ĭ da cele-ce îĭ sûntŭ de trebuinţă la desvoltarea şí sănĕtatea luĭ, şí a-lŭ ferí de toate cele-ce ĭ-ar împedecá desvoltarea, sănĕtatea şi tăria seaŭ chĭarŭ i-le-ar face cu neputinţă. Sciinţele medicineĭ ni daŭ în asta privinţă unŭ rĕspunsŭ sigurŭ şi deplinŭ şi toate împĕrăţiele, carĭ se bucură de ŭă cultură maĭ înaltă, se grăbescŭ a se folosí de resultatele acestor sciinţe spre binele trupescŭ şí prin aceasta şí spre binele sufletescŭ alŭ cetăţenilor.

E dreptŭ, biserica a fostŭ bântuită oare-care timpŭ de eresurĭ, carĭ priviáu materia şi aşá-dară şí trupul omuluĭ de isvorul rĕuluĭ şi

[1]) 2 Thess. 3, 7—12. — [2]) Filipp. 3, 18. 19.

deduceáu din aceasta învĕţătură consecinţe unii mai multu, alţii mai puţinu periculoase. Aceasta o făceáu mai multe sisteme gnostice. Gnosticismul s'a născutu din amestecarea teosofiei orientale, a filosofiei grecesci şi a ideelor crestinesci. Momintele characteristice ale gnosticismului constáu în învĕţătura despre dualismu şi despre emanaţiune. Gnosticii învĕţáu ádecă, că precum Dumneḑeu aşá şí materia este vecinică, deci susţineáu unu dualismu. Ei ḑiceáu mai departe, că din Dumneḑeu a emanatu seau a eşitu unu şiru de fiinţe dumneḑeiesci, numite eoni, a căror putere erá cu atâtu mai mică, cu câtu mai multu eráu ele depărtate dela Dumneḑeu. Unii dintre eoni au plăsmuitu lumea, folosindu-se spre acestu scopu şí de materiă, au desvoltatu lumea, au mântuit'-o. Omul constă din parte dumneḑeiească şi din materiă. Mântuirea omului constă în învingerea materiei şí în depărtarea ei, şi se poate ajunge prin cunoscinţă (γνῶσις) şi prin ascesă.[1])

Şi biserica învaţă trebuinţa asceseí şi o cere dela credincioşi, dară în altu înţĕlesu; ea o cere în înţĕlesulu, precum ni spune etimologia cuvêntului ascesă (ἄσκησις, ἀσκέω esercitedu), ca ua esercitare, ua deprindere a trupului, de a se supune poroncelor sufletului seau minţii, dară ea nu o cere ca ua slăbire seau nimicire a trupului.

Insă cumcă aceasta învĕţătură a unor sisteme gnostice nu este şí a bisericeí, îi de prisosu de amintitu. După învĕţătura bisericeí materia nu este vecinică ca Dumneḑeu, ci este creată de Dumneḑeu,[2]) nu în materiă îşi are rĕul isvorul, ci în abusarea voieí libere, cu care l'a înḑestratu Dumneḑeu pre omu.[3]) Trupul omului nu este ua închisoare a sufletului, ci este ua parte fiinţială a omului. Trupul lui, nu-şi ia sfîrşitul seu cu moartea fisică a omului aice pre pământu, ci elu este menitu pentru vecinicia ca şí sufletul, însă elu îşi va îmbrăcá nemurirea debiá după înviarea sa din morţi. »E a r ă,« scrie apostolul Pavelu Corintenilor, »a c e a s t a ḑ i c u f r a ţ i l o r, c ă c a r n e a ş í s â n g e l e î m p ĕ r a ţ i a l u i D u m n e ḑ e u s ă m o ş t e n e a s c ă n u v o r p u t é, n i c i s t r i c ă c i u n e a n e s t r i c ă c i u n e a n u v a m o ş t e n í. E a t ă t a i n ă ḑ i c u v o a u e; c ă n u t o ţ i v o m a d o r m í, e a r ă t o ţ i n e v o m s c h i m b á: î n t r u u ă c i r t ă î n c l i p e a l a o c h i u l u i, î n t r ê m b i ţ a c e a d e a p o i, p e n t r u - c ă v a t r ê m b i ţ á, ş í m o r ţ i i s e v o r s c u l á n e s t r i c a ţ i ş í n o i n e v o m

[1]) Dr. Joh. Heinr. Kurtz, Lehrbuch der Kirchengesch. 7. Aufl. Mitau 1874, I. Bd. p. 63. — [2]) Generis 1, 1. Ps. 146, 5. 6. — [3]) Chrys. Omil. la Rom. 6, 5; 6, 19; 7, 14; etc.

schimbá. Căcĭ se cade stricăcĭosuluĭ acestuĭa să se îmbrace în nestricăcĭune şí celŭ muritorĭŭ întru nemurire. Eară cândŭ se va îmbrăcá stricăcĭosul acesta întru nestricăcĭune şi muritorĭul acesta se va îmbrăcá întru nemurire, atuncĭ va fi cuvêntul celŭ scrisŭ: înghiţitu-s'a moartea întru biruinţă. Unde este moarte boldul tĕŭ? unde-ţĭ este, ĭadule, biruinţa?[1])

B. *Trupul este subordinatŭ sufletuluĭ, este organul sufletuluĭ.*

Dacă între trupŭ şi sufletŭ esistă ŭă înrîurinţă reciprocă, dacă şí trupul, că şí sufletul, este menitŭ pentru vecĭniciă, apoĭ din aceasta nu resultă, că amêndoauĕ sûntŭ coordinate în referinţa lor. Esperinţa fiă-căruĭ, psichologia şi biserica ne învaţă, că trupul este organul sufletuluĭ, că stă în şerviţul luĭ. Aceasta este referinţa pusă de Dumneḑeŭ. E dreptŭ, ordinea această se turbura adese-orĭ, însă fiăcare omŭ simţesce, fiă-care cunoasce, că întru aşá unŭ caḑŭ starea este ŭă stare abnormă şi nu normală. Învĕţătura crestină ni spune noaŭĕ şí causa fenomenuluĭ acestuĭ anormalŭ, ea este pĕcatul. Cu ajutorĭul psichologieĭ pricepemŭ, cumu-şĭ poate câştigá pĕcatul aşá ŭă putere asupra omuluĭ. Sciinţa ne învaţă, că urmările pĕcatuluĭ urmaşiĭ le moştinescŭ şi le simţescŭ.

Stare normală este aşá-dară, ca trupul să asculte de sufletŭ. Crescerea tinde totŭ-dea-una la aceasta şi esperinţa ne învaţă, că nu înḑĕdarŭ. Sûntŭ oamenĭ, carĭ maĭ uşorŭ vor murí de foame decâtŭ să cerşască. Şi câte miĭ de crestinĭ pentru credinţă nu s'aŭ supusŭ cu bucuriă morţiĭ împreunate cu chinurĭ nespuse! Însă să venimŭ la temă înapoĭ.

C. *Vieaţa spirituală constă în a cugetá, în a simţí şi în a voí.*[2])

Şi fiindŭ-că cuvintele şi faptele, carĭ se producŭ, fiindu-şĭ omul consciutŭ de dênsele, nu-'sŭ nemică alta, decâtŭ cugetânţe seaŭ idee manifestate, apoĭ sub vieaţa unuĭ individŭ seaŭ şi a unuĭ poporŭ întregŭ se în-

---

[1]) 1 Cor. 15, 50—55. — [2]) Dr. Josef Nahlowky, Das Gefühlsleben, Leipzig 1862 p. 41: Als Hauptformen des psychischen Lebens gelten schon von uralter Zeit her das Vorstellen mit Inbegriff des Denkens und Erkennens, das Gefühl und das Streben oder Begehren im engeren Sinne des Wortes."

Hermann Lotze, Grundzüge der Psychologie 3. Aufl. Leipzig 1884 p. 5: „Empfindungen, Vorstellungen, Gefühle und Strebungen bilden die wohlbekannten Thatsachen, deren Ganzes wir als das Leben der Seele zu bezeichnen pflegen."

Höffding l. c. p. 109: Die jetzt allgemeine psychologische Eintheilung ist die Dreitheilung in Erkennen, Fühlen und Wollen. Nachdem man seit Aristoteles die Zweitheilung in Erkennen und Wollen befolgt hatte, nahmen die deutschen Psycho-

ţĕlege nu numaĭ, ce cúgetă, simţesce şi voĭesce unŭ individŭ seaŭ unŭ poporŭ, ci şí ce vorbesce şí ce face elŭ. Prin urmare cugetarea, simţirea, voirea, vorbirea şi lucrarea, dacă îşĭ aŭ rădĕcina în credinţa în Dumneḑeŭ, o numimŭ vieaţă religioasă.[1]) Vieaţa religioasă aşá-dară se va desceptá, se va cultivá, va înaintá, dacă înainte de toate cugetânţe seaŭ idee religioase se vor desceptá, se vor cultivá, vor înaintá.

A cugetá, a simţi şi a voí sûntŭ elemintele felĭurite ale activităţiĭ sufletescĭ seaŭ ale vieţeĭ sufletescĭ, carĭ staŭ într'ŭă strînsă, nedespărţiveră legătură între-ŭă-l'altă. Elemintele aceste nu se manifesteaḑă nicĭ ŭă-dată isolate câte unul, ci totŭ-dea-una tus-trele împreună, însă nu în orĭ-ce înşirare şi nu totŭ-dea-una în aceea-şĭ referinţă a puterilor seaŭ întensiunilor lor.[2]) Legătura lor cea strînsă îşĭ are causa în unitatea şi în simplicitatea sufletuluĭ.

Şirul, în care se manifesteaḑă ele, este acesta, că maĭ întâĭŭ se înfăţişaḑă cugetarea, după aceea simţirea şí în urmă voirea. Una urmeaḑă alteĭa aşá de degrabă, câtŭ se ḑice, că cugetarea este însoţită de simţire şi de voire. Nicĭ ŭă-dată nu putemŭ avé ŭă ideă

---

logen des vorigen Jahrh. das Gefühl als Mittelglied auf. Vorzüglichen Einfluss auf die psychologische Classification erhielt Rousseau, indem er das Recht und die Bedeutung des Gefühlslebens wahrte. Kants Anwendung dieser Dreitheilung verschaffte derselben allgemeinen Eingang. Die Versuche, die seit Kant gemacht sind, alle Bewusstseinsäusserungen auf eine einzige Gattung von Elementen zurückzuführen, sind nicht gelungen und überdies erkennen sie eigentlich die Dreiheit als gegeben an, suchen aber dieselbe auf eine Einheit des Princips zurückzuführen. Die älteren Psychologen fassten das Gefühl entweder als dunklen Gedanken oder als Trieb und Willen auf.“

Impărţirea vieţeĭ sufleteseĭ numaĭ în doŭĕ forme principale adică în a cugetá şi în a voi, are şi în ḑilele noastre representânţĭ însemnaţĭ.

[1]) Dr. Richard Weitbrecht, Das religiöse Leben des deutschen Volkes am Ausgange des Mittelalters. Heidelberg 1886 p. 87: Will man ein Bild vom religiösen Leben des deutschen Volkes gewinnen, so muss man seine Literatur aufsuchen man muss betrachten, was es gekauft und gelesen hat, an welchen Bildern es sich ergötzte, was es selbst gedichtet und gesungen.“ — [2]) Höffding l. c. p. 108: Es muss erst untersucht werden, ob sich nicht in allen wirklich gegebenen Bewusstseinszuständen dieselben Elemente (Vorstellen, Fühlen, Streben) finden, so dass die Verschiedenheiten sich auf das Uebergewicht gewisser Elemente und die untergeordnete Bedeutung anderer gründet. Eigentlich sind es also nicht Bewusstseinserscheinungen oder die Bewusstseinszustände selbst, die gruppirt und eingetheilt werden, sondern die Elemente, die wir bei näherer Betrachtung in denselben finden, indem wir unter psychologischen Elementen die verschiedenen Seiten oder Beschaffenheiten der Bewusstseinserscheinungen verstehen. Wenn wir Erkennen und Fühlen im Gegensatz zu einander aufstellen, können hiemit nur Zustände mit vorherrsche den Vorstellungselementen, Zustände mit vorherrschenden Gefühlselementen gegenüber gemeint sein. Es wird sich zeigen, dass diese Auffassung die einzig haltbare ist, da sich kein Zustand nachweisen lässt, der durchaus reines Vorstellen oder Fühlen oder Wollen wäre.“

fără ca să nu avemŭ în acela-şĭ momêntŭ unŭ simţimêntŭ de plăcere seaŭ de neplăcere. [1]) Nicĭ ŭă-dată nu putemŭ avé unŭ simţimêntŭ, fără ca să nu ni fimŭ consciuţĭ maĭ multŭ seaŭ maĭ puţinŭ chĭarŭ de idea, care a provocatŭ simţimêntul, prin care ideă ádecă ne simţimŭ atraşĭ seaŭ rĕspinşĭ. Nicĭ ŭă-dată nu putemŭ voí unŭ lucru, dacă nu avemŭ nicĭ ŭă ideă de dênsul. »Ignoti nulla cupido« ḑice proverbul. Voirea presupune simţirea şi cugetarea, simţirea presupune cugetarea. Şi de altă parte cugetăriĭ îĭ urmeaḑă plăcerea seaŭ neplăcerea, plăcerii seaŭ neplăcerii îĭ urmeaḑă atragerea seaŭ rĕspingerea, voirea seaŭ nevoirea.

Spre a ilustrá cele ḑise, vom face ŭă compărăcĭune, vom compará trupul, cum se face de adese-orĭ în sânta scriptură, cu plânta. »Ḑilele mele«, ḑice psalmistul, »ca umbra s'aŭ plecatŭ şi eŭ ca earba m'am uscatŭ.«[2]) Şi eară-şĭ: »Omul ca earba, ḑilele luĭ ca floarea câmpuluĭ, aşá va înflorí: că duchŭ a trecutŭ într'înşul şi nu va fi, şi nu-şĭ va maĭ cunoasce âncă locul sĕŭ.«[3]) Şi apostolul Petru scrie: »Că totŭ trupul este ca earba, şi toată mărirea omuluĭ ca floarea erbeĭ. Uscatu-s'a earba şi floarea eĭ a căḑutŭ.« [4])

Compărăcĭunea este foarte frumoasă. Şi plânteĭ i-se ascrie vieaţă ca tuturor corpurilor organice. Plântele simţescŭ frigul şi căldura, ploaĭea li face bine, arşiţa li strică, ele se tragŭ la lumină. La unele dintr'ênsele însuşia din urmă este foarte bătĕtoarĭă la ochĭ. Sciutŭ este, că sûntŭ plânte, carĭ sûntŭ aşá de simţitoarĭe faţă cu lumina şi faţă cu întunericul, că-şĭ deschidŭ floarea la rĕsăritul soareluĭ, apoĭ că deschisă şi îndreptată la soare o ţinŭ toată ḑiŭa şi la apusul soareluĭ eară-şĭ o închidŭ. Florile aceste par'-că aŭ ŭă ideă de soare, par'-că soarele produce într'ênsele ŭă simţire plăcută, florile aceste pare-că se întindŭ după soare. Insă aice este ŭă activitate fără consciinţă, fără ca florile să fiă consciute de dênsa, este ŭă forţă, precum este aceea, căriĭ îĭ sûntŭ supuse corpurile anorganice, carĭ d. e. în urma căldureĭ se întindŭ şi în urma friguluĭ se strîngŭ. Privindu-se starea aceasta a plântelor ca ŭă activitate, putemŭ şí într'însa deosebí treĭ eleminte. Plânta nu se pleacă nicĭ într'ŭă parte, dacă e pusă într'unŭ locŭ cu totul întunecatŭ; dară ea cresce într'ŭă parte, dacă din partea aceea e espusă înrîurinţeĭ luminеĭ, precum putemŭ observá la florĭ, carĭ le ţinemŭ în odăĭ.

(Va urmá.)

---

[1]) Höffding l. c. p. 117: „Ein durchaus gefühlloses Denken, wie speculative Philosophen es oft gefordert haben, existirt nicht.“ — [2]) Ps. 101. 12. — [3]) Ps. 102. 15. — [4]) 1 Petr. 1. 24.

Omiliele sântului Ioanŭ Chrisostomŭ la epistola cătră Romani.

(Urmare.)

Omilia a doaŭe-spră-ḑecea.

Versŭ 19. „Omenesce vorbescŭ pentru slăbiciunea cărnii voastre; căci precum v'aţi făcutŭ membrele cărnii voastre şĕrbe ale necurăţiei şi ale fără-de-legii spre fără-de-lege, aşá făceţi acum membrele voastre şĕrbe ale dreptăţii spre sânţiă.“

I. După-ce a cerutŭ elŭ multă acurăteaţă a vieţii, poruncindŭ să fimŭ morţi pentru lume şi să murimŭ rĕutăţii şi să rĕmânemŭ neclintiţi la ademenirea pĕcatelor, şi de-oară-ce păreá a spune ce-vá mare şi greŭ, ce întrece firea omenească, apoi — vrêndŭ să arete, că nu cere nimicŭ preste mĕsură, ba nici câtŭ trebuiá pentru celŭ-ce s'a făcutŭ părtaşŭ de unŭ darŭ aşá de mare, ci din contra tare mĕsuratŭ şi uşorŭ-o probeaḑă asta şi cu cele contrarie şi ḑice „o m e n e s c e v o r b e s c ŭ,“ par'-c'ar fi ḑisŭ: (eŭ vorbescŭ) cu cugetări omenescĭ, cu cele-ce s'aŭ făcutŭ îndătinate: căcĭ mĕsura o arată elŭ cu cuvêntul „omenescŭ.“ Ḑice doară şi'n altŭ locŭ: „C e r c a r e n u v'a a j u n s ŭ, d e c â t ŭ n u m a ĭ o m e n e a s c ă,“ [1]) ádecă, cu mĕsură şi mică. „C ă c ĭ p r e c u m v'a ţ ĭ f ă c u t ŭ m e m b r e l e v o a s t r e ş ĕ r b e a l e n e c u r ă ţ i e ĭ ş i a l e f ă r ă-d e-l e g i ĭ s p r e f ă r ă-d e-l e g e, a ş á f a c e ţ ĭ a c u m m e m b r e l e v o a s t r e ş ĕ r b e a l e d r e p t ă ţ i ĭ s p r e s â n ţ i ă.“ Deşi e mare diferinţa între domnii (numiţi aice, vre să ḑică Paulŭ), eŭ totu-şi vĕ cerŭ ŭă mĕsură egală de şĕrbire. S'ar cădé ádecă să cerŭ cu multŭ maĭ multŭ, şi cu atâta maĭ multŭ, cu câtŭ astă domniă e maĭ mare şi maĭ bună decâtŭ aceea. Dar' afară de asta eŭ nimicŭ nu vĕ cerŭ maĭ multŭ din causa slăbicĭunii. Şi elŭ n'a ḑisŭ: (din causa slăbicĭunii) voinţeĭ voastre, nicĭ a aplecării, ci: „a c ă r n i i ĭ v o a s t r e,“ făcêndŭ cuvêntul maĭ puţinŭ întristătorĭŭ. Decĭ alta e necurăţia şi alta sânţia, alta e fără-de-legea şi alta dreptatea. Şi cine-ĭ aşá de ticălosŭ şi nefericitŭ, ca să nu întrebuinţeḑe nicĭ atâta ḑĕlŭ pentru şĕrbirea luĭ Christosŭ, câtŭ pentru a pĕcatuluĭ şi a dĭavoluĭ? Dară ascultă-le cele următoarie, şi veĭ cunoasce lămuritŭ, că noĭ nu oferimŭ nicĭ astă mică (mĕsură). De-oară-ce ádecă ceea-ce se spune aşá de simplu, luĭ (ascultătorĭuluĭ) nu-ĭ păreá a fi nicĭ de creḑutŭ, nicĭ de primitŭ, şi nicĭ s'o asculte cine-vá n'ar fi pututŭ, (adecă), că nu şĕrbesce atâta luĭ Christosŭ, câtŭ a şĕrbitŭ dĭavolului, apoĭ o probeaḑă elŭ asta şi o face de creḑutŭ prin cele următoarie, înducêndŭ acea şĕrbire şi spuindŭ, cum aŭ şĕrbitŭ eĭ:

[1]) I. Cor. 10, 13.

Versŭ 20. „Căcĭ“ — ḑice — CÂNDŬ ERAŢĬ ŞERBĬ AI PĔCATULUĬ, ERAŢI LIBERI CU PRIVIRE LA DREPTATE.“

Ceea-ce ḑice, este aceasta: cândŭ aţĭ trăitŭ în rĕutate şi în nepietate şi în cele maĭ estreme rele, vieaţa aceea aţĭ dus'-o cu atâta supunere, că îndecomunŭ nimicŭ bunŭ (n'aţĭ pututŭ) face. Asta însamnă „e r a ţ ĭ l i b e r ĭ c u p r i v i r e l a d r e p t a t e,“ ádecă: voĭ nu-ĭ eraţĭ eĭ supuşĭ, ci de totŭ înstrăinaţĭ de dênsa. Voĭ nicĭ n'aţĭ împărţitŭ modul şĕrbiriĭ între dreptate şi pĕcatŭ, ci v'aţĭ dedatŭ cu totul rĕutăţiĭ. Decĭ şí acuma, după-ce v'aţĭ întorsŭ la dreptate, dedaţi-vĕ cu totul vîrtuţiĭ şi îndecomunŭ nu faceţĭ nimicŭ rĕŭ, ca să arĕtaţĭ măcarŭ ŭă mĕsură egală! Deşí esistă multă diferinţă nu numaĭ între domniă, totu-şĭ mare e diferinţa şí între şĕrbire însa-şĭ; asta o esplică şí elŭ cu multă chĭaritate şi ară tă, în ce felĭŭ (de împregĭurărĭ) aŭ şĕrbitŭ eĭ atuncĭa, şi'n ce felĭŭ acuma. Şi elŭ âncă nu spune dauna eşită din acelŭ lucru, ci de ŭă-cam-dată ruşinea.

Versŭ 21 „Căcĭ — ḑice — „CE FRUPTŬ AVEAŢĬ ATUNCĬ DELA ACELEA, DE CARĬ ACUMA VE RUŞINAŢĬ?“

Şĕrbirea ádecă erá astŭ-felĭŭ, că acuma chĭarŭ însa-şĭ amintirea aduce ruşine. Dacă ruşineaḑă însă amintirea, cu atâta maĭ multŭ fapta. Astŭ-felĭŭ v'aţĭ folositŭ acuma în modŭ duplu, liberându-vĕ atâtŭ de ruşine, câtŭ şí învĕţându, în ce (împregĭurărĭ) eraţĭ; atuncĭa însă aţĭ fostŭ dăunaţĭ în modŭ duplu: făcêndŭ atâtŭ cele demne de ruşine, câtŭ şí nesciindŭ, că aţĭ fostŭ ruşinaţĭ. Acestŭ lucru erá maĭ mare decâtŭ celŭ dintâĭŭ, voĭ însă totu-şĭ aţĭ rĕmasŭ şĕrbindŭ. După-ce a arĕtatŭ aşá-dară dauna din buĭecia vieţiĭ de atuncĭa din punctŭ de vedere alŭ ruşiniĭ, păşesce elŭ la obĭectŭ însu-şĭ. Şi care erá obĭectul? „C ă c ĭ f i n e a a c e l o r a e m o a r t e a.“ De-oară-ce ádecă ruşinea nu pare a fi tare nesuportabilă, apoĭ trece elŭ la ceea-ce e tare înfricoşătorĭŭ, anume la moarte, deşí ar fi fostŭ de ajunsŭ şí ceea-ce s'a spusŭ maĭ 'nainte. Căcĭ cugetă, câtŭ de mare erá rĕutatea, cândŭ eĭ, fiindŭ liberaţĭ de pedeapsă, de ruşine nu puteáŭ fi liberaţĭ! Ce felĭŭ de plată ascepţĭ tu — ḑice elŭ — dela faptă, cândŭ — fiindŭ liberatŭ de pedeapsă — te ascunḑĭ şi roşescĭ numaĭ de amintire, deşí te afli într'ŭă graţiă atâtŭ de mare? Dar ale luĭ D-ḑeŭ nu-sŭ astŭ-felĭŭ.

Versŭ 22. „ACUMA ÎNSĂ“ — ḑice — LIBERAŢĬ FIINDŬ DE PĔCATŬ, ŞI FĂCUŢĬ FIINDŬ ŞĔRBĬ LUĬ D-ḐEŬ, AVEŢĬ FRUPTUL VOSTRU SPRE SÂNŢIĂ, EAR' CA FINE, VIEAŢA VECILOR.“

Fruptul acelora e ruşine, chĭarŭ după liberare, fruptul acestora însă e sânţiă. Eară unde e sânţiă, e multă libertate. Finea acelora e moarte, a acestora însă vieaţă vecĭnică.

II. Veḑĭ, cum le arată elŭ pe unele ca fiindŭ date, eară pe altele ca fiindŭ în sperânţă? Şi dela cele date aŭ să fiă creḑute şí acelea, dela sânţiă, vieaţa. Ca să nu ḑicĭ ádecă, că toate sûntŭ în sperânţă, elŭ arată, că tu aĭ primitŭ acuma fruptul: întâiŭ, că te-aĭ liberatŭ de rĕutate şi de astŭ-felĭŭ de rele, a cărora amintire aduce ruşine; alŭ doĭlea, că te-aĭ făcutŭ şĕrbŭ dreptăţiĭ; alŭ treilea, că te-aĭ făcutŭ părtaşŭ de sânţiă; alŭ patrulea, că aĭ câscigatŭ vieaţă, şi nu vieaţă timpurală, ci vecĭnică. Dară deşí sûntŭ acestea astŭ-felĭŭ, şĕrbiţĭ — ḑice elŭ — măcarŭ în modŭ egalŭ. Căcĭ (vre elŭ să ḑică) dacă şi Domnul are foarte mare preferinţă, şi mare e diferinţa între şĕrbirea şi premiele, pentru carĭ şĕrbiţĭ, eŭ de ŭă-cam-dată nu vĕ cerŭ nimicŭ maĭ multŭ. Apoĭ, de-oară-ce a amintitŭ de arme şi de împărăţiă, elŭ rĕmâne la metaforă şi ḑice:

Versŭ 23. „Căcĭ plata pecatului este moartea; ear' darul lui D-ḑeŭ este vieaţa eternă în Isusŭ Christosŭ, Domnul nostru.“

Vorbindŭ elŭ de plata pĕcatuluĭ, cu privire la bunurĭ n'a obsĕrvatŭ aceeaşĭ ordine. N'a ḑisŭ ádecă: plata faptelor voastre celor bune, ci „d a r u l l u ĭ D - ḑ e ŭ,“ arĕtândŭ, că nu eĭ prin sine s'aŭ liberatŭ, nicĭ n'aŭ primitŭ vre-ŭă dătoriă, nicĭ rĕsplată şi remunerare pentru ostenele, ci toate acestea s'aŭ făptuitŭ prin graţiă. Şi de aice (se vede) aşá-dară mărimea (luĭ D-ḑeŭ, anume), că Elŭ nu numaĭ ne-a liberatŭ şi ne-a întorsŭ la cele maĭ bune, ci (acestea le-a şí făcutŭ) fără munca şi osteneala noastră, şi că nu numaĭ ne-a liberatŭ, ci nĭ-a şí datŭ lucrurĭ cu multŭ maĭ marí, şi ni le-a datŭ prin Fiĭul. Elŭ le-a întreţĕsutŭ toate acestea, de-oară-ce a vorbitŭ şí despre graţiă, şi maĭ departe vre să delăture şí legea. Căcĭ ca să nu-ĭ facă acestea doauĕ (pe auḑitorĭ) nepĕsătorĭ, elŭ a adusŭ înainte îngrijirea acurată a vieţiĭ, treḑindu-lŭ pe ascultătorĭŭ pretutindenĭ la grija de vîrtute. Ear' cândŭ moartea o numesce plată a pĕcatuluĭ, eară-şĭ ilŭ înfrică şi-lŭ feresce de cele viitoarĭe. Cu cele maĭ înainte amintite ĭi face elŭ pe de ŭă parte mulţĕmitorĭ, pe de alta siguri contra tuturor celora-ce se potŭ întêmplá. Finindŭ elŭ decĭ aice cuvêntul despre morală, trece eară-şĭ la dogme, ḑicêndŭ aşá:

C A P Ŭ VII.

Versŭ 1. „Seaŭ nu sciţĭ, fraţilor? — căcĭ eŭ li vorbescŭ celor ce cunoscŭ legea.“

După-ce a ḑisŭ, că noĭ am muritŭ pĕcatuluĭ, arată aice, că pe dênşiĭ (ascultătorĭ) nu numaĭ că nu-ĭ domnesce pĕcatul, dară nicĭ legea.

Dacă însă nu-ĭ domnesce legea, cu atâta maĭ puţinŭ pĕcatul. Şi îndulcindu-şĭ elŭ vorba, o lămuresce asta cu unŭ esêmplu din vieaţă. Şi se pare, că elŭ spune u n ŭ esêmplu, pune însă doauĕ pentru argumêntarea obĭectuluĭ de faţă: unul ádecă că, după moartea bărbatuluĭ, femeĭa nu-ĭ supusă legiĭ bărbatuluĭ şi nicĭ nu esistă pedică să fiă femeĭa altuĭa; altul însă, că în acestŭ caḑŭ n'a muritŭ numaĭ bărbatul, ci şĭ femeĭa, aşá că ea se face părtaşă de ŭă libertate duplă. Căcĭ dacă, murindŭ bărbatul, ea a scăpatŭ de sub puterea luĭ, atuncĭ cu atâta maĭ multŭ s'a liberatŭ, de-oară-ce pare a fi muritŭ şĭ ea însa-şĭ. Dacă o libereaḑă ádecă pe dênsa de puterea luĭ întêmplarea cea dintâĭŭ, cu atâta maĭ multŭ, dacă provinŭ amêndoauĕ. Decĭ vrêndŭ elŭ să între în argumêntarea acestor lucruri, începe cu lauda auḑitorilor şi ḑice: „S e a ŭ n u s c i ţ ĭ v o ĭ, f r a ţ i l o r? — c ă c ĭ e ŭ l i v o r b e s c ŭ c e l o r-c e c u n o s c ŭ l e g e a," ádecă: eŭ grăĭescŭ de unŭ lucru foarte recunoscutŭ şi lămuritŭ, şi li vorbescŭ acelora-ce le cunoscŭ acestea cu acurăteaţă. „C ă l e g e a a r e p u t e r e a s u p r a u n u ĭ o m ŭ, p e c â t ŭ t i m p ŭ t r ă ĭ e s c e." Elŭ n'a ḑisŭ „a s u p r a u n u ĭ b ă r b a t ŭ," nicĭ „a s u p r a u n e ĭ f e m e ĭ," ci „a s u p r a u n u ĭ o m ŭ," care este numele comunŭ alŭ amênduror genurilor. „C ă c ĭ" — ḑice — „c e l ŭ-c e a m u r i t ŭ s'a î n d r e p t a t ŭ d e p ĕ c a t ŭ". Legea e decĭ pusă pentru ceĭ viĭ, ear' pentru morţi nu maĭ are văloare. Veḑi, cum a arĕtatŭ elŭ libertatea duplă? După-ce o îndegeteaḑă asta în cuvinte întroducĕtoarie, în demustrare aduce vorba de femeĭă şi ḑice:

Versŭ 2 şi 3. „CĂCĬ FEMEIA, CARE ARE BĂRBATŬ, ESTE LEGATĂ PRIN LEGE DE BĂRBATŬ, CÂTŬ TRĂIESCE ELŬ; EAR' DE MOARE BĂRBATUL ESTE LIBERĂ DE LEGEA BĂRBATULUĬ. DREPTŬ ACEEA, DE VA FI CU ALTŬ BĂRBATŬ, TRĂINDŬ BĂRBATUL EĬ, SE VA CHIĂMA ADULTERĂ; DACĂ ÎNSĂ MOARE BĂRBATUL EĬ, ESTE LIBERĂ DE LEGE, ÎNCÂTŬ NU-Ĭ ADULTERĂ, FIINDŬ CU ALTŬ BĂRBATŬ."

Asta o cearcă elŭ neîncetatŭ şi cu multă acurăteaţă, căcĭ se raḑimă tare pe puterea eĭ de probă. Şi elŭ pune legea în asĕmĕnare cu bărbatul, ear' pe toţĭ credincĭoşiĭ cu femeĭa. Dar' conclusĭunea n'o adaoge după propusăcĭune, căcĭ consecuentŭ erá să ḑică: Aşá-dară, fraţilor meĭ, legea nu vĕ v'a domní, căcĭ a muritŭ! Dar' elŭ n'a ḑisŭ aşá, ci a îndegetat'-o asta în propusăcĭunea principală, ear' în adaosul eĭ, ca să nu facă cuvêntul molestŭ, o înduce pe femeĭă ca moartă, ḑicêndŭ: „A ş á-d a r ă, f r a ţ i l o r m e ĭ, ş i v o ĭ s ŭ n t e ţ ĭ m o r ţ ĭ l e g i ĭ." De-oară-ce ádecă şi ŭă întâmplare şi alta ofere aceea-şĭ libertate, ce împedică a face legiĭ puţină concesĭune, care carseĭ prin-

cipale nimicŭ nu-ĭ stricá? „Căcĭ femeĭa, care are bărbatŭ, este legată prin lege de bărbatŭ, pe câtŭ timpŭ trăĭesce elŭ.“ Acuma unde-sŭ aceĭa-ce graĭescŭ de rĕu contra legiĭ? Să asculte eĭ, cum Paulŭ, aflându-se chĭarŭ în necesitate, nu nimicesce demnitatea eĭ, ci vorbesce cu respectŭ de puţerea eĭ, dacă, fiindŭ ea în vieaţă, Iudeul e legatŭ de dênsa, şi dacă se numescŭ adulterĭ aceĭa-ce o calcă în picĭoare şi o părăsescŭ, pe câtŭ timpŭ este ea în vieaţă. Dar' dacă o părăsesce, cândŭ ea a muritŭ, nu-ĭ de minune. Căcĭ şí cu privire la cele omenescĭ nu i-se facŭ aruncărĭ celuĭce face aşa. „Ear' de moare bărbatul, este liberă de legea bărbatuluĭ.“

III. Veḑĭ, cum o orată elŭ legea în argumêntare ca moartă? Dar' asta n'o face în adaosŭ. „Deci pe câtŭ timpŭ trăĭesce bărbatul, femeĭa se numesce adulteră.“ Eacă, cum ĭi trăteaḑă elŭ cu acuse pe ceĭ-ce calcă legea, pe câtŭ timpŭ ea trăĭesce. După-ce a abrogatŭ însă legea, o jertfesce credinţeĭ cu toată siguritatea, nefiindŭ de aice nicĭ ŭă stricăcĭune. „Căcĭ“ — ḑice — „pe câtŭ timpŭ trăĭesce bărbatul, femeĭa se va chĭămá adulteră, dacă va fi cu altŭ bărbatŭ“. Aşá-dară şi voĭ, fraţilor meĭ, erá consecuentŭ să ḑică. După-ce a muritŭ legea, nu veţi fi judecaţĭ de adulterĭ, dacă veţĭ fi cu altŭ bărbatŭ. Elŭ însă n'a ḑisŭ aşá, ci cum? „Voĭ sûnteţĭ morţĭ legiĭ.“ Dacă sûnteţĭ morţĭ, nu sûnteţĭ sub lege. Căcĭ dacă după moartea bărbatuluĭ femeĭa nu-ĭ este supusă, este cu atâta maĭ multŭ liberată de dênsul, după-ce a muritŭ ea. Veḑĭ tu înţĕlepcĭunea luĭ Paulŭ, cum arată elŭ, că legea o vrea asta, ca să se desfacă de dênsa şi să fiă cu altŭ bărbatŭ? Căcĭ — ḑice — nu-ĭ pedică a trăi cu altŭ bărbatŭ, dacă a muritŭ celŭ dintâĭŭ. Cum ádecă (să fiă pedică), cândŭ ĭi dă voĭa şi pe timpul, câtŭ trăĭesce bărbatul să-şĭ ĭa carte de despărţire? Dară elŭ n'o pune nicĭ asta, care erá maĭ multŭ culpa femeilor. Căcĭ deşí erá ertată (despărţirea), totu-şĭ nu erá liberă de causă. Cândŭ reporată ádecă (apostolul) victoriă dela cele necesarĭe şi probate, atuncĭ nu caută cele de prisosŭ, de-oară-ce elŭ nu-ĭ ţînacĭŭ. Decĭ asta e de admiratŭ, că însa-şĭ legea ne libereaḑă de culpă, dacă n'o recunoascem; aşá-dară chĭarŭ voĭa eĭ este să fimŭ noĭ aĭ luĭ Christos. A muritŭ ádecă şi ea, am muritŭ şí noĭ, şi în modŭ duplu s'a nimicitŭ puterea eĭ. Dară elŭ nicĭ cu acestea sîngure nu-ĭ mulţĕmitŭ, ci adaoge şí causa: căcĭ elŭ nicĭ n'a pusŭ numaĭ moartea, ci a adaosŭ şí crucea,

care le lucră acestea, şi în acestŭ chipŭ ne face pe noĭ supuşi. Căcĭ nu ḑice simplu S û n t e ţ ĭ l i b e r a ţ ĭ, ci „p r i n m o a r t e a D o m n u l u ĭ.“

Versŭ 4. „Căcĭ“ — ḑice — „voĭ aţi muritŭ legii prin corpul lui Christosŭ“.

Dar' elŭ nu mustră numaĭ cu acestea, ci şí cu înălţimea bărbatuluĭ alŭ doĭlea; de aceea a şí adaosŭ: „C a s ă f i ţ ĭ v o ĭ a ĭ a l t u i a, a ĭ c e l u ĭ-c e a î n v i a t ŭ d i n m o r ţ ĭ!“ Apoĭ ca să nu ḑică eĭ: Dar' ce, dacă noĭ nu vrem să fimŭ aĭ altuĭ bărbatŭ? Legea ádecă n'o face adulteră pe vĕduva, care s'a măritatŭ a doaua oară, căcĭ n'o necesiteaḑă să se mărite. Decĭ ca să n'o ḑică eĭ asta, arată elŭ, că noĭ trebue s'o voimŭ legea pe basa celor primite, ceea-ce în altŭ locŭ maĭ lămuritŭ o pune, ḑicêndu: „V o ĭ n u s û n t e ţ ĭ a ĭ v o ş t r i“ [1]), şi „Căcĭ s û n t e ţ ĭ c u m p ă r a ţ ĭ c u p r e ţ ŭ“ [2]), şi „N u v ĕ f a c e ţ ĭ ş ĕ r b ĭ a ĭ o a m e n i l o r“ [3]), şi eară-şĭ: „Unul a muritŭ pentru toţĭ, ca c e ĭ-c e v i e a ḑ ă s ă n u m a ĭ v i e ḑ e l o r u-ş ĭ, c i c e l u ĭ-c e a m u r i t ŭ p e n t r u d ê n ş i ĭ“ [4]). Asta dară a îndegetat'-o elŭ şí aice, ḑicêndu „p r i n c o r p u l“. Apoĭ ne îmbărbăteaḑă şí cu sperânţe maĭ bune, ḑicêndŭ: „C a s ă f a c e m ŭ fruptŭ luĭ D-ḑeŭ.

Versŭ 5. „Căcĭ cândŭ erám în carne, pátimele pecatelor cele prin lege eráu lucrătoarie în membrele noastre, ca să producă fruptŭ morţiĭ“.

Veḑĭ câştigul bărbatuluĭ celuĭ de maĭ nainte? Şi elŭ n'a ḑisŭ: cândŭ erám în lege [păḑindu-se pretutindenĭ a nu dá ansă ereticilor], ci: „c â n d u e r á m î n c a r n e“, ádecă: în fapte rele, în vieaţă trupească. Căcĭ elŭ n'o ḑice asta, că maĭ nainte eráu eĭ în carne, ear' acuma âmblă, fiindu fără corpŭ. Ḑicênd'-o însă asta, nu ḑice, nicĭ, că legea e causa pĕcatelor, nicĭ n'o libereaḑă de urgisire, căcĭ — descoperindŭ ea pĕcatele — aveá rolul unuĭ aspru acusătorĭŭ. Căcĭ cel-ce-ĭ înmulţesce ordinele unuĭa, care întru nimicŭ nu vre să asculte, acela înmulţesce abaterea. De aceea elŭ n'a ḑisŭ: pátimele pĕcatelor plinite sub lege, ci: „c e l e p r i n l e g e“, şi n'a adaosŭ: f ă p t u i t e, ci simplu „p r i n l e g e“, ádecă: cele apărute şi cunoscute prin lege. Apoĭ ca să nu acuse carnea, elŭ n'a ḑisŭ: cele-ce le-au făcutŭ membrele, ci: cele-ce „s'a u l u c r a t ŭ î n m e m b r e l e n o a s t r e“, arĕtândŭ, că începutul rĕutăţiĭ e de aĭurea, dela cugetele lucrătoare, nu dela membrele aţiţate. Căcĭ sufletul are rolul unuĭ artist, carnea însă firea uneĭ ghitare, care sună aşá, cum o constrînge artistul. Aşá-dară cântarea neplăcută noĭ n'o împutămŭ ghitareĭ, ci artistuluĭ.

---

[1]) I. Cor. 6. 19. — [2]) Ibid. v. 20. — [3]) Ibid. 7. 23. — [4]) II. Cor. 5. 15.

Versŭ 6. „Acuma însă“ — ḑice — „sûntemŭ scutiţi de lege.“

Veḑi, cum cruţă elŭ aice eară-şi carnea şi legea? Elŭ ádecă n'a ḑisŭ, că legea e scutită, nici că e scutită carnea, ci că „noi sûntemŭ scutiţi.“ Şi cum sûntemŭ noi scutiţi? Fiindŭ omul celŭ vechiŭ şi reţinutŭ dela pĕcatŭ mortŭ şi înmormêntatŭ, căci asta a însĕmnat'-o elŭ, cândŭ a ḑisŭ: „Morţi fiindŭ aceleia (legii), în care erám ţinuţi.“ Par-c'ar fi ḑisŭ: Lanţul, în care erám ţinuţi, a muritŭ şi s'a desfăcutŭ, ca apoi celŭ-ce ţine, ádecă pĕcatul, nimicŭ să nu mai ţiie. Dar' tu să nu caḑi îndĕrĕptŭ, nici să nu fii mai uşorŭ de minte, căci ai fostŭ scutitŭ, ca eară-şi să şĕrbesci, dar' nu ori şi cum, ci „ca să şĕrbimŭ în înoirea spiretului, şi nu în vechimea literei.“ Şi ce însamnă ceea-ce ḑice? E de lipsă a o descoperi asta acuma, ca să nu ne încâlcimŭ, cândŭ vom veni la locul acesta. Cândŭ a pĕcătuitŭ ádecă Adamŭ — ḑice elŭ — s'a făcutŭ şi corpul lui muritoriŭ şi pătimaşŭ, a primitŭ multe scăderi firesci, şi calul a devenitŭ mai sĕlbatecŭ şi fără frêŭ. Dară după-ce a venitŭ Christosŭ, ni-l'a făcutŭ prin boteḑŭ mai blândŭ, escitându-lŭ cu aripa Spiretului.

IV. De aceea noauĕ nu ni stau totŭ acelea-şi locuri de luptă înainte ca celor din vechime, de-oară-ce atuncia nici nu erá aşá de uşoară. De aceea Christosŭ n'a cerutŭ numai să fimŭ curaţi de uciderĭ ca ceĭ din vechime, ci şi de urgiă; Elŭ poruncesce să fimŭ liberĭ nu numai de jurămêntŭ strîmbŭ, ci şi de celŭ dreptŭ; Elŭ ni dă ordinŭ împreună cu amicii să-i ĭubimŭ şi pe duşmani, şi în toate cele-l'alte ni-a făcutŭ căile mai lungi, şi'n caḑŭ să nu urmămŭ, a amenințatŭ şi cu gheena, arĕtândŭ, că acestea cerinţe nu se potŭ împlini dupá plăcerea luptătorilor, precum fecioria şi sărăcia de bună voiă, ci trebue împlinite numai decâtŭ. Căci acestea sûntŭ lucruri necesarie şi aspru cerute, şi celŭ-ce nu le va face, va primi pedeapsă cea mai mare. De aceea a ḑisŭ: „De nu va întrece dreptatea voastră cu multŭ pe cea a cărturarilor şi fariseilor, nu veţi întrá în împĕrăţia cerĭului!“ [1]) Ear' celŭ-ce nu va vede împĕrăţia, cu bună samă va cădé în gheena. De aceea a ḑisŭ şi Paulŭ: „Că pĕcatul nu vĕ v'a domni, căci nu sûnteţi sub lege, ci sub graţiă,“ şi aice eară-şi: „Ca să şĕrbimŭ înînoireaspiretului, şinuîn vechimea literei.“ Căci

[1]) Mat. 5, 20.

judecătorĭul nu-ĭ litera, ádecă legea vechĭă, ci spiretul ajutătorĭŭ. De aceea, dacă se şí arĕtá la ceĭ vechĭ v'r-unul, care esercitá fecĭoria, elŭ erá foarte admiratŭ; acuma însă acestŭ lucru e sĕmĕnatŭ pretutindenĭ. Atuncĭ numaĭ puţinĭ bărbaţĭ au dispreţuitŭ moartea, acuma însă şí în oraşe şí în sate nenumĕrate sûntŭ cetele martirilor, compuse nu numaĭ din bărbaţĭ, ci şí din femeĭ. Apoĭ după-ce a ḑisŭ asta, elŭ eară-şĭ combate ŭă obĭecţĭune, ce se nasce, şi în combatere probeaḑă ceea-ce voĭesce. De aceea nu înduce combaterea de-a dreptul, ci prin contra-ḑicere, ca din necesitatea combaterĭĭ să capete ocăjune, de a spune ceea-ce voĭesce, şi acusarea s'o facă maĭ puţinŭ neplăcută. Căcĭ după ce a ḑisŭ: „Î n î n o i r e a s p i r e t u l u ĭ, ş i n u î n v e c h i m e a i t e r e ĭ,“ a adaosŭ:

Versŭ 7. „Ce vom ḑice dară? Aŭ doară legea e pĕcatŭ? Nicĭ decum!“

A ḑisŭ elŭ şí înainte de asta, că „p á t i m e l e p ĕ c a t e l o r c e l e p r i n l e g e s e l u c r e a ḑ ă î n m e m b r e l e n o a s t r e“ şi „p ĕ c a t u l n u v ĕ v a d o m n í, că n u s û n t e ţ ĭ s u b l e g e, c i s u b g r a ţ i ă“ şi că „c i n e n'a r e l e g e, n'a r e n i c ĭ c ă l c a r e“ şi „e a r' l e g e a a v e n i t ŭ, c a s ă s e î n m u l ţ ĭ a s c ă a b a t e r e a“ şi „l e g e a l u c r e a ḑ ă m â n i ă.“ Acuma de-oară-ce toate acestea par' a-ĭ aduce legiĭ înegrire, elŭ, ca şi cândŭ ar îndreptá prepusul aceasta, pune obĭecţĭunea şi ḑice: „C e d a r ă? A ŭ d o a r ă l e g e a e p ĕ c a t ŭ? N i c ĭ d e c u m!“ Înainte de a venĭ la probare, elŭ caută să şi-lŭ câştige pe ascultătorĭŭ, şi pe scandalisatŭ să-lŭ vindece. Căcĭ auḑindŭ acesta şi fiindŭ încredinţatŭ de propusul luĭ, cearcă cu de-adinsul ceea-ce pare a fi îndoĭosŭ şi nu-lŭ are în prepusŭ pe vorbitorĭŭ; de aceea a şí anticipatŭ elŭ, punêndŭ obĭecţĭunea aceea. Căcĭ nicĭ n'a ḑisŭ: decĭ ce aşŭ ḑice eŭ? ci: „c e v o m ḑ i c e?“ ca şí cândŭ ar fi vorba de unŭ sfatŭ şi de ŭă schimbare de părerĭ, şi par'-că biserica comună ar fi adunată la unŭ locŭ, şi par'-că obĭecţĭunea aceea n'ar eşí dela dênsul, ci dela şirul vorbitorilor şi dela adevĕrul lucrurilor. Cum-că litera omoară, nime — ḑice elŭ — nu poate negá, dară că spiretul face viŭ, acesta e lucru vederatŭ, şi nime nu ĭ-ar pute contraḑice. Dacă sûntŭ aşá-dară acestea mărturisite, ce să ḑicemŭ de lege? că ea-ĭ pĕcatŭ? Nicĭ decum! Desleagă-mĭ dară greutatea! Veḑĭ, cum îlŭ pune elŭ pe contrarĭŭ în asĕmĕnare cu sine şi apoĭ păşesce la deslegare, luându-şĭ demnitatea de învĕţătorĭŭ? Decĭ care-ĭ deslegarea? Elŭ ḑice, că pĕcatŭ nu-ĭ. „P ĕ c a t u l î n s ă n u l'a m ŭ c u-

noscutŭ, decâtŭ numaĭ prin lege.“ Eacá marea luĭ înţĕlepcĭune! Ceea-ce n'o poate legea, o pune elŭ din obĭecţĭune, ca nimicind'-o aceasta şi astŭ-felĭŭ făcêndu-ĭ Iudeului concesĭune, să-lŭ înduplece să primească ceea-ce e maĭ puţinŭ. Şi ce este acelŭ puţinŭ? „Că pĕcatul noĭ nu l'amŭ cunoscutŭ, decâtŭ numaĭ prin lege;“ „că — ḑice — „eŭ n'aşŭ fi sciutŭ pofta, de n'ar ḑisŭ legea: să poftescĭ!“ Veḑĭ, cum arată elŭ cu puţinŭ, că legea e nu numaĭ acusătorĭul pĕcatuluĭ, ci că ea pe încetul îlŭ şi vĕdesce, şi cum arată, că nu din causa eĭ se întêmplă asta, ci din cea a Iudeilor nemulţĕmitorĭ? Luĭ ĭ-a fostŭ aminte să astupe şí gurele Manicheilor, carĭ acusáŭ legea.[1]) După-ce a ḑisŭ: „Pĕcatul nu l'aşŭ fi cunoscutŭ. decâtŭ numaĭ prin lege, şi pofta n'aşŭ fi sciut'-o, de n'ar fi ḑisŭ legea: să nu poftescĭ!“, a adaosŭ:

(Va urmá.)

---

[1]) Nota ediţieĭ germane: „După socotinţa Manicheilor D-ḑeul testămêntuluĭ vechĭŭ nu-ĭ adevĕratul D-ḑeu, ci „unŭ principe alŭ întunericuluĭ (unus ex principibus tenebrarum).“ August. de haeres. 46.

РАСПРОСТРАНЕНІЕ ХРИСТІАНСКОЙ ВѢРЫ ПРИ АПОСТОЛАХЪ.

Христіанская Церковь есть общество, учрежденное на землѣ Іисусомъ Христомъ для вѣчного спасенія людей. Господь Іисусъ Христосъ избралъ Апостоловъ, которыхъ Онъ послалъ проповѣдовати Свое ученіе всѣмъ народамъ, освящати ихъ установленными отъ Него таинствами и управляти обществомъ вѣрующихъ, руководя ихъ къ царствію небесному. Передъ вознесеніемъ Своемъ на небо Господь сказалъ Апостоламъ: „не отлучайтись изъ Іерусалима, но ждите обѣщаннаго отъ Отца, о чемъ вы слышали отъ Мене. Вы примите силу, когда сойдетъ на васъ Духъ Святый и будете Мнѣ свидѣтелями въ Іерусалимѣ, и во всей Іудеѣ и Самаріи, и даже до края земли.“ (Дѣян. 1, 4—8.)

Въ десятый день по вознесеніи Господа, когда Апостолы были единодушно въ горницѣ, въ которой совершена была Господомъ Тайная Вечеря, въ третьемъ часу дня или утра — сдѣлался шумъ съ неба, якбы отъ насущагося вѣтра и наполнилъ весь домъ, гдѣ они находилися. И явились имъ раздѣляющіеся языки, якъ бы огненные, и почили по одному на каждомъ изъ нихъ. И исполнились всѣ Духа святаго и начали говорити на разныхъ языкахъ, якъ Духъ давалъ имъ провѣщати. (Дѣян. 2, 2—4).

Въ то время, по случаю праздника Пятьдесятницы. Іерусалимъ былъ наполненъ многими тысячами богомолцевъ. Св. Петръ, движимый Духомъ Святымъ, обратился къ народу съ проповѣдію о распятомъ и воскресшомъ Іисусѣ Христѣ. Проповѣдь та такъ умилила сердца слушателей, что 3000 увѣровавшихъ іудеевъ въ тотъ же день приняли св. крещеніе. Съ того дня собственно началась жизнь христіанской Церкви — и та жизнь кончится не раньше, якъ съ кончиною всего земнаго.

Вскорѣ посля того Апостолы Петръ и Іоаннъ шли въ храмъ Соломоновъ, въ обычайный часъ молитвы; Св. Петръ изцѣлилъ тутъ хромаго отъ рожденія, народъ пришелъ въ изумленіе. Въ то

же время 5000 народа увѣровали въ Господа и присоединились къ обществу христіанъ. Такъ быстро и чудесно распространялась Христова Цевковь, состоящая до Сошествія Святаго Духа только изъ 120 человѣкъ! Но „у множества вѣрующихъ было одно сердце и одна душа, и никто ничего изъ имѣнія своего не называлъ своимъ, но все у нихъ было общее.“ (Дѣян. 4, 32).

Предреченіе Господа что Его послѣдователей будутъ ненавидѣти и преслѣдовати, начало збыватися, вскорѣ послѣ вознесенія Его на небо. Апостоловъ влекли на судъ сунедріона, такъ безбожно осудившій ихъ Божественнаго Учителя, заключали въ темницы, подвергали разнымъ истязаніямъ. Но не смотря на все то, они радовались, что удостоились терпѣти поношенія за имя Господа Іисуса. Найгорше розразилась буря гоненій, когда св. Стефанъ — одинъ изъ семи діяконовъ привлеченный въ сунедріонъ іерусалимскій. въ своей воодушевленной рѣчи обличилъ ослѣпленіе и упорство іудеевъ. Такъ, якъ словами они не могли его опровергнути, то прибѣгли къ камнямъ и умертвили его. Такимъ образомъ архидіаконъ Стефанъ сдѣлался первымъ мученикомъ за Христа.

Злоба и ярость противъ учениковъ Распятаго отъ дня до дня росла. Но не разъ доказала церковная исторія, что именно то, что враги Церкви выдумували и выполняли для ея разрушенія, служило, подъ покровомъ Божіимъ, къ большему ея преуспѣянію. Такъ было и теперь; потому что, за исключеніемъ Апостоловъ, которые терпѣливо сносили гоненія въ Іерусалимѣ, многіе вѣрующіе желая избѣгнути преслѣдованій, разсѣялись по всей Іудеѣ, Самаріи. за Іорданомъ, и всюда распространяли сѣмена божественнаго ученія, вслѣдствіе чего по всей Палестинѣ, даже въ Финикіи, Кипрѣ и Сиріи возникли новыя общины христіанъ, которыя, послѣ ослабленія гоненій, получили отъ Апостоловъ полное благоустройство, укрѣпились, образовали отдѣльныя, частныя Церкви и вошли въ союзъ съ матерію, Церковію въ Іерусалимѣ. Въ то время одинъ изъ самыхъ жестокихъ гонителей Христіанъ, ревностный Фарисей, ученикъ знаменитаго Гамаліила, Савлъ чудомъ божественнаго милосердія, обратился въ дѣятельнѣйшего проповѣдника Евангелія. Онъ былъ израильтянинъ. родомъ изъ Тарса въ Малой Азіи, отличался умственными способностями и твердостью характера и изъ слѣпой ревности о законѣ Моисеевомъ питалъ страшную ненависть къ христіанству, хотя совсѣмъ

не зналъ еще въ чемъ оно заключается. Однимъ стараніемъ іудеевъ было христіанъ — нову секту совершенно изтребити. Съ тою цѣлею старшина сунедріона послала Савла съ письмами къ сунагогамъ (начальникамъ общинъ) въ Дамаскѣ, чтобы и тамъ сдѣлати съ христіанами тоже, что было въ Іерусалимѣ. Савлъ съ охотою и съ поспѣшностію отправился въ путь и уже приближался къ Дамаску. Но отъ внезанно озарилъ его сверхъ. естествепный свѣтъ съ неба, и падая на землю, онъ услышалъ голосъ: „Савлъ, Савлъ, за что ты гонишь мене?“ Въ изумленіи и страхѣ, онъ спрашиваетъ: „Кто Ты Господи?“ и получаетъ отвѣтъ: „Я Іисусъ, которого ты гонишь.“ Потрясенный до глубины души, Савлъ спрашиваетъ: что ему слѣдуетъ дѣлати, и слышитъ, что онъ долженъ идти въ Дамаскъ, гдѣ ему будетъ указано якъ поступати. Когда онъ всталъ и открылъ очи, то оказалось, что онъ ничего не видитъ; только съ чужой помощью онъ могъ дойти до Дамаска. Тамъ онъ пробылъ, въ продолженіи трехъ дней, безъ пищи и питья, оставаясь слѣпымъ; но духовно онъ прозрѣлъ и молился горячею молитвою познанному имъ Іисусу Христу, Сыну Божію. (Дѣян. гл. 9). Между тѣмъ Аннанія. одинъ изъ семидесяти, въ видѣніи, получилъ повелѣніе отъ Спасителя найти и посѣтити Савла въ Дамаскѣ. Онъ нашелъ его, возложилъ на него руку, — и Савлъ прозрѣлъ, принялъ крещеніе и новое имя Павелъ (меньшій т. е. изъ Апостоловъ).

Послѣ того онъ сталъ, къ удивленію іудеевъ, проповѣдувати объ Іисусѣ, яко Мессіи, Сынѣ Божіемъ. Съ новымъ Апостоломъ произошло, хотя при другихъ обстоятельствахъ. подобное тому, что было съ прочими Апостолами въ праздникъ Пятидесятницы. Благодать Духа Святаго многовенно измѣнила и образъ мыслей и характеръ его, озарила умъ, вдохнула мужество, сообщила даръ языковъ и чудотвореній. Что дѣлалъ Савлъ въ слѣдующіе затѣмъ три года, которые онъ провелъ въ Аравіи, объ томъ Писаніе не даетъ намъ потребныхъ свидѣній. Только черезъ три года по своемъ обращеніи, онъ пришелъ въ Іерусалимъ и явился къ старѣйшимъ Апостоламъ Петру и Іакову, епископу іерусалимскому. Св. Апостолъ Павелъ сдѣлался проповѣдникомъ Евангелія преимущественно между язычниками, якъ святый Петръ былъ проповѣдникомъ между іудеями. Самъ Господь сказалъ о Павлѣ Апостолу Ананіи: „иди, яко сосудъ избранъ Ми есть

сей, пронести имя Мое предъ языки и царьми и сынми израилевыми.“ (Дѣян. 9, 15).

Первоначально въ нѣдра Христовой Церкви принимались только дѣти израиля, т. е. евреи, якъ народъ избранный, отъ котораго произошелъ по плоти и самъ Спаситель. При томъ, въ началѣ необходимо было щадити прерозсудки іудеевъ, которые общеніе съ язычниками считали для себе осквернѣніемъ. Но Апостоламъ дано было повелѣніе отъ Господа проповѣдувати Евангеліе во всемъ мірѣ, всей твари, до послѣднихъ предѣловъ земли. Не смотря на то Апостолы въ томъ случаѣ, якъ и всѣхъ важнѣйшихъ вещахъ, ожидали новаго указанія отъ Господа. И оно было дано имъ.

Во времь пребыванія св. Петра въ Яффѣ (Іонніи). Къ Петру явились посланные отъ римскаго сотника Корнилія, жившаго въ Кесаріи, и просили Петра придти къ нему въ Кесарію. Корнилій хотя былъ отъ рожденія язычникъ, но отличался добродѣтельною жизнію, богобоязненностію, роздавалъ много милостыни и часто молился Богу; по тому Господь указалъ ему черезъ Ангела, чтобы онъ призвалъ къ себѣ Петра, который скажетъ, что ему слѣдуетъ дѣлати. Петръ пришелъ, преподалъ Корнилію и собравшимся у него язычникамъ ученіе о розпятомъ іудеями Мессіи, Іисусѣ Христѣ, и во время проповѣди Петра на слушателей его сошелъ Духъ святый и сообщилъ имъ, чудные дары свои. Въ радостномъ изумленіи, Петръ сказалъ: „кто можетъ отказати тымъ людямъ, хотя оны язычники въ крещеніи водою, если самъ Господь такимъ дивнымъ образомъ удостоилъ ихъ благодати Духа святаго?“ Онъ приказалъ имъ креститися, по заповѣди Іисуса Христа, и такимъ образомъ первенцы изъ язычниковъ были введены въ святую Церковь. То событіе относятъ къ 36 году по Рождествѣ Христовомъ.

И такъ первая Церковь, матерь Церквей, была учреждена Господомъ въ Іерусалимѣ. Отъ нея вскорѣ образовались изъ обращенныхъ іудеевъ новыя общины, не только въ іудейской землѣ, но и въ Самаріи, Финикіи и Сиріи. Первымъ епископомъ въ Іерусалимѣ былъ поставленъ, назначенный самимъ Господомъ, св. Іаковъ — меньшій, называемый братомъ Господнимъ, изъ числа семидесяти Апостоловъ. Онъ до такой степени отличался святостью жизни, что получилъ не только отъ христіанъ, но и отъ

невѣрующихъ іудеевъ наименованіе „праведнаго.“ Его преемникомъ былъ братъ его Симеонъ. Послѣ принятія въ Церковь языческаго семейства Корнилія, Апостолы уже не колибались призывати язычниковъ въ царствіе Божіе, св. Церковь. Особенно успѣшна была проповѣдь Апостоловъ язычникамъ, жившимъ въ Антіохіи, одномъ изъ богатѣйшихъ городовъ Востока. Когда объ томъ услышали старѣйшіе Апостолы, оставшіеся въ Іерусалимѣ, то послали туда Варнаву, который, предвидя богатую жатву, пригласилъ съ собою Павла. Подъ ихъ попеченіемъ антіохійская Церковь вскорѣ сдѣлалась важнѣйшею, послѣ іерусалимской, Церковію Востока, и члены ея первые стали называтися „Христіанами.“ Первымъ епископомъ въ Антіохіи поставленъ былъ Апостолами Еводій, которому наслѣдовалъ ученникъ св. Іоанна Богослова, св. Игнатій Богоносецъ.

Когда свѣтъ христіанской вѣры сіялъ уже на Востокѣ, Западъ, съ его всемірною столицею, Римомъ, погруженъ былъ въ тьму заблужденія. Первымъ проповѣдникомъ христіанства на Западѣ былъ св. Апостолъ Павелъ, учитель язычниковъ, якъ св. Петръ былъ учителемъ „обрѣзанныхъ“ т. е. іудеевъ. Св. Павелъ устроилъ Церкви въ Римѣ, Коринѳѣ и другихъ городахъ, хотя здѣсь конечно, были уже и до него христіане, но не въ большомъ числѣ, и они не составляли еще вполнѣ благоустроенной христіанской общины. Изъ Рима св. Павелъ путешествовалъ по сосѣднимъ сторонамъ и прошелъ даже до Иллиріи (издревле населенной славянскимъ народомъ), всюду распространяя ученіе христіанскои вѣры. Св. Петръ, только уже подъ конецъ своей жизни, пришелъ въ Римъ и здѣсь, вмѣстѣ съ св. Павломъ претерпѣлъ мученическую кончину. Еще при жизни своей, св. Павелъ поставилъ въ Римѣ епископовъ, которыми преемственно были ближайшіе ученики апостольскіе: Линъ, Клитъ и Климентъ, ступникъ св. Павла.

Еще при жизни Апостоловъ основана была Церковь въ Александріи, знаменитой столицѣ Египта. Основателемъ ея былъ св. Евангелистъ Маркъ, одинъ изъ семидесяти Апостоловъ, по преданію — спутникъ св. Петра. Въ Александріи было много ученыхъ обществъ и богатѣйшая въ древности библіотека. Здѣсь жили многіе образованные іудеи, которые на основаніи древнихъ пророчествъ ждали близкаго появленія Мессіи. И потому въ Александріи скоро собралась многочисленная община, въ которой св. Маркъ былъ первымъ наставникомъ и начальникомъ, до своей

мученической кончины. Первымъ епископомъ здѣсь былъ Апіанъ, одинъ изъ учениковъ св. Марка.

Но больше всѣхъ Апостоловъ потрудился въ проповѣданіи Евангелія св. Павелъ, послѣ всѣхъ призванный Господомъ къ апостольскому служенію. Дѣятельность св. Павла была необыкновенно обширна и плодотворна, хотя всю славу въ томъ дѣлѣ приписуетъ онъ не себѣ, а благодати Духа Святаго укрѣплявшей его. Его всемірное апостольское служеніе начинается въ Антіохіи. Изъ Антіохіи отправился онъ на проповѣдь въ различныхъ областяхъ Малой Азіи и потомъ почти во всѣхъ концахъ вселенной. Спутниками и помощниками его были преемственно: Варнава, Сила Тимоѳей и Лука. Онъ совершилъ три большія путешествія въ областяхъ Азіи и Европы. Всюда онъ основывалъ христіанскія общины, которыя, подъ божественнымъ благословеніемъ, скоро разцвѣли и окрѣпли; къ нѣкоторымъ изъ нихъ великій Апостолъ писалъ свои Боговдохновенныя посланія. Таковы были Церкви: Филиппійская, Ѳессалоникійская, Коринѳская, Римская, Галатійская, Колосская и Ефесская. Безчисленныя бѣдствія, скорбы душевныя, страданія и лишенія тѣлесныя были постоянными спутниками Апостола. Послѣ свого третяго путешествія онъ больше не возвратился въ Антіохію, а отправился въ Іерусалимъ, хотя зналъ, что тамъ его ожидали новыя бѣдствія; ему даже угрожала опасность лишитися жизни. Ослѣпленные невѣріемъ, іудеи схватили его, мучили и хотѣли убити; но онъ объявилъ, что онъ — римскій гражданинъ, и потребовалъ суда у кесаря то есть, римского императора. Римскіе воины защитили Павла отъ ярости евреевъ и передали намѣстнику императора въ Палестинѣ — Феликсу и затѣмъ его преемнику Фесту, который и отправилъ Апостола Христова въ Римъ, подъ стражею. Рука Промысла привела своего избранника въ столицу міра, которою онъ долженъ былъ просвѣтити своимъ ученіемъ и украсити своею мученическою кончиною. Два года длился его плѣнъ въ Римѣ; но въ то время онъ свободно проповѣдивалъ христіанскую вѣру іудеямъ и язычникамъ и пріобрѣлъ послѣдователей Христу даже изъ числа близкихъ кесарю. Два года спусти (63 г. по Рожд. Хр.), онъ, объявленный по суду невиннымъ, могъ отправитися далѣе. Но о дальнѣйшихъ его трудахъ и странствованіяхъ, за исключеніемъ нѣкоторыхъ намековъ въ его посланіяхъ. намъ, къ сожалѣнію, въ подробностяхъ ничего неизвѣстно. Извѣстно только, что онъ былъ на Островѣ

Критѣ, гдѣ поставилъ епископомъ Тита, въ Ефесѣ, которому далъ въ епископы Тимоѳея, и доходилъ даже до Иллиріи. Наконецъ въ 67 г., онъ достигъ въ мѣстѣ съ Петромъ свой желанной цѣли; разрѣшитися отъ тѣла и быть со Христомъ, которому служилъ и къ которому всю жизнь свою стремился. Онъ, якъ римскій гражданинъ, по повелѣнію Нерона, былъ обезглавенъ, въ тотъ самый день (29. іюнія) когда св. Петръ, якъ презираемый язычниками іудей, былъ распятъ на крестѣ, и при томъ, по его собственноиу желанію — внизъ головой. Впрочемъ не они первые положили жизнь свою за Іисуса Христа. Апостолъ Іаковъ старшій, братъ Іоанна Богослова, первый изъ лика дванадесяти, удостоился мученическаго вѣнца. Онъ былъ казненъ по приказанію Ирода Агриппы, который въ 44. году, при содѣйствіи римскихъ императоровъ Калигулы и Клавдія, получилъ власть надъ іудеями.

Агрипна тымъ жестокимъ и беззаконнымъ поступкомъ, желалъ угодити іудейскому верховному совѣту. По тойже причинѣ должны были пасти и другіи жертвы между христіанами; приготовленна была подобная участь и Апостолу Петру; онъ былъ заключенъ въ темницу и уже назначенъ день его казни. Но Господь чудеснымъ образомъ освободилъ его, послалъ своего ангела. Жертвою злобы іудейской на св. Апостоловъ Христовыхъ сдѣлался и другой Іаковъ, младшій, епископъ іерусалимскій. Верховный совѣтъ, возпользовался тѣмъ промежудкомъ времени, когда римскій правитель Фестъ только що умеръ, а вновь избранный Альбиній еще былъ на пути. По наущенію первосвященника Анана, св. Іаковъ, съ нѣкоторыми другими христіанамн, былъ призванъ къ суду, признанъ законоотступникомъ и побитъ камнями. О трудахъ и подвигахъ прочихъ св. Апостоловъ (исключая Іоанна) мы имѣемъ мало точныхъ свѣдѣній. Они, неискавшіе земной славы, скрылись отъ взора исторіи. Они, якъ говоритъ древнее преданіе, роздѣлили между собою извѣстный тогда міръ, и каждый изъ нихъ отправился проповѣдывати въ ту страну, якая кому указана жребіемъ. Только св. Петръ, Павелъ и отчасти Андрей Первозванный извѣстный намъ, якъ проповѣдники въ Европѣ; остальные же проповѣдывали св. Евангеліе въ Азіи и Африкѣ.

Именно: святый Андрей Первозванный изъ Синопа прибылъ въ Херсонесъ, что блезъ нынѣшняго Севастополя, проповѣдывалъ въ Скиѳіи, или нынѣшней Россіи, потомъ прибылъ въ Византію, гдѣ поставилъ первымъ епископомъ Евода, и скончался мученически

въ Патрасѣ. Св. Филиппъ проповѣдывалъ въ Фригіи, Варѳоломей въ Аравіи, Ѳома въ Индіи и Китаѣ; Матѳей и Матѳій — въ Эѳіопіи; Симонъ — въ Персіи или Мавританіи — Іуда и Ѳаддей въ Месопотаміи; Іоаннъ, ученикъ особенно любимый Іисусомъ Христомъ, проповѣдывалъ искупленіе въ Малой Азіи и былъ во время гоненія при императорѣ Домиціанѣ (95 г.) сосланъ въ заточеніе на островъ Патмосъ. По смерти гонителя (97 г.), онъ снова прибылъ въ Ефесъ, содѣйствовалъ распространенію и укрѣпленію малоазійскихъ Церквей и скончался естественною смертію, имѣя около ста лѣтъ отъ роду. Всѣ прочіе Апостолы, по достовѣрнымъ сказаніямъ, умерли мученическою смертію. Матерь Божія оставалась, по вознесеніи Господа, въ Іерусалимѣ, въ домѣ св. Іоанна Богослова, котораго усыновилъ Ей Самъ божественный Сынъ Ея. Преданіе говоритъ, что Она путешествовала съ Іоанномъ въ Кипръ, гдѣ св. Лазарь былъ епископомъ, въ Ефесъ и на Аѳонску гору, которою приняла подъ особенный покровъ Свой, и возвратилась въ Іерусалимъ. Св. Церковь называетъ смерть Ея „у с п е н і е м ъ“ потому что то точно было краткій сонъ, за котрымъ скоро послѣдовала безсмертная жизнь въ прославленномъ тѣлѣ. Преподобный Іоаннъ Дамаскинъ говоритъ: „якъ могло бы тлѣніе коснутися тѣла, въ которомъ зачата была жизнь?“ Съ самыхъ первыхъ временъ христіанства православная Церковь прославляетъ Ее, якъ Приснодѣву, якъ Богоматерь и Царицу небесную.

Еще не всѣ Апостолы окончали свое проповѣдническое поприще, якъ совершилось великое событіе предсказанное Іисусомъ Христомъ и послужевшее къ распространенію Евангелія. Востаніе въ 66. г. обѣщало евреямъ удачу. Римскій правитель Флоръ, тяжкими притѣсненіями, подалъ іудейскому народу поводъ къ бунту. Народъ схватился за оружіе, взялъ приступомъ башни и убивалъ римскихъ воиновъ. Іудеи ликовали, но христіане оставили Іерусалимъ и удалились, сначала въ Пеллу по ту сторону Іордана, а потомъ разсѣялись по разнымъ городомъ Сиріи и Малой Азіи, всюду распространяя проповѣдь Евангелія.

Началась истребительная война іудеевъ съ Римлянами. Римскій полководецъ Веспасіанъ вступилъ со своимъ войскомъ въ Іудею. Онъ умѣрялъ жажду битвы своихъ легіоновъ, и только медленно велъ ихъ впередъ, такъ якъ видѣлъ, что іудеи, во вну-

тренныхъ раззорахъ, сами истребляютъ себе и тѣмъ облегчаютъ ему завоеваніе страны. Іерусалимъ въ то время, представлялъ зрѣлище страшнаго безпорядка и сдѣлался полемъ сраженія ожесточенныхъ другъ противъ друга партій; одна изъ нихъ укрылась даже въ святилищѣ храма, а другія осаждали ее. Исполнилось то, о чемъ предсказалъ Господь (Мат. 24, 15): „когда увидите мерзость запустѣнія на мѣстѣ святомъ, бѣгите“.

Вскорѣ представился и случай къ бѣгству; въ то время (въ 68. г.). Веспасіанъ получалъ извѣстіе, что императоръ Неронъ погибъ, и въ Римѣ уже началась междоусобная война по поводу вопроса о замѣщеніи упраздненнаго трона. Веспасіанъ, избранный своими легіонами, повелъ ихъ въ Италію, достигъ Рима и скоро занялъ императорскій престолъ. Новый императоръ передалъ веденіе войны противъ іудеевъ своему сыну Титу, который весною 70. года повелъ войско на Іерусалимъ и окружилъ его. То случилось въ праздникъ Пасхи, когда въ городѣ было безчисленное множество народа, собравшагося изъ разныхъ странъ свѣта. Часть города скоро была взята. Желая пощадити остальную, Титъ послалъ Іосифа Флавія, плѣннаго іудейскаго полководца и историка, въ городъ, съ предложеніемъ о сдачѣ; но его съ насмѣшками прогнали обратно. Тогда Титъ запретилъ привозъ жизненныхъ припасовъ въ городъ, что самые ужасные предметы служили пищею для осажденныхъ, одна мать съѣла даже своего младенца — сына. Титъ желалъ сохранити храмъ, то міровое чудо своего времени; но храмъ, обращенный евреями въ крѣпость, служилъ защитою бунтовникамъ. Такъ якъ осадныя орудія Римлянъ были недѣйствительны противъ необычайно крѣпкихъ стѣнъ, то ворота, ведущія къ храму, были подожжены — и огонь быстро распространялся далѣе. Благородный Титъ приказалъ своимъ воинамъ тушити пожаръ, чтобъ спасти святилище; но іудеи воспользовались тимъ для ожесточенной вылазки. Тогда одинъ римскій воинъ, по собственному побужденію, схватилъ головню и бросилъ ее въ середину храма. Пламя распространилось съ такою силою, что о потушеніи пожара болѣе не могло быти рѣчи. Съ паденіемъ храма исчезло послѣднее мужество въ іудеяхъ.

Титъ сдѣлался властителемъ города и всей страны (въ 70. г. по Рождествѣ Христовомъ). Въ теченіе дня и ночи Римляне производили въ Іерусалимѣ грабежи и убійства; болѣе миліона погибло при осадѣ; 97.000 были взяти въ плѣнь и частію проданы въ рабство, частію закованы въ цѣпи, для тріумфа при торжественномъ вшествіи побѣдителя въ Римъ. Оставшіяся стѣны храма были совершенно разрушены и весь городъ сожженъ. Такъ окончилъ свое существованіе городъ, состоявшій болѣе 1000 лѣтъ подъ покровительствомъ Божіимъ.

За что же постигло Іерусалимъ такое ужасное бѣдствіе? За то, что нѣкогда счастливые обитители его распяли Спасителя міра, и кричали Пилату: „Его кровь на насъ и на дѣтяхъ нашихъ.“

Predică

PENTRU ḐIŬA SÂNTULUĬ IOANŬ BOTEḐĂTORĬUL.

„Fost'-a unŭ omŭ trămisŭ dela Dumneḑeŭ, numele luĭ Ioanŭ. Acesta a venitŭ de mărturiă, ca să mărturisască pentru lumină."
Ioanŭ 1, 6—7.

Coló'n deşĕrtul depărtatŭ stá profetul luĭ Dumneḑeŭ, petrecêndŭ în ajunare aspră şi rugăcĭunĭ ferbinţĭ. Elŭ învĕţá mulţimea, ce se aduná din toate părţile, şi-ĭ boteḑá pre ceĭ credincĭoşĭ în apele Iordanuluĭ.

Pe Ioanŭ boteḑătorĭul l'a destinatŭ părintele celŭ cerescŭ, ca să fiă coroana profeţilor şi martorele Fiĭuluĭ dumneḑeĭescŭ.

Născutŭ din maĭcă stearpă în modŭ minunatŭ, spiretul luĭ Dumneḑeŭ s'a rĕvĕrsatŭ în leagănul pruncieĭ luĭ şi mâna celuĭ prea Inaltŭ a fostŭ necontenitŭ preste dênsul!

Elŭ n'a fostŭ Mesia, n'a fostŭ lumina, ce aveá să luminеḑe lumea şi s'o mântuĭească de blăstĕmŭ, ci numaĭ martorele luminеĭ şi alŭ boteḑuluĭ Celuĭ-ce s'a pogorîtŭ din cerĭŭ.

Elŭ s'a atinsŭ de créscetul Domnuluĭ lumiĭ. Mâna-ĭ supusă stricăcĭuniĭ s'a atinsŭ de Christosŭ, Fiĭul luĭ Dumneḑeŭ, la apele Iordanuluĭ.

Cândŭ s'a boteḑatŭ Domnul în Iordanŭ, cerĭul s'a deschisŭ şi părintele celŭ cerescŭ a cuvêntatŭ, ḑicêndŭ: »Acesta este fiĭul meŭ celŭ ĭubitŭ, întru carele bine am voitŭ«;[1]) Eară Spiretul sântŭ s'a pogorîtŭ în chipŭ de porumbŭ d'asupra Fiĭuluĭ dumneḑeĭescŭ, şi Iordanul, vĕḑêndŭ sânta Treime, s'a cutremuratŭ pênă'n fundul apelor sale şi s'a întorsŭ înapoĭ spre isvoarele sale pênă în sinul pămêntuluĭ.

Ioanŭ a fostŭ martorele acesteĭ minune strălucite, care a întemeĭatŭ misterĭul sântuluĭ boteḑŭ, băĭeĭ prin apă şi prin spiretŭ.

De acestŭ sântŭ boteḑŭ ne facemŭ noĭ părtaşĭ şí în ḑiŭa de a-ḑĭ, câştigându-ni tăria trupuluĭ şi mântuirea sufletuluĭ.

De nimicŭ nu-mĭ pare dară maĭ nimeritŭ, ca să vĕ cuvinteḑŭ în sĕrbătoarea sântuluĭ Ioanŭ boteḑătorĭul, ca de acestŭ misterĭŭ mântuitorĭŭ!

Misterĭul e mare, decĭ fiţĭ cu multă luare aminte.

---

[1]) **Mat. 9, 3.**

Din vechimea 'ntunecoasă simbolisá apa curăţia trupească câtŭ şí sufletească; eară apele Iordanuluĭ maĭ fură âncă ţinute şí ca făcĕtoarĭe de minunĭ.

Aşá patriarchul Iacovŭ trecú numaĭ cu toeagul în mână Iordanul.

Din apă fu luatŭ Moisi de fata regeluĭ Faraonŭ.

Roaŭa scursă din lână, în cătime d'-unŭ păharŭ de apă, îlŭ încredinţà pe Gedeonŭ, cum-că fu alesŭ de Domnul, ca să mântuĭească poporul luĭ Israilŭ.

Cu doaŭĕ vedre de apă turnate în treĭ rĕstîmpurĭ a sânţitŭ profetul Iliă altarĭul cu jertfele puse înăinte, eară focul dumneḑeĭescŭ mistuí apa şi jertfa sânţită.

Preuţiĭ din vechĭul testămêntŭ, cariĭ purtáŭ sicrĭul legiĭ Domnuluĭ, steteáŭ cu dînsul în mijlocul Iordanuluĭ ca pre uscatŭ.

Profeţiĭ Iliă şi Eliseĭŭ dispărţiră apele Iordanuluĭ cu cojocul celuĭ dintâĭŭ.

Neemanŭ Sirianul se vindecà de ŭă boală grea, cufundându-se în Iordanŭ de şepte orĭ după sfatul luĭ Eliseĭŭ.

Eară de botedul Domnuluĭ în Iordanŭ profetul Isaĭa predise aşá: »Se vor bucurá deşĕrturile Iordanuluĭ şi mărirea Livanuluĭ s'a datŭ eĭ, şi onoarea Carmiluluĭ, şi poporul meŭ va vedé mărirea Domnuluĭ şi înălţarea luĭ Dumneḑeŭ«; [1]) eară psalmistul cântá în estasŭ, ḑicêndŭ: »Apele te-aŭ vĕḑutŭ, Dumneḑeule, apele te-aŭ vĕḑutŭ şi s'aŭ cutremuratŭ şi adûncurile aŭ tremuratŭ.« [2]) Profetul Zaharia predise âncă misterĭul sântuluĭ botedŭ, cuvêntândŭ astŭ-felĭŭ: »În acea ḑi se va deschide unŭ isvorŭ pentru casa luĭ Davidŭ şi pentru locuitorĭĭ Ierusalimuluĭ, pentru pĕcatŭ şi necurăţiă.« [3]) In fine eacă! sosesce şí timpul timpurilor. Ioanŭ profetul boteaḑă în apele Iordanuluĭ mulţimea; elŭ îĭ provoacă pre toţĭ la pocăinţă, strigândŭ: »Eŭ sûntŭ glasul celuĭ-ce strigă în pustiă: gătiţĭ calea Domnuluĭ, drepte faceţĭ cărările luĭ.« [4]) »După mine vine însă unŭ bărbatŭ, carele maĭ 'nainte de mine erá..., elŭ este, carele boteaḑă cu Spiretul sântŭ. [5])

Eacă, ĭubiţilor! în sĕrbătoarea cea mare de erĭ s'aŭ împlinitŭ toate profeţiele. Misterĭul sântuluĭ botedŭ fu sigilatŭ prin sânta Treime, ce s'a arĕtatŭ la apele Iordanuluĭ: Venit'-a Domnul în chipŭ omenescŭ, cerêndŭ să se botede, Elŭ celŭ-ce nu scieá de pĕcatŭ.

---

[1]) Isaĭă 35, 2. — [2]) Psal. 77, 16. — [3]) Zah. 13. 1. — [4]) Ioanŭ 1, 23. — [5]) Ioanŭ 1, 30.

»Vĕḑutu-l'aŭ apele şi s'aŭ temutŭ, cutremuratu-s'a Mergĕtorĭul înainte şi a strigatŭ, grăindŭ: Cum va luminá sfeşnicul lumina? Cum îşĭ va pune şerbul mâna pe Domnul? Sânţesce-mĕ, Mântuitorĭule, şi apele, celŭ-ce aĭ rădicatŭ pĕcatul lumiĭ.« [1])

Domnul se pogoară în ape şi se boteaḑă de Ioanŭ: D'aice înainte se boteaḑă popoarele credincĭoase maĭ multŭ nu numaĭ cu apă, ci şí cu Spiretul sântŭ! D'aicĭ înainte ne curăţesce misterĭul sântuluĭ boteḑŭ de toate pĕcatele şi fără-de-legile, ne face părtaşĭ numeluĭ de creştinŭ şi cetăţenĭ viitorĭ aĭ raĭuluĭ!

Domnul, celŭ-ce s'a boteḑatŭ în Iordanŭ, li spune însu-şĭ sânţilor apostolĭ, ḑicêndŭ: »Mergêndŭ, învĕţaţĭ toate popoarele, boteḑându-ĭ pre eĭ în numele Părinteluĭ, a Fiĭuluĭ şi a Spiretuluĭ sântŭ.« [2])

D'aici înainte ne putemŭ mântuí toţĭ prin împărtăşirea cu acestŭ sântŭ şi măreţŭ misterĭŭ, fără de care am merge cu toţiĭ la osêndă; căcĭ ḑice Domnul: »Celŭ-ce va crede şi se va boteḑá, se va mântuí, eară celŭ-ce nu va crede, se va osêndí;« [3]) apoĭ »şi de nu se va nasce cine-vá din apă şi din spiretŭ, nu va puté întrá în împĕrăţia luĭ D-ḑeŭ.«[4]) Nu cu maĭ puţină rigoare împunŭ boteḑul şí sânţiĭ apostolĭ, ḑicêndŭ: »Pocăiţi-vĕ şi să se boteḑe fiesce-carele dintre voĭ în numele luĭ Isusŭ Christosŭ spre ertarea pĕcatelor, şi veţĭ luá darul Spiretuluĭ sântŭ«;[5]) ear' apostolul limbelor scrie cătră Titŭ: »Nu din faptele cele întru dreptate, care le-am făcutŭ noĭ, ci după îndurarea luĭ ne-a mântuitŭ prin baĭa nascerĭĭ şi a înoirĭĭ Spiretuluĭ sântŭ.« [6]) Apostolul numesce aicĭ sântul boteḑŭ »baĭa nascerĭĭ şi a înoirĭĭ Spiretuluĭ sântŭ«, pentru-că Spiretul sântŭ curăţesce sufletul de pĕcate, îlŭ sânţesce şi-lŭ înoĭesce. Aceasta este fiinţa sântuluĭ boteḑŭ, de aceea îlŭ şí numesce apostolul pre celŭ boteḑatŭ »făptură noaŭă«, »viŭ din morţĭ«, »stătătorĭŭ subt lege şi subt graţiă.«

Acestea toate ne arată prea lămuritŭ, ce felĭŭ de misterĭŭ măreţŭ, sântŭ şi mântuitorĭŭ este boteḑul. Prin acestŭ sântŭ misterĭŭ se lumineaḑă spiretul omuluĭ; inimele tuturora se încălḑescŭ şi sufletele creştinilor adevĕraţĭ se înalţă pênă la cerĭŭ.

După esêmplul Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ şi alŭ sânţilor apostolĭ omenirea se împărtăşesce de misterĭul sântuluĭ boteḑŭ.

Astă-ḑĭ, aproape după noaŭe-spră-ḑece secole, numĕrămŭ sute de milioane de creştinĭ boteḑaţĭ în numele prea sânteĭ Treime.

---

[1]) Minerŭ, Ianuarĭŭ. — [2]) Mat. 28, 49. — [3]) Marcu 16, 16. — [4]) Ioanŭ 3 5. — [5]) Fapt. apost. 2, 38. — [6]) Titŭ 3. 5.

Toţi sûntŭ chĭămaţi la limanul mântuirii!

Dară cu toate acestea mulţi se amăgescŭ, gândindŭ, cum-că şi pecătoşii botedaţi vor moşteni vieaţa de veci; căci sânta scriptură dice, cum-că „mulţi sûntŭ chĭămaţi, dară puţini aleşi.“ Voi toţi aţi cerutŭ să vĕ împărtăşiţi cu misteriul sântului botedŭ şi în adevĕrŭ:

„In Christosŭ v'aţi botedatŭ şi'n Christosŭ v'aţi şí îmbrăcatŭ.“

Aţi primitŭ darul Spiretului sântŭ, graţia cea dumnedeĭească, dar' spuneţi-mi: Şí pĕstrat'-aţi totŭ-dea-una această legătură? Făcutu-v'aţi toţi demni de baĭa nascerii de a doĭlea şi de darul Spiretului sântŭ? Spuneţi-mi, voi chĭămaţilor: fi-veţi oare aleşi la nunta mirelui celui vecĭnicŭ, carele va să vină fără de veste în medŭ de noapte cu ĭuţala fulgerului, ca să judece viiĭ şi morţiĭ?

La botedŭ aţi promisŭ şi aţi mărturisitŭ, că veţi fi pururea creştinĭ bunĭ şi plăcuţi luĭ Dumnedeŭ. Rĕmas'-au aşá-dară ochiul vostru şi cugetul vostru necontenitŭ îndreptatŭ la cerĭŭ? Avut'-aţi totŭ-dea-una în vedere, că sûnteţi numaĭ nisce călĕtorĭ prin valea plângeriĭ şi că călĕtoriţi la altă vieaţă? Fost'-aţi creştinĭ numaĭ după nume seaŭ şí în faptă? Fost'-aţi luptătorĭ aprigĭ aĭ credinţeĭ luĭ Christosŭ seaŭ v'-aţi ruşinatŭ chĭarŭ de numele sânteĭ Treimĭ, de legea şi de biserica Domnuluĭ Dumnedeŭ?

Voĭ v'aţi învĕlitŭ în crijma dreptăţiĭ în numele sânteĭ Treimĭ la botedŭ, aţi primitŭ veşmêntŭ luminosŭ ca zăpada; spuneţi-mi decĭ: pestrăt'-aţi toţi decoarea cea preţioasă a sufletului, pĕstrat'-aţi credinţa şi dreptatea inimeĭ şi păşit'-aţi toţi pe calea păciĭ şi a dragostiĭ evangelice faţă cu Domnul, apoĭ faţă cu ceĭ-ce vĕ ĭubescŭ şi faţă cu ceĭ-ce vĕ urĕscŭ pre voĭ?

Eu vedŭ, că nu, nu cu toţiĭ!

Mulţi aŭ perdutŭ în valurile lumiĭ vestmêntul celŭ luminosŭ, fără de care nu va puté întrá nimene la nunta mirelui cerescŭ, ca să fiă împreună cu aleşiĭ luĭ.

Cândŭ aţi âmblatŭ să dobêndiţi eară acelŭ vestmêntŭ perdutŭ, oare fost'-aŭ pocăinţa şi mărturisirea voastră deplină? Unde-sŭ faptele voastre cele bune şi plăcute luĭ Dumnedeŭ, în carĭ să vi-se oglindească credinţa şi să lumineḑe ca lumina aceea, înaintea căriia v'aţi botedatŭ? Oare mulţimea pĕcatelor nu vĕ întrece puţinele fapte bune, ce le-aţi făcutŭ?

Eacă! sĕcerişul este aproape, sfârşitul vostru e la uşă şi voĭ veţi secerá numaĭ ceea-ce aţi sĕmĕnatŭ: Orĭ binele, orĭ rĕul.

Numaĭ pĕstrându curatŭ sântul botedŭ, ne putemŭ mântuí.

Să ni conservămŭ dară acestŭ sûntŭ misterĭŭ, carele l'a întrodusŭ şi l'a bine-vestitŭ sântul Ioanŭ botedătorĭul şi l'a sânţitŭ Domnul, botedându-se însu-şĭ!

Mâna profetuluĭ s'a cutremuratŭ, cându s'a atinsŭ de créscetul Domnuluĭ, Iordanul s'a întorsŭ înapoĭ, ca să nu se atingă de Domnul, cerĭul s'a deschisŭ şi Spiretul sântŭ a mărturisitŭ Dumnedeirea, pogorându-se din cerĭŭ şi sânţindŭ apele. Treimea s'a arĕtatŭ în lume aeve şi lumina Domnuluĭ s'a însĕmnatŭ prin botedŭ preste noĭ şi şĭ-a rĕvĕrsatŭ radele eterne şi strălucitoarĭe preste totŭ pământul, pentru-ca să ne mântuĭească pre toţĭ.

Eacă! cu acestŭ botedŭ Dumnedeĭescŭ sûntemŭ botedaţĭ noĭ toţĭ creştinĭĭ, cu botedul sânteĭ Treimĭ.

Vaĭ şi amarŭ de aceĭ-ce vor pĕtá vestmêntul sântŭ, vaĭ d'aceĭ-ce nu se vor pocăí, ca să-şĭ dobândească eară haĭna cea albă şi curată pentru nunta mireluĭ vecĭnicŭ, A m i n ŭ.

Ioanŭ Berarĭŭ,
parochŭ în Stroĭescĭ.

Frântură de cuvêntare poporală.

Domniĭ ḑicŭ: ţĕranul e talpa ţĕreĭ şi eŭ ḑicŭ: femeĭa e talpa caseĭ.

În adevĕrŭ, cuĭ ĭ-a datŭ Dumnedeŭ femeĭă bună, acela are parte de mare norocŭ în lume; căcĭ peste casa luĭ pare-că sboară îngerĭĭ: într'însa e pace, şi unde cauţĭ, găsescĭ rônduĭeală şi curaţiă; mâna femeĭeĭ le face toate la timpŭ şi toate le aşadă la locul lor: după acestea cunoscĭ ochĭul eĭ, inima eĭ, capul eĭ.

Bărbatul caută cu dragŭ la purtarea femeĭeĭ sale, inima îĭ rîde de bucuriă şi dragostea luĭ cu anĭĭ nu scade, ci cresce: aşá unŭ bărbatŭ trăĭesce îndoitŭ maĭ multŭ, pentru-că vieaţa îĭ curge ca apa cea limpede, ce nu o tulbură nimică; elŭ nu scie de sfadă, nu de ură, nu de rĕutate, nu de pismă, nu de cuvinte proaste: în sufletul luĭ e pace şi pace şi bine e şí în casa luĭ şí în fămilia luĭ.

Dară pe de altă parte sûntŭ oamenĭ, carĭ credŭ, că numaĭ a v u ţ i a este norocul omuluĭ. Decĭ cândŭ vine timpul să meargă

cu fecíorii la peţitŭ, nu întreabă decâtŭ de avere, de fălci de pământŭ, de numĕrŭ de vite şí de sume de bani.

Nu-i ce dice, fălcile de pământŭ, vitele şi banii sûntŭ lucruri bune, dară numai pe lângă ŭă inimă bună de femeiă; nu-sŭ însă de nici unŭ folosŭ, dacă ceea-ce le căpĕtă şi le are, e unŭ pĕcatŭ de femeiă, ŭă făptură fără frica lui Dumneḑeŭ şi fără ruşine, apoi rĕsfĕţată, leneşă şi mârşavă. Şi câţi bărbaţi nu-sŭ în lume, că, âmblându după avere, şi-aŭ luatŭ în casă ŭă scorpiă orí ŭă vacă bălţată şi ar fi bucuroşi să scape de dînsa!

Aşá erá ŭă-dată unŭ omŭ tênĕrŭ şi avutŭ din moşi-strămoşi; elŭ aveá casă mare şi gospodariă bună, ca cum nu erá alta în satŭ; aveá 50 de falci de locŭ, vite cornute, crescute de mâna lui, moară, prisacă şi câte de toate; la dînsul eráŭ totŭ-dea-una podurile pline şi saciĭ plini.

I-a venitŭ timpul şí luí să se însoare; a âmblatŭ aşá-dară în susŭ şi în giosŭ, cum facŭ oamenii ceĭ avuţi până-ce a datŭ de ŭă fată, rúmênă, frumoasă şi avută. Elŭ se fericiá cu femeia lui şi se fudulíá cu dînsa ca cu nu sciu ce. Şi oamenii âncă nu-şí luáu ochii de pe dînsa, cândŭ mergeá dumineca la s. biserică, sciĭ colé, bine îmbrăcată şi alesŭ de frumosŭ împodobită.

Dară credeţi, că a ţinutŭ multŭ fericirea bărbatului şi mirarea oamenilor? Nici decum! Căci în-dată aŭ băgatŭ oamenii de samă, că între dînsa şi bărbatu-sĕŭ cuvêntŭ bunŭ nu-i, că în casa lor de rĕul ei „Doamne-ajută“ nu-i. Ea nu scieá coace nici măcarŭ unŭ cuptorŭ de pâne şi pânea ei erá aşá, că nime nu o puteá luá în gură. Ea nu scieá nici la vatră şi bărbatu-sĕŭ trebuiá să-i ţină fată la fertŭ. Eráu şí vace mulgĕtoarie de ajunsŭ, dară din fruptŭ nu se mai alegeá nimică; eară şi cânepa de ajunsŭ, dară din anŭ în anŭ rĕmâneá neluerată. Ea nu scieá nemică şí nu se apucá la nemică, pentru-că câtŭ a fostŭ a casă la mă-sa, mă-sa toate le făceá singură, eară pe dînsa o lăsá din uşorŭ, mai de alesŭ, ca să cunoască lumea, că-i fată de bogătaşŭ şi n'are nevoia să mai pună mâna la lucru.

Dară într'ŭă demineaţa face bărbatu-sĕŭ la dînsa aşá: „Savetă, ean scoală-te, de caută unŭ picŭ pe afară şi derădică şí prin casă.“ Saveta însa nu mai erá deprinsă să se scoale demineaţa; de aceea nu rĕspunde nemică, decâtŭ se întoarce pe ceea-l'altă parè, de adoarme şi doarme eară dusă.

Cine mulgeá vacele și cum le mulgeá, ea nu-și mai băteá capul; de erá stratŭ în gradină orĭ de nu erá, eĭ îĭ erá totŭ atâtă. La femeĭele cele-l'alte erá în gradină ceapă, usturoĭŭ, petrinjeĭ, sfecle, curechĭŭ, pepinĭ și câte de toate; la dînsa în gradină însă numaĭ scirŭ. lobodă și cucută. Unde aĭ fi pusŭ ochĭul în gospodaria eĭ, aĭ fi cunoscutŭ, că gospodina de casă nu-ĭ de nemică, ba âncă că-ĭ și marşavă; căcĭ de aĭ fi căutatŭ la strachină, strachina erá nespĕlată, de aĭ fi căutatŭ la doniță, donița erá nespĕlată, de aĭ fi căutatŭ la cofă, cofa erá nespĕlată, ba ce, chĭarŭ verde de negrijită; eară cămeșă de pe dînsa erá ca de pe ceĭ-ce facŭ cărbunĭ orĭ âmblă cu pĕcură.

Li dá Dumnedeŭ și copiĭ și bĭetul bărbatŭ se mângâĭá: „Lasă“, spuneá elŭ, „Saveta acum îșĭ va maĭ luá pe samă și se va apucá la gospodăritŭ, căcĭ Dumnedeŭ ni dă copiĭ și trebue să grijimŭ de dînșiĭ.“ Așá! Cum nu! Copiiĭ bĭeții âmbláu și eĭ așá de rufoșĭ, așá de nespĕlați și nepeptĕnați, de-ĭ erá omuluĭ greață să se maĭ uite la dînșiĭ.

La urma urmelor bine-că feții șoara Saveteĭ erá totŭ rŭmênă și netedă, dară bărbatuluĭ de la unŭ timpŭ a prinsŭ a i-se urí de dînsă. Elŭ totŭ-una âmblá cu capul în pămêntŭ și nu maĭ grăĭá nimică, fără numaĭ din cândŭ în cândŭ scoateá câte unŭ suspinŭ greu și ḑiceá: „Doamne, ce m'a găsitŭ“.

Oameniĭ scieáŭ, ce durere are elŭ la inima luĭ; de aceea câte ŭă-dată veniáŭ de-ĭ ḑiceáŭ ŭă samă: „Ei, lasă, Ionică, nu te dá; maĭ bine haide să mergemŭ la cea cârșmă și sa tragemŭ câte unŭ păharŭ de cea putoare, ca să maĭ uităm de lumea asta.“ Și cârșma nu erá departe, căcĭ cârșmele rĕsărŭ prin satele noastre, cum rĕsarŭ toama ceĭ bureți prin pădure. Așá a-ḑĭ, așá mâne. ba de la ŭă oară Ionică nu maĭ puteá fără rachiŭ și maĭ multŭ ședeá în cârșmă decâtŭ acasă. Elŭ ședeá în cârșmă, dară acasă i-se încuĭbá sĕrăcia. Și ádecate oameniĭ gatĭáu de săměnatŭ, eară elŭ începeá a ará; oameniĭ începeáu a secerá, elŭ nu erá gata cu prașila: la dînsul toate nu mergeáu în susŭ, ci răpede în gĭosŭ; numaĭ copiiĭ din anŭ în anŭ i-se îmmulțiáu și îlŭ împresuráu totŭ maĭ tare.

Ei, dară de nĕcadŭ și Saveta s'a datŭ la bĕutŭ și cum? Au prinsŭ a vení la dînsa babele și a o pune la cale, ḑicêndu-ĭ: „Be Ionică, de ce să nu beĭ și tu, ca să maĭ uiți de cele nĕcadurĭ?“ Și ea încetișorŭ cu încetișorul s'a și datŭ bine după învĕțătura lor.

Dară femeĭele, dacă se daŭ ŭă-dată la păharŭ, apoĭ e curatŭ mânia luĭ Dumnedeŭ! „Mâniă mare este muĭerea bețivă, ḑice Isusŭ Sirachŭ,

și rușinea nu și-o va acoperí“. Și în adevĕrŭ, chiarŭ ași-și așá-i; căcĭ Saveta trăgeá acum din casă, pe ce puneá mâna, eară babele căráu totŭ-una la cârșmă, de aduccáu rachiŭ. Saveteĭ i-se idărise la Moșcu la urma urmelor chiarŭ și perinele de sub capŭ.

De altă parte și Ionică vindeá din locŭ bucată după bucată: așá beŭ amêndoĭ, de se stingŭ. In casă vêntŭ, în șură vêntŭ; eĭ însă beu și beu.

I-aŭ mai rĕmasŭ luĭ Ionică încă 2 fălcĭ de locŭ; și eacă de ŭă-dată îĭ vine în minte și ŭă radă de lumină: „Lasă“, dice elŭ, „am să mĕ ducŭ la popa și am să jurŭ și nu mĭ-a maĭ călcá piciorul în cârșmă; apoĭ am să mĕ apucŭ eară la gospodăritŭ din toată inima, căcĭ e pĕcatŭ de bieții meĭ copiĭ să rĕmână din atâta amarŭ de avere chiarŭ pe drumurĭ“. S'a dusŭ și a juratŭ. Dară elŭ erá bucurosŭ să o ducă și pe Savetă; credeți însă, că a fostŭ chipŭ să o ducă de rĕul babelor? „Ce, Savetă, să jurĭ, diccáu ele. și să nu poțĭ ținé? Și apoĭ ĭa sama, că daca n'aĭ puté ținé, maĭ mare pĕcatŭ aĭ avé“. De aceea de câte orĭ âmblá Ionică să o înduplece, Saveta nu-ĭ dá decâtŭ: „Baĭŭ, nu m'oĭŭ duce și nu m'oĭŭ duce și pace bună“.

Așá ce aduceá Ionică din agonisita luĭ acasă, ea în-dată și luá, de duceá la cârşmă; nicĭ încuitorile nu maĭ ajutáŭ nimică.

Ionică apucă acum și bĕțul la mână și Saveta âmblă cu vinețele de a lungul spatelor, cu vinețele și pe sub ochĭ, dară de firea eĭ nu se maĭ lasă.

Ionică și-a mâncatŭ carnea cu dînsă, a căḑutŭ la patŭ și a muritŭ.

Abiá acum s'a vĕḑutŭ Saveta scăpată bine la largul eĭ; decĭ nu maĭ erá ḑi să nu bee cu cumĕtrele și cu cumĕtrițele eĭ. Dară pe de altă parte cele doaŭe fălcĭ de locŭ, ce măĭ rĕmăsese, nu le maĭ ará nicĭ nu le maĭ sĕmĕná ea, ci jidaniĭ și jidaniĭ nu maĭ întrebáu, ci totŭ dá la banĭ și la rachiu. În urma eĭ facŭ ce facŭ și iau de vecĭ și rĕmășita de pământŭ din gospodaria cea lăudată a luĭ Ionică.

Casa curge: nevoiă! și nicăirĭ nicĭ ŭă sfĕrmătură de mămăligă; dară Saveta ține una și totŭ bé, pentru-că fără rachiu nu maĭ poate. Maĭ stá în fundul caseĭ pe părete sântele icoane. Ce-ĭ vine eĭ în capŭ? Să le vêndă; dară ca să nu le ducă la cârșmă, pentru-că măcarŭ de aistŭ lucru îĭ erá rușine, le ĭa sub suoară, de se duce cu dînsele la unŭ omŭ din capul satuluĭ din susŭ, care își făceá casă noaŭă, ca să i-le vêndă. Unŭ cuvêntŭ, doaŭĕ și învoieala

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
4324 9

e șí gata. Omul trămite după rachiŭ de adălmașŭ, căcĭ, dĕ! oamenilor nostri așá li-ĭ năravul, că la toată nimica totŭ adălmașŭ să bee. Băĭatul șí vine cu rachiul. Saveta pe nemâncate trage unŭ păharŭ, trage doaŭĕ, trage treĭ; la a patra păharŭ numaĭ ce i-se întorcŭ ochiĭ, îngălbinesce, cade josŭ și moare.

Și acum luațĭ sama, iubiților meĭ, că la atâta pustiă a fostŭ ajunsŭ gospodăria cea laudată a luĭ Ionică, de nu se maĭ găsiá pe lângă casa luĭ nicĭ doauĕ treĭ bucățĭ de scândure, ca să-ĭ poată face Saveteĭ, femeĭeĭ luĭ, sicrĭu.

Eacă ce poate rachiul! Și cu dînsul, Doamne Dumnedeule, nu numaĭ ŭă gospodăria s'a rĕsipitŭ și a peritŭ din mâna crestinilor nostri, de a trecutŭ în mâna jidanilor! Și jidaniĭ domnescŭ acum; eĭ au pe cele sate curțĭ marĭ, arie marĭ, coșere lungĭ și stoguri peste stoguri. Dară şí purtarea Saveteĭ e ŭă învĕțătură, la câtŭ îlŭ poate aduce pe bărbatŭ femeĭa cea leneșă și mârșavă!

Mamelor! Nu vĕ maĭ bisniți așá-dară în averile, ce le aveți, ci dați maĭ bine copilelor voastre învĕțătură bună și deprindeți-le la lucru și la muncă, ca apoĭ la timpul lor să fiă ele în adevĕrŭ t a l p a c a s e ĭ.

Науки для народа.

XXXX.

НАУКА НА НОВЫЙ РÔКЪ.

„Лѣта же изочтеная прійдоша, и путемъ, имже не возражуся, пойду.“ *Іовъ 16, 23.*
„Наше жетіе якоже цвѣтъ процвѣтый отпаде, отбѣже же яко сѣнь, и не постоитъ.“
Іовъ 14, 2.

Нынѣ у насъ, бр. хр., новый рôкъ, нынѣ такожь и память иже во святыхъ Отца нашого Василія великаго и праздникъ обрѣзанія Господа Бога и Спаса нашого Іисуса Христа. О новымъ роцѣ буду нынѣ бесѣдувати.

Вчера минувъ старый рôкъ, 365 днѣвъ минуло наче-бы не були, безъ слѣду пропали въ вѣчности, сегодня начавъ ся новый рôкъ; 1888 г. ôтъ рождества Спасителя міра, Господа нашого Іисуса Христа.

Сегодня вѣстятъ звоны во всѣхъ православныхъ церквахъ взываючи: Христіане, спѣшѣтъ въ храмъ Божій, до матери вашои, до церкви и будьте увѣренй, що Господь дастъ вамъ по серцу вашому, и сповнитъ всѣ благй желаня и молитвы вашй, благодарѣтъ Господу Богу за всѣ добродѣйства, милости и щедроти Его, якими Ôнъ васъ въ минувшôмъ року обдаривъ, та благайте Его, щобы и въ наступующôмъ году Свою благодать небесну ôтъ васъ не ôтвернувъ. неоставивъ васъ Своеи ôтцѣвскои опѣки и помочи.

Радо спѣшатъ сегодня христіане въ храмъ Божій, щобы тамъ умъ и серце свое до Всевышного здвигнути: дитина проситъ сегодня Бога, щобы родичѣ еще многихъ и щастливыхъ лѣтъ прожили, нужденный бѣдакъ поминае нынѣ въ молитвѣ свого добродѣя, сегодня шлютъ люди до Отця небесного усердній мольбы за своихъ владѣтелѣвъ-царѣвъ.

Сегоднѣшный день многоважный такъ для богача якъ и для старця, такъ для господаря якъ и для слуги, такъ для родичѣвъ якъ и для дѣтей, такъ для старыхъ якъ и молодыхъ. Дни, що минули, здаются намъ тяжкимъ сномъ, а будучнôсть стоитъ передъ нами, якъ та густа мрака, котру годѣ прозрѣти. Сегодня ступили мы черезъ порóгъ нового року, куды глянемо, всюда непроглядима темрява, чи жде насъ въ новôмъ роцѣ втѣха, чи смутокъ, радôсть чи слезы, добро чи крайна нужда, скорбы и муки, здоровье чи хороба, чи мы всѣ за рôкъ тутъ въ церквѣ зобачимось чи нѣ, нѣхто того незнае, хѣба лишъ Одинъ Всевѣдущій Господь Богъ, бо „*наша доля въ рукахъ Божихъ.*“ (Псал. 30, 16.)

Сегодня цѣлый православный міръ повенъ благожеланій, сегодня желае другъ другу, дитина родичамъ, слуга газдѣ нового щастя, сегодня гомонятъ изъ милiонôвъ устъ слова: ж е л а ю т о б ѣ щ а с т я и з д о р о в я з ъ н о в ы м ъ р о к о м ъ!

Хто зъ насъ годенъ почислити добро, якимъ Господь Богъ въ минувшôмъ року насъ обдаривъ? Ласкъ Его такъ много якъ тыхъ звѣздъ на небѣ, якъ того пѣску у водѣ.

Не одинъ зъ насъ, бр. хр., въ минувшôмъ року тяжко болѣвъ — хорувавъ; тутъ — тутъ вже ему було зъ свѣтомъ прощатись, но Господь Богъ того недопустивъ, а двигнувъ его зъ ложа болѣзни. Много людей, котрымъ мы тогôдъ щастлевого, нового року желали, нема вже межи нами, почиваютъ они въ могилѣ; немилосердна, несподѣвана смерть розлучила мужа ôтъ жены, маму ôтъ дѣтей и наповнила ссрця сирôтъ тяжкимъ, пекучимъ болемъ, очи гôркими слезами.

Насъ не дôткнуло подôбне нещастье, мы жiемо. Що мы сегодня, бр. хр., тутъ въ дому Божôмъ зôйшлися, то не наша заслуга, но Всемогущого Ôтца небесного, котрый удержуе насъ и ôтвертае остру сокиру смерти отъ пня и кореня нашого житя, и то потому, щобы мы его благодѣяня пôзнавали, въ добрыхъ дѣлахъ крѣпились, грѣшну суету сего свѣта пôзнали и до вѣчности приготовлялись.

Житье людске повне горя и печали, болѣзни и нещастя. Въ добрôмъ здоровю проминувъ намъ прошлый рôкъ, нашу кôсть гостецъ не лупавъ, що безсонни ноче мы незазнали, незноснi тѣлеснi болѣ насъ не мучили, наше богатство побôлшилось, хлѣбъ Божiй намъ уродивъ ся, на нашу ниву спадала Божа роса, жаръ

сонця, суша неспалили нашй засѣянй ноти и надѣѣ, меже худôбкою шкоды мы не мали, не ревѣла она зъ голоду на пасовиску, наша хата, стодола, стайня не згорѣла, залива нашй поля и сѣножати не замулила, насъ избавилъ Всемогущій Господь ôтъ голоду, болѣзни, землетрясенія, ôтъ огню и меча, ôтъ нападу иннοплеменникôвъ и междиусобниць, и ôтъ всякоï смертиносноï раны, скорбы и нужды; злоба и клевета не четалась нашои чести, не знижила нашу добру славу, крайноu нужды, голоду и холоду мы не зазнали, зъ прямои дороги мы не збочили, манôвцями не блудили, корабель нашь не розбивъ ся и не потавъ въ морю грѣха. Хто же хоронивъ насъ минувшого року ôтъ бѣдъ, хоробъ, небезпеченьства и шкодливыхъ пригодъ? Господь Богъ, нашъ Отецъ небесный, котрого „в с и п у т і е м и л о с т ь и и с т и н а в з ы с к а ю щ и м ъ з а в ѣ т а е г о и с в и д ѣ н і я е г о,“ (Псал. 24, 10), котрый „б л а г о с л о в и ш и в ѣ н е ц ъ л ѣ т а б л а г о с т и с в о е я, и п о л я с в о я и с п о л н я т с я т у к а.“ (Псал. 64, 12).

Чи дяковавъ ты христіане за вее то громадне добро твоему Ôтцу небесному? Онъ двигнувъ тебе зъ одра тяжкои хоробы, зробивъ тебе здоровымъ, сповнявъ же ты благодарно Его святй заповѣди, живъ же ты ôтповѣдно Его святôй воли? Нѣ! Кôлько зъ васъ маловажили здоровьемъ и найвыше щастье находили въ гулятикахъ и танцяхъ, въ розпустѣ, сваволи и піятикахъ! Чоловѣче, не на то даруваъ тобѣ Господь Богъ маетокъ, щобъ ты думнымъ и розпустнымъ чоловѣкомъ ставъ, даръ Божій марнувавъ, нимъ передъ твоимъ убогимъ братомъ величавъ ся. Господь Богъ кормивъ тебе, уберавъ тебе, а ты, грѣшный чоловѣче, ôтъ Подателя безчисленныхъ благъ ôтвернувъ ся, рôкъ цѣлый твое серце до Него не двигнувъ, умъ твôй до Ôтца небесного не возносивъ; слухай же що говоритъ о тобѣ св. Письмо: „Б о г а р о ж д ш а г о т я о с т а в и л ъ е с и, и з а б ы л ъ е с и Б о г а, п и т а ю щ а г о т я. О т в р а щ у л и ц е м о е о т ъ н и х ъ, с о б е р у н а н и х ъ з л а я, и с т р ѣ л ы м о я с к о н ч а ю в ъ н и х ъ.“ (Второзак. 32, 18).

По Божій воли вступили мы братя христіане, въ новый рôкъ, чи дôждемо кôнця его, то лишь Господь святый знае, або и съ нами такъ статись може якъ съ тымъ богачемъ зъ св. Евангелія: „б е з у м н е, к ъ с і ю н о ш ь д у ш у т в о ю и с т я г н у т ъ о т ъ т е б е!“

Много христіанъ говорятъ: я еще молодый и здоровый, менѣ еще часъ о смерти думати, добрыми дѣлами до вѣчности приготовлятись, безумнй забуваютъ, що чоловѣкъ якъ той цвѣтъ, рано красуетъ ся а у вечерь вже зôсохъ и змарнѣвъ, они забуваютъ що съ кождымъ днемъ до гробу сближаютъ ся, забуваютъ на слова св. Письма: „не хвались завтрашнимъ днемъ, потому что незнаешь, что принесетъ съ собою наступающій день.“ (Притч. 27, 1.) Не надѣйся, чоловѣче, на многй лѣта, но „дорожи временемъ“ (Еф. 5, 15), жій такъ, щобы ты кождои хвилѣ безъ тревоги и безъ укорезии совѣсти передъ Господомъ Богомъ станути мôгъ.

Сли ты, христіане, до теперъ безъ набожности, про людске око лишь до церкви ходивъ, тамъ холодно и вяло до Бога моливъ ся, рôвнодушнымъ въ дѣлахъ вѣры и богочестія бувъ, сли ты проповѣди церковну твого душпастыря уважно не слухавъ, сли бувъ ты преступникомъ закона Божого, сли твоя совѣть твердымъ сномъ заснула, сли оскорбивъ ти твоего священника, сли скривдивъ ты твоего брата и небувъ справидливымъ для твоего слуги, сли несповнявъ ты святый довгъ родичѣвъ, не научавъ дѣточокъ твоихъ страха Божого, сли ставъ ты гиднымъ рабомъ твоего тѣла, сквернымъ страстолюбцемъ и прелюбодѣемъ, сли въ одно ты лишь зло-и сквернословивъ, свôй умъ брагою горѣвкою моривъ, въ лѣнѣствѣ свои дни збувавъ; сли бувъ твоимъ идоломъ грôшь и ты лишь за нимъ угонявъ ся, сли величавъ ся ты лакомствомъ, обжерствомъ, гордостію и славолюбіемъ, сли завидувавъ ты твоему братови куска хлѣба, его оклевечувавъ, на чести оскорблявъ, сли желавъ ты другимъ зла и осуджувавъ твоего ближного, сли не любивъ ты его якъ другъ друга, сли ты не милосердно съ нимъ поступавъ, ему у бѣдѣ и нещастю не помогавъ, его при кождôй нагодѣ скорбивъ и обиджавъ, сли ты убогихъ и сирôтъ не милувавъ, а ôтъ свого порога терпкими словами ôтговавъ; то покайся окаянный грѣшнику, знай бо що неживешь вѣчно на земли, ôтречися твоихъ порочныхъ грѣховъ, стань правдивымъ исповѣдникомъ науки Христовой; бо знай що лишь тогды змозешь спокôйно кождои хвилѣ зъ свѣтомъ розстатись, бо тобѣ небуде смерть страшна, бо на справидливымъ судѣ Божôмъ не жде тебе засудъ за твои грѣхи, но блаженна вѣчнôсть. Чоловѣче, жий и кайся, жий и постоянно борися зъ грѣхами а получишь спасенье!

Бр. хр., за рôкъ не всѣ тутъ въ св. церквѣ побачимось, одни зъ насъ на цвинтари пôдъ хрестами спочивати мутъ, ихъ имя запишутъ въ метрику померших, душа ихъ вселитъ ся въ обителяхъ вѣчности, де кождый плоды свого туземного засѣву збирати ме, плоды солодкî, сли живъ тутъ на земли пôсля волѣ Божой, плоды гôркî, сли живъ тутъ на земли въ беззаконіяхъ и грѣхахъ; томужь ôтречѣмся ôтъ грѣха, ôтъ тои скверни душевнои, грѣхъ бо наша згуба, ôтвернѣмъ ся ôтъ него, якъ ôтъ погубнои джумы и язвы, грѣхъ бо ôтдаляе насъ ôтъ правдивото туземного щастя, грѣхъ лишае насъ вѣчного блаженьства, царства небесного и робитъ насъ наслѣдниками вѣчныхъ мукъ, де вѣчный огонь и плачь, де вѣчный скрежетъ зубôвъ.

Якъ мала дитина все лишь своеи матери держится, такъ держѣмъ ся и мы, бр. хр., Божои науки нашого Спасителя Іисуса Христа. она бо есть нашою ôтрадою. она провадитъ насъ яко сильный керманичь черезъ бурливе море сего житя до безпечнои пристани, она есть нашимъ якоромъ, щобы нашъ корабель не-розбивъ ся и непотавъ въ беззодныхъ розтворахъ, она есть нашою провôдною звѣздою, котра насъ зъ безлюдныхъ пустинь, зъ грѣшнои грязи на пряму дорогу выводитъ!

Станьможь, бр. хр., зъ новымъ рокомъ новыми людми, начнѣмъ нове жите, жиймо якъ Богъ приказавъ, не грѣшѣмъ, станьмо правдивыми дѣтми Отца небесного, зречѣмъ ся всякого грѣха, не громадьмо гнѣвъ Божій на себе, омыймо слезами сердечного покаяня всѣ грѣхи свои и придбаймо собѣ супокою и мира душевного, дозрѣваймо въ добрыхъ дѣлахъ, и стараймося, щобы наша душа чиста була; бо лишь такъ оборонимъ ся передъ праведнымъ гнѣвомъ Божимъ, избавимъ ся вѣчнои погибели. преближимося къ праведному Источнику жизни и удостоимося блаженьства небесного. А м и н ь.

CRONICĂ.

Cuvêntŭ ţînutŭ de I. P. S. S. Archiepiscopul Charcovuluĭ, păr. Amvrosiŭ, în 23 Septemvre 1887 la deschiderea spusĕciunii agricole din Charcovŭ. „Șerbeţul dumneḑeiescŭ, ce l'-am făcutŭ la deschiderea spusĕciunii agricole de faţă, demustră, că noĭ, cu voĭa luĭ Dumneḑeŭ, ţînemŭ sântă dătina noastră bisericească şi năţională, de a începe cu rugăciunea totŭ lucrul, fiă părticularĭŭ orĭ comunŭ. Altmintrea nicĭ nu e dĕtorĭŭ nicĭ nu poate face poporul, carele e creştinŭ nu numaĭ după nume, de-oară-ce creştinilor li e împusŭ cuvêntul luĭ Dumneḑeŭ: „Toate să le faceţĭ în preamărirea luĭ Dumneḑeŭ.“ (I. Cor. 10, 31.) Dară aceasta dispusĕciune spiretuală, prea frumoasă ea în de ea, n'ar obţinĕ ŭă emoţiune continuă şi n'ar lăsá după dînsa urme bine-făcĕtoarĭe, dacă n'ar fi însoţită din partea noastră de ŭă consciinţă lămurită de scopurile maĭ înalte şi de împortânţa morală a înstituciunii, ce stă să se deschidă.

Eĭ bine, oare potŭ avé împortânţă morală economia şi meseria sătească, carĭ se ocupă cu lucrurĭ măteriale şi cu interese măteriale, ádecă cu lucrurĭ, cum e prea învederatŭ, depărtate cu totuluĭ totŭ de spiretŭ şi de vieaţa luĭ? Potŭ şi trebuie să aĭbă şi chĭarŭ prinse în aceea-şĭ legătură cele esterne cu cele înterne, cele corporale cu cele spiretuale le cere creştinismul, pentru-ca lucrarea obĭeptelor măteriale să nu fiă, după rĕspicăciunea unuĭ cugetătorĭŭ, „ŭă simplă turnare de pământŭ din locŭ în locŭ“ seaŭ, după cuvêntul luĭ Solomonŭ, ŭă nefolositoarĭă „deşĕrtăciune şi chinŭ de spiretŭ.“ (Ecl. 2, 17.), ádecă ŭă înăduşire a spiretuluĭ şi a vieţeĭ luĭ prin înteresele măteriale.

Şi maĭ întâĭŭ economia sătească, maĭ aproape şi maĭ învederată ca orĭ-care alta din ocupăciunile noastre, atêrnă dela ploaĭe şi soare, dela curăţia şi bunĕtatea aerului şi dela cursul regulatŭ alŭ vieţeĭ în nătură, ádecă dela Celŭ-ce „face să rĕsară soarele preste ceĭ buni şi preste ceĭ rĕĭ şi să ploaie preste ceĭ drepţĭ şi preste ceĭ nedrepţĭ.“ (Mat. 5, 45.). Decĭ punêndu-ni la vederea lumiĭ luminate progresele în ramul acesta alŭ activităţiĭ noastre, noĭ caută să nu uĭtămŭ, că, dacă Dumneḑeŭ nu ar bine-cuvêntá pământul nostru cu productivitate, eară pe noĭ înşi-ne cu pace şi prosperitate, noĭ n'am avé ce espune nicĭ ce arĕtá sĕrbătoresce în înţĕlesul progreselor noastre pe terenul

economieĭ sătescĭ. De aice rĕsare firesce învĕţătura morală: Nu te îngâmfá, nu te lăudá, poporule creştine, cu nicĭ una din perfecţiunile şi progresele tale nicĭ de pe unŭ terenŭ alŭ activităţiĭ tale; căcĭ partea cea maĭ mică ţi-se cuvine ţie, cea maĭ mare — ajutorĭuluĭ şi bine-cuvêntăriĭ luĭ D-ḑeŭ. Bucură-te, mulţămindŭ luĭ D-ḑeŭ, dară cu simţimêntul umilinţeĭ şi alŭ venerăcĭunii înăintea Dătătorĭuluĭ tuturor darurilor. Progresuluĭ popoarelor îngâmfate D-ḑeŭ, de învĕţătură pentru ḑînsele, ĭĭ pune însu-şĭ stávile după s. scriptură: „D-ḑeŭ se opune celor mândri, celor umiliţĭ li dă bine-cuvêntare.“ (Iac. 4, 6.).

Ţinta spusĕcĭunilor — încurăgĭarea producţiunii; ţinta acesteĭa — desvoltarea avuţieĭ năţionale, care este unul din isvoarele puteriĭ poporuluĭ şi tărieĭ statuluĭ. Dară poporul creştinŭ trebuĭe să facă aspră diferinţă între doaŭĕ concepute (din nenorocire în ḑiŭa de a-ḑĭ amestecate între ŭă-l'altă) — avuţia năţională şi lucsul năţionalŭ. Avuţia este îndestularea şi câtimea mijloacelor atâtŭ la persoane particularĭe câtŭ şí la popoare întrege, de asiguratŭ starea lor cea bună internă şi esternă. Lucsul este aplecarea a întrebuinţá averea şi prisosul la lácoma împăcare a trebuinţelor simţuale, la strălucire esternă, la pompă şi căutarea comodetăţiĭ vieţeĭ. Avuţia, în înţĕlesŭ de simplă câtime de mijloace, nu pune pedecă în spiretul libertăţiĭ a domní peste dînsa şi a o întrebuinţá la obţinutŭ scopurĭ maĭ înalte în desvoltarea înţĕlesuală şi morală a poporuluĭ şi, ce-ĭ alesŭ împortantŭ, la asĕmĕnatŭ starea pe calea împărţiriĭ de bună voĭă şi cu minte a prisosuluĭ cu ceĭ nevoĭeşĭ, care lucru creştinismul îlŭ numesce d ĕ t o r i a a m o r i ĭ şi a nume b i n e-f a c e r e; avuţia ea în de ea nu-'lŭ despoaĭă pe celŭ-ce o are de înalta plăcere spiretuală, pe lîngă propriul cúmpĕtŭ şi simplĕtate în traĭŭ, de a rĕvĕrsá împregĭuru-ĭ îndestulare, norocire şi bucurią şi a şĕrbí la prosperitatea şi mărirea statuluĭ prin întreprinderĭ şi înstituc1unĭ marĭ şi folositoarĭe. Lucsul, de altă parte, îmbucă şi înghite însu-şĭ totŭ, împregĭuru-ĭ absoarbe şi strămăşesce totŭ, şi spiretul subjugatŭ cărniĭ îlŭ face pe poporŭ secŭ, cuprinsŭ de amoare propriă, vescedŭ, neagerŭ la câştigatŭ mijloace, surdŭ şi nesimţitorĭŭ la cerinţele morale maĭ înalte, cu unŭ cuvêntŭ, de viŭ îmmormêntatŭ în carnea, ce se totŭ îngraşă. Avuţia întrebuinţată cu minte îlŭ face pe poporŭ u n ŭ trupŭ, î n t r e g ŭ şi t a r e, bunŭ a supurtá totŭ felĭul de necomodeţate şi a învinge toate greutăţile şi perichĭele; lucsul sapă unŭ abisŭ între pàturele sociale predomnitoarĭe şi masele poporuluĭ şi este causa principală a aceleĭ rĕsturnărĭ în state, care în ḑiŭa de a-ḑĭ lĭ-o producŭ tuturor cunoscu-

ţele discordie înterne şi agetăcĭunile. Avuţia întrebuinţată cu minte şi esêmplele aspreţeĭ şi simplităţiĭ vieţeĭ oamenilor avuţĭ desceaptă în toate clasele poporuluĭ emulăcĭune şi aspirare la cúmpĕtŭ, cruţare şi participare la întreprinderile bine-făcĕtoarĭe ale oamenilor conducĕtorĭ; lucsul sprijinesce aceea oarbă răpire de diferitele, neîntemeĭatele şi neînţĕleptele schimbărĭ în mode, aceea lácomă căutare a plăcerilor accesibile avuţilor, aceea spusĕcĭune ipocrită a uneĭ avuţie imitate pe lûngă ŭă sĕrăciă lipită pămêntuluĭ de nevoĭă. Pe rônduitoriĭ spusĕcĭunilor cade mare rĕspundere înaintea întregŭ poporuluĭ şi a statuluĭ. Eĭ conducŭ prin întuicĭunile poporuluĭ la marele progresŭ comunŭ, îĭ daŭ luĭ educăcĭune în privinţa gustuluĭ, îĭ împlu îmaginaţĭunea de idealele vieţeĭ fericite, îĭ rădică puterile şi daŭ direpcĭune aplecăriĭ luĭ: Spusĕcĭunea e lecţiune practică pentru poporŭ. Să nu-'lŭ trageţĭ aşá-dară la deşĕrtăcĭune, la cea frivolă născocire, la cea vană strălucire! Nu faceţĭ din statul nostru lemnŭ frumosŭ pe din afară, dară stricatŭ la inimă!

Unul din scopurile spusĕcĭuniĭ de faţă meritä aleasă luare aminte aceea încurăgĭare a aşá numiteĭ îndustrie de casă. Frumosŭ e propusul a eftení produsele economieĭ şi ale îndustrieĭ prin mijlocul producţiuniĭ crestinescĭ, a-ĭ dá crestinuluĭ în timpŭ liberŭ de carnă putinţa a avé câştigŭ de întrecutŭ; dară e necesarĭŭ a luá sama, ca să nu fugă de sub picĭoarele crestinĕtăţiĭ noastre terenul, pe care se poate desvoltá cu sporĭŭ îndustria de casă. Produsele îndustrieĭ de casă — fruptele ocupăcĭunilor casnice ale creştinuluĭ. Ele presupunŭ amoarea la şĕţutŭ acasă, la fămiliă, la ocupările cele comune ale serelor de earnă, carĭ în fiă-care fămiliă bine-organisată sûntŭ una din feţele păciĭ şi fericirĭĭ fămiliarĭe. Vĕdŭ ochiĭ, că toate acestea se cerŭ întemeĭate pe pămêntul moralŭ alŭ pietăţiĭ fămiliarĭe, moderăţiuniĭ, înfrênărĭĭ, amorĭĭ şi alŭ rĕporturilor cuviincĭoase între membriĭ fămilieĭ, cu unŭ cuventŭ, alŭ tuturor acelor condiţiunĭ, pe lûngă carĭ capuluĭ fămilieĭ, femeĭeĭ luĭ şi copiilor li e plăcutŭ acasă şi se simţescŭ voĭoşĭ. Nu s'a desbinatŭ oare vieaţa noastră generală, nu numaĭ cea orăşană, ci şĭ cea de ţară, cu acelea condiţiunĭ ale vieţeĭ casnice active? Pe câtŭ e de greu a-lŭ pune acasă la ocupăcĭune folositoarĭă de sară în cercul fămilieĭ pe bărbatul lumeţŭ contimporanŭ, care se rumpe, ne maĭ alegêndŭ ḑi de rôndŭ nicĭ sĕrbătoare, după teatre şi adunărĭ de desfĕtare: pe atâtŭ e de greŭ a-ĭ strînge acasă de pe strade şi dela stăbilimintele desfĕtătoarĭe pre creştiniĭ din ḑiŭa de astă-ḑĭ, după-ce şĭ-aŭ scosŭ la cápĕtŭ neapĕratele

lucrări la câmpŭ, şi a-ĭ pune să lucre în lungele sere de earnă în cercul fămilieĭ lor. Noĭ ne lăsămŭ în caḑul acesta pe scoale, pe biserică, pe înrîurinţa preoţimiĭ, dară să nu uĭtaţĭ nicĭ aceea, că fără esêmplul pàturelor sociale din frunte maĭ înalte nicĭ unŭ bine noŭ nu se va prinde de creştinŭ: elŭ va trăí moralŭ numaĭ prin tradicĭunile cele vechĭe, pênă-ce nu le va şterge de totŭ după esêmplul nostru. Şi aşá noĭ singurĭ din capul loculuĭ caută să ne facemŭ într'unŭ înţĕlesŭ care-vá „îndustrieşĭ casnicĭ“, ádecă să petrecemŭ timpul, liberŭ de afacerile şerbĕţuluĭ, acasă în cercul fămilieĭ, alegêndu-ni ŭă ocupăcĭune după felĭul vieţeĭ noastre, după făcultăţĭ, după gustŭ, începêndŭ dela învĕţătură şi artă pênă la lucrul de mână seaŭ chĭarŭ la meseriă, aducêndu-ni a minte de împĕratul-meseriaşŭ, Petru celŭ Mare. In ḑiŭa de a-ḑĭ capul obositŭ de ocupăcĭunĭ spiretuale tindŭ a-lŭ uşurá, seaŭ dreptŭ să ḑicemŭ, a-'lŭ împrăsciá in adunărĭ desfĕtătoarĭe; tără sámĕnŭ maĭ prudinte şi maĭ folositoarĭă ar fi recrearea pentru minte la lucrul de mână seaŭ la meseriă acasă în fămilia propriă. Incurăgĭându în totŭ chipul vieaţa publică, orĭ ce-ĭ totŭ aceea, vieaţa de stradă, şi purtându grijă de desvoltarea în creştinĕtate a ocupăcĭunilor folositoarĭe casnice: noĭ, ce edificămŭ cu ŭă mână, aceea dĕrîmămŭ cu cea-l'altă. Aceasta demustră la noĭ lipsa de priviri generale, sigure, juste de vieaţă, — şi într'aceasta-ĭ nenorocirea noastră cea mare.

Nu se poate să nu te bucurĭ de apropiarea contimpurană a învĕţăturei cu economia sătească şi cu totŭ felĭul de meseriă, căruĭa lucru îĭ şerbescŭ de probe învederate toate spusĕcĭunile noastre. Aceasta e calea dreaptă pentru oamenii culţĭ la ocupăcĭunĭ folositoarĭe, ce potŭ dá mijloace de traiŭ şi de prosperitate şi afară de şerbeţul statuluĭ, unde în ḑiŭa de a-ḑĭ se strîmpteaḑă. E numaĭ câtŭ greu a li aduce la inimă convingerea creştinească, cum-că nicĭ unŭ felĭŭ de meseriă onestă şi ocupăcĭune materială nu-'lŭ îngĭosesce nicĭ pre bărbatul cultŭ, nicĭ pre celŭ mare. Aşá meseria de bardă nu l'-a rĕţînutŭ pre dreptul Iosifŭ a-şĭ împlini ŭă chĭămare maĭ înaltă — a fi scutitorĭul Prea curateĭ Fecioare Marie şi crescĕtorĭul Mântuitorĭuluĭ; nicĭ prinsul pescheluĭ nu ĭ-a îngĭositŭ pre apostolii Petru, Iacovŭ şi Ioanŭ, nicĭ făcutul corturilor n'a fostŭ în dauna prediceĭ universale a luĭ Paulŭ.“

Cu închĭăĭarea anuluĭ 1885 avêndŭ biserica ortodocsă în Rosia 100 de ierarchĭ, ea se desfăceá sub conducerea s. Sinodŭ în 62 de eparchie cu 33 de vicariate. Numĕrul ortodocsilor a crescutŭ în anul acela, primindŭ credința luĭ Christosŭ 4959 de suflete din

păgâni, mahometani și iudei, apoi întorcêndu-se în sinul s. biserice 4392 de suflete din rascolnici, eară 5486 de suflete din alte confesiuni, în totuluĭ totŭ 14837 de suflete.

Mijloacele principale, de carĭ se folosiá preoțimea ortodocsă în activitatea eĭ relegioasă, afara de servițul devinŭ, eráu p r e d i c a și c o n v o r b i r e a. Predicarea se desvoltá totŭ maĭ multŭ și locașurile dumnedeĭescĭ nu eráu numaĭ locurile de făcutŭ sântele misterĭe și sântele rugăciunĭ, ci și scoalele adevărateĭ credințe. Convorbirile și cetirile întroduse în multe locurĭ maĭ în toate eparchiele se înrădăcináŭ din ce în ce totŭ maĭ tare și ele atrăgeáŭ mulțĭ ascultătorĭ, arĕtându-se de mare folosŭ maĭ alesŭ pentru poporul de rôndŭ, pe care îlŭ ferĭáŭ în ḍi de sĕrbătoare să-șĭ petreacă timpul înḍădarŭ seau în modŭ stricăcĭosŭ. Preoțimiĭ ortodocse îĭ maĭ erá aminte a scoate și a împărțí în poporŭ cărțĭ relegioase, parte în darŭ, parte cu prețŭ foarte micŭ. Bibliotece bisericescĭ eráŭ în anul 1885 de toate 17.200. Preoțimea se ocupá cu totŭ adinsul și cu înființarea scoalelor părochiale, carĭ cu cele mônăstirescĭ ajunsese a fi la numĕrŭ 8351, şi eráŭ cercetate de 202.350 de copiĭ, între carĭ 28.000 de copile.

Multŭ ajutorĭŭ aveá preoțimea în activitatea eĭ relegioasă dela numĕroasele întruniri, cunoscute sub numirile „frăție. soțietațĭ“ etc. aĭ cărora membri eráu în maĭoretate mirenĭ, dară pĕtrunșĭ de interesele credințeĭ și ale bisericeĭ. Așá numitele попечительства au strînsŭ în decursul anuluĭ 1885 în contribuirĭ de bună voĭă pentru zidirea și înfrumusĕțarea bisericelor 1,788.551 de ruble, pentru scoale părochiale și alte întocmiri în părochie 237.160 de ruble, în totuluĭ totŭ 2,242.850 ruble. Suma totală, care fu jertfită pentru biserice în anul 1885, se suiá la 10,995.333 de ruble.

Mônăstirĭ eráŭ în anul 1885 pentru bărbațĭ 220, eară pentru femeĭe 114; călugĕrĭ eráu 10.954, eară călugărițe 19.968. Institute de bine-facere pe lîngă mônastirĭ eráŭ 139, în carĭ petreceáu 2850 de oamenĭ bolnavĭ, neputincĭoșĭ și serimanĭ.

Pe lîngă cele 43.968 de biserice, ce esistáŭ de maĭ înainte, fură deschise în anul 1885 âncă 439. Preoțĭ de mirŭ în activitate eráŭ 82.466, dificienți 5889. Din preoțiĭ cu biserice primiáu 18.196 de înșĭ din cassele statuluĭ 5,971.167 rubl.

Sub conducerea a 2842 de prepușĭ au stătutŭ în 244 de scoale spiretuale 48.438 de studinți și anume în 4 academie 1031, în 55

de seminarie 16.630 și în 185 de scoale 30.778. Institute bisericesci pentru crescerea copilelor erău 41 şi fură cercetate de 10.400 de copile.

Pentru institutele bisericesci de învĕțătură și crescere fură spesate 5,113.191 de ruble, în care numĕrŭ erău 1.554.540 ruble din cassa statului.

Culte relegioase erău: 60,000.000 ortodocsi, 3,000.000 greco-Catolici, 4,000.000 Catolici, 430.000 Armeni, 1,300.000 Luterani, 40.000 Calvini, 1,600.000 Israiliți, 2,780.000 Musulmani, 230.000 Budisti, 34.000. Șamani, 60.000 diverși sectatori.

În darea de samă pentru anul 1885 s'a constătatŭ deci, că biserica ortodocsă în Rosia e în progresŭ.

Rĕportulŭ școalelor cătolice din archidiecesa lătină de Bucuresci și în deosebi alŭ acelor din capitală pe a. 1886/87. Din acestŭ rĕportŭ cu ŭă prefață făcută de d-lŭ vicarlŭ generalŭ Vasiliŭ Laurezzi aflămŭ, că în archidiecesa lătină de Bucuresci erău 29 de școale cu 2602 de elevi de âmbe sexele.

În capitală la școalele de fete din «*Institutulŭ S. Mărie*» fundatŭ la 1852 se aflău: 1) *în pensionatŭ* 195 eleve, dintre cari după națiónalitate erău: 135 române, 37 germâne, 9 francese, 3 italiane, 8 polonese, 3 bulgare; după confesiune: 43 catolice, 138 greco-orientale, 3 protestante, 11 mosaice. 2) *În școala de fete* 223 eleve, dintre cari 73 române, 124 germâne, 12 francese. 11 polonese, 3 italiane; după confesiune: 73 gr.-or., 124 cat., 10 protestante, 16 mosaice. 3) *Pensionatulŭ A. Iosefŭ, împreună cu unŭ externatŭ* a avutŭ 317 eleve, anume: 102 române, 161 germâne, 15 francese, 7 italiane, 22 maghiare, 10 polonese; după confesiune: 102 gr.-or., 200 cat., 8 protestante, 7 mosaice. 4) *Școala de fete dela Bărăția* a avutŭ 241 eleve: 40 române, 175 germâne, 3 francese, 20 polonese, 3 italiane; după confes.: 33 gr.-or., 187 cat., 9 protestante, 12 mosaice. — In înstitutele de fete s'au aflatŭ aşá-dară de totŭ după naționaletate 350 române, 497 germâne, 39 francese, 16 italiane, 49 polone, 3 bulgare, 22 maghiare; după confesiune 400 cătolice, 500 ortodocse, 30 protestante, 46 mosaice.

La școalele de băiați au funcțiunatŭ peste totŭ 10 profesori, între cari 3 Români; a fostŭ cercetată școala principală (cu 4 clase primarie și 3 gimnasiale) de 267 de elevi, dintre cari 27 români, 89 germâni, 114 maghiari, ceĭ-l'alți de diverse naționalități.

*

La școala filială (cu 4 clase primarie) s'au aflatŭ 172 de elevĭ, dintre carĭ 24 românĭ, 51 germânĭ, 52 maghiarĭ, ceĭ-l'alțĭ de diverse naționalităților. —

Afară de școalele acestea se maĭ află în Bucurescĭ și *Seminarĭulŭ archiepiscopalŭ*, la care — în seminarĭulŭ înferiorŭ s'au aflatŭ în anulŭ școl. trecutŭ 17 elevĭ, eară în celŭ superiorŭ 20, dintre carĭ unĭĭ urmară la cursul de filosofiă, eară alțiĭ la celŭ de teologiă. La cursul de filosofiă a propusŭ părintele dr. Demetriu Radu din archidiecesa Blajuluĭ limba și literatura română, eară la cursul teologicŭ teologia dogmatică și istoria bisericească în limba română.

In România catolicismul e în progresŭ. —

Preasânțitul Episcopŭ diecesanŭ Ioanŭ Popasŭ și-a sĕrbatŭ duminecă în 20 Decemvre v. a optŭ-decea di a nascerĭĭ sale. Cu această ocasĭune după serviciul divinŭ de mulțămită corporățiunile bisericescĭ din centru împreună cu corpul profesoralŭ dela înstitutele teologicŭ și pedagogicŭ, precum și alțĭ onorațiorĭ din Caransebeșŭ, cărora din întêmplare lĭ-a venitŭ la cunoscință aceasta di aniversală, 'șĭ-aŭ esprimatŭ felicitările prea demnuluĭ archiereŭ, carele se poate laudá nu numaĭ cu mulțimea anilor, ci și cu mulțimea faptelor alese și salutarie pentru poporŭ și biserică.

Insciințări.

Invitare de prenumerațiune la

„Cuvêntărĭ bisericescĭ și funebralĭ.“

Tomul II.

Indemnatŭ de sprijinul, care 'l-am avutŭ cu edarea Tomuluĭ I. alŭ „Cuvêntărilor bisericescĭ și funebralĭ“, m'am hotărîtŭ a deschide prin aceasta abonămêntŭ și la Tomul alŭ II., care va apăré nesmintitŭ în 15 Februarĭŭ 1888 st. v., se înțĕlege dacă voĭŭ fi asiguratŭ prin abonăminte.

Tomul al II. va conține 22 de cuvêntărĭ. Prețul unuĭ exemplarĭŭ e 1 fl. v. a., pentru străinĕtate 3 francĭ cu porto, solvitŭ la adresa mea înainte pênă la finea luĭ Ianuarĭŭ st. v. 1888. Exemplarie neprenumerate nu se vor tipărí.*)

Kétegyháza, 23 Noemvre 1887.

Iosifŭ Ioanŭ Ardaleanŭ,
parochŭ românŭ gr. or. în Kétegyháza,
comitatul Bélés (Ungaria).

*) Avêndŭ încredințarea, că cuvêntările păr. Iosifŭ Ardeleanŭ se potŭ întrebuința cu multŭ folosŭ în păstoria sufletească, noĭ recomândămŭ procurarea âmbelor tomurĭ pentru bibliotecele parochiale. (Red.)

„МОЛОДЫЙ ПРОПОВѢДНИКЪ“,

conține 40 de predice alese pentru duminicile și sĕrbătorile anului bisericescŭ, va apăré spre finea lui Ianuarĭŭ și se va trămite în timpŭ scurtŭ tuturor p. t. prenumeranților, carii aŭ trămisŭ prețul de 1 fl. 30 cr. v. a.

Corespondinţe.

C. M. E adevĕratŭ, că și venerabilii protopresviteri ar face bine, dacă în cuvêntările sale la conferințele păstorale ar dá câte ŭă privire generală, băsată pe date sigure asupra stării morale și materiale a poporăciunii ortodocse din ținuturile lor. Abiá atunci am cunoasce, cum stămŭ, și am puté dejudecá, ce avemŭ de făcutŭ, ca să ne rădicămŭ din stările nefavorabile, în cari ne aflămŭ. Atunci și desbaterile în conferințele păstorale ar luá altŭ cursŭ, ar fi mai viie și mai folositoarie. Bună oară venerabilii protopresviteri sûntŭ îndĕtoriți, între altele, a întrá cu ocăjunea visităciunii canonice în scoale, ca să vadă, de facŭ copiii ortodocși progresŭ în ale relegiunii. Cu ocajunea aceasta ar puté Sânțiele Lor constátá într'una, câtŭ de bine sûntŭ cercetate **în faptă** scoalele de copiii ortodocși, și arĕtá la confe-rința păstorală, de este în privința aceasta din anŭ în anŭ progresŭ ori regresŭ. Apoi e alta, dacă rĕmânŭ datele culese cu ocajunea visităciunii canonice necunoscute, și eară alta, dacă esŭ la ivală în cuvêntările conferințelor păstorale. Așá s'ar dá pe față și aceea, că vrednicia și meritul **preotului** nu stă în mulțimea a n i l o r de șervițŭ, ci în mulțimea f a p t e l o r a l e s e din anii de șervițŭ.

I. B. Noaŭĕ nu ni e cunoscutŭ resultatul colectelor făcute de preoțimea noastră pentru Ilișescenii dearși în urma provocării Prea Venerabilului Consistoriu, credemŭ însă, cum-că venerabilii preoți se vor fi întrecutŭ care de care a-și face d ĕ t o r i a, căci, dacă alte confesiuni de aice din țară recunoscŭ necesitatea a grijí în totŭ chipul de confesiunalii lor în punctul conservării și înaintării lor, apoi de sigurŭ noaŭĕ nu ni s'ar ședé bine a ni ținé mânele în sinŭ seau de abiá a mișcá dintr'însele cândŭ se arată nevoia și amarul în mijlocul nostru într'unŭ modŭ elementariŭ și atâtŭ de aspru ca în Ilișesci. Solidaritatea trebue să fiă parola noastră și la bine și la reu și așá ne vom ținé și vom scoate la cápĕtŭ lucrari bune.

A. P. Esplicările, ce ni-le cereți, sûntŭ următoarĭele:

Cĭudeĭul erá ŭă-dată moșiă boĭerească a fămilieĭ Rolinŭ. Doaŭĕ surorĭ, Maria Comisoaĭa și Irina Stolniceasa, fiĭcele visterniculuĭ Rolinŭ, cu documêntul de daniă din 15 Augustŭ 1707, au dăruitŭ moșia aceea mônăstiriĭ Putna, pe cândŭ erá Egumenŭ preacuviosuĭ Calistru, carele maĭ apoĭ se făcù episcopŭ Rădăuțuluĭ.

Pe toată moșia nu eráu atuncĭ, cum ni spune documêntul, decâtŭ șepte case și anumea locuitoriĭ Mihaĭŭ Stirbul, Constantinŭ și Sandul a luĭ Dumitrașŭ, Simionŭ alŭ luĭ Toma Binduleŭ și doĭ fecĭorĭ aĭ luĭ Pojoagă, anume Constantinŭ și fratele luĭ.

Pe atuncĭ nu erá biserică pe moșia Cĭudeĭuluĭ, ci s'a făcutŭ tocma maĭ târdiŭ, adăogêndŭ númerŏrul locuitorilor, și a numea la a. 1753 pe unŭ dâmbuțŭ bisericuța de lemnŭ, care a stătutŭ 134 anĭ. de s'a făcutŭ într'însa servițul devinŭ.

Dară sûntŭ aproape de 50 de anĭ, de cândŭ s'aŭ începutŭ pertrătările pentru ḑidirea bisericeĭ celeĭ noaue. Pedecele aŭ fostŭ nenumĕrate, nenumĕrate și greutățile, de rĕul cărora nu aŭ sporitŭ lucrările decâtŭ abĭá în ḑeceniul acesta. Astă-ḑĭ stă biserica gata, de ḑidŭ, acoperită cu tinicheá și la locŭ de frunte, încâtŭ după pusĕcĭunea, architectură și înzestrarea eĭ se poate numí în adevĕrŭ locașŭ dumneḑeĭescŭ; ea a fostŭ sânțită, cum e sciutŭ, în 18/30 Optomvre a. c. de însu-șĭ L. P. S. S. păr. Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ Silvestru.

D. D. în **I.** Ni pare rĕŭ, că nu putemŭ tipărí rĕportul, fiindŭ prea întărḑiatŭ. Dară poate ți-ar dá mâna a ni împărtășí nisce date în privința contribuiriĭ la ḑidirea bisericeĭ aceleĭa și a persoanelor, carĭ maĭ multŭ aŭ ostenitŭ la facerea eĭ. Aceste date credemŭ, că ar fi înstructive și de încurăgĭare și pentru alțiĭ.

Redactorĭŭ primarĭŭ responsabilŭ:
Protopresviterul
Artemiŭ Berarĭŭ.

Redactorĭŭ alŭ doile pentru textul slav.-rusescŭ
Profesorĭŭ de cântarea corală
Isidorŭ Vorobchĭevicĭ.

Administrătorĭŭ și editorĭŭ: Archipresviterul catedral
Georgĭŭ de Reus.

Tipografia archiepiscopală, Cernăuți. — Staţiunea telefonică Nr. 47.

CANDELA.

Foaĭă bisericească-literarĭă.

Apare ŭă-dată pe lună.

Nr. 2. Cernăuți, 1. Februarie 1888. Anul VII.

PSICHOLOGIA

in insemnătatea eĭ pentru desceptarea, cultivarea și inaintarea vieței religioase.

(Urmare.) *)

I. CUGETARE.

Să ne ocupămŭ înainte de toate cu elemêntul celŭ dintâĭŭ alŭ activitâţiĭ spirituale seaŭ cu activitatea întelectuală. Aceasta este basa activităţiĭ simţitoarĭe şi a celeĭ voitoarĭe. Şi fiindŭ-că în desvoltarea activităţiĭ întelectuale sûntŭ maĭ multe stadie de deosebitŭ şi fiindŭ-că spre însĕmnarea activităţiĭ întelectuale se întrebuinţadă adese-orĭ acele-şĭ espresiunĭ în maĭ multe însĕmnărĭ, trebue numaĭ decâtŭ să arĕtămŭ stadiele aceste şi să enumĕrămŭ însĕmnările, în carĭ se întrebuinţadă espresiunile referiţive.

Activitatea întelectuală, luându-se espresiunea »întelectuală« în însĕmnarea eĭ cea maĭ largă, se produce prin ŭă iritaţiune făcută asupra sufletuluĭ. Aceasta poate să proviĭă orĭ din lăuntru, ádecă din iniţiativa propriă a sufletuluĭ, orĭ din afară. Cu privire la începutul desvoltărиĭ sufletescĭ iritaţiunile cele din afară premergŭ celor din lăuntru.

*) In partea cea dintâĭŭ alŭ trătatuluĭ acestuĭ aŭ întratŭ grĕşelĭ, care îngreuiă înţĕlegerea, pe pagina 4 ádică şirŭ 17 s'a lăsatŭ afară cuvêntul »de«, cară pe pagina 5 şirŭ 17 s'a lăsatŭ afară cuvêntul »e«. In locul dintâĭŭ este de cititŭ: »de nu-şĭ maĭ este conscĭutŭ«, cară în celŭ alŭ doilea: »e a se înţelege devotamêntul deplinŭ.«

La iritaţiunile din afară se número şí cele-ce provinŭ din trupul propriu. Afectându-se nerviĭ prin procese, carĭ află locŭ în trupul propriu seaŭ în lumea esterioară, mijlocescŭ iritaţiunea pênă la sufletŭ şi ĭ-o împărtăşescŭ. În sufletŭ se desceaptă prin această ŭă reacţiune, ŭă activitate, care o numimŭ simţire.[1]) Espresiunea are şí însĕmnare pasivă, însĕmnându-se cu dênsa şí productul activităţiĭ sufletescĭ, care s'a născutŭ prin irităţiunea făcută asupra sufletuluĭ. In ce constă acestŭ productŭ sufletescŭ, este ŭă taĭnă. Ilŭ numescŭ ideă seaŭ reprezentarea obĭeptuluĭ simţitŭ.[2]) Espresiunile: »ideă« şi »representaţiune«, s'aŭ luatŭ din cercul simţuluĭ vĕdului, căcĭ la privirea unuĭ obĭeptŭ icoana seaŭ chipul luĭ se oglindesce în ochĭul nostru şi noaŭĕ ni-se pare, că şí în sufletul nostru. Espresiunile s'aŭ aplecatŭ şí spre a însĕmná productele celor-l'alte simţurĭ, deşí la auzŭ, la gustŭ, la mirosŭ etc. nu se poate vorbí de ŭă icoană în însĕmnarea strînsă a cuvêntuluĭ. Decĭ fiindŭ-că espresiunea »simţire« (Empfindung) are şí ŭă însĕmnare pasivă, se întrebuinţază şí în locŭ de espresiunea »representaţiune«, »ideă«.[3]) Findŭ-că simţirile (representările, ideele gradului dintâĭŭ) se producŭ numaĭ cu ajutorĭul simţurilor, le numimŭ simţirĭ sensuale.

Cu simţirĭ decĭ începe activitatea sufletuluĭ omenescŭ, însă ele nu-sŭ mărginite numaĭ la stadiul celŭ dintâĭŭ alŭ activităţiĭ sufletescĭ, ele îlŭ însoţescŭ pre omŭ pênă la moarte. Ele sûntŭ şí vor rĕmâné A. B. C. a vieţeĭ sufletescĭ,[4]) ele întroducŭ vieaţa spirituală, dară sûntŭ şí de trebuinţă numaĭ decâtŭ pentru desvoltarea eĭ. Ele sûntŭ pentru acestŭ scopŭ ŭă condiţiune neapĕrată, dară nu-sŭ unica condiţiune. Dacă simţirile (representăţiunile gradului dintâĭŭ) ar

---

[1]) Dr. Joseph. W. Nahlowsky, l. c. p. 13: „Unter Empfindung verstehen wir die Perception eines Reizzustandes, welcher so eben eine centripetalleitende Nervenfaser traf.“ — [2]) Wundt l. c. p. 464: „Unter einer Vorstellung verstehen wir der geläufigen Wortbedeutung nach das in unserem Bewusstsein erzeugte Bild eines Gegenstandes. Die Welt, soweit wir sie kennen, besteht nur aus Vorstellungen, diese werden von dem natürlichen Bewusstsein ohne weiters mit Gegenständen, die sie bedeuten, identisch gesetzt. Erst die wissenschaftliche Reflexion erhebt die Frage, wie das in der Vorstellung gelieferte Bild und sein Gegenstand sich zu einander verhalten. — [3]) Idea vine dela cuvêntul grecescŭ ἰδέα, ἰδεῖν. „In limba română cuvêntul ideă se poate întrebuința în patru înțĕlesurĭ osebite: seaŭ arată împresiunea produsă asupra înțelegințeĭ noastre prin nervĭ, seaŭ imaginea acesteĭ impresiunĭ rĕmase în memoriă seaŭ resumarea maĭ multor imaginĭ de acela-șĭ felŭ seaŭ în fine împreunarea cuvintelor întru ŭă propusecĭune seaŭ gândire.“ Titu Maioresçu, Logica. Bucureștĭ 1876, p. 10. — [4]) Nahlowsky l. c. p. 31.

dură numaĭ atâtŭ, câtŭ dureadă activitatea sufletuluĭ produsă prin iritaţiune asupră-ĭ, atuncĭ desvoltarea sufletuluĭ n'ar fi cu putinţă, atuncĭ am avé cunoscinţă de unŭ obĭeptŭ numaĭ atâtŭ timpŭ, câtŭ l'-am privĭ cu ochiĭ seaŭ l'-am audĭ cu urechĭele etc.

Insă treaba nu stă aşá. Productul câştigatŭ prin simţire nu se perde cu încetarea iritaţiunii asupra snfletuluĭ, ci rĕmâne proprietatea sufletuluĭ şĭ după-ce iritaţiunea a încetatŭ. Impresiunea aceasta se numesce idea graduluĭ al doĭlea, represêntarea gradulŭĭ alŭ doĭlea, seaŭ represêntarea în însĕmnarea rĕstrînsă; sufletuluĭ i-se presênteadă ádecă eară-şĭ acea icoană, care i-s'a presêntatŭ, arĕtându-se simţurilor obĭeptul însu-şĭ în nătură.

Insuşia sufletuluĭ, că poate pĕstrá represêntările gradulŭĭ dintâĭŭ, cum dicemŭ, în memoriă, îĭ face sufletuluĭ cu .putinţă, de a-şĭ adumá materialŭ trebuincĭosŭ şi a-lŭ prelucrá. Prodata simţurilor, se înţĕlege, celor maĭ nobile este, de a adumá materialŭ pentru prelucrarea spirituală, pe cândŭ cele-l'alte simţurĭ îĭ stáŭ trupuluĭ de serviţŭ. Din acestea se vede însĕmnătatea simţirilor (represêntărilor gradulŭĭ dintâĭŭ) pentru desvoltarea sufletească.

Prin aceea, că represêntările gradulŭĭ dintâĭŭ nu se perdŭ, ci ca represêntărĭ ale gradulŭĭ alŭ doĭlea se potŭ reproduce în memoriă, devine sufletul omenescŭ neatêrnatŭ de lumea esterioară.

Din represêntările gradulŭĭ alŭ doilea seaŭ din represêntările obĭeptelor nătureĭ produce sufletul omenescŭ nenumĕrate alte represêntărĭ, carĭ n'aŭ originalul în natură. Noĭ le vom numí represêntările gradulŭĭ alŭ treĭlea. Producerea se face prin aceea, că pe de ŭă parte sufletul împreună seaŭ disface represêntările gradulŭĭ alŭ doĭlea în moduri nenumĕrate, eară pe de altă parte, că sufletul prelucră represêntările gradulŭĭ alŭ doĭlea.

Felĭurile împreunării seaŭ dispărţirii represêntărilor, cum s'a dişŭ, sûntŭ nenumĕrate. In asta privinţă căpĕtămŭ ŭă ideă, dacă recugetămŭ, că nu numaĭ toate cuvintele aceleĭa-şĭ limbe, ci că toate cuvintele tuturor limbelor, câte esistă pe faţa pămêntuluĭ, sûntŭ compuse numaĭ din 20 — 30 de sunete.

Represêntările gradulŭĭ alŭ doĭlea sufletul le împreună orĭ după principĭul coesistinţeĭ şi a succesiunii, ádecă în acela-şĭ modŭ, cum aŭ

urmatŭ representările gradului dintâiŭ, orĭ sufletul le împreună după cuprinsul lor. Impreunarea representărilor după coesistinţa şi succesiunea lor este ŭă împreunare mechanică, printr'ênsa se potŭ împreuná cele maĭ contrarĭe şi cele maĭ disparate. Prin aceasta se nascŭ combinăţĭunĭ şi representărĭ, cărora, afară de consciinţa celuĭ-ce-şĭ representă, nu li corespunde nimicŭ realŭ. In timpul, cândŭ omul preveghĭaḑă şi cândŭ este sănătosŭ, chipul împreunării mechanice a representărilor nu-ĭ nicĭ ŭă-dată cu totul curatŭ. Elŭ se află numaĭ în visŭ şi la ceĭ eşiţĭ din minte.

Cu totul altŭ-felĭŭ este împreunarea representărilor, care se îndreaptă după cuprinsul representărilor. Ea ni produce representărĭ maĭ înalte.

A se îndreptá la împreunarea representărilor după cuprinsul lor numimŭ a cúgetá. Noĭ ne îndreptămŭ după cuprinsŭ, dacă împreunămŭ, ce este de împreunatŭ, şi dacă dispărţimŭ, ce este de dispărţitŭ. Celŭ-ce júdecă, acela şí cúgetă.

Sufletul compăreaḑă între ŭă-l'altă doaŭĕ seaŭ maĭ multe representărĭ şi scoate cele-ce sûntŭ asemene şi cele-ce sûntŭ diferite. Prin aceasta cápĕtă elŭ representărĭ, ale căror originale în nătură nu maĭ esistă nicăirĭ. Aşá de esêmplu de-abĭá după-ce a câştigatŭ sufletul representarea »aceasta casă«, »acestŭ oraşŭ«, »acestŭ omŭ«, câştigă representarea de »ŭă casă«, »unŭ oraşŭ«, »unŭ omŭ«. Sufletul în acestŭ modŭ îşĭ măresce númĕrul representărilor preste márginile puse prin esperinţă în sfera nemărginită a celor posibile. Omul se pune aşá în puseciunĭ, în carĭ n'a fostŭ nicĭ ŭă-dată, îşĭ representă obĭepte, carĭ nu le-a vĕḑutŭ nicĭ ŭă-dată în vieaţă. Sufletul îşĭ produce aşá-dară representărĭ nenumĕrate de grade maĭ înalte. Aceste representărĭ sûntŭ judecăţĭ, conclusiunĭ, noţĭunĭ (concepute) şi idee în însĕmnarea rĕstrînsă. [1])

Cum vedemŭ, espresiunea »representare« seaŭ »ideă« se întrebuinţaḑă în maĭ multe însĕmnărĭ. Activitatea sufletuluĭ, care produce acestea

---

[1]) Ludwig Strümpell, Grundriss der Psychologie. Leipzig 1884. p. 124: „Ideen nennt man diejenigen Vorstellungen, durch welche entweder über alle Erfahrung hinausliegende Gegenstände und Verhältnisse, wie z. B. das Weltganze, das Unendliche, die Substanz, die Unsterblichkeit der Seele, Gott und andere, oder gewisse Erkenntnisse gedacht werden, die zwar auch über dem Thatsächlichen liegen, demselben aber als Musterbilder oder Gesetze oder höchste Ziele und Zwecke oder höchste Werthe gegenüber stehen, z. B. die Idee der Wahrheit, der Schönheit, der Ehre, des höchsten Gutes, der Pflicht, der Menschenliebe.

felĭurĭ de representărĭ, se numesce representativă seaŭ şí întelectuală. In desvoltare-şĭ ea-ĭ legată a procede aşá, cum s'a înfăţişatŭ. Representările în însĕmnarea rĕstrînsă presupunŭ simţirĭ seaŭ representărĭ de ale gradului dintâĭŭ. Omul nu poate judecá, pênă-ce nu dispune de presentărĭ, elŭ nu poate face conclusiunĭ, pênă-ce nu poate judecá.

După-ce a ajunsŭ omul la aceasta desvoltare formală a spiritului sĕŭ, limba îĭ dă putinţa, de a-şĭ câştigá şí cultura materială, de a-şĭ însuşí acele idee, carĭ sûntŭ unŭ productŭ a miĭ de anĭ. Aceasta o poate elŭ prin înstrucţiune.

Şí în privinţa religioasă activitatea representativă seaŭ întelectuală este basa celeĭ simţitoarĭe şi celeĭ voitoarĭe. Şi aice este desvoltarea legată de acele-şĭ trepte ca desvoltarea sufletească în genere.

După învĕţătura creştină sufletul omuluĭ aduce în lume consciinţa de isvorul sĕŭ, de Dumneḑeŭ, aduce unŭ simţimêntŭ, ŭă voace înternă, care în fiă-care cadŭ specialŭ îĭ ḑice omuluĭ, de face bine, ce face, seaŭ rĕŭ, dară nisce idee positive, nisce cunoscinţe positive sufletul nu le aduce în lume nicĭ în privinţa religioasă. Aceste sufletul trebue să şi-le căştige cu timpul. In decursul de miĭ de anĭ şĭ-a discoperitŭ Dumneḑeŭ învĕţătura prin prorocĭ şi în urmă prin Fiĭul sĕŭ. Numaĭ cu timpul poate omul cunoasce descoperirea dumneḑeĭească, elŭ şĭ-o poate însuşí numaĭ în modul, cum şi-le însuşesce cele-l'alte cunoscinţe. Desvoltarea religioasă a omuluĭ este supusă la acele-şĭ legĭ psichice, ca desvoltarea luĭ în genere.

Treapta cea dintâĭŭ, pe care trebue să se suĭe omul, spre a se apropiá de sfera spirituală, sûntŭ simţirile seaŭ representările gradului dintâĭŭ. Aceste sûntŭ şí pe câmpul vieţeĭ religioase treapta cea dintâĭŭ. Copilul primesce representările obĭeptelor, carĭ se află împregĭurul luĭ. Elŭ este numaĭ receptivŭ, cu fiă-care ḑi se întărescŭ cu atâtŭ maĭ multŭ aceste representărĭ şi cresce numĕrul lor. In decursŭ de puţinĭ anĭ face copilul unŭ progresŭ giganticŭ, căcĭ ce vede, ce aude, îĭ devine proprietate, nu le maĭ uĭtă. Decĭ este vederată însĕmnătatea cea mare a simţirilor (representărilor gradului dintâĭŭ) în însĕmnarea cea bună şi cea rea şí pentru desvoltarea religioasă a omuluĭ. Dacă cresce copilul în mijlocul oamenilor cu frica luĭ Dumneḑeŭ, apoĭ devine şí elŭ bunŭ şi cu frica luĭ Dumneḑeŭ, fără ca să scimŭ, cum s'a făcutŭ aceasta. Dară dacă a avutŭ copilul nenorocirea să trăĭească între oamenĭ rĕĭ, apoĭ devine şí elŭ rĕŭ, devine ŭă jertvă a împregĭurărilor, sub carĭ a vieţuitŭ. Cu privire, că copiiĭ devinŭ aşá de uşorŭ jertva

esêmpluluĭ rĕŭ, a ḑisŭ Mântuitorĭul: »Eară cine-'lŭ va smintí pre unul dintru aceştĭ micĭ, carii credŭ întru mine, maĭ bine îĭ este luĭ, să i-se spânḑure ŭă peatră de moară de grumaḑŭ şi să se înece întru adûncul mării.« [1]) Şi eară-şĭ învĕţându-ne Isusŭ a cunoasce însemnătatea simţirilor, a ḑisŭ: »Eară de te smintesce pre tine ochĭul tĕŭ celŭ dreptŭ, scoate-'lŭ pre elŭ, şi-'lŭ lápĕdă dela tine, că maĭ bine-ţĭ este ţie, ca să peară unul din mădulările tale şi nu totŭ trupul să se arunce în gheena focului.« [2])

Ajungêndŭ copilul în desvoltarea sa spirituală aşá de departe, că poate judecá, face conclusiunĭ, abstrage noţiunĭ, atuncĭ elŭ închĭăĭă din nătura, care-lŭ încungĭură, că trebue să fiă ŭă fiinţă, care toate le-a făcutŭ. Copilul se înalţă pênă la idea de Dumneḑeŭ. Din opurile luĭ îlŭ cunoasce pre creatorŭ. Cu privire, că omul întru acestŭ modŭ poate devení la cunoscinţa luĭ Dumneḑeŭ, ḑice apostolul Pavelŭ, că păgânii pentru fără-de-legile lor nu se vor puté desvinuí înaintea luĭ Dumneḑeŭ, că eĭ n'aŭ căpĕtatŭ ŭă lege dela Dumneḑeŭ ca Iudeiĭ, că eĭ nu-'lŭ cunosceáŭ pre Dumneḑeŭ. »Că se descopere«, ḑice apostolul, »mânia luĭ Dumneḑeŭ din cerĭŭ preste toată păgânĕtatea şi nedreptatea oamenilor, cariĭ ţinŭ adevĕrul întru nedreptate. Pentru-că ce este cunoscutŭ alŭ luĭ D-ḑeŭ, arĕtatŭ este întru dênşiĭ, că D-ḑeŭ lĭ-a arĕtatŭ lor. Ca cele nevĕḑute ale luĭ dela ḑidirea lumiĭ, din făpture fiindŭ cunoscute, se vĕdŭ şi vecĭnică puterea luĭ, şi dumneḑeirea, ca să nu poată eĭ avé, ce să respunḑă, deoară-ce cunoscêndŭ pre D-ḑeŭ, nu ca pre D-ḑeŭ l-aŭ măritŭ, nicĭ ĭ-aŭ mulţămitŭ, ci s'aŭ făcutŭ ḑĕdarnicĭ întru cugetele lor şi s'aŭ întunecatŭ neînţĕlegĕtoarĭa lor inimă.« [3])

Fiindŭ-că omuluĭ îĭ este cu putinţă, cu ajutorĭul simţurilor din nătură a-lŭ cunoasce pre Dumneḑeŭ, pentru aceea se şí numesce nătura ŭă bibliă. De aice se şí esplică fenomenul, că oameniĭ, carĭ petrecŭ în nătura liberă, caeteris paribus, sûntŭ maĭ religioşĭ decâtŭ ceĭ-ce-şĭ petrecŭ vieaţa cu ocupaţiunĭ între patru păreţĭ.

Fiă-care omŭ aşá-dară poate în desvoltarea-şĭ sufletească, începêndŭ cu simţirile, să vină la cunoscinţa luĭ Dumneḑeŭ, la idee religioase.

---

[1]) Mat. 18, 6. — [2]) Mat. 5, 29. — [3]) Rom. 1, 18—21.

Dară noĭ şí în sfera cunoscinţelor religioase sûntemŭ aşá de fericiţi, de nu scimŭ numaĭ atâtŭ, câtŭ fiă-care ar puté scoate la cale cu puterile proprie. Şí în privinţa religioasă avemŭ ŭă moştenire, care este unŭ productŭ alŭ activităţiĭ de miĭ de anĭ; ba maĭ multŭ, noĭ avemŭ învĕţăture positive, carĭ ni-sŭ descoperite de Dumneḑeŭ. Aceste prin înstrucţiune, referiţivŭ întru unŭ timpŭ scurtŭ, putemŭ să le cunoascemŭ. Prin înstrucţiune aşá-dară se potŭ ele mijlocí şi moştení din generăţiune în generăţiune. Aceasta cale nĭ-a arĕtat'-o şí Mântuitorĭul, predicândŭ oamenilor evangelia şi poroncindŭ apostolilor să facă şi eĭ aşá. »Datu-mi-s'aŭ mie«, ḑice Isusŭ, »toată puterea în cerĭŭ şi pre pămêntŭ. Dreptŭ aceea, mergêndŭ, învĕţaţĭ toate neamurile, botedâ̂ndu-ĭ pre eĭ în numele Tatălueĭ şi alŭ Fiĭuluĭ şi alŭ sântuluĭ Duchŭ. Invĕţându-ĭ să păḑască toate, câte vi-le-am poroncitŭ voaŭĕ: şi eacă, eŭ cu voĭ sûntŭ în toate ḑilele, pênă la sfîrşitul veculuĭ. Aminŭ.« [1])

Apostolii s'aŭ ţinutŭ de poronca luĭ Isusŭ şí aŭ poroncitŭ şí urmaşilor lor, să facă aşá. In epistola cătră Romanĭ scrie apostolul Pavelŭ (10, 13—15): »Că totŭ orĭ-carele va chĭămá numele Domnuluĭ, se va mântuí. Cum dară vor chĭămá, întru carele nu aŭ credutŭ? şi cum vor crede aceluĭa, de care nu aŭ auditŭ? şí cum vor propoveduí, de nu se vor trămite?«

Fiindŭ-că la înstrucţiune avemŭ de lucru cu represêntărĭ seaŭ idee de ale gradelor maĭ înalte, cu represêntărĭ, ale cărora originale nu le putemŭ arĕtá celora-ce-ĭ învĕţămŭ, pentru-că cuvintele, fiă rostite, fiă scrise, nu sûntŭ obĭepte, ci sûntŭ numaĭ semnele obĭeptelor, de carĭ prin cuvinte voimŭ să căpĕtămŭ idee, decĭ fiindŭ-că lucrurile staŭ aşá, apoĭ resultă, că învĕţămêntul este numaĭ atuncĭ de folosŭ, seaŭ se poate numí învĕţămêntŭ, dacă celŭ-ce-'lŭ învĕţămŭ, şí înţĕlege, ce-'lŭ învĕţămŭ. Dacă cine-vá se face cunoscutŭ cu învĕţăturele creştinescĭ, dară numaĭ cu privire la cuvinte, în carĭ sûntŭ îmbrăcate, şi nu şí în privinţa înţĕlesuluĭ: atuncĭ ostineala îĭ e ḑĕdarnică; elŭ nu poşede sĕmênţa, ci numaĭ coaja şi dintr'aceasta nu se poate nasce nicĭ decum ŭă vieaţă noaŭă.

In contra cerinţeĭ înţĕlesuluĭ s'ar puté face obĭepţiunea, ba te simţescĭ chĭarŭ provocatŭ a o face, că religiunea cuprinde taĭne, carĭ

[1]) Mat. 28, 18—20.

nu le poate înţĕlege omul, prin urmare, că nicĭ nu-ĭ cu putinţă a împărtăşí învĕţămêntul religiunii cu înţĕlesŭ. Obĭepţiunea e foarte seducĕtoarĭă, dară ea ar fi îndreptăţită numaĭ atuncĭ, dacă omul cu înţĕlesŭ le-ar puté primí numaĭ cele, ce le poate vedé, auḑí, în genere, carĭ le poate simţí. Insă, cum s'a arĕtatŭ maĭ sus, lucrurile nu staŭ aşá. Prin causalitatea logică ni-se deschide lumea spirituală.[1]) Din opurile luĭ Dumneḑeŭ închĭăĭămŭ, că trebue să esiste Dumneḑeŭ. Obĭepţiunea are văloare numaĭ pênă cândŭ, dejudecândŭ omul astŭfelĭŭ de învĕţături, se îndreaptă după puterea sa. Sub atarĭ condiţiunĭ, cu bună samă nu va maĭ înţĕlege, cum printr'unŭ cuvêntŭ numaĭ să se facă bolnavul sănătosŭ şi mortul să înviĭă. Cine crede, că Dumneḑeŭ este atotŭ-puternicŭ, că învĕţătura creştină este ŭă învĕţătură dumneḑeĭească, pentru acela obĭepţiunea amintită n'are văloare. De asta ne convinge esperinţa, ne învaţă istoria. Ideele religioase esercită ŭă înrîurinţă maĭ mare şi maĭ duraveră decâtŭ orĭ-carĭ alte idee.

Noĭ avemŭ unŭ locŭ în sânta scriptură, din care vedemŭ chĭarŭ, că şí apostolii cereáŭ înţĕlegerea. Sciutŭ este, că creştinii timpurilor celor dintâĭŭ aveáŭ parte de felĭurite darurĭ de ale Spiretuluĭ sântŭ. Intre dênsele se amintesce şí de darul, de a vorbí în limbĭ.[2]) In biserica dela Corintŭ eráŭ şí creştinĭ, carĭ aveáŭ şí acestŭ darŭ şi-lŭ aplecáŭ, în adunările religioase. Aapostolul Pavelŭ, aflândŭ între altele şí de aceasta, a scrisŭ Corintenilor, ca să nu-'lŭ întrebuinţeḑe în adunările religioase, decâtŭ sub condiţiunea, ca vorbirea aceasta să se esplice de cine-vá, căcĭ altmintrelea ceĭ-ce ar fi de faţă, n'ar avé nicĭ unŭ folosŭ. Insă să auḑimŭ cuvintele apostoluluĭ însu-şĭ: »Urmaţĭ dragostea«,[3]) scrie elŭ »şi rêvniţĭ cele duchovnicescĭ, eară maĭ vêrtosŭ să prorociţĭ. Că celŭ-ce grăĭesce în limbĭ, nu grăĭesce oamenilor, ci luĭ Dumneḑeŭ, că nimene nu-'lŭ aude, eară cu duchul grăĭesce taĭne. Eară celŭce prorocesce oamenilor, grăĭesce ḑidire şi îndemnre şi mângăĭare. Celŭ-ce grăĭesce în limbĭ, pre sine singurŭ se ḑidesce, eară celu-ce prorocesce, biserica ḑidesce. Eară voĭescŭ, ca voĭ toţĭ să grăiţĭ în limbĭ, eară maĭ vĕrtosŭ să prorociţĭ, că maĭ mare este celŭ-ce prorocesce, decâtŭ celŭ-ce grăĭesce în limbĭ. Fără numaĭ de va tălmăcí, ca să ĭaĭe biserica ḑidire. Eară acum,

---

[1]) Strümpell l. c. p. 271. — [2]) λαλεῖν γλώσσῃ 1. Cor. 14. 2. 4. 13. 18; λαλεῖν γλώσσαις I. Cor. 12, 30; 13, 1; 14, 5. 6. 23. 39; γλώσσαις λαλεῖν καιναῖς Mr. 16, 17: λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις Fapt. 2, 4. — [3]) I. Cor. 14, 1—14.

fraţilor, de voiŭ vení la voĭ grăindŭ în limbĭ, ce voiŭ folosí voaŭĕ, de nu voiŭ grăí voaŭĕ aŭ în descoperire, aŭ întru înţĕlegere, aŭ întru prorociă, aŭ întru învĕţătură: că precum cele neînsufleţite, care daŭ glasŭ, orĭ alăuta, orĭ surla, de nu vor dá tonurĭ deosebite, cum se va cunoasce glasul surleĭ seaŭ alŭ alăuteĭ? Că trîmbiţa, de va dá glasŭ fără de sĕmnŭ, cine se va gătí de rĕsboiŭ? Aşá şi voĭ prin limbă, de nu veţĭ dá cuvêntŭ cu bună înţĕlegere, cum se va cunoasce ceea-ce se va grăí? că veţĭ fi grăindŭ în aerŭ. Atâtea de multe, precum se întêmplă, sûntŭ în lume felĭurile vorbelor, şi nicĭ una dintr'ênsele nu este fără de glasŭ. De nu voiŭ scí dară puterea glasuluĭ, fi-i-voiŭ celuĭ-ce grăescŭ, varvarŭ, şi celŭ-ce-mĭ grăĭesce mie, varvarŭ. Aşá şí voĭ, de-vreme-ce sûnteţĭ iubitorĭ de duhurĭ, cele-ce sûntŭ spre ḑidirea bisericeĭ, să căutaţĭ ca să prisosiţĭ. Pentru aceea celŭce grăĭesce în limbĭ, să se roage, ca să tălmăcească. Că de mĕ voiŭ rugá cu limba, duhul meŭ se roagă, eară mintea mea fără de roadă este.«

(Va urmá.)

Omiliele sântului Ioanŭ Chrisostomŭ la epistola cătră Romani.

(Urmare.)

Versŭ 8. „Dară pĕcatul, luându ansă prin poroncă, a lucratŭ în mine totŭ feliul de poftă.“

V. Vedi, cum a liberatŭ elŭ legea de acusări? „C ă c i“ — dice — „a n s ă a l u a t ŭ“ pĕcatul, nu legea; elŭ a înmulţitŭ poftele şi a devenitŭ contrariul dela ceea-ce a voitŭ legea. Asta erá (urmarea) slăbiciunii, nu a rĕutăţii. Căci dacă poftimŭ noi ce-vá, dară sûntemŭ împedicaţi, atunci flacăra pofteĭ se înalţă şí maĭ tare. Dar' asta nu se întêmplă prin lege, căci ea te-a opritŭ, ca să te abaţi, ci pĕcatul, ádecă uşurătatea de minte şi voĭa ta cea rea a abusatŭ de bine pentru contrariŭ. Căci elŭ n'a datŭ legea de aceea, ca să aprindă pofta, ci ca s'o stîngă; s'a întêmplatŭ însă contrariul, şi nu e culpa luĭ, ci a noastră. Dacă unuĭa, care are frigurí şi la timpŭ nepotrivitŭ îşĭ doresce ŭă bĕutură rece, cine-vá ĭ o dă în de ajunsŭ şi măresce dorul acesteĭ plăcerĭ stricăcĭoase, atunci elŭ cu dreptul nu poate fi acusatŭ, căci medicul trebuĭá să-lŭ împedice, ear' morbosul să se reţiie. Decĭ ce, dacă pĕcatul şĭ-a luatŭ ansă dela lege? Mulţi ádecă dintre ceĭ pĕcătoşi îşĭ înmulţĕscŭ pĕcătuirea pe temeĭul învĕţăturelor celor bune. Adusu-l'a doară şí dĭavolul pe Iuda la perdare aşá, că l'a aruncatŭ în ĭubire de argintŭ şi l'a făcutŭ să fure averile sĕrmanilor; dar' asta n'a făptuit'-o punga cu banĭ, ce i-s'a încredinţatŭ, ci rĕutatea sufletuluĭ luĭ. Scosu-l'a şí Eva pe Adamŭ din paradisŭ, punêndu-lŭ la cale să mânânce din pomŭ, dar' causa nicĭ acoló n'a fostŭ arborele, deşí ansa elŭ a dat'-o. Nu te mirá, dacă vorbesce Paulŭ cu atâta apĕsânţă de lege, căci elŭ insistă grabnicŭ asupra lucruluĭ: nelăsându pe de ŭă parte ca vorbele acestea să li deĭă ansă nicĭ acelora-ce altŭ-felĭŭ presupunŭ, pe de altă parte însă întrebuinţându multŭ zĕlŭ să îndrepte chestia de faţă. Decĭ nu dejudecá vorbele de aice aşá goale (cum sûntŭ), ci adaoge şi causa,

din care vorbesce, cugetă şi la fanatismul iudaicŭ şi la vecinica lor ceartă, căreia elŭ s'a grăbitŭ să-i puiă cápětŭ. Elŭ tare se pare a fi contra legii, dar' nu ca s'o înegrească, ci ca să puie cápětŭ certei Iudeilor. Căci dacă este ŭă crimă a legii, că pĕcatul şi-a luatŭ ansă printr'ênsa, atunci se va aflá, că asta se'ntêmplă şi'n noul testămêntŭ. Sûntŭ doară nenumĕrate legi şi'n noul testămêntŭ şi de lucruri cu multŭ mai mari; şi asta o poate cine-vá vedé, că provine şi aice nu numai cu privire la poftă, ci în genere cu privire la totŭ pĕcatul. „C ă c i“, — ḑice — „d e n ' a ş ŭ f i v e n i t ŭ ş i n u l i - a ş ŭ f i v o r b i t ŭ, p ĕ c a t ŭ n ' a r a v é.“ [1]) Aşá-dară pĕcatul şi pedeapsa mai mare şi-aŭ luatŭ de aice ansă. Şi eară-şi ḑice Paulŭ, cândŭ grăiesce de graţiă: „C u c â t ŭ c u g e t a ţ i v o i, c ă s e v a f a c e d e m n ŭ d e ŭ ă m a i m a r e p e d e a p s ă a c e l a - c e l ' a c ă l c a t ŭ p e F i i u l l u i D - ḑ e ŭ?“ [2]) Deci pedeapsa mai aspră îşi are ansa de aice, (ádecă) dela bine-facerea mai mare. Elŭ ḑice, că şi Elinii de aceea nu-sŭ de scusatŭ, că fiindŭ onoraţi cu răcĭune şi cunoscêndŭ frumuseţa creăcĭunii şi putêndŭ fi conduşi pintr'ênsa la Creatorĭ, ei nu s'aŭ folositŭ de înţĕlepcĭunea luĭ D-ḑeŭ, cum se cuvine. Eacă, cum pretutindeni primescŭ ceĭ pĕcătoşi ansă de mai mare pedeapsă dela lucrurile cele bune! Dar' din astă causa noĭ totŭ nu vom acusá bine-facerile luĭ D-ḑeŭ, ci le vom admirá după aceea şi mai multŭ, vom încrimină însă mai multŭ sfatul acelora-ce s'aŭ folositŭ de cele bune pentru cele contrarie. Deci asta s'o facemŭ şi în privinţa legiĭ! Asta însă (ádecă acestea cuvinte ale versuluĭ) e uşorŭ şi lesne (de înţĕlesŭ), dar' aceea e greŭ. Cum de ḑice Paulŭ: „P o f t a n ' a ş ŭ f i s c i u t ' - o, d e n u m ĭ - a r f i s p u s ŭ l e g e a; s ă n u p o f t e s c i?“ Căci dacă nu cunosceá omul pofta înainte de ce a primitŭ legea, de unde a venitŭ înundarea pămêntuluĭ, cum de a arsŭ Sodoma? Deci de ce lucru vorbesce elŭ? (De pofta mai) mărită! De aceea n'a ḑisŭ: ea a lucratŭ în mine pofta, ci: orĭ-ce poftă, îndegetândŭ astŭ-felĭŭ puterea eĭ. Şi — ḑice — care-i folosul legii, dacă ea a potenţatŭ pofta? Nicĭ unul, ci chĭarŭ mare daună: asta însă nu-i culpa legii, ci a uşurĕtăţii de minte a acelora-ce aŭ primit'-o. Pĕcatul a lucratŭ culpa, dară prin lege; legea însă n'o rîvnĭa asta, ci contrariul. Deci pĕcatul a devenitŭ foarte puternicŭ, dar' asta ear' nu-i culpa legii, ci a nemulţĕmiriĭ acelora (Iudeilor). „C ă c i f ă r ă l e g e p ĕ c a t u l e r á m o r t ŭ“ ádecă, elŭ nu erá aşá de cunoscutŭ. Scieáŭ doară şi ceĭ-ce eráŭ înainte de lege, că aŭ

[1]) Ioanŭ 15, 22. — [2]) Evr. 10, 29.

pĕcătuitŭ, dar' maĭ acuratŭ aŭ cunoscut'-o asta după darea legiĭ. De aceea eráŭ eĭ şí supuşĭ la ŭă maĭ mare acusare. Nu erá doară totŭuna, a o avé de acusătoarĭă firea şi împreună cu firea şí legea, care toate le acusa pe faţă.

Versŭ 9. „Eŭ ĭnsă trăĭamŭ oare-cândŭ fără lege

Cândŭ? spune-mĭ! Înainte de Moĭsi! Eacă cum se grăbesce elŭ să arete, că legea a apĕsatŭ firea omenească şí cu cele-ce le-a făcutŭ şí cu cele-ce nu le-a făcutŭ! Căcĭ — ḑice — cândŭ trăĭamŭ fără lege, nu eram aşá de judecatŭ. „E a r' c â n d ŭ a v e n i t ŭ p o r o n c a, p ĕ c a t u l a î n v i ĭ a t ŭ.“

Versŭ 10. „Ear' eŭ am muritŭ “

Asta pare a fi ŭă acusă a legiĭ, eară dacă ar esaminá-o cine-vá cu acurăteaţă, i-se va părea chĭarŭ ŭă laudă a eĭ. Căcĭ ea n'a produsŭ pĕcatul, ce nu erá, ci l'a datŭ pe faţă pe celŭ ascunsŭ, ceea-ce e chĭarŭ laudă pentru lege, pentru-că dacă aŭ pĕcătuitŭ înainte de lege fără scire, totu-şĭ după-ce a venitŭ legea, deşí n'aŭ câştigatŭ nimicŭ alta, celŭ puţinŭ aŭ recunoscutŭ cu acurăteaţă, că aŭ pĕcătuitŭ, ceea-ce pentru liberarea de rĕutate nu erá lucru micŭ. Dacă însă nu s'aŭ liberatŭ de rĕutate, apoĭ asta întru nimicŭ nu se referesce la lege, care în astă privinţă toate le-a făcutŭ, ci întreaga acusare cade pe voĭa lor, care cu privire la sperânţă erá de totŭ stricată.

VI. Nu consună doară nicĭ cu raţĭunea, ca eĭ să aĭbă daună dela cele-ce li puteáŭ fi de folosŭ; de aceea a ḑisŭ: „Ş i p o r o n c a s p r e v i e a ţ ă m i e m i - s ' a g ă s i t ŭ s p r e m o a r t e.“ Elŭ n'a ḑisŭ: moartea s'a făcutŭ, nicĭ: a produsŭ moarte, ci s'a găsitŭ (εὑρέθη), esplicândŭ astŭ-felĭŭ absurditatea asta noaŭă şi paradoxă, şi aruncând'-o toată pe capul lor. Dacă vreĭ să veḑĭ scopul legiĭ — ḑice elŭ — ea a dusŭ la vieaţă, şi de aceea a fostŭ dată; dar' dacă a rĕsăritŭ de aice moarte, culpa e acelora-ce aŭ primitŭ poronca, nu însă a legiĭ, care duce la vieaţă. Asta a lămurit'-o elŭ şí maĭ bine cu cele următoarĭe, ḑicêndŭ:

Versŭ 11. „Că pĕcatul luândŭ ansă prin poroncă, m'a amagitŭ şi prin elŭ m'a omorîtŭ.“

Veḑi, cum se ţine elŭ pretutindenĭ de pĕcatŭ, şi legea o desleagă de toată acusarea? De aceea a şí adaosŭ, ḑicêndŭ:

Versŭ 12. „AŞÁ-DARĂ LEGEA E SÂNTĂ ŞI PORONCA E SÂNTĂ ŞI DREAPTĂ ŞI BUNĂ.“

De altŭmintrea dacă vreţi, să vĕ punŭ înainte şí esplicările falsificătorilor, căcĭ astŭ-felĭŭ cele-ce vi-le-am spusŭ, vor fi şí maĭ lămurite. Unĭĭ ḑicŭ, că cuvintele de aice nu le spune elŭ de legea luĭ Moĭsi, ci unĭĭ susţinŭ, că de legea firească, ear' alţiĭ că de poronca cea dată în paradisŭ. Şi scopul luĭ Paulŭ e pretutindenĭ, de a abrogá astă lege (mosaică), ear' de cele-l'alte nu vorbesce de felĭŭ, şi cu totŭ dreptul. Căcĭ Iudeiĭ, avêndŭ frică şi spaĭmă de astă lege, polemisáŭ contra graţieĭ. Eară poronca din paradisŭ nicĭ ŭă-dată nu pare s'o fi numitŭ lege nicĭ Paulŭ nicĭ altul care-vá. Dar' ca să deviiă asta maĭ lămurită prin chĭarŭ cele ḑise, să mergemŭ înapoĭ la contextŭ, şi să străpunemŭ vorba puţinŭ la cele de maĭ nainte. După-ce a vorbitŭ Paulŭ cu acurăteaţă de întocmirea vieţeĭ, a adaosŭ, ḑicêndŭ: „S e a ŭ n u s c i ţ ĭ, f r a ţ i l o r, c ă l e g e a a r e p u t e r e a s u p r a o m u l u ĭ, p e c â t ŭ t i m p ŭ e a t r ă ĭ e s c e?“ Aşá-dară voĭ sûnteţĭ morţĭ legiĭ, Prin urmare, dacă o ḑice elŭ asta de legea firească, şi dacă asta-ĭ adevĕrată, atuncĭ sûntemŭ maĭ nesciutorĭ decâtŭ necuvêntătoarĭele. Dar' nu-ĭ aşá, cu bună samă nu. Ear' de legea din paradisŭ nicĭ nu-ĭ de lipsă vr'ŭă dispută, ca să nu întreprindemŭ şi să nu purtămŭ unŭ rĕsboĭŭ de prisosŭ asupra celor mărturisite. Decĭ cum de ḑice elŭ: „E ŭ n'a ş ŭ f i c u n o s c u t ŭ p ĕ c a t u l d e c â t ŭ p r i n l e g e?“ Elŭ nu înţĕlege aice ŭă necunoscinţă totală, ci ŭă cunoscinţă maĭ acurată. Dar' dacă-ĭ spusă asta de legea firească, cum maĭ potŭ avé înţĕlesŭ cuvintele următoarĭe: „Ş i e ŭ a m t r ă ĭ t ŭ ŭ ă - d a t ă f ă r ă l e g e?“ Căcĭ fără legea firească nu pare a fi trăitŭ oare-cândŭ nicĭ Adamŭ nicĭ altŭ omŭ oare-care; îndată ádecă ce l'a formatŭ D-ḑeŭ pe Adamŭ, ĭ-a şí pusŭ legea firească în lăuntru, însoţind'-o ca pe unŭ soţŭ sigurŭ firiĭ întregĭ. Afară de acestea elŭ nicăirĭ nu pare a fi numitŭ legea firească „p o r o n c ă“, pe aceasta însă o numesce şí poroncă, şi dreaptă şi sântă şi poroncă spiretuală. Legea firească însă nu ni-ĭ dată prin Spiretul, şi astă lege o poşĕdŭ doară şí barbariĭ, şí Eliniĭ, şi toţĭ oamenĭĭ. De aice se vede, că de legea luĭ Moĭsi vorbesce elŭ şi susŭ şi josŭ şi pretutindenĭ. De aceea o şí numesce elŭ sântă, ḑicêndŭ: „A ş á - d a r ă l e g e a e s â n t ă, ş i p o r o n c a s â n t ă ş i d r e a p t ă ş i b u n ă.“ Căcĭ deşí s'aŭ făcutŭ Iudeiĭ după darea legiĭ necuraţĭ şi nedrepţĭ şi lácomĭ, totu-şĭ asta nu stricá vîrtutea legiĭ, precum nicĭ necredinţa lor nu nimicesce credinţa luĭ D-ḑeŭ. Aşá-dară din toate acestea se vede, că elŭ le-a vorbitŭ acestea de legea luĭ Moĭsi.

Versŭ 13. „Deci“ — ḑice — oare ceea-ce erá bunŭ, mi s'a făcutŭ moarte? Nici decum! Ci pĕcatul. ca să se arete pĕcatu.

Va să ḑică: ca să se arete, câtŭ de mare rĕŭ este pĕcatul, uşurĕtatea voiĕi şi aplecarea spre cele maĭ rele, ba chĭarŭ însa-şĭ fapta şi mintea stricată. Asta e ádecă causa tuturor relelor. Şi elŭ asta o măresce, arĕtândŭ mărimea graţieĭ luĭ Christosŭ şi învĕţândŭ, de ce rĕŭ mare a mântuitŭ Elŭ genul oamenilor, care prin leacurile medicilor devenise şí maĭ rĕŭ, şi prin împedicătorĭ s'aŭ maĭ măritŭ. De aceea adaoge, ḑicêndŭ: „C a p ĕ c a t u l p r i n p o r o n c ă s ă s e f a c ă p r e s t e m ĕ s u r ă p ĕ c ă t o s ŭ.“ Vedĭ, cum se ţine elŭ pretutindenĭ de lege? Şi cu acelea, cu carĭ o acusă, arată eară-şĭ vîrtutea cea maĭ mare a legiĭ. Şi elŭ nu puţinŭ a câştigatŭ, arĕtândŭ, ce rĕŭ mare e pĕcatul, şi descoperindŭ totŭ veninul luĭ şi dându-lŭ la iveală. Asta ádecă a lămurit'-o elŭ, ḑicêndŭ: „C a p ĕ c a t u l p r i n p o r o n c ă s ă s e f a c ă p r e s t e m ĕ s u r ă p ĕ c ă t o s ŭ“, anume, ca să se deĭe pe faţă, câtŭ de mare rĕŭ, câtŭ de mare nenorocire e pĕcatul, şi asta s'a arĕtatŭ prin poroncă. Cu acestea arată elŭ preferinţa graţieĭ faţă cu legea, preferinţa, nu lupta. Tu ádecă să n'o aĭ asta în privire, că ceĭ-ce aŭ primitŭ (legea), aŭ devenitŭ maĭ rĕĭ, ci ĭa în privire aceea, că legea nu numaĭ că n'a vrutŭ să mărească rĕutatea, ci s'a încordatŭ s'o nimicească şi ceea-ce erá maĭ năinte. Dacă însă n'a pututŭ, încoroneaḑ'-o cu voinţă şi închină-te maĭ multŭ puterii luĭ Christosŭ, că a făcutŭ să dispară unŭ rĕŭ atâtŭ de feliuritŭ şi greŭ de învinsŭ, şi tăiându-lŭ din rĕdăcină, l'a nimicitŭ. Dar' cândŭ auḑĭ de pĕcatŭ, nu-lŭ ţiné de ŭă putere esistentă, ci de ŭă faptă rea, care ne'ncetatŭ vine şi trece, care nu erá înainte de-a fi, şi eară-şĭ dispare, după ce-a fostŭ. De aceea s'a datŭ şí legea. Ŭă lege însă nu se dă nicĭ ŭă-dată pentru nimicirea celor firescĭ, ci pentru îndreptarea faptеĭ celeĭ rele cu voĭa.

VII. Asta o sciŭ şí legislatoriĭ lumenĭ şi toată firea oamenilor. Eĭ ádecă constrîngŭ numaĭ relele eşite din uşurĕtatea minţii, dar' nu se cumpenescŭ a le nimicí pe cele moscenite cu firea, căcĭ nicĭ nu e cu putinţă. Cele ale firiĭ rĕmânŭ neclintite, ceea-ce adese v'am spusŭ şí'n alte vorbirĭ de ale mele. De aceea părăsindŭ acestea certe, să trătămŭ eară-şĭ tema morală, căcĭ asta-ĭ maĭ multŭ partea acelor certe. Dacă dămŭ afară rĕutatea, să aducemŭ în lountru vîrtutea, şi cu acestea vom cunoasce lămuritŭ, că rĕutatea nu-ĭ unŭ rĕŭ din fire, şi celor-ce cearcă, de unde-sŭ relele, uşorŭ li vom putе astupá gura nu numaĭ cu legea, ci şí cu faptele, avêndŭ pe de ŭă parte aceea-şĭ fire ca şí

dênşii, pe de alta însă fiindŭ liberaţi de pĕcatul lor. Noi ádecă să n'o considerămŭ asta, că virtutea e împreunată cu osteneală, ci că e cu putinţă a fi îndreptaţi şi, dacă ardemŭ după dênsa, ea ni va fi lesne şi uşoară. Dacă-mi vorbesci tu însă de plăcerea pĕcatului, vorbesce şi de capĕtul ei, căci ea ne aruncă în moarte, precum vîrtutea ne conduce la vieaţă. De altŭ-felĭu, dacă vĕ place, să le esaminămŭ pe amêndoaŭĕ şí fără privire la scopul lor, şi vom vedé, că pĕcatul aduce multă durere, vîrtutea însă plăcere. Spune-mi ádecă, ce-i mai durerosŭ decâtŭ consciinţa cea rea? dar' ce-i mai plăcutŭ decâtŭ speránţa cea bună? Nimicŭ, nimicŭ nu ne poate bate şi împunge aşá, ca asceptarea (consciinţa) cea rea, nimicŭ nu ne înalţă aşá şi nu ne face să sburămŭ — cum am ḑice — ca consciinţa cea bună. Asta se poate cunoasce chiarŭ din referinţele noastre. Ceĭ-ce şedŭ în închisoare şi-şi asceaptă sentinţa, chiarŭ dacă aŭ parte de nenumĕrate bucate, eĭ ducŭ ŭă vieaţă mai tristă decâtŭ cerşitorii de pe strade, ce nu-sŭ consciuţi de nicĭ unŭ rĕŭ: asceptarea de cele rele nu-i lasă să se bucure de plăcerile momêntane. Şi ce vorbescŭ eŭ de ceĭ închişi? Cu multŭ mai bine se află ceĭ-ce se ostenescŭ cu meseria mânelor şi carĭ trăiescŭ din munca de toată ḑiŭa, decâtŭ ceĭ-ce sûntŭ de capul lor şi avuţi, dar' consciuţi de rele. De aceea îi numimŭ noi nenorociţi şí pe gladiatorĭ, deşí-i vedemŭ îmbătându-se, mâncându şi împlându-şĭ pântecele prin ospĕtării, şi (de aceea) ḑicemŭ, că eĭ sûntŭ mai ticăloşi decâtŭ toţi, pentru-că cu multŭ mai mare decâtŭ plăcerea aceea e nenorocirea morţii, ce-i asceaptă. Dar' dacă li-se pare lor vieaţa asta plăcută, aduceţi-vĕ aminte de vorba, ce neîncetatŭ v'o spunŭ, că nu-i de mirare, dacă nu fuge de amarŭ şi de durere celŭ-ce trăiesce în pĕcatŭ. Eacă, celor-ce âmblă cu acestea li-se pare plăcutŭ unŭ lucru aşá de uritŭ. Dar' din astă causă noi nu-i fericimŭ, ci chiarŭ de aceea o numimŭ asta nefericire, că eĭ nicĭ nu sciŭ, în ce rele se află. Şi ce să mai ḑicĭ de preacurvarĭ, ce pentru ŭă mică plăcere se supunŭ la şĕrbire neonestă, la risipă de banĭ, la neîncetată fricĭ, în scurtŭ la vieaţa luĭ Caĭnŭ, ba şí cu multŭ mai rĕŭ decâtŭ la aceea, căcĭ se temŭ de cele presente şi tremură de cele viitoarĭe, îi aŭ în prepusŭ pe amicĭ şi inimicĭ, şi pe ceĭ-ce sciŭ şi pe ceĭ-ce nimicŭ nu sciŭ? Şi eĭ de astă luptă nu-sŭ scăpaţi nicĭ cândŭ dormŭ, de oară-ce consciinţa cea rea li aduce în visurĭ icoane pline de multă fricĭ şi astŭ-felĭu îi bagă în boale. Dar' nu aşá e celŭ cumpĕtatŭ, ci elŭ îşi petrece vieaţa asta în linisce şi'n multă libertate. Asáměnă deci această mică plăcere cu multele valurĭ ale fricei, scurta

osteneală a cumpĕtării cu liniscea neîncetată a vieţeĭ, şi veĭ vedé, că asta e maĭ plăcută decâtŭ aceea. Celŭ-ce vre să răpească şi celŭ-ce-şĭ doresce averĭ străine, spune-mĭ, nu sufere miĭ de osteneliĭ, alergândŭ încolo şi'ncoace, linguşindu-ĭ pe şĕrbĭ, pe liberĭ, pe portarĭ, înfricândŭ, amenințândŭ, purtându-se fără ruşine, veghiândŭ, tremurândŭ, luptându-se, avêndu-le toate în prepusŭ? Dară celŭ-ce dispreţuĭesce baniĭ, nu-ĭ astŭ-felĭŭ, ci eară-şĭ şí elŭ se face părtaşŭ de multă plăcere, trăindŭ în linisce şi în toată siguranța. Şi dacă ar petrece cine-vá şi cele-l'alte părțĭ ale pĕcatuluĭ, ar vedé multă nelinisce şi multe stâncĭ. Și ceea ce-ĭ maĭ multŭ, este, că cu privire la vêrtute începutul e greŭ, şi după aceea vinŭ cele plăcute, aşá că astŭ-felĭŭ şi osteneala devine uşoară; dar' cu privire la pĕcatŭ treaba e întoarsă: după plăcere vinŭ durerile şi pedepsele, aşá, că astŭ-felĭŭ dispare şí plăcerea. Căcĭ precum nu simțesce nimicŭ din greutățile de faţă celŭ-ce asceaptă premiare, aşá nu se poate bucurá de adevĕrată bucuriă celŭ-ce după plăcere asceaptă pedepse, fiindŭ-că frica toate i-le turbură. Ba maĭ multŭ, dacă ar esaminá cine-vá lucrul cu acurăteaţă, ar aflá, că şí înainte de pedeapsă, ce-ĭ asceaptă pe astŭ-felĭŭ de oamenĭ, eĭ aŭ mare durere chĭarŭ în însa-şĭ încercarea, de a pĕcătuí.

VIII. Şi dacă vĕ place, s'o cercetămŭ asta cu privire la ceĭ-ce răpescŭ cele străine, seaŭ şí la ceĭ-ce în orĭ-ce modŭ câştigă averĭ. Și să nu luămŭ în privire frica, periculele, tremurarea, lupta, grija şi toate acestea; să presupunemŭ, că cine-vá e avutŭ fără osteneala sa şi că e sigurŭ de paḍa averiĭ sale — ceea-ce e cu neputință, dar' totu-şĭ să presupunemŭ — ce plăcere va avé unul ca acesta? Că poşede multŭ? Dar' tocmaĭ asta nu-lŭ lasă să se bucure. Pênă cândŭ îşĭ doresce elŭ totŭ maĭ multŭ, cresce şí chinul luĭ. Dorința atuncĭ dă plăcere, cândŭ stă locului; de-oară-ce şí dacă ni-ĭ sete. atuncĭ ne recreămŭ, cândŭ bemŭ, câtŭ vremŭ. Câtŭ timpŭ însă ţine setea, de am sorbí chĭarŭ toate isvoarele, chinul ni va fi maĭ mare, de am bé chĭarŭ miĭ de rîurĭ, frĕmêntarea ni va fi maĭ rea. Aşá-dară şí tu, dacă aĭ primitŭ toate ale lumiĭ, dar' âncă maĭ doriscĭ, îţĭ măriscĭ chinul cu atâta, cu câtŭ maĭ multe le doriscĭ. Deci nu crede, că veĭ avé oare-şĭcare plăcere din avuțiele cele multe, ci din voința, de a nu te'navuțí. Dar' dacă doriscĭ a fi avutŭ, chinul tĕŭ 'niciĭ ŭă-dată nu va încetá. Căcĭ ĭubirea asta e fără cápĕtŭ, şi cu câtŭ maĭ multŭ calcĭ pe calea aceasta, cu atâta maĭ departe escĭ de ţintă. Nu-ĭ decĭ asta ŭă cimilitură, ŭă nebuniă şi cea maĭ estremă eşire din minte? Să ne lăpĕdămŭ

dară din capul locului de acestŭ rĕŭ, seaŭ maĭ multŭ, să nu ne dămŭ de felĭŭ prinşĭ de astŭ-felĭŭ de pátimă! De sûntemŭ însă prinşĭ, s'o apucămŭ la picĭorŭ dela începutŭ! Asta o recomândă autorĭul proverbelor, ḑicêndŭ de curvă: „F u g ĭ, n u s t a l a î n d o ĭ e a l ă, ş i n u t e a p r o p i á d e u ş a c a s e ĭ e ĭ!“ [1]) Asta ţi-o ḑicŭ şí eŭ ţie cu privire la lăcomia de banĭ. Numaĭ puţinŭ dacă caḑĭ şi întri în marea acesteĭ pátime, cu greŭ veĭ maĭ puté eşí. Şi precum într'unŭ vârtejŭ de apă, dacă te-aĭ încordá de miĭ de orĭ, uşorŭ nu aĭ învinge, aşá te perḑĭ însu-ţi cu toate ale tale, ba cu multŭ maĭ rĕŭ, dacă aĭ căḑutŭ în adûncimea acesteĭ pátime. De aceea vĕ rogŭ, să ne păḑimŭ dela începutŭ şi să fugimŭ de relele cele micĭ, căcĭ din acestea rĕsarŭ cele marĭ. Celŭ-ce e deprinsŭ a ḑice la fiă-care pĕcatŭ: „dintr'asta nimicŭ nu se va întêmplá“, acela în scurtŭ timpŭ va perde toate. Acestŭ cuvêntŭ a întrodusŭ rĕutatea, acesta a deschisŭ tălharĭuluĭ porţile, aceste a ruinatŭ zidurile cetăţiĭ, cuvêntul ádecă, ce se ḑice în fiă-care caḑŭ: dintr'asta nimicŭ nu se va întêmplá. Aşá se înmulţescŭ şí'n corpurĭ boalele cele maĭ marĭ, cândŭ se trecŭ cu vederea cele maĭ micĭ. Dacă Esaŭ nu şĭ-ar fi vêndutŭ dreptul de àntăĭa nascere, n'ar fi devenitŭ nedemnŭ de bine-cuvêntare; şi dacă nu s'ar fi făcutŭ nedemnŭ de bine-cuvêntare, n'ar fi doritŭ să se apuce de uciderea de frate. De n'ar fi ĭubitŭ Cainŭ ântăĭetatea, ci ar fi lăsatŭ lucrul în sama luĭ Dumneḑeŭ, n'ar fi avutŭ locul alŭ doĭlea; şi eară-şĭ, avêndŭ locul alŭ doĭlea, dacă ar fi ascultatŭ de povaţa (dumneḑeĭească), n'ar fi esecutatŭ omorul; şi eară-şĭ, după ce-a plinitŭ omorul, dacă s'ar fi căitŭ, cândŭ l'a chĭămatŭ Dumneḑeŭ şi n'ar fi rĕspunsŭ cu neruşinare, n'ar fi suferitŭ relele acelea.

Şi dacă aŭ venitŭ ceĭ înainte de lege prin uşurĕtatea minţiĭ lor în scurtŭ timpŭ la însu-şĭ abisul rĕutăţiĭ, cúgetă, ce vom suferí noĭ, carĭ sûntemŭ chĭămaţĭ la locurĭ maĭ marĭ de luptă, dacă nu ne păḑimŭ cu mare luare aminte şi nu prevenimŭ a stînge scînteĭele relelor, înainte de a sbucní focul. Juri — spre esêmplu — întru una strîmbŭ? Nu te oprí numaĭ la asta, ci feresce-te de jurămêntŭ, şi pentru viitorĭŭ nu veĭ avé lipsă de osteneală. Căcĭ e cu multŭ maĭ greŭ să nu jure strîmbŭ celŭ-ce jură, decâtŭ să nu jurĭ de felĭŭ. Escĭ omŭ mândru, înegritorĭŭ, bătăuşŭ? Scrie-ţĭ însu-ţĭ legea: să nu maĭ urgisescĭ, să nu maĭ strîgĭ de felĭŭ, şi cu rădĕcina se va nimicí şi fruptul. Escĭ voluptosŭ şi nesăţiosŭ? Pune-ţĭ eară-şĭ lege, să nu te uĭţĭ la femeĭă,

[1]) Prov. 5, 8.

nicĭ să mergĭ la teatru, nicĭ să nu pândescĭ pe pĭaţă frumuseţe străine. E doară cu multŭ maĭ uşorŭ chĭarŭ dela începutŭ a nu te uĭtá la ŭă femeĭă frumoasă decâtŭ, după-ce aĭ privit'-o şi ţi-a venitŭ pofta, a te desface de turburarea produsă de dînsa. Luptele sûntŭ maĭ uşoare la începutŭ; ba ádecă noĭ nicĭ n'avemŭ nevoĭă de lupte, dacă nu-ĭ deschidemŭ inimiculuĭ uşele, şi dacă nu primimŭ sĕminţele rĕutăţiĭ. De aceea l'a aflatŭ demnŭ de pedeapsă şí Christosŭ pe celŭ ce se uĭtă cu poftă la ŭă femeĭă, ca să ne libereţde de maĭ mare nevoĭă, poruncindŭ de a-lŭ scoate afară din casă pe duşmanŭ înainte de a devení tare, ca să poată fi datŭ uşorŭ afară. Căcĭ la ce-ĭ de lipsă a avé nevoĭă de prisosŭ şi a se încăĭerá cu duşmanĭ, cândŭ e cu putinţă a învinge şi fără încăĭerare, şi a răpí premiul înainte de luptă? Nu e atâta osteneală, a nu te uĭtá la femeie frumoase, câtă osteneală e să te reţiĭ, după-ce aĭ vĕţut'-o. Ba maĭ multŭ. caţul dintâĭŭ nicĭ n'ar fi osteneală, dar' după privire se arată multă sudoare şi nevoĭă.

IX. Dacă e dară şí osteneala maĭ mică, ba ádecă nu esistă nicĭ unŭ felĭŭ de greutate şi osteneală, şi câştigul e maĭ mare, de ce âmblămŭ să cădemŭ în marea a miĭ de rele? Şi nu numaĭ că-ĭ maĭ uşorŭ să nu se uĭte bărbatŭ la femeĭă, dar' elŭ scapă şí maĭ curatŭ de astŭfelĭŭ de poftă, precum de altă parte celŭ-ce se uĭtă, se disface cu maĭ multă nevoĭă şi cu oare-şĭ-care pată, dacă se maĭ disface când-vá. Căcĭ celŭ-ce nu se uĭtă la ŭă faţă frumoasă, e curatŭ şí de pofta, ce rĕsare de aice; ear' celŭ-ce doresce să se uĭte, concepe maĭ întâĭŭ gândul, se păteaţă în miĭ de chipurĭ, şi apoĭ delătură pata (purceasă) din poftă, dacă o maĭ delătură. De aceea, ca să nu le păţimŭ acestea, Christosŭ opresce nu numaĭ uciderea, ci şí urgia, nu numaĭ preacurvia, ci şí privirea neînfrênată, nu numaĭ jurămêntul strîmbŭ, ci şí jurămêntul îndecomunŭ. Şi elŭ nu se opresce nicĭ la astă mĕsură a vîrtuţiĭ, ci după-ce le-a legĭuitŭ acestea, păşesce la maĭ mare. Căcĭ după-ce a opritŭ uciderile şi a poruncitŭ să fimŭ curaţĭ de urgiă, poruncesce să fimŭ gata şí la suferirea relelor, şi nu numaĭ să fimŭ pregătiţĭ a suferí atâta, câtŭ vre celŭ-ce ne urmăresce, ci să mergemŭ maĭ departe şi să învingemŭ marea luĭ pátimă cu prisosul înţĕlepcĭuniĭ noastre. Elŭ ádecă n'a ţisŭ: dacă te-a lovitŭ cine-vá peste faţa cea dreaptă, sufere cu generositate şi rabdă, ci a adaosŭ să-ĭ întorcĭ şi ceea-l'altă: „I n t o a r c e-ĭ“ — ţice — „ş í c e e a-l ' a l t ă!“ [1]) Asta-ĭ doară învingere strĕlucită, a-ĭ concede duşmanuluĭ maĭ multŭ decâtŭ

---

[1]) Mat. 5, 39.

vre, şi a întrece márginile pofteĭ luĭ rĕutăcĭoase cu avuţia îndelungeĭ noastre răbdărĭ. Astŭ-felĭŭ veĭ nimicí pátima luĭ, veĭ primí premiul fapteĭ dintâĭŭ din fapta a doaŭa şi veĭ stînge urgia duşmanuluĭ.

Veḑĭ, cum stă totŭ-dea-una în puterea noastră a nu suferí rele, nu în a celor-ce ni facŭ? Ba maĭ multŭ, noĭ avemŭ putinţa nu numaĭ a nu suferí rele, ci a ne aflá şí bine; şi maĭ cu samă asta este de admiratŭ că nu numaĭ nu suferimŭ nedreptate, dacă ne păḑimŭ, ci ne facemŭ părtaşĭ şí de bine-faceri chĭarŭ prin ceĭ-ce ne nedreptăţescŭ, şi prin alţiĭ. Ia numaĭ sama! Cutare te-a batjocuritŭ? Tu eştĭ în stare a preface acea batjocură în laudă pentru tine. Dacă rĕspunḑĭ ádecă cu batjocură, înmulţescĭ ruşinea, ear' dacă-lŭ bine-cuvinteḑĭ pe batjocuritorĭŭ, veĭ vedé, că toţĭ ceĭ de faţă te încoroneaḑă şi te aplaudă. Veḑĭ, cum ne facemŭ părtaşĭ — dacă vremŭ — cu acelea-ce sûntemŭ nedreptăţiţĭ? Asta se poate vedé întêmplându-se şí cu privire la averĭ, asta şi cu privire la măltrătărĭ, asta şí cu privire la cele-l'alte. Dacă li rĕspundemŭ ádecă duşmanilor cu contrarĭul, ni împletimŭ ŭă coroană duplă: atâtŭ din relele, ce le-am suferitŭ, câtŭ şí din bine-facerile, de carĭ ne-am făcutŭ părtaşĭ. Dacă vine dară cine-vá şi ḑice, că cutare te-a batjocuritŭ şi îndecomunŭ te vorbesce de rĕŭ înăintea tuturora, atuncĭ laudă-lŭ pe celŭ-ce te-a batjocuritŭ înăintea celor-ce-ţí spunŭ (asta), căcĭ astŭ-felĭŭ te veĭ rĕsbuná, dacă aĭ vre să te aperĭ. Şi ceĭ-ce audŭ, te vor lăudá, chĭarŭ de-ar fi eĭ tare nebunĭ, ear' pe acela îlŭ vor urî ca pe unŭ maĭ rĕŭ decâtŭ orĭ-ce feară, pentru-că te-a supĕratŭ nesuferindŭ elŭ nicĭ ŭă nedreptate, tu însă, carele şí rĕul l'aĭ suferitŭ, aĭ rĕspunsŭ cu contrarĭul. Astŭ-felĭŭ toate cele ḑise le veĭ puté arĕtá de vorbe goale. Intristarea celuĭ vătĕmatŭ dă ádecă probă, că elŭ e consciutŭ de cele ḑise; ear' celŭ-ce rîde, scapă chĭarŭ cu asta de orĭ-ce prepusŭ înăintea celor de faţă. Eacà dară, câte lucrurĭ frumoase culegĭ tu de aice: Maĭ ântâĭŭ scapĭ tu însu-ţĭ de iritare şi nelinisce, apoĭ — şi maĭ cu samă asta ar fi să fiă la locul primŭ — dacă aĭ chĭarŭ scăderĭ, le veĭ şterge şí pe acestea întocmaĭ ca vameşul, care a suferitŭ cu răbdare acusarea fariseuluĭ. Pe lîngă acestea cu astŭ-felĭŭ de deprindere arĕţĭ, că aĭ sufletŭ filosofŭ, şi din partea tuturora te veĭ face părtaşŭ de miĭ de laude şi veĭ delăturá orĭ-ce prepusŭ în privinţa înegririĭ. Şi dacă doresci să-lŭ pedepsesci şí pe acela, va urmá cu prisosŭ şí asta, pedepsându-lŭ pentru vorbele luĭ pe de ŭă parte Dumneḑeŭ, pe de alta -- înăinte de aceea pedeapsă — făcêndu-i-se lovitură filosofia ta. Nimicŭ ádecă nu-ĭ amăresce aşá pe

ceĭ-ce ne vătĕmă, decâtŭ cândŭ noĭ vătĕmaţiĭ rîdemŭ de vătĕmările lor. Precum vom câştigá însă prin înţĕlepcĭune lucrurĭ aşá de frumoase, aşá se va întêmplá contrariul întru toate, dacă vom fi micĭ de sufletŭ. Atuncĭ sînguri ni facemŭ ruşine, trecemŭ în ochiĭ celor de faţă ca loviţĭ de cele ḑise, ni împlemŭ sufletul de neastêmpĕrŭ, îĭ facemŭ bucuriă duşmanuluĭ, îlŭ mâniămŭ pe Dumneḑeŭ şi adaogemŭ la pĕcatele noastre. Cunoscêndu-le decĭ toate acestea, să fugimŭ de abisul micimiĭ de sufletŭ, şi să alergămŭ la limanul îndelungeĭ-răbdărĭ, ca să aflămŭ linisce pentru sufletele noastre şí aice, precum nĭ-a arĕtatŭ Christosŭ, şi să ne facemŭ părtaşĭ şí de bunurile cele viitoarĭe prin graţia şi iubirea de oamenĭ a Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ, cu care Părinteluĭ şi Spiretuluĭ sântŭ fiă mărirea, puterea, onoarea acum şi pururea şi în vecĭi vecilor. A m i n ŭ.

(Va urmá.)

Исторія базиліанскаго ордена.

Исторія базиліанскаго ордена — предметъ доселѣ неизслѣдованный и неразробленный. Источники для него, исключительно рукописные, немногочисленны. Намъ извѣстны только слѣдующія три рукописи: [1])

1. Акты XXVI-ти базиліанскихъ конгрегацій, или журналы комитетскихъ засѣданій съ короткимъ перечнемъ того, что было рѣшено или постановлено на тихъ засѣданіяхъ, начиная съ 1617 по 1719 г. Актовъ слѣдующихъ конгрегацій, которыя созывались у базиліанъ еще въ началѣ XIX-го вѣка, мы не имѣли подъ рукою. То головный и почти единственный источникъ для внутренней исторіи базиліанскаго ордена. Можетъ быти гдѣ-небудь, въ пыли монастырскихъ библіотекъ и архивовъ, существуетъ п о л н о е, обширное и подробное описаніе базиліанскихъ конгрегацій. Предположініе то основуемъ на томъ, что у базиліанъ была особая должность нотаріуса или капитульнаго секретаря (notarius capitularis), обязанность, котораго состояла между прочимъ въ записаніи всего, что говорилось или рѣшалось на конгрегаціяхъ, и который обязывался присягою не записувати, якъ дѣло р ѣ ш е н н о е того, что не рѣшено большинствомъ голосовъ, и ничего неопускати изъ того, что р ѣ ш е н о большинствомъ голосовъ.[2]) Записки ти, якъ и вообще всѣ секретныя бумаги по дѣламъ ордена, хранились у протоархимандрита или у митрополита. Изъ тихъ полныхъ и подробныхъ актовъ дѣлалась краткая выдержка постановленій конгрегаціи. Тотъ экстрактъ, или лучше сказате, тѣ бѣловые акты капитульныхъ засѣданій подписувались всѣми дѣйствительными членами конгрегаціи и потомъ розсылались по всѣмъ монастырямъ. Кождый монастырь долженъ былъ имѣти копію съ нихъ и читати ихъ по крайней мѣрѣ разъ въ годъ въ столовой.

---

[1]) Зри „Христіанское Чтеніе. 1846.“ — [2]) Formula juramenti notariorum capitularium: Ego N. N. electus in notarium capituli juro Deo omnipotenti... nihil, quod pluralitate. suffragiorum decisum non fuerit, pro deciso scripturum, sieut nihil, quod decisum fuerit, omnissurum Codex Constitutionum Ord. S. Basilii M. Ruthenorun.

Одинъ изъ такихъ списковъ, и то не полныхъ, якъ мы сказали высше, былъ у насъ подъ руками.

2. Другій источникъ, имѣющій не менѣе важное значеніе, якъ и первый, то — сборникъ правилъ и конституцій базиліанского ордина, отчасти на латинскомъ, отчасти на славянскомъ языкѣ. Рукопись та неимѣетъ опредѣленнаго заглавія. Первую ея половину занимаютъ акты VI-ти конгрегацій, на славянскомъ языкѣ; другую составляютъ разныя правила и конституціи ордена, почасти на латинскомъ, почасти на славянскомъ языкѣ.[1])

3. Наконецъ третій и послѣдній источникъ, которымъ мы пользовались — то „Поминнікъ“ или жизнеописаніе замѣчательныхъ лицъ въ базиліанскомъ орденѣ, съ 1686 до 1778 г., рукопись принадлежащая двумъ авторамъ: первая половина, или жизнеописаніе лицъ, жившихъ въ періодъ времени отъ 1686 по 1721 г., принадлижитъ Яну Олешевскому, а другая, съ 1721 по 1778 г., Антонію Завацкому — конзульторамъ ордена. Тотъ источникъ (на польскомъ языкѣ), не имѣя такъ важнаго значенія, якъ первые два, по скудости фактовъ и по краткости большой части розказовъ, проливаетъ однакожъ довольно свѣта на жизнь и дѣятельность якъ частныхъ лицъ, такъ и цѣлаго ордена. Авторы его принадлежали, якъ видно, къ партіи чисто-базиліанской, т. е. къ партіи, отстаивавшій права и независимость ордена отъ незаконныхъ притязаній уніятскихъ митрополитовъ, и потому часто высказываютъ такія мысли, передаютъ такіе факты, которые представлены въ иномъ свѣтѣ въ другихъ историческихъ памятникахъ, или же вовсе опущены.[2])

Изъ второстепенныхъ источниковъ, которыми пользовались мы въ своемъ трудѣ, можемъ указати на слѣдующія книги:

1. Dwa wielkich swiatła . . . czyli żywoty ss. Eufrozyny i Parascewij. Stebelski. Сочиненіе то можетъ служити только справочною книгою въ отношеніи къ исторіи базиліанского ордена. Къ сожалѣнію, многихъ сочиненій, указанныхъ Стебельскимъ, имѣющихъ по крайной мѣрѣ косвенное отношеніе къ исторіи базиліанского ордена, мы не могли найти даже въ публичной библіотикѣ. Такіи напр. два сочиненія по поводу процесса базиліанъ съ полоцкими іезуитами объ имѣніяхъ, принадлежавшихъ нѣкогда

---

[1]) Она оглавляется: Observanda circa eletionem protoarchimandritae et circa congregationes, seu capitula generalia, tam electiva protoarchimandritae, quam alia ordinaria. — [2]) Находится въ библіотекѣ М. О. Кояловича.

полоцкому базиліанскому монастырю — одно подъ заглавіемъ: Informacya o dobrach do Collegium połockiego należących, jako nie są królewszczyzna, ale własnie ziemskiemi dobrami . . . изданное іезуитами въ 1699 г. въ Вильнѣ, другое подъ заглавіемъ: Refutatia Informacyi XX Jezuitow Polockich o dobrach do ich Collegium należących . . . изданное также въ 1699 г. въ Вильнѣ. Мы не нашли также очень важной для наслѣдователя исторіи базиліанского ордена книги подъ заглавіемъ: Bullae et Brevia Summorum Pontificum nec non Diplomata Regionis Poloniae. Три части. Изд. въ Почаевѣ 1767 г. Книга та драгоцѣнна потому, что въ ней собраны папскія буллы и бреве, также декреты конгрегаціи распространенія Вѣры (de propoganda Fide) по дѣламъ уніи и базиліанского ордена, и притомъ тѣ буллы, бреве и декреты, которыхъ нѣтъ даже въ полныхъ сборникахъ папскихъ буллъ и декретовъ.

2. Dzieje i prawa Kościoła Polskiego — Островскаго.

3. Obraz Litwy — Ярошевича. И наконецъ

4. Historia Szkol w Koronie i W. X. Litewskim — Лукашевича. Во всѣхъ трехъ сочиненіяхъ не много свѣдѣній о базиліанскомъ орденѣ, и то довольно голословныхъ, почти безъ указанія источниковъ, изъ которыхъ, заимствованы тѣ свѣдінія. Лукашевичь напр. посвятившій четыре тома исторіи школъ въ Польшѣ и Литвѣ, представляетъ почти сухой перечень базиліанскихъ школъ, существовавшихъ при разныхъ базиліанскихъ монастыряхъ, не смотря на то, что тѣ школы играли въ исторіи польского просвѣщенія такую же роль, якъ и іезуитскія, особенно со времени изгнанія іезуитовъ изъ Литвы и Польши и закрытія ихъ коллегій.

При такой скудости источниковъ, предлагаемая статья будетъ скорѣе собраніемъ матеріаловъ, относящихся къ исторіи базиліанского ордена, чѣмъ исторіею. т. е. полнымъ, ситематическимъ, законченнымъ сочиненіемъ.

Унія, введенная насиліемъ, вопреки желанію православнаго западно-русскаго народа, требовала постоянныхъ и неутомимыхъ дѣятелей. Правда, на сторонѣ уніи была огромная матеріальная сила: ее всѣми силами подержувало польское правительство; ее приняли, поддержували и распространяли первѣйшіе западно-русскіе іерархи — митрополитъ и епископы. Но могли-ли первые дѣятели

и виновники уніи разчитывати на постоянную поддержку гражданской власти, когда таже власть, довольно ограниченная широкими началами польской конституціи, нерѣдко вынуждена была, по выраженію одного латинского историка, подписывати „смертный приговоръ уніи“ и охраняти права диссидентовъ, якъ то случалось при первомъ же преемникѣ Сигизмунда III., ревностнаго защитника уніи, Владиславѣ IV? [1]) Могли ли также расчитывати первые дѣятели уніи и на то, что ихъ преемники будутъ продолжати начатое ими дѣло такъ же ловко, такъ же искустно и неутомимо, якъ дѣйствовали они сами? Они ясно видѣли, что усилія ихъ, якъ частныхъ лицъ, не могли увѣнчатися блистательнымъ успѣхомъ въ дѣлѣ распространенія уніи. Нравственная сила православныхъ, одушевленныхъ глубоко ненавистію къ уніи, была столько крѣпка, что ея не могли сломати усилія частныхъ лицъ, даже такихъ, яковъ былъ, напр. Поцѣй, не остановливавшійся ни передъ якими препятствіями. Жестокія мѣры Поцѣя и его сотрудниковъ вызывали всеобщій ропотъ и волненіе въ западнорусскомъ народѣ, доходившіе иногда до открытаго возстанія.[2]) Со всѣхъ сторонъ раздавались голоса противъ насилій и жестокостей уніятовъ. Вскорѣ сами уніяты убѣдились, что насильственныя мѣры только раздражаютъ и отдяляютъ православныхъ отъ уніи, что нравственнои силѣ православныхъ, сосредоточенной въ братствахъ, нужно также противопоставити нравственную силу. Первый сознялъ ту мысль Поцѣй, испытавшій всю непреодолимую силу православныхъ братствъ, и старавшійся парализировати ту силу учрежденіемъ уніятскихъ братствъ. Но уніятскія братства оказались неудачнымъ подраженіемъ тому учрежденію, которое имѣло прочное основаніе въ духѣ и характерѣ православной Церкви, допускающей участіе мірянъ въ дѣлахъ церковныхъ. Уніятская церковь, съ первыхъ временъ своего существованія принявшия много элементовъ латинскихъ, отвергла то благотворное начало православной церкви. И потому уніятскія братства никогда не имѣли ни той самостоятельности въ своихъ дѣйствіяхъ, ни того значенія въ уніи, якое имѣли православныя братства. Не находя твердой опоры въ братствахъ, Поцѣй обратилъ свое вниманіе на

---

[1]) Ostrowski: Dzieje i prawa Kos. Polsk. Tom. 3, p. 231. Jaroszewicz: Obraz Litwy Tom. 2, p. 35. — [2]) Таковы. напр. волненія, происшедшія въ Вильнѣ по случаю отнятія у православныхъ Троицкаго монастыря Поцѣемъ, который чуть было не лишился при томъ жизни.

уніятское духовенство. Унія — дѣло дуковенства. Она введена іерархіею вопреки желанію мірянъ: іерархіи естественно было поддержувати ее и охраняти. Нужно было только рѣшити вопросъ: кому поручити то дѣло — бѣлому или монашествующему духовенству. Поцѣй рѣшилъ его въ пользу послѣдняго, потому что бѣлое духовенство, по своему разрозненному положенію, никогда не составляло, да и не могло составити сильной могущественной, плотной корпораціи, способной къ выполненію трудной задачи.

Незавидно было состояніе православнаго западнорусскаго монашества въ то время; еще болѣе незавидно было состояніе уніятского иночества. Большая часть иноковъ и даже цѣлыхъ монастырей переходили въ унію изъ корыстныхъ, матеріальныхъ выгодъ, или по страху. Епископы, въ вѣденіи которыхъ находились монастыри, больше заботились о доходахъ съ монастырскихъ имѣній, чѣмъ о нравственности иноковъ. Монастыри приходили въ упадокъ. Лучшіе изъ иноковъ искали пріюта въ бѣднѣйшихъ пустынныхъ монастыряхъ, большинство же или бродило по міру безъ всякой цѣли и нужды, или же оставалось на старыхъ мѣстахъ и предавалось всѣмъ необузданнымъ побужденіямъ страстей якія только можетъ породити праздная жизнь.[1]) Дурное состояніе уніятского монашества не смутило однакожь Поцѣя. Онъ рѣшался образовати изъ него живую и дѣятельную силу и двинути ее на борьбу съ православными. Слишкомъ занятый внѣшними дѣлами уніи, Поцѣй не могъ взяти на себе выполненіе той трудной задачи. Ему нуженъ былъ помощникъ такій дѣятельный и неутомимый, якій былъ онъ самъ. Такій помощникъ давно уже былъ, знаменитый воспитанникъ іезуитовъ — Іосифъ Вельяминъ Руцкій, три

[1]) Отъ якъ изображаетъ состояніе западно-русскаго иночества проповѣдникъ XVII в. Іоанникій Галятовскій: „Страшнымъ паденіемъ іудинымъ (поученіе въ В. Пятокъ) могли бы научитися нынѣ многіе сребролюбцы, т. е. строеніе добръ (имѣній) церковныхъ, въ которыхъ имѣніе нищихъ положено. Эти лукавые строители ... обижаютъ уды Христовы, обижаютъ братію, имѣнія ихъ обращаютъ на свои пожитки и збытки, сбираютъ тунеяцевъ, ласкателей, челобитчиковъ, пробивающихъ ихъ дорогу, коней и колеснизъ кованыхъ, шкатулокъ прекрасныхъ, винопитіе безъ мѣры, умноженіе блуда безъ срама и боязни Божіей, безпощадно проливаютъ слезы убогихъ и заставляютъ быти въ большомъ страхѣ и воздыханіи находящихся подъ ихъ властію.“ Рукопись Софійской библіотики — Такую же мрачную картину состоянія западно-русскаго иночества въ эпоху введенія уніи изображаетъ львовское православное братство въ своемъ посланіи къ константинопольскому патріарху Іереміи. Акти Запад. Рус. Тои. IV Нр. 33.

раза перемѣнявшій свою вѣру и убѣжденія — православіе на протестантство, протестатство на латинство, а наконецъ перешедшій, по внушенію своихъ воспитателей, изъ латинства въ унію. Поцѣй поручилъ ему преобразованіе уніятскаго монашества. Въ 1605 г. онъ постригъ Руцкаго въ монахи, а черезъ годъ назначилъ архимандритомъ виленскаго Святотроицкаго монастыря, недавно отнятаго имъ у православныхъ. Въ Троицкомъ монастырѣ и положено было Руцкимъ начало тому обществу, которое съ 1617 г. выступило на поприще исторической дѣятельности подъ именемъ базиліанскаго ордена.

Дѣятельность Руцкаго, якъ преобразователя уніятскаго монашества, съ 1606 до 1617 г. состояла главнымъ образомъ въ устройствѣ Троицкаго монастыря и въ обдумываніи плана устройства будущаго уніятскаго ордена. Планъ тотъ окончательно созрѣлъ въ его головѣ и приложенъ къ дѣлу въ 1617 г. на первой базиліанской конгрегаціи въ Новогрудкѣ. Сущность того плана слѣдующая: Все уніятское монашество освобождается изъ подъ власти епархіальныхъ архіереевъ и составляетъ одну общину, подчиненную власти одного генерала или протоархимандрита, свободно избраннаго на конгрегаціи или общемъ съѣздѣ представителей общины и изъ среды самой же общины. Община избираетъ своимъ патрономъ или покровителемъ св. Василія В. — почему и называется братствомъ, или орденомъ Василія В. (Zakon S. Bazylego W. Bazylianie). Во внутренней жизни орденъ слѣдуетъ общежительнымъ правиламъ и уставу своего патрона. На основаніи тихъ правилъ составляются новыя правила и конституціи, сообразныя съ духомъ времени и потребностями общества. Для достиженія той цѣли орденъ долженъ заботитися объ умноженія числа своихъ членовъ и о распространеніи своего вліянія на общество посредствомъ замѣщенія своими членами всѣхъ высшихъ церковно-іерархическихъ мѣстъ и должностей, а главное, по средствомъ общественнаго воспитанія, которымъ долженъ заправляти орденъ. Для большаго успѣха во всѣхъ своихъ дѣлахъ и предпріятіяхъ орденъ долженъ избрати себѣ въ помощники и руководители іезуитовъ. Отъ планъ, по которому устроивался и развивался базиліанскій орденъ въ теченіи слишкомъ двухъ вѣковъ.

Соотвѣтственно славнѣйшимъ пунктамъ того плана, мы раскроемъ: во

1. Устройство базиліанскаго ордена;
2. Отношеніе его къ высшей уніятской іерархіи;
3. Отношеніе къ бѣлому уніятскому духовенству;
4. Отношеніе къ іезуитомъ и на конецъ въ 5 словъ о базиліанскихъ школахъ скажемъ нѣсколько.

I. Устройство базиліанскаго ордена.

Базиліанскій орденъ, подобно латинскимъ монашескимъ орденамъ, раздѣлялся на провинціи, которыя подчинялись провинціалу, а весь орденъ — генералу или протоархимандриту. До начала XVIII. столѣтія у базиліанъ была одна только провинція, въ составъ котрой входили монастыри литовскіе и бѣлорусскіе. Та провинція называлась литовскою, а базиліане, входящіе въ составъ ея, извѣстны были подъ именемъ общества св. Троицы (zgromadzenie s. Troycy). Монастыри коронные (въ Галиціи) не входили въ составъ ордена до 1739 г., и находились въ полной зависимости отъ епархіальныхъ епископовъ. Въ 1739 г. уніятскій митрополитъ Флоріанъ Гребницкій созвалъ коронныхъ базиліанъ на генеральную конгрегацію въ Львовѣ, и предложилъ имъ составити изъ себе отдѣльную общину или конгрегацію, по образу литовской, подъ управленіемъ генеральнаго провинціала (generalis v. provincialis superior), независимаго отъ литовскаго протоархимандрита. То распоряженіе Гребницкаго не было утверждено въ Римѣ. Конгрегація распространенія вѣры приказала соединити обѣ общины въ одну подъ властію протоархимандрита, который долженъ быти избранъ обѣима провинціями въ присутствіи митрополита и папского нунція. Въ силу того созвана была въ 1743 г. генеральная конгрегація въ Дубнѣ, изъ коронныхъ и литовскихъ базиліанъ, подъ предсѣдательствомъ уніятскаго митрополита Льва Шетыцкаго и Юрія Де-Ласкариса, епископа зенопалитанскаго, заступавшаго мѣсто нунція. На той конгрегаціи обѣ общины базиліанскія, литовская и коронная, соединены въ одну. Для большаго удобства въ управленіи весь орденъ положено было раздѣлити на двѣ провинціи — литовскую и коронную. Базиліане, входившіе въ составъ первой провинціи, назывались по прежнему, обществомъ или братствомъ св. Троицы (towarzystwo s. Troysu), базиліане второй провинціи стали называтися отнынѣ братствомъ Покрова Пресвятой Богородицы (Opieki Przenajświęt. Panny

Maryi). [1]) Вся распорядительная, административная власть въ орденѣ сосредоточивалась въ рукахъ протоархимандрита, который избирался на четыре года и непремѣнно изъ простыхъ монаховъ профессовъ, а не изъ прелатовъ, т. е. не изъ епископовъ. Онъ одинъ имѣлъ право принимати и удаляти изъ ордена, назначати и смѣняти настолей монастырей. Онъ также утверждалъ важнѣйшихъ должностныхъ лицъ въ монастырахъ, якъ-то: викарія, духовника, проповѣдника, економа, еклесіарха и отцовъ соборныхъ (patres capitulares). Одною изъ важнѣйшихъ обязанностей протоархимандрита была ревизія, или визита (wizita) всѣхъ подвѣдомственныхъ ему монастырей, которую онъ ежегодно долженъ былъ совершати самъ или чрезъ довѣренное отъ себе лицо. На необходимые росходы по должности, особенно на разъѣзды по дѣламъ ордена, налагалась контрибуція на всѣ монастыри сообразно съ ихъ доходами. Въ случаѣ крайной нужды протоархимандритъ могъ взяти въ извѣстномъ монастырѣ не обходимую сумму, или сдѣлати заемъ, который потомъ раскладывался на всѣ монастыри.[2])

Яко голова ордена, протоархимандритъ долженъ былъ знати все, что дѣлалося въ орденѣ, до найменшихъ подробностей, не только внѣшній образъ поведенія всѣхъ своихъ подчиненныхъ, но и ихъ душу, совѣсть.[3]) При столь обширной власти, требовавшей со стороны протоархимандрита напряженнаго вниманія и неусыпной дѣятельности, ему необходимы были помощники, которые раздѣляли бы его труды и занятія. Помощниками ему были генеральные совѣтники или консульторы (consultores generales). Ихъ было четыре; избирались они протоархимандритомъ на обыкновенной генеральной конгрегаціи (ordinaria congregatio generalis) на всю жизнь. Они были большею частію настоятелями монастырей, ближайшихъ къ мѣсту жительства протоархимандрита.[4]) Когда кто

---

[1]) Stebelski. Żywot s. Eufrosiny i Parascewii. Tom. I. p. 365—379. — [2]) Congregacia I. Nowogrodowicku (1617 r.) ses 4, Nr. 5. — [3]) Curet quantum potest cognoscere conscientias subjectorum sibi, eorum praesertim, qui superiores sunt aut majora officia gerunt... Observanda circa electionem Protoarchimandrytae. Cap. III. Regul. VIII. — [4]) Congr. I. Nowogrodow. Ses. 3, Nr. 15. То постановленіе новогрудской конгрегаціи вѣроятно отмѣнено было въ Римѣ; потому что въ сборникѣ базиліянскихъ конгрегацій (Codex Constitutionum... находится совершенно противоположное постановленіе: quatuor (consultores) singuli nimirum ex singulis electi provinciis esse debent, nec ad regimen monasteriorum citra dispensationem S. Sedis assumi possunt, sed in monasterio, in quo degit ipse Protoarchimandrita, residere semper tenetur. Regul. XII.

изъ нихъ поступалъ на высшую должность, епископа или провинціала ордена, или же умиралъ, то протоархимандритъ съ тремя остальными немедленно приступалъ къ избранію новаго. Одинъ изъ нихъ долженъ былъ всегда находитися при протоархимандритѣ и назывался протоконсультором. Всѣ вмѣстѣ они составляли совѣтъ протоархимандрита. Безъ ихъ совѣта онъ не долженъ былъ предпринимати ни одного важного дѣла. Дѣла рѣшались большинствомъ голосовъ.

Къ числу помощниковъ протоархимандрита принадлежалъ еще м о н и т о р ъ или напоминатель (Monitor). Обязанность его состояла въ томъ, чтобы, въ случаѣ надобности, н а п о м и н а т и протоархимандриту — на что онъ долженъ обратити особенное вниманіе, что должно служити предметомъ его заботливости. Мониторъ долженъ былъ также подавати протоархимандриту совѣты, якъ поступати въ томъ или другомъ случаѣ, якъ рѣшати то, или другое дѣло. Онъ долженъ былъ неотлучно находитися при протоархимандритѣ и помогати ему въ производствѣ дѣлъ, онъ принималъ письма отъ настоятелей монастырей и другихъ частныхъ лицъ, такъ свѣтскихъ якъ и духовныхъ представлялъ выдержки изъ нихъ протоархимандриту и по его порученію давалъ отвѣты.[1])

Власть протоархимандрита по управленію орденомъ раздѣлялъ п р о в и н ц і а л ъ, или началникъ провинціи. Провинціалъ базиліанскій не всегда имѣлъ однаковую власть и однаковое значеніе. До Дубенской конгрегаціи т. е. до раздѣленія базиліанъ на двѣ провинціи онъ назывался то генеральнымъ викаріемъ (generalny wikariosz), то генеральнымъ визитаторамъ (general wesitator), и рѣдко провинціаломъ. Такихъ викаріевъ или визитаторовъ имѣли большею частію протоархимандриты изъ епископовъ, якъ напр. Левъ Креуза — Яна Дубовича, Рафаилъ Корска — Пахомія Войну Оранскаго, Яковъ Суша и Гавріилъ Календа — Пахомія Огилевича. Но съ тѣхъ поръ. якъ протоархимандритовъ стали избирати изъ простыхъ монаховъ, должность провинціала оставалась только номинальною, и сомѣщалась въ лицѣ протоархимандрита. Особенное значеніе и права получаютъ провинціалы со времени раздѣленія ордена на двѣ провинціи, изъ которыхъ каждая имѣла своего провинціала. Съ тѣхъ поръ они получили въ административномъ отношеніи почти такія же права и такую же власть,

[1]) Observanda cir. elect Protoarchimandrytae. Cap. V. Regul. V. et VI.

якую имѣли протоархимандриты литовскихъ базил іанъ. Они имѣли своихъ провинціальныхъ конзульторовъ и секретарей, созывали провинціальныя конгрегаціи или капитулы, ривизовали подчиненные имъ монастыри, назначали должностныхъ лицъ въ монастыри, за исключеніемъ настоятелей главнѣйшихъ монастырей на пр. виленскаго, бытеньскаго, жировицкаго полоцкаго, львовскаго, бѣлостокскаго и др. въ польской коронной провинціи — о которыхъ представляли на утвержденіе протоархимандриту. Ему же отдавали они ежегодно отчетъ о состояніи своей провинціи и посылали акты произведенной или ревизіи монастырей (actae visitationis). Аппелляціи на провинціала могли быти подаваемы протоархимандриту только отъ имени настоятеля монастыря, а не отъ простыхъ монаховъ. Въ случаѣ злоупотребленій со стороны провинціала, протоархимандритъ самъ, или чрезъ довѣренное лице ревизовалъ монастыри подчиненные провинціалу, и въ то время разбиралъ всѣ поданныя на него жалобы.

Кромѣ означенныхъ лицъ, помогавшихъ протоархимандриту въ управленіи орденомъ, были и другія должностныя лица, находившіяся въ непосредственномъ вѣденіи протоархимандрита. Таковы, на пр. ректоры семинарій и префекты школъ, начальники новиціатовъ и прокураторы. Послѣдніе были не что иное, якъ депутаты или повѣренные отъ всего ордина въ гражданскихъ присутственныхъ мѣстахъ, особенно по дѣламъ уголовнымъ и тяжебнымъ. Они должны были постоянно слѣдити за ходомъ дѣлъ, касавшихся ордена въ гражданскихъ вѣдомствахъ, хлопотати, искати протекціи покривительства ордену у людей, имѣвшихъ силу, словомъ употребляти всѣ мѣры, чтобы искъ или тяжба были рѣшены въ пользу ордена.

Особенное значеніе и силу имѣлъ прокураторъ римскій (procurator in Urbe т. е. Romana). Онъ постоянно жилъ въ Римѣ для засвидѣтельствованія вѣрности ордена апостольскому престолу и испрошенія помощи и покровительства папы ордену. Чрезъ его руки проходили всѣ бумаги, всѣ дѣла поступавшіи въ Римъ на утвержденіе папы. Всѣ тѣ бумаги оставались въ Римѣ и хоронились въ особомъ базиліанскомъ архивѣ, за цѣлостію котораго долженъ былъ наблюдати прокураторъ.

Всѣ важнѣйшія дѣла, касавшіяся интересовъ цѣлаго ордена, рѣшались на генеральныхъ конгрегаціяхъ или капитулахъ. Кон-

грегаціи у базиліанъ были двухъ родовъ, одна избирательная (congregatia electiva), созывавшаяся для избранія генерала ордена или протоархимандрита, другая частная, обыкновенная (congregatia ordinaria), которая созывалась обыкновенно чрезъ четыре года, а иногда и раньше, смотря по обстоятельствамъ и нуждамъ ордена.

Избирательная конгрегація созывалась митрополитомъ. По смерти протоархимандрита, или по истеченіи срока, на который онъ былъ избранъ, митрополитъ писалъ извѣстительное посланіе (intimatio) ко всѣмъ монастырямъ, съ обозначеніемъ времени и мѣста, въ которое должны были собратися настоятели и депутаты отъ всѣхъ монастырей. Получивши то посланіе, каждый настоятель долженъ былъ прочитати его всей братіи. Братія избирала изъ своей среды одного или двухъ депутатовъ, смотря потому, сколько ихъ требовалъ митрополитъ въ своемъ посланіи (quot metropolita, suis in litteris jusserit), и отправляли ихъ вмѣстѣ съ настоятелемъ въ назначенное время и мѣсто. Никто изъ настоятелей монастырей не имѣлъ права отказатися, безъ уважительной причинны, отъ поѣздки на конгрегацію; въ противномъ случаѣ онъ платилъ денежный штрафъ (puniunt poena pecuniarum), который обращался въ пользу школъ.[1]) Открытію конгрегаціи предшествовалъ трехдневный постъ. Тѣ три дня всѣ пріѣхавшіе на конгрегацію проводили въ молитвѣ и въ частныхъ совѣщаніяхъ и разспросахъ о личныхъ качествахъ и достоинствѣ лицъ, которыхъ каждый изъ нихъ намѣренъ былъ предложити въ кандидаты. Въ день открытія конгрегаціи всѣ исповѣдывались, причащались и, послѣ короткаго отдыха, открывали засѣданіе молитвою къ Святому Духу и короткою рѣчью.[2]) Затѣмъ приступали къ подачѣ голосовъ. По данному звонку секретарь ордена подходилъ къ каждому изъ членовъ конгрегаціи съ чашею, въ которую опускались карточки съ именами избираемыхъ лицъ. При томъ опускавшій карточку произносилъ слѣдующіи слова: „Призываю во свидѣтели Единаго въ Святой Троицѣ Бога, что избираю въ протоархимандриты того, кого считаю найболѣе достойнымъ.“ По отобраніи голосовъ, секретарь передавалъ чашу митрополиту, или заступавшему его мѣсто епископу, который съ двумя скрутаторами (scrutator) отходилъ въ сторону и читалъ

[1]) Congreg. XI. Zyrowicka ses. 6. — [2]) Въ тотъ же самый день во всѣхъ монастыряхъ иноки должны были съ утра до вечера просити Бога о благополучномъ избраніи протоархимандрита.

написанныя на карточкахъ имена, которыя одинъ изъ скрутаторовъ записывалъ на особомъ листѣ. На чьей сторонѣ было большинство голосовъ, тотъ и избирался протоархимандритомъ. Если случилось, что никто изъ избираемыхъ не имѣлъ узаконеннаго числа голосовъ то митрополитъ записывалъ имена ихъ на особомъ листѣ, бралъ тотъ листъ въ руки, становился на колѣни предъ образомъ Спасителя (что дѣлали и вся присутствующіе), и послѣ краткой молитвы, открывалъ листы-тье имя первое бросалось ему въ очи, тотъ и провозглашался протоархимандритомъ. Избранный такимъ образомъ протоархимандритъ немедленно приводился къ присягѣ. На серединѣ собранія полагалось Евангеліе или Распятіе съ двумя зажженными свѣчами: по одной сторонѣ его лежали правила и постановленія ордена (Regulae et constitutiones), опредѣляющіе права и обязанности протоархимандрита, а по другой сидѣлъ митрополитъ въ мантіи, омофорѣ и митрѣ. Затѣмъ, одинъ изъ заслуженнѣйшихъ отцовъ приводилъ новоизбраннаго къ Евангелію, давалъ ему въ руки форму присяги, которую онъ читалъ съ колѣноприклоненіемъ. Главные пункты присяги вѣрность ордену, митрополиту и папы. Послѣ присяги новоизбранный протоархимандритъ подходилъ къ митрополиту за благословеніемъ, цѣловалъ его руки, ноги и лицо, а митрополитъ обнималъ его (metropolita vero amplectatur eum). Таже церемонія повторялась и съ другими епископами, присутствовавшими на конгрегаціи. По окончаніи всѣхъ обрядовъ, новоизбранный садился на особо приготовленное для него мѣсто подлѣ епископовъ. Затѣмъ всѣ остальные члены конгрегаціи вставали съ своихъ мѣстъ, подходили къ новоизбранному и цѣловали правую его руку въ знакъ своего повиновенія ему и послушанія. Протоархимандритъ въ свою очередъ цѣловалъ всѣхъ и обнималъ. Тимъ кончилось первое засѣданіе и весь обрядъ избранія. Противъ совершеннаго такимъ образомъ избранія никто не имѣлъ права возражати или протестовати, подъ угрозою наказанія.

(Продолженіе слѣдуетъ).

Predică

despre necesitatea învĕţămêntuluĭ relegĭunarĭu.

»De vreĭ să întri în vieaţă, ţine poruncele.« *Mat. 19, 17.*

De vreĭ să întri în vieaţă, ţine poruncele, îĭ ḑice Mântuitorĭul tênĕruluĭ din evangelia de astă-ḑĭ!

Ce cuvêntŭ mare, ce cuvêntŭ dulce!

Celŭ-ce va ţiné poruncele creştine seaŭ poruncele luĭ Dumneḑeŭ, va întrá în vieaţa de vecĭŭ; celŭ-ce va împliní legea ortodoxă seaŭ legea luĭ Christosŭ, va avé parte de împĕrăţia cerĭuluĭ; căcĭ poruncele creştine sûntŭ porunce dumneḑeĭescĭ, şi legea ortodoxă este legea luĭ Christosŭ!

De aceea am şí ḑisŭ ŭă-datră, că dacă voimŭ să fimŭ fericiţĭ, trebuĭe maĭ întâĭŭ să fimŭ creştinĭ, şi anumea creştinĭ ortodoxĭ, pentru-că numaĭ biserica ortodoxă cunoasce deplinŭ poruncele şi relegĭunea luĭ Dumneḑeŭ, eară dela adevĕrată cunoascere a relegĭunĭĭ luĭ Christosŭ şi dela deplina împlinire a poruncelor luĭ atêrnă fericirea şi vieaţa de vecĭŭ, care ni este rĕscumpĕrată prin scumpŭ sângele luĭ.

Lipsa cunoscinţeĭ poruncelor dumneḑeĭescĭ produce lipsa credinţeĭ, eară nesciinţa relegĭunĭĭ ortodoxe produce nesciinţa vieţeĭ, prin urmare stricăcĭunea morală!

De aceea ascultaţĭ, ĭubiţilor meĭ, de glasul amiculuĭ vostru, carele voĭesce să vĕ descopere şi să vĕ arete adevĕrul prea cumpenitorĭŭ, anumea că voaŭĕ nu vi-ĭ alta maĭ de trebuinţă ca învĕţătură cea bună şi temeĭnică a relegĭunĭĭ creştine, a legiĭ ortodoxe, fără de care vĕ puteţĭ perde credinţa, şi apoĭ alunecá în abisul celŭ maĭ greŭ alŭ pĕcătuirĭĭ omenescĭ.

I.

Vĕ este cunoscutŭ, cumcă sûntŭ multe şi felĭurite căĭ, pe carĭ putemŭ ajunge la cunoscinţa adevĕrată a mântuirĭĭ noastre! Aşá poate unul ajunge la calea vîrtuţĭĭ şi a adevĕruluĭ prin p r e d i c ă seaŭ c u v ê n t u l l u ĭ D u m n e ḑ e ŭ; eară altul prin cetirea cărţilor sânte

şi liturgice; unul îşĭ poate cunoasce dĕtorinţele cătră Dumneḑeŭ, cătră sine şi cătră aproapele prin convorbire şi petrecere cu oamenĭ probĭ şi învĕţaţĭ, eară altul prin catechisare şi ascultarea s. liturgie!

Acestea sûntŭ aşádară chipurile, în carĭ putemŭ dobêndí cunoscinţa adevĕrată a relegĭuniĭ noastre!

Decĭ nu voĭŭ spune astă-ḑĭ decâtŭ că totŭ creştinul, carele voĭesce să-şĭ cunoască pe deplinŭ ţinta vieţeĭ, trebue să întrebuinţeḑe din toate chipurile acestea pe acela, carele îĭ va puté maĭ lesne dá lămurire în privinţa relegĭuniĭ, în privinţa mântuiriĭ sale!

Dară să nu-mĭ ḑică nimene din voĭ, ĭubiţilor meĭ: eŭ sciŭ ce am să credŭ şi ce am să facŭ; învĕţatu-le-am doară toate âncă din copilăriă, avut'-am doară părinţĭ creştinĭ! Deĭe bunul Dumneḑeŭ, ca aşá să fiă! Dară sûntŭ copiĭ, carĭ nu sûntŭ tocma pregătiţĭ şi dispuşĭ la înţĕlegerea adevĕrurilor relegĭuniĭ ortodoxe! Eŭ ḑicŭ âncă, că temelia crescerĭĭ relegĭoase se pune în prunciă, dară maĭ adaogŭ, că ea se desvoaltă pe deplinŭ abĭá în decursul vieţeĭ! Căcĭ ce înţĕlege copilul în vêrsta-ĭ frágeda din relegĭune? Elŭ atinge numaĭ coaja, în care este învêlitŭ sîmburele celŭ sântŭ. Decĭ ce deosebire poate face elŭ între momêntul celŭ dumneḑeĭescŭ şi celŭ omenescŭ alŭ relegĭuniĭ creştine?

Afară de aceea copilul e aplecatŭ a privĭ relegĭunea ca unŭ lucru, ce-ĭ pune márginĭ, pentru-că îĭ înfrêneaḑă desmerdările şi sburdăcĭunile trupescĭ, decĭ nu se împacă cu dînsa din capul loculuĭ!

Elŭ se ţine de dînsa, dară numaĭ de aceea, pentru-că âncă nu se poate lăpĕdá de dînsa.

Astŭ-felĭŭ stă lucrul cu desvoltarea relegĭoasă a copiilor nostri!

Şi vedeţĭ, astŭ-felĭŭ dispuşĭ păşescŭ eĭ în vieaţa practică, ádecă cu singurul scopŭ, de a învĕluí numaĭ cu lucrurile cele de toate ḑilele!

Unŭ tênĕrŭ se adûncesce în învĕţătură, dară numaĭ cu scopul, ca să poate fi în-dată judecătorĭŭ rĕnumitŭ seaŭ doftorŭ lăudatŭ; altul învaţă, ca să fiă neguţătorĭŭ şi să facă avere; aşá se face unul şi meseriaşŭ, eară altul ostaşŭ!

Toţĭ seaŭ partea cea maĭ mare se cufundă atâtŭ de tare în grijele lumescĭ, că nu maĭ au timpŭ să gândească şí la relegĭunea lor! Mulţĭ se află, carĭ aŭ uĭtatŭ chĭarŭ, ce aŭ fostŭ învĕţatŭ ŭă-dată! şi eară-şĭ mulţĭ, carĭ nicĭ nu sciŭ taĭnele relegĭuniĭ nicĭ măcarŭ pentru ochiĭ oamenilor! Eĭ toate le confundă la unŭ locŭ şi nu maĭ potŭ deosebí lumina de umbră!

La aceasta mai vine încă şí satana cu smomelele lui şi caută să-lu tragă pe fiă-carele dela învĕţătura relegiunii. Elu âmblă ca unu leu răcnindu, cautându pe cine să-'lu înghiţă.[1]) De aceea găsimu noi chiaru şí în poporu unu feliu de oameni, cari se ţinu luminaţi de aceea, pentru-că nu se ţinu de lumina credinţei! Noi avemu şi unu felu de învĕţaţi şi filosofi, cari nici nu sciu cetí şi scrie bine! Aşá se privíá mai înainte unul ce nu credeá în legea lui Christosu de omu lăpĕdatu, eară astă-di de omu învĕţatu! Mai 'nainte erá necredinţa proba cea mai bună a rĕutăţii lui, eară astă-di semnul înţĕlepciunii lui.

Deci spuneţi-mi, fraţilor, oare nu se află sub astu-feliu de împregiurări credinţa omului periclitată, de a fi scoasă din inima lui? Oare nu se poate perde uşoru credinţa şi virtutea — acestea daruri dumnedeiesci din sufletul creştinului? Da, negreşitu! Sub astu-feliu de împregiurări, defăimându-se credinţa şi legea noastră mai-că în fiă-care di şi mai-că de toţi oamenii, este şí ispita mare, de a cădé în laţurile lor diavolesci!

Dară credinciosu este Dumnedeu, carele nu vĕ va lăsá pre voi să vĕ ispitiţi mai multu, decâtu puteţi; ci împreună cu ispita va face şí sfărşitul, ca să puteţi împliní.[2]) Pentru aceea luaţi toate armele lui Dumnedeu, cetiţi cărţi bune şi sânte, âmblaţi la s. biserică, âmblaţi cu oameni cucernici şi buni, şi ascultaţi adese cuvêntul lui Dumnedeu, carele vi-'lu vestimu, ca să puteţi stá împrotivă în diua cea rea, şi să puteţi stînge toate săgeţile cele aprinse ale vicleanului.

II.

Săgeţile vicleanului şi ale duşmanilor nostri nu sûntu însă îndreptate numai în contra credinţei noastre, ele sûntu îndreptate şí în contra vieţei, în contra faptelor noastre! Credinţa fără de fapte este moartă, eară faptele sûntu fructul credinţei! Apoi cum va puté împliní servul voinţa domnului sĕu, dacă nu o cunoasce de feliu, seau dacă nu o cunoasce deplinu? Seau cum va trăí creştinul în legea Domnului, dacă nu scie, ce dice ea?

Nesciinţa relegiunii este deci şi nesciinţa vieţei! Eară nesciinţa vieţei face, ca omul să trăiească ca ua vită, fără scopu şi fără rádimu în lumea aceasta! Elu sáměnă unei trestie, care o bate vêntul în-coace şi în-colo, nesciindu, unde are să se oprească! Faptele lui nu sûntu fapte îndreptate după lege! Elu nu cunoasce nici ua lege, pentru-că nu cunoasce legea inimei, legea relegiunii sale!

[1]) 1. Petr. 5, 8. — [2]) 1. Cor. 10, 13.

Relegĭunea decĭ, şi anume relegĭunea ortodoxă este pentru omŭ raḑimul puternicŭ, scopul şi legea, după care îşĭ îndreaptă toate faptele şi toată vieaţa!

Ea împărţesce mărirĭ, dară cere şí dĕtorinţe! Ea face domnĭ, dară împune şí ascultare! Şi nicĭ ŭă stare nu se ascunde de ochĭul eĭ! Ea împune judecătorilor dreptate, învĕţătorilor ḑelŭ, părinţilor adevĕrŭ şi căsătoriţilor sinceritate!

Decĭ spune-ţi-mĭ, ĭubiţilor meĭ, cum să le împlinească creştinul ortodox toate dĕtorinţele acestea, dacă nu-şĭ cunoasce relegĭunea?

Cum de avemŭ astă-ḑĭ atâtŭ de mulţĭ proistoşĭ, carĭ, mulţămindu-se numaĭ cu aceea, că sûntŭ bine plătiţĭ, nu se îngrijescŭ de binele supuşilor lor? Eacă, eĭ nu cunoscŭ ḑisa apostoluluĭ, carele ḑice: Cine nu poartă grijă de aĭ sĕĭ şi cu deosebire de ceĭ aĭ caseĭ sale, s'a lăpĕdatŭ de credinţă, şi este maĭ rĕŭ decâtŭ celŭ necredincĭosŭ! [1]) Cum de avemŭ astă-ḑĭ atâtŭ de mulţĭ oamenĭ, carĭ trăĭescŭ numaĭ în fără-de-legĭ? Eacă, eĭ nu cunoscŭ blăstĕmul luĭ Dumneḑeŭ, carele îĭ va nimerí pe toţĭ ceĭ fără-de-lege! Cum de avemŭ astă-ḑĭ atâtŭ de mulţĭ bărbaţĭ şi femeĭ, carĭ se îngrijescŭ numaĭ de împopoţările trupescĭ? Eacă, eĭ nu cunoscŭ glasul evangelieĭ, carele ḑice: Vaĭ de oamenii, carĭ daŭ scandelă altora! Cum de avemŭ astă-ḑĭ atâtŭ de mulţĭ ispravnicĭ fără de inimă şi fără de cugetŭ, şi aşá de mulţĭ meserieşĭ şi servitorĭ fără credinţă şi fără dragoste, fără sărguinţă şi fără ascultare? Eacă, eĭ nu-şĭ cunoscŭ relegĭunea, nu-'lŭ cunoscŭ pre Dumneḑeŭ!

Dară peară asta din ţara noastră! Ducă-se pe pustiă şi la noĭ să nu maĭ fiă! Căcĭ noĭ, noĭ sûntemŭ creştinĭ bunĭ, avemŭ lege şi Dumneḑeŭ, îlŭ avemŭ pe Isusŭ Christosŭ, de care ne ţinemŭ şi îlŭ lăudămŭ!

Pentru aceea luaţĭ de noŭ toate armele luĭ Dumneḑeŭ, staţĭ împrotiva celuĭ vicleanŭ, veniţĭ de luaţĭ învĕţătură dumneḑeĭească; şi învĕţaţi-vĕ copiiĭ, ca şí eĭ să şi-ĭ învĕţe pe aĭ lor! Veniţĭ, de ascultaţĭ cuvêntul luĭ Dumneḑeŭ, ca să puteţĭ oare-cândŭ ascultá şi înţĕlege cuvêntul judecătorĭuluĭ prea înaltŭ, cândŭ va ḑice: Veniţĭ bine cuvêntaţiĭ părinteluĭ mĕŭ, de moşteniţĭ împĕrăţia cerĭuluĭ, care vĕ este gătită voaŭĕ dela întemeĭarea lumiĭ! A m i n ŭ.

Dr. Em. Voĭuţchi.

---

[1]) I. Tim. 5, 8.

Науки для народа.

XXXXI.

ЧТИ ОТЦА ТВОЕГО И МАТЕРЬ ТВОЮ.

„Чти отца твоего и матерь твою, да благо ти будетъ, и да долголѣтенъ будеши на земли блазѣ, юже Господь Богъ твоїй даетъ тебѣ.“ (*Исходъ 20, 12.*)

Въ нѣжнôмъ серци дитины находится чувство, котре самъ Господь Богъ въ него вложивъ, а котре дитинѣ говоритъ: чти, люби, слухай твоихъ родичѣвъ! И чи може бути иначе? Кому завдячуе дитина свое житье? Во первыхъ Богу, во другихъ родичамъ. Невдячна дитина то найгôршій извергъ чоловѣцства.

Любити родичѣвъ за ихъ захôдъ, трудъ, муку и любовь, по важати ихъ, повинуватись имъ того желае самъ Господь Богъ въ пятôй заповѣди: „*Чти отца твоего и матерь твою*“ (Исх. 20, 12; къ Ефес. 6, 2); хто-же сю заповѣдь несповняе, той супротивляеся воли Божôй и стягае на себе Его гнѣвъ и кару справидливу. Отъ, що каже св. Письмо о переступникахъ сеи великои заповѣди: „*Проклятъ безчестяй отца своего или матерь свою*“ (Мои. V, 27, 17); „*Иже біетъ отца своего или матерь свою, смертію да умретъ.*“ (Мои. II, 21, 15); „*Иже зословитъ отца своего или матерь свою, смертію да умретъ.*“ (Мои. II, 21, 17); „*Безчествуяй отця, и отрыкаяй матерь свою, срамоту пріиметъ и поношеніе*“ (Притч. 19, 26); „*Око ругающееся отцу, и досаждающее старости матери да исторгнутъ е враиова* (вороны) *отъ дебрія, и снѣдятъ е птенцы орлы.*“ (Пр. 30, 17).

Святу заповѣдь: „*чти отца твоего и матерь твою*“ давъ Господь Богъ Мойсею на горѣ сѣнайскôй, святою она була въ старому завѣтѣ и неутратила свою святôсть и силу и въ новôмъ завѣтѣ. Отъ якъ научавъ нашъ божественный Искупитель Іисусъ Христосъ молодця, котрый Его питавъ: „*Учителю благій, что благо сотворю да имамъ животъ вѣчный?*“ „*Аще же хощеши внити въ животъ, соблюди заповѣди. Чти отца и матерь.*“ (Мат. 19, 16).

Святымъ обовязкомъ родичѣвъ есть выховувати дѣтей въ страсѣ Божôмъ, и такъ само есть и обовязкомъ дѣтей пяту заповѣдь Божу точно сповняти, навѣть и тихъ дѣтей, котрй вже подружились и зъ пôдъ опѣки отца и матери выйшли, свое властне газдôвство заснували и дѣточокъ собѣ придбали. Но, зжалься милый Боже, якй часы настали теперъ! Скаже тато або мама своѣй дорослôй дитинѣ терпке но правдиве слово, то вже и почуе таку ѣдку ôтповѣдь: „По що вамъ въ нашй справы мѣшатися? Журѣтся вашими дѣлами, мы маемо вже свой розумъ и розсудокъ, знаемо якъ у свѣтѣ жити, таже мы не малй дѣти.“ „Правда, вы не немовлята, но я все твоимъ татомъ, твоевъ мамовъ, а ты все моемъ сыномъ, моевъ доньковъ.“ „Не треба намъ вашихъ наукъ, вашихъ докорôвъ, тримайте ихъ для себе.“ Соромъ на такихъ дѣтей, бо забули, що вымагае пята заповѣдь ôтъ кождои христіанскои дитины, забули, що говоритъ книга мудрусти Іисуса Сына Сірахова: „*Бояйся Господа, почтитъ ошца, и яко владыкамъ послужитъ родившимъ его.*“ (Сір. 3, 7).

Дитина, котра на своихъ родичѣвъ злосливитъ, ихъ добру раду несповняе, ихъ проклинае и имъ дорѣкае, на нихъ руку здоймае, на нихъ гнѣвае ся, передъ свѣтомъ ихъ слабости ôткрывае и ихъ встыдае ся, така дитина проклята передъ Богомъ и свѣтомъ. О такихъ дѣтехъ говори Господь „*Злословящему отца или матерь, угаснитъ свѣтильникъ, зѣницы же очесъ его узрятъ тму.*“ (Притч. 20, 20), ихъ жде лишь нещастье на сѣмъ свѣтѣ, имъ б л а г о не буде ни на тѣлѣ ни на души, ни въ молодыхъ лѣтахъ ни въ старости, ни передъ Богомъ, ни передъ людьми, ни на земли ни въ загробнôй жизни, ихъ жде короткій вѣкъ, Божій засудъ, зневага ôдъ власныхъ дѣтей, бѣднота, нужда и гидна смерть. Хамъ смѣявъ ся зъ свого отца Ноя; Божа кара его достигла, слугою ôнъ бувъ у своихъ братôвъ. Абсалонъ негôдный сынъ царя Давида повисъ волосьемъ на гилю дерева и марне загинувъ. Чому? Бо отца зъ престола скинути хотѣвъ. Блудный сынъ взявъ отъ свого отца свою партику маетку и пôйшовъ у свѣтъ. Тамъ въ розпустнôмъ житью все прогайнувавъ, на послѣдокъ ставъ слугою-свинопасомъ.

Любй дѣти, не досыть того, щобъ вы чтили вашихъ родичѣвъ, вашою повинностью есть такожъ имъ п о в и н у в а т и с ь, ихъ с л у х а т и, бо таке послушенство желае ôтъ васъ самъ Господь

Богъ: *Чада, послушайте своихъ родителей о Господѣ, сіе бо есть правидно.*“ (Къ Еф. 6, 1).

Дитина завдячуе дуже много своимъ родичамъ, тому то и повина она ихъ цѣлымъ серцемъ любити. Ваша маги родила васъ въ тяжкихъ болѣхъ на сей свѣтъ, она васъ безсильныхъ и немочныхъ ôтъ нещастя хоронила, за васъ всякый неспокой зносила, васъ до серця пригортала, надъ вами въ слабости розбивалась, ночами и ока незажмурила, на слабыхъ рукахъ своихъ васъ носила, щобысьте хоть на хвильку заснули, полекшѣня зазнали. Отъ яку науку подае праотецъ Товія своему сыну: „*чадо, аще умру, погреби мя и да не призираеши матери твоея: чти ю вся дни живота твоего и твори, еже угодно ей, и да не сопечаляеши ея. Помяни, чадо, яко многа бѣдствія видѣ о тебѣ во чревѣ.*“ (4, 3).

Кôлько трудивъ ся и гôрько працувавъ за для тебе, дитино, отецъ твôй, щобъ тобѣ насущного хлѣба придбати, тебе ôтъ крайнои нужды збавити, не разъ може и самъ ненасытивъ ся, а то лишь тому, щобы дитина голоду незазнала? Кôлько журились, дѣтоньки, вашй родичѣ, щобъ вы добрыми христіанами поставали? Они васъ до Божои церкви водили, васъ св. молитвôвъ научали, вашй серца ôтъ зависти, гордости, гнѣву, брехнѣ и ôтъ всякого грѣха хоронили и о вашôй будучности день и нôчь дбали и журились. Дитино, дякуйже любвою твоимъ родичамъ за ихъ великій трудъ, за ихъ велику муку!

Дитино, сли твои родичѣ слабости маютъ, то шануй ихъ передъ свѣтомъ, сли они збѣднѣли, спомогай ихъ, не допускай, щобы въ старости зъ нуждою боролись, сли захорували, доглядай ихъ, сли ôтъ тягару житя ослабли, спирай ихъ радо и улекшай имъ послѣдни дни житя, сли умерли, похорони ихъ по христіански, яко добра и вдячна дитина и молися усердно до Господа Бога за упокôй ихъ душѣ.

Щастливй родичѣ, котрыхъ дѣти любятъ и шануютъ, но трічи нещастливй тй, котрй ôтъ своихъ дѣтей лишь невдяку и зневагу дôзнали! . . .

Знавъ я одного старого чоловѣка, зôсохъ ôнъ бувъ якъ та скибка, тѣло лѣтами придавлене якъ та дуга зôбгалось, а весь волось бѣлѣвъ ся якъ той мартовый снѣгъ. Якъ я его у перше зобачивъ, то мене ажь серце заболѣло. Приступивъ я до него, дивлюсь — очи глѣбоко запали ся, а на лици грижа такихъ моршкôвъ поорала, що ажь страшно дивитись, зъ него то мовь

зъ книжки читавъ я: сей чоловѣкъ много горя, смутку, жалю и розпуки на вѣку дôзнавъ. „Що зъ вами дѣдику“ питаю его „чому сумуете и плачете, що за тяжка журба-недоля точитъ ваше серце?“ „Отче духовный“ ôтповѣвъ ôнъ менѣ „о моимъ бездолю и лиху вѣкъ цѣлый бы розповѣдати, караюсь на сѣмъ свѣтѣ и одно лишь у Бога прошу, щобы чимъ скорше сй грôшнй кости спрятавъ, я недужій бѣдоляхъ-жебракъ, я кождый кусникъ хлѣба гôркими слезами мочу, на старôсть мѣсто потѣхи и супокою горячихъ слѣзъ и зневаги дôждавъ ся. Бувъ я отцемъ, мавъ пятеро дѣтей, сими руками я ихъ годувавъ, старавъ ся, щобы добра наука проникла въ глубину ихъ серця, научавъ ихъ любити Бога и ближного, и то не лишь словомъ но и добрымъ прикладомъ. Якъ пôдросли, давъ емъ имъ все, щомъ твердымъ мозелемъ и крôвавымъ потомъ заробивъ, абы мали чимъ нове газдôвство розпочати, — и поле, и худôбку — и все, все щомъ мавъ, все то имъ ôтдавъ. Теперь, коли менѣ и рубецъ неоставъ ся, коли годѣ менѣ кусень хлѣба заробити, негôднй дѣти о менѣ забули, мене безъ всякои помочи оставили, все спôвчутье стратили. Прошенымъ хлѣбомъ годувавъ я старого коня, слѣпого но разъ вѣрного сторожа пса, — а для старого отця жалуютъ дѣти тои малои грѣнки хлѣба насущного. Гей! гей! добрй дѣти родичамъ вѣнецъ, а злй конецъ! Въ одно сварятся, котрый мене до хаты пріймити мае, — а тымъ часомъ я гину, пропадаю пôдъ чужими плотами. Скажу имъ слово, то вже и чую: мовчи, старый, у тебе дитинячій розумъ, тобѣ давнобъ уже въ могилѣ спочивати! Онуки зъ мене смѣются и кепы бютъ.“ Таке повѣдавъ менѣ старый дѣдъ, зъ болю, зъ жалю менѣ серце на куснѣ краялось, слезы въ моихъ очахъ блисли и я собѣ подумавъ: Боже-правый и справидливый, такй дѣти достойнй твоихъ грозныхъ слôвь: „*Проклятъ, безчестяй отца своего или матерь свою.*“ Отъ вамъ сумный образъ злыхъ, невдячныхъ дѣтей!

Знавъ я одну стару, тиху, лагôдну жѣнку, до самои смерти она втѣшна и весела була. Лице добродушне румнянцемъ цвило, постать незгорбилась, здавалось, що она на старôсть ôтмолодла. Разъ минавъ я по при одну хату, а та жѣнка на приспѣ сидѣла и кужѣлъ пряла, милый усмѣхъ лицавъ ся въ еи чертахъ, начебъ стара у небѣ Божôмъ проживала. „Чомусь така втѣшна и рада?“ спытавъ я еи а она менѣ и каже: „Паночку, якъ-же менѣ не

тѣшитись, якъ-же менѣ не радѣте, пятеро дѣточокъ маламъ, всѣхъ сими пушками выгодувала бо молодою повдовѣла — всѣхъ подружила, до людей допровадила и хвалити Господа всѣ щастливо жиютъ и Бога хвалятъ. До теперъ незазналамъ ôтъ нихъ зниваги, не чуламъ злого, негôдного слова. Втѣшно они до церкви Божои ходили, ощаднôсть, смеренôсть величали, що зависть, що ненависть, незнали, золотый часъ въ розпустныхъ танцяхъ и сваволи не марнували, гнѣву сокотились, на мои напоминаня и однымъ слôвцемъ не ôтрѣкли, выховались въ страху Божôмъ, вкоренились въ ихъ молодыхъ серцяхъ добрй мысли и благй чувства. не принялись въ нихъ страсти и пороки, сохраняла чистоту ихъ душъ и научала ихъ милосердія къ ближнымъ. Я приготовляла моихъ дѣтей для неба, и тымъ придбала имъ такожь щастя на земли. Пôйду до сына, ônъ мене шануе, мене поважае; пôйду до доньки, она мене на рукахъ носитъ, найсмачнѣйшій кусокъ передъ мене кладе; возмусь до роботы то кажутъ: „мамонько дорога, спочинтье. досыть вы въ молодôмъ вѣку натрудились, ôтдыхнѣтъ.“ Ôттакъ незнаю, що то лиха година, що зла доля — раї Божій, та й годѣ. Дивѣтъ ся, свѣтлый отче, якъ мя внуки обкружили (а кругъ неи дѣтей ласка Божа), дивѣтъ ся, якъ до мене горнутъ ся, якъ мене любятъ, молитвы Божй на память вже знаютъ, навѣтъ и десятъ Божихъ приказаній. послухайте якъ няту заповѣдь Божу они особливо знаютъ. Дѣтоньки, якъ звучитъ пята заповѣдь Божа? А внуки однимъ голосомъ защебетали: „*Чти отца твоего и матерь твою, да благо ти будетъ, и да долголѣтенъ будеши на земли близь, юже Господь Богъ твой даетъ тебѣ.*“ У менѣ серце зрадѣло, бачучи ту щастливу стару жену. Отъ вамъ образъ щастливои мамы, котру дѣти честуютъ, слухаютъ и любятъ.

Въ старому завѣтѣ злыхъ непослушныхъ, невдячныхъ дѣтей камѣньемъ убивали якъ читаемо въ кницѣ второзаконія Мойсея: „*Аще же кому будетъ сынъ грубитель, не послушаяй гласа отца своего и гласи матере своея, и накажутъ его и не послушаетъ ихъ. . . . да возмутъ предъ врата мѣста своего и да побіютъ его мужи града того каменіемъ и да умретъ и измите зло отъ себе самихъ, ди и прочіи слышавше убоятся.*“ (Мой. V. 21, 18). Добре булобъ щобъ злыхъ дѣтей и въ нашихъ часахъ такою смертью карали!

Дѣти, шануйте, любѣтъ и слухайте вашихъ родичѣвъ, бо ôтъ вашого житя на земли зависитъ и загробна нагорода — або царство небесне, або огонь и муки вѣчнй. А м и н ь.

CRONICĂ.

Protocolul Conferinţeĭ păstorale din protopresviteria Sucevei ţinute în 16/28 Optomvre 1886. În urma circularĭuluĭ protopresviteriei Sucevei din 17/29 Septemvre 1886 Nr. 141 s'aŭ adunatŭ la conferinţa pastorală în 16/28 Optomvre 1886 în Suceavă următoriĭ pastorĭ sufletescĭ: Georgĭu Popovicĭu, Emanuilŭ Isopescul, Nicolaĭu Galinŭ, Georgĭu Bilaşevschi, Constantinŭ Berarĭŭ, Simionŭ Cobilanschi, Casianŭ Tuşinschi, Ioanŭ Berarĭŭ, Dorimedontŭ Mandaşevschi, Constantinŭ Soroceanŭ, Ioanŭ Cercavschi, Alexandru Popşorŭ şi Eugenĭŭ Sereteanŭ.

După sevêrşirea s. liturgie şi a chĭămarii spiretuluĭ sântŭ în biserica parochială a s. Dumitru s'aŭ începutŭ pertrătările conferinţeĭ sub conducerea protopresviteruluĭ Ioanŭ Mandaşevschi, carele a denumitŭ de notarĭŭ alŭ conferinţeĭ pe parochul Simionŭ Cobilanschi.

Maĭântâĭŭ s'aŭ provocatŭ a cetí şi supune elaboratele temelor date de cătră protopresviteriă în 19/31 Maĭŭ 1886 sub Nr. 67, la care provocare s'aŭ rugatŭ Simionŭ Cobilanschi, Alexandru Popşorŭ şi Eugenĭu Sereteanŭ să fiă îngăduiţĭ, căcĭ vor supune elaboratele pênă într'ŭă lună. Alţiĭ n'aŭ adusŭ nicĭ n'aŭ promisŭ a aduce.

După aceste s'aŭ cetitŭ emisele maĭ 'nalte şi ádecă:

a) Emisul prea venerabiluluĭ consistorĭŭ din 15/27 Iulĭu 1886 Nr. 2711 asupra plânsoriĭ conferinţeĭ din 19 Septemvre (1 Opt.) 1885, cum-că n'avemŭ înstitutŭ de icoane eftine şi pentru aceea cúmpĕră credincĭoşiĭ nostri icoane străine, ba străiniĭ aducŭ şi vêndŭ de aste icoane chĭarŭ la sĕrbarea hramuluĭ s. Ioanŭ dela Suceavă 'naintea mônăstiriĭ, cu acelŭ rĕspunsŭ, cum-că de ŭă-cam-dată nu-ĭ în stare consistorĭul a întemeĭá acestŭ înstitutŭ doritŭ de conferinţă, pentru-că tipografia âncă nu-ĭ plătită şi nu poate întreprinde încercârĭ, care potŭ fi problematice.

Parochul Ioanŭ Berarĭŭ face propunerea, ca din partea adunării de faţă să se facă âncă ŭă-dată rugarea la prea venerabilul consistorĭŭ, ca să înceapă numaĭ cu ŭă probă mică, fiindŭ de socotinţă, cum-că icoanele ar trece maĭ uşorŭ la poporul nostru ortodoxŭ decâtŭ tipă-

riturele şi opurile sciinţifice la preoţĭ; apoĭ maĭ crede şi susţine, că dacă nu se va face nemică, pe nesimţite ne putemŭ treḑí cu unŭ simţĕmêntŭ străinŭ de ortodoxiă în poporul nostru, şi dacă se va face maĭ târḑiŭ, ar puté fi poate şí prea târḑiŭ pentru poporul nostru.

Simionŭ Cobilanschi, recunoacce âncă trebuinţa icoanelor ortodoxe, frumoase şi eftine, şi este încredinţatŭ, că cu nimică nu se poate maĭ uşorŭ seduce unŭ poporŭ ca alŭ nostru ca cu efteşugul şi frumuşeţa icoanelor; dară de altă parte trebue de consideratŭ şí asta, că multe ni lipsescŭ şi toate nu le potŭ cuprinde de ŭă-dată locurile maĭ 'nalte; deciĭ ḑice, că multe le-am puté face şí noĭ singurĭ; aşá am puté şí noĭ să ne îngrijimŭ de ŭă-cam-dată, pênă îĭ va fi cu putinţă. prea venerabilului consistorĭŭ a instalá şi institutul acestŭ doritŭ, procurându-ni seaŭ comândându-ni la unŭ institutŭ unde-va icoane ortodoxe şi eftine, şi ḑice, că e în stare a face cunoscutŭ unŭ institutŭ în Viena, care tiparesce icoane frumoase şi eftine.

Cu asta s'aŭ mulţămitŭ toţĭ şi s'a luatŭ rĕspunsul prea venerabilul consistorĭŭ spre sciinţă.

b) Emisul consistorialŭ din 21 Marte (2 Aprile) 1886 Nr. 1035, cu care se întreabă, orĭ să se tipărĭască blanchete matricale. Cu toţii se unescŭ a rugá pe prea venerabilul consistorĭŭ, ca să se tipăreascâ. La întrebarea asta aŭ adusŭ cu toţiĭ eară-şĭ rugarea, ca prea venerabilul consistorĭŭ să mijloceascâ, din causa înmulţirii agendelor parochiale, pauşalul de cânceläriă, avêndŭ toate cânceläriele, fiă câtŭ de mice, unŭ pauşalŭ corespundĕtorĭŭ, şi preuţimea nu stă într'aşá ŭă puseciune, ca să facă pe lângă lucru âncă şí spese cu cânceläria.

c) Maĭ departe se aducŭ la disbatere emisele consistoriale din 11/23 Maĭŭ 1886 Nr. 1860 şi din 13/25 Iunĭŭ 1886 Nr. 2255, prin carĭ se pretinde înfiinţarea fondurilor de sprijinitŭ sĕraciĭ. La aceasta apucă vorba exarhul Galinŭ şi spune, că în parochia sa nu-ĭ e cu putinţă a întroduce unŭ fondŭ de felĭul acela, pentru-că cu discul nu se stringe decâtŭ deabĭá atâta, câtŭ trebuĭesce pentru prosfore, vinŭ şi altele de rôndul bisericeĭ; apoĭ maĭ âmblă unŭ discŭ pentru ponomarĭŭ, neavêndŭ ponomarĭul altŭ venitŭ. Aceste discurĭ sûntŭ însă aşá de neplăcute poporenilor, în câtŭ se poate, că credincĭoşiĭ să părăsască biserica, numaĭ ca să nu aĭbă a-şĭ totŭ dişertá punga în biserică.

Ioanŭ Berarĭŭ ḑice, că româniĭ ortodoxĭ aŭ grijitŭ şi grijescŭ totŭ-dea-una de sĕraciĭ lor şi aŭ pietatea evangelică, de a-ĭ sprijiní şí fără fonduri, şi a cautá de bolnavĭ; apoĭ nu-ĭ de trecutŭ cu vederea, că comunele aŭ îndĕtorirea, de a grijí de sĕraciĭ

comunalĭ şi dacă s'ar face ŭă lădiţă pentru sĕracĭ şí în biserică, apoĭ s'ar puté întêmplá, că sub pretextul, că comuna are dreptul a grijí de sĕracĭ, să se ĭae cu timpul lădiţa din biserică, cum s'a fostŭ încercatŭ, ca banĭ înstitutuluĭ de sĕracĭ să se ĭaĭe dela consistorĭŭ. Maĭ departe crede elŭ, că grijindŭ românĭ de sĕrăcĭĭ lor sînguri, nu vor voí să înfiinţede fonduri pentru scăpĕtaţiĭ străinĭ, care curgŭ mereŭ din Galiţia în-coace şi după câţĭ-vá anĭ se înavuţescŭ cu ajutorĭul românilor, eară după-ce se înavuţescŭ, de românĭ nicĭ grijă n'aŭ, doară numaĭ s ă l i î m p u n ă c h ĭ a r ŭ l i m b a şi r e l e g ĭ u n e a l o r.

În urmă desfăşurărilor acestora se unescŭ cu toţiĭ, ca să roage pe prea venerabilul consistorĭŭ a primí din partea adunării acesteĭa încredinţarea, cum-că în ţinutul acesta âncă nu s'a simţitŭ trebuinţa de fonduri pentru sĕracĭ, eară dacă va fi de trebuinţă, apoĭ se va îngrijí păstorĭul sufletescŭ de ajuturarea sĕracilor după putinţă şí prin biserică.

d) Protopresviteria aduce în urmă la cunoscinţa adunării emisele primite în privinţa plătirii abonămêntuluĭ pentru Candela şi provoacă c u t ă r i ă pre toţĭ restanţierii, ca să solvească. După spusa unora eĭ aŭ plătitŭ de-a-dreptul, eară alţiĭ s'aŭ desvinuitŭ cu case grele şi multe nenorocirĭ, aŭ promisŭ însă, că vor solví câtŭ maĭ îngrabă. Totŭ ŭă-dată face adunarea rugarea la prea venerabilul consistorĭŭ, ca să bine-voĭească a mijlocí unŭ ajutorĭŭ maĭ mare din fondul religionarĭŭ şi a micşurá preţul »Candeleĭ« pe jumĕtate măcar anumea pentru cooperatorĭ.

Cuvêntŭ ţinutŭ la adunarea aceasta păstorală.

»De aţĭ fi din lume, lumea l-'ar ĭubí pre alŭ sĕŭ, eară căcĭ nu sûnteţĭ din lume, ci eŭ v'am alesŭ pre voĭ din lume, pentru aceea vĕ uresce pre voĭ lumea.« Ioanŭ c. 14 v. 19.

O n o r a ţ i l o r p ă r i n ţ ĭ ş i f r a ţ ĭ!

Grele timpurĭ am ajunsŭ. Grele, pentru-că încreduţiĭ nostri nu ne înţelegŭ, ci ne privescŭ în multe părţĭ de duşmanĭ. Grele, pentru-că ceĭ-ce ne-ar puté înţelege, nu voĭescŭ să ne înţeleagă, orbiţĭ fiindŭ de pátimele şi deşertăcĭunile lumiĭ. Grele timpurĭ, ḑicŭ, pentru-că mulţi sûntŭ, carĭ pe de ŭă parte pretindŭ dela noĭ toată m â n t u i r e a, eară pe de altă parte ne înjosescŭ, ba ne batjocorescŭ în faţa acelora, cărora ar trebuí să li fiă sfaturile noastre de mântuire, subminându aşá toată încrederea în noĭ, sub cuvêntŭ, că nu ne facemŭ dĕtoria. Mulţi sûntŭ, carĭ apĕră poporul de păstoriĭ lor ca de nisce rĕŭ voitorĭ; pênă şí străiniĭ tindŭ a submiiná credinţa şi autoritatea bisericeĭ noastre cu felĭurite mijloace — ca, bătêndŭ în noĭ, să se rĕsipască turmă.

În timpurile aste critice nu ne rĕmâne decâtŭ să ne mângâĭămŭ cu cuvintele Mântuitorĭuluĭ la Ioanŭ c. 14 v. 19 „*De aţĭ fi din lume, lumea l-'ar ĭubí pre alŭ sĕŭ, eară căcĭ nu sûnteţĭ din lume, ci eŭ v'am alesŭ pre voĭ din lume, pentru aceea vĕ uresce pre voĭ lumea.*“ Dară totŭ aşá ni-se împune şí dĕtoria, a gândí maĭ de aproape la starea, misiunea noastră preuţască din timpul de faţă, întrebându-ne

1. de unde aŭ venitŭ aste timpurĭ grele şi
2. cum trebue să păşimŭ, ca să ni împlinimŭ misiunea.

Prin acestea nu voĭescŭ a mĕ face mentorul frăţielor voastre, ci numaĭ credŭ, că cu ocasiunea adunărĭĭ noastre să ne întărimŭ şi îmbărbătămŭ între noĭ, împrospĕtându-ne dĕtoriele noastre. Decĭ poftescŭ îndulginţă.

I.

Domnul nostru Isusŭ Christosŭ ni spune la Marcu c. 13, v. 31: „*Cerĭul şi pământul va trece, eară euvintele mele nu vor trece.*“ Cu aste cuvinte ni arată dumneḑeĭescul învĕţătorĭŭ, cum-că toate în fire sûntŭ trecetoarie, toate se schimbă şi se trecŭ, ca cum n'ar maĭ fi fostŭ. Aşá se schimbă şí cugetările curatŭ omenescĭ, şi cele-ce aŭ fostŭ într'unŭ timpŭ adevĕrate, în altŭ timpŭ s'aŭ socotitŭ ca nisce sentinţe învechite, născându-se altele, carĭ eară aŭ făcutŭ locŭ altora, de s'aŭ ţinutŭ de maĭ adevĕrate, maĭ bune şi maĭ frumoase. Aşá aŭ fostŭ, aşá este şi aşá va fi, pênă-ce nu va fi străbătută întreagá omenimea de adevĕrurile cele dumneḑeĭescĭ, care nu vor trece nicĭ ună-dată.

În lume multe se perônḑă şi înţelepciunea cea mărginită omenească multe le născocesce şí în ḑiua de astă-ḑi, care sûntŭ dătătoarie de tomŭ între oameni dară cu câtŭ începe omul a se socotí cea maĭ înţĕleaptă fiinţă în lume, cu atâta uĭtă de atotŭ — înţelepciunea acelŭĭ-ce a creatŭ toate, cu atâta uĭtă de Dumneḑeŭ: — fiă-care însŭ îşĭ închipuĭesce, că-ĭ singurŭ unŭ Dumneḑeŭ şi maĭ cu samă în timpurĭ pline de avuţie, cum sûntŭ timpurile de astă-ḑi.

Sûntŭ decĭ neplăcuţĭ, în ḑiua de a-ḑĭ, ba chĭarŭ odioşĭ aceĭ-ce maĭ vorbescŭ de Dumneḑeŭ, precum sûntŭ preuţiĭ creştinescĭ.

Ideele cele rĕtăcite, cum e în firea lucrulŭĭ trecŭ dela ceĭ învĕţaţĭ la ceĭ neînvĕţaţĭ cu răpejnue şi producŭ la începutŭ numaĭ ună nepĕsare de cele dumneḑeĭescĭ, in urmă apoĭ ură şi duşmăniă.

Toţĭ însă se unescŭ într'aceea, că fiă-care omŭ, pentru sine, e scopul şi ţinta cea maĭ 'naltă în lume, cum-că dupa moarte nu-ĭ decâtŭ ună prefacere a trupulŭĭ în hrana altor vietăţĭ, care la rôndul lor se prifacŭ în hrana oamenilor, cu alte cuvinte, pe cândŭ credeáu maĭ 'năinte oamenĭĭ în peregrinarea sufletulŭĭ, crede timpul de faţă în peregrinarea trupulŭĭ: de sufletŭ nu maĭ voĭesce să sciă nimene nemică, precum nu vreŭ să sciă nemică de Dumneḑeŭ: — credŭ numaĭ în fire şi legile eĭ.

Prin urmare, şí moralul acesteĭ conclusiunĭ e: „mânâncă, be şi te veselesce, pênă-ce trăĭescĭ; — altŭ omŭ, de are ce mâncá seaŭ cu ce se îmbrăcá, puţinŭ íĭ pasă omuluĭ tără de Dumneḑeŭ.

Deci avutul și puternicul îlŭ stoarce pre celŭ sĕracŭ și slabŭ, eară sĕracul la rôndul seŭ, pe celŭ avutŭ orĭ îlŭ înceală orĭ îlŭ fură, vra să ḑică, se ocupă și trăĭesce cu planurĭ diavolescĭ, anumea îșĭ bate capul, cum l-ar zugrumá pe celŭ-ce are maĭ multŭ decâtŭ dînsul.

Fiă-care omŭ se privesce de ŭă autoritate în lume.

Aste autorităţĭ se unescŭ apoĭ la unŭ locŭ, spre a submină autorităţile așĕḑate în lume și cu micŭ cu mare se conjură a nimicí toate cele-ce sûntŭ, ca, după nimicire, să-șĭ spargă eară capurile, carĭ ar fi maĭ marĭ și maĭ puternicĭ.

Nu vreŭ să descriŭ maĭ departe priveliscea, ce o asceaptă pe omenimea depărtata dela Dumneḑeŭ.

Timpul nostru merge însă pe calea asta, și din credinţa cea falsă omenească urmeaḑă a fi șí puseciunea preuţimiĭ noastre c r i t i c ă ș i g r e a.

Pusĕciunea preuţimiĭ noastre a devenitŭ grea în urma decăderiĭ moralităţiĭ. Ceĭ-ce voĭescŭ numaĭ să mânânce, să beĭă și să se desfĕteḑe, trecŭ márginile buneĭ cuviinţe, tulbură orĭ-ce simţŭ onestŭ, și preutul, căruĭa nu-ĭ eartă starea să facă de asemene, se face neplăcutŭ și din neplăcere se nasce ură și dușmăniă, dacă se ţine de ŭă parte.

Așá trebue să îndure dușmănia șí din partea fiilor și fiicelor sale sufletescĭ, și numaĭ cuvintele s. scripture în fapt. ap. 14, v. 21 îlŭ potŭ mângâĭá, carĭ ḑicŭ: »prin multe nĕcaḑurĭ trebue să întrămŭ întru împĕrăţia luĭ Dumneḑeŭ.«

Venarea după traĭŭ bunŭ aŭ adusŭ șí alte rele.

Nu numaĭ credinţa cea adevĕrată e uĭtată, nu numaĭ moravurile cele bune se strică, nu numaĭ cultul dumneḑeĭescŭ alŭ bisericeĭ noastre se priface în mâncărĭ și bĕuture, nu numaĭ ḑilele de sĕrbătoare se înlocuĭescŭ cu ḑile de tĕrgŭ, în care se facŭ neguţitoriele cele maĭ marĭ, ci — c e ĭ h a r n i c ĭ ș i m a ĭ c u m i n ţ ĭ, v e n i ţ ĭ d i n a l t e ţ e r ĭ, î ĭ a l u n g ă p e a ĭ n o s t r i, care-sŭ fără înţĕlegere, fără sciinţă, d i n a v e r i l e l o r și așá îșĭ perde poporul nostru averile strămoșescĭ, îșĭ perde pămêntul de sub pecĭoare și trebue să apuce o r ĭ l u m e a î n c a p ŭ, orĭ să se facă d u ș m a n ŭ s o c i e t ă ţ i ĭ o m e n e s c ĭ, neavêndŭ destulă pricepere, a începe a-șĭ câștigá de ale traĭului pe altă cale.

Preutul vede peirea și nu poate ajutá, căcĭ nime nu-'lŭ pricepe; abiá cândŭ oameniĭ nu maĭ aŭ nemică, prindŭ a dá vina autorităţilor maĭ 'nalte, daŭ vina maĭ alesŭ preutuluĭ, pe care însă maĭ 'nainte n'aŭ voitŭ să-'l scie, — și cerŭ ajutoriŭ. Și acuma deabiá îĭ e cu putinţă preutuluĭ: »a cercetá pre sĕracĭ și pre vĕduve întru necaḑurile lor« Iacovŭ 1, v. 27, de și-ĭ foarte greŭ de ajutatŭ, după-ce a trecutŭ ŭă-dată de a meaḑă-ḑi.

Eacă! La asta ticăloșiă trebue să ajungă maĭ ântâĭŭ toţĭ ceĭ-ce se lasă de Dumneḑeŭ și apoĭ să caute preuţiĭ, ceĭ-ce-șĭ împlinescŭ dĕtoriele cu scumpĕtate, fi-ar și de altă confesĭune: — fără numaĭ a t u n c ĭ î n a d e v ĕ r ŭ p o a t e s ă n e f i ă d e m a r e p r i m e j d i ă p r o p a g a n d a c o n f e s ĭ u n i l o r s t r ă i n e.

II.

În starea astŭ critică a noastră e de trebuinţă să ne înţĕlegemŭ noĭ, fraţilor, maĭ tare decâtŭ orĭ șí cândŭ de altă dată!

S ă p u n e m ŭ u m ĕ r ŭ l a u m ĕ r ŭ l a l u c r u, la propagarea relegiunii noastre celeĭ adevĕrate în lume.

Nu trebue să ne spăriămŭ de lume, pentru-că timpurĭ de aceste aŭ maĭ fostŭ şi aŭ trecutŭ: trece-vor şí aceste.

Să ne ţinemŭ cu bărbăţiă de chiămarea noastră, să lăsămŭ cele ale lumiĭ de ŭă parte şi să ni facemŭ adevĕraţĭ învĕţătorĭ aĭ credinţeĭ noastre — pildă de fapte bune şi rugătorĭ fĭerbinţĭ la prea bunul Dumneḑeŭ.

Noĭ sûntemŭ trămişĭ ca nisce mieĭ între lupĭ. Dară n'avemŭ să urlămŭ numaĭ cu dînşiĭ, ca să nu ne înghiţă, ci trebue maĭ vêrtosŭ să căutămŭ, cum ĭ-am şí îmblândí.

Credinţa noastră să căutămŭ a li-o întiparí, începêndŭ dela copiĭ. Cu acestia maĭ putemŭ lucrá, deci să nu ne coḑimŭ şi să lăsămŭ treaba asta în scirea învĕţătorilor lumescĭ.

Să nu ne fiă nicĭ ŭă ostineală prea grea a învĕţá cu timpŭ şi fără timpŭ doctrinele maĭceĭ noastre biserice atâtŭ în biserică câtŭ şi în scoală, pe drumurĭ câtŭ şi în case; şi între altele a li arĕtá la s. botedŭ naşilor dĕtoriele, ce le aŭ, de a-şĭ cresce finiĭ creştinesce, a-ĭ face cunoscuţĭ din pruncià cu Dumneḑeŭ.

La rĕŭ şi la bine să-ĭ îndreptămŭ pe toţĭ la prea bunul Dumneḑeŭ, dela care vin toate.

Cu toţiĭ să căutămŭ a ni destace creştiniĭ de deprinderea lor cea rea, de a merge duminică şi sĕrbătoarea, în locŭ de la biserică, la têrgŭ şi să ni fiă de totŭ aminte a ni-ĭ înduplicá totŭ-una, ca să viĭă la s. biserică, unde cu s. liturgiă sevêrşită cu toată demnitate şi cu cuvêntarea noastră să-ĭ încălḑimŭ, să-ĭ îndulcimŭ.

La toate aste nu ni trebue primarĭ nicĭ autorităţĭ maĭ 'nalte; fără numaĭ să păşimŭ cu toţiĭ întru una, ca, vĕḑêndu-se poporeniĭ nostri din maĭ multe comunităţĭ, să cunoască îndată, cum-că toţĭ sûntemŭ una, şi represêntămŭ ŭă relegiune — credinţa noastră dreptŭ-măritoarĭă.

Supunere la cele maĭ 'nalte, învĕţate de noĭ, să ceremŭ dela păstoriţiĭ nostri; aceasta supunere întru toate însă să o arĕtămŭ şí noĭ celor maĭ marĭ aĭ nostri, împlinindu-li cu acurăteaţă poruncele.

Vĕḑêndŭ fiiĭ noştri spiretualĭ, cum-că noĭ ascultămŭ pre maĭ mariĭ nostri, şi eĭ ni vor urmá noauĕ; noĭ ne vom face autoritate, cândŭ vom susţiné, autoritatea celor marĭ, precum ne îndeamnă apostolul Pavelŭ cătră Evreĭ c. 13, v. 17: »Ascultaţí pre maĭ mariĭ voştri şi vĕ plecaţĭ lor, că aceĭa priveghiadă pentru sufletele voastre.«

Lumea se miră de puterea şi autoritatea preuţilor apusenĭ; eĭ bine, eĭ n'aŭ maĭ mare drepturĭ decâtŭ noĭ, nici maĭ mare învĕţătură decâtŭ noĭ, dară ce-ĭ? eĭ ţinŭ la ŭă-l'altă întru toate, nu se defaimă, ci îşĭ punŭ spatele unul altuĭa şi ce-ĭ lucru maĭ mare, eĭ ascultă cu toţiĭ orbişĭ de maĭ mariĭ lor. Vĕḑênd'-o asta apoĭ maĭ mariĭ lor, îĭ sprijinescŭ, îĭ umbrescŭ şi îĭ apĕră şi eacă! minunea-ĭ gata: — ceĭ maĭ micĭ dela dînşiĭ sûntŭ de multe orĭ cu maĭ multă vaḑă decâtŭ mulţĭ marĭ de aĭ nostri.

Aşá-dară disciplină să fiă între noĭ toţĭ şi atuncĭ toate vor merge bine şi încă cu multŭ maĭ bine decâtŭ în biserica apusană.

Făcêndu-le noĭ acestea cu totŭ adinsul, am credinţă tare, că prea bunul Dumneḑeŭ va fi pururea cu noĭ şi ne va sprijiní întru ostinelele noastre, va

bine-cuvêntá lucrarea noastră; vor încetá vorbele cele rele din lume asupra noastră şi biserica noastră se va întărí, de nicĭ porţile ĭadulŭĭ nu o vor biruí; eară noaŭĕ nu ni va lipsí cununa cea nevesceḑită, care este gătită pentru şerbiĭ ceĭ bunĭ şi credincioşĭ aĭ luĭ Dumneḑeŭ. Amin ŭ.

Simionŭ Cobilanschi, parochŭ în Mihovenĭ.

Biserica în Abisinia. Biserica Abisinieĭ în timpul de faţa e de puterea a fi cu totul neatêrnată; ea atêrna ádeca dela Patriarchul alesandrinŭ numaĭ într'atâta, ca capul eĭ, Abuna, se alege dintre copţĭ şi se sânţesce în Cairo. Abuna conduce decĭ biserică deplinŭ neatêrnatŭ, ţinêndu-se de trădicĭunile şi credinţele păstoriţilor sĕĭ. Abuna e unicul episcopŭ în toată Abisinia şi unicul are dreptŭ a chirotoní acoló.

Elŭ locuĭesce într'unŭ oraşŭ deosebitŭ, numitŭ oraşul luĭ Abuna.

Maĭ înainte puterea luĭ Abuna erá de totŭ mare şi elŭ luá în folosul bisericeĭ a treĭa parte din veniturile statuluĭ. Acelŭ dreptŭ nu-'lŭ maĭ are acum şi autoretatea luĭ se mărginesce în timpul de faţă numaĭ la afacerile bisericescĭ. Intr'aceea totŭ a remasŭ în mâna luĭ ŭă armă ascuţită — scomunicarea dela biserică; dară şi aceea se arată câte ŭă-dată fără efectŭ. Anume scumunecase elŭ în publicŭ pre negusul (regele) Teodorŭ. Teodorŭ aşi-şĭ într'aceea oară a scosŭ pistolul a trasŭ cucoşul şi ţintindŭ în Abuna, a ḑisŭ cu umilinţă: »Părinte, bine-cuvinteaḑă-mĕ.« Abuna s'a vĕḑutŭ nevoitŭ a-ĭ face regeluĭ în-dată pe voĭa şi a-ĭ luá scumunicarea.

După Abuna urmeaḑă în ĭerarchia bisericească aşá numitul Ecegŭ, care e alesŭ pururea dintre pămintenĭ. După drepturile, ce le are, elu-ĭ unŭ felĭŭ de capŭ lumescŭ alŭ bisericeĭ. Înfluinţa luĭ în afaceră nu-ĭ maĭ mică decâtŭ a luĭ Abuna şi pe lângă aceea diregătoria Eceguluĭ are maĭ marĭ venitură.

Urmeaḑă apoĭ presviteriĭ şi diaconiĭ.

In Abisinea e multă preoţime şi ea se recruteaḑă din toate păturele societăţiĭ, afară de sclavĭ şi de ceĭ născuţĭ în fără-de-lege. Eĭ i-se cere moraletate şi împlinirea acurată a rônduĭelelor pioase.

Sânţirea în starea preoţască se face în următorĭul modŭ: Candidaţiĭ, în ḑi şi oară anumită, vinŭ înaintea luĭ Abuna şi elŭ, dându-li învĕţătură, îĭ pune la cale pe ceĭ-ce sûntŭ căsătoriţĭ a doaŭa oară şi pe ceĭ-ce se simţescŭ în pecate grele să se dee în lature. După aceea întră într'unŭ cortŭ albŭ şi se pune să şadă. Unŭ presviterŭ bĕtrânŭ, stândŭ lângă dînsul, cearcă candidaţiĭ, dându-li să citească câte-vá

rônduri dintr'ŭă carte sântă. După aceea Abuna îlŭ sânţesce pe fiă-care candidatŭ deosebitŭ, suflându, împunêndu-ĭ mânele şi însĕmnându-'lŭ cu crucea. Sânţirea se închĭaiă cu liturgia, la care episcopul pe ceĭ sânţiţĭ îĭ cumunică cu mânele sale.

Mijloacele de susţinutŭ preoţimea sûntŭ: Veniturile de pe moşiele bisericescĭ, recompensa pentru funcţiunĭ şi veniturile căpĕtate dela epitropiĭ bisericescĭ (alacaĭ); preoţimea înferioară nu se ruşineadă de daruri.

Feţele bisericescĭ se îmbracă aşá: capul şi-lŭ învĕlescŭ, eară trupul şi-'lŭ acopĕrŭ orĭ cu pele de oaĭe orĭ cu ŭă materia de lână, în picĭoare poartă sândale; în mâna poartă preoţiĭ unŭ toĭagŭ în vêrfŭ cu cruce, care o dau la sărutatŭ celor-ce-ĭ întâlnescŭ; de toĭagŭ nu se lasă eĭ nicĭ la şĕrbeţul dumnedeĭescŭ.

Preoţiĭ abisinienĭ între păstoriţiĭ lor aŭ mare trecere, fără privire la treaptă lor ĭerarchică etc.

Afară de feţele sânţite maĭ sûntŭ în biserica abisiniană âncă »deftari« — unŭ felĭu de secretarĭ seaŭ decopiătorĭ, a càrora ocupăcĭune principală este a decopiá cărţĭ bisericescĭ. Dară eĭ se maĭ ocupă şí cu învĕţatul copiilor, vindicarea boalelor şi cu gătirea talismanelor, în carĭ abisenienĭĭ credŭ foarte tare.

Calugĕriĭ în Abisinia sûntŭ foarte numĕroşĭ şi aŭ mare vadă înaintea poporuluĭ.

Monachiĭ trăĭescŭ orĭ câte unul pe la biserice orĭ în mônăstirĭ. Uniĭ îşĭ petrecŭ dilele în pescere şi poartă vieaţă schimnicească — şi acesţia-sŭ maĭ alesŭ foarte băgaţĭ în samă.

Semnul monachilor este: în capŭ camilaucă gálbĕnă şi în spate mantia gálbĕnă.

Din mônăstirile vechĭe sûntŭ: Devra-Livanŭ în Şoa, Bada şi Devra-Tavorŭ în Amchara şi Valduva. Ŭă mônăstire abisiniana este şí în Ierusalimŭ.

Vieaţă relegioasă a abisinenilor e unŭ amestecŭ de păgânismŭ, ĭudaismŭ şi creştinismŭ.

Supersticiune groasă şi adeseorĭ vieaţă nemorală la abisinenĭĭ ceĭ încreştinaţĭ se amestecă cu relegiosetate adûncă, cu ţinerea strinsă a ajunurilor şi cu dărniciă de totŭ mare pentru biserice şi mônăstirĭ.

Bisericele abisiniene pe din afără se deosebescŭ puţinŭ de cele-l'alte clădirĭ: totŭ aceea formă rotundă, totŭ acelŭ acoperimêntŭ pedişŭ de paĭe. Ele-sŭ numaĭ maĭ largĭ şi deasupra aŭ cruce aurită;

pe din afară au giurŭ împregiurŭ galerie, unde se punĭ închinătoriĭ la rugaciune, cândŭ nu-ĭ şĕrbetŭ dumnedeĭescŭ. În lăîntru-sŭ în forma crucii; locurile pentru bărbaţĭ, ca în biserica cea vechĭă, sûntŭ despărţite de locurile, unde se închină femeĭele. In mijlocul bisericeĭ e altarĭul, despărţitŭ de cele-l'alte părţĭ ale biserică cu ŭă perdea seaŭ cu nisce grate de lemnŭ. In altarĭu este sânta masă, pe care se găsescŭ: crucea, evangelia şi unŭ butucaşŭ cu unŭ picŭ de pergămêntŭ, pe care e scrisŭ numele sântuluĭ patronŭ alŭ bisericeĭ. Butucaşul e unsŭ cu mirŭ şi de dînsul se potŭ atinge numaĭ feţele bisericescĭ cele sânţite. Păreţiĭ bisericelor sûntŭ acoperiţĭ cu icoane din sânta istoriă, cu bucăţĭ de materie în diferite colorĭ, şi în unele biserice (bună oară în mônăstirea munteluĭ Adovŭ) cu icoane, înfăţişândŭ faptele de armă ale negusuluĭ de acum, Ioanŭ.

Construcţiunea descrisă o are maĭoretatea bisericelor abisiniene. Unica abatere face biserică cea mare din oraşul Acsuma. Aceea biserică — cladire de totŭ vechĭă — e făcută din peatră în forma paralelogramuluĭ. Cu totul se pare, că construcţiunea eĭ se trage din timpul vechĭeĭ monarchie acsumeană.

Bisericele abisiniene în regulă sûntŭ făcute pe locurĭ înalte şi-sŭ plântate împregĭurŭ cu pomĭ. In locul închisŭ de pe lângă dînsele e cimitirĭul.

Cărţile cele bisericescĭ sûntŭ toate mănuscrise; unele sûntŭ scrise în limba cea vechĭă etiopică. Afară de sânta scriptură în bisericele abisiniene se întrebuinţaḑă maĭ alesŭ: »sinodul,« cuprinḑêndŭ pravila apostolică şi numĕrându-se la cărţile testămêntuluĭ noŭ, »faptele sobornice« ale celor dintăĭŭ treĭ soboare universale şi a câtor-vá locale, cărţile serviţuluĭ dumneḑeĭescŭ, şi cartea »credinţa părinţilor,« cuprinḑêndŭ bucăţĭ alese din Vasiliŭ celŭ mare, Cirilŭ şi Atanasiŭ alesandrinĭ, Ioanŭ Gură-de-aurŭ şi din alţĭ învĕţătorĭ sânţĭ aĭ bisericeĭ.

Şerbĕţul dumneḑeĭescŭ la abisinienĭ aduce cu alŭ bisericeĭ ortodocse. Liturgia lor are fără toată îndoĭeală origine vechĭă şi poartă câte-vá semne de ale timpuluĭ apostolicŭ. Se pare, că ea se trage din liturgiă s. evangelistŭ Marcu, care a fostŭ, cum se scie, episcopŭ în Alesandria.

Cetirea sânteĭ scripture la şerbĕţul dumneḑeĭescŭ se face în âmbe limbele, atâtŭ în cea vechĭă câtŭ şí în cea noaŭă. Săcrămintele sûntŭ totŭ acelea ca şí la ortodocşĭ; rônduĭeala la îmmormêntare şi la

pomenire totŭ aşá. Poligamiă, cu toată afirmarea misionarilor catolicĭ, se găsesce foarte rarŭ şi e oprită de lege. Ajunurile în biserica abisiniană sûntŭ foarte lunge şi se ţinŭ tare.

Anul noŭ se sĕrbeadă în Abisinia în 10. Septemvre, eară Nascerea Domnuluĭ şi Arĕtarea, ca în biserica cea vechĭă, în 7. Ianuarĭŭ.

In decursul şerbĕţuluĭ dumnedeĭescŭ sĕrbătorescŭ se aude în biserica abisiniană nu numaĭ cântarea, ci şi doba bătêndŭ şi după năravul evreescŭ âncă şí jocul. — Abisinienii sûntŭ monofisiţĭ. —

Soartea clerului mireanŭ în România. „Îmbunĕtăţirea ràpede a sorţiĭ clerului de mirŭ ortodoxŭ a fostŭ strígĕtul necontenitŭ alŭ nostru, de câte-orĭ am avutŭ ocasiune, de a rădicá voacea noastră pentru organisarea şi întărirea la basă a Statuluĭ românŭ.

Am afirmatŭ totŭ-dea-una şi susţinemŭ cu tăriă şí de-astă-dată, că scoala şi biserica sûntŭ doĭ factorĭ nedespărţiţĭ, din carĭ isvorĕscŭ nerviĭ de vieaţă şi trâĭnicia statuluĭ. Fără lumină şi fără moralitate orĭ-ce cultură sănătoasă este cu neputinţă. Unŭ poporŭ trăĭesce şi prosperă, apoĭ este respectatŭ şi căutatŭ, numaĭ pênă cândŭ e luminatŭ şi moralŭ.

Daţĭ decĭ desvoltare ràpede, facêndŭ orĭ-ce sacrificĭŭ pentru aceştĭ doĭ factorĭ puternicĭ şi avé-veţĭ în scurtă timpŭ ŭă naţiune falnică, pe care veţĭ puté comptá la orĭ-ce împregĭurărĭ grele. Cu cârpéle şi îmbunĕtăţirĭ, de ochiĭ lumiĭ numaĭ, nu se poate întărí nicĭ biserica nicĭ naţiunea.

Da, recunoascemŭ, că Ţara a făcutŭ progrese immense în multe direpcĭunĭ din vieaţa statuluĭ. Instrucţiunea publică stă se îmbunĕtăţască, puterea armată cresce şi se întăresce preste asceptările tuturor. Cele-l'alte isvoare de imbogăţire materială începŭ, de unŭ timpŭ încoace, a se accentuá din ce în ce; justiţia îşĭ are şí ea reformele sale periodice. Dară de clerulŭ de mirŭ, de nenorocitul preutŭ alŭ poporuluĭ, de servitorĭul altarĭuluĭ, la care s'aŭ închinatŭ străbumiĭ noştri, de acelŭ organŭ alŭ moraleĭ şi cultureĭ spiretuale, pên' acum nime, dară nimene nimenuţŭ, nu şĭ-a adusŭ a minte! Mare ironiă!

Şi apoĭ să nu ni-se ḑică, că clerul nu aŭ avutŭ destuĭ rĕprosêntanţĭ din simul sĕŭ în m a t u r u l corpŭ legislativŭ alŭ Ţĕreĭ. Dară cândŭ s'a şí rădicatŭ cestiunea cleruluĭ în Senatŭ orĭ în Cameră de câte unŭ rĕpresentantŭ de bună-credinţă, apoĭ se părеá maĭ

multŭ ŭă disfĕtare orĭ ŭă distoĭare decâtŭ ŭă cestiune serioasă, de luatŭ pe mânecă, cum am ḑice.

Lucrurile nu maĭ potŭ merge numaĭ şi numaĭ cu promisiunĭ, fără a realisá în modŭ positivŭ îmbunĕtăţirea sortiĭ clerului nostru mireanŭ.

Suntemŭ în pre-ḑiua alegerilor de deputaţĭ: cestiunea clerului mireanŭ trebuĭesce decĭ accentuată de cu bunĭ timpŭ, trebueĭscŭ făcute legături formale, ca proĭectele de lege, ce ḑacŭ colbăite în cartoanele corpurilor legiuitoarĭe, să se scoată la ivală, şi să se dee în fine dreptate şí acestuĭ factorŭ împortantŭ de întărire naţională; căcĭ, mărturisimŭ fără sfieală că, dacă causa sântă, care o urmăresc ŭ toţĭ bunii romînĭ, cu organisarea şi îmbunĕtăţirea sorţiĭ clerului nostru mireanŭ, nu se va face maĭ ràpede şi maĭ din timpŭ, atuncĭ vom ajunge la unŭ cataclismŭ sigurŭ, la ŭă decădinţă totală a simţimêntuluĭ moralŭ, carele şí aşá abĭá îlŭ maĭ zărimŭ, vegetândŭ în sufletele creştinilor nostri.

Ţinta unuĭ adevĕratŭ representantŭ alŭ poporuluĭ în camerele legĭuitoarĭe trebuĭe să fiă pironită asupra acestuĭ iminentŭ pericolŭ.

Să ne aruncămŭ, pentru momêntŭ, ochiĭ nu maĭ departe decâtŭ preste graniţa Ţereĭ noastre; să privimŭ cu împarţialitate soartea clerului de mirŭ ortodoxŭ din provinciele mărginaşe şi vom descoperí ŭă diferinţă enormă în starea materială şi morală a preotuluĭ ortodocsŭ, vom recunosce într'ênsulu pe adevĕratulŭ apostolŭ alŭ luĭ Christosŭ, respectatŭ de poporul sĕŭ, ba chĭarŭ şí de străinĭĭ de alte rituri.

Ce diferinţă enormă bună-oară între preotul românŭ din Bucovina şi Ardealŭ şi între preotul nostru din Regatul liberŭ şi îndependentŭ alŭ Românieĭ!

La noĭ Ţara nu a găsitu pên' acum mijloace, de a-'ĭ dá luĭ aceeace este alŭ luĭ: respectul positiunii sale faţă cu credincĭoşiĭ, pe care îĭ păstoresce, şi apoĭ asigurarea existenţeĭ sale şi a familieĭ sale contra greutăţilorŭ ḑilnice.

Să reflectămŭ dară seriosŭ asupra acesteĭ stărĭ de lucrurĭ, care nu maĭ poate ţiné, fără prejudeţulŭ existenţeĭ noastre de Statŭ civilisatŭ!

Să luămŭ bine a minte la reacţiunea, ce se produce ḑilnicŭ chĭarŭ în sinulŭ societăţiĭ noastre faţă cu biserica; dĕtorĭ sûntemŭ a nu trece cu vederea propagandele clerurilor eterodoxe pe pămêntul Românieĭ, dĕtorĭ sûntemŭ a ne deschide ochiĭ cu toţiĭ, fără osebire

de culorĭ politice, şi a începe ŭă acţiune serioasă şi bărbătească pentru organisarea clerului mireanŭ, şi pentru asigurarea deamnă a posiţiunii preotului laicŭ.

Voaŭĕ, viitorilor representanţi ai naţiunii, vĕ încumbă de-adreptulŭ delicata sárcină, ca în viitoarĭa legislatură de patru anĭ să puneţi umĕrul la realisarea dorinţeĭ celeĭ maĭ arḑinţi a poporuluĭ românŭ: înălţarea clerului mireanŭ la treapta de onoare, ce i-se cuvine în sinul neamuluĭ nostru, pentru care, în seculiĭ trecuţi, aŭ conlucratŭ cu sacrificiŭ mitropoliţiĭ nemuritorĭ ca Dositeiŭ şi Marele Venĭaminŭ aĭ Moldoveĭ.

Conjurămŭ dară pe alegĕtoriĭ serioşi, ca să-şi pună ochiĭ pe persoanele, carĭ sûntŭ animate de necesitatea ameliorăriĭ stării înţelesuale şi materiale a clerului de mirŭ!

Corupcĭunea moravurilorŭ noastre sociale se simte numaĭ şi numaĭ din causa decădinţeĭ clerului nostru.

Noĭ credemŭ, că nu poate fi bunŭ românŭ, adevĕratŭ patriotŭ acela-ce nu întinde mână la vindecatŭ cu ŭă oară maĭ nainte acestŭ rĕŭ socialŭ!

Credinţa noastră stătornică este: să înălţămŭ clerul ortodoxŭ dacă voimŭ să consolidămŭ statulŭ românŭ; căcĭ fără lumină şi moralitate în poporŭ nu am face decâtŭ a clădí pe năsipŭ, orĭ a rădicá mormane pline de veninul civilisaţiunii efemere, care maĭ curêndŭ seaŭ maĭ târḑiŭ ne ar şterge şí celŭ maĭ întimŭ germe şi idealŭ de strălucirea neamuluĭ nostru, care a trăitŭ prin lungĭ veacurĭ răḑimatŭ numaĭ şi numaĭ pe credinţa noastră strămoşască. (*„Tutova.“*)

Acesta e graĭul bărbatuluĭ seriosŭ şi preveḑĕtorĭu.

Gazeta Transilvanieĭ scrie: »Bĭetul materialismŭ a cutropitŭ morala crestină şi mulţĭ din preoţiĭ nostri s'aŭ făcutŭ preoţĭ de mesteşugŭ.

Vorba-ĭ grea, dară faptele de toate ḑilele ni arată, că preoţiĭ, în mare parte, nu-şĭ maĭ înţĕlegŭ chĭămarea cea măreaţă, de a fi predicătoriĭ Evangelieĭ, făcêndu-se oamenĭ de speculă.

Sûntŭ mulţime de sate şi oraşe, unde nicĭ că maĭ este vorbă de cuvêntărĭ bisericescĭ, şi totŭ serviciul bisericescŭ nu decurge decâtŭ după ŭă rutină vechĭa, încâtŭ oamenii potŭ dormí în decursul serviciuluĭ monotonŭ, care l'au aflatŭ aşá din pruncĭă şi cu care potŭ murí, fără ca să maĭ scie, ce este crestinĕtatea adevĕrată.

Mulţĭ mĕ vor socotí omŭ rĕŭ, că le scriu acestea. Dară fiă-care se poate convinge, cum-că nu mĕ întrecŭ cu vorba, privindŭ numaĭ în gĭurul sĕu.

Neajunsul acesta este cu atâtŭ maĭ durerosŭ, cu câtŭ nu-ĭ putemŭ acusá tocma pe preoţiĭ ceĭ bĕtrânĭ, ci maĭ alesŭ pe preoţiĭ ceĭ tineri, dintre carĭ sûntŭ uniĭ cu studie de universitate.

Poporul este sĕtosŭ de c o n d u c ĕ t o r ĭ a d e v ĕ r a ţ ĭ, dară trebuĭe să maĭ ascepte, pênă-ce se vor arĕtá b ă r b a ţ i ĭ d e c u g e t ă r ĭ î n a l t e, ca să nu aĭbă nenorocirea, a înregestrá în catalogul sĕu ŭă mulţime de pĕcate comise nu numaĭ de înţĕleginţa, ci şi de preoţiĭ seĭ.

Nu vom scăpá de neajunsurĭ şi nedreptăţirĭ, pênă-ce nu vom fi pĕtrunşĭ de simţimêntul, cum-că simpatia reciprocă şi munca ne'ntreruptă e basa vieţeĭ unuĭ poporŭ, decĭ nu ni este ertatŭ a vătĕmá cu lenea noastră interesele poporuluĭ, în care ne-am născutŭ.

Egoismul la preoţĭ e într'adevĕrŭ mare scădere; de aceea ḑice »Foaĭa diecesană« din Caransebeşcu într'unŭ studiu [illegible]ivŭ: »Celŭ-ce voĭesce sĕ fiă »economul luĭ D-ḑeu« (Tit. 1. 7), trebuie maĭ întâĭu de toate să fiă »f ă r ă p r i h a n ă« (1 Tim. 3, 2), căcĭ unde nu este n u m e b u n ŭ, nu este n i c ĭ s t i m ă, şi dacă economul luĭ D-ḑeu n'are stimă, apoĭ pusĕcĭunea i-se clătină: celŭ-ce nu poate preveghĭá asupra-şĭ, cum să poată pretinde dela comună a fi recunoscutŭ de prevegheătorĭul eĭ?

Numele celŭ bunŭ alŭ preotuluĭ trebuĭe să fiă aşá, încâtŭ şí necrestinilor să li împună (1 Tim. 3, 7); căcĭ pentru biserică e celŭ maĭ nefericitŭ lucru, dacă representanţiĭ eĭ sûntŭ obĭeptŭ de defaĭmare, defăĭmându-se într'una şí toată învĕţătura crestină. De aceea îlŭ provoacă apostolul Paulŭ pre Titŭ a vĭeţuí în modŭ neprehănitŭ, tăĭându-li inimicilor astŭ-felĭu orĭ-ce vorbă rea (2, 8.). Băgându de samă păstorĭul de suflete, că numele celŭ bunŭ i-s'a perdutŭ, elŭ nu se maĭ poate arĕtá înaintea comuneĭ cu aceea energiă, ce ĭ-o pretinde derĕgĕtoria, elŭ nu maĭ poate bicĭuí pĕcatul şi-lŭ înlocuí cu morala crestină. Activitatea îĭ este paralisată, elŭ e ţinutŭ ca în braţele diavolului, carele se bucură, că a pututŭ luá arma din mâna celuĭ-ce puteá să-lŭ combată de totŭ.

Numele celŭ bunŭ alŭ preotuluĭ însă să fiă realŭ, avêndŭ elŭ curăţiă morală şi vrednicĭă morală. Curăţia morală e ferirea de toate pátimele dure (1. Tim. 3, 3. — Titŭ 1, 7), de a r o g â n ţ a, a r b i t r i ŭ, m â n i ă,

beţiă, certe şi **lăcomiă**; acestea toate nu se împacă cu diregĕtoria pastorală.«

La noi esŭ din scoală dascali bisericesci cu cunoscinţă de cântare coralĕ, esŭ pedagogi câtŭ şí teologi, şi cu toate acestea noaŭĕ nu ni e cunoscutŭ, că pên'acum în ver-ŭă comună care-vá s'ar fi formatŭ, cum îi ḑicŭ bănăţenii, unŭ corŭ de plugarĭ seau măcar unŭ corŭ de copii, ca să cânte coresŭ şi armoniosŭ în sânta biserică. Intr'aceea eacă! ce scrie dl. învĕţătoriu I. Simŭ în foaĭa sa »Pedagogul românŭ«: »În ḑiua de Crăciumŭ s'a cântatŭ (în biserica din Reciţa Montană) cherovicul, corŭ micstŭ de Musicescu, sub conducerea subsĕmnatului. Sopranŭ şi altŭ s'au esecutatŭ de băĭaţii scolari. La finea liturgiei s'a esecutatŭ totŭ de băĭaţii scolari colinda: »O, ce veste minunată« aranjată pentru corŭ de copii pe trei voci de d. G. Dima, profesoriŭ în Sibiiu. Aceasta colindă a făcutŭ bunŭ efectŭ, căci nu numai s'a datŭ espresiune din mai multe părţi de împresiunea plăcută, ce o a avutŭ, ci dl. Cristianŭ Pădeşanŭ, unŭ fruntaşŭ cu dare de mână şi cu inimă bună, îmi trămise a treĭa ḑi următoriul biletŭ: »»Domnule învĕţătoriu! Primesce aci alăturaţii 10 fl. v. a. ca ŭă remunĕracĭune din parte-mi pentru osteneală, ce Ţi-aĭ dat'-o cu învĕţarea cântărilor şi mai cu samă pentru brăvura, cu care scolariĭ D-Tale au cântatŭ frumoasa colindă: »O, ce veste minunată.« Cu stimă Cristianŭ Pădeşanŭ, măcelariu.«

D-luĭ Simŭ ĭ-au pututŭ prinde bine aceĭ 10 fl., dară mai mare bucuriă a avutŭ elŭ de recunoscinţa, »ca şí care, cum ḑice D-Luĭ, pentru astŭ-felĭŭ de muncă în vieaţa mea de învĕţătoriu âncă n'am întâlnitŭ.«

În adevĕrŭ nu mai trebue demustratŭ, ca vaḑa şi frumuşeţa ceremonielor bisericescĭ sĕ rădică în ochiĭ lumiĭ, dacă sûntŭ însoţite de cântare frumoasă coralĕ, decĭ cum-că şi cântarea coralĕ bisericească e unŭ mijlocŭ bunŭ a combate înrîurinţa străină asupra simţimintelor şi deprinderilor relegioase ortodocse.

La conscripcĭunea din urmă din anul 1880 se constătară în comuna politică Mologia 4192 de suflete, între carĭ după confesĭune eráŭ 1149 cato[illegible] 23[illegible] ortodoxĭ, 167 mosaicĭ şi 62 de alte confesĭunĭ.

Nemţii catolici se îmmulţescŭ şí se întărescŭ şi acurgŭ acoló, mai alesŭ în ḑeceniul curinte, şí foarte mulţi nemţi mosaicĭ.

Asta îi face pre ortodoxĭ să-şĭ vêndă resturile de gospodărie din vatra satului, — cum o facŭ eĭ de altmintrea în toate comunele amestecate

din ţară, — şi să se rĕtragă pe de lature, maĭ alesŭ în rîpele Cosminuluĭ şi ale Nevolniţeĭ pênă în Franzthal.

Dară ortodocşii, rĕtrăgêndu-se astŭ-felĭŭ, maĭ sufĕrŭ şí altă scădere; eĭ nu-şĭ maĭ vĕdŭ sânta biserică decâtŭ numaĭ din Pascĭ în Pascĭ, ádecă numaĭ atuncĭ, cândŭ se ducŭ la sânţitŭ pasca. E decĭ prea învederatŭ, că aice e unŭ neajunsŭ moralŭ de totŭ mare.

Şi chĭarŭ de aceea s'aŭ hotărituŭ Franztaleniĭ sub conducerea prea venerabiluluĭ parochŭ, păr. Vasilĭu Mandicevschi, şi a agerulŭĭ primarĭu comunalŭ Ioanŭ Verboschi a-şĭ luá biserica cea vechĭă din Ceahorŭ, cu care ĭ-aŭ îmbĭaţŭ creştiniĭ din Ceahorŭ maĭ de înainte, şi a şĭ-o mutá la locŭ îndĕmânatecŭ în Franzthal.

Pên'acum aŭ şí strînsŭ eĭ mână dela mână în scopul acesta la vr'ŭă 80 fl. v. a. Noĭ ĭĭ credemŭ pe oameniĭ aceĭa, că-su nevoĭeşĭ şi cum-că maĭ alesŭ începutul li cade greŭ. Dară de sigurŭ se vor găsí inime generoase, carĭ li vor stá într'ajutorĭŭ. Urmărească-şĭ decĭ scopul numaĭ cu bărbăţia neîmpuţinată şi la toamna se vor vedé, cu ajutorĭul luĭ Dumneḑeŭ şi a oamenilor celor buni, cu biserica lor, de multă îndĕmânare, şi se vor bucurá.

In Austria de josŭ s'a întêmplatŭ, de a fostŭ dusŭ unŭ copilŭ născutŭ din căsătoria civilă a unuĭ mosaicŭ şi a uneĭ fără confesiune la preotul cătolicŭ, ca să-'lŭ boteḑe. Preotul l'-a boteḑatŭ; dară erá vorba, cum să-'lŭ scrie în condică. Eacă ce învĕţătură dă »Correspondenz-Blatt für den katholischen Clerus Oesterreichs« pentru caḑul acesta: »Immatricularea trebue făcută per extensum, fără numĕrŭ, cam aşá:« »Copil ulnăscutŭ în . . şi conformŭ legiĭ din 9. Aprilŭ 1870 R. G. B. Nr. 51 de trasŭ la condica născuţilor, ce se află la c. r. Căpitănatŭ N. N., alŭ părinţilor cununaţi civiliter N. N. (caracterŭ) mosaicŭ şi N. N. (caracterŭ), fără confesiune, — cerêndŭ părintele luĭ — fu botezatŭ de mine N. N. (parochŭ orĭ cooperatorĭu în N.) după ritul rom.-cät. în fiinţa de faţă a naşuluĭ cătolicŭ N. N. (caracterŭ) şi a moaşeĭ N. N. şi a căpĕtatŭ numele N.« »Pentru-ca să se immatriculeḑe la Căpitănatul c. r. în N., s'a făcutŭ arĕtare la primăria N.«

Cum procedŭ preoţiĭ noştri în asemenea caḑurĭ? Căcĭ şí noĭ am ajunsŭ a avé căsătorĭe civile între ortodocşĭ si mosaice.

In 31. Ianuarĭu a. c. Soţietatea „Academia ortodoxă pentru literatura, retorica şi musica bisericească în Seminarĭul archidiecesanŭ,“ în faţa unuĭ publicŭ distinsŭ şi foarte numerosŭ, a ţinutŭ

conferinţa solemnă, la care a bine-voitŭ a luá parte şí Excelenţa Sa baronul Pino, preşedintele ţĕreĭ, I. P. S. S. păr. Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ Silvestru, dl. Antonŭ cav. de Cochanovschi, primarĭul oraşuluĭ, dl. colonelŭ Teodorŭ Seracinŭ şi alte somităţĭ.

Programul conferinţeĭ a fostŭ următorĭul:

1. „*Cuvêntŭ de deschidere*“, rostitŭ de presidentul societăţiĭ. — Corul esecută „*Mulţi ani*“ în G-dur de prof. Is. Vorobchievicĭ.
2. „*Tatăl nostru*“ în E-dur de I. cav. de Bejanŭ.
3. „*Epoca luĭ Vasile Lupul şi Mateĭŭ Basarabŭ, Domniĭ Moldoveĭ şi Ţĕriĭ românescĭ*“, disertaţiune istorică de I. Dorofteiŭ.
4. „*Плачу и рыдаю*“ *(Plângŭ şi mĕ tânguescŭ)* p. l. în C-dur, p. II. în C-moll de prof. Is. Vorobchievicĭ.
5. „*Sântŭ, Sântŭ, Sântŭ*“ şi „*Pre Tine Te lăudămŭ*“ în E-dur de I. cav. de Bejanŭ.
6. „Εἰς πολλὰ ἔτη δέσποτα“ *(Intru mulţĭ anĭ Stăpâne)* în D-dur de prof. Is. Vorobchievicĭ.
7. „*Воззрѣнія нѣкоторыхъ противниковъ Христіанства и опроверженіе ихъ (Părerile unor contrarĭ aĭ creştinismuluĭ şi combaterea acelora)* disertaţiune apologetică de Em. Nicorovicĭŭ.
8. „*Earnă*“ în C-dur de C. Porumbescul.
9. „*Infiinţarea Mitropoliei Moldoveĭ*“, tratatŭ istoricŭ de G. Moroşanŭ-Mihăiescŭ.
10. „*Исаие дѣнтуѣсце*“ *(Isaie dănţuĕesce)* în E-dur de I. cav. de Bejanŭ.

Nr. 8 a fostŭ în deosebĭ foarte aplaudatŭ şi a trebuitŭ să se rĕpeţască.

Disertăciunile Nr. 3 şi 7 a fostŭ bine compuse, dară perorarea ar fi fostŭ să fiă maĭ corectă.

Nr. 9 câtŭ şi Nr. 10 aŭ rĕmasŭ neesecutate, fiindŭ timpul prea înaintatŭ.

Din totŭ se puteá cunoasce, că membriĭ Academieĭ sûntŭ activĭ şi conduşĭ de unŭ spiretŭ maĭ înaltŭ.

Comitetul actualŭ a împărţitŭ cu aceasta ocăjune şí Raportul generalŭ alŭ Soţietăţiĭ pe anul I., II. şi III. administrativŭ dela 8/20 Noemvre 1884 pênă la 12/24 Noemvre 1887, în care-şĭ rĕspică dorinţa, „ca simpatiele onoratuluĭ publicŭ şi în specialŭ ale Ven. preoţimĭ,

pentru „Academia ortodoxă,“ să se înmulţască şi să prindă mai tari rădăcine, şi că acestea simpatie să fiă unŭ îndemnŭ şi ŭă încuragiare pentru membrii ordinari şi străordinari la ŭă activitate mai întinsă şi mai fructuoasă, ca „Academia ortodoxă“ să devină ŭă şcoală prepărătoariă pentru viitoariă lor activitate pe terenul bisericescŭ, socialŭ şi literariŭ.“

Corespondinţe.

I. B. Nemoraletatea în fămilie, în soţietate, în biserică, în statŭ e mai mare duşmanŭ decâtŭ celŭ-ce stă din cândŭ în cândŭ la hotare. Deci dacă statul recunoasce necesitatea, de a face spese cu apărarea de duşmanul din afară, apoi nu se mai poate negá, că elŭ îndoitŭ mai mare încordare trebue să facă, spre a scăpá ţara de duşmanul internŭ, carele e fără sămĕnŭ mai periculosŭ. La asta luptă însă se cerŭ mai întâiŭ preoţi bine înarmaţi cu diferită sciinţă şi dispuşi a stá pururea de predică şi de învĕţătură. Ei bine, găsesci Sânţia Ta în ţara aceea destulŭ de îmbrăţişată tendinţa, de a avé câtŭ se poate de curêndŭ preoţi ortodocşi harnici şi în deplină consciinţă de misiunea lor? Aceasta rĕmâne să ni o demustri.

C. M. E adevĕratŭ, că cum ţĕranul nostru, totŭ lăsândŭ dintr'ale sale, totŭ lăsândŭ, cade din ce în ce totŭ mai josŭ şi sĕrăcesce: aşá şi partea ortodoxă în căsătoriele amestecate la noi rĕmâne totŭdea-una de desubt atâtŭ în privinţa energiei simţĕmintelor şi a pĕstrării dătinelor relegioase câtŭ şi în privinţa limbei. Nu negămŭ deci, că ar fi foarte instructivŭ, dacă am avé date stătistice să scimŭ apriatŭ, caţi de ai nostri trăiescŭ în căsătorie amestecate şi ce urmări are traiul lor în privinţa confesională şi naţională. Nu ar fi aceasta poate şi ŭă temă destulŭ de interesantă pentru conferinţele păstorale?

T. C. în L. În ale prenumĕrăciunii la „Candela“ vĕ rugămŭ să bine-voiţi a vĕ adresá la „Administrăciunea Candelei,“ eară nu la „Redacţiune,“ care de feliŭ n'are de lucru cu trebi bănesci.

Redactoriŭ primariŭ responsabilŭ:
Protopresviterul
Artemiŭ Berariŭ.

Redactoriŭ alŭ doile pentru textul slav.-rusescŭ
Profesoriŭ de cântarea corală
Isidoru Vorobchievici.

Administrătoriŭ şi editoriŭ: Archipresviterul catedral
Georgiŭ de Reus.

Tipografia archiepiscopală, Cernăuţi. — Staţiunea telefonică Nr. 47.

CANDELA.

Foaiă bisericească-literară.

Apare ŭă-dată pe lună.

Nr. 3. Cernăuți, 1. Marte 1888. Anul VII.

PSICHOLOGIA

in insemnătatea eĭ pentru desceptarea, cultivarea și inaintarea vieței religioase.

(Urmare.)

Cum trebue să păşimŭ la împărtăşirea învĕţămêntuluĭ, spre a desceptá în ceĭ-ce-ĭ învĕţămŭ represêntăţiunile (ideele) recerute seău spre a fi înţĕlesŭ, sciinţa a constătat'-o acum.

2. Ce sûntŭ represêntările seaŭ ideele, fiinţa lor nu o scimŭ; această este ŭă taĭnă pentru noĭ. Usul vorbiriĭ le numesce aduceriĭ a minte de stăriĭ seaŭ de activităţĭ spirituale; dară usul vorbiriĭ le numesce şí producte spirituale, cariĭ omul în decursul vieţeĭ le a produsŭ, le a câştigatŭ şi le a pĕstratŭ. Cu câtŭ maĭ multŭ omul a vĕdutŭ, a audĭtŭ, a învĕţatŭ, cu câtŭ maĭ bine le a preluceratŭ cele câştigate, cu atâtŭ maĭ mare, şi, dacă productele sûntŭ numaĭ de cele bune, cu atâtŭ maĭ scumpŭ este tesaurul luĭ celŭ spiritualŭ. Analogŭ cu bunurile materiale represêntă ŭă p u t e r e şí cele spirituale. De aceea şí o compăreadă şí o numescŭ ŭă i d e ă, ŭă p u t e r e.*) Şi cu totŭ dreptul, căcĭ fiă-care omŭ simţesce puterea

---

* Hermann Lotze l. c. p. 22. Nach Analogie der physischen Mechanik betrachtet man die Vorstellungen als Kräfte, welche aufeinander nach Massgabe ihres Gegensatzes und ihrer Stärke wirken. Beide Theile dieser Hypothese sind erfahrungsmässig schwerlich zu bestätigen.

aceasta, fiă-care, dacă poşede sciinţe, o simţesce a-ĭ fi superiorŭ celuĭce caeteris paribus nu le poşede. Cea maĭ mare putere îĭ dă omuluĭ idea, că Dumneḑeŭ este pentru dînsul. Dacă citimŭ psalmul 3., simţimŭ noĭ înşi-ne, cu ce putere idea, că Dumneḑeŭ este pe partea luĭ îlŭ însufleţiá pre Davidŭ în persecutare-ĭ. »Doamne«, ḑice elŭ, »căcĭ s'aŭ îmmulţitŭ ceĭ-ce mĕ nĕcăjescŭ; mulţĭ se scoală asupra mea, mulţĭ ḑicŭ sufletuluĭ meŭ: nu-ĭ este mântuire întru Dumneḑeul luĭ. Eară tu Doamne sprijinitorĭul meŭ escĭ, mărirea mea, şi celŭ-ce înalţĭ capul meŭ. Cu glasul meŭ cătră Domnul am strigatŭ şi m'a auḑitŭ din muntele luĭ celŭ sântŭ. Şi eŭ am adormitŭ şi am dormitŭ, sculatu-m'am, că Domnul mĕ va sprijiní. Nu mĕ voĭŭ teme de miĭ de noroade, carĭ împregĭurŭ mĕ împresură. Scoală, Doamne, mântuesce-mĕ, Dumneḑeul meŭ: că tu ĭ-aĭ bătutŭ pre toţĭ ceĭ-ce-mĭ vrăjmuĭescŭ mie îndeşertŭ, dinţiĭ pĕcătoşilor ĭ-aĭ sdrobitŭ.

Şi Mântuitorĭul a ḑisŭ: »Adevĕrŭ grăĭescŭ voaŭĕ: de veţĭ avé credinţă ca grăunţul de muştarĭŭ, veţĭ ḑice munteluĭ acestuĭa: trecĭ de aicĭ acoló, şi va trece, şi nemică nu vĕ va fi voaŭĕ cu neputinţă.« (Mt. 17, 20).

3. Representăţiunile staŭ întru ŭă curgere neîntreruptă şi înrîurescŭ unele asupra altora.

Representările seaŭ ideele în însĕmnarea cea largă află locŭ în decursul timpuluĭ. Ele trecŭ ca şí acesta. Stândŭ la malul rîuluĭ, vedemŭ valurile apeĭ şi obĭeptele, ce le ducŭ, numaĭ unŭ momêntŭ scurtŭ, numaĭ pênă-ce trecŭ pe dinaintea noastră. Unele urmeaḑă altora. Asemenea trecŭ şí representăţiunile seaŭ ideele prin consciinţa noastră. Într'unŭ momêntŭ anumitŭ sûntemŭ consciuţĭ numaĭ de puţine. Acestea puţine în momêntul următorĭŭ aŭ făcută locŭ altor representaţiunĭ, aşá, încâtŭ acele, de carĭ sûntemŭ consciuţĭ din momêntŭ în momêntŭ, neîncetatŭ se schimbă, sûntŭ totŭ altele. Rîul nostru spiritualŭ curge aşá dicêndŭ pe de înaintea ochilor noştri spiritualĭ, şi de cele-ce le duce sûntemŭ consciuţĭ numaĭ, pênă-ce trecŭ prin consciinţa noastră.

Representăţiunile, carĭ constituĭescŭ acestŭ rîŭ, se nascŭ prin activitatea representativă a spirituluĭ, care se produce, cum am maĭ ḑisŭ, orĭ prin ŭă irităţiune din afară, orĭ din iniţiativă propria a spirituluĭ. Nerviĭ noştri staŭ sub ŭă înfluinţă neîntreruptă a iritaţiunilor, carĭ

provinŭ atâtŭ din partea trupului nostru, câtŭ şí din partea lumiĭ esterioare. Aceste irităţiunĭ se comunică spiritului. Noĭ putemŭ în acela-şĭ momêntŭ de ŭă-dată vedé, audí, mirosí, etc. Noĭ putemŭ aşá-dară în acela-şĭ momêntŭ să fimŭ consciuţĭ de maĭ multe simţirĭ, dacă ele se mijlocescŭ prin felĭurite simţurĭ. Însă spiritul, spre a devení consciutŭ de dênsele, îşĭ împărţesce puterea, şi represêntăţiunile din aceasta causă nu-sŭ destulŭ de chĭare. Se poate decĭ ḑice, că simţirile, carĭ se producŭ de ŭă-dată în noĭ prin felĭurite simţurĭ, cu numĕrul lor perdŭ din chĭaritatea lor.

Dacă înrîurescŭ asupra nervilor de ŭă-dată prin acela-şĭ simţŭ doaŭe seaŭ maĭ multe irităţiunĭ, atuncĭ se împedecă simţirile chĭarŭ şí numaĭ la doaŭĕ iritaţiunĭ.

Nu numaĭ represêntaţiunile, ce se nascŭ, ci şí cele-ce se reproducŭ, caută să între în consciinţa noastră. Dacă cele de pe urmă sûntŭ reproduse prin originalele lor, atuncĭ represêntarea în înţĕlesul rĕstrînsŭ şi simţirea nu se împedecă.

Eară dacă ḑărimŭ unŭ obĭeptŭ, care nu este originalul represêntaţiunii, ce ocupă în acestŭ momêntŭ spiritul nostru, atuncĭ privirea obĭeptuluĭ seaŭ simţirea scoate represêntaţiunea din consciinţa noastră.

Înrîurinţa reciprocă, ce o aflămŭ între represêntaţiune în înţĕlesul rĕstrînsŭ şi între simţire, o aflămŭ în genere între toate represêntaţiunile; ele orĭ se împedecă, fiă parţialŭ, fiă pe deplinŭ, orĭ se împreună, fiă împreunarea această ŭă complicăţiune orĭ ŭă contopire.

Cursul represêntărilor află locŭ parte fără voĭa noastră, parte după voĭa noastră. Fiă-care omŭ este consciutŭ, că simţurile sale le poate întrebuinţá după voĭa sa. Noĭ putemŭ priví unŭ obĭeptŭ, dară noĭ ne putemŭ şí întoarce, ca să nu-'lŭ vedemŭ. Spiritul nostru aşádară îşĭ poate produce simţirĭ. Dară e adevĕratŭ, că spiritul cápĕtă simţirĭ şí fără, ba chĭarŭ în contra voĭeĭ sale, d. e. simţirea dureriĭ.

Causa simţirilor nescoposite ḑace în legătura cea strînsă între trupul şi sufletul omuluĭ. Toate procesele trupuluĭ, toate procesele lumiĭ esteriore, carĭ facŭ ŭă iritaţiune asupra trupuluĭ, trebue să se rĕsfrângă în spiritŭ.

Ce s'a ḑisŭ de simţirĭ, are valoare şí în privinţa represêntărilor în însĕmnare rĕstrînsă. Sufletul le reproduce după voĭa sa, şi o face cu atâtŭ maĭ bine, cu câtŭ maĭ bună îĭ este puterea care o numimŭ memoriă. Dară sufletul reproduce represêntăţiunĭ şí fără voĭă, ba chĭarŭ în contra voĭeĭ sale. Acestŭ fenomenŭ îşĭ are causa pe de ŭă parte în legea asoţiaţiuniĭ, pe de alta parte în puterea, care o are repre-

sentăţiunea (idea), seaŭ în împresĭunea, care a făcut'-o represêntăţiunea asupra spiritului nostru.

Suma tuturor represêntăţiunilor, de carĭ omul într'unŭ momêntŭ îşĭ este consciutŭ, constă în regulă din simţirĭ şi din represêntăţiunĭ, carĭ sûntŭ reproduse parte cu voĭă şí parte fără voĭă.

Cursul represêntăţiunilor, care află locŭ fără voĭa noastră, şi mechanismul psichicŭ numitŭ, este de mare însĕmnătate pentru desvoltarea vieţeĭ spirituale. [1]) Dară maĭ însĕmnatŭ în asta privinţă este cursul celŭ normatŭ alŭ represêntăţiunilor seaŭ celŭ cu voĭa noastră. Sufletul dispune ádecă de puterea, de a direge cursul represêntăţiunilor. Sufletul poate să-şĭ concentreḑe toată puterea spre ŭă represêntăţiune, elŭ apucă aşá ḑicêndŭ în rîul represêntăţiunilor una dintr'însele şí o ţine, spre a o cunoasce maĭ de-aproape; de ŭă-dată trebuĭe sufletul cele-l'alte represêntăţiunĭ, ce năvălescŭ, să le reţînă, ca să nu între în consciinţă.

Asta-ĭ causa, că dacă sûntemŭ adûnciţi în gânduri, nemicŭ nu vedemŭ, nemicŭ nu auḑimŭ etc. Atenţiunea aşá-dară se manifesteaḑă nu numaĭ în rădicarea uneĭ represêntăţiunĭ la unŭ gradŭ anumitŭ alŭ chĭărităţiĭ, ci şí in fixarea eĭ, ádecă în pĕstrarea acesteĭ chĭărităţĭ câtŭ-vá timpŭ. Cum este sciutŭ, copiiĭ nu-sŭ în stare a fixá nicĭ ŭă împresiune sîmţuală timpŭ îndelungatŭ. Ŭă ideă între mulţimea împresiunilor şí a reproducerilor a o fixá şi a o esaminá din toate privinţele, trece cu dreptŭ ca unŭ semnŭ alŭ unuĭ spiritŭ desvoltatŭ. [2])

Din aceasta duplă prodată a atenţiuniĭ este vederatŭ, de ce ne simţimŭ ostenitĭ, dacă oare-care timpŭ am fostŭ atenţĭ cu încordare.

Decĭ cele-ce s'aŭ ḑisŭ în privinţă cursuluĭ şi a înrîurinţeĭ reciproce a represêntaţiunilor să le aplecămŭ la cultivarea şi desvoltarea vieţeĭ relegĭoase.

Spre a cultivá şi a înăintá vieaţa religĭoasă, trebue, precum am vĕḑutŭ, înainte de toate să cultivămŭ şi să înăintămŭ represêntaţiunile (ideele) religĭoase. Însă represêntăţiunile se află întru ŭă curgere necontenită, una o scoate pe cea-l'altă din consciinţă. Noĭ am vĕḑutŭ maĭ departe, că noĭ avemŭ nu numaĭ acele represêntăţiunĭ, ce le voimŭ, ci şí de acelea, carĭ nu le voimŭ, de carĭ nu putemŭ scăpá. Însă Dumneḑeŭ, cum am spusŭ, ne a înḑĕstratŭ cu puterea, că putemŭ

---

[1]) Ludwig Strümpel, Psychologische Pädagik, Leipzig 1830, p. 26. Strümpel, Grundriss der Psychologie. Leipzig 1884, p. 57 și 89.

[2]) Dr. Gustav Adolph Lindner Lehrbuch der empirischen Psychologie, 4. Auflage, Wien 1875, p. 65.

direge cursul representăţiunilor, că puterile spirituale prin oare-care timpŭ anumitŭ le putemŭ concentrá spre ŭă representaţiune seaŭ spre unŭ şirŭ de representăţiunĭ. Într'aceasta activitate spirituală sûntemŭ cu atâtŭ maĭ liberĭ, cu cătŭ maĭ multŭ ne scutimŭ de tulburărĭ din afară. De aceasta facultate se folosesce omul, ca măcarŭ din cândŭ în cândŭ să se ocupe numaĭ cu cele dumneḑeĭescĭ, ca într'acestŭ modŭ să-şĭ înoĭească puterile pentru luptele vieţeĭ. Unul dintre mijloacele, prin carĭ devine omul părtaşŭ la această întărire dumneḑeĭească, este rugăciunea, atâtŭ cea privată câtŭ şí cea publică.[1])

Să esăminămŭ maĭ de aproape, ca să vedemŭ, cum — fără privire la însĕmnătatea rugăciunii în sine luată — ar trebuí să fiă rugăciunea publică cu privire la legile desfăşurate ale înrîurinţeĭ reciproce şi ale cursuluĭ ideelor, ca printr'însa vieaţa religĭoasă să se cultive şi să înainteḑe.

Înainte de toate trebue, ca noĭ, trecêndŭ pragul bisericeĭ, să ni concentrâmŭ puterile spirituale. Întrândŭ în biserica, nu ni este ertatŭ a ne ocupá de alte idee decâtŭ de cele-ce aparţinŭ şerviţuluĭ dumneḑeĭescŭ, nu ni este ertatŭ, a ni dá gândurilor cursŭ liberŭ, ci trebuĭe, spre a întrebuinţá ŭă espresiune bisericească, să lăpĕdămŭ toată grija cea lumească. În biserică sûntemŭ dĕtorĭ a gândí numaĭ la Dumneḑeŭ, la poruncile luĭ, la referinţa noastră cătră Dumneḑeŭ. Ce dintre toate aceste este de gânditŭ, în care şirŭ, aceasta atêrnă pe de ŭă parte dela individŭ, pe de alta dela confesĭunea, căriĭ îĭ aparţine elŭ. Dară în genere este aşá, că celŭ-ce ĭa parte la ŭă rugăciune publică comună, nu se cuvine să se lase gândurilor proprie, ci ca toţĭ, câţĭ sûntŭ de faţă să urmărească acele-şĭ idee. Cum este sciutŭ, liturgia ni înfăţişaḑă vieaţa şi activitatea luĭ Isusŭ şí mântuirea noastră. În timpul înfăţişăriĭ acesteĭ nu avemŭ voĭă, a ne dá gândurilor noastre despre vieaţa şi activitatea luĭ Isusŭ, ci noĭ sûntemŭ dĕtorĭ a urmărí acela-şĭ şirŭ de idee, care-'lŭ prescrie liturgia. Noĭ sûntemŭ dĕtorĭ a urmá cu înţĕlesŭ din propusecĭune în propusecĭune, din acţiune în acţiune.

---

[1]) Max Reischle, Ein Wort zur Contraverse über die Mystik in der Theologie. Freiburg i. B. 1886. „Ich bedauere, dass ich mich nicht auf irgend eine theologische Untersuchung über das Wesen der christlichen Andacht (Erbauung) beziehen kann; eine solche Untersuchung, welche namentlich auf Grund einer kritischen Sichtung der vorhandenen ascetischen Literatur sehr interessiren und gewinnreich werden könnte, steht meines Wissens noch aus.“ Cumcă şi în biserica noastră lipsesce aşa unŭ opu stă fără orĭ-ce îndoĭeală. Aşŭ avé ŭă îndestulare deosebită, dacă acestu articul ar dá ansa, ca aşa unŭ opŭ să se compună în sinul bisericeĭ noastre spre înflorirea eĭ.

Spre a ușurá aceasta concentrare a puterilor spirituale, a introdusŭ biserica, ca ideele să se reproducă prin iritățiunile simțurilor referițive. Spre acestŭ scopŭ se citesce, se cântă, se plinescŭ fapte simbolice.

S'ar puté face obĭepțiunea, cum-că cu privire la mobilitatea cea mare a represêntățiunilor așá ŭă concentrare a puterilor spirituale este cu putința numaĭ la rugăcĭunea privată a omuluĭ, eară nu la rugăcĭunea publică comună.

Obĭepțiunea s'ar face cu totŭ dreptul, dacă din ceĭ adunațĭ la biserică unĭĭ s'ar rugá, eară alțiĭ s'ar purtá cu gândurile lor cine scie pe unde afară de biserică, ceea-ce s'ar puté cití și în fețele lor, apoĭ eară alțiĭ ar vorbí între ŭă-l'altă și s'ar desfetá, ca și cândŭ n'ar maĭ stá în biserică, ci într'ŭă casă privată. Dacă s'ar purtá așá oamenĭĭ în biserică în timpul servițuluĭ dumnedeĭescŭ, apoĭ n'ar aflá nime ḑidire în biserică. Fiă-care sufletŭ evlaviosŭ s'ar simțí jignitŭ în simțimintele sale cu așá ŭă purtare. Servițul dumnedeĭescŭ s'ar numí așá, dară n'ar fi servițŭ dumnedeĭescŭ. Diferința cea mare în privința purtărĭĭ oamenilor la servițul dumnedeĭescŭ o putemŭ vedé chĭarŭ la aceea-șĭ confesĭune a aceluĭa-șĭ orașŭ, dacă se află într'însul maĭ multe biserice. Dară maĭ alesŭ dă în ochĭ aceasta diferință în privința purtărĭĭ oamenilor la servițul dumnedeĭescŭ, dacă compărămŭ felĭurite confesĭunĭ între ŭă-l'altă. Se înțelege, că nu gândimŭ la diferințele, carĭ resultă din diferința dogmatică. Și a face astŭ-felĭŭ de compărățiunĭ este cu atâtŭ maĭ ușorŭ, cu câtŭ în ḑiŭa de a-ḑĭ ni este cu putința a trece prin toată Europa în decursŭ de puține lune. Într'așá ŭă călĕtoriă putemŭ vedé biserice, carĭ sûntŭ ținute atâtŭ de curate, încâtŭ nu se maĭ poate maĭ bine, putemŭ vedé adunărĭ relegĭoase, la carĭ credincĭoșiĭ se strîngŭ așá de punctualŭ, ca și cândŭ ar vení la școală. După-ce a trecutŭ timpul, ce este hotărîtŭ, ca să se adune, ușele bisericeĭ le încuĭă și pentru-ca să nu se tulbure servițul dumnedeĭescŭ, nu-lŭ maĭ lasă pe nime din ceĭ-ce vinŭ tărḑiŭ să între în biserică. Biserica nicĭ nu o părăsesce nime, pênă-ce nu se gătesce servițul dumnedeĭescŭ.

Eară în alte biserice vòm aflá, că de anĭ nu-sŭ măturate, că părețiĭ sûntŭ plinĭ de păingênișŭ,[1]) că preoțiĭ facŭ servițul dumne-

[1]) Dr. Joseph Amberger, Pastoraltheologie, Regensburg. New-York & Cincinnati 1868. II. Bd. p. 971: „Ach, welche Gräuel muss nicht oft der Herr schauen in seinem Hause! Die Wände der Kirche durch Spinngewebe entstellt, die Altäre und Bilder mit Staub bedeckt, der Fussboden voll Schmutz,

ḑeĭescŭ în ornate rupte, că credincĭoşiĭ în decursul şerviţuluĭ dumneḑeĭesŭ neîncetatŭ unii vinŭ eară alţiĭ se ducŭ, că ceĭ-ce maĭ rĕmânŭ în biserică, vorbescŭ între ŭă-laltă şi petrecŭ, ca şí cândŭ n'ar fi în biserică.

Fiinţa şerviţuluĭ dumneḑeĭescŭ publicŭ o cere, ca purtarea credincĭoşilor în biserică să contribuĭă la ḑidire reciprocă. Ceĭ-ce sûntŭ de faţă la aşa ŭă adunare, sûntŭ dĕtorĭ să fiă unŭ trupŭ şi unŭ sufletŭ. Eĭ sûntŭ dĕtorĭ să urmărească în timpul şerviţuluĭ dumneḑeĭescŭ acele-şĭ idee, să urmeḑe şerviţuluĭ dumneḑeĭescŭ cu atenţiune şi pe înţĕlesŭ. Aşá ŭă rugăcĭune este ŭă rugăcĭune comună, aşá unŭ şerviţŭ dumneḑeĭescŭ trebuĭe să aducă roduri bine-cuvêntate, dacă se vor împliní şí cele-l'alte condiţiunĭ, carĭ constituĭescŭ vieaţa religĭoasă, căcĭ activitatea întelectualŭ seaŭ representativă este, precum s'a ḑisŭ susŭ, numaĭ unŭ elemêntŭ alŭ vieţeĭ religĭoase.

(Va urmá.)

---

die Paramente im erbärmlichsten Zustande, die Kirchenwäsche, selbst die Corporalien, auf welche der Leib des Herrn gelegt wird, unreinlich bis zum Ekel! Wird nicht über solche Sorglosigkeit, solche Unehrerbietigkeit, solch ungläubiges Benehmen der Herr im gerechten Zorn entbrennen?“

Omiliele sântului Ioanŭ Chrisostomŭ la epistola cătră Romani.

(Urmare.)

Omilia trei-spră-ḑecea.

Versŭ 14. „Căcĭ scimŭ, că legea este spiretuală, eară eu sûntŭ trupescŭ, vêndutŭ sub pĕcatŭ.“

I. După-ce a ḑisŭ, că s'aŭ iscatŭ marĭ rele, că pĕcatul, prinḑêndŭ la putere, a devenitŭ maĭ tare decâtŭ legea, că s'a întêmplatŭ contrariul dela ceea ce rîvnĭá legea, şi după-ce l'a aruncatŭ pe ascultătoriŭ n mare îndoĭeală, spune apoĭ şí causa, pe temeiul căreĭa s'aŭ întêmplatŭ acestea, liberândŭ maĭ ântăiŭ legea de prepusŭ rĕŭ. Ca să nu creadă ádecă cine-vá, că legea ar fi causa acestor rele, cândŭ aude, că pĕcatul şĭ-a luatŭ causă prin poroncă, şi că. cândŭ a venitŭ ea (legea), pĕcatul a reînviĭatŭ şi că printr'ênsa elŭ a sedusŭ şi a omoritŭ, de aceea pune maĭ ântăiŭ pentru lege ŭă apĕrare de mare valoare, liberând'-o nu numaĭ de acusare, ci atribuindu-ĭ şí cea maĭ mare laudă. Şi aceasta laudă nu o face elŭ ca ŭă concesiune din parte-ĭ, ci ca ŭă părere comună. „Căcĭ,“ ḑice, „s c i m ŭ, că legea este spiretuală.“ Ca şí cândŭ ar fi ḑisŭ: acesta-ĭ unŭ lucru mărturisitŭ şi lămuritŭ, că-ĭ spiretuală; atâta-ĭ ea de departe, de a fi causa pĕcatuluĭ şi culpabilă de relele întêmplate. Şi uĭtă-te, cum o libereaḑă elŭ nu numaĭ de acusare, ci-ĭ atribue şí toată lauda. Căcĭ ḑicêndŭ, că-ĭ spiretuală, arată, că ea este învĕţătoriul virtuţiĭ şi duşmanul rĕutăţiĭ; căcĭ a c e e a s t a însamnă, că-ĭ spiretuală. ádecă, că stă departe de toate pĕcatele; asta a şí făcut'-o legea, înfricândŭ, mustrândŭ, pedepsindŭ, îndreptândŭ, stătuindŭ la toate cele-ce se ţinŭ de virtute. Ar întrebá cine-vá: de unde a eşitŭ pĕcatul, dacă învĕţătoriul a fostŭ aşá de minunatŭ? Dela uşurĕtatea învĕţăceilor. De aceea a şí adaosŭ, ḑicêndŭ: „eară eŭ sûntŭ trupescŭ,“ îndegetându-lŭ pe omul celŭ-ce a trăitŭ sub lege şi înainte de lege. „Vêndutŭ sub pĕcatŭ“ cu moartea, ḑice elŭ, a întratŭ şí ceata páti-

melor. Cândŭ a devenitŭ ádecă trupul muritoriŭ, a primitŭ numaĭ decâtŭ pofta, urgia, întristarea şi toate cele-l'alte, carĭ aŭ avutŭ lipsă de multă înţĕlepcĭune, că nu, rĕvĕrsându-se ele în noĭ, să înece mintea în abisul pĕcatuluĭ. Şi âncă ele singure nu eráŭ pĕcatŭ; dară neînfrênata lor trecere preste mesură, asta l'a produsŭ. Pofta ădecă, ca să aducŭ numaĭ unŭ esêmplu dintr'acestea, nu'ĭ pĕcatŭ; dar' cândŭ a întrecutŭ ea mĕsura, şi nu vre să remâĭă între márginile legiĭ căsătorescĭ, ci sĕ ia pe urma femeĭelor străine, atuncĭ ea devine preacurviă, dar' nu prin poftă, ci prin lăcomia eĭ. Şi ĭa sama la înţĕlepcĭunea luĭ Paulŭ! După-ce a lăudatŭ legea, a alergatŭ ràpede la timpul de maĭ înainte, ca, arĕtându, cum erá genul nostru atâtŭ atuncĭ, câtŭ şí cândŭ a primitŭ legea, să lămurească, că prisorul graţieĭ erá necesarĭŭ, ceea-ce pretutindene ĭ-a fostŭ a minte s'o probeḑe. Căcĭ cândŭ ḑice elŭ „vêndutŭ sub pĕcatŭ,“ nu ḑice numaĭ de ceĭ-ce sûntŭ în lege, ci şí de ceĭ-ce aŭ trăitŭ înainte de lege şi de oamenii, ceĭ-ce eráŭ la începutŭ. Apoĭ spune eiŭ şí modul acesteĭ vêndărĭ şi trădărĭ.

Versŭ 15. „Căcĭ ceea-ce facŭ,“ ḑice elŭ, „nu cunoscŭ.“

Ce însamnă: „eŭ nu cunoscŭ?“ Eŭ nu sciŭ. Şi cândŭ s'a întêmplatŭ asta? Nimene doară şi nicĭ ŭă-dată n'a pĕcătuitŭ în nesciinţă. Veḑĭ, cum ar urmá miĭ de absurdităţĭ, dacă n'am alege espresiunile cu reverinţă cuvenită şi n'am luá în privire scopul apostolului? Dacă aŭ pĕcătuitŭ eĭ ádecă din nesciinţă, n'aŭ fostŭ demnĭ nicĭ de pedeapsă. Precum a ḑisŭ şí maĭ sus „fără lege, pĕcatul erá mortŭ,“ nearĕtând'-o asta, că aŭ pĕcătuitŭ din nesciinţă, ci că aŭ sciutŭ, darŭ nu aşá de acuratŭ; de aceea aŭ şí fostŭ eĭ pedepsiţĭ, dar' nu aşá de aspru; şi eară-şĭ: „eŭ n'aşŭ fi cunoscutŭ pofta,“ nearĕtândŭ nesciinţă totală, ci îndegetându, (că nu aveáŭ) cunoscinţa cea maĭ acurată, a ḑisŭ eară-şĭ că (legea) „a lucratŭ în mine toată pofta,“ neḑicêndŭ, că poroncă a produsŭ pofta, ci că pĕcatul a adaosŭ prin poroncă la îmmulţirea pofteĭ; astŭ-felĭŭ şí aicĭ nu cúgetă elŭ la ŭă nesciinţa totală, cândŭ ḑice: „căcĭ ceea-ce facŭ, nu cunoscŭ“ pentru-că cum s'ar bucurá de legea luĭ D-ḑeŭ după omul celŭ din lăîntru? Decĭ ce însamnă „eŭ nu cunoscŭ?“ Elŭ vre să ḑică: eu-sŭ în întunericŭ, eu-sŭ suprinsŭ, eu-sŭ în nedumerire, eŭ, nu sciŭ cum, sûntŭ încelatŭ, precum sûntemŭ deprinşĭ şí noĭ a ḑice, nu sciŭ, cum de a venitŭ cutare seaŭ cutare aşá de ràpede, nedându-ni pe faţă nesciinţă, ci vĕḑêndŭ oare-şĭ-care suprindere, împresurare şi urmărire. „Căcĭ nu facŭ ceea-ce voĭescŭ, ci ceea-ce urĕscŭ, aceea facŭ.“ Cum de nu cunoscĭ, ceea-ce facĭ? Căcĭ, dacă vreĭ binele,

şi urĕscĭ rĕul, apoĭ însamnă asta ŭă cunoscinţă deplină. De aicĭ se vede, că şí cuvintele: „ceea-ce nu voĭescŭ“ elŭ le-a spusŭ, nu ca să nimicească voĭă liberă, nicĭ înducêndŭ oare-şĭ-care constringere. Căcĭ dacă n'am pĕcătuí noĭ de bună voĭă, ci din constringere, atuncĭ istoria despre pedepsele de maĭ 'nainte n'ar avé nicĭ unŭ înţĕlesŭ. Dar' precum n'a arĕtatŭ elŭ nesciinţă, cândŭ ḑice: „eŭ nu cunoscŭ,“ ci ceea-ce am spus'-o acuma, aşá şí cândŭ a adaosŭ cuvintele: „ceea-ce nu voĭescŭ“ n'a arĕtatŭ constringere, ci numaĭ ca să nu laude cele făcute, pentru-că dacă n'ar fi arĕtat'-o asta prin cuvintele: „ceea-ce nu voĭescŭ, aceea facŭ,“ cum de n'a adaosŭ: ci aceea facŭ, pentru care sûntŭ necesitatŭ şi constrînsŭ? Pentru-că aceasta stă în contra voĭeĭ şi libertăţiĭ. Acuma n'a ḑis'-o elŭ însă asta, ci în locul eĭ a pusŭ: „ceea-ce urĕscŭ“ c'a să cunoscĭ, ca cu cuvintele „ceea-ce nu voĭescŭ“ n'a nimicitŭ elŭ libertatea. Decĭ ce însamnă „ceea-ce nu voĭescŭ?“ Ceea-ce nu laudŭ, ce nu aprobŭ, ceea-ce nu ĭubescŭ; şi de comparare a adaosŭ şí cele următoarĭe, ḑicêndŭ: „ci ceea-ce urĕscŭ, aceea facŭ.“

Versŭ 16. „Eară dacă facŭ, ceea-ce nu voĭescŭ, consimţescŭ cu legea, că este bună.“

II. Veḑĭ, cum nu s'a stricatŭ mintea pênă acuma âncă, ci şĭ-a pĕstratŭ prin faptă propria nobilitate? Căcĭ dacă s'a şí întorsŭ spre rĕutate, s'a întorsŭ urînd'-o, ceea-ce este lauda cea maĭ mare, atâtŭ pentru legea firească câtŭ şí pentru cea scrisă. Cum-că legea-ĭ bună, ḑice elŭ, se cunoasce din cele, cu carĭ mĕ acusŭ eŭ însu-mĭ, neascultândŭ de lege şi urîndŭ fapta asta (neascultarea legiĭ); şi dacă este legea causa pĕcatuluĭ, cum ar urî faptele poroncite de dînsa acela-ce află plăcere într'însa? „căcĭ consimţescŭ — ḑice elŭ — cu legea, că este bună.“

Versŭ 17. „Acuma însă nu maĭ facŭ eŭ maĭ multŭ aceea, ci pecatul, carele locuĭesce în mine.“

Versŭ 18. „Căcĭ sciŭ, că nu locuĭesce în mine, ádecă în corpul meŭ, aceea-ce este bunŭ.“

Pe acestŭ locŭ se băsaḑă, ceĭ-ce dispreţuĭescŭ carnea şi n'o recunoscŭ de creăcĭunea luĭ D-ḑeŭ.*) Decĭ ce să ḑicemŭ? Ceea-ce am ḑis'-o şí maĭ înainte, vorbindŭ de lege, că precum reduce elŭ (ap.) acoló totul la pĕcatŭ, astŭ-felĭŭ şí aicĭ. Elŭ n'a ḑisŭ ádecă, că carnea o lucră aceea, ci chĭarŭ contrarĭul, că „n'o facŭ eŭ maĭ multŭ aceea,

*) Aceştĭa au fostŭ Manicheiĭ.

ci pĕcatul, care locuĭesce în mine.“ Dacă ḑice însă, că într'ênsa (carne) nu locuĭesce binele, apoĭ asta âncă nu-ĭ ŭă acusă a cărniĭ, pentru-că împregĭurarea, că binele nu locuĭesce într'însa, nu arată, că ea este rea. Noĭ mărturisimŭ, că carnea e de maĭ puţină văloare şi stă maĭ pre josŭ decâtŭ sufletul, dar' nu, că-ĭ e contrarĭă seaŭ duşmană seau rĕutăcĭoasă, ci precum citera citaristuluĭ şi naĭea cârmacĭuluĭ, aşá este supusă şi carnea sufletuluĭ; ele (citera şi naĭea) nu sûntŭ contrarĭe celor-ce le poartă şi le întrebuinţaḑă, ci foarte folositoarĭe, dar' nu de asemene onoare ca şí artistul. Decĭ precum nu dispreţuĭesce cine-vá lucrurile aceste, dacă ḑice, că arta nu ḑace în citeră, nicĭ în naĭeă, ci în cârmacĭŭ şi în citaristŭ, ci arată numaĭ distânţa cea mare dintre artistŭ şi artă: aşá n'a dispreţuitŭ nicĭ Paulŭ corpul, cândŭ a ḑisŭ, că „binele nu locuĭesce în carnea mea“, ci a arĕtatŭ preferinţa sufletuluĭ. Sufletul doară este acela, căruĭa îĭ e încredinţată toată cârmuirea şi cântarea pe citeră; ceea-ce arată aicĭ şí Paulŭ, atribuindŭ sufletului autoritatea. Şi dispărţindu-lŭ pre omŭ în cestea doaŭĕ, în sufletŭ şi corpŭ, ḑice, că carnea stă maĭ pre josŭ cu privire la minte, că-ĭ lipsită de cugetare, şi că-ĭ pasivă, ear' nu activă, sufletul însă e maĭ înţĕleptŭ, poate pricepe, ce-ĭ de făcutŭ şi ce nu-ĭ de făcutŭ, însă nu-ĭ destulŭ de tare, ca să domnească calul, precum voĭesce, ceea-ce nu poate fi acusă pentru corpŭ, ci şi pentru sufletŭ, care scie ceea-ce trebue de făcutŭ, dar' nu esecută cele-ce ĭ-se parŭ (că trebue făcute). „Ca a voí, se află în mine — ḑice elŭ — eară a face binele, nu aflu.“ Ḑicêndŭ aicĭ eară-şĭ „nu aflu“, nu înţĕlege ŭă nesciinţă, ŭă îndoiĕală, ci oare-şĭ-care daună şi urmărire din partea pĕcatuluĭ, ceea-ce arată şí maĭ lămuritŭ în adaosul

Versŭ 19. Că nu facŭ binele, care-lŭ voiescŭ, ci rĕul, care nu-lŭ voiescŭ, acela-lŭ facŭ.“

Versŭ 20. „Eară de facŭ aceea ce nu voiescŭ, nu o facŭ eŭ aceasta, ci pĕcatul, carele locuiesce în mine “

Veḑĭ „cum a disfăcutŭ elŭ atâtŭ fiinţa sufletuluĭ, câtŭ şi a corpuluĭ de acusă şi a pusŭ totul pe sama faptelĭ rele? Căcĭ dacă nu voĭesce elŭ rĕul, sufletul e scăpatŭ, şi dacă elŭ singurŭ n'o face aceasta, liberatŭ e şí corpul şí toată treaba cade pe sama voinţeĭ rele. Fiinţa sufletuluĭ ádecă a corpului şi a voinţeĭ nu este aceea-şĭ, ci cele dintăĭŭ sûntŭ faptele luĭ Dumneḑeŭ, cea de pe urmă însă este ŭă mişcare eşită din noĭ înşi-ne în direpcĭunea, în care voinţa s'o îndreptămŭ. Voinţa ni-ĭ înnăscută şi-ĭ dela D-ḑeŭ, dară astŭ-felĭŭ de voinţa e proprietatea noastră şi a cugetuluĭ nostru.

Versu 21. „Deci eŭ aflu legea, că voindŭ eŭ a face binele, reul se află în mine.“

Întunecate sûntŭ cuvintele aceste; deci, ce însamnă ele? Eŭ laudŭ legea — voïesce elŭ să ḑică — după consciinţă, şi aflu, că ea îmi ajută, voindŭ a face binele, şi-ï dă pinteni acesteï voinţe; căci precum aflu eŭ plăcere într'ênsa, astŭ-felïŭ aprobeaḑă şí ea cugetarea mea. Veḑi, cum arată elŭ, că cunoscinţa bineluï şi a rĕuluï dela începutŭ a tostŭ împlântată în noï, şi că legea luï Moisi laudă pe de ŭă parte astă cunoscinţă, pe de altă parte este legea lăudată de cunoscinţă? Elŭ n'a ḑisŭ maï susŭ: eŭ sûntŭ învĕţatŭ de lege, ci „eŭ consimţescŭ cu legea,“ nicï n'a ḑisŭ: eŭ sûntŭ crescutŭ de dênsa, ci „eŭ aflu plăcere într'ênsa.“ Dar' ce însamnă: „eŭ aflu plăcere într'ênsa (συνήδομαι)?“ Eu-sŭ înţĕlesŭ cu dênsa ca cu unŭ lucru bunŭ, precum şí cu mine însu-mï, cândŭ voïescŭ să facŭ, ce-ï bine. Aşá-dară a voí binele şi a nu voí rĕul, nï-a fostŭ din începutŭ împlântatŭ de susŭ; după-ce a venitŭ însă legea, s'a facutŭ pe de ŭă parte în cele rele acusătorïul maï multora, pe de altă parte în cele bune lăudătorïŭ de lucrurï maï marï. Veḑi, cum îï concede elŭ legiï pretutindene numaï oară-şï-care întindere şi şí adaogere, maï multŭ însă nimicŭ? Căcï dacă şí laudă ea, dacă şí e mulţĕmită cu mine şi vre binele, rĕul însă totŭ stă loculuï şi acţiunea luï nu-ï nimicită. Aşá-dară devine legea pentru celŭ-ce-şï propune să facă ce-vá bine numaï unŭ soţŭ, întru câtŭ amêndoï urmărescŭ aceea-şï ţintă. După-ce a pus'-o asta în modŭ nelămuritŭ, păşindŭ maï departe, o esplică şï-o face maï lămurită, arĕtândŭ, cum stă rĕul lipitŭ (παράκειται), şi cum îï stă legea într'ajutorïŭ celuï-ce voïesce să facă binele.

Versu 22. „Că me veselescŭ“ — ḑice elŭ — „în legea luï D-ḑeŭ după omul celŭ din lă-întru.“ Binele ádecă, ḑice elŭ, l'am cunoscutŭ eŭ şi înainte de asta, şi aflându-lŭ depusŭ şí în scripture, îlŭ laudŭ.

Versu 23. „Dar' vĕdŭ altă lege în membrele me e, luptându-se contra legiï minţiï mele.“

III. Păcatul l'a numitŭ elŭ aicï eară-şï lege, care se luptă în contra, nu după demnitatea luï, ci cu privire la supunerea cea mare a celora-ce o urmeaḑă. Precum numesce elŭ ádecă pre mamona domnŭ şi pântecele D-ḑeŭ, nu după propria lor demnitate, ci după sclăvia cea mare a celora-ce li-se supunŭ, aşá a numitŭ şí aice păcatul lege, cu privire la aceïa-ce îï şerbescŭ astŭ-felïŭ şi se temŭ să-lŭ părăsască, precum se temŭ să părăsască legea ceï-ce aŭ primit'-o. Această (lege) — ḑice elŭ — stă în contra legiï firescï, căcï a s t a

însamnă „legii minţii mele.“ Şi în cele următoarie înduce ŭă ordine de bătaiă şi ŭă luptă, şi-i opune legii firesci unŭ rĕsboiŭ întregŭ. Legea luĭ Moĭsi ádecă a fostŭ adaosă maĭ tărdiŭ ca unŭ prisosŭ. Totu-şĭ însă atâtŭ aceasta cătŭ şí aceea, una învĕţându, alta lăudându cele trebuincĭoase, n'aŭ împlinitŭ lucruri marĭ în astă luptă; atâtŭ de mare e tirănia pĕcatuluĭ, după-ce elŭ a învinsŭ şi a câştigatŭ precumpenire. Asta o arată Paulŭ şi îndegeteadă lupta perdută, cândŭ ḑice: „Dar' vĕdŭ altă lege luptându-se contra legii minţii mele şi facêndu-mĕ şerbŭ.“ Şi elŭ n'a ḑisŭ simplu: învingêndu-mĕ, ci „făcêndu-mĕ şerbŭ legii pĕcatuluĭ.“ N'a ḑisŭ: îmboldirii carnii, nicĭ: firii cărnii, ci „legii pĕcatuluĭ“, ádecă tiránieĭ, puterii luĭ. Dar' cum de ḑice: „care este în membrele mele?“ Şi ce însamnă asta? Aceasta nu face membrele, ca să fiă ele pĕcatŭ, ci maĭ vêrtosŭ le desparte de pĕcatŭ, căcĭ alta e ceea-ce se află în ce-vá, şi alta ceea, în care se află acelŭ ce-vá. Precum nu e rea poronca, deşí printr'ênsa pĕcatul şĭ-a luatŭ ansă, aşá nicĭ firea cărnii, deşí printr'ênsa se luptă elŭ contra noastră, de-oare-ce astŭ-felĭŭ şí sufletul va fi rĕŭ, şi elŭ cu atâta maĭ multŭ, pentru-că e domnul faptelor. Dar' asta nu se poate, de bună samă că nu! Căcĭ dacă a pusŭ mâna unŭ tiranŭ şi unŭ hoţŭ pe ŭă casă minunată şi pe palate regescĭ, apoĭ fapta asta nu-ĭ vina caseĭ, ci toată acusarea cade asupra acelora-ce aŭ făcutŭ astŭ-felĭŭ de lucruri. Dar' duşmanii adevĕruluĭ căḑêndŭ cu nepietatea lor în mare nebuniă, n'o simţescŭ asta. Şi eĭ nicĭ nu acusă numaĭ carnea, ci defaimă âncă şí legea, deşí dacă-ĭ unŭ rĕŭ carnea, legea e unŭ bine, pentru-că-ĭ înamicul şi contrariul aceleĭa. Dacă însă nu-ĭ legea unŭ bine, apoĭ e carnea unŭ bine, pentru-că ea după părerea acelora se luptă şi se ceartă (cu legea). Decĭ cum potŭ eĭ ḑice, că amêndoaŭĕ sûntŭ ale diavoluluĭ, admiţêndŭ, că-sŭ contrarie între ŭă-l'altă? Veḑĭ, că pe lângă nepietate, câtŭ de mare este şí nebunia! Dar' învĕţăturele biserieeĭ nu-sŭ astŭ-felĭŭ, ci ea condamnă numaĭ pĕcatul şi ḑice, că âmbe legile date de D-ḑeŭ, atâtŭ cea firească câtŭ şi a luĭ Moisi, sûntŭ duşmanul pĕcatuluĭ, nu alŭ cărnii, şi nicĭ, că carnea este pĕcatŭ, ci maĭ vîrtosŭ unŭ lucru alŭ luĭ D-ḑeŭ şi potrivitŭ pentru noĭ spre virtute, numaĭ dacă sûntemŭ trejĭ.

Versu 24. „Ticălosŭ omŭ ce sûntŭ! cine me va scoate din corpul morţii acesteia.“

Vĕḑut'-aĭ, câtŭ de mare e tirănia rĕutăţii, că învinge chiarŭ mintea, care află plăcere în lege? Elŭ voiesce să ḑică, că nimene nu poate

spune: pĕcatul mĕ ţine în mână pe mine, celŭ-ce urĕscŭ legea şi mĕ întorcŭ dela ea; căcĭ eu-sŭ mulţămitŭ şi consimţescŭ cu ea, şĭ-mĭ ĭaŭ refugiul la dênsa, ea însă totu-şĭ nu mĕ poate mântui, chĭarŭ nicĭ cândŭ îmĭ ĭaŭ refugĭul la ea, Christosŭ însă l'a mântuitŭ şi pe celŭ-ce fugĭá de Dênsul. Veḑĭ, câtŭ de mare e prisosinţa graţieĭ? Dar' apostolul asta n'a spus'-o aşá. Elŭ numaĭ suspină şi tare se váĭetă ca unul, ce e părăsitŭ de ajutorĭŭ; arată prin desperarea sa puterea luĭ Christosŭ şi ḑice: „Ticălosŭ omŭ, ce sûntŭ! cine mĕ va scoate din corpul acesteĭ morţĭ.“ Legea n'a pututŭ, consciinţa n'a fostŭ de ajunsŭ, deşí eŭ am lăudatŭ binele, şi nu numaĭ l'am lăudatŭ, ci m'am luptatŭ chĭarŭ contra rĕuluĭ. Căcĭ cu cuvêntul „luptându-se,“ a arĕtatŭ, că elŭ se şí luptă. De unde să viĭă dară sperânţa mântuirĭĭ? „Mulţămescŭ luĭ D-ḑeŭ — ḑice elŭ — prin Isusŭ Christosŭ Domnul nostru.“ Veḑĭ, cum a aretatŭ elŭ, că sosirea graţieĭ erá necesarĭă şi că binefacerile sûntŭ comune Părinteluĭ şi Fĭiuluĭ? Căcĭ, dacă-ĭ şí mulţămesce Părinteluĭ, totu-şĭ causătorĭul acesteĭ mulţămirĭ e şí Fĭĭul. Cândŭ îlŭ auḑí însă ḑicêndŭ: „cine mĕ va scoate din corpul acesteĭ morţĭ?“ să nu creḑĭ, că elŭ acusă carnea. Căcĭ nicĭ n'a ḑisŭ: corpŭ alŭ pĕcatuluĭ, ci corpŭ alŭ morţiĭ, ádecă corpŭ muritorĭŭ, cuprinsŭ de moarte, nu care a născutŭ moartea, ceea-ce este ŭă probă, nu de rĕutatea cărniĭ, ci de dauna, ce a suferit'-o. Ca şi cândŭ ar ḑice cine-vá, fiindŭ prinsŭ de barbarĭ, ca e alŭ bărbarilor, nu pentru-că doară e bărbarŭ, ci pentru-că e în puterea lor, aşá se ḑice, că şí corpul e alŭ morţiĭ, pentru-că a fostŭ în puterea eĭ, nu pentru-că a ajuturat'-o. De aceea nicĭ nu voĭesce elŭ să fiă scăpatŭ de corpŭ, ci de corpul muritorĭŭ, îndegetându, ceea-ce adese a spusŭ, că corpul a fostŭ supusŭ pátimelor şi uşorŭ accesibilŭ pentru pĕcatŭ.

IV. Şi-ar întrebá cine-vá, dacă tirănia pĕcatuluĭ înainte de graţiă a fostŭ atâtŭ de mare, apoĭ oare de ce aŭ fostŭ pedepsiţi ceĭ-ce aŭ pĕcătuitŭ? Pentru-că lor li sĕ poronciseră astŭ-felĭŭ de lucrurĭ, ce se puteáŭ împlini, deşí domnĭá pĕcatul. Căcĭ nicĭ nu-ĭ trăgeá (pre Iudeĭ legea mosaică) la culmea vieţeĭ (morale), ci li permiteá să fiă părtaşĭ şí de averĭ, nu împedecá să se folosască şí de maĭ multe muĭerĭ, pe lângă dreptate să se folosască şí de mâniă şi să guste între márginile bine-cuviinţeĭ şi ŭă vieaţă luxurioasă; ba aşá de mare erá concesiunea eĭ, că legea scrisă cereá chĭarŭ maĭ puţinŭ decâtŭ dieta legea firească. Legea firiĭ ádecă poroncĭá, că unŭ bărbatŭ să aibă neîncetatŭ numaĭ ŭă muĭere, ceea-ce a arĕtatŭ şí Christosŭ, cândŭ a ḑisŭ că: „celŭ-ce

ĭ-a facutŭ pre eĭ din începutŭ, bărbatŭ şi femeĭă ĭ-a făcutŭ pre eĭ.“[1]) Legea luĭ Moĭsi însă nicĭ nu împedecá pe una a o respinge şí pe alta a o luá, nicĭ nu oprĭá a avé doaŭĕ de ŭă dată. Afară de asta poate vedè ver-cine, că ceĭ din vechime aŭ împlinitŭ şí altele maĭ multe, decâtŭ sûntŭ în lege. fiindŭ învĕţaţĭ de legea firească. Aşá-dară ceĭ-ce aŭ trăitŭ în vechĭul Testămêntŭ, n'aŭ suferitŭ nicĭ ŭă daună, fiindu-lĭ împusă ŭă lege atâtŭ de moderată. Şi dacă şí astŭ-felĭŭ n'aŭ pututŭ învinge, culpa li-ĭ uşurĕtatea de minte. De aceea mulţămesce şi Paulŭ, că neesăminândŭ Christosŭ nimicŭ din aceste, nu numaĭ că n'a cerutŭ socoteală pentru ale noastre pĕcate, ci ne a făcutŭ şi apţĭ de ŭă cale maĭ lungă. De aceea ḑice: „Mulţămescŭ D-ḑeuluĭ meŭ prin Isusŭ Christosŭ. Şi lăsândŭ de ŭă parte mântuirea mărturisită, trece dela cele probate acum la alta ce-vá maĭ mare, ḑicêndŭ, că noĭ nu numaĭ că am scapatŭ de cele de maĭ nainte, ci că nu putemŭ fi cuprinşĭ de ele nicĭ pentru viitorĭŭ.

CAPŬ VIII.

Versŭ 1. „Căcĭ nicĭ ŭă condemnare“ — ḑice elŭ — „nu este acuma celor în Christosŭ Isusŭ, carĭ nu âmblă după corpŭ.“

Dar' asta n'a spus'-o elŭ maĭ nainte, pênă-ce n'a amintitŭ eară-şĭ de starea cea vechĭă. Căcĭ maĭ întâĭŭ a ḑisŭ: „Aşá-dară şerbescŭ eu acuma cu mintea legiĭ luĭ D-ḑeŭ, eară cu corpul legiĭ pĕcatuluĭ“ şi apoĭ a adaosŭ: „căcĭ nicĭ ŭă condemnare nu este acuma celor în Christosŭ Isusŭ.“ Maĭ departe, fiindŭ-că ĭ-a venitŭ în minte, că mulţĭ pĕcătuĭescŭ şi după botedŭ, de aceea se grăbesce la asta. Şi nu ḑice simplu: „celor în Christosŭ Isusŭ, ci celor-ce nu âmblă după corpŭ,“ arĕtândŭ, că toate cele-l'alte urmeaḑă din uşurĕtatea noastră; căcĭ acuma e cu putinţă a nu âmblá după corpŭ, atuncĭa însă erá greŭ. Aceea-şĭ o probeaḑă apoĭ în altŭ modŭ, ḑicêndŭ în cele următoarie:

Versŭ 2. „Căcĭ legea Spiretuluĭ vieţeĭ m'a liberatŭ pre mine, numindŭ aicĭ lege a Spiretuluĭ, Spiretul.

Căcĭ precum ḑice, că pĕcatul e lege a pĕcatuluĭ, aşá e şi Spiretul lege a Spiretuluĭ. Astŭ-felĭŭ a numitŭ elŭ şí legea luĭ Moisi, ḑicêndŭ: „căcĭ scimŭ, că legea este spiretuală:“ ḑecĭ care-ĭ deosebirea? Mare şi nemĕsurată; aceea ádecă e spiretuală, asta însă e legea Spiretuluĭ. Şi care-ĭ deosebirea între aceste espresiunĭ? Că aceea a fostŭ numaĭ dată de Spiretul, asta însă li dărucesce, celor-ce o primescŭ, pre Spiretul în mĕsura cea maĭ mare. De aceea a şí numit'-o legea vieţeĭ,

[1]) Mat. 19. 4.

de deosebire de cea a pĕcatuluĭ, nu de cea mosaică. Căcĭ, cândŭ ḑice: „ea m'a liberatŭ de legea pĕcatuluĭ şi a morţiĭ“ nu vorbesce aicĭ de legea luĭ Moisi, pentru-că nicăiriĭ n'o numesce legea aceasta, lege a pĕcatuluĭ; şi cum s'ar puté asta, după-ce ádese-orĭ a numit'-o sântă şi dreaptă şi duşmanul pĕcatuluĭ, pe aceea însă luptătoarĭă contra legiĭ minţiĭ? Acestŭ resboiŭ greŭ l'a adusŭ ádecă la cápĕtŭ graţia Spiretuluĭ, omorîndŭ pĕcatul şi făcêndu-ni noaŭĕ lupta maĭ uşoară, şi încununându-ne maĭ întâiŭ, ne-a condusŭ apoĭ cu multŭ ajutorĭŭ la câmpul de luptă. Şi precum face (apost) totŭ-dea-una, trecêndŭ dela Fiĭul la Spiretul şi dela Spiretul la Fiĭul şi la Tatăl, şi reduce toate ale noastre la treime, aşá o face elŭ aceasta şí aicĭ. După-ce a ḑisŭ ádecă: „cine mĕ va mântuí ádecă de corpul morţiĭ acesteĭa?“ arată pre Tatăl facênd'-o aceasta prin Fiĭul; apoĭ eară-şĭ pre Spiretul sântŭ împreună cu Fiĭul „căcĭ legea Spiretuluĭ vieţeĭ în Christosŭ Isusŭ — ḑice elŭ — m'a liberatŭ pre mine“, apoĭ eară-şĭ pre tatăl şi pre fiĭul.

Versŭ 3. „Căcĭ ceea-ce erá cu neputinţă în lege — ḑice elŭ — pentru-cà erá slabă prin corpŭ, (a făcutŭ) D-ḑeŭ. trămiţêndŭ pre fiĭul sĕŭ în asemĕnarea corpuluĭ pĕcatuluĭ. condemnândŭ pĕcatul în corpŭ.

Eară-şĭ se pare, că în locul acesta e defaĭmată legea; dar' dacă caută cine-vá maĭ cu atenţiune, apoĭ află în elŭ maĭ vêrtosŭ ŭă laudă, de-oare-ce elŭ probeaḑă, că ea (legea) consună cu Christosŭ şi că a avutŭ aceea-şĭ ţîntă. Căcĭ elŭ nicĭ n'a ḑisŭ, ceea-ce erá rĕŭ în lege, ci „ceea-ce erá împosibilŭ“ şi eară-şĭ „pentru-că erá slabă în corpŭ“ nu: pentru-că lucrá rele seaŭ aveá scopurĭ rele. Şi slăbiciunea nicĭ n'o atribue elŭ legiĭ. ci cărniĭ, ḑicêndŭ, „pentru-că erá slabă prin carne,“ numindŭ aicĭ eară-şĭ carne nu substanţa însa-şĭ şi fiinţa, ci cugetarea carnală (trupească) şi desleagă prin aceste atâtŭ corpul câtŭ şí legea de acusă; şi nu numaĭ prin aceste, ci şí prin cele următoarĭe.

V. Dacă ar fi fostŭ legea contrarĭă, cum ĭ-ar fi venitŭ Christosŭ într'ajutorĭŭ, ar fi împlinitŭ dreptatea eĭ şi ĭ-ar fi întinsŭ mâna, condemnândŭ pĕcatul în corpŭ? Căcĭ numaĭ aceasta remăsese, deoare-ce în spiretŭ de multŭ acuma îlŭ condemnase legea (pĕcatul). Şi cum? făcut'-a legea lucrul celŭ maĭ mare şi Unul născutŭ (fiĭul) luĭ D-ḑeŭ pre celŭ maĭ micŭ? Nicĭ decum! Ci maĭ vêrtosŭ D-ḑeŭ a făcutŭ şí pre celŭ dintâiŭ, dândŭ legea naturală şi adaogêndŭ şi pe cea scrisă; de altŭ-mintrelea nicĭ lucrul celŭ maĭ mare n'ar fi fostŭ de folosŭ, dacă nu s'ar fi adaosŭ şí celŭ maĭ micŭ. Căcĭ ce ar fi folositŭ cunoscinţa celor-ce trebue făcute, fără de realisarea lor?

Nimicŭ, ci condemnarea ar fi fostŭ şí maĭ mare. Aşá-dară acela-şĭ, carele a mântuitŭ sufletul, a pusŭ frêŭ şí corpuluĭ. A dá ádecă învĕţăture, e uşorŭ, dar' a arĕtá şí calea, pe care cu uşurinţă sĕ realisaḑă aceste, acesta este lucrul celŭ admirabilĕ. De aceea a şí venit Unulŭ născutŭ, şi n'a păusatŭ, pênă-ce nu ne-a scăpatŭ de greutatea aceasta. Şi ceea-ce-ĭ lucru şí maĭ mare, este modul învingeriĭ; căcĭ elŭ nicĭ n'a luatŭ altă carne, ci însa-şĭ aceasta slabă; ca şi cândŭ ar vedé cine-vá pe piaţă bătêndŭ pe ŭă femeiă neguţătoarĭă simplă şi ar ḑice, ca e fiĭul eĭ, cu toate că-ĭ fiĭŭ de împĕratŭ, şi ar scoate-o astŭ-felĭŭ din mâna bătăuşilor. Aceasta a făcut'-o şí Elŭ, mărturisindŭ, ca e fiĭul omuluĭ, stându-ĭ întru ajutorĭŭ şi condemnându pĕcatul. Acesta (pĕcatul) n'a cutezatŭ maĭ multŭ s'o lovească pe aceasta (carnea), ci maĭ vêrtosŭ ea l'a lovitŭ pre dênsul cu lovitura de moarte; ceea-ce s'a condemnatŭ şi nimicitŭ, n'a fostŭ carnea, care erá lovită, ci pĕcatul, care lovĭá, şi aceasta e maĭ multŭ de admiratŭ decâtŭ toate. Căcĭ dacă nu s'ar fi câştigatŭ învingerea în carne, lucrul n'ar fi aşá de admiratŭ, de-oare-ce şí legea a lucratŭ aceasta; dar' de admiratŭ este, că cu carnea s'a rădicatŭ trofeul, şi că, ceea-ce de miĭ de orĭ a fostŭ lovită de pĕcatŭ, aceea-şĭ a rĕpurtatŭ învingerea asupra-ĭ. Veḑĭ numaĭ, câtŭ de marĭ şi neasceptate lucruri s'aŭ întêmplatŭ; maĭ ântăiĭŭ, că n'a învinsŭ pĕcatul asupra cărniĭ şi alŭ doĭlea, că a fostŭ învinsŭ şi âncă învinsŭ de aceea însa-şĭ; căcĭ nu este totŭ atâta, a nu fi învinsŭ şi a învinge pre celŭ-ce pururea te lovĭá. Alŭ treĭlea, că nu numaĭ că a învinsŭ, ci că l'a şí pedepsitŭ; pentru-că prin nepĕcătuire a câştigatŭ (carnea) învingerea, prin omorîrea (pĕcatuluĭ) nu numaĭ că l'a învinsŭ, ci l'a şí condemnatŭ, devenindŭ carnea, care maĭ 'nainte erá dispreţuită de pĕcatŭ, frica luĭ. Astŭ-felĭŭ a disolvatŭ şi Elŭ puterea luĭ, şi a omorîtŭ moartea adusă printr'ênsul. Căcĭ pe câtŭ timpŭ câştigâ elŭ (pĕcatul) pĕcatoşĭ, a adusŭ moartea după principĭul dreptăţiĭ; după-ce a aflatŭ însă unŭ corpŭ fără de pĕcate şi l'a predatŭ morţiĭ, a fostŭ condemnatŭ pentru nedreptate. Veḑĭ, câtŭ de marĭ învingerĭ s'aŭ câştigatŭ aicĭ, carnea n'a fostŭ rĕpusă de pĕcatŭ ci ea l'a şí învinsŭ şi l'a şí condemnatŭ, şi nu numaĭ simplu l'a condemnatŭ, ci l'a condemnatŭ ca pe unŭ culpabilŭ (pĕcătosŭ)? Căcĭ după-ce l'a dovedităŭ maĭ ântăiĭŭ, că a făcutŭ nedreptate, abĭá atuncĭ la condemnatŭ, şi nu simplu prin tăriă şi putere, ci pe basa dreptăţiĭ. Aceasta a şí lămurit-'o elŭ, ḑicêndŭ de pĕcatŭ: „Elŭ a omorîtŭ pĕcatul în carne,“ ca şí cândŭ ar fi ḑisŭ, că l'a dovedităŭ cu pĕcate marĭ, şi abĭá după aceea la condemnatŭ. Veḑĭ, cum să condamnă pretutindene

pĕcatul şi nu carnea, ci aceasta maĭ vîrtosŭ să încununeaḑă şi-şĭ rădică sentinţa contra aceluĭa? Dacă se ḑice, că a trămisŭ (Dumneḑeŭ) pre fiĭul în aseměnarea cărniĭ, de aceea nu cugetá, că carnea aceea a fostŭ alta; de-oare-ce e ádecă vorba (de ŭă carne) a pĕcatuluĭ, de aceea a şí adaosŭ „asĕměnarea“ (ὁμοίωμα). Pentru-că nicĭ n'a avutŭ Christosŭ carne pĕcătoasă, ci asemene cu a noastră astŭ pĕcătoasă, însă fără de pĕcatŭ, dară după fire aceea-şĭ, ca şi noĭ. Aşá că şí de aicĭ este vederatŭ, că nu firea cărniĭ erá rea. Nicĭ Christosŭ ádecă n'a luatŭ altă carne decâtŭ cea amintită, nicĭ n'a schimbat-'o după fiinţă, şi aşá a pregătit-'o pentru lupta contra luĭ (pĕcatuluĭ); şi lăsând-'o să remâĭă în aceea-şĭ fire, ĭ-a împletitŭ cununa învingeriĭ contra pĕcatuluĭ, şi apoĭ a înălţat-'o după aceasta învingere şi a făcut-'o nemuritoarĭă. Ar ḑice însă cine-vá, ce-mĭ pasă mie, dacă s'aŭ întêmplatŭ aceste în carnea aceea (aluĭ Christosŭ). Da! te privesce foarte multŭ; de aceea a şi adaosŭ clŭ:

Versŭ 4. „Ca dreptatea legii să se împlinească întru noĭ, carĭ âmblămŭ, nu după corpŭ.“

Ce însamnă dreptatea (δικαίωμα)? Finea, scopul, ţînta cea maĭ înaltă. Dar' ce a voitŭ legea şi ce a poroncitŭ ea? Ca să fiĭ fără de pĕcatŭ. Aceasta s'a ajunsŭ aşá-dară şí în noĭ prin Christosŭ; treaba legiĭ erá a se luptá în contra şi a se opune, a noastră însă este a gustá din învingerea eĭ. Aşá-dară noĭ nu vom pĕcătuí maĭ multŭ, de bună samă, că nu, numaĭ dacă nu vom fi tare slăbiţĭ şi părăsiţĭ: de aceea a şí adaosŭ: „celorŭ-ce âmblă, nu după corpŭ.“ Ca să nu rĕstornĭ [1]) tu totŭ argumêntul acesta, cândŭ auḑĭ, că Christosŭ te-a scăpatŭ de rĕsboĭul pĕcatuluĭ. şi că dreptatea legiĭ s'a împlinitŭ în tine, şi că pĕcatul s'a condemnatŭ în carne, de aceea a şí adaosŭ elŭ acoló, unde a ḑisŭ: „aşá-dară nu este nicĭ ŭă condemnare“ (cuvintele): „celorŭ-ce âmblă, nu după corpŭ“ şi aicĭ ḑicêndŭ: „ca să se împlinească dreptatea legiĭ în noĭ“ a adaosŭ aceea-şĭ, şi nu numaĭ aceasta, ci şí cu multŭ maĭ multŭ. Căcĭ după-ce a ḑisŭ: „ca dreptatea legiĭ să se împlinească în noĭ ceĭ-ce âmblămŭ nu după corpŭ“ a adaosŭ „ci după spiretŭ,“ arĕtândŭ. că nu trebue a se ferí numaĭ de rele, ci à se şí arĕtá prin fapte bune. Căcĭ treaba luĭ (Christosŭ) este, ca să-ţĭ deĭe ţie cununa, a ta însă, ca să ţiĭ bine cele date. Căcĭ ceea-ce erá scopul (dreptatea) legiĭ, ca să nu fiĭ tu ádecă supusŭ blăstĕmuluĭ, acesta l'a ajunsŭ Christosŭ. (Va urmá.)

---

[1]) Prin provocarea la pĕcatele multor creştinĭ.

Исторія базиліанскаго ордена.

(Продолженіе).

На слѣдующій день новоизбранный принималъ церковное посвященіе (consecrabitur) отъ митрополита или по его порученію отъ одного изъ присутствовавшихъ на конгрегаціи епископовъ. Послѣ посвященія митрополитъ или епископъ посвящавшій вручалъ ему протоархимандричую печать. передавалъ правила общежительныя (regela communes) и наконецъ правила всѣхъ монастырскихъ должностей (R. omnium officiorum quae sunt per monasterio) и въ заключеніе, дѣламъ ему краткое наставленіе о важности возложенной на него должности, напоминалъ также и всѣмъ присутствовавшихъ объ обязанностяхъ ихъ въ отношеніи къ протоархимандриту. Если были якія нибудь важныя дѣла, требовавшія общаго обсужденія и рѣшенія, то конгрегація продолжалась въ полномъ своемъ составѣ; если же такихъ дѣлъ не было, то митрополитъ съ епископами удалились, а протоархимандритъ съ консульторами приступалъ къ исправленію обыкновенныхъ своихъ занятій. Тѣмъ и кончалась избирательная конгрегація. Точно также производились выборы провинціаловъ на провинціальныхъ избирательныхъ конгрегаціяхъ.

Со времени присоединенія Литва и Бѣлоруссіи къ Россіи базиліане литовской провинціи лишились на нѣкоторое время того права. Для устраненія всякаго повода къ сношенію базиліанъ съ заграничнымъ, такъ уніятскимъ якъ и латинскимъ духовенствомъ, Екатерина II. подчинала всѣхъ бѣлорусскихъ базиліанъ власти полоцкаго епископа, который одинъ имѣлъ право назначати базиліанамъ всѣхъ начальниковъ. Понятно якимъ тяжелымъ ударомъ для базиліанъ было подобное распоряженіе гражданской власти. Въ 1790 г. они подали прошеніе въ Сенатъ на возвращеніе имъ прежного права. Прошеніе ихъ было удоволетворено. Сенатъ дозволилъ базиліанамъ самимъ избирати провинціала, консульторовъ и другихъ властей, но право утвержденія предоставилъ полоцкому архіепископу. Въ 1795 г. то рѣшеніе Сената снова было отмѣнено

Екатериною II. Павелъ I. отмѣнилъ то послѣднее распоряженіе своей предшественницы. Указомъ 1798 г. ноября 3-го дня дозволено было каждому монашескому ордену имѣти провинціала, консульторовъ и секретаря. Въ царствованіе Александра I. издано было въ 1801 г. 13. ноября „Положеніе для монастырей и церквей римско-католическаго духовенства“ въ которомъ между прочимъ поставлено: „монастырямъ ординовъ быти управляемымъ во всемъ по ихъ правиламъ и ниститутамъ, имѣти согласно тому своихъ орденскихъ начальниковъ и провинціаловъ, не дерзая однакожь, вопреки Высочайшему прещенію, подъ онасеніемъ суда уголовнаго, якое либо имѣти сношеніе съ генералами монашескихъ орденовъ или иными властями, внѣ Россіи находящимся, о чемъ имѣютъ отвѣтствовати помянутые орденскіе начальники или провинціалы.“ На основаніи того положенія базиліане по прежнему созывали конгрегаціи, избирали провинціала, консульторовъ и секретаря. За правильностію тихъ выборовъ наблюдалъ уніятскій митрополитъ, и всякій разъ доносилъ о томъ гражденскому правительству. Обыкновенная генеральная конгрегація созывалась генераломъ ордена по совѣту съ митрополитомъ. Открытіе той конгрегаціи сопровождалось такими же церемоніями и приготовленіями, якъ и первой — избирательной. Всѣ пріѣхавшіе на конгрегацію слушали обѣдню, исповѣдывались и причащались, и затѣмъ уже открывали засѣданіе. Первое засѣданіе открывалось чтеніемъ пунктовъ или предметовъ, требовавшихъ общаго обсужданія. Пункты тѣ предлагались всѣми членами конгрегаціи. Потомъ дѣлался изъ нихъ общій сводъ и предлагался на публичное обсужденіе. Спорные пункты обыкновенно предлагались на обсужденіе четыремъ опытнѣйшимъ отцамъ (perfectiores patres), подъ предсѣдательствомъ протоархимандрита. Кождой изъ присутствовавшихъ имѣлъ право дѣлати свои замѣченія и возраженія, которыя записывались секретаремъ и отдавались на обсужденіе тѣмъ же выборнымъ отцамъ. Что они постановляли, то принималось всею конгрегаціею безъ всякаго противорѣчія. Затѣмъ всѣ рѣшенія и постановленія конгрегаціи переписувалісь на-бѣло, опятъ читались въ общемъ собраніи и разсылались во всѣ монастыри.

Всѣ присутствовавшіе обязывались клятвою сохраняти въ секретѣ все, что дѣлалось и говорилось на конгрегаціи.

Такимъ образомъ базиліанскія конгрегаціи были самою административною и законодательною инстанціею, рѣшенія и постановленія которой имѣли обязательную силу для всего ордена. Постановленія одной конгрегаціи могли быти отмѣнены и уничтожены только конгрегаціею и папою.

Поступленіе въ орденъ соединено было съ значительными затрудненіями и формальностями. Изъявившій желаніе поступити въ орденъ отсылался въ одинъ изъ новиціатовъ, которы были въ Бытэни, Жировицахъ, въ Вильнѣ, Хелмѣ. Здѣсь онъ прежде всего представлялся настоятелю, который позволялъ ему прожити у себе нѣсколько дней на правахъ гостя, съ заприщеніемъ однако мати общеніе съ внѣшними (exteriores) т. е. не принадлежащими къ ордену, даже съ родными. Въ то время давали ему читати первую часть базиліанскихъ конституцій, (Cod. constitutionum pars prima const. Communes). По истеченіи трехъ дней новоприбывшій допускался къ пріемному экзамену. Для того въ новиціатѣ была особая должность экзаминатора, обязанность которого исключительно состояла въ испытаніи поступающихъ въ новиціатъ. Прежде всего новоприбывшій подвергался медицинскому осмотру. Съ значительными физическими недостатками, якъ то слѣпые, глухіе, калѣки, подверженные заразительнымъ и вообще излечиннымъ болѣзнямъ, не принимались въ орденъ. Если экзаменующійся не имѣлъ физическихъ недостатковъ, экзаминаторъ приступалъ къ дальнѣйшему допросу. Онъ спрашивалъ его имя, возрастъ знаніе, состояніе и вѣроисповѣданіе, и судя по отвѣтамъ на тѣ вопросы, рѣшалъ принимати, или не принимати его въ новиціатъ. Не принимались 1. незаконнорожденные, неномняціе родства и вообще люде неизвѣстнаго происхожденія — бывшіе подъ судомъ, или подвергавшіеся позорному наказанію, занимавшіеся низкимъ ремесломъ якъ то: палачи, шуты, комедіанты, сводники; не принимались 2. не только рабы (servus) и крестьяне (subditus), не получившіе свободу — если только отъ нихъ нельзя было ожидати якой небудь пользы для ордена. Не принимались, на конецъ, 3. неофиты или новообращенные изъ іудеевъ, еретиковъ и т. п. Иновѣрцы, особенно инокисхизматики (т. е. православные) принимались только по усмотрѣнію протоархимандрита. Если не оказывалось ни якого препятствія къ поступленію въ орденъ, то экзаминаторъ вписывалъ показанія желавшаго вступити въ орденъ въ

книгу, записувалъ также годъ и число поступленія его въ новиціатъ, и затѣмъ сдавалъ его на руки магистра новиціата. Магистръ, или наставникъ новиціушовъ, большею частію іезуитъ, назначалъ новопоступившему якое нибудь занятіе, которое обыкновенно было тѣмъ унизительнѣе, чѣмъ знатнѣе былъ по происхожденію или по воспитанію новопоступившій. Спустя день или два послѣ испытанія магистръ назначалъ ему восемь дней для приготовленія къ исповѣди и причастію Святыхъ Таинъ. Исповѣдь была самая подробная, за всю жизнь. Тѣмъ кончался обрядъ принятія въ новиціатъ.

Новиціатъ продолжался годъ и шесть недѣль. Впрочемъ срокъ тотъ могъ сокращатися и увеличиватися по усмотрѣнію магистра новиціата. Все то время новиціуши находились подъ бдительнымъ надзоромъ своего магистра или его помѣщника (socius). Два раза въ недѣлю онъ изъяснялъ имъ законъ Божій (doctrina christiana), а въ прочіе дни занимался съ ними повтореніемъ изъясненнаго. Способъ повторенія былъ эротематическій, или лучше сказати схоластическій, якій употреблялся въ тогдашнихъ латинскихъ, особенно іезуитскихъ школахъ. Въ свободное отъ занятій время имъ давались книги для чтенія исключительно духовнаго аскетическаго содержанія. Для упражненія магистръ назначалъ новиціушамъ разные духовные подвиги, якъ-то: посты, молитвы, поклоны, стояніе на колѣнахъ, и другіе внѣшніе подвиги благочестія, по мѣрѣ силъ кождого; внушалъ имъ при всякомъ удобномъ случаѣ пользу, достоинство и необходимость „смиренія,“ а главное, „послушаніе, которое есть основаніе всѣхъ добродѣтелей.“ Новиціуши должны были якъ можно чаще присутствовати при совершеніи таинствъ и другихъ церковныхъ службъ и обрядовъ, и такъ можно чаще исповѣдыватися и причащатися. Главная цѣль искуса состояла не въ томъ, чтобы узнати, способенъ ли новиціушъ къ монашеской жизни, а въ томъ, будетъ ли онъ въ чемъ нибудь полезенъ ордину. Если магистръ не замѣчалъ въ новиціушѣ ниякихъ особенныхъ дарованій и способностей, то немедленно удалялъ его изъ новиціата. Если кто изъ новиціушовъ имѣлъ якое нибудь движимое, или недвижимое имущество, то долженъ былъ заблаговременно, по крайней мѣрѣ за два мѣсяця до профессіи, объявити своему началству. По конституціямъ ордена имѣніе то должно было принадлежати ордену.

По окончаніи новиціата новиціуши допускались къ иноческимъ обѣтамъ (professia). Теперь они опятъ передавались на руки экзаминатора, который давалъ имъ уже вторую часть конституцій, собственно базиліанскаго произведенія (constitutiones congregationis). Когда они достаточно ознакомились съ ними, экзаминаторъ спрашивалъ ихъ, желаютъ ли они на всегда остатися въ орденѣ или нѣтъ, и если желаютъ, то достаточно ли чувствуютъ въ себѣ силъ къ выполненію всего, что требуютъ отъ нихъ конституціи ордена, и нѣтъ ли въ нихъ якихъ либо сомнѣній на счетъ иноческой жизни. Испытывалъ ихъ также и въ томъ, на сколько они ознакомились въ новиціатѣ съ христіанскимъ ученіемъ. Отвѣты на всѣ вопросы экзаминатора записувались въ книгу и скрѣплялись подписью экзаминатора и экзаминуемаго. Выдержавшіе экзаменъ допускались къ обѣтамъ. Обѣты давались торжественно, въ присутствіи протоархимандрита или провинціала, и только въ крайней нуждѣ предъ простымъ іеромонахомъ (monachus sacerdos) — на всю жизнь. Неопроессы отсылались въ особо назначенные для нихъ монастыри на три года, для дальнѣйшаго усовершенствованія и для укрѣпленія того духа, которымъ напоили ихъ въ новиціатѣ.

По окончаніи того, такъ сказати, втораго новиціата, неопроессы вступали въ число дѣйствительныхъ членовъ ордена, настоящихъ профессовъ.

Профессы назывались также иноками четырехъ обѣтовъ (professy czterech ślubów). То было — обѣтъ добровольной нищеты, цѣломудрія, послушанія и недомогательства іерархическихъ степеней и церковныхъ должностей (nie staranie się o honory, nie domaganie się wyszszych urzędów).

Профессы 4-хъ обѣтовъ составляли господствующій классъ въ орденѣ. Изъ нихъ избирались протоархимандриты, провинціалы. консульторы и прочія должностныя лица въ ординѣ. Они составляли монастырскій капитулъ или совѣтъ настоятеля монастыря и имѣли рѣшительный голосъ (suffragium definitivum activum) на генеральныхъ конгрегаціяхъ.

Въ базиліанскомъ орденѣ былъ еще особый классъ иноковъ, такъ называемыхъ лаиковъ (laici) т. е. классъ монаховъ, неимѣвшихъ никакихъ церковныхъ степеней, не принадлежавшихъ къ клиру. Въ конституціяхъ ордена они иногда называются просто

ремесленниками. И дѣйствительно, то было не что иное, якъ ремеслинники, или лучше сказати чернорабочій классъ въ орденѣ. Въ тотъ класъ принимались только тѣ, которые знали якос нибудь ремесло. По конституціямъ ордена имъ недозволялось заниматися науками или учитися въ школахъ. Они постоянно должны были заниматися тѣмъ ремесломъ или тою роботою, которую назначали имъ монастырскія власти. Только нѣкоторымъ изъ нихъ, отъ которыхъ ожидалась якая нибудь польза для ордена, дозволялось, съ разрѣшенія протоархимандрита, или провинціала, учитися въ школахъ. Настоятели монастырей обязаны были постепенно, мало по малу поводити ихъ до сознанія, что они дѣйствительно черный народъ, рабы въ орденѣ. Всегда и вездѣ они должны были занимати послѣднее мѣсто — въ церкви, за столомъ и на прогулкахъ, на которыя ихъ однако дуже рѣдко пускали. И по внѣшности они отличались отъ прочихъ членовъ ордена. Одежда ихъ состояла изъ одной полурясы, подпоясанной кожаннымъ поясомъ. Не имѣли они ни мантіи ни тонсуры на головѣ, (выбритый кружокъ на верху головы, по обычаю латинскаго клира) и волосы носили длиннѣе чѣмъ прочіе члены ордена. Подобно прочимъ членамъ ордена, они должны были предварительно отбыти новиціатъ, гдѣ они назывались новиціушами-лаиками въ отличеніе отъ новиціушовъ-клириковъ. Срокъ новиціата назначался для нихъ большій, чѣмъ для новиціушовъ-клириковъ, именно два года. Во время того испытанія нисколько не заботились о развитіи умственныхъ ихъ способностей, даже мало знакомили ихъ съ закономъ Божіимъ. „Съ тѣми, которые не суть клирики,“ сказано въ базиліанскомъ уставѣ, „працовати потреба, абы молитись умѣли.“ По оконченіи новиціата они также допускались къ профессіи т. е. къ обѣтамъ монашескимъ, только вмѣсто четвертаго обѣта, о недомогательствѣ высшихъ іерархическихъ степеней и церковныхъ должностей, который давали новиціуши-клирики, они давали обѣтъ „недомогательства поступленія въ клиръ. Поодинокихъ принимали въ члены монастырской капитулы, но только по истеченіи покрайней мѣрѣ трехъ лѣтъ со дня профессіи. Впрочемъ они имѣли здѣсь только совѣщательный (consultivum), а не рѣшительный голосъ (suffragium activum definitivum). Лаики были очень полезны для ордена въ матеріальномъ отношеніи. Монастыри базиліанскіе не нуждались

въ постороннихъ наемныхъ ремесленникахъ и мастерахъ; они имѣли своихъ.

Удаленіе изъ ордена было соединенно еще съ большими затрудненіями, юридически было даже невозможно. Поступившій въ орденъ долженъ былъ знати „же вѣчнымъ въ законѣ невольникомъ маетъ зостати“ т. е. оставатися въ орденѣ на всю жизнь. „Кто кольвекъ хочетъ выйти зъ закону и просити о вызволене зъ его“ сказано въ конституціяхъ ордена „пущати его не маемъ.“ Если онъ станетъ употребляти разныя продѣлки, распространяти худую молву про цѣлый орденъ, или про тотъ монастырь, въ которомъ живетъ, то и въ такомъ случаѣ не выпускали его, а употребляти всѣ средства къ удержанію его въ монастырѣ. Если же то неномогало — жалавшій выйти изъ ордена по прежнему безчинствовалъ и тѣмъ соблазнялъ прочую монастырскую братію, тогда настоятель, по правиламъ долженъ былъ выпустити его, объявивши однако, что онъ все таки не свободенъ отъ обѣтовъ нищеты, цѣломудрія и послушанія тому епископу, въ епархіи котораго онъ будетъ жити.

То правило, якъ видно, имѣло силу только для тѣхъ, на которыхъ можна было положитися, что они и по выходѣ изъ ордена не будутъ, или покрайней мѣрѣ не въ состояніи будутъ тайно или явно вредити ордену и не измѣняти своей вѣрѣ, т. е. уніи. Но оно не имѣло силы для тѣхъ, которые желали выйти изъ ордена по отступничеству отъ уніи. Такія подозрительныя лица не выгонялись изъ монастыря, а сажались въ монастырскую тюрьму на столько времени, на сколько заблагоразсудится генеральной конгрегаціи.

Еще болѣе тяжкое наказаніе ожидало тѣхъ, которые по якимъ бы-то ни было причинамъ, желали выйти изъ своего общества съ цѣлію поступити въ другой (латинскій) орденъ и побуждали къ тому другихъ иноковъ. Они навсегда лишались права голоса и избранія на высшія должности, заключались на годъ въ монастырскую тюрьму, содержались только на хлѣбѣ и водѣ, и каждый день при входѣ и выходѣ братіи изъ трапезы, должны были просити прощенія, кланяясь каждому изъ нихъ въ ноги. Они ни отъ кого не могли получити разрѣшенія въ томъ грѣхѣ, кромѣ митрополита. Устройство кождого изъ базиліанскихъ монастырей

въ частности было очень похоже на устройство и организацію цѣлого ордена.

Настоятель монастыря избирался протоархимандритомъ, или, якъ то было послѣ дубенской конгрегаціи, провинціаломъ. на четыре года. Впрочемъ генералъ могъ увеличити и скоротити той срокъ, смотря по заслугамъ настоятеля. Для болѣе правильнаго и добросовѣстнаго управленія монастыремъ, ему назначались въ помощники, въ меньшихъ монастыряхъ два, а въ большихъ четыре такъ называемыхъ отцовъ соборныхъ (patres capitulares). Они избирались всею братіею и утверждались протоархимандритомъ или провинціаломъ. Безъ ихъ вѣдомости и согласія настоятель не могъ предпринимати ни одного важного дѣла.

Настоятель долженъ былъ знати все, что дѣлается въ монастырѣ до найменшихъ подробностей. Потому кождый изъ братіи по данному имъ обѣту безусловнаго послушенія „повиненъ есть старшому всѣ недостатки свои и то што видитъ въ братіи, милуючи душу свою и добро закону, самъ предъ себе, и небудучи пытанымъ ознаймяти.“

Но такъ якъ едва ли кто изъ братіи рѣшился бы на доносъ на своего собрата. а тѣмъ болѣе на самого себе, а старшему все таки „о всемъ потреба вѣдати,“ то онъ „зъ искуснѣйшихъ маетъ назначити такихъ, которые бы ему только, а не кому иншому вѣдомы были, а тѣхъ повинность будетъ припатроватися таемне поступкамъ братіи въ церкви, въ трапезѣ, въ келяхъ и въ общованю сполномъ на упражненю.“ Тѣ согладатаи поведенія и образа жизни иноковъ назывались блюстителями (fiscales). Но такъ якъ подобные „блюстители“ нигдѣ, ни въ якомъ обществѣ, даже въ иночечкомъ не бываютъ терпимы, то „старшій яко найпильней стеречися маетъ, жебы ни въ чимъ не выдалъ ихъ, жебы никому зъ братіи въ подозрѣню не были зъ тое причины.“

Отношеніе настоятеля къ братіи должно быти всегда и во всемъ кроткое, отеческое. Если ему приходилось якимъ бы то не было путемъ узнати о якомъ нибудь важномъ проступкѣ, то онъ долженъ призвати къ себѣ провинившогося и на первый разъ „маемъ въ тихости духа упомнити и зъ указаніемъ любви.“ На второй разъ онъ уже „суровей долженъ выразити ему выступокъ его такъ же бы его познался и завстыдился его.“ Если и то не подѣйствуетъ, то долженъ прибѣгнути къ исправительному наказанію.

„Однако и тое зъ указаніемъ любви, жебы розно было каране законное отъ свѣцкихъ, и кгыся на кого яко свѣцкій человѣкъ разгнѣваетъ, въ тотъ часъ а ни карати, а ни упоминати не маетъ, ажъ гнѣвъ перейдетъ.“

Мѣры къ исправленію были трехъ родовъ: самыя строгія: „на хлѣбѣ и водѣ вмѣсто обѣда перестати, крыжомъ презъ цѣлый тыждень при каждомъ обѣдѣ лежати, въ отлученю отъ братіи, въ меньшимъ, алибо большемъ воздержанью презъ 10, 20 або 40 дней былъ.“ Болѣе умѣренныя: сѣдячи на подножку ѣсти на земли, цѣловати другимъ ноги, молитися кленчачи; въ трапезѣ читати, або устнѣ повѣдати всѣмъ свою вину, въ ядею на одной потравѣ перестати, въ питью на квасѣ, послуга въ кухнѣ, въ пекарни и на иншихъ мѣстцахъ подлѣйшихъ, и т. под. Самыя умѣренныя и легкія: стоючи ясти, отче нашъ змовити. одное потравы не ѣсти и т. п.

Для ограниченія произвола настоятеля въ обращеніи, съ братіею въ базиліанскихъ монастыряхъ была особая должность, такъ называемаго д е л я т о р а. Онъ избирался протоархимандритомъ изъ добросовѣстнѣйшихъ отцовъ. по преимуществу изъ „отцовъ соборныхъ“ и обязанъ былъ защищати братію отъ обидъ и притѣсненій настоятеля.

Но насколько всѣ иноки въ монастырѣ обязаны были слѣдити другъ за другомъ и обо всемъ доносити настоятельно, на сколько же, и даже больше, обязаны были хранити въ велечайшемъ секретѣ всѣ грѣхи, которые они знали другъ по друга, особенно про настоятеля, и вообще всѣ темныя монастырскія дѣла, и не только отъ в н ѣ ш н и х ъ, свѣтскихъ людей, но даже и отъ своихъ — отъ иноковъ другого монастыря. Нарушитель того правила подвергался тому же наказанію, якому долженъ былъ подвергнутися совершивши преступленіе.

Не смотря на кажущуюся строгость монастырской дисциплины, жизнь инока въ базиліанскихъ монастырахъ не была слишкомъ тяжела и безотрадна. Вообще базиліане не отличались строгостію къ себѣ ни въ пищѣ, ни въ питіи, ни въ препровожденіи времени. Тридневныя службы церковныя не были слишкомъ обременительны, тѣмъ болѣе, что самый уставъ монастырскій предписывалъ „же бы братья стараючись о набоженствѣ, г о л о в и н е у р а з и л и, або собѣ силъ назбыти (слишкомъ) неуняли.“ Свободное отъ

церковныхъ службъ время они проводили во взаимныхъ бесѣдахъ, чтеніи книгъ, въ прогулкахъ внѣ монастыря. Въ трапезѣ у нихъ былъ сытный столъ и хорошее питье. Масная пища, не смотря на самыя строгія постановленія конгрегаціи (2-й и 3-й), не смотря на убѣдительныя письма папы Урбана VIII. не могла быти выведена изъ употребленія и наконецъ положительно разрѣшена при митрополитѣ Календѣ въ 1664 году. Уставъ базиліанскій дозволяетъ инокамъ въ дорозѣ и въ гостяхъ не стѣснятися въ выборѣ пищи. Но за то тотъ же уставъ строго воспрещаетъ иноку имѣти у себе въ кельи не только съѣстные припасы или горячіе напитки, но даже и гроши, что едвали соблюдалось на дѣлѣ.

Сниходительные къ самимъ себѣ, базиліане не были слишкомъ строги и въ отношеніи къ своимъ ближнимъ. Въ уніятской церкви соблюдались тѣже посты, якіе и въ православной. Но ни одинъ изъ тѣхъ постовъ не былъ такъ обременителенъ для бѣднаго, загнаннаго литовско-бѣлорусскаго народа, якъ постъ Петровъ. На соборѣ, бывшемъ въ 1720 въ Замостьѣ, базиліане разрѣшили рабочему класу не стѣснятися въ тотъ постъ выборомъ пищи. При такомъ взглядѣ на жизнь и ея требованія базиліане находили сочувствіе и поддержку въ современномъ обществѣ. Число ихъ увеличалось, имѣнія и капиталы ихъ возрастали.

(Продолженіе слѣдуетъ).

Predică despre beţiă.

„Vinŭ, câtŭ să te îmbeţĭ, să nu beĭ, şi beţia să nu meargă cu tine în calea ta!“ *Tob. 4, 20.*

Unde-sŭ, iubiţilor meĭ, timpurile cele bune, cândŭ işĭ luáŭ oamenii pe samă, c â t ŭ s ă b e ĭ e, ca să nu se îmbete?

Unde-'sŭ oamenii ceĭ cinstiţi şi cu frica lui Dumneḑeŭ, carĭ, ferindu-se înşi-şĭ de beţiă, îĭ ferìáŭ âncă şí pre alţiĭ?

Doamne! pare-cà li-s'a perdutŭ urma de pe faţa pământuluĭ!

Căcĭ, cine se maĭ ţine în ḑiŭa de a-ḑĭ de noĭma cea bună: „câtŭ să te îmbeţĭ, să nu beĭ?“

Cine maĭ ascultă în ḑiŭa de a-ḑĭ de porunca proroculuĭ, carele ḑice: „beţia să nu meargă cu tine în calea ta?“

Oh, noĭmă bună, poruncă sântă dară câtŭ de uĭtată de creş-tiniĭ noştri!

Căcĭ ce facŭ eĭ? Eĭ îşĭ petrecŭ ḑilele în bĕutură fără căpĕtŭ; fără bĕutură ádecă nu se trece botedŭ, nu cumĕtriă, nu peţire, nu logodnă, nu nuntă, nu înmormêntare, nu hramŭ, nu cumpĕrătură, nu vêndare, nu învoĭeală, nu împăcare, nu cale nu sĕrbătoare, nu duminică, pe scurtŭ, nicĭ unŭ prilejŭ, unde s'ar întâlní doĭ şi doĭ!

Oh, oameni uşorĭ de minte! Oh, oameni nefericiţĭ!

Oh, poporŭ prea dismerdatŭ! oh, neamŭ pĕcătosŭ!

Să plângŭ oare în faţa purtăriĭ acesteĭa? Să vĕ căinedŭ de soartea voastră? Seaŭ să-'lŭ afurisescŭ pe diavolul, care vĕ amăgesce şi vĕ îndeamnă la bĕutŭ, prepunêndu-vĕ totŭ-una, că bĕutura e cinste? Pĕcătoasă este fala bĕutureĭ, necinstită cinstea eĭ; căcĭ „beţiviĭ împĕrăţia lui Dumneḑeŭ nu o vor moştení;“ [1]) eĭ aceasta împĕrăţiă nu o vor moşteni, căcĭ b e ţ i a este poarta tuturor relelor, maĭca tuturor pĕcatelor din lume; ea îlŭ disbracă pre omŭ şi-'lŭ golesce de toate darurile dumneḑeĭescĭ, şi anume:

---

[1]) I. Cor. 6, 10.

I. atâtŭ de cele din vieața aceasta,

II. câtŭ șí de cele din vieața cea-l'altă; și asta e aceea-ce mi-ĭ aminte să vĕ arĕtŭ în cuvêntarea mea de a-dĭ.

Vĕ poftescŭ așá-dară să fiți cu toată luarea aminte!

I.

Dumnedeŭ, ĭubiților meĭ, 'l-a îndĕstratŭ pre omŭ cu darurile cele maĭ frumoase, cu frumusețea și puterea trupuluĭ, cu minte și voĭă slobodă, și 'l-a aședatŭ să fiă coroana lumiĭ pămêntescĭ, îndĕtorindu-'lŭ numaĭ, ca să-și întrebuințede toate darurile cu toată vrednicia în folosul seŭ. Și cându-și împlinesce omul dĕtoria aceasta, atunce e șí ferice de dînsul!

Și în adevĕrŭ în toată vieața nu-ĭ nicĭ unŭ lucru, ce 'l-ar stricá pe omŭ așá de tare și l'ar aduce așá de ușorŭ la pĕcatŭ ca bĕutura, căcĭ bĕutura îlŭ face să calce totŭ-una voĭa dumnedeĭească și să ajungă în urmă urmelor cu totul sub domnia și „tirănia dĭavolului.“ [1])

De aceea! „Vaĭ, celor-ce beŭ și celor-ce amestică bĕutură betivă; aceștĭa aŭ rĕtăcitŭ, de rĕul bĕuturei bĕtive aŭ rĕtăcitŭ.“ [2])

Bețiviĭ rĕtăcescŭ; căcĭ beția este ușa, pe care întră toate relele în casa omuluĭ, este maĭca pĕcatelor, isvorul nefericirilor de toată mâna!

Oh, beție blâstĕmată! Oh, cinste diavolească! De ce nu strîgĭ, ca să se audă, de ce nu țîpĭ, ca să rĕsune, de ce nu te daĭ pe față și nu-ți arĕți arama, cum escĭ, ca să înțĕleagă ceĭ-ce te-aŭ îndrăgostitŭ, că escĭ chiarŭ diavolul din îndrăcitul evangelieĭ, diavolul, carele dicea: „leghionŭ îmĭ este numele, căcĭ sûntŭ petrecutŭ de multe pĕcate;“ [3]) ci tacĭ și-'ĭ amăgescĭ pre ceĭ slabĭ de ângerŭ, ca să-'ĭ desbracĭ de toate darurile dumnedeĭescĭ și să-'ĭ nefericescĭ!!

Cu adevĕratŭ, ĭubiților! Beția îlŭ nefericesce pre omŭ de totŭ, căcĭ ea îĭ răpesce toate darurile dumnedeĭescĭ din lumea aceasta.

Ea îĭ răpesce:

a) toată frumusețea și mărirea, toată puterea și vadă, toată mintea și sîmțirea, cu'nŭ cuvêntŭ, totŭ chipul și toată asĕmĕnarea dumnedeĭească!

Căcĭ luați sama, omul celŭ maĭ cuminte, omul celŭ maĭ frumosŭ, omul celŭ maĭ laudatŭ, cândŭ se'mbată, nu-'ĭ maĭ multŭ celŭ-ce erá maĭ

---

[1]) Chrisost. hom. 54. conc. I. de Lazaro. — [2]) Isaia 5, 22; și 28, 7. — [3]) Ambros. l. 1. de Isaac. et a a. c. 5.

naínte; elŭ nicĭ pe drumŭ nu maĭ merge ca oamenii ci capul, și-lŭ aruncă, cândŭ într'ŭă parte, cândŭ în alta, eară ochiĭ și-ĭ înhoalbă și din dinți scîrșnesce; apoĭ față îĭ e stricată și schimosîtă; gura strîmbă și plină de bale, eară limba îĭ e pare-că unŭ maĭu legatŭ de cerĭul gurel; elŭ se potecnesce și calcă în patru, fără să scie, unde calcă, tără să cunoască, unde ajunge, fără să vadă, pe lângă cine trece; maĭ pică și prin șanțurĭ, se pălesce, se tăvălesce; și eară-și se scoală și eară-și se târîe și eară-și pică și așá își schimbă totŭ chipul și toată asĕmĕnarea dumnedeiească. Dară apoĭ acasă, dacă ajunge, e vaĭ de steaua femeĭeĭ și a copiilor: bieții clŭ îĭ împroască cu cuvinte proaste, huĭesce fără capŭ, îĭ pălesce, unde-ĭ năpădesce; apoĭ strică străchine, oale și ce găsesce; arunca ascernutul pe ușă afară și maĭ face atâtea ghidușie și lucruri ne audite, ca și cândŭ ar fi eșitŭ chĭarŭ cu totul de minte.

Vaĭ, ce ticăloșiă!

Omul, maĭ înainte mândru și frumosŭ, priviți-lŭ acum, cumu-ĭ!

Elŭ stă trântitŭ la pământŭ, ca unŭ trunchiŭ, fără frumuseță, fără minte, fără simțŭ, maĭ-că și fără vieață; îĭ urîtŭ, grețosŭ, chĭarŭ de rîsul și batjocura tuturor, cum dice și prorocul: „Făcutu-s'a de rușine ca și lucrul, care 'l-a ĭubitŭ;“ [1]) și cum maĭ dice și s. Ioanŭ gură-de-aurŭ: „Bețivii își perdŭ mintea, își perdŭ răbdarea, perdŭ frica Domnului, perdŭ toate și-și înnecă comorele și averile în marea“ [2]) cea fără de fundŭ a beției.

b) Bețivii perdŭ toate cele; beția îĭ disbracă și golesce de toate, lăsându-ĭ ca pilugii; ea li ĭa banii, pământul, vitele, casele și le mătrășesce — ca și cândŭ s'ar rădică unŭ focŭ și le-ar arde fără urmă; ca și cândŭ ar dá unŭ puvoiŭ și le-ar spĕlá, ca și cândŭ ar vení ŭă vêntoasă și le-ar măturá: păralele din pungele lor, pânea din ambarele lor, vitele din ocoalele lor, pământurile din gospodăriele lor.

Adevĕrate sîntŭ și rĕmânŭ așá-dară cuvintele înțeleptului Solomonŭ, carele dice: „omul, cărui îĭ este dragŭ în ospețe (beție). în lipsă va fi, și celŭ-ce se bate după bĕutură bețivă, nu se va maĭ înavuti.“ [3])

c) Dară vedeți, cu atâta âncă nu-ĭ destulŭ! Beția nu se mulțămesce numaĭ cu aceea, că-ĭ ĭa omului sănĕtătea și-ĭ mătrășasce averea, ci-lŭ îndeamnă âncă-și la multe drăcie: la cântece și vorbe de rușine, la încruntare și omorŭ; la tălhăriă, desfrênare și

[1]) Os. 9, 10. — [2]) Chrisost. hom. 58 în Mat. — [3]) Pld. Sol. 21, 17.

fără-de-legĭ, din carĭ se nascŭ apoĭ pârĭ și judecățĭ, pedepse și închisorĭ, astŭ-felĭŭ, că elŭ nu maĭ scie, ce-ĭ pacca și linescea cugetuluĭ, nu scie, ce-ĭ bucuria, ci trăĭesce fără astêmpĕrŭ, făcêndu-se deplinŭ robŭ fricosŭ, robŭ tulburatŭ robŭ tremurătorĭŭ alŭ pĕcatelor sale; „căcĭ de cine este cine-vá învinsŭ, aceluĭa îĭ este osînditŭ și robŭ.“ [1])

Și bețivul, fiindŭ învinsŭ de beție, „nu este maĭ multŭ stăpânŭ pe mintea sa, nu este maĭ multŭ omŭ, ci este unŭ pĕcatŭ cu chipŭ omenescŭ.[2])

II.

După-ce a făcutŭ beția, ĭubiților meĭ, cu omul bețivŭ ceea-ce a voitŭ; după-ce 'l-a golitŭ de toate darurile și averile, ce i-lea fostŭ datŭ bunul Dumnedeŭ; după-ce ĭ-a frântŭ trupul, ĭ-a încărcatŭ șĭ sufletul cu pĕcate și ĭ-a împlutŭ cugetul de frică și spaĭmă, eacă ea pășesce șĭ maĭ departe în rĕutatea-ĭ diavolească; ea cearcă a-ĭ luá omuluĭ șĭ toate bunurile acele-ce i-le a gătitŭ în cerĭu Tatăl celŭ cerescŭ prin unul născutŭ Fiĭul seŭ.

Și vedeți, aceasta o face ea cu aceea, că nu-lŭ maĭ lasă pre omul bețivŭ, să se îndrepte, să se pocăĭească.

E adevĕratŭ, cum-că nu-ĭ în lume omŭ fără pĕcate, și sciți șĭ voĭ cum-că șĭ celu dreptŭ — pĕcătuĭesce pe di de77 de orĭ cum dice s. scriptură. Eĭ, dară dacă omuluĭ îĭ pare rĕŭ de pĕcatele sale și se roagă cu toată umilința punêndu-și gândul la Dumnedeŭ, a numaĭ pĕcătuí, atuncĭ prea bunul Dumnedeŭ îlŭ șĭ eartă.

Și dacă ne uĭtămŭ în pregiurul nostru și luámŭ bine sama, apoĭ dămŭ în adevĕrŭ de mulți oamenĭ, carĭ s'aŭ căitŭ și s'aŭ îndreptatŭ; căcĭ câți oamenĭ din trufași, ce eráŭ, nu s'aŭ umilitŭ? Câți oamenĭ din sgârciți, ce eráŭ, nu s'aŭ făcutŭ darnicĭ? Câți pismătareți nu cu inimă bună? Câți bătăuși și buclucarĭ nu oamenĭ de pace? Câți disfrênați nu oamenĭ cu totul curați și feriți? Și câți pătimași și pĕcătoși nu-ĭ vedemŭ pe toată diŭa pocăindu-se!

Da bețivul?

a) Bețivul, biruitŭ ŭă-dată de pátima sa, nu maĭ voĭesce să se lase de dênsa în ruptul capuluĭ. Elŭ nu voĭesce să

---

[1]) August. de civ. Dei l. II. c. 3. — [2]) Orig. hom. 7. în Levit.

arunce josŭ haĭna cea sdrenţoasă, tăvălită şi greţoasă a beţieĭ şi să o schimbe cu cea curată şi strălucită a căinţeĭ; căcĭ beţia, stăpână-sa, îĭ preface vieaţa ca într'unŭ visŭ dulce; şi elŭ, celŭ-ce nu maĭ are poate din ce trăí mâne, a-dĭ se sîmţesce chĭarŭ împĕratŭ, . . . elŭ împrăştie baniĭ [1]) ca pleava.

b) Şi dacă, câte ŭă-dată, venindu-şĭ în fire, i-se aprinde în inimă dorul, ca să se lase de bĕutŭ şi să se îndrepte, apoĭ nu se dispărţesce de bĕutura decâtŭ cu multŭ c h i n ŭ şi n ĕ c a d ŭ, căcĭ setea bĕutuluĭ nu se astêmpĕră în grumadul luĭ, ci îlŭ totŭ nĕcăjesce, îlŭ totŭ frige şi arde — pofta îlŭ mênă înainte şi strigă într'însul ca leul.

Vaĭ, ce muncă! Vaĭ, ce chinŭ!

Bine spune aşá-dară s. Ioanŭ gură-de-aurŭ, cândŭ dice: „cândŭ te lasă frigurile, îţĭ rĕmâne în trupŭ âncă multŭ timpŭ ŭă slăbicĭune. Astŭ-felĭŭ“ — adaoge elŭ — „rĕmânŭ urmărĭ rele după beţiă; trupul se lasă în josŭ ca ŭă corabiă sfărîmată de furtună, eeră în sufletŭ arde de noŭ pofta cea rea.“ [2])

Beţivul, încălicatŭ ŭă-dată de pátima luĭ, nu se maĭ poate scutură de dênsa decâtŭ c u g r e ŭ, c u m a r e g r e ŭ, o r ĭ p o a t e ş í n i c ĭ ŭ ă - d a t ă; elŭ nu scăpă din frêul eĭ, ci-ĭ rĕmâne cu mintea şi cu simţirea, cu puterea şi cu voĭa, cu trupul şi cu sufletul robŭ neputinciosŭ, robŭ nefericitŭ, purtându-ĭ catrŭşele cu chinurĭ, cu oftărĭ, cu văĭete şi durerĭ pênă la moarte — ca şí cândŭ ar fi îngrăditŭ cu unŭ gardŭ tare, ca să nu maĭ easă, ca şí cândŭ ar fi împovoratŭ cu ŭă greutate, ca, chĭarŭ şí strigându şí rugându-se, să nu i-se maĭ audă glasul, ci să peară pentru vecĭniciă.

Grozavă soarte! Amarŭ chinŭ! Nefericită vieaţă!

Şi noĭ, ĭubiţilor, noĭ, carĭ sûntemŭ destulŭ de cuprinşĭ de aceea soarte, carĭ cunoascemŭ prea bine şi purtămŭ prea destulŭ acelŭ chinŭ amarŭ, carĭ gustămŭ prea lungŭ timpŭ din aceea nefericire înfricoşată — noĭ totŭ să nu ne ferimŭ de bĕutură, totŭ să nu încungĭurămŭ prilejurile eĭ diavolescĭ, ci să ne înfrăţimŭ cu dênsă şi âncă din ce în ce totŭ maĭ tare!

Vaĭ, mare sminteală!

Noĭ, carĭ de-altmintrelea de orĭ-ce daună maĭ mărişoară, de ni-se întêmplă. ne văĭetămŭ şi bocimŭ; noĭ, carĭ de orĭ-ce rĕu maĭ micŭ

---

[1]) Vasil. c. m. despre beţie şi beţivĭ hom. 14. — [2]) Chris. hom. 58 în Mat.

ne ferimŭ și fugimŭ — noĭ stămŭ, de ne uĭtămŭ, cum ne pradă și ne pustiesce beția fără toată cruțare; noĭ, în locŭ să ne ferimŭ, să tăĭămŭ poala și să fugimŭ de dênsa, ne punemŭ âncă, de căutămŭ sînguri ca cu lumina prilejurile eĭ, și apoĭ ne lăsamŭ în brațele eĭ ḑile și sĕptĕmâne, ba chĭarŭ lune și anĭ întregĭ, ádecă petrecemŭ în beție nesfêrșită, lăsându-ni cu totul în prada eĭ, lăsându-ni atâtŭ averile câtŭ și trupurile și sufletele noastre și întrându de viĭ în morminântul nefericirii vecinice!

Oh, ĭubiților! Cându vĕdŭ acestŭ lucru stricăcĭosŭ și strașnicŭ, apoĭ mi-se strînge inima de durere — mâhnire adûncă mĕ cuprinde la sufletŭ, fiorĭ recĭ îmĭ trecŭ prin trupŭ: — dară âncă totŭ mĕ fură unŭ gândŭ și mĕ face să vĕ dau sfatul părintescŭ: Tre-ḑiți-vĕ! Veniți-vĕ în fire cu toțiĭ căcĭ este vreme să părăsiți ŭă-dată căile întunereculuĭ! Trediți-vĕ, căcĭ a sositŭ vremea, ca împreună să ne apucămŭ din toată inima de lucrurile luminelĭ și ale tredieĭ! Trediți-vĕ, pênă-ce nu trece timpul mântuiriĭ ca să petrecemŭ împreună „nu în ospețe și beție, nu în fără-de-legĭ,“ ci întru împlinirea poruncelor luĭ Dumneḑeŭ, care unica ne poate scăpá de toată nefericirea!

Eară aceĭ nefericiți, carĭ aŭ căḑutŭ de totŭ adûncŭ în ispita diavolului și s'aŭ dedatŭ de totŭ cu pátima beției; aceĭ nefericiți, carĭ nu maĭ potŭ rumpe lanțul beției, carĭ petrecŭ ne'ncetatŭ în cârșmă ca îndrăciții „prin munți și prin morminte . . . pururе noaptea și ḑiŭa, strigându și lovindu-se cu petre,“ să-și rădice și eĭ fața î n t r ' ŭ ă o a r ă s ĕ n i n ă la Mântuitorĭul Christosŭ, să cadă la picĭoarele Luĭ și să-lŭ roage din toată inima și din totŭ sufletul de ajutorĭŭ; căcĭ Christosŭ, care a scosŭ ŭă-dinioară din îndrăcitul evangelieĭ unŭ leghionŭ de dracĭ, de l-a făcutŭ „îmbrăcatŭ și întregŭ la minte,“ îĭ va scăpá și pre dênșiĭ de leghionul pátimeĭ lor și-'ĭ va mântuí trupesce și sufletesce. Amĭnŭ.

Georgĭu Pauliucŭ,

preotŭ în Burla.

Cuvêntare

ţinută de prof. Dr. E. Voiuţchi în biserica seminarială a Metropolieĭ în ḑiŭa patronilor eĭ, marilor învĕţătorĭ aĭ lumiĭ și ĭerarchĭ, Vasiliŭ celŭ mare, Grigoriŭ teologul și Ioanŭ gură-de-aurŭ.

„Avêndŭ noĭ atâta mulțime de exêmple strălucite împregĭurul nostru, să lăpĕdăm tot pĕcatul, și prin răbdare să alergămŭ la țelul, carele ni este pus înainte.“
Evr. 12, 1.

Scimŭ din istoriă și experiința ni mărturisesce, cum-că în toate timpurile și în toate locurile numele bărbaților marĭ, carĭ și-aŭ câștigatŭ merite necontestabile pentru binele externŭ alŭ societățiĭ omenescĭ, se glorificáŭ cu ŭă ĭubire mulțămitoarĭă și se pĕstráŭ pentru posteritate și prin páginele istorieĭ; cum-că omenimea âncă și după secule întregĭ a sĕrbatŭ și sĕrbeadă la diferite ocăsiunĭ festive cu unŭ întusiasmŭ divinŭ memoria acestor nobilĭ!

Dacă este așá, apoĭ de sigurŭ este ŭă dĕtorință împerioasă pentru inima cea ĭubitoarĭă și duĭoasă a maĭceĭ noastre biserice, ca să ne învite și eá la veneraţiunea acelora, ale cărora virtuți și merite, singure de sine, și-aŭ săpatŭ monuminte splendide nu numaĭ prin cărțile bisericescĭ, ci și pe terenul celŭ spiretualŭ și moralŭ alŭ omenimiĭ!

Cu evlaviă și ĭubire fiĭească urmedŭ decĭ și eŭ astă-dĭ aceluĭ glasŭ de maĭcă ĭubitoarĭă, care ne chiamă la icoana celor treĭ învĕțătorĭ marĭ aĭ lumiĭ și ĭerarchĭ — Vasiliŭ celŭ mare, Grigoriŭ teologul și Ioanŭ gură-de-aurŭ, ca cu ajutoriul luĭ Dumnedeŭ să ne aprindemŭ de focul celŭ divinŭ, carele să învăpăĭede inima noastră de simțimêntul veneraţiuniĭ și ĭubiriĭ adevĕrate pentru eĭ. Dară această veneraţiune și ĭubire să nu fiă numaĭ spre onoarea acestor sânțĭ, căcĭ lor nu li trebuĭesce onoarea și sèrbarea noastră, fiindŭ acuma preamăriți la Domnul, ci maĭ vêrtosŭ, ea să ni fiá provocare și îndemnŭ a imitá neîntreruptŭ vieața lor cea sântă! Aceasta să fiă scopul ultimŭ alŭ fiă-căruĭ creștinŭ la sĕrbarea și venerarea

sânților îndecomună, ádecă ca prin imitarea vieței sânților să ne facemŭ succesorii lor adevărați și prin aceasta demni de sânția luĭ Dumnedeŭ!

De aceea, ce ar fi maĭ cu cale de a dice în această di, în care sĕrbămŭ amintirea patronilor acesteĭ biserice decâtŭ de a repetí cuvintele marelui apostolŭ Paulŭ, carele dice: „Avêndŭ noĭ atâta mulțime de exêmple strălucite împregĭurul nostru, să lăpĕdămŭ totŭ pĕcatul — și prin răbdare să alergămŭ la țelul, carele ni este pusŭ înainte.“ Să alergămŭ de a cunoasce modul sânțieĭ luĭ Dumnedeŭ după exêmplul patronilor nostri, carĭ sûntŭ modelĭ în privința virtuțiĭ, cá, privindŭ la eĭ, să ajungemŭ șí noĭ la aceea virtute și sânțiă.

Dară de a expune în specialŭ virtuțile singurite ale acestor sânțĭ — nu am de scopŭ. De acestea s'aŭ maĭ vorbitŭ în aniĭ trecuțĭ la ocasiunea acesteĭ sĕrbărĭ!

Acuma ĭaŭ cuvêntul „virtute“ în înțĕlesul celŭ maĭ largŭ alŭ cuvêntuluĭ — ca virtute a viețuiriĭ creștine, care constă întru aceea, ca fiă-carele să fiă activŭ în starea ce o ocupă, și să facă totŭ binele, ce-ĭ e cu putință, cu scopŭ, de a împlinî voĭa luĭ Dumnedeŭ și de a câștigá plăcerea Luĭ.

În sânta scriptură se dice, că Dumnedeŭ a datŭ unuĭa cincĭ talanțĭ, altuĭa doĭ, eară altuĭa numaĭ unul. ádecă ĭ-a înzestratŭ pe oamenĭ cu diferite făcultățĭ, pre uniĭ cu maĭ multe, pre alțiĭ cu maĭ puține, și ĭ-a împărțitŭ prin feliurite locurĭ, după cerința lucruluĭ. Cu făcultățile lor ŭă-dată înzestrați, trebue eĭ să fiă șí activĭ în starea, în care sûntŭ și să facă totŭ binele, ce li-ĭ cu putință — amĕsuratŭ vêrsteĭ, demnității și împregĭurărilor lor. Dacă o facŭ aceasta, împlinescŭ voința luĭ Dumnedeŭ, şi toate faptele lor sûntŭ atuncĭ bine-plăcute luĭ Dumnedeŭ și meritoase. Căcĭ din această urmare rĕsare ordinea și unitatea în lume! Atuncĭ este totul în deplină acțiune, fiă-care membru îșĭ împlinesce dĕtoria și totŭ, ce se face, este bine și dreptŭ, eară Dumnedeŭ, carele caută din cerĭŭ, se bucură. Din contra dacă care-vá nu-șĭ împlinesce dĕtoriele stării și chiămării, seaŭ și-le negrijesce de lene seaŭ nepĕsare, se nasce disordine în lume și multă stricăcĭune între ceĭ-l'alțĭ oamenĭ, ceeace nu poate plăcé creatorĭuluĭ, pentru-că contradice ordinii stabilite.

Recugetați înși-vĕ, ĭubiților, și luați de esêmplu orĭ-și-ce stare, și vĕ veți încredințá de adevĕrul, cum-că oamenii, carĭ nu-și îm-

plinescŭ dĕtoriele, lăţescŭ totŭ-ŭă-dată disordine şi pagubă între confraţiĭ lor. Astŭ-felĭŭ pălmaşul, carele nu lucră cu consciinţă, îlŭ înşeală pe domnul sĕu şi se face vinovatŭ de furtŭ. Meseriaşul, carele lucră rĕu seaŭ numaĭ ca de mărturiă aduce daună cumpĕrătorilor, căcĭ cumpĕrătoriĭ trebue să maĭ cumpere încă ŭă-dată acela-şĭ lucru. Ţĕranul, carele nu grijesce bine de vitele şi ţărina, ce o are, şi nu se mulţămesce cu puţinŭ, ajunge uşorŭ la sapă de lemnŭ, de cade cu toată familia în urmă chĭarŭ în spatele satuluĭ. Părinţiĭ, cărora nu li-ĭ aminte de crescerea copiilor, lăţescŭ prin relele lor purtărĭ mare scandelă şi pagubă în lume, care se întinde apoĭ şĭ asupra posterităţiĭ. Ceĭ căsătoriţĭ, dacă-şĭ uĭtă dĕtoriele şi nu ţinŭ nemica din câte aŭ promisŭ la cununiă, îşĭ amărescŭ vieaţa, în locŭ să şĭ-o îndulcească, eară casa care aveá să fiă casă de pace şi iubire, şĭ-o prefacŭ într'unŭ locŭ de chinŭ şi ură. Şi astŭ-felĭŭ, iubiţilor, verŭ-cine a-ţĭ fi, dacă nu vĕ veţĭ împliní dĕtoriele stării şi chĭămării, nu veţĭ fi laudaţĭ de lume, nicĭ binecuvêntaţĭ de Dumneḑeŭ; din contra veţĭ căusá numaĭ nenorocire şi daună împregĭurul vostru, veţĭ diformá făptura luĭ Dumneḑeŭ şi veţĭ nimicí ordinea şi binele în lume. Decĭ nemică nu-ĭ de atâta însemnătate pentru binele omenescŭ ca împlinirea dĕtorielor stării şi chĭămării!

Cum-că patroniĭ bisericeĭ acesteĭa aŭ fostŭ deplinĭ convinşĭ de aceasta; cum-că eĭ în toate stările şi locurile, ce le aŭ ocupatŭ, şĭ-aŭ păditŭ cu acurăteaţă dĕtoriele faţă cu Dumneḑeŭ şi faţă cu aproapele; cum-că eĭ şĭ-aŭ împlinitŭ chĭămarea în toată puterea cuvêntuluĭ, atâtŭ ca preuţĭ câtŭ şí ca învĕţătorĭ, atâtŭ ca episcopĭ câtŭ şí ca păstorĭ, şi cum-că în urmă aŭ muritŭ întru împlinirea acesteĭ chĭămărĭ — pentru Christosŭ, de aceasta şi de toate cele-l'alte s'aŭ auḑitŭ din acestŭ locŭ în aniĭ trecuţĭ!

De aceea, iubiţilor meĭ, demnŭ va fi de noĭ, demnŭ de patroniĭ nostri şi demnŭ de toată legea şi neamul nostru, dacă îĭ vom urmá pe acestĭ sânţĭ întru împlinirea dĕtorinţelor şi vom imitá vieaţa lor! Dacă tatăl caseĭ va fi tată deplinŭ, judecătorĭul judecătorĭŭ deplinŭ, preutul preutŭ deplinŭ şi dacă orĭ-cine, orĭ-ce va fi, va fi omŭ şi creştinŭ deplinŭ — atuncĭ vom fi fericiţĭ şi cu omenimea nu va sta rĕu! Dară tocmaĭ acesta-ĭ pĕcatul oamenilor! Cândŭ este timpŭ şi ocasiune, de a face unŭ lucru bunŭ, fi-ar chĭarŭ neînsĕmnatŭ, eĭ dicŭ, că trebuie să ascepte unŭ timpŭ şí maĭ bunŭ şi aşá

se lasă de nu facă acelŭ lucru micŭ. Eĭ credŭ, că vor puté face în viitoriŭ maĭ multŭ, și pentru-că voĭescŭ a face maĭ multŭ, nu facŭ nicĭ acelŭ puținŭ; și pentru-că omitŭ acelŭ puținŭ, nu facŭ în urmă nemică, pentru-că timpul și ocăsiunea, de a face multe și marĭ lucrurĭ, nu li se oferesce maĭ multŭ! Lipsiți apoĭ de fapte bune, ajungŭ la hotarul vieței și înfățișându-se înaintea divanuluĭ dumnedeĭescŭ, unde i-se rĕsplătesce fiă-căruĭa după faptele luĭ, trebuie să se împărtășască de sortea smochinuluĭ, carele neavêndŭ frupte bune, fu tăĭatŭ și aruncatŭ în focŭ. Astŭ-felĭŭ se înșeală omul singurŭ!

Decĭ să facemŭ bine, câtŭ maĭ avem timpŭ, și să fim activĭ în chĭămarea noastră, câtŭ maĭ avem ocasiune! Să ne apucămŭ de aceea-ce este maĭ aproape! Viitorĭul este nesigurŭ, și numaĭ momêntul presentŭ este alŭ nostru! Ocasiunea, dacă se perde, nu se maĭ întoarce în acela-și felĭŭ! Toate fugŭ și se trecŭ, și noĭ cu ele! Mulți din ceĭ-ce morŭ, nicĭ n'aŭ trăitŭ, căcĭ eĭ aŭ trăitŭ, ca și cândŭ erá morți — aŭ trăitŭ nepĕsătorĭ pentru bine și cuprinși de somnul letargieĭ! Și oare care să li fiă sortea la rĕsplătire?

Dară dacă vom lucrá la toată ocasiunea binele, ce ni-ĭ cu putință, chĭarŭ de ar fi neînsemnatŭ, și dacă ni vom împlini dĕtoriele stării și chĭămării totŭ-dea-una fără privire la puterea și rangul, care îlŭ ocupămŭ, atuncĭ și numaĭ atuncĭ vom depune câte ce-vá și pentru eternitate, ce ni-se va rĕsplăți însutitŭ de judecătorĭul celŭ prea dreptŭ! Și cu deosebire, voĭ tinerilor elevĭ, carĭ aveți chĭămarea, de a fi ŭă-dată lumina lumiĭ și sarea pământuluĭ, de a fi esêmple viĭe de virtute și moralitate. încordați-vĕ toate puterile la împlinirea chĭămării voastre și la imitarea virtuților patronilor acesteĭ biserice, ca, vĕdêndŭ poporul faptele voastre cele bune, să mărească pre tatăl vostru celŭ din cerĭurĭ — căruĭa, dinpreună cu fiĭul și cu spiretul sântŭ, i-se cuvine închinăciune și mărire, acum și pururе și în vecĭĭ vecilor. Aminŭ.

Слово

произнесенне въ церквѣ при похоронахъ бл. п. Зиновіи изъ Томащуковъ Прокоповичъ въ Бергометѣ надъ Серетомъ дня 16/28 Января 1888.

„Блаженній умирающій о Господѣ“

(Откр. 14, 13).

Посередъ жалю и смутку, якій произвела передъ нами лежащая жертва непощадной смерти, забераю на хвильку голосъ, щобы до васъ судьбою тяжко доткенныи сродники, пріятелѣ, знакомыи и участники сумного нынѣшного обряду нисколько словъ потѣхи сказати.

Тяжка задача! Трудна, сумна и тяжка! Тамъ бо где законъ вѣчной правды обявляется, где всѣмъ намъ обща судьба представляется, тамъ невыстачаютъ слова потѣхи, тамъ все округъ насъ носитъ знамя певной жалости, а кто нибудь, и якого нибудь успособленія настрояется поважно.

Поважнѣйше еще настрояемся, коли подумаемъ, що смерть не есть крайна цѣль нашого земского житя, а только тяжкій переходъ въ инное житье. Тое чувствуетъ цѣла природа, а вѣра св. научаетъ, що смерть есть переходъ до житя вѣчного, которе есть или щастливе или нещастливе, и которое позыскати, по несконченому милосердію Божому лежитъ въ нашихъ рукахъ. Такъ бо сказано есть: „Всякъ живый и вѣруяй въ Мя не умретъ во вѣки“ (Іоан. 11, 26), а тое означаетъ не лише задачу туземного житя, но и судьбу въ будучной жизни, до которой переправа тяжка, бо совершается она черезъ смерть и гробъ.

Суть хвилѣ, въ которыхъ розсмотреніе задачи туземного житя и будучой жизни должно и повинно быти предметомъ застановленіяся всякого человѣка, а зъ многихъ такихъ хвиляхъ певно една найспособнѣйша есть тая, въ которой отдаемъ послѣдну на семъ свѣтѣ прислугу помершимъ нашимъ ближнимъ. Для того есть то церквою освященный звычай, що мы особливо при похоронахъ тѣлъ усобщихъ отвѣтнымъ словомъ потѣшаемся, ободряемся и до поважного застановленіяся надъ собою упоминаемся. Но самое

отвѣтнѣйшое слово видится менѣ быти тутъ тое, которе самъ Духъ Господній произнесъ: „Баженніи умераюшціи о Господѣ,“ и на томъ словѣ хочу коротко основати промову мою.

Я сказалъ, що смерть есть всѣмъ намъ обща судьба; такъ бо написано есть: „Завѣтъ отъ вѣка, смертію умреши“ (Іс. Сир.), а кого разъ зимный гробъ прикрыетъ, того уже жадна сила всего свѣта не повернетъ до житя. Все инное, якъ утраченый маетокъ, слава, честь, даже здоровье могутъ вернутися, и весна вертаетъ, а съ нею трава зелена, и пахнучіи цвѣты, и птицъ веселый щебетъ: лише житье смертію перетятое не вертаетъ, нѣтъ!

Но мимо того смерть есть лише переходомъ до инного щастливѣйшого житя, а то не мало въ томъ потѣхи, понеже свѣтъ сей есть только подорожъ, а тамъ за гробомъ ажъ всѣхъ путниковъ правдива и вѣчна отчина. На той дорозѣ чувствуетъ человѣкъ всякого стану и возраста свою туземну немощь; царь забываетъ на свой тронъ, золото тратитъ свой блискъ, а суета земска зникаетъ якъ дымъ. Туда смотритъ бѣдна невинность и выжидаетъ справедливого выроку на бездушныи утѣснителѣ и немилосердныи гнобителѣ. Туда указуетъ жебракъ костуромъ своимъ и надѣется лучшого житя на мѣстци вѣчного упокоенія, где неотдалитъ его немилосердный богачъ. и не выженитъ окаменѣлый скупецъ. Туда спѣшитъ осиротѣла матерь, щобы обняти любящихъ дѣточокъ своихъ, которыи въ болѣзни родила, съ любовію плекала и мимо неустанного стараня предвчасно утратила. Туда протягаетъ также бѣдне сиротятко свои рученята и неустанно взываетъ: тату, мамо. где вы есте, и я тамъ буду, возмѣтъ мене съ собою. Тамъ знаходитъ терпящій потѣшеніе, бѣдный полекшеніе, упадающа добродѣтель отвагу, подавлена невинность надѣю, нещастный отраду, а плачущій заспокоеніе. Тамъ въ той отчинѣ всѣхъ зровняетъ смерть, а небо сдѣлаетъ всѣхъ правидныхъ братями и сестрами.

На подставѣ сказаного видимъ, що смерть и житье сполученыи суть съ собою, якъ мужъ и жена. Едно тѣло составляютъ они; бо смерть есть животъ, а животъ есть смерть, и такъ непрестанно идетъ оно въ мірѣ Божомъ. Непотребное снимается отъ человѣка и подается червамъ на снѣдъ, потребное же пересажуется въ лучшую землю, и тамъ оно у Бога вѣчно жіетъ, двигается и есть.

Но переходъ изъ сего житя въ другое вѣчное житье не есть легкій. Его сопроваджаютъ болѣзни, страхъ и плачъ. Въ болѣзнехъ

бо и страху ростается человѣкъ съ свѣтомъ, съ плачемъ и тугою отпроваджуютъ его сродники, други и знаемыи до гроба. Однакожъ ани страхъ передъ смертію, ани плачъ зъ причины смерти не могутъ тутъ оправданыи быти, понеже лише того боятися належитъ, що намъ есть небезпечне и обминутися дасться, противно же то, що есть неотмѣнне якъ смерть, которой никто не уйде, повинны мы спокойно и съ покорою сносити. Така бо есть воля Божа и вѣчный законъ Его.

Мы жалуемъ и плачемъ, що смерть предвчасно житье перетинаетъ! Но дитиный то плачъ и жаль, бо тымъ доказуемъ, що мы все локтемъ мѣряти звыкли, а що не есть велике и долге, не имѣетъ у насъ значенія. Есть то рѣчъ майстра въ маломъ мѣстци много умѣстити, но що тичится великои заслуги и долгого житя, то рѣдко оно вмѣстѣ знаходится. Если только житье красне было, то все инное имѣетъ примѣрность. Якъ колесо велике не есть круглѣйше отъ колеса малого, такъ и долгота днiй не составляетъ еще большу или меншу щастливость, котора нiякъ локтемъ мѣряти не дасть ся.

Мы жалуемъ и плачемъ, що сей свѣтъ опускаемъ! Но чего? Мы уже все видѣли на свѣтѣ. Едень день якъ другiй, то саме солнце, та сама нощь, то саме теченіе свѣта. Все въ едномъ року отновляется и минаетъ весна, лѣто, осень и зима, и намъ ничь не остается, якъ зновъ то саме наново зачинати.

Мы жалуемъ и плачемъ, що сродниковъ и друговъ оставляемъ! Но будьмо певныи, що тамъ где идемъ, больше знайдемъ сродниковъ, друговъ и знаемыхъ, якихъ мы еще николи не видѣли, а тiи, що остаются, незабавомъ также за нами пойдутъ.

Мы жалуемъ и плачемъ, що дѣтей сиротами лишаемъ! Но чижъ дѣти больше намъ принадлежатъ якъ Богу, который есть первымъ и истинымъ ихъ Отцемъ, больше ихъ любитъ и лучше о нихъ постарается, нежели мы? Власне изъ бѣдныхъ сиротъ произыйшли найбольшiи люде на свѣтѣ.

Кто затѣмъ жалуетъ, що умерати муситъ, жалуетъ также, що ся народилъ; бо житье есть долгъ, который заплатити треба, есть залогъ, который въ сей часъ, коли требуется, отдати належитъ. Доказательство тои истины видимъ щоденно, а и нынѣ собралимся тутъ не въ инной цѣли, якъ въ той, щобы тую любезну супругу и вѣрну подругу достойнѣйшого нашого настоятеля, котора недавно

еще полнотою силы и здоровя тѣшилася, отпровадити на мѣстци покоя, и зложити зимныи еи мощи въ студеной могилѣ до послѣдного дня общого воскресенія. А коли тѣло еи подпало такъ тлѣнію, духъ еи улетѣлъ въ надземныи предѣлы до вѣчности.

Мимо того человѣкъ заренный свѣтломъ вѣры певно знаемъ, що житье туземне не есть марне, но есть приготовленіемъ до лучшого непереминаемого житя, есть дорогою, а смерть переходомъ въ житье лучшое. Онъ познаетъ яко розумное существо ведля правилъ своего розсудка, що призначеніемъ и задачею туземного его житя есть нравственность и святость, который достушити имѣемъ, но онъ уважаетъ также ведля требованій своей природы благосостояніе и щастливость тутъ на земли яко найвысшіи добра.

Однако мы видимъ, що тую цѣль тутъ на земли совсѣмъ достушити невозможно, понеже нравственность и щастливость стоятъ часто межи собою въ дуже неровномъ отношенію. Кто бо изъ насъ не видѣлъ уже, якъ добродѣтель невинно терпитъ, и якъ неразъ и найсправедлившій человѣкъ черезъ непредвидимыи выпадки найнещастливѣйшій бываетъ? Колько то есть людей, которыхъ цѣлое житье есть непреривнымъ рядомъ сумныхъ событій, терпѣній и нещастій? Которыи плакати мусятъ, где другіи люде смѣются; голодовати, где другіи розкошуютъ, болѣти и терпѣти, где другіи возносятся; которыи нигде не находятъ милосердія, але только презрѣніе и пониженіе? Що же тіи нещастливыи завинили, що такъ горко страдати мусятъ, и где же есть надгорода за ихъ терпѣніе и наказы? Чи може въ конци, коли жалкое свое житье переболѣютъ и смерть милосердною рукою имъ тягаръ отберетъ, есть сопочинокъ въ гробѣ и вѣчное уничтоженіе надгородою ихъ терпѣнія? Нѣ! Богъ всемилостивый, у которого доброта и справедливость есть нероздѣлима, не основалъ щастье человѣка на вещахъ, которыи округъ него находятся, и не сдѣлалъ оное зависимымъ отъ непостоянности выгодъ и обстоятельствъ житейскихъ, но Онъ положилъ щастье въ самого человѣка, и для того есть оно единственно слѣдствіемъ направленія власной души и выпливомъ свободной и ясной волѣ.

На подставѣ сказанного видимъ, що внѣшная урода, достоинство, изрядность, богаство не состовляетъ еще правдивое щастье понеже то ніякъ отъ насъ самыхъ не залежитъ, чи мы могучими, изрядными и богатыми быти хочемъ. Що однако отъ нашой воли

залежитъ, есть то, чи мы улюбленими и почитанымі быти а при томъ тіи добра житейскіи собѣ пріобрѣсти хочемъ, которыи яко приходныи овощи изъ працовитости, порядности и розторонности походятъ. Въ тыхъ вещахъ отже можетъ человѣкъ благорозумно щастье искати и знайти. Но чи то ему пожеланію пойдетъ, залежитъ отъ Бога, понеже „всякое благо и всякъ даръ свысше есть сходяй.“

Иначе стоитъ дѣло, коли человѣкъ въ чистотѣ сердца старается щастье свое знайти; такъ бо сказано есть: „Блаженіи чистыи сердцемъ, яко тіи Бога узрятъ“ (Мат. 5, 8). Чисте сердце уже тутъ на земли видитъ Бога, возносится до Него, сближается въ молитвѣ къ Нему, познаетъ Бога и свойства Его лучше и точнѣйше, и для того есть всегда задоволене и спокойне. Противно же нечиста и грѣховна совѣсть есть мовъ та бурею зволнована вода, всегда неспокойна и шутна, и для того ани съ собою, ани съ цѣлымъ свѣтомъ незадоволена. Есть то истина, котору певно кождый изъ насъ уже на собѣ испыталъ. Бо чижъ не есть намъ всегда болестно, грустно и страшно на души, коли якого дѣла допускаемся, съ которымъ совѣсть наша не согласпается? А если неразъ сознаніе нашого простунка изъ начала насъ не совсѣмъ доткливо печалитъ, то изъ того не выпливаетъ еще, що тое чувство неспокойствія всегда такъ слабе и незнатне останетъ. Бо якъ рана, що отъ разу незважается, дѣлается на послѣдокъ болющою и стается неразъ причиною смерти, такъ и человѣкъ муситъ неразъ въ позной старости на простунки своей молодости горко плакати и нарѣкати, о чѣмъ познаніе его доти мало непокоило.

При томъ имѣетъ чисте сердце тое преимущество, що вси люде того любятъ, который чисте сердце посѣдаетъ, его во всѣхъ потребахъ спомагаютъ и благосостояніе его на всякій способъ подпираютъ; даже злыи люде не могутъ не почитати его, хотяй тое внѣшно показати не хотятъ. И не есть же то щастьемъ, отъ добрыхъ людей улюбленнымъ, а отъ всѣхъ почитаемымъ быти? Кромѣ того человѣкъ чистого сердця есть всегда веселый и до всѣхъ дѣлъ своего занятія способный, противно же грѣшникъ есть всегда лѣнивый и до жадного полезного предпринятія неспособный. Есть то обще извѣстно, що добрыи гадки и склонности не лише подпираютъ здоровіе тѣлесне но покрѣпляютъ и спомагаютъ

также силы душевныи, такъ якъ то майже всюди видно есть, що грѣховныи пожадливости такъ душевныи якъ и тѣлесныи силы ослабляютъ.

Кто затѣмъ чистоту сердца задержалъ, той есть изъ многихъ взглядовъ щастливый, онъ прискоряетъ свое тѣлесное и духовное благосостояніе, приближается въ своей цѣли, котору доступити яко человѣкъ всегда усиловатися долженъ. А хотяй тая цѣль тутъ на земли есть непостижима, то однако кождый поступъ на доброй дорозѣ есть приближеніемъ къ цѣли; будь она еще такъ далека, мы все къ неи сближаемся, бо имѣемъ вѣчность передъ собою, до которой чимъ разъ больше достигаемъ. То есть правдиве о житю дочестномъ понятіе, которе знаходится только въ вѣрѣ, и для того кажется, що праведный, се есть справедливый, належито трудящійся человѣкъ вѣрою живетъ, а плоды трудовъ его пережіютъ его и еще въ дальшіи поколѣнія поднесутъ имя его, и заховаютъ память его отъ рода въ родъ.

Тіи гадки розвинулъ я тутъ при похоронахъ бренныхъ останковъ бл. п. Зиновіи, котора на всякій случай отличалася чистотою сердца и благодатію Божію, бо переживши вѣрно, совѣстно и неутомимо 74 лѣтъ богобоязной жизни, пріобрѣла собѣ честнымъ и неустаннымъ трудомъ своимъ не лише любовъ для себе во всѣхъ сословіяхъ и далекихъ кругахъ человѣческого общества, но еще дальше здобула собѣ поважаніе даже непріятелей своихъ, якихъ всякій человѣкъ, занимающій видное становище имѣти муситъ. Зъ другои стороны зновъ хотяй вѣкъ не числится множествомъ лѣтъ, то однако долгоденствіе есть особенною благодатію Божою, которою Богъ въ премудрости своей ражныхъ ражно даритъ.

Не стану тутъ подробно изчисляти вси честноты покойнои, понеже того и непотребно, бо кождое доброе дѣло саме про себе говоритъ. Скажу только, що утрата, якую всечестнѣйшій мужъ еи и цѣла родина черезъ смерть еи понесли, есть несровнено велика, що рана, якую несподѣвана утрата сія имъ задала, не загоится такъ скоро; бо дѣйствительно съ бл. п. Зиновію сходитъ сегодня въ гробъ вѣрнѣйша супруга, любезнѣйша мати, потѣха родины, надѣя сиротъ, помощница бѣдныхъ и прибѣжище нещастныхъ. А ктожъ изъ васъ, любезныи парафіяне не зазналъ въ житю своемъ отъ покойнои помощи въ потребѣ, потѣхи въ смутку порады въ припадку? Якъ добрая мати любитъ дѣти свои, такъ

обнимала она всѣхъ однакою любовію и однакою строгостію. Но згасла свѣчка, що намъ свѣтила, згасла и затлѣла, а своимъ дымомъ очи намъ затьмила!

Тому тысящь сердецъ возноситъ сегодня горячіи молитвы передъ престолъ Всевышняго о упокоеніе души еи въ вѣчный щастливости, о которую намъ за живота неутомимо трудитися належитъ, бо дни нашіи текутъ, а незнаемъ коли прійдетъ послѣдный для насъ. Учѣмся при погребенію семъ, що свѣтъ сей есть порожній, ничтожній и пустый, бо при всѣхъ своихъ достаткахъ и сладостяхъ не можетъ покорму дати души нашой, и для того не остаетъ ничь при неї больше, якъ только сознаніе, що доброю и честною была, а сознаніе тое есть найлучшою подругою, котора насъ провадитъ черезъ смерть и гробъ.

Намъ невозможно и не вольно даже судити, якую вѣчность кто житьемъ своимъ туземскимъ осягнулъ, тое бо единому только Богу есть вѣдомо, но вольно намъ помянути, що кому Богъ за житя былъ милосердный, тому и по смерти не откажетъ своего милосердія — милосердно его осудитъ, милосердно презрѣетъ немощи его людскіи и милосердно прійметъ его до вѣчной щастливости, котора есть найвысшою цѣлію житя нашого.

И то есть для насъ нынѣ, со смуткомъ отдающи послѣдныи услуги покойной, единымъ потѣшеніемъ, понеже знаючи, якъ она щиро выполняла свои должности и вела житье побожне и примѣрне по милости Божой надѣятися можемъ, що она въ вѣчномъ блаженствѣ отпочевати будетъ. Тожъ вознесѣмъ еї теперъ въ тоїй дорозѣ еще разъ на пращеніе сердечныи нашіи желанія, которыи церковь обявляетъ словами: „Блаженъ путь, въ оньже идешъ, уготоватися мѣсто упокенія.“ Аминь.

Мелетій Галипъ
парохъ.

Проповѣдь надгробная

выголошена надъ тлѣнными останками р. б. Зиновіи Прокоповичь рожд. Томащукъ.

(Сочинилъ А. МАНАСТЫРСКІЙ).

И въ могилу испустили
И слезу зросили
И сердечно-сь попращали
Тай землевъ покрыли.

Засмученное собраніе!

Такъ закончилася вже наша дорога жалю и мы станули тутъ на семъ мѣстѣ супокоя и тишины смертной — на цвынтарѣ. Передъ нами свѣжый гробъ отворился, а изъ его глубины завѣваетъ до насъ стухлость, истлѣніе. Глянемъ на право, чи на лѣво, то насъ окружаетъ множество крестиковъ, одни вже обмошены, стары, другіи свѣжіи, але всѣ они суть намъ свѣдками мимоходящихъ красотъ, всѣ они оповѣдаютъ намъ, що разъ бували и жили съ нами нашіи сочеловѣки, але прійшолъ Ангелъ смерти, обнялъ ихъ въ свои студеные объятія и — они минулись, переселились въ иншій свѣтъ. Тутъ на цвынтарѣ такъ тихо, такъ мило отпочивати отъ трудовъ земскихъ! . . . Въ правой встрѣчаемъ тишину гробную, въ лѣвой миръ и прохладу — никто не стужаетъ тутъ лежащихъ, лишь хиба пташина якась заглянетъ сюда въ веснянную пору и защебечетъ, лишь хиба воронъ залетитъ сюда въ зимѣ и закрачетъ сумно и печально. А до сихъ крестиковъ вже мохомъ покрытыхъ прійдетъ теперъ новый крестъ, до тихъ могилъ травою вже покрытыхъ прійдетъ теперъ свѣжо насыпаная могила, въ которой спочивати будетъ отъ насъ всѣхъ многопочитаемая р. б. Зиновія, а подъ тѣнею св. креста найдетъ она прохладу отъ трудовъ своихъ. Двери вѣчности снова отворилися и залетѣла въ неприступный свѣтъ частина, невидимая пламень вдохновенный Богомъ-Творцемъ, душа упокоившойся старицы, назадъ до своего Сотворителя. Гробъ отворился и спустили туда розвалины туземского бытія о Богѣ почившой р. б. Зиновіи.

Якое-бы я вамъ тлѣнныи останки чувство принесъ въ подарокъ при переходѣ въ отпочинокъ? Якій подарокъ незабвенныій принесъ-бы я тобѣ, благородная душе на порозѣ безсмертія, щобъ указати тимъ наше сочувствіе, нашу любовь, наше почитанье къ тебѣ? Найкрасшій подарокъ, найдорогоцѣннѣйшое чувство суть тіи многочисленніи слезы, которіи сегодня тихонько поплынули. Мужъ твой сѣдоглавый, онъ стоитъ надъ гробомъ и тоскуетъ: Прійшла бо хвиля розстанья; братъ твой благородныій угнетенъ симъ ударомъ судьбы, бо остался изъ славной родины Томащуковъ самъ и розстается съ своею одною сестрою, которую щиро любилъ. Внуки-полсироты, и они пригноблены сею горестею, бо утратили еще больше, якъ вторую матерь, которая ихъ голубила и до сердца тулила. Высокопочтенніи сродники и множество знаемыхъ сожалѣютъ надъ такимъ событіемъ и прійшли изъ далека и близка, щобъ остатную почесть отдати, бо утратили милую, сердечную сожительку, которую всѣ почитали. Парохіане здѣшного села пнутся къ гробу, що-бъ затужити, бо и они утратили матерь духовную, которая черезъ 51 лѣтъ имъ неразъ добрый совѣтъ давала, неразъ въ прыкростяхъ житья помощницею ставала.

А подъ такимъ видомъ: „Блаженъ путь, въ оньже пойдеши днесь душе, яко уготовася тебѣ мѣсто упокоенія.“ Но нѣмъ придадемъ останки земли, засмученніи, то маю до васъ, яко посередникъ межи вѣчностію и прошлостію, яко священникъ щирое прошеніе. Мертвой уста замкнены, она неможетъ вже собесѣдовати съ вами, щобъ вамъ указати, якъ ю скорбятъ гдекоторыи хвили житя, въ которыхъ она може кому ся спрыкряла, кого обличила, и може колись гнѣвомъ мутила сеій туземскій союзъ сожитья; — тому прошу въ имя еи всѣхъ еи сожителей: отдайте дань вѣчности и — простѣте ю изъ щирого сердца! А теперъ обращаюся къ вамъ сродники почившоій и всѣхъ васъ я благодарю за приклонность вашу для отшедшоій отъ насъ. Тебѣ глубоко тронутый муже приношу впередъ послѣдныи чувства отъ твоей дружины, съ которою Ты такъ счасливое, такъ мирное и долголѣтное житье прожилъ. „Сегодня намъ розлука“ — такъ прощается она съ тобою тожь незабывай мене Григорію въ туземскоій долинѣ бѣдствій, бо прійдетъ часъ, коли будемъ совокуплены въ инномъ свѣтѣ, а до тогда знеси сю горесть мужественно и благодари Господа за все . . . . до свиданья! Дякуетъ она и Тобѣ

почтенный брате, що ты ся потрудилъ сюда, щобъ заплакати слезу горести за своею Зіновіею, розлука отъ сестры болестна, но Господь судилъ и треба повелѣнію Божему повиноватися. Васъ осталыи внуки и правнуки благословитъ ваша бабка изъ гроба и проситъ: Прійдите, мои найлюбезнѣйшіи, сюда въ весняную пору, тогда, коли природа въ зелень свѣжую уберется и обстелѣте мое новое обиталище вѣночками и помолѣтеся щиро за мене до небесъ, а менѣ такъ мило отпочиватись будетъ, подяка така зробитъ менѣ землею перомъ. Благодаря и васъ преподобніи Отцы за сю хотяй и сумную жалостную прислугу, которую мы нашему предстоятелю принесли, прошу васъ сердечно: Совокупимся служители безсмертного Царя и вознесѣмъ къ небесамъ молитву единомысленно, мовячи:

Прійми Отче духовъ и всякія плоти въ свѣтлыи, райскія просторы душу отъ насъ упокоившойся рабы Твоея Зіновіи, всели ю на мѣстѣ вѣчной счасливости, и вѣчного веселія, идѣже жизнь безконечная и Ты Царю вѣковъ царствуеши съ небесными силами, яко Царь славы со всѣми Святыми на вѣки вѣковъ, Аминь.

CRONICĂ.

Conferinţa pastorală din Protopresviteria Rădăuţuluĭ pe anul 1887.

Conferința aceasta s'a conchiămatŭ cu circularĭul protopresviterescŭ din 23 Iuniŭ (5 Iuliŭ) 1887, Nr. 143, și s'a ținutŭ în Solca în 20 Optomvre (1 Noemvre) 1887 sub președința archipresviteruluĭ-stauroforŭ, părintelui Ioanŭ Mândrilă.

După-ce s'a celebratŭ s. liturgiă în soborŭ de părinții I. Iliuțŭ, V. Isopescu și Il. Bădăluță și s'a cântatŭ doxologia împreunată cu rugăciunile chiămăriĭ Spiretuluĭ s., s'aŭ adunatŭ în scoala poporală de locŭ următorii păstorĭ sufletescĭ: I. Mândrilă, V. Țurcanŭ, N. Sbiera, T. Turtureanŭ, I. Iliuțŭ, I. Abagerĭu, V. Renei, L. Maximoviciu, E. Bacinschi, V. Tomiucŭ, G. Popescul, N. Țurcanŭ, A. Macoveĭu, G. Pauliucŭ, Il. Bădăluță, G. Teleagă, V. Isopescul, G. Georgeanŭ, N. Popoviciu și D. Danŭ.

Rostindu-se maĭ ântâiŭ rugăciunea „Împĕrate cerescŭ,“ a deschisŭ președintele conferința cu ŭă avorbire, în care sălută cu căldură pre ceĭ adunați și-și rĕspică dorința, ca Atotŭ-potintele să dăruĭească tuturor păstorilor sufletescĭ vîrtute și putere, ca să întimpine cu succesu toate greutățile, ce provinŭ în păstoria sufletească și carĭ numaĭ cu unire frățască se potŭ învinge aduducêndŭ a minte, ca cu totŭ adînsul să grijască fiă-carele de oficiul sĕŭ, fiindŭ-că timpul e destulŭ de nefavorabilŭ ortodoxieĭ. și numaĭ preutului vredniciŭ îĭ e cu putință a lucrá cu succesŭ. Apoĭ provocà pre parochul din Comănescĭ G. Georgianŭ, să ocupe locul de protocolantŭ.

Decĭ rostesce părintele N. Popovicĭ ŭă cuvêntare despre umilință.

După aceasta cetesce protocolantul protocolul conferinței ultime, după a cărui verificare urmeadă cetirea emisului consistorialŭ din 13/25 Martŭ 1887, Nr. 467, la care nu se face necĭ ŭă observare. Maĭ cetesce președintele emisul consist. din 18/30 Augustŭ 1887, Nr. 3692, privitoriu la luminele de ceară, carĭ le aducŭ poporenii la biserică şi carĭ în regulă sûntŭ falsificate și strică sănĕtatea închinătorilor lucrurile și icoanele bisericescĭ.

La aceasta face p. Renei propunerea, ca epitropiĭ să cumpere din baniĭ disculuĭ ceară curată și să li vêndă celora-ce voiescŭ să

jertfească lumine. Eară p. Maximovicĭ propune, ca la fiă-care biserică să se țină stupĭ, dela carĭ să se poată avé ceara necesarĭ pentru biserică. Dară p. Sbiera e de socotință, că nu ar fi cu cale a face negoțŭ în biserică cu vêndarea luminelor, căcĭ s'ar tulburá evlavia și sîmțul relegĭosŭ și s'ar puté face chĭarŭ abusurĭ.

La aceasta obiectare respunde p. Renei, cum-că abusurile nu se potŭ evitá la nicĭ ŭă întreprindere, decĭ îșĭ susține propunerea; maioretatea membrilor se înțĕlege cu propunerea această.

Cerêndŭ președintele elaboratele teologice lucrate pentru aceasta conferință, le predau următoriĭ părinți: și anume E. Bacinschi 3, Ilariu Bădăluță 5, G. Georgianŭ 5, I. Iliuțŭ 3, V. Isopescul 3, A. Macoveĭu 5, L. Maximovicĭ 2, G. Pauliucŭ 5, G. Popescul 5, N. Popoviciu 3, G. Teleaga 5, V. Tomiucŭ 5 și N. Țurcanŭ 4.

P. G. Pauliucŭ îșĭ cetesce elaboratul din dreptul canonicŭ, p. N. Țurcanŭ din teologia dogmatică, p. Il. Bădăluță din teologia morală, p. A. Macoveĭu din teologia păstorală și p. G. Teleagă din catechetică, și toate elaboratele se șocotŭ corespundĕtorie.

La propunerĭ libere, luândŭ cuvêntul p. V. Tomiucŭ, face propunerea, ca conferințele păstorale să se țină în viitorĭu nu numaĭ în Rădăuți și Solca, ci pe rôndŭ în fiă-care părochiă.

Aceasta propunere o rĕspinge maioretatea preuților adunați.

P. I. Abagerĭu propune, ca din contribuțiunĭ de bună voĭă dela părochienĭ să se înființede ŭă bibliotecă protopresviterală, care să înlesnească între altele lucrarea temelor pentru conferințele păstorale.

La aceasta propunere face obserbarea p. Renei, că pentru astŭ-felĭŭ de biblioteci s'ar puté procurá dintr'unŭ opŭ numaĭ câte unŭ esêmplarŭ, carele, la cadŭ de trebuință în acela-și timpŭ, nu s'ar puté folosí de toțĭ păstoriĭ sufletescĭ aĭ ținutuluĭ protopresviteralŭ; de alta parte fiindŭ-că prea-venerabilul Consistorĭu tinde, ca în fiă-carea părochiă să se înființede câte ŭă bibliotecă părochială, ar fi consultŭ să le sporească preuțiĭ maĭ alesŭ pre acestea.

Cu părerea p. Renei se înțĕlegŭ toțĭ părinții adunați.

P. G. Pauliucŭ supune propunerea în scrisŭ, că în considerarea, că referințele între parochĭ și cooperatoriĭ ad personam âncă nu sûntŭ regulate, să bine-voĭeasca prea-venerabilul Consistorĭu a stătorí nisce norme, carĭ ar regulá acestea referințe.

La aceasta rĕspunde p. Renei, că între parochi şi cooperatorii personali nu potŭ să fiă alte referinţe decâtŭ acelea-ce sûntŭ între parochi şi cooperatorii sistemisaţi.

Nefiindŭ alte obiecte de pertractatŭ, s'a închiăiatŭ conferinţa.

Sĕrbarea strămutării moscelor s. Nicolaĭu, făcĕtorĭuluĭ de minunĭ la Bari. În 9 Maĭu a. t. s'au împlinitŭ 800 de anĭ, decândŭ au fostŭ strămutate moscele s. Nicolaĭu la Bari. Aceasta aniversarĭă a fostŭ sĕrbată în toată Apulia de totŭ frumosŭ. Vechĭul oraşŭ, cu case fără aerŭ, cu strade strîmte şi întunecoase se spĕlase, se peptĕnase: ferestele, uşele eráu decorate cu cumune de florĭ, cu lampe, cu icoana sântuluĭ Nicolaĭu, cu stêlpărĭ şi cu fructe aurie. Noul oraşŭ, creacĭunea luĭ Muratŭ, cu case marĭ, cu strade large, erá decoratŭ cu flamure, cu arcurĭ de triumfŭ, cu transparente.

Decorarea bisericeĭ câtŭ şi toate afacerile prepărătoarĭe fuseseră încredinţate unuĭ comitetŭ municipalŭ de 36 membri. Comitetul s'a şí purtatŭ de frunte. Dece orchestre de musică au cântatŭ de demineaţa pên' în sara, afară de timpul procesiunii, în diferite locurĭ prin oraşŭ. Noaptea s'au făcutŭ serenate cu mandoline şi chitare, pe mare şi pe uscatŭ. Pe piaţa cea maĭ mare a oraşuluĭ »Fiera Fesvital« a fostŭ organisată ŭă petrecere deosebită; a fostŭ pusă la cale şí ŭă spusĕcĭune de vinurĭ cu premie; apoĭ loteriă de bine-facere, concerte, etc.

La procesiunĭ a luatŭ parte toată Apulia, Calabria, Abruzzi, s'ar puté ḑice, toată Italia de ameaḑă-ḑi. Poporul cu miile acurgeá şi se înfundá în stradele oraşuluĭ: bĕtrânĭ şi tinerĭ, de partea bărbătească şi de partea femeĭească; mulţĭ în vestminte lungĭ, cum le purtáu peregrinii în evul de mijlocŭ; ceĭ-l'alţĭ în pitorescele porturĭ locale. Fiăcare aveá în mână toĭagŭ şi mĕtane. In fruntea fiă-cării procesiunĭ erá câte unŭ peregrinŭ în vestminte preoţescĭ, dară descultŭ; partea cea maĭ mare a monachilor şi a preoţilor purtá în mâna icoana s. Nicolaĭu şi flamure; după dînşiĭ urmá tineretul cu unŭ clopoţelŭ; peregrinul conducĕtorĭu întoná strofe din acaftistul s. Nicolaĭu şi chorul cântá maĭ de parte şi chorŭ cu chorŭ se schimbá cântându.

Intr'aceea tunurile din portŭ tunáu totŭ-una; aşá şí sĕcăluşurile; nu maĭ amuţĭáu nicĭ clopotele istorice ale luĭ Manfredŭ. Totŭ sufletul se trageá la mônăstire. Intrându în laîntru, peregrinii se aruncáu în genunchĭ şi se trăgeáu aşá spre s. altarĭu. Apoĭ sculându-se în picĭoare, se îndesĭáu spre criptă.

Intrarea în criptă e la treptele altarĭuluĭ; de acoló se vedŭ s. moasce, din carĭ curge »Manna sacra.« In flacoane se vinde manna aceea — apă limpede, fără gustŭ şi fără coloare — în biserică şi nu-ĭ nicĭ ŭă casă în Italia de ameaḑă-ḑĭ, unde n'ar fi apă de aceea. In biserică şi împregĭurul eĭ se maĭ vêndŭ medalioane, fotografie, închipuindŭ minunele făcute de s. Nicolaĭu, gravure şi litografie, înfăţişândŭ criptă de pin lăîntru. Inchinătoriĭ în totŭ anul pela 9 Maĭu împlu Bari.

Sĕrbarea bisericească în deosebĭ a decursŭ în următorĭul chipŭ: In 6 Maĭu procesiune mare prin oraşŭ cu icoana cea maĭ vechiă a sântuluĭ Nicolaĭu (după cercetările istoricilor italienĭ să se afle unicul portretŭ nemeritŭ alŭ s. Nicolaĭu în Paris în museul s. Genoveve).

In 7 Maĭu purtarea sicriuluĭ originalŭ, în care au fostŭ aduse moascele s. Nicolaĭu din Mira; eară sara procesiunea istorica la lumina făclielor, înfăţisândŭ procesiunea, cum a fostŭ ea înainte de 800 de anĭ. Înainte mergeá călare pe calŭ albŭ unŭ gonfalonierŭ; apoĭ urmáu: şirurile membrilor capitululuĭ palatinŭ, copilele în costume din vecul XI, ŭă luntre mare neagră, aurită cu raclele s. Nicolaĭu, purtată de marinarĭ (în luntre se gasĭáu arborĭ de naĭe, unelte de năie şi chĭarŭ marinarĭ în grupe pitorescĭ); apoĭ reprezêntanţiĭ diferitelor înstitute... cântare bisericească, monachĭ; toate aceste ca în evul de mijlocŭ; eară pe strade mulţimea din ḑiŭa de a-ḑĭ, răpită de ilusiunea portuluĭ naţionalŭ, puţinŭ schimbatŭ din timpurile trecute.

In 8 Maĭu procesiune mare, cu care fu dusă icoană s. Nicolaĭu în portŭ şi cufundată în mare. Sara fu dusă ea eară în oraşŭ, unde îĭ eşí înainte nu numaĭ toată preoţimea, ci şí toate deregĕtoriele statuluĭ. Aceasta parte a programuluĭ se esecută în totŭ anul.

In 9 Maĭu fu dusă icoana cu procesiune în biserica oraşană, eară în 10 Maĭu în mônăstirea s. Nicolaĭu.

In eparchia Smolensculuĭ esistă „Frăţia sântuluĭ Avraamŭ.“

După darea de samă eparchia Smolensculuĭ şĭ-a organisatŭ Frăţia într'unŭ chipŭ, ca să ĭaĭe parte la dînsa toate clasele soţietăţiĭ rusescĭ şi să se poată ajutură din toate puterile poporăcĭunea eparchială maĭ săracă în privinţa luminăriĭ eĭ înţĕlesuale şi relegĭoase-morale. In sfera problemelor Frăţieĭ cade, între altele, şí ajuturarea materială a elevilor seminarĭuluĭ din Smolenscŭ şi a înstitutelor bisericescĭ din locŭ. Numĕrul membrilor eĭ a fostŭ, cu închĭaĭarea anuluĭ 1886, 618. Consiliul Frăţieĭ a întrodusŭ în anul trecutŭ conferinţe publice, ca

să descepte simţul pentru înteresele relegĭoase-morale, însoţindu-le cu cântătul cântărilor bisericescĭ; apoĭ a urdítŭ unŭ depositŭ de cărţĭ cu cuprinsŭ relegĭoso-moralŭ şi de icoane sânte, carĭ sporindŭ în poporŭ simţul relegĭosŭ-moralŭ, să aducă Frăţieĭ într'una şí unŭ folosŭ materialŭ. In privinţa aceasta mare meritŭ are mônăstirea s. Treimĭ din Smolenscŭ, oferindŭ localetăţile necesarie pentru depositul de cărţĭ şi de icoane. Vêndarea în depositŭ cresce din lună în lună; căcĭ preoţimea din păstoriă pune totŭ ḑelul a rĕspândí în poporăcĭune căţĭ relegĭose-morale şi icoane corĕspunḑĕtoarĭe; ea cu vorba nu se mulţămesce.

Consiliul Frăţieĭ în unire cu consiliul scolasticŭ eparchialŭ a urdítŭ şí multe scoale parochiale, în care a denumitŭ învĕţătorĭ şi învĕţătoriţe, şi a împărţitŭ pe la scoale subvenţiunĭ atâtŭ din mijloacele proprie câtŭ şi din suma de 1500 de rubl asĕmnată de s. Sinodŭ; apoi a împărţitŭ gratuitŭ pe la scoale 5400 de cărţĭ în văloare de 1368 de rubl, carĭ cărţĭ ĭ-aŭ fostŭ trămise dela s. Sinodŭ; a întrevenitŭ pentru ajutorĭu materialŭ la diferite corporăcĭunĭ, din carĭ „Земство красинское“ a destinatŭ pentru doaŭe scoale parochiale subvencĭunĭ câte cu 100 de rubl pe anŭ.

Frăţia aceasta are bibliotecă propriă, la care a trecutŭ şí biblioteca eparchială din locŭ. In biblioteca aceea se găsescŭ rare esêmplarĭe de cărţĭ, manuscrise şi alte lucrurĭ antice. Biblioteca e locată în curtea archiereascĭ; acoló e şí cabinetul de cetitŭ pentru ceĭ-ce cerceteaḑă biblioteca.

Frăţia sprijinesce şí c o n v o r b i r i l e s e a ŭ c o n v e r s ă r i l e cele-ce se facŭ afara de şerbeţul dumneḑeĭescŭ, dândŭ preoţilor cărţĭ potrivite la întreprinderea aceasta. Acum îĭ e aminte Frăţieĭ a urdí c o n v e n i r e a amatorilor cântăriĭ bisericescĭ şi ŭă s c o a l ă de cultivatŭ învĕţătorĭ de cântare.

In Grecia înteresul pentru relegĭune şi biserică e în decădinţă. La făcultatea teologică a universităţiĭ din Atena au fostŭ în anul trecutŭ numaĭ 8 studinţĭ, faţă cu 2000 de studinţĭ de pe la cele-l'alte făcultăţĭ, şi din treĭ studinţĭ, carĭ s'au supusŭ esaminuluĭ la închĭăĭarea cursuluĭ, numaĭ unul a căpĕtatŭ noata: καλῶς, ádecă ultima din noatele de aprobare. Din candidaţiĭ de preoţiă, în genere, abĭá alŭ ḑecelea se dă chirotonitŭ, nu pentru-că n'ar fi locurĭ vacante, ci pentru-că ele sûntŭ împreunate cu atâtea neajunsurĭ şi îngĭosirĭ, de-ĭ greu să aĭbă cine-vá atâtă bărbăţiă şi abnegăcĭune, ca să se hotărască

a ocupá vr'-unŭ locŭ. — Apoĭ în timpul alegeriĭ deputăţilor în parlamêntŭ toate bisericele Greciеĭ, chĭarŭ şi biserica mitropolitană, se prefacŭ, cum am ḑice, în sale de asceptare dela căile ferate seau în localetăţĭ teatrale, cu toate uricĭunile, ce se arată numaĭ decâtŭ în adunările de poporŭ numĕrosŭ şi anume în nisce adunărĭ, în care se încinge lupta şi cearta întereselor contrarĭe şi a pátimelor neînvinse: şi Grecilor ortodocsĭ pên'acum âncă nu li-a venitŭ în gândŭ să-şĭ aleagă alte locurĭ pentru luptele lor politice, eară archipăstoriĭ lor nu şĭ-au adusú a minte a li-o spune asta. Şi lucrurĭ de aceste se întêmplă în partea bisericeĭ ortodocse, unde stau de strajă la înteresele c r e d i n ţ e ĭ şi ale b i s e r i c e ĭ 40 de episcopĭ şi 200 de mônăstirĭ, în mijlocul uneĭ poporăcĭunĭ de 2,000.000: D a c ă s e v a s t r i c á s a r e a, c u c e s e v a s ă r á. („Χιον.“)

Mulţămită publică. Biserica s. Ioanŭ Boteḑătorĭul din Suceava, maĭ 'nainte numită biserica Domniţelor, devenise în timpul din urma foarte desolată. Subsemnaţiĭ ca epitropĭ aĭ acestuĭ sântŭ locaşŭ au întreprinsŭ colecte cu scopŭ, de a-lŭ rĕstaurá şi au adunatŭ suma de fl. 348.43
Apoĭ au încăsatŭ pentru închirierea grădineĭ bisericeĭ . . „ 30.—
eară cu vênḑarea capetelor (mucurilor) de lumină . . . „ 10.—
total suma de . . fl. 388.43

Din aceasta sumă s'a zugrăvitŭ biserica în lăîntru cu tipurile sânţilor profeţi, s'a rĕparatŭ şí coloritŭ corul, s'a făcutŭ toate stranele şi unŭ amvonŭ din noŭ.

Pentru restaurarea totală s'a plătitŭ:

a) Pictoruluĭ suma de . . . . . fl. 200.—
b) Stolerĭuluĭ . . . . . „ 100.—
c) Petrarilor . . . . . „ 25.—
d) pentru materialŭ . . . . . „ 42.—
e) Mărănţuşurĭ, ádecă victuale pentru lucrătorĭ, cuĭe, etc. „ 10.—
f) La sânţirea bisericeĭ în 7 Ianuarĭu s'au spesatŭ pe lumine, praf, etc. . . . . „ 11.43
total . . fl. 388.43

Tuturor domnilor mărinimoşĭ, carii au binevoitŭ a contribuí la aceasta întreprindere, le esprimămŭ profunda noastră mulţămită publică.

Georgĭu Drêmbeĭu,
Dumitru Matasarĭu,
epitropĭ.

Aprosexia. Aceasta boală de urechĭ a fostŭ descrisă de profesorul Guye la congresul năturalistilor din Wiesbaden şi se cere bine băgată în samă de părinţĭ şi pedagogĭ. Numele eĭ însamnă neputinţa, de a-şĭ îndreptá luarea a minte la unŭ obĭeptŭ; ca este ŭă urmare a boalelor de nasă. Guye a obsĕrbat-'o maĭ ântâĭu la unŭ copilŭ, care nu se puteá rĕsuflá pe nasŭ de locŭ şi se păreá a nu fi bunŭ la învĕţătură; copilul âmblá la scoală de unŭ anŭ, fără să fiă învĕţatŭ maĭ multŭ decâtŭ cele treĭ litere dintru'nceputŭ ale alfabetuluĭ.

Guye, cercetândŭ copilul, a vĕdutŭ, că nărinele dinapoĭ, carĭ comunecă cu faringele, îĭ eráu astupate cu nisce îmflături. Cum-că acestea eráu causa slabicĭumiĭ de crierĭ a copiluluĭ, doctoruluĭ în-dată ĭ-a fostŭ lămuritŭ; căcĭ, înlăturândŭ înflăturele prin ŭă operăcĭune, copilul a învĕţatŭ nu în maĭ multŭ decâtŭ într'ŭă sĕptĕmână întregŭ alfabetul.

De succesul acesta neasceptatŭ s'a miratŭ doctorul, maĭ multŭ însă părinţiĭ copiluluĭ.

Altŭ elevŭ nu puteá înaintá în gimnasiu, pentru-că nu pricepeá matemateca; dară după-ce i-s'a îndreptatŭ rĕsuflarea pe nasŭ, n'a maĭ avutŭ greutate nicĭ cu obĭeptul acela.

Maĭ adese-orĭ cápĕtă boala aceasta copiiĭ, carĭ sûntŭ deprinşĭ a dormí cu gura deschisă, rĕsuflându-se numaĭ pe gură.

Spaţurile limfatice ale crierilor stau ádecă în legătură cu canalele limfatice ale mucoaseĭ nasale. Decĭ dacă prin apĕsarea uneĭ îmflături asupra canalelor limfatice seau prin alte cause mucoasa nasală este împedecată în activitate, este împedecată şí scurgerea limfeĭ din crierĭ şi în crierĭ se produce într'acestŭ chipŭ ŭă obosală.

Fenomenele acesteĭ boale ni lămurescŭ căinarea oamenilor, carĭ pătimescŭ de guturaĭu acutŭ, cum-că cugetarea nu li-ĭ uşoară ca de altă dată şi că simlescŭ durerĭ de capŭ.

Medicŭ românŭ în Viena. Dr. Sterie N. Cĭurcu s'a înstălatŭ definitivŭ în Viena, unde practisadă cu deplinŭ succesŭ.

Prin vechĭele sale relaţiunĭ cu somităţile medicale din căpitala Austrieĭ, elŭ este de celŭ maĭ mare ajutorĭu pentru pacienţiĭ românĭ, carĭ se ducŭ să consulte ilustritătile făculătăţiĭ de acoló, dară chĭarŭ aceĭ-ce n'ar voí seaŭ nu şĭ-ar puté părăsí ţara, potŭ consultá prin Dr. Cĭurcu specialistiĭ Vienesĭ, adresându-ĭ prin poştă seau telegrafŭ istoricul şi simptoamele boaleĭ. Dr. Sterie N. Cĭurcu maĭ are de gândŭ să deschidă în Viena ŭă c a s ă d e s ă n ă t a t e, destinată anume pentru căutarea pacienţilor românĭ.

Adresa: Dr. Sterie N. Cĭurcu, Viena VIII, Alserstrasse 49.

Corespondinţe.

A. P. Sûntŭ orătorĭ, carĭ în cuvêntărĭ funebrale, linguşindŭ celor viĭ din familiă, înşiră nisce vîrtuţĭ, carĭ mortul nu le a maĭ avutŭ; de unde resultă, că publicul se duce dela astŭ-felĭŭ de cuvêntarĭ nemulţămitŭ, de şí are bunul simţŭ să recunoască, că »de mortuis nihil nisi bene.« Se produce însă chĭarŭ îndignare, dacă la sĕrbărĭ solemne vorbitoriĭ, fiă în avorbirĭ orĭ toaste, nu-şĭ mĕsură cuvintele şi nu se ţinŭ de adevĕrŭ, ascriindŭ vîrtuţĭ şi merite unor persoane, carĭ în faptă nu le au. Credemŭ decĭ, că în toate împregĭurările vieţeĭ din gura preotuluĭ să nu easă decâtŭ adevĕrŭ, decĭ numaĭ cuvêntărĭ bine cumpenite, ca să aĭbă totŭ-dea-una destulă greutate morală. Şi cine ar puté ḑice cu inimă curată, că noaŭĕ tuturora nu ni-ar trebuí limpeḑire morală — ŭă aspirăcĭune sinceră şi viĭă, apoĭ ŭă activitate neobosită şi jertfitoarĭă, ca să scăpămŭ la unŭ viitorĭu maĭ bunŭ? E adevĕratŭ, că totŭ preotul represêntă ŭă lumină, dară se cere împeriosŭ, ca nicĭ unul să nu represênte una de cele-ce se afumă.

C. M. Dacă venerabiliĭ preoţĭ se dau aleşĭ în comitetele comunale, ca să lucre maĭ cu sporĭu în înteresul comunelor, bisericeĭ şi alŭ ţĕreĭ, apoĭ e lucru de mare laudă. Eară dacă întră într'unŭ corpŭ represêntativŭ numaĭ de fală şi nu facŭ decâtŭ figură, apoĭ e lucru ruşinosŭ şi degradatorĭu stăriĭ şi chĭemăriĭ sale. Nu-ĭ nicĭ ŭă situacĭune în vieaţa socială, în care preotul nu şi-ar puté documêntá văloarea şi scopurile cele bune. Asta însă trebuĭe să o vree, şi vrêndŭ trebuĭe să cunoască legile şi menirea corporăcĭunilor şi tendinţele timpuluĭ, în care întră.

Insciinţărĭ.

Nepresêntându-se abonenţĭ în numĕrŭ recerutŭ, ca se potŭ tipărí — fără de-a jertfí din alŭ meu — cuvêntările anunţate pe ḑiŭa de astă-ḑĭ; ear' abonenţiĭ însinuaţĭ poftindŭ maĭ toţĭ şi tom. I., la ce nu am contatŭ — decĭ sûutŭ silitŭ a prolungí terminul tipăririĭ cuvêntărilor de sub întrebare pe 3/15 Aprile a. c., pe cândŭ sperŭ, că se vor însinuá abonenţĭ în numĕrŭ de ajunsŭ.

Kétegyháza, 15 Fevruariu 1888.

Iosifŭ Ioanŭ Ardeleanŭ,
parochŭ gr. or.

„МОЛОДЫЙ ПРОПОВѢДНИКЪ“
se maĭ poate căpětá atâtŭ la tipografia archiepiscopală de aice câtŭ şi la autorŭ în Sloboḑia-Banileĭ.

Redactorĭŭ primarĭŭ responsabilŭ:
Protopresviterul
Artemiŭ Berarĭŭ.

Redactorĭŭ alŭ doile pentru textul slav.-rusescŭ
Profesorĭŭ de cântarea corală
Isidorŭ Vorobchĭevicĭ.

Administrătorĭŭ şi editorĭŭ: Archipresviterul catedral
Georgĭŭ de Reus.

Tipografia archiepiscopală, Cernăuţi. — Staţiunea telefonică Nr. 47.

CANDELA.

Foaĭă bisericească-literarĭă.

Apare ŭă-dată pe lună.

Nr. 4. Cernăuți, 1. Aprile 1888. **Anul VII.**

PSICHOLOGIA

in insemnătatea eĭ pentru desceptarea, cultivarea și inaintarea vieței religioase.

(Urmare.)

II. SIMȚIRE.

Elemêntul alŭ doĭlea alŭ activităței spirituale este simțirea seaŭ activitatea simțitoarĭă.

Fiă-care ideă (represêntățiune) este însoțită de ŭă plăcere seaŭ neplăcere, noĭ aflămŭ într'ênsa ádecă orĭ ŭă plăcere orĭ ŭă neplăcere. Aceasta făcultate a sufletuluĭ nostru o numimŭ făcultatea de a simți. Simțimintele, carĭ se nascŭ în noĭ în urma uneĭ idee, ară, ce vă-loare are aceasta ideă pentru noĭ, ce preț îĭ ascriemŭ. Fiindŭ-că în vieața de toate ḑilele vorbescŭ de linescea sufletuluĭ, de cuvêntărĭ, de fapte, carĭ sûntŭ lipsite de orĭ-ce simțimêntŭ, apoĭ vom ilustrá prin ŭă compărăcĭune, cum este de înțelesŭ afirmăcĭunea, că fiă-care ideă este însoțită de unŭ simțimêntŭ, vom compará simțimintele cu căldura. Compărăcĭunea se face a-dese-orĭ și este foarte nimerită, compă-răcĭunea o aflămŭ chĭarŭ și în sânta scriptură. »Sciŭ«, ḑice Mântuitorĭul biserieeĭ din Laodicea, »faptele tale, că nicĭ escĭ rece nicĭ caldă; eară fiindŭ-că escĭ stêmpĕratŭ, te voĭŭ borî din gura mea.« Apoc. 3, 15, 16. Căldura dacă o mĕsurămŭ, vorbimŭ de plus seaŭ de minus, de căl-dură seaŭ de lipsa eĭ, de frigŭ. Fiindŭ-că chĭarŭ acela-șĭ obĭeptŭ poate să producă în noĭ cele maĭ plăcute simțiminte, eară în decursul tim-puluĭ să ni devină noaŭĕ nu numaĭ cutotul îndiferinte, ci să descepte

în noĭ şí cele maĭ neplăcute simţiminte, şi fiindŭ-că noĭ după unŭ obĭeptŭ plăcutŭ ni întindemŭ aşá ḑicêndŭ mânele, eară dela celŭ neplăcutŭ ne întoarcemŭ, apoĭ putemŭ însemná simţimintele plăcute cu plus, eară cele neplăcute cu minus, apoĭ putemŭ şí la simţiminte să aflămŭ unŭ punctŭ, la care putemŭ să ḑicemŭ, unŭ obĭeptŭ nicĭ nu ni place nicĭ nu ni displace, elŭ este pentru noĭ indiferentŭ. Însă precum la 0% căldura nu lipsesce cu totul, ci se află în unŭ gradŭ maĭ micŭ, tocma aşá este şí cu simţimintele, cândŭ ni parŭ, ca nu le avemŭ nicĭ decum, că nu simţimŭ nicĭ plăcere, nicĭ neplăcere.

În desvoltarea făcultăţiĭ, de a simţí, află locŭ ŭă propăşire grădată ca la desvoltarea făcultăţiĭ, de a cugetá. Cu asta nu vrea să ḑicĕ, că din simţimintele sensuale s'ar desvoltá simţimintele cele maĭ înalte, ci că unele şervescŭ ca ŭă treaptă, spre a se puté rădicá la cele maĭ înalte.

Simţirile constituĭescŭ treapta cea dintâĭŭ la activitatea representativă; ele sûntŭ şí la activitatea simţitoarĭă treapta cea dintâĭŭ. Amêndoaŭĕ activităţile acestea sûntŭ coincidente în stadiul celŭ dintâĭŭ. În periodul celŭ dintâĭŭ activitatea simţitoarĭă sámĕnă multŭ cu a corpurilor organice. Copilul nu este consciutŭ. Copilul simţesce foame, sete, căldură, frigŭ, dară elŭ nu este consciutŭ de starea sa.

Prin împreunarea seaŭ prin desbinarea representăţiunilor câştigămŭ representăţiunĭ noaŭĕ. Noĭ le am numitŭ judecăţĭ, conclusĭunĭ, noţĭunĭ, idee. Simţimintele, de carĭ sûntŭ însoţite aceste representăţiunĭ ale gradurilor maĭ înalte, le numimŭ simţiminte în însĕmnarea rĕstrînsă a cuvêntuluĭ. Încoace se númeră simţimêntul de fricĕ, de pocăinţă etc.

Simţimintele, carĭ sûntŭ aşá de vehemente, [1]) încâtŭ producŭ în vieaţa fisică fenomene în contra voĭeĭ noastre şi fenomene bătĕtorĭe la ochĭ, le numimŭ afecte [2]) d. e. întristarea, spaĭma, mânia, ruşinea.

Afectele sûntŭ orĭ foarte degrabă trecĕtoarĭe, orĭ foarte duravĕre. Cele trecĕtoarĭe află locŭ maĭ alesŭ la copiĭ şi anume dacă sûntŭ provocate prin trupŭ d. e. rîsul, plângerea, uĭmirea. Duravĕre sûntŭ întristarea, melancholia, grija.

Simţimintele le numimŭ şí întenţiunĭ (Gesinnungen). Sub aceste înţĕlegemŭ dispositiunile stabile ale sufletuluĭ, carĭ se nascŭ prin aceea, că ideelor anumite totŭ-de-a-una li-se ascrie aceea-şĭ văloare; întenţiunile în sine aşá-dară nu sûntŭ simţiminte, ci cause, din carĭ se potŭ

[1]) Höffding p. 117: „Ein Gefühl kann sehr stark und innig sein, ohne heftig zu sein, wird dann aber leichter übersehen.“ — [2]) Lotze l. c. p. 50.

nasce după împregĭurărĭ felĭurite simţiminte, [1]) d. e. evlavia, patriotismul, simţimêntul de onoare, simţimêntul de dĕtoriă, simţimêntul de dreptate, ĭubirea de adevĕrŭ, modestia.

Fiindŭ-că simţimêntul este consciinţa de plăcere seaŭ de neplăcere, le împărţescŭ în doaŭĕ clase principale, în simţiminte plăcute şi neplăcute. Cu câtŭ maĭ de adese-orĭ activitatea simţitoarĕă a sufletuluĭ află locŭ, cu atâtŭ maĭ simţitorĭŭ devine sufletul. Află locŭ maĭ a-deseorĭ simţimintele plăcute decâtŭ cele neplăcute, apoĭ sufletul devine maĭ dispusŭ pentru simţiminte plăcute decâtŭ pentru cele neplăcute. Seaŭ din contra. După-ce s'a desvoltatŭ ŭă dispusĕcĭune, fiă de voĭa bună seaŭ de voĭă rea, atunci se ţine ea cu atâtŭ maĭ uşorŭ în contra celeĭ-l'alte fiindŭ-că află sprijinŭ în trupŭ. Căcĭ fiă-care simţimêntŭ se rĕsfrânge în trupŭ. Cu câtŭ maĭ tare este simţimêntul, cu atâtŭ maĭ mare este şí împresiunea luĭ asupra trupuluĭ. Prin afectele, carĭ se rĕpeţescŭ a-dese-orĭ, devine trupul nervosŭ, ba chĭarŭ bolnavŭ. Ŭă irităţiune a sufletuluĭ vibreadă în trupŭ şí după încetarea eĭ în sufletŭ, rĕproduce aşá-dară eară-şĭ acele idee, carĭ aŭ desceptatŭ irităţiunea.

În genere se desvoaltă aşá-dară la fiă-care omŭ una seaŭ alta dispusĕcĭune a sufletuluĭ maĭ multŭ, unul este în regulă cu voĭă bună, voĭosŭ, altul în regulă seriosŭ, dacă nu tristŭ. Însă stările sufletuluĭ nostru, maĭ alesŭ câtŭ de simţiminte, sûntŭ foarte mobile. Cea maĭ mică înrîurinţă le schimbă. [2])

Simţimintele gradului dintâĭŭ seaŭ simţirile sûntŭ însoţite cu ideele (represêntăţiunile) gradului dintâĭŭ. Şi fiindŭ-că ideele gradului dintâĭŭ se nascŭ prin irităţiunea nervilor şi prin mijlocirea irităţiunii prin nervĭ pênă la sufletŭ, se poate dice, că simţimintele gradului dintâĭŭ se nascŭ prin ŭă înrîurinţă asupra nervilor. Aceste simţiminte cuprindŭ, cum s'a dĭsŭ sus, şí cele-l'alte doaŭĕ eleminte ale activităţiĭ sufletescĭ, aceste simţiminte sûntŭ focul vieţeĭ, care cu timpul nasce pe de ŭă parte văpaĭa şi lumina cunoscinţeĭ, eară pe de alta parte năsuinţa.

---

[1]) Nahlowsky p. 7: „Für klar bewusste und herrschend gewordene Vorstellungsreihen, also geradezu Gesinnungen (Ehrgefühl, Pflichtgefühl) gebraucht man auch den Ausdruck Gefühl."

Lotze p. 51.

[2]) Nahlowsky l. c. p. 4: „Kann man überhaupt die ausserordentliche Beweglichkeit und Wandelbarkeit der Seelenzustände mit der enormen Verschiebbarkeit der Kaleidoscopfiguren vergleichen, so gilt dieses ganz besonders von der Gefühlswelt. Die leiseste Berührung in den äussern Beziehungen der Seele, überraschende Wahrnehmungen, nur obenhin gestreifte Reproductionen, leise, flüchtige Willensimpulse: und die ganze innere Constellation ist eine andere geworden."

La simţimintele cele maĭ înalte însă li premergŭ ideele simţimintelor, din care causă se şí ḑice, că ele se producŭ prin idee.[1])

Pecândŭ ŭă iritățiune a nervilor din afară este numaĭ decâtŭ de trebuinţă, ca să se nască simţiriĭ, iritățiunea sufletuluĭ prin represêntățiune (seaŭ ideă) seaŭ prin ŭă iritățiune din lăîntru este numaĭ decâtŭ de trebuinţă, ca să se nască unŭ simţimêntŭ în însĕmnarea strînsă a cuvêntuluĭ.

Simţimintele li urmeaḑă ideelor ca ŭă umbră. Soartea lor este legată de a ideelor. Ele dureaḑă, câtŭ dureaḑă ideele în consciinţa omuluĭ. Dacă ideele sûntŭ chĭare, apoĭ sûntŭ chĭare şi simţimintele, dacă ideele nu sûntŭ chĭare, apoĭ nicĭ simţimintele nu sûntŭ chĭare. Într'aşá unŭ caḑŭ simţimŭ, că sûntemŭ cu voĭă bună seaŭ cu voĭă rea, dară de causa stăriĭ acesteĭa nu sûntemŭ consciuţĭ. Dacă slăbescŭ ideele, apoĭ scadŭ şí simţimintele; dacă se rĕspingŭ ideele, apoĭ se rĕspingŭ şí simţimintele. Dacă se rĕproducŭ ideele, apoĭ se înfăţişaḑă eară-şĭ şí simţimintele, şi anume cu aceea-şĭ putere, dacă ideelor li ascriemŭ aceea-şĭ văloare ca maĭ 'nainte.[2]) Dacă am perdutŭ socotinţa cea bună, care am avut'-o de ŭă persoană, apoĭ perdemŭ şi stima, care am avut'-o cătră dênsa. Simţimintele se producŭ aşá-dară prin idee, se susţinŭ, se depărteaḑă şi se nimicescŭ prin idee.[3])

Deşí simţimêntul se băsaḑă pe ideă, totu-şĭ este elŭ ŭă stare a sufletuluĭ cu totul deosebită de ideă.[4])

Fiindŭ-că în activitatea represêntativă a sufletuluĭ nu află locŭ ŭă întrerupere, câtŭ trăĭesce omul, de aceea nu înceteaḑă nicĭ activitatea simţitoarĭă; căcĭ dacă activitatea represêntativă, ce-ĭ cu voĭa noastră, înceteaḑă nu numaĭ cândŭ dormimŭ, ci a-dese-orĭ şí cândŭ priveghĭamŭ, apoĭ nu înceteaḑa activitatea represêntativă a sufletuluĭ

---

[1]) Nahlowsky l. c. p. 27: „Das Gefühl im engern Sinne hingegen ist nicht ein unmittelbares Product von Nervenreizen, sondern es ist das Resultat gleichzeitig im Bewusstsein zusammentreffender Vorstellungen.“

Brentano l. c. p. 117: „Auch Hamilton erkennt übrigens mit uns die Thatsache an, dass Vorstellungen ausnahmslos Grundlagen der Gefühle bilden.“

Höffding l. c. p. 121: „Dass die höhern Gefühle Erkenntniselemente enthalten, bedarf keines höhern Nachweises. Einen Inhalt oder ein Objekt erhält ein Gefühl nur dann, wenn es mit Erinnerungen und Gedanken verbunden ist.“ — [2]) Höffding l. c. p. 121, 292 u. 293: „Übergeht das Gefühl in einen Affect, so stehen Vorstellung und Gefühl mit Bezug auf ihre Stärke im umgekehrten Verhältnisse zu einander, so zwar, dass je stärker das Gefühlselement, umsomehr verschwindet das Vorstellungselement. Ausserordentlich grosse Freude oder Trauer kann fast alles Vorstellen, alles Besinnen verjagen; eine derartige Ekstase steht aber auch an der Grenze des Bewusstseins.“ — [3]) Waitz l. c. p. 289. [4]) Dr. Jakob Mohr, Grundlage der empirischen Psychologie, Leipzig 1882. p. 43.

nostru, care află locŭ fără voĭa noastră, carĭ se desceaptă prin iritaţiunea nervilor nostri prin aerŭ, têmpĕrătură şi funcţiunile organismuluĭ trupuluĭ nostru. De şí nu sûntemŭ consciuţĭ de toate simţirile aceste, apoĭ starea lucruluĭ nu se schimbă cu aceea. Prin urmare şí activitatea simţitoarĭă a sufletuluĭ nostru înceteadă debiá cu moartea omuluĭ.

Toate ideele sûntŭ însoţite de simţiminte, dară nu toate de simţiminte de acela-şĭ gradŭ, chĭarŭ aceea-şĭ ideă nu este totŭ-dea-una însoţită de acela-şĭ simţimêntŭ. Sûntŭ idee, carĭ întru ŭă mĕsură maĭ înaltă înrîurescŭ asupra activităţiĭ simţitoarĭe a sufletuluĭ nostru.

Cunoscutŭ este, că aşá ŭă înrîurinţă asupra sufletuluĭ nostru are frumosul. Noĭ simţimŭ aceasta înrîurinţă, dară nu-ĭ cunoascemŭ causa.[1])

Cea maĭ mare putere asupra activităţiĭ simţitoarĭe a spirituluĭ nostru aŭ ideele religioase.

Dacă acele-şĭ idee nu maĭ desceaptă întru noĭ acele-şĭ simţiminte, causa principală dace într'aceea, că nu maĭ ascriemŭ ideelor aceea-şĭ văloare, acela-şĭ preţŭ, cum am făcut'-o maĭ 'nainte.

Copilul învaţă prin esperinţă, de a-ĭ ascrie fiă-căruĭ obieptŭ văloarea. Unŭ obĭeptŭ îĭ ticnesce, altul nu, unul îĭ place, altul nu, aşá încâtŭ pentru copilŭ toate obĭeptele, câte le cunoasce, se dispărţescŭ în doaŭĕ clase. Cu timpul se lărgesce cunoscinţa copiluluĭ în privinţa obĭeptelor, carĭ îĭ sûntŭ împregĭurŭ, şí cu aceasta cunoscinţă cresce şí dejudecarea dreaptă a vălorĭĭ lor. Copilul face esperinţa, că multe obĭepte, carĭ ĭ-aŭ ticnitŭ aşá de bine, în scurtŭ timpŭ după aceea ĭ-aŭ produsŭ durerĭ amare. Şi fiindŭ-că copilul vieţuĭesce între oamenĭ, şi fiindŭ-că limba câtŭ şí felĭuritele înstituţĭumĭ facŭ cu putinţa, ca omul să se facă cunoscutŭ cu cultura, care este unŭ productŭ a miĭ de anĭ, să şĭ-o câştige, apoĭ nu trebue, ca fiă-care să facă singurŭ esperinţa, spre a cunoasce văloarea obĭeptelor, ci caută să scie, ce esperinţă aŭ făcutŭ alţiĭ în asta privinţă.

Cu totul lipsiţĭ de simţiminte nu sûntemŭ, câtŭ trăimŭ. Dacă vorbimŭ de linescea sufletuluĭ seaŭ a inimeĭ, apoĭ o facemŭ în acele caduri, cândŭ nu sûntemŭ consciuţĭ de simţimintele, ce însoţescŭ ideele noastre. Spre a puté vorbí de linescea sufletuluĭ seaŭ a inimeĭ, ajunge, dacă iritaţĭunea sufletuluĭ nu se vede în trupŭ.

Însĕmnătatea simţimintelor se cunoasce după aceea, că în simţiminte constă toată fericirea şi toată nefericirea noastră, că ele ni daŭ

---

[1]) Adolf Zeising, Aesthetische Forschungen. Frankfurt a. M. 1855. p. 1: „Fragen wir aber, wie und wodurch das Schöne diese Gewalt über uns ausübt, so stehen wir vor einem dunklen Räthsel.“

J. Jungmann, Die Schönheit und die schöne Kunst. Innsbruck 1866. p. 29, 30.

puterea, de a cautá cele bune şi de a fugí de cele rele. Precum lumina soareluĭ singură nu poate să producă vieaţă ci maĭ trebue şí căldură, aşá nicĭ ideele singure nu potŭ să producă ŭă vieaţă noaŭă, ci ideele trebue să fiă însoţite de simţiminte. Aceasta, se înţelege, are văloare şí pe terenul religiosŭ. În asta privinţă ne învaţă apostolul Pavelŭ, carele scrie în I. Cor. 13, 1—14.: »De aşŭ grăí în limbele omenescĭ şi ângerescĭ, eară dragoste nu am, făcutum'am ca nisce aramă sunătoarĭă şi chimvalŭ rĕsunătorĭŭ. Şi de aşŭ avé prorociă, şí de aşŭ scí toate taĭnele şí toată sciinţa, şí de aşŭ avé toată credinţa, câtŭ să mutŭ şí munţiĭ, eară dragoste nu am, nimica nu sûntŭ. Şi de aşŭ împărţí toată avuţia mea şi aşŭ dá trupul meŭ să-'lŭ ardă, eară dragoste nu am, nicĭ unŭ folosŭ nu-mĭ este..... Şi acum rĕmâne credinţa, nădejdea şi dragostea, aceste treĭ; eară maĭ mare dintre aceste este dragostea.«

Însĕmnătatea cea mare a simţimintelor pentru vieaţa religioasă se cunoasce şí după aceea, că atâtŭ în T. V. câtŭ şí în celŭ N. văloarea cea maĭ mare se pune pe simţiminte. Frica luĭ Dumneḑeŭ se întrebuinţaḑă identicŭ cu religĭunea. Şi cu totŭ dreptul. Căcĭ e cu putinţă, că cine-vá să scie şi să creadă, că există Dumneḑeŭ, şi totu-şĭ să nu trăĭească după poroncele luĭ. »Şi draciĭ credŭ,« ḑice apostolul Iacovŭ 2, 19 »în existinţă luĭ Dumneḑeŭ.« În biserica crestină simţimintele sûntŭ ŭă condiţĭune fiinţială a vieţeĭ religioase. Fiindŭ întrebatŭ Isusŭ, care-ĭ poronca cea maĭ mare, a ḑisŭ: »Să ĭubescĭ pre Domnul Dumneḑeul tĕŭ cu toată inima ta şi cu totŭ sufletul tĕŭ, şi cu totŭ cugetul tĕŭ. Aceasta este ântăĭa şi cea maĭ mare poroncă. Eară a doaŭa asemene acesteĭa: să ĭubescĭ pre aproapele tĕŭ ca pre tine însu-ţĭ.« (Mat. 22, 37.)

Se înţĕlege, că simţimintele să nu treacă în sentimêntălitate; simţimintele să fiă acelŭ elementŭ alŭ activităţiĭ spirituale, care desceaptă voĭa, care duce, împinge la faptă. »Că în Christosŭ,« ḑice apostolul Pavelŭ Gal. 5, 6., »folosesce credinţa, care lucreaḑă prin dragoste.«

Din cele ḑise pên' acuma despre simţiminte se vede, că noĭ nu putemŭ nemijlocitŭ înrîurí asupra simţimintelor. Ele ocupă mijlocul între idee şi între năsuinţe. Dară din cele ḑise vedemŭ, că putemŭ

înrîurí îndirectŭ asupra simţimintelor, ádecă prin idee, pentru-că soartea simţimintelor este strînsŭ legată de a ideelor. Încâtu-ĭ cu putinţă prin voĭă a înrîurí asupra simţimintelor, vom vedé maĭ la vale, unde vom trătá despre voĭă.

Dacă voimŭ aşá-dară să desceptămŭ, cultivămŭ şi să înaintămŭ simţiminte religĭoase, apoĭ o putemŭ face numaĭ prin desceptarea, cultivarea şi înaintarea ideelor religioase. Spre a ilustrá aceasta, vom luá unŭ esêmplu, ne vom rĕstringe la unŭ terenŭ mărginitŭ aluĭ vieţeĭ religioase, dară într'una la celŭ maĭ însĕmnatŭ, unŭ terenŭ, care în înţĕlesul adevĕratŭ alŭ cuvêntuluĭ este menitŭ a desceptá vieaţa religioasă, a o cultivá şí a o înaintá, ádecă casa Domnuluĭ. Noĭ voim să vedemŭ, ce dĕtorie resultă din legile psichologice constătate în privinţa simţimintelor pentru purtarea noastră în biserică.

Noĭ affămŭ, că şi în privinţa simţimintelor religioase trebue să ne suimŭ în treaptă cea dintâĭŭ, dacă voim să ajungemŭ în a doaŭă. Treapta cea dintâĭŭ sûntŭ simţirile, sûntŭ simţimintele sensuale. Dintre aceste se apropiă de simţimintele religioase maĭ multŭ de câtŭ orĭ-carĭ simţiminte acele simţiminte, carĭ le numimŭ estetice, aşá încâtŭ afară de simţimintele religioase nicĭ unŭ felĭŭ de simţiminte nu înrîurescŭ în modŭ aşá de înălţătorĭŭ asupra sufletuluĭ nostru ca simţimintele estetice.

De aceea biserica din timpurile cele maĭ vechĭe se folosĭá de »frumosul,« de arte, spre sprijinirea scopuluĭ urmăritŭ. Motivul erá şi este în genere altul, motivul erá legea scrisă în inimele noastre, că noĭ pre celŭ-ce-'lŭ onorămŭ şi-'lŭ ĭubimŭ maĭ pe sus de toate, îlŭ şí împodobimŭ cu cele maĭ frumoase. Dară nime nu poate negá, că frumosul, aplecatŭ în şerviţul bisericeĭ, sprijinesce desceptarea, cultivarea şi înaintarea simţimintelor religioase.

De aceea căutáŭ crestinĭĭ din timpurile cele maĭ vechĭe să ḑidească biserica în locul celŭ maĭ frumosŭ. La ḑidire nu se mulţimĭáŭ să ḑidească unŭ edificĭŭ, care să-ĭ scutească numaĭ de ploaĭe, arşiţă, frigŭ, ci o ḑideáŭ după gustul şi după puterile lor ca celŭ maĭ frumosŭ edificĭŭ.

Nu de mărimea, nu de bogaţia edificĭuluĭ este vorba aice, ci de gustul esteticŭ, căcĭ ŭă biserică poate să fiă mică, de lemnŭ, dară ḑidită cu gustŭ, pecândŭ alta poate să fiă mare, de peatră, dară fără orĭ-ce gustŭ esteticŭ.

Legilor estetice trebue să li corĕspundă şí întocmirea şi împodobirea interioruluĭ bisericeĭ. Cu câtŭ maĭ bine i-s'a nemeritŭ decorarea cu atâtŭ maĭ bună împresiune face biserica asupra celuĭ-ce întră

într'însa, cu atâtŭ maĭ multŭ i-se dispune sufletul la simţiminte religĭoase. Însă cum-că nicĭ biserica cea maĭ frumoasă nu produce efeptul doritŭ, dacă nu e ţinută curată, se înţelege de sine.

Amĕsuratŭ demnităţiĭ funcţiuniĭ, care o face preotul, biserica a întrodusŭ ornate, carĭ trebue să le îmbrace preotul la plinirea şerviţuluĭ dumneḑeĭescĭ. Ele contribue multŭ la rădicarea cultuluĭ. Însă scopul, care 'l-a căutatŭ biserica cu ornămintele, nu se ajunge, dacă ele-sŭ rupte, seaŭ dacă-sŭ ţinute necurate. În aşá unŭ caḑŭ află locŭ cele contrarĭe.

Dacă cele neînsufleţite aŭ aşá ŭă înrîurinţă asupra celor-ce întră în biserica, cu câtŭ maĭ mare trebue să fiă înrîurinţa, dacă preotul cu demnitatea recerută plinesce şerviţul dumneḑeĭescŭ!

Şi credincĭoşiĭ sûntŭ dĕtorĭ cu purtarea lor în biserică să contribue reciprocŭ la desceptarea şi cultivarea simţimintelor religĭoase. Noĭ am vĕḑutŭ susŭ, câtŭ de mobile sûntŭ ideele noastre, dară noĭ într'una am şí auḑitŭ, că simţimintele staŭ în strînsă legătură cu ideele. Decĭ dacă cine-vá din ceĭ-ce sûntŭ de faţă în biserică, în locŭ să ĭaĭe parte la şerviţul dumneḑeĭescŭ, vorbesce cu altul, se petrece, apoĭ ceĭ-l'alţĭ credincĭoşĭ sûntŭ tulburaţĭ în cugetările şi simţimintele lor religĭoase. Dacă omul cu sîmţŭ de dreptate vede, că cuĭ-vá i-se face ŭă nedreptate, apoĭ se simţesce jignitŭ în simţimêntul sĕŭ de dreptate; dacă celŭ-ce este ĭubitorŭ de adevĕrŭ, îlŭ aude pre cine-vá minţîndŭ fără ruşine, apoĭ se îndigneaḑă; dacă omul evlaviosŭ vede în biserică, că uniĭ dintre ceĭ-ce sûntŭ de faţă, nu numaĭ că nu ĭaŭ parte la şerviţul dumneḑeĭescŭ, ci vorbescŭ între ŭă-l'altă, rîdŭ, apoĭ se simţesce vătĕmatŭ în simţimintele sale religĭoase.

Orĭ-ce mişcare, orĭ-ce întoarcere în biserică ar trebuí să arete, ce văloare ascriemŭ loculuĭ, în care stămŭ, cuvintelor, ce le auḑimŭ, funcţiunilor, ce le vedemŭ.

Chĭarŭ oameniĭ de altă confesiune se scandalisaḑă, dacă vĕḑŭ, că faţă cu lucrurile şi funcţiunile cele sânte ne purtămŭ fără semnŭ câtŭ de micŭ de pietate.

Este cu putinţă, că mulţĭ, corĕspunḑêndŭ acestor cerinţe ale bisericeĭ, îşĭ vor împune frêu, că vor corĕspunde legalităţiĭ, că vor pĕstrá forma cea esterioră. Dară deşí aşá ŭă purtare, ea în de ea, este fără de orĭ-ce preţŭ, totu-şĭ o putemŭ priví ca unŭ pasŭ înainte în calea spre bine. Căcĭ maĭ întâĭŭ celor evlavioşĭ nu li-se va dá scandelă; eară alŭ doĭlea, dacă astŭ-felĭŭ de oamenĭ s'aŭ desceptatŭ într' atâta,

că s'aŭ rădicatŭ în treapta cea dintâiŭ, apoĭ cu atâtŭ maĭ uşorŭ se vor suí şí în treapta a doaŭa. Dacă aşá unŭ omŭ îĭ va vede pre alţiĭ împregĭuru-ĭ, rugându-se cu sinceritate şi cu frica Domnuluĭ, apoĭ i-se poate aprinde inima şí luĭ de acestŭ focŭ sântŭ, se poate să fiă răpitŭ şí elŭ de acestŭ spiritŭ.[1]) Elŭ poate vení la consciinţă, la cunoscinţa stăriĭ sale. Şi aceasta este calea rădicăriĭ spirituale.

Simţimintele sûntŭ aşá-dară ŭă parte fiinţială a vieţeĭ noastre religioase, trebue deci să le desceptămŭ, să le cultivămŭ şi să le înăintămŭ. Insă simţiminte şi nu afecte! Acestea din urmă sûntŭ stărĭ anormale, bolnăvicĭoase. Afectele ruineadă cu timpŭ nu numaĭ trupul, ci şí spiritul. E dreptŭ, noĭ numimŭ religiunea şí »frica luĭ Dumneḑeŭ«, şi vieaţa religioasă »vieaţă cu frica Domnuluĭ«, dară sub aceasta fricăă nu înţĕlegemŭ noĭ creştiniĭ frica sclavilor, frica seaŭ spaĭma, care ne face să ni perdemŭ mintea, ci sub aceasta fricăă înţĕlegemŭ frica cea fiĭească, frica, ca nu cum-vá prin fapte, cuvinte seaŭ chĭarŭ numaĭ prin gânduriĭ să-lŭ vătĕmămŭ pre celŭ-ce sûntemŭ dĕtoriĭ a-'lŭ ĭubí maĭ pe susŭ de toate. Fiindŭ creştinul consciutŭ, că stă faţă cu Dumneḑeŭ în referinţa copiluluĭ faţă cu tatăl sĕŭ, se cuvine, ca creştinul să fiă totŭde-a-una plinŭ de încredere, de simţiminte înălţătoarĭe, de voĭă bună. Numaĭ de pĕcatele sale să se întristeḑe omul. Voĭa cea bună a creştinuluĭ să-şĭ aĭbă rădĕcina în credinţa, că celor-ce-'lŭ ĭubescŭ pre Dumneḑeŭ, toate li sûntŭ spre bine,[2]) că dacă Dumneḑeŭ este cu noĭ, nu avemŭ a ne teme de nime.

Urmările afectelor religioase sûntŭ desperarea, smintirea etc.

A cultivá afecte religioase este ŭă rĕtăcire, ca felĭuritele idee religioase false, de carĭ ni istorisesce istoria religĭunilor. Şi în ḑiŭa de astă-ḑĭ esistă multe religĭumĭ, carĭ învaţă a-'lŭ cinstí pre Dumneḑeŭ prin afecte. Ŭă descriere a aşá unuĭ cultŭ dumneḑeĭescŭ ni dă Alteţa Sa imperială, prinţul de coroană Rudolfŭ în opul sĕŭ »Eine Orientreise«. Viindŭ ádecă Alteţa Sa la Cairo, şĭ-a esprimatŭ dorinţa a vedé, cum îlŭ adoară pre Dumneḑeŭ dervişiĭ, aşá numiţiĭ învêrtitorĭ, unŭ felĭŭ de monachĭ aĭ islamuluĭ. Eĭ o facŭ cu aceea, că cântândŭ musica, se învêrtescŭ în acela-şĭ locŭ pênă la ecstasă. Insă să lăsămŭ să vorbească înaltul autorŭ însu-şĭ: »Kaum waren die ersten Töne der Musik erschallt, als alle die Männer in den Kreis traten, sich nochmals vor

[1]) Höffding p. 422: „Umgekehrt kann ein Gefühl dadurch erregt werden, dass man damit anfängt, sich in die dem Gefühl entsprechende Lage zu versetzen, die entsprechenden Mienen und Bewegungen hervorzubringen. Theilnahme an den äussern Ceremonien kann nach Pascal's Meinung die Einleitung wirklicher Bekehrung bilden. Man ist ganz gewiss in einer ganz andern Stimmung, wenn man die Hände ballt, als wenn man sie faltet.“ — [2]) Rom. 8, 28.

dem Greis verneigten und nun zu drehen begannen. Keiner berührte den andern, jeder blieb auf seinem Platze; zuerst langsam, dann immer schneller kamen sie in Bewegung, die langen Röcke standen fast wagerecht in die Höhe, die Musik wurde rauschender und wilder, die Gesichter fanatischer; wie die Kreisel sausten sie auf Ort und Stelle herum, beide Hände weggespreizt, die eine mit dem Rücken nach aufwärts geballt, die andere offen, die innere Fläche zeigend. Das bedeutet: Die Rechte führt das Schwert für den Glauben, die Linke fleht Gott um seine Gaben an.

Blosses Zusehen kann einen Schwindelanfall hervorrufen, dabei läuft es dem Europäer schaurig kalt über den Rücken; dieser Grad von Fanatismus ist in der That unheimlich. Ohne im mindesten zu zucken, immer in derselben Haltung drehen sich diese Leute mit unglaublicher Schnelligkeit. Die Gesichtszüge sind krampfhaft verzerrt, die Augen nach aufwärts verdreht, die magern Hände und bleichen Wangen, umrahmt von kurzen, nach türkischer Art geschnittenen Bärten, tragen die ekelhaften Spuren der durch diese Entartung des religiösen Sinnes hervorgerufenen Nervenzerrüttung. Ein alter Mann, in seiner Tracht ähnlich dem noch immer hockenden Oberpriester, schlich zwischen den sich drehenden Derwischen herum, ihre Bewegungen controlierend. Sehr lange währte diese erste Andacht, dann verstummte die Musik; bleich und unter krankhaften Zuckungen trachteten alle so rasch als möglich als Stütze die Wand zu erreichen und begleitet von tiefen Verbeugungen, wurde abermals ein Gebet gesprochen; hierauf fiel die Musik ein und das Drehen begann von Neuem.« [1])

Pecându rugăciunea, dacă se roagă omul cu demnitate şi cu reverinţă, are efectu înălţătoriu nu numai asupra sufletului lui, ci şí asupra sufletului celui-ce-lu vede şi privesce, desceaptă nisce schimosiri ca aceste, ce le-au descrisu Alteţa Sa imperială, numai neplăcere şi ură; omul e mulţămitu, dacă nu mai vede aşá unu lucru. Aşá ua adorare a lui Dumneḑeu ar fi şí în contra spiritului religiunii creştinesci. Această ne învaţă, că Dumneḑeu este tatăl nostru şi cum-că fiă-care omu este aproapele nostru, pre care după poronca lui Isusu sûntemu dĕtori a-'lu iubí ca pre noi înşi-ne. După religiunea noastră nu ni este aşá-dară ertatu a cultivá simţiminte de ură şi fanatismu, ba noi creştinii sûntemu dĕtori a priveghiá, ca astu-feliu de simţiminte nici să nu se nască în inimele noastre. (Va urmá.)

---

[1]) p. 200—203.

Catechesele celuĭ între sânți părintelui nostru Cirilŭ Archiepiscopul Ierusalimului.

(Trăduse după testul originalŭ de *M. Bendevschi*, ediținnea Migne.)

(Urmare.)

CATECHESA XIII.

pentru ceĭ-ce staŭ să se lumineḑe.

Ținută în Ierusalimŭ *ex tempore* cu privire la cuvintele: „*S'a rĕstignitŭ şi s'a îmmormêntatŭ*“; și cetire din Isaĭa: „*Doamne, cine a creḑutŭ în scirea noastră, şi braţul Domnului cuĭ s'a descoperitŭ*“ ? [1]) și mai departe: „*adusu-s'a ca ŭă oaĭe spre junghĭare,*“ [2]) și cele-l'alte.

1. Lauda bisericeĭ catolice este orĭ-ce faptă a luĭ Christosŭ: dară lauda laudelor eĭ este crucea. Aceasta cunoscênd'-o şi Pavelŭ, ḑice: „Eară mie să nu-mĭ fiă a mĕ lăudá decâtŭ numaĭ în crucea luĭ Christosŭ.“ [3]) Erá ádecă de mirare aceea, că şí unŭ orbŭ din nascere şĭ-a dobânditŭ în Siloamŭ vederile: [4]) însă ce este aceasta faţă cu orbiĭ universuluĭ? E lucru mare şi preste fire, că Lazarŭ, mortŭ de patru ḑile, a înviĭatŭ:[5]) dară charul acesta se rĕpoartă numaĭ la dînsul: ce-ĭ aceasta însă faţă cu ceĭ-ce eráŭ morţĭ în lumea întreagă prin pĕcatele lor? [6]) Erá lucru de mirare, a rĕvĕrsá de săturare cincĭ pânĭ pentru cincĭ miĭ de oamenĭ: [7]) ce-ĭ aceasta însă faţă cu ceĭ-ce eráŭ rupţĭ de foamea nesciinţeĭ pe toată faţa pământuluĭ? [8]) Erá lucru de mirare, că fu mântuită ŭă femeĭă, ce erá legată de Satana 18 anĭ: [9]) ce-ĭ aceasta însă faţă cu noĭ toţiĭ, carĭ erám legaţĭ strînsŭ în lanţurile pĕcatelor noastre? [10]) A crucĭĭ cunună luminatu-ĭ-a pre ceĭ orbĭ în nesciinţă, scăpatu-ĭ-a pre toţĭ, ceĭ-ce eráŭ ținuţĭ tare sub pĕcatŭ şi a rĕscumpĕratŭ toată lumea omenească.

2. Dară să nu te prindă mirarea, că toată lumea fu rĕscumpĕrată. Căcĭ celŭ-ce a muritŭ pentru aceea, nu erá omŭ numaĭ-câtŭ, ci Fiiul luĭ Dumneḑeŭ unul-născutŭ. Şi într'adevĕrŭ pĕcatul unuĭ omŭ, alŭ luĭ Adamŭ, a pututŭ aduce moartea în lume. Dară dacă a dom-

---

[1]) Isaĭa 51, 1. — [2]) Isaĭa 53, 7. — [3]) Gal. 6, 14. — [4]) Ioanu 9 7. — [5]) Ioanu 11, 39. 44. — [6]) Efes. 2, 1. — [7]) Mat. 14, 21. — [8]) Amos 8, 11. — [9]) Luc. 13, 11. 13. — [10]) Prov. 5, 22.

nitŭ moartea în lume [1]) în urma căderiĭ unuĭa, cum să nu domnească cu atâtŭ maĭ vêrtosŭ vieaţa prin dreptatea unuĭa? şi dacă au fostŭ eĭ atuncĭ alungaţĭ afară din raĭŭ,[2]) pentru-că au mâncatŭ din lemnŭ; prin lemnul luĭ Isusŭ oare ceĭ credincĭoşi nu vor întrá acum maĭ lesne în raĭŭ? Dacă celŭ-ce a fostŭ ântâĭŭ formatŭ din ţĕrênă,[3]) a adusŭ moarte universală: oare celŭ-ce l'a formatŭ din ţĕrênă, însu-şĭ fiindŭ vieaţa,[4]) să nu aducă vieaţă vecĭnică? Dacă Finees, carele, aprinsŭ de ḑelŭ, omorî pre celŭ-ce a comisŭ fapte de ruşine, a liniscitŭ mânia luĭ Dumneḑeŭ: [5]) oare Isusŭ, fără ca să omoare pre altul, ci trădându-se pre sine însu-şi de rĕscumpĕrare,[6]) nu va potolí mânia asupra oamenilor?

3. Să nu ne ruşinămŭ aşá-dară de crucea Mântuitorĭuluĭ, ci maĭ vêrtosŭ să ne lăudămŭ cu dînsa. Vorba crucĭĭ ádecă li este Iudeilor sminteală, păgânilor nebuniă,[7]) noaŭĕ însă mântuire. Şi celor-ce se perdŭ, li este nebuniă, noaŭĕ însă, celor-ce ne mântuimŭ, ni este vîrtutea luĭ Dumneḑeŭ.[8]) Căcĭ celŭ-ce a muritŭ pentru mântuirea noastră, nu erá, cum am spusŭ, ,omŭ numaĭ-câtŭ, ci Fiĭul luĭ Dumneḑeŭ, în trupŭ de omŭ. Apoĭ mĭelul de pe timpul luĭ Moĭsi îlŭ alungà departe pre perḑătorĭŭ: [9]) eară mĭelul luĭ Dumneḑeŭ, celŭ-ce rădică pĕcatul lumiĭ,[10]) să nu mântuĭească cu multŭ maĭ multŭ de pĕcate? Sângele mĭelului necuvêntătorĭŭ aduceá mântuirea: eară alŭ celuĭ Unulnăscutŭ să nu mântuĭească? Cu multŭ maĭ multŭ! Dacă cine-vá nu crede cuvintelor, apoĭ să creadă lucrurilor arĕtate. Mulţĭ aŭ fostŭ pe lumea asta rĕstigniţĭ, dară nicĭ de unul nu se înfioreaḑă demoniĭ; eară fiindŭ-că Christosŭ fu restignitŭ pentru noĭ, demoniĭ se înfioreaḑă, chĭarŭ cândŭ vĕdŭ numaĭ semnul crucĭĭ: pentru-că eĭ aŭ muritŭ de rĕul pĕcatelor proprie. elŭ însă de rĕul pĕcatelor străine; „căcĭ pĕcatŭ n'a făcutŭ, şi nicĭ nu s'a aflatŭ cursă în gura luĭ.[11]) Nu Pavelŭ erá acela-ce o ḑiceá aceasta, de-oare-ce ar fi căḑutŭ pe dînsul bănatul, că âmblă să facă pe placul învĕţătorĭuluĭ, ci Isaĭa,[12]) e acela-ce o ḑice, care nu erá de faţă cu trupul, dară a prevĕḑutŭ cu spiretul venirea luĭ în carne. Şi ce mi-ĭ, de aducŭ acuma de marturŭ numaĭ unŭ profetŭ? Ia-lŭ de marturŭ pre însu-şĭ Pilatŭ, carele după-ce l-'a judecatŭ, ḑiceá: „Nu aflu nicĭ ŭă vină în omul acesta.“ [13]) Eară dându-lŭ pre celŭ-ce ĭ-a fostŭ trădatŭ, şĭ-a spĕlatŭ mânele, ḑicêndŭ: „Nevinovatŭ sûntŭ de sângele acestuĭ dreptŭ.“ [14]) Maĭ este şi altŭ martorŭ alŭ

---

[1]) Rom. 5, 17. — [2]) Fac. 3, 22. 23. — [3]) Fac. 2, 7. — [4]) Ioanu 14, 6. — [5]) Num. 25, 8. 11. — [6]) I. Tim. 2. 6. — [7]) I. Cor. 1, 18. 23. — [8]) I. Cor. 1 18. 24. — [9]) Eşire 12, 23. — [10]) Ioanu 1, 29. — [11]) I. Petru 2, 22. — [12]) Isaĭa 53, 9. — [13]) Luc. 23, 14. — [14]) Mat, 27, 24.

nevinovăţieĭ luĭ Isusŭ, ádecă tălharĭul, carele primul întră în raĭŭ, carele-lŭ mustră pre soţul sĕŭ şi ţice: „Noĭ luămŭ cele-ce ni-se cadŭ după faptele noastre; ear' acesta nicĭ unŭ rĕŭ n'a făcutŭ,“ [1]) căcĭ la judecată erámŭ eu şi tu de faţă.

4. Pătimit'-a aşá-dară Isusŭ în adevĕrŭ pentru toţĭ oameniĭ. Crucea ádecă nu este unŭ lucru închipuitŭ, căcĭ apoĭ şí rĕscumpărarea ar fi ŭă închipuire. Moartea luĭ Isusŭ nu-ĭ imaginarĭă, căcĭ apoĭ şi mântuirea ar fi ŭă fabulă. De ar fi fostŭ moartea luĭ imaginarĭă, apoĭ ar avé dreptate, ceĭ-ce ţiceáŭ: „Ne-am adusŭ aminte, că amăgitorĭul acela, încă viĭŭ fiindŭ, a ţisŭ: După treĭ ţile voĭŭ înviiá.“ [2]) Pátima luĭ este aşá-dară adevĕrată; căcĭ elŭ a fostŭ în adevĕrŭ rĕstignitŭ, şi nu ni-ĭ ruşine: elŭ a fostŭ rĕstignitŭ, şi nu o negămŭ; ci maĭ vêrtosŭ mĕ laudŭ, ţicênd'-o. Cacĭ de aşŭ şí negá acuma, mĕ dă de ruşine acestŭ Golgota, de care sûntemŭ acuma foarte aproape noĭ cu toţiĭ: mĕ dă de ruşine lemnul crucĭĭ, care s'a împărţitŭ de aice în bucăţele acum prin toată lumea. Eu mărturisescŭ crucea, de-oare-ce cunoscŭ învĭĭarea: căcĭ dacă ar fi rĕmasŭ elŭ rĕstignitŭ, apoĭ poate n'aşŭ fi mărturisit'-o ci poate aşŭ fi ţinut'-o în ascunsŭ într'una cu învĕţătorĭul meŭ. Dară fiindŭ-că după cruce a urmatŭ învĭĭarea, nu mi-ĭ ruşine a vorbí de dînsa.

5. Elŭ a fostŭ aşá-dară rĕstignitŭ, fiindŭ-că erá întrupatŭ ca toţĭ (oamenĭĭ), nu însă din causa pĕcatelor asemenea. Elŭ ádecă n'a fostŭ dusŭ la moarte din causa lăcomieĭ de banĭ, căcĭ elŭ erá celŭ-ce învĕţá a lăsá averea. Nicĭ n'a fostŭ dejudecatŭ din causa pofteĭ necurate: căcĭ elŭ însu-şĭ ţice apriatŭ: „Totŭ celŭ-ce caută la femeĭă, poftind'-o, a şí comisŭ adulterĭŭ cu dînsa.“ [3]) Nu, pentru-că de rĕsfĕţare l'-ar fi bătutŭ seaŭ l'ar fi pălitŭ pre cine-vá: căcĭ elŭ celuĭ-ce-'lŭ lovĭá, ĭĭ întorceá şí ceea-l'altă falcă.[4]) Nu, pentru-că ar fi avutŭ legea într'ŭă nemică: căcĭ elŭ însu-şĭ erá îndeplinitorĭul legiĭ.[5]) Nu, pentru-că ar fi datŭ ocară v'r-unuĭ profetŭ, căcĭ elŭ însu-şĭ erá celŭ-ce fu preţisŭ de profeţiĭ.[6]) Nu, pentru-că ĭ-ar fi rĕţinutŭ cuĭ-va sâmbria: căcĭ elŭ însu-şĭ erá acela-ce vindecá fără preţŭ şi în darŭ. Elŭ n'a pĕcătuitŭ nicĭ cu cuvêntul nicĭ cu fapta nicĭ cu cugetul. „Care n'a făcutŭ pĕcatŭ, nicĭ s'a aflatŭ cursă în gura luĭ; care fiindŭ batjocuritŭ, n'a batjocuritŭ, şi suferindŭ n'a amenințatŭ“: [7]) carele a mersŭ la pátimă nu din silă, ci din voĭă bună; şi dacă ar cere şi acuma cine-vá dela dînsul

---

[1]) Luc. 23, 41. — [2]) Mat. 27, 63. — [3]) Mat. 5, 28. — [4]) Mat. 5, 39. — [5]) Mat. 5, 17. — [6]) Ioanŭ 1, 45. — [7]) I. Petru 2, 22. 23.

ḑicêndŭ: „Îndură-te de tine, Doamne,“ [1]) ar ḑice eară-şĭ: „Ferĭ înapoĭ, Satană “ [2])

6. Şi voĭescĭ să te convingĭ şí maĭ bine, că elŭ a mersŭ de bună voĭă la pátimă? Ceĭ-l'alţĭ morŭ fără voĭa lor, ceĭ-ce nu cunoscŭ: acesta însă a vorbitŭ înainte de pátima sa: „Eacă se va dá Fiĭul omuluĭ la rĕstignitŭ.“ [3]) Şi sciĭ tu, de ce nu s'a feritŭ de moarte acelŭ ĭubitorĭŭ de oamenĭ? Ca să nu se peardă toată lumea cu pĕcatele eĭ. „Eacă ne suimŭ la Ierusalimŭ şi Fiĭul omuluĭ se va trădá, şi se va rĕstigní.“ [4]) Şi eară-şĭ: „Şi s'a otărîtŭ să meargă la Ierusalimŭ.“ [5]) Şi voĭescĭ tu să sciĭ acuratŭ, cum-că mărire este pentru Christosŭ crucea? Ascultă-lŭ pre dînsul vorbindŭ, nu pe mine. Trădatu-l'a Iuda, nemulţĕmitorĭŭ făcêndu-se faţă cu domnul de casă: după-ce cu puţinŭ maĭ înainte a eşitŭ dela masă şi a bĕutŭ potirul bine-cuvêntăriĭ, în schimbŭ cu bĕutura de mântuire a voitŭ să verse sânge dreptŭ.[6]) Celŭ-ce a mâncatŭ pânea luĭ, a rădicatŭ asupră-ĭ călcăĭul.[7]) Cu puţinŭ maĭ înainte mânele luĭ luáu pânile cele bine-cuvêntate, şi în-dată după aceea din causa argintuluĭ de trădare puneá la cale moartea. Eară după-ce fu datŭ pe faţă şi au auḑitŭ: „Tu aĭ ḑisŭ,“ [8]) a eşitŭ eară-şĭ afară. Apoĭ a ḑisŭ Isusŭ: „A venitŭ oară, ca să se mărească Fiĭul omuluĭ.“ [9]) Veḑĭ, cum a sciutŭ elŭ, că mărire propriă îĭ este crucea? Apoĭ Isaĭa, celŭ-ce fu fe-rĕstuitŭ, nu se ruşineaḑă, eară Christosŭ, murindŭ pentru lume, să se ruşineḑe? „Acuma s'a preamăritŭ Fiĭul omuluĭ“: [10]) nu, pentru-că maĭ 'nainte n'ar fi avutŭ mărirea; căcĭ elŭ a fostŭ măritŭ cu mărirea, ce a avut-'o 'nainte de întemeĭarea lumiĭ.[11]) Aşá-dară erá măritŭ ca Dumneḑeŭ pururea; acuma erá măritŭ, fiindŭ-că a purtatŭ cununa suferinţeĭ. Nu strimtoritŭ şi-a lăsatŭ elŭ vieaţa, nicĭ îĭ fu luată cu puterea, ci cu voĭa luĭ. Ascultă, ce ḑice elŭ: „Am putere să-mĭ punŭ sufletul, şi am putere eară-şĭ să-'lŭ ĭaŭ.“ [12]) Vrêndŭ, concedŭ eu inimicilor: căcĭ de n'aşŭ voí, nu s'ar face. Elŭ a mersŭ decĭ de bună voĭă la pátimă, bucurându-se de fapta asta aleasă, fiindŭ voĭosŭ de cununa luĭ, desfĕtându-se de mântuirea oamenilor: fără ca să se ruşineḑe de cruce, căcĭ mântuiá universul. Celŭ-ce pătimiá, nu erá ádecă omŭ de rôndŭ, ci Dumneḑeŭ, carele s'a făcutŭ omŭ şi se luptá pentru premĭul răbdăriĭ.

7. Ci Iudeiĭ, ceĭ-ce sûntŭ totŭ-dea-una gata la contraḑicere şi trândavĭ la credinţă, contraḑicŭ: aşá că din causa aceasta ḑice şí profetul, care s'a cetitŭ acuma: „Doamne, cine a creḑutŭ sciriĭ

---

[1]) Mat. 16, 22. — [2]) Mat. 16, 23 — [3]) Mat. 26, 2. — [4]) Mat. 20, 18. — [5]) Luc. 9, 51. — [6]) Ioanŭ 13, 1. — [7]) Ps. 41, 9. — [8]) Mat. 26, 25. — [9]) Ioanŭ 13, 23. — [10]) Ioanŭ 13, 31. — [11]) Ioanŭ 17, 5. 24. — [12]) Ioanŭ 10, 19.

voastre?“ [1]) Perşii credŭ, dară Evreii nu credŭ. Vedé-vor, cărora nu li-s'a anunţatŭ de dînsul; şi ceĭ-ce n'aŭ auḑitŭ, vor înţĕlege; [2]) şi ceĭ cufundaţĭ în gânduri, vor lăpĕdá ceea-ce gândescŭ. Eĭ ni rĕspundŭ şi ne ḑicŭ: Eĭ, pătimesce Domnul? eráŭ aşá-dară mânele oamenilor maĭ tarĭ decâtŭ puterea luĭ cea domnească? Cetiţí Plângerile: căcĭ Ieremiă plângêndu-vĕ pe voĭ, a scrisŭ în cartea Plângerilor lucrurĭ vrednice de plângere. Elŭ a vĕḑutŭ perirea voastră, şi a vĕḑutŭ căderea voastră. Elŭ a plânsŭ Ierusalimul de atuncĭ: [3]) căcĭ acestŭ de astă-ḑĭ nu va fi plânsŭ. Acela ádecă l'-a rĕstignitŭ pre Christosŭ, eară acesta i-se închină. Plângêndŭ aşá-dară. ḑice elŭ: „Spiretul feţeĭ noastre Christosŭ Domnul, cuprinsu-s'a în corupcĭunile noastre.“ [4]) Au vorbescŭ aşá-dară născocirĭ? Eacă! elŭ mărturisesce, cum-că Christosŭ Domnul a fostŭ prinsŭ de oamenĭ. Şi ce-ĭ ceea-ce va urmá dintr'aceasta? spune-mĭ, o profetule! Eară elŭ ḑice: „Aceea, de care am ḑisŭ, sub umbra luĭ vom trăí între popoare.“ [5]) Elŭ ádecă dă de înţĕlesŭ, că charul nu va locuí maĭ multŭ în Israilŭ, ci între popoare.

8. De-unde-că din partea lor se facŭ contrăḑiceri multe, haĭde, sprijiniţĭ de rugăcĭunile voastre, după câtŭ ni va ertá scurtimea timpuluĭ, să propunemŭ cu ajutorĭul Domnuluĭ puţine mărturie despre pátimă: căcĭ totŭ, ce-lŭ privesce pe Christosŭ, stă scrisŭ; şi nimică nu-ĭ la îndoĭeală, căcĭ nimicŭ nu este fără de mărturiă: toate sûntŭ scrise pe columne profetice; nu pe lespeḑĭ de peatră, ci scrise lămuritŭ dela Spiritul sântŭ. Fiindŭ-că aşá-dară aĭ auḑitŭ Evangelia, care spune cele-ce se atingŭ de Iuda,[6]) oare nu trebue să capeţĭ mărturia? Aĭ auḑitŭ, că fu străpunsŭ la coasta luĭ cu lancea: [7]) oare nu trebue să veḑĭ, de e scrisă şí aceasta? Aĭ auḑitŭ, că fu rĕstignitŭ într'-ŭă grădină: [8]) oare nu trebue să veḑĭ, de este scrisă şí aceasta? Aĭ auḑitŭ, că fu vêndutŭ cu 30 de arginţĭ: [9]) oare nu trebue să-'lŭ cunoscĭ pre profetul, carele a ḑis'-o aceasta? Aĭ auḑitŭ, că fu adăpatŭ cu oţĕtŭ: [10]) învaţă-o şí aceasta, unde stă scrisŭ. Aĭ auḑitŭ, că trupul tu aşĕḑatŭ în mormêntŭ de peatră, şi că de-asupra fu pusă ŭă lespede: [11]) oare nu trebue să ĭaĭ şí despre aceasta mărturiă dela profetŭ? Aĭ auḑitŭ, cum-că fu rĕstignitŭ cu tălharĭ: [12]) oare nu trebue să veḑĭ, de este scrisă şí aceasta? Aĭ auḑitŭ, că fu îmmormêntatŭ: [13]) oare nu

---

[1]) Isaia 53, 1. — [2]) Rom. 15, 21; Isaia 52, 15. — [3]) »Vetus Hierosolyma que a Iudaeis habitabatur et Christum crucifixit, per Vespasianum primo, ac tandem per Adrianum funditus excisa, simul locum, nomen et incolas mutavit.« Migne Tom. XXXIII. pag 782 num. 4. — [4]) Plâng. 4, 20 — [5]) Acela-şi. — [6]) Mat. 27, 39. — [7]) Ioanŭ 19, 34. 37. — [8]) Ioanŭ 19, 41. — [9]) Mat. 26, 15. — [10]) Ioanŭ 19, 29. 30. — [11]) Mat. 27, 60. — [12]) Acela-şi 38. — [13]) Acela-şi 59,60.

trebue să veḑĭ, de sûntŭ scrise unde-va cu siguritate cele-ce privescŭ îmmormêntarea? Aĭ auḑitŭ, că a înviiatŭ: [1]) oare nu trebue să veḑĭ, de nu te luămŭ peste piciorŭ, învĕţându-te acestea? Cuvêntul nostru ádecă şi predicăciunea noastră nu stă în vorbe înduplecătoarie de ale înţĕlepciunii omenesci.[2]) Nu se punŭ în mişcare acuma construiciunĭ sofistice, de-oare-ce se disfacŭ: vorbe nu se înfrângŭ cu vorbe, de-oare-ce ele se trecŭ: ci-'lŭ predicămŭ pre Christosŭ celŭ rĕstignitŭ, fiindŭcă aceasta fu preḑisŭ acum de profeţĭ. Tu însă, dacă-mĭ veĭ căpĕtá mărturiele, tipăresce-ţi-le în animă. Căcĭ fiindŭ ele multe la númĕrŭ, eară timpul de aicĭ în coló alŭ oareĭ mărginitŭ la puţinŭ, apoĭ ascultă acuma, pe câtŭ e ertatŭ, puţine, cele-ce-sŭ maĭ principale. Eară tu, căpĕtândŭ argumintele acestea, fiĭ activŭ şi cearcă cele-ce aŭ maĭ rĕmasŭ. Mâna ádecă să nu-ţĭ fiă întinsă numaĭ la căpĕtatŭ, ci gata şi la lucratŭ. Toate le dă Dumneḑeŭ. „De este cine-vá dintre voĭ lipsitŭ de înţĕlepciune, să ceară dela Dumneḑeŭ, care dă,“ [3]) şi va căpĕtá. Carele cu rugăciunile voastre dăruïească-ni atâtŭ noaŭĕ, ceĭ-ce vorbimŭ, vorbirea, câtŭ şi voaŭĕ, ceĭ-ce ascultaţĭ, crederea.

9. Să cercămŭ aşá-dară mărturiele, ce sûntŭ despre pátima luĭ Christosŭ. Noĭ ádecă ne-am adunatŭ, nu ca să dămŭ acum ŭă esplicare teoretică a scripturelor, ci maĭ vêrtosŭ ca să ne încredinţămŭ cu arguminte sigure de cele-ce am creḑutŭ. Mărturiele veniriĭ luĭ Isusŭ aşá-dară le-aĭ căpĕtatŭ maĭântăiŭ. Şi că a âmblatŭ pe mare („căcĭ mare este cărarea ta“,[4]) este scrisŭ (âmblândŭ pe mare ca pe uscatŭ [5]), eară mărturia despre felĭuritele vindecărĭ aĭ căpĕtat'-o aĭurea. Începŭ aşá-dară de acoló, de unde a începutŭ pátima: Iuda a fostŭ trădătorĭul luĭ, celŭ-ce a venitŭ asupra-ĭ şi a statŭ vorbindŭ cuvinte de pace [6]) şi punêndŭ la cale lucrurĭ duşmănoase. Psalmistul ḑice deci de dînsul: „Amiciĭ meĭ şi vecinĭĭ meĭ asupra-mĭ s'aŭ apropiïatŭ şi au stătutŭ.“ [7]) Şi eară-şĭ: „Cuvintele lor sûntŭ maĭ moĭ decâtŭ oleĭul, dară ele sûntŭ săgeţĭ.“ [8]) „Bucură-te, Rabbi!“ [9]) şi a trădatŭ pre învĕţătorĭul la moarte: şi nu s'a sfiitŭ de celŭ-ce ĭ-a ḑisŭ admoniciunea: „Iudo, cu sărutare vinḑĭ tu pre Fiĭul omuluĭ?“ [10]) Maĭ-că-ĭ ḑiceá ádecă aceasta: „Adă-ţĭ aminte de numele tĕu însu-şĭ:“ Iuda însemneaḑă mărturisire: aĭ făcutŭ tocmeală, aĭ luatŭ banĭ, mărturisesce pe locŭ! „O Dumneḑeule! de lauda mea nu tăcé, căcĭ gura pĕcătosuluĭ şi gura vicleanuluĭ s'aŭ deschisŭ asupră-mĭ; vorbit'-aŭ asupră-mĭ cu limbă mincĭunoasă, şi cu cuvinte de ură m'aŭ încungĭuratŭ.“ [11]) Cum-că unĭĭ şi

---

[1]) Luc. 24, 34. — [2]) I. Cor. 2, 4. — [3]) Iac. 1, 5. — [4]) Ps. 77, 19. — [5]) Iov. 9, 8. — [6]) Ps. 35, 20. — [7]) Ps. 38, 11. — [8]) Ps. 55, 21. — [9]) Mat. 26, 49. — [10]) Luc. 22, 48. — [11]) Ps. 109, 1. 2.

dintre archiereĭ eráŭ de faţă,[1]) şi cum-că înaintea porţilor cetăţiĭ eráŭ legăturele, aceasta aĭ auḑit'-o maĭ 'nainte: dacă-ţĭ aducĭ cum-vá aminte de esplicarea psalmuluĭ, care spune timpul şi locul, cum „s'aŭ întorsŭ către sară, şi eráŭ flămênḑi ca câniĭ şi aŭ încugĭuratŭ cetatea.“ [2])

10. Ascultă şi de ceĭ treĭḑecĭ de arginţi. „Şi voĭŭ vorbí către dînşiĭ: Dacă este bine în ochiĭ voştri, daţi-mĭ sâmbria mea, eară de nu, rĕfusaţi-o,“ [3]) şi cele-l'alte. Altă sâmbriă mi-se cuvine dela voĭ pentru vindecarea orbilor şi a schĭopilor, şi alta cápĕtŭ: în locŭ de mulţămire, ocară, în locŭ de închinăcĭune, vătĕmare. Veḑĭ cum a sciutŭ înainte scriptura întêmplările? „Şi au pusŭ preţul meŭ 30 de arginţĭ.“ [4]) O, acurăteaţă profetică! O, înţĕleginţă multă, nerĕtăcită a Spiretuluĭ sântŭ! Elŭ ádecă n'a ḑisŭ nicĭ 10, nicĭ 20, ci 30, şi tocmaĭ atâta erá. Maĭ spune-mĭ, profetule, în ce locŭ se duce preţul acesta? Oare acela ce-'lŭ cápĕtă, îlŭ rĕţine seaŭ da-l'-vá înapoĭ? Şi după-ce-lŭ dă înapoĭ, unde se duce? Ḑice aşá-dară profetul: „Şi am luatŭ 30 de arginţĭ, şi ĭ-am aruncatŭ în casa Domnuluĭ în topitoare.“ [5]) Compareaḑă Evangelia cu profeţia. De căinţă ádecă, ḑice, fu cuprinsŭ Iuda, şi după-ce a aruncatŭ arginţiĭ în têmplu, s'a cam maĭ dusŭ.[6])

11. Ci aice mi-se maĭ cere disnodăcĭunea nedumeririĭ părute. Căcĭ ceĭ-ce se lápedă de profeţĭ, spunŭ, cum-că profetul ḑice: „Şi ĭ-am aruncatŭ pre dînşiĭ în casa Domnuluĭ în topitoare;“ [7]) eară Evangelia: „Şi ĭ-au datŭ pre eĭ pentru ţarina olarĭuluĭ.“ [8]) Ascultă decĭ, cum spunŭ adevĕrul amêndoĭ. Vĕḑêndu-'lŭ ádecă Iudeiĭ, veḑĭ Doamne, ceĭ evlavioşĭ, archiereiĭ de atuncĭ, pre Iuda căindu-se şi ḑicêndŭ: „Pĕcătuit'-am, trădândŭ sânge nevinovatŭ,“ ḑiseră: „Ce ni pasă noaŭĕ? veḑĭ tu.“ [9]) Oare voaŭĕ, ceĭ-ce aţĭ rĕstignitŭ, să nu vĕ pese nimicŭ? ci celŭce a luatŭ şi a întorsŭ înapoĭ preţul omoruluĭ, să vadă, voĭ însă, cariĭ aţĭ omorîtŭ, să nu vedeţĭ? Apoĭ ḑicŭ eĭ între ŭă-l'altă: „Nu se cuvine a-ĭ pune acestia în corvonanŭ, căci-ĭ preţŭ de sânge.“ [10]) Din gura voastră-ĭ dăunăcĭunea; dacă erá spurcatŭ preţul, apoĭ erá spurcată şí fapta: dară dacă împlinescĭ dreptatea, rĕstignindu-lŭ pre Christosŭ: ce nu-ţĭ-ĭaĭ preţul? Însă ceea-ce se cearcă, este asta: Cum nu contrăḑicŭ, de ŭă parte Evangelia, ḑicêndŭ: „câmpul olarĭuluĭ,“ eară de alta parte profetul: „topitoare?“ Ci nu numaĭ aurariĭ au topitoare, dară şi olariĭ au topitorĭ de lutŭ. Eĭ ádecă, deosebindŭ cu străcurătoarea din ţĕrênă părţile cele fine, grase şi bune de întrebuinţatŭ

[1]) Mat. 26, 47. — [2]) Ps. 59, 7. 15. — [3]) Zacs. 11, 12. — [4]) Acela-şĭ. — [5]) Zach. 11, 13. — [6]) Mat. 27, 3. 5. — [7]) Zach. 11, 13. — [8]) Mat. 27, 10. — [9]) Mat. 17, 4. 5. — [10]) Mat. 27, 5.

de cele petroase şi dându în laturе mulţimea materieĭ gunoĭóase, topĕscŭ maĭ ântâĭŭ lutul cu apă, ca să se lucre în-dată vasele, ce sûntŭ de făcutŭ. Ce te miriĭ aşá-dară, dacă Evangelia a spusŭ „câmpul olariuluĭ“ făţişŭ, eară profetul profeţia în chipŭ de cimilitură, de-oare-ce profeţia în multe locurĭ este ḑisă întunecatŭ.

12. Legatu-l'-aŭ pre Isusŭ, şi l'-aŭ adusŭ la curtea archiereuluĭ. Voĭescĭ să cunoscĭ şi să veḑĭ, că şi aceasta este scrisă? Isaĭa ḑice: „Vaĭ de sufletul lor, căcĭ au făcutŭ svatŭ rĕu în contra lor înşi-li, ḑicêndŭ: Să legămŭ pre celŭ dreptŭ, căcĭ elŭ ni este noaŭĕ supĕrătoriŭ.“ [1]) Şi în adevĕrŭ, vaĭ de sufletele lor; şi să vedemŭ. Isaĭa a fostŭ tăĭatŭ cu cherestĕul, şi poporul, după aceea, fu vindecatŭ. Ieremiă a fostŭ aruncatŭ în spurcăcĭunea unei groape;[2]) însă rana aceasta a Iudeilor s'a vindecatŭ; căcĭ erá maĭ mică, pentru-că eĭ au pĕcătuitŭ cu unŭ omŭ. Dară după-ce Jidoviĭ n'aŭ pĕcătuitŭ cu unŭ omŭ, ci cu Dumneḑeŭ, carele s'a făcutŭ omŭ, vaĭ de sufletul lor! „Legămu-'lŭ pre celŭ dreptŭ.“ Oare nu se puté scăpá pe sine, va ḑice cine-vá, celŭ-ce a scăpatŭ din legăturele morţiĭ pre Lazarŭ celŭ mortŭ de 4 ḑile, celŭ-ce a scăpatŭ şí pre Petru din legăturele de ferŭ ale închisoriĭ? La aceasta eráŭ gata îngeriĭ, cariĭ ḑiceáŭ: „Să rumpemŭ legăturele lor;“[3]) ci s'aŭ reţinutŭ, pentru-că Domnul a voitŭ să sufere aceasta. Şi eară-şĭ au fostŭ adusŭ la judecată înaintea celor bĕtrânĭ. Aĭ acum mărturia: „Domnul însu-şĭ va întrá în judecată cu bĕtrâniĭ poporuluĭ şi cu maĭ mariĭ luĭ.“ [4])

13. Eară după-ce a întrebatŭ archiereul şi a auḑitŭ adevĕrul, elŭ turbă de mâniă: [5]) şi şĕrbul rĕu alŭ celor reĭ îlŭ pălmuĭesce;[6]) şi faţa, ceea-ce strălucise ca soarele,[7]) fiindŭ pălmuită de mâne nelegĭuite, a suferitŭ; eară alţiĭ venindŭ, îĭ scuĭpă în faţă, luĭ, care l-'a vindecatŭ prin scuĭpătură pre celŭ orbŭ din nascere.[8]) „Cu aceste rĕsplătiţĭ Domnuluĭ? Acestŭ poporŭ este nebunŭ şi nicĭ de-cum înţĕleptŭ.“ [9]) Eară profetul, mirându-se, ḑice: „Doamne, cine a creḑutŭ în scirea noastră?“[10]) Este de necreḑutŭ lucrul, că Dumneḑeŭ, Fiĭul luĭ Dumneḑeŭ şi braţul Domnuluĭ,[11]) să o tragă aceasta. Ci ca să nu refuse a crede ceĭ-ce se mântuescŭ, a scrisŭ Spiretul sântŭ maĭ dinainte în persoana luĭ Christosŭ, carele ḑice (căcĭ acela-ce a vorbitŭ atuncĭ cuvintele aceste, maĭ târḑiŭ fu de faţă [1]): „Dat-'am spatele mele celor-ce mĕ băteáŭ.“ [2]) Pilatŭ ádecă după-ce la bătutŭ, l'a datŭ la rĕstignitŭ: [3]) „şi falcele

---

[1]) Isaia 3, 9. 10. — [2]) Ierem. 38, 9. — [3]) Ps. 2, 3. — [4]) Is. 3, 14. — [5]) Mat. 27, 63. — [6]) Ioanŭ 18, 22. — [7]) Mat. 17, 2. — [8]) Ioanŭ 9, 6. — [9]) 5 Moisi 32, 6. — [10]) Is. 53, 1. — [11]) Is. 53, 1. — [12]) Is. 52, 6. — [13]) Is. 50, 6. — [14]) Marc. 15. 15.

mele la pălmuĭele, eară faţa mea n'am întorsŭ de la ruşinea scuĭpăturelor.“ [1]) Ca şi cândŭ ar fi ḑisŭ: Eu am prevĕḑutŭ, că stau să mĕ bată, nicĭ nu mĭ-am datŭ falca în lature. Căcĭ cum aveám să-mĭ întărescŭ discipulii la moarte pentru adevĕrŭ, dacă însu-mĭ me temeámŭ de aceasta? Eu am ḑisŭ: „Celŭ ce-şĭ ĭubesce sufletul, acela şi-lŭ va perde;“ [2]) dacă aşŭ fi ĭubitŭ vieaţa, apoĭ cum învĕţámŭ, nefăcêndŭ aceea-ce învĕţámŭ? Maĭ ântâĭŭ aşá-dară, deşi erá însu-şĭ Dumneḑeŭ, a suferitŭ să pătimească acestea dela oamenĭ, ca noĭ oamenii, suferindŭ din partea oamenilor maĭ târḑiŭ de acestea din causa luĭ, să nu ne ruşinămŭ. Veḑĭ, că şi acestea li-au scrisŭ profeţii înainte deslucitŭ. Dară din causa timpuluĭ scurtŭ vom lăsá, cum am ḑisŭ maĭ sus, multe mărturie de ale sânteĭ Scripture. Căcĭ dacă ar cercá cine-vá toate de-amĕruntul, n'ar remâné nicĭ una din faptele luĭ Christosŭ fără mărturiă.

14. Legatŭ a venitŭ dela Caiafa la Pilatŭ. [3]) Scrisu-s'a şi aceasta înainte? „Şi legându-'lŭ l'aŭ dusŭ daruri regeluĭ Iarimŭ.“ [4]) Ci care-vá dintre ceĭ-ce ascultă agerŭ cade în vorbă cu cuvintele: „Pilatŭ nu erá rege (ca să lăsămŭ de ŭă parte de-ŭă-camdată cele multe despre întrebarea aceasta), aşá-dară cum legându-lŭ l'aŭ dusŭ daruri regeluĭ? Ci citesce Evangelia: „Fiindŭ-că a auḑitŭ Pilatŭ, că elu-i din Galilea, l'a trămisŭ la Irodŭ.“ [5]) Irodŭ însă erá pe atuncĭ împĕratŭ, şi erá de faţă în Ierusalimŭ. Dară veḑĭ şi amĕnunţimea profetuluĭ: ḑice ádecă, că a fostŭ trămisŭ în nume de daruri. Căcĭ Pilatŭ şi Irodŭ s'aŭ făcutŭ amicĭ în aceea-şĭ ḑi între ŭă-l'altă: căcĭ maĭ înainte trăĭáŭ în duşmănie.[6]) Se cuveniá ádecă, ca celŭ-ce voiá să facă pace între pământŭ şi cerĭŭ,[7]) să împace primiĭ pre ceĭ ce-'lŭ condemnară. Căcĭ de faţă erá însu-şĭ Domnul, carele împacă animele domnitorilor pământuluĭ.[8]) Ţine acurăteaţă şi mărturia adevĕrată a profeţilor.

15. Admiră-lŭ pre Domnul, cândŭ se dá în judecată. Elŭ suferiá să fiă dusŭ şi purtatŭ de ostaşĭ. Pilatŭ şedeá judecându: eară celŭ-ce şede de-a dreapta Părinteluĭ,[9]) stândŭ se judecá.[10]) Poporul, carele fu scosŭ de dînsul din pământul Egipetuluĭ şi din alte locurĭ, adesĕ-orĭ strigá asupra luĭ: „Ia-'lŭ, ĭa-'lŭ, rĕstignesce-'lŭ.“ [11]) De ce, o Iudeilor? pentru-că a vindecatŭ pre orbiĭ voştri? seaŭ pentru-că a făcutŭ să âmble ologiĭ voştri, şi pentru-că a dăruitŭ cele-l'alte bine-faceri? încâtŭ profetul, uĭmindu-se, ḑice şí de aceasta: „Asupra cuĭ v'aţĭ deschisŭ gura voastră, şi asupra cuĭ v'aţĭ scosŭ limba voastră?“ [12]) şi încâtŭ Domnul însu-şĭ ḑice la profeţĭ: „Făcutu-mi-s'a moscenirea mea ca unŭ leŭ în

[1]) Is. 50, 6. — [2]) Ioanŭ 12, 25. — [3]) Mat. 28, 3. — [4]) Osea 11, 6. — [5]) Luc. 23, 6. 7. — [6]) Acela-şi 12. — [7]) Colos. 1, 20. — [8]) Iovĭi 12, 24. — [9]) Mat. 27, 19. — [10]) Ps. 110, 1. — [11]) Ioanŭ 19, 15. — [12]) Is. 57, 4.

pădure: dat'-a contra mea voacea eĭ: de aceea eŭ am urît'-o.“ [2]) Nu eŭ am lăpĕdatŭ, ci eĭ înşi-şĭ m'aŭ lăpĕdatŭ pe mine. De aceea ḑicŭ pe urmă aceea: „Părăsit'-am casa mea.“ [3])

16. Judecându-lŭ, elŭ tăceá: încâtŭ Pilatŭ deveniá prea împresionatŭ şi ḑiceá: „Nu auḑĭ, ce mărturisescŭ aceştia de tine?“[4]) nu, pentrucă l'-ar fi cunoscutŭ pre celŭ-ce-lŭ judecáŭ, ci pentru-că se temeá de visul femeĭeĭ sale, ce i-l'a trămisŭ. [5]) Eară Isusŭ tăceá. Psalmistul ḑice: „Şi m'am făcutŭ ca omul, ce nu aude şi care nu are în gura luĭ rĕmustrări.“ [6]) Şi eară-şĭ: „Şi eŭ ca unŭ surdŭ nu auḑiámŭ şi ca unŭ mutŭ, ce nu-şĭ deschide gura.“ [7]) Cele-ce se atingŭ de aceasta, le-aĭ auḑitŭ şi maĭ 'nainte, dacă-ţĭ aducĭ bine aminte.

17. Ci ostaşiĭ, rĕvĕrsându-se împregĭurŭ, îşĭ batŭ jocŭ de dînsul.[8]) Li-se face Domnul ŭă jucăriă şi de rîsŭ li este Domnitorĭul: „Eĭ m'aŭ vĕḑutŭ pre mine, şi clătináŭ din capetele lor.“ [9]) Şi figura împĕrăţieĭ se face elŭ: eĭ îşĭ batŭ jocŭ, dară îşĭ pleacă genunchĭele.[10]) Şi îlŭ rĕstignescŭ ostaşiĭ, după-ce l'-aŭ îmbrăcatŭ maĭ ântâĭŭ în porfiră,[11]) şi coroană iĭ punŭ în capŭ.[12]) Ce-ĭ ádecă, deşi-ĭ de spinĭ? Fiă-care rege se prochĭamă de ostaşĭ; se cuveniá, că şí Isusŭ să fiă figurativŭ încoronatŭ de ostaşĭ, încâtŭ de-aceea ḑice Scriptura în Cântarea Cântărilor: „Eşiţĭ, fetele Ierusalimuluĭ, şi priviţĭ la împĕratul Solomonŭ, la cununa, cu care l'a încununatŭ mumă-sa.“[13]) Misterĭŭ erá ádecă şí coroana aceea, căcĭ ea erá ertarea pĕcatelor, deslegare de sentinţa condemnărĭĭ.

18. Luatu-şĭ-a Adamŭ dăunăcĭunea: „Blăstĕmatŭ să fiă pământul întru lucrurile tale; spinĭ şi pălămidă producă-ţĭ ţie.“[14]) De aceea ĭa Isusŭ spinĭĭ, ca să deslege blăstĕmul; şi de aceea s'a înmormântatŭ în pământŭ, ca pământul, ce erá blăstĕmatŭ, să cápete, în locŭ de blăstĕmurĭ, bine-cuvêntarea. În timpul pĕcatuluĭ îşĭ puneáŭ împregĭurŭ frunḑe de smochinŭ; de aceea şí Isusŭ a datŭ de închĭăĭarea semnelor smochinul. Căcĭ cândŭ aveá să meargă la pátimă, a blăstĕmatŭ smochinul; nu toţŭ smochinul, ci numaĭ pre acela unicul, de figură, ḑicêndŭ: „Nime să nu maĭ mănânce fruptŭ din tine:“ [15]) deslegată fiă dăunăcĭunea. Şi pentru-că eĭ se învĕlĭáŭ atuncĭ cu frunḑe de smochinŭ, a venitŭ elŭ în timpul, în care nu se găsesce mâncare. Cine nu scie, că în timpŭ de earnă smochinul nu face frupte, ci se îmbracă în frunḑe numaĭ? Ceea-ce scieáŭ toţĭ, oare Isusŭ nu scieá? ci cu-toate-că scieá, a venitŭ, ca şí cândŭ să cerce; nu ne înţĕlegêndŭ, că nu va găsí nemică, ci ca să întindă figura blăstĕmuluĭ numaĭ pênă la frunḑe.[15])

---

[1]) Ierem. 12, 8. — [2]) Ierem. 12, 7. — [3]) Mat. 26, 62; 27, 13. — [4]) Mat. 27, 19. — [5]) Ps. 38, 14. — [6]) Ps. 38, 13. — [7]) Mat. 27, 27. — [8]) Ps. 109, 25. — [9]) Mat. 27, 29. — [10]) Mat. 27. 30. — [11]) Ioanŭ 19, 2. — [12]) C. Cânt. 3, 11. — [13]) Facerea 3, 17. 18. — [14]) Marc. 11, 14. — [15]) »Die Verfluchung dieses Feigenbaumes war ein Bild der Verfluchung

19. Şi de oare-ce am atinsŭ cele-ce s'aŭ întêmplatŭ în raiŭ, eŭ într'-adevĕrŭ m'am miratŭ de adevĕrul figurelor. În raiŭ căderea; eară în grădină mântuirea: dela lemnŭ pĕcatul; şi pênă la lemnŭ pĕcatul.[1]) După ameaḑă-ḑi, pe cândŭ Domnul se preâmblá, eĭ (Adam şi Eva) se ascunseră,[2]) şi după ameaḑă-ḑi se întroduce tălharĭul de Domnul în raiŭ.[3]) Dară poate că-mĭ va spune cine-vá: vorbescĭ din capul tĕu: arată-mĭ lemnul crucii dela unŭ profetŭ; de nu veĭ aduce mărturiă dela unŭ profetŭ, nu mĕ înduplecŭ. Ascultă aşá-dară din Ieremiă şi fiĭ credinciosŭ: „Eŭ dusŭ ca unŭ mĭelŭ nevinovatŭ la junghiatŭ, eŭ să nu fi sciutŭ?“ [4]) (Citesce ádecă aşá în mod întrebătivŭ, cum am ḑisŭ. Căcĭ celŭ-ce a ḑisŭ: „Voĭ sciţĭ, că în doaŭĕ ḑile sûntŭ pascile, şi fiĭul omenescŭ se va dá la rĕstignitŭ,“ [5]) oare elŭ să nu fi sciutŭ?) „Eŭ ca unŭ mĭelŭ nevinovatŭ dusŭ la junghiatŭ; n'am sciutŭ?“ [6]) Ce felĭu de mĭelŭ? Esplice Ioanŭ Botezătorĭul, carele ḑice: „Eacă mĭelul luĭ Dumneḑeŭ, carele rădică pĕcatele lumiĭ.“ [7]) Şi aŭ cugetatŭ asupra-mĭ sfatŭ rĕu, ḑicêndŭ: (Oare celŭ-ce scie gândurile, oare să nu fi sciutŭ, ce aveá să se'ntêmple?) şi ce aŭ ḑisŭ? „Haĭde, să aruncămŭ lemnŭ în pânea luĭ.“ [8]) Şi dacă te va învrednicí pre tine Domnul, veĭ înţelege maĭ apoĭ, că corpul ĭ-a purtatŭ după Evangeliă tipul pâniĭ.[9]) „Haĭde aşádară, să aruncămŭ lemnŭ în pânea luĭ şi să-'l stârpimŭ pre dînsul de pe pământul celor viĭ“ (viaţa nu se stârpesce, ce vĕ maĭ osteniţĭ în-deşertŭ?) „şi numele luĭ să nu se maĭ amintească.“ [10]) În-deşertŭ sfatul vostru: căcĭ în locŭ de soare rĕmâne numele luĭ în biserică,[11]) şi tocmaĭ pentru-că vieaţă, erá ceea-ce stá spânḑurată pe cruce, ḑice Moĭsi, plângêndŭ: „Şi vieaţa ta va stá spânḑurată înaintea ochilor tĕĭ, şi te veĭ spăĭmântá ḑiŭa şi noaptea, şi nu veĭ fi sigur de vieaţa ta.“ [12]) Şi ceea-ce s'a cetitŭ maĭ 'nainte: „Doamne, cine a creḑutŭ în scirea noastră?“ [13])

(Va urmá.)

---

der Menschheit. Sie erstreckt sich nach Cyrill nicht über die Frucht, sondern über die Blätter. Zu dieser Beschränkung bestimmte ihn ohne Zweifel die den Vätern gemeinsame Anschauung, Christus sei die Frucht am Lebensbaume der Menschheit; jeder Christ müsse in ihm wieder Früchte des Lebens bringen.« Nirschl l. c. pag. 258, însemn. 3. — [1]) »D. i. bis zum Holze des Kreuzes. Am Kreuze wurde die Sünde getilgt und die Gnade erworben.« Acela-şi însemn. 4. [2]) Facerea 3, 8. — [3]) Luc. 23, 43. — [4]) Ierem. 10, 19. — [5]) Mat. 26, 2. — [6]) Ierem. 11, 19. — [7]) Ioanŭ 1, 29. — [8]) Ierem. 11, 19. — [9]) »Alle Kirchenväter deuten diese Worte in der That auf Christum. Auf seinen Leib sei das Holz des Kreuzes gelegt worden; sein Leib werde desshalb Brod genannt, weil der Herr denselben in der Eucharistie unter der Gestalt des Brodes zum Genusse darbiete.« Tert. adv. Judaeos c. 10; adv. Marcion liber III. 19; IV. 40. »Was hier Cyrill den Katechumenen nur andeutet, verkündet er ihnen deutlich und bestimmt, nachdem sie die Communion bereits empfangen, in Catechmystag 4. c. 3.« Nirschl l. c. p. 259 însemn. 5. — [10]) Ierem. 11, 19. — [11]) Ps. 72, 17. — [12]) 5 Moisi 28, 66. — [13]) Is. 53, 1.

Исторія базиліанскаго ордена.

(Продолженіе).

II. Отношенія базиліанскаго ордена къ уніятской іерархіи.

По плану Рутскаго, уніятская іерархія т. е. митрополитъ и епископы, должны были находитися въ самой тѣсной, неразрывной звязи съ орденомъ. Того требовали такъ интересы уніи, якъ и интересы ордена, которые (орденъ и унія) такъ тѣсно связаны были между собою, что по словамъ одного изъ поборниковъ уніи и защитниковъ правъ ордена „благо одного было вмѣстѣ благомъ и другой и зло перваго было зломъ для другой.“ Успѣхи ордена, а слѣдовательно и самой уніи, должны были зависѣти отъ того, между прочимъ, кто будетъ занимати митрополичью и епископскія каѳедры; будетъ ли уніятская іерархія сочувствовати интересамъ ордена, поддержувати и защищати его словомъ и дѣломъ, или нѣтъ. Рутскій не оставилъ безъ вниманія того важного пункта.

До временъ Рутскаго въ западно-русской церкви, такъ православной якъ и уніятской іерархическія мѣста и должности не были привиллегіею одного якого нибудь сословія. Кождій мирянинъ, смотря по степени своего образованія и личныхъ достоинствъ, могъ получити ту или другую іерархическую степень. Нужно было только выхлопотати у короля такъ называемый привелей, или грамоту на ту или другую церковную должность.

Естественно, что такіе епископы не всегда и не всѣ могли горячо сочувствовати интересамъ ордена, съ которымъ они не были связаны тѣсными узами и надъ которымъ они не имѣли почти ниякой власти.

Рутскій рѣшился уничтожити тотъ вѣковой обычай западно русской церкви. Онъ выхлопоталъ у Владислава IV. привилей, по котрому одни только базиліане мали право на полученіе іерархическихъ должностей.[1]) Съ тихъ поръ уніятскіе митрополиты

[1]) Władysław Król. w Warszawie 1635 r. dnia 14. Marca, Ostrowski. Dzieje i prawa Kośc. Pol. Tom. III. pag. 236.

и епископы избирались исключно изъ базиліанъ и самими же базиліанами. Право избранія епископовъ принадлежало митрополиту и протоархимандриту съ консульторами. Избранное ими лицо отправлялось ко двору за полученіемъ привелея. Никто не смѣлъ самъ собою, безъ вѣдома и согласія митрополита, добиватися той или другой церковной должности. Съ тою цѣлію у установленъ былъ базиліанами четвертый обѣтъ — „недомагательства высшихъ церковныхъ должностей.“ Избранный во епископы не освобождался отъ обязанностей, лежавшихъ на каждомъ членѣ ордена. А чтобы епископъ не забывалъ тихъ обязанностей, базиліане постановили, чтобы при каждомъ изъ нихъ находилось извѣстное лицо, избранное протоархимандритомъ, которое бы напоминало имъ объ тихъ обязанностяхъ. „Кромѣ того такъ у епископовъ, якъ и у митрополитовъ были еще коадьюторы или администраторы. Коадьюторы избирались протоархимандритомъ съ консульторам и ближайшими епископами. Коадьюторы обязаны были между прочимъ управляти дѣлами вакантныхъ епископскихъ каѳедръ и заботитися о цѣлости принадлежавшихъ къ нимъ движимыхъ и недвижимыхъ имуществъ. Вообще уніятское епископы не мали почти никакой власти надъ базиліанскимъ орденомъ. На конгрегаціяхъ, напримѣръ, все преимущество ихъ предъ прочими занимали первыя мѣста. Нѣсколько въ другихъ отношеніяхъ къ ордену находился митрополитъ.

Яко голова уніятской церкви и духовеньства, митрополитъ считался головою ордена. Впрочемъ все главеньство, вся власть его надъ орденомъ заключалась въ томъ что онъ назначалъ время и мѣсто конгрегацій избирательныхъ и самъ предсѣдательствовалъ на нихъ, или посылалъ отъ себе повѣреннаго епископа. Въ рѣшеніи дѣлъ на конгрегаціяхъ, онъ также, якъ и протоархимандритъ малъ два голоса. Онъ наконецъ малъ право суда надъ протоархимандритомъ: судъ однако производился большею частію на конгрегаціяхъ и непремѣнно въ присутствіи провинціала или консульторовъ.

Для предупрежденія могущихъ произойти столкновеній между орденомъ и митрополитомъ и для болѣе точнаго опредѣленія правъ того и другаго на первой же базиліанской конгрегаціи, положено было составити особыя правила, такъ называемыя правила митрополичьи, на вѣрное соблюденіе которыхъ каждый митрополитъ, при вступленіи на каоедру, долженъ былъ давати присягу ордену

Нескоро однакожъ установились правильныя отношенія между орденомъ и митрополитами.

Свобода и независимость ордена во внутреннихъ, домашнихъ дѣлахъ, права и власть протоархимандрита въ управленіи орденомъ, соблезняли уніятскихъ митрополитовъ. Всего больше соблазняло ихъ протоархимандритство и права ордена на свободное избраніе лицъ на ту должность. Почти всѣ преемники Рутскаго, начиная съ Сѣлявы до Льва Кишки, или сами добивались той должности; или же, если то не удавалось имъ, старались ослабити важность и значеніе ея. Но орденъ твердо боронилъ свои права и привилегіи, дарованные ему Рутскимъ и конфирмованныя въ Римѣ. [1])

Преемнику Рутскаго Рафаилу Корсаку не когда было думати о протоархимандритствѣ, которое онъ занималъ еще при жизни Рутскаго впродолженіи 10 лѣтъ (1626—1636). Преслѣдуемый православными, вытѣсненный изъ Кіева Петромъ Могилою, онъ отправился въ Римъ, прося помощи и защиты у папы, и тамъ же скончался чрезъ два года. (1641 г.).

Послѣ Корсака слѣдуютъ сряду три митрополита, съ которыми орденъ велъ почти непрерывную борьбу за свои права и независимость. Борьба та началась съ Антонія Сѣлявы.

Въ 1642 г. Сѣлява созвалъ генеральную конгрегацію въ Вильнѣ для избранія протоархимандрита. Базиліане выбрали кандидата изъ своей середины, т. е. изъ простыхъ монаховъ; между тѣмъ Сѣлявѣ хотѣлось, чтобы конгрегація избрала его. Базиліане твердо стояли на своемъ. Упорство ихъ до того рождражнило Сѣляву, что онъ сильно заболѣлъ. Наконецъ базиліане согласились на избраніе его въ протоархимандриты, но съ условіемъ, чтобы онъ далъ росписку въ томъ, что избраніе его въ протоархимандриты есть только уступка со стороны ордена, которая не должна служити примѣромъ для будущихъ митрополитовъ, его преемниковъ. Сѣлява согласился на то условіе и подписалъ его собственноручно. Актъ тотъ въ сущности ничего не давалъ базиліанамъ новаго. Отношенія ордена къ митрополиту по прежнему не были въ точности опредѣлены и розграничены. Рутскій обѣщалъ составити особыя, подробныя правила для митрополитовъ, но не исполнилъ того обѣщанія, и отношенія ордена къ митрополитамъ были довольно запутаны и неопредѣленны. Чтобы обезпечити себе на будущее время отъ всѣхъ возможныхъ при-

[1]) Конституціи базиліанскаго ордена утверждены Урбаномъ VIII.

тязаній со стороны митрополитовъ, базиліане заставили Сѣляву исполнити обѣщаніе Русткаго, на счетъ составленія упомянутыхъ правилъ. Сѣлява согласился и на то требованіе. Правила были составлены, скрѣплены подписали Сѣляви и прочихъ членовъ конгрегаціи и наконецъ утверждены въ Римѣ 1643 г. Базиліане торжествовали; права ихъ были обезпечены. Яко въ надгороду за таку важную уступку со стороны Сѣлявы они дозволили ему пользоватися правами протоархимандрита до конца жизни. Но торжество ихъ было непродолжительно. Составленныя правила не были приведены въ исполненіе. а вскорѣ и совсѣмъ пропали, куда и якъ — никто про то не зналъ положительно.

То обстоятельство повело къ новымъ замѣшательствамъ въ орденѣ. Преемникъ Сѣлявы, Гавріилъ Коленда, рѣшился отомстить базиліанамъ за то униженіе, которое они нанесли достоинству митрополита въ лицѣ Сѣлявы. Будучи еще администраторомъ уніятской митрополіи, коленда успѣлъ склонити по свою сторону многихъ епископовъ, архимандритовъ и игуменовъ, и вмѣстѣ съ ними составилъ 1661 г. (годъ смерти Антонія Сѣлявы) генеральную конгрегацію въ Супраслѣ. Неизвѣстно докладно, кто изъ базиліанъ былъ на той когрегаціи и якія на ней сдѣланы постановленія, знакомо только, что дѣйствія той конгрегаціи были совершенно противны уставамъ и конституціямъ ордена. Базиліане однако не унывали; за нихъ оступался знаменитый въ то время ихъ провинціалъ Бенедиктъ Терлецкій. Въ томъ же 1661 г. онъ созвалъ частную конгрегацію въ Вильнѣ, на которой протестовалъ противъ дѣйствій митрополита Коленды и вообще противъ супрасльской конгрегаціи. Протестовали также и послы отъ разныхъ монастырей. Въ тоже время были отправлены депутаты къ папскому нунцію съ жалобою на противозаконныя дѣйствія супрасльской конгрегаціи. Жалоба та равно якъ и протестація еще больше раждражили Коленду. Онъ взялъ съ своихъ приверженцевъ клятву перервати всякое общеніе съ противною партіею, и самъ никого не допускалъ къ себѣ, не допустилъ даже посланнаго къ нему съ письмами отъ нунція. Борьба такимъ образомъ закроювалась серьеозная. Въ ту критичну для ордена минуту. умеръ представитель монашеской партіи Бенедиктъ Терлецкій. Чтобы не дати времени усилитися противной партіи, базиліане тотчасъ составили новую конгрегацію подъ предсѣдательствомъ хелмскаго епископа Якова Суши. Конгрегація та прежде всего озаботилась

избраніемъ протоархимандрита. Приняты были всѣ предосторожности, чтобы та должность не досталась кому — либо изъ противной партіи; прочитана папская булла, прочитанъ также договоръ митрополита Сѣлявы съ орденомъ на свободное избраніе протоархимандрита, наконецъ взята клятва со всѣхъ членовъ конгрегаціи на вѣрность ордену и на противодѣйствіе партіи митрополита. Наконецъ приступили къ подачѣ голосовъ, которые для большого безпристрастія со стороны избирателей, опускались въ потиръ (ś. Kielich) съ произнесеніемъ слѣдующихъ словъ: „призываю во свидѣтели единаго во св. Троицѣ Бога что избираю въ протоархимандриты того, кого считаю наиболѣе достойнымъ.“ Выборъ палъ на предсѣдателя конгрегаціи Ркова Сушу. Скажемъ нѣсколько словъ объ томъ замѣчательномъ лицѣ въ исторіи базиліанскаго ордена.

Яковъ Суша былъ одинъ изъ жутомимыхъ дѣятелей уніи и защитниковъ ордена. Получивши отъ Яна Казимира привилей на хелмскую епископію, до сихъ поръ находившуюся въ рукахъ православныхъ, онъ такъ усердно и неутомимо дѣйствовалъ въ пользу уніи, что, якъ замѣчаетъ его жизнеописователь, по смерти его въ хелмской епископіи осталось столько же православныхъ, сколько при вступленіи его на ту каѳедру было уніятовъ. Съ раннихъ лѣтъ постригшись въ монашество, онъ и въ санѣ епископа ничѣмъ не отличался отъ простого монаха, жилъ вмѣстѣ съ монахами и подчинился всѣмъ ихъ уставамъ. Тѣмъ объясняется то странное, по видимому, обстоятельство, что базиліане упорно отстаивавшіе свое право на избраніе протоархимандрита изъ своей среды, изъ простыхъ монаховъ, а не изъ епископовъ, въ настоящемъ случаѣ сами добровольно подчиняютъ себе власти протоархимандрита — епископа.

Яковъ Суша вполнѣ оправдалъ довѣріе къ себѣ ордена. Онъ выступилъ на борьбу съ человѣкомъ, отъ котораго зависѣлъ, якъ епископъ, съ человѣкомъ, имѣвшимъ огромныя связы съ польскими магнатами и съ латинскими прелатами, и вздобовокъ пользовавшимся расположеніемъ и дружьою самого короля.

Митрополитъ Коленда и не думалъ о примиреніи. Пользуясь сильною протекціею при дворѣ, онъ постановилъ на видныя мѣста своихъ приверженцевъ, простыя игуменства обращалъ въ архимандріи и наконецъ старался парализировати дѣйствія жировицкой конгрегаціи, выславши съ манифестаціею противъ нея

недавно назначеннаго имъ на пинскую епископію родственника своего Марціана Бялозора, человѣка, надѣлавшаго много зла ордену. Та послѣдная выходка Коленды сподручника его Бялозора вывела изъ терпѣнія базиліанъ. Конгрегація единодушно рѣшила отправити въ Римъ депутацію съ жалобою на Коленду и Бялозора. Съ тою жалобою отправился въ Римъ самъ Яковъ Суша.

Узнавши объ тихъ смутахъ и раздѣленіи, произшедшемъ въ базиліанскомъ орденѣ папа издалъ бреве на имя своего нунція въ Польшѣ, въ которомъ приказывалъ нунцію созвати новую конгрегацію подъ его собственнымъ предсѣдательствомъ, для избранія протоархимандрита изъ простыхъ монаховъ, а не изъ епископовъ, предъ идущія же двѣ конгрегаціи т. е. супрасльскую и жировицкую (1661 г.) считати недѣйствительными.

Получивши бреве, нунцій тотчасъ же издалъ окружное посланіе (Intimacya) къ епископамъ, архимандритамъ и ко всему ордену, въ которомъ приказывалъ отъ имени папы собратися къ 11-му октября въ Супраслъ на генеральною конгрегацію.

Въ назначенное нунціемъ время явились архимандриты, недавно посвященные Колендою, игумины и послы отъ монастырей. Изъ епископовъ прибылъ одинъ только Бялозоръ. Конгрегація была одна изъ торжественнѣйшихъ, по числу съѣхавшихся. Ожидали прибытія нунція, который по волѣ папы, долженъ былъ предсѣдательствовати на конгрегаціи. Нунцій не явился. Обѣ партіи стояли лицомъ къ лицу, и не знали, что почати. Многіе желали даже розъѣхатися. Но безначаліе и раздоры всѣмъ надоѣли. Рѣшили общимъ голосомъ начати засѣданія безъ нунція. Но о чемъ же было разсуждати? Въ головномъ вопросѣ — кому управляти орденомъ, расходились, обѣ партіи. До сихъ поръ орденомъ управляли единовременно два протоархимандрити: одинъ, избранный монашескою партіею, именно Яковъ Суша, который уже сложилъ съ себе то званіе, потому что онъ избранъ былъ только на четыре года; другій, самъ митрополитъ Гавріилъ Коленда, который и не думалъ слагати съ себе той должности, потому что былъ признанъ своею партіею пожизненнымъ. Когда предложенъ былъ вопросъ: „для чего созванна настоящая конгрегація, для свободного ли избранія протоархимандрита, или только для избранія провинціала“ „партія митрополита отвѣчала что имъ на дѣлѣ“ (aktu) есть митрополитъ, а нужно только избрати ему помощника, т. е. провинціала.

Но партія монастырская, разграничивши права митрополита и протоархимандрита, требовала избранія не только провинціала, но и протоархимандрита, тѣмъ болѣе, что того требовалъ нунцій и самъ папа. Митрополитъ долженъ былъ уступити, но съ условіемъ, чтобы избранный протоархимандритъ зависѣлъ отъ митрополита въ тѣхъ пунктахъ, которые будутъ обозначены въ нарочно составленныхъ для протоархимандрита правилахъ. Обѣ партіи, примирились на томъ и такимъ образомъ сошлись въ головномъ пунктѣ. Приступили къ подачѣ голосовъ, и выборъ палъ опятъ на митрополита. Въ консульторы рѣшили избрати двохъ архимандритовъ и двохъ изъ простыхъ монаховъ. Тѣмъ и кончила свои дѣйствія супрасльская конгрегація 1665 года. Но не кончилось дѣло объ избраніи митрополита Коленды въ протоархимандриты.

Нунцій, узнавши о такомъ ходѣ дѣлъ, объявилъ конгрегацію недѣйствительною и потребовалъ, чтобы базиліане опятъ съѣхались на конгрегацію къ 1-му марта 1666 года. Такимъ образомъ по дѣлу митрополита Коленды въ теченіи 5-ти лѣтъ составилась уже четвертая конгрегація — б р е с т с к а я. На ту конгрегацію прибилъ и самъ нунцій; но она далеко не была такъ торжественна, по числу присутствующихъ, якъ предбидущая. Изъ подписей видно, что здѣсь пристутствовало только 9 человѣкъ-нунцій, митрополитъ, провинціалъ консульторы, секретарь ордена и нотаріусъ. Впрочемъ въ актахъ той конгрегаціи есть довольно ясныя указанія, что здѣсь были также нѣкоторые изъ уніятскихъ епископовъ, якъ напримѣръ, уже извѣстный намъ Яковъ Суша, хотя мы не находимъ его въ числѣ подписавшихся. Одною изъ головныхъ причинъ такой малочисленности конгрегаціи было неудобство сообщенія по случаю весенняго разлива рѣкъ и войны польши съ Россіею за Малороссію. Почти всѣ волынскіе и бѣлорусскіе базиліане отказались отъ личного участія въ томъ зъѣздѣ. При всемъ томъ брестская конгрегація есть одна изъ замѣчательнѣйшихъ конгрегацій въ исторіи базиліанскаго ордена. Она открыла базиліанамъ очи, указала глубокія раны, нанесенныя ордену не столько внѣшними врогами „схизматиками“ и „Москвою“, сколько тѣми, которыхъ базиліане считали величайшими своими другами и благодѣтелями, именно іезуитами. и первая раскрыла мрачную картину внутренныхъ во время 13-ти лѣтняго управленія орденомъ дряхлого и слабохарактернаго митрополита Сѣлявы;

пьянство, бродяжничество, неповиновеніе старшимъ и вообще ослабленіе монастырской дисциплины, дошло до такихъ громадныхъ размѣровъ, что съ монахами нельза было управитися не только простымъ, обыкновеннымъ настоятелямъ, но даже самому протоархимандриту и притомъ такому, якій былъ Яковъ Суша. Монахи никого не слухали, никого не хотѣли знати.

Неможь было исправити ихъ ни угрозами, ни наказаніями. Да и самыя строгости со стороны настоятелей или протоархимандрита, они оставляли свои монастыри и переходили въ другіе латинскіе ордена, или же вовсе отставляли монашество и дѣлались, свѣтскими латинскими священниками. Такое бѣдственное состояніе ордена смутило даже тѣхъ, которые недавно еще такъ упорно отстаивали права ордена на свободное избраніе протоархимандрита изъ простыхъ монаховъ. Теперь на оборотъ, они всѣми силами настаивали на томъ, чтобы управленіе орденомъ было ввѣрено на простому монаху, а митрополиту. Нѣтъ сомнѣнія, чти ти люде говорили и дѣйствовали искренно, по убѣжденію, а не по якимъ нибудь личнымъ расчетамъ. „Нѣтъ ничего удивительнаго“ говорилъ нунцію Яковъ Суша, (тотъ самый, котрый не задолго предъ тѣмъ упорно противился избранію въ протоархимандриты митрополита Коленды), „что я предлагаю теперь въ протоархимандриты митрополита; потому что я самъ, въ бытность свою протоархимандритомъ, на опытѣ узналъ, якъ трудно управляти орденомъ, особенно въ настоящее время, когда столько, накопилось въ немъ зла, столько нанесено ему глубокихъ ранъ, что излечити ихъ въ состояніи одинъ только митрополитъ.“[1]) Голосъ Якова Суши убѣдилъ нунція согласитися на общее желаніе, чтобы управленіе орденомъ ввѣрено было митрополиту.

Коленда благодарилъ все собраніе за такую довѣренность къ себѣ, просилъ забути давніе споры, произшедшіе вслѣдствіе взаимныхъ недоразумѣній, говоря: что онъ никогда не домагался протоархимандритства по якимъ либо корыстнымъ видамъ, или по властолюбію, а единственно изъ желанія добра ордену и уніи. Для большаго удостовѣрія въ искренности своихъ благожеланій ордену. Коленда, по примѣру своего предшественника, Антонія Сѣлявы, обезпечилъ права ордена на свободное избраніе протоархимандрита изъ простыхъ монаховъ, письменнымъ актомъ.

[1]) Congreg. XVI. Brzeska. Ses. 2.

Удерживая за собою протоархимандритство до конца жизни, Коленда имѣлъ достаточно времени и средствъ поправити растроенныя дѣла ордена. Онъ прежде всего заботился возстановленіемъ новиціата, находившагося въ то время въ совершенномъ упадкѣ, и съ тою цѣлію наложилъ контрибуцію на всѣ монастыри; постановилъ также, чтобы всѣ остаточныя суммы въ монастыряхъ были отдаваемы на новиціатъ; строго предписалъ настотелямъ монастырей наблюдати за точнымъ исполненіемъ монахами общежительнаго устава и правилъ монастырской дисциплины, заставилъ многихъ архимандритовъ отказатися отъ своихъ титуловъ, равно якъ и отъ привилеевъ выхлопотанныхъ ими у польскихъ королей безъ всякаго на то согласія со стороны представителей ордена, и что всего замѣчательнѣе, заставилъ отказатися отъ архимандрій даже тѣхъ архимандритовъ, для которыхъ онъ самъ выхлопоталъ у короля привилеи во время своего разлада съ орденомъ.[1]) По его ходатайству предъ государственными чинами уніятское духовеньство освобождено было отъ разныхъ государственныхъ повинностей, податей и военныхъ постоевъ. Онъ наконецъ выхлопоталъ у Яна Казимира два привилея, которыми утверждались всѣ права и прерогативы, данныя уніятскому духовеньству предшественниками Казимира.

Такимъ образомъ, въ послѣдніе годы своей жизни Коленда вполнѣ загладилъ ошибку, допущеную имъ въ началѣ управленія уніятскою митрополіею, и умеръ въ мирѣ и согласіи съ базиліанами, съ правами и властью протоархимандрита.

Со смертію его не прекратились однако непріятныя столкновенія ордена съ митрополитами. Преемникъ его Каховскій, назначенный Колендою кандидатомъ на уніятскую митрополію, считалъ себе кандидатомъ и на пожизненное протоархимандритство въ орденѣ. Мало того, онъ желалъ протоархимандритства не для одного себе, но и для своихъ преемниковъ. Но замыслы его не удались. Съ нимъ повторилась почти также исторія, что и съ Колендою.

(Продолженіе слѣдуетъ).

---

[1]) Оба диплома напечатаны во 2 томѣ „Литов Церков. Унія.“ г. Коялловича. Стр. 414. Примѣч. 322.

Листъ пастырскій къ членамъ православной Церкви Успенія Пресвятои Богородицы въ Раранчу:

СИЛЬВЕСТРЪ

БОЖІЕЮ МИЛОСТІЮ ПРАВОСЛАВНЫЙ АРХІЕПИСКОПЪ И МИТРОПОЛИТЪ БУКОВЫНЫ.

Со глубокимъ жалемъ души, и со печалью сердца Нашего отеческаго, донеслась до Насъ вѣсть, що вы яко православный Христіанинъ, и изъ дѣда прадѣда членъ парохіалный благочестивой тамошной Церкви Успенія Богоматери, той Всемилостивой Заступницы небесной и Защити всѣхъ правдивыхъ, Наукою Ея божественнаго Сына дорожающихъ христіанъ, передали писменное увѣдомленіе до начальника староства въ Черновцахъ, що вы со женою и вашими чадами задумали отступити отъ православной Вѣры и отходити изъ материыхъ нѣдръ Нашой благочестивой Христовой Церкви!

Що такого вреднаго и недостаточнаго найшли вы въ православной Вѣрѣ Христовой, въ которой свѣтлѣ пребывали до смерти и спасли ся ваши отцы, дѣды и прадѣды?

Чимъ васъ огорчила, и що такого злого изробила вамъ святая Церковь, общая Наша благочестывая Матеръ?

Що есть причиною сего отреченія и отдѣленія отъ многолѣтнаго союза, посвященнаго и утвержденнаго присягою при св. крещеніи?

Чимъ васъ оскорбили ваши отцы, братія, сестры и сродники померши, що вы отлучаетися отъ нихъ, и переревaете съ ними союзъ Вѣры и молитвъ тутъ на земли, переревaете по смерти покой вѣчный и сообщеніе съ ними во Царствѣ небесномъ?

Чимъ васъ прогнѣвали Святыя Апостолы, Мученики и Святителы Церкви Христовой, а найпаче Святый великомученикъ Іоаннъ Сучавскій, покровитель Буковыны, що отрецастися ихъ помощи и моленія о васъ предъ Господомъ Богомъ?

Чимъ васъ оскорбилъ Іерусалимъ со гробомъ Спасителя, сей святѣйшый престолъ апостольскій и Востокъ свѣтла и спасенія

нашего во Христѣ, що вы отступаете отъ спасительнаго Востока и поглядаете многонадѣйно къ Западу, къ Риму?

Слишахомъ о вашыхъ прикростяхъ, вѣдомы Намъ ваши громадскіи кривды и бѣдствія, болитъ и страдаетъ и Наше отеческое сердце надъ вашимъ бѣдномъ состояніи; но подумайте и розсудѣтъ, чи ради громадскихъ выборовъ, и изъ злости противъ громадскаго начальника, ради непріятныхъ громадскихъ смутъ и справъ, подобаетъ отричатеся православной Христовой Вѣры, отлучатися отъ Нашой Святой благочестывой Церкви, отдѣлитяся отъ вашой, обрядами христіанскими и душиспасительнымъ закономъ нашего Искупителя со вами совязанной родины?

Сего ради, любезніи Мои чада во Христѣ, розсудѣтъ безстрастно таковый поступокъ, поступокъ отреченія и отдаленія вашего отъ церковнаго соединенія; подумайте прикросты и тягосты дороги, по которой вы ступати задумали, ибо на ней грозитъ вамъ утрата Вѣры, православія, утрата спасенія души вашой, утрата потѣхи, довольствія и спокоя сердца вашего.

Кто задумалъ во страну далеку и низнакому отходити, той долженъ до того приготовитися, и то не лишь до путешествія нужными вещами, но онъ долженъ также сердечно прощатися со своею родиною, со пріятелями и знакомыми; тако и вы, хотѣвши отходити изъ нѣдра Церкви православной и раздѣлитися отъ вашей родины во Христѣ, подобаетъ вамъ, первіе всего, прощатися со всѣми, сповѣдатися и пречащатися, найпаче теперь, где наступаетъ святый пôстъ велекодный, пôсть св. Четыредесятницы.

Сіе Наше отеческое поученіе, совѣтъ и порада, ибо, по словамъ Спасителя нашего Іисуса Христа, нѣтъ пользы для человѣка, сли преобріетъ онъ весь міръ, а утратитъ душу свою! А до отступниковъ отъ свого Бога и Вѣры такъ Господь промовляетъ: „Понеже оставиша законъ мой и не послушаша гласа моего напитаю тебе тѣснотами, и въ петіе дамъ воду желчную, и очи изведутъ слезы. (Пророкъ Іеремія. 9).

Въ Черновцахъ дня 4. Марта 1888.

Архіепископъ и Митрополитъ:
СИЛЬВЕСТРЪ.

PREDICĂ

PENTRU DUMINICA A 5. DIN POSTUL PATRU-ZECIMEÏ.

Iubiţilor şi dreptmăritorilor ascultătorï!

Care inimă nu se înfioară, cândŭ s. biserică ni aduce aminte că creătorïul a toată făptura, Domnul nostru Isusŭ Christosŭ, s'a datŭ cărturarilor şi fariseilor şi s'a judecatŭ la moarte? Care limbă omenească e în stare, să spună, fără să tremure, că celŭ-ce din ĭubire a venitŭ în lume, a suferitŭ batjocură, palme şi biciurï dela făptura sa însa-şï? Dreptŭ aceea să ni scăldămŭ şí noï astă-ḑï feţele în lácrime şi să suspinămŭ din adûncul inimeï, căcï astă-ḑï biserica ni aduce aminte de ḑiŭa aceea, în care Domnul nostru, Împĕratul măririlor, se află în cale, suindu-se la Ierusalimŭ, ca să se dee morţii pentru pĕcatele şi fără-de-legile oamenilor.

Mare, într'adevĕrŭ mare e misterïul rĕscumpĕrării, că Fiïul luï Dumneḑeŭ, celŭ a-totŭ-sântŭ şi a-totŭ-puternicŭ, se dă ocărîtŭ, bătutŭ, încununatŭ cu spinï, ba chïarŭ şi rĕstignitŭ pe cruce; ca astŭ-felïŭ, pătimindŭ şi murindŭ de bună-voïă, — celŭ nevinovatŭ pentru ceï vinovaţï, celŭ a-totŭ-sântŭ pentru ceï pĕcătoşï — să împace dreptatea dumneḑeïească pentru fără-de-legile noastre ale tuturor; să sufere elŭ însu-şï pentru noï în aceasta vieaţă aceea-ce am agonisitŭ noï toţï să o suferimŭ în vieaţa viitoarïă.

Eară dacă este aşá, atuncï vĕ întrebŭ, fraţilor creştinï, cum ni-se cuvine noaŭĕ, ceï-ce sûntemŭ rĕscumpĕraţï şi mântuiţï de moartea cea vecïnică prin scumpul sânge alŭ Domnuluï şi D-ḑeuluï nostru, să ne apropiïămŭ de taïna aceasta adûncă? Cum trebuïe să fimŭ dispuşï, ca să ne putemŭ face părtaşï de darurile măreţe ale rĕscumpĕrării? Eacă! bunul Mântuitorïŭ ne învaţă însu-şï în evangelia de astă-ḑï, cândŭ ceï doï apostolï Iacovŭ şi Ioanŭ fiïï luï Zevedeïŭ, carï pe lûngă nesciinţa lor de atuncï cugetáŭ âncă, că Domnul a venitŭ în lume, ca să întemeïeḑe ŭă împĕrăţiă de potriva împĕrăţielor pământescï, şi cerură, ca să-ï aşeḑe pre unul de-a dreapta, eară pre altul de-a stânga sa în împĕrăţia aceea. Christosŭ li rĕspunde: „Nu sciţï, ce cereţï; Fiïul

omuluĭ n'a venitŭ în lume, ca să-'lŭ şĕrbească, ci să şĕrbească elŭ şi să-şĭ deĭe vieaţa rescumpĕrare pentru mulţi; şi celŭ-ce voĭesce să fiă maĭ mare între voĭ, să vĕ fiă şĕrbŭ, şi celŭ-ce dintre voĭ voĭesce să fiă celŭ dintâĭŭ, să vĕ fiă tuturora şĕrbŭ." Cu alte cuvinte: Fiĭul luĭ Dumneḑeŭ, carele s'a făcutŭ fiĭul omuluĭ şi s'a înjositŭ pênă la moarte, pentru-ca să-ĭ câştige omenimiĭ fericirea vecĭnică, aceasta n'ar fi făptuit'-o, dacă nu s'ar fi umilitŭ; şi aşá nu se poate face părtaşŭ şí omul de darurile cele câştigate prin umilinţa luĭ Christosŭ, de nu se va umilí, şi celŭ-ce se va umilí maĭ multŭ, maĭ multŭ se va face părtaşŭ de ele.

Cu umilinţă trebue decĭ-dară să ne îmbrăcămŭ şí noĭ, dacă voimŭ să ne apropiĭămŭ de Mântuitorĭul nostru, să ne împăcămŭ prin sângele luĭ cu dreptatea cerească şi să câştigămŭ ĭubirea luĭ Dumneḑeŭ şi fericirea vieţeĭ de vecĭ. Căcĭ umilinţa îlŭ apropiă pe omŭ de Dumneḑeŭ, eară mândria îlŭ depărteaḑă; umilinţa îlŭ face pe omŭ să-şĭ cunoască păcatele şi să se îndrepte, eară mândria îlŭ orbesce şi-'lŭ face şí maĭ rĕŭ.

De-ar fi rĕmasŭ omul celŭ dintâĭŭ umilitŭ, apoĭ ar fi ajunsŭ la mărire mare; elŭ s'ar fi înălţatŭ pênă la treapta de fiĭu alŭ luĭ D-ḑeŭ; prin înţĕlepcĭunea dumneḑeĭească i-s'ar fi luminatŭ mintea, eară voĭa i-s'ar fi lămuritŭ şi elŭ ar fi avutŭ parte — fără să sufere dureri şi moarte — în vecĭ de vieaţă fericită în faţa măririĭ dumneḑeĭescĭ. Dară elŭ, nemulţămindu-se cu starea, în care erá, şi îngâmfându-se, âmblá după mărire dumneḑeĭească, şi ameţitŭ de mândriă voindŭ să se rădice chĭarŭ preste Dumneḑeŭ, nu numaĭ că n'a ajunsŭ, unde tindeá, ci a căḑutŭ adûncŭ, a căḑutŭ sub jugul şi osânda păcatuluĭ.

Ca la începutŭ, aşá şí astă-ḑĭ, omul cu mândriă se abate dela Dumneḑeŭ şi apucă pe calea păcatuluĭ. De ĭ-a datŭ Dumneḑeŭ avuţiă, apoĭ mândria îlŭ face să uĭte, cine ĭ-a dat'-o şi la ce. De ĭ-a datŭ Dumneḑeŭ minte, apoĭ mândria îlŭ îndeamnă să se rădice cu mintea luĭ şí maĭ pre susŭ de taĭnele dumneḑeĭescĭ, cele-ce sûntŭ faptecŭ necuprinse de mintea omenească. De ĭ-a datŭ Dumneḑeŭ putere şi mărire, apoĭ mândria se scoală cu urgiă asupra celor-ce nu îngenunchĭă înăintea luĭ. Sumeţul e ca orbul, care nu vede lumina, şi ca surdul, care nu aude graĭurile adevĕruluĭ. Îndeşertŭ îlŭ maĭ mustră cugetul pentru păcatele luĭ.

Însă pátima mândrieĭ nu numaĭ că-lŭ orbesce pe omŭ, ci ea-ĭ încuĭbă în inimă şí totŭ felĭul de păcate. Aşá omul celŭ mândru crapă de pismă şi de ură, dacă îlŭ vede pre altul stândŭ maĭ susŭ decâtŭ

dînsul; îlŭ vorbesce de rĕŭ pre aproapele sĕŭ şi-lŭ înnegresce, ca, întunecându-i onoarea, cu atâtŭ mai multŭ să-i strălucĭască mărirea, ce o are elŭ.

De aceea celŭ mândru e depărtatŭ atâtŭ de prietenia oamenilor câtŭ şí de dragostea luĭ Dumneḑeŭ, carele — după cuvêntul s. apostolŭ — p u r u r e a l i s t ă î n p r o t i v ă c e l o r m â n d r i.

Şi de ce te sumeţescĭ, o omule? Nu ţi-aŭ datŭ ochiĭ v'r-ŭă-dată într'unŭ ţinterimŭ vechiŭ de oasele cele puse unele peste altele, de tidvele cele găurite, arĕtându locul ochilor? maĭ pe scurtŭ de oasele omuluĭ aruncate încoace şi încoló? Unde-sŭ decĭ semnele tinereţeĭ? Unde fármecul frumseţeĭ? Unde buḑele suriḑĕtoarĭe seaŭ ochii luminoşĭ, din carĭ scăpĕrá sburdăcĭunea, mândria şi dispreţul? Unde porfira cea avută şi matasa cea preţioasă, ce învĕlĭáŭ rĕmăşiţele acestea triste?

Nebunule! ca mâne nu va rĕmâné nicĭ din tine nicĭ din toată mărirea ta maĭ multŭ de-câtŭ atâta! Şi tu te maĭ îngâmfĭ şi te mândrescĭ? Învaţă maĭ bine tu, omŭ creştinŭ şi dintr'unŭ timpŭ maĭ înţĕleptŭ, dela unŭ vechiŭ păgânŭ, carele, murindŭ, se rugá astŭ-felĭŭ:

„Golŭ m'am născutŭ, în ticăloşiă am trăitŭ, în mare nedumerire morŭ şi nu sciŭ încotró mergú; eară tu, fiinţa tuturor fiinţelor, îndură-te de mine.“

Să ne rugămŭ şí noĭ la Tatăl nostru celŭ cerescŭ, ca să stîrpească dintre noĭ spiretul deşĕrtŭ şi perḑĕtorĭŭ alŭ mândrieĭ şi să pună în locŭ umilinţa cea adevĕrată cu toate fruptele eĭ bine-cuvêntate. Omul umilitŭ nu vêneaḑă după mărire, ci caută să dee mărire şi laudă luĭ Dumneḑeŭ. Elŭ nu se înalţă preste aproapele sĕŭ, nicĭ îlŭ întunecă, nicĭ îlŭ vorbesce de rĕu, nicĭ îĭ rĕsplătesce rĕu cu rĕu. Elŭ cunoasce, că toate bunurile şi toate măririle şi toate vredniciele sûntŭ unŭ darŭ de la Dumneḑeŭ, i-se supune decĭ şí'n nĕcaḑurĭ şi'n suferinţe cu linisce sufletească. Elu-şĭ cunoasce scăderile şi pĕcatele, se căĭesce, le mărturisesce cu inimă înfrântă, aleargă şi cade la îndurarea dumneḑeĭească, ceea-ce ni este dobândită de Mântuitorĭul nostru prin pátima-ĭ şi moartea-ĭ de pe cruce şi ni-se împărtăşesce prin prea-curatul luĭ trupŭ şi sânge, şi astŭ-felĭŭ are elŭ parte de ertarea pĕcatelor şi se înalţă la vrednicia de fiĭŭ alŭ luĭ Dumneḑeŭ, căcĭ totŭ celŭ-ce se umilesce — ḑice Mântuitorĭul — acela se va înălţá.

De aceea şí noaŭĕ, bine-credincĭoşilor ascultătorĭ, să ni placă umilinţa totŭ-dea-una, eară maĭ alesŭ să ne întărimŭ într'însa acuma, cândŭ ne aflămŭ înaintea s. pátime, cu carile nĭ-a datŭ însu-şĭ Dumneḑeŭ

pilda umilinţeĭ celeĭ maĭ depline; să ne umilimŭ în inimele şi'n toate simţirile, în cúgetele, în vorbele şi'n faptele noastre. Să ni rădicămŭ ochiĭ la s. cruce şi să-lŭ rugămŭ pre Domnul şi Mântuitorĭul nostru cu genunchĭele plecate, ca să fiă şí'ntru noĭ acela-şĭ cúgetŭ, care erá şi'ntrînsul, celŭ-ce, fiindŭ chipul luĭ Dumneḑeŭ, a luatŭ trupŭ de omŭ şi s'a umilitŭ, făcêndu-se ascultătorĭŭ pênă la moartea de pe cruce; să-lŭ rugămŭ, ca şí noĭ, cu inima umilită şi înfrântă mărturisindu-ne pĕcatele şi cu credinţă ferbinte împărtăşindu-ne cu trupul şi sângele luĭ, să culegemŭ rodurile măreţe ale pátimeĭ, morţiĭ şi înviĭăriĭ luĭ şi să ne câştigămŭ pentru vieaţa de vecĭ soartea fericită a drepţilor, care ochĭul nu a vĕḑut'-o, urechĭa nu a auḑit'-o şi la inima omuluĭ nu s'a suitŭ. A m i n ŭ.

Dr. Orestŭ Popescul.

Cuvêntare poporală despre lene.

„Totŭ pomul, care nu face roadă bună, sĕ tae și-'n focŭ sĕ aruncă.“
evang. Mateĭŭ c. 7. v. 17.

I u b i ț i l o r c r e ș t i n ĭ!

Este ŭă-dată hotărîtŭ dela Dumneḑeŭ, ca cela-ce vre să aĭbă parte de bunĕtățile pământuluĭ maĭântăiŭ să lucre. Numaĭ celŭ-ce lucră și agonisesce totŭ-una, poate avé de toate și numaĭ la dînsul se potŭ potrivĭ cuvintele proroculuĭ Davidŭ, carele ḑice: „Averea omuluĭ avutŭ este ŭă cetate tare și mărirea eĭ multŭ îlŭ umbresce.“ (Psalm 13, II.)

Dară pĕcâtŭ de laudatŭ este omul muncitorĭŭ înaintea lumiĭ și înaintea luĭ Dumneḑeŭ, pe atâtŭ de nesuferitŭ este celŭ leneșŭ, cela-ce chĭarŭ din tinerețele sale nemicŭ nu lucră, nicĭ în folosul sĕu nicĭ în alŭ altora, ci numaĭ caută chipurĭ, cum ar trăí maĭ ușorŭ și fără de grijă, vorba ceea: „cum să-ĭ pice mură-'n gură.“

Nemernicŭ este unŭ omŭ ca acela, căcĭ elŭ trăĭesce numaĭ din spatele altora, ca și trêntorul cela-ce suge din strînsura harnicilor albine. De-aceea îlŭ și uresce lumea și se feresce de dênsul ca de ŭă putoare rea, omenindu-lŭ cu cuvintele de batjocură „perdevară,“ „putregaĭŭ,“ „tênjală leneșă,“ „duhoare“ și âncă cu câte și maĭ câte. Și cum-că și în ochiĭ luĭ Dumneḑeŭ este urîtŭ omul

lenesŭ, se vede limpede din rĕsplata, ce-i este menită dela Dumnedeŭ, carele dice cu gura Fiiului sĕu și Mântuitoriului nostru Isusŭ Christosŭ: „totŭ pomul, carele nu face roadă bună, se tae și-'n focŭ se arunca.“

Și vedeți, acelŭ soiŭ de oameni nu-i chiarŭ micŭ în lumea aceasta! În fiă-care vêrstă, în fiă-care stare și-'n fiă-care satŭ îi găsimŭ, vorba ceea: „fiă-care ștubeiŭ își are trêntorii sĕi.“

Aceasta vorbă se adeverește și la noi; și la noi în satŭ avemŭ ádecă oameni leneși de ajunsŭ și-i avemŭ atâța, încâtŭ, dacă numĕrul lor ar mai cresce și lenea li-ar mai sporí, apoi, nu dă Doamne, dară âncă mai mari nevoi și nĕcaduri ar vení peste satul nostru.

De-aceea mi-i aminte să vĕ cuvintedŭ astă-dĭ de urîciunea leniĭ și să vĕ arĕtŭ mai ăntăiŭ:

I. câtă timpŭ scumpŭ își perdŭ oamenii cu lenea și de ce; ear' apoi

II. ce urmări are lenea pentru ceĭ-ce nu se lasă de dînsa.

Nu-i lucru de șaga; de aceea vĕ rogŭ să luați bine sama la cele-ce am să le grăiescŭ.

Eară Celŭ A-totŭ-puternicŭ dee-mi bucuria sufletească, că să-mi vedŭ cuvintele încolțindŭ în inimele voastre și crescêndŭ în faptele voastre cele bune și vrednice de lauda Tatălui cerescŭ!

I.

Ne-am pomenitŭ, iubiților mei, de-ŭă-dată cu dile grele, pline de nevoie și de nĕcaduri și ne și căinămŭ. Dară noi nu ni-am bătutŭ âncă capul să cunoascemŭ, cum-că vina dilelor istor grele o purtămŭ și noi, și noi sînguri și adecâte cu lenea noastră. Și ca să înțelegeți bine, ce dicŭ, și să nu socotiți cum-vá, cum-că âmblu să vĕ facŭ „cai verdi pe pereți,“ eau poftimŭ, de eșiți într'ŭă di de vară în toloacă seaŭ în țărină, unde ședŭ mulți copii de ai noștri de cu primăvară și pênă în toamnă di după di, vedi Doamne, păscêndŭ vitele. Ei ședŭ acoló, dară din jocuri și din nebunie nu mai esŭ, câtu-i diulica de mare, căci ce-i este unui băiatŭ sprintinelŭ a pădí doaŭĕ trei vituțe; eară dacă li trece de jocŭ și de nebunie, apoi se întindŭ și dormŭ la umbră: și așá o ducŭ ei din primăvară și pênă-'n toamnă fără altŭ lucru, care ar fi mai de folosŭ.

Vine apoi earna cu dilele ei cele scurte și cu noptile ei cele lunge, cândŭ toți se ținŭ mai multŭ de casă, eară mai alesŭ copiii. Ei, ce facŭ copiii și atunci? Eacă, ei se'nvĕrtescŭ câte puținŭ pe lîngă

casă, mai multŭ însă în casă pe lângă vatră, și apoi numai ce vedi, că eară-șŭ pe cuptiorŭ ádecâte dormindŭ, câtu-i earnuța de lungă. Și așá din lene multă și din somnŭ multŭ nu ese câte ŭă casă întreagă de copii, vra să dică, câtu-i vara și câtu-i earnă de lungă!

Și nici să nu te miri! căci ce să mai facă alta? La scoală nu âmblă, fiindŭ-că, cum dicŭ mulți, baiatul n'are să fiă popă, eară copila n'are să fiă cucoană; la biserica âncă nu âmblă, fiindŭ-că băiatul n'are cu ce, eară copila n'are cu cine; apoi, dacă-sŭ mai mărișori, la agonisitŭ să meargă seaŭ la vr'unŭ meșteșugŭ, aceasta, ferit'-aŭ Dumnedeŭ, ar fi mare rușine, și tata âncă mai dice: slava Domnului, doar' mai am âncă cu ce-mi hrăní copiii și cu ce mi-i face gospodari ca mine.

Și apoi âncă să te mai plângi, omule! de casă grea și de copii rěi și neascultători!

Căutați numai la ceĭ străini, bună oară la șvabi! Copiii svăbesci și ei aŭ să fiă ŭă-dată gospodari la vremea lor, dară șvabii îi trămitŭ mai întăiŭ la școală, pentru-că, vedeți, în diŭa de astă-di dela totŭ omul se cere să scie carte macar câtŭ de câtŭ; ear' apoi dacă mergŭ svăbușorii cu vitele în țărină, nu se joacă nici nu dormŭ ca copiii noștri, ci, dacă nu cetescŭ din cărticică, apoi de bună samă că împletescŭ seaŭ cioplescŭ ce-vá, ádecâte ce e de ŭă trebuință pentru casă, ba chiarŭ și cu acul îi vedi cosindŭ, mai alesŭ pe svăboicuțe, numai ca să nu li treacă timpul degeaba. Ear' cândŭ vine earna, șvabii își învață copiii cu totŭ adinsul și din teneiŭ și câte-unŭ meșteșugŭ, pentru-ca ei în vieața lor nici ŭă-dată să nu aiba a dice, că n'aŭ ce lucrá și așá să nu se deprindă la șédutŭ degeaba și la lene.

Și vedeți, iubiților mei, lucru mai bunŭ și mai potrivitŭ decâtŭ meșteșugul pe lângă gospodăria omului nici nu-i pe lume. Banul câștigatŭ cu meșteșugul este ca și ŭă leafă, mai alesŭ pentru acela-ce n'a avutŭ parte să moștenească dela părinți destulŭ pământŭ; meșteșugul este vacă mulgětoariă la casa omului nevoiesŭ și totŭ-ŭă-dată și leacul celŭ mai bunŭ de fugăritŭ lenea și sărăcia dela casă.

Străinii aŭ înțeles-'o aceasta demultŭ; de-aceea la dênșii atâtŭ ceĭ bogați câtŭ și ceĭ săraci, atâtŭ rědeșii câtŭ și țěranii, adeseori chiarŭ nici oamenii ceĭ mai învěțați nu se rușineadă, și anume nici ei nici copiii lor să se apuce la câte unŭ meșteșugŭ cinstitŭ și de folosŭ și de-aceea ei o ducŭ de totŭ bine și númĕrul li totŭ cresce

din ḍi în ḍi. Dară tocma de-aceea nicĭ noĭ să nu ne lăsămŭ înapoĭa lor, să nu ne rușinămŭ nicĭ noĭ a ni dá copiiĭ, după-ce esŭ din școală, la câte unŭ meșteșugŭ bunŭ și cinstitŭ, căcĭ numaĭ așá ni vom puté laudá ŭă-dată, că am grijitŭ de dênșiĭ bine, că am pusŭ la cale, ca eĭ să aĭbă cu ce trăí și să se ferească lene, care-ĭ prea mare doamnă.

Dară în cele din urmă numaĭ copiiĭ noștri să bolească oare de urîta cea de lene?

Să trecemŭ maĭ înainte prin livedile orĭ țărinele noastre. Eacă-ĭ dricul lucruluĭ, și dacă nu te urnescĭ de cu bună vreme, aĭ să stringĭ la toamnă numaĭ stuhŭ și pălamidă. Eĭ, și ce-ți daŭ ochiĭ să veḍĭ și pe acoló! Pecândŭ la ceĭ harnicĭ lucrul este gata și ogoarele mândre, de nu-ți poți luá ochiĭ de pe d'ênsele, mulți gospodarĭ de aĭ nostri au rĕmasŭ cu totul îndĕrĕptŭ cu lucrul lor, încâtŭ păpușoiĭ li-se înneacă în chirŭ; și apoĭ bine-că icĭ și colo se vede câte unul mișcându-se din locŭ, dară partea cea mare, fiă tinerĭ orĭ bĕtrânĭ, totŭ atâta, stă trântită la umbră și hodinindŭ âncă, deșí a cam trecutŭ de multŭ de-ameaḍă-ḍĭ; căcĭ vedeți, oamenilor nostri, pĕcatele lor, li trebue la totŭ lucrul totŭ multă rĕsuflare, vorba ceea: „omul pică din pomŭ și âncă maĭ șede“ — d'apoĭ âncă cândŭ maĭ aĭ înainte ŭă falce întreagă: doar' nu te mênă dinapoĭ nicĭ Turciĭ nicĭ Tatariĭ și eară doară maĭ sûntŭ ḍile de vară!

Da, ĭubiților meĭ, dreptŭ-că vara-ĭ destulŭ de lungă, cum e lăsată dela Dumneḍeŭ, dar' dela noĭ se cere să o întrebuințămŭ cu priință, căcĭ în urmă urmelor se străcură și ea și vedeți, cândŭ te treḍescĭ colo spre earnă, străinul celŭ chibsuitŭ și harnicŭ, rĕsucindu-și mustețele și neteḍîndu-și barba, își numĕră stogurile și caută voĭosŭ la coșerĭcle cele pline, pecândŭ alŭ nostru, neavêndŭ la ce cautá, își cântă ca de urîtŭ: „numaĭ umbra spinuluĭ la ușa creștinuluĭ.“

Avemŭ destulŭ timpŭ și de hodină, anume Duminicele şi sĕrbătorile; să nu hodinimŭ așá-dară atuncĭ, cândŭ arde focul de a lucruluĭ, căcĭ hodina în ḍi de lucru este lene pĕcătoasă și se rĕsbună maĭ apoĭ amarŭ; dar' să nu ședemŭ degeaba nicĭ în ḍilele, de carĭ ḍicŭ ŭă samă, că sûntŭ, veḍĭ doamne, de peatră, de focŭ, de primejdie, de lupĭ, ba âncă și de multe posne, ce li-aŭ iscoditŭ nisce oamenĭ păgânĭ, cine scie cândŭ; căcĭ ele-sŭ așĕḍate numaĭ de ḍragul lenii și în ḍiua de a ḍĭ se ținŭ în dauna noastră.

Sĕrbați mai bine, cum se cuvine, sĕrbătorile. ce le sĕrbeada și s. biserică, și să nu mai aveți nicĭ ŭă grijă, că vi-se va întĕmplá ce-vá; eară în dilele ca de s. Andriĭ, de Foca și de Macrina, de Trifu și de Martinĭ seaŭ și în Joile de după Pasce și pênă-'n Ispasŭ lucrați și munciți, câtŭ ce puteți, și cum dicŭ, să nu aveți nicĭ ŭă grijă. Şi de vĕ maĭ îndoiți, ca se poate lucrá în dile de acele, poftimŭ, de căutați la șvabiĭ noștri; și eĭ sûntŭ creștinĭ, dară eĭ lucreadă tocmaĭ în dilele acele poate maĭ multŭ decâtŭ orĭ șí cândŭ și cu toate acestea nicĭ unŭ rĕu nu li-se maĭ întêmplă, ci maĭ vĕrtosŭ din di în di se cuprindŭ totŭ maĭ multŭ și prindŭ la putere.

Se vede așá-dară, ĭubiților meĭ, că omul lenesŭ ușorŭ și cu dragŭ îșĭ găsesce câte ŭă pricină, numaĭ ca să nu lucre; și de-aceea nicĭ nu-țĭ maĭ vine să te mirĭ, cândŭ îlŭ audĭ grăindŭ, că nu lucră, pentru-că ba nu i-se șede să facă cutare lucru, ba că-ĭ ŭă leacă de sĕrbătoare, ba că-ĭ di de têrgŭ șí are șí elŭ în têrgŭ câte ŭă trebușoară, ba că să nu dică lumea, că-ĭ hapsînŭ, și câte și maĭ câte; așá se codesce a-dĭ, se codesce mâne, apoĭ de și pune mâna, se maĭ scárpină în capŭ și cândŭ cauți, ce aĭ să vedĭ? Eacă mare urîcĭune și mare nevoĭă în satŭ: copiĭ nespelați și unsuroșĭ, flecăĭ desmățați și duglișĭ, fețe rĕsfĕțate și puturoase, bărbați pătimașĭ la beția și dați la lucru de rușine, muĭerĭ mâișave și clevititoarie, case negrijite, gradine fără picŭ de pomĕtŭ și de stratŭ, apoĭ vite hitioane şi de soĭŭ rĕu, și altele și altele.

Îți este groază să audĭ de acestea, dară âncă să le maĭ vedĭ cu ochiĭ tĕĭ, să le vedĭ, cum esŭ ca puiĭ din gaoace din blăstĕmata cea de lene! Dară maĭ bine să nu ne maĭ tulburămŭ cu urîcĭunile eĭ, ci să ne întrebămŭ, de unde vine maĭ cu samă lenea în lume? ce-ĭ isvorul eĭ celŭ maĭ de frunte?

Rĕspunsul este scurtŭ și rĕtĕdatŭ: eacă! d e p r i n d e r e a c e a r e a d i n c o p i l ă r i ă. Mulți părinți ádecă nu-și deprindŭ copiiĭ de cu vreme la lucru, nu-ĭ trămitŭ la școală, nicĭ la altă învĕțătură, nu la biserică, dar nicĭ sînguri nu-și batŭ capul să le dee pildă bună, pildă de muncă necurmată și cinstită, fiindŭ înși-și leneși și pătimași; și apoĭ ádecă, dă, cuĭ să samene copiiĭ, dacă nu vor sĕmĕná părinților? Vorba ceea: „caută la mama și-apoĭ ĭa-ĭ fata“ este ŭă vorbă vechiă și se potrivesce maĭ cu samă la ceĭ leneși.

Alțiĭ eară îșĭ prea desmeardă copiiĭ și așá adese-orĭ sĕ'ntêmplă, că părinții, de altŭmintrele oamenĭ buni și harnicĭ, îșĭ crescŭ sînguri trêntoriĭ, carĭ să-ĭ sărăcească și să-ĭ bage ingroapă cu dilele.

Cându ar fi adecâte cu cale, ca și „pulul mameĭ“ să prindă a pune mâna la lucru seaŭ să âmble la școală, numaĭ ce audĭ: „da maĭ lasă-lŭ, că âncă-ĭ prea brudiu și âncă maĭ are cându sĕ nĕcăj‘ în lumea asta.“ Dar’ cine, mări, te pune, ca să-ți nĕcăjescĭ copilul de pe acum? E poate nĕcadŭ, să-lŭ deprindĭ de cu vreme la ascultare și cu’-ncetișorul șĭ la lucru? Doară aceasta este crescerea cea bună și aceasta trebue să o facĭ numaĭ decâtŭ, dacă vreĭ, ca purtarea ta de acum cu copilul tĕŭ să nu se rĕsbune maĭ târdiŭ, nu numaĭ asupra copilului, ci șĭ asupra capului tĕu. Nu uĭtá, ce dice prorocul, „că cugetul omuluĭ se pleacă din tinerețe cu de adînsul spre cele rele“ (I Moĭsi 8, 21), și că „de micŭ se îndreaptă pomul;“ de aceea nu-ți desmerdá copilul din cale afară, căcĭ cu asta aĭ să-lŭ facĭ nefericitŭ; aĭ să-lŭ facĭ rôndosŭ, neascultătorĭŭ, tonatecŭ, becisnicŭ și lenesŭ la lucru; pelûngă aceea șĭ mincĭunosŭ, lacomŭ și desfrênatŭ; ear’ apoĭ la bĕtrânețe orĭ într’ŭă nevoĭă, rogu-te, ce mângăĭare seaŭ ce ajutorĭu aĭ să aĭ dela așá unŭ copilŭ? Dĕ aceea bagă de samă, ca să n’o pățescĭ ca omul celŭ-ce dĭceá vorba ceea „clătine-se papura, broaștele să hălăduĭească.“

Dară șĭ înaintea luĭ Dumnedeŭ aĭ să daĭ samă, că ți-aĭ lăsatŭ copilul să se dee la lene și nu l’aĭ învĕțatŭ la lucru de folosŭ. De câte orĭ nu audimŭ singurĭ cu urechĭele noastre, cum sĕ văĭetă ŭă samă de oamenĭ leneșĭ, după-ce aŭ căḑutŭ în mare ticăloșiă, și cum punŭ vina părinților, dicêndŭ: „O! dece nu m’a învĕțatŭ tată-meŭ și mamă-mea să lucredŭ și să cruțŭ, eacă câtŭ de fericitŭ n’așŭ fi eŭ acum!“ Oare trebue maĭ mare blăstĕmŭ pentru tĕrina părinților? și acestŭ blăstĕmŭ oare nu-lŭ aude Dumnedeŭ?

Și, Doamne, mare muncă și multă iscusință la lucru ne maĭ trebue maĭ alesŭ în diŭa de a-dĭ! Căcĭ oamenii se totŭ înmulțescŭ; ear’ din petecul celŭ de pămêntŭ, cu care pênă nu de multŭ se hrăniá ŭă casă întreagă, astă-dĭ trebue să-și stoarcă hrana întreitŭ orĭ împătritŭ pe atâtea suflete. Și chĭarŭ deaceea trebue șĭ munca noastră să fiă acum întreitŭ maĭ mare decâtŭ cum a fostŭ a părinților, strămoșilor și moșilor noștri, ear’ copiiĭ noștri trebue să fiă âncă șĭ maĭ iscusiți la lucru chĭarŭ decâtŭ noĭ, dacă e vorba, ca la vremea lor să trăĭească bine și cu cinste.

Să părăsimŭ așádară, iubiților meĭ! lenea și să lucrămŭ de acum înainte cu inimă și cu totŭ adinsul! Să ne lăsămŭ maĭ cu samă de obiceĭurile cele rele, ce le-am apucatŭ din părinți și cu carĭ perdemŭ

atâta vreme scumpă! Eară mai alesŭ pre copiii noștri să-i învețămŭ de mici la lucru și la muncă iscusită! Să-i trâmitemŭ la școală, ca să se încumințască, la biserică, ca să se lumineḍe, și la câte unŭ meșteșugŭ bunŭ, ca să aibă din ce trăí mai ușorŭ și mai bine și să nu-și dee banul totŭ la străini pe toată nimică! Astŭ-felĭŭ vom grijí de viitorĭul copiilor nostri ca nisce părinți buni; ear' ce este capul lucruluĭ, cu astŭ-felĭŭ de purtare rĕmâne-vom scutiți atâtŭ noi înși-ne câtŭ șí eĭ șí de urmările cele grozave ale leniĭ și vom sporí mântuirea sufletelor noastre.

II.

Bine a maĭ ḍisŭ, cine a ḍisŭ, cum-că începutul tuturor blăstĕmățielor este lenea. Și cu adevĕratŭ, dragilor meĭ! căcĭ de dênsa se ține lipcă ŭă ceată mare de pĕcate grele, carĭ îlŭ cufundă pe omŭ în cea maĭ mare ticăloșiă, luându-ĭ chĭarŭ șí nădejdea vieței de vecĭ. Aceste urmărĭ triste le vĕḍemŭ în vieață cu ochiĭ și ele ni-se prepunŭ șí în s. scriptură.

Din cele-ce vi-le am spusŭ maĭ nainte, ați pututŭ cunoasce, cum se arată ceĭ leneși în ochiĭ lumiĭ și ce trecere aŭ eĭ: eĭ sûntŭ de risul și de batjocura tuturor. Însă dacă ar fi numaĭ atâta, apoĭ eĭ poate că nicĭ s'ar prea supĕrá. Dară se ivesce curêndŭ în urma șí altă nevoiă, care trebue să o simțască eĭ numaĭ decătŭ, ádecă se împlinesce vorba ceea: „lenea merge atâtŭ de'ncetŭ, încâtŭ sărăcia o ajunge pe locŭ.“ Ș'apoĭ dacă ĭ-ar ajunge săracia numaĭ pe dînșiĭ și s'ar rĕsbuná numaĭ asupra lor singurĭ, cine ĭ-ar maĭ căiná! însă adese sufĕrŭ și o ducŭ greu de reul lor șí alțiĭ, ádecă bieții lor copilași și eacă, deaceea se ḍice, că lenea este totŭ-ŭă-dată pĕcatŭ mare, ce strigă la cerĭŭ.

Omul, dându-se la lene, prinde a se dá șí la bĕutŭ, ear' beția, cum vedeți, îĭ aduce sărăcia în casă cu nepusŭ în masă și cu dînsa îĭ aduce șí ŭă droaiă de pĕcate, care de care maĭ urîte, și carĭ îĭ înegrescŭ sufletul, cufundându-lŭ totŭ maĭ tare în ticăloșiă, făcêndu-lŭ totŭ maĭ de nicĭ ŭă treabă la orĭ-ce lucru bunŭ și în urma urmelor ducêndu-lŭ la osênda cea vecĭnică. Eacă, cărarea căderiĭ fioroase în pĕcatele, ce curgŭ unele după altele din lene!

Lenea, têmpindu-ĭ omuluĭ leneșŭ simțirea de cinste, îlŭ face maĭ ântăiŭ tălharŭ; și ádecă cum să nu fure, dacă șí elŭ vre să trăiească și să se desfĕteḍe, măcar-ca nu agonisesce nimică lucrându.

Aşá se apucă elŭ la furatŭ, a-dĭ unŭ oŭ, mâne unŭ boŭ, pênă-ce se pomenesce în temniţă, de care, dacă s'a împrietenitŭ ŭă-dată cu d'însa, nu se maĭ despărţesce maĭ-că pênă la moarte. Tălharĭul însă totŭ-dea-una este şí frate de cruce cu celŭ-ce spune minciune; unul îlŭ acopere pe cela-l'altŭ şi amêndoĭ ţinŭ tovărăşiă. Aşá omul lenesŭ şi tălhariŭ se face acum şí omŭ mincĭunosŭ, care jură strîmbŭ!

Dară căderea luĭ n'are stavilă aice; căcĭ noĭ maĭ vedemŭ, cum-că maĭ toţĭ oameniĭ ceĭ leneşĭ se dau şí la desfrênărĭ, la fapte de ruşine, stricândŭ casele oamenilor; şi în adevĕrŭ eĭ nicĭ nu şĭ-ar puté mătraşí averea părinţască aşá de răpede, dacă nu s'ar dá la fapte de ruşine şi la beţiă. Beţia este tocma abĭá, „uşa tuturor rĕutătăţilor“ şi omul, cuprinsŭ ŭă-dată şi de aceasta pátimă, nu numaĭ că potlogăresce, minţesce şi jură strîmbŭ, dară în ameţala luĭ se apucă chĭarŭ şí la prădăcĭune, la ucisŭ, la datŭ focŭ, maĭ pe scurtŭ, elŭ e gata la toată blăstĕmăţia.

De aceea dice şí s. apost. Iacovŭ: „de unde sûntŭ rĕsboaĭe şi sfedĭ între voĭ? au nu de aicĭ? din desmerdările voastre, carĭ se oştescŭ în mădulările voastre?“ (Iac. 4, 1.) Ear' de reutatea muĭerilor celor leneşe vorbesce s. ap. Paulŭ: „că ele, fără de lucru fiindŭ, se învaţă a âmblá din casă în casă, ci nu numaĭ leneşe fiindŭ, ci şí limbute şi iscoditoarĭe, grăĭescŭ cele-ce nu se cuvinŭ.“ (I. Tim. 5, 13.)

Dar' apoĭ âncă câte altele nu le maĭ face omul de rĕulŭ lenii luĭ!

Cu adevĕratŭ, grozavŭ isvorŭ de fără-de-legi este lenea!

Eacă decĭ, dragilor meĭ, câte blăstĕmaţie îlŭ învaţă pre omŭ lenea, în ce prăpastiă şi ticăloşiă îlŭ cufundă ea cu sufletŭ şi cu trupŭ cu totŭ şi ce osêndă înfricoşată îĭ gătesce pentru vieaţa cea-l'altă!

Eacă! de ce dice şí înţeleptul Solomonŭ, că „sufletul celuĭ lenesŭ va flămândí“ (Pild. 19, 16), că elŭ „va cădé în cele rele“ (Pild. 14, 24) şi că în urmă „va fi omorîtŭ de poftele sale.“ (Pild. 14, 24.)

Eacă! de ce dice şí Domnul nostru Isusŭ Christosŭ, „că totŭ pomul, celŭ-ce nu face roadă bună, se taĭă şi-'n focŭ se aruncă;“ (Mat. 7, 17.) vră să dică, în focul celŭ maĭ înfricoşatŭ şi maĭ cumplitŭ, în focul ĭadului!

De-aceea, ĭubiţilor meĭ, să ne ferimŭ totŭ-dea-una de pĕcatul leniĭ, lucrândŭ şi trudindŭ mereŭ. „pênă ce este dĭua;“ să lucrămŭ cu toată priinţă, micŭ cu mare, bogatŭ şi săracŭ, boerĭ şi ţĕranĭ, fiă-

care ádecâte după puterea și sciința, ce ĭ-a dat'-o bunul Dumnedeŭ; eară maĭ alesŭ să dămŭ cu sîrguința noastră pildă bună copiilor noștri, ca să nu ne blásteme ŭă-dată în dilele lor, că nu ĭ-am deprinsŭ la lucru; așá vom rĕmâne feriți sînguri și-ĭ vom ferí șí pre eĭ de urgia leniĭ, de acestŭ grozavŭ isvorŭ alŭ rĕutăților!

De acum înainte să purtămŭ grijă maĭ bună de ale noastre, căcĭ numaĭ prin sîrguință stăruitoarĭă, luminare și purtare creștinească ni vom alungá nevoĭele și nĕcadurile vieței și ale timpuluĭ de acum; vom avé norocŭ în lumea aceasta și fericire în lumea cea-l'altă; vom fi plăcuți atâtŭ înaintea oamenilor câtŭ și înaintea luĭ Dumnedeŭ, carele ni va dice ŭă-dată șí noaŭĕ, cum a dișŭ oare-cândŭ cătră sluga ceea-ce a câștigatŭ cu cincĭ talanți, ce ĭĭ căpĕtase dela Domnul sĕu, alți cincĭ talanți: „Bine slugă bună și credincĭoasă, tu aĭ fostŭ credincĭosŭ peste puține, eŭ te voĭŭ pune peste multe; întră în bucuria Domnuluĭ tĕu.“ A m i n ŭ.

Teofilŭ Gramatoviciŭ.

Слово

на недѣлю Сыропустную, проповѣдане при соборной Литургіи въ Раранчу Архіепрезвитеремъ Митрофоромъ Др. Іоанномъ, Цурканъ Совѣтникомъ правосл. восточ. архіепископ. консисторіи Буковинской.

„Аще отпущаети человѣкомъ согрѣшенія ихъ, отпуститъ и вамъ Отецъ вашъ небесный: Аще не отпущаете человѣкомъ согрѣшеній ихъ, ни Отецъ вашъ отпуститъ вамъ согрѣшенія ваша.“ (*Мао. 6, 14*).

Православніи Христіане!

Се уже окончалися мясницѣ; минаетъ уже роспустное время забавъ, веселій и раскошовъ свѣтскихъ, и наступаетъ пôстъ святый, сближается время покаянія и поправы; отворяются намъ двери милосердія Божого и спасенія. Чрезъ рôкъ, а особливо во время мясныцъ, человѣкъ лишь въ суетѣ и во грѣхахъ жіетъ, и лишь своему тѣлу угождаетъ, а на душу свою забуваетъ; но теперь наша святая православная Церковь дбаючи о нашемъ спасеніи, постановила пôстъ святый, дабы мы постомъ, молитвами и поклонами умерщвляли свое тѣло и страсти тѣлесныя. и дабымъ приуготовлялися ко святой тайнѣ покаянія и причащенія пресвятѣйшыхъ Таинъ Христовыхъ и чрезъ сія, дабымъ получили отъ Господа Бога отпущеніе грѣховъ нашихъ и заробили себѣ ласку Божую и спасеніе.

Але якъ треба приуготовлятися ко святыхъ Таинъ покаянія и причащенія, и шо треба дѣлати, дабы получити отъ Господа Бога отпущеніе грѣховъ, — о семъ научаетъ насъ святое нынѣшнее Евангеліе. где кажетъ Христосъ: „Аще отпущаемъ человѣкомъ согрѣшенія ихъ, отпуститъ и вамъ Отецъ вашъ небесный.“ Сія то евангелскія слова яснѣйше вамъ ростолковати, есть намѣреніемъ нынѣшной моей проповѣди; отже благосклонно выслухати извольте!

Святый Апостолъ Іоаннъ пишетъ въ посланіи своемъ: „Аще речемъ яко грѣха неимами, себе прелщаемъ, и

истенны нѣсть въ насъ“ (I. Іоан. 1, 8) „многобо согрѣшаемъ вси“ (Іаковъ 3, 1) кажетъ св. Апостолъ Іаковъ. И въ правдѣ такъ: Мы всѣ грѣшныи, всѣ Господа Бога прогнѣвляемъ и заповѣди Его преступаемъ во вся дни; не лишь словами и мыслями, но и дѣлами противными воли Божой, укоряемъ повседневно нашего Творца и Создателя, и стягаемъ на себе гнѣвъ Божій и заслужену кару. „Нѣсть бо человѣкъ иже не согрѣшитъ“ (Царств. 8, 46) и „кто дерзнетъ рещи, чиста себе быти отъ грѣховъ“ (Причт. болшои 20, 9) кажетъ св. писаніе. Но хотя такъ многія суть согрѣшенія наше и неисчислимыя беззаконія человѣческая, то еднакже неизчерпаемое есть и милосердіе Божіе и пребогатыя суть щедроти Его. Господь Богъ милосердный прощаетъ намъ наши прегрѣшенія, если только со покаяніемъ обернимся къ Нему, если пôзнаемъ и исповѣдуемъ свои грѣхи, и покладаемъ себѣ добру гадку, бôльше не грѣшити. „Велика милость Господня и очищеніе обрящающимся къ Нему“ (Сірахъ 17, 27) кажетъ Іисусъ Сірахъ во св. писаніи. Але въ чѣмъ же состоитъ правдивое покаяніе и обрященія ко Господу, чрезъ которое получаемъ отъ Господа Бога отпущеніе грѣховъ? Или шо треба робити абы показати, шо мы щиро покаялися и возвратилися (обернулися) ко Господу Богу, и такъ здѣлалися достойными прощенія и отпущенія грѣховъ нашихъ? Есть ли къ сему довольно лишь постити, молитися Богу, бити поклоны, и сповѣдати грѣхи свои? Отпуститъ ли намъ Господь Богъ за сіе вся нашя прегрѣшенія? О нѣ, любезныи! нѣ; хотябы мы цѣлый пôстъ постили молилися Богу и били поклоны; хотябымъ во вся дни сповѣдали и причащалися, еслиже маемъ на кого гнѣвъ въ сердцу нашомъ и не помиримося съ нимъ; если не будемъ прощати ненавидящымъ и обидящымъ насъ, и непоеднаемся съ нашими ворогами, то певно тогда анѣ пôстъ, ни молитва, анѣ поклони, анѣ сповѣдь непренесетъ намъ жадну коресть и не преобрѣетъ намъ очищенія ôтъ грѣховъ; понеже кажетъ самъ Христосъ Спаситель во св. нынѣшнôмъ Евангеліи: „аще не отпущаете человѣкомъ согрѣшенія ихъ. ни Отецъ вашъ отпуститъ вамъ согрѣшенія ваша.“ (Мат. 6, 14) Симъ выразно научаетъ насъ святое Евангеліе, же примиреніе съ нашими сопротивниками, и прощеніе оскорбленій ихъ есть неотмѣнно потребно ко покаянію, если хочемъ, абы и намъ Господь Богъ

простилъ согрѣшенія наша; если бо не помиримося и непоеднаемся съ нашими ворогами, и небудемъ прощати тѣмъ, котрѣ насъ укорили, или намъ зле творили, то неможемъ надѣятися, що и намъ Господь Богъ проститъ согрѣшенія наша, которыми мы повседневно Отца нашего небесного укоряемъ и прогнѣвляемъ. Примиреніе есть найсвятѣйша должность наша христіанска и найглавнѣйша часть покаянія, безъ котораго неможемъ надѣятися отъ Господа Бога отпущенія грѣховъ нашихъ.

Къ сему примиренію обдолжаетъ насъ въ первыхъ не лишь точна заповѣдь Господа нашего Іисуса Христа и святыхъ Его учениковъ, но такоже во вторыхъ и самый изрядный примѣръ Спасителя нашего, а въ конецъ во третехъ вымагаетъ сіе и наше власне добро и должная любовь къ намъ самымъ.

1. Когдабо Іисусъ Христосъ въ первой своей проповѣди на едной горѣ научалъ ученики свои и собравшіися народи, то точно и ясно приказалъ имъ: „Любите враги ваша, благословите кленущыя вы, добри творити ненавидящымъ васъ, и молитеся за творящихъ вамъ напасть и изгонящыя вы.“ (Маѳ. 5, 44). И на другомъ мѣстѣ кажетъ Христосъ во св. Евангеліи: „и егда стоите молящеся, отпущайте аще что имате на кого, да и Отецъ вашъ иже есть на небесѣхъ отпуститъ вамъ согрѣшенія ваша,“ (Марко 11, 25) и научалъ тако молитися ко Отцу нашему небесному: „Отче нашъ ..... и остави намъ долги наша, якоже и мы оставляемъ должникомъ нашимъ“ (Лука 6, 37, 17, 3, 4.) „и якимъ же лицемъ можешъ ти речи ко Господу: прости мнѣ Господи многія грѣхи моя, если ты не хочешъ прощати брату твоему малія обыды или оскорбленія его?“ Каже св. Кіріакъ Іерусалимскій (Катехиза 7) а когда вопросилъ св. апостолъ Петръ Іисуса Христа: „Господи коль краты аще согрѣшитъ во мя братъ мой и отпущу ли ему до седмъ кратъ? Глагола сему Іисусъ: не глаголю тебѣ: до седмъ кратъ, но до седмъ десять кратъ седмерицею“ (Маѳ. 18, 21 22.)

И якъ Христосъ Сынъ Божій, тако и ученики Христови, св. Апостолы и св. Отцы научали и приказували выразно примиритися со своими ворогами и прощати имъ оскорбленія и согрѣшенія ихъ. Такъ пишетъ св. Апостолъ Павелъ ко Ефесеамъ: „Солнце

да не зайдетъ во гнѣвѣ вашимъ“ (Ефес. 4, 26, 32,) и „бывайте же другъ ко другу благіи, милосерди прощающе другъ другу, якоже и Богъ во Христѣ простилъ есть вамъ“ „Якоже Христосъ простилъ есть вамъ тако и вы“ (Колос. 3, 12, 13). Для того кажетъ св. Іоаннъ Златоустъ: „Много мы согрѣшили; Господь же учитъ насъ како мы примиреніемъ съ нашими врогами получити можемъ отпущеніе грѣховъ нашихъ.“ (Іоаннъ Златоустъ Homitie de simultate) и св. Кесарей кажетъ „Сердце бо примирительное со дерзновеніемъ (смѣливо) сказати можетъ со увѣреніемъ предъ суднымъ престоломъ Христовымъ: Господи, прости, зане и азъ (я) простилъ есмъ“ (прощалъ). (Кесарей въ напоменаніи 2).

2. И не лишь словомъ, но и самимъ дѣломъ и примѣромъ (прикладомъ) своимъ показалъ намъ Спаситель насъ Іисусъ Христосъ, яка свята и нуждна есть должность наша христіанска помиритися съ нашими врогами и прощати тымъ, котри насъ укорили и оскорбили. Никто бо неимѣлъ только сопротивниковъ, никто не терпѣлъ такъ много ненависти и гоненія, оклеветанія и оскорбленія отъ врогôвъ своихъ, якъ Христосъ Сынъ Божій; и еднакже все терпеливо сносилъ, и „яко овча, еже на заколеніе ведеся, не отворилъ устъ своихъ;“ со всѣми мирно и згодливо жилъ, всѣмъ прощалъ, и всѣмъ добре творилъ, и якоже Іудѣ, котрый продалъ Христа съ отеческою благостію, безъ всякаго гнѣва — сказалъ: „друже! лобзаніемъ (цѣлованіемъ) предаеши Сына человѣческаго?“ тако и Петрови, отреклшемуся своего Учителя, непамяталъ Христосъ грѣха, но пріймилъ его снова въ чинъ апостольскій, и любилъ его рôвно, якоже и другихъ своихъ учениковъ; а наветъ и найгôршимъ своимъ врогамъ, котри его неповинно на смерть осудили, оплювали, поругали, терновъ вѣнецъ на главу ему покладали и на крестъ роспинали, и симъ безбожнымъ фарисеямъ простилъ Христосъ грѣха, и молился за нихъ на крестѣ ко Отцу своему небесному: „Отче отпусти имъ, невѣдятъ бо что творятъ.“ (Лука 23, 34.) Семъ Спаситель нашъ Іисусъ Христосъ найкращій примѣръ намъ подалъ, абы и мы нашимъ врогамъ прощали и съ ними примирилися, абы и мы тимъ добре творили, котри насъ оскорбили, и абымъ за нихъ Богу молилися, дабы имъ Богъ простилъ грѣхи.

3. Сіе то примиреніе со нашими супостотами вымагаетъ отъ насъ и наше властне добро и должная любовъ къ намъ самымъ. Ничто бо не можетъ насъ скорше избавити отъ гоненія нашихъ ворогôвъ, ничто незаткаетъ такъ роти людскія, и неутоляетъ ненависти и осуди нашихъ сопротивниковъ, якъ примѣреніе съ ними. Если желаемъ себѣ добра, и хочемъ прожити въ спокою и щастливо, если хочемъ заробити себѣ ласку Божую и упросити себѣ у Господа Бога отпущенія грѣховъ и спасенія, то не держѣмъ гнѣвъ въ нашемъ сердцу, но примирѣмся съ нашими ворогами, и прощаймо всѣмъ, котри насъ оскорбили, бо иначе ани наши молитвы, ани наши жертвы небудутъ Богу пріятны, и неможемъ надѣятися добра ни на семъ свѣтѣ, ни блажества вѣчнаго, кажетъ бо самъ Спаситель чрезъ св. Евангелиста Матѳея: „Аще убо принесеши даръ твой къ олтарю, и ту помянеши, яко братъ твой имать ничто на тя: остави ту даръ твой предъ олтаремъ, и шедъ прежде смирися съ братомъ твоимъ, а тогда пришедъ принеси даръ твой.“ (Маѳ. 5, 23, 24).

Изъ сего видите благочестивіи Христіане! що лишъ тогда Господь Богъ прійметъ наши жертвы и милостины, нашъ пôстъ и наши молитвы, и подаетъ намъ тое, що мы себѣ просимъ, если мы въ передъ примиренны съ нашими ворогами, и не маемъ гнѣву ни на кого; видите же примиреніе есть конечне потребно для нашего дочаснаго добра и вѣчнаго спасенія, особливо же тутъ въ сей громадѣ и въ сихъ часахъ есть неотмѣнно потребное примиреніе и соединеніе: тутъ бо между вами где — якъ розголосилася вѣсть — такъ великое ворожество вкоренилося, такъ дуже розярився гнѣвъ и раздоръ между членами едной громади, между чадами едной Матери, св. православной Церкви, така незгода и распря запалилася, що декотри наветъ чрезъ сіе ворожество, чрезъ марныи и сустныи причини, чрезъ интереси громадскія и свѣткіи готовы суть отъ рôдной Матери своей православной Церкви отступити, чрезъ сія земныя и тѣлесныя добра минущія, готови своей св. Вѣры отречися, отъ Вѣры отецъ и праотецъ своихъ отлучитися, отъ той православной Вѣры, котру во святомъ крещеніи прійміли, и за котру Спаситель нашъ Іисусъ Христосъ, Сынъ Божіи страшныя страсти и лютую смерть на крестѣ претерпѣлъ, терновый вѣнецъ понеслъ и кровь Свою невинную проливалъ; изъ злости

и намовы фальшивыхъ и ложныхъ пріятелей и завистныхъ ворогôвъ православія декоторые готови суть Вѣру свою отеческу, Вѣру православну, котру святіи Апостолы, Мученики и Угодники Христовыи своею кровію запечатали, безсумнѣнно потолочити и такъ душу свою погубити на вѣки; стратити душу, котра есть найдорожша и божественна часть у человѣцѣ; душа бо наша, побожніи христіане, есть дорожши якъ всѣ добра сего свѣта, самъ, бо Спаситель кажетъ въ св. Евангеліи: „кая бо полза человѣку аще приобрящетъ міръ весь и отщетитъ душу свою?“ (Марк. 8, 36).

Всѣ добра сего свѣта: маетки, честь и слава и иныя сокровищи земныя минутся; всѣ съ тѣломъ нашимъ погибнутъ и яко дымъ изчезнутъ, яко роса утренняя изчезаетъ; душа же наша несмертельна вѣчне тривати будетъ, и по дѣлахъ нашихъ или вѣчно радоватися и съ Богомъ царствовати, или вѣчно мучитися будетъ въ чееннѣ огненной. Душа человѣческа есть такъ дорога, якъ дорога есть цѣна, которою выкуплена отъ погибели вѣчной, выкупленна бо есть она, кровію Сына Божія, Іисуса Христа. Прикрасно о семъ говоритъ св. Іоаннъ Златоустъ, глаголя: „Хотя бы только единъ человѣкъ былъ во свѣтѣ, то ради великаго достоинства сей едной души, небылобы Богу неугодно, плоть пріяти и житіе свое подати за душу сію. Хотя бы была душа и найпôдлѣйшаго человѣка, то и сія есть своему Творцу такъ дорога, что ежели только сей человѣкъ боится Бога и исполняетъ заповѣди Его, то скорше Богъ небеса уничтожитъ, нижели душу его погибнути оставитъ; понеже и сіи (небеса) суть ничто противъ души человѣка; небеса бо сотворилъ Богъ только еднымъ словомъ, за душу же нашу далъ Богъ Сына Своего Единородного на распятіе; за душу проливалъ Сынъ Божій кровь свое, и далъ житіе свое; того ради она властне такъ дорога, якъ дорого выкупленна.“

Помыслите-же себѣ теперь любезныи Слышатели! яки безумны, яки легкомислены суть тіи нещастливцы, котрые чрезъ мамону сего свѣта, чрезъ такъ марны и суетны добра земные, и чрезъ интереса громадскіи, или чрезъ гнѣвъ и незгоду со своими сопротивниками отступаютъ отъ рôдной Матери своей св. Церкви, и изрѣкаются

православной Вѣры отецъ своихъ, и тако со Іудомъ Искариотскимъ продаютъ Христа; со родомъ израильтянскимъ Спасителя своего другій разъ на крестъ распинаютъ, и душу свою драгоцѣнную погубляютъ на вѣки. О, борони васъ Боже отъ такой губительной гадки! Сохрани васъ пресвятая Богородица, Матерь Божая, патронка и заступница сей св. Церкви парохіальной, отъ такихъ искушеній дьяволскихъ; да покрыетъ васъ Пречистая Дѣва святымъ своимъ покровомъ отъ тыхъ вороговъ, котрые яко волки во овчей кожи угоняются и шатаются, дабы прелестію своею вырвати вѣрныхъ Христіанъ отъ обятій Матери своей св. Церкви православной и спровадити ихъ въ погибель вѣчну.

О, спамятайтеся побожныи Христіане! поки еще время; выстирегайтеся отъ тыхъ фальшивыхъ лжехристіановъ и лжепророковъ, о которыхъ споминалъ уже Христосъ во св. Евангеліи, которіи показуются пріятелями, обѣтцюютъ золоты гори и мости, и всѣ добра сего свѣта, а на конецъ провадятъ до крайной нужди и пропасти вѣчной, и „неимѣйте вѣры.“ (Мат. 24. 23, 24). Слухайте лучше отеческаго голоса своего Архипастыря, который яко щирый Отецъ призываетъ васъ возлюбленныхъ чадъ своихъ духовныхъ до покаянія и спасенія, и готовъ есть яко пастырь добрый, душу свою полагати за овцы своя; слѣдуйте по спасительнымъ его наукамъ! Прежде же всего искоренѣтъ изъ сердца своего всяку вражду, гнѣвъ и злобу; а найпаче теперъ начинающе постъ святый и приуготовляющеся ко св. таінъ покаянія и причащенія, примиритеся и погодѣтся со своими сопротивниками, прощайте другъ другу вся оскорбленія и вины, да и Отецъ вашъ небесный проститъ вамъ прегрѣшенія ваша; жійте въ мирѣ и любви, жійте въ святости и чистотѣ; пребывайте твердо въ Вѣрѣ вашой отеческой; жійте въ Бозѣ и съ Богомъ; и старайтеся всѣма силами, всѣма дѣлами и цѣлымъ своемъ житіемъ быти подобными Отцу нашему небесному. да и сподобитеся Его небеснаго царствія и вѣчной славы, и съ Нимъ въ небѣ царствовати на вѣки.

АМИНЬ.

СЛОВО О ХРИСТІЯНСКОЙ СПОВѢДИ.

(Сочинилъ А. МАНАСТЫРСКІЙ).

Благосклонніи слушатели!

Насталъ святый часъ Четыридесятницы, приспѣла година отновленія и очищенія душевного и горнутся христіане по цѣломъ окрузѣ свѣта до святынь, абы очиститися отъ грѣховъ въ св. сповѣди. Колись-то исцѣлялъ Спаситель своемъ сильнымъ слововъ недугующихъ тѣлесно; а по Его примѣру и приказу владѣетъ св. Церковь орудіемъ краснымъ надъ грѣшникомъ, котрого душа есть наполнена ѣдью грѣха и зупиняетъ-го, бути разъ участникомъ райскихъ радостей и зрѣнія лица божого, т. е. сповѣдію. Въ сповѣди пригортаетъ Церковь грѣшника къ „непреступному свѣту,“ приклоняетъ небо къ земли. Христіане, приготовившіися совѣстно спѣшутъ тому до св. церквей, где стоитъ священникъ судія, щобъ выслухати признанія ихъ погрѣшимости; — но якій судія? Не той страшный и безмилосердно справедливый, котрый разъ станетъ съ Ангелами и всѣми Святыми на престолѣ славы Своея и будетъ судити на вѣчное осужденіе, (Маѳ. 25, 31) но судія милосердный, судія лагодный, котрый „нехощетъ смерти грѣшника, но еже обратитися и живу быти ему“ Въ сповѣди познатися щирость Матери Церкви, котра своими слугами провадитъ христіанина, якъ ту маленьку дитину за ручку, и показуетъ ему, где пропасть, а где права дорога, где зло искушаетъ, а честнота процвѣтаетъ, где ждетъ осужденіе грѣшника, а надгорода праведника.

Посвятѣтъ тому, христіанскіи сердца, пару хвиль Всемилосердному и послухайте, якій благотворительный вплывъ маетъ сповѣдь на земнородного, а потому спѣшѣтъ и очищайтеся въ сей купѣли „паки бытія,“ умывайтеся въ сей Виѳездѣ отновленія душевного и загоститъ въ васъ счастливость оправданного!

Той Судія небесный, котрый разъ сказалъ до Апостоловъ, а чрезъ нихъ и до насъ священниковъ: „Пріймите духъ святъ: имже отпустите грѣхи, отпустятся имъ, а

имже держите, держатся," далъ имъ и намъ священникамъ власть, розсуждати надъ вашими согрѣшеніями, и сдѣлалъ насъ вашими врачами душевными. Мы слухаемъ щиро на голосъ роскаявшагося, сожалѣемо ревно съ возвратившимся, даемъ ему лѣкъ отповѣдный и молимся изъ глубины сердецъ нашихъ, абы небесный Судія простилъ приклонившему колѣна съ сокрушеннымъ сердцемъ предъ нимъ, а Христосъ, видящій и знающій кождого сповѣдь, кличетъ и сегодня, якъ колись-то розслабленному, чрезъ уста наши: „Чадо, отпущаются тебѣ грѣси твои!" (Іоан. 20, 23).

Скупому, но богатому, надаемъ въ имя Христа приказъ, абы онъ отвязался отъ добра свѣтского и роздѣлялъ его межи убогіи; и хотя онъ симъ утратилъ частину маетку, то пріобрѣлъ собѣ „сокровище на небесѣхъ," хотя утратилъ смертное и мимоходящое, то позыскалъ безсмертіе вѣчное.

До гнѣвливого, нелагодливого и гонящого своего брата взываемъ мы при св. сповѣди: Покинь гнѣвъ, застанови ненависть, не гони ближняго, бо незнаешъ, якій може тебе очикуетъ гнѣвъ въ страшный день, положи твою жертву по приказу Того, Который роспространялъ разъ любовь на порозѣ церкви, иди и помирися съ братомъ твоимъ, а потомъ будешъ очищенъ передъ Господомъ. Суть и таковіи христіане, которіи только абы оттрястися отъ своей повинности, правда, що идутъ передъ причащеніемъ до своего ближняго и мирятся съ нимъ словомъ: „прощайте"! — але лишь словомъ, а потомъ еще больше на него гонятъ, бо думаютъ, що они уже очищены по св. причащенію, и тому позволено имъ на ново грѣшити. Но жаль менѣ васъ такъ поступающихъ, бо сами себе обманюете и мыслите, що тоже и Бога обманити можете.

Нѣтъ, истина, правдива сповѣдь желаетъ покаянія сердечного надъ сочинеными грѣхами, а кто ся правдиво сповѣдалъ, той уже и постановилъ собѣ, на даль въ тіиже грѣхи не упадати, и не только тое, но ихъ ся и стерегчи.

Убогого, несчастного человѣка, который скаржится при св. сповѣди, що тяжко жити въ свѣтѣ и борется съ крайными недостатками, але про тое живетъ честно и працюетъ въ потѣ чела своего, потѣшаемъ мы словами Спасителя: „Притерпѣвый до конца, той спасенъ будетъ", и заохочуемъ его, абы пере-

бувалъ въ щирой молитвѣ и на Господа надѣялся, который еще никого неопустилъ. А впрочемъ указуемъ на вѣчныи блага, которыи ожидаютъ тѣхъ, що бѣдствовали и накажилися въ семъ плачебномъ свѣтѣ и неимѣли може гдѣ голову свою склонити; тамъ упокоитъ ихъ Христосъ яко „труждающихся и обременныхъ.“

„Вотъ я имѣлъ шкоду, або болѣзнь въ хатѣ,“ такъ сповѣдаетъ неодинъ намъ — „и удавался до ворожки, щобы осягнути помощи, но незнаю, чи тое що помагаетъ.“ О, помагаетъ, помагаетъ, — отвѣчаемъ мы — ворожцѣ, той ошуканници, которая сама грѣшитъ страшно, и еще другихъ до грѣха искушаетъ, — ей кешеню наполнити, а тобѣ заблуждшій сыну, на осужденіе, бо прогнѣвалъ есь Бога своемъ поступованьемъ. Просвѣщенніи народы смѣются изъ вашего суевѣрія, и часъ-бы уже разъ и пора, абы сія темнота умственная исчезла зъ по межи нашего легковѣрного народа.

„Не судити, да не судими будете“ (Маѳ. 7, 1), взываемъ мы до тѣхъ, которіи очерняютъ, судятъ и проклинаютъ своего ближняго; а особливо проклинанья суть привычкою такъ закорененною въ нашихъ христіанъ, що невозможно ихъ искоренити. Гдѣ въ свѣтѣ найстрашнѣйшіи слова и выразы существуютъ, ихъ то употребляютъ христіане (ажь жаль вспомнути сего имени) въ проклинаніяхъ одни противъ другихъ; проклинаютъ одни другихъ „на чѣмъ свѣтъ стоитъ.“ Се свѣдчитъ о зломъ сердцѣ, о отсутствіи любви и тому будетъ кленущій осужденъ.

Принужденъ я тутъ вспомнути и о тѣхъ христіанахъ, и есть ихъ найбольшая часть, которіи, незважаючи на святость имени Божьего, передъ которымъ трепещутъ и трясутся Херувимы, взываютъ его за всякую ничтожность, за кождую даже пусту рѣчь „на деремне“. Возмѣмо собѣ за примѣръ восточныхъ народовъ, а именно жидовъ, которіи наветъ стережутся имя „Эгова“ вымовити, а если его и вымовляютъ, то падутъ въ знакъ безмѣрного почитанья Его лицемъ на землю. „Азъ же глаголю вамъ,“ кажетъ Спаситель „не клятися всяко: ни небомъ, яко престолъ есть Божій, ни землею, яко подножіе есть ногамъ его, ни Іерусалимомъ, яко градъ есть великаго царя ниже главою твоею кленися, яко неможеши власа единаго бѣла или черна сотворити.

Буди-же слово ваше: еї, еї, ни, ни. лишше же сею, отъ непріязни есть.“ (Маѳ. 5, 34—37).

Богато есть межи нашимъ народомъ таковыхъ людеї, що низважаютъ недѣли и свята, роблятъ тяжкіи роботы, или ѣздятъ тогда но ярмаркахъ, коли святынѣ повинны наполнены быти народомъ; они запродуютъ свою вѣру инновѣрцамъ, забываютъ на 4. заповѣдь божью, и мыслятъ, що собѣ тѣмъ маетокъ приоблятъ. Нѣтъ, а если однимъ бокомъ и собѣ щось приоблятъ, то другимъ Богъ караетъ и неразъ полатаный сердакъ и плохе одѣнье свѣдчатъ сумно, що Богъ оттягнулъ отъ нихъ свое благословеніе.

Несчасливая та дитина, которая зневажаетъ отца, или матерь; она рѣдко коли дождется доли или благословенія божаго. Для того мы наказуемъ строго при св. сповѣди дѣтей, которіи такъ невдячными своимъ родителямъ указываются. Отецъ працуетъ, мозолится и потится горько, абы дитину до людей привести, матерь выплекала немовлятко при своихъ грудяхъ, недосыпляла не одну ночь, учила дитину всего, що есть красне, добре и душеполезне. Тому шануйте дѣти старость, бо она собѣ на тое заслужила, а будете „долголѣтны на земли“ и Господь поблагословитъ васъ съ небесъ.

Кто исповѣдуетъ чужеложство, той долженъ чувствовати глубокое роскаяніе надъ своемъ злочинствомъ и повиненъ съ священникомъ молитися щиро до Всемилосердного, дабы его очистилъ отъ сего грѣха; есть-бо то страшнымъ обвиненьемъ передъ Богомъ, если такій злочинникъ позбавилъ дѣвицу невинности и нагорнулъ на ню несчастье недоли. Кровавый плачь того совялого цвѣтка крычитъ о отмщеніе до небесъ, а Богъ отмститель караетъ строго. Тому молодче и ты дѣвице, дорожѣтъ своею честею, якъ окомъ въ головѣ и стережѣтся сего грѣха брыдкаго. Св. апостоль бо кажетъ „Ни прелюбодѣи, ни сквернители, ни малакіи, ни мужеложницы, ни лихоимцы, ни татіе, ни пяницы, ни досадители, ни хищницы царствія Божія не наслѣдятъ.“ (I. Кор. 6, 9, 10). А понеже Апостоль вспоминаетъ въ семъ брыдкомъ рядѣ злодѣевъ и пьяницъ, то изъ сего видно, що крадежь и пьянство суть также великими грѣхами, оскверняющими душу. Ненарушай христіанине чужого добра, бо чужа праця негрѣетъ, совѣсть будетъ тя грызти, если ты скрывдилъ брата твоего, а по смерти ожидаетъ тя судъ. Тоже отрезвися

и ты пьянице изъ твоей похоти скверной, не корми стравою тѣло, не надповай его брыдкимъ напиткомъ, нетрать золотый часъ, который уже нѣкогда невернетъ, но будь працовитымъ и ощаднымъ. Минули уже тіи часы, которіи позволяли тобѣ пити и марновати. теперъ уже борешся о хлѣбъ твой насущный, латка прибуваетъ до латки, рубецъ до рубца, дѣти голоднѣютъ и просятъ хлѣба, жена плачетъ и нарѣкаетъ на тебе, часы стали тяжкіи, тому еще разъ кажу: отрезвися!

Такъ говоритъ священникъ судія при св. сповѣди; онъ научаетъ, наставляетъ, потѣшаетъ, ободряетъ, грозитъ, а даже и караетъ, исцѣляетъ раны и дѣлаетъ въ пользу душъ ему ввѣренныхъ. А Судія истиный глядитъ съ небесъ милостиво и отпущаются грѣхи тому, кто достойно исповѣдался. Совѣсть заспокоена, христіанинъ очищенъ, душа пріодѣянна невинностію взносится гадками къ небесамъ и чувствуетъ въ собѣ предсмаки вѣчной счастливости, вѣчныхъ радостей и райскихъ наслажденій. Самъ Христосъ Богъ загостилъ Тѣломъ и Кровію Своею изъ престола славы въ внутренность праведника, райскіи двери отворилися и съ удовольствіемъ глядитъ Отецъ небесный на будущихъ участниковъ Своего царствія. А оправдавшемуся такъ мило, такъ легко на сердцѣ, его совѣсть чиста отъ грѣховъ и онъ чуется счастливымъ въ обѣщаніяхъ Вѣры св., отрыцается отъ сего мимоходящаго свѣта и бажаетъ безсмертія и соединенія своего съ Господомъ.

Тому исповѣдуйте достойно, христіане вашіи грѣхи. очищайтеся правдиво земнородніи: ты молодче и ты дѣвице, ты муже и жено и ты сѣдый старыку, бо тобѣ найблизше до гробу, а така сповѣдь будетъ певно пріймлена и мило засвитаетъ вамъ празникъ воскресенія Христа Жизнодавца, котораго мы всѣ ожидаемъ, Пасху священную будете тогда всѣ въ счастію заживати, а по смерти очикуетъ васъ животъ вѣчный, гдѣ Агнецъ непорочный царствуетъ.

А М И Н Ь.

CRONICĂ.

Mișcarea confesională în Rarancea. Optŭ-ḑecĭ şi unŭ de locuitorĭ din comuna Rarancea se înfăţişară la Căpitanatul districtualŭ din Cernăuţĭ cu notificărĭ în scrisŭ, că voĭescŭ să părăsască biserica ort. orient. şi să treacă la confesiunea gr. cat.

Şi în notificările acele nu eráŭ atinse nicĭ cu unŭ cuvêntŭ motivele treceriĭ; dară »Gazeta polska« şi »Буковина« din Cernăuţĭ, câtŭ şí »Новый Проломъ« din Liovŭ scieáŭ spune, că causele, din carĭ aceĭ locuitorĭ ar fi nevoiţĭ să scape la scutul preoţilor rutenĭ uniţĭ, ar fi fiindŭ de ŭă parte asupririle din partea primarĭuluĭ de locŭ din causa »Cetelneĭ« rutene, ce esistă în Răurancea, eară de altă parte lipsa de preoţĭ, carii să predice şi să facă funcţiunile în limba ruteană.

Încâtŭ să fiă adevĕratŭ, că Grigorĭu Crasoschi, ca contrarĭŭ alŭ »Cetelneĭ«, îĭ asupresce pre locuitoriĭ, ce sûntŭ membriĭ eĭ, nu se scie cu siguritate; se pare însă, că »Cetelnea« este privită de Crasoschii ca ŭă vatră, unde sătenii nemulţămiţĭ cu dînsul îşĭ făurescŭ arme de surpare pentru dînsul, şi de aceea se poate, ca şí elŭ nu se lasă să nu se folosască de represalie.

Dară câtŭ de împutarea, ce li-se face păstorilor de suflete actualĭ din Răurancea, apoĭ aceea-ĭ ŭă scornitură maliţioasă. Parochul Teodorŭ Tarnavschi, născutŭ din părinţĭ rutenĭ şi versatŭ, cum se cuvine, în limba rusască, ca preotŭ venerabilŭ, cultŭ şi moderatŭ, după-ce a păstoritŭ în decursŭ de 20 de anĭ în Vijniţă cu succesŭ şi spre îndestularea comună, a căutatŭ după cuvêntul apostolului şí în Răurancea să li fiă »tuturor toate«, predicândŭ şi funcţionândŭ în biserică şí în enoriă cu demnitate şi totŭ-dea-una numaĭ în limba slăveneascĕ, apoĭ purtându-se faţă cu poporenii orĭ-şí-cândŭ cu blândeaţa esêmplarĭă. Eară cooperătorĭul parochialŭ Ioanŭ Stefanĭucŭ, de şí născutŭ din părinţĭ românĭ, este încă bine versatŭ în limba rusască şi se folosesce de dînsa speditŭ la învĕţătura catichetică în scoală şi la funcţiunile preoţescĭ, mărginindu-se a întrebuinţá limba română numaĭ cu privire la ŭă partea de familie române, ce se găsescŭ în Răurancea.

Mişcarea confesională în parochia ortodoxă din Răurancea nu cade aşá-dară nicĭ decum în spatele păstorilor de suflete actualĭ, ceea-ce o afirmă fără reservă chĭarŭ locuitoriĭ malcontenţĭ, ci ea resultă din

alte cause şi anume parte din referinţele interne comunale, parte din influinţele esterne.

Cu greŭ ádecă se va fi aflându în Bucovina altă comună politică rurală, în care să fiă fostŭ locuitoriĭ prada unor vexaţiunĭ ca acelea-ce au avutŭ să le sufere locuitoriĭ din Rărancea.

Împilărĭ grele cu boĭerescul din partea unuĭ posesorŭ de moşiă de neamŭ armeanŭ, cu numele Holubaşŭ; procese îndelungate din causa unor usurpărĭ de pământŭ şi de imaşŭ comunalŭ; descălicarea necontenită a multor familie străine de altă limbă şi de altă confesiune, carĭ cu timpul întrară în posesiunea uneĭ părţĭ însĕmnate din pământurile ţĕrănescĭ: eacă astŭ-felĭŭ de mominte câtŭ şí sĕrăcia, ce o apasă prea simţitŭ pre partea cea maĭ mare a locuitorilor, sûntŭ causele adevĕrate ale neîndestulăriĭ generale cu starea lucrurilor în comuna Rărancea, în câtŭ a-ḑĭ mulţĭ locuitorĭ, striviţĭ de nevoĭ, pare-că n'ar maĭ fi bucuroşĭ nicĭ de vieaţă.

Este adevĕratŭ, că păstoriĭ de suflete de maĭ înainte, dacă ar fi fostŭ bărbaţĭ cu tăriă de spiretŭ şi de inimă şi apoĭ însufleţiţĭ de abnegăcĭune apostolică, ar fi pututŭ stêmpĕrá spiretele şi alinâ grijele pământescĭ ale poporenilor lor cu mângăĭarĭ evangelice şi cu îmbărbătărĭ morale; eĭ însă n'aŭ maĭ fostŭ înḑĕstraţĭ cu calităţĭ păstorale superioare.

Ŭă urmare deplorabilă într'astŭ-felĭŭ de împregĭurărĭ este şí aceea, că în comuna din Rărancea, care númĕră peste totŭ la 3600 de suflete ortodocse, s'aŭ formatŭ doaŭĕ partide înverşunate, una ádecă cu totul mare la númĕrŭ a familielor maĭ avute sub conducerea primarĭuluĭ de mulţĭ anĭ Grigorĭu Crasoschi, eară a doaŭa de vr'o 100 de familie maĭ sĕrace sub conducerea locuitorĭuluĭ Stefanŭ Dutca.

Minoritatea, abătută, mâchnită ca toate minorităţile, simţindu-se strîmbătăţită în afacerile comunale, cercá de mulţĭ anĭ ajutorĭŭ şí scutŭ la diregĕtoriele politice şi la tribunale, fără se aĭbă succesul, ce şi-lŭ dorĭá; înverşunarea, amărîcĭunea îĭ cresce decĭ totŭ maĭ mare.

Dară ca pe aĭurea, aşá şí aicĕ se aflară oamenĭ, străinĭ după limbă şi confesiune, carii li-se băgáŭ totŭ-una în ochĭ şi li-se îmbiĭáŭ cu serviţele lor, ca să-ĭ scape din mâna asupritorilor. Unul dintre mijloacele de sălvare, după sfatul agenţilor provocătorĭ, erá formarea unuĭ locŭ de concentrare pentru ceĭ nemulţămiţĭ cu starea lucrurilor din comună — a uneĭ „Cetelne“ comunale. Aceea „Cetelnea“ seaŭ cabinetŭ de lectură, care după ideă se părea ŭă creăcĭune sălutarĭă, cândŭ

se înfiinţà înainte de şepte anĭ, fu înaugurată în fiinţa de faţă a parochuluĭ Tarnavschi; maĭ apoĭ însă băgândŭ de samă sânţia sa, că în „Cetelnea“ se mácinä şí alte interese afară de cele-ce se ţinŭ de lectura sănătoasă pentru luminarea poporuluĭ, se rĕtrase, eară primarĭul Crasoschi, carele între membriĭ „Cetelneĭ“ îĭ vedeá numaĭ pe contrariĭ sĕĭ, devení contrarĭŭ înfocatŭ alŭ „Cetelneĭ“.

»Plebeiĭ« Răranceni, după cum se consideráŭ »Cetelniştiĭ« de »Patriciĭ« comunalĭ, nu puteáŭ isbutí nimică în afacerile comunale; eară la alegerile comunale de astă earnă rĕmaseră chĭarŭ cu totul neconsideraţĭ; de aceea amărîcĭunea lor de atuncĭ nu maĭ aveá márginĭ şi vr'ŭă 50 dintr'înşiĭ se şí înfăţişară în 30 Ianuarĭŭ a. c. cu plângerile lor contra alegerilor atâtŭ la Căpitănatŭ câtŭ şí la Guvernul ţĕreĭ, de unde să se fiă alesŭ însă cu rĕspunsul, că alegerile acele, fiindŭ făcute după prescriptele legiĭ, nu se potŭ anulá.

Totŭ atuncĭ se înfăţişară Răranceniĭ nemulţămiţĭ şí la Mitropoliă, unde însă într'ŭă afacere, care nu se ţine de competinţa archipăstorală, nu li-se putú rĕspunde decâtŭ în înţĕlesul cuvintelor lui Tertullian: »*Potero flere, potero dolere; aliter nec possum nec debeo*« şi fură linisciţi cu mângăĭărĭ evangelice şi cu îmbărbătărĭ păstorale.

Agenţiĭ propagandelor confesionale, carĭ dela unŭ timpŭ adurmică toate întêmplările de prin enoriele ortodocse se apucară a trage folosŭ şí din gâlcevele comunale ale locuitorilor din Răurancea şi întrândŭ în satŭ începură a-ĭ căpăcitá pre ceĭ malcontenţĭ, cum-că eĭ numaĭ atuncĭ vor puté scăpá de nevoĭele, ce-ĭ apasă, dacă vor trece la uniă, de-oară-ce preoţiĭ gr. cat., carĭ ţinŭ strînsŭ cu poporeniĭ lor şi de altmintrea au mare trecere la toate diregĕtoriele împĕrătescĭ, li vor ajutá.

Ce felĭŭ de promisiunĭ secrete li maĭ fură făcute oameuilor amărîţĭ de agitătorĭ, nu se scie apriatŭ; atâta însă este constătatŭ, că din partea organelor propagandeĭ confesionale cunoscute li-s'a datŭ promisiunea, cum-că, trecêndŭ la uniă celŭ pnţinŭ 1000 de suflete, în timpŭ de doaŭĕ lune li-se va face ŭă biserică noaŭă şi vor căpĕtá preotŭ propriu, apoĭ cum-că comuna politică din Răurancea se va împărţí în doaŭĕ comune sepărate şi ceĭ uniţĭ vor avé primarĭŭ din mijlocul lor şi în urmă cum-că li-se vor mijlocí înlesnirĭ la plata contribucĭunilor.

Într'unŭ timpŭ de ispită grea şi de amărîcĭune nu este lucru de mirare, că acele promisiunĭ fură credute; de aceea sub conducerea

agenţilor, cunoscuţĭ după nume şi după stare, Joĭ în 18 Faurŭ a. c. se înfăţişară la Căpitănatul din Cernăuţĭ 45 de Răranceni, apoĭ în 22 Faurŭ 24 şi în 3 Marte 20, în mână cu notificărĭ relative la părăsirea bisericeĭ ortodocse şi scrise de mâna agitătorilor parte în casa locuitorĭuluĭ Stefanŭ Dutca în Răraneea, parte în casa parochială gr. cat. din Cernăuţĭ.

Consistorĭul nostru archiepiscopescŭ, cum fu însciinţatŭ de înscenările proselitistice c u r ă d i c a t a, se adresà pe locŭ, ráḑimându-se pe legea înterconfesională din 25 Maĭŭ 1868, şí la Căpitănatul c. r. din Cernăuţĭ şí la Presidiul c. r. alŭ ţĕreĭ cu remonstrăcĭunĭ motivate, cerêndŭ anumea d e l e g a r e a u n e ĭ c o m i s i u n ĭ a d m i n i s t r a t i v e, c a s ă c e r c e t e ḑ e s t a r e a l u c r u r i l o r la f a ţ a l o c u l u ĭ î n R ă r a n c e a. Eară Duminică în 6/18 Marte a. c. se înfiinţà însu-şĭ I. P. S. S. Mitropolitul în Răraneea, unde sĕvĕrşí s. liturgiă şi-ĭ îmbărbătà pre poporenĭ a nu se înstrăiná de legea şi biserica ortodocsă.

In urma acesteĭ stăruinţe archipăstorale contení lăţirea ulterioară a apostasieĭ între locuitoriĭ din Răraneea şi afară de asta vr'ŭă ḑece familie dintre cele dobîndite pentru uniă se lăsară de propusul lor de maĭ înainte.

Acum de-oară-ce mişcarea confesională din Răraneea este analogă cu mişcarea din comunitatea gr. cat. din Hnilicĭca în Galiţia, de unde în a. 1882 toţĭ locuitoriĭ s'aŭ fostŭ adresatŭ la Mitropolia noastră cu cererea, ca să li-se trămită unŭ preotŭ ortodocsŭ, — Consistorĭul nostru credeá, că autorităţile competinţĭ din Bucovina vor procede în caḑul dela Răraneea, cum a procesŭ — la notificarea Consistoriuluĭ nostru — autorităţile competinţĭ din Galiţia în caḑul dela Hnilicĭca, d e l e g â n d ŭ ŭ ă c o m i s i u n e l a s t a r e a l o c u l u ĭ. Dară, Căpitănatul din Cernăuţĭ s'a mărginitŭ numaĭ la aceea, de a chĭămatŭ familiele celor-ce aŭ făcutŭ notificările de trecere, ca să constăteḑe în procesŭ-verbalŭ, de voĭescŭ să părăsască biserica gr. orient. din c o n v i n g e r e a r e l e g i o a s ă.

Resultatul acestor întrebărĭ şi rĕspunsurĭ nu-ĭ încă cunoscutŭ, pentru-că notificările prescrise de legea înterconfesională din 25 Maĭŭ 1868 încă nu aŭ urmatŭ; atâta resultă însă din toate, câte aŭ străbătutŭ în publicitate, că mişcarea deplorabilă în comuna parochială ortodocsă din Răraneea nu este numaĭ confesională, ci într'una şí socială, naţională, ba chĭarŭ şí politică.

În „Telegraful Românŭ“ din Sibiiŭ se găsescŭ următoariele:
Nu potŭ să nu reflectedŭ la unŭ principiu economicŭ alŭ d-luĭ Aurelianŭ, că ádecă noĭ, generaţiunea presentă, consumămŭ maĭ multŭ ca cea trecută, prin urmare, că trebue să şí producemŭ maĭ multŭ.

Dacă stă acestŭ principiu, atunci în-dată-ce pretensiunile noastre sûntŭ maĭ marĭ, trebue să ne grijimŭ, ca vice-versa şí noĭ să-ĭ dămŭ poporuluĭ în schimbŭ maĭ multŭ, decâtŭ aŭ datŭ antemergĕtoriĭ noştri.

Dară preoţimea noastră numaĭ la partea cea dintâiŭ a acsiomeĭ cugetă, eară la a doaŭa prea puţinŭ, aşá, că poporul vine la convingerea, că prestăţiunile luĭ nu staŭ nicĭ într'unŭ rĕportŭ cu prestăţiunile parochuluĭ, şi venitŭ ŭă-dată la aceasta convingerea, rea soarte o asceaptă pe preoţimea noastră. Abstragemŭ dela aceea, că în decursul serviţuluĭ divinŭ mulţĭ preoţĭ se grăbescŭ să gătească, pênă aĭ bate în palme, fără picŭ de pietate, ca apoĭ să-şĭ vadă de alte trebĭ ertate şi neertate Dumineca. Ceĭ maĭ mulţĭ dintre ceĭ tineri chĭarŭ nu maĭ dau pe la scoală, ca şí cândŭ scoala ar fi unŭ locŭ molipsitŭ de morburĭ epidemice, nu li-ĭ aminte să-şĭ susţină autoritatea nicĭ prin purtare, nicĭ prin esteriorŭ, decum prin fapte demne de imitatŭ.

Ba maĭ multŭ, ŭă samă de preoţĭ se ocupă cu totŭ felĭul de lucrurĭ, numaĭ cu cele-ce ar trebuí, nu, de unde, în locŭ de stimă, seceră dispreţŭ şi batjocură în cariera lor. A-ḑĭ poporul nostru bagă în samă numaĭ faptele, purtarea coreasă şi inima nobilă.

Câţĭ preoţĭ nu-sŭ, că nicĭ tagma nu şĭ-o bagă în samă: ci sûntŭ ŭă adevĕrată ruşine pentru colegiĭ lor maĭ de respectatŭ.

În multe case preoţescĭ nu daĭ de pană, negreală, orĭ hârtiă, decum de cărţĭ: de ŭă masă de scrisŭ, de vr'unŭ ḑiarŭ, ferit'-a Dumneḑeŭ, ba sûntŭ şí de aceĭa, că lĭ-ar plăceá să încaseḑe banĭ din fondul bisericeĭ pentru foaĭe, dară nu ca să o prenumere, ci să bage baniĭ în buḑumarĭŭ.

Daĭ apoĭ în astŭ-felĭŭ de comune de unŭ mireanŭ maĭ înteligentŭ şi-lŭ întrebĭ: bine, de-ce nu îngrijiţĭ maĭ bine de scoală, de biserică şi de ce nu puneţĭ basă la unŭ fondŭ parochialŭ orĭ scolarĭŭ? şi rĕspunsul este: pênă o fi pĕcătosul acesta de preotŭ, nu putemŭ face nimica, căcĭ nu se intereseaḑă de nimicŭ, câtŭ e lumea, nu e treaḑŭ la minte, şi e ŭă adevĕrată ruină pentru noĭ şi pentru copiiĭ noştri.

Încercĭ a nu-ĭ dá dreptŭ, a-lŭ combate, dară cum daĭ de preotŭ, de casa luĭ, de manierele luĭ, de manipulăţiunile luĭ, trebue să te

convingĭ, că judecata mireanuluĭ a fostŭ âncă prea blândă faţă cu aşá unŭ omŭ, în adevĕrŭ decăḑutŭ moralicesce, maĭ rĕu ca celŭ din urmă omŭ din satŭ, şi din care s'a stînsŭ orĭ-ce ambiţiune nobilă.

Cu astŭ-felĭŭ de oamenĭ şi pentru astŭ-felĭŭ de oamenĭ e greŭ de făcutŭ trebĭ şi isprăvĭ şi încâtŭ am şí eu esperienţele mele, nu e micŭ númĕrul acestor nefericiţĭ.

E dĕtoria colegilor lor să-ĭ pună la cale, să-ĭ mustre chĭarŭ şi cu deosebire e dĕtoria protopresviteruluĭ, ca să nu sufere astŭ-felĭŭ de oamenĭ — dar dacă din nenorocire şi şeful tractatuluĭ ar avé ŭă porţiune bună din însuşirile subalternuluĭ sĕu, atuncĭ cu greu e de îndreptatŭ soartea preoţimiĭ, care, orĭ cum o vom luá, e tristă şi rea, dar în mânele lor este pusă, ca să o îmbunĕtăţască, ca să devină altŭ-felĭŭ. A-ḑĭ e rĕu, cum e în multe părţi, mâne, poĭmâne are să fiă şí maĭ rĕu, căcĭ poporul începe a nu maĭ pune nicĭ unŭ preţŭ pe vorbele preotuluĭ, dacă ele nu sûntŭ urmate de fapte onorabile.

Într'unŭ articulŭ întitulatŭ: Cum se ne ajutămŭ noĭ? scrie »Gazeta Transilvanieĭ«: »Orĭ cine a avutŭ ocasiune se petreacă în mijloculŭ poporuluĭ nostru, s'a pututŭ convinge, că una din cele maĭ însĕmnate cause, carĭ îlŭ înstrăineaḑă pe elŭ de conducĕtoriĭ sĕĭ bisericescĭ, este împregĭurarea, că poporul nu simte, nu este celŭ puţinŭ în modŭ directŭ înfluinţatŭ de bine-facerile lor, aşá că în multe caḑurĭ poporul îĭ consideră pe conducĕtoriĭ sĕĭ bisericescĭ ca pe ŭă povară împusă şi prea grea de purtatŭ pentru elŭ.

De aci provinŭ ŭă mulţime de scăderĭ. Preotulŭ nu se maĭ bucură de simpatia, de încrederea şi ascultarea poporuluĭ, învĕţăturele luĭ bune, sfaturile luĭ părintescĭ sûntŭ considerate numaĭ ca nisce obiceĭurĭ sárbede, dictate de natura oficĭuluĭ, ce-lŭ poartă.

Nicĭ nu e mirare. Ce-ĭ folosescŭ poporuluĭ cuvintele, dacă-ĭ lipsescŭ faptele! Banĭ să-ĭ daĭ, cândŭ te boteḑĭ, banĭ, cândŭ te cununĭ, banĭ, cândŭ morĭ, banĭ de câte orĭ îţĭ întră în casă. Nicĭ-ŭă-dată însă preotul la poporŭ, ci totŭ-dea-una poporul să dee la preotŭ!

Eată cum simte poporul!

Ce-ĭ dreptŭ, aceste împresiunĭ ale poporuluĭ sûntŭ false şi foarte nedrepte faţă cu preoţiĭ sĕĭ, căcĭ vorba ceea: »Cine muncesce la altarĭŭ, dela altarĭŭ trebue să trăĭească.« Dar nu numaĭ că sûntŭ false, ci sûntŭ şí foarte periculoase, căcĭ asemenea împresiunĭ daŭ nascere la relaţiunĭ vitrege între preotŭ şi poporŭ, ear aceste relaţiunĭ paralisaḑă

toată bunăvoinţa, totŭ ḑelulŭ şi toată activitatea păstorală a preotuluĭ, aşa că poporul nostru în asemenea caḑurĭ rĕmâne de faptŭ fără conducĕtorĭ.

Nu se poate însă negá, că pe câtŭ de false şi periculoase sûntŭ amintitele împresiunĭ, chĭarŭ pe atâtŭ sûntŭ şí de naturale, căcĭ astă-ḑĭ nicĭ poporul nostru nu se mulţămesce cu vorbe, ci asceaptă f a p t e; vorbe frumoase auḑit'-a elŭ destule, dar pentru acea totŭ din rĕu în maĭ rĕu a datŭ. Astă-ḑĭ vorbescŭ faptele; şi dacă faptele preotuluĭ sûntŭ desavantagĭoase pentru elŭ, zadarnice 'ĭ sûntŭ îndemnurile, zadarnice sfaturile bune, zadarnice chĭarŭ frumoasele luĭ cuvinte rostite de pe catedră.

Cu totul altŭ-felĭŭ ar simţí poporul, altŭ-felĭŭ ar fi roadele nisuinţeĭ celor-ce stau în fruntea poporuluĭ, dacă eĭ ar cercá să pună în praxă astŭ-felĭŭ de mijloace, prin carĭ nu numaĭ eĭ în de eĭ s'ar puté ajutorá, ci ar puté înfluinţá în modŭ directŭ şí asupra credincĭoşilor lor cu bine-facerile lor, câştigându-le prin aceasta încrederea şi bună-voinţa.

În direcţiunea aceasta s'ar lucrá cu bunŭ şi sigurŭ efectŭ, dacă şí conducĕtoriĭ bisericescĭ şi civilĭ aĭ poporuluĭ nostru s'ar constituí în aşá ḑisele *comitete de ajutorare.* Aceste comitete să adune banĭ, dacă n'aŭ, eară dacă aŭ - – cum sûntŭ de esemplu capitalele multor bisericĭ, scolĭ etc., carĭ adese-orĭ se evalueaḑă l'a miĭ de florinĭ — să nu lase banĭĭ pe la deosebite băncĭ orĭ în altŭ locŭ depuşĭ în massă spre fructificare, unde, ce-ĭ dreptŭ, se administreaḑă cu maĭ puţină osteneală şi cu maĭ puţină bataĭă de capŭ, dar aducŭ şí maĭ puţinŭ f o l o s ŭ, ci numitele comitete de ajutorare să ea banĭĭ, să-ĭ administreḑe ele spre folosul poporuluĭ şi cu maĭ mare dobêndă.

Aşá de esêmplu, cândŭ esecutorul ar fi să vêndă pe unŭ preţŭ de batjocură pământul unuĭ ţĕranŭ, Comitetul să întrevină cu ajutorĭul sĕu, să rescumpere pământul cu acela-şŭ preţŭ, dar nu pentru ca să-lŭ despoaĭe pre proprietarĭu, ci pentru-ca să-'lŭ ajutore. Pământul să i-lŭ lase spre folosinţă şí maĭ departe, pretinḑêndŭ numaĭ interesele capitaluluĭ, pênă atuncĭ, pênă cândŭ proprietarĭul şi-lŭ va puté rĕscumpĕrá. Dacă însă în anumitŭ timpŭ pământul nu se rĕscumpĕră, elŭ rĕmâne în proprietatea fondului comunŭ, şi comitetul îlŭ poate vinde altuĭ Românŭ, dară totŭ numaĭ la Românŭ, şi cu asta ocasiune comitetul ar puté, fără de pĕcatŭ, să-şĭ tragă unŭ percentŭ de treĭ orĭ maĭ mare şi totu-şĭ pământul să-lŭ vêndă cu preţŭ moderatŭ.

Totŭ asemenea ar fi de a se face şí atuncĭ, cândŭ unŭ ţĕranŭ, harnicŭ şi de bune sperânţe, ar voí să-şĭ cumpere ŭă realitate, dară nu-ĭ ajungŭ baniĭ. Comitetul suplinesce restul banilor, îşĭ reservă dreptul de proprietate asupra realităţiĭ, concede însă cumpĕrătorĭuluĭ să folosască proprietatea pênă atuncĭ, pênă cândŭ va puté înapoĭá baniĭ împrumutaţĭ, avêndŭ a plătí numaĭ interesele. La caḑŭ dacă cumpĕrătorĭul n'ar fi în stare în timpul hotărîtŭ să înapoĭeḑe baniĭ, realitatea rĕmâne în proprietatea fonduluĭ, care la timpul sĕu poate s'o vêndă cu preţŭ, poate îndoitŭ.

Prin astŭ-felĭŭ de procedere de ŭă parte s'ar asigurá şi ar cresce la noĭ proprietăţile de pămêntŭ, s'ar ajutorá poporul în modŭ foarte simţitorĭŭ, eară de altă parte capitalele bisericelor, respective ale fonduluĭ astŭ-felĭŭ administratŭ, ar cresce multŭ maĭ răpede şi interesele lor s'ar puté întrebuinţá pentru cultura şi luminarea poporuluĭ.

Veḑĭ bine, la noĭ astŭ-felĭŭ de fapte maĭ vêrtosŭ numaĭ dela protopopĭ, preoţĭ şi învĕţătorĭ s'ar puté asceptá. Aceasta le-ar causá osteneală şi perdere de timpŭ, dară fiă siguri, că dacă şĭ-ar trage câtŭ de grase percente pentru timpul astŭ-felĭŭ petrecutŭ, poporul nu se va plânge pe dînşiĭ, căcĭ vrednicŭ este muncitorĭul de plata sa. Astŭ-felĭŭ ar resultá dară al treĭlea folosŭ: ajutorarea bunăstăriĭ materiale a cleruluĭ, care âncă este unŭ postulatŭ din punctŭ de vedere naţionalŭ. Unde este însă ĭubirea şi încrederea, ce şĭ-ar câştigá-o asemenea preoţĭ înaintea poporuluĭ lor, şi prin care li-s'ar asigurá efectul cuvêntuluĭ şi vieaţa li-s'ar face maĭ uşoară şi maĭ plină de mângăĭărĭ?!«

În urma unuĭ conclusŭ alŭ comitetuluĭ congresuluĭ naţionalŭ bisericescŭ alŭ Serbilor din 11 Decemvre 1885 fu însărcinatŭ Paulŭ de Ieremicĭu cu esaminarea bugetuluĭ mônăstirilor ortodocse sêrbescĭ din Mitropolia Cărloviţuluĭ. Dl. de Ieremicĭu şĭ-a făcutŭ rĕportul. Mônăstirile sêrbescĭ în Ungaria şi Croaţia sûntŭ: Velica, Remeta, Cruşedolŭ, Grgetegŭ, Chopovo, Privina Glava, Beocinŭ, Remetica, Racovaţŭ, Fenecŭ, Ovachoviţa, Pacra, Lepavina, Gomiria, Grabovaţŭ, Boghĭanĭ, Covilĭ, Voiloviţa, Mesicĭu, Bezdinŭ, Ilatica, Baḑiaşŭ, S. Diuradi. Aceste mônăstirĭ poşedŭ 35.229 jugere 1311□° de pămêntŭ. Venitul curatŭ de jugŭ e 5 fl 84½ cr. v. a. orĭ peste totŭ 205.809 fl. 69 cr. v. a. Asupra speselor maĭ-că nu esistă evedinţă. Mônăstirea Cruşedolŭ are pe anŭ venitŭ curatŭ de 33.000 fl., eară acoló trăĭescŭ numaĭ doĭ călugĕrĭ.

Veniturile și spesele fondului religionariu ort. or. din Bucovina sûntŭ specificate pentru anul 1888 cu 706.900 fl. Pentru trebuinţele cultului s'aŭ destinatŭ 419.800 fl., pentru învĕţămêntŭ 123.300 fl. pentru spese generale 51.250 fl., pentru pensiuni 59.300 fl., la căpitalul neatacabilŭ s'aŭ adausŭ 53.250 fl. Ear' veniturile fondului sûntŭ următoarĭele: din interese active 278.000 fl., din domenii şi realităţi 421.000 fl., din banii scoalei 4411 fl., de pe vêndarea cărţilor 300 fl. şi 2215 fl. din felĭurite venituri.

Unŭ esemplu demnŭ de urmatŭ. Dl. Georgĭu Goĭanŭ, primarĭŭ comunalŭ din Costîna, înţelegêndu-se anul trecutŭ cu parochul localŭ, dl. I. Mandacevschi, şi cu bĕtrânii satului, a opritŭ **hramul**, punêndŭ străji şi gendarmi pe la întrări, ca să nu lase pre nici unŭ străinŭ în satŭ. Străjerii şi gendarmii, înţelegêndu-şĭ bine misiunea. pre toţi, câţi voiaŭ să-i înşele, spunêndu-li, că nu vinŭ la hramŭ, ci se ducŭ la Suceavă, îi petrecură frumuşelŭ prin mijlocul satului, pênă ce-i scoaseră de ceea-l'altă parte de satŭ afară. In chipul acesta, după propria mărturisire a Costînenilor, li rĕmaseră ca la vr'ŭă 6000 fl. în pungă; şi într'acestŭ chipŭ lĭ-ar rĕmânĕ şi credincioşilor noştri din 200 de sate 200.000 fl. în totŭ anul, eară sĕrăcia, sub care gemŭ acum, ar perí cu timpul dintre dînşii.

Eacă unŭ esêmplu vrednicŭ de laudă şi demnŭ de urmatŭ! Se cade să spunemŭ în lauda Costînenilor şí aceea, că în Costîna sûntŭ treĭ covăcie şi doaŭĕ dughene românescĭ.

N'ar fi bine de imitatŭ? În anul 1885 a începutŭ parochul din Frătăuţul-nou, păr. Iraclĭu Porumbescu, a pune fundămêntŭ la unŭ fondŭ de ajutoratŭ copiĭ nevoieşĭ dela scoala poporală de locŭ. Spre acestŭ scopŭ a hotărîtŭ Sânţia Sa ŭă despărţitură a lădiĭ disculuĭ; a întrodusŭ, că la înmormêntărĭ să se pună în acea ladă câte 4 cr., dela nunţi câte 20—40 cr., apoĭ şí banii, câţĭ încurgŭ la cetirea acatistelor; ear' la împărţirea anaforeĭ punŭ, carĭ voiescŭ din ceĭ de faţă câte 1 cr. într'unŭ talgerŭ aşĕdatŭ anume spre acestŭ scopŭ; toţĭ banii aceştĭ se punŭ apoĭ imediatŭ în lada respectivă. — Cândŭ aŭ fostŭ adunaţi 5 fl., atuncĭ s'aŭ luatŭ din ladă şi s'aŭ datŭ cu dobândă. Într'acestŭ chipŭ a crescutŭ acestŭ fondŭ pênă'ntr'alŭ 11 Decemvre 1887 la quota de 68 fl. 20. cr.

În luna Decemvre 1887 s'aŭ cumpĕratŭ din aceştĭ banĭ 12 pĕrechĭ de cĭorapĭ de sumanŭ, 10 pĕrechĭ de opincĭ, pănură de 8 spigniţe şi 7 tulpănele cu preţŭ preste totŭ de 17 fl. 78 cr. Toate lucrurile acestea au fostŭ împărţite între frequentanţiĭ ceĭ maĭ nevoieşĭ aĭ scoaleĭ, urmându-se totŭ aşá şí cu 3 rônduri de schimburĭ bărbătescĭ şi cu 4 mâneşterguri, date totŭ de dl. parochŭ din partea sa; pentru care darŭ preste totŭ, precum şí pentru celŭ din urmă îĭ esprimă Direcţiunea scoaleĭ mulţămită în numele copiilor împărtăşiţĭ.

Insciinţare.

Prima însoţire de avansŭ şi pĕstrare în Gurahumoruluĭ a avutŭ în anul 1886 102 părtaşĭ cu 218 părţĭ; în anul 1887 a intratŭ 1 părtaşŭ cu 1 parte; 3 părtaşĭ au eşitŭ cu 21 de părţi, 3 sûntŭ morţĭ cu 11 părţĭ, 4 au cedatŭ 5 părţĭ ale lor altor 2 părtaşĭ; deci au rĕmasŭ cu finea anuluĭ 1887 93 de părtaşĭ cu 187 de părţĭ şi dintr'aceştia au revocatŭ 3 părtaşĭ 13 părţĭ.

La adunarea generală ordinarĭă ţinută în 2 (14) Marte 1888 s'a primitŭ următorĭul rĕportŭ şi s'a datŭ funcţionarilor absolutorĭul.

Spesele de 292 fl. 30 cr. s'au făcutŭ pentru: dărĭ nemijlocite 3 fl., porto postalŭ 18 fl. 81 cr., utensiliĭ de scrisŭ 3 fl. 93 cr., birŭ 4 fl. 35 cr., curierĭuluĭ postalŭ 3 fl. 60 cr., spese pentru registrarea presidiuluĭ 3 fl., inserate 11 fl. 70 cr., lemne de focŭ 5 fl. 85 cr., tipărituri 3 fl. 6 cr., remunerăcĭunĭ 230 fl.

Inchĭăĭarea conturilor					Bilanţul				Contul de câştig şi perdere			
CONTI	Primirĭ		Dărĭ		Pasiva		Activa		Prim.		Dărĭ	
	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr.	fl.	cr	fl.	cr
Depunerĭ de afacere . .	10337	58	1701	52	8636	06	—	—	—	—	—	—
Depunerĭ de păstrare . .	1222	40	403	74	818	66	—	—	—	—	—	
Avanse	3387	79	13031	18½	—	—	9643	39½	—	—	—	—
Camete	843	02	43	55	—	—	—	—	843	02	43	55
Spese	—	—	292	30	—	—	—	—	—	—	292	30
Dividende de 5% . . .	480	14	480	14	497	48	—	—	—	—	497	48
Fondul de reservă . . .	1158	33½	—	—	1168	02½	—	—	—	—	9	69
Inventarĭŭ	66	92	731	82	—	—	664	90	—	—	—	—
Saldo	55	82	867	75	—	—	811	93	—	—	—	—
Suma . .	17552	00½	17552	00½	11120	22½	11120	22½	843	02	843	02

Simionŭ Cobilanschi. **Gavril Paşcovicĭŭ.**

Noĭ am amintitŭ adese-orĭ, că însoţirĭ bănescĭ de acestea ni-ar trebuí în fiă-care Căpitănatŭ, spre a ni rădicá poporul din miseria şi sĕracia, în care a căḑutŭ. Păr. Simionŭ Cobilanschi a începutŭ cu puţinŭ şi într'unŭ timpŭ, cândŭ la noĭ nu erá âncă simţŭ pentru astŭfelĭŭ de întreprinderĭ. Lumea e maĭ familiarisată acum cu tindinţele de rădicarea poporuluĭ, decĭ şi cu mijloacele de rădicare, între carĭ se número şi înstitutele bănescĭ

Facă decĭ Domnul, ca de acum într'unŭ anŭ să avemŭ a împărtăşí dărĭ de samă de acestea din toate Căpitănatele ţereĭ noastre!

Redactorĭŭ primarĭŭ responsabilŭ:
Protopresviterul
Artemiŭ Berarĭŭ.

Redactorĭŭ alŭ doile pentru textul slav.-rusescŭ.
Profesorĭŭ de cântarea corală
Isidorŭ Vorobchievicĭ.

Administrătorĭŭ şi editorĭŭ: Archipresviterul catedral
Georgiŭ de Reus.

Tipografia archiepiscopală, Cernăuţi. — Staţiunea telefonică Nr. 47.

CANDELA.

Foaiă bisericească-literară.

Apare ŭă-dată pe lună.

Nr. 5. Cernăuți, 1. Maiŭ 1888. **Anul VII.**

PSICHOLOGIA

in insemnătatea eĭ pentru desceptarea, cultivarea și inaintarea vieței religioase.

(Urmare.)

III. NĂSUIRE.

Ca desvoltarea elemêntuluĭ simţitorĭŭ alŭ activităţiĭ sufletuluĭ aşá şí desvoltarea elemêntuluĭ năsuitorĭŭ stă în strînsă legătură cu desvoltarea elemêntuluĭ cugetătorĭŭ seaŭ intelectualŭ. Irităţiunile cele dintâĭŭ, carĭ se facŭ asupra spirituluĭ, provinŭ din afară, dela trupul luĭ. Acesta este din măteriă, decĭ este supusŭ tuturor legilor măterieĭ, precum: legilor grăvităţiĭ, măgnetismuluĭ, electricităţiĭ, căldureĭ, friguluĭ etc. Trupul maĭ este unŭ corpŭ organicŭ, este aşá-dară supusŭ şí tuturor legilor corpurilor organice. Ca atare are elŭ unŭ felĭŭ de simţire neconsciută, de plăcere şi de neplăcere neconsciută, de năsuire neconsciută, cum observămŭ la plânte. Copilul simţesce foame, fără să fiă consciutŭ de această, căcĭ foamea este unŭ procesŭ fisiologicŭ. Spre a-şĭ stêmpĕrá foamea, copilul suge la orĭ-ce obĭeptŭ, ce-lŭ cápĕtă la gură. Copilul o face aceasta, fără să fiă consciutŭ; şi aice află locŭ unŭ procesŭ fisiologicŭ. Dacă copilul simţesce durere, strigă, eară-şĭ fără să fiă consciutŭ. Şi într'acestŭ caḑŭ avemŭ de lucru cu unŭ procesŭ fisiologicŭ.

Năsuirea, care nu se basaḑă pe consciinţă, ci este unŭ productŭ alŭ proceselor fisiologice, o numimŭ instinctŭ.

Cu timpŭ copilul devine consciutŭ de obĭepte, carĭ îĭ sûntŭ pe împregĭurŭ. Copilul cunoasce dintre dênsele, carĭ îĭ facŭ bine, carĭ îĭ placŭ, dară copilul âncă nu dispune de puterea asupra trupuluĭ, spre a-şĭ puté direge instinctele. Copilul scie numaĭ, ce-ĭ lipsesce trupuluĭ, elŭ scie, că este flămêndŭ, că-ĭ este sete, că-ĭ este frigŭ, că-'lŭ doare. Copilul caută a se disbărá de starea aceasta neplăcută, a o depărtá. Năsuirea, la care copilul este consciutŭ, se numesce poftă. În stadiul acesta stă copilul âncă cu totul sub stăpânirea presêntuluĭ. La năsuinţele sale copilul nu se decide nicĭ după esperinţa sa, nicĭ după recugetarea urmărilor fapteĭ sale, copilul se lasă numaĭ după împulsul momêntuluĭ. Dară cândŭ începe copilul a judecá şi a închĭăĭá, începe într'una a se şí emancipá de stăpânirea momêntuluĭ, începe la năsuinţele sale a se decide după esperinţă seaŭ prin recugetarea urmărilor. Năsuirea, la care omul este consciutŭ de urma năsuinţelor sale, şi la care năsuire urmeadă motivelor minţiĭ, o numimŭ voĭă în însĕmnare rĕstrînsă. [1])

Cu idee maĭ înalte se înfăţişadă la copilŭ şí simţiminte maĭ înalte, maĭ nobile şi aceste îlŭ facŭ pre copilŭ a năsuí după maĭ înalte, după maĭ nobile.

Fiă-care voire este condiţionată prin idea plăceriĭ seaŭ neplăceriĭ. Simţimintele desceaptă năsuinţe. Năsuirea îşĭ află sfêrşitul în ajungerea ţinteĭ ádecă orĭ în vorbă orĭ în faptă.

Precum plântele se întindŭ spre lumină şi se întorcŭ dela întunericŭ, aşá se întoarce şí sufletul omenescŭ dela cele-ce îĭ displacŭ, şi năsuĭesce după cele-ce-ĭ placŭ; la începutŭ făcênd'-o aceasta numaĭ cu privire la obĭeptele simţuale, dară cu timpŭ şí cu privire la obĭeptele spirituale. Voĭa apare aşá-dară ca prourmarea, ca sfêrşitul simţimintelor, ca unŭ trunchĭŭ, a căruĭa rădĕcină este simţimêntul. Şi fiindŭ-că simţimintele atêrnă dela idee, apoĭ atârnă şí voĭa prin sim-

---

[1]) Volkmann l. c. p. 459: „Alles Wollen schliesst ein Denken in sich... Mit Beziehung darauf kann man in der Entwicklungsgeschichte des Wollens drei Perioden unterscheiden: die Besinnung, die Erwägung und die Entschliessung."

Höffding l. c. p. 123: „Im engern Sinne, als das Vermögen unter verschiedenen gegebenen Möglichkeiten zu wählen, ist der Wille nur das Ergebnis einer seelischen Entwicklung nicht ursprünglich mitwirkend. Nehmen wir aber den Willen im weitern Sinne als alle durch Gefühle und Erkenntnis bestimmte Thätigkeit, so lässt sich sagen, dass das ganze Bewusstseinsleben in dem Willen als seinem vollsten Ausdruck gesammelt ist."

p. 397: „Eigentliches Wollen ist durch die Vorstelungen vom Zweck der Handlung und von den Mitteln, die zu dessen Verwirklichung führen, und durch ein lebhaftes Gefühl vom Werth des Zweckes psychologisch charakterisiert."

ţiminte dela idee. Elemêntul intelectualŭ aşá-dară stă în fruntea elemintelor activităţiĭ sufletescĭ. Aşá învĕţá filosofiiĭ grecescĭ, aşá şí părinţiĭ grecescĭ.

Sântul Agustinŭ însă a pusŭ voĭa în fruntea elemintelor activităţiĭ sufletescĭ, elŭ îĭ ascriá voĭeĭ primatul. Luĭ Augustinŭ ĭ-aŭ urmatŭ Duns Scotus, Descartes şi mulţĭ alţĭ. [1]) Mintea o privĭá Augustinŭ numaĭ ca ŭă lumină, care ni face cu putinţă, de a cunoasce obĭeptele, carĭ ne încungĭură. Voĭa, ḑiceá elŭ, este puterea, care dintre obĭeptele, ce ni-sŭ arĕtate noaŭĕ prin minte, îşĭ alege unul seaŭ altul. Voĭa, afirmá elŭ, are ŭă înrîurinţă şí asupra cunoscinţeĭ. Inţeleginţa, îĭ dreptŭ, că ni face cu putinţa să observămŭ obĭeptele, dară îmbinarea şí desbinarea ideelor se face numaĭ cu ajutorĭul voĭeĭ. Prin urmare voĭa produce mişcarea, a cărĭĭ resultate sûntŭ judecăţile, conclusiunile, conceputele. Voĭa, susţineá Augustinŭ, poroncesce minţiĭ, să cúgete într'ŭă direpcĭune anumită, să caute mijloace, carĭ sûntŭ de trebuinţă spre ajungerea unuĭ scopŭ, să caute arguminte, carĭ sûnt de trebuinţă, spre a demustrá ce-vá. Nicĭ una din activităţile spirituale nu stă pe atâta în puterea noastră ca voĭa. [2]) Voĭa poate să-şĭ refuse consimţimêntul la unŭ bine recunoscutŭ de minte, şi poate să o provoace a cercetá împregĭurările de noŭ, şi resultatul cercetăriĭ poate să fiă altul decâtŭ celŭ-ce s'a câştigatŭ maĭ 'nainte. Voĭa, şi nu mintea stăpânesce funcţiunile sufletuluĭ omenescŭ; voĭa este suveranul, căruĭa mintea trebue să-ĭ stee spre dispusĕcĭune; deplinităţilor virtuţiĭ imperative li-se cuvine aşá-dară preferinţa faţă cu virtutea intelectuală; dragostea are preferinţa faţă cu înţĕlepcĭunea. [3])

Spre a uşurá înţĕlegerea acestor afirmaţiumĭ ale luĭ Augustinŭ şi ale partisanilor luĭ, trebue să observămŭ, că Augustinŭ şi partisaniĭ luĭ nu deosebĭáŭ treĭ, ci numaĭ doaŭĕ făcultăţĭ ale spirituluĭ, ádecă făcultatea, de a cugetá, şi făcultatea, de a voí. Dragostea, ura etc., carĭ le numimŭ în ḑiŭa de a-ḑĭ simţiminte, eĭ le numĕrá la năsuinţe, la făcultatea, de a voí.

Îĭ dreptŭ, ḑicŭ ceĭ-ce sûntŭ în contra acesteĭ socotinţe a luĭ Augustinŭ, că nicĭ una din făcultăţile spirituluĭ nostru nu ni stă aşá spre dispusĕcĭune ca făcultatea, de a voí. Cine nu scie, câtŭ de grĕu-ĭ a înrîurí asupra simţimintelor, aceste, se ḑice, nu suferŭ, ca să li-se po-

---

[1]) Dr. Wilhelm Kahl, Die Lehre vom Primat des Willens bei Augustin, Duns Scotus und Descartes. Strassburg 1886 p. 3 und 15. — [2]) Kahl l. c. — [3]) Wilhelm v. Auvergne la Kahl l. c. p. 61.

roncească. Cine nu scie maĭ departe, că nicĭ mintea nu poate împliní totŭ-dea-una poronca noastră. A-dese-orĭ ne ostenimŭ şi ne nĕcăjimŭ multŭ, ca să pricepemŭ ce-vá, dară înʒĕdarŭ. În privinţa făcultăţiĭ, de a voí însă, celŭ puţinŭ ni-se pare, că nu sûntemŭ rĕstrînşĭ nicĭ decum.

Îĭ dreptŭ maĭ departe, că dacă voĭa ar fi determinată prin activitatea întelectuală a sufletuluĭ, n'am fi aceea-ce sûntemŭ. Noĭ am fi maşine, noĭ am fi ca plântele, carĭ se întindŭ spre lumină, căcĭ nu potŭ altmintrele, căcĭ trebue să facă aşá. Voĭa cea liberă îĭ împune făptureĭ dumneʒĕiescĭ coroana, de-abĭá prin voĭa liberă am devenitŭ noĭ şí rĕspunʒĕtorĭ pentru faptele noastre. Din acestŭ puntŭ de vedere sântul Augustinŭ puteá cu totŭ dreptul între făcultăţile spirituale să-ĭ ascrie voĭeĭ primatul.

Însă pe de alta parte, ʒicŭ contrariĭ învĕţătureĭ luĭ Augustinŭ, pe lângă toate preferinţele voĭeĭ trebue să recunoascemŭ, cum-că voĭa omuluĭ nu este absolutŭ liberă. Libertatea voĭeĭ se estinde numaĭ la alegerea între obĭeptele, carĭ i-le a arĕtatŭ voĭeĭ mintea. A năsuí după ceea-ce nu cunoascemŭ, nu sûntemŭ în stare, aceasta putere nu o are voĭa noastră. E dreptŭ, omul are puterea, de a-ĭ dá cugetăriĭ ŭă direpcĭune anumită, dară aceasta putere se pare numaĭ, că nu atêrnă dela ŭă ideă. De a căutá ce-vá necunoscutŭ, nu maĭ este cu putinţă, pentru-că voĭa mânecă dela ce-vá cunoscutŭ, pentru-că mintea dela celŭ cunoscutŭ a închĭăĭatŭ, că trebue să fiă şí unŭ analogŭ necunoscutŭ.

Din toate aceste vedemŭ, cum-că între activitatea întelectuală şi între cea năsuitoarĭă a sufletuluĭ nostru esistă ŭă reciprocitate; [1]) însă câtŭ de întrebarea, care activitate a sufletuluĭ este maĭ de preferinţă, căriĭa i-se cuvine primatul, apoĭ numaĭ atâta resultă cu siguritate, că fiă-care dintr'aceste treĭ făcultăţĭ este câte unŭ darŭ nepreţuitŭ de ale luĭ Dumneʒeŭ, că la care ne întoarcemŭ şi o esaminămŭ maĭ aproape, aceea ni-se pare maĭ de preferinţă, că făcultăţile aceste sûntŭ nisce icoane de ale însuşietăţilor luĭ Dumneʒeŭ, că atâtŭ făcultatea întelectuală,

---

[1]) Höffding l. c. p. 391: „Man kann in der Psychologie, je nach dem Gesichtspunkte, den Willen als die primitivste oder als die am meisten zusammengesetzte und abgeleitete seelische Ausserung darstellen.“ p. 426: „Nie ist der Wille etwas Abgeschlossenes. Es ist unmöglich, einen Punkt nachzuweisen, wo die Empfänglichkeit, die Passivität völlig der Activität wiche oder umgekehrt. Kein psychologisches Dissectionsmesser wird eine Linie treffen können, welche die anziehende Macht der Phantasie und des Gefühls von der willkührlichen Hingebung trennt. Hier ist also kein Ersteres und kein Letzteres, sondern ein Wechsel unendlicher Wechselwirkung im Handeln und Leiden.

câtŭ şí cea simţitoarĭă şi cea năsuitoarĭă sûntŭ mominte caracteristice şi fiinţiale ale unuĭ întregŭ, care îlŭ numimŭ sufletŭ omenescŭ.

Insă după aceasta escursiune asupra învĕţăturei luĭ Augustinŭ în privinţa făculţăţilor sufletescĭ să rĕvenimŭ la măteria noastră.

Voĭa omuluĭ nu este absolutŭ liberă, ea este determinată prin cunoscinţă: »ignoti nulla cupido«, dară voĭa omuluĭ e ralativ liberă, ea poate alege între obĭeptele, carĭ sûntŭ cunoscute cu ajutorĭul minţiĭ. Ca să aplecămŭ făcultatea voĭeĭ, trebue să scimŭ, ce voimŭ. Maĭ 'nainte trebue să ni fiă cunoscute poroncele luĭ Dumneḑeŭ, de-abĭá atuncĭa decide voĭa, de le împlinimŭ seaŭ le negrijimŭ.

Fiindŭ-că omul constă din sufletŭ şi din trupŭ, urmeaḑă, că aflămŭ în noĭ ŭă lege duplă şí în privinţa năsuiriĭ, ádecă a trupuluĭ şi a sufletuluĭ. Năsuirea trupuluĭ este ca a plântelor, ea este ŭă năsuire neconsciută, supusă sîleĭ natureĭ. Năsuirea sufletuluĭ este consciută şi liberă. Cum îĭ staŭ omuluĭ la dispusĕcĭune puterile nătureĭ: gravitatea, măgnetismul, electricitatea, puterea aburelui etc., aşá ĭ-a pusŭ D-ḑeŭ sufletuluĭ omuluĭ spre dispusĕcĭune trupul cu toate puterile luĭ. Sufletul câştigă chĭarŭ puterea asupra înstinctelor trupuluĭ. Aceasta este starea normală, a lucrurilor aşĕḑată de Dumneḑeŭ. Omul represêntă ŭă unitate: sufletul le stăpânesce toate.

Fiindŭ-că sufletul omuluĭ este înḑĕstratŭ cu voĭă liberă, omuluĭ îĭ staŭ în fiă-care caḑŭ specialŭ deschise doaŭĕ căĭ, ádecă a face bine seaŭ a face rĕŭ, a împliní poroncele luĭ Dumneḑeŭ seaŭ a nu le împliní. Dacă omul, folosindu-se de voĭa liberă, se decide într'unŭ caḑŭ specialŭ la cele rele, atuncĭ în caḑul alŭ doĭlea să fiă învinsŭ binele prin rĕŭ îĭ maĭ uşoară, atuncĭ omul se decide maĭ degrabă la rĕŭ. La acestŭ ajutorĭŭ psichologicŭ, care-'lŭ află pofta la rĕvenirea eĭ, vine şí unŭ ajutorĭŭ organicŭ, dacă pofta se basaḑă pe dispusĕcĭunĭ organice, ca la mâniă, la beţiă, la desfrênare etc. Cu câtŭ maĭ a-deseorĭ se rĕpeţesce rĕul, cu atâtŭ maĭ multŭ se înrădĕcineaḑă elŭ, cu atâtŭ maĭ mare devine puterea luĭ. [1])

Prin pĕcatŭ se slăbesce puterea voĭeĭ, omul chĭar îşĭ perde libertatea. Elŭ voĭesce cele bune, dară face cele rele. Elŭ devine robul pĕcatuluĭ. Robia este cu atâtŭ maĭ grea, cu câtŭ, precum s'a ḑis susŭ, află sprijinŭ în trupŭ.

Cu privire la aceasta stare adusă cu pĕcatul ḑice apostolul Pavelŭ în epistola cătră Romanĭ, vorbindŭ în numele firiĭ omenescĭ:

[1]) Waitz l. c. p. 487.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ

»Eară scimŭ, că legea este duchovnicească: eară eŭ sûntŭ trupescŭ, vêndutŭ sub pĕcatŭ. Că ceea-ce facŭ, nu sciŭ: că nu care voĭescŭ eŭ, aceasta o facŭ: ci care o urescŭ, aceea o lucreḑŭ. Eară de facŭ această, care nu o voĭescŭ, laudŭ legea, că este bună. Şi acum nu eŭ o facŭ aceea, ci pĕcatul, care lăcuĭesce întru mine. Că sciŭ, că nu lăcuĭesce în mine, ádecă în trupul meŭ, ce este bunŭ, că a voí se află la mine, eară a face binele nu aflu. Că nu facŭ binele, care-'lŭ voĭescŭ, ci rĕul, care nu-'lŭ voĭescŭ, acela-'lŭ facŭ. Eară de facŭ aceasta, care eŭ nu o voĭescŭ, eacă nu facŭ eŭ aceasta, ci pĕcatul, care lăcuĭesce în mine. Aflu dreptŭ aceea lege mie celuĭ-ce voĭescŭ să facŭ binele, că ce este rĕŭ, la mine se află. Că împreună mĕ veselescŭ cu legea luĭ Dumneḑeŭ după omul celŭ din lăîntru: Eară vĕdŭ alta lege în mădulările mele oştindu-se împrotiva legeĭ minţiĭ mele, şi dându-mĕ pre mine robŭ legiĭ pĕcatuluĭ, care este în mădulările mele.« (Rom. 7, 14—23).

Aceasta putere a pĕcatuluĭ o înfăţişeaḑă şí Seneca, scriindŭ în epistola a 3.: »Quid est hoc, Lucili, quod nos alio tendentes alio trahit, et eo, unde recedere cupimus, repellit? Quid colluctatur cum animo nostro, nec permittit nobis, quidquam velle?« Asemenea şí Ovidŭ Metamorph. VI. 19: »Video meliora proboque, deteriora sequor.«

Din aceasta stare tristă, ḑice apostolul în locul citatŭ, ne poate mântuí numaĭ Dumneḑeŭ prin Isusŭ Christosŭ. [1])

Dacă năsuimŭ la cele bune, dacă cu ajutorĭul luĭ Dumneḑeŭ le plinimŭ, atuncĭ puterea în noĭ la cele bune se întăresce şi cresce, se desvoaltă la noĭ principie, ce ni servescŭ de rădimărĭ, însuşietăţĭ, carĭ le numimŭ virtuţĭ. Dară dacă facemŭ cele rele, întră la noĭ cele contrarĭe. Acum în urma pĕcatuluĭ strămoşescŭ înclinămŭ maĭ multŭ la cele rele, dară înclinarea această, puterea această a pĕcatuluĭ, devine cu atâtŭ maĭ mare, cu câtŭ maĭ a-dese-orĭ se rĕpeţescŭ pĕcatele noastre personale, aşá încâtŭ în urmă se desvoaltă însuşietăţile, carĭ le numimŭ pátime. [2])

---

[1]) Rom. 7, 24. 25. — [2]) Waitz l. c. p. 487; Nahlowsky l. c. p. 263.

Năsuirea împinge la faptă. Cuvintele şi faptele sûntŭ, cum s'a ḑisŭ susŭ, finea, ţinta năsuirilor. Numaĭ în activitate se poate desvoltá voĭa pe deplinŭ şi să se adeverească. Dacă în vieaţa spirituală ne am mărginí numaĭ la cugetare, la simţire şi la voire, dacă acestor activităţĭ spirituale prin fapte nu li am dá realitatea esternă, atuncĭ activitatea spirituală ĭ-ar sĕmĕná unuĭ rîŭ, care se perde în năsipŭ. Nime n'ar învĕţá a âmblá, dacă n'ar cercá a âmblá, nime numaĭ prin teoriă n'ar câştigá desteritatea trebuincĭoasă la scriere, dacă n'ar face eserciţe dese în scriere, nime n'ar puté devení virtuosŭ, dacă nu s'ar îndeletnicí în cele bune.

Din cele ḑise în privinţa voĭeĭ resultă, că asupra voĭeĭ putemŭ înrîurí numaĭ dela punctul începutuluĭ şi dela punctul sfîrşituluĭ eĭ, ádecă orĭ dela fapte, cu carĭ sfîrşesce voĭa, orĭ dela simţiminte, din carĭ isvoresce ea. Dela fapte poate să afle locŭ înrîurinţa întru acestŭ modŭ, că lăsămŭ să treacă voĭa în fapte bune, că aceasta trecere o sprijinimŭ, eară plinirea faptelor rele şi rĕpeţirea lor o împedicămŭ. În aşá unŭ cadŭ faptele cele rele se nimicescŭ chĭarŭ la încolţirea lor, ádecă în cugetânţe, în simţiminte şi în năsuirĭ, ele nicĭ nu vinŭ la lumină.

Fără îndoĭală, înrîurinţa dela fapte asupra voĭeĭ este mare, de efectŭ şi noĭ nu putemŭ renunţá la acestŭ mijlocŭ alŭ crescerii, dară îĭ uşorŭ de înţĕlesŭ, că pe câtu-ĭ de însemnată şi efectuoasă aceasta înrîurinţă, totŭ nu-ĭ nicĭ decum de ajunsŭ. Acestŭ modŭ de înrîurire asupra voĭeĭ aduce cu sine, că omul se feresce de fapte rele, pênă cândŭ se teme de urmările lor cele rele. Dacă nu lăsămŭ, ca voĭa cea rea să devină faptă, atuncĭ împedicămŭ, ca să rĕsară plânta veninoasă, dară lăsămŭ rădĕcina eĭ, din care poate să rĕsară rĕul la prilejul celŭ dintâĭŭ.

Dară cu multŭ maĭ sicură şi maĭ bună cale este aceea, de a grijí, ca să nu se maĭ nască causa năsuiriĭ rele, şi dacă s'a născutŭ, apoĭ să se delăture. Sĕmênţa năsuiriĭ rele este idea rĕuluĭ, cunoscinţa rĕuluĭ. Celŭ maĭ bunŭ mijlocŭ este aşá-dară, de a împedicá cunoscinţa rĕuluĭ. Insă fiindŭ-că oamenilor nu li este cu putinţă nicĭ decum, de a nu cunoasce rĕul, de a nu vedé, de a nu audí nicĭ ŭă-dată nimică rĕŭ, afară dacă, cum ḑice s. apostolŭ Pavelŭ, am eşí din lume, [1]) apoĭ se nasce întrebarea, cum putemŭ noĭ împedicá nascerea causeĭ năsuinţeĭ rele, şi dacă s'a născutŭ, apoĭ cum să o delăturămŭ. Răspunsul ni-'lŭ dă noaŭĕ

[1]) I. Cor. 5, 10.

faptul, că năsuirea atêrnă dela simţiminte, că noĭ voimŭ cele-ce ni placŭ, şi că evităm̆ŭ şi fugimŭ de cele-ce ni displacŭ.[1]) Decĭ dacă voimŭ să esercităm̆ŭ ŭă înrîurinţă bună asupra voĭeĭ, apoĭ trebue să îngrijimŭ, ca să aflăm̆ŭ plăcere numaĭ la cele bune, şi să urîmŭ cele rele. Insă cum-că asupra simţimintelor putemŭ înrîurí numaĭ prin idee, s'a ḑisŭ acum susŭ.

Fiindŭ-că omul e înḑĕstratŭ cu voĭă liberă, nu urmăm̆ŭ orbişŭ simţimêntuluĭ celuĭ dintâĭŭ alŭ plăcerii seaŭ alŭ neplăcerii, ci re-cugetăm̆ŭ maĭ 'nainte şi urmăm̆ŭ a-dese-orĭ nu celor-ce ni placŭ, ci celor-ce ni displacŭ. Intr'aşá unŭ caḑŭ ni-se pare, că simţimêntul n'are nicĭ ŭă înrîurinţă, că noĭ urmăm̆ŭ numaĭ ideeĭ, că prin urmare fapte bune nu sûntŭ unŭ efeptŭ nemijlocitŭ alŭ simţimintelor, ci alŭ ideelor. Insă aceasta se pare numaĭ, că-'ĭ aşá. Dacă a-dese-orĭ nu-ĭ urmăm̆ŭ impresĭunii celeĭ dintâĭŭ a simţimêntuluĭ, apoĭ causa ḑace întru aceea, că cu desvoltarea puterilor spirituale omul învaţă a preţuí lucrurile după văloarea lor, că prin urmare omul preferesce bunurile însĕmnate cele maĭ înalte, celor neînsemnate, că învaţă a deosebí între bunurĭ adevĕrate şi false, şi că omul după aşá ŭă desvoltare spirituală nu se lasă stăpânitŭ maĭ multŭ de momêntŭ.

Din cele ḑise în privinţa activităţiĭ năsuitoarĭe a spiritului re-sultă pentru desceptarea, cultivarea şi înaintarea vieţiĭ religioase ur-mătoarĭa aplecare:

1. Ca voĭa cea rea să nu devină faptă, să ne ferimŭ de totŭ prilejul, ce ar face o una ca aceasta cu putinţă; să ne privighĭăm̆ŭ spre acestŭ scopŭ unĭĭ pre alţiĭ.

2. Să ni fiă aminte, ca numaĭ cele bune să afle plăcere, eară cele rele să descepte totŭ-dea-una neplăcere.

3. Să nu ne mulţămimŭ cu a voí cele bune, ci voĭa cea bună trebuĭe totŭ-dea-una să devină faptă. In realisarea voĭeĭ să ne oprimŭ numaĭ atuncĭ, dacă am cunoscutŭ, că am voitŭ rele. Fapta este co-roana vieţeĭ spirituale. Credinţa, dacă n'are fapte, moartă este întru sine,[2]) Intru Isusŭ Chrîstosŭ folosesce credinţa, care lucreaḑă prin fapte.[3]) Nu totŭ, învaţă Christosŭ, celŭ-ce ḑice mie: Doamne, Doamne! va întrá întru împĕrăţia cerĭurilor, ci celŭ-ce face voĭa tatăluĭ meŭ, carele este în cerĭurĭ.[4])

---

[1]) Höffding l. c. p. 121: Das innige Verhältnis zwischen Gefühl und Willen ist mit der Thatsache gegeben, dass nur ein starkes und lebhaftes Gefühl Motiv des Willens ist. Erkenntnis-Elemente an und für sich führen nicht zur Willensbewegung. — [2]) Iac. 2, 17. — [3]) Gal. 5, 6. — [4]) Mat. 7, 21.

4. Să nu suferimŭ, ca voĭa să se realiseḑe numaĭ pe jumĕtate. Precum din copilăriă se poate cine-vá deprinde, a nu vorbí în propusecĭunĭ întregĭ, ci numaĭ în fragminte, aşá se poate omul deprinde, că maĭ-că nicĭ ŭă-dată nu aduce la capĕtŭ lucrul începutŭ. Deprinderea aceasta la lucrurĭ micĭ trece după aceea şí la plinirea lucrurilor marĭ şi însĕmnate.

5. Unul dintre cele maĭ sigure şi maĭ bune mijloace, spre a înrîurí asupra voĭeĭ şi spre a-'lŭ face pre omŭ, ca să âmble în calea Domnuluĭ, sûntŭ instituţiunile şi datinele. [1])

6. Inrîurinţa cea maĭ puternică asupra voĭeĭ omuluĭ o are esêmplul, maĭ alesŭ alŭ celorŭ maĭ marĭ.

Noĭ am observatŭ vieaţa spirituală în elemintele eĭ. Spre a cunoasce elemintele vieţeĭ spirituale maĭ de aproape, le am adusŭ înaintea spiritulŭĭ nostru unul câte unul, deşí elemintele aceste nu sûntŭ nicĭ ŭă-dată discompuse, ci totŭ-dea-una legate strînsŭ între ŭă-l'altă. Am căutatŭ a arĕtá prin unele esêmple, că cunoscinţa legilor psichologice ni ar uşurá, pe de ŭă parte, a ni câştigá bunurile cerescĭ, eară pe de alta parte, cu atâtŭ maĭ sicurŭ a le împărtăşí şí altor oamenĭ. Aceste îndegetărĭ puţine vor fi de ajunsŭ, spre a cunoasce însĕmnătatea psichologieĭ pentru desceptarea, cultivarea şi înăintarea vieţeĭ religioase, ele vor fi de ajunsŭ, spre a arĕtá, că psichologia pentru fiă-care omŭ e de folosŭ, eară celor-ce li-s'a încredinţatŭ soartea altora, numaĭ decâtŭ de trebuinţă. Cu aceste nu vreŭ să spunŭ, ca aceştĭ de pe urmă să se ocupe cu studiul specialŭ alŭ psichologieĭ, căcĭ altmintrele s'ar abate dela chĭemarea, ce o au, cu aceste am vrutŭ numaĭ să daŭ impulsŭ, ca cunoscinţele psichologice câştigate în decursul studielor să se aplece în vieaţa practică, ca aceste cunoscinţe să se lărgească şi să se adûncească prin acelŭ studiu, care îĭ este cu putinţă fiă-căruĭ omŭ şi care este chĭăĭa înţĕlegerĭĭ vieţeĭ spirituale, vreŭ să ḑicŭ, prin observarea de sine însu-şĭ.

De-abĭá atuncĭ, cândŭ înţĕlegemŭ procesele, carĭ află locŭ în vieaţa noastră spirituală, sûntemŭ în stare, a înţĕlege procesele, ce se petrecŭ în vieaţa spirituală a altor oamenĭ. Observarea de sine ni face cu putinţa să cunoascemŭ, dece nu sûntemŭ în stare, să realisămŭ propusul, de a nu maĭ face rĕŭ, dece ostinelele noastre, de a-ĭ aduce

---

[1]) Vedĭ „Candela“ anul II. p. 574 articolul: „Datinele, ceremoniele şi deprinderile religioase în însĕmnătatea lor pentru desvoltarea cultureĭ.“

pre ceĭ rĕtăciţĭ eară-şĭ la calea Domnuluĭ, sûntŭ a-dese-orĭ înḑĕdarŭ, dece cuvêntările şi îndemnările noastre nu facŭ nicĭ ŭă înrîurinţă asupra lor, seaŭ numaĭ ŭă înrîurinţă foarte trecĕtoarĭă. Observarea de sine rĕduce puterea şi cunoscinţele noastre la mĕsura lor cea modestă. Prin observarea de sine venimŭ la cunoscinţa, câtŭ de slabe fiinţe sûntemŭ pe lângă toate darurile şi puterile, cu carĭ ne-a înḑĕstratŭ Dumneḑeŭ; ne convingemŭ, că, precum ḑice apostolul Pavelŭ, numaĭ cu ajutorĭul luĭ Dumneḑeŭ sûntemŭ în stare, de a ne mântuí din aceasta tristă stare; prin observarea de sine ajungemŭ la convingerea, că precum în fiă-care sferă, aşá şi în cea religioasă lucrurĭ marĭ numaĭ cu puterĭ unite le putemŭ pliní, că numaĭ dacă fiă-care îşĭ împlinesce dĕtoriele cu consciinţa, dacă credincĭoşiĭ se simţescŭ membri viĭ aĭ aceluĭa-şĭ trupŭ, dacă sûntŭ bine-voitorĭ unii faţă cu alţiĭ, dacă se sprijinescŭ uniĭ pre alţiĭ, că numaĭ atuncĭa va prosperá vieaţa religioasă, că numaĭ atuncĭa vieaţa religioasă va aduce roduri însutite nu numaĭ pentru vieaţa cea cerească, ci şí pentru vieaţa cea pământească.

V. V. de Repta.

Catechesele celuĭ între sânțĭ părintelui nostru Cirilŭ Archiepiscopul Ierusalimului.

(Trăduse după testul originalŭ de *M. Bendevschi*, ediținnea Migne.)

(Urmare.)

20. Aceasta figură a adumbrit'-o Moĭsi, rĕstignindŭ şerpele[1]), ca celŭ-ce ar fi muşcatŭ de şerpele celŭ viĭŭ şi ar căutá la şerpele de aramă, să se mântuĭească, creḑêndŭ.[2]) Eĭ bine, şerpele de aramă rĕstignitŭ mântuĭesce,[3]) dară Fiĭul luĭ D-ḑeŭ celŭ întrupatŭ, după-ce fu rĕstignitŭ, să nu mântuĭească? Mântuirea e totŭ-dea-una prin lemnŭ. Pe timpul luĭ Noe ádecă conservarea vieţeĭ s'a făcutŭ prin ŭă arcă de lemnŭ[4]); eară marea pe timpul luĭ Moĭsi, uitându-se la figura vergeĭ, s'a rĕtrasŭ cu sfiĭeală de celŭ-ce a lovit'-o.[5]) Eĭ bine, varga luĭ Moĭsi are putere, eară crucea Mântuitorĭuluĭ să fiă oare neputincĭoasă? Multe din figure le trecŭ din causa timpuluĭ, de care dispunemŭ. Pe timpul luĭ Moĭsi a îndulcitŭ lemnul apa,[6]) eară din coasta luĭ Isusŭ a cursŭ apa pe lemnŭ.[7])

21. Inceputul semnelor luĭ Moĭsi a fostŭ sânge şi apă: eară celŭ maĭ din urmă alŭ tuturor semnelor luĭ Isusŭ a fostŭ totŭ acesta. Maĭ ântâiŭ a prefăcutŭ Moĭsi rîul în sânge[8]): eară Isusŭ de închĭăĭare a scosŭ din coastă apă cu sânge. Poate-că din causa celor doaŭĕ vocĭ, a judecătorĭuluĭ şi a celor-ce strigáŭ: seaŭ din causa credincĭoşilor şi a necredincĭoşilor. Căcĭ Pilatŭ ḑiceá: „Sûntŭ nevinovatŭ“, şi-şi spĕlá mânele cu apă; eară ceĭ-ce strigáŭ, ḑiceáu: „Sângele luĭ asupra noastră.“[9]) Aceste doaŭĕ eráŭ aşá-dară din coastă: apa poate-că pentru judecătorĭŭ, eară sângele pentru-ceĭ-ce strigáŭ. Se maĭ poate eară-şĭ şí alt-felĭŭ înţĕlege: Pentru Jidovĭ ádecă sângele, eară pentru creştinĭ apa: celora-ce pândĭáu, dăunăcĭunea din sângele luĭ: ţie însă, celŭ-ce creḑĭ acum, mântuirea prin apă; căcĭ nimică nu s'a făcutŭ în-deşertŭ. Dat'-aŭ părinţiĭ noştri esegeţĭ şi altă causă pentru lucrul acesta. Căcĭ de-oare-ce puterea botedĭuluĭ de mântuire este după

---

[1]) 4. Moĭsi 21, 9. — [2]) Num. 21, 9. — [3]) Num. 21, 9; Ioan 3, 14, 15. [4]) Fac. 7, 23. — [5]) „d. i. er (Stab) war ein Bild des Kreuzes.“ Nirschl l. c. pag. 260, însemn. 5. — [6]) 2. Moĭsi 15, 25. — [7]) Ioan 19, 34. — [8]) Esire 7, 20. — [9]) Mat. 27, 24, 25.

Evangeliă oare-cum duplă, una ádecă aceea-ce se împărtăşesce celor-ce se lumineaḑă prin apă, alta însă aceea-ce se dă pe timpul prigonirilor sânţilor martirĭ prin sângele lor propriŭ: eşit'-aŭ din coastele Mântuitorĭuluĭ sânge şi apă, adeverindŭ harul mărturisirii făcute pentru Christosŭ atâtŭ la luminare câtŭ şí pe timpul martirĭuluĭ. Este şí altă causă pentru coasta luĭ: Muĭerea, s'a făcutŭ începutul pĕcatuluĭ, ceea-ce fu formată din coastă. Ci Isusŭ, celŭ-ce a venitú, ca să dee ertarea bărbaţilor şi femeĭelor într'una, a fostŭ străpunsŭ în coastă, ca să rădice pĕcatul.

22. Eară de-ar maĭ căutá cine-vá, ar aflá şí alte cause. Ci fiă de ajunsŭ şi aceste a le spune din causa strimtorirĭi timpuluĭ câtŭ şí ca să nu li fiă auḑitorilor ascultarea prea sătulă. Măcar-că n'avemŭ nicĭ-ŭă-dată a ne obosí, ascultândŭ învĕţăturele despre Domnul încununatŭ şi maĭ alesŭ pe Golgota acestŭ prea sântŭ. Alţiĭ ádecă numaĭ audŭ de dînsul, noĭ însă şí-'lŭ vedemŭ şi-'lŭ pipăimŭ. Nime să nu se obosască; apucă armele în contra contrarilor chĭarŭ pentru cruce: Ca semnŭ de învingere pune tu credinţa în cruce în contra celor-ce contrăḑicŭ. Cândŭ veĭ voí ádecă să întri în dispută în contra necredincĭoşilor despre crucea luĭ Christosŭ, fă maĭântâĭŭ cu mâna semnul crucii[1]) luĭ Christosŭ şi contrăḑicĕtorĭul va amuţí. Nu te ruşiná a mărturisí crucea: căcĭ îngerii se laudă, ḑicêndŭ: „Noĭ scimŭ, pre cine-'lŭ căutaţĭ, pre Isusŭ celŭ rĕstignitŭ.“[2]) Oare n'aĭ pututŭ spune, o îngere: sciŭ pre cine-'lŭ căutaţĭ, pre Domnul meŭ? „Eŭ“, ḑice elŭ însă: „eŭ cunoscŭ pre celŭ rĕstignitŭ.“ Crucea ádecă este cunună, nu ocară.

23. Noĭ să ne întoarcemŭ în sfîrşitŭ la demustrarea propusă din profeţĭ. Domnul fu rĕstignitŭ: mărturiele le-aĭ căpĕtatŭ. Tu veḑĭ locul Golgota . . . .[3]) Tu strigĭ cu laudă, ca şí cum aĭ consimţí. Caută să nu negĭ oare-cândŭ în timpŭ de persecutare. Nu te bucurá

---

[1]) Fă sĕmnul crucii. „Hoc praeceptum secutus est sanctus Porphyrius Gazensis in Ecclesia Hierosolymitana sub Ioanne nostri succesore educatus, qui disputationem cum Manichaica muliere ab siguro crucis exorsus. eam miraculo reddidit mutam, ut narratur in ejus Vita num. 61. Februarii die 26.“ Toutlée Tom. XXXIII. pag. 799 num 1. — [2]) Mat. 28, 6. — [3]) „Acclamatio auditorum assentientium.“ Touttée Tom. XXXIII. pag. 799 num. 2. Şi acestŭ locŭ ni poate servi de dovadă, cumcă s. Cirilŭ a ţinutŭ Catechesele sale întru adevĕrŭ „extempore“, usându-se la propusul sĕŭ chĭarŭ de fapte petrecute de faţă. S. Cirilŭ aclămatŭ fiindŭ de cătră adunare, nu trece cu unŭ complimêntŭ modernŭ la tema sa, ci aclamaţĭunea îĭ dă orătorĭuluĭ ansă a întări maĭ vêrtosŭ pre auḑitorĭ în credinţă cătră Christosŭ, alegêndŭ în momêntŭ materia astŭ-felĭŭ ca-şĭ când ar fi fostŭ anumea de dinainte potrivită temeĭ sale, dară în dată după aceea trece la temă, ḑicêndŭ: Golgota însemnează . . . etc. ádecă ceea ce aveá maĭ înainte să esplice.

de cruce numaĭ în timpŭ de pace, ci ţine-te de aceea-şĭ credinţă şi în timpŭ de persecutare, nu fiĭ în timpŭ de pace amicul luĭ Isusŭ, eară în timpŭ de rĕsboĭŭ neamicŭ. Acuma capeţĭ lăsarea pĕcatelor tale şi semnele de graţiă ale darului spiretualŭ alŭ împĕratuluĭ: cândŭ vine rĕsboĭul, luptă-te cu nobleaţă pentru împĕratul tĕŭ. Isusŭ, care erá fără pĕcate, fu rĕstignitŭ pentru tine: dară tu să nu te daĭ rĕstignitŭ pentru celŭ-ce fu rĕstignitŭ pentru tine? Tu graţiă nu daĭ, căcĭ tu aĭ luatŭ maĭ 'nainte, ci te arĕţĭ mulţămitorĭŭ, dându înapoĭ ceea-ce escĭ dĕtorĭŭ celuĭ-ce fu rĕstignitŭ pentru tine pe Golgota. Golgota însă însĕmneadă „locul căpăţineĭ.“ Carĭ sûntŭ decĭ aceĭ-ce aŭ numitŭ în modŭ profeticŭ locul acesta Golgota, pe care a suferitŭ crucea capul celŭ adevĕratŭ Christosŭ? Cum ḑice şi Apostolul: „Carele este icoana luĭ D-ḑeŭ celuĭ nevĕḑutŭ“;[1]) şi ce-vá maĭ 'nainte: „Şi elŭ însu-şĭ este capul corpuluĭ Bisericeĭ“;[2]) şi eară: „Christosŭ este capul a totŭ bărbatul“;[3]) şi eară-şĭ: „Carele este capul a toată începĕtoria şi puterea.“[4]) Capul a pătimitŭ pe locul căpăţineĭ. O, mare profetică numire! Maĭ-că şi numele acesta îţĭ aduce aminte, ḑicêndu-ţĭ: Nu-'lŭ ţiné pre celŭ rĕstignitŭ de omŭ de rôndŭ. Elŭ este ádecă capul a toată începĕtura şi puterea. Capul a toată puterea doară erá acela-ce fu rĕstignitŭ; care totu-şĭ şi-lŭ are capŭ pre Părintele. Capul bărbatuluĭ este ádecă Christosŭ, capul luĭ Christosŭ însă este D-ḑeŭ.[5])

24. Christosŭ aşá-dară fu pentru noĭ rĕstignitŭ, celŭ-ce tu judecatŭ noaptea, cândŭ erá frigŭ[6]) şi de aceea jăratecŭ pusŭ aproape. Fu rĕstignitŭ la oara a treĭa,[7]) eară dela oara a şesa pênă la a noaŭa s'a făcutŭ întunerecŭ mare,[8]) şi dela a noaŭa oară eară lumină. Oare stă şi asta scrisŭ? Să cercămŭ. Ḑice aşá-dară Zacharia: „Şi va fi, că în ḑiŭa aceea nu va fi lumină, şi frigŭ şi gerŭ va fi ŭă ḑi (trigul, de rĕul căruĭa Petru se'ncălḑiá) şi ḑiŭa aceea este cunoscută Domnuluĭ,[9]) (ce ádecă? pe cele-l'alte nu le scie? Sûntŭ multe ḑile, dară aceea este ḑiŭa pátimeĭ Domnuluĭ, care Dumnul a făcut'-o.[10]) „Şi ḑiŭa aceea este cunoscută Domnuluĭ, şi nu este nicĭ ḑi nicĭ noapte.“[11]) Ce cimilitură e asta, ce nĭ-o spune profetul? Ḑiŭa aceea nu-ĭ nicĭ ḑi nicĭ noapte; cum vom numí-o aşá-dară? Aceasta o lămuresce Evangelia, istorisindŭ faptul. „Nu erá ḑi:“ căcĭ soarele n'a luminatŭ dela rĕsăritŭ pênă la apusŭ ca de altă dată, ci dela oara a şesa pênă la a noaŭa s'a făcutŭ întunerecŭ pe la mijlocul ḑileĭ.[12]) Intunecimea a fostŭ decĭ

[1]) Colos. 1, 15. — [2]) Accla şŭ 18. — [3]) I Cor. 11, 3. — [4]) Colos. 2, 10. [5]) I Cor. 11, 3. — [6]) Ioan 18, 18. — [7]) Marc. 15, 25. — [8]) Mat. 27, 45. [9]) Zach. 14, 67. — [10]) Ps. 118, 24. — [11]) Zach. 14, 7. — [12]) Mat. 27, 45.

pusă la mijlocŭ; D-ḑeŭ însă a numitŭ întunerecul noapte.[1]) Pentru aceea nu erá niciŏ ḑi niciŏ noapte. Căciŏ niciŏ toată erá lumină, ca să se chĭame ḑi, niciŏ toată întunerecŭ, ca să se chĭame noapte; ci după oara a noaŭa a luminatŭ soarele. Profetul şi aceasta o preḑice, căciŏ după-ce a ḑisŭ: „Şi nu este ḑi şi nu este noapte“, a adaosŭ: „Şi către sară va fi lumină.“ [2]) Veḑiŏ acurăteaţa profeţilor? Veḑiŏ adevĕrul celor-ce s'aŭ scriŭ 'nainte?

25. Dară tu maiŏ cauţi să sciiŏ acuratŭ, la care oară anumea s'a întunecatŭ soarele, la a cincĭa, a opta seaŭ la a ḑecea? Spune-li, o profete, Iudeilor celor surḑiŏ precisiunea: cândŭ apune soarele? Profetul Amosŭ aşá-dară ḑice: „Şi va fi în ḑiŭa aceea, ḑice Domnul D-ḑeŭ, că soarele va apune la ameaḑă-ḑiŏ (întunerecŭ s'a făcutŭ ádecă dela oara a şesa) şi voiŭ întunecá lumina de pe pămêntŭ în ḑiŭa mare.“ [3]) Ce timpu-ĭ acesta, o profete, şi ce ḑi? „Şi voiŭ preface sĕrbătorile voastre în tristeaţă“; [4]) faptul s'a întêmplatŭ ádecă pe timpul azimelor şi pe la sĕrbarea Pascilor.[5]) După aceea ḑice elŭ: „Şi-'lŭ voiŭ face pre dînsul ca tristeaţă după unŭ ĭubitŭ, şi pre aiŏ sĕiŏ ca ḑi de durere.“ [6]) In ḑiŭa şi sĕrbătoarea azimelor ádecă se văietáŭ şi plângeáŭ femeĭele lor; [7]) apostolii însă, cariŏ s'aŭ fostŭ ascunsŭ, eráŭ pĕtrunşiŏ de durere. Minunată-ĭ deciŏ profeţia aceasta.

26. Ci va ḑice cine-vá: dă-miŏ şí altŭ semnŭ: ce feliŭ de semnŭ sigurŭ maiŏ este despre aceasta întêmplare? Isusŭ fu rĕstignitŭ: elŭ aveá numaiŏ ŭă tunică şi întrebuinţá numaiŏ ŭă mantiă. Dară ostaşii s'aŭ împărţitŭ cu mantia, tăĭată în patru bucăţiŏ: tunica însă n'a fostŭ tăĭată, căciŏ tăĭată n'ar fi fostŭ niciŏ de ŭă treabă; deciŏ aŭ aruncatŭ ostaşii sorţiŏ pentru dînsa.[8]) Pe aceea o împărţescŭ, eară asupra acesteĭa aruncă sorţiŏ: oare stă şi aceasta scrisŭ? Aceasta o sciŭ Psalmiştii[9]) ḑeloşiŏ aiŏ Bisericeiŏ, cariŏ imiteaḑă cetele ângerescĭ şi îlŭ mărescŭ cu laude pretutindenea pre D-ḑeŭ: cariŏ s'aŭ făcutŭ vrednicĭ a cântá pe acestŭ Golgota îmnuriŏ şi a ḑice: „Impărţit'-aŭ vestmintele mele loru-şi, pentru mantia mea aŭ aruncatŭ sorţiŏ;“ [10]) sorţii eráu ádecă sorţirea.

27. Şi eară cândŭ fu judecatŭ de Pilatŭ, a purtatŭ roşu; acoló l'aŭ îmbrăcatŭ ádecă cu hlamidă roşiătecă;[11]) oare stă şí asta scrisŭ?

---

[1]) Facerea 1, 5. — [2]) Zach. 14. 7. — [3]) Amos 8, 9. — [4]) Amos 8, 10. [5]) Mat. 27, 2; Marc. 14. 1. — [6]) Amos 8, 10. — [7]) Luc. 23, 27. — [8]) Ioan 19, 23, 24. — [9]) „Cyrill spricht also hier von Psalmensängern, die an der hl. Grabkirche zu Jerusalem angestellt waren und zu gewissen Stunden Tag und Nacht Gottes Lob sangen. S. Catech. myst. 5, c. 29. möglich, dass, wie Touttée meint auch einige der Katechumenen dazu gehörten.“ Nirchsl l. c. pag. 265 însemn. 1. — [10]) Ps. 22, 18. — [11]) Mat. 27, 28.

Isaïa ḑice: „Cine este acesta, ce vine din Edomŭ? Roşaţa vestmintelor luĭ din Boşorŭ?“ [1]) (cine-ĭ acesta, ce poartă de ocară vestmêntŭ roşĭatecŭ? căcĭ astŭ-felĭŭ de înţĕlesŭ aveá Boşorŭ la Iudeĭ). De ce sûntŭ vestmintele tale roşĭ, şi haĭnele tale ca dela linul de călcatŭ? [2]) Elŭ însă rĕspunde şi ḑice: „Toată ḑiŭa mi-am întinsŭ mânele unuĭ poporŭ neascultătorĭŭ şi contrădicĕtorĭŭ.“ [3])

28. Intinsu-şĭ-a mânele pe cruce, ca să cuprindă mărginile universuluĭ; acestŭ Golgota se află ádecă dreptŭ la mijlocul pământuluĭ. [4]) Cuvêntul acesta nu-ĭ alŭ meŭ, ci alŭ profetuluĭ, care ḑice: „Făcut-'aĭ mântuire în mijlocul pământuluĭ.“ Intinsu-şĭ-a mânele omenescĭ, celŭ-ce a întăritŭ cerĭul cu mânele sale cele înţĕlesuale, [5]) şi aŭ fostŭ pironite cu cuĭe, pentru-că, fiindŭ omenitatea, care purtá pĕcatele oamenilor, pironită la lemnŭ şi moartă, să moară într'una pĕcatul, eară noĭ să ne sculămŭ întru dreptate. De-unde-că ádecă prin unŭ omŭ pĕcatul, şi prin unŭ omŭ vieaţa: [6]) prin unŭ omŭ, Mântuitorĭul, carele aŭ muritŭ de bună voĭă. Adu-ţĭ ádecă aminte de cele-ce s'aŭ spusŭ: [7]) „Am putere a-mĭ pune sufletul şi putere a-'lŭ luá eară-şĭ. [8])

29. Ci elŭ li-a suferitŭ acestea, fiindŭ-că a venitŭ, ca să-ĭ mântuĭească pre toţĭ: poporul însă ĭ-a datŭ rĕcupasă reá. Ḑice Isusŭ: mi-ĭ sete, [9]) celŭ-ce li-a scosŭ apă din peatră vêrtoasă: şi cereá fruptele dela viĭa, ce a plântat-'o. [10]) Ci ce face viĭa? Ea, care se trage după fire dela sânţiĭ părinţĭ, eară după aplecare dela Sodoma (viĭa lor erá ádecă dela Sodoma şi viţa dela Gomora [11]), ĭi oferesce Domnuluĭ însĕtatŭ oţĕtŭ cu unŭ burete, care erá împlutŭ şi prinsŭ la ŭă trestiă. [12]) „De mâncare datu-mĭ-aŭ fere, şi în setea mea cu oţĕtŭ m'aŭ adăpatŭ. [13]) Veḑĭ chĭărĕtatea preḑicerĭĭ profeţilor? Ce felĭŭ de fere mĭ-aŭ datŭ în gură? „I-aŭ datŭ“ ḑice elŭ „vinŭ amestecatŭ cu smirnă“; [14]) smirna este la gustŭ ca ferea şi de totŭ amară. Aceasta o daţĭ în schimbŭ Domnuluĭ? [15]) aceasta o oferescĭ tu, viĭă Domnuluĭ? Cu dreptŭ vĕ deplângeá ŭă-dată Isaïa, ḑicêndŭ: „Viĭă fu făcută ĭubituluĭ meŭ în cornŭ, în locŭ grasŭ“: [16]) şi ca să nu înşirămŭ toate: „Am asceptatŭ“, ḑice elŭ, „să facă struguri“, eŭ am însĕtatŭ, să deĭe vinŭ: „eară ea a făcutŭ spinĭ.“ [17]) Căcĭ tu veḑĭ doară cununa, cu care sûntŭ învĕlitŭ. Ce să punŭ la cale de

---

[1]) Isaïa 63, 1. — [2]) Acela-şĭ 2. — [3]) Isaïa 65, 2. — [4]) „Dass Jerusalem der Mittelpunkt der Erde sei, war eine unter den damaligen Christen und auch noch im Mittelalter allgemeine Ansicht.“ Nirschl l. c. pag. 266 însemn. 1. [5]) Ps. 38, 6. — [6]) Rom. 15, 12, 17. — [7]) Catechesa XIII numĕrul 6. — [8]) Ioan 10, 18. — [9]) Ioan 19, 28. — [10]) Ierem. 2, 21; Isaïa 5, 2. — [11]) V. Moĭsi 32, 32. — [12]) Ioan 19, 29. — [13]) Ps. 69, 21. — [14]) Marc. 15, 23. — [15]) Deut. 32, 6. — [16]) Is. 5, 1. — [17]) Is. 5, 2.

acum înainte? „Voiŭ ordiná nourilor să nu rĕverse ploaĭe preste ea.“ [1]) Căcĭ s'aŭ luatŭ dela dînşiĭ nourii, profeţiĭ; profeţiĭ se află de a cum înainte în Biserică, cum ḑice Pavelŭ: „Eară profeţiĭ să vorbească doĭ seaŭ treĭ, şi ceĭa-l'alţĭ să judece.“ [2]) Şi eară-şĭ: „D-ḑeŭ ĭ-a datŭ în Biserică, pre uniĭ apostolĭ, pre alţiĭ profeţĭ.“ [3]) Profetŭ erá Agavŭ, celŭ-ce şĭ-a legatŭ picĭoarele şi mânele.

30. De tălhariĭ, ce fură rĕstigniţĭ cu dînsul, [4]) se ḑice asta: „Socotitu-s'aŭ cu ceĭ fără-de-lege.“ [5]) Şi amêndoĭ eráŭ înainte de aceea oameni fără-de-lege: unul însă nu maĭ erá. Căcĭ celŭ-ce a rĕmasŭ pênă la cápetŭ omŭ nelegĭuitŭ, ne'nduplecatŭ la mântuire, bine-că pironitŭ la mâne, dară cu limba răniá, scoţêndŭ blăstĕmurĭ. Iudeiĭ, carĭ treceáŭ, clătináŭ din capŭ, bătêndu-şĭ jocŭ de celŭ rĕstignitŭ şi împlinindŭ cele scrise: „Mĕ vĕḑură, clătinară capul lor.“ [6]) Şi acela defăimá împreună cu dînşiĭ, dară cela-l'altŭ îlŭ certá pre defăimătorĭŭ: [7]) şi-ĭ erá cápĕtul vieţeĭ într'una începutul îndreptării; darea sufletuluĭ într'una apucarea maĭ înainte (decâtŭ alţiĭ) a mântuirii. Şi după-ce l'a certatŭ, ḑice elŭ: „Adă-ţĭ aminte de mine, Doamne“, [8]) căcĭ cătră tine mi-ĭ vorba: lasă-'lŭ pre dînsul, orbiţĭ îĭ sûntŭ ochiĭ minţiĭ: de mine însă adă-ţĭ a minte. Nu ḑicŭ: Adă-ţĭ a minte de faptele mele, căcĭ de aceste mi-ĭ teamă. Fiă-care omŭ e bine dispusŭ faţă cu soţul de călĕtoriă: eŭ călĕtorescŭ împreună cu tine la moarte: Adă-ţĭ a minte de mine, soţul tĕŭ de călĕtoriă. Ci nu ḑicŭ: Acuma adă-ţĭ a minte, ci: „cândŭ veĭ venĭ întru împĕrăţia ta.“ [9])

31. Ce felĭŭ de putere te-a luminatŭ, o tălhare? Cine te-a învĕţatŭ să i-te închinĭ celuĭ despreţuitŭ şi rĕstignitŭ împreună cu tine? O! lumină eternă, care îĭ lumineaḑă pre ceĭ-ce ḑacŭ în întunerecŭ! De aceea a şi auḑitŭ elŭ cu dreptŭ: „Mângăĭă-te“: nu pentru-că faptele tale ar fi vrednice de mângăĭarea aceasta, ci pentru-că împĕratŭ este de faţă, care îţĭ dă harŭ. Căcĭ multŭ timpŭ fu trăgănată cererea, dară de totŭ grabnicŭ harul. „Amin, ḑicŭ ţie, încă astă-ḑĭ veĭ fi cu mine în paradisŭ; [10]) de-oară-ce astă-ḑĭ aĭ auḑitŭ voacea mea şi nu ţĭ-aĭ învêrtoşatŭ inima.“ [11]) Pe locŭ l'-am judecatŭ pre Adamŭ, pe locŭ îţĭ împărtăşescŭ harul. Celuĭa îĭ fu ḑisŭ: „In ḑiŭa, în care veţĭ mâncá, cu moarte veţĭ murí“; [12]) tu însă, fiindŭ-că astă-ḑĭ arĕţĭ supunere credinţeĭ, astă-ḑĭ îţĭ este mântuirea. Acela a căḑutŭ de rĕul lemnuluĭ, eară tu

---

[1]) Is. 5, 6. — [2]) I Cor. 14, 29 — [3]) Efes. 4, 11. — [4]) Luc. 23, 32. [5]) Is. 53, 11. — [6]) Mat. 27, 39; Ps. 109. 25. — [7]) Luc. 23, 39, 40, 41. [8]) Luc. 23, 42. — [9]) Luc. 23, 40—42. — [10]) Luc. 23, 43. — [11]) Ps. 95, 8. [12]) Fac. 2, 17.

prin lemnŭ veĭ fi întrodusŭ în paradisŭ. Nu te teme de şerpe; elŭ nu te va scoate afară, căci a căḑutŭ din cerĭurĭ. [1]) Şi nu-ţĭ ḑicŭ: Astă-ḑĭ te veĭ duce, ci: „astă-ḑĭ veĭ fi cu mine.“ Mângăĭă-te, tu nu veĭ fi scosŭ afară. Nu te teme de sabia de focŭ, [2]) ea se cuceresce înaintea Domnitorĭuluĭ. O, harŭ mare şi nespusŭ! âncă n'a întratŭ credincĭosul [3]) Avraamŭ, şi tălharĭul întră; [4]) nicĭ Moĭsi, nicĭ profeţiĭ, şi tălharĭul celŭ fără-de-lege întră. Maĭ înainte de tine s'a miratŭ şi Pavelŭ, ḑicêndŭ: „Unde s'a înmulţitŭ pĕcatul, acoló a prisositŭ harul.“ [5]) Ceĭ-ce aŭ purtatŭ arşiţa, âncă n'aŭ întratŭ, dară celŭ-ce a venitŭ la oara a ună-spră-ḑece, a întratŭ. Nime să nu murmure asupra Domnuluĭ de casă, de-oare-ce elŭ ḑice: „Amice, nu-ţĭ facŭ nedreptate. Aŭ doară n'am eŭ puterea, de a face cu ale mele ce voĭescŭ?“ [6]) Tălharĭul voĭesce să facă fapte drepte, dară moartea îlŭ apucă înainte: nu fapta o asceptŭ eŭ numaĭ, ci şi credinţa am receput-'o. „Eŭ, care pascŭ în crinĭ, am venitŭ să pascŭ în grădine.“ [7]) Aflat'-am oaĭe perdută, ci o ĭaŭ pe umerele mele. [8]) Elŭ crede decĭ, de-oare-ce însu-şĭ a ḑisŭ: „Rĕtăcit-'am ca ŭă oaĭe perdută.“ [9]) Adă-ţĭ a minte Domne de mine, cândŭ veĭ venĭ întru împĕrăţia ta. [10])

32. De aceasta grădină am cântatŭ înainte în Cântările cătră mireasa mea, şi acestea i-le-am ḑisŭ: „Intrat'-am în grădina mea, sora mea, mireasa mea“, [11]) (erá ádecă, unde fu rĕstignitŭ, ŭă grădină. [12]) Şi ce culegĭ de acoló? „Am culesŭ smirna mea“; [13]) cândŭ beá vinŭ însmirnatŭ şi oţĕtŭ, luându-le, a ḑisŭ: „S'a sfîrşitŭ.“ [14]) Căcĭ misterĭul s'a plinitŭ: plinitu-s'aŭ cele scrise: ertatu-s'aŭ pĕcatele. „Christosŭ ádecă, venindŭ ca archiereŭ alŭ bunurilor viitoarĭe, a trecutŭ printr'unŭ cortŭ maĭ mare şi maĭ deplinŭ, nefăcutŭ de mână (va să ḑică, nu de făptura aceasta), nicĭ cu sânge de capre şi de viţeĭ, ci cu sângele sĕŭ a întratŭ ŭă-dată în cele sânte, câştigândŭ eternă rĕscumpĕrare. Căcĭ dacă sângele taurilor şi alŭ caprelor şi cenuşa de junce, stropindu-ĭ

---

[1]) Luc. 10, 18. — [2]) Fac. 3, 24. — [3]) Gal. 3, 9. — [4]) „Wie aus der ganzen Schilderung ersichtlich ist, versteht Cyrill mit andern Vätern unter dem Paradiese nicht den Himmel, sondern jenes, aus dem Adam verstossen worden ist. Da er den Räuber von Allen zuerst in dasselbe aufgenommen werden lässt, war er ohne Zweifel der Ansicht, dass die Patriarchen und die übrigen Heiligen des alten Bundes erst nach der Auferstehung des Herrn in dasselbe eingingen.“ Nirschl l. c. pag. 269. însemn. 2. Vedi şi Touttée, Migne Tom. XXXIII pag. 809. num. 5, unde dice că el n'a pututŭ áflá în ce modŭ gândesce Ciril că va fi tălharĭul în aceea-şĭ di în raĭŭ, de-ŭă-dată cu sufletul, s'aŭ cu dumnedeitatea lui Christos. — [5]) Rom. 5, 20. — [6]) Mat. 20, 13, 14, 15. [7]) Cânt. Cânt. 6, 1, 2. — [8]) Luc. 15, 4, 5. — [9]) Ps. 119, 176. — [10]) Luc. 23, 42. — [11]) Cânt. 5, 1. — [12]) Ioan 19, 41. — [13]) Cânt. 5, 1. — [14]) Ioan 19, 30.

pre ceĭ necuraţĭ, îĭ sânţesce, ca să fiă corpul curatŭ, cu atâtŭ maĭ multŭ sângele luĭ Christosŭ?“ [1]) Şi eară: „Avêndŭ aşá-dară, fraţilor, libertatea la întratŭ în cele sânte prin sângele luĭ Isusŭ, pe cale noaŭă şi viĭă, ce nĭ-a înoit’-o prin perdeaŭa, ádecă prin corpul sĕŭ.“ [2]) Şi pentru-că corpul luĭ, perdeaŭa, fu desonoritŭ: de aceea s’a şí ruptŭ perdeaŭa figurativă a têmpluluĭ, precum stă scrisŭ: „Şi eacă perdeaŭa têmpluluĭ s’a ruptŭ în doaŭĕ, de sus pênă jos“; [3]) n’a rĕmasŭ ádecă nicĭ picŭ dintr’însa. Căcĭ de-oare-ce a ţisŭ Domnul: „Eacă vi-se lasă casa voastră deşartă,“ [4]) s’a dĕrimatŭ casa.

33. A suferit’-o mântuitorĭul aceasta, împăcândŭ cu sângele de pe cruce cele din cerĭurĭ şi cele de pe pământŭ. [5]) Noĭ erám ádecă din causa pĕcatuluĭ inimicĭ luĭ D-ţeŭ, şi D-ţeŭ a hotărîtŭ, ca celŭ-ce pĕcătuĭesce, să moară. Trebuiá decĭ să fiă una din doaŭĕ: seaŭ că, arĕtându-se D-ţeŭ dreptŭ, să-ĭ peardă pre toţĭ, seaŭ ca iubitorĭŭ de oamenĭ să desrădice hotărîrea. Ci ĭa sama la înţĕlepcĭunea luĭ Dumneţeŭ: elŭ ĭ-a pĕstratŭ atâtŭ hotărîrii adevĕrul, câtŭ şí iubirii de oamenĭ făptuirea. Christosŭ a rădicatŭ pĕcatele în corpul sĕŭ pe lemnŭ, ca desfăcêndu-ne noĭ prin moartea luĭ de pĕcate, să trăimŭ în dreptate.[6]) Nu erá micŭ celŭ-ce a muritŭ pentru mântuirea noastră: nu erá oaĭe simţuală: nu erá omŭ de rôndŭ: nu erá simplu îngerŭ, [7]) ci D-ţeŭ, care s’a întrupatŭ. Fără-de-legea pĕcătoşilor nu erá atâtŭ de mare, pecâtŭ dreptatea celuĭ-ce a muritŭ pentru noĭ: noĭ n’am pĕcătuitŭ atâta, pe câtŭ de dreptŭ a lucratŭ celŭ-ce şĭ-a pusŭ sufletul pentru noĭ, celŭ-ce l’a pusŭ, cândŭ a voitŭ, şi eară l’a luatŭ, cândŭ a voitŭ.[8]) Şi voĭescĭ tu să cunoscĭ, că nu şĭ-a datŭ vieaţa constrînsŭ, şi nicĭ nu şĭ-a datŭ spiretul fără voĭă? Strigat’-a cătră Părintele, ţicêndŭ: „Părinte! în mânele tale îmĭ daŭ spiretul meŭ“: [9]) Mi-’lŭ daŭ, ca eară să-’lŭ ĭaŭ înapoĭ. Şi ţicêndŭ aceasta, şĭ-a datŭ sufletul: [10]) dară nu pe timpŭ lungŭ, căcĭ în-dată a înviĭatŭ eară din morţĭ.

34. Intunecatu-s’a soarele [11]) din causa dreptăţiĭ soareluĭ; [12]) petrele s’aŭ despicatŭ [13]) din causa petreĭ spiretuale; [14]) mormintele s’aŭ deschisŭ şi morţiĭ aŭ înviĭatŭ, [15]) din causa celuĭ-ce erá liberŭ între morţĭ; [16]) elŭ a datŭ drumul încătuşaţilor sĕĭ din groapa cea fără de apă. [17]) Nu-ţĭ fiă decĭ ruşine de celŭ rĕstignitŭ, ci vorbesce fără sfiĭeală,

---

[1]) Evreĭ 9, 11—14. — [2]) Evreĭ 10, 19—20. — [3]) Mat. 27, 51. — [4]) Mat. 23, 38. — [5]) Coloc. 1, 20. — [6]) I Petru 2, 24. — [7]) Is. 63, 9. — [8]) Ioan 10, 18. — [9]) Luc. 23, 46. — [10]) Mat. 27, 50. — [11]) Luc. 23, 45. — [12]) Malac. 4, 2. — [13]) Mat. 27, 51. — [14]) I Cor. 10, 4. — [15]) Mat. 27, 52. — [16]) Ps. 88, 5. — [17]) Zach. 9, 11.

ḑicêndŭ însu-şĭ: „Acesta pĕcatele noastre le poarte şi simţesce durere pentru noĭ, şi prin ranele lui noĭ ne-am vindecatŭ: [1]) să nu fimŭ deci nemulţămitorĭ faţă cu bine-făcĕtorĭul nostru. Şi eară: „Dus-'a fostŭ de pĕcatele poporuluĭ meŭ la moarte: şi voiŭ da pre ceĭ rĕĭ pentru înmormêntarea luĭ, şi pre ceĭ avuţi pentru moartea luĭ.“ [2]) De aceea şi ḑice Pavelŭ deslucitŭ: „Cum-că Christosŭ a muritŭ pentru pĕcatele noastre după scripture, şi s'a îngropatŭ, şi a înviĭatŭ a treĭa ḑi după scripture.“ [3])

35. Noĭ însă voimŭ să scimŭ apriatŭ, unde este îngropatŭ. Fostu-ĭ-a oare groapa săpată de mâne omenescĭ? seaŭ este ea rădicată dela pământŭ ca mormintele împĕraţilor? făcutu-ĭ oare monumêntul din petre legate una cu alta? şi ce-ĭ aşĕḑatŭ pe dînsul? Spuneţi-ne, o profeţilor, apriatŭ şi groapa, unde este elŭ pusŭ şi unde să-lŭ căutămŭ. Eĭ însă ḑicŭ: „Căutaţĭ în stânca cea vêrtoasă, ce aţĭ cĭoplit-'o,[4]) căutaţĭ înlăîntru şi vedeţĭ.“ [5]) Aĭ în Evangelie: „În mormêntŭ săpatŭ,[6]) care erá săpatŭ din peatră.[7]) Eĭ, ş'apoĭ? cum este uşa monumêntuluĭ? Eară ḑice altŭ profetŭ: „Aruncat-'aŭ vieaţa mea morţiĭ în groapă şi asupră-mĭ aŭ pusŭ ŭă peatră.“ [8]) Eŭ, peatra din ânghĭu, aleasă, preţioasă,[9]) sûntŭ pusŭ sub peatră pe scurtŭ timpŭ: peatră de scandelă Iudeilor şi de mântuire celor credincĭoşĭ.[10]) Plântatu-s'a aşá-dară lemnul vieţeĭ în pământŭ, ca pământul, ce erá blăstĕmatŭ, să aĭbă parte de bine-cuvêntare şi să scape ceĭ morţĭ.

36. Să nu ne ruşinămŭ aşá-dară a-'lŭ mărturisí pre celŭ rĕstignitŭ. Pe frunte să facemŭ cu toată încrederea cu degetele semnul crucĭĭ şi pe toate cele: pe pâne, cândŭ mâncămŭ, şi pe păharŭ, cândŭ bemŭ; cândŭ întrămŭ şi cândŭ eşimŭ; înainte de somnŭ: cândŭ ne punemŭ la dormitŭ şi cândŭ ne sculămŭ; cândŭ âmblămŭ şi cândŭ ne rĕsuflămŭ. Mare e mijlocul acesta de pază: în darŭ, din causa celor sĕracĭ; fără de încordare, din causa celor neputincĭoşĭ; fiindu-că doară dela Dumneḑeŭ e charul: unŭ semnŭ alŭ credincĭoşilor şi ŭă spaimă a demonilor. Elŭ [11]) ádecă, însemnându-se cu toată încredere, triumfeaḑă printr'însa asupra lor. Căcĭ cândŭ vĕḑŭ eĭ crucea, îşĭ aducŭ aminte de celŭ rĕstignitŭ; eĭ se temŭ de celŭ-ce a sfĕrmatŭ cápetele draculuĭ. Nu despreţuí decĭ sigilul,[12]) pentru-că se dă în darŭ, ci venereaḑă-'lŭ cu atâtŭ maĭ multŭ pre celŭ-ce dăruĭesce.

---

[1]) Is. 53, 4, 5. — [2]) Is. 53, 8, 9. — [3]) I Cor. 15, 3, 4. — [4]) Is. 51, 1. [5]) Eccles 2, 11. — [6]) Luc. 23, 53. — [7]) Marc. 15, 46. — [8]) Plâng. 3, 53. [9]) I Petru 2, 6. — [10]) I Petru 2, 8. — [11]) Credincĭosul. — [12]) „Das Kreuzzeichen als Zeichen und Mittel des Heiles.“ Nirschl l. c. pag. 273 însemn. 2.

37. Şi de aĭ cădé oare-cându într'ŭă dispută, şi nu aĭ maĭ avé arguminte, apoĭ credinţa rĕmână la tine fermă. Maĭ vêrtosŭ însă, dacă te-aĭ făcutŭ învĕţatŭ în multe privinţe, apoĭ astupă-li gura Iudeilor din profeţiĭ, eară Elinilor din mitologiele lor. Eĭ se închină la ceĭ-ce sûntŭ detunaţi:[1]) fulgerul însă venindŭ din cerĭŭ, nu vine ca din întêmplare. Dacă se'nchină la ceĭ detunaţi, urîţi de Dumneḑeŭ, fără ca să se ruşineḑe: oare ruşiná-te-veĭ tu, închinându-te la celŭ-ce este ĭubitŭ de Dumneḑeŭ, la Fiĭul luĭ Dumneḑeŭ, care s'a rĕstignitŭ pentru tine? Mi-ĭ ruşine să vorbescŭ de ceĭ-ce se numescŭ la dînşiĭ ḑeĭ, şi trecŭ înainte din causa oareĭ; vorbească ceĭ-ce sciŭ. Astupe-şĭ gura şí toţĭ ereticiĭ. De va ḑice cine-vá, că crucea este ŭă închipuire, apoĭ arată-ĭ spatele. Uresce-ĭ pre ceĭ-ce ḑicŭ, că elŭ după fantasiă fu rĕstignitŭ. Căcĭ dacă fu rĕstignitŭ după fantasiă, eară prin cruce s'a făptuitŭ mântuirea, apoĭ este şí mântuirea ŭă fantasiă. Dacă crucea-ĭ numaĭ ŭă fantasiă, apoĭ este şí înviĭarea ŭă fantasiă. Eară dacă Christosŭ n'a înviĭatŭ, apoĭ încă sûntemŭ în pĕcatele noastre.[2]) Dacă crucea este ŭă fantasiă, apoĭ este şí înălţarea ŭă fantasiă. Şi dacă înălţarea este ŭă fantasiă, apoĭ este de bună samă şí a doaŭa venire ŭă fantasiă, şi în urmă sûntŭ toate fără temeiŭ.

38. Iá aşá-dară maĭântăiŭ crucea de temeliă nesurpată, şi ḑidesce de asupra cele-l'alte ale credinţeĭ. Nu-'lŭ negá pre celŭ rĕstignitŭ; căcĭ de-'lŭ veĭ negá, apoĭ avé-veĭ mulţĭ acusătorĭ. Celŭ dintâiŭ te va acusá Iuda trădătorĭul: căcĭ celŭ-ce l'a trădatŭ, scie, că a fostŭ judecatŭ de archiereĭ şi de bĕtrâniĭ la moarte.[3]) Mărturisescŭ ceĭ 30 de arginţĭ;[4]) mărturisescŭ Getsimaniĭ, unde s'a întêmplatŭ trădarea.[5]) Âncă nu vorbescŭ de muntele Maslinilor, în care s'aŭ rugatŭ ceĭ-ce aŭ fostŭ noaptea de faţă.[6]) Mărturisesce luna, ce lumineaḑă noaptea; mărturisesce ḑiŭa şi soarele, ce s'a întunecatŭ;[7]) căcĭ n'aŭ pututŭ suferí să vadă nelegíuirea celor-ce stá la pândă. Te va dovedí focul, lângă care stândŭ Petru se încălḑiá:[8]) de veĭ negá crucea, apoĭ îţĭ va rĕmâné focul celŭ de vecĭ; vorbescŭ lucrurĭ aspre, ca să nu păţescĭ lucrurĭ aspre. Adă-ţĭ aminte de săbiele, ce veniáŭ asupra-ĭ în Getsimanĭ,[9]) ca să nu încercĭ spada cea de vecĭ. Te va acusá curtea [10]) luĭ Caĭafa, arĕtândŭ cu singurĕtatea

---

[1]) „Z. B. Aeskulap, den Zeus mit dem Blitze tödtete, weil er durch seine Heilkunst viele Menschen vom Tode errettete.“ Nirschl l. c. pag. 373 însemn. 3. [2]) 1 Cor. 15, 17. — [3]) Mat. 27, 3. — [4]) Mat. 26, 16. — [5]) Acela-şu 36. [6]) Luc. 22, 39. — [7]) Luc. 23, 45. — [8]) Ioan 18, 18. — [9]) Mat. 26, 55. [10]) Atâtŭ curtea luĭ Caĭafa, câtŭ şi pretura luĭ Pilatŭ, despre carĭ se ḑice, că erau ḑidite pe muntele Sion, aŭ fostŭ dĕrimate pe timpul dĕrimărĭĭ întregŭ Ierusalimuluĭ vechĭŭ. Vedĭ maĭ pe largŭ Migne XXXIII pag. 817 num. 5.

eĭ de acum puterea celuĭ-ce fu ŭă-dată judecatŭ acoló. Se va sculá asupra ta şí şerbitorĭul, carele ĭ-a datŭ luĭ Isusŭ ŭă palmă, [1]) apoĭ carii l'aŭ legatŭ şi carii l'aŭ dusŭ. Se va sculá asupra ta şí Irodŭ şí Pilatŭ, maĭcă, ḑicêndŭ: De ce-'lŭ negĭ pre celŭ-ce fu acusatŭ în modŭ mincĭunosŭ de Iudeĭ în faţa noastră, de care noĭ sciámŭ, că n'a făcutŭ nicĭ unŭ pĕcatŭ? [2]) Căcĭ eŭ, Pilatŭ, mĭ-am spĕlatŭ atuncĭ mânele.[3]) Sculá-se-vor asupra ta chĭarŭ marturiĭ ceĭ mincinoşĭ;[4]) şi ostaşiĭ, carii l'aŭ îmbrăcatŭ cu haĭnă purpuriă şi ĭ-aŭ pusŭ în capŭ cunună de spinĭ,[5]) carii l'aŭ rĕstignitŭ pe Golgota,[6]) şi aŭ aruncatŭ sorţĭ pentru tunica luĭ.[7]) Te va acusá Simonŭ Cirineanul, celŭ-ce a dusŭ crucea după Isusŭ. [8])

39. Dintre stele te va acusá soarele, ce s'a întunecatŭ; [9]) dintre lucrurile cele de pe pământŭ însă vinul celŭ amestecatŭ cu smirnă;[10]) dintre trestie, trestia;[11]) dintre lucrurile cele din mare, buretele;[12]) dintre arborĭ, lemnul crucii. Ostaşiĭ, carii, precum am spusŭ, l'aŭ pironitŭ şi aŭ aruncatŭ sortĭ pentru haĭnele luĭ.[13]) Ostaşul, carele ĭ-a străpunsŭ coasta cu sulița;[14]) muĭerile, carĭ aŭ fostŭ atuncĭ de faţă;[15]) perdeaua templuluĭ, care s'a ruptŭ atuncĭ;[16]) pretorĭul luĭ Pilatŭ,[17]) care cu puterea celuĭ-ce fu rĕstignitŭ atuncĭa, stă şí acuma deşartă; Golgota acestŭ sântŭ, înaltŭ, care pênă astă-ḑĭ se vede şi arată acuma, cum s'aŭ despicatŭ petrele din causa luĭ Isusŭ;[18]) monumêntul din apropiĭare, unde s'a aşĕḑatŭ; peatra, ce s'a pusŭ în locŭ de uşă, care şí pênă astă-ḑĭ se află lângă monumêntŭ;[19]) ângerii, carii aŭ fostŭ atuncĭ de faţă;[20]) muĭerile, carĭ se'nchinară după înviĭare.[21]) Petru şi Ioanŭ, carĭ aŭ alergatŭ la monumêntŭ;[22]) şi Toma, carele a pusŭ mâna în coasta luĭ şi degetele în locul cuĭelor.[23]) Căcĭ pentru noĭ l'a pipăitŭ şí acela acuratŭ şi ceea-ce aĭ voitŭ tu, carele n'aĭ fostŭ de faţă, să cercĭ, aceea a cercatŭ elŭ, fiindŭ de faţă după economia dumneḑeĭească.

---

[1]) Ioan 18, 22. — [2]) Luc. 23, 14, 15. — [3]) Mat. 27, 24. — [4]) Mat. 26, 60. — [5]) Ioan 19, 2. — [6]) Ioan 19, 17. — [7]) Acela-şŭ 24. — [8]) Luc. 23. 26. — [9]) Luc. 33, 45. — [10]) Marc. 15, 23. — [11]) Mat. 27, 48. — [12]) Ioan 19, 29. — [13]) Mat. 27, 35. — [14]) Ioan 19, 34. — [15]) Mat. 27, 55. — [16]) Acela-şŭ 51. — [17]) Acela-şŭ 27. — [18]) Acela-şu 51. „Auch Luzian der Märtyrer bezeugt, dass die gespaltenen Felsen an der Stelle, wo das Kreuz eingesenkt worden, damals sichtbar waren, wie sie es auch jetzt noch sind.“ Nirschl l. c. pag. 275 însem. 1. — [19]) Mat. 27, 60. „Zur Zeit des heiligen Hieronymus war dieser Stein im Innern des Grabes; denn er sagt von der heiligen Paula: „Als sie in das Grab hineingegangen war, küsste sie den Stein der Auferstehung, den der Engel vom Eingange des Grabmals weggewälzt hatte.“ Nirschl l. c. pag. 275 însemn. 2. — [20]) Ioan 20, 12. — [21]) Mat. 28, 9. — [22]) Ioan 20, 3, 4. [23]) Ioan 20, 27.

40. Aĭ 12 apostolĭ de martorĭ aĭ crucii, şi universul, încă şi lumea celor-ce credŭ în celŭ rĕstignitŭ. Chiarŭ împregĭurarea, că te afli acum de faţă, să te încredinţeḑe de puterea celuĭ rĕstignitŭ. Cine ádecă te-a adusŭ acuma în aceasta adunare? carĭ ostaşi? prin ce felĭŭ de legături fuşĭ contrînsŭ? ce felĭŭ de sentinţa te-a strîmtoritŭ acuma? Ci semnul de învingere celŭ mântuitorĭŭ alŭ luĭ Isusŭ, crucea, ĭ-a adunatŭ pre toţĭ. Acesta ĭ-a şerbitŭ pre Perşi, şi a îmblânḑitŭ pre Schiţĭ; acesta li-a adusŭ Egiptenilor în schimbŭ pentru mâţe şi cânĭ şi pentru rĕtăcirea de totŭ felĭul cunoscinţa de Dumneḑeŭ; acesta vindecă pênă astă-ḑĭ boalele; acesta alungă pênă astă-ḑĭ demonii, şi rĕstoarnă încelăcĭunile fármecelor şi descântecelor.

41. Acesta se va arĕtá ŭă-dată eară-şĭ cu Isusŭ din cerĭŭ.[1]) Căcĭ semnul de învingere alŭ împĕratuluĭ va merge 'nainte, ca, vĕḑêndŭ Iudeiĭ pre celŭ-ce l'aŭ străpunsŭ[2]) şi cunoscêndŭ de pe cruce pre celŭ-ce l'aŭ luatŭ în bătjocura, să plângă cu căinţă (dară eĭ vor plânge tribŭ după tribŭ; căcĭ atuncĭ se vor căí, cândŭ n'aŭ timpŭ de căinţă), noĭ însă să ne lăudămŭ, fălindu-ne cu crucea, închinându-ne la Domnul, care fu trămisŭ şi rĕstignitŭ pentru noĭ, închinându-ne şí luĭ Dumneḑeŭ Părintelui celuĭ-ce l'-a trămisŭ, dimpreună şí Sântuluĭ Spiretŭ, căruĭa fiă-ĭ marirea în veciĭ vecilor, A m i n ŭ.

---

[1]) Mat. 24, 30. — [2]) Ioan 19, 37; Zach. 12, 10. 12.

Consciința misiunii istorice.

În-dată-ce a luatŭ cine-vá ŭă funcţiune, a încetatŭ a trăí pentru sine, și trebue neapĕratŭ să trăĭească pentru funcțiunea, în serviţul căreĭa s'a legatŭ.

Aceasta este prima condițiune, pentru-ca cine-vá să poată fi și să se poată face bunŭ funcționarĭŭ.

Aplicândŭ aceasta condițiune fundămêntală la preoțiă, constătămŭ, că preotul, cândŭ primesce darul preoțieĭ, ĭa asupra-șĭ ŭă funcțiune, și deosebirea între preotŭ și alțĭ funcționarĭ este, ca preotul, avêndŭ a îndeplinĭ ŭă misiune divină, este rĕspundĕtorĭŭ pentru faptele sale în prima liniă luĭ Dumnedeŭ, dela care a primitŭ darul, apoĭ oamenilor, pentru a căror civilisare și luminare ĭ-a încredințatŭ Domnul soartea serviţului acestuĭa.

Totŭ ceea-ce se întêmplă în lume de văloare, se înregestreada și se scrie în cartea cea mare a vieţeĭ, în istoria. Erá unŭ timpŭ, cândŭ istoria se mărginiá maĭ multŭ numaĭ la oameniĭ și la evenimintele cele marĭ. Astă-dĭ situațiunea în punctul acesta s'a schimbatŭ; și istoria a începutŭ a se ocupá de totŭ ceea-ce se face seau nu se face pentru desvoltarea popoarelor.

Voimŭ neapĕratŭ să fimŭ șĭ noĭ ŭă biserică cu ŭă istoriă. Și cândŭ o dicemŭ aceasta, dicemŭ totŭ-de-ŭă-dată, că voimŭ să trăimŭ ca ŭă biserică, care voiesce și lucreadă să-șĭ facă locŭ în istoria civilisățiuniĭ popoarelor celor culte din Europa.

A-ĭ civilisá și a-ĭ luminá pre credincioșĭ, este misiunea bisericeĭ. Și dacă are biserica misiunea aceasta, apoĭ urmeadă, că fiă-care omŭ, carele are ŭă funcțiune în biserica, are să îndeplinească ŭă misiune istorică. În punctul acesta nu esistă nicĭ câtŭ de mică deosebire între funcționarĭul maĭ mare și între funcționarĭul maĭ micŭ. Fiă-care poarta în inimă greutatea rĕspunderiĭ înaintea posteritățiĭ pentru ceea-ce face și pentru ceea-ce nu face în cercul sĕu de activitate.

Purcedêndŭ de aicĭ și scoborîndu-ne în cea din urma comuna bisericeasca, vom aflá, ca credincĭoşiĭ dintr'însa voiescŭ să se înalțe prin lumină și moralitate; eară omul, în carele asceaptă ei să se

concentrede și dela carele să purceadă înălțarea prin lumină și moralitate, este preotul. Așá-dară între călitățile, carî trebue să-lŭ împodobească pre preotŭ, trebue să aibă locŭ și consciința misiunii istorice, ce o are elŭ. Aceasta consciință este și trebue să fiă ŭă însĕmnată călitate păstorală.

Scimŭ, ca avemŭ să li dămŭ samă celor-ce au să vină după noi de totŭ ceea-ce am făcutŭ seau nu am făcutŭ. În aceasta se reasumă misiunea istorică a fiă cărui omŭ.

Unŭ bĕtrânŭ de 80 de anî, ni spune ŭă fabulă, plântá unŭ pomŭ în grădina fiiului sĕu. Unŭ nepotŭ de aĭ lui, vĕdêndu-lŭ, cu câtă grijă lucreadă, cum prepară pământul, cum rĕsfiră rădĕcinele, cum rotundesce ramurile pomului, — îlŭ întreabă, de ce-și dă atâta trudă, de-oare-ce, orî se va prinde orî nu se va prinde pomul, elŭ și așá nu va ajunge, ca să guste din fruptele lui!

„Așá este,“ rĕspunse bĕtrânul; „sciŭ, ca nu voiu trăí, ca să mânâncŭ din rodurile acestui pomŭ, dar tocma de aceea de astă dată mi-l mai aminte, ca acestŭ pomŭ să se prindă și să facă roduri bune, ca orî de câte orî veți mâncá voi dintr'ênsul, să vĕ aduceți aminte de mine.“

Cu aceste cuvinte vedemŭ, că bĕtrânul din fabulă esprimă, că și elŭ are ŭă misiune istorică, voiesce ádecă să trăiească și elŭ în amintirea urmașilor sĕi, măcar câtŭ va fi vieața pomului, care-'lŭ plânteadă.

Omŭ nu este în lume, care să-și dorească moartea; și dacă vieața fisică nu o putemŭ prelungí preste hotarele, carî îî sûntŭ puse, apoi nu se poate, ca să nu dorimŭ, ca și după moartea noastră cea fisică să mai trăimŭ unŭ timpŭ oare-câtŭ în amintirea contimporanilor și urmașilor nostri.

Constătămŭ, că dacă omul prețuiesce multŭ amintirea și istoria familiei sale, apoi cu atâtŭ mai multŭ scie prețuí satul istoria acelora, carî cu faptele lor au adaosŭ la rădicarea și înălțarea lui.

* * *

În istoria satului poate întrá ușorŭ fiă-care funcționarĭŭ alŭ comunei, carele își face dĕtorința, tocma așá precum unŭ părinte bunŭ, unŭ părinte cu consciința dĕtoriței de părinte în inimă vecĭnicŭ rĕmâne în amintirea familiei sale.

Și cine cunoasce satele noastre, a pututŭ aflá, ca mai în totŭ locul se vorbesce de cutare preotŭ, că a fostŭ bunŭ, că a fostŭ

cu frica lui Dumnedeŭ, că a zidită biserica, ca o împodobiá cu serviţŭ frumosŭ şi predice bune, că erá blândŭ şi înţeleptŭ în purtarea cu poporul, că-lŭ învĕţá la toate ocăsiunile şi altele.

Eacă decĭ, ca poporul însu-şĭ número toate calităţile şi faptele, carĭ constituĭescŭ titlele, prin carĭ îşĭ poate face cine-vá locŭ în istoria satuluĭ.

Va să dică, ce face preotul bine şi pentru binele satuluĭ, aceea constituĭesce unŭ titlu, de a întrá cu laudă în istoria corporăţiuniĭ, căriĭa îĭ şervesce.

Cum rĕmânemŭ însă în cadul, cândŭ nu ni-a fostŭ aminte seau n'am pututŭ face nimicŭ pentru înăintarea comuneĭ, căriĭa îĭ şervimŭ?

Istoria este judecătorĭu dreptŭ, şi judecă într'unŭ timpŭ, cândŭ celŭ-ce vine sub judecată, nu maĭ poate împune nicĭ cu persoana, nicĭ cu protecţiunĭ şi legături de rudenia orĭ de amiceaţă; şi cândŭ rĕmâne de mărturiă numaĭ ceea-ce bine seau reŭ a făcutŭ, pênă cândŭ a fostŭ în vieaţă.

Şi de judecata acestuĭ nepărtinitorĭŭ judecătorĭŭ nu maĭ poate scăpá astă-dĭ nimenea din oameniĭ, carĭ au rolă în vieaţa publică. Istoria a începutŭ în timpul nostru a se specialisá. Se scriu monografiele oraşelor, chiarŭ şí ale familielor singuratece. De aicĭ va trece lumea neapĕratŭ şi va scrie şí istoria satelor, eară în aceasta istoria locul primŭ îlŭ va ocupá maĭ cu sama la noĭ preotul.

Dară în fine este îndiferentŭ pentru omul, carele-şĭ poartă în inimă consciinţa misiunii istorice, de se va scrie seau nu se va scrie ceea-ce a făcutŭ. Faptele luĭ cele bune rĕmânŭ nisce documinte, carĭ multŭ timpŭ vor vorbí de dênsul. După totŭ omul, carele a lucratŭ bine seau a lucratŭ rĕu seau n'a lucratŭ nimicŭ, ceea-ce a făcutŭ seau nu a făcutŭ se vede, şi nimicŭ nu se maĭ poate ascunde înaintea posteritătiĭ.

Ceĭ-ce vor trăí după noĭ la ŭă sută seau la doauĕ sute de anĭ de aicĭ înainte, dacă vor voí se afle, apoĭ vor aflá de sigurŭ, ce oameni de văloare, ce p r e o ţ ĭ a ĭ l u ĭ C h r i s t o s ŭ am fostŭ; eară interesul istoricŭ se desvoaltă totŭ maĭ multŭ în omenime, cu câtŭ păşesce omenimea maĭ tare înainte pre calea progresuluĭ.

Este decĭ ŭă cestiune de vieaţa, că fiă-care din noĭ, fiă-care preotu să se întărească totŭ maĭ multŭ în consciinţa misiunii sale istorice.

De aceea aceasta consciinţa ocupă unŭ însĕmnatŭ locŭ între călităţile păstorale, şi privită ca atare poate aduce roadă multă.

„Biserica şi Scoala.“

Исторія базиліанскаго ордена.

(Продолженіе.)

Въ первые годы своего управленія уніятского митрополію (1674—1683) Жоховскій якъ будьто хотѣлъ жити въ мирѣ съ орденомъ и не обнаруживалъ никакихъ притязаній и посягательствъ на его права. На первыхъ двухъ бывшихъ при немъ конгрегаціяхъ (жировицкая 1669 и 1675) онъ не только не высказывалъ притязаній на протоархимандритство, а напротивъ самъ отказывался отъ той должности, и обѣждалъ базиліанъ строго держатися постановленій прежныхъ конгрегацій относительно избранія протоархимандритовъ изъ простыхъ т о л ь к о монаховъ, говоря, что у него равно якъ и у каждаго епископа, и безъ того слишкомъ много занятій и обязанностей. На сколько было искренности въ тихъ словахъ Жоховскаго — доказали дальнѣйшія его дѣйствія въ отношеніи къ базиліанамъ.

Враждебныя дѣйствія Жоховскаго въ отношеніи къ ордену начались съ домогательства супрасльской архимандріи.

Въ 1683 году умеръ супраслькій архимандритъ Іосафатъ Махневичъ. Базиліане избрали на его мѣсто игумена жировицкаго монастыря Симеона Цыпріановича. Жоховскій отвергъ то избраніе, обложилъ монастырь податью, и такимъ образомъ заставилъ признати себе архимандритомъ. Цыпріяновичъ тоже не уступалъ и считалъ себе законнымъ настоятелемъ монастыря. Неизвѣстно, чѣмъ кончилась та тяжба, извѣстно только то, что она была началомъ другой, болѣе замѣчательной тяжбы, которую Жоховскій велъ уже не съ однимъ монастыремъ и не съ однимъ лицомъ, а съ цѣлымъ орденомъ.

Въ 1683 году Жоховскій созвалъ у себе что-то въ родѣ конгрегаціи или капитулы, силою заставилъ присутствовавшихъ здѣсь базиліанъ признати себе протоархимандритомъ и въ заключеніе постановилъ, чтобы управленіе орденомъ отнынѣ принадлежало митрополитамъ. Тотъ поступокъ Жоховскаго, еще такъ недавно отказавшогося отъ всякихъ правъ и притязаній на прото-

архимандритство, сильно возмутилъ базиліанъ. Пошли опять протестаціи, жалобы предъ нунціемъ и въ Римѣ. Римская курія опять приняла сторону базиліанъ. Папа Инокентій XI издалъ буллу, въ которой уничтожалъ всѣ дѣйствія и постановленія, сдѣланныя Жоховскимъ на упомянутомъ съѣздѣ 1683 года и приказалъ своему нунцію въ Польшѣ созвать новую конгрегацію для примиренія ордена съ митрополитомъ.

Конгрегація та состоялась въ 1686 году подъ предсѣдательствомъ папского делегата іизуита Ѳомы Уейскаго, кіевскаго литинскаго епископа. Она занялась главнымъ образомъ рѣшеніемъ доселѣ еще нерѣшеннаго вопроса объ отношеніи ордена къ митрополиту и устраненіемъ всѣхъ возможныхъ поводовъ къ непріятнымъ столкновеніямъ между уніятскимъ митрополитомъ и протоархимандритомъ ордена. Тѣ отношенія опредѣленныя конгрегаціею въ такъ называемомъ Nexus-ѣ или договорномъ актѣ митрополита съ орденомъ. Главные пункты Nexus-а слѣдующіе:

1. Протоархимандритъ, въ силу папскихъ декретовъ (Урбана VIII отъ 1633 г. 28 сент.), есть лицо отличное отъ митрополита и долженъ быти изъ простыхъ монаховъ, а не изъ епископовъ.

2. Митрополитъ не дложенъ вмѣшиватися во внутреннее управленіе орденомъ, которое находится въ вѣденіи протоархимандрита; митрополитъ имѣетъ только право юрисдикціи (ordinaria jurysdykcia).

3. Настоятелей монастырей, обекновенно избераемыхъ на 4 г., назначаетъ протоархимандритъ; игуменства же и архимандритства пожизненныя раздаетъ митрополитъ, посовѣтовавшись напередъ съ протоархимандритомъ и консульторами.

4. Митрополитъ никого не долженъ представляти королю для утвержденія на епископскія каоедры безъ вѣдома и согласія протоархимандрита и консульторовъ.

5. Протоархимандриту принадлежитъ ревизія монастырей и приходскихъ церквей, находящихся въ вѣденіи ордена. Онъ разсылаетъ въ тѣ церкви Святое міро и разрѣшаетъ дѣла, касающіися брака.

6. Мѣсто и время конгрегацій назначаетъ протоархимандритъ, по совѣту съ митрополитомъ.

7. Покупка и продажа имѣній, аренды, залоги и разнаго рода контракты находятся въ вѣденіи митрополита.

8. По смерти протоархимандрита орденомъ управляетъ консульторъ съ вѣдома митрополита, до избирательной конгрегаціи, которую созываетъ митрополитъ.

Актъ тотъ большей вѣрности и ненарушимости, такъ со стороны митрополита, якъ и со стороны ордена, рѣшено было послати въ Римъ на утвержденіе конгрегаціи распространенія вѣры.

Такимъ образомъ, борьба ордена съ митрополитами, продолжавшаяся съ небольшими перерывами слишкомъ 30 лѣтъ, кончилась въ пользу ордена. Nexus положилъ конецъ честолюбивымъ притязаніямъ уніятскихъ митрополитовъ на управленіе орденомъ. Со временъ Жоховскаго протоархимандриты избирались только изъ простыхъ монаховъ, и между орденомъ и послѣдующими митрополитами не было значительныхъ столкновеній. Правда, были еще попытки со стороны преемниковъ Жоховскаго къ ослабленію власти протоархимандрита, якъ напримѣръ, при митрополитѣ Юріѣ Винницкомъ (1701—1794) и Львѣ Кишкѣ (1714—1720), но тѣ попытки были слабы и ничтожны и не вызывали со стороны базиліанъ почти ни якихъ оффиціальныхъ жалобъ и процессовъ.

Дѣло отъ въ чемъ. Nexus, якъ мы видѣли нисколько не ослабилъ власти протоархимандрита (чего однакожъ добивались Коленда и Жоховскій), и состоящого при немъ совѣта (изъ консульторовъ). Особенное значеніе ему придавало то, что по 3-му и 4-му пункту Nexus-а уніятскіе митрополиты безъ согласія протоархимандрита никого не могли возводити на высшія іерархическія должности. Тѣ пункты всего болѣе не нравились митрополитамъ и между прочимъ Юрію Винницкому, которому первому пришлось испытати довольну сильную преграду въ тѣхъ пунктахъ къ утвержденію на уніятской митрополіи. По смерти Льва Заленскаго, управлявшаго уніятскою митрополіею съ 1694—1708, уніятскіе епископы изъбрали Винницкаго сначала администраторомъ митрополіи, а потомъ и митрополитомъ, безъ вѣдома и согласія протоархимандрити и консульторовъ, т. е. вопреки 3-му и 4-му пункту Nexus-а. Левъ Кишка, бывшій во то время протоархимандритомъ, протестовалъ противъ той частной сдѣлки епископовъ и вмѣстѣ противъ нарушенія правъ ордена. Винницкій извинялся незнаніемъ обычаевъ ордена, и даже далъ письменное согласіе отложити публичное избраніе митрополита до будущей конгрегаціи. Конгрегація состоялась въ слѣдующемъ 1709 году, и на ней

Виницкій снова былъ единодушно избранъ митрополитомъ. Не смотря на такой благопріятный для Виницкаго исходъ дѣла, искра неудовольствія противъ стѣсненія правъ епископскихъ глубоко запала въ его душу и онъ рѣшился избавити себе и своихъ преемниковъ отъ всякаго стѣсненія и зависимости отъ ордена. Со тою цѣлею Виницкій выхлопоталъ изъ Рима декретъ, которой давалъ ему и его преемникамъ право возводити кого угодно на высшія іерархическія степени и должности безъ всякаго согласія со стороны представителей ордена. Вѣстъ объ томъ возмутила базиліанъ до того, что они едва не завели судебнаго процесса съ Виницкимъ. Дѣло однакожь удалилось довольно мирно, благодаря уступчивости митрополита. Онъ слагалъ всю вину на якого-то итальянца, который выхлопоталъ упомянутый декретъ совершенно безъ его вѣдома и согласія, единственно изъ желанія, чѣмъ небудь выслужитися передъ нимъ и наконецъ, якъ въ своихъ письмахъ, такъ и лично на виленской конгрегаціи, предъ лицомъ всего собранія увѣрялъ всѣхъ, что тотъ декретъ никогда и ни якой не будетъ имѣти силы и значенія. И дѣйствительно, изъ дальнѣйшей исторіи базиліанскаго ордена не видно, чтобы кто изъ уніятскихъ митрополитовъ когда либо ссылался на тотъ декретъ, не смотря на то, что многіе изъ нихъ, и самъ Виницкій, нерѣдко возводили на высшія должности людей, не навидимыхъ базиліанами, и слѣдовательно вопреки ихъ желанію и согласію.

Остается сказати нѣсколько словъ объ отношеніи къ базиліанамъ митрополита Льва Кишки. Левъ Кишка принадлежалъ къ числу замѣчательныхъ лицъ въ исторіи базиліанскаго ордена. Онъ происходилъ отъ благородной польской фамиліи, въ цвѣтущей молодости поступилъ въ базиліанскій орденъ, учился въ витебскомъ новиціатѣ, потомъ посланъ былъ для дальнѣйшаго образованія въ Римъ, откуда возвратился докторомъ богословія и два года занимался преподаваніемъ риторики и философіи во владимірской семинаріи. Затѣмъ проходилъ разныя должности въ орденѣ, былъ сначала секретаремъ ордена, потомъ консульторомъ, два рази былъ избираемъ въ протоархимандриты, а на конецъ по смерти Юрія Виницкаго избранъ базиліанскимъ конвентомъ въ митрополиты. Дѣятельность Кишки, такъ секретаря, консультора и протоархимандрита ордена, совершенно противоположна дѣятельности его, якъ митрополита. Будучи еще секретаремъ ордена, Кишка горячо остаивалъ права и интересы ордена, велъ

два процесса — одинъ съ волоцкимъ епископомъ Марціаномъ Бялозоромъ о Судиловичѣ, другій — съ полоцкими іезуитами, стоившихъ ему не малыхъ трудовъ и самыхъ непріятныхъ столкновеній съ сильными міря, и между прочимъ съ митрополитовъ Залевскимъ, который чуть не лишилъ его полоцкаго игуменства за процесъ съ іезуитами.

Во время управленія его орденомъ началась война Швеціи съ Польшею. То было самое тяжелое и бѣдственное время въ исторіи базиліанскаго ордена, преданныхъ существовавшій тогда въ Польшѣ партіи недовольныхъ Августомъ II, такъ называемой партіи народной, отличавшейся крайнимъ латинскимъ фанатизмомъ и желавшій при содѣйствіи Швеціи, имѣти новаго короля Станислава Лищинскаго. Преданные той партіи тѣломъ и душой, базиліане стали вредити Петру, сносились съ шведами и народною партіею, передавали имъ извѣстія и нерѣдко позволяли себѣ дурно отзыватися о Петрѣ. Но имъ, пришлось жестоко поплатитися за всѣ услуги народной латинской партіи и за непріятности Петру. Первый разъ пришлось ему испитат дерзость базиліанъ въ Полоцкѣ. Проходя однажды мимо базиліанскаго монастыря во время вечерни, Петръ I полюбопытствовалъ посмотрѣти уніятское богослуженіе и вошелъ въ церковь. Увидѣвъ изображеніе Іосафата (Кунцевича), Петеръ заставилъ одного изъ монаховъ разказати исторію того святого. Разказъ про жизнь, мученичество и чудеса Іосафати разсмѣшилъ Петра и его свиту. Затѣмъ Петръ вошелъ въ алтарь, съ презрѣніемъ и кощунствомъ (по словамъ уніятскаго писателя) отзывался о мощахъ Іосафата, о святыхъ дарахъ уніятскихъ и т. п. Оскорбленные такимъ обращаніемъ Петра съ церковною святынею, базиліане назвали его еретикомъ. Въ порывѣ гнѣва Петръ поразилъ кинжаломъ дерзкаго монаха, осмѣлившагося назвати его еретикомъ, свита послѣдовала его примѣру и бросилась на другихъ монаховъ. Трое изъ нихъ лягли на мѣстѣ, нѣсколько ранено, остальные посажены въ тюрьму. [1]) Съ сего времени Петръ всею душею возненавидѣлъ базиліанъ и, занимая своими воисками многія области Польши, далъ русскимъ приказаніе ловити уніятскихъ іерарховъ и наложити контрибуцію

---

[1]) Отъ имена пострадавшихъ базиліанъ: Яковъ Казиковскій настоятель монастыря; Константинъ Зайковскій — викарій; Ософанъ Колбычинскій — проповѣдникъ; Яковъ Кышевскій, регентъ музыки. См. также „Литовс. Церков. Унію“ г. Кояловича Т. II, стр. 242—243.

на всѣ базиліанскіе монастыри. Напуганные расправою Петра въ Полоцкѣ, базиліане оставляли свои монастыри и скрывались или за границей (якъ намримѣръ уніятскій митрополитъ Левъ Залевскій) или въ отдаленныхъ уголкахъ Польши.

Съ побѣдою Петра надъ Карломъ XII Литва и Бѣлоруссія успокоились на время. Театеръ военныхъ дѣйствій перенесенъ въ 1711 году на Югъ противъ турокъ, поднятыхъ на Москву Карломъ XII. Съ изгнаніемъ изъ Польши Станислава Лещинскаго возстановился порядокъ и въ Польшѣ. Базиліане теперь могли взохнути свободно, и стало возвращатися въ свои монастыри. Левъ Кишка, бывшій въ то время протоархимандритомъ употребилъ всѣ усилія и всѣ зависѣвшія отъ него средства къ возстановленію порядка въ орденѣ. Онъ искалъ протекціи, помощи и защиты у польскихъ вельможъ, возстановлялъ опустошенные и разграбленные монастыри и церкви на счетъ тѣхъ суммъ и драгоцѣнныхъ вещей, которыя онъ имѣлъ скрыть отъ хищиковъ Петра. Такъ онъ возстановилъ березвецкій монастырь, представлявшій собою груду розвалинъ, выстроилъ фабрику, которая славится въ Литвѣ и донынѣ. Ему наконецъ обязанны своимъ освобожденіемъ изъ подъ тяжкаго управленія епископскаго монастыри виленскій, лавришевскій, минскій, пустынскій, мстиславскій, черейскій и тороканскій, которые уже нѣсколько разъ то освобождались, то опятъ поступали въ руки епископовъ — архимандритовъ, въ силу королевскихъ привилеевъ незаконно вытребованныхъ нѣкоторыми митрополитами и епископами. Словомъ, Левъ Кишка былъ такимъ протоархимандритомъ, якого только могли желати базиліане. Онъ такъ понравился базиліанамъ, что они оставили его въ должности протоархимандрита и послѣ возведенія на владимірскую архіепископію когда по конституціямъ ордена онъ не могъ быти протоархимандритомъ. Но вскорѣ базиліане должны были разчароватися въ своемъ любимцѣ. Усердіе Кишки къ ордену охладѣвало по мѣрѣ того, якъ онъ приближился по іерархической лѣстницѣ къ митрополичей каоедрѣ. Въ 1713 году т. е. въ году избранія своего въ митрополиты, Кишка созвалъ въ Вильнѣ конгрегацію и сложилъ съ себе протоархимандритство, предлагая на мѣсто себе Лаврентія Капарскаго. Базиліане однакожъ не послѣдовали его указанію и избрали Процевича. То, повидимому мелочное обстоятельство, раздосадовало честолюбиваго Кишку. Съ тѣхъ поръ совершенно измѣнились отношенія его къ ордену: онъ

обращался съ нимъ, по выраженію жизнеописателя Кишки якъ съ играшковъ. Такъ новоизбранному протоархимандриту онъ не только не далъ лошадей для разъѣздовъ, но не хотѣлъ передати ему нияких\ъ писемъ и актовъ своего 10-ти лѣтнаго управленія орденомъ, и вообще старался унизати званіе протоархимандрита, требуя чтобы онъ вездѣ занималъ мѣсто ниже обыкновенныхъ архимандритовъ. Главною цѣлію Кишки было сорить базиліанъ съ епископами и архимандритами. Цѣли той онъ достигалъ слѣдующимъ образомъ: явилось напримѣръ два или три претендента на извѣстную епископію или архимандрію. Кишка созываетъ базиліанскій конвентъ (consultarium) для совѣщанія объ избраніи достойнѣйшаго изъ нихъ. Избранный конвентомъ начинаетъ хлопотати о привилеѣ, увѣряя, что протоархимандритъ съ консультторами далъ ему (Кишкѣ) устное согласіе на то. Протоархимандритъ наконецъ узнаетъ о подобной сдѣлкѣ, протестуетъ, но напрасно: покровительствуемый Кишкою получалъ то, чего добивался, и разумѣется уже неблагопріятно смотрѣлъ на тѣхъ, которые ему противодѣйствовали. Жизнеописатель Кишки проводитъ множество подобныхъ фактовъ и вообще говоритъ объ немъ, что онъ „погонялъ“ своими подчиненными, якъ хотѣлъ (oral iak chcial).

Мы прослѣдили отношенія уніятскихъ митрополитовъ къ базиліанскому ордену на пространствѣ цѣлаго столѣтья и видѣли, что за исключеніемъ двухъ митрополитовъ (Рафаила Корсака и Льва Заленскаго) базиліане находились въ болѣе или менѣе непріятныхъ столкновеніяхъ со всѣми митрополитами. Якое же заключеніе мы должны вывести изъ того обозренія? Ужели планъ и намѣренія Рутскаго о тѣснѣйшемъ союзѣ ордена съ митрополитами оказались несбыточною мечтою, и уніятскіе митрополиты на дѣлѣ были врагами ордена? Нисколько. Если базиліане и враждовали иногда съ митрополитами, то та вражда была, такъ сказати, семейная, домашная, которая неизбѣжна во всякомъ обществѣ, якъ бы оно ни было хорошо организовано, и которая однакожъ никогда не оканчивалась дурными послѣдствіями для котрой нибудь изъ враждовавшихъ сторонъ. Поводомъ къ враждѣ, якъ мы видѣли, было желаніе нѣкоторыхъ митрополитовъ удержати за собою протоархимандритство. Но мы видѣли также, якъ базиліане иногда сами сознавали, что для нихъ нуженъ протоархимандритъ именно митрополитъ, или по крайней мѣрѣ епископъ, а не простый монахъ.

Митрополиты и епископы незаконно требовали, а иногда и насильно овладѣвали богатѣйшими монастырями съ принадлежавшими имъ имѣніями, доходы однакожъ съ тѣхъ монастырей они употребляли не на себе только, а на разныя нужды самихъ же базиліанъ. Они жертвовали значительныя суммы на богодѣльни, на новиціаты, на школы, и на свои же средства посылали лучшихъ базиліанскихъ воспитанниковъ въ латинскіе коллегіумы. При ихъ содѣйствіи базиліане получали разныя привилегіи, пріобрѣтали новыя имѣнія и фундуши. Словомъ — уніятскіе митрополиты ссорились, враждовали съ базиліанами, но никогда не забывали, что они дѣти одной матери, птецы одного гнѣзда, и потому никогда не отдѣляли своихъ интересовъ отъ интересовъ ордена, которой они часто называли „своею матерью“ (matka swoia), скажемъ больше, уніятскіе митрополиты слишкомъ даже были преданы интересамъ базиліанскаго ордена, въ ущербъ бѣлому уніятскому духовенству.

III. Отношенія базиліанскаго ордена къ бѣлому уніятскому духовенству.

До временъ уніи бѣлое духовенство въ западно-русской церкви, особенно духовенство почетное, мало зависѣло отъ своего мѣстнаго епископа. Особенною самостоятельностію пользовалось духовенство соборныхъ церквей въ важнѣйшихъ городахъ, такъ называемыя клирошане. Они имѣли свои независимыя имѣнія и приписные приходы, въ которые мало мѣшались епископы. Они при епископѣ составляли постоянный епархіальный соборъ, или такъ называемыя каоедральныя капитулы, которыя пользовались значительною самостоятельностію въ управленіи мѣстнымъ епархіальнымъ духовенствомъ. Въ распоряженіи тѣхъ капитуловъ находились довольно богатыя имѣнія (funduszy) и приписные приходы, доходы съ которыхъ употреблялись на разныя нужды духовенства, и между прочимъ на школы, въ которыхъ дѣти бѣднѣйшихъ священниковъ приготовлялись къ пастырскому служенію. Западно русскіе митрополиты и епископы, избираемые большею частію изъ бѣлаго духовенства, находились въ довольно близкихъ, дружескихъ отношеніяхъ къ капитуламъ, заботились о цѣлости принадлежавшихъ имъ имѣній, въ свою очередъ и капитулы, по смерти епископа, или митрополита, старались сохранити въ цѣлости епископскія каоедры съ пренадлежавшими къ нимъ имуществами до назначенія новаго епископа.

Со временъ уніи, особенно со времени учрежденія базиліанскаго ордена, когда епископы и митрополиты стали избиратися исключительно изъ базиліанъ, состояніе бѣлаго уніятскаго духовенства значительно измѣнилось. Уніятскіе епископы и митрополиты оставляютъ почти въ полномъ забвеніи и пренебреженіи свѣтскій клиръ и сосредоточиваютъ все свое вниманіе, всѣ свои заботы на базиліанскомъ орденѣ.

Первый ударъ бѣлому уніятскому духовенству нанесъ Поцѣй. Воспитанный въ понятіяхъ латинского абсолютизма, Поцѣй сильно подорвалъ значеніе каѳедральныхъ капитуловъ, лишившихъ самостоятельности и смѣшавши принадлежавшія имъ имѣнія съ своими митрополичьими. Рутскій пошелъ далѣе. Онъ прямо и открыто отнималъ у бѣлаго духовенства имѣнія и цѣлые приходы, и отдавалъ ихъ въ распоряженіе базиліанъ. Дѣйствовалъ онъ тутъ чисто по іезуитски. Хитрость, обманъ, благочестивыя цѣли и предпріятія, все было пущено въ ходъ. На провинціальномъ соборѣ, созванномъ Рутскимъ въ 1626 году въ Кобринѣ, положено было основати семинарію для образованія священническихъ дѣтей. Тутъ же на соборѣ собрана была по подпискѣ значительная сумма. Та сумма оказалась однако не достаточною для прочнаго существованія будущей семинаріи. Нужно было се пополнити. Придумана была слѣдующая мѣра. Семинарія назначалась для бѣднаго духовенства, слѣдовательно на него же должна была пасть и вся тяжесть заботъ о средствахъ ея содержанія. Потому положено было, чтобы во всѣхъ епархіяхъ священники отказались отъ владѣнія пожертвованными ихъ приходамъ имѣніями (фундушами), и привилигіи на тѣ имѣнія или фундуши передали въ руки своихъ епископовъ. Не извѣстно, удалась ли та затѣя Рутского, или нѣтъ, всѣ ли священники исполнили распоряженіе собора; извѣстно только то, что сумма, собранная по роспоряженію собора со всего уніятского духовенства, оставалась безъ всякаго употребленія, а проценты ея поступали въ кассу провинціала. Видно однако, что прямыя и рѣшительныя мѣры Рутскаго къ отнятію у бѣлаго духовенства имуществъ были неудачны. Спустя пять лѣтъ послѣ кобринскаго собора онъ придумалъ болѣе хитрую и болѣе удачную мѣру. Прямое повелѣніе отнимати у клира то, что было дано ему королями и патронами, равнялось похищенію чужой собственности, слѣдовательно, клиръ смѣло могъ отстаивати свои права и не слушатися соборя. Въ 1631 году Рутскій выпросилъ у короля

позволеніе на покупку, продажу, обмѣнъ и всѣ возможныя операція въ имѣніяхъ, принадлежавшихъ уніятскому духовенству. [1]) Та мѣра удалась Рутскому якъ нельза лучше. Отъ частаго обмѣна, покупки, продажи и перепродажи имѣній, принадлежавшихъ свѣтскому клиру, скоро, затерлись всѣ слѣды первоначальныхъ фундацій. Первый опытъ подобной операціи испытала капитула новогрудская, одна изъ богатѣйшихъ уніятскихъ капитулъ.

Послѣдующіе митрополиты, почти всѣ вышедшіе изъ базіліанскаго ордена, и преданные его интересамъ, неуклонно слѣдовали политикѣ Рутскаго въ порабощеніи бѣлаго духовенства монашествующему. Они отнимали у него все, что только можно было отняти, отдавали въ разпоряженіе базиліанъ цѣлыя приходы, [2]) и изъ базиліанъ же назначали не только офиціаловъ, но и благочинныхъ (протоіереевъ) подъ тѣмъ предлогомъ, что между бѣлымъ духовенствомъ нельзя найти людей достойныхъ и способныхъ къ занятію тѣхъ должностей. Что же дали базиліане бѣлому духовенству въ замѣнъ того что они отняли у него? Заботились ли они по крайней мѣрѣ о его образованіи? Ничуть не бывало. До двацятыхъ годовъ XVIII столѣтія не было почти ни одной уніятской семинаріи. Правда, Поцѣй, вскорѣ послѣ бретскаго собора, основалъ для свѣтскаго уніятскаго клира семинарію въ Вильнѣ, вызвавши въ нее ученаго русина Петра Ѳедоровича; но сколько въ ней было воспитанниковъ, и якъ долго существовала она, не извѣстно. По крайней мѣрѣ около временъ кобринскаго уніятского собора 1626 года семинарія та уже не существовала. Мы видѣли также, якъ состоялась семинарія, которую предположено было основати на упомянутомъ соборѣ и на содержаніе которой велѣно было отнимати имущества у бѣлаго духовенства; не состоялась также семинарія перемышльская, на основаніе которой было пожертвовано Юріемъ Винницкимъ 40,000 золотыхъ. [3])

Слѣдствіемъ такого нравственнаго и матеріальнаго гнета было крайнее невѣжество и нравственный упадокъ бѣлого духовенства.

[1]) Всѣ указываемые намъ якъ тутъ, такъ и ниже, факты заимствованы головнымъ образомъ изъ прошенія, поданнаго въ 1809 г. на Высочайшее имя оффиціаломъ брестской епархіи Антоніемъ Тупальскимъ о возстановленіи литовской митрополіи. Прошеніе то мы могли только прочитати. [2]) Такъ напр. въ Вильнѣ въ распоряженіи базиліанъ находилось 13 приходскихъ церквей; въ Брестѣ 8, въ другихъ мѣстахъ брестской епархіи базиліане отняли у бѣлаго духовенства 9 лучшихъ приходовъ (beneficium) и приписали ихъ къ монастырямъ. — [3]) Номинікъ, подъ словомъ Jerzy Wimicki.

Оно потеряло почти, всякое значеніе въ народѣ. Въ священники поступали большею частію люди бездарные, безграмотные или полуграмотные. Нечего и говорити, что религіозные интересы оставлялись такими людьми совершенно въ сторонѣ. На священство они смотрѣли якъ на выгодное ремесло, изъ котораго извлечь всевозможную пользу. Часто оставляли они свои приходы и бѣгали въ ближайшіе латинскіе костелы, слушали исповѣдь и совершали другія церковныя требы, за что, разумѣется, получали вознагражденіе и отъ ксендза, и отъ тѣхъ, для которыхъ они совершали требы. Пренебреженіе къ пастырскимъ обязанностямъ доходило иногда до того, что многіе священники, по неумѣнію ли правильно совершити литургію, или просто по лѣности, посилали просфоры къ латинскимъ ксендзамъ съ тѣмъ, чтобы они при совершеніи евхаристіи, омочили ихъ въ освященномъ винѣ, частичками освященной такимъ образомъ просфоры причащали потомъ своихъ прихожанъ. Слово Божіе, поученіе и наставленіе прихожанъ въ истинахъ вѣры были еще въ большемъ пренебреженіи. Народъ, якъ и его пастыри, коснѣлъ въ невѣжествѣ, не видѣлъ ни якого различія между уніею и латинствомъ, больше посѣщалъ латинскіе костелы, куда привлекали его стройные звуки органа и фанатическая проповѣдь ксендза, чѣмъ свою у б о г у ю во всѣхъ отношеніяхъ церковь, въ которой рѣдко совершалось богослуженіе, а если и совершалось, то дуже коротко, и притомъ въ такую пору, когда прихожанамъ не было возможности идти въ церковь. Дѣло обикновенно такъ бывало, по розсказамъ старожиловъ. Наступаетъ, напримѣръ, якой небудь великій праздникъ. Уніятскій священникъ встаетъ пораньше, беретъ съ собою въ церковь дьячка, или же въ отсутствіи его, одного изъ своихъ слугъ (chłopca), умѣющаго подати кадило, и на скорую руку совершаетъ съ нимъ такъ называемую ч и т а н н у ю о б ѣ д н ю (czytana msza), или просто ограничивается одними часами (godzinki). Затѣмъ спѣшилъ къ сусѣду, латинскому ксендзу, гдѣ ожидала его м н о г а я ж а т в а. Мало по малу начинаютъ собиратися уніятскіе прихожане въ свою приходскую церковь. Въ церкви пусто, п о п а нѣтъ, онъ оставилъ свое у б о г о е с т а д о и отправился стричь чужое, болѣе богатое и прибыльное. Поговоривши, потолковавши о своихъ домашныхъ дѣлахъ, прихожане начинали росходитися, кто домой, кто въ костелъ, въ которомъ можно было застати службу въ самую позднюю пору (около двухъ ч а с о в ъ в е ч е р а), а кто и въ корчму, которая стояла тутъ же рядомъ съ церковію. (Продолженіе слѣдуетъ.)

Predică la dumineca Tomeĭ.

Pentru-că mĕ vĕdușĭ, Tomo, credușĭ:
fericiți, ceĭ-ce nu aŭ vĕdutŭ și aŭ credutŭ.[1])

Iubiților ascultătorĭ!

Sânta evangeliă de astă-dĭ ni-lŭ arata pre Mântuitorĭul a doaŭă oară după înviĭare în mijlocul apostolilor, cărora li aduce eară linesce sufletească cu cuvintele: „Pace Voaŭĕ!“[2]) Apoĭ îndreptându-se la Toma, carele nu fusese de față la arĕtarea cea dîntâĭŭ și nu voĭá să creadă în înviĭarea luĭ, pênă nu-lŭ va vedé și-lŭ va pipăí; îĭ dice: „Pentru-că mĕ vĕdușĭ, Tomă, credușĭ; fericiți ceĭ-ce n'aŭ vĕdutŭ și aŭ credutŭ.“

Dacă vom căutá maĭ bine, iubiților, pe cine îlŭ fericesce Christosŭ cu cuvintele acestea din urmă, apoĭ vom cunoasce, cum-că ne fericesce pre noĭ și pre toți crestiniĭ, cariĭ priĭmescŭ și ținŭ credință cea adevĕrata în inimele lor, făcêndu-și-o îndreptarĭul vieței întregĭ. Și întru adevĕrŭ omul credinciosŭ e ŭă ființă prea fericita, fiindŭ-că credința este odorul celŭ maĭ scumpŭ în lume învĕțându-'lŭ pre omŭ,

I. Ce trebue să scie, și

II. Cum să se poarte, ca să ajungă la fericirea eternă.

Aceste voĭescŭ eŭ să le desfășurŭ acuma și vĕ poftescŭ a-mĭ urmá cu luare a minte.

I.

Ce trebue omul să cunoască, ca să fiă fericitŭ atâtŭ aice pe pămêntŭ câtŭ și după moarte?

Elŭ trebue să cunoască, cum-că întru adevĕrŭ esistă Dumnedeŭ, viĭŭ și atotŭ-puternicŭ, căcĭ altŭ-mintrelea ĭ-ar fi toata vicață pămêntească fără scopŭ, elŭ ar fi jocul arbitriuluĭ și finca ĭ-ar fi nemicirea. Elŭ trebue să scie, cum-că sufletul îĭ este nemuritorĭŭ,

[1]) Ioanŭ 20, 29. — [2]) Ioanŭ 20, 26.

căcĭ altŭ-felĭŭ nu șĭ-ar cunoasce menirea și s'ar margini a trăí și a murí ca animalele. Elŭ trebue să cunoască, cum-că Dumnedeŭ 'l-a creatŭ și 'l-a menitŭ, ca să fiă fericitŭ în alta lume prin curăția și sânția vieței sale, după-ce pe pământŭ nu poate aflá fericire deplină. Elŭ trebue să scie, cum-că a doaŭa persoană dumnedeĭească s'a pogorîtŭ din cerĭŭ, de s'a întrupatŭ, ca să-ĭ curățască pe oamenĭ cu moartea cea de buna voĭă de vina păcatuluĭ, cum-că Spiretul sântŭ ne sânțesce și ne curățesce de păcate în s. săcrăminte prin meritele luĭ Christosŭ și cum-că biserica luĭ Christosŭ este unŭ așĕdământŭ dumnedeĭescŭ de păstratŭ învățătura luĭ .și de condusŭ creștinilĭ la limanul fericirilĭ.

Aceste toate trebue omul să le cunoască, căcĭ altŭ-felĭŭ ar fi nenorocitŭ chĭarŭ aice pe pământŭ și nu șĭ-ar puté ajunge hotărîrea; nu s'ar puté uní sufletesce cu Dumnedeŭ și fi părtașŭ impĕrățieĭ luĭ celeĭ cerescĭ.

Cum îșĭ poate omul câștigá însă cunoscința învățăturelor neapĕratŭ necesarĭe la fericirea luĭ? Numaĭ prin credință!

Unică credința ne convinge despre esistința luĭ Dumnedeŭ [1]) și nemurirea sufletuluĭ nostru.[2]) Numaĭ în lumina cea puternică a credinței ni cunoascemŭ menicĭunea cea măreață.[3]) Numaĭ credința ni îndreaptă privirea la Mântuitorĭul celŭ rĕstignitŭ pentru păcatele lumiĭ [4]) și ni-lŭ arată pe Spiretul s. în chipŭ de porumbŭ la botedul luĭ Christosŭ,[5]) apoĭ în chipŭ de limbe de focŭ asupra apostolilor.[6]) Numaĭ în vêrtutea credinței cunoascemŭ noĭ, ca maĭca biserica este conducĕtoaria noastră spiretuală, cariia îĭ e dĕtorĭu fiă-care creștinŭ cu ascultare și supunere.[7])

Să ne străpunemŭ, ĭubiților, în starea celor necredincĭoșĭ, cărora adevĕrul mântuiriĭ de pe cruce nu li maĭ răcoresce sufletul — puté-am oare fi fericiți aice și după moarte, puté-am cunoasce, la ce sûntemŭ născuți, de ce purtămŭ nĕcadurile și neajunsurile lumiĭ acesteĭ trecĕtoarĭe și ce ne asceaptă după moarte? Eu dicŭ, că n'am puté — eară inima noastră ar fi atunce fără mulțămire, neîmpăcați am fi noĭ cu toată rațiunea noastră, am fi asemene animalelor, ba șĭ maĭ nefericiți decâtŭ ele.

Căcĭ animalele n'aŭ cunoscința de sine, eară noĭ o avemŭ; animalele nu'sŭ cuprinse de dorințe maĭ 'nalte, noĭ însă, simțindŭ dorințele

---

[1]) Evreĭ 11, 6. — [2]) Mat. 10, 28. — [3]) Ioanŭ 3, 16. — [4]) I. Cor. 15, 22. [5]) Marco 1, 7. — [6]) Fapt. ap. 2, 4. — [7]) Mat. 12, 17.

acele, n'am aflá între toate bunătățile lumesci binele mai 'naltŭ, ce ni-le-ar împăcá. Nenorociți ne-am simțí noi așá-dară fără credința cu toate averile noastre pământesci; dară cum ne-am mai purtá noi oare în nĕcadurile și neajunsurile lumii acesteia?

Să te lupți cu nevoia de toate dilele, să lucri diua în sudoarea fețeĭ tale și adese-orĭ fără succesŭ, eară noaptea să nu aĭ rĕpaosŭ din causa grijelor și durerilor; să cunoscĭ comoditățile lumiĭ acesteĭ numaĭ din audŭ, și într'una să fiĭ lipsitŭ de credința în atotŭ-dreptul Dumnedeŭ: oare nu aĭ trebuí să ajungĭ astŭ-felĭŭ la desperare totală?

Fără de credință ar fi omul nefericitŭ în toată vieața, eară mai alesŭ în momêntul morțiĭ!

Fără de nicĭ ŭă cruțare ni răpesce moartea scumpele rude, neconsiderândŭ necĭ plânsul părinților, necĭ desperarea soților și a orfanilor. Și dacă nu ar fi omul însuflețitŭ de credința, care îĭ arată după moarte altă vieață plină de fericire [1]) și-'lŭ învață, cum-că părintele 'celŭ cerescŭ, carele satură păserile cerĭuluĭ și îmbracă florile câmpuluĭ,[2]) va purtá grijă șí de orfanĭ: oare nu ar fi elŭ cea mai nenorocită ființă în lume?

Eară noĭ, iubiților, cariĭ petrecemŭ în credința bisericeĭ noastre dreptŭ-măritoarĭă, câtŭ de fericiți nu trebue să ne simțimŭ, bătêndu-ni la urechĭă numaĭ numele Domnuluĭ Dumnedeuluĭ nostru!

Pe unde âmblămŭ și orĭ-ce cugetămŭ, pretutindene simțimŭ ochĭul părinteluĭ celuĭ cerescŭ îndreptatŭ la planurile și întreprinderile noastre cele bune! În toate locurile cunoasce omul celŭ credincĭosŭ resultatele înțĕlepcĭunii și amoriĭ luĭ Dumnedeŭ, carele și-a rônduitŭ toate creaturele așá, ca să-și poată ajunge ținta,[3]) și carele a ĭubitŭ lumea așá, încâtŭ chĭarŭ pe fiĭul sĕu unul-născutŭ și-l'-a trămisŭ la moarte spre mântuirea eĭ.[4]) Pĕtrunși fiindŭ așá-dară de ĭubirea și îngrijirea prea-bunuluĭ și multŭ-induratuluĭ Dumnedeŭ, să ni îndreptămŭ inima la cerĭu și din prisosința inimeĭ să grăimŭ:[5]) „O tu părinte cerescŭ, prealubite, părinte și bine-făcĕtoriule tuturor, tu te înduri de noĭ mai multŭ, decum se îndură părinții trupescĭ de copiiĭ lor. Tu ne-aĭ alesŭ pe toți la fericire eternă, tu voĭescĭ vieața noastră și nu mortea în geenă, căcĭ toți sûntemŭ copiiĭ tĕĭ, toți sûntemŭ creați după chipul și asĕmĕnarea ta, toți rĕscumpĕrați prin mortea fiĭuluĭ tĕŭ cea de pe cruce.“ [6])

[1]) Marco 10, 30. — [2]) Mat. 10, 26—28. [3]) Ioanŭ 38, 41. — [4]) Ioanŭ 3, 16. [5]) Mat. 12, 35. — [6]) Tesal. 2, 13.

Și aceasta simțire fericită, cu care lumina credinței încălțesce atâtu inima bogatului, câtu și a săracului, nu este ea mai măreața și mai durabila decâtu toate bunurile și toate plăcerile lumesci? Într'adevěru credința-i odorul omului celu mai scumpu, căci ea îlu fericesce și'lu învață ceea-ce trebue să scie, spre a se mântuí în veciu, arětându-i totu-ua-dată, cum trebue să se poarte, ca să dobândeasca fericirea eternă. Aceasta însă urmeadă în partea a doaua.

II.

Chiaru consciința îi spune fia-căruí omu, ca să-și îndrepte făptuințele aşá, încâtu să devină fericitu. Elu trebue ádecă se lucre cele bune și virtuoase, căci virtutea este coroana bucuriei, și să se ferească de cele rele, fiindu că pěcatul este mormêntul fericirii. Aceste toate bine-că se vorbescu ușoru, dară sûntu ele oare și ușoru de făcutu? Omul este compusu din trupu și din sufletu și după trupu este elu supusu legii simțuale, care este ua lege a iubirii de sine și a greşelei; după sufletu este elu însă asěmênarea lui Dumnedeu și supusu legii spiretuale, care constă în virtute seau în vieață corěspundětoaria prescriptelor dumnedeiesci. Legea simțuală contradice cu totul legii spiretuale. „Eu sciu," dice apostolul Pavelu, „că nu locuiesce în mine, ádecă în trupul meu, ceea-ce este bunu; că a voí, se află în mine, eară a face, nu se află; că nu facu binele, care-'lu voiescu, ci rêul, care nu-'lu voiescu, acela-'lu facu." [1])

Şi oare nu consună, iubiților, cuvintele aceste ale apostolului cu sperința noastră de toate dilele? Nu se luptă și'n inima noastră neîncetatu virtutea cu iubirea de sine, cu necurăția și cu plăcerile simțuale ale lumii acesteia, cari caută să înjuge numai-decâtu sufletul celu nemuritoriu în servițul trupescu? [2]) Şi într'ua lupta ca această între sufletu și trupu, între bine și rěu se poate omul simți fericitu? „O, eu ticălosul," strigă apostolul, „cine mě va mântuí de trupul morții?" [3]) și apoi rěspunde singuru: „Darul lui Dumnedeu prin Isusu Christosu Domnul nostru." Însă darul acesta dumnedeiescu, puterea la făcutu cele bune, cum ni-o putemu câștigá? Numai prin credință, căci mai dice apostolul: „Cu daru sûntemu mântuiți prin credință." [4])

Să privimu, iubiților, la oamenii cei necredincioși și să întrebămu, de unde să-și iaie ei, nenorociții, puterea, de a învinge iubirea de

---

[1]) Romanu 7, 18, 19. — [2]) Galat. 5, 16. — [3]) Rom. 7, 24. — [4]) Efes. 2, 8.

sine și alte pĕcate, carii dĕrîmă trupul, tâmpescŭ spiretul și sûntŭ causa ruinării familielor? Să vedemŭ, cum lucră fără de credința bună oară omul celŭ bogatŭ? Elu-și leagă inima de aurul și argintul, ce-'lŭ are,[1]) și și-lŭ face cu nume de Dumnedeŭ, încordându-se să și-'lŭ înmulțească sí'n modŭ nemoralŭ; fericitŭ însă nu se mai simțesce elŭ cu toate averile, cându-și aduce aminte de moarte și vede, că le va lăsá toate în folosul altora și va întrá în groapă sĕracŭ și golŭ ca totŭ calicul și nenorocitul.

Fără de credință cum se poartă oare omul eruditŭ și puternicŭ?

Elŭ își întrebuințadă sciințele la micșoratŭ și negatŭ lucrările suprafiresci; dară în fine se simțesce totŭ nemulțămitŭ și desperatŭ, căci nu le poate pĕtrunde cu erudicĭunea lumească, fiindŭ-că ele se dau învĕțate numai prin lumina cea suprafirească a credinței. Pĕtrunsŭ de sumeție deșartă tinde necredinciosul celŭ puternicŭ a-și câștigá onori și puteri din ce în ce mai însémnate, și anume pe cale ertată și neertată. Fericitŭ însă nu mai este necĭ elŭ, căci mintea-'i dicteadă totŭ ca ŭă-dată, va trebuí să depună onorile și puterile ca unŭ veșmêntŭ furatŭ orĭ învechitŭ și să între golŭ goluțŭ în mormêntŭ,[2]) ca orĭ-și-ce omŭ.

Sĕrăcul însă lipsitŭ de credință in atotŭ-înduratul și atotŭ-dreptul Dumnedeŭ asĕmĕnându-și starea cea tristă cu bielșugul celor avuți, cade la beție, dă în furtŭ și la alte lucruri de ale desperării omenescĭ, cum vedemŭ în toată diŭa.

Ce fericire nu aflămŭ însă în toate lucrările noastre prin credința cea adevĕrata!

Ea ni-lŭ arată pre Dumnedeŭ, ca este ajutoriul și sprijinitoriul nostru la orĭ-ce faptă bună, susțiitoriul averii, luminătoriul minții și bine-cuvêntătoriul sbucĭumărilor noastre și pĕtrunși de credința aceastá, câtŭ de înbărbătați și plini de mângâiarea sufletească nu ne simțimŭ noĭ!

Ceĭ bogați se socotŭ ca nisce călĕtorĭ, carii călĕtorescŭ în căruțe comoade, dară își desamnă drumul prin bine-facerĭ. Eĭ împărțescŭ elemosină în dreapta și'n stânga și așá li-i aurul și argintul chĭăĭa la cerĭŭ.[3])

Totŭ așá de fericiți se simțescŭ și ceĭ eruditi și puternicĭ din mijlocul nostru. Eĭ se folosescŭ de erudicĭunea lor ca de unŭ mijlocŭ de înmulțitŭ mărirea lui Dumnedeŭ și de condusŭ cu consciință nesciutoriĭ la virtute[4]) și moralitate, eĭ își întrebuințadă

[1]) Luca 6, 24. — [2]) Eclesiastul 8, 8. — [3]) Tobia 12, 9; Is. Sir. 13, 30. — [4]) Ps. Ps. 83, 13.

puterea și pusĕcĭunea cea însemnată la sporitŭ binele aproapelui, la îmbunĕtățitŭ starea lor, la stêrpitŭ năravurile cele rele și la înrădĕcinatŭ cele bune, cunoscêndŭ, cumcă și păharul de apă, care-'lŭ daĭ aice fratelui, nu va rĕmâné neresplătitŭ 'naintea atotŭ-deptului judecătorĭŭ.[1]) Însuflețiți fiindŭ și sĕracii dintre noĭ de credință în atotŭ-bunul Dumnedeŭ, lucră cu răbdare[2]) în sudoarea fețeĭ lor și cu încredere, cum-că atotŭ-induratul Dumnedeŭ va bine-cuvêntá și ostenelele lor.[3]) Ei recugetă seriosŭ, cum-că Christosŭ nu aŭ împărțitŭ talanții asemene tuturor oamenilor[4]) și după aceasta împărțire va cere dela fiă-carele omŭ și rĕfuĭeală și sûntŭ siguri, cum că dreptul judecătorĭŭ nu va luá sama la avuție, ci-ĭ va rĕsplătí fiă-căruĭa numaĭ după faptele luĭ.[5])

Câtŭ de multŭ nu ne întăresce așá-dară credința cea sântă în toate lucrările noastre cele bune!

Voĭ, credincĭoșilor, carii ați pĕstratŭ curația în cugetânțele și dreptatea în faptele voastre, — voĭ, carĭ l'-ați ajuturatŭ pre celŭ căḑutŭ în nenorocire și ați ștersŭ lácrimele celor întristați, — voĭ, carii ați împărțitŭ cu sĕracul și ați fostŭ bucuria vĕduvelor și scăparea orfanilor, — voĭ, ochĭul celuĭ orbŭ, urechĭa celuĭ surdŭ și picĭorul celuĭ ologŭ, — numaĭ voĭ cunoasceți fericirea, care o dă virtutea prin puterea cea mare a credinței celeĭ creștine!

Fiindŭ deci convinși, iubiților, cum-că credința este odorul omuluĭ celŭ maĭ scumpŭ, să o ținemŭ în inimele noastre, și să învĕțămŭ cu ajutorĭul eĭ, ce avemŭ să cunoascemŭ și cum să lucrămŭ, ca să rĕmânemŭ învingĕtorĭ contra simțualității și neputinței noastre celeĭ trupescĭ. Să fimŭ și priveghĭătorĭ și să ne apĕrămŭ credința fața cu atacurile dușmane. Să ne și rugămŭ necontenitŭ la Mântuitorĭul, ca să ne adaogă credința[6]) și să ne întărimŭ, cautândŭ la vieață oamenilor virtuoși și ascultândŭ și urmândŭ învĕțăturelor maĭceĭ biserice. Așá vom petrece pe pământŭ ŭă vieața plăcută și lină, de și am fi poate sĕracĭ și neputincĭoși, așá vom câștigá chĭarŭ aice mângâĭăre sufletească; și dacă ne vom apropiiá de momêntul celŭ ultimŭ alŭ vieței noastre, de moarte, apoĭ nu ne vom înfiorá, sciindŭ, că moartea ne va uní cu Christosŭ, carele ne va priĭmí cu cuvintele: „Bine șerbŭ bunŭ și credincĭosŭ, de puținŭ aĭ fostŭ credincĭosŭ, preste multe te voĭŭ pune; întră în bucuria Domnuluĭ tĕŭ.“[7]) A m i n ŭ.

Georgĭŭ Ilasievicĭŭ, parochŭ în Verenceanca.

---

[1]) Marco 9, 41. — [2]) Pild. Solom. 16, 35. — [3]) Ps. 36, 25. — [4]) Mat 25, 14—30. — [5]) Romanu 2, 6. — [6]) Luca 17, 5. — [7]) Mat. 25, 21.

Predică despre învierea morților.

Iubiților!

Ce schimbare minunată în fire! Cu puține sĕptĕmâne mai înainte gheața împedecá âncă cursul apelor; nu de multŭ âncă neaua acoperiá ca ŭă pândă amorțitul pământŭ; ca eri âncă pădurile eráŭ ca moarte și goale; eară păserile cântătoarĭe ne lipsiáŭ și aerul celŭ rece și umedŭ ne făceá să ședemŭ în casă.

Eară acuma priviți, cum re'nviiă pământul, decorându-se cu flori și verdeață; ascultați, cum murmură părîĭele și cum își intoneadă păsĕruĭcele cântările armonioase; acum simțiți și soarele celŭ încălditorĭŭ și aerul celŭ linŭ. Mai pe scurtŭ, eacă primăvara sosită cu toată mândreața ei!

Dară asemene schimbare s'a întêmplatŭ și în s. biserică.

Și în s. biserică a fostŭ ŭă earnă grea; căci soarele ei, Christosŭ, pătimindŭ și mŭrindŭ pentru mântuirea noastră, a fostŭ pusŭ în mormêntul celŭ rece și întunecosŭ. S. biserică a urmatŭ cu inima înfrântă pe calea cea spinoasă a pátimelor, a stătutŭ cu ochii lăcrimați împregiurul crucii și a picatŭ cu inimă încruntată în genunchĭe la mormêntul luĭ.

Dar' eacă și în s. biserică primăvara sosită!

Soarele ei, Christosŭ, a rĕsăritŭ din mormêntŭ și încălđesce eară-și cu căldura cea de vieață dătătoarĭă, cu darul sĕu!. Moartea și iadul e învinsŭ, ranele sûntŭ vindicate, durerile curmate, batjocura ștearsă: Mărirea și-a întors'-o Elŭ și eacă-lŭ, cum strălucesce, Elŭ, Dumnedeiasca mărire! Biserica, pĕtrunsă de bucurią nemărginită, ia și ea veșmêntul primăverei și astŭ-felĭŭ, îndreptându-și glasul în lungŭ și latul pământului, cântă și strigă: „Christosŭ a înviiatŭ!“

Și cum să nu săltămŭ și cum să nu ne bucurămŭ și noi, fiii bisericeĭ, de-oară-ce în luminata învĭiare a Domnului aflămŭ atâtŭ de multe învĕțăture, atâtŭ de marĭ și 'nalte adevĕrurĭ?

Să scoatemŭ astă-đi unul dintr'aceste, și anume acela-ce-lŭ mărturisimŭ cu cuvintele simvolului: „C r e d ŭ î n î n v i ĭ a r e a m o r ț i l o r ș i v i e a ț a v e a c u l u ĭ, c e v a s ă f i ă“ și să cuvêntămŭ despre învĭiarea morților, arĕtândŭ:

I. Siguritatea acesteĭ înviĭări, şi alŭ

II. Speranța, care isvoresce din adevĕrul acesta pentru deosĕbiții oameni.

Poftescŭ a-mĭ urmá cu luare a minte!

I.

Ce întristare nu domnesce în ținterimurile noastre! Câte lácrime amare nu i-se storcŭ omuluĭ pe movila părinteluĭ și a maĭceĭ, pe a bărbatuluĭ și a soțieĭ, pe a fratelui și a surorii, pe a scumpuluĭ prietinŭ și a iubituluĭ copilŭ! Inima pĕtrunsă de durere, cum n'ar destupá ea groapa cea întunecată, cum n'ar rădicá trupul ființeĭ scumpe, atâtŭ de dorite, cum nu ĭ-ar însufla măcarŭ pe ŭă clipă vieață, ca să-ĭ poată împărtăși durerile, ce le are!

Omul, creștinilor! se înfioară de nemicire, tremură înaintea morții și nu doresce nemică maĭ tare decâtŭ ca să și-ĭ vadă pre iubiții sĕĭ, ce aŭ trecutŭ din vieață, — să-ĭ vadă împreunați într'ŭă vieață necurmată. Dorul acesta e atâtŭ de mare și atâtŭ de puternicŭ, încâtŭ se poate asĕmĕná cu unŭ focŭ, ce arde la inima omuluĭ. Și oare să nu se maĭ împlinească nicĭ ŭă-dată acestŭ dorŭ puternicŭ? Să nu se stingă necĭ ŭă-dată focul acesta în inima noastră? Vra să dică, nu vor înviiá ceĭ morți?

Noĭ vedemŭ, cum sĕmĕnăturele pământuluĭ și copaciĭ pădurii, cariĭ eráŭ ca și morți, reînviiă, înfrundindŭ și înflorindŭ; eară omul să nu maĭ reînviie, să nu maĭ înflorească?

Ŭă nuĭa înfiptă în pământŭ se vede. cum prinde la vieață; și omul, pentru alŭ căruĭa folosŭ sûntŭ toate făcute, dacă se așadă în pământŭ, să nu maĭ înviie?

Înțĕlepcĭunea luĭ Dumnedeŭ, care te-a făcutŭ pre tine, creștine, domnŭ pe pământŭ și te-a rădicatŭ peste toate făpturele mânelor sale, pute-ar oare, Ea, care în fiă-care anŭ reînviiă sĕmĕnăturele, copaciĭ, vermiĭ, muscele, să nimicească în vecĭ numaĭ trupul omuluĭ, alŭ uneĭ ființe atâtŭ de mărețe? Trupul tĕŭ atâtŭ de îndestratŭ să fiă așá-dară menitŭ numaĭ pentru groapă? Fruntea ta cea măreață și ochiĭ tĕĭ ceĭ lucitorĭ să fiă numaĭ pentru întunericul mormêntŭ?

Recugetă și te veĭ mângăiá! Adu-ți aminte, că ziditorĭul tĕŭ, D-deŭ, e atotŭ-bunŭ. Credința cea sântă ți-lŭ înfățișadă ca pre părintele, care nu se bucură de tânguirea ta fără de mĕsură, care nu se bucură de lácrimele, ce ți-le versĭ pe morminte. Dumnedeŭ celŭ

atotŭ-bunŭ ți-a pusŭ în inimă dorul învițării, dorul fericirii vecinice, și Elŭ, atotŭ-îndouratul, să fiă numaĭ pentru tine, unŭ tiranŭ, numaĭ ție să-ți deie unŭ dorŭ, care să nu ți-lŭ și împlinească? De te îndoiescĭ de învițărea ta, ce va să fiă, apoĭ numaĭ-decâtŭ trebuie să te îndoiescĭ și de înțelepciunea, de bunătatea și îndurarea ziditoriului tĕŭ; pământul acesta ți-se preface atuncĭ numaĭ într'ŭă temniță și oamenii se prefacŭ în jertfele unuĭ crudŭ și nedreptŭ judecătoriŭ. Dar' de altă parte mintea ta recunoasce, că D-deŭ e dreptatea cea maĭ mare, că judecata luĭ e cea maĭ dreaptă, judecată, care nu caută la persoane și la stărĭ, ci fiă-căruĭa îĭ dă după faptele sale. Acuma te întrebŭ, fi-ar oare D deŭ dreptŭ, dacă nu te-ar sculá din morți?

Sufletul celuĭ dreptŭ împreună cu trupul au tinsŭ la cele ceresci și în urmă să se fericească numaĭ sufletul singurŭ? Sufletul celuĭ pĕcătosŭ de ŭă-dată cu trupul a pĕcătuitŭ și în urmă numaĭ sufletul să-și ieie pedeapsa?

Ochiĭ ceĭ fără de rușine, limba cea ascuțită, budele cele nedrepte, mânele cele încruntate și picioarele, ce au âmblatŭ în calea pĕcătosuluĭ, să nu fiă pedepsite? Și dacă s'a încuibatŭ rĕul pĕcatuluĭ în trupŭ și sufletŭ, apoĭ numaĭ unul să pătimască dintr'amêndoaŭĕ?

Dacă nu credĭ așá-dară în învițărea morților, apoĭ și credința în D-deŭ, ca într'ŭă ființă de totŭ dreaptă, e zădarnică. „căcĭ ar fi unŭ lucru nevrednicŭ de D-deŭ“, dice Tertulianŭ „a fericí seaŭ a pedepsí numaĭ sufletul, carĕ trupulaĭ a-ĭ dedice fericirea seaŭ pedeapsa cea vecĭnică.“

Venĭ-va oare-cândŭ timpul, iubiților! numaĭ-decâtŭ va sosí diŭa, în carĕ mormintele și movilele fraților noștri, pe carĭ călcămŭ acuma și în carĭ și trupurile noastre, peste puținŭ amestecându-se cu pulberea celor-ce ni-s'au dusŭ înainte, vor audí trîmbița îngerului, vor sfĕrmá cătușele morții, se vor sculá, vor învițá; în carĭ prin puterea cea nemărginită a făcĕtoriului nostru pulberea cea suflată de vêntŭ se va unĭ într'ŭă clipă, și vă compune eară-și trupul nostru, unŭ trupŭ adevĕratŭ și vițŭ, acelŭ trupŭ, în care vĭețuimŭ acuma; ochiĭ aceștia, cu care ne privimŭ unii pe alții, își vor căpĕtá eară-și lumina; budele aceste, mânele și picioarele aceste, toate mădulările trupului, din carĭ sûntemŭ acuma alcătuiți, își vor primí eară-și puterea și alcătuirea lor! Aceasta ni-o făgăduĭesce și însu-și Mântuitoriul dicêndŭ. (Ioanŭ 5.): „Adevĕrŭ, adevĕrŭ dicŭ voaŭĕ, că va venĭ oara,

în care toți ceĭ de prin morminte vor audí glasul fiĭuluĭ lui Dumnedeŭ, și carĭ vor audí, vor inviĭá, și vor eșí, ceĭ-ce aŭ făcutŭ bine, întru înviĭarea vieței, ear' ceĭ-ce aŭ făcutŭ rĕŭ, întru înviĭarea osîndiriĭ.“ Christosŭ dice „c e ĭ d e p r i n m o r m i n t e“. dar' în morminte se află trupurile. prin urmare, trupurile vor înviĭá și-și vor luá seaŭ î n v i ĭ a r e a v i e ț e ĭ seaŭ î n v i ĭ a r e a o s î n d i r i ĭ! Astŭ-felĭŭ ne încredințadă Domnul nostru, Acela, carele oare-cândŭ, înviĭându-'lŭ pre Lazarŭ, ce erá mortŭ de 4 dile, dise cătră ceĭ-ce-lŭ încungĭurase: „Eu sûntŭ înviĭarea și vieața, de crede cine-vá întru mine, măcarŭ de ar șí murí, totu-șĭ va viĭá, și eu îlŭ voĭŭ înviĭá în ḑiŭa cea de pe urmă.“

Și ca să întărească sperânța noastră în înviĭarea cea de apoĭ, se întoarce însu-și după pátimele cele amare și după moarte sângeroasă a treĭa ḑi din mormêntŭ la vieață, dându-ni astŭ-felĭŭ pildă viĭĕ de ceea-ce are să se întêmple șí cu noĭ; de aceea ḑice apostolul Pavelŭ (I. Cor. 15.): „Prin unŭ omŭ moartea, și prin unŭ omŭ înviĭarea, și precum în Adamŭ toți morŭ, așá prin Isusŭ Christosŭ toți vor înviĭá.“ — Să trecemŭ la cela-l'altŭ adevĕrŭ.

II.

Ce dulce e sperânța înviĭării morților! Cu ea se mângăĭá âncă în testămêntul vechiŭ dreptul Iovŭ, căcĭ, vĕḑêndu-se elŭ desbrăcatŭ de toată averea, părăsitŭ de șerbĭ și casnicĭ, ba chĭarŭ șí de femeĭa sa, apoĭ aruncatŭ între vermiĭ gunoĭuluĭ, acoperitŭ de buboaĭe și rane, nu a desperatŭ, ci s'a mângăĭatŭ cu cuvintele: „Sciŭ, că rĕscumpĕrătorĭul meŭ vieadă și cum-că în ḑiŭa cea de pe urmă din morți voĭŭ înviĭá.“

Așá, ĭubiților, vieadă Mântuitorĭul nostru! Vieadă Isusŭ Christosŭ, urḑitorĭul înviĭării noastre, celeĭ-ce va să fiă, și ochiĭ noștri îlŭ vor vedé. Vení-va oara, în care sĕmnul crucii se va ivĭ pe cerĭŭ, ear' trâmbița ângerului va rĕsuná de-asupra mormintelor noastre: „sculați-vĕ, morților!“ Atuncea pământul pe poronca împĕratuluĭ cerĭurilor va dá înapoĭ morții, și părțile trupului, ce au fostŭ rupte de ferele sĕlbatece. ce aŭ fostŭ înghițite de pescĭ mării, seaŭ care aŭ fostŭ mâncate de vulturĭ, se vor împreuná eară; într'ŭă clipă toți vor înviĭá și de ŭă-dată vor stá înaintea scaunului judecătorescŭ atâtŭ de întregĭ, încâtŭ nicĭ unŭ pĕrŭ nu li va lipsí.

Ce sperânță pentru ceĭ drepți! Eĭ înviĭă ca dintr'unŭ somnŭ, în care s'aŭ curmatŭ boala; se rădică și simțescŭ de ŭă-dată ŭă vieață fără de durere şi fără de lácrime.

Mucenicii caută împregiurŭ, de nu-i mai urmăresce goana cu chinurile ei neaudite. Dar' eacă, că nu numai că se vĕdŭ mântuiți de dînsa, ci chiarŭ îmbrățișați și primiți ca nisce prietini ai lui Dumnedeŭ. Întunecimea temnițelor, care au suferit'-o ei din causa credinței, ea se preface în lumina ceriului; bătăiele și chinurile li-se strămută în privirea cea plăcută a lui D-deŭ și batjocura în mărire.

Săhastrii aruncă ochii să vadă despretul și să audă rîsul lumii, dar' nu-lŭ mai vĕdŭ, nici ilŭ audŭ. Stâncele cele aspre și reci, printre cari își străcurară pentru pĕcatele lor atâția ani, lipsescŭ, și în locul lor li-se deschide înaintea ochilor raiul. Pentru lácrimele și neajunsurile, cari de bună voiă le-aŭ suferitŭ, simțescŭ ei acuma ŭă bucuriă nespusă și ŭă mulțĕmire, care nu se poate cugetá decâtŭ în petrecerea cea mai de aproape cu D-deŭ, și singurĕtatea lor se preface într'ŭă însoțire desfĕtoariă cu ângerii.

Ceĭ cu inimă îndurată, cariĭ, ajuturându-i pre ceĭ lipsiți, aŭ ajunsŭ înși-și la sărăciă, se facŭ moșteni avuți de nisce bunuri, de cari în veci nu vor fi despoiați. Lor nu li mai rumpe inima privirea dureroasă a lipsiților, căci lipsiți nu se vĕdŭ aice.

Ceĭ cu frica lui D-deŭ și ceĭ nevinovați se vĕdŭ așĕdați în sînul Tatălui celui veciciŭ.

Morboșii și neputincioșii s'aŭ mântuitŭ de usturimea durerilor și a stâlcirilor pentru totŭ-de-a-una.

Orfanii, cei-ce aŭ ținutŭ legea Domnului, află și-și îmbrățișadă părinții cei drepți și buni.

Părinții ceĭ buni și maicele cele îngrijitoarie își îmbrățișadă aice copiii ceĭ ascultători cu dragostea cea mai mare.

Credincioasele soții își află credincioșii bărbați, se cuprindŭ ca nisce ângeri și închiaiă ŭă legătură noaŭă spiretuală, care n'are despărțire.

Ce mângăiare nu află cei drepți în bine-cuvêntata înviiare cea de apoi!

Și eară ce icoană tristă nu-i cu ceĭ nedrepți! Și acești'a înviiă, dar' ca nisce făcĕtori de rele; înviiă, ca să iaie nisce cătușe mai grele și au parte de îndoită pedeapsă.

Aice cearcă **celŭ avutŭ** să-și mai vadă avuțiele, de rĕul cărora, cândŭ adună pe nedreptŭ, ș'a perdutŭ cugetul și sufletul, dar' nu le mai află.

Celŭ desfrênatŭ află, în locŭ de plăcerile cele dobitocescĭ și trecĕtoarĭe, scârșnirea dinților și unŭ șerpe, care îĭ roade necurmatŭ la inima.

Făcĕtorĭul de rele geme supt greutatea petreĭ, care ĭ-o împune cugetul.

Celŭ lenește nu află pre nime, ca să ĭ rădice pedeapsa, ci este nevoitŭ să o rădice singurŭ.

Pre celŭ pismătarețŭ îlŭ arde privirea celor fericiți și bine-cuvêntați.

Cu unŭ cuvêntŭ, toțĭ pĕcătoșiĭ, toțĭ nedrepțiĭ și contrariĭ luĭ D-deŭ și aĭ oamenilor, mustrați de cugetŭ și de faptele lor cele rele, se vĕdŭ fără ajutorĭŭ și sûntŭ desperați. Eĭ îșĭ cerŭ moartea, și ar voí în veci să rĕmână stînși, dară moartea fuge de dînșiĭ. Eĭ ar voí să uĭte de toate, dar' aducerea aminte, cu fiorii eĭ, nu se maĭ despărțesce de sufletul lor. Eĭ ar voí să delăture rĕspunderea pentru faptele lor și ar pune vina pe altul, dar' îndeșĕrtŭ, căcĭ chĭarŭ inima lor îĭ acusă. Mintea se scoală și li dice: „Aŭ eŭ nu v'am feritŭ?“ Se rădică cugetul, dicêndŭ: „Au eŭ nu v'am mustratŭ?“ În urmă vinŭ și ceĭ-l'alțĭ pîrîtorĭ. Se audŭ strígĕte: „Voĭ sûnteți ceĭ-ce mĭ-ațĭ turburatŭ liniscea căsătorească!“ „Voĭ ceĭ-ce i-ațĭ răpitŭ fiĭceĭ mele nevinovăția!“ „Voĭ ceĭ-ce cu încelăcĭune mĭ-ațĭ dusŭ copilul pe căile cele rĕtăcite!“ „Voĭ ceĭ-ce m'ațĭ învĕțatŭ a cunoasce gândurile cele viclene și a face fapte fără-de-lege!“ „Voĭ ceĭ-ce m'ați purtatŭ și trasŭ la tovărășie spurcate!“

Între ceĭ pîrîți vedemŭ domnĭ tiranĭ, părinți ușorĭ de minte, șerbĭ necredincĭoșĭ, copiĭ desfrênați, judecătorĭ nedrepți, stându în mulțimea cea nenumĕrată și asceptându-și judecata și pedeapsa.

O muncă sufletească, câtŭ de înfricoșată maĭ eștĭ tu! Ce limbă este în stare a-ți vesti groznicia! Și ce să maĭ spunŭ de întunecimea iadului, de focul celŭ nestînsŭ, în care fără cápĕtŭ se muncescŭ trupurile cele deformate ale beților și desfrênaților? Cerĭul și pământul caută cu desprețŭ la aceĭa-ce ĭ-a ajunsŭ plângerea și tânguirea cea vecĭnică!

Iubiților!

La înviĭarea morților se vor despărți oamenii în doaŭĕ părți, unii vor înviĭá întru înviĭarea vieței, ear' ceĭ-l'alțĭ întru înviĭarea osîndiriĭ celeĭ vecĭnice.

În care parte aşĕdá-ne-vor pre noi îngerii, în dreapta seaŭ în stânga? Oare în aceea-şi parte va fi tata cu fiiu-sĕu seaŭ se vor despărţí pentru toţi veciĭ? Ear' tu maĭcă avé-veĭ oare toţi copiiĭ, pênă întru unul, în partea, în care veĭ stá tu? Eară tu, scumpă soţiă, tu, credincioasă parte, nu te veĭ despărţí necĭ acoló de soţul tĕŭ?

În urmă voĭ, ceĭ-ce sûnteţi aice de faţă, pre cariĭ ŭă credinţă, ŭă dragoste, ŭă sperânţă, ŭă biserică, ŭă patriă, ŭă limbă, ŭă stare, ŭă comună vĕ leagă atâtŭ de strînsŭ la ŭă-l'altă, voĭ nu vĕ veţi despărţí necĭ acoló?

La astŭ-felĭŭ de întrebărĭ mi-se închĭagă sângele în vine! Vorba mi-se curmă şi buḑele îmĭ amuţescŭ, dacă recugetŭ, cum-că în voĭa, în puterea, în faptele noastre este aşĕḑată şí soartea noastră cea viitoarĭă.

De voimŭ aşá-dară să înviĭămŭ întru mărirea cea vecĭnică, apoĭ să ni aruncămŭ privirea la Isusŭ Mântuitorĭul nostru! Elŭ a muritŭ maĭântâĭŭ pentru pĕcatele noastre, şi apoĭ a înviĭatŭ.

Să murimŭ şí noĭ dar', iubiţilor, pĕcatuluĭ, să ne apropiĭămŭ de atotŭ-înduratul părinte, înplinindu-i voĭa cea sântă: — aşá ne vom fericí cu înviĭarea vieţeĭ, nu a osîndiriĭ.

Cine aşá-dară nu se lápĕḑă de poftele cele mârşave ale inimeĭ, cine nu se feresce să calce poroncile şi voĭa luĭ D-ḑeŭ, acela strălucirea înviĭăriĭ nu o va priví. Şi elŭ va înviĭá, dar' spre ocara şi osânda cea vecĭnică. „Vermele cugetuluĭ celuĭ rĕŭ nu-ĭ va perí şi focul celŭ vecĭnicŭ nu va încetá a-lŭ arde!“

Eară Tu bunule, Tu îndurate Christoase, Tu însu-ţi adună inimele noastre la tine şi le îndreaptă cu îndurarea Ta, ca rădicându-ne âncă aice din tina pĕcatuluĭ, prin pocăinţă adevĕrată şi stătornică să ne putemŭ face părtaşi fericiţi aĭ înviĭăriĭ şi vieţeĭ celeĭ vecĭnice. A m i n ŭ.

Samuilŭ Piotrovschi,
Exarchŭ şi parochŭ în Crasna.

Слово

ВЪ НЕДѢЛЮ ЦВѢТНУЮ (Ваій).

Проповѣдане при соборной литургіи въ Раранчу архіпрезвитеремъ, митрофоромъ Др. Іоанномъ Цурканъ, совѣтникомъ правосл. восточ. архіепископ. консисторіи Буковинской.

„Осанна, благословенъ грядый во имя Господне, царь Ісраилевъ“.
Іоан. 12, 13.

Православніи Христіане!

Сегодния празднуемъ память онаго свѣтлаго и торжественнаго дня, когда Христосъ, Сынъ Божій, предъ страстьми Своими, по воскресеніи Лазаревôмъ, отъ Виѳаніи воиздилъ торжественно во Іерусалимъ на жребяти осля, щобы сполнились слова св. Писанія: „Рцыте дщери Сіоновѣ: се Царь твой грядетъ тебѣ кротокъ“; и вси Іерусалимляне и народъ іудеевъ собравшеся съ радостію въ стрѣтеніе Господу и Спасителю своему, вишли со вѣтвами и ваіями пальмовыми (отъ фініксъ) и устилаяй ними путь, куда божественный Искупитель ступалъ, стелили Ему подъ ноги свою одежду, и такъ Его яко Царя своего единогласно витали и съ великимъ почтеніемъ въ мѣсто свое пріймали, поюще: „Осанна, благословенъ грядый во имя Господне, царь Ісраилевъ!“

Знаю, шо не единъ зъ васъ, любезныи слышатели, слишавше сіе, будетъ себѣ мыслити: О якіи люди учтивы и богобоязненны! Якій народъ разумный и честный! Знаетъ ôнъ яку почесть належится воздати своему Царю и Господу, Побѣдителю смерти! Но стримайтеся еще на малое время отъ такихъ похвалъ и превозносеній! Заутра вже начинается страстный тиждень, въ протягу того тиждня увидите, якъ сей народъ, котрого теперь выхваляете, своего Царя окороновалъ; тогда лѣпше уразумѣете чи достоинъ сей народъ сихъ похвалъ и превозносеній? „Родъ сей лукавый и прелюбодѣйный“ николи истиннымъ и щирымъ сердцемъ безъ фальшивости не поступаетъ. Той самый народъ, котрый вышедши Іисусу Христу на встрѣчу

и громогласно взывалъ: „Осанна Сыну Давидову!“, той самый народъ за скôлько день предъ Пилатонъ горлати буде: „возьми, возьми, распни Его!“ Сегодня они Его благословлятъ и съ почтеніемъ торжественно витаютъ, зовуще: „Благословенъ грядый во имя господне!“ а по четырехъ дняхъ — прискорбно мнѣ говорити — проклинутъ, оплюютъ Его, и поругатися будутъ надъ Нимъ; нынѣ называютъ Его Царемъ Израильскимъ, а потомъ кричати будутъ: „неимами царя токмо кесаря“ (Іоан. 19, 15): кровь Его на насъ и на чадѣхъ нашихъ!“ (Мат. 27, 25) Ваія пальмовы мѣняются въ терновый вѣнецъ на Его главѣ, торжественне вшествіе Господа въ Іерусалимъ мѣняется въ печальное шествіе Его изъ Іерусалима къ Голгоѳу, на лобное мѣсто.

А вы думаете пр. хр., що во время, когда витали люди Христа, Спасителя міра яко Царя, що всѣ такъ мыслили якъ устами говорили? По свидѣтельству святаго Евангелія уже при встрѣчѣ многіи изъ нихъ совѣтоватися начали, якъ бы Христа уловити, и якимъ образомъ Его скорше погубити. О роде двуличный, и лицемѣрный! Нѣтъ въ тобѣ жадной правды, нѣтъ постоянства въ твоихъ чувствахъ и мысляхъ! Изъ сего явно видите благочестивыи христіане, якій зрадливый и непостоянный, якій фальшивый есть сей свѣтъ, и суетна и минуща есть вся слава его!

И о сей то фальшивости, и о непостоянствѣ сего міра буду нынѣ говорити, благоизвольте со вниманіемъ мое поученіе выслухати.

Праведно ровняютъ сей свѣтъ колесу, котре непрестанно крутится и у котрôмъ нема такои части, котрабы недвижима на мѣстци стояла. Такъ якъ въ колесѣ крутящемся спôдная часть приходитъ на верхъ, а верхная на спôдъ, такъ и въ семъ непостоянномъ свѣтѣ, то возносимъся въ нашемъ щастіи. въ чести и въ славѣ, то снова упадаемъ въ спôднее гнушеніе, и въ поруганіе. О семъ увѣряемося не лешь изъ нашего повседневнаго досвѣдченія, где видимъ, же тіи, котри сегодня въ чести и въ славѣ, въ поважаніи пребываютъ, за малое время зъ высоты въ беззодню бѣдствія и презрѣнія отъ неблагодарного міра метаются, а тіи котрыхъ сей свѣтъ колись ненавидѣлъ, поругалъ и оклеветалъ, тіи, съ часомъ до великой чести и славы превозносятся; сегодня насъ не единъ восхваляетъ и величаетъ, а заутра — ба

еще и сегодня предъ другими осуждаетъ и о насъ зле говоритъ; сегодня кланяются намъ и почитаютъ насъ яко своихъ благодѣятелей, а завтра гордостію и невдячностію своею насъ гôрко укоряютъ; сегодня на около насъ пріятелѣ, а завтра — недай Боже нещастія — всѣ отъ насъ отступаютъ и найбôльшими ворогами стаются. Но не лишь изъ сихъ повседневныхъ прикладôвъ, но также изъ святаго нынѣшняго Евангелія приконайтеся о двуличности и непостоянствѣ сего свѣта; уважайте, що и самому Спасителю и Искупителю нашему Іисусу Христу такое сего міра непостоянство и лицемѣрство оказалося: Сынъ Божій, Котрого народъ іудеевъ съ радостію при встрѣчѣ Его на пути въ Іерусалимъ пріймалъ, той самый Сынъ Божій пріймаетъ по пяти днехъ отъ того самого народа разбойническій крестъ; не стелятъ вже больше пôдъ ноги Его свою одежу. но кидаютъ жребя (льосы) надъ Его одежею и дѣлятся нею убійцы; вы видите нынѣ гостя съ великою радостію и почитаніемъ отъ жителей Іерусалима привитанаго и пріймленна, которого за сколька день выволочили тіи самиі мѣщаны изъ своего города на гору Голгофту на позорну смерть распятія, измученнаго, опозореннаго, неимѣющаго вида, ниже доброты, умаленнаго паче всѣхъ сыновъ человѣческихъ! О, яка скора и злобна перемѣна! Яке вѣрне пятно, яке щире знамье непостоянства и злобы сего свѣта! Еслиже любымыи слышатели! самъ Спаситель нашъ Іисусъ Христосъ, Который всѣмъ былъ возлюбленный и всѣмъ много добра творилъ, Котрый всѣхъ въ истинѣ, добрѣ и любвѣ наставлялъ и въ скорбѣхъ и печалѣхъ утѣшалъ, таку на собѣ узнати мусѣвъ перемѣну, то можемъ ли мы щастію сего свѣта извѣрятися? Можемъ ли на кого въ семъ свѣтѣ нашу надѣю покладати? Можемъ ли на таку суху и поколибыму трость уповати? О николиже! Кажетъ бо Псалмопѣвецъ: „ненадѣйтеся на князи ни сыны человѣческія, въ нихъ же нѣтъ спасенія.“ Лишь на Господа Бога надѣятися, лишь на Отца нашего небеснаго все наше упованіе покладати можемъ; Богъ Единъ есть вседобрѣйшій и всемогущій, непоколебимый и вѣрный; Богъ Единъ намъ во всѣхъ нашихъ нуждахъ и потребахъ помощь свою подати не только хочетъ но и можетъ, и николи насъ не оставитъ, если мы Его неоставимъ, и со крѣпкою вѣрою и упованіемъ ко Богу прибѣгати будемъ.

Але коли хочемъ отъ Бога надѣятися помощи. то уважаймо благочестивыи христіане! абы и мы не были подобными сему фальшивому и непостоянному народу Исраильскому; выстерегаймося абы мы неповôвнялися симъ лукавымъ и лицемѣрнымъ Іерусалимляномъ, которымъ подобными суть вси тіи нещастливцы, котри сочетавшеся Христу во Святомъ крещеніи сталися вѣрными чадами православной Церкви Христовой, и чрезъ Св. таину мvропомазанія утвердилися въ вѣрѣ своей православной, а потомъ за сколько часовъ подобно оному фальшивому роду Исраилскому изъ якой небудь причины, чрезъ мамону и чрезъ дочасны добра сего свѣта отрецаются своей православной Вѣры, котру въ крещеніи пріймили, отступаютъ отъ родной Матери своей, православной Церкви отецъ своихъ, отпадаютъ отъ своей св. Вѣры и снова распиняютъ Іисуса на кресть (Евр. 6, 6); и яко заблуждшія свцы пристаютъ до чужои згубной кошары; яко прелюбодѣйцы оставляютъ свою слюбну Невѣсту Христову, православную Церковь, съ которою соединенны суть печатію дара Духа Святаго и шукаючи дочаснаго щастія, и тѣлеснаго удовольствія и выгоды своей, или ради сребролюбія и инпаго туземнаго и малозначного зыску ходятъ блудомъ и прилѣпляются до чужой невѣсти, до иновѣрной Церкви, идеже нѣколи спастися неможутъ и тако со Іудою Искаріотскимъ продаютъ Христа за сребренники.

Тако ровняются онымъ лукавымъ и лицемѣрнымъ Іерусалимляномъ. и тіи христіяне, котри по причастіи св. Таинъ Тѣла и Крови Христовой начинаютъ снова грѣшити, котри очистившеся сповѣдею и Святою таиною покаянія отъ своихъ грѣховъ, приступаютъ со страхомъ божіимъ и съ поклонами ко святому причастію, пріймаютъ подъ выдомъ хлѣба и вина, самое пречистое Тѣло и Кровь Господа нашего Іисуса Христа, пріймаютъ со належитою почестію самого живаго Бога и Царя небеснаго во свой Іерусалимъ тѣлесный. якоже иногда пріймали мѣщани города Іерусалима Іисуса Христа яко своего Царя земнаго, а за сколька день подôбно симъ Іерусалимляномъ изрѣкаются Христа и поругаютъ Его возвращающеся (вертаючися) назадъ до своихъ грѣховъ и беззаконій отъ которыхъ насъ умылъ Спаситель міра Іисусъ Христосъ своею Кровію; забуваютъ на свою обѣтцянку поправы, котру святочно дѣлали они во св. сповѣды, забуваютъ на покаяніе и причастіе безсмертныхъ Таинъ и снова вертаютъ до своей блудной жизни: до пьяньства, блудодѣянія, ошуканства, до гордости, сребролюбія, клевети вражбы,

злословія, ненависти, и обмови своихъ, ближныхъ бродятъ снова во своихъ беззаконіяхъ, и тако со лукавыми Іирусалимлянами распиняютъ Христа своими грѣхами снова на крестъ, на которомъ Христосъ пострадалъ смерть за наши грѣхи, абы насъ искупилъ отъ смерти и погибели вѣчной.

О, горе такимъ окаяннымъ! Горе такимъ фальшивымъ и непостояннымъ людемъ христіанамъ! Жалкое ихъ состояніе! Смутна ихъ судьба, и нещастна доля очикуетъ ихъ якъ на семъ, такъ и на ономъ свѣтѣ; понеже въ нещастіи своемъ, въ скорбѣхъ и печалѣхъ немаютъ не откого потѣхи, немаютъ ниотки поратунку! На людей не можутъ надѣятися, въ нихъже нѣсть спасенія, якъ кажетъ Псалмиста; а до Бога несмѣютъ прибѣгати и неможутъ уповати на Того, Которому оны неслужили вѣрно, и Котораго своимъ лицемѣріемъ и непостоянствомъ такъ тяжко укорили и прогнѣвали; подобно Іудѣ Сумону Искаріотскому, котрый цѣлованіемъ зрадилъ своего Спасителя, и потомъ познавше свой непростимый грѣхъ фальшивости и зрады, изъ отчаянія завѣсился, и погубилъ душу свою на вѣки; подобно сему кажу и сіи люди фальшивы и зрадливы, котры изрѣкаются своей Вѣры и отступаютъ отъ своей матерной Церкви, или которыи по причастію возвращаются (вертаются) до своихъ грѣховъ, впадаютъ въ крайнее отчаяніе, и лишъ смерть кончитъ ихъ нещастіе земное, и предаетъ ихъ на муку вѣчну въ адъ кромѣшный.

О тогожъ ради остерегаймося и мы побожныи христіане, отъ двуличности и непостоянства сего свѣта! Будьмо во всѣхъ нашихъ словахъ, въ нашихъ дѣлахъ и во всѣхъ поступахъ нашихъ правдивыми и вѣрными; будьмо ко нашимъ ближнимъ завсегда со щирымъ и отвореннымъ сердцемъ; въ нашихъ обѣтцянкахъ будьмо вѣрными и постоянными, абы каждый на слово наше будовати и на насъ, якъ на сильну скалу уповати могъ; тогди безпечно и наша честь и слава тривала и постоянна будетъ; будемъ отъ всѣхъ возлюбленны и почтенны и правдивымъ щастіемъ сего вѣка утѣшатися будемъ; при томъ стараймося также и Богу вѣрными, у покаяніи крѣпками и постоянными христіанами быти; пребываймо непоколебымы въ Вѣрѣ нашей православной; остерегаймося тихъ грѣховъ, отъ которыхъ очистилимся сповѣдію и покаяніемъ; обновляймо часто тую добру гадку до поправы, котру обѣтцялимъ предъ своемъ духовникомъ въ сповѣди, и почитаймо пресвятѣйшій

даръ Божій пречистаго Тѣла и Крови Господа нашего Іисуса Христа, Егоже пріймаемъ во Святомъ причащеніи; и якоже сегодня со страхомъ божіимъ, со вѣрою и благоговѣніемъ приступаемъ ко святому олтарю, дабы во святой таинѣ Евхаристіи (или причащенія) пріймити самаго живаго Бога и Царя небеснаго, такъ и чрезъ цѣле житіе наше жіймо во страсѣ божіемъ, пребываймо твердо и постоянно въ вѣрѣ, надеждѣ и любви и во всѣхъ добродѣтеляхъ и честнотахъ христіанскихъ; убогачаймося повседневно добрыми дѣлами и тогда прійметь и насъ Царъ небесный, егда прійдетъ во славѣ Своей со аггели Своими и призоветъ намъ: „Прійдите благословенніи Отца моего и наслѣдуйте уготованное вамъ царство небесное отъ сложенія міра,“ и царствуите въ немъ со мною во вѣки вѣковъ.

АМИНЬ.

Наука о пьяньствѣ.

(Сочинилъ Ѳеодоръ Семанюкъ, приходникъ въ Вѣжницы).

Мои любезніи!

Сегодня таки часы настали, що при кождой нагодѣ горѣлка перше мѣстце занимаетъ, сегодня вкоренилась меже людьми и христіанами гидна навичка — упиватися до безчувствія. Теперь въ селѣ, чи то крестины, чи святанье, чи заручини, чи весѣлье, чи похоронъ, чи праздникъ, чи свято, то вже безъ горѣлки не обôйдется. Збереся громада на раду, вже флашька на столѣ, бо где горѣлки нема, тамъ и рады нема. Годишь слугу или служницю муситъ згода горѣлкою закончитися. Купуешь грунтъ или худобину, то муситъ могоричь вишитися, наймаешь сапалниковъ, косаровъ или женцевъ, то безвстыдныи вымовляютъ собѣ, щобъ мали три разы горѣлку денно. А що найгорше що если старшіи пьютъ, они даютъ соблазнь и злый прикладъ молодшимъ, и такъ вже въ молодому вѣку заливаютъ невинну и нѣжну дитину тою трутиною, вкореняютъ гидну страсть въ дѣтске сердце и приготовляютъ еи дочастну и вѣчну згубу. Дитина еще при матернихъ грудяхъ, а моша хочь палецъ въ горѣлку умочетъ, впуститъ дитинѣ до усточокъ и рада, що маленьке немовлятко скривится. О, горе намъ бѣднымъ и окаяннымъ!

Давнѣйше люди роспочинаюче яке дѣло, крестилися и побожно молитву отмовляли; сегодня при розпочатью працъ глипаютъ за блашанковъ, имъ безъ смроду клятои браги и дыхнути тяжко, тому-же и Богъ не благословитъ такій скверный народъ. Нарѣкаютъ люди, що тяжко на свѣтѣ жити; въ полю слабо родится, слабости промикаются, податокъ великій, одежа дорога, а забуваютъ на тое, що они черезъ горѣлку до той крайнои нужды прійшли, що ихъ вража смердюха до старечои торбы допровадила. Подивѣтся селами, а познасьте заразъ где пяница помешканье маегъ: хата валится, шибы въ окнахъ повѣбывани, плуга, сапы, серпа, косы и сокеры въ него не найдешъ, все обыстье буряномъ заросло, а дѣти въ брудныхъ и подертыхъ сорочкахъ, якъ яка

дичина, якъ циганята пустопашъ, безъ надзору селомъ бѣгаютъ. Загланьмо до хаты страстного пьяницы, то зобачемо що тамъ смѣтье но колѣна, одного цѣлого горшка, однои порядной мыски не найдемо, на постели, на тыхъ двохъ мѣзерныхъ доскахъ, троха соломы, якъ барлогъ для скотини. Сумна, жалостна правда, соромъ, ганьба и униженье человѣческого достоинства! Сего ради есть моимъ намѣреніемъ до васъ, прав. хр., о пьяньствѣ говорити и показати, що пьяньство спротивляется четвертой и семой заповѣди божой. Прошу о увагу.

I.

Четверта заповѣдь Божа гласитъ: „Помни день субботный (недѣльный), еже святити его.“ Недѣля и свято суть на тое призначены, абы человѣкъ черезъ цѣлый тыждень напряцувавшися, могъ мыслями и сердцемъ до Бога взнестися и подяку Ему зложити за всѣ его ласки, дары и благодѣянія. Побожный христіанинъ, вставше рано въ недѣлю или свято, умыеся, убереся въ святочну одежу, и спѣшитъ до св. церкви, Богу хвалу отдати; тамъ станетъ онъ где не будъ въ кутику, и съ сокрушенимъ сердцемъ молится и дякуетъ Господу за все, що отъ Него отималъ, а проситъ о тое, що ему въ дочестномъ и будущомъ житью потребно есть. По выслуханью св. литургіи и науки Спасителя спѣшитъ онъ до дому, споживаетъ съ своевъ челядковъ даръ Божій, розмовляетъ съ нею о законѣ Божомъ и о науцѣ, котру чувъ у церквѣ, пополудню зновь идетъ онъ на вечерню, а вернувше ся назадъ до дому, сѣдаетъ на пресну або лавку коло хати, або въ хатѣ, читаетъ полезну книжку если умѣетъ читати, или провадитъ съ своими домашними, пріятелями и сусѣдами пожиточный розговоръ и такъ кончитъ святкованье недѣлѣ или свята.

Щожь робитъ пьяниця? Позно встаетъ онъ въ недѣлю или свято зъ своей постели, бо въ суботу не кончивъ онъ тыждневу роботу, не трудився онъ въ потѣ лица добути собѣ насущный хлѣбъ, но до позднои ночи заливался браговъ-смердюховъ. Затягнетъ онъ яку нибуть драпь на себе, чуетъ що звонятъ до церкви, „треба и менѣ ити“ думаетъ онъ собѣ, бо не хочетъ, щобы люди его безбожникомъ прозвали. Идетъ онъ и въ одно силовуетъ, бо нудитъ щось его въ серединѣ; якъ онъ каже: коло сердца

въ животъ такъ щось гуркотитъ, такъ щось палитъ що его ажь млость збираетъ; минаетъ онъ по при корчму, але таки не вступаетъ, бо гадаетъ, що спознится до церкви, а люди еще больше будутъ говорити що я піякомъ, нездарою, пропащимъ плюгавцемъ. Въ томъ залѣтаетъ до него изъ шинку гидна, скверна вонь браги-горѣлки; станулъ, сплюнулъ и зновъ идетъ колька кроковъ дальше. Вже проминалъ онъ заманчиву корчму, ажь тутъ другій его товаришъ кличетъ зъ дверей корчми: „А куда идешъ куме Иване? Зачикай трохи, щось маю тобѣ сказати.“ „До церкви иду, бо моя вже давно пошла.“ — „Ходи сюда на минутку, тутъ есть Стефанъ и Грицко, бо до церквы еще часъ, служба Божа не заразъ зачнется.“ „Ей не могу, вже и такъ попъ на мене ганьбилъ;“ „Та най собѣ говоритъ що воля, а ты ходи сюда, куплю тебъ горѣлки, выпьешъ блашанку тай заразъ и пойдешъ.“ Иванъ не дается долго просити, входитъ въ клятый шинкъ, въ згубу-корчму, вытается съ товаришами заливайками, а Михайло, що его кликалъ, кричитъ: „Мошку, давай горѣлки!“ И такъ идетъ блашанка за блашанковъ, а коли на „Достойно“ въ великій звонъ ударятъ, Иванъ пригадалъ себѣ що маетъ ити до церкви, вхопилъ шапку, тай идетъ холѣтаючись дорогою, наче-бы качки загонявъ. Приходитъ до дому Божого, паламаръ вже свѣчки гаситъ, а люди зачинаютъ росходитися; стаетъ же онъ отже коло порога, тай удаетъ, що молится. Жѣнка выходячи, изъ церкви узрѣвши его, до него мовитъ: „то ты ажъ теперь прійшолъ, якъ служба Божа скончилася?“ „Але где! я вже давно прійшолъ.“ „Отъ кобысь не говорилъ неправду; ходи, ходи до дому.“ „Иди, иди, я заразъ за тобою пойду, бо хочу лишень едною блашанкою червака заморити.“ „Та вже теперъ отъ тебе якъ зъ тои куфы воняетъ“ кажетъ жѣнка. А онъ кленеся, на чемъ свѣтъ стоитъ, що не нюхалъ горѣлки. Що его жѣнка проситъ, що его молитъ, щобы ишолъ до дому, но то все надаремне, отлѣтаютъ отъ него ей слова якъ горохъ отъ стѣны. Иванъ радъ що позбувъ ся злющои бабы гайда, и чимъ борше смикъ до корчмы, а тамъ вже лишь зъ полнои чарки пютъ, кречатъ, сварятся, сквернословятъ що ажь корчма ходоромъ ходитъ, и такъ упившися и повалившися подъ жидовску лаву, бо ему цѣлый свѣтъ замакôтрився, безпамяти якъ мертвый на посмѣховиско жидовске до пôвноче сопетъ и хропетъ. Такимъ образомъ святкуетъ пьяница недѣлю и свято. Скверный, сожалѣнія

достойный образъ страстного грѣшника, горного отъ тои скотины безмышленнои!

II.

Седмая заповѣдь гласитъ: „Не прелюбы сотвори.“ Кождій изъ васъ прав. хр. менѣ признаетъ, що пьяньство есть источникомъ и матерею всякой нечистости. Не единъ, чого бы по тверезому не смѣлъ погадати, по пяному тое здѣлаетъ. Пьянство щорочне губитъ тысячи честныхъ дѣвчатъ, и спроваджуетъ ихъ зъ дороги чемноти и дѣвственнои славы; замѣсть на газдинѣ, порядныи и совѣстныи на матери, выпроваджуетъ ихъ та клята брага на роспустницѣ и зведеницѣ. Загляньте только до корчмы, а увидите що то тамъ дѣется при музыцѣ и пiятицѣ. Сердце менѣ кровавится, сли о тыхъ беззаконiяхъ помышлю! Тому же родичѣ есть вашимъ святымъ обовязкомъ не пускати вашихъ дѣтей на роспустну гулятику до корчмы, бо лишь такимъ способомъ охороните ихъ отъ згубы, отъ неславы, отъ нравственного упадку. Не обвиняйте свою дитину, що согрѣшила, бо хоть Господь сотворилъ кождого человѣка доброго и невинного, то люди и ихъ гидныи прикладъ его псуютъ, зъ ангела дѣявола чинятъ. Если отже ваша дитина зоблудитъ, то не она виню свого крайного несчастья, но только родичѣ, що не доглядали на кождомъ поступѣ свою, ихъ онѣцѣ отъ Бога передану дитину.

Чуваете надъ вашимъ добромъ: надъ коньми, щобы ихъ за надто кто не перегналъ; надъ коровами, абы не объѣлися свѣжои конюшины; стережете курей, качокъ и гусей, щобы ихъ половикъ невхонилъ, или лисъ не забралъ; пильнуете абы вамъ кто засѣяне поле не выпасъ, барабулѣ зъ поля не выкопалъ; замикаете добре грошѣ въ скринѣ, абы ихъ злодѣй не узрѣлъ и не укралъ; а то щосьте повинне стеречи якъ ока въ головѣ, власнѣ ваши дѣти, не пильнуете, только пускаете ихъ самонасъ безъ жадного надзору до корчмы на гулятику, щобы тамъ себѣ купили згубу и нещастье, бо знаете добре, що въ корчмѣ безъ частованья не обойдется, а особливо зъ горѣлковъ, а зо всѣхъ покусъ есть горѣлка найгорша; она не только розгрѣваетъ человѣка до злого, бо горѣлка еще никого до добра не довела, але и заслѣпляетъ розумъ такъ, що трудно устеречися и оборонитися отъ здрады и покусы, а кто вже разъ закоштувалъ роспустного житья, той ступаетъ еще дальше и глѣбше въ беззаконiе, стается безбожникомъ, не-

годнымъ лѣнивцемъ, посмѣховискомъ и страшиломъ для людей, а встыдомъ и тягаремъ для цѣлои громади. Ясно отже бачимо, що нема горшого ворога для чоловѣка якъ горѣлка, бо щожь намъ зъ того, що нема панщины, що громады маютъ свободу и могутъ самы рядитися, коли горѣлка мовь злюща чаровница всѣмъ розумъ отбераетъ, много газдовъ вже до послѣдного рубця знищиле, и ихъ на жебрацкій хлѣбъ выпровадила. Сего ради взываю и напоминаю васъ въ имя Спасителя:

Кто любитъ Бога всѣмъ сердцемъ, всею душею и всею мыслею най выречеся горѣлки!

Кто любитъ свою жену, дѣти и хочетъ, щобы они зъ голоду и студени не умерали, спасеніе души не утратили, той най выречеся горѣлки!

Кто хочетъ, абы ему поле добре родило, худоба, добре ховалася, абы ему не забракло въ тяжкій часъ хлѣба, най выречеся горѣлки!

Кто хочетъ быти здоровъ, сильный, охочій и способный до працѣ и кто хочетъ не знати що то тяжка короба, недуга, слабость и нужда, кто желаетъ не бути своимъ властнымъ ворогомъ, кто стыдается лица, жовтого якъ воскъ, очей окипѣлыхъ кровью, трисущихъ рукъ и ногъ, гиднои смерти самоубійства, той най выречеся горѣлки!

Кто хочетъ быти вольнимъ отъ грѣха, мати чисту совѣсть, не знаходитися въ арештахъ, и судами не тягати ся, быти люблѣнымъ отъ Бога и поважанымъ отъ людей, най выречеся горѣлки!

Кто не хочетъ валятися по подъ жидовски лавы, по шанцяхъ и болотахъ, кто не желае быти посмѣховискомъ и страшиломъ для дѣтей, най выречеся горѣлки!

Кто не хочетъ пожичати, заставляти грунта и одежу, кто не желае долговъ робыти, платити процента лихварямъ; на старость ходити съ старецкими торбами, и спотикатися на палицу по чужихъ порогахъ, сидѣти при дорозѣ, или подъ церквою, простирати руку и просити газдѣвъ о кусникъ хлѣба, най выречеся горѣлки!

Кто хочетъ жити зъ сусѣдами въ згодѣ, въ супокою и любвы, на старость пребувати въ своей хатѣ, и солодко дни житья своего земского на батьковщинѣ закончити, най выречеся горѣлки!

Наконецъ: Кто хочетъ въ остатной минутъ умирати спокойно, поеднатися съ Богомъ, съ радостію а не съ страхомъ стояти на страшномъ судѣ, и находитися по правой сторонѣ Спасителя, най выречеся горѣлки!

Сего ради ôтречѣтся прав. хр. молю васъ сего злого, губительного и мучительного тирана-пьянства, незабувайте на слова св. Письма: „Утрезвитеся пьяніи отъ вина, и плачитеся: рыдайте вси пьющіи вино до пьянства.“ (Іоилъ 1, 5). „пьяницы царствія Божія не наслѣдятъ,“ и подайте себѣ теперь христіанскій обѣтъ и братну руку и приречѣтъ торжественно передъ Богомъ, що никто и нигде не узритъ васъ пьяними, що уникати будете корчму, якъ тую згубливу заразу, и всѣми способами будете старатися ваши дѣти и вашу челядь отъ пьяньства стримувати. А Ты, Отче небесный, благослови ихъ и поможи имъ вытревати въ семъ прирeченью, щобы они служивше Тебѣ вѣрно, могли тутъ на земли щасливо прожити, а по смерти осягнути вѣнецъ славы, и знаходится въ царствѣ небеснемъ.

А М И Н Ь.

CRONICĂ.

Protocolul conferinţeĭ păstorale a protopresviterieĭ Siretelui, ţinută în ḑiŭa de 25 Noemvre (7 Decemvre) 1886 sub preşedinţa vicarĭului protopresviterescŭ, Prea Cucerniciei Sale exarchul Ioanŭ Hostiucŭ.

Aceasta conferinţă fu convocată prin circularĭul protopresviterescŭ din 1/13 Noemvre a. c. Nr. 342.

La oarele 7 a. m. se adunară păstoriĭ de suflete la biserica s. Ioanŭ Boteḑătorĭul din urbea Sirete, unde fu celebrată în soborŭ s. liturgiă. După s. liturgiă se făcú doxologiă, la care participară îmbrăcaţĭ în vestminte bisericescĭ toţĭ preoţiĭ de faţă; finindu-se doxologia, se duseră de întrară cu toţiĭ în sala primărieĭ. Aice P. Cucernicia Sa ex. I. Hostiucŭ cetí scrisoarea adresată S-sale de cătră archipresviterul D. Seleschi, ca să preşaḑă acesteĭ conferinţe. Denumindŭ decĭ S-sa de notarĭu pre păr. Zah. Voronca, se făcú apelul nominalŭ, la care rĕspunseră următoriĭ:

1.	P. Cucernicia Sa	păr.	I. Hostiucŭ,	parochŭ	din	Balcăuţŭ.
2.	P. Cucernicia	„	„ N. Antonoviciŭ,	„	„	Rogojescĭ.
3.	Cucernicia	„	„ I. Sereteanŭ,	„	„	St. Onufreĭu.
4.	„	„	„ C. Nastasi,	„	„	Vaşcăuţĭ (Sirete).
5.	„	„	„ I. Gramatoviciŭ,	„	„	Negustina.
6.	„	„	„ I. Lupu,	„	„	Tărăşenĭ.
7.	„	„	„ M. Ciupercoviciŭ,	„	„	Calafindescĭ.
8.	„	„	„ St. Seleschi,	„	„	Calinescii l. Cup.
9.	„	„	„ G. Şesanŭ,	„	„	Sinăuţĭ de jos.
10.	„	„	„ I. Zugravŭ,	„	„	Romanescĭ.
11.	„	„	„ M. Percecŭ,	„	„	Crainescĭ.
12.	„	„	„ H. Dracinschi, coop.		„	Tereblecea.
13.	„	„	„ T. Bumbacŭ, coop. exp.		„	Dănila.
14.	„	„	„ V. Vasilescu, adm.		„	Sinăuţiĭ de sus.
15.	„	„	„ O. Dlujanschi, coop.		„	Sirete.
16.	„	„	„ Z. Voronca, adm. par.		„	Sirete.

Absêntărĭ motivate treĭ şi ádecă

1. D. Seleschi, archipresv. staurof. bolnavŭ.
2. I. Gribovicĭŭ şi
3. V. Grigorovicĭŭ, împedecaţĭ prin funcţiumĭ în parochiele lor.

La oarele 11 a. m. constătându-se númĕrul de 16 membri, preşedintele provoacă la rostitŭ în modŭ sĕrbătorescŭ rugăcĭunea: »Împĕrate cerescŭ« şi ţine cuvêntul de deschidere; apoĭ amintindŭ de decedaţiĭ părinţĭ G. Cerniavschi, I. Băleanŭ şi G. Piotrovschi, membrii li onoreadă amintirea prin sculare.

Programa conferinţeĭ este următoarĭă:

1. Cuvêntăre de C. Sa V. Vasilescu.

2. Supunerea elaboratelor teologice.

3. Disbaterea asupra punctuluĭ VII. din aşĕdămêntul consistorialŭ 8/20 Fevruariu 1857 Nr. 3924 pentru conferinţele pastorale şi anume:

a) asupra întêmplărilor de colisiune, ce se vor fi ivitŭ în păstoriă;
b) asupra mijloacelor de păstoritŭ păstoria sufletească;
c) asupra deosebirilor rituale şi obiceĭurilor bisericescĭ, spre a întroduce după putinţă conformitatea dorită;
d) asupra întrebărilor seaŭ propunerilor, carĭ ar fi de făcutŭ în privinţa asta la scaunul spiretualŭ maĭ înaltŭ.

4. Conclusul definitivŭ în privinţa înfiinţăriĭ bibliotecĕĭ protopresviterescĭ.

5. Alegerea unuĭ asistentŭ protopresviterescŭ în locul răpăosatuluĭ parochŭ din Crainicescĭ, I. Baleanŭ, conformŭ înaltuluĭ normativŭ consistorialŭ din 30 Iuliŭ (11 Augustŭ) 1881 Nr. 1335 publicatŭ în »Foaĭa Ordinăcĭunilor Nr. XII. ex 1881.

I. Relativŭ la punctul 1 C. Sa V. Vasilescu, suindu-se la tribună, citesce unŭ tractatŭ: »despre însĕmnătatea, ce a avut-'o şi o are relegĭunea în formele eĭ diferite în istoria omenimiĭ şi despre idea relegĭoasă, care pare a fi comună tuturor relegĭunilor creştine.«

II. Relativŭ la punctul 2 se supunŭ elaboratele teologice de către următoriĭ: I. Gramatovicĭŭ 5, St. Seleschi 5, M. Cĭupercovicĭŭ 3, M. Percecŭ 2, T. Bumbacŭ 5, Or. Dlujanschi 5, Z. Voronca 5, I. Hostiucŭ 3, V. Grigorovicĭŭ 5 elaborate.

I. Gramatovicĭŭ citesce elaboratul sĕu din dreptul canonicŭ; urmândŭ ŭă desbătere, dechĭară cu toţiĭ că-sŭ conţĕleşĭ cu modul, cum

apleacă S-sa legile dreptuluĭ canonicŭ la singuritele caḑurĭ din păstoria sufletească.

III. Relativŭ la punctul 2 alin. a) pune păr. I. Lupu întrebarea: »Cum să se înregestreḑe în condica născuţilor copilul femeĭeĭ, alŭ căriĭa bărbatŭ lipsesce de-a casă maĭ multŭ de unŭ anŭ, fără ca să se maĭ fiă întâlnitŭ cu dînsa, — de legitimŭ seau nelegitimŭ?«

În cestiunea aceasta ĭaŭ cuvêntul păr. Z. Voronca, Or. Dlujanschi şi V. Vasilescu, carĭ arată §§ respectivĭ, după carĭ are să se ţină îmmătriculătorĭul. Preşedintele, rĕsumândŭ cele ḑise de vorbitorĭ, ḑice, cumcă rĕmâne, ca bărbatul să urmărească caḑul prin tribunalŭ şi dacă va obţiné sentinţa tribunaluluĭ, că copilul soţieĭ sale nu este legitimŭ, apoĭ să o aducă la preotŭ, care o va adnotá în rubrica respectivă.

Păr. I. Sereteanŭ întreabă, orĭ să se comunice lehusa în gura morţiĭ chĭarŭ în ḑiŭa nasceriĭ, dându-i-se maĭ întâĭŭ rugăcĭunea de curăţire. Toţĭ sûntŭ de opiniune, ca să se comunice.

Păr. I. Lupu ḑice, că de-oare-ce pe la sate nu sûntŭ medicĭ comunalĭ şi aceĭa, carĭ eliberă acte de revisuirea cadavrelor, nu sciŭ carte, prin urmare, nicĭ nu înducŭ seaŭ înducŭ falsŭ ḑiŭa morţiĭ, — oare n'ar fi cu cale, să se scrie şí oara şí minutele morţiĭ din causa, că se poate întêmplá, ca, murindŭ maĭ ca şi unicul eĭ copilŭ, să se pericleteaḑe averea maĭceĭ, decĭ să se tulbure dreptul de ereditate. Păr. Or. Dlujanschi rĕspunde la aceasta, că esistă unŭ normativŭ relativŭ la aceasta de-a se scrie oara şi chĭarŭ minutele âmbelor caḑurĭ de moarte. Cea maĭ mare parte a membrilor ḑicŭ, că acestŭ normativŭ nu s'a promulgatŭ de nicĭ ŭă autoritate, seaŭ celŭ puţinŭ nu este adusŭ la cunoscinţa părochiatelor şi aceasta împregĭurare îlŭ hotăresce pre păr. Z. Voronca să facă propunerea formală: »Să se roage Prea Venerabilul Consistorĭu, ca să bine-voĭească a pune la cale, ca să fiă comunicate părochiatelor nu numaĭ legile ecclesiastice, ci şí cele politice administrative, ce batŭ în sfera păstorieĭ sufletescŭ, precum şí cele juridice, carĭ atingŭ părţĭ din dreptul canonicŭ şi toate legile, carĭ reguleaḑă afacerile de ereditate; maĭ cu sama este a cere, ca Prea Venerabilul Consistorĭu să mijloceascâ distribuirea »Monitorĭuluĭ oficialŭ« (Reichsgesetzblatt) la toate părochiatele; căcĭ numaĭ atuncĭa statul va avé dreptŭ a pretinde, ca preuţiĭ să fiă în curentŭ cu toate dispusiţiunile cele maĭ noaŭĕ ale legilor, dacă ele vor fi promulgate în modul celŭ maĭ estinsŭ.« — Aceasta propunere se primesce unanimŭ.

Păr. I. Lupu arată nisce cadŗuri, în carĭ copiĭ de 5—6 anĭ morŭ nebotedŗaţi şi întreabă, oare să se înmormênteḑe bisericesce, cândŭ copilului nu i-s'a datŭ nicĭ forma adevĕrată a botedŗului măcarŭ de nu mireanŭ? ear' dacă aduce marturĭ câştigaţi în adînsŭ, c'a fostŭ botedŗatŭ de moaşă, ce să se facă.

Cadŗuri de aceste fiindŭ prea rare, preşedintele dă sfatŭ, ca fiăcare păstorĭu de suflete să stăruĭească, ca părinţiĭ să nu-şĭ lase copiiĭ nebotedŗaţi şi astŭ-felĭŭ eĭ vor fi scutiţi de dileme neplăcute în păstoriele lor.

Păr. I. Zugravŭ întreabă: »Este seau nu este a se împărtăşí apusănul, care cere împărtăşirea prin unŭ preotŭ ortodoxŭ în oara morţiĭ?« Păr. Z. Voronca rĕspunde că, fiindŭ botedŗul uşa spre primirea celor-l'alte taĭne, ear' botedŗul tuturor heteredoxilor, carĭ credŭ în s. Treime, fiindŭ rĕcunoscutŭ de biserica noastră astŭ-felĭŭ, încâtŭ, dacă trece bună oară unŭ occidentalŭ la biserica noastră, nu se cere de la elŭ altŭ botedŗŭ; apoĭ, avêndŭ în vedere, că, refusându-ĭ unuĭ bolnavŭ mângăĭărea sufletuluĭ în ultimele mominte ale vieţeĭ, ni încărcămŭ consciinţa şi apoĭ, de-oare-ce heterodoxul, fiindŭ creştinŭ apusanŭ, crede în Christosŭ, cu a'lŭ căruĭa trupŭ şi sânge se împărtăşesce, este c o n s u l t ŭ a s e î m p ă r t ă ş í astŭ-felĭŭ de bolnavŭ heterodoxŭ.

Păr. Or. Dlujanschi din contra pretinde a se refusá astŭ-felĭŭ de communicare din motivul I., că respectivul bolnavŭ neîncrestinatŭ după ritul ortodoxŭ, nu crede, că aceea-ce mănâncă şi be, este trupul şi sângele luĭ Isusŭ Christosŭ, aşá precum crede biserica noastră sub doaŭĕ forme, şi II. că poate să fiă chĭarŭ unŭ simulantŭ. prefăcêndu-se în adînsŭ, spre a cercá şi a face rîsŭ de s. comunicătură.

Relativŭ la motivul II. rĕspunde păr. Z. Voronca, c'ar fi foarte tristŭ, dacă prudinţa păstorĭuluĭ n'ar ajunge pênă la atâta, încâtŭ să poată face deosebire între unŭ simultantŭ şi între unŭ bolnavŭ adevĕratŭ, ce se căĭesce de pĕcatele sale. La aceste rĕspunḑêndŭ păr. Or. Dlujanschi, ḑice, că cu toată prudinţa păstorală poate fi înşelatŭ. Luândŭ în considerare consecinţele, ce-ar urmá pentru poporŭ, vĕḑêndŭ aceasta amestecare, cerŭ maĭ mulţĭ membri, ca cadul să fiă lăsatŭ la apreţiarea Prea Venerabilului Consistorĭu, care va bine-voí a dá desluciri seau prin Foaĭa ordinăcĭunilor seau la viitoarĭa conferinţă păstorală.

Păr. I. Lupu aduce la cunoscinţă conferinţeĭ, cum-că s'a întêmplatŭ unŭ caḑŭ, în care parochienii au cerutŭ dela preotŭ să înmor-

mênteḑe unŭ străinŭ aflatŭ mortŭ în parochiă şi a căruĭa confesiune erá necunoscută. Preotul a însciinţatŭ autoritatea politică despre acestŭ caḑŭ, dară nicĭ ea nu erá în stare să afle originea şi confesiunea rĕposatuluĭ; parochienii persistau însă mereu în pretensiunea lor; ce erá să facă atuncĭ şi ce să facă pe viitorĭŭ preotul în asemenea împregĭurărĭ?

Conferinţa se înţelege a rugá pre Prea Venerabilul Consistorĭu să facă paşi, ca la asemene caḑurĭ autorităţile politice să dee înfor-măcĭunĭ suficiente primarilor comunalĭ.

Păr. G. Şesanŭ întreabă, ce este de făcutŭ, dacă părintele de altă confesiune cere să i-se boteḑe pruncul, dar să nu i-se miruĭească.

Conferinţa decide a se aduce aceasta întrebare la sciinţa Consistorĭuluĭ.

Păr. Lupu întreabă, cum să se înregestreḑe copilul, aĭ căruĭa părinţĭ sûntŭ de altă relegĭune (confesiune), copilul se boteaḑă însă după ritul ortodoxŭ, — să se înregistreḑe pe confesiunea părinţilor, seau pe aceea, în care s'a boteḑatŭ?

Păr. N. Antonovicĭŭ spune, că are să se observe legea din 1868.

Păr. Lupu maĭ întreabă, cum să se înregestreḑe boteḑul, cândŭ ŭă drumeaţă nasce pe drumŭ unŭ copilŭ, îlŭ trămete la boteḑŭ, fără să-şĭ arĕte naţionala şi apoĭ boteḑându-i-se copilul, fuge peste noapte. Preşedintele observă, că asemenea caḑŭ este a se arĕtá Căpitanatuluĭ districtualŭ, care este dĕtorĭŭ să o urmărească şi să-ĭ ceară naţionala.

Păr. V. Vasilescu face propunerea, ca conferinţa să decidă unanimŭ justa cerere, ca Prea Venerabilul Consistorĭu să mijlocească la înaltul Ministeriu de culte recunoascerea anilor de serviţŭ aĭ preoţilor de ajutorĭŭ chĭarŭ din prima ḑi a întrăriĭ lor în serviţul preoţescŭ şi să se numere aniĭ de şerviţŭ ca preotŭ, de şí de ajutorĭŭ, la aşá numitele »decenii.«

Se primesce unanimŭ, sculându-se toţĭ în picĭoare, spre a da ŭă maĭ mare însĕmnătate acesteĭ propunerĭ, şi decidŭ a se rugá Prea Venerabilul Consistorĭŭ, ca să lucre spre realisarea acestuĭ postulatŭ atâtŭ de tare simţitŭ nu numaĭ de cooperatorĭ, ci de toată lumea, care cunoasce, câtŭ de vitrege sûntŭ dispositiunile ordenacĭunilor existente pentru acestŭ gradŭ alŭ preuţimiĭ mirene.

Păr. I. Lupu arată, că învĕţătoriĭ comunalĭ, silvicultoriĭ, precum şí toţĭ diregĕtoriĭ statuluĭ, de câte orĭ sûntŭ convocaţĭ la conferinţe

în sferele şerviţuluĭ lor, li-se dau diete seau diurne pentru înlesnirea călĕtorieĭ şi a traĭuluĭ în localitatea, unde se ţinŭ respectivele conferinţe. Preoţiĭ sûntŭ uniciĭ în statŭ, de la care se cere ŭă sumă de şerviţe fără recompensă. Eŭ, ḑice vorbitorĭul, avêndŭ în vedere legea statuluĭ, care încuviinţaḑă diurne orĭ-şí-căruĭ slujbaşŭ, avêndŭ în vedere, că chĭarŭ din fondul relegĭonarĭŭ se dau ŭă mulţime de diurne de felĭul acesta, avêndŭ în vedere, că fondul nostru dispune de mijloace suficiente, facŭ propunerea, ca să ne adresămŭ cu rugamintea către Prea Venerabilul Consistorĭŭ pentru mijlocirea diurnelor pentru preoţiĭ, ce sûntŭ chĭămaţĭ în fiă-care anŭ la conferinţa păstorală.«

Se primesce unanimŭ.

Păr. S. Seleschi: »Rogŭ, ca onorata conferinţă, luândŭ în considerare, că ca giranţĭ aĭ actelor stăriĭ civile, ca censorĭ asupra moralităţiĭ şi posiţieĭ materiale a supuşilor, ca vigilanţĭ asupra pupililor, şi în toate caḑurile analoge sûntemŭ maĭ multŭ diregĕtorĭ politicĭ seau civilĭ, decâtŭ preoţĭ şi ni-se cerŭ cheltuelĭ; apoĭ avêndŭ în vedere, că chĭarŭ ca preoţĭ trebue să purtămŭ ŭă corespundinţă destulŭ de abundantă, facŭ propunerea: »Prea Venerabilul Consistorĭŭ să binevoĭească a mijlocí unŭ pauşalŭ de celŭ puţinŭ 36 fl. v. a. pe anŭ pentru cancelariele parochiale.«

Se primesce unanimŭ.

Păr. Z. Voronca: »Prea stimată adunare! Ca preotŭ în oraşŭ am ocasiunea, să coramisedŭ la fiă-care ḑi âmtăĭĭŭ chitanţele pensionarilor. Vĕdŭ la fiă-care ḑi âmtăĭĭŭ, că vĕduve de sergenţĭ districtualĭ, de caprarĭ financĭarĭ, de uşierĭ la tribunalŭ şi de mulţĭ alţĭ servitorĭ aĭ Statuluĭ, de la carĭ în multe rôndurĭ nu se cerŭ de câtŭ 4 clase primarĭe, au ŭă pensiune cu multŭ maĭ mare, decâtŭ pensiunea vĕduvelor de preuţĭ. Şi cândŭ îmĭ aducŭ aminte, că vĕduva unuĭ protoĭereŭ, care a servitŭ bisericeĭ şi Statuluĭ 47 de anĭ, are să aĭbă ŭă pensiune cu multŭ maĭ mică decâtŭ vĕduva unuĭ gendarmŭ, a căruĭa posiţiune în societate, ear' maĭ alesŭ faţă cu decedatul protoĭereŭ s'ar puté compará cu a unuĭ simplu soldatŭ faţă cu colonelul, apoĭ îmĭ daŭ lácrimele în ochĭ şi nu potŭ înţĕlege, cum de-a pututŭ soartea să fiă celeĭ dintăĭĭŭ aşá de bună mumă, ear' celeĭ din urmă aşá de rea cĭumă? Credŭ, D-lor! că vorbescŭ din inima D-Voastră a tuturora, dacă facŭ propunerea: »Să adresămŭ către Prea Venerabilul Consistorĭu cererea, ca să urce pensiunile vĕduvelor de parochĭ cu 200 fl., ear' ale vĕduvelor de cooperatorĭ cu 150 fl. pe anŭ pe lûngă cea din presentŭ şi *per*

consequentiam să se lucre şi pentru ameliorarea şi îndreptarea sorţii orfanilor de preoţi.«

Se primesce unanimŭ.

În fine face păr. Z. Voronca următorĭul apelŭ: »D-lor! Fiindŭ convinşĭ de folosul celŭ mare, ce-lŭ aducŭ conferinţele păstorale, şi de lumina, ce o câştigămŭ prin ele, facŭ propunerea, ca să ne adresămŭ pe calea jurnalistică către cele-l'alte protopresviterie din eparchiă şi prin acestŭ protocolŭ alŭ conferinţeĭ pastorale de a-dĭ către Prea Venerabilul Consistorĭŭ, ca să ĭee în desbatere, de nu s'ar puté, ca celŭ puţinŭ la 3 seau la 5 anĭ ŭă-dată să se ţină ŭă conferinţă cu preoţii din întreaga eparchiă.«

Se primesce unanimŭ.

Relativŭ la punctul 4 preşedintele aduce la desbatere cestiunea cu biblioteca protopresviterească.

Păr. I. Lupu arată neputinţa de formatŭ astŭ-felĭŭ de bibliotece şi dreptŭ probă citeadă cuvêntarea, ce a ţinut-'o sânţia sa în una din conferinţele pastorale. Apoĭ propune, ca conferinţa să ceară dela Prea onorabilul Consistorĭŭ ŭă scădere pentru preuţiĭ comproprietarĭ la tipografia archiepiscopală din preţul cărţilor şi maĭ cu samă alŭ celor teologice şi bisericescĭ, ce se tipărescŭ în ḑisa tipografiă.

Se primesce unanimŭ.

Păr. Z. Voronca şi V. Vasilescu cerŭ, ca Consistoriul să mijlocească, ca precum toate scoalele secundarĭe din împerĭŭ, aşá şi părochiatele să aĭbă dreptul a cere în împrumutŭ câte pe ŭă lună cărţĭ din biblioteca făcultăţiĭ teologice, precum şí de la Universitate.

Se primesce unanimŭ.

V. Alegerea unuĭ asistentŭ protopresviterescŭ în locul repaosatuluĭ Ioanŭ Băleanŭ.

Preşedintele, împărţindŭ biletele, spune, cum are să fiă procedura alegeriĭ, şi suspinde conferinţa pe 5 minute. După 5 minute redeschide şedinţa şi învită pre ceĭ doĭ seniorĭ, pre păr. I. Sereteanŭ şi C. Nastasi a face scrutinĭul. Secretarĭul arată, că din 16 votanţi, 11 au fostŭ pentru P. C. Sa păr. N. Antonovicĭŭ, 3 pentru C. Sa păr. M. Cĭupercovicĭŭ şi 2 pentru C. Sa păr. I. Lupu.

Prea Cucernicia Sa preşedintele închĭăĭă conferinţa cu ŭă avorbire plină de căldură, în care-'şĭ esprimă satisfacerea cu prudinţa păstorală, ḑelul, consciinţa şi devotămêntul preoţilor pentru interesele bisericescĭ.

În urmă învită adunarea, ca să-ĭ urede prea ĭubitului Archipăstorĭŭ şi Mitropolitŭ Silvestru »Mulţĭ şi fericiţĭ anĭ« — ceea-ce se face din toată inima.

Cu aceasta s'a închĭăĭatŭ conferinţa.

Epistolele parochuluĭ bĕtrânŭ. Iubite Nepoate! I-aĭ făcutŭ mare bucurĭă părintelui popa Michaĭŭ cu articulul D-tale celŭ cu istoria şi cu misiunea istorică a preotuluĭ. Şi eacă de ce? Părintele popa Michaĭŭ a făcutŭ adiată seau, cum îĭ ḑiceţĭ D-voastră, testămêntŭ; şi elŭ prin testămêntŭ şĭ-a lăsatŭ casa de moştenire sânteĭ biserice, ca să fiă casă părochială; şi fiindŭ în earna trecută frigul mare, s'a rĕcitŭ în maĭ multe rônduri, şi tare se temeá, ca Dumneḑeŭ îlŭ va chĭămá la dînsul. Nu de moarte îĭ erá fricĭă părinteluĭ popa Michaĭŭ, ci-ĭ erá teamă, că va murí maĭ 'nainte de a-şĭ puté îngradí cu gardŭ noŭ curtea şi gradina caseĭ, care a testat'-o sânteĭ biserice. De aceea cum a începutŭ a se desprimăvĕrá, şĭ-a şí închisŭ curtea şi gradina caseĭ cu unŭ gardŭ frumosŭ şi tare, aşá încâtŭ următorĭul luĭ în parochiă n'are trebuinţă să repăreḑe nimicŭ celŭ puţinŭ 10 anĭ de ḑile.

Sûntŭ abĭá câte-vá ḑile, de cândŭ părintele Michaĭŭ şĭ-a terminatŭ gradul şi repărătura caseĭ. Şi sciĭ, ce a ḑisŭ, cândŭ a fostŭ gata cu lucrul luĭ? A esclămatŭ şí elŭ ca şí bĕtrânul din fabulă, care a plântatŭ pomul: »mulţămescŭ luĭ Dumneḑeŭ, că mĭ-a ajutatŭ să le vĕḑŭ gata; acum sciŭ, ca şí după moartea mea voĭŭ maĭ trăí în amintirea următorĭuluĭ meŭ în părochiă şi în amintirea credincĭoşilor măcarŭ pênă cândŭ va ţiné casa şi gardul.«

Părintele popa Michaĭŭ este omŭ minunatŭ în felĭul luĭ, şi nu prea are încredere mare în preoţiĭ ceĭ tinerĭ. Totŭ-dea-una li bagă vina, că nu trăĭescŭ şi nu voĭescŭ să trăĭească pentru istoriă. Şi maĭ dĕ-ună-ḑĭ mĭ-a şí dovedit-'o aceasta. Am fostŭ ádecă la ŭă înmormêntare maĭ mulţĭ preoţĭ, şi între noĭ a fostŭ şí unŭ preotŭ tînerŭ, părintele Terentie. După prohodŭ, cândŭ ne-am desbrăcatŭ de odajdiĭ, noĭ toţĭ preoţiĭ ceĭ bĕtrânĭ le-am strînsŭ frumosŭ, ca şí nisce ornate de preţŭ şi sânte; dară părintele Terentie le-a aruncatŭ numaĭ eacă aşá depe dînsul şi le-a boţitŭ într'ŭă straiţă, ca şí cândŭ ar fi ele unŭ lucru alŭ nimenuĭ.

Vĕḑênd'-o aceasta părintele popa Michaĭŭ, s'a supĕratŭ atâtŭ de multŭ, de nu ĭ-a maĭ ticnitŭ nicĭ pomana. În nĕcaḑul luĭ îĭ şí ḑise părinteluĭ Terentie, că preotul nu are să âmble aşá cu sântele odajdiĭ. Biserica le-a făcutŭ cu multă cheltuĭeală şi apoĭ sântele

odajdiĭ formeadă decoarea preotuluĭ; şi dacă credincĭoşiĭ îlŭ vĕdŭ pre preotŭ, că nu grijesce de ele, apoĭ de bună samă gândescŭ, că preotul nu îngrijesce nicĭ de dênşiĭ. Şi asta este b a ĭ u m a r e. Ţine minte, să nu te maĭ vĕdŭ âmblându aşá cu odajdiele, nepoate, că nu este bine; şi ceea-ce nu este bine, se arată maĭ târdĭu şi se descarcă totŭ pe capul preotuluĭ; ş i-a p o ĭ c e a ĭ s t r i c a t ŭ ŭă-d a t ă, n u m a ĭ p o ţ ĭ r ĕ p a r á u ş o r ŭ.

Şi ca să sciţĭ şi să învĕţatĭ şí D-voastră, preoţiĭ ceĭ tinerĭ, carĭ aveţĭ trebuinţă, cum se âmblă cu odajdiele, aflaţĭ, că părintele popa Michaĭŭ are şí acum unŭ rôndŭ de odajdiĭ, cu carele a slujitŭ cea dintâĭŭ liturgiă, cândŭ s'a înstălatŭ de preotŭ. Atuncĭ de bucuriă, că a primitŭ darul preoţieĭ, şĭ-a făcutŭ cu banii sĕĭ unŭ rôndŭ de odajdiĭ noaŭĕ, carĭ le-a ţinutŭ aşá de bine, încâtŭ şí acum, după jumĕtate de veacŭ, sûntŭ foarte frumoase şi curate, maĭ-că ca şí pe cândŭ eráŭ noaŭĕ.

I s t o r i a f a p t e l o r o m e n e s c ĭ s e î n c e p e c u l u c r u r ĭ m i c ĭ şi s e t e r m i n e a d ă c u l u c r u r ĭ m a r ĭ. Şi c i n e n u s'a d e p r i n s ŭ a f a c e l u c r u r ĭ b u n e m a ĭ m i c ĭ, a c e l a n u v a f a c e, p ê n ă-ĭ l u m e a, n i c ĭ l u c r u r ĭ m a r ĭ.

Vor fi fiindŭ mulţĭ preoţĭ, cărora li-se pare lucru prea micŭ a îngrijí de averea sânteĭ biserice, şi cândŭ întri în biserică şi în sântul altarĭŭ prin comunele, în carĭ sûntŭ astŭ-felĭŭ de preoţĭ — nu te cuprinde frica luĭ Dumneḑeŭ, ci maĭ multŭ te nĕcăjescĭ.

De aceea eŭ aşá am socotitŭ, ca să vĕ facŭ băgătorĭ de samă pre D-voastră, să îngrijiţĭ, ca clericiĭ să înveţe âncă, pênă cândŭ sûntŭ în şcoala teologicească, şi să se deprindă a simţí în inima lor, că nu este lucru micŭ, ci este lucru foarte mare a îngrijí bine de sântele odajdiĭ, de sântele vase şi de toate lucrurile sânteĭ biserice. C u a c e a s t a î n g r i j i r e s e î n c e p e î n ţ ĕ l e p c ĭ u n e a p ă s t o r a l ă.

(*„Biserica şi şcoala.“*)

Academia română publicase unŭ premĭu de 5000 leĭ pentru cea maĭ bună lucrare cu subĭeptul »Nunta la Românĭ.« Doaŭĕ manuscripte s'aŭ presentatŭ, unul cu motto latinŭ, altul cu motto »însuratul de tînĕrŭ şi mânecarea de dimineaţă.« Amêndoaŭĕ lucrările s'aŭ judecatŭ, că sûntŭ foarte bune, însă din causă, că alŭ doĭlea manuscriptŭ erá maĭ completŭ decâtŭ celŭ dintâĭŭ, Academia în unanimitate ĭ-a acordatŭ luĭ (cu motto românŭ) premĭul. Însă nevoindŭ să lase cea dintâĭŭ lucrare nerĕmunerată, ĭ-a acordatŭ şí eĭ din alte fonduri ale Academieĭ unŭ premĭu de încurăgĭare de doaŭĕ miĭ leĭ. La deschiderea

plicurilor s'a vĕdutŭ, că lucrarea premiată cu 5000 leĭ erá a d-şoareĭ Elena S e v a s t o ş ŭ, profesoară, cunoscută publicului prin tipărirea unuĭ mare numĕrŭ de poesie poporale, adunate de ea prin sate; ear' lucrarea premiată cu 2000 leĭ erá a d-luĭ Simeonŭ Fl. M a r i a n ŭ, preotŭ şi profesorŭ la gimnasiul românŭ din Suceava şi totŭ-ŭă-dată membru alŭ Academieĭ române.

În locul Mitropolitului ort. orient. Ignatie din Mostarŭ în Hertegovina, care s'a rĕtrasŭ, fu denumitŭ de Mitropolitŭ archimandritul Mitropolieĭ aceleĭa Leontinŭ Radulovicĭŭ.

Sânţirea mareluĭ clopotŭ alŭ Mitropolieĭ din Bucuresci, carele fu turnatŭ a doaŭă oară într'ŭă fabrică din Budapesta, s'a petrecutŭ cu mare solemnitate. Sânţirea a făcut-'o I. P. S. S. Mitropolitul-Primatŭ, încungĭuratŭ de înaltul clerŭ. La actul sânţirii a luatŭ parte şí Maĭestatea sa regele Carolŭ şi unŭ publicŭ de totŭ destinsŭ şi numĕrosŭ. I. P. S. S. Mitropolitul-Primatŭ, cunoscêndŭ bine puterea cuvêntuluĭ, ca de altă dăţi, nu s'a lasatŭ nicĭ cu aceea ocajune a rostí ŭă cuvêntare foarte pĕtrundĕtoarĭă, urândŭ, ca súnetul clopotuluĭ, chĭămându-ĭ pe crestinĭ la preamărirea Domnuluĭ, să anunţe pururea pacea, mărirea poporuluĭ credincĭosŭ şi prosperarea ţĕreĭ românescĭ. După ceremoniă a fostŭ recepcĭune în palatul mitropolitanŭ.

Insciinţări.

Prea Cucernicia Sa protopresviterul catedralŭ şi profesorŭ c. r. de musică vocală, părintele Isidorŭ V o r o b c h ĭ e v i c ĭ ŭ, a avutŭ bine-voinţa a-ĭ dedicá coruluĭ bărbătescŭ din Vatra-Dorneĭ compositţiunea: »Cântărĭ liturgice ortodoxe orientale« şi a menĭ venitul curatŭ din vênţarea eĭ fondului filialeĭ societăţiĭ »Scoala română« din Vatra-Dorneĭ cu următoarĭa precuvêntare:

»Cântarea liturgică şi anume cea corală nu va putĕ nicĭ ŭă-dată devenĭ cântare poporală, adevĕratŭ bisericească şi ziditoarĭă, dacă armoniele eĭ nu se vor audí decâtŭ în bisericele catedrale; ea trebue, deşí nu în forma cea maĭ perfectă, să între şí'n satŭ, în bisericuţa luĭ, şi trebue să producă aicĭ totŭ aceea-şĭ dulceaţă ca şí acoló.

Inima îmĭ erá decĭ plină de fericire şi sufletul mi-se urcà pênă la sferele celuĭ Prea-înaltŭ, cândŭ am auditŭ în biserica din »Vatra-Dorneĭ« ŭă cântare armonioasă, esecutată în corŭ de cântăreţĭ din poporŭ. Aceasta, şi năzuinţa de totŭ lăudabilă a parochuluĭ localŭ, a domnuluĭ exarchŭ şi protopresviterŭ-substitutŭ Georgĭu B a l m o ş ŭ,

câtŭ şí a cooperatorĭuluĭ, a domnuluĭ Dimitriu Georgescu, de a sporí cântarea liturgică corală din rĕsputerĭ şí la ţară, mĭ-a fostŭ motorul la aceasta compositiune simplă.

Eŭ dedicŭ aceste cântărĭ liturgice comuneĭ »Vatra-Dorneĭ«, şi dacă voĭŭ contribuí cu aceasta şí eŭ ce-vá la sporirea cultuluĭ divinŭ publicŭ la ţară, şi cu deosĕbire la întemeĭarea corurilor ţerănescĭ, atuncĭ ĭmĭ va produce aceasta împregĭurare adevĕrată mulţămită internă şi-mĭ va fi rĕsplata mea.

Eară tu mică şi simplă carte, bate la uşa fiă-cărĭĭ biserice din ĭubita mea ţară »Bucovina« şi fiĭ instrumêntul preamăririĭ celuĭ eternŭ, a Tatăluĭ, carele a făcutŭ cerĭul şi pămêntul!«

Primarĭul comuneĭ Vatra-Dorneĭ, domnul Vasilĭu Deacŭ, şi epitropiĭ bisericescĭ aŭ cunoscutŭ folosul moralŭ, ce poate isvorí din aceasta dedicaţiune; eĭ aŭ adunatŭ decĭ în poporŭ mijloacele necesarĭe de datŭ opul în tiparĭŭ fără amênare; elŭ fu tiparitŭ în 1400 de exemplarĭe şi ádecă 200 de exemplarĭe cu partitură şi 300 de exemplarĭe à 4 vocĭ bărbătescĭ de renumita firmă din Viena Iosifŭ Eberle.

Bucurându-ne din inimă de apărerea acestuĭ opŭ menitŭ înstruirĭĭ poporuluĭ nostru ortodoxŭ în musica vocală şi rădicărĭĭ cultuluĭ dumneḑeĭescŭ, îlŭ rĕcomândămŭ cu toată căldură; maĭ alesŭ amintimŭ, că fiă-care biblioteca scolastică şi parochială e cu cale să-lŭ aĭbă.

Preţul unuĭ exemplarĭŭ pentru 1 voace e 25 cr. v. a., eară pentru 1 partitură 50 cr. v. a. şi se poate procurá prin societăţiĭ Filiala »Scoala română« din Vatra-Dorneĭ. — Pentru România sûntŭ preţurile: ad a) 60 banĭ, ad b) 1 francŭ 15 banĭ.

A eşitŭ din tiparĭŭ în ediţiune separată din »Candela« 1888 Psichologia în însĕmnătatea eĭ pentru desceptarea, cultivarea şi înaintarea vieţeĭ religĭoase de domnul V. V. de Repta, protosinceluĭ, profesorŭ c. r. de universitate şi înspectorŭ scolasticŭ districtualŭ în Cernăuţĭ.

Luându în vedere erudiţiunea tractatuluĭ acestuĭa câtŭ şi limpedeaţa stiluluĭ, îlŭ rĕcomândămŭ fiă-căruĭa bărbatŭ de sciinţă.

Redactorĭŭ primarĭŭ responsabilŭ:
Protopresviterul
Artemiŭ Berariŭ.

Redactorĭŭ alŭ doile pentru textul slav.-rusescŭ
Profesorĭŭ de cântarea corală
Isidorŭ Vorobchievicĭ.

Administrătorĭŭ şi editorĭŭ: Archipresviterul catedral
Georgiŭ de Reus.

Tipografia archiepiscopală, Cernăuţi — Staţiunea telefonică Nr. 47.

CANDELA.

Foaĭă bisericească-literarĭă.

Apare ŭă-dată pe lună.

Nr. 6. Cernăuți, 1. Iuniŭ 1888. Anul VII.

Istoria catechumenatuluì creștinŭ.

ÎNTRODUCERE.

Pênă să începemŭ cu espunerea istorieĭ instituţiunii catechumenatuluĭ, e de interesŭ neapĕratŭ sĕ lămurimŭ însĕmnânţa cuvêntuluĭ »catechumenatŭ.«

Rădĕcinalul, dela care se deduce cuvêntul »catechumenatŭ«, e verbul grecescŭ (κατηχεῖν), carele e compusŭ din prepusĕcĭunea κατά şi ἦχεῖν, care din urmă se deriveadă eară-şĭ dela ἦχος, súnetŭ, tonŭ eară tropicŭ: cuvêntare.

Aşá-dară ḑicĕmêntul (κατηχεῖν) însamnă maĭ ântăĭŭ a sumá împregĭurŭ, a sumá din afară, tropicŭ însă a communicá, a rĕportá, a înstruí. În testămêntul noŭ însamnă elŭ a-'lŭ învĕţá pre cine-vá doctrina creştină, fiă că numaĭ în modŭ elementarĭu (precum la fapt. apost. 18, 25), seaŭ a espune ce-vá în modŭ sumarĭu, precum d. e. vieaţa luĭ Isusŭ Christosŭ (Luca 1, 4); seaŭ în genere orĭ-şí-ce felĭu de adevĕrŭ necesarĭu pentru mântuirea noastră, aşá la (Rom 2, 18; I Cor. 14, 19. Galat. 6, 6). [1])

În limba bisericească însă de timpurĭŭ se întimpină cuvêntul „κατηχεῖν“ în însĕmnânţa, de a-ĭ învеţá seaŭ a-ĭ înstruí pre catechumenĭ

[1]) Dr. I. Bapt. Wirthmüller, Encyclopädie der kath. Theologie, Landshut 1874 pg. 840. (în însemnare). C. R. Hagenbach's Encyclopädie und Methodologie der theol. Wissenschaften, herausgegeben von E. Kautzsch. Leipzig 1884 pg. 433. Dr. Fr. W. Schütze, Practische Katechetik, Leipzig 1883 pg. 3.

adevĕrurile relegioase, ádecă pre persoanele maĭ în anĭ, carĭ doriáŭ să treacă la creştinismŭ. [1])

Dacă considerămŭ cuvêntul »catechumenatŭ« şi-ĭ supunemŭ însĕmnânţa, ce o are cuvêntul κατηχεῖν, la care se rĕduce, apoĭ catechumenatul erá unŭ institutŭ, în care învĕţáŭ adevĕrurile relegioase ceĭ-ce voĭáŭ să creadă în Isusŭ Christosŭ şi să primească botedul.

Dară se scie, că biserica vechiă nu aveá unicul scopŭ, a-ĭ face pre catechumenĭ, ca să cunoască bine doctrinele creştine, ci, fiindu-ĭ aminte să ajungă la cele maĭ frumoase frupte de credinţă, se maĭ încordá consecuentŭ, să înlăture prin ŭă înrîurire umanitarĭă şi civilisătoarĭă asupra vieţeĭ proseliţilor, moravurile şi deprinderile cele sĕlbatice ale catechumenilor şi cu încetul să-ĭ înspire cu principiele moraleĭ creştine. [2]) Prin urmare catechumenatul bisericeĭ veche trebue să ni-'lŭ închipuimŭ ca unŭ institutŭ, în care biserica prin înstruire câtŭ şí prin educare strictă îĭ prepără pre toţĭ, câţĭ doriáŭ să între prin uşa botedului în sînul eĭ. De aicĭ resultă, că idea catechumenatuluĭ cuprinde doaŭĕ activităţĭ principale, şi anume: înstruirea şi educarea, prin urmare constá elŭ din doaŭĕ părţĭ, 1. din una dogmatică-didactică seaŭ din catechesă, încâtŭ se ocupá cu înstruirea în adevĕrurile religioase-morale, şi 2. din alta etico-ascetică seaŭ din catechumenatŭ în înţĕlesul strînsŭ alŭ cuvêntuluĭ, încâtŭ se ocupá cu educarea catechumenilor. [3])

Însă afară de catechumenatul creştinŭ maĭ erá şi disciplina arcană care âncă contribuĭá foarte multŭ la perfecţionarea morală a proseliţilor şi produceá efecte sălutarĭe. [4]) Stândŭ astŭ-felĭu disciplina arcană în referinţă strînsă cu catechumenatul creştinŭ, o vom considerá şí pre dînsa în espunerea noastră şi vom ficsá timpul, la care s'a înfiinţatŭ, motivele, din carĭ s'aŭ înfiinţatŭ, câtŭ şí fiinţa seaŭ cuprinsul eĭ.

---

[1]) Cirilŭ dela Ierusalimŭ în precatechesa sa c. 6: „Βλέπε μοι πηλίκην σοι ἀξίαν ὁ Ἰησοῦς χαρίζεται. Κατηχούμενος ἐλέγου, ἔξωθεν περιηχούμενος.“ (Migne Patrolog. series graec. tom XXXIII pg. 344).

Gelasius fragmenta: „Catechumeni, latini dicuntur instructi vel audientes, ii sunt qui fidem Christi instructi audiunt Christi praecepta et recte credunt . . . . , sed necdum sacro baptismate sunt abluti.“ (Migne Patrolog. series lat tom. LIX. I. pg. 140 et 141). — [2]) Agustinŭ de fide et operibus c. 27: sic catechizandos eos, qui baptismum petunt, ut non solum audiant atque suscipiant quid credere, verum qualiter vivere debeant.“ (Migne Patrol. series lat. tom. XL. VI) — [3]) Adalbert G. Weiss, Die altkirchl. Pädagogik, dargestellt in Katechumenat und Katechese, Freiburg im Breisgau 1869, pg. 43. — [4]) A. Weiss pg. 39. — Dr. Th. Harnack, Der christliche Gemeindegottesdienst im apostol. und altkathol. Zeitalter, Erlangen 1854. pg. 43.

Aşá-dară întreaga lucrare de faţă o vom împărţí conformŭ cu cele espuse în treĭ părţi, şi ádecă:

Partea I.: Istoria catechumenatuluĭ bisericeĭ vechĭe.

Partea II.: Istoria învĕţămêntuluĭ catecheticŭ seaŭ alŭ catecheseĭ.

Partea III.: Disciplina arcană.

PARTEA I.

Istoria catechumenatuluĭ bisericeĭ vechĭe.

1. Idea fundămêntală seaŭ basa catechumenatuluĭ.

D-ḑeĭescul nostru Mântuitorĭu, împlenindu-şĭ lucrarea cea mare a rĕscumpĕrăriĭ noastre şi cu aceasta închiăĭându-şĭ activitatea cea vĕḑută de pre pământŭ, li dete apostolilor, pênă a se înălţá la cerĭŭ, următorĭul mândatŭ: »Mergeţĭ în toată lumea şi învĕţaţĭ toate popoarele, botedându-ĭ în numele Tatăluĭ şi alŭ Fiĭuluĭ şi alŭ s. Spiretŭ. Învĕţându-ĭ să le păḑască toate, câte vi-le-am ordinatŭ;« [1]) şi eară-şĭ: »Mergeţĭ în toată lumea, şi predicaţĭ evangelia la toată făptura. Celŭ-ce va crede şi se va botedá, se va mântuí.« [2])

Cu mândatul acesta, carele rĕspică caracterul universalŭ alŭ relegĭunií creştine, îşĭ întituí elŭ în biserică doaŭĕ activităţĭ deosebite, una doctrinală, eară alta săcrămêntală.

Pe de altă parte elŭ precisă într'una şí ordinea, cum să urmeḑe una după alta activităţile amintite. Căcĭ dacă ḑice Mântuitorĭul maĭ âmtăĭu: »Învĕţaţĭ toate popoarele« şi apoĭ adauge: »botedându-ĭ în numele Tatăluĭ . . .« apoĭ îşĭ rĕspică astŭ-felĭu dorinţa, ca aceĭ-ce vor dorí botedul, maĭ âmtăĭu să fie instruiţĭ seaŭ învĕţaţĭ. Dacă se întreabă, care are să fiă obĭeptul seaŭ cuprinsul învĕţămêntuluĭ, ce trebue să premeargă boteduluĭ, apoĭ şí aceasta e îndegetată totŭ în mândatul Mântuitorĭuluĭ şi anume la Mateĭŭ prin cuvintele: »În numele Tatăluĭ şi alŭ Fiĭuluĭ şi alŭ s. Spiretŭ,« eară la Marcu prin cuvêntul »evangeliă.« Dacă împreumămŭ aceste doaŭĕ locurĭ, carĭ aŭ unul şi acela-şĭ obĭeptŭ şi să lămurescŭ unul pre altul, apoĭ cuprinsul învĕţămêntuluĭ pretinsŭ e totŭ ceea-ce descopere evangelia despre Tatăl, Fiĭul şi Spiretul s., ádecă doctrina despre D-ḑeŭ Tatăl, D-ḑeŭ Fiĭul, şi D-ḑeŭ Spiretul s. Prin urmare pretinde Mântuitorĭul, ca doctrina despre D-ḑeŭ, unul în fiinţă şi întreitŭ în persoană, trebue să-ĭ premeargă

[1]) Mateŭ 28, 19. — [2]) Marcu 16, 15.

botedului. Întru aceasta constá partea didactică saŭ doctrinală a mândatului, ce l'a datŭ Mântuitoriul apostolilor sĕi. Dară afară de aceasta se maĭ cere dela învĕţăcelul adevĕratŭ alŭ luĭ Christosŭ să ţină şí poroncele, căcĭ Mântuitoriul li-a împusŭ apostolilor anumea a învĕţá lumea, ca să pădască toate, câte le-a poroncitŭ. Şi acesta e momêntul celŭ pedagogicŭ alŭ catechumenatuluĭ. [1])

Se întreabă acuma: Oare misĭunea înaltă, de a învĕţá şi a educá, dată apostolilor şi'n persoana lor tuturor succesorilor lor, pre cine să-'lŭ privească ea? După voinţa Mântuitoriuluĭ fără îndoĭeală pre toţĭ oamenii, carĭ voĭescŭ să fiă creştinĭ, ádecă pre catechumenĭ. Catechumenii aşá-dară, dacă voĭaŭ sĕ fia învĕţăceiĭ luĭ Christosŭ, apoĭ trebuĭáŭ după mândatul Mântuitoriuluĭ pênă a se botedá, să primească şi să mărturisască cu credinţă doctrina despre D-deŭ, unul în fiinţă şi întreitŭ în persoană. Aceasta e partea doctrinală seaŭ didactică a catechumenatuluĭ. După acestŭ mândatŭ însă maĭ aveáŭ catechumenii să fiă înstruiţĭ nu numaĭ pentru primirea învĕţătureĭ apostolice, ci şí pentru de a i-se supune şi a i-se conformá în vieaţă. Aceasta e partea pedagogică a catechumenatuluĭ. [2]) Cândŭ e vorba de catechumenatŭ, se vede, în ce înţĕlesŭ trebŭe luatŭ mândatul Mântuitoriuluĭ datŭ apostolilor din cele dise pênă acuma; elŭ are pentru dînsul ŭă însêmnânţă orgănisătoarĭă. Căcĭ precisândŭ Mântuitoriul modul, cum aŭ să se prepare ceĭ-ce doresc ŭ să între în sînul bisericeĭ sale, prin aceasta a aşĕdatŭ ntr'una şí principiul seaŭ basa pentru institutul, care maĭ tărdiŭ l'a înfiinţatŭ biserica pentru pregătirea catechumenilor.

Revenindŭ acuma la catechumenatul creştinŭ, după cele desfăşurate îlŭ vom definí ca ŭă operă curatŭ bisericească, ce se băseadă pe voinţa D-luĭ nostru Isusŭ Christosŭ, a careĭ activitate stá în prepărarea prin înstruire relegioasă şi prin educare morală a tuturor, carĭ doriáŭ să primească botedul şi să devină membri aĭ corpuluĭ luĭ Christosŭ. [3])

2. Timpul înfiinţării catechumenatuluĭ creştinŭ.

Dacă considerămŭ momintele constitutive ale catechumenatuluĭ creştinŭ, apoĭ se poate dice cu totŭ dreptul, că elŭ nu poate avé origine apostolică şi că nicĭ nu provine din timpul apostolilor. Aceasta

---

[1]) Dr. Aug. Bisping, Erklärung des Evangeliums nach Mathäus 1867. pg. 584. — Dr. Fr. W. Schütze pg. 9. — [2]) Dr. Fr. W. Schütze, pg. 10. [3]) Dr. Fr. W. Schütze pg. 10. — A. Weiss pg. 1. s. c. l.

se confirmă şí prin istoria apostolilor şi a părinţilor apostolici. Sânţii apostoli, fiindŭ îndĕstraţi cu putere d-ḑeĭească, după demândul Învĕţătorĭuluĭ lor se împrăştiară curêndŭ după înălţarea-ĭ la cerĭu în toate părţile lumiĭ, predicândŭ pretutindene de Isusŭ Christosŭ celŭ crucĭatŭ. Şi de-oare-ce, după cuvintele apostolului Pavelŭ, [1]) erâŭ pregătiţi de maĭ 'nainte pentru primirea luĭ Mesia celuĭ promisŭ şi întăriţi în credinţa şi'n cultul unuĭ D-ḑeŭ nu numaĭ ĭudeiĭ, ci prin rĕsipirea lor pintre popoarele păgâne din Asia Orientală, din Africa, Grecia şi Roma şi prin comunicarea ideeĭ despre creştinismŭ şí păgâniĭ, în ochiĭ apostolilor câtŭ şí aĭ imediaţilor lor succesorĭ erá de prisosŭ a-ĭ maĭ prepărá maĭ îndelungatŭ pre candidaţiĭ de botedŭ. Eĭ li propuneáŭ şi li esplicáŭ numaĭ părţile cele maĭ fiinţiale ale simvoluluĭ credinţeĭ; aşá doctrina despre unŭ D-ḑeŭ, carele a făcutŭ lumea şi toate cele-ce sûntŭ într'însa; apoĭ pe scurtŭ vieaţa, pátima, moartea, învieĭărea şi înălţarea Mântuitorĭuluĭ la cerĭŭ; li anunţaŭ ertarea pĕcatelor prin Isusŭ Christosŭ, îndreptarea şi primirea darurilor Spiretuluĭ s., vorbindu-li şí de învieĭărea, judecata viilor şi a morţilor şi de rĕsplata cea eternă. [2]) Dacă rĕspundeá candidatul, că elŭ crede din toată inima doctrinele aceste, apoĭ îlŭ şí botedáŭ în dată în numele Tatăluĭ, alŭ Fiĭuluĭ şi alŭ s. Spiretŭ şi-'lŭ primĭáŭ în sînul bisericeĭ luĭ Christosŭ. [3])

Astŭ-felĭu de procedură erá cu putinţă pe timpul apostolilor şi'n secului următorĭu, cândŭ comunităţile creştine începeáŭ abĭá a se înfiinţá şi creştiniĭ sub înrîurinţa puternică a cuvêntuluĭ apostolicŭ aveáŭ unŭ respectŭ profundŭ pentru evangeliă. Dară crescêndŭ pe de ŭă parte totŭ maĭ multŭ número rul creştinilor, eară pe de altă parte scadêndŭ totŭ maĭ multŭ focul amoariĭ celeĭ dintâĭu eară credinţa, perdêndu-şĭ tăria dela începutŭ, nu erá ea maĭ multŭ de-ajunsŭ, ci proseliţiĭ, pênă a fi admişĭ la săcrămêntul botedului şi a fi înşiraţĭ în rôndul credincĭoşilor, trebuĭáŭ înstruiţĭ şi pregătiţĭ multŭ maĭ temeĭnicŭ. Necesitatea prepărărĭĭ îndelungate şi temeĭnice se esplică şí din alte fenome, ce ni-le presêntă istoria bisericeĭ vechĭe. Eráŭ pe de ŭă parte prigonirile înspăĭmântătoarĭe, iscodite de rĕutatea guvernătorilor, a preoţilor şi a poporuluĭ ĭudeŭ şi păgânŭ, şi cu carĭ se porniáŭ contra creştinilor, spre a-ĭ face să se lapede de credinţa lor; pe de altă parte eráŭ eresiele, ce se ivĭáŭ pe atuncĭ şi cu ele şí pericolul, ca să nu se

---

[1]) Galat. 4, 4. — [2]) Fapt. apost. 17, 23—25, 2, 22; 13, 38. 2, 38; 17, 31; 10, 42. — [3]) Fapt. apost. 8, 36—39. I. Mayer, Geschichte des Katechumenats und der Katechese, Kempten 1868. pg. 10.

străcoare învĕţături rĕtăcite între creştinĭ seaŭ chĭarŭ să cadă eĭ înşi-şĭ în eresŭ. Biserica luĭ Christosŭ îşĭ vedeá sub astŭ-felĭu de împregĭurărĭ periclitată esistinţa. [1]) În timpurĭ atâtŭ de grele şi amenin-ţătoarĭe pentru biserică, în scopul susţinerii proprie erá împeriosŭ a-ĭ uní pre catechumenĭ prin ŭă legătură maĭ solidă atâtŭ între ŭă-l'altă, câtŭ şí cu comunitatea creştină şi a-ĭ întroduce treptatŭ totŭ maĭ multŭ în cunoscinţa doctrinelor relegioase-morale câtŭ şí'n vieaţa bisericească. Pentru a ajunge la acestŭ scopŭ, biserica vechĭă înfiinţà de timpurĭŭ [2]) înstitutul catechumenatuluĭ creştinŭ şi din momêntul orgănisărĭĭ luĭ se puneá din parte-şĭ cu atâta ḑelŭ, credinţă şi acurăteaţă să sape şi să distrugă elemêntul sĕlbaticŭ alŭ primilor catechumenĭ, cu încetul să-ĭ întroducă în principiele umane ale creştinismuluĭ, să-ĭ facă să cunoască adevĕrurile mântuitoarĭe şi aşá să-ĭ prepare pentru primirea deamnă a boteḑuluĭ, încâtŭ ea pênă astă-ḑĭ e mândră, strălucindŭ ca unŭ modelŭ atâtŭ de mareţŭ şi splendidŭ. [3])

Cunoscêndŭ din cele desfăşurate, care e basa seaŭ idea fundămêntală a catechumenatuluĭ creştinŭ, precum şí timpul înfiinţărĭĭ luĭ, trecemŭ acuma la însa-şĭ istoria, care după formele felĭurite, ce le avú catechumenatul în felĭurite timpurĭ, o vom espune în treĭ epoce deosebite, şi anume: *A)* Epoca de desvoltare a catechumenatuluĭ creştinŭ (dela sec. 2—4); *B)* Epoca luĭ de înflorire (dela sec. 4—6) şi'n fine. *C)* Epoca de decădinţă (dela sec. 6 maĭ departe).

---

[1]) Dr. Th. Harnack pg. 41. — [2]) Harnack aşadă originea acestuĭ monumêntŭ între anĭ (170—180). — [3]) Harnack pg. 42: Gewiss als ein wahrhaft grosses, leuchtendes und zugleich tief beschämendes Beispiel steht diese altkatholische Märtyrerkirche vor uns da, wenn wir sehen, wie sie mit einer wirklich mütterlichen Sorgfalt, Treue und Gewissenhaftigkeit bemüht ist, ihre Katechumenen unter ihre Flügel zu sammeln, und wie sie zu dem Ende dieselben unter einander zu einer Gemeinde zu constituiren und sie zugleich durch einen geordnet liturgisch ausgeprägten und fixirten Gemeinschaftsverband fester und inniger an sich zu binden sucht. So verbindet sie die Schwachen mit den Starken, die Kinder mit den Männern in Christo, damit die Kraft und Reife der letzteren auch jenen zu Gute komme und diese unter dem Schutz, der Pflege und der Zucht derselben sich entwickeln, reifen und allmählig selbst stark werden können. Solche Treue und Arbeit konnte ihres Erfolges gewiss sein und musste die schönsten Früchte tragen. Sie hat sie auch getragen: sie hat nicht nur die Kirche in den schwersten Zeiten, die nun über sie hereinbrachen, erhalten, und jene standhaften Glaubensväter und Märtyrer des dritten Jahrhunderts auferzogen, sondern sie hat sich auch wirkungskräftig in den noch schwachen Kindern und Anfängern selbst bewiesen.“

A) *Epoca de desvoltarea a catechumenatului creştinŭ (dela sec. 2—4).*

Pentru-ca să ne putemŭ da samă de starea monumêntului acestuĭa în ecopa, de care vorbimŭ, e de ajunsŭ, dacă recurgemŭ la scriitorii antici Iustinŭ Martirul, Tertulianŭ, Origenŭ şi Ciprianŭ.

Cele dintâiu urme positive de cultivarea seaŭ îngrijirea catechumenilor le aflămŭ la Iustinŭ Martirul seaŭ Filosoful.

Acestŭ părinte bisericescŭ, vorbindŭ de modul consânţiriĭ luĭ D-ḑeŭ a primilor creştinĭ prin săcrămêntul boteḑuluĭ, observă între altele: »Pre toţĭ aceĭ-ce s'aŭ convinsŭ şi credŭ, că toate, câte le învĕţămŭ şi le propunemŭ, sûntŭ adevĕrate, şi promitŭ, că vor puté vĭeţuí conformŭ cu aceste, îĭ îndemnămŭ a i-se rugá luĭ D-ḑeŭ cu ajunare, ca să dobândească ertarea pĕcatelor făcute maĭ 'năinte; noĭ âncă ne rugămŭ şi ajunămŭ împreună cu eĭ. După aceea îĭ ducemŭ, unde e apă şi se rĕnascŭ tocma aşá, cum ne-am rĕnăscutŭ şí noĭ; şi prin apă se spală eĭ în numele Tatăluĭ alŭ Domnuluĭ tuturor lucrurilor, şi a Mântuitorĭuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ şi a s. Spiretŭ.« [1])

Eară vorbindŭ de sĕrbarea Eucharistieĭ la creştiniĭ timpuluĭ sĕu, ḑice:

»După boteḑŭ îlŭ conducemŭ pre celŭ credinciosŭ la aşá numiţiĭ fraţĭ, ádecă la locul, unde-sŭ adunaţĭ la făcutŭ ruge comune atâtŭ pentru noĭ, câtŭ şi pentru celŭ luminatŭ şi pentru toţĭ din lumea întreagă; ca, după-ce am cunoscutŭ adevĕrul, să ne învrednicimŭ a devení şí'n faptă oameni buni şi păḑitorĭ aĭ prescriptelor şi astŭ-felĭŭ să ne câştigămŭ mântuirea şi fericirea eternă. Finindu-se aceste rugăciuni, ne sălutămŭ unul pre altul cu ŭă sărutare. Deci i-se aducŭ celuĭ maĭ mare dintre fraţĭ pâne şi unŭ potirŭ cu apă amestecatŭ cu vinŭ, carĭ luându-le prepositul, trămite laudă şi mărire cătră Tatăl tuturor lucrurilor prin numele Fiĭuluĭ şi a Spiretuluĭ s. şi apoĭ le consăcreaḑă. După consăcrarea întêmplată diaconiĭ îĭ oferŭ din pânea sânţită şi din vinul celŭ amestecatŭ cu apă fiă-căruĭa din ceĭ presenţi, eară celor absenţi le ducŭ eĭ pe a casă. [2])

Aceasta mâncare se numesce la noĭ Eucharistiă şi nu-ĭ e nimĕruĭ altuĭa ertatŭ să participe la ea, decâtŭ numaĭ celor-ce credŭ, că cele propuse de noĭ sûntŭ adevĕrate şi sûntŭ spĕlaţĭ de pĕcate prin baĭa rĕnascerii şi vĭeţuiescŭ după prescriptele luĭ Christosŭ.» [3])

Din acestŭ referatŭ alŭ luĭ Iustinŭ Martirul se cunoscŭ fără îndoĭeală progresele, ce le-a făcutŭ biserica în timpul vĭeţuiriĭ luĭ în

[1]) Apolog. I. c. 61. — [2]) Apolog. I. c. 65. — [3]) Apolog. I. c. 66.

pregătirea proseliților pentru botedŭ. Proseliții pênă a fi admiși la botedŭ, trebuĭaŭ pe de ŭă parte câtŭ-vá timpŭ să înveţe doctrinele creştine, să le cunoască şi să le creadă ca adevĕrate; pe de altă parte să-şĭ schimbe vieaţa de maĭ 'nainte prin pocăinţă, cerêndŭ dela D-deŭ prin rugăcĭunĭ şi ajunare ertarea pĕcatelor.

Însă câtŭ timpŭ dură învĕţămêntul catechumenilor, de aceasta nu amintesce Iustinŭ nimică. [1]) Dela catechumenĭ se maĭ cerea âncă, pênă-ce nu se botedáŭ, să participe la serviţul dumnedeĭescŭ şi anume la partea luĭ omiletică, ca, venindŭ în atingere cu creştinii, să deprindă, încâtŭ erá cu putinţă, moravurile şi dătinele religĭoase ale creştinilor.[2]) Fiindŭ catechumenii bine prepăraţĭ în privinţa relegĭoasă-morală, îĭ botedáŭ[3]) prepositiĭ bisericeĭ în numele s. Treimĭ şi de aicĭ înainte se consideráŭ de oamenĭ cu totul noĭ, ca cum s'ar fi născutŭ de a doaŭa oară.

Decĭ avêndŭ acuma drepturĭ egale cu creştinii, se întroduceáŭ maĭ întâĭu ca fraţĭ la liturgia credincĭoşilor şi după unele rugăcĭunĭ, ce se făceáŭ pentru toţĭ, eară maĭ alesŭ pentru ceĭ luminaţĭ, ca să pĕstreze nevătĕmată graţia caştigată prin săcrămêntul botedului, se sălutáŭ din partea credincĭoşilor cu ŭă sărutare şi apoĭ se împărtăşĭáŭ din darurile sânţite.[4])

Pe cândŭ la Iustinŭ Martirul aflămŭ numaĭ urme de catechumenatŭ creştinŭ, din carĭ abĭá ne putemŭ informá despre pracsa biserieeĭ primitive, de a face creştinĭ, a luatŭ desvoltarea luĭ pe la finea sec. 2. şĭ la începutul secol. 3. unŭ avêntŭ îmbucurătorĭu. Ca argumêntŭ în privinţa aceasta ni servescŭ scrierile luĭ Tertulianŭ din Cartagena, carĭ totŭ-ŭă-dată ni arată, care pracsă s'a obsĕrvatŭ în privinţa pregătirii catechumenilor în biserica din Africa.

[1]) E de interesŭ a aminti aicĭ epistola supusă luĭ Clementŭ Romanul, ce ar fi scris'-o luĭ Iacovŭ. Autorĭul (Clementŭ) afirmă în ea, că ar fi primitŭ botedul după ŭă pregătire de treĭ lune; dară esistă, dice elŭ, unŭ timpŭ şi maĭ scurtŭ de pregătire, care dură 3—10, dile. J. Mayer, pg. 15. Dr. Fr. W. Schütze, pg. 15. — [2]) Pe timpul luĭ Iustinŭ Martirul constă serviţul dumnedeĭescŭ din 2. părţĭ: din una omiletică şi din alta eucharistică; cum-că catechumenilor li erá permisŭ a asistá la partea omiletică, resultă din împregĭurarea, că Iustinŭ, vorbindŭ de Eucharistiă, îĭ eschide pre ceĭ numaĭ dela aceasta, dară nu şi dela cele-l'alte servițe dumnedeĭescĭ precum credŭ unii învĕţaţĭ protestanţĭ. (Zezschwitz I. pg. 94. şi alţiĭ). Mayer combate părerea lor, aducêndŭ deplină lumină asupra acestuĭ punctŭ (pg. 12—14). De asemene părere e şi A. Weiss, pg. 64. — [3]) După cum se pare, nu în locul de adunare îndătinatŭ, ci deosebitŭ de acesta. — [4]) Nu numaĭ catechumenii maĭ în vîrstă, ci şi copiiĭ primĭáŭ după botedŭ s. Eucharistiă; de aicĭ se vede, că datina bisericeĭ noastre, de a dá pruncilor micĭ botedaţĭ s. Eucharistiă e foarte vechĭă, se poate dice ŭă predatină apostolică.

Pe timpul lui Tertulianŭ erá datina, că ceĭ-ce doriáŭ să fiă înstruiţi în relegĭunea creştină, trebuiáu să o facă cunoscută prepusului bisericeĭ [1]) şi elŭ îĭ primiá în presênţa credincĭoşilor şi'n modŭ solemnŭ în cursul prepărativŭ. Aicĭ maĭ întâiu se esămináu eĭ timpŭ maĭ îndelungatŭ,[2]) cercându-li-se vrednicia, şi dacă se arĕtá, că nu sûntŭ numaĭ nisce amăgitorĭ şi aŭ în faptă voinţa sântă, de a fi creştinĭ, li-se propuneá curêndŭ doctrinele cele maĭ necesarĭe relegioase-morale,[3]) avêndŭ de aĭcĭ înăinte şí dreptul a participá la cultul dumnedeĭescŭ creştinŭ, firesce, la partea luĭ omiletică, ca prin disfĕtarea urechĭelor cu cuvêntul luĭ D-dĕu [4]) câtŭ şí prin convenirea şi relaţĭunile maĭ intime cu credincĭoşiĭ să poată ajunge maĭ repede şi maĭ sigurŭ la ţinta dorită.[5])

Dară de ŭă-dată cu pregătirea înţĕlesuală păşiá pe de altă parte şí cea morală. Candidatul de botedŭ trebuiá cu încetul să se desfacă de modul de vĭeţuire de maĭ 'năinte. De aceea observămŭ, că în timpurile luĭ Tertulianŭ se întrodusĕră unele ceremonie deosebite liturgice ca mijloace înlesnitoarĭe, de a-'lŭ scăpá pre catechumenŭ de influinţa spiretelor rele. Episcopul ádecă îşĭ puneá mânele pe candidatŭ şi candidatul sub mână apiscopuluĭ dechĭărá în biserică în presênţa tuturora, că se desface de cultul idolilor, cărora li servĭá pênă atuncĭ[6]) şi că se leapĕdă de dĭavolul, de toată mărirea (pompa) luĭ şi de toţĭ îngeriĭ luĭ. [7])

Fiindŭ ŭă-dată înarmatŭ catechumenul cu bine-cuvêntarea episcopuluĭ şi cu rugăcĭunile, ce le făceá biserica pentru dînsul, din momêntul acela şí începeá elŭ ŭă vieaţă cu totul noaŭă şi plină de căinţă.[8])

[1]) Tert. „Apologeticum c. 8: „Atquin volentibus initiari moris est, opinor, prius patrem illum sacrorum adire, quae praeparanda sint describere.“ (Fr. Oehler tom. I pg. 142). — [2]) Tert. de bapt. c. 18: „Caeterum baptismum non temere credendum esse sciunt quorum officium est.... Immo illud potius perspiciendum: nolite dare sancta canibus et porcis proicere margarita vestra (Mat. VII, 6.) et manus ne facile imposueris, ne participes aliena delicta“ I Timot. V, 22) (Fr. Oehler tom I. pg. 637. — [3]) Tert. de idololatria c. 24. — [4]) Tert. de poenitentia c. 6. — [5]) Zezschwitz 1 pg. 101, băsându-se pe opul luĭ Tertulian de poenitent. c. 6., caută a argumênta, că catechumeniĭ eráu eschişĭ dela toate adunările relegioase ale creştinilor. Aceasta părere a luĭ o combate J. Mayer în opul său pg. 21. s. c. l. şi arată, că eĭ eráŭ eschişĭ numaĭ dela rugăcĭunile liturgice ale credincĭoşilor precum şi dela sacrificĭul Eucharistieĭ. Eară Harnack dice (pg. 30): „Zuvörderst ist gewiss, dass zu Tertullians Zeiten die Katechumenen keineswegs erst bei ihrer Taufe in den Gemeindegottesdienst eingeführt wurden, sondern schon eine Zeit lang vorher an dem homiletischen Kultus Theil nehmen durften.“ — [6]) Tert. de spectaculis c. 13. — [7]) Tert. de corona milit. c. 3: „Denique ut a baptismate ingrediar, aquam adituri ibidem sed et aliquanto prius in ecclesia sub antistitis manu, contestamur nos renuntiare diavolo et pompae et angelis ejus.“ (Fr. Oehler tom I. pg, 421). [8]) Tert. de poenitentiae c. 6.

Ună împărţire în clase a cetechumenilor încă nu există pe timpul luĭ Tertulianŭ; celŭ puţinŭ elŭ nu amintesce de aceasta apriatŭ în scrierile sale.[1]) Totŭ aşá nu se află la elŭ v'r-ună notiţă nicĭ de timpul, câtŭ dură pregătirea catechumenilor. Dară dacă considerămŭ feliuritele pretensĭunĭ, ce le face elŭ[2]) faţă cu catechumenii, cerêndu-li schimbarea totală a vieţeĭ de maĭ 'năinte cu privire la modul de cugetatŭ şi de lucratŭ, încâtŭ chĭarŭ din aceasta să cunoască păgânii, că eĭ sûntŭ creştinĭ, lucru, ce nu se puteá realisá într'unŭ timpŭ scurtŭ; dacă considerămŭ maĭ departe, că elŭ recomândă amênarea boteduluĭ în genere, eară maĭ alesŭ alŭ copiilorŭ, a necăsătoriţilor şi a vĕduvelor, fiindŭ ea după împregĭurările seaŭ după dispusĕcĭunea şi etatea catechumenuluĭ multŭ maĭ folositoarĭă[3]), apoĭ putemŭ închĭăĭá fără îndoĭală, că catechumenatul trebue să fiă duratŭ timpŭ maĭ îndelungatŭ.

Fiindŭ aproape timpul botedului, se cereáu dela fiă-care candidatŭ de botedŭ unele dispusĕcĭunĭ anumite în privinţa sufletuluĭ şi a corpuluĭ. Aşá ca să primească cu demnitate săcrămêntul botedului şi să se facă părtaşĭ într'unŭ gradŭ şí maĭ înaltŭ de graţia dumnedeĭească i-se cereá catechumenului, ca să priveghĭede, să facă ne'ncetatŭ rugăcĭunĭ şi să-şĭ mărturisască pĕcatele, carĭ le-a facutŭ.[4]) Eară în privinţa corpuluĭ se pretindeáu ajunărĭ împreunate cu îngenunchĭărĭ.[5])

Catechumenii, fiindŭ prepăraţĭ pe deplinŭ, se conduceáu la locul de botedŭ. Aicĭ coborîndu-se în apă, maĭ întâĭu rĕspundeáŭ, de credŭ în Isusŭ Christosŭ. După aceea urmá din partea lor mărturisirea simvoluluĭ de credinţă şi lăpĕdarea de diavolul, de toate lucrurile luĭ

---

[1]) Unii, precum Harnack (pg. 30 și 31 și alții, provocându-se la opul lui Tertulianu de praescriptione haereticorum c. 41., susținu, că Tertulianu îi împărțiá pre catechumeni în 2. clase și anume: în edocti și perfecti. După dînșii o face aceasta și A Weiss (pg. 152—154) numindu clasele singurite accedentes (ad fidem) seau incipientes și audientes. Mayer însă (pg 18—21) arată, că Tertulianu în locul amintitu admoniasă numai pre eretici, că ei admitu pre catechumeni la participarea cultului dumnedeiescu a credincioșilor, și le împută negrijirea în privința pregătirii relig.-morale a catechumenilor. Astu-feliu esplică locul acesta și Zezschwitz, I pg. 98 s. — [2]) In opul seu de spectaculis. — [3]) De poenitentia c. 6; de baptismo c. 18. — [4]) Accasta mărturisire nu se făceá în publicu, căci dice Tertulianu de bapt. c. 20: „Nobis gratulandum est si non publice confitemur iniquitates aut turpidines nostras. (Fr. Oehler tom. I. pg. 639). — [5]) Tert. de bapt. c. 26. „Ingressuros baptismum orationibus crebris, jeiuniis et geniculationibus et pervigiliis orare oportet et cum confessione omnium retro delictorum.“ (Oehler tom. I pg. 639).

şi de toţi ângerii lui.[1]) Astu-felĭu promiteá catechumenul pe de ŭă parte credinţa, eară pe de altă parte, că-lŭ va desbrăcá pre omul celŭ vechĭu şi păcătosŭ şi-'lŭ va îmbrăcá pre celŭ noŭ. Deci îlŭ cufundáu de trei ori[2]) în apă,[3]) pronunţându la fiă-care cufundare câte unul din numele celor trei persoane dumnedeĭesci[4]). Rĕnăscuţi prin baĭa cea prea sântă neofiţii imediatŭ după-ce eşiáu din apa botedului, eráu unşi cu untŭ-de-lemnŭ sânţitŭ, pentru-ca sĕ li-să îndeplinească vieaţa spiretuală, ce li-s'a datŭ prin botedŭ.[5])

De aicĭ întorcêndu-se catechumenii la biserică, întráu în lăuntru, unde ca fiĭ adevĕraţi aĭ eĭ se împărtăşiáu cu s. Eucharistiă.[6])

Din scrierile luĭ Tertulianŭ maĭ e învederatŭ, că pe timpul luĭ se întrebuinţáŭ la botedŭ şí naşi. Maĭ alesŭ se luáŭ la botedul pruncilor micĭ, carĭ âncă nu se puteáu folosí de făcultăţile lor spiretuale. Eĭ stá bine sub rĕspundere mare pentru credinţa celor botedaţi.[7])

Ni maĭ rĕmâne âncă să adaugemŭ ce-vá de timpul botedului, de locul botedului câtŭ şí de organele, carĭ îlŭ administráŭ.

Ce se atinge de punctul ântăiu, apoĭ se poate dice, că ceremonia botedului — privindu-'lŭ după efectele luĭ — se poate sevêrşí la orĭ-care timpŭ. Căcĭ graţia câstigată prin botedŭ nu e de felĭu conditionată de un timpŭ anumitŭ, de oare-care dĭ seaŭ de oare-care oară. Şi'n adevĕrŭ Tertulianŭ şí dice într'unŭ locŭ alŭ scrierilor sale, că fiă-care dĭ, fiă-care oară seaŭ timpŭ, fiindŭ alŭ Domnului, este totŭuna de acomodatŭ pentru împărtăşirea botedului.[8]) Dară deşí stă lucrul astŭ-felĭu, totu-şĭ se observáu şí'n timpul luĭ Tertulianŭ timpurĭ anumite, la carĭ cu preferinţă se făceá ceremonia botedului. Aşá recomândă elŭ însu-şĭ sĕrbătoarea pascilor şi a rusalielor ca dile de bucuriă şi maĭ

---

[1]) Tert. de spectacul c. 4. Cum aquam ingressi Christianam fidem in legis suae verba profitemur, renuntiasse nos diabolo et pompae et angelis ejus ore nostro contestamur.“ (Fr. Oehler tom. I. pg. 24). Despre aceste jurăminte solemne şi lăpĕdărĭ vorbesce Tertulianŭ şi'n alte locurĭ, aşá de corona milit. c. 3. c. 13, de anima c. 35. — [2]) Tert. de corona milit. c. 3: „Dehinc ter mergitamur amplius aliquid respondentes“ etc. (Fr, Oehler tom. I. pg. 421). [3]) Apa întrebuinţată la administrarea botedului se sânţiá maĭ întâiu prin chiămarea numelui luĭ D-deŭ (Tert. de bapt. c. 4). — [4]) Tert. de bapt. c. 13. [5]) Tert. de bapt. c. 7: „Exinde egressi de lavacro perungimur benedicta unctione . . . sed spiritualiter proficit.“ (Fr. Oehler tom I. pg. 626). — [6]) Tert. de cor. milit. c. 3. Totŭ aiĕ ne spune Tertulianŭ, că neofiţilor li-se oferiá după botedŭ ŭă amestecătură de lapte şi mĭere. Obiceĭul acesta însă erá în usŭ numaĭ în biserica de ritul apuseanŭ. I. Mayer pg. 212. — [7]) Tert. de bapt. c. 18. — [8]) Tert. de baptismo c. 19: „Ceterum omnis dies domini est, omnis hora, omne tempus habile baptismo: si de solemnitate interest, de graţia nihil refert.“ (Fr. Oehler tom. I. pg. 639).

potrivite pentru scopul acesta. Şi anume la pascĭ, pentru-că în ele sûntŭ îndeplinite pátimele Mântuitorĭuluĭ, întru carĭ ne şí botedĵămŭ noĭ; eară la rusalie, pentru-că atuncĭ sĕrbămŭ noĭ atâtŭ înviĭarea din morţĭ a D-luĭ Isusŭ Christosŭ câtŭ şí rĕvĕrsarea darurilor Spiretuluĭ sûntŭ asupra s. apostolĭ. [1])

Câtŭ de locul, unde se botedĵá, apoĭ nu dice Tertulianŭ nicăĭrĭ, că pe timpul luĭ s'ar fi rĕstrînsŭ numaĭ la unŭ locŭ anumitŭ; ci din contra, după cum se pare, că eráu împregĭurările, se botedĵáu catechumenĭĭ cândŭ în mare, cândŭ în lacurĭ seaŭ în rîurĭ, în isvoare seaŭ şí'n fôntâne (basenurĭ anume construite.[2])

Dreptul, de a botedĵá, îlŭ aveá după Tertulianŭ presbiterul superiorŭ, ádecă episcopul, după acea presbiterĭĭ şi diaconiĭ, dară nu fără de autorisăcĭunea episcopuluĭ. În cadĵŭ de necesitate aveáu şí laicĭĭ dreptul, ba chĭarŭ şi dĕtoria, de a botedĵá; numaĭ femeĭelor li deneagă elŭ dreptul acesta.[3])

(Va urmá.)

---

[1]) Tert. de bapt. c. 19: „Diem baptismo sollemniorem Pascha praestat, cum et passio domini in qua tingimur adimpleta est . . . Exinde Pentecoste ordinandis lavacris laetissimum spatium est, quo et domini resurectio inter discipulos frequentata est et gratia spiritus sancti dedicata et spes adventus domini subostensa.“ (Fr. Oeher tom. I pg. 639). — [2]) Tert. de bapt. c. 4: „Ideoque nulla distinctio est, mari quis an stagno, flumine an fonte, lacu an alveo diluatur.“ (Fr. Oehler tom. I. pg. 623). — [3]) Tert. de bapt. c. 17: „Dandi quidem habet jus summus sacerdos, qui est episcopus, dehinc presbyteri et diaconi, non tumeu sine episcopi auctorirate. Alioquin etiam laicis jus est. Quod enim ex aequo accipitur, ex aequo dare potest. Petulantiae autem mulier quae usurpavit docere, utique non etiam tingendi jus sibi pariet.“ (Fr. Oehler tom. I. pg. 635 et 636).

Omiliele sântuluĭ Ioanŭ Chrisostomŭ la epistola cătră Romanĭ.

(Urmare din Nr. 3.)

VI. Să nu perdĭ decĭ acestŭ darŭ atâtŭ de mare, ci păḑesce neîncetatŭ această comoară preţuită. Elŭ (ap.) îţĭ arată ádecă aicĭ, că baĭa nascerii nu ni ajunge noaŭĕ spre mântuire, dacă nu vom arĕtá după baĭă şí ŭă vieaţă deamnă de aceasta graţiă. Aşá-dară apĕră elŭ cu cuvintele aceste eară-şĭ legea. Căcĭ şí după credinţa în Chrisostosŭ trebue de făcutŭ şi de lucratŭ, ca dreptatea (δικαίωμα) eĭ (legii), după cum a împlinit'-o Christosŭ, să rĕmână în noĭ şi să nu se strice.

Versŭ 5. „Căcĭ, cei-ce sûntŭ după corpŭ — ḑice elŭ — cugetă cele ale corpuluĭ, cei-ce sûntŭ după spiretŭ, ale spiretuluĭ.“

Versŭ 6. „Căci cugetul corpuluĭ este moarte, cugetul spiretuluĭ vieaţă şi pace.“

Versŭ 7. „Pentru-că cugetul corpuluĭ este duşmăniă contra luĭ D-ḑeŭ; căcĭ nu se supune legiĭ luĭ D-ḑeŭ şi nicĭ nu poate.“

Dar' nicĭ aceasta nu este ŭă înculpare a cărnii. Căcĭ, pênă cândŭ îşĭ pĕstreaḑă ea ordinea eĭ, nu se întêmplă nimicŭ (absurdŭ), ce n'ar fi la locŭ; dacă-ĭ concedemŭ însă toate, apoĭ trece ea şí márginile proprie şi se rĕscoală contra sufletuluĭ, strică şí nimicesce toate, nu după firea eĭ, ci din causa întrecerii mĕsureĭ şi a disordinii, care urmeaḑă din aceasta. „Căcĭ cei după spiretŭ, (cugetă) ale spiretuluĭ; cugetul corpuluĭ însă e moarte.“ Elŭ n'a ḑisŭ: „firea cărniĭ,“ nicĭ „substanţa corpuluĭ,“ ci „cugetul“, care se poate îndreptá şi depărtá! Aceasta a ḑis'-o elŭ, nu ca şí cândŭ ĭ-ar atribuí cărniĭ ŭă cugetare propriă — nicĭ decum —, ci arĕtândŭ ŭă pornire maĭ simţuală a minţiĭ, numind'-o după partea cea maĭ rea, după cum e deprinsŭ elŭ adese-orĭ a numí carne întregŭ omul cu sufletŭ cu totŭ. „Cugetul spiretuluĭ însă.“ Şi aicĭ vorbesce elŭ eară-şĭ de ŭă cugetare spiretuală, după cum ḑice elŭ şí în cele următoarĭe „celŭ-ce cearcă inimele, scie, care este cugetul spiretuluĭ“[1]) şi arată, că multe bunurĭ se nascŭ din aceasta atâtŭ în vieaţa presêntă câtŭ şí în cea viitoarĭă. Căcĭ bunurile, carĭ le dă cugetarea spiretuală, sûntŭ multŭ maĭ multe decâtŭ cele-ce le aduce cea corporală, carĭ le arată elŭ, ḑicêndŭ: „vieaţă şi pace“; contrastul celeĭ dintăiŭ (vieţii) l'a esprimatŭ prin cuvintele: „căcĭ cugetul corpuluĭ este moarte;“ contrastul celuĭ următorĭŭ, cândŭ adaoge

[1]) Rom. 8, 27.

la cuvêntul: „pace,“ „pentru-că cugetul corpului este duşmănia luĭ D-ḑeŭ;“ aceasta e maĭ rĕu decâtŭ moartea. După aceea arată, cum de este elŭ atâtŭ moarte câtŭ şí duşmăniă, cândŭ ḑice: „că elŭ nu se supune legiĭ luĭ D-ḑeŭ şi nicĭ nu poate.“ Dar' să nu te tulburĭ tu, cândŭ auḑĭ: „căcĭ nicĭ nu poate;“ aceasta greutate are deslegare uşoară. Cugetul corpuluĭ este aicĭ — după cum ḑice elŭ — cugetarea cea pământească, simţuală, care se dedă cu totul la plăcerĭ şi la lucrurĭ rele; de aceasta ḑice elŭ, că nu-ĭ este cu putinţă, ca să se supună luĭ D-ḑeŭ. Şi care este sperânţa mântuiriĭ, dacă nu este cu putinţa, că celŭ rĕu să se prefacă în bunŭ? Aceasta n'o ḑice elŭ; cum s'ar fi prefăcutŭ elŭ în astŭ-felĭŭ de Paulŭ? cum s'ar fi îndreptatŭ tâlharĭul, Manasse, Ninivitenii, cum Davidŭ, carele căḑuse? cum şĭ-ar fi venitŭ în fire Petru după lăpădare? cum s'ar fi primitŭ, celŭ-ce s'a lăpădatŭ, eară-şĭ în ceata luĭ Christosŭ? cum s'ar fi întorsŭ Galatenii, carĭ căḑuseră din graţiă, eară-şĭ la nobilitatea lor de maĭ înainte? Elŭ aşá-dară nu ḑice, că nu e cu putinţă, ca rĕul să se prefacă în bine, ci că nu e cu putinţa, ca să se supună luĭ D-ḑeŭ celŭ-ce rĕmâne în rĕutate; dară dacă se schimbă, îĭ este uşorŭ a se face bunŭ şi a se supune. N'a disŭ ádecă, că omul nu i-se poate supune luĭ D-ḑeŭ, ci că fapta cea rea nu poate fi bună; ca şí cândŭ ar fi ḑisŭ: desfrênarea nu poate fi castitate şi nicĭ rĕutatea virtute. Ceea-ce se ḑice şí în Evangeliă „nu poate arborele celŭ rĕu se producă frupte bune“,[1]) neîmpedecându-se prin aceasta prefacerea dela rĕu spre virtute, ci ḑicându-se, că petrecerea în rĕutate nu poate produce frupte bune. Elŭ n'a ḑisŭ ádecă, că arborele celŭ rĕu nu poate devení bunŭ, ci că, rĕmânându rĕŭ, nu poate produce frupte bune; cum-că este cu putinţă ŭă schimbare, a arĕtat'-o elŭ aicĭ câtŭ şí în altă parabolă, unde vorbesce de neghină, că s'a prefăcutŭ în grâŭ.[2]) De aceea şí opresce elŭ a o smulge, ḑicându: „ca nu cum-vá împreună cu dînsele (neghinele) să smulgeţĭ şí grâul“,[3]) ádecă celŭ-ce are să rĕsară din ele. Cugetul corpuluĭ îlŭ numesce elŭ aşá-dară rĕutate, cugetul spiretuluĭ însă graţia împărtăşită şi energia, care stă pe partea voĭeĭ celeĭ bune, nevorbindŭ aice nicăiri de fire şi substanţă, ci de virtute şi rĕutate. Ceea-ce n'aĭ pututŭ tu sub lege — voĭesce elŭ să ḑică — aceea veĭ puté tu acuma, ádecă să âmbli pe căĭ drepte şi neabătute, de ai primitŭ numaĭ ajutorĭul spiretuluĭ.

---

[1]) Mat. 7. 18. [2]) Mat. 13. 29. Ce se ḑice aicĭ despre neghină (ζιζάνια), nu consună în totul cu parabola din Evangeliă. [3]) Ibid.

Pentru-că nu e de ajunsŭ a nu âmblá după corpŭ, ci trebuie a merge pe căile spiretuluĭ, de-oare-ce noaŭĕ nu ni este de ajunsŭ spre mântuire a ne abate numaĭ dela rĕŭ, ci trebuie maĭ vêrtosŭ să facemŭ şí cele bune. Şi aceasta se va întêmplá, dacă vom predá sufletul spiretuluĭ, şi-ĭ vom sfătuí corpuluĭ, ca să rĕmână în ordinea sa propriă. Căcĭ astŭ-felĭŭ îlŭ vom face şí pre dênsul spiretualŭ, precum îlŭ vom face şí pre sufletŭ corporalŭ, dacă vom fi uşorĭ.

VII. Decĭ, dacă darul acesta nu l'a adusŭ necesitatea năturеĭ, ci libertatea voinţeĭ l'a datŭ, apoĭ stă în puterile tale, ca să se realiseḑe şí una şí alta. Căcĭ toate, câte sûntŭ dela dênsul (D-ḑeŭ), sûntŭ depline; pĕcatul ádecă nu se maĭ luptă cu legea spiretuluĭ nostru, şi nicĭ n'o maĭ face captivă ca maĭ 'nainte, ci aceste toate aŭ încetatŭ şi s'aŭ desfăcutŭ şi pátimele se tupilescŭ, temêndu-se şi tremurândŭ de graţia spiretuluĭ. Dacă stîngĭ tu însă singurŭ lumina, şi dacă tu singurŭ îlŭ daĭ josŭ pe vezeteŭ şi-lŭ alungĭ pe cârmacĭŭ, apoĭ împută-ţĭ ţie însu-ţĭ nenorocirea. Cum-că virtutea a devenitŭ maĭ uşoară, de-oare-ce şí înţĕlepcĭunea vieţeĭ s'a măritŭ, învaţă-'o aceasta (din considerarea), cum steteáŭ referinţele oamenilor, câtŭ timpŭ erá legea în putere, şi cum staŭ ele acuma, după-ce a strălucitŭ graţia. Căcĭ ceea-ce nu se părea maĭ 'nainte nimĕruĭa cu putinţă, fecĭoria, despreţuirea morţiĭ şi a multor altor suferinţe, aceste se realiseaḑă acuma pe întreagă faţa pământuluĭ. Şi nu numaĭ la noĭ, ci şí la Sciţĭ, la Tracĭ, la Inḑĭ, la Perşĭ şi la multe alte popoare bărbare sûntŭ coruri, cete de călugĕrĭ, carĭ maĭ-că întrecŭ nûmĕrul celor căsătoriţĭ, ajunarea aspră şi ŭă abundânţă a sĕrăcieĭ de bună voĭă; la toate aceste nu puteáŭ cugetá nicĭ prin visŭ, ceĭ-ce vieţuiáŭ sub lege, afară de unul seaŭ doĭ. Vĕḑêndŭ decĭ, că adevĕrul faptelor sună maĭ strălucitŭ decâtŭ trâmbiţa, nu te moleşí şi nu perde ŭă graţiă atâtŭ de mare. Căcĭ celŭ uşorŭ nu se poate mântuí nicĭ după primirea credinţeĭ. Luptele aŭ devenitŭ maĭ uşoare, ca să învingĭ, dar nu ca să dormĭ şi nicĭ ca să întrebuinţeḑĭ mulţimea graţieĭ ca ocasiune la uşurĕtate, tăvălindu-te eară-şĭ în gunoĭul de maĭ înainte. De aceea şí adaoge elŭ, ḑicêndŭ:

Versŭ 8. „Ceĭ-ce sûntŭ în carne, nu potŭ să-ĭ placă lui D-ḑeŭ."

Cum aşá? ḑice elŭ, ca să nimicimŭ corpul, ca să-í plăcemŭ luĭ D-ḑeŭ, şi să eşimŭ din carne? ne poroncescĭ tu, voindŭ a ne conduce la virtute, ca să fimŭ ucigaşĭ? Veḑĭ, câtŭ de marĭ absurdităţĭ s'ar nasce, dacă am luá cuvintele acestea în înţĕlesul literalŭ? Ḑicêndŭ

„carne“, nu înţĕlege aicĭ corpul seaŭ fiinţa corpuluĭ, ci vieaţa cea carnală şi lumească, plină de mândriă şi nesaţŭ, care face din omul întregŭ numaĭ unŭ boţŭ de carne. Precum prefacŭ ádecă, ceĭ-ce se poartă pe aripele spiretuluĭ, corpulŭ în spiretualŭ, totŭ aşá facŭ şí ceĭ-ce se depărteadă dela dênsul (spiritŭ), servindŭ pântecelui şi plăceriĭ, din sufletŭ carne, neprefăcêndŭ fiinţa, ci perdêndŭ nobilitatea luĭ. Acestŭ modŭ de vorbire se află adese-orĭ şí în testămêntul vechiŭ, numindu-se carne vieaţa cea desfrênată, întinată şi împleticită cu poftele cele maĭ absurde. Căcĭ şí Noe dice: „Nu va rĕmâné spiretul meŭ între oamenii acestĭa, pentru-că eĭ sûntŭ carne“ [1]). Noe doară erá însu-şĭ învĕlitŭ cu carne, dară aceasta nu erá ŭă crimă a fi învĕlitŭ cu carne, — căcĭ acesta este lucru firescŭ — ci alegerea unei viețe carnale. De aceea dice şí Paulŭ: „Ceĭ-ce sûntŭ în carne, nu potŭ să-ĭ placă luĭ D-deŭ“ şi adaoge:

Versŭ 9. „Voĭ însă nu sûnteţĭ în carne, ci în spiretŭ.“

Nevorbindŭ aci simplu numaĭ de carne, ci de astŭ-felĭŭ de carne, care este trasă şi tiranisată de pátime. Şi de ce — ar întrebá cine-vá — n'a dis'-o elŭ asta aşá şi n'a făcutŭ deosebirea aceasta? Elŭ a voitŭ să-lŭ înalţe pe audĭtoriŭ şi să arete, că celŭ-ce duce ŭă vieaţă bună, nu trăĭesce (aşá dicêndŭ) în corpŭ. De-oare-ce erá vederatŭ pentru fiă-care, că celŭ spiretualŭ nu se află în pĕcatŭ, esprimă elŭ şí idea maĭ înaltă, ádecă ca omul celŭ spiretualŭ nu numaĭ că nu se află în pĕcatŭ, ci că nu se află maĭ multŭ nicĭ în carne, devenindŭ aşi-şĭ ca unŭ ângerŭ, nesuĭesce elŭ spre cerĭŭ şi poartă numaĭ simplu cu sine corpul. Dacă voĭescĭ tu să-ĭ calomniedĭ carnea din causa, că cu numele eĭ numesce elŭ vieaţa cea carnală, apoĭ veĭ calomniá totŭ aşá şí lumea, pentru-că cu numele eĭ se numesce adese-orĭ rĕutatea, precum a disŭ şí Christosŭ învĕţăceilor sĕĭ: „Voĭ nu sûnteţĭ din lumea aceasta“ [2]); şi către fraţiĭ sĕĭ a disŭ eară-şĭ: „Nu vĕ poate urí pre voĭ lumea, pre mine însă mĕ uresce.“ [3]) Şi de sufletŭ s'ar dice, că este străinŭ de D-deŭ, de-oare-ce ĭ-a numitŭ sufletescĭ (ψυχικοὶ) pre ceĭ-ce vieţuĭescŭ în rĕtăcire. Dar' nu, aceasta nu este aşá. Nu numaĭ simplu la cuvinte, ci la cugetarea celuĭ-ce vorbesce, trebuie să îndreptămŭ pretutindene atenţiunea noastră şi să cunoascemŭ deosebirea acurată a celor dise. Sûntŭ ádecă lucrurĭ bune şi lucrurĭ rele şi indiferente, precum este dintre cele indiferente sufletul şi corpul, putêndŭ fi şí una şí alta (bunŭ seaŭ rĕŭ); spiretul însă se numĕră totŭ-deauna la locurile cele bune, şi nicĭ câudŭ nu poate fi alta ce-vá.

[1]) Fac. 6, 3. — [2]) Ioanu 15, 19. — [3]) Idem 7, 7.

Eară cugetul corpului, ádecă fapta cea, rea totŭ-dea-una la cele rele; pentru-că nu se supune legii lui D-ḑeŭ. Dacă veĭ predá tu aşá-dară sufletul şi corpul celuĭ maĭ bunŭ, apoĭ te veĭ face şí tu ŭă parte dintr'însul, eară dacă celuĭ maĭ reŭ, apoĭ te veĭ face părtaşŭ de perderea, ce urmeaḑă dintr'însul, dar' nu după firea sufletuluĭ şi a cărniĭ, ci după cugetarea ta, care are putere, de a alege între aceste amêndoaŭĕ. De-oare-ce cuvintele aceste aŭ acestŭ înţĕlesŭ şi nu sûntŭ ŭă calomniare a cărniĭ, să ne ocupămŭ cu dicţiunea aceasta şi s'o cercetămŭ maĭ de aproape. „Voĭ însă nu sûnteţĭ în carne, ci în Spiretŭ“, ḑice elŭ.

VIII. Cum aşá? eĭ nu eráŭ în carne, ci âmbláŭ fără de corpŭ? şi cum ar puté avé aceasta înţĕlesŭ? Veḑĭ, că elŭ a îndegetatŭ vieaţa cea carnală? Şi de ce n'a ḑisŭ: voĭ nu sûnteţĭ în pĕcatŭ? Ca să cunoscĭ tu, că Christosŭ nu numaĭ că a strînsŭ tirănia pĕcatuluĭ, ci a făcutŭ şí carnea maĭ uşoară şi maĭ spiretuală, nu prin schimbarea firiĭ, ci maĭ vêrtosŭ prin aceea, că ea a căpĕtatŭ aripe. Precum devine ádecă focŭ şí ferul celŭ-ce se află maĭ lungŭ timpŭ în focŭ, rĕmânêndŭ însă în firea sa propriă, astŭ-felĭŭ li-se străpune şí carnea celor credincĭoşĭ, carĭ aŭ Spiretul, în aceea energiă, devenindŭ toată spiretuală, crucificându-se din toate părţile, plutindŭ împreună cu sufletul pe aripele Spiretuluĭ, precum erá şí corpul celuĭ-ce a grăitŭ acestea. De aceea şí rîdeá elŭ de toată mândria şi plăcerea şi se mândriá în foame şi bătăĭ şi în închisorĭ, şi cu-toate-că le suferiá toate aceste, nu simţiá nicĭ ŭă durere. Şi aceasta a îndegetat'-o elŭ, cândŭ a ḑisŭ: „căcĭ uşurĕtatea întristării noastre de acum“ [1]), aşá de bine crescuse elŭ carnea, că mergeá totŭ-dea-una cu spiretul. „Dacă numaĭ locuĭesce în voĭ spiretul luĭ D-ḑeŭ.“ [2]) Acestŭ „dacă“ (εἴπερ) îlŭ pune elŭ a-dese-orĭ nu din îndoĭeală, ci din credinţă tare şi în locul luĭ „ἐπείπερ“ „de-oare-ce“, ca şí cândŭ ḑice: „dacă este cu dreptate la D-ḑeŭ, de a li rĕsplătí cu strîmtoare celor-ce vĕ strîmtorescŭ pre voĭ“ [3]), şi eară-şĭ: „atâtea aţĭ suferitŭ înzădarŭ? dacă erá şí înzădarŭ.“ [4])

„Dacă nu-lŭ are cine-vá pre Spiretul luĭ Christosŭ.“ — Elŭ n'a ḑisŭ: dacă voĭ n'aveţĭ, ci a transferitŭ acestŭ lucru întristătorĭŭ asupra altora, — „acela nu este alŭ luĭ.“

Versŭ 10. „Dacă este însă Christosŭ în voĭ.“

Eară-şĭ ḑice apostolul, că Christosŭ este într'înşiĭ. Lucrul întristătorĭŭ îlŭ pune elŭ pre scurtŭ şi numaĭ ca ideă mijlociă, pe celŭ îm-

[1]) II. Cor. 4. 17. — [2]) Ibid. 3. 16. — [3]) II. Tesal. 1. 6. — [4]) Gal. 3. 4.

bucurătoriŭ însă în âmbele părţi şi cu maĭ multe cuvinte, aşá că-lŭ întunecă pe cela-l'altŭ. Cu cuvintele acestea n'a voitŭ elŭ să ḑică, că Spiretul este Christosŭ — nicĭ decum —, ci numaĭ să arete, că celŭce poşede Spiretul, nu numaĭ că se numesce alŭ luĭ Christosŭ, ci că-'lŭ şí poşede pre Christosŭ însu-şĭ. Căcĭ nu este cu putinţă, ca Spiretul să fiă de faţă, dacă nu este de faţă Christosŭ. Pentru-că unde este ŭă persoană a Treimiĭ de faţă, acoló este şí toată Treimea, căcĭ ea nu se poate despărţí şi stă în legătura cea maĭ acurată. Şi ar ḑice cine-vá, ce va fi, „dacă este Christosŭ în voĭ, corpul este mortŭ pentru păcatŭ, spiretul însă este viŭ pentru dreptate.“ Tu aĭ vĕḑutŭ, câtŭ de marĭ sûntŭ relele, carĭ resultă din aceea, că nu-'lŭ are cine-vá pre Spiretul sântŭ, ádeca: moartea, duşmănia cu D-ḑeŭ, neputinţa de a plăcé legilor luĭ, de a fi alŭ luĭ Christosŭ, după cum se cuvine, de a-lŭ avé pre Christosŭ locuitoriŭ. Privesce acuma, câtŭ de marĭ sûntŭ bunurile, carĭ resultă din aceea, dacă-'lŭ poşede cine-vá pre Spiretul, ádecă: că este alŭ luĭ Christosŭ, că-'lŭ are pre Christosŭ, că rivaaliseaḑă cu îngeriĭ. Căcĭ aceasta însamnă a omorí carnea, a trăí vieaţă nemuritoarĭă, a avé aşi-şĭ de aicĭ garanţiele înviĭării, a âmblá cu uşurĕtate pe calea vîrtuţii. Elŭ ádecă nicĭ n'a ḑisŭ, că corpul nu lucră maĭ multŭ păcatul, ci că este şí mortŭ, îndegetându ŭă uşurĕtate maĭ mare a căilor. Unul ca acela se va încununá şí fără de osteneală şi muncă. De aceea a şí adaosŭ „păcatuluĭ“ („τῇ ἁμαρτίᾳ“), ca să înveţi tu, că elŭ de-ŭă-dată a omorîtŭ rĕutatea, dar nu firea corpuluĭ. Căcĭ dacă s'ar întêmplá aceasta (din urmă), apoĭ s'ar omorí multe, carĭ ar putĕ ajutá şi sufletuluĭ. Aşá-dará elŭ nu voiesce să ḑică asta, ci că (corpul), de şí rĕmâne în vieaţă, este mortŭ. Căcĭ acesta este semnul, că-'lŭ avemŭ pre fiĭul, că Spiretul este în noĭ, dacă corpurile noastre nu se deosebescŭ cu nimicŭ în privinţa activităţiĭ corporale de cele ce ḑacŭ în sicriŭ. Dară nu te spăriá, cândŭ auḑĭ de omorîre, tu poşeḑĭ doară vieaţă adevĕrată, care nicĭ ŭă moarte nu ţi-o poate luá. Astŭ-felĭŭ ádecă ea (vieaţa) Spiretuluĭ; ea nu cede maĭ multŭ morţiĭ, ci nimicesce şi perde, şi conserveaḑă nemuritoriŭ, ceea-ce a primitŭ. De aceea ḑicêndŭ elŭ, că corpul este mortŭ, n'a ḑisŭ, că Spiretul este viĭu, ci vieaţă, ca se arete, că elŭ (Spiretul) aceasta o poate dá şí altora. Maĭ departe constrîngêndu-lŭ eară-şĭ pe auḑitoriŭ, vorbesce şí de causa vieţeĭ şi de probe pentru ea; aceasta însă este dreptatea. Căcĭ nefiindŭ păcatul, nu se arată nicĭ moartea, nearĕtându-se moartea, este vieaţa indisolubilă.

Versu 11. „Eară de locuiesce în voi spiretul celui-ce l'a sculatŭ pre Isusŭ din morţi. acela-ce l'a sculatŭ pre Domnul din morţi. apoi va face viie şi corpurile voastre cele muritoarie pentru Spiretul lui, ce locuiesce în voi."

Eară-şi apucă elŭ vorba de înviiare, de-oare-ce sperânţa aceasta e balsamul celŭ mai bunŭ pentru auditoriŭ, şi-'lŭ întăresce pre elŭ din faptele, ce i-s'aŭ întêmplatŭ lui Christosŭ. Nu te teme — dice elŭ — că escĭ îmbrăcatŭ cu corpŭ muritoriŭ, aibĭ numai Spiretul şi elŭ va înviiá de bună samă. Cum aşá? corpurile, carĭ nu-lŭ aŭ pre Spiretul, nu vor înviiá? în ce chipŭ trebuie să se arete toţi înaintea scaunului lui Christosŭ?[1]) Cum va fi cu cuvêntul celŭ demnŭ de credinţă despre geenă? Căcĭ dacă ceĭ-ce nu-lŭ aŭ pre Spiretul, nu vor înviiá, apoĭ nu va fi nicĭ geenă. Ce însamnă aşá-dară cuvintele acestea? Toţi vor înviiá, dar nu toţi spre vieaţă, ci unii spre pedeapsă, alţii spre vieaţă. De aceea n'a dişŭ, „elŭ va înviiá" „ἀναστήσει", ci „elŭ va face vii (vivifica) ζωοποιήσει", ceea-ce erá maĭ multŭ decâtŭ înviiarea, şi este unŭ darŭ numaĭ alŭ celor drepţi. Şi punêndŭ şí causa unei onorĭ atâtŭ de marĭ, a adaosŭ, dicêndŭ: „pentru-că locuiesce Spiretul luĭ în voĭ."

Dacă depărteşdĭ tu aşá-dară graţia Spiretului aicĭ (pe pământŭ) şi dacă te trecĭ tu, neavênd'-o de mântuire, apoĭ veĭ fi de bună samă perdutŭ, dacă veĭ şí înviiá. Căcĭ precum nu te va ţiné pre tine (Christosŭ), ca să te predeie spre pedeapsă, cândŭ şi-'lŭ va vedé în momêntul acela pre Spiretul, lucindŭ în tine, totŭ aşá, vĕdêndu-lŭ stînsŭ, nu te va primí, ca şí pre fecĭoarele acelea, ca să te întroducă în casa de nuntă. Nu lăsá decĭ corpul, ca să trăieascá acuma, pentru-ca să vieţuiească atuncĭa; fă-lŭ elŭ, ca să moară, pentru-ca să nu moară. Căcĭ dacă trăiesce elŭ acuma, apoĭ nu va trăí; de va murí însă. apoĭ va trăí atuncĭa. Aceasta se va întêmplá şí la înviiarea generală; maĭ întâiŭ ádecă trebuie corpul să moară şi să se înmormênteşde şi apoĭ va fi nemuritoriŭ. Aceasta s'a făcutŭ şí în baĭa nascerii; căcĭ elŭ (corpul) a fostŭ maĭ întâiŭ crucificatŭ şi înmormêntatŭ şi abiá apoĭ a înviiatŭ. Aceasta s'a întêmplatŭ şí cu corpul Domnului; pentru-că şí acela a fostŭ crucificatŭ şi înmormêntatŭ şi după aceea a înviiatŭ.

IX. Aceasta s'o facemŭ aşá-dară şí noĭ; să-lŭ omorîmŭ neîncetatŭ în privinţa faptelor luĭ. Eŭ nu cugetŭ la fiinţa luĭ — nicĭ decum —, ci la împulsele luĭ cătră faptele cele rele. Căcĭ şí aceasta e vieaţă, seaŭ maĭ bine, aceasta sîngură este vieaţa, a nu suferí nimicŭ

[1]) Rom. 14. 10.

omenescŭ, nicĭ a servi plăcerilor. Celŭ-ce li-se supune ádecă lor, nicĭ nu poate trăí maĭ multŭ, din causa grijelor, ce isvorescŭ din ele, a friceĭ şi a periculelor şi a roĭuluĭ de miĭ de pátime. Dacă asceaptă unul ca acela moartea, apoĭ moare de frică înainte de moarte; de cade asupra luĭ ŭă boală, ŭă nedreptăţire seaŭ ŭă sĕrăciă, seaŭ alta ce-vá pe neasceptate, apoĭ se perde şi se nimicesce. Ce este decĭ maĭ miserabilă decâtŭ astŭ-felĭŭ de vieaţă? Nu aşá însă şí celŭ-ce trăĭesce în Spiretŭ, ci elŭ stă maĭ pre susŭ de frică, de întristare, de pericle şi de toată schimbarea, nu prin aceea, că nu lĭ-ar fi supusŭ, ci, ceea-ce este şí maĭ multŭ, prin aceea, că despreţuĭesce astŭ-felĭŭ de lucrurĭ, cândŭ se apropiiă de dênsul. Şi cum va fi aceasta? Dacă Spiretul va locuí neîncetatŭ în noĭ. Elŭ (ap.) n'a ḑisŭ simplu, că elŭ să locuĭească în noĭ pe scurtŭ timpŭ, ci neîncetatŭ. De aceea nicĭ n'a ḑisŭ: Spiretul, carele a locuitŭ (τὸ ἐνοικήσαν Πνεῦμα), ci care locuĭesce (τὸ ἐνοικοῦν), arĕtândŭ neîncetata luĭ rĕmânere. Aşá-dară trăĭesce cu adevĕratŭ numaĭ acela, ce a muritŭ pentru vieaţa aceasta. De aceea a şí ḑisŭ: „Spiretul este vieaţă pentru dreptate.“ Ca să se facă maĭ lămurite cele ḑise, să aducemŭ doĭ oamenĭ, unul dedatŭ nesaţuluĭ, plăcerilor şi încelăcĭuniĭ vieţeĭ, altul mortŭ pentru aceste, şi vom vedé, carele maĭ vêrtosŭ este celŭ-ce trăĭesce. Unul din aceştĭ doĭ este foarte avutŭ şi însĕmnatŭ, avêndŭ mulţime de lingăĭ şi linguşitorĭ, elŭ întrebuinţeaḑă toată ḑiua spre acestŭ scopŭ, petrecêndŭ în mâncărĭ şi bĕuture; cela-l'altŭ trăĭesce în sĕrăciă şi ajunare, în asprime şi filosofiă, sara mânâncă numaĭ nutreţul celŭ maĭ necesarĭŭ, seaŭ rĕmâne, dacă voĭescĭ, doaŭe seaŭ treĭ ḑile flămêndŭ: care din aceştĭ doĭ ni va fi noaŭĕ celŭ cu traĭŭ adevĕratŭ? Sciŭ bine, că mulţĭ îlŭ vor ţiné pre celŭ-ce se desfĕteaḑă şi împrăscie ale sale; noĭ însă pre celŭ-ce gustă bunurile cu mĕsură. De-oare-ce a venitŭ însă lupta şi cearta aşá de departe, să facemŭ ŭă visită în locuinţele amêndurora şi anume atuncĭ, cândŭ ţi-se pare ţie maĭ vêrtosŭ, că trăĭesce celŭ avutŭ, în însu-şĭ momêntul desfĕtării, şi după-ce vom fi întratŭ, să privimŭ, în ce felĭŭ de referinţe se află fiă-carele din aceştia; căcĭ din faptele lor se va arĕtá atâtŭ celŭ-ce trăĭesce câtŭ şí celŭ-ce e mortŭ. Pre unul îlŭ vom aflá între cărţile sale, în rugăcĭune şi ajunare seaŭ veghĭândŭ pentru oare-care altŭ lucru necesarĭŭ, fiindŭ treaḑŭ şi convorbindu-se cu D-ḑeŭ; pe cela-l'altŭ îlŭ vom vedé însă scăldatŭ în bĕutură şi jăcêndŭ fără deosebire de unŭ mortŭ. Şi dacă rĕmânemŭ pênă 'n sară, apoĭ vedemŭ, cum vine totŭ maĭ multŭ moartea aceasta preste dênsul, şi după aceea urmeaḑă somnul. Cela-l'altŭ este

treadŭ şi vegheadă şí noaptea. De care să ḑicemŭ, că trăiesce, de celŭ-ce jace fără de simţire şi este unŭ obĭeptŭ de rîsŭ pentru toţi, seaŭ de celŭ-ce lucră şi se convorbesce cu D-ḑeŭ?

Dacă vii la acela şi vorbescĭ cu dênsul de ce-vá necesarĭŭ, apoi elŭ, ca şí mortul, nu ascultă de celŭ-ce vorbesce; cu acesta însă poţĭ convení ḑi şi noapte, şi-lŭ veĭ aflá maĭ-că ca pe unŭ ângerŭ şi nu ca pe unŭ omŭ, îlŭ veĭ audí filosofându de lucrurile cele din cerĭŭ. Veḑĭ, că acesta este maĭ multŭ în vieaţă decâtŭ toţi ceĭ-ce trăiescŭ, cela-l'altŭ jace însă maĭ miserabilŭ decâtŭ morţii? Şi dacă şí se pare, că lucră ce-vá, apoĭ se uĭtă la una, în locŭ de la alta, şi se asamĕnă cu ceĭ nebunĭ, ba âncă este maĭ miserŭ decâtŭ aceĭa. Dacă-i vătĕmă cine-vá pre aceĭa (nebunĭ), apoĭ îlŭ compătimimŭ cu toţii pre celŭ vătĕmatŭ şi-lŭ dojenimŭ pe atăcătorĭŭ; de-'lŭ vedemŭ însă pre cine-vá sărindŭ asupra acestuĭa, nu numaĭ că nu ne cuprinde îndurarea, ci sûntemŭ şi contra celuĭ-ce jace. Spune-mĭ mie, este aceasta vieaţă? Aŭ nu este ea maĭ rea decâtŭ mii de morţi? Veḑi, că celŭ desfrĕnatŭ nu numaĭ că este mortŭ, dar' maĭ rĕŭ decâtŭ mortul, şi maĭ ticălosŭ decâtŭ îndrăcitul? Căcĭ acela e compătimitŭ, acesta însă e pedepsitŭ pentru boala sa. Dacă prin esteriorul sĕŭ este aşá de ridicolŭ, vĕrsându bale putrede şi puţîndŭ a vinŭ, apoĭ privesce numaĭ la sĕrmanul luĭ sufletŭ, care jace înmormêntatŭ în acestŭ corpŭ ca într'unŭ mormêntŭ, cum trebuĭe elŭ să se afle. Aceasta ádecă este aşá ca şí cândŭ aĭ vedé, cum demândă cine-vá cu multă putere, ca ŭă servitoarĭă bărbară, urîtă şi necurată să însulte pe ŭă copilă curată, înţĕleaptă şi liberă, nobilă şi frumoasă şi să o bătjocurească. Asemenea este şí beţia.

X. Cine decĭ din ceĭ-ce aŭ minte, nu va voí maĭ bine să moară de ŭă miĭă de orĭ decâtŭ să trăiască astŭ-felĭŭ numaĭ ŭă ḑi? Căcĭ dacă s'a şí făcutŭ şí ḑiŭă şi, tredêndu-se din comedia aceea, pare treadŭ, apoĭ n'are nicĭ atuncĭ înţĕlepcĭune curată, stându-ĭ înaintea ochilor nourul celŭ-ce se ivesce din fortuna beţieĭ. Şi dacă s'ar şí concede, că elŭ este curatŭ şi treadŭ, apoĭ ce folosŭ? La nimicŭ alta nu-ĭ este luĭ de folosŭ aceasta tredĭă decâtŭ ca să-şĭ vadă numaĭ acusatorii. Cândŭ se află în starea asta de ruşine, câştigă măcarŭ atâta, că nu-ĭ vede pre ceĭ-ce-şĭ batŭ jocŭ de dênsul; făcêndu-se însă ḑiŭa, perde şí aceasta mângăĭare, vĕḑêndŭ, cum îĭ sûntŭ de nemulţămiţĭ casniciĭ, cum se ruşineadă femeĭa, cum îlŭ acusă amiciĭ, şi inimiciĭ cum îşí batŭ jocŭ de dînsul. Ce poate fi maĭ miserabilŭ decâtŭ vieaţa aceasta, preste ḑi a fi de rîsul tuturora, şi eară a recădé în acelea-şĭ fapte urîte? Dar' ce? voĭescĭ să-ĭ aducemŭ înainte pre ceĭ sgârciţĭ? Căcĭ

şi aceasta este earà-şĭ altă beţiă şi âncă şí maĭ rea; dacă este ea ŭă beţiă, apoĭ este şí moartea de bună samă cu multŭ maĭ rea decâtŭ aceea, de-oare-ce ea este ŭă beţiă cu multŭ maĭ rea. Şi în adevĕrŭ nu este aşá de periculosŭ a fi beatŭ de vinŭ ca de dorul averiĭ, pentru-că acoló consta dauna în însa-şĭ pátima, şi finesce cu (împetrirea) perderea celuĭ beatŭ; aicĭ însă trece stricăciunea la miĭ de suflete, aţiţândŭ din toate părţile feliurite rĕsboaĭe. Haĭ decĭ, să le asĕmĕnămŭ şí pe aceste amêndoaŭĕ şi să vedemŭ, în carĭ părţi consună ele şi eară-şĭ în carĭ este una maĭ pre susŭ de cea-l'altă, şi să facemŭ astă-ḑĭ ŭă asĕmĕnare între aceştĭ beţivĭ. Să nu se compareḑe eĭ cu celŭ-ce trăĭesce în Spiretŭ, ci să fiă esăminate între ŭă-l'altă, şi să punemŭ eară-şĭ înăintea noastră masa cea plină de miĭ de arme. Decĭ ce aŭ de comunŭ şi în ce samĕnă ele între ŭă-l'altă? In însa-şĭ firea boaleĭ; felĭul beţieĭ este diferitŭ: unul se nasce din vinŭ, altul din avere, boala însă este asemenea, şi amêndoaŭĕ sûntŭ aprinse în asemenea modŭ de dorul absurdŭ. Celŭ beatŭ de vinŭ, cu câtŭ deşartă maĭ multe pocale, cu atâtŭ maĭ multe le doresce; celŭ-ce ĭubesce averea, cu câtŭ maĭ multă a câştigatŭ, cu atâta maĭ multŭ îşĭ aprinde para dorului şi-şĭ pregătesce ŭă sete şí maĭ rea. Într'aceasta sûntŭ eĭ decĭ asemenea, în alta privinţă însă celŭ avarŭ îlŭ şí întrece- Şi în care? Celŭ dintâĭŭ sufere fapta în modŭ firescŭ, pentru-că vinul, avêndŭ căldură, măresce arşiţa firească (a corpuluĭ) şi-ĭ face astŭ-felĭŭ pe ceĭ beţivĭ, ca să simţască setea; ista-l'altŭ însă, de unde vine, că doresce totŭ maĭ multŭ? De unde să vină aceasta? Cândŭ s'a înavuţitŭ maĭ tare, atuncĭ se simţesce în cea maĭ mare sĕrăciă; în adevĕrŭ greu-ĭ de înţĕlesŭ pátima aceasta şi sámĕnă maĭ multŭ a enigmă. Dar', dacă vĕ place, apoĭ să-ĭ privimŭ pre eĭ şí după beţiă; seaŭ maĭ bine ḑisŭ, celŭ avarŭ nicĭ cândŭ nu se poate vedé (în stadiul acesta) după beţiă, pentru-că elŭ este totŭ-dea-una beatŭ. Să-ĭ privimŭ aşá-dară pre amêndoĭ în starea beţieĭ, şi să vedemŭ, care este maĭ ridicolŭ, şi descriindu-ĭ eară-şĭ, să ne facemŭ ŭă icoană acurată de dênşiĭ. Îlŭ vom vedé decĭ pre celŭ nebunŭ de vinŭ, că, făcêndu-se sara, de şí i-sŭ ochiĭ deschişĭ, elŭ nu vede pre nimene, ci se poartă numaĭ fără de scopŭ în-coló şi în-coace, îĭ împinge pre ceĭ-ce-ĭ întâlnesce, varsă, este trasŭ în toate părţile, şi jace golŭ fără de ruşine, şi de este de faţă femeĭa seaŭ fiica luĭ seaŭ ŭă servitoarĭă seaŭ altul cine-vá, apoĭ aŭ de ce rîde. Haĭ, să-lŭ aducemŭ înainte şí pre celŭ avarŭ. Cele-ce se facŭ şí aicĭ, nu sûntŭ demne numaĭ de rîsŭ, ci şí de blăstĕmŭ, de multă mâniă, şi de miĭ de fulgere. Dar' să privimŭ numaĭ partea cea

ridiculă. Căcĭ şí acesta asemenea aceluĭa nu cunoasce pre nimene şi este asemenea orbŭ, deşí cu ochiĭ deschişĭ, şi precum i-se parŭ aceluĭa toate vinŭ, aşá şí acestuia toate banĭ. Şi borîtura (vĕrsătura) luĭ este cu multŭ maĭ greţoasă; elŭ nu varsă mâncărĭ, ci cuvinte de batjocură, de vătĕmare, de rĕsboĭŭ, de moarte, şi-şĭ atrage de susŭ din cerĭŭ preste capŭ miĭ de fulgere; şi precum este páledŭ şi distrămatŭ corpul acestuĭa, astŭ-felĭŭ este şí sufletul aceluĭa; dară nicĭ însu-şĭ corpul luĭ nu este liberŭ de boala aceasta, ci este âncă şí maĭ multŭ cuprinsŭ de ea, ci maĭ reŭ decâtŭ vinul îlŭ rodŭ grija, mânia şi nesomnia, şi în scurtŭ timpŭ îlŭ şí consumă cu totul. Celŭ cuprinsŭ de beţia vinuluĭ poate să-şĭ vină în fire măcarŭ noaptea, acesta însă este pururea beatŭ, ḑiŭa şi noaptea, fiindŭ treaḑŭ seaŭ dormindŭ, suferindŭ pedeapsă maĭ mare decâtŭ orĭ-care, care se află în închisoare seaŭ la muncă forţată seaŭ în vre ŭă altă pedeapsă, dacă este vr'una maĭ grea decâtŭ aceea.

XI. Spune-mĭ, este asta oare vieaţă şi nu moarte, nu este ea cu multŭ maĭ ticăloasă decâtŭ moartea? Moartea îĭ dă corpuluĭ rĕpaosŭ, şi-lŭ scapă de rîsŭ, de ruşine şi de pĕcate; beţiele aceste însă îlŭ aruncă în toate aceste, astupândŭ urechĭele, orbindŭ ochiĭ, şi ţinêndŭ mintea în întunecime. Avarul nu sufere alta ce-vá să audă seaŭ să vorbească, decâtŭ de cámĕtă şi de cámĕtă pentru cámĕtă, de câştigŭ neruşinatŭ, de negoţŭ urîtŭ, de fapte neertate şi demne de sclavĭ, latră la toţĭ ca unŭ câne, îĭ uresce pre toţĭ, se întoarce cu faţa dela toţĭ, poartă rĕsboĭŭ cu toţĭ, fără să aĭbă causă; pre ceĭ sĕracĭ îĭ asupresce, pre ceĭ avuţĭ îĭ învidiaḑă, şi nu se are bine cu nime. Şi de are femeĭă, copiĭ şi amicĭ, dacă nu-ĭ este cu putinţă a trage câştigŭ din toate părţile, apoĭ îĭ sûntŭ luĭ aceştia maĭ duşmanĭ decâtŭ duşmaniĭ firescĭ. Ce poate fi decĭ maĭ rĕŭ decâtŭ mânia aceasta, ce maĭ miserabilŭ decâtŭ cândŭ îşĭ pregătesce cine-vá şie-şĭ din toate părţile stâncĭ, bolovanĭ ascunşĭ, văĭ şi rîpe şi miĭ de abisurĭ, cu-toate-că are unŭ corpŭ şi servesce unuĭ pântece? Şi dacă te-ar băgá cine-vá pre tine în serviţe publice, apoĭ o apucĭ la fugă, temêndu-te de cheltuĭeală, şi-ţĭ pregătescĭ miĭ de lucrurĭ cu multŭ maĭ rele decâtŭ toate acele (serviţe), şi-ĭ facĭ luĭ Mamona serviţe nu numaĭ maĭ cu cheltuĭeală, ci şí maĭ periculoase, oferindu-ĭ tiranuluĭ acestŭ rĕŭ nu numaĭ banĭ, muncă corporală, ispite sufletescĭ şi grije, ci şi însu-şĭ corpul, numaĭ ca să-ţĭ vină ţie, o nebune şi misere, din aceasta sclăviă bărbară unŭ câştigŭ. Nu veḑĭ în fiă-care ḑi pre ceĭ-ce se depunŭ în morminte (ţintirime), cum sûntŭ duşĭ la aceste morminte golĭ şi lipsiţĭ de

toate, neputêndŭ luá nimică din casa lor, ba chĭarŭ, şí cu ce-sŭ îmbrăcaţĭ, le aducŭ vermilor? Privesce la aceştia în fiă-care ḑi şi poatecă va încetá pátima, dacă nu te veĭ deprinde cum-vá şí maĭ rĕŭ la maniă aceasta, chĭarŭ şí de aice, dela frumuseţa monumintelor, căcĭ rea este pátima şi înfricoşată boala. De aceea vĕ vorbimŭ şí noĭ de lucrul acesta în fiă-care adunare şi ne'ncetatŭ vĕ roademŭ urechĭele, ca doară s'ar puté face prin stăruinţa aceasta şí ce-vá maĭ bunŭ. Dar' nicĭ ŭă obĭecţiune! Aceasta pátimă felĭurită aduce cu sine multe pedepse nu numaĭ pentru ḑiŭa cea de pe urmă, ci şí pentru timpul înăinte de ea. Şi dacă aşŭ vorbí de ceĭ-ce stáŭ neîncetatŭ în lanţurĭ, seaŭ de celŭ-ce e cuprinsŭ de boală îndelungată, de celŭ-ce se luptă cu foamea seaŭ de altul oare-care, de nicĭ unul n'aşŭ puté arĕtá, că sufere atâtea, câte le suferŭ ceĭ-ce ĭubescŭ averea. Căcĭ ce poate fi maĭ rĕŭ, decâtŭ a fi urîtŭ de toţĭ? a nu se avé bine cu nimene? a nu se sătură nicĭ cândŭ? a fi totŭ-dea-una însĕtatŭ? a se luptá neîncetatŭ cu foamea şi âncă cu una maĭ rea decâtŭ ceea-ce e comună tuturora, a avé în fiă-care ḑi întristărĭ? a nu fi nicĭ cândŭ treaḑŭ? a fi pururea în nelinisci şi iritărĭ? Căcĭ toate acestea şi âncă şi maĭ multe decâtŭ aceste le suferŭ ceĭ avarĭ; la câştigŭ, dacă şĭ-ar adună şí averile tuturora, apoĭ eĭ nu simţescŭ nicĭ ŭă bucuriă, pentru-că doarescŭ totŭ maĭ multŭ; la daună însă, dacă ar perde chĭarŭ numaĭ unŭ obolŭ, apoĭ credŭ, că aŭ suferitŭ ce-vá maĭ rĕŭ decâtŭ toate relele, şi că s'aŭ trecutŭ chĭarŭ din vieaţă. Ce felĭŭ de cuvêntŭ ar fi decĭ în stare să descrie aceste rele? Dacă sûntŭ ele aicĭ astŭ-felĭŭ, apoĭ cugetă numaĭ la cele-ce vor urmá după acestea, la perderea împĕrăţieĭ, la chinurile gheeneĭ, la lanţurile cele eterne, la întunerecul celŭ maĭ din afară, la vermele celŭ plinŭ de veninŭ, la scârşnirea dinţilor, la nĕcaḑul, la strîmtoarea, la riurile de focŭ, la vetrele cu jaraticŭ, ce nu se vor stînge nicĭ ŭă-dată; şi închipuindu-ţi-le toate acestea şi compărându-le cu plăcerea avuţieĭ, grăbesce a stînge această boală, ca să câştigĭ avuţia cea adevĕrată şi să scapĭ de sărăcia aceasta atâtŭ de rea şi să te facĭ părtaşŭ de bunurile cele viitoarĭe prin graţia şi ĭubirea de oamenĭ a Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ, cu care fiă mărire Tatăluĭ împreună şi Spiretuluĭ Sântŭ, acum şi pururea şi în veciĭ vecilor. A m i n ŭ.

(Va urmá.)

Исторія базиліанскаго ордена.

(Продолженіе.)

Въ свою очередъ и ксендзъ не оставался въ долгу. Въ торжественные уніятскіе праздники онъ удостоивалъ своимъ посѣщеніемъ приходскую уніятскую церковь и помогалъ священнику въ совершеніи церковныхъ требъ, особенно исповѣди; иногда же совершалъ и самую литургію т. е. латинскую миссу. И ни ксендзъ, ни уніятскій священникъ не стѣснялись подобными услугами другъ другу. Ихъ раздѣляли одни только внѣшніе обряды, по внутреннимъ же религіознымъ убѣжденіямъ они были настоящіе католики. Не стѣснялись они тѣмъ болѣе, что сами папы не считали различія обрядовъ латинской и уніятской церкви препятствіемъ къ тѣснѣйшему единенію и общенію между католиками и уніятами, а потому дозволили такъ латинскому, якъ и уніятскому духовенству совершати всѣ церковныя службы и требы — безразлично и въ латинскихъ, и въ уніятскихъ церквахъ — каждому только по обрядамъ своей церкви. Слѣдствіемъ такого сближенія уніи съ латинствомъ былъ переходъ въ латинство цѣлыхъ уніятскихъ приходовъ. Совращенія, или по крайный мѣрѣ попытки къ совращенію были такъ многочисленны, что вызвали сильный протестъ со стороны самаго же уніятского духовенства, и папы принуждены были ослабити ревность своихъ миссіонеровъ изданіемъ декрета, запрещающаго русинамъ переходъ съ греческаго на латинскій обрядъ.

Въ такомъ жалкомъ положеніи находилось бѣлое уніятское духовенство до временъ замостьскаго собора. Соборъ тотъ имѣлъ столь важное значеніе въ исторіи уніятскаго духовенства и во обще въ исторіи уніи, что мы считаемъ нелишнимъ остановитися на немъ побольше.

Соборъ тотъ былъ созванъ уніятскимъ митрополитомъ Львомъ Кишкою. Разрѣшеніе на созваніе собора Кишка получилъ изъ Рима еще въ 1716 году, и мѣстомъ для него назначилъ городъ Львовъ. По случаю распространившейся тутъ моровой язвы,

соборъ былъ перенесенъ въ Замостье, гдѣ онъ и состоялся 1720 г., подъ предсѣдательствомъ папского нунція въ Польшѣ, Едесскаго архіепископа Іеронима Гримальда. Соборъ тотъ былъ довольно многочисленъ. Кромѣ нунція и уніятскаго митрополита, на немъ присутствовало шесть уніятскихъ епископовъ, протоархимандритъ съ консульторами, шесть архимандритовъ и многіе изъ латинскихъ канониковъ и префектовъ разныхъ коллегій. Засѣданіе собора было открыто торжественною, высокопарною рѣчью нунція, въ которой онъ хвалилъ уніятскихъ іерарховъ за ихъ ревность о спасеніи ввѣреннаго имъ стада Христова и за то самоотверженіе и самопожертвованіе, съ якимъ они рѣшились собратися на тотъ соборъ, не смотря на господствовавшую въ то время заразу. Затѣмъ прочитано было бревэ или посланіе папы къ уніятскому митрополиту и епископамъ: „Не можемъ достаточно выразити словами“ писалъ между прочемъ папа, „той искренней радости, якою исполнилось сердце наше, когда мы узнали отъ конгрегаціи о распространеніи истиннаго благочестія и церковной дисциплины въ русскихъ провинціяхъ, и что вы собрались на тотъ соборъ съ искреннымъ желаніемъ сдѣлати такія постановленія и пріискати такія средства, которыя искоренили бы утвердившіися (межу вами) заблужденія и привели бы ввѣренный вашему попеченію народъ и священниковъ на лоно католической вѣры, безъ которой никто не можетъ угодити Богу, и къ соблюденію святохранимаго ненарушемаго католическаго обряда.“

Соборъ вполнѣ оправдалъ ожиданія папы. Онъ далъ такое направленіе уніи, якого только могла ожидати латинско-полская партія. Въ уніи послѣ замостскаго собора не осталось почти и слѣдовъ православія, даже съ внѣшней обрядовой стороны. Латинскіе обычаи, мнѣнія, вѣрованія и догмати, все что до сихъ поръ существовало въ уніи, якъ случайное — все то было узаконено соборомъ, возведено въ неизмѣнное правило, обязательное для всѣхъ и для каждого. Чтобы убѣдитися въ томъ, стоитъ разглянути въ первыя страницы актовъ то собора, именно въ постановленія о вѣрѣ.

До временъ замостьскаго собора въ уніятской церкви не было опредѣленнаго исповѣданія вѣры, съ изложеніемъ всѣхъ догматовъ, которыхъ она держалась и которые считала необходимыми для спасенія своихъ послѣдователей.

Епископы и пресвитеры при своемъ посвященіи присягали только на вѣрность папѣ, во всемъ же прочемъ, касающемся вѣры и церковной практики, обязывались держатися обычаевъ восточной церкви. Въ болѣе общимъ употребленіи былъ Никейскій символъ вѣры, который печатался и читался безъ прибавленія „и отъ Сына.“ Такая неопредѣленность на первыхъ порахъ была даже дуже выгодна для уніи. Многіе изъ православныхъ, не видя существеннаго различія между уніей и православіемъ, принимали унію безъ всякаго смущенія совѣсти. Теперь же, когда унія успѣла достаточно окрѣпнути, выдержавши вѣковую борьбу съ православіемъ, соборъ замостьскій рѣшився зняти съ нея характеръ неопредѣленности. Соборъ постановилъ, чтобы отнынѣ вся западно-руская уніятская іерархія приняла и распространяла исповѣданіе вѣры, составленное Урбаномъ VIII для восточныхъ народовъ. Вотъ сущность того исповѣданія: „Я Н. Н. твердо вѣрую и исповѣдую все до малѣйшихъ, подробностей, что только заключается въ символѣ вѣры, который содержитъ римская церковь, т. е. Вѣрую во единаго Бога . . . (слѣдуетъ Никейскій символъ съ прибавленіемъ „и отъ Сына.“ Далѣе перечисляются Вселенскіе соборы, до раздѣленія церквей къ числу которыхъ причисляются VIII Вселенскій, IV Константинопольскій противъ Фотія).

„Признаю также и всѣ другіе Вселенскіе соборы, созванные и утвержденные властію папы римскаго, особенно Флорентійскій соборъ, и признаю все то, что въ немъ постановленно, т. е. что Духъ Святый предвѣчно исходитъ отъ Отца и Сына. . . .“ Далѣе слѣдуетъ ученіе римской церкви о чистилищѣ, о наказаніяхъ и наградахъ за гробомъ, объ адѣ и раѣ.

„Признаю также, что апостольская столица и римскій папа имѣетъ власть во всемъ мірѣ.“ Слѣдуетъ краткое ученіе о главенствѣ папы, якъ преемника Петра и намѣстника самого Христа.

„Принимаю также Тридентійскій соборъ и признаю все, что на немъ постановлено и изъяснено.“

„Принимаю также и исповѣдую все, что принимаетъ и исповѣдуетъ святая римская церковь, и наоборотъ, все несогласное и противное ея ученію — схизмы и ереси, осужденные, отвергнутые и анаѳематствованные тою церковію, и я осуждаю, отвергаю и анаѳематствую.“

„Наконецъ обѣщаюсь и клянусь быти вѣрнымъ и послушнымъ римскому папѣ, истинному преемнику князя апостольского, благословеннаго Петра, и намѣстнику Іисуса Христа.“

„Ту вѣру католической церкви, внѣ которой нѣтъ спасенія, которую теперь добровольно исповѣдую и право содержу, при помощи Божіей буду держати и исповѣдывати, твердо, свято и ненарушемо до послѣдняго моего издыханія — обязуюсь также и всѣми силами буду старатися, чтобы всѣ мои подчиненные сами содержали ее и между другими распространяли. Я. Н. Н. обѣщаюсь, клянусь и присягаю — будь мнѣ свидѣтель Богъ и Его Святое Евангеліе.“

Подъ тимъ исповѣданіемъ подписались всѣ члены собора (уніяты), начиная съ митрополита до послѣдняго инока. Соборъ постановилъ также, чтобы та формула исповѣданія вѣры была принята и подписана не только тѣми, которые уже имѣютъ якую небудь должность или мѣсто, съ которымъ соединена извѣстная власть и попеченіе о душахъ (do którego przyłączono jest staranie dusz), но и тѣми, которые съ тихъ поръ будутъ возводитися на якія быто ни было церковно-іерархическія и даже академическія степени. Монашествующія же лица, всѣ безъ исключенія, якъ мужескаго, такъ и женскаго пола, должны были подписати ту форму чрезъ три мѣсяца со дня обнародованія соборныхъ актовъ. Относительно же тѣхъ, которые почему небудь не подпишутъ ее. соборъ постановилъ, чтобы они были отрѣшаемы и отъ мѣста (beneficium) и отъ должности. Далѣе соборъ строго приказываетъ, чтобы отнынѣ въ Никейскомъ символѣ вѣры. будетъ ли онъ гдѣ печататися или читатися, публично или тайно — непремѣнно дѣлалось прибавленіе „и отъ Сына.“ А кто небудетъ исполняти того, доносити объ немъ высшему начальству, якъ о человѣкѣ подозрѣваемомъ въ с х и з м ѣ. Соборъ наконецъ, повелѣваетъ, чтобы на всѣхъ церковныхъ службахъ поминалось имя папы, и запрещаетъ людямъ всѣхъ званій и состояній обращатися къ заграничнымъ (т. е. православнымъ) пастырямъ и ихъ церквамъ подъ опасеніемъ строгаго наказанія.

Для предохраненія уніятовъ отъ вольнодумства соборъ сдѣлалъ нѣсколько постановленій касательно цензуры. Онъ запретилъ печатати и выписывати изъ за границы еретическія книги, и тѣмъ болѣе читати и держати ихъ у себе. безъ дозволенія высшого

начальства. Если нѣкоторыя изъ тыхъ книгъ могли быти исправлены, то соборъ повелѣваетъ неправляти ихъ, и тогда уже дозволити читати ихъ. Запрещаетъ наконецъ продажу и печатаніе книгъ непроцензурованныхъ мѣстнымъ начальникомъ (lociordinarius). Особеннаго вниманія заслуживаютъ распоряженія собора касательно новой ридакціи и изданія богослужебныхъ книгъ. Всѣ богослужебныя книги должны отнынѣ печататися согласно съ тѣми эксемплярами, которые будутъ изданы по распоряженію собора.

Дальнѣйшія постановленія собора касаются совершенія таинствъ, соблюденія постовъ, устройства монастырей особенно женскихъ. Таинства совершати по обрядамъ восточной церкви; евхаристію дозволяется совершати и на прѣсномъ, и на квасномъ хлѣбѣ. Посты соборъ повелѣваетъ соблюдати тѣ же, которые соблюдаются въ восточной церкви. Только относительно Петрова поста соборъ рѣшился сдѣлати небольшая отступленіе. Онъ освободилъ отъ соблюденія того поста крестьянъ и всѣхъ вообще рабочихъ людей натомъ основаніи, что онъ приходится въ такое время, когда простому народу, обремененному тяжелыми весенними работами, совершенно не чѣмъ питатися.

Касательно устройства мужскихъ монастырей соборъ почти ничего не говоритъ, такъ якъ базиліанскіе монастыри давно уже получили правильное устройство и организацію. Онъ только разрѣшаетъ нѣкоторые спорные вопросы, могущіе возникнути при столкновеніи власти епископской съ правами ордена. Такъ напримѣръ, соборъ повелѣваетъ каждому епископу ежегодно ревизовати свою епархію. Въ его епархіи есть базиліанскіе монастыри, которые обязанъ ревизовати только базиліанскій визитаторъ: можетъ ли ревизовати ихъ епископъ? Можетъ тогда только, когда визитаторъ не исполняетъ своей обязанности. Но и въ такомъ случаѣ онъ долженъ напередъ напомнить визитатору о его обязанности, и если онъ (визитаторъ) въ теченіи шести мѣсяцевъ не исправится, то епископъ можетъ самъ ревизовати монастыри. Или еще: епископъ можетъ дозволити каждому священнику въ своей епархіи исповѣдивати всѣхъ, кромѣ м о н а х о в ъ, монахи же, наоборотъ, могутъ исповѣдывати в с ѣ х ъ безъ исключенія приходящихъ въ ихъ церкви, слѣдовательно и бѣлыхъ священниковъ.

Особенное вниманіе обратилъ соборъ на устройство женскихъ уніятскихъ монастерей.

Женскіе уніятскіе монастыри явились почти одновременно съ уніею. Въ устройствѣ ихъ не было строгаго единства и однообразія. Почти въ каждомъ монастырѣ было свои порядки. свои обычаи, измѣненіе которыхъ зависѣло отъ настоятельницы и мѣстнаго епископа. Такой порядокъ вещей могъ быти и полезенъ, и вреденъ для благосостоянія монастырей. Все зависѣло отъ личныхъ качествъ и добросовѣтности настоятельницъ и мѣстнаго епископа, отъ котораго зависѣлъ выборъ настоятельницъ. При всей скудости нашихъ свѣдѣній о внутреннемъ состояніи женскихъ уніятскихъ монастырей, мы все таки можемъ сказати, что оно было довольно незавидное. Инокини, часто. безъ всякой нужды выходили изъ монастырей, бродили по міру, по нѣскольку лѣтъ проживали у родныхъ, или переходили въ латинскіе монастыри и не желали возвратитися въ свой монастырь обратно. Входъ въ монастырь часто открытъ былъ для людей всякаго званія и возраста и пола.

Для пресѣченія подобныхъ безпорядковъ и злоупотребленій соборъ сдѣлалъ слѣдующія постановленія:

Въ монастырь ни кого не принимати раньше 15-ти лѣтнаго возраста. Вновь поступившія находятся около года въ званіи новиціушекъ подъ надзоромъ особой ксени-начальницы новиціушикъ. О желающихъ приняти постриженіе настоятельница монастыря даетъ знати мѣстному епископу за два мѣсяца до постриженія, чтобы онъ могъ узнати обстоятельство — по доброй ли волѣ, или по принужденію онѣ поступаютъ въ монашество, что онъ долженъ дѣлати тайно, наединѣ. Каждая изъ новиціушекъ должна содержатися на свой счетъ. и при поступленіи въ монастырь должна представити извѣстную сумму (posag), обезпечивающую будущее ея существованіе въ монастырѣ. Та сумма должна быти не меньше 15000 польскихъ злотыхъ. и ни въ якомъ случаѣ не должна оставатися въ родителей и родственниковъ Постриженницы. Въ противномъ случаѣ новиціушка не можетъ быти допущена къ иноческимъ обѣтамъ. За нарушеніе того постановленія настоятельница лишается мѣста.

Воспрещается входъ въ монастырь лицамъ мужескаго пола, исключаю врача, цирюльника и духовника, которые допускаются въ монастырь съ дозволенія настоятельницы. Инокиня, дерзнувшая ввести въ монастырь мущину, подвергается клятвѣ, отъ которой

можетъ разрѣшити ее только святой отецъ т. е. папа. Такой же клятвѣ подвергаются и тѣ, которые сами войдутъ въ монастырь или же будутъ приставати къ инокинѣ, вышедшей за монастырскую ограду.

Строго воспрещается выходъ изъ монастыря подъ якимъ бы то ни было предлогомъ, развѣ будетъ угрожати монастырю крайная опасность, пожаръ, зараза, нашествіе непріятеля и т. п., но и въ подобныхъ случаяхъ инокини не иначе оставляютъ свой монастырь якъ по розпоряженію и съ согласія мѣстнаго епископа. Продажа, покупки и разныя другія монастырскія нужды производятся чрезъ монастырскихъ служителей. Для сношеній и переговоровъ съ посторонними людьми въ каждомъ монастырѣ должна быти выстроена у монастырскихъ воротъ особая келія съ окномъ и желѣзною рѣшеткою на дворъ.

Настоятельница монастыря избирается самими же инокинями чрезъ тайную подачу голосовъ. Выборъ тотъ непремѣнно долженъ быти утвержденъ мѣстнымъ епископомъ.

Такимъ образомъ, женскіе уніятскіе монастыри, якъ до замостьскаго собора, такъ и послѣ собора, не составляли якой небудь цѣльной, плотнсй корпораціи (въ родѣ, напримѣръ, женскихъ латинскихъ ординовъ), проникнутой однимъ духомъ, однимъ стремленіемъ къ осуществленію въ своей жизни и дѣятельности извѣстной христіанской добродѣтели, или къ достиженію якой нибудь практической, благотворительной цѣли. Женскія уніятскіе монастыри существовали почти безъ всякой цѣли, и никогда не принимали на себе выполненія якой нибудь опредѣленной практической задачи. Даже и самый замостскій соборъ не постарался опредѣлити цѣли и назначенія уніятскихъ базиліанокъ. Правда, онъ дозволилъ имъ заниматися воспитаніемъ и образованіемъ свѣтскихъ дѣвицъ, но не иначе, якъ за деньги, за извѣстную плату, которую каждая воспитанница должна была внести всю сполна въ началѣ года. Слѣдовательно, и въ томъ отношеніи женскіе уніятскіе монастыри приносили обществу такую же пользу, якъ и частныя воспитательныя завиденія, въ которыхъ могли воспитыватися только люди достáточные.

Наконецъ соборъ обратилъ вниманіе на недостатокъ образованія въ уніятскомъ обществѣ. Онъ постановилъ, чтобы въ каждомъ базиліанскомъ монастырѣ, въ которомъ живетъ не меньше 12 че-

ловѣкъ, непремѣнно была устроена школа для образованія, такъ молодыхъ иноковъ, якъ и для свѣтскихъ, желающихъ посѣщати тѣ школы. Для простаго же народа положено было возстановити, гдѣ только можно, такъ называемыя парохіальныя или приходскія школы, подъ надзоромъ приходскихъ священниковъ и благочинныхъ. Для приготовленія достойныхъ людей къ священническому званію соборъ постановилъ, чтобы каждый епископъ, если не можетъ основати въ своей епархіи семинаріи, то по крайней мѣрѣ высылалъ лучшихъ молодыхъ людей, особенно изъ священническихъ дѣтей, въ Львовскій папскій Коллегіумъ. Съ тою цѣлію базиліанскій протоархимандритъ съ консульторами пожертвовали на Львовскій Коллегіумъ 40,000 злотыхъ. Всѣ епископы, присуствовавшіе на соборѣ, обѣщались содержати на свой счетъ въ разныхъ латинскихъ коллегіяхъ — кто по одному, кто по два, по три и даже по четыре воспитанника. Митрополитъ же обявилъ, что онъ уже выстроилъ у себе во Владимірѣ семинарію на шесть воспитанниковъ, за что и получилъ благодарность отъ сего собора.

Соборъ кончилъ свои засѣданія разрѣшеніемъ разныхъ казуистическихъ вопросовъ въ церковной практикѣ. Акты соборныхъ постановленій были подписаны и отосланы въ Римъ на утвержденіе папы. Извѣстіе о всѣхъ дѣйствіяхъ и распоряженіяхъ собора произвело необыкновенную радость въ римской куріи. Папа не могъ нерадоватися такимъ благопріятнымъ исходомъ собора. Онъ издалъ буллу, въ которой приказалъ, чтобы все что только постановилъ замостскій соборъ, служило отнынѣ неизмѣннымъ правиломъ и руководствомъ для всей уніятской церкви. Акты соборные по разпоряженію конгрегаціи распространенія вѣры, были сначала напечатаны на латинскомъ языкѣ, а потомъ переведены Львомъ Кишкою на польскій языкъ.

Что же сдѣлалъ замостьскій соборъ для бѣднаго уніятскаго духовенства? Якую реформу произвелъ въ его нравственномъ и матеріальномъ бытѣ? Ниякой. Вопросъ объ улучшеніи матеріальнаго быта бѣлаго духовенства о возвращеніи отнятой у него собственности, вовсе не былъ затронутъ, да и некому было его и затрогивати. Мы не знаемъ даже, были ли на томъ соборѣ представители бѣлаго духовенства. По крайней мѣрѣ въ актахъ соборныхъ между подписавшимися нѣтъ ни одного свѣтскаго священника. Есть преданіе, что свѣтскій клиръ, призванный на

тотъ соборъ, принуждень былъ бѣжати, съ собора до окончанія засѣданій. Противъ распространившейся безнравственности и безпорядковъ въ свѣтскомъ клирѣ соборъ предписалъ довольно строгія правила нравственности и церковней дисциплины. Но что значили самыя строгія предписанія, когда оставался корень зла — невѣжество, нищета и отсутствіе свякой свободы и самостоятельности? Вообще состояніе, бѣлаго уніятскаго духовенства послѣ замостьскаго собора, если не ухудшилось, то по крайней мѣрѣ нисколько не улучшилось. Базиліане съ тѣхъ поръ захватили въ свои руки еще большую власъ надъ нимъ, стали еще больше давити его и притѣсняти и въ нравственномъ и въ матеріальномъ отношеніи. Слухи объ томъ наконецъ дошли и до папы Бенедикта XIV. которой вынужденъ былъ даже издати замѣчательное бреве и посланіе къ уніятскому митрополиту и епископамъ, прося ихъ оставити хоть якія нибудь права за бѣлымъ духовенствомъ и не отдавати базиліанамъ тѣхъ должностей, которыя, по распоряженію замостьскаго собора, могутъ не должны быти замѣщаемы свѣтскими священниками, якъ напримѣръ, должности оффиціяла и благочинныхъ. Бреве то было издано папою въ 1753 г. т. е. чрезъ 236 года послѣ замостскаго собора. Не знаемъ, на сколько приняли къ сердцу то пастырское увѣщаніе папы уніятскіе іерархи, знаемъ только что бѣлое духовенство находилось въ жалкомъ положеніи и въ началѣ XIX столѣтія.

IV. Отношенія базиліанскаго ордена къ іезуитамъ.

Не много мы имѣемъ свѣдѣній о сношеніяхъ базиліанъ съ іезуитами; но тѣ свѣдѣнія тѣмъ драгоцѣнны для насъ, что они переданы самими же базиліанами и притомъ въ такихъ историческихъ памятникахъ, которые до-сего скрывались въ монастырскихъ архивахъ и едва ли извѣстны были кому нибудь изъ непосвященныхъ въ тайны ордена до 30-ти годовъ XIX. столѣтія. Мы разумѣемъ акты базиліанскихъ конгрегацій.

Сношеніе базиліанъ съ іезуитами начались очень рано, раньше даже 1617 года, т. е. раньше того года, въ который они выступили на поприще исторической дѣятельности, якъ правильно организованное общество. Тѣ сношенія не могли однако укрытися отъ бдительности православныхъ. Они подозрѣвали Рутскаго (когда онъ былъ еще архимандритомъ Вилензкаго Троицкаго монастыря), будьто онъ намѣренъ отдати іезуитамъ Троицкій монастырь и

ввести въ уніятскихъ монастыряхъ іезуитскій уставъ (regula) вмѣсто устава Василія Великаго. Но то были одни только подозрѣнія, и Левъ Креуза, второй послѣ Рутскаго архимандритъ Троицкаго монастыря, смѣло отвѣчалъ въ 1617 году на тѣ подозрѣнія православныхъ, что вся связь базиліанъ съ іезуитами состоитъ только въ томъ, что они (базиліане) не имѣя своихъ школъ, посылаютъ своихъ членовъ въ іезуитскія коллегія, точно также, якъ православные посылаютъ своихъ дѣтей не только къ іезуитамъ, но и къ протестантамъ. Креуза отчасти говорилъ правду, но только отчасти. Онъ выставилъ только второстепенную и, можно сказати, безукоризненную цѣль сношеній базиліанъ съ іезуитами, и скрылъ самую главную, преступную цѣль. Якя же то цѣль?

Мы же видѣли, якую широкую цѣль предназначилъ Рутскій уніятскому монашеству. Видѣли также и то, на сколько было способно тогдашное монашество къ осуществленію той цѣли. То была мертвая масса людей, которая по словамъ Рутскаго, не способна была поняти и оцѣнити важности и благодѣтельности предпринятой имъ реформы, и еще менѣе была способна къ той широкой дѣятельности, къ выполненію той трудной задачи, которую предзначилъ ей Рутскій. Чтобы оживыти ту мертвую массу, Рутскій рѣшился принести въ нее новый живой и кипучій элементъ, — элементъ латинско-іезуитскій. Рутскій самъ воспитавшійся у іезуитовъ, хотѣлъ также, чтобы и основанный имъ уніятскій орденъ былъ также воспитанъ іезуитами, пропитался ихъ духомъ и дѣйствовалъ съ ними за одно. Съ тою цѣлію онъ велъ переписку съ іезуитскимъ провинціаломъ, въ которой, между прочимъ, просилъ выслати на первую базиліанскую конгрегацію опытнѣйшихъ и ученѣйшихъ іезуитовъ, которые бы присутствовали на той конгрегаціи въ качествѣ совѣстниковъ и руководителей, и еще двухъ въ наставники новиціата.

Провинціалъ нетолько высылалъ ученѣйшихъ докторовъ и магистровъ богословія, но и дозволилъ имъ учитися въ іезуитскихъ школахъ — въ Калишѣ, Пултускѣ, въ Брунсбергѣ и въ Вильнѣ. Іезуиты до того умѣли обворожити базиліанъ, что они рѣшились заключити съ ними тѣснѣйшій союзъ и дѣйствовати за-одно. Союзъ тотъ заключенъ былъ въ 1621 году, т. е. чрезъ четыре года — отъ основанія базиліанскаго ордена. Іезуиты были въ восторгѣ. Въ своемъ союзѣ съ базиліанами іезуиты видѣли одно

изъ лучшихъ средствъ къ польному сближенію уніи съ латинствомъ. По тому-то такъ охотно посылали они своихъ наставниковъ въ базиліанскія школы и новиціаты и съ такою же охотою принимали въ высшія свои школы базиліанскихъ воспитанниковъ и притомъ большею частію безплатно. А извѣстны плоды іезуитскаго образованія. Стоило только пробыти два-три года въ ихъ школѣ, чтобы потеряти любовь и уважаніе къ своей родинѣ, отречеся отъ прежнихъ вѣрованій и убѣжденій, и сдѣлатися по крайней мѣрѣ въ душѣ, по убѣжденію отступникомъ отъ своей вѣры. Тоже самое случилось и съ базиліанами. Они забыли настоящее свое происхожденіе, забыли свой родный языкъ, лучше знали латынь и польщину, чѣмъ русскій языкъ, такъ що въ концѣ XVII. столѣтія трудно было найти даже хорошихъ переписчиковъ славянскихъ рукописей, и одинъ изъ лучшихъ людей между базиліанами того времени долженъ былъ *пропѣть вѣчную память Руси*. А по вѣрѣ и убѣжденіямъ религіознымъ, базиліане въ началѣ XVIII столѣтія были настоящіе латиняне. Не вдругъ однако произошелъ въ базиліанахъ тотъ нравственный переворотъ. Въ базиліанахъ старого поколѣнія (т. е. поколѣнія, перешедшаго изъ православія въ унію) еще довольно крѣпка была привязанность къ преданіямъ старины, къ вѣрованіямъ и убѣжденіямъ отцовъ и дѣдовъ. Они не разъ давали взаимную клятву другъ другу и обѣщаніе заботитися о сохраненіи единства вѣры, обычаевъ и обрядовъ восточной церкви, и объ искорененіи латинскихъ обрядовъ и церемоній, вкравшихъ ся въ уніятскую церковь. Римского папу базиліане начали поминати только съ 1661 года и то для избѣжанія нареканій и упрековъ со стороны латинянъ. Не вдругъ также и іезуиты стали злоупотребляти довѣренностію къ себѣ базиліанъ и попирати ихъ священные обычаи и вѣрованія. По крайней мѣрѣ до 60-хъ годовъ XVII столѣтія не встрѣчаемъ никакихъ жалобъ на іезуитовъ со стороны базиліанъ.

Не долго однакожъ могли оставатися іезуиты въ такомъ неестественномъ положеніи. Въ второй половинѣ XVII столѣтія они открыто стали совращати въ латинство не только мірянъ — уніятовъ, но и самихъ базиліанъ. Мѣры къ совращенію были слѣдующія: Прежде всего іезуиты старались внушати базиліанскимъ воспитанникамъ презрѣніе и отвращеніе къ обрядамъ уніятской церкви. Съ тою цѣлію они всегда старались отыскати якую

нибудь комическую сторону въ уніятскомъ богослуженіи которую тотчасъ же выводили на сцену своихъ религіозно-театральныхъ представленій; не позволяли базиліанскимъ воспитанникамъ ходити въ уніятскія церкви, заставляли ихъ исповѣдыватися и причащатися у латинскихъ патровъ. Не помогало се то отводили базиліанскимъ воспитанникамъ самыя худшія помѣщенія, давали имъ самую просту пищу или даже морили голодомъ, одѣвали ихъ въ лохмотья и заставляли исполняти самыя низкія въ школѣ должности и др. Они подобно поступали и съ монахами, имѣющими священный санъ. [1])

Такое обращеніе іезуитовъ съ базиліанскими воспитанниками вызвало со стороны базиліанъ сильный протестъ. Они жаловались папскому нунцію и самому папѣ, отъ лица цѣлой конгрегаціи, созванной въ 1666 году папскимъ нунціемъ по дѣлу незаконнаго избранія митрополита Коленды въ протоархимандриты — жаловались особенно на то, что іезуиты не принимали въ высшія свои школы тѣхъ изъ базиліанъ, которые безъ воли своего началства не хотѣли давати присяги, изданной конгрегаціею распространенія вѣры 1660 году для воспитанниковъ папскихъ аллюмінатовъ, отъ которой просили нунція уволити всѣхъ базиліанъ, для могущихъ произойти въ орденѣ безпорядковъ. Жаловались наконецъ и на то, что іезуиты препятствуютъ распространенію базиліанскаго ордена, не только отклоняютъ свѣтскую молодежь отъ поступленія въ базиліанскій орденъ, но даже и самихъ базиліанъ, особенно новиціушовъ, стараются заманити въ свое общество. Слѣдствіемъ тѣхъ жалобъ было только то что но распоряженію нунція въ 1712 году былъ обнародованъ по всей Юго-западной Россіи декретъ конгрегаціи распространенія вѣры, запрещающій русинамъ, якъ свѣтскаго, такъ и духовнаго званія, переходити въ латинскій обрядъ, изданный еще въ 1624 г. и, неизвѣстно почему, остававшійся не обнародованнымъ въ теченіе почти цѣлаго столѣтія.

Такимъ образомъ союзъ базиліанъ съ іезуитами, заключенный въ 1621 году, не долго существовалъ — почти по столѣтія. Но и въ то короткое время іезуиты успѣли сдѣлати свое дѣло: для нихъ достаточно было и того, что базиліане пропитались ихъ духомъ, вездѣ и во всемъ старались подражати ихъ образу дѣй-

[1]) Congreg. XVI. Brzeska 1666. ses. 2.

ствій, и что всего важнѣе, стали распространяти такую унію, якой только могли желати іезуиты, — не ту унію, которая была принята на брестскомъ соборѣ 1596 года, а унію временъ замостскаго собора. Прочный союзъ между базиліанами и іезуитами во всякомъ случаѣ не могъ долго существовати. Якъ невозможна дружба между двума лицами, изъ которыхъ каждое стремится подчинити себѣ другое, такъ точно невозможенъ прочный союзъ между двума обществами, стремящимися къ господству другъ надъ другомъ. Или одно изъ нихъ должно подчинится другому, или же расойтись и дѣйствовати порознь.

(Конецъ слѣдуетъ.)

PREDICĂ

la ḑiŭa înălţăriĭ Domnuluĭ.

Domnul, după-ce a grăitŭ cu dînşiĭ, s'a înălţatŭ la cerĭŭ şi a şĕdutŭ de-a dreapta luĭ Dumneḑeŭ. Marcŭ 16. 19.

D r e p t ŭ c r e d i n c ĭ o ş i l o r c r e ş t i n ĭ !

În fine Mântuitorĭul nostru, gătindu-şĭ calea celeĭ maĭ marĭ ticăloşie şi supĕrărĭ, în triumfŭ părăsesce pămêntul şi se întoarce în sînul Părinteluĭ cerescŭ.

De multŭ dorĭáŭ cerĭurile, ca să se întoarcă ŭă-dată şi să le fericească cu dumneḑeĭeasca-ĭ faţă ; elŭ se despărţesce decĭ de lume, unde nu i-se cere maĭ multŭ fiinţa de faţă cea vĕḑută.

Mântuitorĭule ! odihnesce-Te acuma în braţele prea ĭubituluĭ tĕŭ Părinte, după-ce aĭ suferitŭ pátime nespuse în vieaţa-ţĭ pămêntească : domnesce în împĕrăţia, care ţi-se cuvine din vecĭ.

Pămêntule ! Isusŭ Christosŭ te părăsesce, şi ţie ţi-se ĭa cea maĭ mare podoabă şi mărire ! Elŭ, Mântuitorĭul, Emanuilŭ celŭ prea ĭubitŭ, te părăsesce.

Ci mângăĭaţi-vĕ, ĭubiţilor ! mângăĭaţi-vĕ cu mine ; căcĭ Isusŭ lasă pămêntul, fără însă ca să se despărţască de noĭ, de fiiĭ luĭ ; elŭ ni detrage fiinţa-ĭ de faţă cea v ĕ ḑ u t ă, nicĭ decum însă cea n e v ĕ ḑ u t ă. Elŭ se duce în triumfŭ, ca să ĭaĭe domnia în împĕrăţia sa şi să ne gătească noaŭĕ locŭ, elŭ voĭesce, ca şĭ noĭ să întrămŭ acoló, unde este elŭ, v o ĭ e s c e s ă n i f a c ă p a r t e d e f e r i c i r e a î m p ĕ r ă ţ i e ĭ s a l e. Noĭ creştiniĭ n'avemŭ aşá-dară, de ce fi triştĭ, căcĭ ḑiŭa de astá-ḑĭ este în toată privinţa ŭă ḑi fericită :

I. Ŭă ḑi fericită pentru Isnsŭ, din causa triumfuluĭ luĭ celuĭ prea înaltŭ.

II. Şi apoĭ pentru noĭ, fiiĭ luĭ, pentru că astă-ḑĭ sûntemŭ chĭămaţĭ a fi părtaşĭ la mărirea luĭ.

Desfăşurându-le acestea, cum mi-ĭ dĕtoria, vĕ rogŭ să-mĭ daţĭ cuviincĭoasa ascultare.

I.

Unŭ triumfŭ, cum erá alŭ Mântuitorĭuluĭ la înălțare-ĭ, n'aŭ maĭ vĕdutŭ cerĭurile, nicĭ nu vor vedé. Acela, care s'a înălțatŭ la cerĭŭ, triumfândŭ, a învinsŭ de-ŭă-dată șĭ ĭadul șĭ lumea.

Dela pĕcatul strămoșilor nostri a începutŭ sătana în lume cu de totŭ înfricoșată-ĭ tirăniă. Afară de unŭ unicŭ și micŭ poporŭ toată lumea erá cufundată în idololatriă. În toate locurile se vedeáŭ têmple îmbrăcate în aurŭ, argintŭ și marmură, unde nu-ĭ tămĭáŭ Dumnedeuluĭ cerĭuluĭ, ci sătaneĭ; Dumnedeul celŭ adevĕratŭ nu aveá decâtŭ unŭ têmplu micŭ într'unŭ unghĭŭ alŭ Asieĭ, în Palestina. Și câțĭ urîcĭoșĭ și grețoșĭ Dumnedeĭ nu-ĭ maĭ venerá pe atuncĭ lumea! Cine ĭ-ar maĭ puté numĕrá! Și eacă, înnaintea acestor D-deĭ deșerțĭ și urîcĭoșĭ se umilĭáŭ șĭ împĕrațiĭ șĭ eroiĭ șĭ filosofiĭ. În acele têmple domnĭá sătana nemărginitŭ peste oamenĭ, acoló îșĭ întărĭá elŭ împĕrăția întunericuluĭ.

Lăsați-mĕ însă să tacŭ de acelea tirănie, care le descărcá sătana în decursŭ de maĭ bine de 400 sute de anĭ pe capul omenimiĭ decădute. Voĭ scițĭ, ĭubiților, cum-că, pênă a venĭ pe pământŭ Mântuitorĭul promisŭ de lege și proroci, Israilŭ chĭămá cerĭurile, chĭămá norĭi, munțiĭ și pământul, ca să i-lŭ deie ŭă-dată. Isusŭ a venitŭ în urmă și într'însul s'aŭ găsitŭ toate trăsurele și semnele, carĭ lĭ-aŭ descrisŭ profețiĭ cu privire la Mesia celŭ asceptatŭ; și cu toate acestea Israilŭ nu l'a primitŭ; elŭ nu-lŭ recunosceá, ci îlŭ bătjocurĭá și îlŭ ocărĭá. Eĭ bine, nu erá oare Sătana, celŭ-ce orbĭá atuncĭ ochiĭ poporuluĭ, ca să nu și-lŭ cunoască pre Mântuitorĭul, și carele îĭ vĕrsá în inimă fere și amărîciune în protiva luĭ Isusŭ? Chĭarŭ unul din apostolĭ, Iuda, celŭ-ce avú dela Isusŭ atâtea bunĕtățĭ, chĭarŭ acela l'a vêndutŭ pentru ŭă sumă de 30 de argințĭ! Să nu fiă fostŭ oare Sătana, celŭ-ce l'a înduplecatŭ pre necredincĭosul apostolŭ la așá ŭă trădare? Aceasta ni-o spune noaŭĕ lămuritŭ evangelistul Ioanŭ, dicêndŭ: Și făcêndŭ cină, elŭ a întratŭ în inima Iudeĭ alŭ luĭ Simonŭ Iscarioteanul, ca să-lŭ vêndă pre Domnul (13. 2). Apoĭ cum s'a făcutŭ, de l'aŭ muncitŭ ostașiĭ romanĭ pre Isusŭ? Nu vedeți șĭ aice mâna diavolului? Însă, diavole! eacă numaĭ pênă aicĭ aveá să ajungă mâna ta și maĭ departe nu: în peatra, care este Isusŭ Christosŭ, s'a frântŭ sumeția ta.

Isusŭ se înalță astă-dĭ așá-dară la cerĭŭ, întorcêndu-se în împĕrăția sa învingĕtorĭŭ, după-ce disese maĭ 'nainte: „Acum este

judecata lumiĭ acesteĭa, acum domnitorĭul lumiĭ acesteĭa se va dá afară“ (Ioanŭ 12. 21). Apostolii se ducŭ apoĭ după porunca luĭ în toată lumea, de predică evangelia tuturor oamenilor. Aşá oraculele păgânilor amuţescŭ, idolii cadŭ de pe altarele lor, altarele rĕmânŭ fără jertfe şi jertfele fără preoţi şi preoţii fără têmple; oamenii prindŭ a cunoasce încelăciunea idololatrieĭ şi pe ruinele altarelor se rădică têmplul măreţŭ în lauda şi mărirea celuĭ rĕstignitŭ. Puterea diavolului este aşá-dară frântă de Isusŭ, legată, învinsă şi acum „poate lătrá, poate zădărí ispitorĭul“, cum dice s. Augustinŭ, „dară nu-lŭ maĭ poate muşcá decâtŭ pre celŭ-ce voĭesce singurŭ pentru-că nu cu puterea, ci cu sfatŭ strică, nicĭ iá cu puterea învoire dela noĭ, ci o cere.“ (Tom. V. în vorb. despre Davidŭ şi Goliatŭ). Prea îngâmfatul învingĕtorĭŭ de odinioară, care apucase a împĕrăţí maĭ-că toată lumea, acum îlŭ poate domolí ver-ce omŭ neputincĭosŭ, fiă-care copilŭ, cu ce? cu semnul sânteĭ crucĭ. Aşá de înfrântă e puterea luĭ! Sântul evangelistŭ Ioanŭ ni şí descrie în apocalipsă căderea sataneĭ cu următoarĭele cuvinte: „Şi am vĕţutŭ ângerŭ pogorîndu-se din cerĭŭ, avêndŭ chĭăĭa adûnculuĭ şi lanţŭ mare în mâna luĭ: şi a prinsŭ pre bălaurŭ, pre şerpele, care este Diavolŭ şi sătana, şi l'a legatŭ pre elŭ ŭă miĭă de anĭ şi l'a băgatŭ în adûncŭ şi l'a închisŭ şi a pusŭ sigilŭ deasupra luĭ: ca să nu-ĭ încele maĭ multŭ pre oamenĭ (20. 12). Diavole! unde este învingerea ta? În cătuşe vecĭnice escĭ tu legatŭ acuma!

Dacă a învinsŭ Domnul nostru Isusŭ Christosŭ cu aşá ŭă putere ĭadul, aŭ nu va învinge elŭ şí lumea? O şí câtŭ de rĕŭ nu s'a purtatŭ cu dînsul lumea! În adevĕrŭ se cade, ĭubiţilor, să căutaţĭ la amara soarte a Mântuitorĭului şi să învĕţaţĭ a suferí nedreptatea lumiĭ. Luĭ Isusŭ i-s'a căţutŭ maĭ multŭ decâtŭ orĭ-căruĭ omŭ de pe faţa pământului să guste toate dulceţele lumiĭ, însă lumea ce a făcutŭ? L'a adăpatŭ cu fere. Elŭ ar fi trebuitŭ să domnească ca împĕratŭ, dară elŭ s'a arĕtatŭ ca şerbŭ; elŭ ar fi trebuitŭ să poşadă ca împĕratul împĕraţilor toate odoarele şi avuţiele lumiĭ, elŭ însă n'aveá locŭ, unde să-şĭ plece capul; foame, sete, osteneală, arşiţă, frigŭ, eacă toate le-a suferitŭ. La fariseĭ a datŭ de urgiă, la jidovĭ de necredinţă, chĭarŭ la unul din apostolii sĕĭ de cea maĭ viţioasă trădare. Înaintea luĭ Caĭafa a fostŭ ţînta înegririĭ celeĭ maĭ nerušinate, înaintea luĭ Pilatŭ trătatŭ, Elŭ,

împĕratul impĕraților, ca celŭ de pe urmă sclavŭ. — în câtŭ pe cruce a muritŭ nevinovăția cea mai curată. Eacă, așá l'a trătatŭ lumea pre Mântuitorĭul sĕŭ!

Ce vom face? ḍicŭ jidovii în soborul, care l'aŭ ținutŭ în protiva luĭ Isusŭ, „căcĭ omul acesta multe semne face. De 'lŭ vom lăsá așá, apoĭ toțĭ vor crede într'însul și vor venĭ Romanii și vor luá și locul nostru și neamul; nu gândițĭ, că maĭ de folosŭ ni este noaŭĕ, ca să moară unŭ omŭ pentru porŏŭ și nu totŭ neamul să pearĕ? (Ioanŭ 11. 45). O Jidovilor! câtŭ de rușinațĭ nu maĭ sûnteți voĭ astă-ḍĭ de Isusŭ carele se înalță la cerĭŭ! Voĭ cu spinĭ l'-ațĭ încununatŭ, earĕ Părintele cerescŭ îĭ dă astă-ḍĭ coroana măririĭ. Aicĭ pre pământŭ erá elŭ șerbŭ, earĕ în cerĭŭ este elŭ împĕratul măririĭ celeĭ nemărginite. Voĭ ĭ-ațĭ luatŭ vieața în chipul celŭ maĭ crudŭ, ĭ-ațĭ datŭ trupul întuneĭeculuĭ mormântŭ, earĕ astă-ḍĭ și-'lŭ rădică elŭ în triumfŭ la cerĭŭ. Voĭ ațĭ ḍisŭ în soborŭ: „de-'lŭ vom lăsá, apoĭ toțĭ vor crede în elŭ“, decĭ să se rĕstigneascĕ; și vedețĭ chĭarŭ acuma i-se închinĕ toată lumea ca luĭ Dumneḍeŭ și Domnuluĭ sĕŭ. Ațĭ ḍisŭ: „dacă-lŭ vom lăsá în vieață, apoĭ vor venĭ Românii și vor învinge“, ádecă Ierusalimul și poporul; și chĭarŭ de aceea, că l'ațĭ omorîtŭ, aŭ venitŭ Românii, de aŭ dĕrimatŭ cetatea, têmplul, încâtŭ peatră pe peatră nu a rĕmasŭ. Ațĭ ḍisŭ: e maĭ „de folosŭ să moară unŭ omŭ pentru porŏŭ, decâtŭ neamul să pearĕ“, și eacă, chĭarŭ în urma uciderĭĭ Dumneḍeŭ-omuluĭ aŭ fostŭ stînse sute de miĭ din acestŭ porŏŭ rĕsvrătitŭ și totŭ poporul este împrăsciatŭ în toată lumea, și în totŭ locul vieţuĭesce în dispreţŭ, în totŭ locul rĕtăcesce elŭ, străinŭ, fără împĕratŭ, fără preoțĭ, fără jertfe, fără altarĭŭ, asceptându-lŭ, în orbia lui, âncă totŭ-una pre cela-ce a venitŭ acum de multe veacurĭ. O Jidovilor! câtŭ de rușinațĭ sûnteți voĭ Isusŭ, care astă-ḍĭ se înalță la cerĭŭ.

Dară noĭ, ĭubiților creștinĭ, să lăsămŭ acum iadul și Jidovii de ŭă parte, pentru-că Mântuitorĭul se înalță la cerĭŭ: și eacă ce privelisce ni-se disfășură înaintea ochilor!

Elŭ nu este maĭ multŭ acoperitŭ cu sânge și cu rane, ci învĕlitŭ într'ŭă mărire nedescrisă. Semnele ranelor luĭ sûntŭ âncă, dară ele nu-'lŭ desfigureaḍă pre eroŭ, ci'lŭ preamărescŭ. Căutațĭ la rană în coasta luĭ; dragostea a deschis'-o și dintr'însa curge unŭ rĭŭ de ḍeĭească dragoste, ca să învăpaĭeḍe inimele oamenilor și să le imple cu bucurĭă cerească.

Și cum e întrarea cea sĕrbătorească a Mântuitorĭuluĭ în cerĭŭ? Isusŭ nu triumfeadă astă-dĭ ca Elia, pre care l'aŭ dusŭ la cerĭŭ unŭ carŭ de focŭ; nu ca drepții, carii pe mânele ângerilor se ducŭ în sînul luĭ Avraamŭ, ci ca Domnŭ alŭ cerĭuluĭ şi alŭ pămêntuluĭ se rădică elŭ cu putere propriă și se facenevĕdutŭ înaintea ochilor învĕțăceilor sĕĭ. Davidŭ a prevĕdutŭ cu spiretul sĕŭ întrarea aceasta măreață și plinŭ de dumnedeĭeasca înfocare a dișŭ: „Rădicați porțile veaculuĭ! Eacă împĕratul mărirĭĭ, Domnul puterilor are să între“. Porțile cerĭuluĭ se deschidŭ învingĕtorĭuluĭ, spiretele cele fericite îĭ viuŭ înainte, elŭ întră, petrecutŭ de ceata ceă nenumĕrată a mântuiților, elŭ merge și se așadă pe tronŭ dea-dreapta Părinteluĭ ca învingĕtorĭul pĕcatuluĭ și alŭ ĭaduluĭ.

Părinte, dice elŭ, eŭ am scosŭ lucrul la cápĕtŭ, care mi-l'aĭ datŭ mie să'lŭ facŭ, eŭam mântuitŭ oameniĭ, am pusŭ la locŭ venerarea, care ți-o răpise pĕcatul, am împlinitŭ toate cerințele dreptățiĭ tale. Eăcă, părinte, aice sûntŭ eŭ, fiĭul tĕŭ, celŭ-ce mĕ întorcŭ ca învingĕtorĭŭ, și aice sûntŭ aĭ meĭ, — părinte preamăresce-'lŭ pre fiĭul tĕŭ.“

O, bucuria Părinteluĭ, cine ar puté-o descrie! Tu escĭ Domnŭ preste toate, dice elŭ, și eŭ șĭ tu — una sûntemŭ. Eŭ te punŭ judecătorĭŭ preste ceĭ viĭ și preste ceĭ morți și judecata ta va hotărî soartea lumiĭ.

Luați sama, dreptŭ-credincĭoșilor creștinĭ, unde l'a dusŭ pre Isusŭ calea crucĭĭ?

Unde sûntŭ acuma dușmaniĭ luĭ ceĭ maĭ turbați? Eĭ s'aŭ alinatŭ, demultŭ sûntŭ șĭ îngropați în focul celŭ vecĭnicŭ.

Dară de am rĕmâné șĭ noĭ pururea în calea crucĭĭ, de n'am părăsí calea vêrtuțiĭ, de am suferí toate cu stătorniciă și răbdare: Câtŭ de luminatŭ n'ar fi apoĭ ŭă-dată șĭ întrarea noastră în cerĭŭ!

Să ne îmbărbătămŭ, ĭubiților, și charul luĭ D-deŭ ne va ajutá. Dilele ni-se împuținează totŭ maĭ multŭ, de această să lucrămŭ cu delŭ la mântuirea noastră Să nu căutămŭ la aceea-ce trebuĭe să suferimŭ, pentru-ca să dobêndimŭ împĕrăția cerĭuluĭ!

Noĭ sûntemŭ chĭămați a fi părtași totŭ la acea mărire, la care a întratŭ astă-dĭ Isusŭ Christosŭ ca învingĕtorĭu.

II.

Isusŭ se înalță astădi la cerĭŭ și șede dea dreapta Tatălui; dară elŭ ne chĭamă, ca și noi să ne suimŭ la dînsul și să luămŭ parte la mărirea luĭ. La aceasta ne dă elŭ de totŭ întemeĭată speranță și ne dă și mijloacele cele maĭ corĕspundĕtoarĭe.

Pênă într'aceasta mare di porțile cerĭului li eraŭ încuĭate tuturor oamenilor. Sufletele rĕpăosaților drepți petreceaŭ dela începutul lumiĭ în iadŭ, asceptându-și cu dorŭ aprinsŭ oara rĕscumpĕrării. Isusŭ, învingĕtorĭul morții și alŭ iadului, le-a deschisŭ acum pentru ceĭ-ce vor să între în cerĭŭ. Aceasta ni-o arată vederatŭ sĕrbarea ḑileĭ de a-ḑi. Mântuitorĭul se puteá duce la cerĭŭ, și fără ca să maĭ fiă vĕḑutŭ de ochĭ omenescĭ, dară elŭ n'a voitŭ. Elŭ îșĭ duce învĕțăceiĭ pe muntele maslinilor, ádecă în locul acela, unde i-s'aŭ începutŭ pátimele, și se înalță în fața multor oameni, cum ni spunŭ Faptele apostolilor: „că, privindŭ eĭ, s'a înălțatŭ elŭ și norŭ l'a luatŭ dela ochiĭ lor“. (1. 0). Chĭarŭ cu acestŭ chipŭ alŭ înălțării sale fățișe pare-că a voitŭ să grăĭească la fiiĭ sĕĭ: Fiiĭ meĭ! eŭ mĕ ducŭ înnainte să vĕ gătescŭ voaŭĕ locŭ; eară voĭ să veniți după mine, ca să fiți acoló, unde sûntŭ eŭ!

Voĭ iubiților, vĕ rădicați astă-ḑi ochiĭ la cerĭŭ, și ce vedeți? Vedeți cu Isusŭ rădicată firea omenească preste toate cetele cerescĭ. Ce bucurĭă, ce mângăĭare sufletească pentru noĭ, dacă vedemŭ firea omenească împreunată cu Dumneḑeirea pe tronul Dumneḑeirii! Aice e speranța noastră, ádecă că și noĭ vom urmá ŭă-dată după mijlocitorĭul nostru: Mădulările trebuĭe să fiă acoló, unde este capul, fiiĭ acoló, unde este Părintele!

Iubiților! noĭ avem așá-dară speranța cea maĭ întemeĭată a întrá ŭă-dată în împĕrăția, care nĭ-aŭ deschis'-o astădi D l nostru Isusŭ. Dară în care chipŭ? Poate împărțindu-ne toată avuția între sĕracĭ și nutrindu-ne cu rădĕcinĭ și buruenĭ și fugindŭ de lume? Nu, aceasta nu o cere D-l nostru Isusŭ Christosŭ dela noĭ, ci clŭ voĭesce numaĭ-câtŭ, ca să âmblămŭ totŭ-dea-una în căile credinței și ale poruncilor: ca să-lŭ iubimŭ pre D-ḑeŭ din toată inima, cu totŭ cugetul, din toate puterile, eară pre aproapele nostru ca pre noĭ înșĭ-ne. Elŭ voĭesce să li ertămŭ vrăjmașilor noștri, să li facemŭ bine celora-ce ne uresc ŭ: să ni învingemŭ cu totuluĭ totŭ dorul și pátima cea rea.

Oare acestŭ lucru să cadă prea greŭ, cândŭ e vorba că să scăpămŭ la împĕrăția aceea, care este vecĭnică și să gustămŭ bucuriele luĭ Dumnedeŭ?

De ce sperânțe deșerte, nesigure și adese-orĭ înșelătoarĭe nu-ĭ însuflețitŭ omul bună-oară la carĭ îndrăsnețe întreprinderĭ nu se apucă elŭ oare? Sperânța câștiguluĭ îĭ suride, negutătorĭuluĭ și oare ce nu face elŭ? Elŭ se rumpe din brațele familieĭ, ne maĭ muĭându-lŭ nicĭ lácrimele copiilor nicĭ suspinele soțieĭ, și se grăbesce de-șĭ încrede vieața năiĭ, neînfiorându-se nicĭ de fortuna împetuoasă nicĭ de stânca șugubeată. Sperânța de câștigŭ îlŭ mênă totŭ înainte.

Ĭubiților! dacă o face aceasta lumea pentru bunĕtățile pământescĭ, pentru unŭ câștigŭ micŭ, care astă-dĭ îlŭ poșede, mâne însă îlŭ și perde: ce se cade să nu facemŭ noĭ creștinii pentru dobêndirea împĕrărățieĭ celeĭ vecĭnice, care nĭ-a deschis'-o astă-dĭ Isusŭ Christosŭ? O creștinilor! Mântuitorĭul celŭ prea măritŭ ni aduce a-dĭ aminte cu glasŭ drăgostosŭ de cuvintele, care le-a rostitŭ ŭă-dată, cândŭ âmblá pre pământŭ: „Dacă voĭesce cine-vá să-mĭ urmedę apoĭ să-șĭ ĭaĭe crucea și să-mĭ urmedę mie.“ Însă nu destulŭ, că Mântuitorĭul ni dà sperânța, cum-că putemŭ întrá în împĕrăția luĭ, elŭ ni maĭ dă a mână și mijloacele, carĭ de sigurŭ ne potŭ duce la acea țintă. Elŭ dăruĭesce totŭ prețul sângeluĭ sĕŭ prea scumpŭ; elŭ îșĭ conduce biserica din cerĭŭ, scutindu-o, ca să nu cadă în rătăcire: și noĭ să nu eșimŭ din calea mântuiriĭ noastre. Elŭ a așĕdatŭ în biserică cele șepte taĭne, cu carĭ ni-se rĕvarsă rîurile sângeluĭ luĭ celuĭ scumpŭ și ale haruluĭ dumnedeĭescŭ, elŭ nĭ-a datŭ cu taĭna botedului ŭă noaŭă și cerească rĕnascere; apoĭ dacă avem nenorocirea, de cădemŭ eară în pĕcate, apoĭ în taĭna pocăinței ni ĭa prin preoțiĭ sĕĭ pĕcatele și ni curăță consciința. Elŭ ne hrănesce prin scumpŭ trupul și sângele sĕŭ spre vieața cea vecĭnică.

Ni este poate cu neputință, ca pe lângă atâtŭ de înalte și lucrătoarĭe mijloace să dobêndimŭ împĕrăția, care ne-aŭ asigurat'-o Isusŭ? Ni este de totŭ cu putință, dacă vom viețuí după poruncele s. biserice.

Noĭ, cariĭ îlŭ ĭubimŭ pre Mântuitorĭul nostru, carĭ îĭ servimŭ cu credință, să ne bucuramŭ și să ne veselimŭ, căcĭ astă-dĭ este diŭa cea măreață, în care ne-a deschisŭ Elŭ cerĭul. Să nu cădemŭ cu inima, căcĭ cerĭul ni este asiguratŭ cu gură dumnedeeĭască; elŭ

ni stă deschisŭ, elŭ ni va fi moștenire vecĭnică. Accasta ḍi nu este numaĭ ḍi de amintire și de triumfŭ sérbătorescŭ alŭ Mântuitorĭalui nostru, ea este șĭ ḍi de asigurare pentru împărtășirea noastră cea viitoarĭă la mărirea Mântuitorĭului.

Doamne! Tu părăsindŭ pământul și înălțându-te la cerĭŭ, Țĭ-aĭ rădicatŭ mânele și ĭ-aĭ binecuvêntatŭ pre fiiĭ tĕĭ. Noĭ nu sûntemŭ demnĭ de învingerea ta, dară avem cea maĭ mare trebuință a ne împărtășĭ de rodurile eĭ. Bine-cuvinteadă-ne deci și întăresce-ne ca să fimŭ vrednicĭ de împĕrăția ta. AMINŬ.

Vasiliŭ Tomĭucŭ,
parochŭ din Mileșeuțŭ.

Слово

НА ЦМИНТАРИ ПРИ ОБЩОМЪ ПОМИНАНІИ УСОПШИХЪ.

„Богъ смерти не сотворилъ а — создалъ человѣка въ неистлѣніе.“

(Причт. 1, 13; 2, 23.)

Мы чувствуемъ иногда потребу, изыйти на гробы нашихъ милыхъ и заслати тихіи желанія въ той незнаемый край, который ними есть заселеный. Намъ мило есть отъ часу до часу отновити союзъ любви съ ними, почтити ихъ память и выполнити волю ихъ. А чѣмъ больша была любовъ, котора насъ съ ними вязала, чѣмъ чистнѣйша и благороднѣйша есть душа, тѣмъ больше любымъ обращати вниманіе наше на помершихъ.

Такъ и сегодня прійшли мы на тое мѣстце сотворенія Божого, которе призначене есть для царства помершихъ, прійшлимъ на св. цминтарь, щобы отвидѣти нашихъ милыхъ, которыи тутъ въ тихой могилѣ почеваютъ. Живо бо пригадуемъ собѣ ихъ черты, мило звучитъ намъ ихъ голосъ, радо изображаемъсобѣ добрыи дѣла — и тому тягнетъ насъ сердце до нихъ и заставляетъ насъ смотрѣти за ними.

Однако жадне зъ тыхъ, що тутъ почеваютъ, не простераетъ руку свою до насъ, нигде тутъ не оживляетъ насъ голосъ ихъ, во всемъ, що насъ тутъ окружаетъ, не спостерегаемъ мы тыхъ, которыи намъ милыи були, жадній знакъ не возвѣщаетъ намъ, що жіютъ тіи, которыхъ мы болестно утратили — и порожне есть мѣстце, где мы ихъ занятыми видѣли. Тожъ на всегда пропало, що частію нашого житя було?

Нѣ! Тутъ на томъ мѣстце упокоенія представляется намъ не лише перемѣна и непостоянность вещей земскихъ, отзывается до насъ не лише ничтожность человѣка со всею его красотою и добротою, но тутъ промовляетъ сильно также вѣчна тревалость, безсмертность души, воскресеніе человѣка и прославленіе его. Уже названіе цминтаря „огородомъ Божимъ“ пригадуетъ намъ, що тутъ самъ Богъ засѣваетъ сѣмя, изъ котораго мовь колосъ изъ

пшеничного зерна происходитъ новое тѣло для человѣка, прославленное и придатное для безсмертной души; такъ бо писано есть: „Сѣется въ тлѣніе, востаетъ въ нетлѣніи, сѣется въ нечесть, востаетъ въ славѣ, сѣется въ немощи, востаетъ въ силѣ, сѣется тѣло душевное, востаетъ тѣло духовное.“ (I. Кор. 15, 43.)

Гляньмо, любезныи, только округъ себе! Якъ сильно порываетъ насъ совсѣмъ особливое чувство и якъ зникаетъ наразъ вся мірская мысль, коли сближаемся гробамъ помершихъ! Только церковь, тая святыня Божа, происводитъ въ насъ подобное настроеніе — явный доказъ, що тое мѣстце есть якъ и оное святе и великолѣпне. И истино цмынтарь есть больше нежели простое кладбище больше нежели мѣстце для погребанія тѣлъ помершихъ людей, есть больше и содержитъ много дорогоцѣнного въ нѣдрахъ своихъ — божественное содержитъ онъ, бо божественный духъ повѣваетъ тутъ и проникаетъ душу нашу, божественное сѣмя до вѣчного житя. Такъ чувствуетъ и познаетъ кождый, кто ухо души своей не замикаетъ на то, що тутъ, хотяй само въ собѣ нѣме, однако выразно и ясно до него говоритъ.

Гляньмо на тіи дерева, що тутъ поставленыи! Они похилилися и галузье свое низко до земли спустили. То есть образъ тяжко засмученой вдовы, що возлюбленного своего мужа утратила, то есть образъ щирого и старанного отца, въ рукахъ которого единаке дитя неумолимой смерти въ добычю досталося.

Гляньмо на той барвѣнокъ зеленый, що такъ розкошно по гробахъ розстелился! Ни зима, ни студень не могли его уничтожити. То есть живый образъ нашой надѣи, що тіи, которыи тутъ почеваютъ, не умерли, а жіютъ; такъ бо писано есть: „Нѣсть Богъ мертвыхъ, но живыхъ: вси бо тому живы суть.“ (Лук. 20, 38.)

Гляньмо на тіи крести, що такъ чародѣйно тутъ сіяютъ! Око не можетъ на нихъ надивитися, а душа живо чувствуетъ, що тіи, которыи подъ тымъ знакомъ побѣды скрываются, не могутъ на всегда во гробѣ остати. То есть засада нашого житя, то есть источникъ нашого спасенія. Якъ Христосъ Спаситель черезъ крестъ побѣдилъ смерть, такъ и мы только черезъ гробъ можемъ въ животъ вніити.

И такъ, куда тутъ ни поглянемъ, все больше и ясніише переконуемся, що смерть и животъ, часъ и вѣчность сполученыи суть съ собою нѣжными крѣпкими узами, такъ що вси мы живущіи

и померши составляемъ одно тѣло, у которого одна глава — Христосъ, который „на сіе умре и воскресе и оживе, да и мертвыми и живыми обладаемъ.“ (Римл. 14, 9.)

Коли отже по отрѣшеніи дужи отъ тѣла исполняется слово Боже: „Персть еси и въ персть возвращаешься“ (Еккл. 12, 7), тогды тѣло лише ховается до гробу въ землю, зъ которой повстало, душа же вертается до Бога, отъ которого взята есть, и тамъ она знаходится въ такомъ состояніи, которе назвати можно перехо-довымъ, понеже оно не есть совершенно опридѣлене или рѣшительне, то есть ани мучительне ани блаженне. О душахъ праведниковъ говорится, що они „входятъ въ покой“ и не чувствуютъ больше ніякихъ скорбей и терпѣній, но вмѣстѣ съ ангелами славословятъ Бога, наслаждаются Его лицезрѣніемъ и вкушаютъ вообще блаженство (Евр. 4, 9, 10), но они не получаютъ еще полного воздаянія за свои подвиги и тому ожидаютъ полноты блаженства ажъ по окончательномъ судѣ Божомъ (I. Тим. 4, 8). Души же грѣшниковъ находятся въ удаленіи отъ лица Божого, чувствуютъ угрызеніе совѣсти, утрату блаженства и напрасно ищутъ облегченія своему положенію (Лук. 16, 22—25) и то только начало будучихъ вѣчныхъ мукъ (Вткр. 20, 13, 14). Однако души тыхъ грѣшниковъ, которыи умерли съ сѣменами вѣры и благочестія, могутъ получити помощь отъ церкви и они помѣшаются тымъ пересвѣдченіемъ, що имъ помогутъ блаженныи въ небѣ и живущіи братя на земли (1 Іоан. 5, 16). Такъ вѣрили Апостолы св., тую вѣру потвердили кровію своею св. мученики, такъ учили Отца св., такъ учитъ церковь св. и мы такъ вѣруемъ и дѣлати маемъ.

И истино мы можемъ помогчи душамъ померших, которыи ничого уже для себе сдѣлати не могутъ, бо начало самоисправленія не возможно для человѣка по смерти (Псал. 6, 6). Но чимъ? Послухаймо.

Первымъ и найсилнѣйшимъ средствомъ, якимъ мы душамъ померших въ помощь прійти можемъ: есть приношеніе жертвы Богу на св. Литургіи. Уже въ старомъ завѣтѣ приносилися кровавыи жертвы за померших; зарѣзовано поля припису звѣрята, кладено ихъ на огонь и отправляно при томъ молитвы за усопших. Такъ читаемъ въ книгахъ св., що Макавей военачалникъ жидовскій по войнѣ собравши 12 000 драхмовъ,ославъ

ихъ до церкви Іерусалимской священникамъ на жертву за померших воиновъ. Въ новомъ же завѣтѣ отъ часовъ апостольскихъ певно не безъ наказу Іисуса Христа приношено за усопшихъ жертву безкровну хлѣба и вина т. е. отправлено св. Литургію. Такъ дѣлала церковъ св. перше, такъ дѣлаетъ теперъ, такъ дѣлати будетъ во вся вѣки. „Не напрасно,“ говоритъ св. Златоустъ, „узаконено апостолами поминати умершихъ при страшныхъ тайнахъ; они знали, что велика полза бываетъ отъ того для усопшихъ“ (Явил. бес 3). Коли бо тая жертва Богу приносится, то Христосъ пригадуетъ, же такъ скажу, небесному Отцу свои заслуги, которыи Онъ положилъ и за тіи души, которыи теперъ помощи требуютъ, и проситъ, щобы они не остали для нихъ безплодныи. А молитва и заступничество Сына божого улекшаетъ состояніе ихъ; кровь свята падаетъ мовъ дорогоцѣнныи балзамъ на грызь совѣсти ихъ, утоляетъ ихъ смутокъ, и перемѣнюетъ его въ невысказану радость. Таку силу маетъ безкровна жертва для душъ въ грѣхахъ остающихъ, для того церковь св. поминаетъ въ кождой Литургіи всѣхъ въ православной вѣрѣ отъ вѣка усопшихъ Отецъ и братій нашихъ, молитъ Бога, щобы далъ имъ наслаждатися свѣтломъ невысказаной своей славы. Цецковъ молится за всѣхъ загально, но должность есть кождого зъ насъ старатися, щобы за поодинокіи намъ дорогіи и знакомыи померші лица жертва на св. Литургіи приносилася; а тое и для насъ не останетъ безъ корысти, бо и насъ Богъ помилуетъ, а они коли прійдутъ до царствія небесного, будутъ за насъ Бога молити.

Другимъ средствомъ, якимъ мы душамъ померших помогчи можемъ, есть щира молитва за нихъ. Молитва есть тое средство, за помочію которого мы до Бога вознестися можемъ; молитва прошибаетъ небеса, и если зъ щирого сердца походитъ, то возносится она передъ престолъ Божій яко найпріятнѣйше кадило и умоляетъ у Бога милость для душъ усопшихъ. Нема ничь такого, що человѣкъ черезъ щиру молитву не могъ бы у Бога выпросити; для того обовязкомъ нашимъ есть, уживати тое средство на корысть тыхъ душъ, которыи нашой помощи потребуютъ.

Дальшимъ средствомъ, якое мы на корысть душъ померших употребити можемъ, есть направленіе того, що они за житя злого сдѣлали. Непрозримыи суть плоды грѣха; що на видъ выдается

бути мале переступленіе, потягаетъ за собою неразъ велике згоршеніе. Если ты скажешъ передъ дитиною яке неприличне слово, то се здается бути рѣчь обонятна, но знаешь ты о томъ, що тая дитина можетъ тымъ згоршитися и зъ твоей причины статися великимъ грѣшникомъ? Ты посунешъ межу только о полъ скибы, и то не уважаешъ за таку велику кривду; а не згадаешь, що съ часомъ много вынесетъ, и велику кривду зробитъ сусѣдови. Инный знову только о полъ крайцара опукаетъ кождого, кто у него щось купуетъ, и гадаетъ, що то або ніякій або дуже легкій грѣхъ; а не згадаетъ, що то также съ часомъ велику суму зробитъ. Всѣ тіи содѣланыи кривды мусятъ бути вынадгороженыи, если человѣкъ хочетъ доступити у Бога прощенія грѣховъ. Если отже якій померший, которого ты знаешъ, допустился колисъ такого грѣха, и ты хочешь ему помогчи, то старайже ся вынадгородити кривду нымъ сдѣлану, поправъ, що онъ злого зробилъ; а онъ коли прійде до неба, станетъ тобѣ на помощь и будетъ и за тебе Бога молити.

Сильнымъ средствомъ для помощи душамъ померших есть также милостыня, котору на корысть и намѣреніе ихъ творимъ. Если отже подаемъ жебракови кусень хлѣба, если покрываемъ начого, если потѣшаемъ сумующого въ томъ намѣренію, щобы Богъ помиловалъ яку душу померщого, то Богъ уважаетъ тіи дары такъ, якъ бы они выходили зъ рукъ того усопшого человѣка, пріймаетъ ихъ за его заслуги и припущаетъ его до вѣчной щастливости. Що се истинно такъ есть учитъ насъ вѣра св. и потверджаетъ письмо св., котре кажетъ: „Усопшому не отмовляй жертвы.“ Для того первыи христіане приносили хлѣбъ и ражныи кушанія на гробы усопшихъ и роздѣляли ихъ межи слуги олтаря и убогихъ въ томъ намѣренію, щобы Богъ помиловалъ души померших. За ихъ прикладомъ идѣмъ и мы; спомагаймо бѣдныхъ, вдовъ и сиротъ; даваймо милостыню по можности, кто можетъ богато, най даетъ много, кто самъ бѣдный, той хоть малою лептою най причинется до потѣшенія душъ померших, бо и найменьшій даръ можетъ тутъ много здѣлати.

Тыми то способами и средствами можемъ мы принести помощь и утѣху душамъ померших, которыи справедливости Божой въ томъ житю задосыть не учинили. Того вымагаетъ отъ насъ также заповѣдь любви ближного, котора приказуетъ, щобы пома-

гати потребнымъ и отерати слезы сумующимъ. Протое если мы маемъ милосердіе надъ бѣдными на томъ свѣтѣ, если подаемъ руку помощи нещастливымъ съ нами жіющимъ, то тымъ больше повинныи мы милосердными бути надъ тыми, которыи самыи собѣ уже помогчи не могутъ, бо на тамтомъ свѣтѣ уже знаходятся.

Впрочемъ розважмо, що тутъ на томъ мѣстци упокоенія знаходятся тіи, которыхъ мы въ житю знали и любили, и которыи теперь, можетъ бути, нашой помощи выглядаютъ.

Сыну! Тутъ почеваетъ твой отецъ, который тя щиро любилъ, въ потѣ чола выховалъ, въ клопотахъ живилъ, цылый свой маетокъ тобѣ оставилъ. Може онъ теперь твоеї помощи жадаетъ? Помни его.

Донько! Тутъ твоя мати, котора тя подъ сердцемъ носила, власными грудьми кормила, дни и ночи безсонно перебувала, слезы твои материнскимъ поцѣлуемъ обтерала, а колись подросла долѣ въ неба ти благала. Може она теперь твоеї потѣхи требуетъ? Паматай на ню.

Мужу позосталый! Гдежъ твоя найвѣрнѣйша пріятелька, котора ти любовъ, вѣрность и щирость сохраняла ажъ до гробовой дошки, котора ти була доброю женою, доброю газдынею, доброю христіанскою и дѣлила радость и смутокъ съ тобою, помагала ти зносити тягары и недолѣ житя сопружеского. Може она теперь твоеї помощи желаетъ? Не забудь о неї.

Невѣсто засмучена! Горкіи проливалясь слезы, мдлѣлась, безъ смысловъ упадалась, коли оточена позосталыми бѣдными сиротами поглядалась, якъ мужа твоего пріятеля до гробу спускали. Може онъ проситъ теперь помощи твоеї? Згадай о немъ.

Родичи! Може дѣти вашіи, надъ которыми упадалисте и зъ которыхъ въ будучность солодкой надѣи собѣ обѣцювалисте, може тіи зъ недбальства вашого сдѣлали якій грѣхъ и отъ васъ теперь помощи выглядаютъ? Не оставляйте ихъ.

Братья! Може сестры вашіи, съ которымиесте разомъ бавилися, може они ждутъ теперь на помощь вашу на томъ свѣтѣ? Подайте имъ.

Сестры! Може братья вашіи, которыи васъ тутъ забавляли и утѣху вамъ справляли, може они теперь отъ васъ выглядаютъ потѣшенія? Удѣлѣтъ имъ. А гдежь есть той пріятель которыї ти добрыи рады давалъ? Гдежъ есть той сусѣдъ, съ которымъ

ты такъ долго въ згодѣ жилъ? Где твой добродѣй, що ти способъ до житя давалъ? Може вси тіи милыи особы взываютъ теперь помощи вашой?

Братя христіане! Сегодня особливо, коли совершается поминальное богослуженіе о всѣхъ помершихъ вообще, памятаймо не лише о тыхъ, которыи въ житю намъ милыи були, но помянѣмь также и тыхъ, которыи никого не маютъ, щобы ихъ помянулъ, помагаймо имъ и вставляймося за ними, щобы Господь Богъ пріймилъ ихъ во дворы своя, бо въ дому Отца нашого, сказалъ Спаситель, есть много обытелей. А они если за нашою причиною внійдутъ въ радость вѣчную, будутъ за насъ Бога просити и за нашу милость, чулость и любовь насъ благословити. Памятаймо, якою мѣрою мѣримо, такою и намъ отмѣряно будетъ. Отправляемо мы за другихъ жертвы святыи, молимося за нихъ, дѣлаемо добрыи дѣла, то и за нами, коли насъ поховаютъ, тое самое инныи дѣлати будутъ.

Тыми то гадками веденыи собрали мы ся на томъ мѣстци св., щобы при сполной молитвѣ для всѣхъ намъ милыхъ и дорогихъ лицъ померших Всевышняго о отпущеніе имъ грѣховъ умолити; для того отправивши уже общое моленіе поминальное, змовмо щиро еще Отче нашъ. Вѣрую и Богородице Дѣво за души тыхъ померших, которыи тутъ почеваютъ, но никого не маютъ, щобы ихъ помянулъ — дабы такъ всѣхъ разомъ умѣстилъ Господь Богъ на мѣстци „идѣже нѣсть болѣзнь ни печаль ни воздыханіе но жизнь безконечная.“ Аминь.

МЕЛЕТІЙ ГАЛИПЪ,
парохъ въ Бродку.

Науки для народа.

XXXII.

И ВЪ ПОЛИ ПРИ РОБОТѢ ТРЕБА МОЛИТИСЯ.

„Се земленѣлецъ ждетъ честнаго плода отъ земли, долготерпя о немъ, дондеже пріймет ъ дождь ранъ и позденъ.“ Іос. Іаков. 5, 7. „Тѣмже ни насаждаяй есть что, ни напаяяй, но возращаяй Богъ.“

Къ Кор. I. 3, 7.

Вѣтрецъ весняный повѣявъ, сонечко Боже пригрѣло и вся гроза зимы пропала; лѣдъ стопивъ ся, морозъ пустивъ, цѣла природа весело смѣеся, шумомъ и спѣвомъ до насъ промовляе: Люта зима минула, весна Божа настала и весь свѣтъ чудесно украсила! При сѣй змѣнѣ пôдноситъ ся и наша душа высоко до Бога и восхваляе Его: Велій еси Господи, и чудни дѣла Твоя, и не едино слово довольно будетъ къ пѣнію чудесь Твоихъ!

Весна, пора польныхъ робôтъ припоминае намъ слова Господа Бога: „*И рече Богъ: да прорастит ъ земля былiе травное, сѣющее сѣмя по роду и по подобiю, и древо плодовитое творящее плодъ.*“ (Мой 1, 12). Доволѣ спочивали черезъ довгу зиму плугъ и борона.

Гейжи, людольки, нуже всѣ, котрй здоровй руки маете, нужь до труду, до працѣ спѣшѣтъ на поле, дуже добре знаете, що хлѣбъ насущный самъôтъ себе не родитъ ся, на то треба землю плугомъ добре зъорати, въ свѣжу рôлю здорове зерно засѣяти, бороною всю ниву пильно зашкородити, а якъ зôйде даръ Божій, треба полоти и сапати, въ осени зновъ зôбрати, въ зимѣ все змолотити, у млинъ завезти, змолоти а въ конецъ и спечи.

Пôдъ часъ весняныхъ, лѣтныхъ и осѣнныхъ польныхъ праць днуете и ночуете, бр. хр., не разъ на вашихъ нивахъ-поляхъ, поле есть на той часъ вашимъ домомъ. Знаеге добре що вся ваша праця, весь вашъ трудъ пустй и безплодній, если неблагословитъ ихъ Господь Богъ милосердный, а Боже милосердіе, лишь тогди позыскаете, коли при обробленю землѣ о Бозѣ незабудете а въ молитвѣ душу и серце Ваше до Него взнесете. Той тôлько

правдивый христіанинъ, котрый кожду роботу молитвою начинае, отже и въ поли при роботѣ до Бога молитъ ся. Та, скажите, якже въ поли Богу молитися, коли тамъ нема дому Божого, нема церкви? Знайтижь, добрі люди, що на кождôмъ мѣстци можна Богу молитися, и въ церквѣ, и въ хатѣ, и въ поли, и въ лѣсѣ, и въ пустины, и на морю на кораблы, и въ нѣдрѣ земли мѣдь, злото и срѣбло копаючи, ба навѣтъ въ бальонѣ летучи высоко въ воздусѣ. Гляни, человѣче, зъ твоеи нивы на схôдъ сонця, та подумай собѣ, що видишь св. олтарь въ церкви, глянь на травы, зѣля и рôжнобарвні цвѣти, та подумай, що бачишь св. иконы церковні; мѣсяць и звѣзды пригадаютъ тобѣ свѣтло, а спѣвь птичокъ, щебетъ соловѣя въ тѣнистыхъ лугахъ и кущахъ и милозвучный спѣвъ жайворонка въ воздусѣ — стихи и псалмоспѣвы церковні, най тобѣ здае ся, що ты въ церкви Божôї находишься. Отже и тутъ въ поли, взнеси горѣ твои молитвы и благодареня до Отца, що на небесѣхъ, до подателя всѣхъ благъ, а Ônъ Всесилыный Всемилостивый стократно воздасть Тобѣ всего чого требуешь и чого тобѣ недостае.

Бр. хр.! Коли есьте на веснѣ въ поли при роботѣ, то молѣтъ ся при кождôй бороздѣ до Бога. Господь Богъ не желае при роботѣ довгихъ молитвъ; скажете: „благослови и поможе намъ и не погуби насъ Господи“ — а Господь Богъ прійми вашу коротку молитву и пôшле свое благословенье на труды ваші. Сли возмете зъ мѣха жменю насѣня, щобы кинути его въ свѣжу рôлю, то зновъ не забувайте на Господа Бога а молѣтся: „Всемогучій Отче небесный, молю Тя, уроди се зерно подвóйно“ — а Господь Богъ учуе кожде ваше слово, кождый молебный стонъ и покаже свое божественне благословенье на вашихъ нивахъ. Сли дозрѣвъ на вашôй нивѣ золотый колосъ пшеницѣ, коли лабузъ кукурузы всыхати почавъ, а на кождому пни ласка Бога покажеся зерномъ набытыхъ шулькôвъ, сли жнете и косите, кланѣ складаете або даръ Божій до дому звозите, если изъ землѣ картофлю (бараболю) копаете и тѣшитесь що хороша, незѣгнила и богато уродила; то молѣтся и благодарѣтъ за все Господа Бога; ты человѣче сѣявъ и садивъ, ты сапавъ и половъ, но Отецъ небесный, ôтъ Котрого ты що днины просишь „*хлѣбъ нашъ насущный даждъ намъ днесь*“ увѣнчавъ твои труды богатымъ плодомъ бо Ônъ Всемогучій и „*ôтъ плода Его насытится вся земля.*“ (Пс. 103, 13).

Менѣ ажь гидно и стыдно споминати, що суть христіане, котрй въ пору польныхъ праць мѣсто до Бога молитись, безъ кôнца — гôрше Турка-Татарина, гôрше исповѣдника поганои вѣры сквернословятъ. Они забуваютъ, що по Божôй воли зъ скверныхъ слôвъ лишь куколь, бурянъ и пусте терне вродитъ ся, а насѣне безъ плода зôстане. Сквернословятъ и кленутъ они своихъ слугъ и дѣтей, кленутъ навѣтъ и на плугъ, яремъ и худобу, зъ котрою неразъ немилосердно обходятъ ся, забуваючи на слова премудрого царя: „*Ближенъ, иже и скоты милуетъ*“ (Прит. 12, 10).

Бôйтеся Господа Бога и стережѣтъ ся скверныхъ слôвъ, бо „*всякъ гнѣвайся на брата своего всуе, повиненъ есть суду*“ (Мат. 5, 22). „*И возлюбы клятву, и прíидетъ ему, и не восхотъ благословенія, и удалится отъ него*“ (Пс. 108, 17). „*сквернители не наслѣдятъ царствія Божія*“ (I Кор. 6, 2). „*Клепущій, самъ клепетъ свою душу*“ (Сирахъ. 21, 30); знайте що въ руцѣ Божôй и дощь и роса, и голодъ и холодъ, урожай, и неурожай, и посуха, и градъ и повѣнь!

Розумѣесь, що Господу Богу пріятнѣйша довша молитва нѣжъ такй короткй прозьбы. Кождый зъ васъ, бр. хр., повиненъ правильно и твердо тй молитвы на мамять знати, котрыхъ васъ дома еще малыми дѣтми отецъ и мати, у церквѣ священникъ а въ школѣ учитель учили, а то: 1. молитву Господню „*Отче нашъ иже еси на небесѣхъ;*“ 2. *Богородице Дѣво радуйся;* и во 3. „*Символъ вѣры або Вѣрую.*“ Хто сихъ молитвъ незнае, той не есть достоенъ христіяниномъ зватись, бо бôльше молитвъ знае кождый жидъ, або турокъ.

Хотя трудится чоловѣкъ въ поли ôтъ раня до вечера, то все суть такй хвилѣ, де плугъ и сапа, серпъ и коса спочиваютъ. Есть то ранокъ, часъ обѣду, полудне и вечеръ. Въ такихъ хвиляхъ може кождый зъ васъ, бр. хр., и сй довшй молитвы до Бога пôслати, а если сихъ молитвъ на стыдъ и ганьбу — точно невмѣе, то найдется хочь одинъ христіанинъ, котрый тй молитвы дословно такъ умѣе якъ они въ молитвословѣ напечатанй суть, то той нехай на голосъ до Господа Бога молится. Станьтежь кругъ него и наслухайте зъ умиленымъ серцемъ на молитву, и будьте увѣренй, що посередъ васъ буде самъ Спаситель міра Іисусъ Христосъ, котрый сказавъ: „*Идѣже еста два или тріе собраны во имя Мое, ту есмь посредь ихъ.*“ Сходятся добрй людоньки въ поли при роботѣ до однодушнои молитвы, она Господу Богу

пріятна, бо походитъ изъ глубины серця и есть благочестива и истино-христіаньска.

Люди повѣдаютъ неразъ при роботѣ пустй̂ каски, спѣваютъ, безстыдни̂ пѣснѣ, обговорюютъ своего ближняго о̂тъ головы до пяты, нѣкому лишь собѣ добра желаютъ, клевещутъ, злословлятъ и друге подобне зло творятъ; той спѣвъ, той шумъ, той говоръ, той смѣхъ правда що неспиняе нашу роботу, но о̂нъ шкодливый для нашои души, оскверняемо еи грѣхами. Мѣсто него̂дныхъ гово̂рокъ, замѣсть безстыдныхъ пѣсень говори въ поли при роботѣ: „Господи благослови, дай Боже въ добрый часъ, Господи помилуй, Слава Богу за все!“

Бр. хр.! Ничого не починайте, непродовжайте и не ко̂нчайте безъ мэлитвы. Перекрестися и помолися Богу, а потому бери косу або серпъ у руки, потому упрягай коня чи воля, потому накладуй сѣно на во̂зъ и складай снопы въ стирту; безъ знака животворного креста и молитви не по̂дноси куска хлѣба до рота, не хилися до норы, щобы воды напитися, безъ креста и молитвы не дѣлай и найшенше, незнатнѣйше дѣло.

Кто нестыдаесь труда, мозольнои роботы и кровавого пота, того любитъ Господь Богъ. Правда и то, що можь робити день и но̂чь, можь черезъ цѣлый вѣкъ неустанно, безъ о̂тдыху трудитись и лѣнивымъ не бути и все душу погубити на вѣки. Хто лишь на то трудитъ ся, щобы маетокъ збити, щобы забогатѣти, и зъ того избитку частину убогимъ неудѣлитъ, вдовъ и сиро̂тъ неспоможе, на церковь и зломаного крейцаря недае, скорбного непотѣшитъ, пекучи̂ слезы ему не отре, хто однымъ словомъ не такъ жіе, якъ заповѣди Божи̂ вымагаютъ, то пуста вся его робота и трудъ, о̂нъ передъ Богомъ окаянный грѣшникъ, котрого Ô нъ ненавидитъ и котрому все по заслугамъ надгородитъ.

Що польна праця несолодка, видно изъ сло̂въ Господныхъ: „*Въ потъ лица твоего снѣси хлѣбъ твой*,“ а въ четвертой̈ заповѣди Ô нъ намъ наказуе: „*шестъ дней дѣлай и сотвори въ нихъ вся дѣла твоя*.“ Если отже чоловѣкъ кро̂рвае и працуе, то сповняе лишь точно заповѣди Божіи.

Земля мати наша. Зъ землѣ насъ Господь Богъ сотворивъ, на земли мы жіемо, земля насъ кормитъ, въ земли и упокоются тлѣнни̂ останки наши̂. Хто землицю не любитъ и нешануе, ту святу спадщину по своихъ отцяхъ марнотратитъ, той̈ тяжко,

дуже тяжко грѣшитъ, того вже на сѣмъ свѣтѣ Богъ старечею торбою и смертію пôдъ чужимъ плотомъ карае. Бр. хр., не пускайте зъ рукъ вашои землицѣ, обробляйте ю пильно и розумно, бо хто лѣнуесь свое поле якъ слѣдъ обробити, свою рôлю не лишь зерномъ но и потомъ засѣяти, тоï неразъ голодуе и зъ крайною нуждою боре ся. Противно же, хто свое поле хорошо обробляе, при працѣ свои мысли, свое серце до Всевышного, якъ дитина до Отця небесного взноситъ и до него молится, въ того тôкъ и амбарь повнй плодôвъ трудъ его, тоï незнае недостатку и бѣды, незнае нѣ голоду нѣ холоду.

Господь Богъ благословилъ роботу словами: „*И дамъ вамъ дождь во время свое, и земля дастъ плоды своя, и сыти хлѣбъ вашъ въ сытости.*“ (Лев. 26); а свята Церковь, матерь наша, молитъ ся коли зерно въ рôлю сѣемо, молится о поляхъ и о садахъ нашихъ, она благословитъ и освячуе нашй труды окропляючи ихъ свяченою водою.

Дуже тяжко грѣшитъ непрестойными словами христіанинъ, коли зъ причины посухы збôже неуродитъ ся, або градъ весь его трудъ опустошивъ, якъ цѣпомъ збивъ. Бр. хр., и въ такихъ припадкахъ треба Богу молитися, може то кара Божа за вашй грѣхи, за вашй простунки, сли доткнувъ васъ сеï бичь Божіï, то молѣтся усердно до Него: „Согрѣшили мы передъ Господомъ Богомъ, да будетъ воля Его свята.“

Працуйте, трудѣтся на поли бр. хр. безъ лѣнивства, безъ гнѣва, безъ досады, безъ скверного слова а Господ Богъ поблагословитъ васъ и поможе вамъ въ трудахъ вашихъ и будутъ нивы вашй повнй богатои жатвы, а житницѣ вашй повнй дару Божого, если вы и при мозольнôй роботѣ, въ жару сонця, въ дощи и холодѣ о Господѣ не забували и до Него молились, Ôнъ бо Всеблагіï и Всемилостивый Отецъ шле благословенье на тыхъ, котрй Его волы св. повинуютъ ся и радо Его св. заповѣди сповняютъ. А м и н ь.

CRONICĂ.

În causa desfiinţăriĭ şcoaleĭ reale gr.-or. superioare din Cernăuţi. În şedinţa din 19 Aprile (1 Maiŭ) a. c. a consiliuluĭ comunalŭ din Cernăuţi membrul acestuĭ consiliŭ, advocatul Rott, făcŭ propunerea: „Consiliul comunalŭ să se adreseḑe cu ŭă scrisoare către înaltul regimŭ c. r. alŭ statuluĭ, ca să bine-voiească a înfiinţá în Cernăuţi ŭă şcoală reală de statŭ, seaŭ şcoala reală gr. orientală superioară, ce esistă acuma, să o prefacă în şcoală reală de statŭ.“ Motivele, pe carĭ se ráḑimă această propunere, sûntŭ cam următoarĭele: De-oară-ce şcoala reală gr. or. superioară din Cernăuţi are caracterŭ greco-orientalŭ, îĭ compete şí dreptul, a avé învĕţătorĭ de confesiunea greco-orientală şi cu timpul poate să se eliminedḕ din aceasta şcoală limba germână ca limbă de propunere, substituindu-se cu cea română. In urma acestor şi de asemenea prerogative faţă cu această şcoală, ce le esercită Archiepiscopul gr. or. din Cernăuţi, sûntŭ eschişĭ mărturisitorĭi altor confesiunĭ dela posturile de învĕţătorĭ la ea şi ce privesce limba de propunere, în caḑŭ de eliminarea limbeĭ celeĭ germâne şcoala aceasta ar fi neaccesibilă pentru junimea de alte confesiunĭ. Propunerea domnuluĭ Rott a fostŭ subscrisă de maĭ mulţĭ decâtŭ 20 membri aĭ consiliuluĭ comunalŭ şi aşá dară pe basa regulămêntuluĭ interiorŭ alŭ acestuĭ consiliŭ a fostŭ dată, fără ca în şedinţa menţionată să se maĭ deschidă asupra eĭ desbaterea, la secţiunea a 5. a acestuĭ consiliŭ (secţiunea şcolastică), pentru-ca ea să-şĭ deie opiniunea asupra-ĭ şi să facă propunerĭ ulterioare. În şedinţa consiliuluĭ comunalŭ din 10 (22) Maiŭ a. c. venĭ causa la desbatere, făcêndŭ a 5. secţiune prin referintele eĭ, consiliarul comunalŭ Dworski propunerea, că să se provoace Magistratul orăşenescŭ a compune în conţelegere cu secţiunea a 5. ŭă petiţiune la c. r. regimŭ, pentru-ca acesta seaŭ să înfiinţedḕ ŭă şcoală reală de statŭ seaŭ să prefacă şcoala reală gr. or. superioară de aicĭ

în şcoală de statŭ, și a o predá la mâna președintelui c. r. alŭ țĕrei prin primarĭul comunalŭ. La desbatere asupra acestuĭ obieptŭ fură aduse parte de referintele, parte de propunĕtorĭul însu-și maĭ cu samă motivele indicate cu variațiunĭ maĭ multŭ seaŭ maĭ puținŭ consunătoarĭe cu aceste motive, din carĭ se vĕdŭ, că domnuluĭ propunĕtorĭŭ și consorților nu li vine la cale esistința școaleĭ reale gr. or. așá, precumu-ĭ ea acuma, ci că Dlor-Sale lĭ-ar plăcé să cápete în locu ĭ ŭă școală cu delăturarea drepturilor indicate. Eară ce se atinge de modalitatea, că cum să se realisede acestŭ planŭ, apoĭ Domnielelor o lasă în sama statuluĭ, să facă ádecă statul ce voĭesce și cum voĭesce, fiă-că școala reală viitoarĭă să se susțină pe spesele statuluĭ seaŭ că la susținerea eĭ să participe și fondul relegiunarĭu, precum participă la susținerea școalelor poporale. Ŭă propunere ca aceasta privĭá ŭă samă de membri aĭ consiliuluĭ comunalŭ de neacceptabilă și eĭ i-se opuseră anumea membriĭ acestuĭ consiliŭ Dr. Mitrofanovicĭŭ, Dr. Zurcanŭ și Voronca. Dară cu-toate-că argumintele aduse de acestĭ domnĭ eráŭ destulŭ de convingĕtoarĭe, domnul propunĕtorĭŭ și consorțiĭ nu se abătură dela propunerea Domnielor sale, care în urmă fu primită cu maĭoritatea voturilor. Maĭ alesŭ remarcabilă și eficace a fostŭ cuvêntarea, ce o ținŭ consiliarĭul comunalŭ și profesorĭul de teologiă, Drul V. Mitrofanovicĭŭ și fiindŭ-că ea desvoaltă foarte nimeritŭ și în modŭ convingĕtorĭŭ starea actuală a acesteĭ cause și arată lămuritŭ, în câtŭ e îndreptățită propunerea din cestiune, o aducemŭ aicĭ credêndŭ a prevení astŭ-felĭŭ uneĭ dorințe vĭe a publicului nostru. Cuprinsul eĭ în trăducere română e următorĭŭ:

Onoraților Domnĭ!

Dacă-'mĭ permitŭ, a luá în aceasta afacere cuvêntul, trebuĭe maĭ 'nainte de toate să-mĭ esprimŭ părerea de rĕŭ, că nu mĕ aflŭ în posiţiunea, de a consumá de astă-dată cu propunerile onorabileĭ secțiunĭ, ci că, plecândŭ dela unŭ punctŭ de vedere diferitŭ de celŭ alŭ secțiunii, trebuĭe să-lŭ susținŭ față cu propunerea eĭ cu atâtŭ maĭ vêrtosŭ, că, plecândŭ dela dînsul şí factorii decidĕtorĭ la activarea școaleĭ reale din cestiune, elŭ stă în consunânță cu legile statuluĭ și cu referințele noastre deosĕbite.

Desceptându-se cam pe la anul 1850 la poporăciunea Cernăuților dorința, de a avé în acestŭ orașŭ ŭă școală reală, și adresându-se în această direcțiune către înaltul c. r. regimŭ alŭ statuluĭ cu cererĭ și petițiunĭ atâtŭ particularĭ câtŭ și corporăciunĭ

întregĭ, elŭ nu erá neaplecatŭ, a înfiinţá în Cernăuţi ŭă şcoală reală; dară realisăriĭ acesteĭ dorinţe îĭ stá în cale ŭă împregĭurare prea împortantă, lipsa de mijloace pentru susţinerea uneĭ şcoale reale, căcĭ statul nu erá în posiţiune, de a luá asupra fondului sĕŭ spesele, împreunate cu susţinerea uneĭ şcoale ca aceasta. Totu-şĭ se îndrumară în scopul înfiinţăriĭ uneĭ şcoale reale în Cernăuţi de c. r. regimŭ lucrărĭ corĕspundĕtoarĭe. Decĭ fu provocatŭ pe temeĭul resoluţiunilor prea înalte împĕrătescĭ din 8 Optomvre 1853 şi din 12 Ianuarĭŭ 1858 Episcopul Bucovineĭ de atuncĭ, Eugeniŭ Hacmanŭ, ca să-şĭ deĭe părerea, orĭ de e posibilŭ, ca fondul relegiunarĭŭ gr. or. să se însărcinede cu acoperirea speselor şcoaleĭ reale înfiinţânde, respective fu întrebatŭ numitul Episcopŭ, că cu care quotă ar puté participá fondul relegiunarĭŭ la scopurile şcoaleĭ numite? După multă cumpenire a lucruluĭ şi a lipselor de pe atuncĭ ale bisericeĭ şi după multe corespundinţe ale numituluĭ Episcopŭ relative la necesitatea urginte, de a satisface maĭ ântâĭŭ lipselor indicate; şi de altă parte după multe reflexiunĭ, ce i-se făcură numituluĭ Episcopŭ din partea guvernuluĭ ţĕreĭ despre folosinţa şcoaleĭ reale pentru poporăcĭunea Bucovineĭ şi anume şí a celeĭ de confesiunea gr. orientală, se află în fine numitul Episcopŭ dimpreună cu Consistorĭul sĕŭ aplecatŭ, a-şĭ dá consimţimêntul la susţinerea uneĭ şcoale reale din fondul relegiunarĭŭ cu reserva, că faţă cu diregĕtoria bisericească supremă a Bucovineĭ se vor împliní condicĭunile, carĭ după lege li competŭ susţinĕtorilor unuĭ institutŭ de cultură.

Pe urma aceasta bine-voí Măĭestatea Sa c. r. apostolică cu prea înalta resoluţiune dintr'a 6. Februarĭŭ 1862 a concede prea graţiosŭ, ca în Cernăuţi să se înfiinţede ŭă şcoală reală gr. or. înferioară cu treĭ clase şi ca toate spesele pentru acestŭ înstitutŭ, după subtragerea sumeĭ de 1050 fl. pe anŭ, ce se oblegà să o solvească comuna Cernăuţilor, şi a sumeĭ de 525 fl. pe anŭ, la a căreĭ solvire se oblegà comuna israelită din Cernăuţi, să se acopere din fondul relegiunarĭŭ gr. or. alŭ Bucovineĭ. Totŭ-ŭă-dată bine-voí a ordoná Măĭestatea Sa c. r. apostolică, ca Episcopuluĭ numitŭ să i-se esprime prea înalta complăcere pentru prevenirea, ce a avut'-o la aceasta ocasiune faţă cu intenţiunile c. r. regimŭ, aceea-ce i-s'a şí comunicatŭ cu înaltul emisŭ alŭ Ministeriuluĭ de statŭ dintr'a 22. Febr. 1862, Nr. 1529/105 C. Î.

Dară înainte de a se activá această şcoală reală înferioară, se adresà numitul Episcopŭ cu scrisoarea oficioasă dintr'a 17/29 Maĭŭ

1862, Nr. 49 către c. r. regimŭ, făcêndu-i propunerea, că la școala reală înferioară conceasă să se mai adaugă âncă trei clase ulterioare, devenindŭ ea astŭ-felĭŭ școală reală superioară completă, și accastă propunere se aprobà cu prea înalta resoluțiune dintr'a 4. Septembre 1862 și anume cu oare-carele modalități, propuse Măiestății Sale c. r. de înaltul Ministeriŭ de statŭ. Aceste modalități, carĭ sûntŭ în vigoare șí în ḍiua de astă-ḍi, constaŭ pe scurtŭ întru următoarĭele: Acestŭ institutŭ să aibă caracterul uneĭ școale gr. or., și în urma acestuĭ caracterŭ să se așeḍe la dînsul cu preferință învĕțătorĭ de confesiunea gr. or. Pentru timpul dintâiŭ și pe câtŭ va fi lipsă de învĕțătorĭ aprobați de confesiunea gr. or., vor trebuí să se așeḍe la acestŭ institutŭ învĕțătorĭ de confesiunea catolică, carĭĭ apoĭ în mĕsura, în carea candidațiĭ gr. or. își vor dobêndí aprobațiunea legală, se vor permutá la alte institute. La așĕḍarea posturilor de învĕțătorĭ să aĭbă directorĭul institutuluĭ a face propunere la Episcopul gr. or., carele din partea sa făcêndŭ propunere, să aĭbă a o predá prin diregĕtoria țĕrĭĭ și cu rĕportul acesteĭa la Ministeriul de statŭ, carele în fine să denumească pre învĕțătorĭ. Limba de propunere să aĭbă a fi la școala reală înferioară de treĭ clase cea germână. Însă va consumá pe deplinŭ cu scopul acestuĭ înstitutŭ, anume cu lățirea și sporirea culturеĭ meseriașe și industriale în Bucovina, dacă unele obĭepte, după-ce își vor fi dobênditŭ candidațiĭ de profesură indigenĭ cualificațiunea legală, se vor propune în limba maternă, spre a-ĭ rĕdicá pre elevĭ în âmbele limbĭ la acelŭ gradŭ, prin care în privința industrială li-se va face cu putință progresul ulteriorŭ șí afară de școală.

Din cele espuse puteți vedé D-Voastră, cum-că Episcopul Bucovineĭ dimpreună cu Consistorĭul sĕŭ nu s'a împusŭ cu de-a sîla, ca fondul relegiunarĭŭ să participe la înființarea școaleĭ reale gr. or. superioare din Cernăuți, ci cum-că diregĕtoria bisericească gr. or., urmândŭ simplu împulselor, ce-'ĭ veniră din partea înaltuluĭ regimŭ c. r., după-ce se convinse despre ultilitatea acesteĭ școale pentru poporăcĭunea Bucovineĭ, își deᵗe consimțimêntul la susținerea eĭ din fondul gr. or. bucovineanŭ. Apoĭ poporăcĭunea Bucovineĭ nu maĭ întrebà, ce caracterŭ are aceasta școală, are ea caracterul gr. or. seaŭ ba? Ea maĭ vêrtosŭ se bucurà de câștigul culturalŭ, ce i-se oferí și cu mulțămită luà parte la bine-facerile luĭ. De atunci e această școală, dotată cu toate recerințele și mijloacele, ce-ĭ sûntŭ de lipsă pentru esistința și desvoltarea eĭ, în activitate de 25 de anĭ, și se poate

dice cu totŭ dreptul, cum-că ea nicĭ într'ŭă privinţă n'a rĕmasŭ în dĕrĕptul şcoalelor de statŭ de aceea-şĭ categoriă. Şi cu-toate-că această şcoală are caracterul uneĭ şcoale greco-orientale, ea-ĭ accesibilă pentru junimea de orĭ-ce confesiune, satisfăcêndŭ în mĕsură deplinŭ mulţămitoarĭă tuturor indigineţelor confesiunale. Apoĭ în decursul acestor anĭ nime nu se simţí jignitŭ prin caracterul eĭ gr. or. şi nime nu se simţí prin acestŭ caracteru apĕsatŭ seaŭ oarecum paralisatŭ în progresul sĕŭ.

Acuma de-abĭá află domniĭ, că acestŭ institutŭ are caracterŭ gr. or., şi pentru-că Archiepiscopul gr. or. alŭ Bucovineĭ e chĭămatŭ a esercitá oare-care ingerinţă asupra învĕţătorilor la această şcoală, şi pentru-că maĭ alesŭ confesiunaliĭ gr.-orientalĭ sûntŭ chĭămaţĭ la posturile de învĕţătorĭ, şi pentru-că între modalităţile înfiinţărĭĭ eĭ se esprimă posibilitatea propunerĭĭ unor obĭepte şí în limba maĭceĭ, se desceaptă în domnĭ dorinţa, ca să li-se prefacă şcoala reală gr.-orientală esistinte într'ŭă şcoală de statŭ!

Dară cine stá în contra înfiinţărĭĭ uneĭ şcoale reale de statŭ în anul 1862? Maĭ nainte de ce îşĭ dete Episcopul gr. or. alŭ Bucovineĭ şi Consistorĭul sĕŭ consimţimêntul la susţinerea şcoaleĭ reale gr. or. înfiinţate în anul 1862, atrase acestŭ Episcopŭ atenţiunea înaltuluĭ c. r. regimŭ de statŭ la lipsele cele multe ale bisericeĭ gr. orientale din Bucovina, arĕtândŭ, că veniturile fondului relegiunarĭŭ, menitŭ în prima liniă pentru indigineţele bisericescĭ, nu vor ajunge pentru acoperirea lipselor acesteĭ biserice. Încâtŭ a fostŭ Episcopul în privinţa aceasta în dreptŭ, nu e aicĭ locul să vĕ demustru; dară cum-că a avutŭ dreptate, puteţĭ cunoasce D-Voastră din împregĭurarea, că âncă şí în presêntŭ se află pe la noĭ la ţară şí prin oraşe şi chĭarŭ şí în apropiĭarea noastră nemijlocită, în suburbiul nostru Roşia biserice greco-orientale, carĭ maĭ multŭ sámĕnă a alta ce-vá, decâtŭ a case ale mareluĭ Dumnedeŭ. Şi în fine totu-şĭ s'a decisŭ Episcopul numitŭ, cu înapoĭarea lipselor propriĭ, ádecă ale bisericeĭ sale, a mení pentru şcoala reală ŭă sumă considerabilă şi a înteţí chĭarŭ la începuturile eĭ zidirea unuĭ edificĭŭ pentru înlocuirea eĭ, carele îĭ servesce oraşuluĭ nostru spre podoabă. Nu meritá accasta purtare din punctul de vedere alŭ înăintărĭĭ întereselor şcolastice recunoscinţă şi mulţămită?

Şi cum stă cu hotărîrile, de carĭ se pare acuma, că nu li este D-lor îndĕmână şi carĭ daŭ ansă la propunerile onorateĭ secţiunĭ? Una din aceste hotărîrĭ e, că Archiepiscopul gr. or. esercită oare-care inge-

rință asupra denumirii profesorilor la această școală. Da! de 25 de ani esercită Archiepiscopul dimpreună cu Consistorîul sĕŭ acestŭ dreptŭ și-'lŭ esercită oare în detrimêntul școalei seaŭ alu particularilor competinți? Mie nu-mi e cunoscută nici ŭă plânsoare în privința aceasta, și nu poate în urmă să esiste atare plânsoare, căci Archiepiscopul face la înaltul c. r. Ministerĭŭ de cultŭ și instrucțiune din mijlocul petenților numai propunerea de trei inși, eara denumirea însa-și depinde dela acestŭ Ministerĭŭ, carele în urmă denumesce pre competintele celŭ mai demnŭ.

Altă hotărîre neîndĕmânătică e aceea, că confesiunalii gr. or. se preferescŭ la așĕdarea posturilor de profesori la această școală. Apoi ca hotărîrea de mai 'nainte, așá și aceasta e unŭ efluxŭ alŭ dreptului generalŭ alŭ susținĕtorilor școalei, dela care dreptŭ noi Bucovinenii nu facemŭ abatere. Seaŭ să fim noi gr.-orientalii trătați afară de lege, și nu ca alte popoare și confesiuni din Austria? Și în urmă cum stă cu esercitarea practică a acestei hotărîri? Spre a vĕ lămurí esactŭ aceasta cestiune, îmi permitŭ a înduce următoarĭele: După consemnăciunea dela începutul anului curinte asupra statului personalŭ la această școală, sûntŭ activi într'insa ca învĕțători, resp. profesori 7 Români și 6 Ruteni de confesiunea gr. orientală, 10 romano-catolici, 1 protestantŭ și 1 israelitŭ. Eată domnilor, că și în acestŭ punctŭ nu stă lucrul pentru D-Voastră tocmai nefavorabilŭ, căci la această școală de caracterŭ gr. orientalŭ sûntŭ activi în numĕrŭ respectabilŭ și mărturisitori de alte confesiuni, tinêndu-și profesorii, respective învĕțătorii altor confesiuni cu profesorii, respective învĕțătorii gr.-orientali aproape cumpĕnă dreaptă.

În fine cum stă cu limba? De 25 de ani e la școala reală gr. or. superioară limba germână nu numai limba propunerii, dară și obĭeptŭ absolutŭ oblegatŭ pentru toți studinții, pe cândŭ limba română și limba ruteană sûntŭ numai obĭepte relativŭ oblegate pentru acei studinți, încâtŭ ádecă se dechĭară părintele, resp. tutorul studintelui, că i-ar fi voĭa, că elŭ să învețe cutare orĭ cutare din aceste limbe. Deci judecați D-Voastră înși-ve, cine după litera legii ar avé dreptŭ să fiă nemulțămitŭ? Dară limba maĭcei poate să fiă întrodusă ca limbă de propunere? În privința aceasta nu-mi e cunoscută nicĭ ŭă mișcare, și numai posibilitatea să Vĕ neliniscească pre D-Voastră

și să Vĕ servească dreptŭ ansă la schimbărĭ atâtŭ de esențiale, precum le propuneți ?

Confesiunalii gr.-orientalĭ, resp. representanții legalĭ aĭ fondului releg. gr.-orientalŭ n'aŭ din punctul lor de vedere interesŭ specialŭ pentru susținerea școaleĭ reale gr. or. superioare, căcĭ în decursul decenielor s'a arĕtatŭ, că poporăcĭunea gr.-orientală din Bucovina n'are multă aplecare pentru acestŭ ramŭ alŭ sciințelor și făcêndŭ junimea eĭ numaĭ ŭă parte mică a frequentanților acesteĭ școale, cele 30.000 fl., ce se speseadă pe anŭ din fondul relegiunarĭŭ pentru școala reală, s'ar puté învestí maĭ cu folosŭ pentru alte scopurĭ culturale ale poporăcĭunii gr.-orientale. Dară dacă școala reală esistă acuma, apoĭ ea esistă pe basa uneĭ resoluțiunĭ prea înalte împĕrătescĭ, și credŭ, cum-că representanții fondului relegiunarĭŭ vor fi voindŭ, ca ea să se susțină și în viitorĭŭ; însă să se susțină întocmaĭ așá, ca și pênă acuma, ádecă nu numaĭ cu oblegăminte, dară și cu drepturĭ, unŭ punctŭ de vedere pe câtŭ de justŭ, pe atâtŭ și de bine fundatŭ în legĭ, și acestŭ punctŭ de vedere e și alŭ meŭ, celŭce l'am indicatŭ la începutul cuvêntării mele.

Dară e oare și sperânță, că statul, respective înaltul regimŭ c. r. va satisface dorințelor D-Voastre? Eŭ dacă așŭ ținé-o aceasta unmaĭ de verisimilŭ între împregĭurările presênte, apoĭ n'așŭ pregetá nicĭ unŭ momêntŭ, de a votá pentru propunerea on. secțiunĭ și v'așŭ fi chĭarŭ mulțămitorĭŭ pentru ŭă desărcinare a fondului relegiunarĭŭ. Dară nu Vĕ aduceți D-Voastră aminte, că prin unŭ șirŭ îndelungatŭ de anĭ nu numaĭ D-Voastră, dară și alte corporacĭunĭ și privați — la aceștĭa mĕ numĕrŭ și eŭ de pe timpul, cândŭ avuĭŭ onoarea, a fi membru alŭ caseĭ deputaților din Viena — v'ațĭ ostenitŭ pentru înființarea unuĭ gimnasĭŭ înferiorŭ în Cernăuțĭ, care în faptă e ŭă necesitate adûncŭ simțită pentru orașul nostru; dară anul trecutŭ, atuncĭ, cândŭ sperámŭ cu toțiĭ, că sûntemŭ aproape de realisarea acesteĭ dorințe, ne surprinde scirea, că Escelința Sa c. r. Ministru de cultŭ și înstrucțiune nu e în posițiune, a satisface acesteĭ dorințe? Față cu așá ŭă resoluțiune recentă a înaltuluĭ regimŭ c. r., relativŭ la ŭă instituțiune scolastică, recunoscută de neceseriă, cugetați D.-Voastră a avé maĭ multŭ norocŭ cu ŭă școală reală? Eŭ nu potŭ să o credŭ aceasta și pentru aceea și din motivele espuse nu voĭŭ votá pentru propunerea on. secțiunĭ.

Cuvêntarea presidială a Î. P. S. păr. Mitropolitu Mironu Romanu ținută în 1/13 Maiu a. c. la deschiderea sinodului archidiecesanu în Sibiiu.

Prea stimaților Domni deputați! Iubiților Frați!

Iubiților Fii sufletesci!

În momêntul acesta sĕrbătorescu, cându ne aflămu adunați în sinodul ordinariu alu archidiecesei noastre, primiți înainte de toate sălutările mele cordiale, care ca representanților clerului și poporului archidiecesanu Vi-le adresedu prin cuvintele significative: B i n e a ț i v e n i t u!

Cu diua de a di facemu începutul unui periodu nou sinodalu, care este alu șeptelea dela regularea vieței noastre pe basele din Statutul org.; și dacă cum se cade ne vom face sama cu resultatele generale de pênă acum ale perioadelor decurse, va trebuí să constatămu, că scopul procsimu, care l'au avutu în vedere urditorii Statului nostru organicu, că ádecă prin sinodalitate să se potentede și să se țină neadormită în clerŭ și poporu interesarea pentru ua activitate continuă și întinsă pe terenul bisericescu, — este în mare parte ajunsu; este ajunsu celu puținu într'atâta, încâtu astă-di nu credu să avemu în sînul bisericei și specialu în sînul archidiecesei noastre omu de oare-care văloare, care să nu țină multu la aceea, că are încurgere, are chiaru votu decisivu mediatu seau inmediatu, în toate afacerile administrative ale bisericei.

Durere însă, sinodalitatea noastră de pênă acum în generalu âncă n'a produsu resultate faptice de ua mai mare însĕmnătate, care să poată stá în proporțiune dreaptă cu sacrificiele de lucru și de bani, ce ni-le coastă ea, și care servindu spre întărirea bisericei, spre consolidarea instituțiunilor ei sălutarie, spre propăgarea luminei și a moralului creștinescu, să ne facă totu mai multu apropiați către perfecțiunea, la care avemu să nisuimu dupa învețăturele fundătoriului sântei noastre biserice.

Dară și mai mare durere, că resultatele, la care ar trebuí să nisuimu cu puteri unite, le vedemu zădărnicindu-se de multe ori prin ua desvoltare greșită a sinodalității noastre, dară și mai multu prin unele rele din viața noastră socială, a cărora sĕmênță aruncată de mâne dușmănoase în țărina destinată activității mele, a prinsu rădĕcini âncă în anii primi ai venirii mele aicia, și în decursul tim-

puluĭ, nutrite totŭ de asemenea mâne, s'aŭ lățitŭ totŭ maĭ tare, încâtŭ astă-dĭ mergŭ oblu spre totala rĕsturnare a ordiniĭ legale și canonice în biserică.

Vorbindŭ maĭ chĭarŭ, trebue să vi-o spunŭ Domnilor și Fraților, că astă-dĭ esistă în sînul bisericiĭ noastre ŭă samă de oameni, uniĭ chĭarŭ în funcțiuni superioare bisericescĭ, carĭ conduși de interese personale, de dorul economieĭ, cu care aŭ fostŭ obicĭnuiți, și de ŭă ură nestêmpĕrată cătră totŭ, ce stă ca pedecă în calea scopurilor lor, sûntŭ aliați cu diferite eleminte și puși în lucrare nu numaĭ pentru a-mĭ zădărnicí orĭ-ce întențiune bună în sfera chĭămăriĭ mele, ci șí pentru a mĕ călumniá cu graĭŭ viŭ și prin diarele lor, de sigurŭ, pentru scopul, de a stricá autoritatea posițiuniĭ mele și a provocá ŭă rĕsturnătură, ce ar convení întereselor lor.

Timpŭ de 13 anĭ și maĭ bine m'am luptatŭ, Domnilor și Fraților, cu rĕul acesta, începêndŭ, de cândŭ elŭ âncă nu erá estinsŭ afară de gremiul consistoriuluĭ archidiecesanŭ; m'am adoperatŭ cu multă răbdare și chĭarŭ cu multă abnegăcĭune, a vindecá rĕul imediatŭ, așá dicêndŭ, în familiă, și am făcutŭ toate încercările de îndreptare, toate în acea sperânță, că-mĭ va succede a-ĭ căpăcitá pentru adevĕrŭ și a-ĭ îndreptá pe ceĭ rĕtăciți. Aceasta însă, durere, nu mĭ-a succesŭ, și reul a devenitŭ în timpul din urmă acutŭ în așá mĕsură, încâtŭ — cu sfiĭeală trebue să o mărturisescŭ, — astă-dĭ biserica noastră cu instituțiunile eĭ liberale a devenitŭ obĭeptŭ de compătimire, dacă nu de rîsŭ și batjocură înaintea altor biserice și popoare.

Apeledŭ din acestŭ locŭ și chĭarŭ în acestŭ momêntŭ solemnŭ la Domniele Voastre, ca la representanții cleruluĭ și aĭ poporuluĭ archidiecesanŭ, ca să judecați âncă de acum, pe cândŭ vi-se va dà prin unŭ actŭ specialŭ ocasiunea, de a vĕ pronunță: dacă aceasta stare a lucrurilor, care maĭ multŭ seaŭ maĭ puținŭ Vĕ este cunoscută șí D-Voastre, se poate suferí șí maĭ departe fără ŭă evidentă disoluțiune și fără ruinarea înstituțiunilor noastre bisericescĭ?

În sperânță bună, că D-Voastre, ĭubiți frați și fiĭ sufletescĭ, veți aflá modul eficace pentru sănarea rĕuluĭ îndicatŭ, și prin delăturarea luĭ ve-ți căutá, să se delăture totŭ-ŭă-dată șí pedicele din calea progresuluĭ, ce-lŭ dorimŭ cu toțiĭ, — Vĕ îmbrățiședŭ cu sinceră ĭubire archiereascà. și premițêndŭ acestea, declărŭ sesiunea ordinară a sinoduluĭ nostru archidiecesanŭ pentru anul 1888 de deschisă.

Cuvêntarea P. S. S. păr. episcopŭ Ioanŭ Popasŭ ținută în 1/13 Maiŭ a. c. la deschiderea sesiunii ordinarie a sinodului eparchiei Caransebeșului.

Domnilor Deputați!

C h r i s t o s ŭ a î n v i i a t ŭ !

Cândŭ intrămŭ în alŭ șeptelea periodŭ alŭ vieței noastre constituționale constătedŭ, că f ă r ă d e s v o l t a r e n u e n i m i c ŭ î n l u m e a a c e a s t a. Și afacerile diecesei noastre s'aŭ desvoltatŭ și am bucuria a vĕ arĕtá, că în acestŭ șirŭ de anĭ se bucură sí diecesa noastră de înaintare. Atingŭ numaĭ vre-o câte-vá esêmple.

Îĭ aducŭ maĭ ântâiŭ pre profesoriĭ dela institutele diecesane și vĕ asecurŭ, că cualificațiunea lor e așá, încâtŭ se poate asĕmĕná cu a profesorilor de pedagogiă și teologiă aĭ altor națiunĭ maĭ înaintate. Dacă căutămŭ la eleviĭ, ce esŭ din mânele acestor prea demnĭ profesorĭ — pentru-că trebuie să sciți, că pregătirea lor e cu prea multe scăderĭ; căcĭ, venindŭ cine-vá la teologiă și pedagogiă și nesciindŭ limba maĭceĭ, nu scie, ce să învețe maĭ ântâiŭ, limba maĭceĭ orĭ cele-l'alte, — apoĭ cu toate acestea arată sporiŭ. Școalele noastre sûntŭ cruțate de închiderĭ, nu avemŭ multe școale prefăcute în școale comunale și aicĭ meritul celŭ maĭ mare este alŭ învĕțătorilor celor vrednicĭ.

Dacă luămŭ r e l e g i o s i t a t e a, apoĭ găsimŭ ŭă înăintare mare, fiindŭ-că la începutul dieceseĭ acesteĭa erá ŭă pornire foarte greșită în privința ortodoxieĭ, credinței și legiĭ strămoșescĭ, și de aicĭ se tragŭ maĭ multe comune amestecate c u u n i ț ĭ, maĭ cu samă în tractul Oraviței. Astă-dĭ, Domnilor, din darul luĭ D-deŭ putemŭ dice, că a încetatŭ pornirea aceea, a î n c e t a t ŭ p r o p a g a n d a a c e e a și avemŭ linisce în privința ortodoxieĭ și în 18 anĭ maĭ multe miĭ dintre creștiniĭ noștri s'aŭ întorsŭ la mama lor cea adevĕrată.

Acum venimŭ l a m o r a l i t a t e. Și aci Domnilor, nu stămŭ așà de rĕŭ, cum vorbesce lumea. Româniĭ își ținŭ dátinele lor cele străbune, carĭ nu sûntŭ alta decâtŭ fapte de ale dragosteĭ creștinescĭ; apoĭ nu poate omul toate să le vorbească; sûntŭ multe cause. carĭ îlŭ împedecă pre omul nostru, ca să se desvoalte în cele morale. Aducŭ de esêmplu desele noastre gravamenĭ în causa concubinatelor. Acestŭ rĕŭ își are isvorul și în unele dispositiunĭ, — firesce — modificarea nu s'a pututŭ încuviința.

Ce se atinge de finanțe, apoĭ noĭ am fostŭ sĕracĭ la începutŭ, dară cu ajutorĭul luĭ D-deŭ am venitŭ, că astă-dĭ ne putemŭ lăudá

cu capitalele noastre. Avemŭ isvoare de venitŭ. Tipografia și Librăria diecesană s'a luatŭ ŭă casă în băiele cerculane, s'a făcutŭ protocoalele noaŭĕ de socotele, ca să nu se facă daună pentru biserice și să se poată ținé bine în samă restânțele bisericelor și cu mijloacele acestea s'ar fi îmbunătățitŭ și starea finanțială.

Acestea toate, Domnilor, le-am atinsŭ numaĭ, ca să vĕ convingeți, ca sinoadele diecesane își aŭ âncă partea lor cea mare la toate progresele; dacă n'ar fi fostŭ sinoadele și ar fi rĕmasŭ doĭ, treĭ orĭ patru inși, apoĭ credŭ, că nu ar fi acestea astŭ-felĭŭ și eŭ am să mulțămescŭ lui D-deŭ și aceluĭa, care a pusŭ în biserica noastră vieața sinodală.

Domnilor! eŭ nu mĕ îndoĭescŭ, că veți înăintá pe aceea cale, pe care aŭ înăintatŭ predecesoriĭ, maĭ cu samă, că unii dintre D.-Voastră sûnteți dela începutŭ membriĭ sinodului, cărora Vĕ dorescŭ, ca âncă 18 anĭ să fiți deputați cu iubirea și cu durerea de inimă, ce o ațĭ avutŭ pênă acum, ca cu răbdarea și osteneala aceea-și să fiți și în periodul acesta.

De aceea vĕ dicŭ tuturora: „Christosŭ a înviĭatŭ“ și „bine ațĭ venitŭ“, declărândŭ sinodul eparchieĭ Caransebeșuluĭ de deschisŭ în sesiunea I., periodul alŭ VII-lea.

Cuvêntarea P. S. S. păr. episcopŭ Ioanŭ Mețanŭ ținută în 1/13 Maĭŭ a. c. la deschidere sesiuniĭ ordinarĭe a sinoduluĭ eparchieĭ Aradului.

C h r i s t o s ŭ a î n v i ĭ a t ŭ !

Domnilor deputați!

„Precum se bucură părintele celŭ depărtatŭ de fiiĭ sĕĭ, cândŭ după oare-care întervalŭ de timpŭ se vede eară-și între aĭ sĕĭ, întruniți anume, pentru a conbiná cele de lipsă la bunăstarea fămilieĭ; totŭ asemenea mĕ bucurŭ și eŭ astă-dĭ, D-lor. cândŭ după unŭ rĕstimpŭ de unŭ anŭ, eară-și am norocirea a vĕ vedé în giurul meŭ, pentru a conbiná împreună cele bune la înaintarea și bunăstarea clerului și a poporului nostru, a fămilieĭ noastre celeĭ marĭ, pre care o rĕpresêntămŭ; decĭ Vĕ sălutŭ din inimă de bună venire, poftindu-vĕ tuturor âncă mulți anĭ de conlucrare la apul celŭ mare alŭ regenerăriĭ noastre.

Precum se scie, D-lor, chĭămarea bisericeĭ este, a r ĕ s p â n d í î n m ĕ s u r ă c â t ŭ d e a b u n d â n t ă c u l t u r a m o r a l ă r e l e g i o a s ă, pentru a-ĭ apropiiá pre oameni totŭ maĭ multŭ de perfecțiune, și prin aceasta de bine și fericire, scopul supremŭ alŭ omu-

lui. Deci după-ce noaŭĕ celor întruniți aicĭ ne-a concredutŭ biserica rĕpresêntarea eĭ; așá-dară noaŭĕ ni se împune și sárcina apostolicĭ, de a lățí și rĕspândí totŭ maĭ multŭ în clerŭ și poporŭ, biserica noastră cea viiă, cultura morală relegĭoasă, pentru a se apropiiá totŭ maĭ multŭ de perfecțiune și prin aceasta de bine și fericire.

Este grea aceasta problemă, D-lor, chiarŭ și în timpurĭ maĭ bune, cu atâtŭ maĭ grea însă este ea în timpul de astă-dĭ, cândŭ pre lângă indiferentismul relegiosŭ vĕdutŭ în toate părțile, în timpul maĭ nouŭ s'aŭ maĭ ivitŭ și alte aparițiunĭ triste în biserica noastră, însă de vom avé cu toțiĭ numaĭ binele comunŭ înaintea ochilor și de va fi, precum sperŭ, dragoste și bună înțĕlegere între noĭ, de carĭ nimene nu are atâta lipsă ca și noĭ, atunci totŭ ni va succede a ni împlinĭ, măcarŭ în parte, dĕtorința, ce ni se împune, și a satisface după putință asceptării comune.

Dar pentru a ni împlinĭ acea dĕtorință după putință, precum și pentru a satisface asceptării comune, nu este de ajunsŭ, Domnilor, nu numaĭ a decretá și a îndicá aicĭ organelor noastre calea de procedere, ci este neapĕratŭ de lipsă a maĭ și cercetá, cum se esecută cele decretate aicĭ de organele noastre? seaŭ, vorbindŭ maĭ lămuritŭ, este de lipsă a controlá seriosŭ, în centru ca și în părți, dacă se esecută bine și la timpŭ cele combinate? dacă esistă în toate comunele noastre mijloacele necesarĭe pentru rĕspândirea culturei morale-relegĭoase; și în specialŭ dacă esistă în totŭ locul biserice și școale corĕspundĕtoarĭe, preoți și învĕțătorĭ demnĭ, și dacă ceĭ esistinți îșĭ împlinescŭ consciincĭosŭ chiămarea precum și dacă este ŭă bună și regulată administrăciune întru toate?

În chipul acesta am devenĭ cu toțiĭ, câți rĕpresêntămŭ clerul și poporul, ceea-ce și trebuie să fimŭ în adevĕrŭ, D-lor, totŭ atâțĭa lucrătorĭ în viia Domnului, am devenĭ totŭ atâțĭa Apostolĭ aĭ culturei morale-relegĭoase, totŭ atâția bunĭ conducĕtorĭ și povĕțuitorĭ aĭ clerului și poporului, unŭ lucru, care ne-ar apropiiá totŭ maĭ multŭ de perfecțiune și prin aceasta de bine și fericire, și așá ni-am împlinĭ în modŭ satisfăcĕtorĭŭ dĕtorința de reprcsêntanți aĭ clerului și poporului, biserica noastră cea viiă.

Pentru asemenea scopŭ mărețŭ s'aŭ și întrunitŭ oamenii în societăți relegĭoase, D-lor, precum este și biserica noastră națională; pentru asemenea scopŭ mărețŭ și convenimŭ noĭ în sinoade și con-

grese naționalc-bisericescĭ; și totŭ pentru asemenea scopŭ șĭ săcrificămŭ cu toțiĭ, clerŭ și poporŭ, atâtŭ de multŭ; decĭ s ă f o l o s i m ŭ, D-l o r, c â t ŭ d e b i n e a c e s t ŭ m i c ŭ t e r e n ŭ b u n ŭ ș i m ă n o s ŭ, ce ni-lŭ oferesce biserica noastră națională; să-lŭ folosimŭ bine și înțelepțesce, împlinindu-ni dĕtorința cu toată scumpĕtatea, pentru a produce rĕsultate câtŭ de bogate spre scopul, ce urmărimŭ.

Dară fiindŭ-că la toate acestea, pe lângă silințele noastre, se maĭ cere și darul luĭ Dumnedeŭ, care l'am înploratŭ astă-dĭ în s. biserică, maĭ repețîndŭ eŭ șĭ aicĭ împlorarea aceluĭ darŭ dumnedeĭescŭ, asupra noastră și asupra lucrărilor noastre, dechĭărŭ sesiunea ordinarĭă a sinodului nostru eparchialŭ pentru anul 1888 de deschisă.“

Dr. Richardson din Londra, voindŭ să arete stricăcĭunea alcoolului și urmările consumăcĭunii bĕuturelor spiretuoase, stândŭ în picĭoare, dise unuĭ școlarĭŭ: Aĭ bunĕtatea, de-mĭ pipăie pulsul, dară númĕră-mĭ precisŭ pulsăcĭunea. Școlarĭul făcŭ așá și aflà 71 de pulsăcĭunĭ.

Dr. Richardson se puse apoĭ s ă ș a d ă p e s c a u n ŭ și după câtŭ-vá timpŭ îlŭ făcŭ pe școlarĭŭ să-ĭ númere eară pulsăcĭunea; ea se rĕdusese la 70.

— În fine s e c u l c ă e l ŭ p e s o f ă și după câtŭ-vá timpŭ eară îlŭ puse pe școlarĭŭ să-ĭ súmere pulsul; atunci dise școlarĭul: „Curiosŭ lucru, sûntŭ numaĭ 64.“

„Dacă D-Ta te culcĭ sara, apucà Dr. Richardson, apoĭ o facĭ din causa, pentru că inima se cere la linisce. D-Ta, firesce, nu o sciĭ aceasta, inima face 10 pulsăcĭunĭ maĭ puține pe minutŭ. Multiplică acum 600 cu 8, númĕrul oarelor de dormitŭ, și veĭ căpĕtá aproape de 5000 de pulsăcĭunĭ.

Eĭ bine, inima scoate cu fiă-care pălpităcĭune seaŭ bătaĭă 6 unce (170 gr.) de sânge; rĕsultă decĭ diferința de 30.000 de unce (850 Kgr.) în timpul nopțiĭ. Cu atâta sânge scoate inima maĭ puținŭ, cândŭ se culcă omul, f ă r ă s ă f i ă c o n s u m a t ŭ a l c o o l ŭ.

Dacă D-Ta îțĭ beĭ vinul seaŭ grogul, cu care escĭ deprinsŭ, apoĭ îțĭ tulburĭ liniscea inimeĭ și, în locŭ să câștigĭ recreăcĭune, îțĭ înmulțescĭ lucrarea inimeĭ cam cu 15.000 de pulsăcĭunĭ. Și urmarea este, că te scolĭ o b o s î t ŭ și nu escĭ b u n ŭ l a l u c r u în dĭua următoarĭă, pênă-ce eară nu ĭaĭ ŭă cantitate din bĕuturele cele tarĭ, carĭ le laudĭ.“

Noĭ să o esplicămŭ aceasta șĭ poporuluĭ nostru!

Unŭ călugĕrŭ grecŭ cu numele Galacteonŭ, împinsŭ de rĕsbunare, a împușcatŭ în S. S. patriarchul Ierusalimului Nicodimŭ, rănindu-lŭ ușorŭ la mână. Antagoniștii ortodoxiei aŭ scosŭ din faptul acesta argumêntul, cum-că biserica orientală e pe calea desfacerii. Atunci cum rĕmâne cu biserica apusană, în care aŭ fostŭ atentați demnitari, nu în drumŭ, ci pe treptele altarĭului servițului în timpul divinŭ?

Iubileŭ. Patriarchul sêrbescŭ și metropolitul de Carlovițŭ Ghermanŭ Anghelici și-a serbatŭ iubileul preoției sale de 40 de anĭ. Dice-că toate eparchiele Metropoliei de Carlovițŭ aŭ trămisŭ deputațiunĭ de felicitare. Iubilarĭul s'a născutŭ în anul 1822 și, întrândŭ în statul monachalŭ, s'a chirotonitŭ în ierodiaconŭ în anul 1848. Dela 1848—1851 a fostŭ învĕțătorĭŭ și ierodiaconŭ în Triesta. În anul 1851 fu denumitŭ profesorŭ de teologiă în Carloviță și înaintatŭ în archidiaconŭ. În anul 1864 Patriarchul Samuilŭ Mașirevici l'a denumitŭ archimandritŭ. După moartea episcopuluĭ din Neoplanta Platonŭ Atanascovici întêmplată în anul 1867 fu denumitŭ administratorŭ alŭ acelei Eparchie. Sub Metropolitul Procopĭu Ivacicovicĭŭ fu alesŭ și întărităde episcopŭ alŭ Neoplantei. După pensionarea luĭ Ivacicovicĭŭ fu denumitŭ administratorŭ alŭ Metropoliei în anul 1880, eară în anul 1882 Patriarchŭ și Metropolitŭ alŭ Carlovițuluĭ.

CORESPONDINȚĂ.

A. P. Noĭ vĕ dămŭ acestŭ rĕspunsŭ. Din incidintele, că într'ŭă școală poporală preotul nu se maĭ arĕtá nicĭ ŭă-dată la oarele relegĭuniĭ, și ajungêndŭ afacerea pênă la curtea de casațiune în cause școlarie, fu dată următoarĭa hotărîre:

„Cu §. 2 alŭ legiĭ împeriale pentru școalele poporale nu e recunoscută școala poporală nicĭ-decâtŭ ca n e c o n f e s i u n a l ă în înțelesul, ca și cândŭ învĕțămêntul relegĭuniĭ n'ar fi treaba școaleĭ poporale, nu unŭ scopŭ alŭ școaleĭ poporale, ci numaĭ causa bisericelor și a comunetăților relegĭunarie.

După §. 1 alŭ legiĭ aceleĭ ádecă școala poporală e chĭămată, „a cresce copiĭ relegioși-moralĭ“ și după §. 3 e relegĭunea o b ĭ e p t ŭ d e î n v ĕ ț ă m ê n t ŭ. Dacă după §. 5 sûntŭ chĭămate în

prima linia la datŭ învĕțătura din relegĭune bisericele şi comunetățile relegĭunarĭe, apoĭ din determinățiunea aceea se poate deduce numaĭ atâtŭ, că ca obĭeptŭ de învĕțământŭ sûntŭ admise numaĭ mărturisirile relegĭunarĭe, carĭ sûntŭ recunoscute de statŭ, că statul, urmărindŭ acestŭ scopŭ, asceaptă conlucrarea bisericelor și a comunetăților relegĭunarĭe în privința problemelor, carĭ le aŭ ele. — dară nicĭ-decâtŭ, cum-că învĕțământul relegĭunarĭŭ e simplu numaĭ ŭă afacere confesiunală, ŭă treabă de cultŭ, cu atâtŭ maĭ puținŭ, de-oară-ce — totŭ după §. 5 — „în cadul, cândŭ vr'ŭă biserică seaŭ comunetate relegĭunarĭe nu dă învĕțătură din relegĭune, diregĕtoria școlastică e chĭămată a face dispusĕcĭunile trebuincĭoase și legea din 20 Iunĭu 1872 prevede pentru astŭ-felĭŭ de cadŭ, că învĕțătura din relegĭune să o propună învĕțătorĭul lumeanŭ.“

Din aceasta hotărîre a curțiĭ de casățiune în causele școaleĭ poporale se vede lămuritŭ, că, dacă preoțiĭ noștri nu propunŭ relegĭunea în școalele poporale, consiliele școlastice nu aŭ nevoĭa a li arĕtá negligința la Consistorĭŭ, cum făceá în timpul trecutŭ, — ci numaĭ simplu a demândá, ca învĕțătoriĭ poporalĭ, carĭ sûntŭ esăminați și din relegĭune, să deie eĭ oarele de relegĭune. Dară este prea limpede, ca unde s'ar efectuí unŭ demândŭ de felĭul acesta, ar cădé ŭă umbră grea nu numaĭ asupra preotuluĭ loculuĭ, ci chĭarŭ și asupra protopresviteriei, care nu preveghĭeadă strînsŭ predarea învĕțământuluĭ din relegĭune.

Noĭ şí credemŭ, cum-că nicĭ-decum nu e cu cale, ca să ajungă treaba pênă la atâta. Ca să dămŭ oarele de relegĭune în școale, e unŭ dreptŭ, care nu se cade să ni-lŭ lăsămŭ din mână, și ŭă dĕtoriă, care trebuĭe să o împlinimŭ cu toată acurăteața în înteresul ortodoxieĭ.

Redactorĭŭ primarĭŭ responsabilŭ:
Protopresviterul
Artemiŭ Berarĭŭ.

Redactorĭŭ alŭ doile pentru textul slav.-rusescŭ
Profesorĭŭ de cântarea corală
Isidorŭ Vorobchĭevicĭ.

Administrătorĭŭ și editorĭŭ: Archipresviterul catedral
Georgĭŭ de Reus.

Tipografia archiepiscopală, Cernăuți. — Staţiunea telefonică Nr. 47.

CANDELA.

Foaiă bisericească-literară.

Apare ună-dată pe lună.

Nr. 7. Cernăuți, 1. Iuliu 1888. Anul VII.

Istoria catechumenatului creștinŭ.

(Urmare.)

Pe aceea-şĭ treaptă de desvoltare aflămŭ catechumenatul creştinŭ şí la mijlocul secolului III., cum ni confirmă Origenŭ, carele dela anii 203—231 erá conducĕtoriŭ şi învĕţătoriŭ alŭ fămoaseĭ şcoale catechetice din Alexandria.

Motivul principalŭ, care l'a făcutŭ pe renumitul Origenŭ să vorbească şí elŭ de praxa catechumenatuluĭ creştinŭ de pe timpul sĕŭ, a fostŭ opul filosofuluĭ păgânŭ Celsiu, întitluatŭ „λόγος ἀληθής.“ Cu aceasta scriere îĭ erá aminte luĭ Celsiu să combată, maĭ cu samă calumniându, creştinismul din punctŭ de vedere filosoficŭ şi politicŭ Creştinilor li împută elŭ nisce fapte uricĭoase, ce le poate iscodí numaĭ dispreţul şi sofistica frivolă; eară învĕţătorilor creştinĭ li scoteá ochiĭ cu aceea, că eĭ nu cuteadă a se arĕtá în societăţile bărbaţilor înţĕlepţĭ şi a le propune doctrinele creştine, ci se ducŭ de predică cuvêntul dumneḑeĭescŭ în pĭeţele publice înăintea uneĭ adunături de oameni de rôndŭ şi ignoranţĭ, neculţĭ, carĭ n'aŭ nicĭ ună autoritate, în faţa uneĭ cete de sclavĭ, de femeĭe şi de copiĭ.[1])

[1]) Orig. contra Celsium. cart. III. c. 50: „Ἀλλ' ὁρῶμεν δήπου καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐπιῤῥητότατα ἐπιδεικνυμένους καὶ ἀγείροντας, εἰς μὲν φρονίμων

Toate atacurile, cu carĭ voĭá Celsiu să-ĭ facă pe creştinĭ de rîsul lumiĭ, ĭ-a datŭ ansă luĭ Origenŭ la scrierea apologieĭ sale contra luĭ Celsiu, în care combate felĭuritele calumnie cu multă erudiţiune şi agerime adîncă. Învĕţarea în publicŭ, observă Origenŭ, e ŭă datină propriă numaĭ filosofilor, cu preferinţă Cinicilor, carĭ nu-şĭ alegŭ auḑitoriĭ, putêndu-ĭ ascultá orĭ-cine voĭá. [1])

»Creştiniĭ însă — încâtŭ e cu putinţă — maĭ ântâĭŭ cearcă inimele celora-ce doresc ŭ să fiă numĕraţĭ la ceata învĕţăceilor lor; pre fiă-care îlŭ înstruĭescŭ eĭ în parte şi-ĭ primescŭ abĭá, cândŭ aŭ datŭ destule probe de prepusul lor tare, că în viitorĭŭ vor petrece vieaţă bună. Eĭ îĭ admitŭ astŭ-felĭŭ, încâtŭ formeaḑă din ceĭ noŭ primiţĭ, carĭ âncă n'aŭ primitŭ semnele curăţieĭ, ŭă clasă deosebită, şi-ĭ sepăreaḑă de aceĭ, carĭ la toate probele relegioase aŭ documentatŭ, că sûntŭ firmŭ decişĭ a pĕstrá credinţa creştină şi a vieţuí conformŭ cu dînsa. Dintre aceştĭ din urmă sûntŭ unii însărcinaţĭ a preveghĭá şi a esaminá vieaţa şi purtarea celor-ce doresc ŭ să între în comunitatea creştină. În puterea însărcinării acesteĭa eĭ îĭ rĕspingŭ pre aceĭ-ce aŭ comisŭ fapte rele şi sûntŭ viţioşĭ, eară pre ceĭ-l'alţĭ îĭ întroducŭ cu bucuriă, avêndŭ a-ĭ face din ḑi în ḑi totŭ maĭ bunĭ.« [2])

In aceasta mărturiă a luĭ Origenŭ ni-se presêntă ŭă icoană lămurită despre ordinea catechumenatuluĭ pe timpul sĕŭ. Ea ni convinge, că deşí proseliţiĭ din păturele maĭ bune ale poporuluĭ eráŭ preferiţĭ înăintea altor candidaţĭ, totu-şĭ nicĭ eĭ nu întráŭ aşá de lesne în catechumenatul creştinŭ. Ci ca pe timpul luĭ Tertulianŭ, aşá şí acuma fură eĭ maĭ ântâĭŭ

ἀνδρῶν σύλλογον οὐκ ἄν ποτε παρελθόντας, οὐδ' ἐν τούτοις τὰ ἑαυτῶν κατατολμήσαντας, ἐπιδεικνύειν· ἔνδα δ' ἂν ὁρῶσι μειράκια, καὶ οἰκοτρίβων ὄχλον, καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων ὅμιλον ἐνθαῦτα ὠθουμένους τε καὶ κολλωπιζομένους.“ (Migne Patrol. graec. tom. XI. pag. 987.)

[1]) Orig. con. Cels. cart. III. c. 51: „Οἱ μὲν γὰρ δημοσίᾳ διαλεγόμενοι φιλόσοφοι οὐ φιλοκρινοῦσι τοὺς ἀκούοντας, ἀλλ' ὁ βουλόμενος ἔστηκε καὶ ἀκούει“; eară în capul precedentŭ spre fine: „Ὅπερ πεποιήκασι μάλιστα τῶν Κυνικῶν τινες, δημοσίᾳ πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας διαλεγόμενοι.“ (Migne, Patrol. graec. tom. XI. pg. 987.) — [2]) Orig. c. Cels. cart. III. c. 51: „Χριστιανοὶ δέ, κατὰ τὸ δυνατὸν αὐτοῖς, προβασανίσαντες τῶν ἀκούειν σφῶν βουλομένων τάς ψυχάς, καὶ κατ' ἰδίαν αὐτοῖς προεπάσαντες, ἐπὰν δοκῶσι αὐτάρκως οἱ ἀκροαταὶ, πρὶν εἰς τὸ κοινὸν εἰσελθεῖν, ἐπιδεδωκέναι πρὸς τὸ θέλειν καλῶς βιοῦν· τὸ τηνικάδε αὐτοὺς εἰσάγουσιν, ἰδίᾳ μὲν ποιήσαντες τάγμα τῶν ἄρτι ἀρχομένων, καὶ εἰσαγομένων, καὶ οὐδέπω τὸ σύμβολον τοῦ ἀποκεκαθάρθαι, ἀνειληφότων· ἕτερον δὲ τὸ τῶν κατὰ δυνατὸν παραστησάντων ἑαυτῶν τὴν προαίρεσιν, οὐκ ἄλλο τι βούλεσθαι, ἢ τὰ Χριστιανοῖς δοκοῦντα· παρ' οἷς εἰσί τινες τεταγμένοι πρὸς τὸ φιλοπευστεῖν τοὺς βίους, καὶ τὰς ἀγωγάς τῶν προσιόντων, ἵνα τοὺς μὲν τὰ ἐπίῤῥητα πράττοντας ἀποκωλύσωσιν ἥκειν ἐπὶ τὸν κοινὸν αὐτῶν σύλλογον, τοὺς δὲ μὴ τοιούτους ὅλῃ ψυχῇ ἀποδεχόμενοι, βελτίους ὁσημέραι κατασκευάζωσιν.“ (Migne, Patr. graec. tom. XI. pg. 988.)

observaţi cu atenţiune timpŭ maĭ îndelungatŭ în privinţa cugetăriĭ, a simţirilor şi a vieţeĭ lor şi întroduşĭ numaĭ în generalŭ în cunoscinţa celor maĭ necesarĭe doctrine creştine. Dacă ceĭ-l'alţĭ credincĭoşĭ eráŭ bine convinşĭ de serioasele lor întenţiunĭ şi aveáŭ oare-care gărănţiă, că se vor schimbá şi vor luá unŭ sborŭ maĭ înaltŭ în privinţa vieţeĭ spiretuale şi a simţemintelor lor, apoĭ abĭá atunceĭ îĭ recomândáŭ bisericeĭ, de-ĭ primĭá în clasa catechumenilor. Din momêntul acesta se începeá ŭă prepărare maĭ exactă a catechumenilor pentru săcrămêntul boteḑuluĭ. Invoindu-li biserica de aicĭ înăinte a participá la partea omiletică a serviţuluĭ d-ḑeĭescŭ, li propuneá şi li esplicá sântele scripture, aţintindŭ prin aceasta pe de ŭă parte a-ĭ conduce la mărirea a totŭ puterniculuĭ D-ḑeŭ, eară pe de altă parte a-ĭ edificá şi a-ĭ îndemná la esercitarea vêrtuţilor creştine.

Dară nu numaĭ întrevenindŭ biserica, puteáŭ devení catechumenĭĭ la cunoscinţa adevĕrurilor creştine, ci şí prin convenirea cu ceĭ-l'alţĭ creştinĭ. Căcĭ unĭĭ din creştinĭ se ţineáŭ obligaţĭ a âmblá prin oraşe şi prin sate, spre a-şĭ câştigá aderenţĭ prin comunicarea doctrinelor sânte [1]).

Origenŭ, întocma ca şí Tertulianŭ, nu cunosceá împărţirea în clase a catechumenilor [2]).

In privinţa durăriĭ cursuluĭ de pregătire alŭ catechumenilor nu se esprimă Origenŭ în modŭ precisŭ; observă numaĭ, că reprimirea pĕcătoşilor în comunitatea bisericească se întêmplă maĭ încetŭ decâtŭ a catechumenilor, [3]) însă nu amintesce nicăiriĭ în scrierile sale, câtŭ timpŭ dură stadiul pocăinţeĭ, pentru-ca din aceasta să ni putemŭ face ŭă ideă măcarŭ câtŭ de câtŭ de timpul, câtŭ dură pregătirea catechumenilor.

Fiindŭ catechumenul prepăratŭ în privinţa înţĕlesuală şi morală, se boteḑá. La aceasta ocăjune şí'n timpul luĭ Origenŭ maĭ ântâĭŭ

---

[1]) Orig. cotr. Ccls cart. III. c. 9.: „— Ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς, Χριστιανοὺς μὴ ἀμελεῖν τοῦ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐπισπείρειν τὸν λόγον· τινὲς οὖν ἔργον πεποίηνται ἐκπεριέρχεσθαι οὐ μόνον πόλεις, ἀλλὰ καὶ κώμας, καὶ ἐπαύλεις, ἵνα καὶ ἄλλους εὐσεβεῖς τῷ θεῷ κατασκευάσωσι“ (Migne Patrol. graec. tom. XI. pg. 932.- — [2]) Zezschwitz I. pg. 96, 109 şi 110 şi A. Weiss pg. 81 ḑicŭ, că pe timpul luĭ Origenŭ ar fi esistatŭ 2 clase de catechumenĭ; alţiĭ susţinŭ că 3 clase. Dară Mayer (pg. 28—34), Harnack (pg. 311—34) nu admitŭ nicĭ sub ŭă condiţiune vre ŭă deosebire a catechumenilor în clase. — [3]) Orig. c. Ccls. cart. III. c. 50: „Καὶ ὡς ἐκ νεκρῶν ἀνάσταντας, ἐὰν ἀξιόλογον ἐνδείξωνται μεταβολήν, χρόνῳ πλείονι τῶν κατ' ἀρχὰς εἰσαγομένων ὕστερόν ποτε προσίενται.“ (Migne, Patrol. graec. tom. XI. pg. 988).

închiăiá elŭ ŭă legătură cu D-ḑeŭ, promiţêndŭ din parte-şĭ, că va vĭeţuí după prescriptele evangelice, şi apoĭ urmá lăpĕdarea solemnă de dĭavolul[1]).

În fine trecemŭ la Ciprianŭ şi vom esaminá şí mărturiele luĭ relative la instituţiunea catechumenatuluĭ creştinŭ.

Aceste mărturie sûntŭ pentru noĭ de mare împortanţă din causă, că ele ni procură cea maĭ bună probă de amoarea şi ḑelul, ce-'lŭ manifestá atâtŭ biserica câtŭ şí prepositiĭ eĭ la prepărarea catechumenilor. Căcĭ fiindŭ pe timpul luĭ Ciprianŭ prigonirile contra creştinilor de totŭ fioroase şi sângeroase, şi punêndu-şĭ ochĭul persecutoriĭ după unŭ ordinŭ superiorŭ maĭ alesŭ pe episcopĭ, Ciprianŭ dreptŭ-că scăpà de goană cu fuga, dară elŭ şí în esilŭ nu uĭtá de soartea catechumenilor. Elŭ, pĕtrunsŭ de amoare şi înspirăţiune pentru toate scopurile cele maĭ înalte ale bisericeĭ africane, se îndreptà de repeţite orĭ din locul, în care petreceá necunoscutŭ, cătră presviteriĭ şi diaconiĭ dieceseĭ sale, rugându-ĭ, să se îngrijască de mântuirea catechumenilor. Ordinà în acele timpurĭ furtunoase pre Optatŭ în lectorŭ cu misiunea, de a-ĭ întroduce pre catechumenĭ în adevĕrurile relegĭuniĭ creştine[2]).

Dară ceea-ce ne surprinde maĭ multŭ, e faptul, că biserica cu toate obstacolele, ce a avutŭ să le întimpine, nu lăsà din precauţiunea-ĭ şi rigoarea-ĭ, ce o observá maĭ înăinte la pregătirea catechumenilor. Ea şí atuncĭ nu-ĭ admiteá la boteḑŭ, pênă nu eráŭ deplinŭ iniţiaţĭ în doctrinele credinţeĭ şi în adevĕrurile bisericescĭ şi pênă nu eráŭ îndreptaţĭ şi schimbaţĭ în privinţa morală. Maĭ alesŭ în timpul acela, cândŭ mulţĭ dintre păstoriţiĭ sĕĭ, spre a scăpá de măltrătările lor cele înfricoşate, se abăteáŭ dela credinţa luĭ Christosŭ, pretindeá Ciprianŭ dela proseliţĭ credinţă tare şi neclătită, băsată pe învĕţămêntŭ acuratŭ şi regulatŭ. Căcĭ nu, decâtŭ înarmaţĭ cu astŭ-felĭŭ de credinţă şi cunoscinţă deplină despre D-ḑeŭ Tatăl, Fiĭul şi Spiretul sântŭ vor puteá — ḑice elŭ — catechumeniĭ eşí afară din tabăra d-ḑeĭească şi vor învinge pre inimicul, ádecă pre dĭavolul[3]).

---

[1]) Orig. „Εἰς μαρτύριον προτρεπτικὸς λόγος“ c. 12 şi 17. — [2]) Cipriani epistol. XXIX. — [3]) Cypriani epist. LXXIII, c. 22.: „Sciant igitur ejusmodi homines, suffragatores et fautores haereticorum catecuminos illos primo integram fidem et ecclesiae veritatem tenere et ad debellandum diabolum de divinis castris cum plena et sincera Dei patris et Christi et spiritus sancti cognitione procedere, . . . quapropter qui fidei et veritati praesumus, eos qui ad fidem et veritatem veniunt et agentes poenitentiam remitti sibi peccata deposcunt, decipere non debemus et fallere, sed correctos a nobis ac reformatos ad regnum coelorum disciplinis coelestibus erudire.“ (Corp. script. eccl. lat. III. 2. pg. 795 et 796).

Numaĭ în cadŭ de nevoĭă, dacă bună-oară catechumenii se aflaŭ în pericolŭ de moarte seaŭ în alte cadurĭ amenințătoarĭe şi doriaŭ a se împărtăşí cu graţia d-deĭească, concedeá Ciprianŭ cu toată asprimea din timpul acela unele escepţiunĭ şi recomândá a-ĭ botedá, dacă chĭarŭ nicĭ n'ar fi fostŭ tocmaĭ bine pregătiţĭ [1]).

Aceasta pregătire se terminá cu botedul candidaţilor, carele se celebrá cu acelea-şĭ ceremonie ca pe timpul luĭ Tertulianŭ.

Din aceasta ochire, ce am făcut'-o asupra pracseĭ catechumenatuluĭ creştinŭ în epoca luĭ de desvoltare, reese adevĕrul, că elŭ chĭarŭ în desvoltare-ĭ erá ŭă protestare energică în contra moravurilor grosolane şi barbare ale primelor veacurĭ, ce apăsaŭ cu greutatea munteluĭ peste spiretul catechumenilor.

Prin sublima abnegaţiune, prin mărimea amoarĭĭ, prin înrîurirea, ce a avut'-o biserica asupra catechumenilor, ea nu numaĭ că luminá spiretele şi inimele auditorilor cu cuvêntul adevĕruluĭ şí, căutândŭ să-ĭ emancipede de deprinderile străine, formá în eĭ acelŭ caracterŭ relegiosŭ, care a dispărutŭ de multŭ timpŭ, ci şí isbutĭá, ca ideele de relegĭune şi de moralitate rĕspândite pintre dênşiĭ să înceapă a pĕtrunde şí în poporŭ.

După-ce astŭ-felĭŭ învĕţătura despre cruce, jidovilor ádecă smintea, eară Elinilor nebuniă [2]), propăgându-se pretutindene cu ŭă răpejune admirabilă, învinse păgânĕtatea şi relegĭunea creştină fu dechĭărată domnitoarĭă de Constantinŭ celŭ mare în limitele împerĭuluĭ sĕŭ, evenimêntul acesta atâtŭ de însemnatŭ în istoria universală nu putú să nu aĭbă ŭă înfluinţă importantă şí asupra desvoltăriĭ şi formeĭ acestuĭ institutŭ bisericescŭ.

Pe lângă aceasta maĭ preferindŭ împĕratul Constantinŭ celŭ mare la ocuparea posturilor maĭ înalte pre creştinĭ [3]), chĭarŭ din momêntul acela se trăgeaŭ păgânii încă şí maĭ multŭ la biserica luĭ Christosŭ. Şi de-oară-ce aceştĭ oamenĭ, ce se presentáŭ şi doriaŭ să devină creştinĭ, nu eraŭ totŭ-dea-una conduşĭ de motive generoase (nobile), ci prea adese-orĭ de propriele lor interese, de nisce avantagĭe personale, aşá şí biserica trebuiá să ĭaĭe mĕsure multŭ maĭ rigoroase sub astŭ-felĭŭ de împregĭurărĭ. De aceea, ca să se apere după putinţă de astŭ-felĭŭ

---

[1]) Cypr, epist. XVIII. c. 2: „Audientibus etiam, si qui fuerint poriculo praeventi et in exitu constituti, vigilantia vestra non desit, inplorantibus divinam gratiam misericordia Domini non denegetur.“ (corp. script. eccl. lat. III. 2. pg. 524). — [2]) I. Corint. 1. 23. — [3]) Eusebie, Vieaţa luĭ Constantinŭ cart. II. c. 44.

de petenţĭ, stabilí condiţiunĭ de totŭ strînse, sub carĭ permiteá admiterea proseliţilor la catechumenatul creştinŭ şi întru una precisá şí timpul de prepărare.

În acestŭ timpŭ începe şí epoca de înflorire a disciplineĭ acesteĭa şi dureadă pênă la sec. 6.

B) (Epoca de înflorire a catechumenatuluĭ creştinŭ dela sec. 4—6).

1. Condiţiunile de primire în catechumenatŭ şi cere-moniele, ce se practicáŭ.

Dacă voĭá cine-vá dintre ĭudeĭ seaŭ dintre păgânĭ să înbrăţişeze relegĭunea creştină, apoĭ trebuĭá să anunţe diaconuluĭ, care îlŭ presentá episcopuluĭ seaŭ după dispunerea episcopuluĭ unuĭ presviterŭ. Presviterul esaminá maĭ întâĭŭ, dacă proselitul nu abusadă şi de n'are intenţiunea, de a înşelá şi a tinde la unŭ scopŭ politicŭ seaŭ lumescŭ [1]). Decĭ se înformá episcopul respective presviterul la persoanele, carĭ le cunosceá atâtŭ biserica câtŭ şí proselitul despre referinţele stăriĭ şi ale vieţeĭ proselituluĭ anterioare precum şí despre conduita luĭ. Şi dacă aflá episcopul seaŭ presviterul, că proselitul, n'are parte de reputăcĭune tocmaĭ bună, apoĭ biserica nu'-lŭ luá aşá de lesne în sînul eĭ, ci numaĭ sub condiţiunĭ anumite. Aşá de esêmplu persoanele desfrênate se admiteáŭ, dacă se căĭáŭ maĭ întâĭŭ cu sinceritate şi se hotărĭáŭ a vieţuí cu sânţiă. Făcĕtoriĭ de idolĭ seaŭ ceĭ-ce li sacrificáŭ, apoĭ gladiatoriĭ, actoriĭ şi alţiĭ, carĭ stá în referinţe maĭ de aproape cu eĭ, — toţĭ trebuĭáŭ să se desfacă de ocupăcĭunea lor de maĭ înainte, eară de nu, biserica îĭ respingeá. Fărmĕcătoriĭ, astrologiĭ, ceĭ-ce trăgeáŭ augure din sborul paserilor seaŭ prediceáŭ din privirea măruntaĭelor victimelor încă nu eráu admişĭ de-a dreptul la catechumenatul creştinŭ, ci fură maĭ întâĭŭ observaţĭ timpŭ maĭ îndelungatŭ; şi dacă erá probabilŭ, că vor renunţá la superstiţiunile lor păgânescĭ, precum şí la toată speculaţiunea cu ele, apoĭ abĭá îĭ primĭá biserica.

Maĭ pe scurtŭ biserica pretindeá cu asprime maĭestetică, ca fiăcare să se desfacă de deprinderile ĭudaice seaŭ păgânescĭ, carĭ de felĭŭ nu se unĭáŭ cu fiinţa şi scopul creştinismuluĭ, să-şĭ schimbe şí modul de vieţuire, căcĭ de altmintrele îlŭ respingeá fără de considerare [2]).

---

[1]) Aceasta o pretindŭ Constit. apost. cart. VIII. c. 32; și Augustinŭ în opul seŭ: De catechizandis rudibus c. 5. n. 9. și c. 16 și 17. — [2]) Const. apost. cart. VIII. c. 32. Augustinŭ: de fide et operibus cap (17—22).

Dacă din contră proseliţiĭ nu se purtáŭ cu gândul de a înşelá, orĭ a tinde la unŭ scopŭ interesatŭ, şi pe lângă aceea se maĭ distingeáŭ şí cu ŭă conduită bună, apoĭ se credeáŭ demnĭ de primitŭ în catechumenatul creştinŭ. Nemijlocitŭ li-se propuneá în genere, dară foarte lămuritŭ, fiinţa şi istoria adevărateĭ relegĭunĭ, pentru-ca fiă-care candidatŭ, să-şĭ poată face aşi-şĭ din capul loculuĭ ŭă ideă esactă despre pretensiunile privitoarĭe la credinţă şi morală, carĭ aveá să le împlinească în viitorĭŭ. Decĭ catechetul îlŭ întrebá pre catechumenŭ, de crede cele propuse şi de se poate supune de voĭă bună cerinţelor morale. Dacă o promiteá aceasta, apoĭ episcopul seaŭ presviterul maĭ ântâĭŭ îlŭ însĕmná în modŭ solemnŭ cu sĕmnul crucii [1]), decĭ îşĭ puneá mâna pe capul luĭ, care erá simbolul bine-cuvêntăriĭ îmbelşugate, îĭ suflá în faţă, spre a-'lŭ ferí de dĭavolul [2]), şi din momêntul acela întrá în starea catechumenilor şi primĭá învĕţămêntul deosebitŭ.

Actul liturgicŭ, de a însĕmná cu sĕmnul crucii, îlŭ aplecá biserica la orĭ-şí-ce lucru, care îlŭ luá în posesiune. Cu acestŭ sĕmnŭ se însemnáŭ şí têmplele păgânescĭ şi astŭ-felĭŭ se sânţĭáŭ în biserice creştine [3]). Fiindŭ aşá-dară crucea simbolul celŭ maĭ sântŭ alŭ creştinilor, nu e mirare, dacă biserica îlŭ însemná cu acestŭ sigilŭ sublimŭ şí pre fiă-carele, ce dorĭá să între în comunitatea eĭ, dechĭărându-'lŭ astŭ-felĭŭ, că e creştinŭ.

---

[1]) Augustin, De catechizandis rudibus c. XXVI. n. 50: „His dictis, interrogandus est (catechumenos) an haec credat atque observare desideret. Quod cum responderit, solemniter utique signandus est et Ecclesiae more tractandus.“ (Migne Patrol. lat. tom. XL. pg. 344). Dreptŭ că în locul acesta nu se dice, cu ce felĭu de sĕmnŭ se însemná catechumenul, dară nu începe nicĭ ŭă îndoĭală, că erá semnul crucii. ce se vede din alte opurĭ ale luĭ Augustinŭ; aşá De symbolo II. c. 1: „Nondum quidem adhuc per sacrum baptismum renati estis, sed per crucis signum in utero sanctae matris Ecclesiae jam concepti estis.“ (Mig. Patr. lat t. XL. pg. 637); şi De symbolo IV. c. 1: „Dum per sacratissimum crucis signum vos suscepit in utero sancta mater Ecclesia.“ (Migne Patr. lat. t. XL. pg. 659) asemenea şi în alte locurĭ. — [2]) I. Mayer pg. 48 sc. şi pg. 60. Afară de ceremoniele amintite maĭ erá în usŭ, după cum ne referesce Augustinŭ (în opul sĕŭ: De catechizand. rud. c. 9. n. 13. şi c. 26. n. 50) âncă şí împărtăşirea catechumenilor cu sare sânţită; (benedictio, datio et gustatio salis). Aceasta ceremonie, — simbolul legăturiĭ eterne a catechumenuluĭ cu Dumnedeŭ, — dice Mayer (pg. 51 şi 62 s. c.) s'a observatŭ numaĭ în biserica apusană, unde esistă ca şí astă-dĭ. — Toate ceremoniele aceste se repeţĭáŭ de câte-vá orĭ în decursul prepărărĭĭ catechumenilor. — [3]) I. Mayer pg. 60. Şi s. Grigorie Niseanul istoresce (în cuvêntul despre vieaţa luĭ Grigorie Taumaturgul), că Grigorie Taumaturgul întrându odinioară într'unŭ têmplu păgânŭ şi voindŭ să se roage, prin semnul crucii îlŭ prefăcŭ într'ŭă casă de rugăciune.

Câtŭ de înţĕlesul misteriosŭ alŭ actuluĭ acestuĭa aplicatŭ la ceĭ primiţĭ în catechumenatul creştinŭ, apoĭ e, că fiă-care candidatŭ din momêntul acela are să înceapă unŭ resboĭŭ necurmatŭ cu sine însu-şĭ; să se încoarde din toate puterile a-şĭ înfrênă corpul împreună cu pátimele şi dorinţele cele rele; să renunţe în fine la totŭ ceea-ce poate escitá în eĭ dorinţe culpabile şi ĭ-ar trage la viciŭ. Crucea îĭ arată în persoană celuĭ-ce a luatŭ trupŭ şi fu răstignitŭ, unŭ modelŭ perfectŭ, care trebuĭe să-lŭ imiteḑe [1]).

(Va urmá.)

---

[1]) Augustin, De fide et operibus c. X.: „ . . . ac per hoc fieri non potest ut eis qui cruce Christi formantur, profesa adulteria permittantur. Nam et apostolus Petrus de sacramento ipsius crucis, hoc est passionis Christi, admonet, ut qui ea consecrantur peccare desinant, ita loquens: Christo ergo passo in carne et vos eadem cogitatione armamini; quia mortuus est carne, desiit peccare, ut iam non hominum desideriis, sed voluntate Domini Dei reliquum in carne vivat (I. Petr. IV. 1, 2); et cetera quibus consequenter ostendit, eum pertinere ad Christum crucifixum, hoc est, per carnem passum, qui in ejus corpore crucifixis carnalibus desideriis bene vivit per Evangelium.“ (Migne, Patrol. lat. tom. XL. pg. 207).

Omiliele sântuluĭ Ioanŭ Chrisostomŭ la epistola cătră Romanĭ.

(Urmare.)

Omilia a patru-spră-ḑecea.

Versŭ 12. „Dreptŭ aceea, fraţilor, sûntemŭ dĕtorĭ nu trupuluĭ, ca să trăimŭ trupesce.“

Versŭ 13. „Căcĭ de trăiţĭ trupesce, veţĭ murĭ, eară de veţĭ omorî prin Spiretŭ faptele trupuluĭ, veţĭ trăĭ.“

I. După-ce a arĕtatŭ, câtŭ de mare va fi premĭul vieţeĭ spiretuale şi că ea face, că Christosŭ locuĭesce în noĭ, că face viĭe corpurile muritoarĭe şi le înaripeaḑă cătră cerĭŭ, şi face calea vîrtuţiĭ maĭ uşoară, erá necesarĭŭ să adaoge şi îndemnarea şi să ḑică: aşá-dară noĭ nu trebue să trăimŭ după corpŭ. Dar' elŭ n'a ḑis'-o asta aşá, ci cu multŭ maĭ energicŭ şi maĭ puternicŭ: dĕtorĭ sûntemŭ Spiretuluĭ. Căcĭ aceasta însamnă, cândŭ ḑice, că noĭ nu sûntemŭ dĕtorĭ cărniĭ. Şi aceasta o probeaḑă elŭ pretutindene, arĕtându, că cele-ce ni-le a făcutŭ noaŭĕ D-ḑeŭ, nu sûntŭ din dĕtoriă, ci din curată graţiă, faptele noastre însă nu sûntŭ maĭ multŭ din liberalitate, ci din dĕtoriă. Cândŭ ḑice: „cu preţŭ sûnteţĭ rĕscumpĕraţĭ, nu vĕ faceţĭ şervĭ aĭ oamenilor“, [1]) îndegeteaḑă aceea-şĭ. Şi cândŭ scrie: „voĭ nu sûnteţĭ aĭ voştri“, arată totŭ aceea. Şi în altŭ locŭ aduce elŭ eară-şĭ aminte totŭ de aceste, ḑicêndŭ astŭ-felĭŭ: „de a muritŭ unul pentru toţĭ, decĭ toţĭ aŭ muritŭ; şi a muritŭ pentru toţĭ, ca ceĭ-ce vieaḑă, să nu maĭ vieḑe loru-şĭ.“ [2]) Aceasta ideă o probeaḑă elŭ şí aicĭ, cândŭ ḑice: „dĕtorĭ sûntemŭ.“ Apoĭ, după-ce a ḑisŭ: „noĭ nu sûntemŭ dĕtorĭ cărniĭ“, ca să nu apleci tu cuvintele aceste eară-şĭ la firea cărniĭ, n'a tăcutŭ, ci a adaosŭ: „ca să trăimŭ trupesce.“ Pentru-că cu multe îĭ sûntemŭ şi eĭ dĕtorĭ, s'o nutrimŭ, s'o încălḑimŭ, să-ĭ dămŭ rĕpaosŭ, cândŭ să înbolnăvesce, s'o vindecămŭ, s'o îmbrăcămŭ, şi să-ĭ facemŭ miĭ de alte şerviţe. Ca să nu creḑĭ tu aşá-dară, că elŭ (ap.) desrădică şerviţul acesta, cândŭ ḑice: „noĭ nu sûntemŭ dĕtorĭ cărniĭ“, o esplică elŭ aceasta, ḑicêndŭ: „ca să trăimŭ trupesce.“ Căcĭ aceea ardoare (pentru corpŭ), care duce la pĕcatŭ, o desrădicŭ, ḑice elŭ, voĭescŭ însă, ca să se facă toate cele-ce sûntŭ de îngrijirea luĭ. Aceasta ideă a lămurit'-o elŭ şí în cele următoarĭe; după-ce a ḑisŭ ádecă, că noĭ nu trebue să purtămŭ grijă de carne, n'a tăcutŭ, ci a adaosŭ: „spre pofte“, ceea-ce o învaţă elŭ şí aicĭ, cândŭ ḑice, că trupul să se îngrijască,

[1]) I. Cor. 7, 3. — [2]) II. Cor. 5, 14.

pentru-că cu aceasta îi sûntemŭ dĕtorĭ, dar' să nu trăimŭ după trupŭ, ádecă să nu-lŭ facemŭ domnŭ preste vieaţa noastră. Trupul trebue să asculte, nu să poroncească şi nicĭ nu trebue să ordineḑe vieaţa noastră, ci trebue să primească legile Spiretuluĭ. După-ce a hotărîtŭ aşá-dar' ap. aceasta referinţă şi a probatŭ, că dĕtorĭ sûntemŭ Spiretuluĭ şi arĕtându apoĭ şĭ bine-facerile, pentru carĭ sûntemŭ dĕtorĭ, nu vorbesce de cele trecute, ci de cele viitoarĭe şi în acestŭ punctŭ este foarte de admiratŭ înţĕlepcĭunea luĭ. Deşí eráŭ acelea de ajunsŭ, elŭ însă totu-şi nu le înduce acuma şi nicĭ nu vorbesce de acelea bine-facerĭ nespuse, ci de cele viitoarĭe. Căcĭ ŭă bine-facere, care s'a datŭ ŭă-dată, de regulă nicĭ nu înfluinţaḑă asupra mulţimiĭ aşá, ca şĭ una, ce se asceaptă în viitorĭŭ. Şi după-ce a adaos'-o aceasta, înspăimênteaḑă maĭ ântâiŭ cu urmările cele triste şi rele, carĭ resultă din vieaţa cea după corpŭ, ḑicêndŭ astŭ-felĭŭ: „dacă trăiţĭ voĭ după corpŭ, veţĭ murí“, îndegetându-ni moartea cea nemuritoarĭă, ádecă pedeapsa şi chinurile în Gheenă. Şi âncă, dacă ar cercetá cine-vá lucrul acesta maĭ acuratŭ, (ar aflá) că astŭ-felĭŭ de omŭ este şĭ în vieaţa aceasta mortŭ, precum v'am şi făcut'-o noĭ aceasta destulŭ de lămurită în propunerea trecută. „De veţĭ omorí însă prin Spiretŭ faptele trupuluĭ, apoĭ veţĭ trăí.“ Veḑĭ, că elŭ nu vorbesce de firea trupuluĭ, ci de faptele cele trupescĭ? Elŭ ádecă n'a ḑisŭ: „de veţĭ omorî prin Spiretŭ firea trupuluĭ, apoĭ veţĭ trăí,“ ci — faptele — şi aceste nu toate, ci cele rele; şi aceasta este evidente şĭ din cele următoarĭe. Dacă o veţĭ face voĭ aceasta — ḑice elŭ — veţĭ trăí. Şi cum ar fi cu putinţă, ca să se întêmple aceasta, dacă ar fi aicĭ vorba de toate faptele? Căcĭ şi a vedé, a auḑí, a vorbí, a âmblă, sûntŭ fapte de ale trupuluĭ. Şi dacă am voĭ să le omorîmŭ, apoĭ ne am depărtá atâtŭ de multŭ de vieaţă, încâtŭ am fi şĭ judecaţĭ ca ucigaşĭ. Aşá-dar', ce felĭŭ de fapte ḑice elŭ aicĭ, să le omorîmŭ? Cele-ce îndeamnă la rĕutate, ce seducŭ la pĕcatŭ şi carĭ nu se potŭ omorî altŭ-felĭŭ decâtŭ numaĭ prin Spiretul. Căcĭ a le omorî pre acele, ar fi a se sinucide; şi aceasta nicĭ nu este ertatŭ. Aceste însă (se potŭ omorî) numaĭ prin Spiretul. Căcĭ dacă este acesta (Spiretul) de faţă, apoĭ toate valurile se aşaḑă, toate pátimele se tupilescŭ şi nimicŭ nu se maĭ luptă contra noastră. Aĭ vĕḑutŭ, cum ne îndeamnă elŭ prin bunurile cele viitoarĭe — precum am ḑis'o aceasta maĭ 'nainte — şi arată, că noĭ dĕtorĭ sûntemŭ, nu numaĭ cu privire la bunurile cele primite acum. Pentru-că ḑice, că nu numaĭ în aceasta singură

consta bine-facerea Spiretului, că ádecă ni-s'aŭ ertatŭ pĕcatele cele de maĭ 'nainte, ci că elŭ ne pregătesce pentru pĕstrarea celor viitoarĭe, şi ne face vrednicĭ de vieaţa cea nemuritoarĭă. Vorbindŭ în cele următoarĭe de altŭ câştigŭ, adaoge:

Versŭ 14. „Căci câţi sûntŭ conduşi de Spiretul lui Dumnedeŭ, aceştia sûntŭ fiii lui Dumnedeŭ.“

II. Cununa aceasta eară-şĭ este cu multŭ maĭ mare decâtŭ cea de maĭ înainte. De aceea nicĭ n'a ḑisŭ elŭ simplu: „câţi trăĭescŭ în Spiretul luĭ D-ḑeŭ“, ci „câţi sûntŭ conduşi de Spiretul luĭ Dumneḑeŭ“, arĕtândŭ, că acesta (Spiretul) voĭesce să fiă domnŭ asupra vieţeĭ noastre, aşá ca şí cârmacĭul asupra năĭeĭ şi vezeteul asupra cailor sĕĭ. Şi elŭ nu supune acestor frêne numaĭ corpul, ci şí însu-şĭ sufletul. Şi nicĭ nu voĭesce, ca sufletul să aĭbă domnire, ci supune şi libertatea luĭ sub puterea Spiretuluĭ. Ca să nu se încreadă eĭ însă prea multŭ în darul băĭeĭ rĕnascerii, şi să negligeḑe apoĭ vieaţa lor, ḑice elŭ, că de şí aĭ primitŭ boteḑul, dară nu te daĭ după aceea condusŭ de Spiretul, aĭ perdutŭ şí demnitatea, care ţi-s'a datŭ şi întăĭetatea înfiĭării. De aceea n'a ḑisŭ elŭ aicĭ: „câţi aŭ primitŭ Spiretul“, ci „câţi sûntŭ purtaţi de Spiretul luĭ D-ḑeŭ“, ádecă: câţi toată vieaţa şi-o trăĭescŭ astŭ-felĭŭ, „aceştia sûntŭ fiiĭ luĭ D-ḑeŭ.“ Dară de-oare-ce demnitatea aceasta erá dată şí Iudeilor, căcĭ se ḑice: „ḑis'am: voĭ ḑeĭ sûnteţi, şi fiiĭ celuĭ Preaînaltŭ sûnteţĭ voĭ toţĭ“,[1]) şi eară-şĭ: „fiĭ am născutŭ şi ĭ-am înălţatŭ“[2]) şi „întăĭŭ născutul meŭ Israilŭ“[3]) şi Paulŭ ḑice: „a cărora este înfiĭarea“,[4]) probeaḑă în cele următoarĭe, câtŭ de mare este diferinţa între onoarea aceasta şi aceea. Elŭ ḑice, că deşí numele sûntŭ acelea-şĭ, lucrurile însă nu sûntŭ acelea-şĭ. Şi dă ŭă probă lămurită de aceste, făcêndŭ ŭă paralelă între darurile cele-ce fură date şi între cele-ce aŭ să maĭ urmeḑe şi arată maĭ întâĭŭ, carĭ daruri li s'aŭ datŭ. Şi carĭ sûntŭ aceste? Spiretul servituţii. De aceea a şí adaosŭ, ḑicêndŭ:

Versŭ 15. „Voi n'aţi primitŭ eară-şi Spiretul servituţii spre temere.“

Şi lăsândŭ la ŭă parte vorba de contrastul servituţii, ádecă de Spiretul libertăţii, a adaosŭ ce-vá cu multŭ maĭ mare, ádecă pre celŭ alŭ înfiĭării, prin carele s'a adusŭ şí cela-l'altŭ (alŭ libertăţii) „ci aţĭ-primitŭ Spiretul înfiĭării.“ Dar' aceasta este limpede; ce

---

[1]) Ps. 81, 6. — [2]) Idem 1, 3. — [3]) Eş. 4, 22. — [4]) Rom. 9, 4.

este însă Spiretul servituţii, nu este lămuritŭ şi acesta are trebuinţă de esplicare. Espresiunea aceasta nu că este numaĭ nechĭară, ci ea este şi foarte grea de deslegatŭ. Căcĭ poporul Iudeilor n'a primitŭ Spiretul, ce ḑice elŭ aşá-dară aicĭ? Elŭ (ap.) le-a numitŭ aşá scripturele, de-oare-ce ele eráŭ spiretuale, precum o numesce elŭ şi legea spiretuală, şi apa din peatră, şi mana. Căcĭ elŭ ḑice, că: „toţĭ aŭ mâncatŭ aceea-şĭ mâncare spiretuală, şi toţĭ aŭ bĕutŭ aceea-şĭ bĕutură spiretuală.“ [1]) şi peatra o numesce elŭ aşá, ḑicêndŭ: „eĭ beáŭ din peatra spiretuală, ca-re-ĭ urmá“. [2]) De-oare=ce eráŭ toate faptele aceste suprafirescĭ, le-a numitŭ elŭ spiretuale, nu că doară l'-ar fi primitŭ pre Spiretul ceĭ-ce eráŭ atuncĭ părtaşĭ de ele. Şi cum, fost'aŭ scripturele acele scripture ale servituţiĭ? Închipuĭesce-ţĭ toată forma lor (script.) de vieaţă, şi apoĭ o veĭ înţĕlege aceasta pe deplinŭ. Pedepsele îĭ urmăriáŭ pre eĭ, asemenea urmá în-dată şí rĕsplata, fiindŭ mĕsurată ca şí plata ḑilnică, ce se dă lucrătorilor, şi mare fricá şi de pretutindene li stetea înaintea ochilorŭ, şi curăţirile eráŭ numaĭ pentru corpurĭ, şi înfrênare numaĭ la fapte esterne. La noĭ însă nu stă lucrul astŭ-felĭŭ, ci se curăţesce atâtŭ cugetarea câtŭ şi consciinţa. Nu se ḑice numaĭ: „să nu uciḑĭ,“ ci „să nu te mâniĭ“ şi nu numaĭ „să nu precurvescĭ“, ci „să nu privescĭ cu dorŭ,“ pentru-că starea vîrtuţiĭ precum şi cele-l'alte fapte bune să nu atêrne maĭ multŭ dela frica de pedeapsa presentă, ci dela amoarea cătră dênsul. Şi nicĭ nu ni promite ŭă ţară, în care curge lapte şí mĭere, ci ne face împreună moscenitorĭ cu unul-născutŭ, ne rădică cu totul dela cele presente şi ni promite să ni deĭe acele lucrurĭ, carĭ se cuvine să le cápete ceĭ-ce s'aŭ făcutŭ fiiĭ luĭ D-ḑeŭ; nimicŭ simţualŭ nicĭ corporalŭ, ci toate spiretuale. Aşá-dară aŭ fostŭ aceĭa (Iudeiĭ), deşí s'aŭ numitŭ fiĭ, totu-şĭ ca nisce sclavĭ, noĭ însă făcêndu-ne liberĭ, am luatŭ înfiĭărea şi asceptămŭ împĕrăţia cerĭurilorŭ; şi acelora li-a vorbitŭ D-ḑeŭ prin alţiĭ, noaŭĕ însă prin sine însu-şĭ; aceĭa se conduceáŭ la toate faptele lor numaĭ de frica de pedeapsă, ceĭ spiretualĭ însă de aplecare şi ĭubire, şi eĭ arată cu aceasta, că întrecŭ chĭarŭ şí cele poroncite. Aceĭa ca nisce năimiţĭ şi simbrieşĭ murmuráŭ neîncetatŭ, acestĭa însă (stau) spre bunaplăcerea luĭ D-ḑeŭ; aceĭa rĕsplătiáŭ bine-facerile cu blăstĕmŭ, noĭ însă dămŭ mulţămită luĭ D-ḑeŭ şi în cele maĭ marĭ pericole. Şi de ar fi chĭarŭ de nevoĭă, ca să fimŭ pedepsiţĭ pentrŭ pĕcate, chĭarŭ şí aicĭ este ŭă diferinţă mare. Căcĭ nu prin uciderea cu petre, prin ardere şi prin de-

---

[1]) I. Cor. 10, 3. — [2]) Ibid.

trunchĭare (ce se ameninţà) de cătră preoţi, ne îndreptămŭ şí noĭ ca şí aceĭa, ci la noĭ este de ajunsŭ să te arunce afară dela masa părintească şi să te lipsescĭ de vederea Luĭ pe unŭ timpŭ hotărîtŭ. La Iudeĭ erá înfiĭarea numaĭ ŭă espresiune de onoare, aicĭ însă a urmatŭ şí fapta însa-şĭ şi anumea curaţirea prin botedŭ, darul Spiretuluĭ şi aducerea tuturor celor-l'alte bunurĭ. Şi sûntŭ de enumĕratŭ şí maĭ multe alte puncte de aceste, carĭ arată nobilitatea noastră şi starea cea joasă a acelora. Indicându-le ap. acestea toate prin cuvintele: Spiretŭ, frică, şi înfiĭare, aduce şí altŭ argumêntŭ pentru aceea, că-lŭ poşedemŭ pre Spiretul. Şi care este acesta (argumêntŭ)? „Întru carele strigămŭ, Abba părintele.“

III. Şi de ce însĕmnătate mare este acesta, o sciŭ misticiĭ (ceĭ iniţiaţĭ), cărora li-se demândă atâtŭ de frumosŭ, ca în rugăcĭunea lor mistică acesta să-li fiăântăĭŭlea cuvêntŭ. Şi cum? ar întrebá cine-vá, aceĭa (Iudeiĭ) nu l'aŭ numitŭ pre Dumneḑeŭ părintă? Nu-lŭ auḑĭ pre Moisi, ḑicêndŭ: „aĭ uĭtatŭ de Dumneḑeŭ, carele te-a formatŭ?“[1]) nu-lŭ auḑĭ tu pe Malachia mustrândŭ şi ḑicêndŭ: „unŭ Dumneḑeŭ ne-a ḑiditŭ pre noĭ şi cu toţiĭ avemŭ unŭ părinte.“[2]) Dar' deşí se ḑicŭ aceste şi âncă maĭ multe decâtŭ aceste, totu-şĭ nu-ĭ aflămŭ pre eĭ nicăirĭ numindu-lŭ pre Dumneḑeŭ cu numele acesta, nicĭ rugându-se luĭ astŭ-felĭŭ. Noĭ însă cu toţiĭ, preoţĭ şi lumenĭ, domnitorĭ şi supuşĭ, avemŭ prescriptŭ a ne rugá astŭ-felĭŭ. Şi acesta este primul cuvêntŭ, care-lŭ pronunţămŭ după acele minunate durerĭ de nascere şi după primirea legiĭ celeĭ străine şi neasceptate a rĕnascerĭĭ noastre.[3]) De altminterea însă, dacă şí chĭămáŭ aceĭa cândŭ-vá numele acesta, o făceáŭ numaĭ din propria lor înţĕlegere, ceĭ de sub graţiă însá mişcaţĭ prin energia cea spiretuală. Precum este elŭ ádecă spiretul înţĕlepcĭunĭĭ, prin care neînţĕlepţiĭ se facŭ înţĕlepţĭ, ceea-ce se lămurescе şí prin învĕţătura (creştină), şi spiretul puterĭĭ, prin care ceĭ slabĭ aŭ sculatŭ morţiĭ şi aŭ alungatŭ demonĭ, şi spiretul vindecărilor charismatice, şi spiretul profeţieĭ şi spiretul limbelor, aşá este elŭ şi spiretul înfiĭărĭĭ. Şi precum scimŭ de spiretul profeţieĭ, ca celŭ-ce-lŭ poşede, predice cele viitoarĭe printr'ênsul şi nu vorbesce din înţĕlegerea sa propriă, ci fiindŭ îndemnatŭ de graţiă, totŭ aşá îlŭ numesce şí acela, carele a primitŭ spiretul înfiĭărĭĭ, pre Dumneḑeŭ părinte fiindŭ îndemnatŭ de Spiretul. Voindŭ ap. să arete legitimitatea, s'a folositŭ de limba evraică; elŭ n'a ḑisŭ numaĭ: părintele (ὁ πατὴρ), ci „abba părintele

[1]) Moisi 32, 18. — [2]) Mal. 2, 10. — [3]) Abrá după primirea botedului ḑiceáu „tatăl nostru.“

(Ἀββᾶ ὁ πατὴς), care espresiune o întrebuinţaḑă maĭ alesŭ copiiĭ ceĭ legitimĭ faţă cu părintele lor.

După-ce a vorbitŭ aşá-dară ap. de diferinţa aceasta din punctul de vedere alŭ vieţuiriĭ, alŭ graţieĭ date şi alŭ libertăţiĭ, aduce şí altă probă pentru întâĭetatea, ce resultă din aceasta înfiĭare. Şi care este proba aceasta?

Versŭ 16. „Însu-şĭ Spiretul mărturisesce împreună cu Spiretul nostru, că sûntemŭ fiiĭ luĭ Dumneḑeŭ.“

Nu numaĭ prin voace cápětŭ tăriă — voĭesce elŭ să ḑică — ci prin causa, prin care se nasce aceea voace; noĭ le vorbimŭ ádecă aceste, pentru-că Spiretul ni-le vorbesce. Aceasta a arětat-'o elŭ şí maĭ lămuritŭ în altŭ locŭ, unde a ḑisŭ: „a trămisŭ Dumneḑeŭ pre Spiretul fiĭuluĭ sĕŭ în inimele noastre, strigându: abba, părintele.“ [1])

Ce însamnă: „Spiretul mărturisesce împreună cu Spiretul?“ Mângăĭătorĭul, voĭesce elŭ să ḑică, (mărturisesce) prin charul, carele ni-s'a datŭ noaŭĕ. Căcĭ aicĭ nu este numaĭ voacea charuluĭ, ci şí a Mângăĭătorĭuluĭ, carele dă darul; elŭ singurŭ este celŭ-ce ne-a învĕţatŭ a vorbí astŭ-felĭŭ. Dacă Spiretul însu-şĭ mărturisesce, apoĭ ce felĭŭ de îndoĭeală se maĭ poate? ear' dacă ne-ar promite-o aceasta unŭ omŭ seau unŭ îngerŭ seau unŭ archangelŭ seau oare-care altă putere de asemene, apoĭ ar încăpé vr'ŭă îndoĭeală. De-oare-ce niadăruit'-o fiinţa cea maĭ înaltă, şi ni-a şí datŭ mărturiă, de ce ni-a pusŭ să ne rugămŭ astŭ-felĭŭ, cine se maĭ poate îndoí de demnitatea noastră? Căcĭ, dacă ar adoptá unŭ rege pre cine-vá şi l'ar pune în onoare la toţĭ, apoĭ nimene dintre supuşi n'ar cuteḑá să-ĭ contraḑică.

Versŭ 17. „Eară de sûntemŭ fiĭ,“ ḑice ap maĭ departe. „sûntemŭ şí moscenitorĭ.“

Veḑĭ, cum măresce elŭ darul din ce în ce? De-oare-ce este ádecă cu putinţă să fiĭ fiiŭ, dară să nu fiĭ şi moscenitorĭŭ [pentru-că nu toţĭ copiiĭ sûntŭ şí moscenitorĭ], o adaoge elŭ şí aceasta, că sûntemŭ şí moscenitorĭ. Iudeiĭ însă, de-oare-ce n'aŭ avutŭ astŭ-felĭŭ de înfiiare, aŭ fostŭ daţĭ afară şí dela moscenire. „Fiindŭ eĭ rĕĭ, elŭ îĭ va perde pre eĭ cu rĕŭ, şi va dá viĭa altor lucrătorĭ.“ [2]) Şi înainte de aceasta a ḑisŭ, că „mulţĭ vor venĭ dela rĕsăritŭ şi dela apusŭ şi vor şedé cu Avraamŭ, eară fiiĭ împĕrăţieĭ

[1]) Gal. 4, 6. — [2]) Mat. 21, 41.

vor fi aruncaţi în întunericul celŭ maĭ dinafară.“[1]) Dar' nicĭ aicĭ n'a statŭ loculuĭ, ci a adaosŭ ce-vá multŭ maĭ multŭ decâtŭ acesta. Şi ce este aceasta? că sûntemŭ moscenitoriĭ luĭ Dumneḑeŭ, de aceea a şí adaosŭ „moscenitoriĭ luĭ Dumneḑeŭ.“ Şi âncă şí maĭ multŭ, nu numaĭ simplu moscenitorĭ, ci „împreună moscenitorĭ aĭ luĭ Christosŭ.“ Veḑĭ, cum se nevoĭesce ap., ca să ne aducă pre noĭ în apropiĭarea Domnuluĭ? Căcĭ, după-ce nu toţi fiiĭ sûntŭ moscenitorĭ, a arĕtatŭ, că noĭ sûntemŭ şí fiĭ şi moscenitorĭ. Şi fiindŭ-că nu toţi moscenitoriĭ sûntŭ moscenitorĭ de lucrurĭ marĭ, o arată, că noĭ o avemŭ şí aceasta, fiindŭ moscenitorĭ aĭ luĭ Dumneḑeŭ. Şi de-oare-ce să poate eară-şĭ întêmplá, că să fiă cine-vá moscenitoriŭ alŭ luĭ Dumneḑeŭ, dar' nu numaĭ decâtŭ şi împreună moscenitoriŭ alŭ Unuĭa-născutŭ, arată elŭ, ca şi aceasta o avemŭ noĭ. Şi ĭa sama numaĭ la înţĕlepcĭunea luĭ! Elŭ lasă cu totul de ŭă parte cele triste, cândŭ vorbesce bună oară de cele-ce le vor suferí ceĭ-ce trăĭescŭ după corpŭ, că eĭ ádecă vor murí, cândŭ vine însă la lucrurĭ maĭ îmbucurătorĭe, face vorbă lungă şi largă, maĭ alesŭ cândŭ vorbesce de rĕsplata celor bunĭ, arată feliuritele şi marile daruri. Dacă erá ŭă graţiă nespusă, să fiĭ fiĭul Dumneḑeŭ, privesce, câtŭ de mare e aceea să fiĭ şí moscenitoriŭ.

Şi dacă aceasta erá mare, apoĭ cu multŭ maĭ multŭ şí aceea să fiĭ împreună moscenitoriŭ. Arĕtândŭ după aceea, că aceasta nu este numaĭ unŭ darŭ alŭ graţieĭ. le face elŭ cele ḑise şí vrednice de credinţă, adaogêndŭ: „dacă suferimŭ împreună, ca să ne şí preamărimŭ împreună.“ Elŭ voĭesce să ḑică, că dacă am fostŭ împreună părtaşĭ cu dênsul la cele triste, apoĭ va fi aceasta cu multŭ maĭ multŭ la cele bune. Acela, carele a dăruitŭ celor-ce n'aŭ făcutŭ nicĭ unŭ bine, bunurĭ atâtŭ de marĭ, cum nu va rĕsplătí şí maĭ multŭ, cândŭ vede, că ni dămŭ atâta sirguinţă şi suferimŭ atâtŭ de multe?

IV. După-ce a arĕtatŭ, că lucrul acesta este ŭă rĕsplată, ca să fiă cele ḑise demne de credinţă, şi nimene să nu se îndoĭească, arată eară-şĭ şí puterea graţieĭ, ce o poşede elŭ. Cea dintâiŭ o face, ca cuvintele aceste să fiă creḑute de ceĭ-ce staŭ la îndoĭeală, şi ceĭ-ce-lŭ primescŭ, să nu se ruşineḑe, ca şí cândŭ mântuirea lor ar fi pururea numaĭ din darŭ; cea-l'altă însă, ca să cunoscĭ, că Dumneḑeŭ întrece ostenelele noastre prin darurile sale. Şi cea dintâiŭ a probat'-o cu cuvintele: „dacă suferimŭ împreună, ca să ne şí mărimĭ împreună,“ aceasta însă, adăogêndŭ cele următoarĭe:

[1]) Mat. 8, 11.

Versŭ 18. „Căcĭ socotescŭ, că nu sûntŭ demne a se asĕmĕnâ suferinţele timpului de acuma cu mărirea, care va să descopere în noĭ.“

În cele de maĭ înainte pretinde ap. vieţuire morală după spiretŭ prin cuvintele: voĭ nu trebue să trăiţĭ după corpŭ, aşă d. e. că atare (creştin) să fiă domnŭ pe dorŭ, pe mâniă, pe dorŭ de avuţiă, de mărire deşartă, pe învidiă; aicĭ însă, după-ce ĭ-a adusŭ luĭ aminte de toate darurile, ce îĭ fură date precum şi de cele viitoarĭe, şi după-ce l'a rădicatŭ şi l'a înălţatŭ pe aripele sperânţeĭ, şi l'a pusŭ aproape de Christosŭ, şi ĭ-a dechĭăratŭ, că este împreună moscenitorĭiŭ cu Unulnăscutŭ, îmbărbătându-lŭ, enumĕră maĭ departe şí pericolele. Căcĭ nu este totŭ una a ni înfrênâ toate pátimele, şi a suferí acele cercărĭ, precum bătăĭele, foamea, desţĕrările, lanţurile, prinsorile, deportările; aceste au trebuinţă de unŭ sufletŭ maĭ nobilŭ şi plinŭ de putere junĕ. Privesce, cum apasă, dară şi rădică totŭ-ŭă-dată cugetul luptătorilor. Căcĭ cândŭ arată, că rĕsplata va fi maĭ mare decâtŭ osteneala, dă cu aceasta şí unŭ pintenŭ maĭ mare, şi nu dă locŭ mândrieĭ, de-oare-ce cununa întrece rĕsplata osteneleĭ. Şi în altŭ locŭ ḑice elŭ: „căcĭ uşurĕtatea întristăriĭ noastre de acuma lucreaḑă pentru noĭ greutatea eternă a uneĭ măririĭ cu totul depline.“[1]) Vorba aceasta a îndreptat'-o elŭ cătră oamenĭ maĭ înţĕlepţĭ; aicĭ însă nu lasă, să se priveascâ uşoare lucrurile aceste, mângăiă însă prin rĕsplate în vieaţa viitoarĭă, ḑicêndŭ: „eŭ credŭ, căsuferinţele timpuluĭ de acuma nu sûntŭ vrednice (de a se asĕmĕnâ)....“ Şi n'a ḑisŭ: cu rĕpaosul viitorĭŭ, ci ceea-ce erá cu multŭ maĭ mare: cu mărirea viitoarĭă. Căcĭ unde este rĕpaosŭ, nu e numaĭ decâtŭ şí mărire, unde-ĭ însă mărire, acoló este de sigurŭ şí rĕpaosŭ. Apoĭ, după-ce a vorbitŭ de mărire în viitorĭŭ, arată, ca ea este acuma şí în presentŭ. Elŭ n'a vorbitŭ de una, ce abĭá va fi (ἔσεσθαι), ci care se va descoperí (ἀποκαλυφθῆναι), ca şi cândŭ ar fi aşi-şĭ, dară âncă ascunsă. Aceasta a esprimat-'o elŭ în altŭ locŭ şí maĭ lămuritŭ: „Vieaţa noastră este ascunsă cu Christosŭ în Dumneḑeŭ.“[2]) Prinde deci la inimă în privinţa eĭ (măririeĭ), ea este pregătită acum şi asceaptă numaĭ ostenelele tale. Dacă te întristeaḑă poate asceptarea, apoĭ tocmai de aceasta să te bucurĭ; pentru-că chĭarŭ de aceea, că este ea unŭ lucru mare, nespusŭ, şi întrece starea aceasta de acuma, este ea pĕstrată pentru vieaţa de dincolo. Şi nicĭ n'a pusŭ elŭ fără de causă cuvintele: suferinţele timpuluĭ de acuma, ci ca să arete, că ea (mărirea) este ce-vá mare atâtŭ cu privire la calitate câtŭ şi cu privire la cantitate.

[1]) II. Cor. 4, 17. — [2]) Col. 3, 3.

Căcĭ fiă suferinţele aceste orĭ-de-ce felĭŭ, ele se închiăĭă cu vieaţă prĕsentă, bunurile cele viitoarĭe însă se întindŭ preste seculele eterne. Şi de-oare-ce n'a pututŭ să ni-le înşire aceste câte pe unul şi se ni-le desfăşure, le-a numitŭ după celŭ-ce ni-se pare noaŭĕ maĭ de doritŭ, după mărire; aceasta se pare culmea şi cununa bunurilor. Voindŭ elŭ a-'lŭ înălţá pe auḑitorĭŭ şí în altŭ chipŭ, ĭa vorba de creaţiune, probândŭ, prin cele-ce voĭesce să le ḑică, doaŭĕ lucrurĭ, ádecă despreţuirea celor presente şi dorul după cele viitoarĭe. şi âncă şí alŭ treilea, care este ádecă celŭ dintâĭŭ, ca să arete, câtŭ de mare este îngrijirea luĭ Dumneḑeŭ pentru genul omenescŭ, şi în ce onoare mare pune elŭ firea noastră. După aceste nimicesce elŭ prin aceasta unică dogmă toate opiniunile filosofilor, carĭ le-aŭ compusŭ eĭ despre lumea aceasta, ca pe unŭ păingenişŭ şi ca pe nisce jocurĭ de copiĭ. Dar' ca să fiă aceste maĭ lămurite, să auḑimŭ însa-şĭ vorba apostolului:

Versŭ 19. „Căcĭ făptura aşteaptă cu nerăbdare descoperirea fiilor luĭ Dumneḑeŭ."

Versŭ 20. „Căcĭ făptura s'a supusŭ deşertăciunii, nu de voiă, ci pentru celŭ-ce a supus'-o, în speranţă....."

Ceea-ce voĭesce elŭ să ḑică, este: Făptura aceasta se află în dureri marĭ, asceptândŭ cu nerăbdare bunurile, de carĭ am vorbitŭ acuma; căcĭ cuvêntul ἀποκαραδοκία însamnă ŭă dorinţă vehementă. Ca să devină vorba maĭ cu emfasă, personifică elŭ întreagă lumea. Aceasta o tacŭ şí profeţiĭ, ḑicêndŭ de rîurĭ, că ele batŭ din mâne, şi de coline, ca sarŭ, şi de munţĭ, ca joacă, nu că doară să cugetămŭ de lucrurile aceste, ca ele ar avé sufletŭ, ci ca să învĕţămŭ, câtŭ de mare este prisosinţa bunurilor aşá, ca se întinde şí asupra celor-ce n'aŭ simţire.

V. Aceea-şĭ o facŭ eĭ adese-orĭ şí cu lucrurĭ întristătoarĭe, ḑicêndŭ de viţa de viiă, că varsă lácrime, că vinul, munţiĭ şi bolta têmplului se váĭetă, ca să cunoascemŭ eară-şĭ şí de aicĭ mărimea relelor. Imitându-ĭ decĭ şí Apostolul pre acestĭa, personifică elŭ aicĭ creatura şi ḑice, că ea suspinŭ şi se váĭetă, nu că doară ar fi auḑitŭ elŭ unŭ suspinŭ eşindŭ din pământŭ seaŭ din cerĭŭ, ci ca să arete mărimea bunurilor viitoarĭe, şi dorinţa de eliberare din relele, în carĭ se află. „Căcĭ deşertăciunii s'a supusŭ făptura, nu de voiă, ci pentru celŭ-ce a supus-'o." Ce însamnă: „deşertăciunii s'a supusŭ făptura?" Ea s'a făcutŭ stricăcĭoasă. Din a cui causa, şi pentru ce? Pentru tine omule! Căcĭ, de-oare-ce aĭ luatŭ tu corpŭ muritorĭŭ şi supusŭ pátimelor, a căḑutŭ şí asupra pământului blăstĕmul, a produsŭ spinĭ şi pălămidă. Că va ajunge maĭ apoĭ la ŭă soarte

maĭ bună şi cerĭul, carele împreună cu pământul îmbătrânesce, auḑ-'o asta dela Profetul, carele ḑice: „Dintru începutŭ, tu Doamne, pământul l'-aĭ întemeiatŭ, şi lucrurile mânelor tale sûntŭ cerĭurile. Aceste vor perí, eară tu veĭ rĕmâné, şi toate ca ŭă haĭnă se vor învechí, şi ca unŭ veşmêntŭ le veĭ schimbá pre ele, şi ele se vor schimbá.“ [1]) Şi Isaĭa arată totŭ aceea, cândŭ ḑice: „Înălţaţi-vĕ ochiĭ în susŭ la cerĭŭ, şi căutaţi la pământŭ josŭ că cerĭul ca fumul va disparé, şi pământul ca ŭă haĭnă se va învechí, şi ceĭ-ce locuĭescŭ într'însul ca şí aceste vor perí.“ [2]) Veḑĭ, cum s'a făcutŭ creatura sclava deşĕrtăcĭuniĭ, şi cum a scăpatŭ de perdere? Căcĭ celŭ dintăĭŭ (psalmistul) ḑice: „ca unŭ vesmêntŭ le veĭ schimbá, şi ele se vor schimbá.“ Şi Isaĭa (prin cuvintele): „ceĭ-ce locuĭescŭ într'însul (pământŭ), ca şi aceste vor perí“ nu vorbesce de ŭă nimicire totală; căcĭ locuitoriĭ pământuluĭ, ádecă oameniĭ nicĭ nu vor suferí ŭă atare. ci numaĭ una timpurală, şi tocmaĭ prin aceasta vor ajunge la nestricăcĭune, ca şi creatura. Toate acestea le-a însĕmnatŭ elŭ prin cuvintele, „ca şí aceste,“ ceea-ce esprimă şí Paulŭ maĭ apoĭ. Pênă acuma vorbesce elŭ numaĭ de sclaviă. şi arata, din a cuĭ causă a devenitŭ ea astŭ-felĭŭ, şi ne face pe noĭ autoriĭ eĭ. Cum aşá? ea, care sufere aceste din causa altuĭa, să fiă nedreptăţită? Nicĭ decum! Căcĭ ea s'a făcutŭ pentru mine. Dacă s'a făcutŭ aşá-dară pentru mine, cum să sufere ea nedreptate, dacă le pătimesce aceste spre îndreptarea mea? De altmintrelea însă nicĭ nu se poate aplecá espresiunea dreptŭ şi nedreptŭ la cele neînsufleţite şi nesimţitoarie. Paulŭ însă, după-ce a personificat-'o, nu s'a folositŭ de nicĭ ŭă espresiune din cele-ce le-am ḑisŭ, ci de altŭ cuvêntŭ, grăbindu-se să-lŭ mângăĭă pe auḑitorĭŭ în prisosinţă. Cum aşá? Ce ḑicĭ tu? întreabă elŭ. Ea a suferitŭ rele şi s'a făcutŭ stricăcĭoasă din causa ta? Da, însă nu i-s'a făcutŭ nicĭ ŭă nedreptate; căcĭ ea eară-şĭ se face prin tine nestricăcĭoasă, căcĭ aceasta însamnă cuvintele: „în sperânţă.“ Cândŭ ḑice „nu de voìă s'a supusŭ,“ nu o ḑice aceasta, ca să arete, ca ea ar fi doamnă pe voea eĭ, ci ca să cunoscĭ tu, că toate s'aŭ făcutŭ prin îngrijirea luĭ Christosŭ şi ca aceasta nu este ŭă faptă de ale eĭ. Spune-mĭ âncă şí de ce felĭŭ de sperânţă este aicĭ vorba? „Că şi creatura însa-şĭ se va eliberá.“ Ce însamnă asta: „şi ea?“ Nu numaĭ tu singurŭ, ci şí cele-ce sûntŭ multŭ maĭ pe josŭ de câtŭ tine şi n'aŭ parte de cugetare şi simţire, şi aceste vorŭ fi împreună cu

[1]) Ps. 102, 25, sq. — [2]) Isaĭa 51, 6, sq.

tine părtaşe de bunurile acele. „Căci ea se va eliberá,“ ḑice elŭ, „de sclăvia stricăciunii,“ care va să ḑică, ca nu va fi maĭ multŭ stricăcĭoasă, ci va urmá în frumusaţă întocmaĭ corpuluĭ tĕŭ. Precum prin stricăcĭunea ta şí ea a devenitŭ stricăcĭoasă, astŭ-felĭŭ, făcêndu-te şí tu nestricăcĭosŭ, şi ea îţĭ va urmá eară-şĭ ţie; ceea-ce o şí arată elŭ, adăogêndŭ: „spre libertatea măririi fiilor luĭ Dumneḑeŭ,“ ádecă prin libertate. Căcĭ precum are parte şi nutricea, care a nutritŭ unŭ fiĭŭ împĕrătescŭ, dacă vine elŭ pe tronul părintescŭ, de bunurile luĭ, astŭ-felĭŭ, ḑice elŭ, va fi şí cu faptura. Veḑĭ, cum are omul pretutindene protiă, şi cum se facŭ toate pentru dênsul? Veḑĭ, cum îlŭ mângăĭă ap. pre luptătorĭŭ, şi-ì arată nespusa ĭubire de oamenĭ a luĭ Dumneḑeŭ? De ce te întristeḑĭ tu, întreabă elŭ, în ispite? Tu le suferĭ din causa ta, şi creatura le sufere âncă pentru tine. Dară ap. nu numaĭ că mângăĭă, dară şí arată, că cele ḑise sûntŭ şí demne de credinţă. Căcĭ dacă spereaḑă şí creatura, care s'a făcutŭ numaĭ pentru tine, cu atâta maĭ multŭ trebue să spereḑĭ tu, prin care are să fiă creatura părtaşă de toate bunurile acele. Astŭ-felĭŭ îĭ îmbracă şí oamenĭĭ pre servitorĭ în haĭnă maĭ strălucită spre mărirea fiiluĭ lor, cândŭ vra acesta să se arete în demnitatea sa; totŭ aşá îmbrăcă şi Dumneḑeŭ creatura cu nestricăcĭune spre libertatea măririi fiilor.

Versŭ 22. „Căcĭ scimŭ, că toată făptura suspină şi se chinuĭesce împreună cu noĭ pênă acuma.“

VI. Veḑĭ, cum apeleaḑă elŭ la onoarea auḑitorĭuluĭ, ca şi cândŭ ar fi voitŭ să ḑică: nu fiĭ maĭ rĕŭ decâtŭ creatura, şi nu te dedá lucrurilor presente! Căcĭ noĭ nu numaĭ că trebue să nu fimŭ cuprinşĭ de ele, ci să şí suspinămŭ după momêntul de despărţire de aicĭ. Şi dacă o face aceasta creatura, este cu multŭ maĭ cu cale, ca s'o manifesteḑĭ aceasta tu, care escĭ înḑestratŭ cu minte. Dară aceste âncă nu ruşină destulŭ de tare, de aceea a adaosŭ:

Versŭ 23. „Şi nu numaĭ ea, ci noĭ înşi-ne, carĭ avemŭ primiţele Spiretului, suspinămŭ în noĭ.“

Adecă noĭ ceĭ-ce am şí gustatŭ din cele viitoarĭe. Căcĭ de ar fi cine-vá âncă aşá de împetritŭ. bunurile, carĭ s'aŭ datŭ, acum sûntŭ în stare să-lŭ stĕrnească şi să-lŭ abată dela cele presente şi să-lŭ înaripeḑe cătră cele viitoarĭe din causă duplă: una, pentru-că bunurile, carĭ s'aŭ datŭ, sûntŭ marĭ, altă, pentru-că ele, cu toate că-sŭ atâtŭ de marĭ şi atâtŭ de preţioase, sûntŭ numaĭ începutul (celor-l'alte bunurĭ

maĭ marĭ). Şi dacă începutul este aşá de mare, că printr'însul am scăpatŭ de păcate, şi am ajunsŭ la dreptate şi la sânţire, că ceĭ de atuncĭ (creştiniĭ din timpurile cele dintăiŭ) scoteáŭ dracĭ şi-ĭ sculáŭ pre ceĭ morţi prin umbra veşmintelor lor, cugetă numaĭ, câtŭ de mare va fi întregul! Şi dacă creatura cea lipsită de minte şi de graiŭ, necunoscêndŭ nicĭ pe unul din aceste, suspină după ele, cu atâtŭ maĭ multŭ trebue s'o facemŭ noĭ aceasta. Ca se nu li deie ereticilor [1]) ansă, şi să nu pară, că defaimă cele pământescĭ, ḑice elŭ apoĭ „n o ĭ s u s p i n ă m ŭ,“ nu din dispreţŭ faţă cu cele presente, ci din dorinţă către cele viitoarĭe. Aceasta a îndicat'o elŭ şi prin cuvintele: „a s c e p t â n d ŭ î n f i ĭ a r e a.“ Ce voĭescĭ să ḑicĭ tu prin aceasta, spune-mĭ!

(Va urmá.)

[1]) Chrisost. socoate pe Manichei.

Исторія базиліанскаго ордена.

(Конецъ.)

Базиліанскія школы.

Одною изъ важнѣйшихъ заботъ Рутскаго, якъ дѣятеля уніи, была забота объ образованіи уніятскаго общества. То великое дѣло онъ поручилъ основанному имъ базиліанскому ордену. Съ тою цѣлію онъ еще въ 1607 году основалъ въ Вильнѣ первую базиліанскую школу при троицкомъ монастырѣ, въ которомъ онъ былъ въ то время архимандритомъ. Дальнѣйшее развитіе школъ Рутскій предоставилъ самимъ базиліанамъ.

Та обязанность лежала головнымъ образомъ на протоархимандритѣ, который долженъ былъ заботитися, якъ объ умноженіи числа школъ, и учениковъ, такъ и о средствахъ содержанія. Въ распространеніи школъ и въ умноженіи числа учащихся въ нихъ базиліанъ видѣли одно изъ лучшихъ средствъ къ увеличенію числа своихъ членовъ и распространенію своего вліянія на общество.

Первыя базиліанскія школы основывались головнымъ образомъ при новиціатахъ. Въ тихъ школахъ воспитывались исключительно базиліанскіе новиціуши, т. е. молодые люди, готовившіеся къ монашескому постриженію (professua). Вся наука въ тихъ школахъ состояла въ знакомствѣ ихъ съ церковными обрядами и церемоніями и въ изученіи латыни. Мало по мало базиліане начали открывати свои школы и при другихъ монастыряхъ и притомъ не для однихъ только новиціушовъ, но и для свѣтской молодежи. Таковы напримѣръ были школы въ Полоцкѣ, Витебскѣ, Владимірѣ, Луцкѣ, Жидачивѣ и Хемлѣ, въ которыхъ преподавалась философія (studia filosoficzne); подавалось догматическое и моральное богословіе (studia dogmatycznej i moralncj teologii) и на конецъ въ Львовѣ, гдѣ преподавалось умозрительное или созерцательное богословіе (theologia speculativa).

Высшихъ публичныхъ школъ въ XVII и даже въ началѣ XVIII. столѣтія базиліане еще не имѣли, и принуждены были высылати лучшихъ своихъ воспитанниковъ въ іезуитскія коллегіи и папскіе аллюминаты. Головною причиною такого медленнаго развитія и вообще низкаго состоянія базиліанскихъ школъ въ XVII и въ началѣ XVIII. столѣтія было, съ одной стороны, соперничество іезуитовъ, которые гдѣ ни появились, вездѣ старались переманити молодежь; съ другой почти безпрерывныя войны, которыя вела Польша то съ Шведами, то съ Россіею и Козаками и отъ которыхъ всего больше страдали базиліане.

Особенное развитіе получаютъ базиліанскія школы въ второй половинѣ XVIII-го столѣтія со времени изгнанія іезуитовъ изъ Литвы и Польши и учрежденія такъ называемой „комиссіи народнаго просвѣщенія“ (Komissia edukacyjna) (1775). Съ того времени базиліане играютъ такую же роль въ исторіи общественнаго образованія въ югозападной Россіи, якую играли ихъ учители іезуиты въ XVII-мъ и въ первой половинѣ XVIII-го вѣка.

Замѣчательнѣйшія базиліанскія школы въ разсматриваемую нами эпоху были при слѣдующихъ монастыряхъ.

I. Въ Вильнѣ, при Троицкомъ монастырѣ.

Скажемъ нѣсколько словъ о происхожденіи того монастыря. Основаніе Троицкой церкви относится къ временамъ литовскаго князя Ольгерда. Супруга того князя, Юліянія, Витебская княжня, построила деревянную церковь на томъ самомъ мѣстѣ, гдѣ пострадали три виленскихъ мучиника — Антоній, Іоаннъ и Евстафій. Въ 1514 г. князь Константинъ Острожскій выстроилъ здѣсь каменную церковь вмѣстѣ съ монастыремъ. Въ 1605 г. церковь та съ монастыремъ отнята была у православныхъ Ипатіемъ Поцѣмъ и передана во владѣніе Рутскому, который якъ мы видѣли выше, производилъ здѣсь первые опыты надъ планомъ устройства базиліанского ордена. Рутскій подарилъ тому монастырю имѣніе Рутy, которое въ послѣдствіе замѣнилъ на Свираны, находившіеся не далеко отъ Вильно. Въ 1625 г. Евстафій Корсакъ Голубицкій записалъ на монастырь имѣніе Острово; въ 1626 г. Левъ Сапѣга, воевода виленскій, — Бѣличаны. Въ томъ же году монастырь пріобрѣлъ на свои средства Меречь и Мѣдники, или Бялозоровщину. Въ 1750 г. Гавріилъ Доминикъ графъ Шанковскій-Саванѣвскій записалъ на тотъ монастыръ имѣніе свое Шан-

коноле или Войчаны съ тѣмъ, чтобы на доходы съ того имѣнія базиліане воспитывали четырехъ бѣднѣйшихъ шляхтичей. По просьбѣ Рутскаго Владиславъ IV-й уничтожилъ здѣсь архимандритство. Съ тыхъ поръ настоятели монастыря имѣли только номинальный титулъ архимандритовъ, то есть не имѣли права пользоватися доходами съ монастырскихъ имѣній. Однако, впослѣдствіи, многіе изъ уніятскихъ епископовъ разными путями получали отъ польскихъ королей привилеи на виленскую архимандрію яковы напримѣръ Варлаамъ Козинскій, архимандритъ пинскій, Мартіанъ Бялозоръ, архіепископъ полоцкій, Антоній Жолкѣвскій, епископъ пинскій и туровскій.

Базиліане сильно протестовали противъ тыхъ привилеевъ, завязали даже цѣлую польмику по тому предмету (Obrona klasztora Wil. Congr. Nowogr. 1703 r. ses. 1). Троицкіе базиліане такъ часто и такъ настоятельно требовали уничтоженія титула виленской архимандріи, что конгрегація 1709 г. удовлетворяя ихъ просьбѣ, постановила, чтобы они больше никогда не напоминали объ томъ предметѣ.

Виленскіе базиліане имѣли только низшую школу, въ которой преподавалось умозрительное богословіе (studium theologiae speculativae) для новиціушовъ. Съ 1750 г. по волѣ упомянутаго выше Гавріила Доминика Шанковскаго виленскіе базиліане содержали еще конвиктъ для четырехъ бѣднѣйшихъ шляхтичей (pawperow). Для дальнѣйшого образованія виленскіе базиліане посылали своихъ учениковъ въ папскій аллюмнатъ въ Вильнѣ.

Аллюмнатъ тотъ основанъ въ 1595 г. по ходатайству Александра Комулея визитатора виленской епархіи. Въ виленскомъ аллюмнатѣ содержалось 20 воспитанниковъ изъ латиновъ, на счетъ мѣстныхъ духовныхъ суммъ, находившихся въ распоряженіи папъ. Наставники того завиденія назначались папами большію частію изъ туземцевъ, воспитывавшихся въ Римѣ въ греко-унитской колегіи. Благодаря тому обстоятельству, что наставники въ аллюмнатѣ были большею частію изъ туземцевъ, направленіе аллюмната было нѣсколько отлично отъ направленія, господствовавшаго, въ тотдашнихъ іезуитскихъ школахъ, то есть было болѣе сообразно съ духомъ времени и потребностями народа. По крайней мѣрѣ, такой дѣлаетъ отзывъ о виленскомъ аллюмнатѣ одинъ изъ современныхъ намъ литовцевъ, якъ видно, огень коротко знакомый съ

исторію того заведенія. (Протоіерей Янковскій. Лит. Епарх. Вѣд. 1863 г. Нр. 6.)

Въ 1773 г. виленскій аллюмнатъ, находившійся доселѣ въ вѣденіи іезуитовъ, отданъ былъ въ распоряженіе базиліанъ. Въ скоромъ времени базиліане успѣли затянуть довольно значительные долги на томъ завиденіи (60,000 польскихъ злотыхъ) подъ тѣмъ предлогомъ, будто изъ Рима не высылались деньги на содержаніе воспитанниковъ, а потому просили папского нунція въ Литвѣ закрыти аллюмнатъ. Въ 1799 г. аллюмнатъ дѣйствительно закрытъ. домъ проданъ, а вырученная сумма (9.000 злотыхъ польскихъ) обращена на Лавримовскую семинарію. Вскорѣ, однако. оказалось, что долговъ на завиденіи ниякихъ не было, а базиліане просто не хотѣли заниматися образованіемъ духовнаго юношества изъ свѣтскаго клира.

II. Школа и монастырь въ Березвечьи.[1])

Березвецкій монастырь въ воеводствѣ полоцкомъ, нынѣ виленской губерніи, основанъ въ первой половинѣ XVII-го столѣтія Іосифомъ Корсакомъ, восводою мстиславскимъ. То былъ одинъ изъ богатѣйшихъ базиліанскихъ монастырей, имѣлъ много приписныхъ деревенъ и мѣсточекъ и долгое время былъ резиденціею протоархимандритовъ. Монастырь тотъ, однако, не содержалъ общественныхъ школъ до учрежденія „коммиссіи народнаго просвѣщенія.“ Та коммиссія заставила березвецкихъ базиліанъ открыти низшую школу, раздѣленную на три класса. Школа та существовала до 50-хъ годовъ нынѣшнаго столѣтія.

Подобная же школа существовала и при борунскомъ монастырѣ, въ воеводствѣ виленскомъ. Когда и кѣмъ основанъ тотъ монастырь — неизвѣстно намъ положительно.

III. Школа и монастырь въ Барѣ.

Въ Барѣ, мѣсточкѣ въ воеводствѣ подольскомъ, извѣстномъ въ исторіи образованіемъ такъ называемой барской конфедераціи, базиліане съ давнихъ временъ имѣли монастырь, который былъ разрушенъ во время владичества Турціи надъ Подоліемъ. Въ

---

[1]) Всѣ свѣдѣнія якъ объ той, такъ и о другихъ базиліанскихъ школахъ, о которыхъ мы говоримъ ниже, заимствованы головнымъ образомъ у Лукашевича, въ его Hist. Szkol. w Kor. i W. X. Litew. Tom. 4. pag 263—276.

1715 г. Юрій Доминикъ Любомірскій, коронный подкоморій вновь отстроилъ здѣсь для базиліанъ каменный монастырь, на развалинахъ стараго деревяннаго. Базиліане не имѣли здѣсь публичной школы до изгнанія іезуитовъ. Въ 1781 г. коммиссія народнаго просвѣщенія отдала въ распоряженіе базиліанамъ бывшую здѣсь іезуитскую коллегію вмѣстѣ съ школами. Въ 1784 г. въ барской школѣ было до 400 воспитанниковъ. Якъ нѣкогда іезуиты заставляли уніятскихъ воспитанниковъ держатися обрядовъ латинскои церкви, такъ точно теперь барскіе базиліане заставляли воспитанниковъ католическаго исповѣданія совершати праздники по календарю и по обрядамъ восточной церкви. Вообще барскіе базиліане неохотно подчинялись распоряженіямъ и предписаніямъ коммиссіи, которая должна была дѣйствовати на нихъ то просьбами, то угрозами.

IV. Школа и монастырь базиліанскій въ Бучачахъ.

Бучачи, мѣстечко въ землѣ Галицкой, родина знаменитой польской фамиліи Бучацкихъ. Николай Потоцкій, староста каневскій, основалъ здѣсь для базиліанъ, надъ рѣчкою Стриною монастырь съ школою и конвиктомъ на 10 воспитанниковъ изъ бѣдныхъ шляхтичей. На содержаніе монастыря школы и конвикта отдалъ базиліанамъ двѣ деревни — Зеленую и Дзвиноградъ, принадлежавшіе, къ Бучацкому ключу. Фундація та была подтверждена конституціею 1764 года. Якъ долго существовала та школа — неизвѣстно.

V. Школа и монастырь въ Умани.

Мѣстечко Уманъ, въ воеводствѣ брацлавскомъ, извѣстно въ исторіи такъ называемое Уманьскою рѣзнею. Потоцкій, воевода кіевскій, основалъ здѣсь для базиліанъ монастырь и школу. Фундація та подтверждена конституціею 1768 года. „Коммиссія народнаго образованія“ возвысила уманскую школу на степень высшей, шестикласной школы. Школа та имѣла въ 1784 году до 400 воспитанниковъ.

VI. Школа и монастырь въ Каневѣ.

Въ Каневѣ, въ воеводствѣ кіевскомъ, съ давныхъ временъ существовалъ базиліанскій монастырь. Базиліане, однако, не содержали здѣсь школъ публичныхъ до учрежденія „коммиссіи на

роднаго просвѣщенія.“ По настоянію той коммиссіи базиліане открыли въ 1780 году школу въ каменномъ домѣ, который былъ подаренъ Станиславомъ Понятовскимъ, племянникомъ польскаго короля того же имени. Въ бытность свою въ Каневѣ, по случаю свиданія съ Императрицею Екатериною II, Понятовскій (король) посѣтилъ ту школу и былъ привѣтствованъ воспитанниками на разныхъ языкахъ.

VII. Школа и монастырь въ Любажѣ.

Любяжъ, мѣстечхо надъ рѣкою Случою въ воеводствѣ кіевскомъ. Когда и кѣмъ основаны здѣсь монастырь и школа неизвѣстно. Визитаторъ „коммиссіи народнаго просвѣщенія“ въ 1784 году называетъ ихъ древними (dawney fundacyi). Упомянутая коммиссія возвысила ту школу на степень высшей шестикласной школы. Въ 1784 году здѣсь было 450 воспитанниковъ.

VIII. Школы и монастыри въ Острогѣ.

Въ Острогѣ базиліане утвердились по изгнаніи іезуитовъ. „Коммиссія народнаго просвѣщенія“ отдала въ распоряженіе базилінъ іезуитскую коллегію съ принадлежавшими ей имѣніями Княгининъ, Мошаница и Березцовъ, обязавши базиліанъ содержати здѣсь высшую школу. Для востановленія іезуитской церкви, сгорѣвшей вскорѣ послѣ удаленія іезуитовъ изъ Острога; базиліане получили отъ „коммиссіи народнаго просвѣщенія“ ежегодно по 6,000 злотыхъ. Коммиссія отдала также въ распоряженіе базиліанъ школы острожскихъ іезуитовъ въ Овручѣ, въ воеводствѣ кіевскомъ.

IX. Школа и монастырь въ Шароградѣ.

Въ Шароградѣ, въ воеводствѣ подольскомъ, базиліане имѣли школу еще до учрежденія „коммиссіи народнаго просвѣщенія.“ Коммиссія возвела ту школу на степень высшей шестикласной школы. Въ ту школу стекалась западно русская молодежь въ довольно значительномъ числѣ. Въ 1784 году въ ней было 600 воспитанниковъ. Въ способѣ преподаванія базиліане держались старой іезуитской методы; латинскій напримѣръ языкъ изучался по грамматикѣ Альвара, давно вышедшей изъ употребленія и всѣми брошеной. Грамматика Альвара (Emmanuelis Alvari e Societatis Jesu de Institutione Grammatica. libri tres) была въ большомъ употребленіи въ іезуитскихъ школахъ. Она считалась якою-то свя-

щенною, неподлежащею никакимъ измѣненіямъ книгою. Въ одномъ польскомъ переводѣ она имѣла нѣсколько десятокъ изданій. Грамматика та, написанная стихами, больше забивала память воспитанника, чѣмъ знакомила его съ духомъ и характеромъ латинскаго языка. На изученіе ея полагалась три курса. (Lukaszewicz, Hist. szkół w kor. i W. X. Lit. Tom. I. pag. 273). Нѣмецкій и французскій языки преподавались людьми, которые почти вовсе незнали тыхъ языковъ.

X. Школы и монастыри во Владимірѣ Волынскомъ.

Во Владимірѣ базиліане содержали школы съ очень давныхъ временъ. Школы тѣ часто страдали и отъ пожара и отъ непріятелей. Въ 1746 году Августъ III выдалъ базиліанамъ привилей на возстановленіе въ Владимірѣ школы съ строгимъ запрещеніемъ открывати здѣсь школы духовенству другихъ вѣроисповѣданій. Въ 1784 году въ той школѣ воспитывалось 380 учениковъ. Визитаторъ коммиссіи народнаго просвѣщенія, посѣщавшій ту школу въ упомянутомъ году, сдѣлалъ очень непохвальный отзывъ о ея направленіи. Латинскій языкъ изучался по Альвару, французскій и нѣмецкій языки преподавалъ базиліанинъ, очень плохо знавшій тѣ языки; самая школа помѣщалась въ убогомъ деревянномъ домѣ. Въ 1786 году коммиссія народнаго просвѣщенія отдала базиліанамъ іезуитскій домъ и церковь, которы оставались до сихъ поръ безъ всякаго употребленія. Въ 1787 году посѣтилъ ту школу Станиславъ Августъ во время своего произда въ Каневъ. Воспитанники привѣтствовали его на польскомъ, латинскомъ, французскомъ, нѣмецкомъ, италіанскомъ и англійскомъ азыкахъ.

XI. Школа и монастырь базиліанскій въ Жировицахъ.

Жировицы, мѣстечко въ слонимскомъ уѣздѣ нынѣшней гродненской губерніи, славятся въ Литвѣ чудотворною иконою Божіей Матери. Въ 1613 году Янъ Мелешко, смоленскій каштелянъ, основалъ здѣсь для базиліанъ монастырь и обогатилъ его значительными вкладами. Левъ Сапѣга, великій канцлеръ литовскій, подарилъ тому монастырю нѣсколько плацовъ, домовъ и деревенъ и богато украсилъ монастырскую церковь. Сеймъ 1667 года подарилъ монастырю на вѣчныя времена деревню Булу съ окресно-

стями. Когда базиліане основали здѣсь школу положительно неизвѣстно. Изъ актовъ конгрегаціи 1709 года видно, что въ началѣ XVIII столѣтія здѣсь уже была школа, въ которой преподавались studia philosophica et minora.

Въ той школѣ получилъ образованіе Войцѣхъ Булгакъ, епископъ пинскій, написавшій много ученыхъ сочиненій и между прочимъ издавшій въ 1743 году славянскую библію въ Супраслѣ.

Здѣсь же получилъ первоначальное образованіе Цезарій Сѣбновскій, издавшій въ Римѣ, на русскомъ и латинскомъ языкѣ: Officia sanctorum Ruthenorum.

„Коммиссія народнаго просвѣщенія“ учредила въ Жировицахъ на мѣстѣ прежней низшую трехкласную школу.

Въ началѣ XIX столѣтія здѣсь уже существовала уніятская семинарія, которая въ 1845 году перенесена въ Вильно. Здѣсь же была резиденція виленскаго епископа. Здѣсь наконецъ началось первое движеніе уніятовъ въ пользу присоединенія къ православію, что и совершилось окончательно въ 1839 году.

Что же здѣлалъ базиліанскій орденъ для уніи? Якс значеніе его въ исторіи уніи? Мы видѣли, что по плану и намѣренію Рудскаго, основателя ордена, одна изъ головнѣйшихъ цѣлей, въ которой долженъ былъ стремитися базиліанскій орденъ, то-храненіе и распространеніе уніи. И дѣйствительно, вся жизнь, вся дѣятельность базиліанскаго ордена показываетъ, что базиліане никогда не упускали изъ виду той цѣли, а напротивъ всегда ставили ее на первомъ планѣ, никогда не отдѣляли своихъ интересовъ отъ интересовъ уніи. Скажемъ даже больше — унія, якъ отдѣльное, самостоятельное, правильно организованное и формулированное исповѣданіе, обязана своимъ существованіемъ исключительно базиліанскому ордену. Базиліане строго наблюдали за правильностію и однообразіемъ богослуженія и вообще всѣхъ церковныхъ обрядовъ уніятской церкви. Изъ ихъ типографіи и изъ подъ ихъ пера выходили въ свѣтъ тысяча символическихъ, полемическихъ и вообще всякаго содержанія книгъ, изъ которыхъ многія не потеряли своего значенія и научнаго достоинства и до настоящаго времени. Базиліане зорко слѣдили и за всѣми политическими движеніями, внимательно прислушивались ко всему, что говорилось, писалось или предпринималось противъ уніи, и ни малѣйшая опасность гро-

зившая уніи, не могла скрытися отъ ихъ зоркаго ока: они всегда и вездѣ являлись первыми ея защитниками.

Сколько бѣдъ, сколько бурь и невзгодъ неразъ обрушивалось на унію, особенно при вступленіи Владислава IV на престолъ и во времена козацкихъ войнъ, когда ей чуть не пришлось быти вычеркнутой изъ числа законосуществующихъ вѣроисповѣданій — и всѣ тѣ бури и невзгоды, все то бремя тяжкихъ испитаній для уніи, выносили на своихъ плечахъ исключительно базиліане; они спасали ее до послѣдного издыханія. Унія пала въ мѣстѣ съ базиліанскимъ орденомъ. Однимъ словомъ, базиліанскій орденъ въ уніи служилъ якъ бы цинтромъ, около котораго группировалась вся исторія уніятской церкви. Значеніе его въ исторіи уніи также несомнѣнно, якъ несомнѣнно велико значеніе въ исторіи панства іезуитскаго ордена, которому, по выраженію оффиціальныхъ памятниковъ, въ немногомъ уступалъ и базиліанскій орденъ.

Cuvêntare

pentru dumineckă a șeptea după Rusalie.

Iubiților creștinĭ.

Astă-dĭ e acuma a 7. dumineckă, în care, ca șĭ 'n cele treĭ de maĭ 'năinte, audimŭ eară de ŭă minune, făcută de Mântuitorĭul nostrŭ Isusŭ Christosŭ cu puterea-ĭ dumnedeĭească. Așá în dumineca a 4 după Rusalie se istorisesce, că Is. Chr. a vindecatŭ cu cuvêntul pre fiĭul sutașuluĭ din Capernaumŭ, în Dumineca a 5. după Rusalie, că a scosŭ spirete necurate din doĭ îndrăciți în laturea Gherghesenilor, în Dumineca 6. după Busalie, ca l'a însănătoșatŭ pre unŭ slăbănogŭ, eară în Dumineca a 7. de asta-dĭ ni-se înfățișadă vindecarea a doĭ orbĭ.

Lățindu-se ádecă după înviĭarea din morți a ficeĭ luĭ Iairŭ lauda și mărirea luĭ Christosŭ pretutindenea, veniáŭ la dênsul felĭŭ de felĭŭ de neputincioșĭ. Astŭ-felĭŭ ni amintesce evangelia de astă-dĭ, că în-dată după minunea aceasta s'aŭ luatŭ după Isusŭ Christosŭ șĭ doĭ orbĭ, carii strigáŭ: Miluĭește-ne pre noĭ, fiĭule alŭ luĭ Davidŭ! Și după-ce aŭ întratŭ Isusŭ Christosŭ în casă, orbiĭ au venitŭ la dênsul și elŭ ĭ-a întrebatŭ: Credeți, că o potŭ face eu aceasta? Eară eĭ aŭ rĕspunsŭ: Așá, Doamne! Atunci s'a atinsŭ elŭ de ochiĭ lorŭ, grăindŭ: După credința voastră să vĕ fiă voaŭĕ! Și lor în-dată li-s'aŭ deschisŭ ochiĭ și aŭ vĕdutŭ. De aice învĕțămŭ, că Isusŭ Christosŭ, cautândŭ la credința lor, li-a deschisŭ ochiĭ, căcĭ aşá ĭ-a întrebatŭ: Credeți, că o potŭ face cu aceasta? și cândŭ ĭ-a vindecatŭ, a adaosŭ: După credința voastră sĕ vĕ fiă voaŭĕ.

O credință, câtŭ de mare este puterea ta! Tu escĭ rădĕcina mântuiriĭ noastre, tu ne ducĭ la Dumnedeŭ și tu ne aducĭ dela Dumnedeŭ toate darurile.

Credința creștină, cea adevĕrată și mântuitoarĭă, ni este șĭ noaŭă de trebuință, atâtŭ cândŭ voimŭ să căștigămŭ dela Dumnedeŭ bunurĭ timpurale, câtŭ șĭ cândŭ voimŭ să dobândimŭ fericirea vecĭnică. Decĭ voĭŭ să cuvintedŭ astă-dĭ:

1. de însușirile credinței adevĕrate și îndreptătoarle seaŭ mântuĭtoarle;

2. de trebuința eĭ, cândŭ voimŭ să căștigămŭ bunurĭ timpurale și;

3. de trebuința eĭ, cândŭ voimŭ să dobândimŭ fericirea eternă.

Fiți numaĭ cu luare aminte.

I.

Credința este darul luĭ Dumnedeŭ, în puterea căruĭa omul luminatŭ la sufletŭ, îmbrățișadă viĭŭ și ne 'ndoitŭ toate adevĕrurile, carĭ le a descoperitŭ Isusŭ Christosŭ șĭ le propune sânta biserica șĭ carĭ se reducŭ la cunoscința unuĭa adevĕratuluĭ Dumnedeŭ. Însă cum să fiă însușită credința adevĕrată și mântuitoarĭă, ca ea ca ŭă flacără aprinsă în inimele noastre să nu-ni-se stîngă, ca ea ca lumină cerească să ni arete calea cătră împĕrăția luĭ Dumnedeŭ? Credința adevĕrată dupa firea eĭ trebue să fiă:

1. bine întemeĭată șĭ înțĕleaptă, ádecă ea să se radime pe ŭă temeliă secură, ca să scimŭ, ce și de ce credemŭ, — ca să nu ținemŭ de învĕțătură a luĭ Christosŭ șĭ a bisericeĭ noastre dreptcredincioase orĭ-ce învĕțătură, ci numaĭ, aceea-ce se trage de la aceĭa, cărora li-a încredințat-'o Dumnedeŭ însu-șĭ și de carĭ scimŭ, că-sŭ demnĭ de încredere. Aceasta este atuncĭ, dacă se întemeiadă credința pe autoritatea cea maĭ înaltă și neînșelătoarĭă a luĭ Dumnedeu și dacă credinciosul se ține de învĕțătura cea curată și neschimbată a bisericeĭ dreptŭ — măritoarle. Dreptŭ aceea ne provoacă apostolul Paulŭ la Romanĭ 12, 1. ca să ispitimŭ, ce și de ce avemŭ a crede, ca să destingemŭ adevĕrurile dumnedeĭescĭ de legenele omenescĭ.

2. Credința, rădimându-se pe autoritatea prea adevĕratuluĭ Dumnedeŭ, trebue să fiă tare și neclătită, ca să pĕtrundă șĭ să străbată inimele noastre, ca să nu ne depărtămŭ de dênsa și să nu o lăpĕdămŭ. Această credință nu se schimbă, ci pururea rĕmâne aceea-șĭ, cum dicc șĭ apostolul: Să nu ne învĕluimŭ și sĕ nu ne poarte țotŭ vêntul învĕțătureĭ întru amăgirea oamenilor. Pildă vrednică de urmare ni este în privința aceasta sântul marele martirŭ Ioanŭ celŭ Noŭ dela Suceavă. Acesta crá născutŭ în Anatolia și anume în orașul Trapezuntŭ, din părinți creștinĭ de legea dreptŭ — credincĭoasă a rĕsărituluĭ. Elŭ se țineá din copilăriă tare de legea părinților și se apĕrá însu-șĭ cu

îndrăsneală şi-ĭ apĕrá şí pre alţĭ fraţi întru Christosŭ de ademeniri-le misionarilor dela apusŭ. Încercându-se eĭ fără urmare a-lŭ abate dela biserica dreptŭ credincioasă a rĕsăritului, l'-aŭ pârîtŭ în urmă în Achermanŭ, că ar fi defăimatŭ legea luĭ Mahometŭ. Deci Turcii l'-aŭ bagatŭ în prinsoare şi l-'aŭ asupritŭ cu totŭ felĭul de chinurĭ, că doară l'ar înduplecá la legea luĭ Mahometŭ. Însă cunoscêndŭ Sântul, că-ĭ maĭ bine să se lese omul de vieaţă decâtŭ de legea luĭ Christosŭ, a suferitŭ cu răbdare nu numaĭ totŭ felĭul de chinurĭ, ci în urmă şí moartea anume la anul 1332. Şi chĭarŭ pentru această răbdare viteadă soborul bisericeĭ l'a pusŭ în numerul martirilor cu numele: Sântul m. m. Ioanŭ Novi, eară moascele luĭ se află pên' în ḑiŭa de astă-ḑi în biserica cea vestită a Metropolieĭ noastre celeĭ vechĭe din Suceava.

Deci şí noĭ, maĭ alesŭ în timpurile de faţă, cândŭ ni cu trieră ţara prorocĭ minciunoşĭ, lupĭ răpitorĭ, îmbrăcaţĭ în pele de oĭe, să ne ţinemŭ după esêmplul s. m. m. Ioanŭ celŭ Nou şí alŭ celor-l'alţĭ martirĭ cu tăriă de credinţa noastră ortodocsă, adevĕratul odorŭ, moscenitŭ dela bine-credincioşiĭ noştrĭ strămoşĭ.

Creştinuluĭ adevĕratŭ îĭ e maĭ dulce suferirea morţiĭ decâtŭ lăpĕdarea legiĭ strămoşescĭ; şi de aceea strigă şí apostolul I. Cor. 16, 13: „Staţĭ în credinţă“, ce însamnă: ţineţi-vĕ neclătiţĭ credinţa străbună, care ni apĕră neamul de stîngere şi ne conduce la limanul mântuiriĭ.

3. Credinţa adevĕrată trebue să fiă universală, ádecă: ea trebune să se refereascá la toate adevĕrurile, carĭ le-a descoperitŭ Dumneḑeŭ şí carĭ ni — le propune sânta biserică. Căcĭ nu-ĭ destulŭ a îmbrăţişá cutare şi cutare adevĕrŭ alŭ învĕţătureĭ luĭ Cristosŭ, ear' cele-l'alte a le lăsá, nu-ĭ destulŭ a ne mulţămí cu aceea-ce putemŭ cuprinde cu mintea noastră, ci trebue să credemŭ şí'n adevĕrurĭ ascunse, carĭ întrecŭ priceperea noastră; nu-ĭ destulŭ, să fiimŭ gata a crede, ci trebue chĭarŭ să năḑuimŭ, a cunoasce adevĕrurĭle, carĭ trebue să le credemŭ. ca să putemŭ ḑice, că toate câte ni-le-a descoperitŭ Christosŭ, le şi credemŭ fără escepţiune. În sfîrşitŭ:

4. Credinţa trebue să fiă viiă şí activă, ádecă ea să descepte în noĭ cugetânţe, simţiminte şi fapte, carile corĕspundŭ adevĕruluĭ cunoscutŭ. Credinţa ni va fi mântuitoarĭă şi folositoarĭă, numaĭ

dacă ne va conduce la amoarea cea adevĕrată catră Dumnedeŭ și cătră aproapele și se va manifestá prin fapte bune seaŭ, precum dice apostolul Paulŭ la Galateni 5, 6, „dacă va lucrá prin amoare.“ Cu privire la această însușietate a credinței dice și Mântuitorĭul la Mateiŭ 7, 29: „Nu totŭ ce-mĭ dice: Doamne! Doamne! va întrá în împĕrăția cerurilor;“ de asemene și apostolul Paulŭ la Romanĭ 2, 13: „Că nu auditorii legiĭ sûntŭ drepți la Dumnedeŭ.“ Astŭ-felĭŭ sûntŭ de înțelesŭ și cuvintele apostolului Iacovŭ 2, 14: „Ce folosesce. fraților meĭ, de va dice cine-vá, că are credința, eară fapte nu are. Au puté-va să-'lŭ mântuiească credința: căcĭ precum trupul este mortŭ fără de sufletŭ, așá și credința fără de fapte este moartă.“ Și ce ĭ-ar folosí omuluĭ, dacă ar crede, că Dumnedeŭ e dreptŭ, va pedepsí, că esistă iadul, și cu toate acestea nu se feresce de pĕcate? Ce folosŭ ar fi, cândŭ ar crede cine-vá în Dumnedeŭ, ar cunoasce învĕțătura și poroncele fiiuluĭ luĭ, dară nu le ar ține, ci le ar călcá? Cândŭ ar crede, că prin taĭna pocăinței s'ar puté curăți de pĕcate, însă de dînsa nu se maĭ apropiiă?

II.

Așá ŭă credință, bine întemeĭată și înțĕleaptă, tare și universală, viiă și lucrătoarĭă ni este de trebuință nu atâtŭ pentru vieața ast' pămêntească, câtŭ maĭ vêrtosŭ pentru cea din vecie în cerĭŭ.

Credința însușită astŭ-felĭŭ ni-se cere maĭ ântăiŭ, dacă voimŭ să câștigămŭ dela Dumnedeŭ bunurĭ pămêntescĭ, timpurale. Dumnedeŭ ádecă este dătătorĭul a totŭ binele, și cum-că numaĭ aceĭa-sŭ demnĭ de bunătățile lumescĭ, carĭ credŭ în Dumnedeŭ și în cuvintele luĭ cele descoperite, aceasta o cunoascemŭ cu mintea noastră însa-și. Eară apoĭ ca dovadă sigură, că credință ni este de trebuință la câștigatŭ bunurile timpurale, avemŭ prea multe pilde în sânta scriptură. „O muĭere, mare este credința ta! Fiă-ți ție, cum voiescĭ“ a dișŭ Christosŭ muĭerii Cananence (Mat. 15, 28) și ĭ-a însănătoșatŭ fiica. „Îndrăsnesce fiică, credința ta te-a mântuitŭ!“ a dișŭ acela-și doftorŭ cerescŭ (Mat. 9, 22) și a vindecatŭ ŭă muĭere, care nĕcajiá de curgerea sângeluĭ de doĭ-spră-dece anĭ. „Dupa credința voastră fiă — vĕ voaŭĕ“ a dișŭ dătătorĭul vederiĭ celor doĭ orbĭ în evangelia de a-dĭ (Mat. 9, 29). Sântul Petru a aruncatŭ după cuvêntul luĭ Christosŭ, mreja în mare și a prinsŭ

mulțime mare de pescĭ (Luca 5, 5, 6). „Nu te teme, crede numaĭ,“ ĭ-a grăitŭ Domnul luĭ Iairŭ (Marco 5, 36, 42) și ĭ-a înviĭatŭ fiica, carea muríse. Îĭ fu adusŭ fiĭuluĭ luĭ Dumnedeŭ și unŭ slăbănogŭ, care jăceá în patŭ, și Elŭ, vĕdêndŭ credința celor-ce l-aŭ adusŭ, a dișŭ slăbănogului: „Îndrăsnesce, fiĭule, eartă-ți.se ție pĕcatele tale“ (Mat. 9, 2) și slabănogul s'a vindecatŭ și așá a scăpatŭ de pedeapsa timpurală a pĕcatelor sale. Aducêndŭ oare cine pre fiĭul sĕu, avêndŭ spiretŭ mutŭ, la Isusŭ, l'a întrebatŭ Mântuitorĭul: „De poți crede: toate sûntŭ cu putință credincĭosuluĭ“ (Marco 9, 23) și mărturisindu-și omul credința, Christosŭ l'a alungatŭ pre spiretul celŭ mutŭ din fiĭul luĭ.

Așá dară dacă Christosŭ din causa credințeĭ ĭ-a vindecatŭ pre ceĭ bolnavĭ, ĭ-a tămăduitŭ pre ceĭ cĭunți, a bine cuvêntatŭ vênarea pescilor, a înviĭatŭ pre ceĭ morți, a ertatŭ pĕcatele și a rĕdicatŭ pedepsele timpurale, a alungatŭ spiretele necurate ș. a., apoĭ cine s'ar maĭ puté îndoí, că credința nu-ĭ de nevoĭa la dobânditŭ bunurile timpurale? De altă parte necredința prea de a-dese-orĭ e pricina nevoilor timpurale și a felĭuritelor neajunsurĭ. Pentru necredință în cuvêntul luĭ Dumnedeŭ a lovitŭ Moisi cu toĭagŭ de doaŭĕ orĭ în peatra, și bine-că li-a isvorîtŭ Israiliților apă, dară elŭ n'a avutŭ parte să între în pămêntul promisŭ (Numerii 20, 8, 12). Pentru necredință n'aŭ pututŭ scoate învĕțăceiĭ luĭ Christosŭ dracul dintr'unŭ omŭ lunatecŭ (Mat. 17. 19). Pentru necredință a începutŭ sântul Petru a se cufundá, viindŭ la Îsusŭ pe apă (Mat. 14, 21) și pentru necredință poporul israilteanŭ s'a rĕsipitŭ peste totŭ pămêntul (Leviții 26, 33).

Așá și noĭ, voindŭ să avemŭ parte de unŭ lucru dela Dumnedeŭ, trebue să credemŭ, să credemŭ anume că ni-'lŭ poate da. „Toate — dice Mântuitorĭul — câte le cereți, rugându-vĕ, să credeți, că le veți luá, și vĕ va fi voaŭĕ“ (Marco 11, 24). Lipsindu-ne ce-vá, putemŭ prin rugăcĭune căpĕtá dela Dumnedeŭ; dară de nu vom crede, de nu vom sperá în Dumnedeŭ, că poate și vra să ni dee ceea-ce ceremŭ, apoĭ înzădarŭ maĭ ceremŭ. Cum-că cu ajutorĭul credințeĭ toate îĭ sûntŭ creștinuluĭ cu putință, o întăresce Isusŭ Christosŭ, dicêndŭ (Marco 9, 23): „Toate sûntŭ cu putință credincĭosuluĭ“ și ear' (Mat. 17, 19): „Aminŭ, grăĭescŭ voaŭĕ, de veți avé credință ca unŭ grăunțŭ de mușturĭŭ, apoĭ veți dice munteluĭ acestuĭa: mută te de aicĭ acoló, și elŭ se va mutá, și nimică nu vĕ va fi voaŭĕ cu neputință.“ Dintr'aceste toate ușor vĕ puteți încredința, cucernicilor

creștinĭ. că ni este neapĕratŭ de trebuință credința, dacă vom să dobândimŭ dela Dumnedĕŭ bunurĭ pămêntescĭ, timpurale.

III.

Dară nu numaĭ că nu ni-ĭ cu putință, fără de credință, să fimŭ părtașĭ de fericirea cea timpurală, dară nicĭ fericirea cea eternă fără de darul credințeĭ nu o vom puté gustá. Ce trebue omul să scie, și cum să viețuĭească, eacă în privința aceasta a rĕtăcitŭ totŭ genul omenescŭ. Lucrurilor făcute, bună oară soareluĭ, luneĭ, vietăților, chĭarŭ idolilor ciopliți din peatră li deteră oamenii onoare dumnedĕească, petrecêndu-li sĕrbătorile cu felĭurile fapte, de și de totŭ grețoase ; și 'ntr'ŭă întunecime ca aceea, cu nisce rĕtăcirĭ ca acele, nimene nu se maĭ puteá mântuí. De abiá credința în învĕțătura luĭ Christosŭ a trasŭ josŭ aceea perdea de pe mintea omenească, și ĭ-a descoperitŭ adevĕrurĭ curate, carĭ avemŭ să le credemŭ și noĭ, și ĭ-a datŭ poroncĭ, frumoase după carĭ avemŭ să vieținimŭ și noĭ. Decĭ numaĭ credința în Christosŭ și în învĕțăturele luĭ ne poate duce la mântuire. Asta o întăresce însu-și Isusŭ Christosŭ, cândŭ dice (Marco 16, 16): „Celŭ-ce va crede și se va botedá, se va mântuí, eară celŭ-ce nu va crede, se va judecá.“ Și de altă dată vorbesce astŭfelĭŭ (Ioanŭ 5, 24): „Aminŭ, aminŭ, grăĭescŭ voaŭĕ, că celŭ-ce ascultă cuvintele mele și crede celuĭ-ce m'a trămisŭ pre mine, are vieață vecĭnică, și la judecată nu va venĭ, ci s'a mutatŭ din moarte în vieață.“ Pentru credință a ertatŭ Christosŭ pĕcatele. Așá a dișŭ mulĕrilĭ pĕcătoase (Luca 7, 48, 50): „Eartă-ți-se ție pĕcatele,“ și după aceea: „Credința ta te-a mântuitŭ, mergĭ în pace.“ Însă îndată ce i-se eartă omuluĭ pĕcatele, î-ĭ este ertată și pedeapsa cea vecĭnică și re'noită sperânța fericirilĭ cerescĭ. Sântul Paulŭ scrie la Evreĭ 11, 6: „Afară de credință nu este cu putință a bineplăcé luĭ Dumnedĕŭ ;“ vra să dică: cu nemică nu poate fi plăcutŭ înaintea luĭ Dumnedĕŭ celŭ-ce n'are credință adevĕrată. Căcĭ oare cum s'ar puté să-ĭ placă luĭ Dumnedĕŭ omul, carele nu crede în fiiul luĭ, celŭ-ce a făptuitŭ atâtŭ de multe minunĭ, ca să-și adeverirească solia dumnedĕească? Cum s'ar puté să-ĭ placă luĭ Dumnedĕŭ omul, carele nu crede în învĕțătura luĭ Christosŭ, adusă din cerĭu pe pămêntŭ spre mântuirea noastră? Cine nu crede în vorbele noastre, acela de cu bună samă că nu ne place; dacă așá, apoĭ ar pute ar plăcé luĭ Dumnedĕŭ omul, carele nu crede în învĕțătura luĭ cea de totŭ adevĕrată? Și cine nu-ĭ e plăcutŭ luĭ Dumnedĕŭ, maĭ poate venĭ la Dum-

nedeŭ? Prin urmare vedemŭ, că fără de credință nu-i mântuință. De aceea întrebându-lŭ pre Paulŭ și Sila străjerlul temniței, din care aŭ scăpatŭ ei cu puterea dumnedeiească, ce să facă, ca să se mântuiască ei i aŭ răspunsŭ: „Crede întru Domnul Isusŭ Christosŭ, și te veĭ mântuí, tu și casa ta.“ (Fapt. apost. 16, 31.)

Din cele dise ni-am încredințatŭ, iubiților creștinĭ, că ni e numaĭ de câtŭ de trebuință credința adevěratŭ creștină, ádecă: credința înțeleaptă, tare, universală, viĭă, și lucrătoarĭă atâtŭ cândŭ voimŭ să avemŭ parte de bunurĭ timpurale, câtŭ și cândŭ voimŭ să ne învrednicimŭ de bunurĭ netrecĕtoarĭe, cerescĭ. Deci nevoiți-vĕ, ca darul credinței să crească în inima voastră, să se înmulțasca și să se întărească; credința sânteĭ noastre biserice să ne întărească maĭ alesŭ, cândŭ ne rugămŭ, cândŭ ne împărtășimŭ cu sântele taĭne, cândŭ sûntemŭ în îndoĭele și neduinerirĭ, cândŭ sûntemŭ ispitiți și ne pleacă scârbele. La rugăciune să ne însuflețească astŭ-felĭŭ de simțirĭ: Sciŭ Doame, că mărirea, înțĕlepcĭunea și îndurarea ta e nesĕcată, că pretutindene escĭ, că-mĭ daĭ orĭ-și-ce-mĭ trebuĭesce. Tu escĭ prea sântŭ, și eu-sŭ pĕcătosŭ: cu umilință mĕ rogŭ la îndurărea Ta. Într'acestŭ chipŭ se nasce luarea a minte, umilința, venerarea, mulțămirea și iubirea către Dumnedeŭ. Apropiĭându-te de s. taĭna a mărturisirii, arată în inima ta această credință: Credŭ și mărturisescŭ, că pocăință e unica scăpare din peirea vecĭnică pentru omul pĕcătosŭ, că ertarea pĕcatelor rĕsare din agonișințele cele nefinite ale luĭ Christosŭ, că preotul în locul luĭ Dumnedeŭ însu-șĭ și cu puterea dată de Elŭ îlŭ eartă pre pĕcătosul, celu-ce se căĭesce. Doftorului aceluĭa arată-ĭ ranele tale și sufletul tĕŭ se va vindecá. Viindŭ la cina cea de taĭnă, nu venĭ așá ca la unŭ ospĕțŭ lumescŭ, ci recugetă și mărturisesce, că primescĭ trupul și sângele Domnuluĭ, că-lŭ primescĭ pe acela, carele a venitŭ spre mântuirea noastră și ne va judecá pre toți. Cândŭ nu scĭĭ, ce să facĭ, adu-ți aminte de cele de pe urmă: de moartea, învĭarea, judecata și vieața de vecĭ și urmeadă statul cugetuluĭ tĕŭ. Cândŭ ar dá peste noĭ din care-và parte ispita, amagirea la pĕcatŭ, atuncĭ să recugetămŭ, că Dumnedeŭ e atotŭ sciutorĭŭ, pretutindene de față și rĕsplătitorĭŭ prea dreptŭ: cum să cutedămŭ a face 'năintea feței Domnuluĭ, ceeace nu facemŭ 'năintea oamenilor? Să ni aducemŭ aminte de nespusele durerĭ ale Mântuitorĭuluĭ suferite pentru noĭ, și apoĭ maĭ voĭ-am să le înoimŭ prin pĕeatele noastre? În întristare și'n scârbă să ne întrebămŭ pururea dela cine vinŭ și de ce treabă-sŭ, de-oară-ce fiă-care

scârbă își are începutul dela pronia cea mai înaltă, ca să ne ducă la pocăință, la merite și la mântuire. Scârbele, cari ne apasă, ne ducŭ la Dumnedeŭ, dice s. Grigoriŭ. Într'aşá ŭă mărturisire a credinței vom aflá alinare și mângăiare în toate scârbele lumii acesteia. Dacă vom purcede la desceptarea și întărirea credinței în modul spusŭ, apoi după cum s'au deschisŭ ochii orbilor cu puterea dumnedeiască, așá ni va da și noaŭĕ credința adevĕrată lumină spre cunoascerea pĕcatelor. Fiă credința noastră neclătiță și activă, arete-se în fapte bune și virtuți creștine, în sinceritate, înfrênare, cucernicià, răbdare, amoare cătră Dumnedeŭ și cătră aproapele, și atunci ea va fi cu adevĕratŭ întemeĭarea mântuirii, ni va scobori daruri ceresci și ni va dá vieață și fericire fără de cápětŭ, Aminŭ.

Ioanŭ Menga,
parochŭ în Clivodinŭ.

Predică

pentru sĕrbătoarea s. Iliă.

»Și după cuvêntul lui Iliă aŭ adunatŭ pre toți proroci... și le-a disŭ lor Iliă: Pênă cândŭ veți schiopetá voi într'amêndoaŭĕ gledńele voastre... di a căduțŭ focŭ din ceriŭ dela Domnul și a mistuitŭ jertfa.« *III. împ. 18, 19.*

Iubiților creștini!

În legea vechiă, cândŭ gemeá âncă oamenii sub greutatea pĕcatului strămoșescŭ, trămiteá Dumnedeŭ din timpŭ în timpŭ bărbați aleși, însuflați de Spiretul sântŭ mai alesŭ între israilteni, ca să-i îndrepte, amenințându-i cu pedepse cumplite pentru pĕcatele lor și pentru căderea lor la închinarea de idoli.

Ca lumine strălucitoarie în locŭ întunecosŭ luciáŭ profeții înaintea oamenilor cu înțĕlepciunea și faptele lor cele plăcute lui Dumnedeŭ. Ei eráŭ ângerii, cari îi desceptáŭ pe oameni din pátimele și fără-de-legile lor. Numai prin ei se țineá credința cea adevĕrată 'n Dumnedeŭ, numai prin învĕțăturele și minunele lor se surpá rĕtăcirea cea prea deasă a israiltenilor.

Dară s. Prorocĭ eráŭ într'una și înainte mergĕtorii și predicĕtorii venirii luĭ Mesia, Mântuitorĭuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ.

Numele unuĭa din sânțiĭ profețĭ este Iliă, și ḑiŭa luĭ cea sântă o sĕrbămŭ astă-ḑĭ. Să ne mângăĭămŭ așá-dară, cu acestŭ mare prorocŭ, și să auḑimŭ apoĭ ce-vá și de prorocii ceĭ mincĭunoși.

I.

Optŭ sute de anĭ înainte de venirea Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ s'a arĕtatŭ profetul Iliă.

Cândŭ l'a născutŭ muma-sa în pămêntul Arabieĭ din vița mareluĭ Archiereŭ Aaronŭ, îlŭ vĕḑú părintele sĕŭ în visŭ dându-și mâna cu bărbați în veșminte albe, ádecă cu ângerĭ, și cum îlŭ înfășáŭ eĭ cu focŭ și-ĭ dá să mânânce pară de focŭ.

Preuțiĭ din Ierusalimŭ îĭ deslegară bĕtrânuluĭ preotŭ visul dreptŭ prorociă, ḑicêndŭ: „că locașul copiluluĭ va să fiá lumiuă și cuvêntul luĭ hotărîre adevĕrată, ear' vieața luĭ cu Domnul și ardoarea luĭ plăcută luĭ Dumneḑeŭ.“ În fine maĭ profețiră, că Îliă îlŭ va judecá pe Iarailŭ cu sabiă și cu focŭ.

Și'n adevĕrŭ! pruncul ajunse profetŭ mare și sâutŭ în cursŭ de doaŭĕ-ḑecĭ și cincĭ de anĭ.

Lucrarea cea maĭ mare a luĭ Iliă erá să-ĭ desbare pre Israilteniĭ de închinarea idoluluĭ Baalŭ.

Ca sa o poată scoate aceasta la cale, elŭ pe lungă cuvêntările sale mustrătoarĭe maĭ adaose multe minunĭ.

Elŭ a pogorîtŭ focŭ din cerĭu și a rĕținutŭ ploaĭea, ca să li fiă de pedeapsă israiltenilor, ce se închináŭ luĭ Baalŭ.

În deșertul Horivŭ îlŭ săturáŭ corviĭ; eară elŭ a nutritŭ apoĭ pe cuvĭoasa vĕduvă din Sarefta Sinoduluĭ pe timpul foameții diu sacul, ce nu se maĭ deșĕrtá de fărină, și din ulcĭorul, ce nu se gătiá de oleĭu; și maĭ înviiá din morți pe fiĭul eĭ. Iliă s'a în vrednicitŭ âncă ca să-'lŭ vadă pre Domnul Dumneḑeŭ pe muntele Horivŭ,pe câtŭ îĭ este ertatŭ ádecă unuĭ pământeanŭ alesŭ și sântŭ să-lŭ vadă; eară cu cu cojocul sĕu a dispărțitŭ Iordanul, trecêndu-lŭ ca pe e uscatŭ, și a trăitŭ pe cale patru-ḑecĭ de ḑile numaĭ c'ŭă singură mâncare, ce nu se maĭ sfârșiá. Ungêndu-lŭ în fine pe cuviosul bărbatŭ Eliseĭŭ de prorocŭ în locu-și, fu luatŭ de ŭă caruță de focŭ cu trupul la cerĭu, ne maĭ arĕtându-se pe pământŭ decâtŭ cândŭ Domnul nostru Isusŭ Christosŭ și-a schimbatŭ fața pe muntele Tavoruluĭ.

Acestea mari și'n fricoșate minuni ni demustră, câtŭ de bunŭ și înduratŭ este părintele cerescŭ pentru noi oamenii. Elŭ n'a voitŭ să i-se peardă poporul celŭ alesŭ în păgânĕtatea idololatrică, ci l'-a pusŭ pe Iliă profetul, să-i arete puterea dumnedeĭească cu minuni înfricoșate, luându-lŭ la urmă cu trupul în cerĭu pentru-că să se încredințede rĕtăciții închinători ai luĭ Baalŭ, „că elŭ este Dumnedeŭ mare și că nu este altul afară de dînsul.“

Cu lácrime de căință se întoarseră israilteniĭ la credința în unul și adevĕratul Dumnedeŭ, tălându-i cu sabia pe ceĭ patru sute și cinci-deci de proroci minciunoși, carii îi amagisĕră să se închine idolului Baalŭ: mai alesŭ, pentru-că numai jertfa luĭ Iliă profetul a ars'-o focul din cerĭu, eară a prorocilor minciunoși închinată idolului Baalŭ a rĕmasŭ neatinsă și afurisită de Iehova Dumnedeul cerĭului și alŭ pământului.

Vedeți, iubiților! Prorocii ceĭ minciunoși aŭ amăgitŭ cu gură dulce și cu farmece nerușinoase mai întregŭ poporul luĭ Israilŭ la pĕcate, la fără-de-legĭ și în urmă la închinarea unuĭ chipŭ mutŭ și surdŭ!

Nu destulŭ, că eĭ eráŭ rĕtăciți ca toate popoarele cele-l'alte ale pământului, nu destulŭ, ca înși-și eráŭ cufundați în pátime și fără-de-legĭ neaudite, ei âncă și pe unicul poporŭ, ce mai pĕstrá crediuța 'n Dumnedeŭ, pe poporul israilteanŭ, îlŭ trăsese la stricăciunea închinariĭ de idolĭ. Și de acestĭ proroci minciunoscĭ erá greŭ pământul în toate timpurile.

II.

Șide proroci minciunoși, de amăgitorĭ, de ispititorĭ este bântuită creștinĕtatea chiarŭ pênă 'n dilele noastre, chiarŭ cum a predis-'o s. apostolŭ Petru, dicêndŭ: „Și aŭ fostŭ și proroci minciunoși între poporŭ, cum și între voĭ vor fi învĕțătorĭ minciunoși, carĭ vor băgá eresurĭ perdĕtoarle şi se vor lăpĕdá de Domnul celŭ-ce ĭ-aŭ rĕscumpĕratŭ pre ei, adunându-şĭ lor perire grabnica.... și cu mulțimea cuvintelor amăgitoarle vĕ vor vênă pre voĭ.... promițêndŭ scăpare, fiindŭ înși-și șerbiĭ stricăciunii.“ (I. Petru 2, 1. II. Petru II. 2, 3, 19.)

Și oare nu sûntemŭ și noĭ în dile de ispite și de amăgire? Nu se încearcă felŭ de felĭŭ de oamenĭ ca profeții ceĭ minciunoși să-ĭ abată pre creștiniĭ nostri ceĭ dreptŭ-credincioși aĭ rĕsăritului dela credința cea

sântă, dela biserica cea sobornică și apostolică, carea s'a conservatŭ dreaptă și curată pênă în diŭa de a-di?

Dușmanii credinței noastre ne amăgescŭ pe ascunsŭ și fățișŭ, promitêndu-ni munți de aurŭ și întindêndu-ni curse, și dacă nu li ajută acestea toate, apoi ei își arată dinții, bat-jocurindu-ne și rîdêndŭ de biserica noastră, cea adevĕrată a lui Christosŭ, rîdêndŭ de limba și de datinele neamului nostru, și căutândŭ în totŭ chipul a ne desgustá de legea noastră unica, cea mai vechiă, cea mai curata și mai sântă lege, în carea ne am treditŭ, și plântândŭ ură, bănatŭ și certe între creștinii nostri: — pentru-că creștinii nostri luptându-se și sfasiindu-se ei în de ei, dușmanilor nostri să li cadă poama coaptă gâta în brațe după proverbul străbunŭ: inter duos litigantibus tertius gaudet.

Pe cândŭ noi trăimŭ în pace și ne ținemŭ cu inimă și cu sufletŭ de credința noastră și de biserică noastră, sânțită cu sângele lui Isusŭ Christosŭ, alŭ sânților apostoli și alŭ miilor de martiri (purtători de chinuri), vine după s. scriptură vrăjmașul și seamănă neghină în grâul sĕmĕnatŭ de Christosŭ Domnul.

Pe cândŭ noi ne rugămŭ cu lácrime ferbinți la s. jertfelnicŭ pentru ceî-ce ne iubescŭ și pentru ceî-ce ne urĕscŭ pre noi, pentru pacea lumii întrege și pentru împreunarea tuturor creștinilor cu biserica noastră, unica dreptŭ-credincĭoasă, ei ne pândescŭ să ni scoată vorbe rele.

Iudece Domnul Dumnedeul dreptății, a cui lege este mai bună. Noi atâta scimŭ, că cărțile staŭ deschise pentru toți: În ele se află sântul adevĕrŭ. Noi scimŭ, cum-că credința, legea, ce am primit-'o din moși strămoși, aceea-ce se trage dela Domnul nostru Isusŭ Christosŭ și dela s. apostoli, cum-că aceea lege o pădimŭ pênă în diŭa de astă-di curata și neatinsă nici de noi și nici de păgânii, ce ni-aŭ cutrieratŭ țară în atâtea rônduri. Rĕŭ — voitorii nostri să nu uite însă de cuvintele Domnului, carele dice: „Celŭ-ce judecă pre celŭ dreptŭ a fi strêmbŭ, și pre celŭ strêmbŭ a fi dreptŭ, necuratŭ este și urîtŭ înaintea lui Dumnedeŭ.“ (Esempl. 17, 15.)

Voi, Iubiților! trebuie să fiți așá dară înțelepți, căci după cuvintele apostolui „dilele sûntŭ grele,“ și „în neamul celŭ necredincĭosŭ s'a aprinsŭ mânia,“ dice Domnul. (Isaia 21, 2.)

Să veghiămŭ deci ți și noapte, pădindu-ni scumpa și sânta legea noastră strămoșască. Să ni pădimŭ ca nisce ostași vrednici ai lui Christosŭ biserica dreptŭ-credincĭoasă de fortunele, ce o împresură în vecul de față!

Dară vaĭ și amarŭ de ceĭ puțini în credință, vaĭ de ceĭ-ce ascultă sfaturile viclenilor, „mărturia lor este moartea,“ dice Domnul (Iovŭ 15, 25); eară psalmistul cuvinteadă pe de alta parte, dicêndŭ celor stătornicĭ și credincĭoșĭ: „Fericitŭ bărbatul, carele n'a âmblatŭ în sfaturile necredincĭoșilor, și'n calea pĕcătoșilor nu stă, și'n scaunul derîdetorilor nu șede, ci în legea Domnuluĭ este plăcerea luĭ“(Ps.I,1—2).

Să rĕmânemŭ dar' tarĭ și statornicĭ în credința noastra cea rĕsăriteană; să iubímŭ biserica Domnuluĭ, mireasa luĭ cea scumpă, carea a sânțitŭ-'o elŭ cu sângele sĕu, să fugimŭ de toțĭ amăgitoriĭ și ispititoriĭ, pentru-că să nu cadă preste noĭ și preste copiiĭ nostrĭ mânia luĭ Dumnedeŭ!

Eacă, vocea profetuluĭ Iliă din cerŭ, ea rĕsună și a-dĭ, rĕsună cătră ceĭ puțini și îndoielnicĭ la inimă: „Pênă cândŭ veți schiopĕtá într' amêndoaŭĕ glesnele voastre? De este Domnul, Dumnedeul vostru, mergeți după dênsul, de este Baalŭ, mergeți după dînsul.“ „Nu ascultați,“ dice profetul Ieremiă maĭ departe, „cuvintele prorocilor mincĭunoșĭ, carĭĭ vĕ prorocescŭ. Acestea vĕ adimenescŭ la deșertăciune, vorbindŭ visiunĭ din inima lor . . . eacă mânia luĭ Dumnedeŭ, care va învĕluí capul celor nelegĭuiți. Nu ĭ am trămisŭ eu pre acestĭ prorocĭ, dară eĭ totu-șĭ au alergatŭ, nu li-am vorbitŭ, și eĭ totu-șĭ prorocescŭ . . . eacă eu sûntŭ contra celor-ce-mĭ amăgescŭ poporul cu mincĭunele lor și cu sumeția lor.“ (Ieremie c. 23, v. 16, 30—33.)

Credŭ, ca vĕ sûntŭ destule cuvintele acestea dumnedeĭescĭ. Credŭ, că fiă-carele m'a înțĕlesŭ de ajunsŭ.

Trămită-Vĕ dară Domnul Dumnedeul adevĕruluĭ, Dumnedeul dreptațiĭ și alŭ judecațiĭ putere de susŭ, ca să pădiți legea luĭ, pentru-că cu toțiĭ să ne scutimŭ în naĭea cea sântă, ce este biserica dreptŭ-credincĭoasă a rĕsăritului, pentru-că subt radele cele strălucite și mântuitoarĭe ale Soarelui Christosŭ să ne încăldimŭ sufletele din neamŭ în neamŭ pênă la finea veacurilor, pentru-că să ne putemŭ dá samă în diŭa cea cumplita a judecățiĭ, cum-că pururea am rĕmasŭ părtași la biserica luĭ cea sântă, care, nu că profeții mincĭunoșĭ, dară nicĭ porțile Iadului n'o vor învinge.

Ear' tu mare profete Iliă, carele aĭ scosŭ poporul israilteanŭ din rĕtăcirea luĭ Baalŭ, pădesce pururea și turma luĭ Christosŭ și biserica luĭ cea sântă și dreptŭ credincĭoasă. Aminŭ.

Ioanŭ Berarĭŭ.

Науки для народа.

XXXXIII.

СМЕРТЬ И СУДЪ.

„Во всѣхъ словесѣхъ твоихъ поминай послѣдная твоя, и во вѣки не согрѣшиши.“ Iис. Сир. 7, 39. „Опредѣлено есть человѣкомъ единою умерти, потомъ же судъ.“ *Къ Евр. 9, 27.*

Колибъ христіанимъ частѣйше думавъ про свою смерть, про страшный судъ, про блаженство праведныхъ а муки грѣшникôвъ, то певно бы не такъ часто грѣшивъ, и не згромаджувавъ бы на себе гнѣвъ Божій и вѣчне проклятье.

Чоловѣкъ жіе, та о смерть не думае. Одного серце липне до радощѣвъ и сваволи сего свѣта, другого до пустого гроша и маетку, третого до почестей и славы. О смерти и одинъ не мыслитъ, а кождый говоритъ: ще буде часъ о смерти думати, забуваютъ чоловѣкъ, що сегодня жіе, а завтра вже гние.

Скоро, дуже скоро минае наше житье, скоро перецвите якъ той цвѣтъ поля, вяне и схне якъ нôдкошена трава на сонцѣ; першій крокъ житя то разомъ и першій ступень до гробу. Всѣхъ насъ могучого царя и убогого жебрака жде смерть, грôбъ, глилизна!

Хто сему не вѣритъ, нехай пôде на цвинтарь, а кожда могила, кождый крестъ скажутъ ему: „немилосердна смерть стинае острою косою всѣхъ людей и старого и молодого, и мудрого и нерозумного, она не минае золотои короны, жебрачои торбы!

Наше житье проходитъ скоро, а его конецъ смерть, грôбъ, могила, попѣвъ! Всѣмъ намъ призначено умирати, ôтъ смерти еще нѣхто нѣ слѣзми не вымоливъ ся, нѣ золотомъ — срѣбломъ не выкупивъ ся!

Чомужь страхаемо ся смерти? Тому, бо она страшна, а еще страшнѣйша, коли помыслимо о нашôй власнôй кôнчинѣ. Подумай, чоловѣче, що лежишь на постели въ горячцѣ и въ незносныхъ боляхъ, хочешь жити, но годѣ, ты радбысь умерти, но и то дармо;

ты хочешь о своимъ спасеню подумати, но бôль затемнюе и твою память чорною хмарою, приковуе твои мысли до одра болѣзни зелѣзными ланцами. Въ сѣй лютôй, страшнôй борбѣ чуешь плачь и зойки жены, дѣтей, отця, матери, кревныхъ и другôвъ, то все лишь побôльшае твои тяжкй муки, твои незносни страданья. Хатку, котру ты такъ гôрко поставивъ; достоинство, до котрого ты тяжко добивъ ся, сей свѣтъ хорошій, котрый ты такъ полюбивъ, все, все що серцю миле и любе, треба за хвилю на вѣки оставити; — отъ такй жалостни мысли мучатъ и тревожатъ, тебе въ борбѣ зъ смертію такй грôзни думки насуваютъ ся тобѣ въ горячцѣ и збôльшаютъ твои болѣ.

Колись бувъ ты, чоловѣче, сильный и крѣпкій якъ той дубъ. Дежь дѣлась твоя сила? Якъ та гнила колода лежишь ты на постели, а слибы хто пôдъ тобою солому пôдпалилъ, то нездужавъ бысь зъ вогню выскочити, ба тобѣ годѣ вжей руку пôднести и влазливй мухи, що тобѣ докучаютъ ôтдогнати, ти радбысь водицѣ напитись, бо въ горлѣ жаромъ пече — но годѣ, горнятко зъ водицею ты не пôднисешъ. Ты, жѣнко величалась разъ красою, заглянь передъ твоевъ смертевъ въ зеркало. Гу! Противъ тебе и вѣдьма, и баба Яга красавицею! Лице смагляве, блѣде, зôсохле, очи позападались, уста зъ горячки попукали, углемъ почорнѣли, ажъ страшно дивитись. Богачу, ты проживъ въ добрѣ цѣле твое житье, незнавъ що то голодъ и жажда, передъ смертевъ годѣ тобѣ кусникъ, капельку ликнути, а твои ноги опухли якъ коновки. Ты гуляко, тебе веселили-тѣшили, разъ музика, спѣвы, гульки, жарти и смѣхи а на одрѣ смерти скрививъ ся ты такъ начебъ нѣколи не смѣявъ ся, стогнешь такъ страшно, начебы тебе хто стома ножами коловъ и рѣзавъ. Страшна смерть!

Чоловѣче! Передъ собою видишь свѣжій грôбъ, сумный и темный, люди спускаютъ тебе зъ плачемъ въ него, ты чуешь якъ глухо ôдзиваесь твоя трунва ôтъ грудокъ землѣ, що въ послѣдне на твою домовину кидаютъ; тобѣ причуваютъ ся слова правидного Іова: „Низложиша мя трупъ на трупъ.“ (Іовъ 17, 14). Страхъ и ужасъ проникае твои кости, бо вѣчнôсть протворяесь передъ тобою! Якъ въ зеркалѣ бачишь ты цѣлу твою жизнь, бачишь всѣ твои грѣхи тяжкй и простимй. Сей страхъ, сй студенй поти затемнюютъ твôй розумъ, надъ тебою неумолимый Судія, пôдъ тобою сумный грôбъ, вѣчный засудъ и страшнй муки

пекельнй. Ты радъ-бы покаятися, но за пôзно вже, темна нôчь прилягае твои очи, еще одинъ судорожный, глѣбокій вздохъ и серце перестало на вѣки бити, все минулось, душа твоя вже спѣшитъ на страшный судъ, де по твоимъ дѣламъ тебе жде вѣчне блаженство або проклятье.

Отъ вамъ образъ умираючого чоловѣка! Правда що страшна смерть! Якъ же жіемо мы, бр. хр., тутъ на земли? Жіемо, но про смерть намъ байдуже. Одинъ дуфае па свои молодй лѣта, и забувае що на цвинтары и надъ молодыми трупами могилы здоймаются; другій операе ся на свое зелѣзне здоровье, забувае, що здоровье подôбне тôй свѣчцѣ, що горитъ, та отъ вѣтрецъ потягне, повѣе и она гаситъ ся; третій привязуе ся душею и тѣломъ до гроша и маетку, думае що вѣчно жити буде, забувае, що въ грôбъ возме съ собою хиба тй четыри дошцѣ. Все пусте! Тôлько добрй дѣла, точне и совѣстне сповненье закона Божого, отъ се тôлько въ силѣ ôдвернути ôтъ насъ страхъ и грозу смерты и наповнити душу нашу надѣею на царство небесне.

Правидный христіанинъ той, хто черезъ цѣле свое житье пôзнававъ Бога своего яко Творца и Вседержителя, любивъ Его яко Отца и Благодѣтеля, почитавъ Его яко Владыку и Судію своего; хто любивъ ближнихъ своихъ и пôзнавъ що всѣ люди собѣ братя, той на смерть завсѣгди приготованый, того мысль о смерти не тревожитъ, той еи не страхаеся. Хто неперестанно о смерти мыслитъ, той и грѣха сокотитъ ся. Встанешь рано чоловѣче, то подумай усе: може се мôй послѣдный день, бо разъ мати родила, разъ умерати треба; лягаешь у вечеръ по тяжкôй працѣ и труду на спочинокъ, то подумай зновъ собѣ: може я бôлше ранка недôжду, бо смерть кождого часу за плечема; спѣшишь ты на поле до роботы, або идешъ на торгъ, чи въ гостину, чи на весѣлье, то зновъ подумай собѣ: може се мôй послѣдный хôдъ, бо нѣхто не знае хвилѣ, коли съ симъ свѣтомъ попрощаеся. „Веселосте, потѣхо и ôтрадо сего свѣта, покусо, прелесте, солодосте грѣха, щезайте всѣ ôтъ мене у безвѣсти далеко, щобъ я и вашаго слѣду не догадався, я ôтъ васъ, якъ ôтъ сатаны ôтрѣкъ ся, мои всѣ мыслы стремлятъ до моего Отца небесного, до моего божественного Спаса и Судіѣ, мое серце Ему въ жертву приношу, бо умерти маю, а по смерти жде мене страшный судъ; на смерть неустанно мышлю, щобы добрыми дѣлами на сѣмъ свѣтѣ стати

ся участникомъ проклятя Божого.“ Отсе мова-мысль щоденна праведного христіанина!

Чомужь намъ смерть така страшна? Може тому, що насъ въ хоробѣ незносни болѣ мучатъ? Нѣ! Много людей умирае безъ всякого болю, наче въ сонъ засыпляютъ. Чи може тому намъ смерть страшна, що жаль намъ маетокъ тутъ лишати? И то нѣ! Умираютъ люди, у котрыхъ нема и тыхъ чотырехъ дощокъ на трунву. Може тому намъ страшна смерть, що оставляемо тутъ въ тяжкóмъ жалю и розпуцѣ жену, дѣтей, кревныхъ? Нѣ! Не одни вже умерли, що не оставили на сѣмъ свѣтѣ и одного серця, котре бы за ними болѣло и розбивалось. А смерть намъ тому така страшна, бо по смерти „же судъ.“ По воскресеню мертвыхъ и кôнчинѣ міра слѣдуе второе пришество Христове и страшный судъ, а за нимъ вѣчни муки для грѣшникôвъ, а царство небесне для праведникôвъ. Якъ умре христіанинъ, то на тôмъ ще не конецъ; по смерти слѣдуе страшный судъ, а на судѣ жедати ме справидливый Судія ôтъ кождого: „Здай менѣ рахунокъ зъ твого житя и твоихъ дѣлъ!“

* * *

По смерти слѣдуе судъ, судъ Божій, судъ страшный. Св. Евангелисты Матѳей и Лука пишутъ, що передъ страшнымъ судомъ всѣ вѣтры и бурѣ розгукаются и лютувати будутъ; море выступитъ изъ своихъ берегôвъ, вся земля въ основахъ своихъ потрясеся, голодъ и джума лютувотъ муть межи людьми, братъ встане на брата, сонце затмется, мѣсяць утратитъ свое свѣтло звѣзды на землю поспадаютъ и „стіхіи же сжигаемы разорятся, земля же и яже на пей дѣла сгорятъ.“ (II Петр. 3, 10).

Пôсля сего наступитъ страшный судъ. По всѣхъ сторонахъ свѣта, по всѣхъ кôнцахъ міра зашумятъ голосни сурмы-трубы архангилôвъ и своимъ звукомъ говорити мутъ мерцемъ: „Вставайте, мертви, и становѣтся на судъ Божій! Вставайте всѣ изъ гробôвъ, богати и убоги, стари и мали, царѣ и пôдданi, вставайте бо наступивъ часъ розрахуватись зъ вами о всѣхъ, дѣлахъ вашихъ чи добрыхъ, чи злыхъ!“ И всѣ, що во гробѣхъ, еже въ морѣхъ востанутъ, почавши ôтъ Адама до послѣдного его потомка, и станутъ передъ своимъ Судіею.

Всѣхъ умершихъ жде воскресенье, всѣ тѣла умершихъ воскреснутъ и зновъ соединятся съ своими душами. Такъ, якъ зерно

похоронене въ земли, коли наступитъ Божа весна и сонечко землю пригрѣе, а дождь еи напоитъ, то зерно выростае, оживае, воскресае, такъ подо̂бно и тѣла умершихъ, похоронени̂ въ земли скоро трубы ангело̂въ озвутся, востанутъ, оживутъ, воскреснутъ. „Безуме“ говоритъ Апостолъ „ты еже сѣеши не оживаетъ, такожде и воскресеніе мертвыхъ.“ (I Кор. 15, 36). Истину воскресенья мертвыхъ ствержаютъ и слова Спасителя: „Аминь, аминь глаголю вамъ, яко грядетъ часъ, егда мертвіи услышатъ голосъ Сына Божія, и изыдутъ сотворшіи благая въ воскрешеніе живота, а сотворшіи злая въ воскрешеніе суда.“ (Іоан. 5, 25, 29). Ангелы Божи̂ поставлятъ праведныхъ на право, а грѣшныхъ на лѣво; отъ уже и жатва, о̂тдѣленье пшеницѣ о̂тъ половы. (Мат. 24—43). „И разлучитъ ихъ Судія другъ отъ друга, якоже разлучаетъ пастырь овцы отъ козлищь. И поставитъ овцы одесную себе, а козлицы ошую.“ (Мат. 25, 32).

О страшный роздѣлъ! Тяжка розлука, если сынь опускае матѣрь свою, иде въ свѣтъ далекій-широкій, печальна розлука, коли тато або мати умре, дѣти-сироти надъ ихъ могилою плачутъ и рыдаютъ. Но ся розлука не вѣчна. Сынъ може зъ чужины до родини вернутися, а дѣти-сироти зобачутся зъ родичами на тамъ-то̂мъ свѣтѣ, но розлука на страшно̂мъ судѣ безнадѣйна, вѣчна, тамъ коли розлучатъ дѣтей о̂тъ родичѣвъ, жену о̂тъ мужа, брата о̂тъ брата, пріятеля о̂тъ пріятеля, то имъ вже во вѣки вѣковъ бо̂льше не бачитись, изъ собою, не розмовитись, не потѣшитись.

„И тогда явится знаменіе сына человѣческаго на небѣси, и тогда восплачутся вся колѣна земная.“ (Мат. 24.). Святый крестъ, знамя нашого спасеня станеся знаменемъ страшного суду; грѣшникъ, котрый животворный крестъ въ житю ногами толочивъ, радбы его теперъ обняти, по̂дъ нимъ о̂тдыхнути, въ нѣмъ о̂трады и спокою найти, о̂тъ него за свою страсть, за грѣхи плоти милосердіи Божого вымолити; но все вже за по̂зно, все пропало, и слѣдъ не оставъ ся, якъ по то̂мъ корабли, що по морю понѣсся, якъ о̂тъ о̂рла, що черезъ воздухъ пролетѣвъ и въ просторахъ безконечныхъ щезъ, згубивъ ся безъ слѣду.

Хтожь буде живыхъ и мертвыхъ судити? Богочоловѣкъ, Котрый за насъ на крестъ свою божественну жизнь зако̂нчивъ,

Іисусъ Христосъ, Котрый такъ о собѣ говоривъ: „и узрятъ Сына человѣческого, грядуща на облацѣхъ небесныхъ съ силою и славою многою.“ (Мат. 24, 30),

Коли чоловѣкъ щось провинивъ и передъ людскимъ судомъ стоитъ, то гôрко и тяжко ему на души, сумлѣне мучитъ его, на хрестъ розпинае, ему здае ся, що тяжкій камѣнь его груди давитъ. Якже буде грѣшному чоловѣкови на души, коли стане на страшнôмъ судѣ передъ своимъ божественнымъ Судіею, Котрый сидѣти буде на престолѣ славы Своея Котрого „ярость вѣстникъ нашой смерти“ (Прит. Сол. 16, 14), Котрого справедливый засудъ вѣчно тривати буде? Горе тѣмъ людямъ, котрî на страшнôмъ судѣ по лѣвôй сторонѣ стояти мутъ, ихъ зойкъ, ихъ плачь, ихъ отчаянье, ихъ искъ и верескъ всю вселенну наповнитъ, они до гôръ и до скалъ говорити мутъ: „падити на ны, и покрыйте ны отъ лица сѣдящаго на престолѣ, и отъ гнѣва агнча.“ (Апок. 6, 16). Для нихъ нема вже спасеня, передъ ними яростный, но справедливый Судія, за ними грôзный розтвôръ ада-пекла!

Но то тôлько початокъ страшного суду. „Судище сѣдае и книги отверзошася.“ (Дан. 7, 10). Втворяются книги, въ котрыхъ житя кождого чоловѣка назначене, и то ôтъ колиски ажъ до гробовои дошки, въ тыхъ книгахъ що до макового зерна записанî всѣ нашî добрî и злѣ дѣла, всѣ нашî добродѣтельнî подвиги и скверньî беззаконства, всѣ нашî благî мыслы и намѣреня, та и всѣ нечестивî переступки. Слезы довицъ и сирôтъ, котрыхъ вы утискали, плачь убогихъ, котрымъ вы милостинѣ жалували, глѣбокій стонъ дѣвчины, котру вы до грѣха допровадили, еи славу соромомъ покрыли, всѣ вами обманутî, оклеветанî, тî всѣ громогласно кричати мутъ: Господи, Судію справедливый, суди ихъ по заслузѣ! Голодный, котрого мы ôтъ порога ôтгоняли, голый, котрого нагôсть мы непокрыли, хорый, котрого мы не посѣтили, въ болѣзни не потѣшили, навѣтъ и нашь ангелъ хранитель, ôтъ котрого мы ôтвертались, . . . всѣ, всѣ кричати мутъ: Господи, суди ихъ по заслузѣ!

Тревогою, страхомъ и трепетомъ наповняесь серце мое, душа моя унивае, коли помышслю на страшный судъ и на страшныхъ позивачѣвъ!

Лишь для праведныхъ судъ Божій не страшнымъ, но втѣшный, до нихъ справидливый Судія говорити ме: „Пріидите благословенніи Отца моего, наслѣдуйте уготованное вамъ царствіе отъ сложенія міра.“ (Мат. 25, 34). Ходѣтъ и царствуйте зо мною, вы чада мои вѣрнѝ, вы мою науку, вы мои св. заповѣды точно сповняли, ходѣтъ и тѣштеся зо мною вѣчно у царствѣ небеснѝмъ!

И зновъ встане зъ престола справедливый Судія и грѝзнымъ громомъ гримне на грѣшникѝвъ: „Идите отъ мене проклятіи во огнь вѣчный, уготованный діаволу и аггеломъ его.“ (Мат. 25, 41).

Чуете, бр. хр., яка тяжка и страшна кара жде грѣшникѝвъ на тѝмъ свѣтѣ, огонь вѣчный, муки вѣчнѝ, котрѝ не день, не рѝкъ, не сотки, тысячѣ рокѝвъ, но безъ кѝнця, во вѣки вѣковъ тревати мутъ!

Бр. хр! Неперестанно думайтежь о вашый смерти и про судъ Божій, такѝ мыслы сохранятъ васъ ѝтъ грѣха и ѝтъ вѣчного нещастя, такѝ мыслы гладятъ дорогу до сокрушеной сповѣди и покаяня, такѝ мыслы оживляютъ любовъ въ закаменѣлѝмъ серци и пробуджаютъ въ грѣховнѝмъ снѣ задрѣмавше сумлѣнье, такѝ мысли попровадятъ васъ на праву дорогу, що веде до вѣчного блаженства и спасеня. Аминь.

CRONICĂ.

Sânţirea monumêntuluĭ la mormêntul lui Aronŭ Pumnul. Prima catedră de limba şi literatura românească, ce s'a înfiinţatŭ în împerĭul Austriei, a fostŭ aceea dela institutul filosoficŭ, maĭ pe urmă gimnasĭu superiorŭ seau plinarĭu din Cernăuţĭ, decretată în 20. Decemvre 1848 şi activată în Fevruarĭu 1849.

Primul profesorŭ la aceasta catedră a fostŭ A r o n ŭ P u m n u l şi a ilustrat'-o ca nime altul. Devotămêntul luĭ nemărginitŭ, activitatea luĭ esemplară aproape de şepte-spră-dece anĭ şi succesele strălucite, ce le-a dobânditu, aŭ justificatŭ pe deplinŭ înfiinţarea acesteĭ catedre şi au împlutŭ de bucurĭă şi de mândrĭă inima celora-ce au contribuitŭ la activarea eĭ. Ilustrul luĭ amicŭ, neuĭtatul nostrŭ Alecu Hormuzachi, ḑice: »Asta catedră prin elŭ a devenitŭ pentru noĭ aicĭ paladiul sciinţeĭ naţionale, altarĭul sîmţuluĭ şi virtuţiĭ, vatra naţionalităţiĭ române. Româniĭ se bucuráŭ, se mândriáŭ cu ea, străiniĭ o respectáŭ.«

Aronŭ Pumnul n'a fostŭ numaĭ profesorŭ consciincĭosŭ şi educătorĭŭ iscusitŭ, elŭ s'a maĭ arĕtatŭ şí ca omŭ, ce calcă în căĭ noauĕ ca deschiḑĕtorĭul unor noauĕ direpcĭunĭ în desvoltarea şi cultivarea graĭuluĭ românescŭ; elŭ a fostŭ ŭă personalitate mărcată, măreaţă, originală.

Lepturarĭele lui au datŭ împulsul, au pusŭ temelia la studĭul istorieĭ literatureĭ românescĭ, ear' gramatica luĭ şi maĭ alesŭ învĕţătura luĭ în şcoală a împinsŭ puternicŭ la cultivarea graĭuluĭ cu propriele puterĭ.

Aronŭ Pumnul a fostŭ rĕcunoscutŭ, cu dreptŭ cuvêntŭ, ca acela, carele a rĕdesceptatŭ şi a învioşatŭ la Româniĭ din Bucovina consciinţa naţională, carele ĭ-a împinsŭ la ua vieaţă culturală românească, carele li-a arĕtatŭ condiciumile, unicele sub carĭ potŭ fi şi rĕmâné pururea Românĭ; elŭ s'a arĕtatŭ ca adevĕratul lor rĕgenĕrătorĭu!

Româniĭ din Bucovina şĭ-au manifestatŭ în-dată recunoscinţa cătră acestŭ fenomenalŭ bărbatŭ, creândŭ ŭă fundăcĭune, care pe vecĭă

să-ĭ poarte ilustrul nume, şi să-ĭ sprijinească pre ceĭ-ce vor dorí şi-şĭ vor propune să calce în urmele luĭ — în sciinţă seau artă.

Apoĭ au maĭ decisŭ, ca la locul de rĕpausŭ alŭ preţioaselor luĭ rĕmăşiţe pămintene să rădice unŭ monumêntŭ, care să ateste iubirea, neuitarea şi rĕcunoscinţa acelora, pentru cariĭ a trăitŭ şi a lucratŭ elŭ.

Acestŭ modestŭ monumêntŭ este gata. Îĭ maĭ lipsesce numaĭ consăcrarea: tributul lácrimelor noastre şi espresiunea admirăriĭ şi însufleţiriĭ pentru înaltele idee, în serviţul cărora a lucratŭ Pumnul, şi pentru nobilele şi generoasele sîmţĕminte, ce cu profusiune căutá să le împlânte în inimele noastre!

Această consăcrare se va sĕrbá în Cernăuţĭ în 4/16 Iulĭu 1888 după programul, ce umeaḑă:

1. Demineaţa, la 8 oare, serviţŭ dumneḑeĭescŭ în biserica catedrală, celebratŭ de Emininţa Sa Înnaltŭ Preasânţitul Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ Dr. Silvestru Morariu;

2. La 10 oare erscursiune în corpore dela catedrală la monumêntŭ;

3. La 10 ½ oare sanţirea monumêntuluĭ de cătră Emininţa Sa Înnaltŭ Preasânţiul Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ Dr. Silvestru Morariu;

4. Cuvêntare comemorativă de protopresviterul-stauroforŭ, profesorul Dr. Vasilĭu Mitrofanoviciu;

5. Imnŭ comemorativŭ, poesia de Const. Morariu, musica şi esecutarea de Soţietatea filarmonică »Armonia«.

În aceea-şĭ ḑi, la patru oare şi jumĕtate după ameaḑă-ḑi în t r' u n i r e a oaspeţilor şi a stimătorilor luĭ Pumnul în localităţile Soţietăţiĭ filarmonice »Armonia.«

Programul acesteĭ într'uniriĭ este:

1. Imnul poporalŭ esecutatŭ în corŭ de Soţietatea filarmonică »Armonia«;

2. Imnŭ festivŭ, poesia de Vasilĭu Bumbacŭ, musica de Eusebĭu Mandicevschi; corŭ esecutatŭ de Soţ. fil. »Armonia«;

3. Cuvêntare comemorativă de Dr. Ioanŭ alŭ luĭ G. Sbiera, partea ântăĭa;

4. »Dulce Bucovină«, poesia de Vasile Alesandri, musica şi esecutarea de Soţ. fil. »Armonia«;

5. Cuvêntare comemorativă de Dr. Ioanŭ alŭ luĭ G. Sbĭera, partea a doaŭa;

6. »Limba românească«, poesia de Georgiu Sionu, musica şi cântarea de Soţ. fil. »Armonia«;

7. Discursu comemorativu de Ioanu Bumbacu, profesorul de limba şi literatura română la gimnasiul superioru c. r. din Cernăuţi;

8. Discursu de unu representantu alu Soţietăţii academice »Junimea.«

Tot într'aceasta di, s a r a l a 9 o a r e, va avé locu şí unu o s p ĕ ţ u între învĕţăceii şi stimătorii lui A. Pumnul. Ceĭ-ce dorescu a participá la acestu ospeţu sûntu rugaţi, ca să bine-voĭească a-şĭ arĕtá dorinţă pênă în 10 Iuliu 1888 st. n. în scrisu seau verbalu la Comitetul Soţietăţii pentru cultura şi literatura română în Bucovina, trămitêndu preţul de participare la ospĕţu fixatu de persoană cu 3 fl.

Splendoarea acesteĭ sĕrbărĭ comemorative naţionale depinde dela numĕroasa presênţă a fostilor învĕţăceĭ şi actualilor stimătorĭ aĭ memorieĭ luĭ Pumnul. Adresămu dară apelu căldurosu şi frăţescu nu numaĭ învĕţăceilor şi amicilor luĭ de odinioară, ci şi tuturora celor-ce nutrescu în sufletul, în inima lor sîmţeminte de stimă şi de venerare pentru u n u r a r u b ă r b a t u alu naţiuniĭ române, ca să bine-voĭească a ilustrá cu presenţa lor această sĕrbare atâtu de legitimă!

Maĭestatea Sa împĕratul a oferitu Capitanuluĭ ţĕreĭ, dluĭ Baronu Alesandru Vasilco de Sereţchi, demnetatea de consiliariu întimu.

Sânţia sa părintele stauroforu Constantin Popoviciu, profesoru de dreptul bisericescu ort. or. la făcultatea teologică a universităţiĭ de aice, fu alesu în 11. Iuniu a. c. »Rector magnificus« pe anul 1888/9.

În 7/19 Maiu a. c. a fostu promovatu în Doctor de teologiă prefectul seminarialu, dl. Stefanu Saghinu, colaboratoriul nostru.

Avis pacienţilor români. Adese rĕcurgu pacienţiĭ la luminele celebrităţilor medicale din străinĕtate şi alergă maĭ alesu la Viena, ca sĕ consulte specialiştiĭ, carĭ facu fala făcultăţiĭ vienese.

Dar mulţĭ din pacienţĭ, fiă-că nu cunoscu limba seau usagiurile locale, flă-că nu-şĭ potu esplica bine boala seau că nu înţelegu destul de bine sfaturile, ce li-le dă medicul, pe care-lu consultă — şi care e maĭ totu-de-auna grăbitu — nu-şĭ atingu scopul, pentru care făcu sacrificiul uneĭ călĕtorie aşá de lungĭ.

Aceste neajunsurĭ se evită, dacă pacientul ĭa precauţiunea, de a se adresá, în-dată după sosire în căpitala Austrieĭ, D-luĭ Dr. S t e r i e N. C ĭ u r c u care se află stabilitu în Viena, VIII. Alserstrasse 49.

Stătornicitŭ de mulţĭ anĭ în Viena, Dl. Cĭurcu stă în strînse legături cu toţĭ profesoriĭ de la făcultate şi poate aduce serviţele cele maĭ însĕmnate pacienţilor, carĭ s'ar duce să'-ĭ consulte. Adresându-se juneluĭ medicŭ românŭ, pacientul nu numaĭ obţine, fără multă asceptare şi fără de nicĭ unŭ derangĭumêntŭ, consultăţĭunea dorită, nu numaĭ e sigurŭ, că e esaminatŭ de celŭ maĭ bunŭ specialistŭ pentru boala, de care sufere, dară evită orĭ-ce neînţĕlegere, boala îĭ e esplicată bine şi în termenĭ sciinţificĭ mediculuĭ specialistŭ, rĕspunsurile şi sfaturile acestuĭa sûntŭ comunecate pacientuluĭ în modŭ lămuritŭ şi detaĭatŭ, în fine medicul consultatŭ arăta ŭă solicitudine maĭ mare decâtŭ dacă pacientul s'ar fi presentatŭ singurŭ.

Nu maĭ încape îndoĭeală, că Dl. Dr. Cĭurcu îĭ e parcientuluĭ de cel maĭ mare folosŭ, în caḑŭ, cândŭ şí după consultaţiune are necesitate de asistenţa unuĭ medicŭ. În fine chĭarŭ persoanele, care, neputêndŭ seaŭ nevoindŭ să întreprindă călĕtoria cea lungă la Viena, dară ar voí să aĭbă părerea vr'unuĭ specialistŭ vienesŭ, îĭ potŭ obţine consultaţiunea, adresându-se prin poştă, eară în caḑurĭ urginţĭ prin telegrafŭ D-luĭ Dr. Ciurcu, VIII., Alserstrasse 49, şi alăturându descrierea boaleĭ.

Ca în totŭ anul, aşá călĕtorí şí de asta dată I. P. S. S. Mitropolitul la sĕrbarea sântuluĭ Ioanŭ din Suceava. Joĭ în 23 Iuniŭ (5 Iuliŭ) plecà I. P. S. S. împreună cu Venerabilitatea Sa archipresviterul mitroforŭ şi consiliarĭŭ consist. Dr. Ţurcanŭ şi fu întimpinatŭ la gara Iţcaniĭ de către delegatul consist. Exar. I. Procopovicĭŭ, de egumenul Dragomirneĭ protosincelul B. Jácota, de protopresviterul ţinutuluĭ Sucevei I. Mandicevschi, de consiliarĭul de tribunalŭ N. Cehovschi şi adĭunctul A. Pridie, de directorul gimn. N. Dracinschi şi profesoriĭ St. Stefureacŭ şi C. Cosovicĭ şi de ŭă deputăţiune de cetăţenĭ din Suceava. Ajungêndŭ la s. Mitropolia, I. P. S. S. fu întimpinatŭ de preoţĭ în ornate şi cu procesĭunea bisericească; după închinarea la sântele moasce şi cântarea doxologieĭ de către I. P. S. S. cetí V. S. Dr. Ţurcanŭ epistola păstorală în limba românească şi slavĕnească, eară după aceea totŭ V. S. celebrà, asistatŭ de patru preoţĭ, sérânda mare. Vinerĭ în 24 Iuniŭ (6 Iuliŭ) după finirea mânecândeĭ celebrà I. P. S. S., asistatŭ de şese preoţĭ şi patru diaconĭ, sânta liturgiă, la care chirotesí pre administratorĭul protopr. alŭ distr. Humoruluĭ în protopresviterŭ, eară pre profesorĭul gimn. din Cernăuţi, Em. Ciuntuleacŭ, în protosincelŭ; după finirea sânteĭ liturgie urmà

procesiunea și sânțirea apeĭ la locul hotârîtŭ, la care actŭ au participatŭ vr'ŭă 30 de preoți și a ținutŭ predica festivă protosincelul Em. Ciuntuleacŭ.

Erá mulțime mare de închinătorĭ, poate pela 15 miĭ, adunați din toate părțile țĕreĭ și de peste frontieră, anumea din Galiția foarte mulți, cu-toată-că se face propagandă mare de a-ĭ rĕținé, și apoĭ și din România unŭ numĕrŭ maĭ mare decâtŭ în alți anĭ, între acestea și P. C. S. archimandritul și profesorul din Iași, Dr. Cononŭ Aramescu-Donicĭŭ, carele a și luatŭ parte la sântă liturgia, la procesiune și la sânțirea apeĭ, funcționândŭ. Ordinea, cu a carĭĭ priveghiare au fostŭ însărcinați delegatul consistorial Ex. I. Procopovicĭ și ca ceremoniarĭŭ parochul din Dragoieschĭ Atanasiu Procopovicĭ, a fostŭ de totŭ mulțămitoarie și a făcutŭ asupra tuturor înrîurința bună.

Închinătoriĭ au plecatŭ mulțămiți, căcĭ s'a purtatŭ de grijă, ca fiă-care să fiă înpăcatŭ în dorințele sale, eară ceea-ce a produsŭ efectŭ foarte mare și a fostŭ culmea mulțămiriĭ închinatorilor, a fostŭ epistola păstorală în limba românească și slăvĕnească a I. P. S. S.; aceasta s'a observatŭ vederatŭ la împărțirea eĭ, căcĭ oameniĭ năvăliáŭ din toate părțile, care din care îndesându-se maĭ tarc, ca să căpete câte unŭ exemplarŭ și li păreá rĕŭ celor-ce s'au întârdiatŭ și nu au căpĕtatŭ, neajungêndŭ numĕrul exemplarielor nicĭ la a decea parte.

Părintele archipresviterŭ Ioanŭ Olinschi a aflatŭ cu ocăsiunea visităţiuniĭ canonice din anul acesta în treĭ comune din protopresviteria Cernăuţuluĭ treĭ esêmple demne de imitatŭ. Visitândŭ ádecă S-Sa şcoala poporală din Mahala, şcoala erá plină de băĭaţĭ şi de copile, eară cândŭ dl. învĕţătoriŭ Dumitru Scalatŭ a ajunsŭ cu esamenul pên' la cântare şi a începutŭ a cântá cu eleviĭ sĕĭ, armonia aceluĭ, corŭ de băĭaţĭ şi de copile a fostŭ atâtŭ de pĕtrundĕtoarĭă, încâtŭ toţĭ trecĕtoriĭ de pe drum s'aŭ opritŭ înaintea localuluĭ şcoaleĭ. Băĭaţiĭ şi copilele aŭ esecutatŭ liturgia întreagă. Dară ceea-ce maĭ alesŭ trebue răcunoscută cu laudă, este idea d-luĭ Scalatŭ, de a întreprinde cu tineriĭ sĕĭ cântăreţĭ în duminice şi sĕrbătorĭ escursiunĭ prin comunele învecinate, la cântatŭ în corŭ s. liturgie prin biserice. Idea asta a esecutat-o pên' acuma bravul domnŭ învĕţătorĭŭ în treĭ comune, anume: în Boĭanŭ, Rarancea şi Ostriţa. Dl. Scalatŭ şĭ-a maĭ propusŭ să înfiinţeze în Mahala şí unŭ corŭ de plugarĭ.

Asemenea progresŭ în cântare îndecomunŭ, şi îndeosĕbĭ în cântarea bisericească a constătatŭ părintele archipresviterŭ şí în comunele Cernăuca şi Horecea.

Ḑelul domnilor învĕţătorĭ Dumitru Scalatŭ din Mahala, Toaderŭ Vasilovicĭŭ din Cernăuca şi Mihaĭŭ Piteĭŭ din Horecea meritä toatä rĕcunoscinţa. Este doară lucru sciutŭ, câtă putere şi câtŭ farmecŭ are cântarea corală asupra sîmţĕmintelor omenescĭ, cum înalţă ea sufletul şi-lŭ dispune la relegĭositate. Decĭ dacă domniĭ învĕţătorĭ amintiţĭ şi pe urma lor şí alţiĭ îşĭ vor da sîlinţă a perfecţioná corurile de copiĭ, a înfiinţá şí coruri bărbătescĭ şi a esecutá în duminice şi sĕrbătorĭ prin biserice cântările liturgice, apoĭ serviţul, ce-lŭ vor face bisericeĭ şi bineluĭ comunŭ, va fi foarte însĕmnatŭ, eară venerabililor preoţĭ li vor fi totŭ-de-a-una mână de ajutorĭŭ.

Sinodulŭ ultimŭ din Caransebeşŭ a primitŭ normativul comisiuniĭ scolarĭe împreunate cu cea financiarĭă privitorĭŭ la regularea sălarielorŭ, quinquenalielorŭ şi a relutuluĭ de cortelŭ pentru profesoriĭ dela înstitutul pedagogicŭ, precum şí pentru profesoriĭ dela înstitutul teologicŭ diecesanŭ. In înţĕlesul acestuĭ normativŭ profesoriĭ ordinarĭ dela âmbele înstitute, devenindŭ definitivĭ, afară de salarĭul de 800 fl. maĭ cápĕtă 200 fl. banĭ de cortelŭ, apoĭ salarĭul li-se urcă după 5 anĭ la 880 fl., după 10 anĭ la 960 fl., după 15 anĭ la 1040 fl., după 20 de anĭ la 1120 fl., eară după 25 de anĭ la 1200 fl. Profesorilor actualĭ nu li-se detrage din beneficĭele presente nimicŭ şi eĭ înainteaḑă pênă la ajungerea sumelor sistemisate.

Normativul comisiuniĭ şcolarĭe privitorĭŭ la pensionarea profesorilor dela înstitutul pedagogicŭ diecesanŭ şi pentru ajutorarea vĕduvelor şi orfanilor în desbaterea generală fŭ asemenea primitŭ din partea Sinoduluĭ. Normativul se întinde şí asupra profesorilor dela înstitutul teologicŭ diecesanŭ.

La finea anuluĭ trecutŭ au absolvatŭ în Aradŭ preparandia diecesană 41 de elevĭ, esamenul de cualificăţiune l'aŭ depusŭ 16 preparanḑĭ absoluţĭ; în anulŭ şcolasticŭ curinte sûntŭ înternaţĭ în alumneu 70, eară în cursurile preparandialĭ fură înscrişĭ 106 elevĭ.

Pe teritorĭul Consistorĭuluĭ aradanŭ sûntŭ 383 de şcoale, numĕrul copiilor de şcoala a fostŭ 34.066, dintre carĭ la esamene aŭ fostŭ presenţĭ 14,226. La şcoala de repeticĭune au fostŭ obligaţĭ 5,519 tineri, 4740 fete, dintre carĭ la esamene au fostŭ numaĭ 580.

Pentru ameliorarea cercetării scolarie şi peste totŭ pentru ameliorarea stării învĕţămêntului Sinodul aradanŭ a hotărîtŭ, ca consistoriulŭ să dee laudătorie şi să-i premieḑe pre învĕţătorii, carĭ se vor distinge promovândŭ învĕţământul poporalŭ, eară protopresbiteratele să le îndemne totŭ-ŭă-dată a creá fonduri pentru premiarea învĕţătorilor, carĭ se vor distinge prin ḑelul lor.

Pe teritoriul acestuĭ consistoriŭ se află 52 de coruri de plungarĭ, 182 de şcoale de pomăritŭ, 88 de bibliotece şcolarĭ; 29 de învĕţătorĭ se ocupă cu albinăritul, 39 edificie şcolare nu suntŭ corĕspunḑĕtoarie.

Mitropolitul sĕrbescŭ din Belgradŭ, Teodosiu, a demisiunatŭ în urma unor neînţĕlegerĭ avute cu ministrul de înstrucţiune, Georgeviciu. Ministrul cereá, ca Mitropolitul să întroducă ŭă disciplină maĭ strînsă între preoţĭ, eară I. P. S. S. se scusá, că n'ar puté face una ca aceasta fără ca să calce sântele canoane şi dicisiunile sinodului. Regele Milanŭ se pare, că nu va primí dimisiunea.

A 25 aniversarĭă a Soţietăţiĭ pentru rĕspândirea sântelĭ Scripture în Rusia. În 8. Aprilŭ a. c. s'a ţinutŭ în Petersburg adunarea generală a Soţietăţiĭ aceleia. De activitatea ei vorbescŭ următoarĭele cifre. Dela înfiinţarea ei pênă la închiĭarea anului 1887 s'aŭ împărţitŭ 1.223.044 de esêmplarie. Cifra cărţilor împărţite a crescutŭ din anŭ în anŭ; începêndŭ cu cifra însĕmnată de 2,450 de esêmplarie, a ajunsŭ în anul 1886 la cifra de 90.076 de esêmplarie. Preţul cărţilor de vêndutŭ e foarte micŭ şi Soţietatea are puţinŭ venitŭ dintrînsele, cu atâtŭ mai vêrtosŭ, fiindŭ-că dăruesce foarte multe cărţi epitemiţilor, şcoalelor şi în genere oamenilor sermanĭ; în a. 1887 aŭ fostŭ dăruite 5.367 de esêmplarie. În timpul de faţă are soţietatea 7 colportătorĭ de cărţi, eară numĕrul membrilor se suie la 1.284, între aceia 469 din starea preoţască.

prepărare scurtă se admitŭ la baĭa spiretuală. Apoĭ în ḑelul lor pentru prosperarea bisericeĭ hotărescŭ cu precisĭune, ca în viitorĭŭ să nu maĭ provină aşá ce-vá, de-oare-ce ŭă cunoscinţă viĭă a adevĕrurile creştinismuluĭ se câştigă abĭá după timpŭ îndelungatŭ, [1]) nu spunŭ însă nicăirĭ, câtŭ timpŭ are să dureḑe pregătirea catechumenilor. Numaĭ constituţiunile apostolice singure ni daŭ mărturiă chĭară şi precisă în privinţa aceasta; ele pretindŭ ca catechumenii să fiă înstruiţĭ treĭ anĭ; însă în privinţa celor-ce vor manifestá ḑelŭ deosebitŭ şi vor dorí ferbinte · boteḑul, dispunŭ, ca să se boteḑe şí maĭ curêndŭ, căcĭ nu lungimea timpuluĭ decide, ci purtarea cea bună. [2])

Dacă maĭ consideramŭ şí hotărîrea făcută în sinodul din Elvira,[3]) carele pentru biserica apuseană stăbilí unŭ catechumenatŭ de doĭ anĭ, maĭ alesŭ pentru catechumenii, ce aŭ conduită bună, şi combinămŭ resultatele aflate aicĭ asupra durateĭ catechumenatuluĭ creştinŭ cu cele de maĭ susŭ, apoĭ putemŭ deduce lesne, că pregătirea catechumenilor pentru săcrămêntul boteḑuluĭ în epoca de înflorire trebue să fiă duratŭ doĭ pênă la treĭ anĭ.

Însă biserica nu în toate împregĭurările ţineá sămă de hotărîrile aceste, ci concedeá în ceea-ce privesce timpul de prepărare a catechumenilor şí caḑurĭ escepţionale, după trebuinţă seaŭ prescurtându-'lŭ seaŭ chĭarŭ prelungindu-'lŭ. Indulginte erá ea maĭ alesŭ faţă cu catechumeniĭ bolnavĭ şi'n periculŭ de moarte, pre carĭ îĭ boteḑá înăinte de timpul hotărîtŭ, cerêndŭ numaĭ, ca după însănĕtoşare să înveţe credinţa. [4]) Dară pe câtŭ · de indulginte erá biserica aicĭ, pe atâtŭ de rigorosŭ procedeá ea faţă cu catechumeniĭ apostaţĭ şi cu ceĭ

---

[1]) Sinod. I. ec. can. II.: „Ἐπειδὴ πολλὰ, ἤτοι ὑπὸ ἀνάγκης, ἢ ἄλλως ἐπειγομένων τῶν ἀνθρώπων, ἐγένετο παρὰ τὸν κανόνα τὸν ἐκκλησιαστικὸν, ὥστε ἀνθρώπους ἀπὸ ἐθνικοῦ βίου ἄρτι προσελθόντας τῇ πίστει, καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατηχηθέντας, εὐθὺς ἐπὶ τὸ πνευματικὸν λουτρὸν ἄγειν:... καλῶς ἔδοξεν ἔχειν, τοῦ λοιποῦ μηδὲν τοιοῦτο γίνεσθαι· καὶ γὰρ καὶ χρόνου δεῖ τῷ κατηχουμένῳ, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα δοκιμασίας πλείονος.“ (Σύνταγμα θῶν εἰων καὶ ἱερῶν κανόνων, ὑπὸ Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Ἀθήνησιν 1852 t. II. pg. 1 6. — [2]) Const. apost. VIII. c. 31. „Ὁ μέλλων κατηχεῖσθαι τρία ἤτη κατηχείσθω· εἰ δὲ σπουδαῖός τις ἢ καὶ εὔνοιαν ἔχῃ περὶ τὸ πράγμα, προσδεχέσθω· ὅτι οὐχ ὁ χρόνος ἀλλ' ὁ τρόποσ κρίνεται.“ (edit. P. A. de Lagarde pg. 269) — [3]) Can. XLII.: „Eos. qui ad primam fidem credulitatis accedunt, si bonae fuerint conversationis, intra bienium temporum placuit ad baptismi gratiam admitti debere.“ Hefele, I. pg. 144. — [4]) Sinod. din Laodicea can. 47: „Ὅτι δεῖ τοὺς ἐν νόσῳ παραλαμβάνοντας τὸ φώτισμα, καὶ εἶτα ἀναστάντας ἐκμανθάνειν τὴν πίστιν. (Συντ. III. pg. 214). Aceasta pracsă s'a observatŭ şi'n biserica occidentală ce se vede din can. XLII. alŭ sinod. din Elvira, care l'am amintitŭ maĭ susŭ. Orôndumdŭ elŭ, ca proseliţiĭ să fiă catechumenĭ doĭ anĭ, adauge: „Nisi infirmitate compellente coegerit ratio velocius subvenire periclitanti vel gratiam postulanti.“

pĕcătoşĭ. La ceĭ dintâĭŭ, dacă cereáŭ reîntrarea în catechumenatŭ, li prelungĭá ea timpul de prepărare, lăsându-ĭ să petreacă din noŭ şi anume treĭ anĭ între »auḍitorĭ«; [1]) ceĭ de alŭ doilea, dacă eráŭ în clasa a doaŭa, îĭ rĕpuneá între »auḍitorĭ« şi petreceáŭ împreună, pênă cândŭ nu încetáŭ a pĕcătuí. [2])

Dară deşí biserica cereá ŭă prepărare îndelungată şi temeĭnică a catechumenilor, totu-şĭ pe de altă parte se opuneá ea foarte energicŭ abusuluĭ, ce esistá la unii dintre eĭ, ádecă de a amênâ în adinsŭ boteḍul pênă spre cápĕtul vieţeĭ, ba unii dându-se boteḍaţĭ abiá pe patul morţiĭ, cum o făcú chĭarŭ împĕratul Constantinŭ celŭ mare. [3]) Causa fenomenuluĭ acestuĭa se poate să fiă demnitatea boteḍuluĭ, de care eráŭ eĭ pĕtrunşĭ atâtŭ de adûncŭ, încâtŭ nicĭ cândŭ nu se simţĭáŭ destulŭ de bine pregătiţĭ pentru primirea luĭ; dară maĭ alesŭ erá părerea superstiţioasă, ce o aveáŭ unii în privinţa pĕcatelor comise după boteḍŭ, creḍêndu-le atâtŭ de grele, încâtŭ de rĕul lor ar trebuí să pĭardă graţia, ce au câştigat'o în săcrămêntul boteḍuluĭ şi prin urmare şi vieaţa eternă. Fiă orĭ-şí-cum, dară se scie, că biserica disaprobá abusul acesta, ce erá în nefăvoarea eĭ, manifestându-şĭ nemulţămirea pênă într'atâta, încâtŭ unor catechumenĭ de felĭul acesta, devenindŭ creştinĭ, de regulă li refusá primirea în clerŭ,[4]) şi deosebitŭ îĭ ţineá în frêŭ totŭ-de-a-una cu ŭă asprime nemărginită, ce se poate observá în scrierile s. părinţĭ. De esêmplu îlŭ citămŭ pre. s. Vasilĭu, estrăgêndŭ din cuvêntul luĭ de admoniare la boteḍŭ următorĭul locŭ: [5]) »Noĭ te chĭămămŭ la vieaţă, o omule, de ce nu auḍĭ tu voacea noastră? la participarea bunurilor, de ce dispreţuĭescĭ tu darul? Impĕrăţia cerurilor s'a deschisŭ, şi celŭ-ce te învită, e fără vicleşugŭ, calea e uşoară, şi tu n'aĭ nevoĭă nicĭ de timpŭ, nicĭ de spese seaŭ osteneală; de ce dară trăgăneḍĭ tu? De ce ascepţĭ ca maĭ ântâĭŭ să te cuprindă frigurile şi apoĭ să primescĭ boteḍul, cândŭ nu veĭ puté maĭ multŭ pronunţá cuvintele mântuitoarĭe, ba chĭarŭ nicĭ să auḍĭ, pentru-că boala va fi

---

[1]) Sinod. I. ec. can, XIV.: „Περὶ τῶν κατηχουμένων, καὶ παραπεσόντων. ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, ὥστε. τριῶν ἐτῶν αὐτοὺς ἀκροωμένους μόνον, μετὰ ταῦτὰ εὔχεσθαι μετὰ τῶν κατηχουμένων.“ Συνταγ. tom. II. pag. 144). — [2]) Sinod. de la Neo-Cesarea, can. V.: „Κατηχούμενος, ἐὰν εἰσερχόμενος εἰς Κυριακὸν, ἐν τῇ τῶν τατηχουμένων τάξει στήκῃ, οὗτος δὲ ἁμαρτάνῃ, ἐὰν μὲν γόνυ κλίνων, ἀκροάσθω μηκέτι ἁμαρτάνων.“ (Συνταγ. t. III. pg- 77). — [3]) Eusebie, vieaţa luĭ Constantinŭ IV. c. 61. — [4]) Sinod. din Neo-Cesar. c. XII. „Ἐὰν νοσῶν τις φωτισθῇ. εἰς πρεσβτέριον ἄγεσθαι οὐ δύναται· — οὐκ ἐκ προαιρέσεως γὰρ ἡ πίστις αὐτοῦ, αλλ' ἐξ ἀνάγκης.“ (Συνταγ. t. III. pg. 88). — [5]) Asemene locurĭ se aflá şí la Grigorie Nazianseanul în cuvêntul 40 (despre boteḍŭ), şi la Ioanŭ gură-de-aurŭ catechesa I.

luatŭ în stăpânire capul tĕŭ; cândŭ nu veĭ puté nicĭ de felĭŭ rădicá mânele tale la cerĭŭ seaŭ să staĭ în pecĭoare seaŭ să-ţĭ plecĭ genunchĭul la rugăcĭune seaŭ să-ţĭ mărturisescĭ păcatele, să te împacĭ cu D-ḑeŭ şi să te desfacĭ de inimicul, seaŭ să fiĭ cu deplină luare de samă la actul sânţiriĭ, aşá că ceĭ de faţă vor stá la îndoĭeală, orĭ de aĭ simţitŭ bine graţia seaŭ poate nicĭ nu sciĭ, ce s'a întêmplatŭ cu tine.«

3. Impărţirea în clase a catechumenilor.

Majoritatea învĕţaţilor, carĭ s'aŭ ocupatŭ cu întrebarea aceasta, ḑicŭ, că catechumeniĭ eráŭ despărţiţĭ în treĭ clase, şi anume: 1) în auḑitorĭ (ἀκροώμενοι, audientes), 2) îngenunchĭătorĭ (γονυκλίνοντες, genuflectentes), şi 3) în luminaţĭ (φωτιζόμενοι, competentes). Impărţirea de faţă corĕspunde celor treĭ părţi, ádecă părţiĭ omiletice, liturgice şi eucharistice, din carĭ constá serviţul divinŭ pe timpul acela, la care părticipáŭ catechumeniĭ în mĕsură gradată. [1])

a) *Clasa Auḑitorilor* (ἀκροώμενοι).

După-ce proseliţiĭ îşĭ împleniáŭ condiţĭunile recerute şi eráŭ primiţĭ în catechumenatul creştinŭ, din ḑiŭa aceea aveáŭ nu numaĭ dreptul, ci şí obligăţĭunea, de a participá la serviţul dumneḑeĭescŭ creştinŭ şi anume la partea luĭ omiletică, ádecă să asculte câtŭ-vá timpŭ [2]) în comunitate cu creştiniĭ [3]) tăĭăturele biblice, ce li-se citĭáŭ. De aice şĭ-a luatŭ clasa aceasta numele.

Tăĭăturele aceste, numite şí lecţĭunĭ, eráŭ luate din âmbe testămintele şi cuprindeáŭ scrierile luĭ Moĭsi, Iosua, cărţile judecătorilor, ale împĕraţilor şi locurile s. scripture, carĭ istorisescŭ de întoarcerea poporuluĭ jidovescŭ; decĭ cartea luĭ Iovŭ, scrierile luĭ Solomonŭ, profeţiĭ, psalmiĭ, faptele apostolilor, epistolele ap. Pavelŭ şi evangeliele. Pe cândŭ evangeliele le citĭá de regulă presviterul seaŭ diaconul, cele-

[1]) Zezschwitz I. pg. 116. Dr. Schütze, pg. 21. Unĭĭ învĕţaţĭ recunoscŭ numaĭ 2 clase de catechumenĭ, ádecă cele 2 din urmă; pecândŭ clasa auḑitorilor — ḑicŭ eĭ — esistá numaĭ la penitenţĭ, în care trebueáŭ să petreacă şí proseliţiĭ, carĭ din felĭurite cause nu se puteáŭ primí de-a dreptul în catechumenatul creştinŭ, şi câtŭ-vá timpŭ şi aceĭ catechumenĭ, carĭ păcătuĭeáŭ maĭ greŭ. I. Mayer, pg. 52—60. — [2]) Câtŭ timpŭ anume erá catechumenul în clasa „Auḑitorilor“ şi în cea a „Ingenunchĭătorilor“, nu se scie sigurŭ; darĭ se pare, că cursul întâĭŭ durá scurtŭ. Zezschwitz, I. pg. 122 şi 127. — [3]) Aicĭ e prilejul potrivitŭ a arĕtá locul, ce-'lŭ aveáŭ catechumeniĭ în biserică; eĭ stăteáŭ în despărţitura a doaŭa numită naĭe, şi anume în imediata apropiĭare de creştinĭ maĭ multŭ spre apusŭ. I. Mayer pg. 70—72. De aceştĭa eráŭ sepărate femeĭele, avêndŭ ele unŭ locŭ anume destinatŭ. (Const. apost. II. c. 57).

l'alte tăĭături biblice le cetiá lectorul de pe unŭ locŭ înaltŭ în mijlocul bisericeĭ. După cetirea lor ţineá fiă-care presviterŭ câte unŭ cuvêntŭ de îndemnare la împlenirea dĕtorinţilor, cărora li urmá apoĭ cuvêntarea principală a episcopuluĭ. [1])

Terminându-se cuvêntarea, diaconul se suiá pe amvonŭ şi ḑiceá cu voace rădicată: »Nime dintre auḑitorĭ, nime din ceĭ necredincĭoşĭ să rĕmână aicĭ«, [2]) în urma cărĭĭ provocărĭ auḑitoriĭ, părăsindŭ biserica, se depărtáŭ.

b) *Clasa Îngenunchĭătorilor* (γονυκλίνοντες).

Semnul caracteristicŭ alŭ catechumenilor din clasa a doaŭa erá, că eĭ afară de tăĭăturele biblice, la carĭ asistáŭ şí auḑitoriĭ, ascultáŭ âncă şí unele rugăcĭunĭ, ce se făceáŭ anume pentru dînşiĭ în partea a doaŭa seaŭ liturgică a serviţuluĭ dumneḑeĭescŭ. Şi fiindŭ eĭ la aceste rugăcĭunĭ cu genunchĭele plecate, din causa aceasta s'aŭ numitŭ »Îngenunchĭătorĭ« (γονυκλίνοντες).

În privinţa acestor rugăcĭunĭ e de observatŭ, că ele, ţintindŭ maĭ alesŭ la bunurĭ spiretuale, se pronunţáŭ de creştinĭ, eară nu de catechumenĭ; căcĭ catechumeniĭ, după cum ḑice Ioanŭ gură-de-aurŭ, [3]) âncă nu sûntŭ membri aĭ trupuluĭ luĭ Christosŭ, âncă sûntŭ sepăraţĭ de turma spiretuală şi staŭ afară de pălaturile împĕrătescĭ, departe de locaşurile sânte; [4]) de aceea, necapabilĭ âncă de astŭ-felĭŭ de bunurĭ, aŭ nevoĭă de ajutorĭul acelora-ce acuma sûntŭ iniţiaţĭ în misterie. Şi dacă cu toate aceste se vorbesce de rugăcĭunile catechumenilor, apoĭ are sá se înţĕleagă aşá, că eĭ le făceáŭ în tăcere şi maĭ multŭ pentru bunurĭ timpurale.

Alte rugăcĭunĭ, afară de aceste, li erá aspru opritŭ creştinilor — chĭar şí'n casele lor private, — a le face în presenţa catechumenilor. Aceasta se considerá de ŭă necuviinţă mare. [5])

Să vedemŭ acuma, în ce consistá prepărarea Ingenunchĭătorilor şi cum se petreceá ea.

Imediatŭ după eşirea auḑitorilor din biserică, cândŭ totul erá liniscitŭ, diaconul îĭ provocá cu ŭă voace rĕsunătoarĭă la rugăcĭune maĭ ântâĭŭ pre catechumenĭ, apoĭ pre credincĭoşĭ, ḑicêndu-li celor din

---

[1]) Const. apost. II. c. 57. — [2]) Const. apost. VIII. c. 5, în îmbinare cu locul precedentŭ. — [3]) Omilia 2. la epist. II. c. Corint. — [4]) Adecă de misteriele altarĭuluĭ. — [5]) Const · apost. VIII. c. 33: „Πιστὸς μετὰ κατηχουμένου μήτε κατ᾽ οἶκον προσευχέσθω· οὐ γὰρ δίκαιον τὸν μεμυεμένον μετὰ τοῦ ἀμυήτου συμμολύνεσθαι." (edit. P. A, de Lagarde, pg. 271).

urmă: »Rugaţi-vĕ cu inimă duĭoasă pentru catechumenĭ.« Decĭ catechumenii, stându în genunchĭe, diaconul împreună cu comuna credincĭoasă se rugá pentru dînşiĭ, ḑicându: »Să ne rugămu cu toţiĭ pentru catechumeniĭ luĭ D-ḑeu, ca bunul şi ĭubitorĭul de oamenĭ să asculte cu plăcere cererile şi rugăcĭunile lor, carĭ, primindu-le, să li ajute şi să-ĭ înspire numaĭ de ceea-ce li e de mântuire; ca să li discopere evangelia Christosuluĭ sĕu, să-ĭ lumineḑe şi să-ĭ primească, să-í crească întru cunoscinţa de D-ḑeu, să-ĭ înveţe poruncele şi judecăţile sale, ca să împlânte în eĭ frica sa neîntinată şi mântuitoarĭă, să li deschidă urechĭele inimeĭ, ca ḑi şi noapte să se ocupe cu legea luĭ, să-ĭ întărească întru pietate, să-ĭ împreune şi să-ĭ númere la turma sa cea sântă, învrednicindu-ĭ de baĭa renascerii, de vesmêntul nestricăcĭuniĭ, de vieaţa adevĕrată. Eară pe de altă parte să-ĭ mântuĭească de toată necuviosia şi să nu admită înfluinţa contrarĭuluĭ, ci maĭ vêrtosu să-ĭ curăţască de toată întinăcĭunea trupuluĭ şi a sufletuluĭ, locuindu în eĭ şi âmblându între eĭ să bine-cuvinteḑe prin Christosul sĕu întrarea şi eşirea lor, şi toate să le întocmească spre binele lor. Să ne maĭ rugămu cu toată perseverânţa pentru dînşiĭ, ca după câştigarea ertăriĭ de pĕcate prin sânţire, să-ĭ învrednicească de misteriele sânte şi de comuniunea eternă cu sânţiĭ«.

În urma acestor rugăcĭunĭ, împlêndu-se inima catechumenilor de încredere, puteáu să se scoale şi să-şĭ rădice şí singurĭ voace de rugăcĭune cătră cerĭu întru mărirea prea puterniculuĭ părinte. De aceea şí ḑiceá diaconul maĭ departe: »Sculaţi-vĕ, catechumenilor! Rugaţi-vĕ luĭ D-ḑeu pentru pace prin Christosul sĕu, pentru ḑile liniscite şi nevinovăţiă pentru totu timpul vieţeĭ voastre, pentru sfîrşitu creştinescu şi îndurarea luĭ D-ḑeu, pentru graţiă şi ertarea pĕcatelor. Încredeţi-vĕ unuĭa nefăcutuluĭ D-ḑeu prin Christosu alu sĕu.«

Apoĭ diaconul îĭ provocá să-şĭ plece cápetele, cu cuvintele; «Plecaţi-vĕ şi primiţĭ bine-cuvêntarea!«

Asupra cápetelor plecate episcopul sânţitu pronunţà următoarĭa rugăcĭune:

»D-ḑeule a totu puternice, cela-ce escĭ nefăcutu şi neapropiĭatu, unul adevĕratul D-ḑeu, D-ḑeu şi tată alu luĭ Christosu unuĭa-născutu fiĭuluĭ tĕu, D-ḑeul luĭ Paracletu şi Domnul universuluĭ, cela-ce prin Christosu aĭ aşeḑatu pre învĕţăceĭ ca învĕţătorĭ, ca să înveţe pietatea; privesce din înălţime spre serviĭ tĕĭ, spre catechumeniĭ evangelieĭ luĭ Christosu, şi li dă lor inimă curată şi spiretu dreptu înoĭesce întru

cele din lăuntrul lor, ca cu toată inima şi cu totŭ sufletul să-ţĭ cunoască voĭa şi să facă după ea; învrednicesce-ĭ pre dînşiĭ de sânţirea cea prea înaltă, unesce-ĭ cu sânta ta biserică şí-ĭ fă părtaşĭ la misteriele sânte prin Christosŭ sperânţa noastră, care a muritŭ pentru dînşiĭ, prin care fiă ţie mărire şi închinăcĭune în spiretul sântŭ în vecĭ. Aminŭ.«

Primindŭ bine-cuvêntarea episcopuluĭ, diaconul li ḑiceá: »Catechumenilor, mergeţĭ în pace!« [1]) şi eĭ se depărtáŭ, întocma cum făcură maĭ înăinte şí auḑitoriĭ.

După astŭ-felĭŭ de pregătire a catechumenilor în clasa întâĭa şi a doaŭa, însoţită de repeţite şi îndeluugĭ observărĭ în privinţa vieţeĭ lor relegioase-morale, în urmă vinŭ eĭ în clasa cea maĭ superioară.

c) *Clasa Luminaţilor* (φωτιζόμενοι).

Catechumeniĭ din clasa a treĭa se numĭáŭ »Luminaţĭ« (φωτιζόμενοι), şi anume cu privire la graţia dumneḑeĭească — lumina cea maĭ înaltă cerească — din care, rĕvĕrsându-se la s. botedŭ în inimele lor cele întunecate, îşĭ primescŭ raḑele de lumină şi începŭ să strălucească şi să lumineḑe. [2])

În biserica apuseană însă candidaţiĭ botedului se numĭáŭ »competentes«, din causă, că eĭ trebuĭáŭ să-şĭ ceară admiterea la săcrămêntul botedului; în deosebĭ în biserica din Roma »electi«, fiindŭ-că acoló se alegeáŭ numaĭ ceĭ maĭ demnĭ dintre catechumenĭ, şi biserica îĭ prepărá în modŭ deosebitŭ pentru primirea cea deamnă a botedului.[3])

Vorbindŭ de luminaţĭ, maĭ întâĭŭ să ne lămurimŭ în privinţa întrebării, cândŭ începeá pregătirea lor? Fiindŭ aproape ajunul patruḑecimiĭ, câte ŭă-dată chĭarŭ în ḑiŭa arĕtării Domnuluĭ, episcopiĭ îĭ provocáŭ cu cuvêntărĭ pĕtrunḑĕtoarĭe pre catechumenĭ, să-şĭ ceară admiterea la săcrămêntul botedului. Totu-şĭ erá lăsatŭ în libera voĭă a fiă-căruĭa din eĭ, de a se botedá seaŭ nu, neîmpuindu-li autoritatea bisericească în privinţa aceasta nicĭ ŭă silă. [4])

Îndemnaţĭ fiindŭ, doritoriĭ botedului începeáŭ de aicĭ înăinte a se anunţá, şi nu se primĭáŭ decâtŭ pênă la căpĕtul sĕptĕmâneĭ a doaŭa

---

[1]) Const. apost. VIII. c. 6. Aceste rugăcĭunĭ se află şi la Ioanŭ gură-de-aurŭ. omilia a 2. la epist. II. c. Corint. — [2]) Astŭ-felĭŭ îĭ numesce pre candidaţiĭ de botedŭ s. Ioanŭ gură-de-aurŭ în catechesa a II., c. 1, cară botedul însu-şĭ, ḑice elŭ (catechesa I., c. 2.), c după ap. Pavelŭ la Evreĭ 6, 4; 10, 32. „luminare“ (φώτισμα); asemene şi Grigorie Nazianzeanul în cuvêntul despre botedŭ c. 3; şi Grigorie Niseanul în catechesa cea mare c. 32. — [3]) I. Mayer, pg. 75. — [4]) I. Mayer, pg. 74.

din ajunŭ. [1]) Apoĭ în-dată la începutul ajunuluĭ li-se înregestrá numele într'ŭă consemnăcĭune anume, [2]) — ce erá actul bisericescŭ alŭ primiriĭ în clasa cea maĭ superioară, — după care imediatŭ se începeá şí învĕţămêntul catecheticŭ speţialŭ, întroducêndu-se eĭ în doctrinele misterioase, esplicându-li-se maĭ alesŭ adevĕrurile despre botedŭ, rugăcĭunea domnească şi simvolul credinţeĭ.

Aşá-dară pregătirea luminaţilor începeá de ŭă-dată cu ajunul patru-decimiĭ şi durá de regulă pênă la pascĭ.

4. Pregătirea relegioasă a luminaţilor pentru botedŭ.

Bisericeĭ, avêndŭ în vedere cuvintele Mântuitorĭuluĭ: »Nu daţĭ cele sânte cânilor, nicĭ aruncaţĭ mărgăritariĭ voştri înăintea porcilor«,[3]) îĭ erá aminte acuma maĭ multŭ decâtŭ orĭ-şí-cândŭ şi anume cu înţelepcĭune adevĕratŭ pedagogică, a-ĭ prepărá pre candidaţiĭ de botedŭ, nu numaĭ luminându-li cu lumina adevĕrurilor creştine cunoscinţa, ce li erá âncă întunecată prin felĭurite rĕtăcirĭ şi prejudeţe, ci şí a li preface maĭ vêrtosŭ vieaţa de maĭ 'nainte în vieaţă adevĕratŭ creştinească. Ca să ajungă la acestŭ scopŭ, ea îĭ obligá foarte aspru să participe la cultul divinŭ în partea luĭ eucharistică, ca sub puternica eĭ înfluinţă şi prin contactul dilnicŭ cu creştiniĭ să-şĭ poată împropriá în rĕstêmpul acesta toate calităţile necesarĭe. Aicĭ maĭântâĭŭ se făceáŭ rugăcĭunĭ pentru dînsiĭ, ca D-deŭ să-ĭ facă părtaşĭ de împĕrăţia sa, de misteriele înalte şi să-ĭ unească cu ceĭ mântuiţĭ în sânta sa biserică. Decĭ plecându-şĭ candidaţiĭ cápetele, episcopul îĭ bine-cuvêntá, dicêndŭ: »Cela-ce prin sânţiĭ profeţĭ aĭ predisŭ luminaţilor: Spĕlaţi-vĕ şi vĕ curăţiţĭ; cela-ce prin Cristosŭ nascerea spiretuală aĭ făcut'-o lege, caută asupra luminaţilor, îĭ bine-cuvêntă, îĭ sânţesce şi-ĭ prepară, ca să se facă demnĭ de darul tĕŭ spiretualŭ şi de înfiĭarea adevĕrată, demnĭ de misteriele spiretuale şi de comunĭunea celor mântuiţĭ, prin Christosŭ, rĕscumpĕrătorĭul nostru, prin care să fiă ţie gloriă, onoare şi închinăcĭune în spiretul sântŭ în vecĭ. Aminŭ.« [4])

Dară nu numaĭ atâta, ci pe de altă parte ea îĭ îndemná aşi-şĭ de-a dreptul, ca înăinte de primirea săcrămêntuluĭ să se prepare fiăcare cuviincĭosŭ, ádecă să se învingă pre sine singurŭ, să depărteze

---

[1]) Sinod din Laodicea can. 45: „Ὅτι οὐ δεῖ μετὰ δύο ἑβδομάδας τῆς Τεσσαρακοστῆς δέχεσθαι εἰς τὸ φώτισμα.“ (Συνταγ. t. III. pg. 212). — [2]) După mărturia luĭ Cirilŭ dela Ierusalimŭ în precatechesa sa c. 1., și catechesa III. c. 2. De astŭ-felĭŭ de înscriere vorbesce și s. Vasiliu în cuvêntul sĕŭ de admoniare la botedŭ, c. 7; apoĭ și Augustinŭ în opul sĕŭ de fide et operibus c. 6, precum și'n alte opurĭ. — [3]) Mat. 7, 6. — [4]) Const. apost. VIII., c. 7 și 8.

din inimă toate cúgetările şi grijele timpurale, carĭ n'aŭ nicĭ ŭă comunĭune cu misteriele maĭ înalte, să-şĭ curăţască internul de totŭ păcatul, să privighĭeḑe şi să ajuneḑe. [1])

Însă deşí biserica o cereá aceasta, erá deplinŭ consciută, că omul lăsatŭ de capul luĭ, nu poate face nimică demnŭ de mântuire, nu poate să ducă vieaţă sântă, ci în statul de faţă are nevoĭă de ajutorĭul darului dumneḑeĭescŭ; căcĭ vieaţa luĭ aicĭ pre pământŭ e ŭă luptă nu în contra cărniĭ şi sângeluĭ, ci în contra începĕtorielor şi puterilor şi a Domnuluĭ lumiĭ acesteĭa, în contra spiretelor rele din înălţimĭ. [2])

Pentru aceea, voindŭ biserica, ca luminaţiĭ să fiă bine pregătiţĭ pentru primirea deamnă a botedului şi astŭ-felĭŭ să rĕmâĭă în poşedinţă stătornică a graţieĭ dumneḑeĭescĭ câştigate la botedŭ, îĭ erá aminte să-ĭ scape numaĭ decâtŭ de influinţa sătaneĭ. Spre acestŭ scopŭ ĭ-a predatŭ Mântuitorĭul charisma conjurăriĭ (esorcismelor). [3])

(Va urmá.)

---

[1]) Const. apost. VII. c. 40: „Δεῖ γὰρ αὐτὸν (ádecă candidatul de botedŭ) πρῶτον μὲν ἀποσχέσθαι τῶν ἐναντίων καί τότε ἐντὸς γενέσθαι τῶν μυστηρίων, προκαθάραντα ἑαυτοῦ τὴν καρδίαν πάσης κακονοίας σπίλου τε καὶ ῥύτίδος καὶ τότε τῶν ἁγίων μεταλαχεῖν.“ (Edit. P. A. de Lagarde, pg. 224).

Ioanŭ gură-de-aurŭ, catechesa I, c. 2.: „Τὸν γὰρ τοῖς ἱεροῖς τούτοις καὶ φρικτοῖς μέλλοντα προσιέναι μυστηρίοις ἐγρηγορέναι χρὴ καὶ διεγηγέρθαι, πάσης βιωτικῆς φροντίδος εἶναι καθαρὸν, πολλῆς γέμειν σωφροσύνης, πολλῆς προθυμίας, πάντά τὸν μυστήριον ἀλλότριον λογισμὸν ἐξορίζειν τῆς διανοίας... Τοιαύτη τῆς ὑμετέρας διανοίας ἡ παρασκευή.“ (Migne, Patrol. t. XLIX—L, pg. 225). Şi s. Cirilŭ din Ierusalimŭ atâtŭ în precatechesă câtŭ şi în cele 3 catechese dintâĭŭ arată necesitatea uneĭ pregătirĭ demne, îndemnându la aceasta cu toată seriositatea. De aceasta ne convingemŭ şi din cuvêntul despre „Epiphanie“ alŭ luĭ Grigoriu Nazianzeanul c. 9 şi 10; şi din epistola episc. rom. Siriciu scrisă luĭ Himerĭŭ episc. în Saragosa. — [2]) Efes. 6, 12. — [3]) I. Mayer, pg. 79 şi 80.

Omiliele sântuluĭ Ioanŭ Chrisostomŭ la epistola cătră Romanĭ.

Omilia a patru-spră-ḑecea.

(Urmare.)

Pretutindene aĭ spus'-o neîncetatŭ şi nĭ-aĭ rosŭ urechĭele, ḑicêndŭ, că sûntemŭ chĭarŭ fiĭ şi acuma puĭ bunul acesta în sperânţe şi scriĭ, că trebue să-'lŭ asceptămŭ? Aceasta o corege elŭ prin adaosul: „r ĕ s c u m p ĕ r a r e a c o r p u l u ĭ n o s t r u“, ádecă mărirea cea deplină. Căcĭ acuma staŭ ale noastre în nesiguranţă pênă la rĕsuflarea cea de pe urmă, pentru-că mulţĭ din ceĭ-ce eráŭ fiĭ, s'aŭ făcutŭ câni şi captivĭ. Ear' dacă ne vom trece cu bună sperânţă, apoĭ darul va fi neschimbatŭ, şi cu multŭ maĭ chĭarŭ şi maĭ mare, netemêndu-se maĭ multŭ de schimbare nicĭ prin moarte nicĭ prin pĕcatŭ. Atuncĭ decĭ va fi charul întărităŭ, cândŭ va scăpá corpul nostru de moarte şi de miĭele de pátime. Căcĭ aceasta însamnă „r ĕ s c u m p ĕ r a r e“, (ἀπολύτρωσις); şi nu (e vorba) numaĭ simplu de scăpare (λύτρωσις), ci de rĕscumpĕrare (ἀπολύτρωσις), aşá că nu ne vom maĭ întoarce eară-şĭ la captivitatea de maĭ 'năinte. Dar' ca să nu viĭ tu în nedumerire, cândŭ auḑĭ neîncetatŭ de mărire şi nu înţĕlegĭ nimicŭ limpede, 'ţi-le descopere ap. cele viitoarĭe în speţialŭ, vorbindŭ de schimbarea corpuluĭ şi împreună cu acesta de ŭă schimbare a întregeĭ creature, ceea-ce a ḑis'-o elŭ şí maĭ lămuritŭ în altŭ locŭ cu cuvintele: „c a r e v a s c h i m b á c o r p u l n o s t r u c e l ŭ î n j o s i t ŭ, c a s ă s e f a c ă a s e m e n e a c o r p u l u ĭ s ĕ ŭ c e l u ĭ m ă r e ţ ŭ.“ [1]) Şi în altŭ locŭ scriindŭ, a ḑisŭ eară-şĭ: „e a r ă c â n d ŭ s e v a î m b r ă c á a c e s t ŭ (corpŭ) m u r i t o r i ŭ în n e m u r i r e, a t u n c ĭ s e v a î m p l i n í c u v ê n t u l, c e e s t e s c r i s ŭ: m o a r t e a s ' a î n g h i ţ i t ŭ î n î n v i n g e r e.“ [2]) Arĕtândŭ, că după stricarea corpuluĭ va urmá şi disolvarea lucrurilor pămêntescĭ, a scrisŭ elŭ eară-şĭ în altŭ locŭ: „c ă c ĭ c h i p u l l u m i ĭ a c e s t e ĭ a v a t r e c e.“ [3])

---

[1]) Fil. 3, 21. — [2]) I. Cor. 15, 54 Osea. 13, 14. — [3]) I. Cor. 7, 31.

Versŭ 24. „Căcĭ prin sperânţă ne mântuimŭ“.

Ţice elŭ maĭ departe. După-ce ádecă s'a ocupatŭ maĭ multŭ cu promisiunea lucrurilor celor viitoarĭe şi după-ce şi aceasta păreá, că-lŭ întristeadă pe auditorĭul celŭ slabŭ, de-oare-ce bunurile constáŭ numaĭ în sperânţe, a probatŭ elŭ maĭ âintâĭŭ, că ele sûntŭ cu multŭ maĭ lămurite decâtŭ cele presente şi vĕţute, a vorbitŭ multe de bunurile cele primite acum şi a arĕtatŭ, că am primitŭ primiţele acelor bunurĭ, ca să nu perdemŭ nobilitatea noastră din credinţă, ţice elŭ: „căcĭ prin sperânţă ne-am mântuitŭ.“ Înţĕlesul cuvintelor acestora este: nu trebue să căutămŭ toată fericirea aicĭ, ci trebue să sperămŭ. Căcĭ numaĭ acesta este darul, care l'-am adusŭ luĭ D-ţeŭ, că am creţutŭ în promisiunile luĭ cele viitoarĭe, şi numaĭ pe calea aceasta ne-am mântuitŭ. Şi dacă am perde-o, am perdutŭ totŭ succesul proaducerii noastre. Te întrebŭ, — voĭesce elŭ să ţică, — aŭ nu eráĭ tu supusŭ la miĭ de rele? nu eráĭ tu desperatŭ? nu eráĭ tu supusŭ sentinţeĭ (de condemnare)? nu cercáŭ înzădarŭ cu toţiĭ mântuirea ta? ce te-a mântuitŭ? Numaĭ sperânţa în D-ţeŭ, şi credinţa în cele-ce le-a promisŭ şi le-a datŭ, şi maĭ multŭ nu puteáĭ oferí nimicŭ. Dacă aceasta te-a mântuitŭ, ţine-te şi acuma de dînsa. Aceea, care ţĭ-a datŭ bunurĭ atâtŭ de multe, este vederatŭ, că nu te va încelá nicĭ cu privire la cele viitoarĭe. Căcĭ, dacă a aflatŭ ea unŭ mortŭ, unŭ perdutŭ, unŭ captivŭ, unŭ duşmanŭ, şi l'a făcutŭ amicŭ, fiĭŭ, liberŭ, dreptŭ şí împreună moscenitorĭŭ, şi a datŭ bunurĭ atâtŭ de marĭ, precum nimene nu le asceptá nicĭ cândŭ, apoĭ cum să te părăsască pre tine în viitorĭŭ după atâta binevoinţă şi liberalitate? Să nu-mĭ obĭecteţĭ: eară-şĭ cu sperânţe, eară-şĭ cu asceptărĭ, eară-şĭ cu credinţă. Căcĭ astŭ-felĭŭ te-aĭ mântuitŭ tu din capul loculuĭ, şi numaĭ aceasta zestre aĭ adus'-o tu mireluĭ. Ţine-o aşá-dară şi o păţesce. Căcĭ dacă cauţĭ tu toată fericirea aicĭ, aĭ perdutŭ şí fapta cea bună, prin care aĭ strălucitŭ. De aceea a şi adaosŭ, ţicêndŭ: „dacă sperânţa, care se vede, nu este sperânţă; căcĭ ceea-ce vede cine-vá, pentru-ce o şi speră?“

Versŭ 25 „Dară dacă sperămŭ, ceea-ce nu vedemŭ, apoĭ o asceptămŭ cu răbdare.“

Aceasta vra să ţică: dacă voĭescĭ să le cauţĭ tu toate aicĭ, apoĭ la ce maĭ este de trebuinţă sperânţa? Ce este aşá-dară sperânţa? Încrederea în cele viitoarĭe. Căcĭ ce lucru mare cere D-ţeŭ dela tine, Elŭ, care ţĭ-a dăruitŭ din ale sale toate bunĕtăţile. Una o cere elŭ dela tine, sperânţa, ca să aĭ şí tu însu-ţĭ ce-vá de proadusŭ pentru mântuirea

ta; aceasta o şí îndică elŭ, cândŭ adaoge: „dară dacă sperămŭ ceea-ce vedemŭ, apoĭ asceptămŭ cu răbdare“. Căcĭ, ca şi pre celŭ-ce se ostenesce şi misereaţă şi sufere mii de rele, totŭ aşá îlŭ va încununá D-ţeŭ pre celŭ-ce spereaţă; căcĭ numele „răbdare“ este numele sudoriĭ şi alŭ munceĭ îndelungate. Dară totu-şĭ a îndulcit'-o D-ţeŭ celuĭ-ce spereaţă şi pe aceasta, ca să mângăie sufletul celŭ obositŭ.

VII. Arĕtândŭ după aceea, că pe lângă lucrul acesta uşorŭ vom avé parte de multŭ ajutorĭŭ, a adaosŭ:

Versŭ 26. „Asemene şí Spiretul ni ajută în neputinţele noastre.“

Una este treaba ta, ádecă răbdarea; cea-l'altă însă a ajutorĭuluĭ Spiretuluĭ, care te va mângăià cu sperânţa şi prin aceasta îţĭ va uşurá eară-şĭ greutăţile. Ca să înţĕlegĭ tu apoĭ, că graţia aceasta nu-ţĭ stă într'ajutorĭŭ numaĭ la ostenelele tale şi la pericole, ci conlucră cu tine şi la lucrurile cele-ce parŭ de totŭ uşoare, şi pretutindene îţĭ oferesce ea ajutorĭul eĭ, a şí adaosŭ, ţicêndŭ: „căcĭ nicĭ nu scimŭ a ne rugá, cum se cade.“ Aceste le-a ţisŭ elŭ, ca să arete îngrijirea cea mare a Spiretuluĭ pentru noĭ, şi să-ĭ înveţe (pe auditorĭ), ca să nu ţină de folositoarĭe lucrurile, carĭ după judecata omenească parŭ numaĭ a fi. Căcĭ, de-oare-ce erá unŭ lucru naturalŭ, că eĭ (creştiniĭ de atuncĭ) în bătăĭele, în desţerările, în suferinţa lor a mii de rele să caute uşurare şi să cugete, că li va fi de folosŭ, dacă vor cere graţia aceasta dela D-ţeŭ, a ţisŭ: nu cugetaţĭ nicĭ decum, că cele ce parŭ a vĕ fi folositoarĭe, vĕ şi sûntŭ. Şi la aceasta avemŭ noĭ trebuinţă de ajutorĭul luĭ D-ţeŭ; atâtŭ de slabŭ este omul, şi elŭ în de elŭ atâtŭ de nemernicŭ. De aceea a şí ţisŭ: „căcĭ nicĭ a ne rugá, precum se cade, nu scimŭ.“ Şi ca să nu se ruşineţe mai multŭ învĕţăcelul de nesciinţa sa, a arĕtatŭ ap. că şi învĕţătoriĭ se află în acelea-şĭ împregĭurărĭ. Pentru-că elŭ n'a ţisŭ: „voĭ nu sciţĭ“, ci „noĭ nu scimŭ.“ Şi cum-că nu le-a ţisŭ aceste din modestiă, a arĕtat'o elŭ şí în alte locurĭ. Căcĭ neîncetatŭ se rugá ap. în rugăcĭunile sale, ca să vadă Roma, şi nu ĭ-a fostŭ datŭ atuncĭ, cândŭ se rugá; şi pentru boldul, care ĭ-a fostŭ datŭ luĭ în corpŭ, ádecă pentru pericolele sale se rugá adese şi nu i-s'a împlinitŭ de felĭŭ; şi Moisi în vechĭul testămêntŭ se rugá, ca să vadă Palestina, şi Ieremiă îşĭ înălţá voacea pentru Iudeĭ. şi Avraamŭ îşĭ puse cuvêntul pentru Sodomitenĭ. „Dară însu-şĭ Spiretul se pune pentru noĭ cu suspinurĭ, ce nu se potŭ spune.“ Cuvintele aceste sûntŭ întunecoase, pentru-că multe

din minunile, ce se făceáŭ atuncĭa, aŭ încetatŭ acuma. De aceea este de lipsă, ca să vĕ învĕţŭ de starea lucrurilor de pe atuncĭ, şi astŭfelĭŭ va fi apoĭ cuvêntul acesta maĭ pe înţĕlesŭ. Şi care erá starea lucrurilor de pe atuncĭ? Felĭurite eráŭ darurile, carĭ le dá D-ḑeŭ atuncĭ celor-ce se boteḑáŭ, carĭ se numĭáŭ şi spirete (πνεύματα). „Căcĭ — se ḑice — spiretele profeţilor se supunŭ profeţilor.“ Unul aveá darul profeţieĭ şi preḑiceá cele viitoarie; altul pre celŭ alŭ înţĕlepcĭuniĭ şi-i învĕţá pre mulţĭ; unul pre celŭ alŭ vindecărilor şi-ĭ vindecá pre mulţĭ bolnavĭ; altul pre celŭ alŭ puterilor şi înviiá morţĭ; eară-şĭ altul pre celŭ alŭ limbelor şi vorbĭá în felĭurite limbe. Împreunatŭ cu toate aceste erá şi darul rugăcĭuniĭ, şi acesta âncă se ḑiceá spiretŭ (πνεῦμα); şi celŭ ce-'lŭ poşedeá se rugá pentru toată mulţimea. Dar', de-oare-ce multe din cele-ce ni sûntŭ folositoarĭe, nu le cunoascemŭ, şi ceremŭ cele-ce nu ni folosescŭ, a venitŭ darul rugăcĭuniĭ asupra unuĭá din creştiniĭ de pe atuncĭ, şi acesta stá, de se rugá pentru binele generalŭ alŭ întregiĭ biserice şi alŭ tuturor (membrilor eĭ) şi-ĭ învĕţá şí pre ceĭa-l'alţĭ. S p i r e t ŭ numesce aşá-dară aicĭ ap. atâtŭ astŭ-felĭŭ de darŭ, câtŭ şi sufletul, carele a primitŭ darul acesta şi se roagă luĭ D-ḑeŭ şi suspină. Căcĭ celŭ-ce s'a învrednicitŭ de astŭ-felĭŭ de darŭ, stă cu multă înfrângere, cu multe suspine spiretuale se proşterne înăintea luĭ Dumneḑeŭ şi se roagă pentru cele folositoarĭe tuturor. Simbolul acestuĭá este şi acuma diaconul, carele înalţă rugele pentru poporŭ. Aceasta decĭ a ìndicat'-o Paulŭ, cândŭ a ḑisŭ: „ì n s u-ş ĭ s p i r e t u l s e p u n e p e n t r u n o ĭ c u s u s p i n u r ĭ n e g r ă i t e.“

Versŭ 27. „Eară celŭ-ce cearcă inimele...“

Veḑi, că nu este vorba de Paracletŭ, ci de inima cea spiretuală? căcĭ dacă n'ar fi aceasta, ar fi trebuitŭ să ḑică: Acela-ce cearcă Spiretul. Dară, ca să înţĕlegĭ, că este vorba de omul celŭ spiretualŭ, carele poşede darul rugăcĭuniĭ, a adaosŭ: „E a r ă c e l ŭ-c e c e a r c ă i n i m e l e, s c i e, c e-ĭ c u g e t u l s p i r e t u l u ĭ“, ádecă a omuluĭ celuĭ spiretualŭ, „c ă a c e s t a s e p u n e p e n t r u s â n ţ ĭ.“ Nu că doară l'arŭ învĕţá elŭ pre D-ḑeŭ, care nu scie — voĭesce ap. să ḑică — ci aceasta se face, ca să învĕţămŭ noĭ a ne rugá pentru cele trebuincĭoase şi a cere dela D-ḑeŭ cele-ce-ĭ placŭ luĭ; căcĭ aceasta însamnă: „d u p ă D - ḑ e ŭ“ (κατὰ θεόν). Aşá-dară s'a întêmplatŭ aceasta atâtŭ pentru mângăĭarea celorŭ-ce se apropiiă (de D-ḑeŭ), câtŭ şí spre a li dá cea maĭ bună învĕţătură; căcĭ Paracletul erá, care dá darurile

charismatice şi revărsá mii de bunuri. „Căci toate aceste — ḑice elŭ — le lucreaḑă unul şi acela-şi Spiretŭ.“ Aceasta s'a făcutŭ şí pentru învĕţătura noastră, şi ca să se arete iubirea Spiretului, carele ni ajută atâtŭ de multŭ. De aceea a fostŭ şi părtaşŭ de ascultare celŭ-ce se rugá, pentru-că rugăciunea luĭ erá „după D-ḑeŭ.“ Veḑi, cu câte îĭ învaţă ap. pre eĭ, despre iubirea luĭ (D ḑeŭ) către dênşiĭ şi despre oncarea, ce lĭ-o face lor?

VIII. Ce n'a făcutŭ D-ḑeŭ pentru noĭ? Pentru noĭ a făcutŭ elŭ lumea stricăcioasă, pentru noĭ a făcut'-o nestricăcioasă; pentru noĭ a permisŭ elŭ, ca profeţiĭ să sufere rele, peutru noĭ ĭ-a trămisŭ pre eĭ în prinsoare, ĭ-a lăsatŭ pentru noĭ în cuptiorul cu focŭ, şi să se supună la miĭ de rele. Profeţĭ ĭ-a făcutŭ pre eĭ pentru noĭ, pentru noĭ şi pre apostolĭ; pre unul născutŭ fiiul sĕŭ l'a datŭ pentru noĭ, pentru noĭ pedepsesce elŭ pre diavolul; pre noĭ ne-a pusŭ elŭ de-a dreapta sa; pentru noĭ a suferitŭ elŭ batjocură. Se ḑice ádecă: „batjocurile celor-ce te batjocurescŭ pre tine, aŭ căḑutŭ preste mine.“[1]) Dar' cu-toate-că am căḑutŭ noĭ după atâtea bunurĭ, Elŭ nu ne părăsesce, ci ne îmbărbăteaḑă eară-şĭ, şi-ĭ pregătesce pre alţiĭ pentru mângăĭarea noastră, ca să ni ofere noaŭĕ graţia; aceasta s'a întêmplatŭ şi cu Moisi. Căci şí către dênsul a vorbitŭ: „lasă-mĕ, ca să-ĭ mistuĭescŭ pre dênşiĭ“,[2]) ca să-lŭ îndemne la rugăciune pentru eĭ. Şi acuma face totŭ-aceea. De aceea a şí datŭ elŭ darul rugăciunii. Elŭ a făcut'-o aceasta. nu că ar fi avêndŭ însu-şĭ lipsă de mângăĭare, ci ca noĭ, după-ce ne-am mântuitŭ ŭă-dată, să nu devenimŭ maĭ rĕĭ. De aceea şí ḑice D-ḑeŭ a-dese-orĭ, că li eartă lor (Iudeilor) cândŭ pentru Davidŭ, cândŭ pentru unul cândŭ pentru altul, dovedindŭ eară-şĭ totŭ aceea, ca să deĭe împăcăriĭ acesteĭa ŭă formă, deşí ar fi apărutŭ elŭ ca unŭ iubitorĭŭ de oamenĭ multŭ maĭ mare, dacă ar fi ḑisŭ, că li eartă lor mânia, nu pentru acesta seaŭ pentru acela, ci dela sine. Dar' elŭ n'a voit'-o asta aşá, ca să nu devină modul împăcăriĭ pentru ceĭ-ce s'aŭ mântuitŭ ansă la uşurĕtate. De aceea şí luĭ Ieremiă ĭ-a ḑisŭ: „Nu te rugá pentru poporul acesta, căcĭ nu te voĭŭ ascultá pre tine“;[3]) elŭ n'a voitŭ cu aceasta, ca să înceteḑe elŭ a se rugá — pentru-că multŭ doresce elŭ mântuirea noastră, — ci numaĭ ca să-ĭ înfrice pe aceĭa; aceasta o sciá şí profetul, şi elŭ n'a încetatŭ a să rugá. Şi ca să cunoscĭ tu, că elŭ le-a ḑisŭ aceste, nu ca cândŭ ar fi voitŭ să-l abată pre acela (profetul dela rugăciune), ci ca

---

[1]) Ps. 68, 10. — [2]) Exod. 32, 10. — [3]) Ierem. 11, 12.

să-lŭ ruşineţe (pre poporŭ), ascultă, ce ţice elŭ: „aŭ n'auţĭ tu, ce facŭ eĭ?“ Şi cătră oraşŭ, cândŭ a ţisŭ: „de te veĭ spĕlá cu nitru[1]) şi săponŭ multŭ de-ţĭ veĭ luá, apoĭ pĕcatul va rĕmânè scrisŭ înaintea mea“, [2]) elŭ o ţice aceasta, nu ca să-ĭ arunce în desperare, ci ca să-ĭ descepte pre eĭ la pocăinţă. Căcĭ precum a rostitŭ elŭ sentinţa fără oare-şĭ-care diferinţă asupra Ninivitenilor, şi nu lĭ-a lăsatŭ nicĭ ŭă raţă de sperânţă bună, ci maĭ vêrtosŭ ĭ-a înfricatŭ şi ĭ-a adusŭ la pocăinţă, totŭ aşá o face elŭ şĭ aicĭ, desceptându-ĭ pre eĭ, eară profetuluĭ ĭĭ dă ŭă posiţiune maĭ venerabilă, ca să asculte măcar astă-felĭŭ de dênsul. De-oare-ce aŭ rĕmasŭ eĭ însă în boala lor necurabilă, şi nu seaŭ încuminţitŭ nicĭ prin desţĕrarea celora-l'alţĭ, ĭĭ îndeamnă maĭântâĭŭ, ca să rĕmână loculuĭ; de-oare-ce însă n'aŭ voitŭ, ci aŭ fugitŭ în Egiptŭ, lĭ-o eartă elŭ şĭ aceasta, cere însă dela eĭ, ca să nu fugă cu Egipteanul împreună la nepietate. După-ce n'aŭ ascultatŭ nicĭ de aceasta, trămite împreună cu eĭ pre profetul, ca să nu maĭ sufere eĭ naufragiŭ cu totuluĭ totŭ. De-oare-ce n'aŭ urmatŭ eĭ vocĭĭ luĭ, lĭ urmeaţă elŭ singurŭ, îndemnându-ĭ şi împedecându-ĭ, ca să nu meargă maĭ departe pe calea rĕutăţiĭ, ca şĭ unŭ părinte iubitorĭŭ, care şi-lŭ conduce pre fiĭul sĕŭ celŭ nefericitŭ la toate şi-ĭ urmeaţă pretutindene. De aceea n'a trămisŭ elŭ numaĭ pre Ieremiă în Egipŭ, ci şĭ pre Esechiilŭ la Babilonŭ. Aceştia (profeţiĭ) însă nu s'aŭ opusŭ. Căcĭ, după-ce aŭ vĕţutŭ eĭ, că Domnul lor ĭĭ iubesce pre eĭ (Iudeĭ) atâtŭ de multŭ, o făceaŭ şĭ eĭ aceasta neîncetatŭ, ca şi unŭ şerbŭ credincĭosŭ, care se îndură de fiĭul celŭ netrebnicŭ, cându-lŭ vede pe părintele suferindŭ durere pentru dênsul şi umilire. Ce n'aŭ suferitŭ profeţiĭ pentru dênşiĭ (Iudeĭ)? Aŭ fostŭ tăiaţĭ cu feresteul, a fostŭ esilaţĭ, batjocuriţĭ, ucişĭ cu petre şi miĭ de rele aŭ suferitŭ, şi cu toate aceste îşĭ luaŭ eĭ eară-şĭ refugiul la dênşiĭ. Şi Samuilŭ neîncetatŭ l'a deplânsŭ pe Saulŭ, deşĭ a fostŭ greŭ lovitŭ de dênsul şi a suferitŭ din partea luĭ lucrurĭ nesuportabile; dară elŭ totu-şĭ n'a cugetatŭ la nicĭ unul din acelea. Ieremiă a compusŭ chĭarŭ pentru poporul Iudeilor cartea Plângerilor; şi dându-ĭ ducele Persilor învoire să locuĭească în securitate şi cu toată libertatea, unde voĭesce, a preferitŭ petrecerĭĭ sale de acasă soartea cea rea a poporuluĭ şi miseria în ţară străină. Totŭ aşá şĭ Moisi, părăsindŭ curtea regească şi traĭul de acoló, a alergatŭ întru ajutorĭul Iudeilor. Şi Daniilŭ a rĕ-

[1]) Nitru (νίξω s. νίπτω) = unŭ felŭ de săponŭ făcutŭ din ŭă amestecătură de natronŭ şi oloĭŭ. Pappe, gr.-deutsch. Wörterbuch tom III. pag. 251. — [2]) Ierem. 3, 22.

masŭ 26 de ḑile fără mâncare, sbătêndu-se cu ajunarea cea maĭ aspră, ca să-ĭ împace pre eĭ cu D-ḑeŭ; şi ceĭ treĭ tineri în cuptĭorŭ fiindŭ într'unŭ focŭ atâtŭ de mare, aŭ înălţatŭ rugă pentru dênşiĭ; căcĭ nu pentru sine simţĭáŭ eĭ durere, fiindu-li lor îndĕmână, ci, pentru-că cugetáŭ, că tocmaĭ în momêntul acela aŭ cea maĭ bună ansă, de aceea se rugáŭ pentru dênşiĭ. De aceea şĭ vorbĭáŭ eĭ: „cu inimă înfrântă şi cu sufletŭ umilitŭ să fimŭ primiţĭ.“ [1]) Din causa lor şĭ Iosua şi-a ruptŭ veşmintele; din causa lor şĭ Iezechiilŭ s'a întristatŭ şi a lămêntatŭ, vĕḑêndu-ĭ pre dînşiĭ bătuţĭ, şi Ieremiă a ḑisŭ: „lăsaţi-mĕ să plângŭ cu amarŭ“. [2]) Şi înainte de aceasta, cândŭ nu cuteḑá elŭ nicĭ decum, ca să se roage pentru ertarea pĕcatelor lor, a cerutŭ terminŭ, ḑicêndŭ: „pênă cândŭ, Doamne;“ [3]) întregŭ genul sânţilor ádecă este cuprinsŭ de amoare cătră aproapele. De aceea a ḑisŭ şĭ Paulŭ: „decĭ îmbrăcaţi-vĕ ca nisce aleşi aĭ luĭ D ḑeŭ sânţĭ şi iubiţĭ, în inimă de îndurărĭ, în bunĕtate, în umilinţă.“ [4])

(Va urmá.)

[1]) Dan. 3, 39. — [2]) Isaie 22, 4. — [3]) Isaie 6, 11. — [4]) Col 3, 12.

Описаніе монастырей и нѣкоторыхъ церквей въ Буковинѣ.*)

Монастырь Путна.

Древнѣйшій изъ числа наличныхъ православныхъ монастырей въ Буковинѣ есть монастырь Путна, находящійся въ Радовецкомъ округѣ. Монастырь тотъ расположенъ на чрезвычайно живописномъ мѣстѣ въ ущельѣ межи карпатскихъ горъ и получилъ свое названіе отъ протикающаго близъ него потока Путна.

Время основанія сего монастыря относится къ половинѣ XV столѣтія. Въ 1466 г. воевода и господарь земли молдавской Стефанъ V. Великій (1456—1504) одержалъ блистательную побѣду надъ жителями Ардеала (Седмограда, Венгріи), и въ ознаменованіе той побѣды, совершившейся по предсказанію нѣкоего старца, по имени Даніила, подвизавшагося въ отшельничествѣ въ одномъ изъ утесовъ карпатскихъ горъ — въ томъ же 1466 г. приступилъ къ сооруженію св. Божіей обители. Избравъ предварительно пригодную къ тому мѣстность, по близости кельи вышепомянутаго подвижника, Стефанъ отправился туда, якъ говорятъ, съ тремя лучшими стрѣлцами и вставъ на возвышеніи, приказалъ стрѣлцамъ пускати по очереди стрѣлы изъ его колчана. Первый стрѣлецъ пустилъ стрѣлу, и на томъ мѣстѣ, гдѣ она упала, Стефанъ Великій положилъ быти монастырскимъ воротамъ; гдѣ упала стрѣла, пущенная изъ того же колчана вторымъ стрѣлцемъ, Стефанъ Великій назначилъ быти монастырской колокольнѣ; за тѣмъ пустилъ стрѣлу третій стрѣлецъ, но стрѣла его упала неудачно. Тогда Стефанъ Великій взялъ колчанъ и самъ пустилъ стрѣлу, и на томъ мѣстѣ, гдѣ она упала, онъ опредѣлилъ быти олтарю монастырскаго храма.

Въ послѣдствіи времени, по сооруженіи монастыря, Стефанъ Великій подарилъ тотъ колчанъ самой обители, въ которой онъ

---

[1]) Зри: Православная Церковь въ Буковинѣ Владиміра Мордвинова. С. Петербургъ. 1874.

и хранился до тѣхъ поръ, пока король польскій Іоаннъ Собіескій не похитилъ его въ 1686 г. въ числѣ прочихъ драгоцѣнностей монастыря Путна. Храмъ въ монастырѣ былъ сооруженъ во имя Успенія Божіей Матери, и 15. августа 1470 г. совершено было освященіе монастыря самимъ архіепископомъ сочавскимъ и митрополитомъ молдовлахійскимъ Ѳеоктистомъ II (1454—1477), въ сослуженіи съ нѣсколькими епископами и многочисленнымъ духовенствомъ, такъ бѣлымъ, якъ и монашествующимъ; всего въ церковномъ торжествѣ участвовало 64 человѣка.[1]) Ревность Стефана Великаго о благолѣпіи дома Божія вполнѣ проявилась и въ заботахъ его объ обезпеченіи и украшеніи вновь сооруженнаго имъ монастыря. Онъ пожаловалъ обители множество вотчинъ и помѣстій, а самый храмъ монастырскій украшенъ былъ имъ такъ, что и внутреннія, и наружныя его части болѣе были покрыты массивнымъ золотомъ, нежели мусіею.

Самъ Стефанъ Великій, по кончинѣ своей погребенъ былъ подъ сводами сооруженнаго имъ храма. Изъ монастырскихъ зданій отъ временъ того господаря сохраняется по нынѣ лишь одна башня, построенная изъ тесаннаго камня и служившая крѣпкимъ оплотомъ противъ нападеній непріятелей.

Исторія представляетъ не мало событій, весьма печальныхъ для того монастыря. Воевода и господарь молдавскій Василій I Лупулъ (1634—1654) разломалъ было почти весь монастырь, въ тѣхъ видахъ, чтобы сооружити новую и при томъ лучшую обитель. Постройки уже и были начаты, но прежде, нежели онѣ приведены были къ окончанію, Василій Лупулъ лишился господарства, и монастырь оставался за тѣмъ въ продолженіи многихъ лѣтъ недостроеннымъ. Въ 1654 г. украинскіе козаки, предводимые Тимоѳеемъ Хмѣльницкимъ, сыномъ Богдана Хмѣльницкаго и зятемъ Василія Лупула,[2]) окончательно опустошили монастырь, при чемъ

[1]) Въ хранящейся въ самомъ монастырѣ Путна краткой рукописной исторіи той обители, день освященія послѣдней показанъ 15. августа 1470 г. между тѣмъ, Ааронъ Пумнулъ въ книгѣ своей: „Краткой обзоръ 267 монастырскихъ имѣній, изъ которыхъ образовался епархіальный фондъ православной Церкви въ Буковинѣ,“ относитъ событіе освященія монастыря Путна къ 3. сентября 1470 года. —
[2]) Тамоѳей Хмѣльницкій былъ женатъ на дочери Василія Лупула Домнѣ Роксандѣ. Молдавскій господарь, обязанный, въ 1648 г., спасеніемъ Хмельницкому, далъ обѣщаніе выдати за Тимоѳея Хмельницкаго дочь свою (Домну Локсандру т. е. госпожу Александру m-me Alexandrine): 31. августа (1650 г.) совершилось бракосочетаніе. Зри: Богданъ Хмельницкій Николая Костомарова. Том II стр. 256 Том. III стр. 43.

похищено было и олово, коимъ была покрыта старая монастырская церковь. Тимоѳей Хмѣльницкій велѣлъ перевезти то олово въ городъ Сучаву, гдѣ и приказалъ перелити его въ пушечныя ядра, для защиты противъ великаго логофета Молдавіи Стефана Георгицы,[1]) возъимѣвшаго намѣреніе сдѣлатися господаремъ; но Господь поразилъ Хмѣльницкаго за святотатственное разореніе обители. Въ битвѣ, окончившейся для него пораженіемъ, онъ именно отъ ядра лишился жизни.

Въ 1662 г. въ правленіе господаря молдавскаго Евстратія I Дабиша (1662—1666), монастырь былъ возобновленъ, при чемъ храмъ монастырскій воздвигнутъ новый, мѣсто прежняго, усердіемъ князя Іоанна Георгія Стефана, но въ 1739 г. случилось землетрясеніе, отъ котораго весьма много пострадала якъ самая церковь, такъ и ограда монастырская и нѣкоторыя изъ башенъ. Возобновленіе монастыря принадлежитъ митрополиту молдовлахійскому Іакову I (1750—1758), который, по удаленіи своемъ отъ церковнаго управленія на покой, жилъ въ монастырѣ Путна въ продолженіе многихъ лѣтъ до самой своей кончины, послѣдовавшій 1778 г. Онъ обновилъ церковь, употребивъ на тотъ предметъ изъ собственныхъ своихъ грошей 10,000 австрійскихъ гульденовъ, устроилъ новый иконостасъ и вымостилъ въ церкви полъ плитою. Онъ же обновилъ на свой счетъ ограду, существующую надъ св. вратами, вашню и зданія для помѣщенія братіи.

Монастырь Путна былъ въ свое время лучшимъ и богатѣйшимъ монастыремъ всей Молдавіи. Изъ среды его братіи вышло 18 митрополитовъ молдовлахійскихъ и нѣсколько епископовъ радовецкихъ. Монастырь былъ свободенъ отъ всякихъ повинностей; онъ получалъ изъ княжескихъ соленыхъ варницъ значительное количество соли; приходское духовенство, разположенное въ имѣніяхъ, принадлежавшихъ монастырю Путна, обязано было новиноватися настоятелю монастыря; къ юрисдикціи послѣдняго отнесены были также всѣ гражданскія дѣла жителей монастырскихъ селъ и деревень; крестьяне сихъ послѣднихъ обязаны были отправляти издѣльную повинность въ пользу монастыря; нѣкоторые изъ нихъ принадлежали даже монастырю на крѣпостномъ правѣ монастырь пользовался въ стѣнахъ своихъ jure asyli (правомъ убѣжища), многіе городскіе доходы въ городѣ Серетъ шли въ пользу мона-

[1]) Стефанъ Георгица былъ господаремъ Молдавіи съ 1654 по 1658 г.

стыря, въ Галацѣ монастырь держалъ отъ себе 10 человѣкъ рыбаковъ для ловли рыбы; онъ могъ два разы въ годъ производити рыбную ловлю въ Днѣстрѣ и Дунаѣ и рыбу провозити къ себѣ безпошлинно.

Въ эпоху присоединенія Буковины къ Австріи монастырь Путна владѣлъ множествомъ невдвижимыхъ имѣній якъ въ самой Буковинѣ, такъ и въ Молдавіи. При послѣдовавшемъ въ правленіе императора Іосифа II общемъ распоряженіи объ отобраніи въ вѣдѣніе епархіального фонда всѣхъ принадлежавшихъ буковинскимъ монастырямъ недвижимыхъ имѣній, отъ монастыря Путна отобрано было 59 имѣній.[1]) Въ настоящее время изъ ихъ числа только 28 остаютъ еще въ вѣдѣніи епархіальнаго фонда, и именно: 1. въ округѣ Радовецкомъ 12 имѣній, кои всѣ пожалованы были монастырю Путна воеводою и господаремъ молдавскимъ Стефаномъ V Великимъ: Верхній Виковъ 15. сентября 1466 г.; Нижній Виковъ и Билка 20. сентября 1497 г.; Фратовецъ (Старый и Новый) 14. октября 1489 г.; Бранища, Стража, Калисбергулъ, Путна, Сулица Шипотъ и Изворъ 15. марта 1490 г. и Войтинелъ 20. марта 1490 г.: 2. въ округѣ Черновецкомъ 8 имѣній, кои также пожалованы Стефаномъ Великимъ: Махала 15. сентября 1473 г.; Волока на рѣцѣ Серетѣ и Коровья 30. марта 1475 г. и Острица 6. марта 1490 г.; 3. въ округѣ Серетскомъ 4 имѣнія, кои пожалованы были монастырю Путна: Балковцы Стефаномъ Великимъ 10. сентября 1471 г., Каменка — бояриномъ Георгіемъ Кунчиномъ 2. февраля 1503 г. св. Онуфрія воеводою и господаремъ молдавскимъ Василіемъ I Лупуломъ 1. апрѣля 1646 г., Тереблецы — Каллистратомъ, епископомъ радовецкимъ 15. мая 1724 г.; и 4. въ округѣ Сторожинецкомъ 4 имѣнія, пожертвованныя: Красна Филоѳеемъ, епископомъ радовецкимъ 11. января 1613 г.; Чудіулъ — Маріею Комизоя 15. августи 1707 г.; Кушка — Георгіемъ Кунчиномъ 15. октября 1762 г., и Слободзія Рончій — Каллистратомъ, епископомъ радовецкимъ, 2. ноября 1762 г.

Остальныя же принадлежавшія монастырю 12 имѣній въ самой Буковинѣ и 19 въ Молдавіи проданы по распоряженію австрійскаго правительства, и вырученныя чрезъ ту продажу

[1]) Въ томъ числѣ было пожалованныхъ монастырю Стефаномъ Великомъ 31 имѣній.

деньги обращены въ кассу епархіальнаго фонда. Свѣдѣній о томъ якъ велико именно было количество земли, принадлежавшей монастырю въ эпоху цвѣтущаго его состоянія, не сохранилось. Извѣстно однакоже, что владѣнія того монастыря начинались отъ нынѣшныхъ молдавскихъ, венгерскихъ и галиційскихъ границъ и тянулись чрезъ всю Буковину до самой сѣверно-восточной ея окраины, такъ що и вся Буковина, доколѣ ей не было усвоено то названіе, лѣтъ триста тому назадъ, именовалась territorium Putni (Gebiet von Putna).

Въ настоящее время внутри монастыря находятся слѣдующія зданія: *а*) въ серединѣ монастыря каменная Успенская церковь первоначально основанная Стефаномъ Великимъ, съ однимъ куполомъ на средней части храма, холодная; *б*) внутри же монастыря вдоль западной части ограды настоятельскій корпусъ каменный, съ домовою теплою церковью во имя св. первоверховныхъ Апостоловъ Петра и Павла, сооруженною въ 1854 г.; *в*) вдоль сѣверной и южной частей ограды два корпуса каменные же, въ коихъ помѣщаются братскія кельи, монастырская трапеза и другія монастырскія службы; *г*) колокольня небольшая, деревянная, въ углу между сѣверною и восточною стѣнами ограды. Самая ограда каменная имѣетъ видъ правильнаго четырехъ-угольника. На ней имѣются 2 башни: одна на восточной стѣнѣ, построенная еще Стефаномъ Великимъ, и служащая нынѣ помѣщеніемъ монастырскаго архива, богатого множествомъ драгоцѣнныхъ рукописей греческихъ и въ особенности древне славянскихъ, относящихся даже до 15 столѣтію. Въ отношеніи художественномъ Успенская церковь не представляетъ ничего особенно достопримѣчательнаго. Снаружи и изнутри она отбѣлена известію, и стѣнной живописи въ ней незамѣтно. Иконостасъ старинный о пяти ярусахъ, на всѣхъ иконахъ исключительно церковно-славянскія надписи.

Въ храмѣ семъ находится особенно чтимая всѣми жителями Буковины весьма древняя икона Божіей Матери; написаніе ея мѣстное преданіе усвоиваетъ св. Апостолу и Евангелисту Лукѣ. На стѣнахъ храма висятъ три портрета, писанные масляными красками: 1. Стефана Великаго, господаря молдавскаго, поясной; 2. митрополита молдовлахійскаго Іакова I во весь рость и 3. епископа радовецкаго Досиѳея Херескула, также во весь ростъ, въ святительскомъ облачаніи. Въ ризницѣ монастырской имѣется не мало старинной церковной утвари и церковныхъ облаченій, соору-

женныхъ усердіемъ господарей молдавскихъ и другихъ владѣтельныхъ лицъ, также много рукописныхъ богослужебныхъ книгъ, писанныхъ на древне церковно славянскомъ азыкѣ.

Храмъ служитъ усыпальницею двухъ митрополитовъ молдовлахійскихъ Θеоктиста II (1454—1477) и Іакова I (1750—1758), а также 3-хъ господарей молдавскихъ и 7 членовъ семействъ господарскихъ. Первое мѣсто занимаетъ гробница воеводи и господаря земли молдавской Іоанна Стефана V Великаго скон. 2. іюля 1504 г. онъ погребенъ въ небольшомъ углубленіи, сдѣланномъ въ южной стѣнѣ храма; рядомъ съ нимъ покоится прахъ супруги его Маріи, дочери воеводы и господаря валахскаго Радула, сконч. 1511 г. въ такомъ же точно углубленіи въ противоположной, т. е. въ сѣверной стѣнѣ храма, другая супруга Стефана Великаго, по имени также Марія, сконч. 1477 г. — Рядомъ съ нею погребены и дѣти ихъ Богданъ и Петръ, умершіе въ малолѣтствѣ, первый въ 1479 г. второй въ 1480 г. Въ прочихъ гробницахъ почиваютъ: Богданъ III Кривой, воевода и господарь земли молдавской (1504—1517), сынъ Стефана Великаго, сконч. 18. апрѣля 1518 г. Марія дочь Стефана Великаго, сконч. 1518 г.; Стефанъ VI, воевода и господарь земли молдавской (1517—1526), сынъ Богдана Криваго, сконч. 14. января 1527 г. другій сынъ Богдана Криваго, сконч. Петръ, сконч. 20. сентября 1527 г. и Марія, супруга воеводы и господаря молдавскаго Петра Рарешъ,[1]) сконч. 1529 г. Надъ всѣми могилами устроены гробницы изъ бѣлаго камня, на верхнихъ доскахъ, которыми вытесаны различные узоры, а вокругъ послѣднихъ вытесаны церковнославянскимъ письмомъ (шрифтомъ) надписи о томъ, кто и когда имено погребенъ въ данномъ мѣстѣ; для облегченія же посѣтителямъ храма чтенія сихъ надписей сверхъ сего, надъ каждою гробницею повѣшено на стѣнахъ храма по два бумажныхъ ярлыка въ которыхъ сдѣлана такого же содержанія надписи на нѣмецкомъ и румынскомъ языкахъ. Разсматривая всѣ тѣ надписи, русскій путешественникъ невольно остановитъ свое вниманіе надъ могилою супруга Стефана Великаго Маріи, скончавшейся въ 1477 г. На самой гробницѣ читаемъ слѣдующую надпись: „*Въ лѣто 6985 мѣсяця декебрія 19, преставися благочестивая раба Божія Марія, госпожа благочестиваго Іоанна Стефана воеводы, господаря земли мол-*

[1]) Петръ Рарешъ держалъ булаву правленія два разы: съ 1527 по 1538 г. и съ 1540 по 1546 годъ.

давской, сына Богдана воеводы.“ Самая гробница покрыта шелковымъ малиноваго цвѣта покровомъ, на которомъ имѣется вышитое серебромъ, золотомъ и шелкомъ изображеніе коронованнаго лица женскаго пола во весь ростъ, съ слѣдующею вокругъ всего покрова церковно-славянскаго же надписью: „*Сей есть покровъ гроба рабы Божія благочестивой и христолюбивой госпожи Іоанна Стефана воеводы, господаря земли молдавской, Маріи, яже и преставися къ вѣчнымъ обителемъ въ лѣто 6985, мѣсяца декемврія 19, въ пятокъ часа 5 дне.*“ Но одномъ изъ бумажныхъ ярлыковъ, привѣшанныхъ надъ гробницею, написано: Hier ruht Maria, erste Gemahlin Stefan des Grossen und Schwester Simeons des Kaisers von Moskau, gestorben: J. 1477, т. е. „Здѣсь покоится Марія, первая супруга Стефана Великаго и сестра Симеона императора московскаго, преставилась въ 1477 г.“ Въ румынской же надписи на другомъ ярлыкѣ говорится, что „по румынской лѣтописи, Марія, называвшаяся также Евдокіею, была сестра Симеона князя московскаго, а по польской лѣтописи дочь Симеона, князя Кіевскаго; Стефанъ женился на Маріи въ 1463 г.; въ бракѣ жили они 14 лѣтъ и прижили отъ того брака двухъ дѣтей Богдана и Петра.“ Приведенныя надписи, существующія на бумажныхъ ярлыкахъ, какъ по противорѣчію своему, такъ и потому, что самые источники, изъ которыхъ онѣ заимствованы, не пользуются большимъ авторитетомъ, вовсе не даютъ на то положительнаго отвѣта, и не только въ самомъ монастырѣ, но и во обще во всей Буковинѣ никто не могъ дати мнѣ надлежащаго разъясненія по тому предмету. Такимъ образомъ вопросъ о томъ, кто была именно русская княжна Марія, супруга Стефана Великаго, скончавшаяся 1477 г., остается неразрѣшеннымъ и ожидаетъ разработки со стороны опытныхъ археологовъ.[1])

Монастырь Сочавица. (Сучавица).

Въ томъ же Радовецкомъ округѣ, также въ ущельѣ между карпатскихъ горъ на берегу рѣчки Сочавицы, стоитъ монастырь Сочавица. Монастырь тотъ основанъ въ 1578 году бывшимъ епископомъ радовецкимъ, впослѣдствіи же занимавшимъ двукратно (1581—1582, 1584—1690) каоедру митрополита молдовлахійскаго Георгіемъ Могилою и братомъ его Іеремією Могилою, занимавшимъ

[1]) По мнѣнію Р. Ант. Семен. Петрушевича, славнаго археолога была Марія, дочь кіевскаго князя Симеона, изъ рода Олельковичей. Во всякомъ же случаѣ сомнѣнію вовсе не подлежитъ, что особа та была княжна именно русская.

въ то время должность великаго дворника, а въ послѣдствіи бывшимъ господаремъ молдавскимъ (1595—1606). Освященіе же монастыря послѣдовало въ 1581 г.

При отобраніи принадлежащихъ православнымъ монастырямъ въ Буковинѣ имѣній, отъ монастыря Сочавица поступило въ составъ епархіальнаго фонда 25 имѣній, изъ числа которыхъ въ настоящее время только 6 находятся налице въ вѣдѣніи того фонда, а именно: 1. Воловецъ, даръ митрополита молдовлахійскаго Георгія Могилы отъ 20. іюня 1580 г.; 2. Сочавица; 3. Марджина и 4. Войводяза, всѣ три пожалованы монастырю 6. января 1583 г. господаремъ молдавскимъ Петромъ VII храбрымъ[1]); 5. Жюмелъ, даръ сестеръ Маріи и Параскевы Арбура отъ 1. мая 1584 г. и 6. Верхній и Нижній Городникъ. даръ воеводы и господаря молдавскаго Іереміи Могилы отъ 12. іюля 1597 года — всѣ 6 въ Радовецкомъ округѣ. Остальныя же принадлежавшія монастырю 3 имѣнія въ самой Буковинѣ и 16 въ Молдавіи по роспоряженію австрійскаго правительства, уже проданы, съ обращеніемъ вырученныхъ чрезъ ту продажу грошей въ кассу епархіальнаго фонда.

Монастырь тотъ, подобно монастырю Путна, имѣетъ видъ правильнаго четырехъ угольника: ограда каменная, о пяти башняхъ, изъ коихъ четыре по угламъ, а пятая надъ св. вратами, устроенными въ сѣверной стѣнѣ ограды. Внутри ограды, посреди монастырскаго двора каменная, построенная еще самими основателями монастыря, церковь во имя Воскресенія Христова, съ однимъ куполомъ на средней части храма, холодная; внутри же монастыря вдоль восточной стѣны ограды каменный 2-хъ этажный корпусъ съ помѣщеніями для настоятеля и братіи, въ одной изъ башинь монастырскихъ, именно въ сѣверо-западномъ углу монастырской ограды, устроена домовая теплая церковь во имя Благовѣщенія Пресвятой Богородицы.

Внѣшній видъ Воскресенскаго храма поражаетъ всякаго посѣтителя своею оригинальностію; наружныя стѣны его, сѣверная, восточная и южная отъ фундамента и до самой крыши покрыты цѣликомъ живописью, существующею самаго время основанія монастыря; на сѣверной стѣнѣ представлено изображеніе страшного суда и перехода души человѣческой по мытарствамъ по разлученіи

[1]) Петръ храбрый два раза былъ господарямъ молдавскимъ: съ 1574 по 1580 годъ и съ 1582 по 1591 годъ. У нѣкоторыхъ писателей онъ извѣстенъ подъ именемъ Петра VI.

ея съ тѣломъ, по восточной же и южной стѣнахъ лики небесныхъ воинствъ и угодниковъ Божіихъ, а также представлены и мудрецы древняго языческаго міра. Несмотря на то, что живопись та существуетъ уже болѣе 300 лѣтъ и подвергается постоянно вліянію перемѣнъ всѣхъ временъ года, она вся почти сохранилась въ цѣлости, такъ что и прочитати находящіяся на ней надписи можно безъ затрудненія. Пострадала только нѣсколько живопись на сѣверной стѣнѣ храма. Говорятъ, что живопись та ни разу реставрирована не была. Лучшіе же вѣнскіе художники (н. пр. Іобстъ) пріѣзжавшіе въ монастырь Сочавицу именно съ цѣлію взглянути на тотъ памятникъ древняго искуства, единогласно отзываются что составъ красокъ, коими исписана церковь, до настоящаго времени еще не открытъ.

Не менѣе замѣчательна и живопись, коею покрыты внутреннія части храма: церковь вся исписана небольшими квадратами, въ коихъ изображенъ мѣсяцесловъ святыхъ со всѣми зарожденіями и ущербами луны.

Въ церкви при самомъ входѣ погребенъ основатель монастыря, митрополитъ молдовлахійскій Георгій Могила. Въ той же церкви, вдоль южной стѣны храма, портретъ господаря молдавскаго Іереміи Могилы во весь ростъ, а на противоположной сторонѣ портретъ митрополита кіевскаго Петра Могилы, во весь же ростъ, въ полномъ святительскомъ облаченіи; тотъ послѣдній есть копія съ оригинала, который имѣлся нѣкогда въ монастырѣ, но за тѣмъ утратился, неизвѣстно когда.[1])

Въ числѣ принадлежащихъ къ ризницѣ монастырской старинныхъ утварей, церковныхъ и богослужебныхъ книгъ особенно замѣчательны: 1. богослужебный, осьмиконечный, украшенный золотомъ и драгоцѣнными каменями крестъ, пожертвованный россійскимъ благочестивымъ царемъ Осодоромъ Алексѣевичемъ въ Великій скитъ (Skitul Mare) въ Гилиціи, откуда онъ, при послѣдовавшемъ распоряженіи объ упраздненіи самаго скита, и перенесенъ былъ монахами въ монастырь Сочавицу; на нижней части сего креста значится слѣдующая надпись: „*Сій крестъ пожаловалъ великій государь царь и великій князь Осодоръ Алексѣевичь, всея великія и малыя и бѣлыя Россіи самодержецъ въ скитцкой пустинной воздвиженской*

[1]) Петръ Могила былъ сынъ валахскаго, а за тѣмъ молдавскаго господаря Симеона Могилы, брата Георгія и Іереміи Могилы.

монастырь, который въ галицкомъ повѣте. Лѣта отъ созданія міра 7188 (1680) мѣсяця іюня въ 2 день;“ и 2. рукописное Евангеліе, болгарской роботы; на ономъ значится 1607 годъ.

Монастырь Драгомирна.

Близъ города Сочавы и находящагося возлѣ онаго пограничнаго между Буковиною и Молдавіею селенія Ицканы, служащаго станціею желѣзной дороги, ведущей изъ Черновецъ въ Яссы, въ ущельѣ карпатскихъ горъ, при рѣчьѣ Драгомирнѣ лежитъ въ Сочавскомъ округѣ монастыръ Драгомирна. Время основанія того монастыря неизвѣстно. Хотя и распространено мнѣніе, что основателемъ его былъ въ 1602 г. епископъ радовецкій Анастасій Крымка (Крымковичъ),[1]) занимавшій впослѣдствіи двукратно (1609—1617, 1620—1631) молдовлахійскую митрополичью каѳедру, но мнѣніе то лишено основанія. При послѣдовавшемъ со стороны австрійскаго правительства распоряженіи объ упраздненій большой части православныхъ монастырей въ Буковинѣ и объ отобраніи всѣхъ вообще монастырскихъ недвижимыхъ имѣній въ составъ епархіальнаго фонда, назначена была особная коммиссія для предварительнаго приведенія въ извѣстность всѣхъ означенныхъ имѣній, и въ числѣ владѣтельныхъ на сіи имѣнія документовъ помянутою коммиссіею обнаружены были, между прочимъ, двѣ, упоминаемыя и въ книгѣ Аарона Пумнула, жалованныя грамоты воеводы и господаря молдавскаго Петра VII. Храбраго, отъ 28 марта и 21 октября 1584 г., коими онъ предоставлялъ монастырю Драгомирна въ вѣчное и потомственное владѣніе пахотную близь селенія Ко-

---

[1]) Въ IV тетради издаваемаго барономъ Moy — de Sons и Wering'омъ Archiv für Kathol. Kirchenrecht, на страницѣ 159-й сказано, что монастырь Драгомирна основанъ въ 1602 г. Анастасіемъ Крымковичемъ при воеводѣ Стефанѣ Томшѣ, причемъ сдѣлана сылка на памятную книжку буковинской епископіи за 1863 годъ. Свѣдѣніе то перенесено цѣлкомъ г. Голубинскимъ въ его: „Краткій очеркъ исторіи православныхъ Церквей болгарской, сербской и румынской. Москва 1871.“ Мнѣ не случилось, въ бытность мою въ Буковинѣ, видѣти памятной книжки буковинской епископіи за 1863 г., но имѣлъ я въ рукахъ таковою же за 1870 г., и въ ней во все не говорится о томъ, при какомъ господарѣ основанъ монастырь Драгомирна. Если ссылка на господаря Стефана Томшу и была сдѣлана въ книжкѣ за 1863 г., то конечно по ошибкѣ. Въ 1602 г. господаремъ молдавскимъ былъ Іеремія Могила (1595—1606), а Стефанъ IX Томша принялъ булаву правленія лишь въ 1610 году; въ ряду господарей молдавскихъ съ именемъ Томша былъ и другой именно Стефанъ IX, но тотъ послѣдній правилъ Молдавіею съ 1563 по 1564 г. и современникомъ Анастасія Крымковича быти не могъ.

стина въ Сочавскомъ округѣ землю подъ названіемъ Бирнова, и таковую же близь рѣки Сочавы землю подъ названіемъ Унгіулъ. Такимъ образомъ обитель та существовала уже въ исходѣ XVI. столѣтія. Очень можетъ быти, что засимъ она пришла въ крайнее раззореніе, и Анастасій Крымковичъ является такимъ образомъ не первымъ строителемъ, а только обновителемъ монастыря Драгомирна съ храмомъ въ честь Сошествія св. Духа. Монастырь тотъ терпѣлъ весьма много отъ неоднократныхъ нападеній запорожскихъ Козаковъ и Крымскихъ татаръ. Наиболѣе сильное опустошеніе произведено было въ ономъ Тимоѳеемъ Хмѣльницкимъ, сыномъ запорожскаго гетмана Богдана Хмѣльницкаго, въ 1654 г. въ правленіе господаря молдавскаго Василія I. Лупула (1634—1653), причемъ не только расхищено было все имущество монастыря, но и истреблены были всѣ владѣтельные его документа на принадлежавшія ему имѣнія. Въ послѣдствіи времени господарь молдавскій Стефанъ XII. Георгица (1654—1658) возвратилъ монастырю въ цѣлости всѣ права его на владѣніе означенными имѣніями.

По присоединеніи Буковины къ Австріи, и монастырь Драгомирна, подобно прочимъ монастырскимъ обителямъ въ Буковинѣ, долженъ былъ лишитися своихъ имѣній, которыя должны были войти въ составъ епархіальнаго фонда. Таковыхъ имѣній, принадлежавшихъ въ то время монастырю Драгомирна якъ въ самой Буковинѣ, такъ и въ предѣлахъ Молдавіи, оказалось всего 19. Но монастырь владѣлъ въ свое время гораздо большимъ количествомъ имѣній; многія изъ сихъ послѣднихъ были отняты у монастыря мѣстными боярами, которые, пользуясь частыми раззореніями, постигавшими обитель, предъявляли на означенныя имѣнія притязанія свои и въ основаніе законности послѣднихъ представляли то, будто бы помянутыя имѣнія проданы были имъ прежними настоятелями монастыря; другія монастырскія имѣнія, находившіися собственно въ Молдавіи, но переходъ въ исходъ XVIII. столѣтія многихъ иноковъ изъ монастыря Драгомирна въ молдавскій Нямецкій монастырь, само собою перешли во владѣніе и собственность послѣдняго.

Въ настоящее время въ вѣдѣніи епархіальнаго фонда находятся лишь 4 имѣнія, принадлежавшія нѣкогда монастырю Драгомирна, а именно: 1. въ округѣ Сочавскомъ: Миттока Драгомирна, Соколинцы и Буниницы, всѣ три пожа-

лованы монастырю воеводою и господаремъ молдавскимъ Стефаномъ XII. Георгицею 22 марта 1654 г. и 2. въ округѣ Сторожинецкомъ: Корчешти, о коемъ неизвѣстно, кѣмъ и когда именно оно было пожертвовано въ монастырь.

Монастырь съ внѣшней стороны представляетъ видъ укрѣпленной бойницы; ограда его, въ южной стѣнѣ которой устроены св. ворота, покрыта башнями, служившими въ древности убѣжищемъ для жителей города Сочавы, которые укрывались въ монастырь со всѣмъ имуществомъ своимъ отъ нападеній заророжскихъ Козоковъ и дикихъ татарскихъ ордъ.

Внутри монастыря, посреди монастырскаго двора, стоитъ основанный Анастасіемъ Кримковичемъ въ 1602 г. храмъ въ честь Сошествія св. Духа, съ одною главою, въ видѣ башни, на средней его части, холодный. То самая высокая православная церковь въ Буковинѣ (20 Klafter Höhe, 20 сажень вышины); вдоль стѣны ограды расположены настоятельскій и братскіе корпуса; въ одной изъ башинь монастырскихъ, именно въ башнѣ надъ монастырскими вратами, устроена домовая теплая церковь во имя Святителя Николая, Мyръ-Лyкійскаго чудотворца. Основана она вмѣстѣ съ помянутою башнею въ томъ же 1602 г. Анастасіемъ Крымковичемъ; при ней находится кладбище, на которомъ погребаются всѣ манашествующіе, принадлежащіе къ буковинскимъ монастырямъ.

Духовская церковь снаружи отбѣлена известью; внутри имѣется въ нѣкоторыхъ мѣстахъ стѣнная живопись. Иконостасъ о 5 ярусахъ. Въ самой церкви погребенъ митрополитъ Анастасій Крымковичъ. Въ олтарѣ церковномъ на св. престолѣ стоитъ небольшой дереванный ковчесъ съ частицами раздробленныхъ мощей св. мученика Іакова-персіянина, пострадавшаго въ V. вѣкѣ; память его совершается 27 ноября.

Въ ризницѣ монастырской, въ числѣ древнихъ книгъ, обоенное вниманіе обращаютъ на себе два рукописные экземпляра богослужебнаго Евангелія и два рукописные же служебника, написанные на пергаментѣ древнимъ славянскимъ шрифтомъ; на всѣхъ тихъ книгахъ, болгарской роботы, значится, что онѣ принесены въ даръ монастырю самымъ Анастасіемъ Крымковичемъ.

(Конецъ слѣдуетъ.)

Omilia

pentru Dumineca 13. după Rusalie.

„Deci cându va veni Domnul viiei, ce va face lucrătorilor acelora?... Pre cei rei cu reu îi va perde.“ *Mat. 21, 33—42.*

Iubiților ascultători!

În evangelia de astă-di ni-'lu arată Mântuitoriul pre omul, carele, plântându-și viia și îndestrându-o cu de toate cele a dat'-o lucrătorilor să o lucre și s'a dusu departe într'una călătoria. Mai apoi la timpul culesului și-a trămisu șerbii, ca să ieie produsurile viiei, dara lucrătorii, in locu să li deie șerbilor produsurile viiei, parte i-au bătutu, parte i-au omoritu, parte i-au ucisu cu petre. Domnul viiei a mai trămisu și a doaua oară alți șerbi, lucrătorii însă au făcutu și cu aceia totu așa. În urmă și-l'a trămisu pre fiiul seu însu-și, cugetându, că ei de fiiul seu doară se vor rușina. Dară lucrătorii l'-au omoritu și pre acela, dicându: „A c e s t a e m o ș t e a n u l v i i e i, v e n i ț i s ă-l u o m o r î m u ș i s ă d o m n i m u n o i p r e s t e m o ș t e n i r e a l u i“ și după aceea adauge Christosu, că pre lucrătorii cei rei, cându va veni Domnul viei, cu reu îi va perde.

Ce reutate! Ce blăstemăția! Ce fără de-lege! Lucrătorii cei nemulțamitori se pumu de ucidu âintăia și a doaua oară pe șerbii domnului și în urmă se iau de ucidu chiaru și pre fiiul lui celu unul născutu.

Oare cine era Domnul viiei? Cine lucrătorii cei rei? Cine fiiul celu unul născutu? Ce grădina de viia, în care s'a făcutu atâta fără-de-lege?

Acestea, iubiților, voiu să vi-le deslegu în cuvêntarea mea de a-di.

„V i i ă“ o numesce Isusu Christosu biserica sa cea sântă, ádecă adunarea și mulțimea tuturor creștinilor. Căci precum plânteadă cine-vá vița de viia, o încungiură cu gardu și pune multă ostenéla, ca să tragă folosu dintr'însa, anumea să aibă struguri dulci și vinu

bunŭ, aşá şĭ-a urdĭtŭ Dumnedeŭ biserica şi a înděstrat'-o cu daruri marĭ, pentru-că oamenii, ascultându de poroncele luĭ, să fiă bunĭ şi evlavioşĭ.

Nu viĭă pământească, ci viĭă cerească a plântatŭ Dumnedeŭ; dicêndŭ decĭ Isusŭ: „că viĭă a plântatŭ Dumnedeŭ“, a voitŭ să dică, că Dumnedeŭ a sĕmĕnatŭ între oamenĭ învĕtĕture bune şi poronce mântuitoarie.

În legea cea vechĭă ĭ-a îngrăditŭ Dumnedeŭ pre Israĭltenĭ cu aşĕdământul sĕŭ, ca să-ĭ ferească de închinarea de idolĭ: lĭ-a datŭ Ierusalimul, cetatea cea sântă, în Ierusalimŭ biserica cea mare pre muntele Sionuluĭ, maĭ pe scurtŭ, toate orânduĭelele cele bune şi mântuitoarĭe, ca să lucre cu ardoare şi să deĭe după timpŭ strugurii faptelor celor bune.

Viĭa cea cerească, care a plântat'-o Dumnedeŭ în legea cea vechĭă, eráu aşá-dară învĕtăturele şi poroncele, cele-ce le-a datŭ Dumnedeŭ prin Moisi, domnul viĭeĭ erá Dumnedeŭ, grădina Canaanul, ţara cea binecuvêntată, unde curgeá lapte şi mĭere, eară lucrătoriĭ Israiltenii, poporul celŭ alesŭ.

Bună a fostŭ viĭa, bună şí grădina, dară lucrătoriĭ s'aŭ arĕtatŭ rĕĭ. Bune aŭ fostŭ îndreptările luĭ Dumnedeŭ, dară Israiltenii s'aŭ arĕtatŭ nemulţĕmitorĭ. În ţara cea fericită cu ajutorĭul celuĭ de susŭ s'aŭ aşĕdatŭ eĭ, de îndestularea produsurilor s'aŭ îndulcitŭ eĭ, dară după poroncele luĭ Dumnedeŭ n'aŭ urmatŭ. Ba nemulţămirea poporuluĭ Israilŭ a ajunsŭ pênă la atâta, de ĭ-a alungatŭ pre şerbiĭ luĭ Dumnedeŭ, de ĭ-aŭ batjocuritŭ şi ĭ-aŭ omorîtŭ.

Cine erá însă şerbiĭ luĭ Dumnedeŭ, carĭ fură primiţĭ de Israiltenĭ aşá? Eacă sânţiĭ prorocĭ.

D-dĕu ádecă alegeá din seminţia luĭ Avraamŭ bărbaţĭ plinĭ de spiretul înfrênării şi li puneá pe limbă cuvintele adevĕruluĭ, pentruca eĭ pre ceĭ întunecaţĭ din Israilŭ să-ĭ luminede, pre ceĭ desfrênaţĭ să-ĭ îndrepte, pre ceĭ fără de-lege să-ĭ înfrice, cum nĭ-o spune şí sântul apostolŭ Pavelŭ în epistola către Efesenĭ, dicêndŭ: „Şi acela a datŭ pre uniĭ apostolĭ, eară pre alţiĭ **prorocĭ**, eară pre alţiĭ evangelişţĭ, eară pre alţiĭ păstorĭ şi învĕţătorĭ, spre îndeplinirea sânţilor (crestinilor), spre lucrul şervitŭluĭ, spre edificarea trupuluĭ luĭ Christosŭ.“ [1])

---

[1]) Efes. 4, 11—12.

Însă poporul celŭ fără-de-lege, în locŭ să se îndrepte și să fiă mulțămitorŭ, își rădică mâna asupra prorocilor și pre unii îi alungă, pre alții îi bate și âncă pre alții îi omoară. O, ce neamŭ fără de rușine! O, ce lucrători fără de lege!

Din șerbitutea Egipetuluĭ l-a scosŭ, în țară bine-cuvêntată l'-a așĕdatŭ, pre unul născutŭ fiiu i-l'a trămisŭ, așĕdăminte mântuitoarie ĭ-a pusŭ, și pentru toate acestea ce a cerutŭ dela dînsul? Numaĭ strugurii faptelor celor bune! Dară elŭ nicĭ aceasta n'a făcut'-o. Elŭ, în locul celor bune, a făcutŭ cele rele.

Creștinilor! noĭ să nu fimŭ ca Iudeiĭ, carĭ ĭ-aŭ bătutŭ pre soliĭ luĭ Dumnedeŭ și ĭ-aŭ omorîtŭ, carĭ aŭ rĕstignitŭ în urmă și pre fiiul luĭ, pre Domnul nostru Isusŭ Christosŭ; carĭ rătăcescŭ acuma prin lume fără altariu și fără scutŭ, căcĭ n'aŭ voitŭ să sciă, că Isusŭ Christosŭ este Mesia. Și însu-și Mântuitoriul lĭ-a predis'-o aceasta, dicêndŭ: „D r e p t ŭ a c e c a v ĕ d i c ŭ v o a ŭ ĕ, c ă s e v a l u á d e l a v o ĭ î m p ĕ r ă ț i a l u ĭ D u m n e d e ŭ, ș i s e v a d a u n u ĭ p o p o r ŭ, c a r e v a f a c e f r u p t e l e s a l e.“ [1])

Chiarŭ acuma ne aflămŭ în locul, din care fură alungați Iudeiĭ, în biserica cea sântă, de care se ferescŭ necredincioșiĭ: oare să fimŭ și noĭ așá nisce lucrători rĕĭ?

Ascultați maĭ bine, cum avemŭ să ne purtămŭ față cu credința și cu biserica noastră, ca să nu ne ajungă varga luĭ Dumnedeŭ și pre noĭ și âncă maĭ rĕŭ decâtŭ pre eĭ!

Cuvintele cele aspre, carĭ le-a vorbitŭ Dumnedeŭ întâiuluĭ părinte: „B l ă s t ĕ m a t ŭ s ă f i ă p ă m ê n t u l, c a r e - l ŭ v e ĭ l u c r á... s p i n ĭ ș i p a l a m i d ă î ț ĭ v o r c r e s c e ț i e... î n t r u s u d o a r e a f e ț e ĭ t a l e v e ĭ m â n c á p â n e a“, [2]) trebue înțĕlese maĭ multŭ de sufletŭ, decâtŭ de trupŭ: căcĭ pământul e plinŭ de rĕutate, elŭ produce maĭ multŭ spini, ádecă pĕcate: la accea-ce ni strică, ne apucămŭ, cară de ceea-ce ni e de folosŭ, ne ferimŭ: dacă stămŭ să facemŭ fapte bune, apoĭ vedemŭ, câtŭ de greŭ ni cade. Noĭ însă să nu ne purtămŭ ca fariseiĭ, carĭ totŭ-una se rugáŭ și postiáŭ aspru, dară numaĭ de ochiĭ oamenilor, ci să ne rugămŭ cu dreptate înaintea luĭ Dumnedeŭ, fără ca să ne lăudămŭ înaintea oamenilor.

Precum e de trebuință să ni îngrădimŭ grădina și să o pădimŭ, ca să nu ni fure oare-cine fruptele eĭ seaŭ să le mânânce vr'-unŭ ani-

[1]) Mat. 21, 43. — [2]) I. Moisi 3, 17—10.

malŭ: totŭ aşá e de trebuinţă să ne rugămŭ luĭ D-ḑeŭ totŭ-dea-una, ca să ni rĕmâĭă faptele cele bune totŭ-una bune şi mântuitoarĭe. Iuda a început'-o bine, urmându luĭ Isusŭ, însă a sfârşit'-o rĕŭ, vêndêndu-lŭ pe Isusŭ; elŭ s'a perdutŭ pentru totŭ-dea-una, s'a perdutŭ, căcĭ nu şĭ-a feritŭ sufletul de cugete rele. Şi icoana acestuĭ nefericitŭ se cuprindeáu acum în Isaŭ, celŭ-ce şĭ-a vêndutŭ âmtăĭetatea la moştenire, de carele ḑice sântul apostol Pavelŭ la Evreĭ: „S ă s c i ţ ĭ, c u m - c ă d u p ă a c e e a, v o i n d u s ă m o - s c e n e a s c ă b i n e - c u v ê n t a r e a, n'a fostŭ î n c u v i i n ţ a t ŭ; c ă n ' a a f l a t ŭ l o c ŭ d e c ă i n ţ ă, m ă c a r - c ă ş í c u l á - c r i m e o c ă u t á.“ [1])

Şi noĭ cu mare durere o mărturisimŭ, că din ḑi în ḑi se înmulţesce numĕrul lucrătorilor celor rĕĭ şi netrebnicĭ în viĭa Domnuluĭ. Mulţi sûntŭ de aceĭa în lume, şi âncă ce? chĭarŭ şí în ceata celor-ce lĭ-ar plăceá să figureḑe şi să treacă de oameni învĕţaţi, carĭ ádecă cu aceea voĭescŭ să-şĭ arete învĕţătura, că vorbescŭ contra învĕţătureĭ celeĭ mântuitoarĭe a luĭ Christosŭ şi a sânteĭ biserice. Dară trebue să se scie, că toţi, câţi nu bagă în samă adevĕrul celŭ predicatŭ de biserică, îlŭ urĕscŭ pre Christosŭ şi-'lŭ pălmuĭescŭ cu rĕutatea faptelor şi a necredinţeĭ lor. La astŭ-felĭŭ de oameni ţintescŭ cuvintele Mântuitorĭuluĭ, cândŭ ḑice: „V a ĭ v o a ŭ ĕ c ă r t u r a r i l o r ş i f a r i s e i l o r f ă ţ a r n i c ĭ! c ă c ĭ v o ĭ v ĕ a s ĕ m ĕ n a ţ ĭ m o r m i n t e l o r c e l o r v ă r u i t e, c a r ĭ s e a r a t ă f r u m o a s e p e d i n a f a r ă, e a r ă p e d i n l ă î n t r u s û n t ŭ p l i n e d e o a s e d e m o r ţ ĭ ş i d e t o a t ă n e c u r ă ţ i a. [2])

Credinţa ni spune, că Christosŭ, rĕstignindu-se, a pătimitŭ pentru pĕcatele tuturor; de unde urmeaḑă prea firesce, că cu câtŭ cine-vá face maĭ multe pĕcate, cu atâtŭ adauge maĭ multŭ la durerile luĭ Christosŭ, prin urmare e cu totul adevĕratŭ, „că omul, de câte orĭ face câte unŭ pĕcatŭ, de atâtea orĭ ilŭ rĕstignesce pre Christosŭ.“

Să lucrămŭ deci-dară cu inimă la mântuirea noastră, ca să nu ne alunge Dumneḑeŭ ca pre lucrătoriĭ ceĭ rĕĭ: trândăvia o opresce Dumneḑeŭ şi elŭ va vení şi va cere fruptele lucruluĭ nostru.

Vaĭ de noĭ, de nu vom fi în stare să i-le arĕtămŭ!

---

[1]) Evreĭ 12, 17. — [2]) Nat. 23, 27.

Și eacă anume o spunŭ, că și astă-di sûntŭ destuĭ oameni între creștinĭ, carĭ mărturisescŭ numele celŭ sântŭ alŭ luĭ Christosŭ, dară îlŭ mărturisescŭ numaĭ cu gura, arĕtându-se numaĭ pe din afară drepți, eară pe din lăuntru fiindŭ plinĭ de fățărĭă și nelegĭuire. [1]) Cu inima îlŭ urĕscŭ pre Christosŭ și pre șerbiĭ luĭ, ba nu numaĭ că-lŭ urĕscŭ, ci îlŭ și ucidŭ în faptă, căcĭ ce face omul, cândŭ pĕcătuĭesce? Ce face omul cândŭ nu bagă în samă orĭ cândŭ îșĭ bate jocŭ de învĕțătura sânteĭ biserice? Elŭ îșĭ bate jocŭ de acela-ce a adusŭ învĕțătura cea mântuitoarĭă pre pământŭ, elŭ îșĭ bate jocŭ Christosŭ.

Doamne! câtŭ de mare stricăcĭune e moartea sufletuluĭ, căderea în pĕcate, și totu-șĭ câtŭ de nepriceputĭ maĭ sûntemŭ! Noĭ ne supĕrămŭ, ne nĕcăjimŭ și plângemŭ, cândŭ ni-se întêmplă vr-ŭă daună seaŭ stricăcĭune în cele lumescĭ și trecĕtoarĭe, eară cândŭ ni perdemŭ sufletul, carele e maĭ scumpŭ decâtŭ toată lumea, nu ne maĭ cuprinde nicĭ ŭă grijă, nicĭ ŭă supĕrare, c u - t o a t e - că c e - l v a f o l o s í o m u l u ĭ, d e - a r d o b â n d í l u m e a t o a t ă, d a c ă - ș ĭ p e r d e s u f l e t u l, seaŭ c e v a d a o m u l î n s c h i m b ŭ p e n t r u s u f l e t ŭ? Celŭ-ce și pĭerde sufletul, acela perde foarte multŭ, maĭ multŭ decâtŭ toată lumea și maĭ bine ĭ-ar fi să nu se maĭ fiă născutŭ.

Fericiți sûntŭ decĭ ceĭ-ce ascultă de cuvêntul luĭ Dumnedeŭ și-'lŭ pădescŭ. Să urmămŭ dreptŭ aceea în calea cea bună, să ni înfrênămŭ cugetul și inima de totŭ dorul neertatŭ ca să nu ne arunce D-deŭ afară ca pre lucrătorii ceĭ rĕĭ, ci ca să ne primească la mărire cu îndurărea sa.

Arată-ni, Doamne, faptele cele rele, ca să le desrădăcinămŭ din inima noastră și să plântămŭ în locul lor pomul binelui, fă, ca să fimŭ lucrătorĭ bunĭ și să întrămŭ la fericirea eternă după cuvintele sântului apostolŭ Iacovŭ: „F e r i c i t ŭ e b ă r b a t u l, c a r e l e r a b d ă i s p i t a; c ă c ĭ, c e r c â n d u - s e, v a p r i m í c u n u n a v i e ț e ĭ, c a r e a p r o m i s'-o D - d e ŭ c e l o r - c e - l ŭ ĭ u b e s c ŭ.“ [2]) Aminŭ.

Averchiu Macoveĭŭ,
preotŭ

---

[1]) Mat. 23, 22. — [2]) Iacovŭ ep. gen. 1, 12.

orĭ-cine-'lŭ admirá, la trei-decĭ de anĭ îșĭ începú predicarea cu atâta tărĭă, cu atâta ₫elŭ, încâtŭ îĭ mergeá vestea în toate părțile, așá, cum se răspândescŭ raḑele unuĭ luminătorĭŭ mare; vestea de dînsul și de învĕțătura luĭ împleá toată Iudea și Ierusalimul, vestea de dînsul și de învĕțătura luĭ atrăgeá mulțime mare de oamenĭ din toate stările în deșertŭ și toțĭ câțĭ îlŭ auḑiá și-'lŭ vedeá, rĕmâneá uĭmiți de dînsul și de învĕțătura luĭ, toțĭ îșĭ cunosceáu scăderile, toțĭ vedeáu și cunosceáu lumina și urmáu după dînsa, părăsindŭ întunericul, ba învĕțătura luĭ nu rĕmâneá numaĭ în inima celor-ce veniá la dînsul, ci mulțĭ auḑind'-o de la alțiĭ, se minunáŭ de dînsa și-'lŭ aveáu de prorocŭ mare: unĭĭ ₫iceáŭ, că s'a sculatŭ Moisi, Iliă seaŭ altul care-vá din prorocĭ, eară alțiĭ ₫iceáŭ, că este însu-și Mesia. În scurtŭ timpŭ Ioanŭ Botea₫ătorĭul încredințându-se, că învĕțătura îĭ prinde rădĕcină, începe a-ĭ boteḑá atâtŭ pe Iudeĭ câtŭ și pe păgânĭ, pentru că elŭ îĭ învĕță pre toțĭ fără deosebire, ₫icêndŭ: „Gătiți calea Domnuluĭ, faceți drepte cărările luĭ, t o a t ă v a l e a se va împlé și t o t ŭ m u n t e l e ș i m ă g u r a va scădé, și cele strîmbe vor fi drepte, și cele colțuroase vor fi netede. Și va vedé t o t ŭ t r u p u l mântuirea luĭ Dumne₫eŭ.“ [1])

Faptul acesta, că elŭ boteḑá și pe Iudeĭ, li erá Iudeilor unŭ lucru cu totul noŭ, căcĭ eĭ scieáŭ, că dacă erá primitŭ cine-vá din păgânismŭ la Iudaismŭ, apoĭ se boteḑá, dară ca să se boteḑe și Iudeiĭ, nu se maĭ întêmplase âncă; eĭ prinseră decĭ feliuritŭ a gândí de aceasta. Sântul Ioanŭ Botea₫ătorĭul însă li rĕspundeá: „Puĭ de viperă și de năpârcă, cine v'a arĕtatŭ, ca să fugiți de mânia, ce va să fiă? Decĭ faceți rodurĭ vrednice de pocăință. Și să nu gândiți a ₫ice în voĭ înși-vĕ: Părinte îlŭ avemŭ pe Avraamŭ, căcĭ eŭ vĕ ₫icŭ, că Dumne₫eŭ poate și din petrele acestea rădică copiĭ luĭ Avraamŭ. Lăsați-vĕ maĭ bine de totŭ felĭul de rĕutățĭ, lăsați-vĕ de lăcomiă, de ură, de pismă, de înșelăcĭune, de desfrênare, și faceți faptele îndurărĭĭ, ale amorĭĭ cătră aproapele, iubiți-'lŭ pre Dumne₫eŭ și i-vĕ închinați luĭ ca celuĭ maĭ mare făcătorĭŭ de bine și apoĭ vĕ veți putĕ numí fiĭ adevărați aĭ luĭ D-₫eŭ, eŭ vĕ boteḑŭ cu apă, dară după mine vine celŭ-ce boteaḑă cu Spiretŭ și cu focŭ.“ [2]) Căcĭ nu ceĭ-ce se tragŭ dela Avraamŭ, se potŭ numí fiiĭ luĭ Dumne₫eŭ, ci ceĭ-ce păḑescŭ și împlinescŭ poruncele luĭ D-₫eŭ și facŭ fapte vrednice de laudă.

[1]) Lc. 3, 4, 6. — [2]) Mat. 3, 12.

Și eată! toți se supunŭ, toți primescŭ propunerile și învĕțăturele luĭ: vameșiĭ, cărturariĭ şi ostașiĭ se vĕdŭ pĕcătoși și se mustră în inima lor; câți îlŭ audŭ, toți sûntŭ mișcați și așá lucrul, spre a-'lŭ primí pre Mântuitorĭul, merge bine. Însă precum toți prorocii și învĕțătoriĭ 'nainte de acestŭ învĕțătorĭŭ mare și-aŭ atrasŭ cu predicarea adevĕrului urĕ și prigoniri, ba și moarte, anume dela ceĭ puternicĭ, cariĭ urĕscŭ adevĕrul: așá o pățí și sântul Ioanŭ Betedătorĭul, cu carele se închĭaiă șirul prorocilor testămêntuluĭ vechĭŭ, călcândŭ cu unŭ picĭorŭ pământul celŭ vechĭŭ, întinatŭ de pĕcatul strămoșescŭ și spurcatŭ cu multe vĕrsări de sânge, și cu cela-l'altŭ picĭorŭ pământul sânțitŭ de prea bunul Mântuitorĭŭ.

II.

Pe atuncea ádecă trăĭá Irodŭ în fără-de-legi cu muĭerea frăține-sĕŭ Filipŭ, carele erá încă în vieață. Aceasta faptă erá unŭ scandalŭ, unŭ esêmplu blăstĕmatŭ pentru totŭ poporul. Sântul Ioanŭ Botedătorĭul îlŭ înfruntá pentru fapta aceasta neîncetatŭ, dicêndu-ĭ: „Nu ți-se cade să aĭbĭ muĭerea fratelui tĕŭ.“ [1]) Dară de-ŭă-dată cu rostirea cuvintelor acestora elu-și rostí și judecata morțiĭ; căcĭ Irodŭ și Irodiada, și maĭ cu samă Irodiada trecuse peste toate otarĕle rĕutățiĭ, eĭ eráŭ așá de cufundați în desfrênările lor, câtŭ nu maĭ voĭáŭ necĭ nu puteáŭ să se întoarcă, eĭ se aprinseră așá-dară de ură neîmpăcată asupra sântuluĭ Ioanŭ Botedătorĭul, și nu numaĭ ca să-lŭ arunce în închisoare, dar' l'-ar fi perdutŭ în-dată, de nu s'ar fi temutŭ de mulțimea poporuluĭ, care-'lŭ onorá ca pre unŭ omŭ de totŭ dreptŭ şi sântŭ. Irodiada însă plăsmuiá în inima-ĭ veninoasă totŭ felĭul de planurĭ, cum ar puté să-'lŭ omoare. [2]) Așá se întêmplă de se sĕrbá diŭa nascerii luĭ Irodŭ; [3]) atuncĭ fata Irodiadeĭ jucá minunatŭ și-ĭ plăcú luĭ Irodŭ, cum jucá. De aceea îĭ promise cu jurământŭ, că-ĭ va dá, orĭ-ce-ĭ va cere. Fata îndemnată de mumă-sa, dise: „Dă-mĭ aice în tipsiă capul luĭ Ioanŭ Botedătorĭul.“ Irodŭ s'a întristatŭ: dară de rĕul jurământuluĭ și din causa celor-ce ședeáŭ împreună cu dînsul, a poruncitŭ să i-'lŭ deie. Și trămițêndŭ, l-a tăeatŭ pe Ioanŭ în temniță și aŭ adusŭ capul în tipsiă, și l'a datu feteĭ; și fata l'a dusŭ la mumă-sa. Eacă, ocajunea dorită!

Eŭ credŭ, iubiților, că nimene dintre noĭ nu ar puté fi atâtŭ de crudŭ, ca să privească la unŭ capŭ sângerândŭ fără să se înfiorede!

---

[1]) Mr. 6, 18. — [2]) Mt. 14, 15—12. — [3]) Mr. 6, 21—29.

Ce să cugetămŭ însă de ŭă copilă împĕrătească, în floarea junețeĭ, care cere și cápĕtă capul unuĭ omŭ cu totul nevinovatŭ şi'lŭ duce, de-lŭ dă mumeĭ sale! Crudă privire, tristă și înfricoșată sĕrbare a dileĭ de nascere! Şi oare de ce nu a cerutŭ fata asta altă ce-vá, podoabe, straĭe scumpe, aurărie, mărgele, petre prețioase seaŭ alte lucruri, ce vedemŭ, că îndeobsce le doresce inima cea fragedă? Pentrucă așá a pus'-o la cale mumă-sa înrĕutățită, a pus'-o la cale, că nemică alta să nu ceară decâtŭ capul luĭ Ioanŭ Botedătorĭul. Și oare de ce a sfătuit'-o așá? Pentru-ca să poată trăí și maĭ departe în desfrênarea-ĭ urîcĭoasă, nemustrată de bărbatŭ sântŭ, căcĭ numaĭ asta o împedică, de-oară-ce cugetul nu o maĭ mustrá, de-oară-ce ea erá prea decădută și înrĕutățită!

Cum ĭ-a fostŭ voĭa luĭ Irodŭ, așá s'a și întêmplatŭ. Elŭ jurase de amețitŭ bĕuture și erá sedusŭ de slăbicĭunea, în care se aflá. Eară din toți, câți aŭ fostŭ de față nu s'aŭ aflatŭ macar unul, ca să-lŭ facă luătorĭŭ de samă, ca să nu jure și să-ĭ spună, ce poate să urmedę din acestŭ jurămêntŭ! Ba și cândŭ întrà fata cu cererea-ĭ nerușinată în lăuntru, toți aŭ stătutŭ, fără să-și deschidă gura, ca să arete, câtŭ de nerușinată e cererea, ca să-lŭ apere pe sântul Ioanŭ Botedătorĭul, ca să-lŭ apere pe Irodŭ de alunecare la ŭă faptă atâtŭ de urîtă! Și ce face Irodŭ? Ca să nu supere pe fata aceea, să nu se întristedę; apoĭ ceĭ-ce eráŭ la ospĕțul luĭ să nu dică poate, că aŭ unŭ domnitorĭŭ, carele acum jură și apoĭ nu ține jurămêntul, Irod trămite unŭ șerbitorĭŭ. O! și unde-lŭ trămite? Poate să scoată din închisoare vre-unŭ condemnatŭ? Poate să facă altă bine-facere, pentru-că ĭ-a datŭ Dumnedeŭ, de a maĭ petrecutŭ încă unŭ anŭ sănătosŭ și'n pace? Nu! căcĭ elŭ erá înbuĭbatŭ de bĕuture și turburatŭ de sunetul musicelor, îngâmfatŭ de mărirea, ce o aveá, de strălucirea, ce-lŭ încungĭurá, și'ntr'aceste împregĭurărĭ nu-ĭ maĭ scăpá luĭ a cugetá la Dumnedeŭ și la darurile luĭ! ci elŭ trămite unŭ șerbitorĭŭ, de taĭă unŭ capŭ cu totul nevinovatŭ! căcĭ de toate erá acuma sătulŭ și maĭ însetá de sânge nevinovatŭ. Șerbitorĭul taĭă capul luĭ Ioanŭ Botedătorĭul și-lŭ aduce în tipsiă, îlŭ dă luĭ Irodŭ, Irodŭ feteĭ și fata mumeĭ sale desfrênate. Eacă sfêrșitul luĭ Ioanŭ Botedătorĭul!

III.

Să vedemŭ, ĭubiților ascultătorĭ, ce patemŭ noĭ învĕță din întêmplarea aceasta pentru mântuirea sufletelor noastre.

Mai ântâiŭ de toate ni este învederată purtarea de grijă a luĭ Dumnedeŭ pentru mântuirea oamenilor; orĭ încotró ne vom întoarce și vom căutá, vom vedé, că prea bunul Dumnedeŭ totŭ-de-a-una s'a îngrijitŭ de neamul omenescŭ, chĭar și atuncĭ, cândŭ se abăteá dela dînsul și de la poruncele luĭ; și spre acestŭ scopŭ îșĭ alegeá oamenĭ deosĕbiți, care să-ĭ conducă pe ceĭ rĕtăciți și abătuți. Decĭ noĭ ceĭ-ee am venitŭ la cunoscința adevĕrului luĭ Dumnedeŭ, să nu ne depărtămŭ de la elŭ și de la legile luĭ necĭ cândŭ și necĭ într'-unŭ chipŭ.

Sântul Ioanŭ, după-ce devení june, socotindŭ, că nu va puté stá față cu toate pedicele, s'a rĕtrasŭ în deșertŭ; așá să fugimŭ și noĭ de prilegĭurile şi ispitele la pĕcatŭ, vedêndŭ, că nu le vom puté învinge; să nu ne dămŭ amăgiți nicĭ cu făgăduințe și nicĭ cu amenințărĭ să nu ne abatemŭ dela Dumnedeŭ. Âncă maĭ vedemŭ noĭ în evangelia de astă-dĭ nisce pilde, carĭ, privindu-le, ni-se întunecă ochiĭ, și ne înfiorămŭ, că a fostŭ așá. Unŭ împĕratŭ, carele amețitŭ de bĕuture și îngâmfatŭ de mărirea sa, ca omul fără de minte, depune unŭ jurămêntŭ, fără să scie despre ce, și la urmă se simțesce constrînsŭ a împliní ceea-ce a juratŭ și cu asta face ŭă faptă sângeroasă și crâncenă, care este și va rĕmâné pe totŭ-de-a-una neștearsă dintre pildele cele rele. Vedemŭ maĭ departe ŭă copilă fragedă, gingașă, în floarea vieței cu unŭ capŭ de omŭ pe ŭă tipsiă, din care curge âncă sângele celŭ nevinovatŭ, care l'a primitŭ în schimbŭ de unŭ prețŭ ca de ŭă jumĕtate de împĕrățiă, numaĭ pentru-că așá o sfătuise mumă-sa, și ea duce tipsia și o dă maĭceĭ sale, care se desfĕteadă, vĕdêndu-șĭ scopul ajunsŭ.

Ce învĕțătură să luămŭ noĭ din acestea fapte? Aceasta, ca noĭ să ne ferimŭ a depune jurămêntŭ de unŭ lucru, ce nu-lŭ scimŭ, earĕ maĭ alesŭ într-ŭă stare, cum erá Irodŭ eșitŭ din fire. Earĕ ca junĭ seaŭ june să ne ferimŭ, cându-lŭ vedemŭ pe cine-vá în stare neconsciută, a-lŭ face să ni promită unŭ lucru, ce nu'ĭ este cu putință a-'lŭ împliní, seaŭ împlinindu-lŭ, să-șĭ peardă sufletul, să se facă esêmplu rĕŭ pentru totŭ-de-a-una ca Irodŭ. Earĕ mamele să nu dec Dumnedeŭ, ca să se uite așá de tare, ca să-șĭ sfătuească fiĭcele la lucrurĭ păgubitoare de sufletŭ, ci totŭ-de a-una să le întărească și să le conducă numaĭ la cele bune. Acestea învĕ-

ţături, urmându-le în vieaţă, ne vom face demnĭ de harul şi dragostea luĭ Dumnedeŭ şi de împĕrăţia cerească.

Eară tu prea bunule Părinte, carele escĭ atâtŭ de înduratŭ care diregĭ toate spre binele şi mântuirea făpturelor tale, care aĭ datŭ atâta tăriă luĭ Ioanŭ, de a învinsŭ toate ispitele, dă-ni şi noaŭĕ tăriă sufletească, ca să putemŭ urmá sântuluĭ Ioanŭ Botedătorĭul şi ca toate ispitele cele rele să le învingemŭ şi aşá să ducemŭ ŭă vieaţă plăcută ţie, făcêndu-ne oare cândŭ părtaşĭ de bunurile gătite celor-ce âmblă în căile tale. A m i n ŭ.

Teodorŭ Doboşŭ,
preotŭ.

Слово

въ день закладыванья угольного каменя подъ сооруженіе св. церкви въ Бергометѣ надъ Серетомъ. (7/19. іюля 1888.)

(*Сочинилъ А. МАНАСТЫРСКІЙ*).

„Велія будетъ слава храма сего, послѣдняя паче первыя, глаголетъ Господь Вседержитель и на мѣстѣ семъ дамъ миръ, глаголетъ Господь Вседержитель, и миръ души . . . . всякому зиждущему, еже возставити церковь сію.“ (*Аггей 2, 10.*)

Ваше Привосходительство!
Высокопочтенніи гости!
Православный народе!

Торжественна и возвышающая хвиля собрала насъ тутъ въ такъ значномъ числѣ, и мы станули по середъ освѣжающой зелени природной, подъ синявымъ небосклономъ, дабы осуществити гадку благословенную т. е. закласти угольный камень подъ сооруженіе св. церкви въ Бергометѣ.

Въ округъ насъ настроеніе праздничное, въ серцахъ предстоящего народа заспокоеніе счастливости, ба даже природа осмѣхающася въ лѣтную пору товаришитъ при семъ величавомъ актѣ и освящаетъ сію хвилю Богъ — тишиною недѣльною. Лишь вѣтрецъ легонькій завѣваетъ изъ холмовъ горскихъ — смерски склоняютъ вершки свои до избранного мѣстца и причувается богобойному сердцу голосъ шептающій: Миръ — миръ загощаетъ на святое мѣстце, задоволненіе, тишина радости наполняетъ сердца, бо сегодня закладается початокъ красному дѣлу, сегодне закладается святыня Всевышнего!

Въ такомъ настроеніи духа, якъ мы сегодня, былъ когда-то въ глубокой старинности ветхого завѣта Мойсей, которому указалъ самъ Господь Богъ паляцимся корчемъ мѣстце, где будетъ стояти святыня старого завѣта. Онъ роззулъ свои сапоги, приклонилъ колѣна до того святого кусника земли и въ богобойности своей уцѣловалъ матерь-землю, которая призначена была, носити на себѣ

обиталище рукотворенне найвысшого Владѣтеля, Адонай-Эговы, предвѣчного Бога.

Подобно дѣлайте и вы, участники сего торжества: Отдалите отъ себе на якій-то часъ стремленія свѣтскіи, приклоните прилѣжно ваши сердца до сего святого мѣстца и старайтеся отъ теперъ впередъ и словомъ и дѣломъ и всѣма вашими силами причинятися до сего свѣтлого будынка, бо имѣете красный примѣръ, ободряющій початокъ въ жертвахъ вашего благородного Господина помѣщика и ктитора сей церкви, который, якъ я слышалъ изъ далины. подаровалъ множество матеріяловъ на сію святую цѣль изъ своихъ просторныхъ имѣній и красный розвинулъ початокъ сему благословенному дѣлу.

Ваша Ексцеленціо! Пріймлены будутъ на небѣ ваши великіи жертвы — вы даете мимоходящое. и Царь вѣковъ обдаритъ васъ вѣчными благами; вы указали сердечность къ святому дѣлу — а Всемогущій надгородитъ Вашему Привосходительству тое счасливою старостію, Вашой благородной дружинѣ потѣхою съ небесъ, а Вашихъ всепочтенныхъ дѣтей обдаритъ Онъ многими лѣтами, абы такъ знаный родъ Васильковъ продолжался и отновлялся безпрерывно.

Ексцеленціо! Пріймите черезъ мене, слугу Божого, сердечну подяку изъ всѣхъ православныхъ сердецъ за такъ красный примѣръ православного ктитора — а тоже и подяку изъ гроба, где почиваетъ пепелъ Вашихъ упокоившихся родичей, которыхъ души черезъ таковіи дѣла счастливость вѣчности обнимаетъ и земля ихъ останкамъ легка есть.

Православный народе! Умножай и ты жертвы на сей храмъ божій; жертвуйте вы богатіи много, середніи въ имѣніяхъ менше, а ты вдовице и ты сирото приниси лепту — и сія будетъ на небесѣхъ пріймлена. Тогда возростетъ скоро будынокъ святый, камень прилучится до каменя, стѣны будутъ вздойматися въ гору и крестъ православія засѣяетъ изъ высоти на цѣле село, хранящій подъ своею тѣнею васъ вѣрныхъ отъ всякаго зла. Тогда отворятся райскіи двери и зайдетъ на престолъ Царь славы, Господь сильный и крѣпокъ — небо склонится къ земли и вы вандровники сего свѣта будете имѣти мѣстце отдыханія, потѣхи душевной, святыню величаву нового завѣта, коли одного красного поранка зазвонятъ звоны громогласно и будутъ воздухомъ вѣщати славу божію.

Сего усчасливлающого момента дожити и еще многихъ лѣтъ служити въ новомъ храмѣ желаю я и Вамъ, высоко преподобный делегате и настырю сего словесно стада!

Христіане! Правда, що дѣло, которое начинаетс сегодня торжественно, есть совокуплене съ великимъ трудомъ и коштомъ и треба будетъ сердечныхъ рукъ прикласти, абы скоро увидѣти верхъ храма увѣнчанный; але потѣшайтеся и заохочуйте другъ друга симъ краснымъ переконаньемъ, що изъ сего мѣстца освященного розліется благодать божая на васъ всѣхъ, укрѣпляюща и оживляюща ваши силы, що изъ сего мѣстца Богу посвященного будетъ кожда капля пота, текуща изъ чола робучого и жертвующаго христіянина, говорити передъ Богомъ трисвятымъ за него, за его дорогихъ дѣточокъ и за всѣхъ его сродниковъ. Если ослабнетъ коли ваша воля, або допечутъ вамъ недолегкости, тогда засолодьте себѣ тую горкую хвилю переконаньемъ усчасливляющимъ, що изъ сего мѣстца святого взойдетъ вамъ зоря счасливости, подъ которой теплыми лучами будете охоронены отъ душевной пропасти и ведены ясно блестающею дорогою въ животъ вѣчный. Побуждайте другъ друга до скорого окончења сей душе полезной роботы тимъ краснымъ чувствомъ, що *„велія будетъ слава храма сего послѣдняя паче первыя“* и що Господь дасть *„на мѣстѣ семъ миръ и миръ души всякому зиждущему, еже возставити церковь сію.“*

Тому взываю васъ, православніи христіане: Приложите руки, нещадите (праци) труда, дорожите часомъ и жертвуйте всемилостивому Богу — а той васъ поблагословитъ, Боже вамъ помагай! Боже васъ укрѣпи! Боже васъ утверди до святаго дѣла!

Auch euch, geehrte Anwesende, bringe ich als Mitgliedern christlicher Confessionen Namens dieses schlichten Landvolkes, welches heute einen erhebenden Act feiert, und stets glücklich war, in der Religion seiner Väter von belebenden Beispielen der Mitmenschen unterstützt zu sein — Euch Anbeter des Einen allmächtigen Gottes bringe ich den tiefgefühlten Dank für dieses euer Erscheinen dar, welches uns heute Alle in christlicher Liebe vereint hat, Gott im Geiste und in der Wahrheit anzubeten. Gottes Segen überschatte euch und beglückender Friede ziehe ein in euere Herzen! Dies der Dank für euere Theilnahme an diesem Feste der Rechtgläubigkeit!

А теперъ закончимъ се хороше торжество молитвою сердечною, молитвою глубокочувствительною до небесъ, гдѣ обитаетъ

предвѣчный Саваоѳъ, всемилостивый, всещедрый, всемогущій и вездѣ сущій Богъ въ нерукотворенномъ храмѣ, и благаймо, абы Онъ глянулъ изъ высоты небесъ, изъ надземскихъ просторъ на люди окрестъ стоящіи и укрѣпилъ имъ силы, насталилъ ихъ волю и воспламенилъ ихъ сердца для устроенія и окончења будущой святыни яко памятника православія нашего и щобы будущій сей храмъ вѣками стоялъ непоколебымо и твердо, якъ та скала по середъ волнующогося моря житейского. (И слѣдуетъ молитва). Услыши Господи и помилуй Всепресвѣтлѣйшаго Государя нашего Франца-Іосифа I., покровителя православныхъ церквей и сотвори Ему многая лѣта!

Призри Господи и помилуй Высокопреосвященного Архіепископа и Метрополита Киръ Сильвестра, нославшаго Архіпастырское благословеніе на сіе торжество и сохрани Его еще на многая лѣта!

Услыши Господи и помилуй ктитора св. храма сего, благороднаго Господина Александра и весь родъ его даруй имъ многая а многая лѣта! А м и н ь.

Науки для народа.

XXXIV.

НЕБО И ПЕКЛО.

„Ихже око не видѣ, и ухо не слыша, и на сердце человѣку не взыдоша, яже уготова Богъ любящимъ его.“ *I. Кор. 2, 9.*

Трудно, дуже трудно бесѣдовати о небеснôй щасливости, Богомъ избранныхъ праведныхъ, коли по словамъ Апостола тое око не видѣло, ухо не чуло, серце ие чувствовало, що уготовивъ Господь Богъ любящимъ Его.

„*Коль возлюблена селенія твоя Господи силъ*“ (Псал. 83, 1) спѣвае царь и псалмопѣвецъ Давидъ. Що то за селенія? Отъ тй, о котрыхъ божественный нашъ Спаситель говорилъ: „*Пойду и уготовлю мьсто вамъ, да идьже есмъ азъ, и вы будете.*“ (Іоан. 14, 3). Зъ чимъ можна бы царство небесне порôвнати? Може зъ хорошою

стороною, приодѣтою въ веселу одѣжь весны? Чи може зъ великимъ мѣстомъ-городомъ, де марморнѝ церквы и палаты въ золотѣ и срѣблѣ сьяютъ, де всѣ дороги жемгугомъ и самоцвѣтами выложенѝ, де всѣ жителѣ царствуютъ? Чи може зъ вечѣрнымъ небомъ, засѣянымъ безчисленными зорями? Нѣ! бр. хр., се все нѣчо въ порѝвнаню зъ красотою царства небесного!

Наша св. церковь е приблизительный образъ царства небесного; но въ церквѣ губитъ ся зъ часомъ благовонь ладану, свѣчки догорають и гаснутъ, вѣнки цвѣтѝвъ вянутъ и сохнутъ, а на мѣстци вѣчного блаженьства вѣчна благовонь, вѣчне свѣтло, вѣчна, неувядаема краса!

Въ небѣ „*отиметъ Богъ всяку слезу отъ очію ихъ, и смерти не будетъ ктому, ни плача, ни вопля, ни болѣзни не будетъ ктому, яко первая мимоидоша.*“ (Апок. 21, 4.) Тамъ вѣчне блаженство, тамъ нѣ смутку, нѣ болѣснн, тамъ вѣчна радѝсть вѣчна любовь, вѣчне согласіе, тамъ нѣтъ смерти, но жизоь безконечная.

Блаженство небесне въ кождѝмъ взглядѣ с о в е р ш е н н е. О к о праведныхъ, котре тутъ на земли слезами скорби и жалю вмивалось, сіяе тамъ вѣчною радостью, у х о, котре не було глухе на прозьбы бѣдного ближного-брата, а котре при безстыдныхъ сплѣвахъ и говѝркахъ затикалось, тамъ чути буде лишь милозвучнѝ имни-спѣвы ангелѝвъ, херовимѝвъ и серафимѝвъ, т ѣ л о, котре тутъ незносни болѣ и бѣды зносило и въ латы-лахи убиралось, тамъ лучезарною одѣжею, шатами безсмертности величатись ме.

Избранни царства небесного стаютъ ся другами и товаришами всѣхъ ликѝвъ святыхъ; апостолы и мученики, преподобни и богоносни отцѣ, всѣ праведники Господни пригорнутъ ихъ до серця и вложатъ имъ лавровый вѣнецъ побѣди на голову.

Хто же есть подателемъ такого незнаного блаженства и безконечнои щасливости? Самъ Господь Богъ, котрый сказавъ Авраамови: „*Я защищаю тя, мзда твоя многа будетъ зѣло.*“ (Быт. 15, 1.)

Бр. хр.! блаженьство Божои любови таке безграничне, що чоловѣкъ ею своимъ розумомъ поняти не може. Ту незмѣренну любовь пѝзнали лишь святѝ мученики и исповѣдники вѣры Христовой, они не страхались нѣ голодныхъ, кровожадныхъ львѝвъ и тигрѝвъ, нѣ двусѣчного меча нечестивыхъ императорѝвъ-тиранѝвъ, нѣ огню костурѝвъ, нѣ ѝстря палѝвъ.

До блаженства правидникѝвъ належитъ и то, що они вѣчно Господа Бога видятъ и „*упіются отъ тука дому Твоего, и потокомъ*

сладости Твоея напоити я.“ (Псал. 35, 9.) При жерелѣ вѣчнои любви имъ годѣ буде свою жажду потолити, бо чѣмъ бôльше они зъ норы вѣчного блаженьства черпати мутъ, тѣмъ бôльше и все бôльше ихъ жажда змагатися ме.

Но на сѣмъ щасливôсть царства небесного еще не кôнчитъ ся. Мои слова подôбнî до мовы дитины, они безсильнî, щобы все то докладно вамъ обяснити що око не видѣло, ухо не чуло, серце наше не чувствувало, мои слова безсилнî, то все совершенно описати, що уготовивъ Господь Богъ любящимъ Его.

Теперь послухайте, бр. хр., хто буде участникомъ сего вѣчного блаженьства. Той, которого серце бôльше заповѣди Божî, нѣжъ пусту мамону т. е. достатки и маетки любило; той смиренный, который Христа ради зневагу и пониженье терпѣвъ; той, котрого чужа недоля, чуже горе и печаль зрушували; той, котрый Христа ради голодъ и холодъ зносивъ; той, котрый свого нищого брата милувавъ; той, котрого Христа ради переслѣдували, гонили и мучили; той, котрый черезъ цѣлый свôй вѣкъ совѣстно сповнявъ слова Спасителя: „*аще, кто хощетъ по мнѣ ити, да отвержется себе и возметъ крестъ свой и послѣдуетъ ми.*“ (Лук. 11, 12.) „*Подвизайтеся внити сквозь тѣсная врата, яко мнози, глаголю вамъ, взыщутъ внити, и не возмогутъ.*“ (Лук. 13, 24.) „*Аще хощеши совершенъ быти, иди, продаждь имѣнїе твое, и даждь нищимъ, и имѣти маши сокровище на небеси.*“ (Мат. 19, 21.)

Кождый грѣшникъ выключеный ôтъ царства небесного; выключенъ и той христіянинъ, котрый лишь про людске око за правду и науку Христову боре ся, бо о такôмъ говоритъ св. Письмо: „*Вымъ твоя дѣла яко ни студенъ ни теплъ, имамъ тя изблевати изъ устъ моихъ*“ (Апок. 3, 16); высключеный и той лѣнивый слуга, котрый Господомъ Богомъ ему врученый талантъ, хотяй марно непропустивъ, но его въ землю закопавъ, бездѣлно свôй вѣкъ проживъ и участникомъ того мѣста здѣлався, де „*тьма кромѣшная, де плачъ и скрежетъ зубовъ*“ (Мат. 25, 30); исключенî и тѣ дѣви, котрî съ своихъ свѣтильникахъ елея, въ своихъ серцахъ любви къ Богу не мали, бо „*пріидоша женихъ и рече имъ, аминь глаголю вамъ, не вѣмъ васъ.*“ (Мат. 25, 12.)

Чоловѣкъ, що уганяеся за щастьемъ, не страхаесь нѣ труду, нѣ поту, щобы свою цѣль осягнути, здаеся ему далека дорога шагомъ, безсонни ночи пріятностею, зневага людей не есть для

него болестною, гôркій поленъ, некуга перчиця здаются ему солодкимъ медомъ, лишь одно для него есть труднымъ, незноснымъ, тяжкимъ — дорога до щасливости небесной.

Бр. хр.! Короткій часъ еще будьте мужественными воинами въ борбѣ за науку божественного Спасителя; недовго ще зносѣтъ болѣ, зневагу, бѣдноту; хвилю ще несѣтъ крестъ нашого Искупителя Іисуса Христа; скôлька хвиль ще, а станете при входѣ царства небесного, де васъ жде вѣнецъ побѣды справедливого Судіи. Тамъ замѣнятъ ся вашй слезы на дорогоцѣнний жемчуги-перлы, тамъ змѣнить ся вашъ недостатокъ въ богатство, а зневага въ честь и славу, тамъ замѣнитъ ся вашь вѣнецъ терновый за вѣнецъ побѣды и розвинутся тамъ всѣ вашô тутъ замороженй подвиги въ зеленый листъ и чудовый цвѣтъ!

* * *

„*Тогда речетъ и сущимъ ошуюю Его: Идите отъ мене проклятіи, во огнь вѣчный, уготованный діволу и ангеломъ его.*“ (Мат. 25, 41.) Повѣдаютъ, що одной лютой зимы хату одного господаря вовки обкружили, а ôнъ щобы свого невдячного сына позбувъ ся, его зъ хати выгнавъ, вовкамъ на кормъ. Зъ страху сынови волосъ горою ставъ, но то вже запôздно було, вовки на него кинулись, на дрôбнй куснѣ розôрвали. Гôршій страхъ, гôрша тревога займе душу грѣшника, якъ почуе ôнъ слова грôзного Судіи: Иди ôтъ мене проклятій въ огонь вѣчный, ты не моемъ сыномъ а я не твоемъ отцемъ!

Трусись и дрожи, душигубе-грѣшнику, бо сй слова изъ устъ твоего Спасителя, но колись грôзного Судіи станутся для тебе страшнымъ погромомъ! Я кликавъ васъ — такъ говорити буде Судія — голосомъ любви, милосердія и довготерпѣня, но вы мене не слухали; Я грозивъ вамъ страхомъ суду и кары, вы смѣялись зъ тыхъ угроздôвъ; Я обсыпавъ васъ добромъ, но вы оставали невдячными; Я посылавъ на васъ скорбы и хоробы, но вы не покаялись; Я ôтдавъ тѣло и кровь Мою задля вашого спасеня, но вы ôтреклися всего вашими грѣхами. Вы славились и величались на земли, вы були въ чести и хôснувались всѣма благами міра. За минущй сокровища міра промѣняли вы вѣчне царство, за пусту славу людску вы ôтреклись ôтъ славы Отца Моего, вы стыдались Мого смиреня, Мого креста, Мого евангелія, вы призерали меньшихъ братôвъ Моихъ, сповняли не Моихъ заповѣдей, но совѣтъ отца ложи, діявола, томуже: „*идите во огнь вѣчный, уготованный діяволу и ангеломъ его!*“

Дрожи. грѣшнику, твоя судьба вѣчна мука, адъ кромѣшный, огонь неугасимый, товариство діявольске и злыхъ духôвъ! Тяжкій, страшный засудъ учуешь ты зъ устъ строгого Судіи. А за яку провину? Ты не хотѣвъ сповняти Божихъ заповѣдей, лишь по своѣй воли поступавъ, для себе тôлько живъ, голодного не кормивъ, жаждущого не напоѣвъ, убогого въ дôмъ не принявъ, голого не убравъ, хорого не посѣтивъ, милости для ближного въ серци не мавъ!

Тебе, грѣшнику, жде вѣчна мука. Господи Боже, дуже гôрко и незносно въ такôмъ дому проживати, де нема згоды и любови, де мужъ женѣ, або жена мужови, дѣти родичамъ житье огôрчаютъ, де сварцѣ, крику, галасу, злословію, проклонамъ нема кôнця. Не разъ самî говоримо, що въ такому дому саме пекло розвелось. Но вѣрьте менѣ, бр. хр., що сто разъ, нѣ тысячь тысячѣ разôвъ гôрше въ пеклѣ. Межи самими діяволами, межи людми гôршими ôтъ чортôвъ вѣчно покутувати, то кара претяжка и превелика! Чи треба бôльшихъ мукъ, якъ вѣчно чути: ты виною, що я проклятъ. ты мене до грѣха допровадивъ. ты мене пропащею зробивъ и мене позбавивъ вѣчного спасеня.

Горе вамъ проклятîи, погромленî правосудомъ Божимъ, бо зазнаете муки не лишь на тѣлѣ, но и на вашôй души! О к о ваше, котре скверными видами и образами тѣшилось, похôтливо на чужу жену споглядало, наповнится страхомъ въ вѣчнôй тьмѣ. бо хочь тамъ вѣчный огонь, то ôнъ не свѣтитъ, но лишь палитъ и мучитъ. Такъ, якъ въ небѣ нѣ тьмы, нѣ ночи, но вѣчный свѣтъ, такъ въ пеклѣ нема днины, но вѣчна нôчь, вѣчна тьма. Подумай собѣ чоловѣче, що зайшовъ ты въ пôдземнî норы, разомъ вхôдъ заваливъ ся, а кругъ тебе непрозрима тьма. Правда, що вже така гадка тебе страхомъ наповняє? Сли дитина въ ночи пробудитъ ся, и бачитъ що всюди темно, то плакати починае. Случилося, що мерцѣвъ похоронили, но они не були мертвыми. Той страхъ, ти муки вамъ описати, якî они въ вузкôй, темнôй трунвѣ зносили, не есть у моихъ силахъ. Безъ сонця. безъ свѣтла кожда ростина, кожда цвѣтка, кождый бурянъ схне и марнѣе. Страшна, дуже страшна кара для души грѣшника въ вѣчнôй тьмѣ пробувати! Господи, вже при мысли такои страшнои кары душа трепетомъ наповняесь!

Слѣпый, хочбы мавъ всѣ маетки сего свѣта, гôршій убогого старця, мѣхоноша, бо нѣчого не видитъ. Темна нôчь хорому страшна, нетерпливо вздыхае ôнъ до свѣта сонця, до Божои днини. Въ тьмѣ здаются ему хвилѣ годинами, годины днями! Ему здае ся, що темнота побôльшае его болѣ, нетерпеливо жде ôнъ раннои зарѣ, а якъ досвѣтку дочикаеся, якъ въ его бѣднôй комôрчинѣ ясно стане, чуе ôнъ и полекшѣнье своеи тяжкои хоробы.

На вѣчне проклятье засужденному не буде нѣ ранни зорѣ, нѣ бѣлои днинки, тôлько тьма вѣчна, безпадѣнно вѣчно, бо „*до вѣка не узритъ свѣта.*“ (Псал. 48, 20.)

У х о его, котре на свѣтѣ при гулятикахъ лишь скрипками и цимбалами, безстыдными пѣснями и скверными словами насолоджалось, вѣчно лишь чути ме незносни зойки и стоны засужденныхъ душъ: „*Страхъ же въ ушесѣхъ его.*“ (Iов. 15, 21.

Грѣшникъ засужденый на вѣчни муки пекольни буде вѣчно г о л о д о м ъ млѣти, вѣчно безъ пищи мучитися, нѣхто ему тамъ нѣ куска хлѣба, нѣ каплѣ води не подастъ: „*и взалчетъ яко песъ*“ (Псал. 58, 15). Отъ ж а ж д ы горѣти ме ему языкъ, якъ та грань тлѣти ме, не прохолодитъ его тамъ и капелька водицѣ, въ отчайдушности въ розпуцѣ ôнъ вѣчно якъ той богачь кричати ме: „*Отче Авраме, помилуй мя, и посли Лазаря, да омочитъ конецъ перста своего въ водѣ и устудитъ языкъ мой, яко страждү во пламени семъ.*“ (Лук. 16, 24.)

Но муки душъ засужденыхъ еще страшнѣйши, нѣжъ тѣлъ ихъ. Ихъ р о з у м ъ вѣчно надъ тымъ промышляты буде, якимъ бы способомъ спастися ôтъ тыхъ грôзныхъ мукъ, но на пусто и на дармо. В о л я ихъ и въ пеклѣ спротивляти ся буде противъ справедливости Божôй, а п а м я т ь грѣшника ему живыми красками всѣ его злочинства и беззаконства пригадувати ме, въ одно припоминати ме ему утрату вѣчного блаженьства и немилосердно серце его кавалкувати и роздерати ме.

До всѣхъ мукъ душѣ и тѣла, прилучаеся еще и в ѣ ч н ы й о г о н ь: „*Идите отъ мене проклятіи въ огонь вѣчный.*“ Чоловѣче, коли на твое тѣло одна искра упади и тебе упече, правда, що чуешь великій бôль; сли тебе тяжка недуга мучитъ, то кажешь: охъ, якъ огнемъ мене палитъ! Но сей огонь годѣ зъ тымъ порôвняти, котрый у пеклѣ проклятыхъ грѣшникôвъ мучити и палити ме. „*Червъ ихъ не умираетъ и огонь не угасаетъ*“ (Мар. 9, 44).

Той червакъ, та зла совѣсть, она грѣшника мучитъ, она до него грôзно промовляе: окаяннику, ты все, все утративъ, — огонь вѣчный заплата за твои грѣхи!

Для грѣшникôвъ въ адѣ нема потѣхи, нѣ ôтради, нѣ доброго, ласкавого слова, нѣ сожалѣня, тамъ они безъ кôнця лишь закиди и проклоны чуюти мутъ. Дѣти тамъ нарѣкати будутъ на своихъ злыхъ родичѣвъ, родичѣ зновь на пропащихъ дѣтей, слуга на свого безсовѣстного господаря, дѣвчина звединиця, на того, що позбавивъ еи чести и доброи славы.

Проклятî тî, що на вѣки ôтъ Бога розлученî. Душа наша ôтъ Бога, Господь Богъ сотворивъ еи, но черезъ нашî грѣхи ôтдаляемось ôтъ Него, а за нашî беззаконнî поступки учуемо справедливого Судіи грôзный засудъ: „*Идите отъ мене проклятіи!*“ Нема бôльшои кары, страшнѣйшои муки, якъ ôтъ Бога на вѣки ôтлученнымъ бути! Страшна гадка, незносный бôль душѣ бути ôтдаленнымъ ôтъ свого Творца, ôтъ свого доброго Отца на вѣки, зъ гôркими слезами проклятî на голосъ говорити мутъ: я вже не сыномъ Божимъ, но жертва діявола! Страшна утрата!

Хто невинно свôй маетокъ утративъ, кому клевета злостно честь ôтобрала, кого люта, неумолима смерть ôтъ тата, ôтъ мамы, ôтъ жены, ôтъ дѣтей розлучила, той чуе въ серци бôль глѣбокій, ôнъ плачи и ломитъ руки и радбы заразъ умерти. Но вѣчно ôтъ Бога розлученнымъ бути, вѣчно страдати, вѣчно скорбѣти, вѣчно мучитися, безъ всякои радости и втѣхи, — сама отся гадка вбивае чоловѣка мовъ грôмъ.

Та еще не конецъ страшнымъ мукамъ пекла. Знай, грѣшнику, що твои муки в о в ѣ к и тревати мутъ. Кожда хороба, кожде нещастье, кождый припадокъ, кождый смутокъ на свѣтѣ свôй конецъ маютъ. Но въ пеклѣ не буде кôнця твоимъ мукамъ: „*и мучени будутъ день и нощь во вѣки вѣковъ.*“ (Апок. 20 10.) О ужасна думка: вѣчно мучитися, вѣчно проклятимъ бути! Проклятъ! Проклятъ! Страшна бѣднота, страшный голодъ и жажда, жаръ нестерпимый! Адъ и вѣчна мука, вѣчный огонь и вѣчна тьма кромѣшна, вѣчный плачь и вѣчный скрежетъ зубôвъ!

Покайся, грѣшнику, покинь дорогу твоихъ беззаконій. оставъ всѣ твои грѣховнî склонности и привычки, выкинь всю злôсть зъ твого серця, незатемляй бôльше душу твою скверневъ грѣховковъ, но омый ю слезами сокрушеня, очисти ю правдивымъ по-

каяньемъ, зречися твоихъ страстей, похотей, кривды, непускайся спасительного берега, бо марно пропадаешь въ повному морѣ грѣхôвъ, бо тамъ и стебелины для тебе небуде, щобъ выратуватись; покайся, поправся — бо лишь такимъ способомъ ôтвернешь ôтъ себе гнѣвъ Божій, ôтвернешь ôтъ себе страшнй и вѣчнй муки ада-пекла! Желаешь, чоловѣче, статися учестникомъ царства небесного, и не утонути въ глѣбокôмъ озерѣ грѣха, то припоминай собѣ неустанно слова Іисуса сына Сирахова: *„во всѣхъ словесѣхъ твоихъ поминай послѣдняя твоя и во вѣки не согрѣшити.“* Розмышляй зъ часта, зъ густа о твоѣй смерти, о стражнôмъ, но справедливôмъ судѣ Божôмъ, о блаженьствѣ царства небесного, та о пеклѣ и его вѣчныхъ и страшныхъ мукахъ. Аминь.

CRONICĂ.

Cuvêntarea d-luĭ prof. sem. Ioanŭ Popescu, delegatul comitetuluĭ Asociațiunii, ținută la închĭăĭarea anuluĭ scolariŭ alŭ scoaleĭ civile de fete din Sibiĭu.

Onorată adunare!

„La ocasiunea aceasta solemnă, fiindŭ într'uniți, pentru a închĭăĭá anul scolasticŭ, fiă mĭ permisŭ, ca în calitate de delegatŭ alŭ comitetuluĭ Asociățiunĭ, care a înființatŭ și susține scoala aceasta, să rostescŭ și eu câte-vá cuvinte.

Este sciutŭ, că pentru cultura femeĭelor pênă în timpul maĭ nou nu s'a făcutŭ decâtŭ prea puținŭ chĭarŭ și la popoarele cele maĭ înaintate. Ignorânța și prejudețele, carĭ sûntŭ inimiciĭ ceĭ maĭ cumpliți aĭ fericiriĭ oamenilor, au făcutŭ, ca societatea, chĭarŭ în contră-și, să comită fătala eroare, de a nu înaintá, alăturea cu cultura secsuluĭ bărbătescŭ, și pe a secsuluĭ femeĭescŭ. Pe câtŭ de puținŭ însă s'a lucratŭ în trecutŭ pentru cultura femeĭelor, pe atâtŭ astă-dĭ se vĕdŭ puse în mișcare cele maĭ alese, cele maĭ bune puteriĭ din sînul fiă-căriĭ nățiunĭ cu vitalitate în direpcĭunea aceasta.

În adevĕrŭ, astă.dĭ abĭá se poate observá ŭă emulațiune maĭ viuă pe terenul culturalŭ, care tinde a face, ca și femeĭele să participe în mĕsură câtŭ de mare la cultura timpuluĭ nostru alăturea cu bărbațiĭ.

În delul, de a rĕpărá erorile trecutuluĭ în privința cultureĭ femeĭelorŭ și de a face, ca erorile acele să devină câtŭ de puținŭ simțite, năsuințele unora se paiŭ a meige chĭarŭ prea departe, se parŭ a le înstrăiná pe femeĭe, chĭarŭ prin culturá, de sublima lor vocățiune firească. Dară aceasta e soartea oamenilor: se pare a fi cu neputința, ca eĭ să înaintede, fiă pe orĭ ce terenŭ, fără să treacă prin estreme. Noĭ ni vom dá toată silința, ca în cestiunea culturei femeĭelor, care, pe câtŭ e de însemnată, pe atâtŭ și de delicată, să profităműde speriințele altora și să evităműorĭ-ce străvăgânțe.

Scopul, ce l'a avutŭ Asociațiunea noastră, cândŭ a înființatŭ acestŭ institutŭ de cultură, este definitŭ în stătutul luĭ de organisare cu următoarĭele cuvinte: „Avêndŭ în vedere împortânța femeĭelor pentru crescerea tinerimiĭ și prin aceasta pentru promovarea culturei popoarelor, Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporuluĭ românŭ, în înțelesul problemeĭ sale, statorită în § 2 alŭ stătutelor, de a înaintá cultura poporuluĭ românŭ, înființadă și susține din mijloacele sale ŭă scoală civilă de fete cu înternatŭ.“

Cultura femeiei române, care la rôndul ei să contribue și ea la promovarea culturei poporului românu, eacă idea conducĕtoarĭă pentru Asociațiunea noastră și pentru comitetul ei, cându s'a decisu a înființá acéstă scoală!

A și fostu timpul supremu, de a înființá și pentru națiunea noastră ŭă asemenea scoală; de oare-ce astă-di nu este omu, care să-și aroage dreptul, de a vorbi la cestiunea culturei națiunii sale și să ignorede însĕmnătatea culturei femeiei. Astă-di, mai multu ca ori-și-cându, se admite adevĕrul, că nici ŭă societate cultă nu se poate închĭágá fără femeie în adevĕru culte și, ceea-ce e încă mai rĕmărcabilu, că cultura femeielorŭ e hotărîtoarĭă chĭaru și pentru cultura bărbaților. Unu scriitoriu francesu*) dice: „Dacă înstruimu unu bărbatu, apoi nu înstruimu decâtu unu omu. eară dacă înstruimu ŭă femeiă, apoi cultivămu totu-ŭă-dată și copiii ei și împregiurimea ei: cultivându ŭă femeiă, aprindemu ŭă lumină centrală, ale cării rade se împrăștiă în nefinitu.“

Adevĕrul, spusu cu atâta spiretu în cuvintele acestea, elu a fostu, care a motivatu'-o pe Asociațiunea noastră și pe comitetul ei, de a-și împărți puterile astu-felĭu, ca, pe lângă ajuturarea tinerilor dedicați studielorŭ mai înalte, să se dee ocasiune și fiitoarĭelorŭ soție și matroane din clasele înțeleginți ale națiunii, de a-și câștigá ŭă cultură corĕspundĕtoarĭă posițiunii lor. Nu formarea femeielorŭ „cu fumuri aristocratice“, ci cresceerea femeielor, carĭ vor fi chĭămate a deveni centre de lumină, centre de viață în cercurile mai culte ale societății române: aceasta a fostu și este scopul, ce se urmăresce în scoala Asociațiunii noastre!

În vederea acestui scopu scoala noastră a trebuitu firesce să fiă rădicată din căategoria scoalelor înferioare la rangul scoalelor mai înalte, și așá a fostu menită a se pune în servițul nu alu unei comune, nici alu unui ținutu, ci în alu românimii din întreagă patria, mai alesu, după-ce nu mai esistă altă scoală superioară română de fete în **statul nostru.** De aici marile sacrificie, ce le a adusu Asociațiunea, cându a înființatu'-o, și continuă a le aduce pentru susținerea ei. Totu de aici se esplică și mărimea speselor, ce părinții elevelor trebue să le supoarte pentru susținerea lor în internatul scoalei.

Ŭă scoală, cum e a noastră, și ŭă cultură, cum ea-i chĭămată a o dá, nici nu se poate cugetá fără mari sacrificie! Câtu de Asociațiune, ea, după cum se poate vedé din dările ei de samă, nu a statu la cumpene, a pune chĭaru la începutu aproape toate mijloacele, de carĭ dispune, în servițul acestei scoale.

Și dacă marĭ sûntu sacrificiele, ce se aducu pentru cresceerea elevelor noastre în acestu înstitutu, apoi întrebarea, ce continuu trebue să ni-o punemu, este: carĭ sûntu resultatele scoalei și în ce proporțiune stau ele cu sacrificiele, ce se aducu atâtu din partea Asociațiunei pentru susținerea ei câtu și din partea părinților pentru fiicele lor, carĭ o cercetează?

E adevĕratu, că la întrebarea aceasta nu se va puté dá rĕspunsu satisfăcĕtoriu decâtu abiá după-ce celu puținu unu rôndu din elevele, ce cresc

*) Mismer, Reforme des méthodes, Paris 1880, pag. 36.

într'însa, vor fi întratŭ în vieața practică; de-oare ce adevĕrata văloare a crescerĭ nu se poate cunoasce deplinŭ decâtŭ din fruptele, ce le dă ea pentru practica vieței. Începutul unei lucrărĭ însă bine făcutŭ și maĭ alesŭ principĭele, pe basa cărora se conduce aceea lucrare, ne pune în stare, de a puté prevedé chĭar și din depărtare resultatele eĭ.

Eĭ bine, organisațiunea, ce i-s'a datŭ scoaleĭ noastre, după opiniunea tuturorŭ cunoscĕtorilor, carĭ au certetat'-o, este cea maĭ deplină garanție pentru realisarea dorinței noastre a tuturor și în specialŭ pentru realisarea dorinței părinților: de a se continuá crescerea fĭrcelor lor, precum s'a începutŭ în casa părintească, în limba lor maternă, și de a li-se dá ŭă cultură veritabilă din toate punctele de vedere, ŭă cultură, care să corĕspundă atâtŭ sublimeĭ vocățiunĭ femeĭescĭ, câtŭ și în specialŭ firiĭ individuale și caracteruluĭ poporuluĭ nostru, precum și tradițiunilor și aspirațiunilor luĭ etice. Da, aceasta dorință prea justă se va împlini în totŭ cuprinsul eĭ. Garanția o avemŭ pentru aceasta în corporațiunea, sub a cărĭ egidă e chĭămată scoala a funcționá, în comitetul Asociațiunĭ, care e îngagĭatŭ cu totŭ-ce are maĭ scumpŭ cu onoarea și reputațiunea sa, de a stărui, ca scoala aceasta să se țină la înălțimea misiunĭ sale.

Comitetul Asociațiunĭ îșĭ va face în toate împregĭurările dĕtorința ca pênă acum așá și de aicĭ înainte după cea maĭ bună sciință și cunoscință, înspirându-se totu-dea-una numaĭ de adevĕratele interese ale scoaleĭ și ale culturеĭ, ce ea e chĭămată a rĕspândi în sinul nățiunĭ noastre. Elŭ va continuá a-șĭ împlini astŭ-felĭŭ dĕtorința, cu atâtŭ maĭ vêrtosŭ, cu câtŭ e fericitŭ a vedé, că onoratul publicŭ românŭ din cele maĭ îndepărtate locurĭ âncă a începutŭ a-ĭ apreția din ce în ce maĭ multŭ silințele sincere, ce și-le dă, în interesul acesteĭ scoale. Dovadă de încrederea, cu care onoratul publicŭ românŭ întimpină nisuințele comitetuluĭ, este faptul îmbucurătoriu, că în anul acesta avemŭ în internatul scoaleĭ eleve în nùmĕrŭ îndoitŭ de mare, decum am avutŭ în anul trecutŭ, eară nùmĕrul lor peste totŭ a fostŭ de 66, venite aproape din toate părțile patrieĭ locuite de românĭ, câte vá chĭarŭ și din Bucovina și din România. Se înțĕlege, că nùmĕrul elevelor va trebui să se maĭ mărească âncă, pentru-ca scoala să se poată susține la înălțimea misiunĭ sale. In mĕsura, în care va cresce nùmĕrul elevelor, se vor puté rĕduce și tacsele, ce cadŭ în sárcina părinților, și astŭ felĭŭ înstitutul nostru va devení din ce în ce maĭ accesibilŭ și pentru elevele, aĭ căror părințĭ nu sûntŭ în stare, a suportá spesele de astă-dĭ.

Să sperămŭ, că în scurtŭ timpŭ ne vom vedé realisată și dorința aceasta. Dacă înstitutul nostru va progresá, precum a începutŭ să progresede în desvoltarea sa, apoĭ sûntemŭ îndreptățițĭ la cele maĭ frumoase sperânțe. Și elŭ va progresá în partea sa materială, esternă, precum am avutŭ fericirea, de a constatá în dilele acestea din resultatele esamenelor, că progresadă în modul celŭ maĭ înbucurătorĭu în partea sa internă, morală, în ceea-ce privesce învĕțămêntul și disciplina.

Relativŭ la esamenele, ce au avutŭ locŭ dilele acestea în înstitutul nostru, și aicĭ nu facŭ nicĭ ŭă deosebire între scoala civilă a Asociațiunĭ și scoala

elementară a Reuniunii femeilor române din locu, relativu la esamenele acelea cu cutedu a afirmá, că resultatele lor ar fi pututu face onoare orí-căror scoale de aceea-şi categoriă din patria noastră. Şi esceleńtile resultate ale esamenelor din institutul nostru sûntu cualificate cu atâtu mai multu, de a-i rădicá vaḍa, cu câtu acestu institutu se află la începutul funcţiunii sale, şi sciutu este, că *totu începutul e greu*; cu deosebire noi românii avemu poate mai multu decâtu alţii a simţi, câtu de greu-i a înfiinţá scoale şi a le pune în lucrare Lupte, mari lupte şi sudori de sânge aú costatu pe unii dintre oamenii nostri de inimă înfiinţarea şi organisarea acestui institutu de cultură. Greutăţile cele mai mari însă credemu, că sûntu învinse şi progresarea institutului va luá unu avêntu cu atâtu mai mare de aici înainte.

Fiă, că credinţa şi aspiraţiunile, ce au datu nascere acestui institutu şi cari s'au mai întăritu în noi şi prin frumoasele resultate ale esamenelor, la cari am asistatu, fiă, ca aceea credinţă şi acele aspiraţiuni să ne însufleţască pe toţi a lucrá cu puteri unite la înflorirea lui! Îmi permitu a face apelul acesta îndeosebi cătră onorabilele Reuniuni ale femeilor române din patriă. Reuniunea femeilor române de aici, de cându s'a emisu idea, de a se înfiinţá acestu institutu, a lucratu continuu alăturea cu comitetul Asociaţiunii la realisarea ei. Aceasta reuniune i-a datu Asociaţiunii şi ajutoriu materialu şi celu mai mare contingentu de eleve, cu cari s'a inauguratu scoala. Sûntu sigurú, că, dacă cele-l'alte reuniuni nu ne vor puté dá şi ele ajutoriu materialu, apoi nu ne vor refusá sprijinul lor moralu, dându-ni din scoalele lor din anu în anu totu mai multe eleve în scoala noastră civilă şi în internatul împreunatu cu dînsa. Cultura femeiei române, pentru care s'au înfiinţatu acele reuniuni, este şi scopul, ce 'lu urmăresce Asociaţiunea cu scoala sa civilă de fete. Unitatea scopului va face de sigurú, ca şi nisuinţele, ce sûntu îndreptate spre realisarea lui, să se unească şi să se ajute împrumutatu.

Pênă a terminá îmi iau voia a dá espresiune celei mai vîie mulţămiri onorabilului corpu didacticu pentru ḍelul, ce se vede, că l'a desvoltatu în împlinirea dĕtorinţelor sale. Resultatele esamenelor din acestu anu au demustratu că metoadele, după cari se propune învĕţământul, din anu în anu se totu îmbunĕtăţescu, astu-felu că, dacă vom merge totu aşá înainte, apoi nu va trece multu şi scoala noastră va deveni úă scoală în adevĕru de modelu. Asemenea mulţămită ferbinte bine-voiescă a primí şi onorabilele domnişoare, sub a căror îngrijire şi conducere a statu internatul. În specialu mĕ simtu plăcutu îndemnatu a mulţămí domnişoarei directoare a internatului, care întru împlinirea chiămării sale a arĕtatu unu devotamêntu, ce a trecutu în úă adevĕrată abnegaţiune de sine.

Eară Domnielor-voastre, iubitelor eleve, d-voastre ce să vĕ ḍicu? Nu-mi rĕmâne, decâtu să constatu, că esamenele d-voastre ne-au causatu cea mai mare bucuriă, ce o puteámu asceptá. Precum întră în luptă úă armată, ce e convinsă de puterea sa învingĕtoare, asá aţi întratu şi aşá v'aţi purtatu şi d-voastră în esamene: cu fruntea senină, cu credinţa firmă, de a învinge, şi aţi şi învinsu. Rĕspunsurile Domnielor-voastre, chiare, precise şi sigure ne-au împlutu de úă adevĕrată mândriă naţională. Pĕstraţi, iubitelor,

cu scumpĕtate în sufletul d-voastre frumoasele învĕţăture, ce le aţĭ primitŭ dela învĕţătoriĭ şi învĕţătoarĭele d-voastre, nu vĕ lăsaţĭ a vĕ purtá şi în sinul familielor d-voastre şi în societăţile, în care veţĭ întrá, aşá cum aţĭ învĕţatŭ a vĕ purtá în institutul nostru, continuaţĭ a vĕ împlini întru toate dĕtorinţele: prin aceea veţĭ arĕtá, că sûnteţĭ vrednice atâtŭ de ĭubirea părinţilor câtŭ şi de sacrificĭele, ce dênşiĭ şi Asociaţiunea le aducŭ pentru a Vĕ cultivá, şi veţĭ pune celŭ maĭ bunŭ temeĭŭ şi la fericirea D-voastre.“

Cândŭ ne vom lăudá oare noĭ bucovinenii cu scoală propriă de copile? Scimŭ, că de câţĭ-vá anĭ esistă pertractărĭ în privinţa aceasta între prea venerabilul Consistorĭu şi înaltul guvernŭ, de resultatele lor însă, ce sûntŭ asceptate de publicul nostru cu toată nerăbdarea, nu auḑimŭ pên'acum nimicŭ. (Red.)

Sĕrbarea din 4/16 Iuliu 1888 în amintirea luĭ Aronŭ Pumnul. Ḑiŭa de 4/16 Iuliu 1888 fu ŭă adevĕrată ḑi de sĕrbare. Din toate părţile ţĕreĭ se adună în Cernăuţĭ poporul de toate stările, începêndŭ dela treptele sociale cele maĭ înalte şi pênă la omul de rôndŭ, la datŭ tributul de recunoscinţă. Biserica catedrală, în care I. P. S. S. Mitropolitul Silvestru celebrà liturgia solemnă pentru rĕpăusatul Pumnul, erá plină de închinătorĭ. Între persoanele de frunte erá: Consiliarĭul guvernialŭ Orestŭ Reni de Hêrşenĭ ca delegatŭ alŭ Escelinţeĭ Sale preşedinteluĭ ţĕreĭ, baronuluĭ Pino-Friedental, Căpitanul ţĕreĭ Escelinţa Sa baronul Alesandru Vasilcu, Căpitaniĭ de districtŭ, baronul Eudoxiu Hurmuzachi şi Nicolaŭ Balmoşŭ, Preşedintele tribunaluluĭ ţĕreĭ Mihaĭŭ Piteĭŭ, Consilieriĭ tribunaluluĭ ţĕreĭ Erastŭ Cehoschi şi Corneliu Cosovicĭŭ, Delegaţiĭ din dieta imperială Ioanŭ Lupul şi Dr. Tomaşcĭucŭ, Colonelul Teodorŭ Seracinŭ, profesorĭ de universitate, împĭegaţĭ, advocaţĭ, medicĭ etc. Prin deputăţiunĭ eráŭ representaţĭ: Corpul profesoralŭ dela gimnasiul de statŭ din Cernăuţĭ, corpul profesoralŭ dela gimnasiul ortodox-orientalŭ din Suceavă, şcoala reală şi pedagogĭul din Cernăuţĭ, cele-l'alte şcoale din căpitală, comuna armenească din Suceavă în frunte cu dl. protopresviterŭ Leonŭ Popovicĭŭ, gimnasiul c. r. din Rădăuţĭ, societatea filarmonică din Cernăuţĭ »Armonia«, »Clubul românŭ« din Suceavă, societatea academică »Junimea«. Erá de faţă ŭă cunună frumoasă de dame române din Cernăuţĭ şi de prin multe părţĭ ale ţĕreĭ, ŭă mulţime mare de preoţĭ, învĕţătorĭ, orăşenĭ şi satenĭ, între carĭ şí dl. învĕţătorĭŭ din Mahala Dumitru Scalatŭ cu renumitul sĕŭ corŭ de copiĭ etc. etc.

După-ce se finí s. liturgiă, I. P. S. S. Mitropolitul făcú parastasŭ şi apoĭ ţinú ŭă cuvêntare, în care desfăşurândŭ cu cuvinte pĕtrunḑĕtoarĭe

şi adûncŭ simţite vîrtuţile luĭ Pumnul, îĭ bine-cuvêntà memoria şi arĕtà calea cea unicŭ dreaptă, pe care trebue să meargă poporul, anumea calea loĭalităţiĭ, a alipiriĭ şi ĭubiriĭ faţă cu casa domnitoarĭă. În fine îĭ învità I. P. S. S. pre ceĭ de faţă să peregrine pedestru pênă la cimitirĭul dela Horecea, unde zacŭ rĕmăşiţele pămêntene ale luĭ Pumnul sub monumêntul rădicatŭ de »Societatea pentru literatura şi cultura poporuluĭ românŭ din Bucovina«. Sunândŭ clopotele a mare duĭoşiă, se puse întregul convoĭŭ în mişcare în frunte cu procesiunea biserice catedrale. Erá în adevĕrŭ pĕtrundĕtorĭŭ, să veḑĭ, cum ŭă mulţime îmbrăcată sĕrbătoresce în doliu şi tăcută se îndreaptă în paşŭ linŭ pe strada catedraleĭ şi strada armenească spre Horecea, şi cum convoĭul totŭ cresce şi se măresce cu sătenĭ, carĭ veniseră în dricul ĭarmaroculuĭ de Sân-Petru la Cernăuţĭ. Cândŭ procesiunea ajunse pe dâmbul din faţa cimitirĭuluĭ, şirul erá aşá de mare, că capĕtul luĭ abĭá se vedeá eşindŭ din îndepărtatele strade ale oraşuluĭ, eară adorătoriĭ luĭ Pumnul trupesce maĭ înfirmĭ se păreáŭ, că aŭ luatŭ toate birjele Cernăuţuluĭ, numaĭ ca să poată fi şí eĭ de faţă la tributul de recunoscinţă.

Sosindŭ în cimitirĭul umbritŭ de arborĭ marĭ şi tufoşĭ, persoanele cele de frunte ocupară locŭ sub baldachinul construitŭ anume şi acoperitŭ cu multŭ gustŭ cu stofe negre. I. P. S. S. cu preoţiĭ funcţionarĭ se aşĕḑà în faţa monumêntuluĭ, de pe care păreá, că Pumnul cu ochiĭ luĭ ceĭ marĭ privesce cu duĭoşiă la cele-ce se petrecŭ — căcĭ la mare duĭoşiă te dispuneáŭ toate. In partea despre meaḑă-ḑĭ a monumêntuluĭ erá rădicată ŭă estradă pentru oratoriŭ, maĭ în fundŭ spre rĕsăritŭ stá corul »Armonieĭ« în frunte cu dirigentul eĭ Eugeniu Meşederŭ; publicul cela-l'altŭ se făcŭ împregĭurul monumêntuluĭ şi alŭ baldachinuluĭ în ordinea cea maĭ bună. Monumêntul e aşĕḑatŭ lângă capela mortuarĭă a archiereilor. În partea superioară a monumêntuluĭ e pusŭ unŭ medailionŭ, în care e sculptatŭ cu măĭestriă bustul luĭ Aronŭ Pumnul. În josŭ sub medailionŭ e înscripcĭunea: »*Marelŭ bărbatŭ alŭ năcĭunĭĭ Aronŭ Pumnul, profesorŭ c. r. de limba şi literatura română la gimnasiul superiorŭ din Cernăuţi. 29 Novembre 1818—12/24 Ianuarĭŭ 1866.*« — »*Recunoscinţă eternă a soţietăţiĭ pentru literatura şi cultura română în Bucovina în numele conaţionalilor. 1886.*« In gĭurul monumêntuluĭ eráŭ în distânţă egală aşĕḑaţĭ în formă pătrată patru stâlpĭ înalţi, ca de 3 metri fiă-care, şi învĕliţĭ în stofe negre, eară pe vêrfurile lor eráŭ înţĕpenite torţe de metalŭ aprinse şi fumegânde. Pe monumêntŭ eráŭ depuse de totŭ frumoase

cunună de floră şi anumea, din partea »Societăţiĭ pentru cultura şi literatura română«, din partea societăţilor »Scoala română«, »Junimea«, »Armonia«, din partea corpuluĭ profesoralŭ dela gimnasiul din Cernăuţĭ şi din Suceavă, din partea profesoruluĭ de universitate Dr. I. alŭ luĭ G. Sbĭera etc. etc.

I. P. S. S. începú cu solemnitate sânţirea apeĭ, cetí cu voace tare rugăcĭunea sânţiriĭ monumêntuluĭ şi stropí monumêntul din toate părţile. Acuma profesorul de limba şi literatura română de la gimnasĭul de statŭ din Cernăuţĭ I. Bumbacŭ se urcà pe estrada amintită şi cu voace sonoră, cu cuvinte isvorîte din adûncul inimeĭ, cu recunoscutŭ talentŭ oratoricŭ, rostí cuvêntarea comemorativă. Oratorĭul amintí de braviĭ luptătorĭ transilvăneni din anul 1848 şi de sumeţiĭ Maghĭarĭ, amintí de bărbatul patriotŭ şi loĭalŭ, de marele învĕţatŭ din patria sa Transilvania, Aron Pumnul, carele, apĕrândŭ puternicŭ împreună cu conaţionaliĭ sĕĭ interesele gloriosuluĭ tronŭ alŭ Habsburgilor, fu în urmă persecutatŭ cu ură de moarte de cătră Maghĭarĭ, amintí de glorioasa ḑi de 3/15 Maĭŭ 1848, în carele poporul românŭ transilvăneanŭ într'unŭ sufletŭ îşĭ proclămâ pe câmpul libertăţiĭ dela Blajŭ drepturile sale: plecândŭ apoĭ micŭ cu mare preoţiĭ cu crucea'n frunte şi poporul cu armele în mânĭ, la apĕratŭ ca fiĭ credincĭoşĭ aĭ patrieĭ drepturile ĭubituluĭ lor Impĕratŭ; amintí de nespusele suferinţe ale nobiluluĭ fugarĭŭ Pumnul, pênă să ajungă pe pământul scumpeĭ, frumoaseĭ şi mânoaseĭ noastre Bucovine, pe care, punêndŭ picĭorul, căḑú în genunchĭu şi îlŭ sărutà cu şiroaĭe de lacrime în ochĭ şi cu răpede palpităcĭune în peptŭ; amintí de ajungerea luĭ, storsŭ de puterĭ, la Cernăuţĭ, unde aflà în-dată adăpostŭ şi cu braţele deschise fu primitŭ în sînul familieĭ adevĕratŭ aristocratice Hurmuzachi; amintí în fine de activitatea culturală şi pedagogică a luĭ Pumnul, activitate intensivă şi neobositä, şi îşĭ închĭăĭà însufleţitoarĭa cuvêntare cu frumosul şi străbĕtătorĭul apostrofŭ: Prutule, tu, care-ţĭ împreunĭ în Dunărea albastră valurile cu ale fraţilor tĕĭ, du-te de spune fratelui Oltŭ, pe ale căruĭ ţĕrmurĭ a vĕḑutŭ ĭubitul nostru Invĕţătorĭŭ lumina ḑileĭ, şi căruĭa în sĕmnŭ de mulţămită ĭ-am rădicatŭ astă-ḑĭ acestŭ modestŭ monumêntŭ, spune-ĭ, că şí noĭ românĭĭ bucovinenĭ simţimŭ ca **fraţiĭ dela Oltŭ**, că şí noĭ ne ĭubimŭ patria ca dînşiĭ şi aceea-şĭ credinţă o pĕstrămŭ pentru gloriosul eĭ Domnitorĭŭ. După freneti-

cele aplause, cu carĭ fu întimpinată această cuvêntare, corul »Armonieĭ« esecută cu succesŭ deplinŭ următorĭul imnŭ comemorativŭ:

»Aroane, grădinarĭŭ ĭubitŭ,
Tu'n Bucovina aĭ găsitŭ
O floare,
Din locul eĭ întunecosŭ
Aĭ scos'o într'unŭ locŭ frumosŭ
La soare.
Și'n vieață n'aĭ avutŭ altŭ dorŭ
De câtŭ să veḑĭ scumpul odorŭ
Că cresce.
Apoĭ te-aĭ dusŭ. — Pe-alŭ teŭ morméntŭ
Aḑĭ cu unŭ micŭ juramêntŭ
Pășesce.
Familia, ce-a moștenitŭ
Odorul teŭ nepreţuitŭ
Și-ţi ḑice:
»Părinte, noĭ ne vom uní
Și-atuncea numaĭ ne-om simţí
Ferice«
Cândŭ grădinuţa ţi-om lucrá
De nicĭ unŭ colţŭ n'a rĕmânecá
Nepresăditŭ cu floarea ta!«

C. Morariŭ.

I. P. S. S. ţinú apoĭ a doaŭa cuvêntare, care culminà în idea, că precum mênă vêntul pulberea, așá se spulberă favorurile și gloriele cele deșerte, perindŭ de ŭă-dată cu aceasta vieaţa, și că numaĭ gloria băsată pe faptele vîrtuţiĭ rĕmâne și după moarte, numaĭ aceea-ĭ peatra cea tare, preste care trecŭ valurile timpuluĭ, fără s'o poată mutá din locŭ orĭ întunecá.

Entusiasmul la această cuvêntare a ajunsŭ la culme. O, și dacă ne-am ţiné noĭ de această anghiră puternică, pusă de prea ĭubitul și scumpul nostru Archipăstorĭŭ în fundul inimelor noastre; dacă ne-am sci stăpâní astŭ-felĭŭ, ca să nu ne dămŭ amăgiţĭ orĭ vênduţĭ de nisce foloase părute, efemere, carĭ astă-ḑĭ ni gâdelescŭ și ne stêrnescŭ simţirile egoistice, și mâne ne încarcă de rușine; dacă ne-am aduce totŭ-de-a-una aminte de fertura de linte a luĭ Esaŭ: apoĭ **progresul și fericirea scumpuluĭ nostru poporŭ** — încă palidŭ de suferinţă și negrijire — ar luá altŭ cursŭ, eară geniul nemuritorĭuluĭ Pumnul ar trăsărí în sferele divine, unde plăneaḑă împreună cu ale Hurmuzăchĭenilor — ele ar sălutá pe mulţĭ... de **muncitorĭ vrednicĭ** în multŭ deplânsa lor patriă.

După cuvêntarea I. P. S. S. corul »Armonieĭ« esecută în vecĭ frumoasa cântare »Adusu-mĭ-am aminte de profetul«, compusă de multŭ regretatul fiĭŭ alŭ patrieĭ noastre, fostul profesorŭ de musică, Ciprianŭ Porumbescu, eară I. P. S. S. făcú încă ŭă pamachidă și

cu cântarea corală »v e c ĭ n i c a l u ĭ a m i n t i r e« sĕrbarea dela mormêntŭ se finí.

In aceea-şĭ ḑi la patru oare şi jumĕtate după ameaḑă-ḑĭ sĕrbarea se continuà în localităţile societăţiĭ filarmonice »A r m o n i a«. Oaspeţiĭ şi adorătoriĭ luĭ Pumnul se înfăţişară şí aice într'unŭ número atâtŭ de mare, încâtŭ sala cea spaţioasă a teatruluĭ Armonieĭ erá maĭ-că toată ocupată numaĭ de dame, pecândŭ domniĭ eráŭ nevoiţĭ să stee prin odăĭele laterale. Imnul poporal, cu care se începú partea asta a sĕrbăriĭ, fu ascultatŭ de toţĭ, stândŭ în picĭoare. Apoĭ urmà următorĭul »Imnŭ festivŭ« compusŭ de V. B u m b a c ŭ şi cântatŭ de cătră membriĭ societăţiĭ »Armonia« :

»Din ţara Oltuluĭ vestită,
Ce marĭ bărbaţĭ nĭ-a dăruitŭ,
In ḑiŭa cea de cerĭŭ menită.
O Pumne, Tu ni te-aĭ ivitŭ.

Şi ne-aĭ aflatŭ în agoniă,
De-ŭă lungă noapte-acoperiţĭ
Şi de-a trecutuluĭ urgiă
La somnul vecĭnicŭ osîndiţĭ.

Şi raḑa Ta nĭ-a datŭ simţire,
Primit'-am graĭŭ din graĭul Teŭ,
Tu nĭ-aĭ săditŭ în pĭeptŭ ĭubire
De neamŭ, de locŭ, de Dumneḑeŭ.

Hurmuzăcheniĭ, falnicŭ nume,
Măreţul' sufletŭ Ţĭ-aŭ pĕtrunsŭ
Şi-alŭ Vostru dor din astă lume
A-lŭ întrupá, Voĭ aţĭ ajunsŭ.

Căcĭ Tu prin Eĭ, şi Eĭ prin Tine
Din somnul greŭ ne-aţĭ desceptatŭ,
Voĭ Genĭĭ marĭ din lumĭ senine,
De ce V'aţĭ dusŭ şi ne-aţĭ lăsatŭ?

Priviţĭ de susŭ din culmea Voastră
Spre noĭ cu har înspirătoriŭ!
Primiţĭ şi mică jertfa noastră,
Ca dela fiĭ mulţămitorĭ!

Vĕrsaţĭ, vĕrsaţĭ, ceresc ĭ Luceferĭ,
Urmaşilor cerescul focŭ,
Să fiă 'n muncă tarĭ şi teferĭ
Şi'n sporiŭ să fiă cu norocŭ!

A Voastră bine-cuvêntare
În lupta vieţeĭ ne-a 'ntărí
Şi ca Românĭ sub Scutul Tare
Alŭ Austrieĭ vom înflorí!

In »C u v ê n t a r e a c o m e m o r a t i v ă« de Dr. Ioanŭ a luĭ G. S b i e r a, partea ântăĭa fu dată biografia maĭ detăĭată, maĭ amĕnuntă a luĭ Pumnul: nicĭ că se puteá alta. Poesia »D u l c e B u c o v i n ă« de laureatul A l e x a n d r i, »L i m b a r o m â n e a s c ă« de G. S i o n, aranjate pentru cor bărbătescŭ de diregintele coruluĭ »Armonieĭ«, Eugeniu M e ş e d e r, fură multŭ aplaudate. »Limba românească« a trebuitŭ să fiă repeţită. Intre dese aplause îşĭ ţinú în fine sprintenul discursŭ stud. juris. I. G. B u m b a c ŭ, representantul societăţiĭ academice »J u n i m e a«.

Partea a treĭa a sĕrbărieĭ erá ospĕţul comunŭ alŭ învĕţăceilor şi stimătorilor luĭ Pumnul, care s'a începutŭ la 9 oare sara în sala cea mare a otelului »La pajura neagră«. Aice s'a ţinutŭ maĭ multe şi interesante toaste; dar' maĭ viŭ aplăudatŭ a fostŭ toastul părintelui archimandritŭ şi vice-preşedinte alŭ »Societăţiĭ pentru cultura şi literatura română din Bucovina«, d-luĭ Mironŭ Calinescu, ţinutŭ pentru Măestatea Sa Impĕratul, şi alŭ d-luĭ Dr. Iancu de Zotta, ţinutŭ pentru Emininţa Sa Archiepiscopul şi Mitropolitul nostru.

Anul 1888 este pentru comuna ortodoxă Rarancea anŭ de nefericire şi de nespusă întristare. Ceĭ-ce vor vení după noĭ, îşĭ vor aduce aminte cu adâncă durere de acestŭ anŭ ne maĭ pomenitŭ. Decĭ ca să se pună veciĭnica amintire acestor ḑile de amăriciune, carĭ nĭ-aŭ fostŭ datŭ să le petrecemŭ aicĭ în Rarancea, şi ca să se lăţască în toată lumea această jălire şi durere, noĭ umilitŭ subscrişiĭ am aflatŭ cu cale a cumpĕrá unŭ clopotŭ mare, carele să rĕmână în veciă unŭ monumêntŭ durerosŭ alŭ unirieĭ din Rarancea şi carele să-ĭ chĭame cu sunetele sale doĭoase pre toţĭ credincĭoşiĭ ortodocşĭ din Rarancea la unicul şi celŭ maĭ scumpŭ limanŭ alŭ lor, la biserica ortodoxă, pentru-ca să-şĭ verse rugăciunile ferbinţĭ. Acestŭ clopotŭ să vestească la toţĭ urmaşiĭ nemulţămirea, cu care s'aŭ purtatŭ ŭă samă din fiĭ rĕtăciţiaĭ bisericeĭ ortodoxe din Rarancea în anul 1888 în potriva scumpeĭ lor maĭce biserice.

Neavêndŭ însă comuna ortodoxă din Rarancea destulŭ capitalŭ să cumpere ea singură şi fără ajutoriŭ acestŭ clopotŭ: de aceea se îndreaptă ea cu toată încrederea către prea onoraţiĭ p. t. creştinĭ ortodocşĭ din Bucovina cu rugarea, ca eĭ, însufleţiţĭ fiindŭ de ŭubirea creştină, să o sprijinească şi anumea fiă-carele după puterile sale, ádecă după cum îĭ spune inima şi cum îlŭ cartă mijloacele bănescĭ, trămiţêndu-şĭ contribuirile Venerabilului Consistoriŭ seaŭ parochiatului din Rarancea.

Prea onoraţilor p. t. fraţĭ ortodocşĭ!

Nu ne lăsaţĭ să ne perdemŭ! Nu Vĕ întoarceţĭ ochiĭ dela nefericirea noastră şi dela propusul nostru de mântuire! Ascultaţĭ cu bine-voinţă cererea noastră! Fiţĭ înduraţĭ şi ajutaţi-ne la realisarea acestuĭ lucru sântŭ, eară Domnul D-ḑeŭ, prea bunul nostru părinte, Vĕ va întoarce jertva însutitŭ, care Voĭ la cumpĕrarea »clopotuluĭ ortodoxieĭ, întru mărirea luĭ D-ḑeŭ, celuĭ

întru ŭă fiinţă« Veţi aduce-o pe altarĭul bineluĭ de obsce alŭ sânteĭ noastre biserice ortodoxe.

Rarancea, în 12 Iuliu 1888.

Cu toată umilinţa:

Ortodoxa comună Rarancea.

Numele p. t. contribuitorĭ se vor publicá în »Candela«.

Cu mulţămită viă publicămŭ astă-ḑi numele celor dintâĭŭ p. t. contribuitorĭ:

Eminința Sa, Înaltŭ Prea Sânţitul Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ alŭ Bucovineĭ şi Dalmaţieĭ, Domnul Silvestru 25 fl., Inaltŭ Prea Cuvioşia Sa, părintele Archimandritŭ Arcadiu Cĭupercovicĭŭ 4 fl., Prea Cuvioşia Sa, Archimandritul Mironŭ Calinescu 1 fl., Prea Cucernicia Sa, părintele consiliarĭŭ Vasile Illasievicĭŭ 2 fl, P. C. S. Ioanŭ Ţurcanŭ 2 fl., P. C. S. Dionisiu de Bejanŭ 1 fl., P. C. S. Georgĭŭ de Reus 1 fl., Domnul Eugeniu Meşederŭ 1 fl., Dl. Ilie Dimitrovicĭŭ 1 fl., Dl. de Rei 50 cr., Dl. Ioanŭ Zavadovschi 50 cr., Venerabilitatea Sa, prof. Isidorŭ Vorobchievicĭŭ 2 fl., Ven. Sa, prof. Isidorŭ de Onciul 1 fl., Ven. Sa, prof. Dr. Emilianŭ Voĭuţchi 1 fl., Doamna Leontina Vorobchievicĭŭ 1 fl.

(Va urmá.)

ВЫСОКОПОВАЖАНЇ П. Т. ПРАВОСЛАВНЇ ХРИСТІАНЕ!

1888 годъ сталъ ся для православной громады Раранчи годомъ нещастья и неизмѣримого смутку. Потомк нашї съ глубокимъ жалемъ приномінати будутъ сеї достопамятный годъ. Но — щобъ вѣчный памятникъ, на сї горкї дни, котрыхъ мы тутъ въ Раранчу пережили, поставити, щобъ въ весь свѣтъ розголосити тугу и скорбь нашу, замыслили мы умильно подписанї дзвонъ великіĭ купити, котрый бы зосталъ на завсегда смутнымъ памятникомъ Уніи въ Раранчу, щобы скликалъ съ жалостными своимы звукамы всѣхъ православныхъ Христіанъ въ Раранчу, до единого ихъ дорогоцѣннаго сокровеща, до православнои церкви на усердну молитву, и щобы вѣстилъ сей дзвонъ Православія всему потомству неблагодарность, котру невдячнї сыни православнои церкви въ Раранчу 1888 г. напротивъ свои дорогои Матери Церкви обявили.

Не имѣюче же на только матеріяльныхъ средствъ, щобы православная громада раранецка сеĭ дзвонъ безъ чужой помочи купити могла, тому-же удаетъ ся она умильно до Высокоповажаемыхъ П. Т. православныхъ Христіанъ Буковины съ покорною просьбою,

одушевленнй любвою христіанскою да спомогутъ ихъ по возможности грошевимы жертвамы, котріи просимо или до Всесвѣтлой православной консисторіи въ Черновцахъ, или до православного парохіату въ Раранчу якъ найскорше надселати.

Благородній П. Т. православній братя Христіане!

Не дайте намъ марне пропадати! Не отвертайте сердца вашй отъ нашого нещастья, отъ нашого до спасенія ведущого намѣренія! Выслухайте благосклонно умильну просьбу нашу! Будьте милосердній и споможѣтъ намъ въ семъ святомъ дѣлѣ, а Господь Богъ, вседобрый Отецъ небесный, надгородитъ Вамъ многократно ту лепту, котру Вы на покупку „дзвона св. Православія во славу единосущнаго Бога“, то есть на жертвенникъ всеобщого блага нашой св. православнои церкви благосклонно положили.

Раранчи 12. іюля 1888 г.

Съ глубокимъ умиліемъ
Православна громада въ Раранчу.

Имене благородныхъ П. Т. дателей и благодѣтелей обявлены будутъ въ чеслахъ журнала церковного „Кандела.“

Съ щирою подякою розголошаемъ сегодня имена первыхъ П. Т. дателей:

Его Еминенція Преосвященійшій Архіепископъ и Митрополитъ Буковины и Далмаціи Куръ Силвестръ 25 зл.; Высокопреподобный Господинъ Архимандритъ Аркадій Чуперковичъ 4 зл.; Высокопреподобный Архимандритъ Миронъ Калинескулъ 1 зл.; Преподобній Отцй Совѣтники: Василь Илласіевичъ 2 зл.; Иванъ Цурканъ 2 зл.; Дионизій де Бежанъ 1 зл.; Георгій де Реусъ 1 зл.; Благородній Господинови Евгеній Мешедеръ 1 зл.; Димитровичъ 1 зл.; Рей 50 кр.; Завадовскій 50 кр.; Преподобны Отцы Ис. Воробкевичъ 2 зл.; Ис. де Ончулъ 1 зл.; Ем. Воюцкій 1 зл.; Г-жа Леонтина Воробкевичъ 1 зл.

(Продолженіе слѣдуетъ.)

După moartea episcopului Nistoru a rĕmasŭ biserica ortodocsă din America şese anĭ de ḑile fără capŭ. Acum scaunul episcopescŭ din San-Francisco e ocupatŭ de Episcopul Vladimirŭ, carele împreună cu 18 preoţĭ, aduşĭ de dînsul, a începutŭ bine-cuvêntata operă de întărire a bisericeĭ ortodocse din America. Diuarĭele, ce esŭ la lumină

în San-Francisco aducŭ totŭ-una sciriĭ de faptele, şerbirile d-ḑeĭescĭ, predicările, planurile Sânţieĭ Sale, care sûntŭ menite să rădice şi să întărească biserica ortodocsă din America.

In ḑiŭa de pascĭ, cândŭ fu citită Evangelia în limba slăveană, greacă, latină şi englesă, a celebratŭ Sânţia Sa cu maĭ mulţĭ preoţi şí a cuvêntatŭ în limba englesă, care îĭ e acum ocuparea principală, voindŭ să o întroducă în şerviţul divinŭ şi în predică.

In scurtul timpŭ, decândŭ e Sânţia sa acoló, s'au pusŭ temelie la doaŭĕ biserice noaŭĕ, una în Chicago în America de nordŭ şi alta în Buenos-Aires în America de sudŭ, în republica Argentină.

† **Generalul Dumitru Lecca** a încetatŭ din vieaţă în 17 Iuliu a. c. în etate de 56 de anĭ în Bacăŭ. Elŭ a fostŭ ŭă figură însemnată în istoria contimpurană a Românieĭ; ca mare patriotŭ s'a destinsŭ maĭ alesŭ la a. 1866, cândŭ a luatŭ şí portofolĭul ministerĭuluĭ de rĕsboĭŭ. In rĕsboĭul ruso-turcŭ a dusŭ trupele la victoriă; eară de atuncĭ, rĕtrăgêndu-se din cariera militară, se ocupà cu politica. In doaŭĕ rônđurĭ fu alesŭ preşedinte la cameră.

Ceremonia funebrală i-s'a făcutŭ Vineri la moşia luĭ Radomirescĭ, lûngă Bacăŭ, cu toată solemnitatea şi onorurile cuvenite ranguluĭ şi titlurilor luĭ. Aŭ asistatŭ la ceremoniă peste 2000 de ostaşĭ de toate armele sub comanda generaluluĭ Radovicĭ şi unŭ publicŭ foarte numerosŭ, venitŭ din toate unghĭurile ţĕreĭ, maĭ totŭ Bacăulŭ, şi cu deosebire sătenĭĭ, care la unŭ locŭ vor fi fostŭ peste 5000 de oamenĭ. Din partea M. S. Regeluĭ a fostŭ Loc.-Colonelŭ Şomănescu, eară din partea guvernuluĭ d. Ministru de justiţiă Marghilomanŭ. Numĕroase coroane înfrumuşeţáŭ carul mortuarĭŭ, din partea Regeluĭ, a Camereĭ, a Consiliuluĭ de Miniştri, a Bacăuluĭ şi a Ploĭescenilor, a represêntanţilor preseĭ din Bucurescĭ şi a altor societăţĭ şi amicĭ aĭ defunctuluĭ.

Ceremonia relegioasă fu oficiată de către S. S. Archiereul Climescu încungĭuratŭ de unŭ numĕrŭ însĕmnatŭ de preoţĭ, maĭ alesŭ de prin comunele rurale ale judeţuluĭ Bacăŭ.

S'aŭ ţinutŭ treĭ discursurĭ funebre. Din partea Camereĭ a vorbitŭ dl. A. Vizanti, vice-preşedintele adunărĭĭ, şi discursul acesta a produsŭ adûncă impresiune. Nu maĭ puţinŭ remarcabilŭ a fostŭ însă şí discursul d-luĭ G. Esarhu, care a vorbitŭ în numele băcăoanilor, şi apoĭ alŭ d-luĭ Cantacuzinŭ din partea preseĭ.

După terminarea ceremonieĭ remăşiţele mortuarĭe ale defunctuluĭ aŭ fostŭ transportate la Dealu-Mare, unde zacŭ rĕmăşiţele celor-l'alţĭ

membri aĭ familieĭ. Carul mortuariu a fostŭ condusŭ de oştire şi numerosul publicŭ, care a mersŭ pe josŭ pênă la depunerea în groapă. Cordoanele aŭ fostŭ ţinute de d-niĭ Brătianu şi Sturdza, foştiĭ ministri, de d. Nanu, vice-preşedintele Senatuluĭ, de d. A. Vizanti, vice-preşedintele Adunăriĭ, de d. ministru Marghilomanŭ şi de d. Gh. Esarhu, deputatŭ alŭ Bacăuluĭ.

Fiă-ĭ ţĕrîna uşoară şi memoria eternă!

ÎNSCIINȚĂRĬ.

Omiliele celuĭ dintru sânţi părinteluĭ nostru Ioanŭ Gură-de-aurŭ la epistolele sântuluĭ apostolŭ Paulŭ cătră Titŭ şi Filemonŭ, trăduse din textul originalŭ, ediţiunea Migne, cu ajutorĭul trăducerii latine a aceleea-şĭ ediţiunĭ şi cu ajutorĭul trăducerii germâne de Wimmer, ediţiunea Kempten 1883, de Constantinŭ Morariŭ, preotŭ în Cernăuţĭ. — Preţul 60 cr. v. a.

Colinde, cântece de stea și urări la nunți, de Dr. Ioanŭ alŭ luĭ G. Sbiera, profesorŭ c. r. la universitatea din Cernăuţĭ. — Preţul 45 cr. v. a. seaŭ 1 leŭ. In fruntea opuluĭ se află şi ŭă prefaţă interesantă pentru esplicările unor deprinderĭ poporale.

Noĭ recomândămŭ cartea aceasta, care e menită a pune stavilă răririi deprinderilor noastre celor frumoase, ce le avemŭ din timpurĭ vechĭe.

»**Cuvêntări bisericesci și funebrali**« de Iosifŭ I. Ardeleanŭ aŭ apărutŭ în tipografia diecesană din Aradŭ şi se potŭ căpĕtá deadreptul dela d. autorŭ în Kétegyháza cu preţul de 1 fl. v. a. Opul cuprinde 11 cuvêntărĭ bisericescĭ şi 11 funebralĭ. Atragemŭ luarea a minte a onor. noastre preoţime asupra luĭ.

CORESPUNDINȚĂ.

C. M. De şí noĭ ortodocşiĭ facemŭ aice în ţară maĭoretatea absolută a locuitorilor, totu-şĭ în scoalele mijlocie, eară maĭ alesŭ la universitatea din Cernăuţĭ nu sûntemŭ decâtŭ ŭă minoritate puţinŭ însemnată. Celŭ-ce voĭesce să se convingă maĭ bine de aceasta disproporţiune, ĭaĭe la mână datele statistice publicate în rĕporturile sco-

lastice ale anului scursŭ. Causa disproporcĭunii acesteĭa, caută să o mărturisimŭ sincerŭ, sûntemŭ maĭ alesŭ noĭ preoţiĭ şi învĕţătoriĭ. Noaŭĕ, ceĭ-ce stămŭ ḑilnicŭ în contactŭ cu poporul, nu ni e aminte cu totŭ adinsul, ca să-lŭ îndemnămŭ şi să-lŭ dispunemŭ, ca să-şĭ trămită copiiĭ la şcoală, eară copiilor să li înlesnimŭ studiele în totŭ chipul. Câte sate sûntŭ bună-oară de acelea, unde s'aŭ făcutŭ seaŭ se facŭ colecte pentru reuniunile scolastice, ce esistă, seaŭ în câte sate avemŭ reuniunĭ scolastice cu acestŭ scopŭ?

Acum sûntemŭ la uşa anului scolasticŭ 1888/9. Prepărămu-ĭ noĭ părinţi, ca să-şĭ trămită copiiĭ la scoalele mijlocie, prepărămŭ noĭ copiiĭ, ca să treacă cu succesŭ esaminele de primire? Şi oare nu se cade să avemŭ fiă-care ambicĭunea, de a înscrie de fiă-care satŭ măcarŭ câte patru, cincĭ băĭaţi la scoalele acelea?

Dacă n'o facemŭ asta, apoĭ de bună samă că pĕcătuimŭ foarte greŭ faţă cu viitorĭul poporuluĭ nostru şi alŭ ortodocsieĭ noastre; noĭ lăsămŭ, că alte eleminte să ne apuce pe dinainte şi să ne calce, aşá că cu purtarea noastră de pên'acuma nu se maĭ poate, că **urma** să nu ni-se stîngă. Maĭ de laudă e, maĭ sălutarĭu, ca să ne îngrijimŭ de cu bunŭ timpŭ şi să punemŭ toate la cale, câte nĭ-ar fi de folosŭ, ca scoalele în anul viitorĭŭ să fiă maĭ împoporate cu elemêntul ortodocsŭ ca în aniĭ trecuţĭ şi că, aşá făcêndŭ din anŭ în anŭ, să scăpămŭ, într'unŭ viitorĭŭ maĭ apropiatŭ, la înţĕleginţă numĕroasă şi activă.

RECTIFICARE. In Nr. 7. a. c. s'a străcuratŭ următoarĭa eroare: pe pag. 429, şirul 25 în locŭ de: »eară cândŭ dl. învĕţătorĭŭ Dumitru Scalatŭ a ajunsŭ cu esamenul pên' la cântare şi a începutŭ a cântá cu elevii sĕĭ«, să se cetească: »eară cândŭ păr. catechetŭ Georgĭu Boca a ajunsŭ cu esamenul din relegĭune, care a succesŭ deplinŭ, pên' la cântare şi dl. învĕţătorĭŭ Dumitru Scalatŭ a începutŭ a cântá cu elevii sĕĭ.«

Redactorĭŭ primarĭŭ responsabilŭ:
Protopresviterul
Artemiŭ Berarĭŭ.

Redactorĭŭ alŭ doile pentru textul slav.-rusescŭ
Profesorĭŭ de cântarea corală
Isidorŭ Vorobchievicĭ.

Administrătorĭŭ şi editorĭŭ: Archipresviterul catedral
Georgĭu de Reus.

Tipografia archiepiscopală Cernăuţi — Staţiunea telefonică Nr. 47.

CANDELA.

Foaĭă bisericească-literarĭă.

Apare ŭă-dată pe lună.

Nr. 9. Cernăuți, 1. Septemvre 1888. Anul VII.

Istoria catechumenatuluĭ creștinŭ.

(Urmare.)

5. Conjurarea (esorcismul).

Dĭavolul, ucigașŭ de oamenĭ dela începutŭ, ádecă cercândŭ pre protopărinții noștri în paradisŭ, nu înceteadă de atuncĭ a-'lŭ cercá și pre fiă-care omŭ și prin toate mijloacele posibile a-'lŭ trage la rĕul moralŭ seaŭ la pĕcatŭ. [1])

Celŭ-ce comite pĕcatul, e așá-dară dela dĭavolul, care pĕcătuĭesce dintr'unŭ începutŭ. [2])

Acestŭ rĕportŭ între pĕcatŭ și între dĭavolul a datŭ nascere esorcismuluĭ, care 'l-a predatŭ Mântuitorĭul bisericeĭ sale, ca să disființede lucrurile diavoluluĭ. Și fiindŭ-că pĕcatul, de care vorbimŭ, e universalŭ seaŭ comunŭ tuturorŭ oamenilor, de aceea și usul, de a esorcisá, erá așá de rĕspânditŭ în întreagă biserica în străvechime[3]) și apoĭ observatŭ atâtŭ de aspru de atuncĭ și pênă în dilele noastre.

[1]) Ioanŭ 8, 44. — [2]) I. Ioanŭ 3, 8. — [3]) De datina aceasta vorbesoŭ: Efremŭ Sirul în cuvêntul despre a doaŭa venire c. 8. Cirilŭ dela Ierusalimŭ, precatechesa c. q și de repetite orĭ în catechesele sale. Grigoriu Nazianseanul în cuv. despre botedŭ c. 27. Ioanŭ gură-de-aurŭ, catechesa I. c. 2. Augustinŭ în opurile sale de fide et operibus c. 6; de symbolo I. c. 1; II. c. 1. și alțiĭ.

Dară ca în ḑiŭa de a-ḑĭ, aşá şí'n timpul, cândŭ esistá înstituţĭunea catechumenatuluĭ creştinŭ, esorcismul trebuĭá să se facă înaintea boteduluĭ, şi anume din causă duplă. Maĭ ântâĭŭ, pentru-că fără de elŭ erá cu neputinţă rĕspingerea şi depărtarea înrîuririĭ diavolului asupra luminaţilor, cu neputinţă, prin urmare, şí curăţirea sufletuluĭ[1]) cerută de demnitatea botedului; eară apoĭ, esorcisându-se luminaţiĭ pênă a se botedá, totŭ de-ŭă-dată li-se oferĭá şí ocăsĭunea, din capul loculuĭ a se esercitá şi a se deprinde în lupta contra duşmanuluĭ rĕutăcĭosŭ, pentru-ca după botedŭ să aĭbă bărbăţiă la luptă făţişă cu elŭ şi să-'lŭ poată învinge cu totuluĭ totŭ. [2])

Acuma credŭ de cuviinţă să amintescŭ de modul, cum se făceá pe atuncĭ ceremonia conjurării. Lucrurile se petreceáŭ aşá.

In-dată după întrarea luminaţilor în biserică[3]) în urma lor se încuĭáŭ uşele, [4]) ca să nu între la eĭ alte persoane. Aicĭ maĭ ântâĭŭ se împărţĭáŭ eĭ în treĭ grupe distinse, şi ádecă doaŭĕ se formáŭ după felĭul secsuluĭ, eară a treĭa constá din corul fecĭoarelor. [5]) Aceasta grupare o înţĕlegemŭ lesne, dacă maĭ considerămŭ, cum se presentáŭ candidaţiĭ la actul esorcismuluĭ. Erá ádecă usul, că luminaţiĭ se desbrăcáŭ de vesmintele şi încălţămintele lor, şi fiindu-li picĭoarele goale, toată haĭna lor erá ŭă cămeşă simplă (tŭnică), ce li acoperĭá trupul cam dela genunchĭ în sus. [6]) Decĭ i-se acoperĭá

---

[1]) Cirilŭ dela Ierusalimŭ, precatechesa c. q.: „ . . . ἄνευ ἐπορκισμῶν οὐ δύναται καθαρθῆναι ψυχή.“ (Migne, Patrol. graec. t. XXXIII. pg. 349). — [2]) Ioanŭ gură-de-aurŭ catechesa I. c. 4: „Αἱ ἡμέραι αὗτας παλαίστρα τινί προσεοίκασι καὶ γυμνασίοις καὶ μελέτῃ. Μάθωμεν ἐντεῦθεν ἤδη περιγενέσθαι τοῦ πονηροῦ δαίμονος ἐκείνου . . . ἵνα (ádecă după botedŭ) μετὰ τοῦ θαῤῥεῖν ἀψώμεθα τῶν παλαισμάτων πρὸς ἐκείνον. (Migne, Patrol. graec. t. XLIX—L. pg. 228). — [3]) Nu pretutindene se făceáŭ esorcismele în biserică, ci în unile locurĭ în tinda baptisteriuluĭ. I. Mayer, pg. 93. — [4]) Cirilŭ dela Ierusalimŭ, precatechesa c. 14: „Καὶ ὅταν, ἐπορκισμὸς γένηται . . . εἰ καὶ κέκλεισται ἡ ἐκκλησία καὶ πάντες ὑμεῖς ἔνδον . . .“ (Migne, Patrol, graec. t. XXXIII. pg. 533). — [5]) Cirilŭ dela Ierusalimŭ, precatechesa c. 14: „Καὶ ὅταν ἐπορκισμὸς γένηται, ἕως ὅτου οἱ ἄλλοι ἐπορκιζόμενοι παραγένωνται, ἄνδρες μετὰ ἀνδρῶν, καὶ γυναῖκες μετὰ γυναικῶν . . . Καὶ ὁ σύλλογος πάλιν παρθενικὸς οὕτω συνειλέχθω ἢ ψάλλων ἢ ἀναγινώσκων.“ (Migne, Patrol. graec. t XXXIII. pg. 533). — [6]) Ioanŭ gură-de-aurŭ, catechesa I. c. 2: „Ἐβυολόμην μὲν πρῶτον ἁπάντων εἰπεῖν· Τί δήποτε παραδραμόντες ἡμῶν οἱ πατέρες ἅπαντα τὸν ἐνιαυτὸν . . . . καὶ τίνος ἕνεκεν μετὰ τὴν παρ᾽ ἡμῶν διδασκαλίαν ὑπολύσαντες ὑμᾶς καὶ ἀποδύσαντες, γυμνοὺς καὶ ἀνυποδέτους μετὰ τοῦ χιτωνίσκου μόνου πρὸς τὰς τῶν ἐξορκιζόντων παραπέμπουσι φωνάς.“ (Migne Patrol. graec. t. XLIX—L. pg. 225). Şi Augustinu vorbesce de ritul acesta în opul seu de symb II. c. 1: „Quid est quod hac nocte circa vos actum est, quod praeteritis noctibus actum non est; ut ex locis secretis singuli produceremini in conspectu totius ecclesiae, ibique cervice humiliata quae male fuerat antea esaltata, in humilitate pedum cilicio substrato in vobis celebraretur examen, atque ex vobis exstirparetur diabolus superbus, dum super vos invocatus est humilis altissimus Christus. „Migne, Patrol lat. t. XL. pg. 637).

fiă-căruĭa faţa cu unŭ vĕlŭ, ca astŭ-felĭŭ să se poată rĕculege cu spiretul, eară ochĭul, căutândŭ împregĭurŭ, să nu-ĭ sĕducă inima. [1]) Apoĭ, pênă a începe esorcismul, eráŭ puşĭ la cale, ca să-şĭ îndrepte privirile în susŭ şi să nu vorbească între ŭă-laltă decâtŭ de lucrurĭ relegioase şi cuvinte ḑiditoarĭe, neocupându-se nicĭ decâtŭ de interesele publice, şi chĭarŭ nicĭ de afacerile private ale cetăţenilor. [2]) Fiindŭ făcute toate dispusĕcĭumile şi stândŭ candidaţiĭ gata, se începeá esorcismul şi se aplicá la fiă-căre candidatŭ îndeosebĭ, esorcisându-se pe rôndŭ unul după altul.

Eară ceremonia esorcismuluĭ se făceá aşá. Esorcistul maĭ întâĭŭ suflá în faţa candidatuluĭ, [3]) apoĭ chĭămá preste elŭ numele luĭ Dumneḑeŭ seaŭ numele Domnuluĭ Isusŭ Christosŭ celuĭ rĕstignitŭ, [4]) demândândŭ spiretelor celor rele să fugă din elŭ. [5]) Suflarea în faţă închipuĭá puterea lucrătivă a spiretuluĭ sântŭ, care pentru demonul nevĕḑutŭ fiindŭ focŭ înfricosatŭ, îlŭ faceá să tremure şi să dispară. [6])

Din astŭ-felĭŭ de aplicare a actuluĭ esorcismuluĭ e învederatŭ, că elŭ trebuĭá să dureḑe foarte lungŭ, faptŭ, ce-'lŭ îndemnà pre s. Grigoriu Nazianseanul, a-ĭ învĕţá pre candidaţiĭ de boteḑŭ, ca să nu-'lŭ despreţuĭească din causa lungimiĭ. [7]) Totŭ din aceasta împregĭurare va fi isvorînd şí motivul, că pe timpul, cândŭ se făceá esorcismul, luminaţiĭ eráŭ obligaţĭ seaŭ să asculte lecture folositoarĭe, ce le cetĭá unul din mijlocul lor, seaŭ, petrecêndŭ în linisce, unĭĭ să se roage, eară alţiĭ să discuteḑe de lucrurĭ relegioase, numaĭ-că timpul să li-se pară maĭ scurtŭ. Astŭ-felĭŭ în grupa bărbaţilor. Câtŭ de grupele cele-l'alte, apoĭ femeĭele măritate petreceáŭ maĭ multŭ rugându-se, eară

---

[1]) Cirilŭ dela Ierusalimŭ, precatechesa c. q.: „Ἐσκέπασταί σου πρόσωπον, ἵνα σχολάσῃ λοιπὸν ἡ διάνοια. ἵνα μὴ τὸ βλέππα δεμβόμενον, ποιήσῃ ῥέμβεσθαι καὶ τὴν καρδίαν.“ (Migne, Patrol. graec. t. XXXIII. pg. 349). — [2]) Cirilŭ dela Ierusalimŭ, precatechesa c. 13: „Ὅταν εἰσέλθητε πρὸ τῆς ὥρας τῶν ἐπορκισμῶν, εἷς ἕλαστος ὑμῶν λαλείτω τὰ πρὸς εὐσέβειαν· . . . μὴ πολυπραγμένοι λοιπὸν πραγμάτων ἀνωφέλειαν· μὴ, τί ἐποίησε πόλις· μὴ, τί ἐποίησε κώμη· μὴ, τί ἐποίησε βασιλεύς· μὴ, τί ἐποίησεν ἐπίσκοπος· μὴ, τίς ἐποίησε πρεσβύτερος. Ἄνω βλέπε· καιρὸς ὁ σὸς ἐκείνου χρείαν ἔχει.“ (Migne, Patrol. graec. t. XXXIII. pg. 253). — [3]) Cirilŭ dela Ierusalimŭ, precatechesa c. q.: „Τοὺς ἐπορκισμοὺς δέχου μετὰ σπουδῆς. κἂν ἐμφυσηθῇς, κἂν ἐπορκισθῇς.“ (Migne, Patrol. graec. t. XXXIII. pg. 348). Aceasta ni-o confirmă şi Efremŭ Sirul în cuvêntul despre a doaŭa venire, c. 8; Augustinŭ în epist. c. Maximŭ c. 4. şi'n alte locurĭ. — [4]) Cirilŭ dela Ierusalimŭ, catechesa IV. c. 13; XIII. c. 3. — [5]) Cirilŭ dela Ierusalimŭ, catechesa XVI. c. 19 — [6]) Cirilŭ dela Ierusalimŭ, catechesa XVI., c. 19. XVII, c. 36. catecheș. mistag. II., c. 3. — [7]) Grigoriu Nazianseanul, cuvêntul despre boteḑŭ, c. 27: „Μὴ διαπτύσῃς ἐξορκισμοῦ θεραπείαν, μηδὲ πρὸς τὸ μῆκος ταύτης ἀπαγορεύσῃς. (Migne, Patrol. graec. t. XXXVI. pg. 397).

corul fecĭoarelor cântândŭ seaŭ cetindŭ psalmĭ; dară atâtŭ unele câtŭ şi altele, nu cu voace tare, ci în linisce. [1])

Pentru complectarea lucruluĭ maĭ adaogemŭ, că ceremonia conjurărieĭ erá împreunată cu catechesele. Insă ordinea, în care urmáŭ ele una după alta, erá în singuritele biserice diferită. Aşá în biserica din Antiochia, după cum ni spune Ioanŭ gură-de-aurŭ în catechesa I., erá în usŭ maĭ ântâĭŭ a ţiné catechesele şi apoĭ a face conjurarea; pe cândŭ în bisericele din Ierusalimŭ, din Roma şi din Africa, catechesele urmáŭ imediatŭ după actul conjurărieĭ. In care timpŭ de ḑi anume se făceá ceremonia conjurărieĭ, nu se scie, decâtŭ că în biserica africană candidaţiĭ de botedŭ se esorcisáŭ desdemineaţă, âncă fiindŭ noaptea. [2]) Eară în privinţa ministruluĭ conjurărieĭ sûntŭ părerile diferite. Unieĭ susţinŭ, că ar fi esistatŭ esorciştĭ anume, alţiĭ însă, că asorcismul erá lăsatŭ în sama catechetuluĭ respectivŭ. In unele biserice eráŭ meniţĭ diaconiĭ a se ocupá cu funcţiunea aceasta. [3])

6. Predarea simvoluluĭ credinţeĭ şi a rugăcĭuniĭ domnescĭ, precum şí mărturisirea lor solemnă.

Luminaţiĭ, curăţiţĭ prin esorcisme, primĭáŭ pe viitorĭu ca remedŭ contra veninuluĭ şerpeluĭ vicleanŭ simvolul credinţeĭ şi rugăcĭunea domnească. Âmbe sûntŭ arme dumneḑeĭescĭ, cu carĭ, îmbrăcându-se omul, să poată stá faţă cu mesteşugirile dĭavoluluĭ şi stînge toate săgeţile luĭ cele arḑĕtoarĭe. Întimpinămŭ aşá-dară ca actŭ de văloare în stadiul pregătirieĭ luminaţilor pentru săcrămêntul boteduluĭ âncă şí predarea simvoluluĭ credinţeĭ şi a rugăcĭunieĭ domnescĭ, precum şí mărturisirea lor solemnă din partea candidaţilor.

Se întreabă acum, în care timpŭ li predá biserica luminaţilor aceste doaŭĕ bucăţĭ, şi eară, cândŭ aveáŭ eĭ să le mărturisască?

Ce se atinge maĭ ântâĭŭ de întrebarea predărieĭ, în speţialŭ de timpul, cândŭ predá biserica simvolul credinţeĭ, apoĭ noĭ nu-'lŭ putemŭ precisá,

---

[1]) Cirilŭ dela Ieruselimŭ. precatechesa c. 14: „Εἶτα οἱ ἄνδρες καθεζόμενοι ἐχέτωσαν βιβλίον χρήσιμον· καὶ ὁ μέν τις ἀναγνωσκέτω, ὁ δέ τις ἀκουέτω. Κἂν μὴ βιβλίον παρῇ, ὁ μὲν προσευχέσθω, ὁ δέ τι χρήσιμον λαλείτω. Καὶ ὁ σύλλογος πάλιν ὁ παρθενικὸς οὕτω συνειλέχθω ἢ ψάλλων ἢ ἀναγινώσκων ἡσυχῇ· ὥστε λαλεῖν μὲν τὰ χείλη, μὴ ἀκούειν δὲ τὰ ἀλλότρια ὦτα. Καὶ ἡ ἐγγαμος δὲ ὁμοίως μιμείσθω· καὶ προσευχέσθω, καὶ τὰ χείλη κινείσθω, φωνὴ δὲ μὴ ἀκουέσθω.“ (Migne, Patrol. graec. t. XXXIII. pg. 356). După Augustinŭ (de symbolo II. c. 1.) luminaţiĭ esorcisându-se să se fi rugatŭ astŭ-felĭu: „Cearcă-mĕ, Dumneḑeule, şi cunoasce inima mea: Cerceteaḑă-mĕ, şi cunoasce cugetele mele.“ (psl. 139, 23). — [2]) I. Mayer, pg. 94. Zezschwitz, I. pg. 142. — [3]) I. Mayer, pg. 95.

lipsindu-ni datele trebuincĭoase. Totu-şĭ vom cercá a ne lămurí — măcarŭ a priori — în punctul acesta prin combinăcĭumĭ. Simvolul credinţeĭ, descoperitŭ şi predatŭ ŭă-dată, luminaţiĭ aveáŭ să-'lŭ înveţe pe de-a rostul. [1]) Insă, precum se va vedé maĭ tărdiŭ, pe timpul acela simvolul credinţeĭ făceá parte din disciplina arcană. Din causa aceasta biserica singură, necum să-'lŭ predee luminaţilor în scrisŭ, dară nu li învoĭá nicĭ măcarŭ să-lŭ însemne pe hărtiă. [2]) Decĭ neputêndu-se predá în scrisŭ, catechetul trebuĭá să-'lŭ predee luminaţilor prin graĭŭ viŭ, eară eĭ să-'lŭ ḑică după dînsul. [3])

Între asemene împregĭurărĭ, dacă şí admitemŭ, că luminaţiĭ îlŭ maĭ recitáŭ şí'n casele lor private demineaţa şi sara înăinte de culcare, precum pretinde Augustinŭ, [4]) totu-şĭ învĕţarea de-a rostul a simvolulŭĭ credinţeĭ, seaŭ întipărirea luĭ în minte şi în inimă erá unŭ lucru, ce nu se puteá realisá într'unŭ timpŭ scurtŭ.

Decĭ ajutaţĭ de resultatul dobânditŭ, ḑicemŭ, că e maĭ pre susŭ de orĭ-ce îndoĭeală, cum-că simvolul credinţeĭ se predá luminaţilor treĭ seaŭ celŭ puţinŭ doaŭĕ sĕptĕmâne înăinte de pascĭ. Altŭ-felĭŭ stá lucrul în biserica apusană. Şi aicĭ sĕ predá simbolul credinţeĭ lungŭ timpŭ înăinte de botedul luminaţilor, dară fiindŭ-că în unele biserice se predá maĭ timpurĭŭ, eară în altele maĭ târdiŭ, hotărí sinodul din Agde [5]), ca în toate bisericele apusene să se predee optŭ ḑile înainte de pascĭ, ádecă în Dumineca stâlpărilor.

Ce s'a ḑisŭ de simvolul credinţeĭ, cam asemene trebuĭe să se afirme şí de rugăcĭunea domnească, cândŭ e vorba de timpul predărĭĭ eĭ. Dreptŭ-că Ioanŭ gură-de-aurŭ [6]) spune, că catechumenĭĭ încă nu poşedŭ rugăcĭunea venerabilă şi vechĭă, ce ne-a învĕţat'-o Christosŭ, că încă n'aŭ voĭă a se rugá cu astŭ-felĭŭ de încredere luĭ D-ḑeŭ, dară a deduce de aicĭ, că lor înainte de botedŭ nu li-s'ar fi predatŭ nicĭ de felĭŭ rugăcĭunea domnească, ar fi greşitŭ. Căcĭ atuncĭ cum să ni

[1]) Sinod. Laod. c. 46: „Ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους τὴν πίστιν ἐκμανθάνειν.“ Συνταγ. III pg. 214. — [2]) Cirilŭ dela Ierusalimŭ, catechesa V. c. 12: „Ὅπερ καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς λέξεως μνημονεῦσαι ὑμᾶς βούλομαι, καὶ παρ' ἑαυτοῖς μετὰ πάσης σπουδῆς ἀπαγγεῖλαι, οὐκ εἰς χάρτας ἀπογραφομένους, ἀλλ' ἐν καρδίᾳ τῇ μνήμῃ στηλογραφοῦντας.“ (Migne, Patrl. graec. t. XXXIII. pg. 521). — Augustinŭ de symb. I. c. 1.: „Symbolum nemo scribit ut legi possit, ... sit vobis codex vestra memoria.“ (Migne, Patrol. lat. t. XL. pg. 627). — [3]) Cirilŭ dela Ierusalimŭ, catechesa XVIII. c. 21: „Ἡ δὲ τῆς πίστεως ἐπαγγελία πάλιν ὑμῖν ὑφ' ἡμῶν ῥηθεῖσα, μετὰ σπουδῆς πάσης ἐπὶ λέξεως αὐτῆς ὑμῶν ἀπαγγελλέσθω τε καὶ μνημονευέσθω.“ (Migne, Patrol. graec, t. XXXIII. pg. — [4]) de symbolo I. c. 1: „Et cum acceperitis (symbolum) quotidie dicite apud vos: antequam dormiatis, antequam procedatis.“ (Migne, Patrol. lat. t. XL. — [5]) Can. 13. I. Mayer, pg. 100. — [6]) Omilia 2 la epist. II. c. Corint.

esplicămŭ mărturisirea eĭ, ce o făceáŭ neofiţiĭ imediatŭ după botedul lor. Însă deşí o presupunemŭ aceasta, totu-şĭ timpul predăriĭ ni rĕmâne necunoscutŭ [1]).

Maĭ bine informaţĭ sûntemŭ în ceea-ce privesce timpul mărturisiriĭ acestor doauĕ bucăţĭ. În deosebĭ câtŭ de simvolul credinţeĭ, apoĭ toate documintele, ce esistă în privinţa aceasta, afirmă în modul celŭ maĭ positivŭ, că mărturisirea luĭ solemnă se întêmplá în ḑiŭa de botedŭ, şi anume scurtŭ înainte de împărtăşirea luĭ [2]). Eară câtŭ de rugăcĭunea domnească, apoĭ e încă netăgăduitŭ dovedităŭ, că luminaţiĭ nu o pronunţáŭ ca rugăcĭune decâtŭ abĭá după botedul lor [3]).

Relativŭ la simvolul credinţeĭ ne-a remasŭ încă de observatŭ, că mărturisiriĭ solemne îĭ premergeáŭ câte-vá esamine de probă. Căcĭ eacă ce hotăresce sinodul din Laodicea [4]): »Se cuvine celor-ce se lumineaḑă, a învĕţá de a rostul, şi 'n joĭa sĕptĕmâneĭ a o spune înaintea episcopuluĭ seaŭ presviteruluĭ«. Prin aceasta hotărîre ajungemŭ a cunoasce usul, ce esistá pe atuncĭ. Candidaţiĭ ádecă recitáŭ simvolul credinţeĭ în fiă-care joĭă dela timpul predăriĭ şi pênă la botedul lor[5]) înaintea episcopuluĭ seaŭ a presviteruluĭ, carĭ eráŭ aşá în stare a se convinge, încâtŭ aŭ progresatŭ eĭ în învĕţarea de a rostul a simvoluluĭ predatŭ.

Dară afară de esamenele de probă în decursul ajunuluĭ patruḑecimiĭ se maĭ ţineáŭ cu luminaţiĭ şí câte-vá esamine catechetice solemne, numite scrutinie [6]). Scopul lor nu erá înavuţirea candidaţilor cu învĕţături noaŭĕ, ci orientarea în ce sciŭ eĭ din doctrinele propuse

---

[1]) Numaĭ de biserica africană se scrie, că predá rugăcĭunea domnească în Dumineca stâlpărilor. I Mayer, pg. 101 şi 105. — [2]) Const. apost. VII. c. 41: „Μετὰ δὲ τὴν ἀποταγὴν συντασσόμενος λεγέτω ὅτι καὶ συντάσσομαι τῷ χριστῷ.“ (edit. P. A. de Lagarde pg. 224). Cirilŭ dela Ierusalimŭ II. catechesă mistag. c. 4: „Μετὰ ταῦτα, ἐπὶ τὴν ἁγίαν τοῦ θείου βαπτίσματος ἐχειραγωγεῖσθε κολυμβήθραν. καὶ ἠρωτᾶτο ἕκαστος εἰ πιστεύει εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ. καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καὶ ὡμολογήσατε τὴν σωτέριον ὁμολογίαν.“ (Migne, Patrol. graec. t. XXXIII. pg. 1080). Credŭ de prisosŭ a înduce şi mărturiele luĭ Ambrosiu, Rufinŭ şi Augustinŭ, carĭ cu toţĭ confirmă acela-şĭ adevĕrŭ. — [3]) Const. apost. VII. c. 44: „Μετὰ τοῦ το ἑστὼς προσευχέσθω τὴν εὐχὴν, ἣν ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ κύριος.“ (edit. P. A. de Lagarde pg. 227). Cirilŭ dela Ierusalimŭ, V. catech. mistag. c. 11. — [4]) Can. 46: „Οἱ δεῖ τοὺς φωτιζομένος τὴν πίστιν ἐκμανθάνειν, καὶ τῇ πέμπτῃ τῆς ἑβδομάδος ἐπαγγέλλειν τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς πρεσβυτέροις.“ Συνταγ. III. pg. 214. — [5]) Accasta e opiniunea comentatorilor grecescĭ. Hefele, I. pg. 745. — [6]) Cuvêntuluĭ „scrutiniŭ“ s'a datŭ felĭuritŭ înţelesŭ; unĭĭ ḑicŭ, că scrutinĭul ar fi unŭ esaminŭ sĕrbătorialŭ, ce se ţineá cu candidaţiĭ de botedŭ: alţiĭ însă, că elŭ ar fi unŭ complexŭ de ceremonie liturgice, ce pregătĭáŭ pentru botedŭ. I. Mayer, pg. 103. ş. c. l. Zezschwitz, I. pg 143 şi 145.

acum, şi decĭ orĭ de meritä seaŭ nu sä fiä admişĭ la säcrämêntul botedului. Se scie, cä astŭ-felĭŭ de esamine ţineá cu catechumenii şí s. Ioanŭ gură-de-aurŭ[1]). Elŭ dupä-ce în catechesa I. lĭ-a propusŭ maĭ multe doctrine folositoarĭe, ţinêndŭ dupä dece dile a doaŭa catechesä, pretinde aşá-şĭ îndatä la începutul eĭ fruptele celeĭ dintâĭŭ. Şi Augustinŭ[2]) vorbesce âncä de asemene esamine catechetice între ceremoniele, ce se aplicáŭ faţă cu ceĭ luminaţĭ în scopul pregätirii lor de botedŭ, afarä de catechese şi esorcisme.

7. Märturisirea luminaţilor.

La cele-ce aparţinŭ de prepärarea luminaţilor pentru botedŭ, se repoartä în fine märturisirea lor.

Chĭarŭ Ioanŭ Botedätorĭul cereá dela ceĭ-ce îi dorĭáŭ botedul sä facä frupte vrednice de pocäinţă, şi nu-ĭ botedá, pênä-ce nu-şĭ märturisĭáŭ maĭ âintâĭŭ pĕcatele[3]). Şi faptele apostolilor ni rĕporteadă, cä, predicândŭ apost. Pavelŭ în Efesŭ, mulţĭ din ceĭ-ce credură, venĭáŭ la elŭ, märturisindŭ şi spunêndŭ, ce aŭ făcutŭ[4]).

Fără îndoĭeală, urmândŭ esêmplul lor şi lucrândŭ în deplină consecinţă, pretindeá — precum am vĕdutŭ — şí Iustinŭ Martirul şí Tertulianŭ dela catechumenĭ, pênä a se botedá, märturisirea pĕcatelor.

Dacä märturisirea pĕcatelor erá ŭă condiţiune expresă pentru primirea cea deamnă a botedului într'unŭ timpŭ, cândŭ catechumenatul creştinŭ erá abĭá în desvoltare, apoĭ cu cätŭ maĭ aplecată nu trebue sä fiä fostŭ ea în epoca luĭ de înflorire! Şi 'n adevĕrŭ, biserica a şí recunoscutŭ pe deplinŭ väloarea acesteĭ condiţiunĭ. De aceea, maĭ alesŭ în timpul acela, pretindeá ea cu energiă neadormitä, ca luminaţiĭ, pênä a se renasce prin säcrämêntul botedului, sä se curăţascä prin märturisire de toate pĕcatele de maĭ înainte.

De delul, ce-'lŭ aveá biserica în privinţa aceasta, ni daŭ probă vederată sânţiĭ părinţi, carĭ vieţuiáŭ în aceea-şĭ epocă. E de ajunsŭ a-ĭ citá aicĭ numaĭ pre învĕţätoriĭ celebri, carĭ în scrierile lor s'aŭ esprimatŭ de totŭ lämuritŭ despre necesitatea neapĕratä a märturisiriĭ înainte de botedŭ.

---

[1]) Catechesa II. c. 1: „Τῶν πρώην εἰρημένων πρὸς τὴν ὑμετέραν ἀγάτην πρότερον τοοὺς καρπὺς παρεγενόμην ἀπαιτήσων ὑμιᾶς· οὐδὲ γὰρ διὰ τοῦτο λέγομεν, ἵνα ἀκούσητε μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ μνημονεύητε τῶν εἰρημένων καὶ τὴν διὰ τῶν ἔργων ἐπίδειξιν ἡμῖν παράσχητε“ (Migne, Patrol. graec. t. XLIX.—L. pg. 231). — [2]) De fide et operibus c. 6: „ . . . vel non intueamur alios, qui per annos singulos ad lavacrum regenerationis accurrunt, quales sint ipsis diebus quibus entechezantur, exorcisantur, scrutantur.“ (Migne, Patrol. lat. t XL. pg. 202). Scrutinie în locul acesta nu sûntŭ decâtŭ esamine catechetice; astŭ-felĭŭ aŭ înţelesŭ şi I. Mayer, pg. 109 ş c. l. — [3]) Mat. 3, 6 şi 7. — [4]) Fapt. ap. 19, 18.

Aşá s. Grigoriu Teologul, făcêndŭ alusiune la botedul luĭ Ioanŭ, dice cătră candidaţiĭ botedului: »să nu dispreţuïescĭ mărturisirea pĕcatelor, căcĭ sciĭ, cum botedá Ioanŭ«[1]). S. Ioanŭ gură-de-aurŭ: »Trebue a vení la botedŭ, după-ce cine-vá 'şĭ-a cunoseutŭ maĭ ântâĭŭ pĕcatul şi la condemnatŭ«[2]). De totŭ chĭarŭ însă o confirmă aceasta s. Cirilŭ dela Ierusalimŭ; pregătindŭ luminaţiĭ cătră botedŭ, dice elŭ: »Timpul presentŭ e timpul mărturisiriĭ. Mărturisesce orĭ-şi-ce aĭ comisŭ prin cuvêntŭ seaŭ în faptă, diŭa seaŭ noaptea: Mărturisesce-te de cu bunŭ timpŭ şi primesce în diŭa mântuiriĭ tesaurul cerescŭ«[3]). Şi reflectândŭ şí elŭ la botedul luĭ Ioanŭ, îĭ întreabă pre auditorĭ: »Sciţĭ voĭ, cum se botedară eĭ (ádecă ceĭ-ce mergeáŭ la Ioanŭ), maĭ âmtâĭŭ mărturisindu-şĭ pĕcatele: maĭ âmtâĭŭ îşĭ descoperĭáŭ ranele, şi apoĭ abĭá aplecá elŭ mijloacele de vindecare«[4]).

Totŭ aşá scimŭ dela sântul Ioanŭ gură-de-aurŭ, că mărturisirea pĕcatelor nu erá publică, ci particularĭă; căcĭ dice elŭ: »Nu numaĭ aceasta e admirabilŭ, că elŭ (D-deŭ) ni eartă pĕcatele, ci şí, că elŭ nu vădesce, nu le face cunoscute şi nu necesiteadă pre nime a le mărturisí publicŭ«[5]).

Dacă se întreabă, la care timpŭ anume îşĭ mărturisĭáŭ luminaţiĭ pĕcatele, apoĭ observămŭ, că e cu neputinţă a-lŭ îndicá. Însă sciindŭ, că atâtŭ s. Ioanŭ gură-de-aurŭ câtŭ şí s. Cirilŭ dela Ierusalimŭ aşá-şĭ la începutul ajunuluĭ îĭ provocară pre ceĭ luminaţĭ a-şĭ mărturişí pĕcatele, de aicĭ putemŭ deduce celŭ puţinŭ pentru scopul nostru, că ea trebue să se fiă întêmplatŭ, dacă şí nu îndată la începutul ajunuluĭ patrudecimiĭ, apoĭ orĭ-şí — cum âncă multŭ timpŭ înainte de botedul lor.

Cu aceasta terminămŭ espunerea actelor pregătitoarĭe maĭ depărtate pentru botedŭ şi trecemŭ la ceremoniele pregătitoarĭe maĭ de aproape. Însă pênă să începemŭ cu ele, e de mare folosŭ să facemŭ unele observărĭ prealabile relativŭ la timpul, cândŭ se făceá ea, precum şi la darea numeluĭ de botedŭ şi la naşĭ seaŭ nănaşĭ. Vom vorbí aşádară a) de timpurile botedului; b) de locul botedului; c) de darea numeluĭ la botedŭ şi d) de naşĭ (nănaşĭ).

a) Timpurile botedului.

După-ce s'a arĕtatŭ, că instituţiunea catechumenatuluĭ creştinŭ intenţioná prin învĕţămêntul îndelungatŭ alŭ obĭectelor relegĭuniĭ creştine

[1]) Cuvênt. despre s botedu, c. 27. — [2]) Omilia IX. la epist c. Evreĭ c. 6, v. 1—3. — [3]) Catechesa I. c. 5. — [4]) Catechesa III. c. 7. — [5]) Catechesa II., c. 4.

precum şí prin educare a-ĭ face pre catechumenĭ perfecţi şi neclătiţi, şi anume într'unŭ modŭ atâtŭ de precisŭ şi regulatŭ, trebuĭe fără îndoĭeală să închĭăĭămŭ, că alegerea timpuluĭ botedului nu s'a pututŭ lăsá în voĭa catechumenilor, ci trebuĭe, în ceea-ce privesce împărtăşirea botedului, să fiĭ fostŭ esistatŭ unŭ timpŭ hotărîtŭ.

Acuma în secolul alŭ II. recomêndă Tertulianŭ ca dile de botedŭ pascile seaŭ rusaliele. După esêmplul şi recomêndarea luĭ Tertulianŭ praxa aceasta nu numaĭ că a trecutŭ şí la seculele următoarĭe, dară a prinsŭ rădĕcină atâtŭ de puternică, încâtŭ nu e nicĭ ŭă mirare, dacă în epoca de înflorire a catechumenatuluĭ creştinŭ aflămŭ, că pascile seaŭ rusaliele eráŭ dilele la carĭ cu preferinţă şi în modŭ solemnŭ se celebrá săcrămêntul botedului în întreagă biserica[1]). Şi anume la pascĭ, pentru-că prin botedŭ, închipuindŭ elŭ — după cum dice ap. Pavelŭ[2]) — moartea şi înviĭarea luĭ Christosŭ, moare şi se îngroapă omul celŭ vechĭŭ pĕcătosŭ, eară omul celŭ noŭ spiretualŭ reînviiă; eară la rusalie, pentru-că la săcrămêntul botedului se rĕvarsă în inima celuĭa-ce se botează darul prea sântuluĭ spiretŭ, carele în diŭa cincĭ-decimiĭ s'a pogorîtŭ preste sânţiĭ apostolĭ şi pre care 'l-aŭ primitŭ în diŭa amintită şí acele treĭ miĭ de suflete, carĭ aŭ primitŭ cuvêntul şi s'aŭ botedatŭ[3]).

În unele biserice se pare, că ceremonia botedului se făceá numaĭ la pascĭ.

În seclul alŭ IV. pe lângă dilele amintite fu adausă în multe biserice, maĭ alesŭ în ale Orientuluĭ, ca di de botedŭ şí sĕrbătoarea epifanieĭ seaŭ a arĕtăriĭ Domnuluĭ, de-oare-ce conformŭ cu trădiţiunea vechiă însu-şĭ Christosŭ s'a botedatŭ în diua aceea de Ioanŭ în apa Iordanuluĭ. În biserica apusană se întroduseră în seclul alŭ IV. ca dile de botedŭ âncă şí sĕrbătoarea nascerĭĭ Mântuitorĭului, sĕrbătorile sânţilor apostolĭ şi ale martirilor şĭ alte dile festive. Pătimindŭ

---

[1]) Aceasta se vede din cuvêntul despre s. botedŭ alŭ luĭ Grigoriu Teologul c. 24. Epistola episcopuluĭ romanŭ Siriciu către episc. Saragosieĭ, n. 2. Epistola 168 cap. 1. a episc. romanŭ Lpo I. către episcopiĭ din Campania, Samnium şi Picenum. Epistola 14. c. 10. a episc. rom. Gelasiŭ către episcopiĭ din Lucania, Brutium şi Sicilia, şi epistola 16. c. 4. către Brundusienĭ. — [2]) Epistola către Romanĭ, 6, 3—5. Şi s. părinţĭ numescŭ botedul înmormêntare şi învierea; aşá Vasiliu celŭ Mare, în cuv. de admoniare către botedŭ c. 1. Ioanŭ gură-de-aurŭ, catechesa I. c. 2. şi alte locurĭ. — [3]) Fapt. apst. 2, 37—41. Provocându-se la locul citatŭ episc. rom. Leo I., iá de aicĭ ansă, de a recomandá diŭa cincĭdecimiĭ ca di de botedŭ (epist. 16. c. 4. către episcopiĭ Sicilieĭ.

însă prin aceasta atâtu înstruirea religioasă-morală câtu şí educarea catechumenilor, îi preveniră acestui abusu episcopii romani şi provocară pre episcopii respectivelor diecese, ca ei să conserve vechiele obiceiuri şi să boteḑe numai la timpurile mănţinute de biserica universală, ádecă la pasci şi la rusalie, la cari să nu îndrăsnească a adauge alte timpuri[1]).

Dară deşí capii din întreagă biserica stá pe aceea, ca să se păstreḑe neschimbate timpurile de boteḑu, totu-şi pe de altă parte admiteáu şí caḑuri escepţionale, împărtăşindu botedul la ori-ce timpu. Mai alesu o făceáu aceasta în doaue caḑuri străordinarie. Aşá concedeáu ei să se boteḑe catechumenii cei de mulţi ani, îndată-ce inspiraţi prin graţia divină o doriáu aceasta, temêndu-se, ca să nu se stîngă dorinţa lor pentru totu-dea-una. De aceea li şí ḑice s. Grigoriu Teologul astor-feliu de catechumeni[2]): »Nimică să nu împedice progresul teu, nimică să nu paraliseḑe ḑelul teu. Câtu timpu dorinţa îţi e tare, tinde după cele dorite: pênă-ce ferul e caldu, oţelesce-lu prin recire, ca într'aceea să nu provină ce-vá şi să-ţi desfiinţeḑe dorinţa. Profiteaḑă de ocasiune şi apoi te boteaḑă, ca să te mântuiescí«.

Totu aşá se boteḑá la ori-care timpu şí în caḑuri de necesitate, precum la periclu de moarte, în caḑu de persecuţiuni, de suferinţe şi ameninţări din partea inimicilor seau la ori-şi-ce feliu de călămitate, ce ameninţá).

(Va urmá.)

---

[1]) Episcopul rom. Siriciu către Himeriu episc. Saragusei. Leo I., în ep. 16. c. 1. şi 4. către episcopii din Sicilia. Gelasiu, în epist. 14. c. 10. către episcopii din Lucania, Brutia şi Sicilia; şi în epist. 16. c. 4. către Brundusieni. — [2]) În cuvêntul despre s. boteḑu c. 26. Asemene şi s. Vasiliu celu Mare în cuv. de admoniare către boteḑu c. 6. — [3]) Sinod. Neoces. can. VI: „Περὶ κυοφορούσης, ὅτι δεῖ φωτίζεσθαι ὁπότε βούλεται.“ Συνταγ. III. pg. 79. Grigoriu Teologul, în cuv. despre s. boteḑu. Siriciu, epist. decret. către Himeriu c. 2. Asemene Grigoriu celu mare; Leo I. şi Gelasiu.

Omiliele sântuluĭ Ioanŭ Chrisostomŭ la epistola cătră Romanĭ.

Omilia a patru-spră-ḑecea.

(Urmare)

IX. Veḑĭ acurăteaţa în vorbă, şi cum voïesce elŭ (ap.), ca noi neîncetatŭ să fimŭ înduraţĭ? Căcĭ elŭ n'a ḑisŭ simplu „fiţĭ înduraţi“, ci „îmbrăcaţi-vĕ (în îndurări)“, ca, precum este vesmêntul pururea cu noĭ, aşá să fiă şí îndurarea. Şi n'a ḑisŭ numaĭ simplu „îndurare“ (ἐλεημοσύνην), cĭ, „mĕruntaĭele îndurării“ (σπλάγχνα οἰκτιρμῶν), ca să imităműŭ: ĭubirea cea firească. Noĭ însă facemŭ cele contrarie: dacă sĕ apropiiă cine-vá de noĭ şi cere unŭ obolŭ, noĭ îlŭ însultămŭ, îlŭ batjocurimŭ, şi-'lŭ numimŭ încelătoriŭ. Nu te temĭ, omule, nu te roşescĭ, că-ĭ daĭ numele de încelătoriŭ în locŭ de ŭă bucată de pâne? Şi dacă ar şí încelá astŭ-felĭŭ de omŭ, apoĭ totŭ este elŭ vrednicŭ de îndurare, pentru-că este aşá de nĕcăjitŭ de foame, încâtŭ trebuïe să îmbrace masca aceasta. Şi aceasta este şí ŭă acusă contra neomenieĭ noastre. Căcĭ de-oare-ce nu ne dămŭ înduplecaţĭ a li dá de bună voïă, îĭ nevoimŭ, ca să iscodească miĭ de machinacĭuniĭ, numaĭ ca să ni încele neomenia şi să ni moaĭă cerbicia. Alta ce-vá ar fi, dacă ar cere elŭ argintŭ seaŭ aurŭ, atuncĭ ar avé locŭ prepusul tĕŭ; dar' dacă se apropiiă de tine pentru pânea necesarĭă, apoĭ ce maĭ âmblí filosofândŭ fără treabă şi disputândŭ lucrurĭ de prisosŭ, şi-'lŭ acuşĭ de perdere de timpŭ şi de lene? Căcĭ dacă ar trebuí ḑise cuvintele aceste, apoĭ nu trebuïe ḑise altora, ci noaŭĕ înşi-ne. Cândŭ te apropiĭ tu de D-ḑeŭ, cerêndŭ ertarea pĕcatelor, adă-ţĭ aminte de cuvintele aceste, şi veĭ înţelege, că maĭ cu dreptŭ este, ca să-ţĭ auḑĭ tu cuvintele aceste dela D-ḑeŭ, decâtŭ sĕracul dela tine. Dar' totu-şĭ n'a vorbitŭ Dumneḑeŭ la tine nicĭ ŭă-dată cuvintele aceste, cum: du-te de-aicĭ, tu escĭ încelătoriŭ, neîncetatŭ întrí în biserică, auḑĭ prescrip-

tele mele, în vieaţă însă puĭ aurul, dorul şi amiceaţa oamenilor, maĭ pe scurtŭ toate aceste maĭ pre susŭ de prescriptele mele, acuma escĭ tu umilitŭ, după rugăcĭune însă sĕlbaticŭ, crudŭ şi neomenosŭ; pieĭ decĭ de aicĭ şi nu te apropiiá maĭ multŭ de mine! Aceste şi maĭ multe alte decâtŭ aceste am avé noĭ să le auḑimŭ; dar' totu-şĭ nicĭ ŭă-dată nu l'-a bătjocuritŭ D-ḑeŭ pe unul ca acela, ci elŭ este îndelungŭ răbdătorĭŭ, şi toate din parte-şĭ le împlinesce şi ni dă âncă şí maĭ multŭ decâtŭ ceremŭ. Cunoscêndŭ noĭ decĭ aceste, să li uşurămŭ celor lipsiţĭ sĕrăcia, şi dacă şí sûntŭ îndrăsneţĭ, să nu disputămŭ multe. Căcĭ şí noĭ avem nevoĭă la mântuirea noastră de îndulginţă, de ĭubire de oameni şi de multă îndurare. Căcĭ nu este, nu este cu putinţă, ca să ne mântuimŭ oare-cândŭ, dacă ni-se va esaminá vieaţa atâtŭ de acuratŭ, ci din contră este de lipsă, ca să fimŭ pedepsiţĭ şi să perimŭ cu toţiĭ. Să nu fiemŭ aşá-dară judecătorĭ aspri ai altora, ca să nu ni-se ceară şí noaŭĕ samă aspră; căcĭ noĭ avemŭ pĕcate, carĭ sûntŭ mai marĭ decâtŭ orĭ-ce îndulginţă. Aşá-dară să avemŭ maĭ vêrtosŭ îndurare cu ceĭ pĕcătoşi, carĭ parŭ nevrednicĭ de îndulginţă, ca să ni adunămŭ şí noaŭĕ înşi-ne astŭ-felĭŭ de îndurare; dacă ne-am dá noĭ âncă câtŭ de mare încordare, nicĭ ŭă-dată nu am puté manifestá ŭă ĭubire de oameni, după cum avemŭ noĭ nevoĭă de ea dela ĭubitorĭul de oameni D-ḑeŭ. Cum să nu fiă acesta decĭ unŭ lucru absurdŭ, dacă noĭ, carĭ avemŭ trebuinţă de lucrurĭ atâtŭ de marĭ, sûntemŭ aspri la esaminarea conşerbilor noştri, şi le lucrămŭ toate contra înteresuluĭ nostru propriŭ? Căcĭ astŭ-felĭŭ nu areţĭ tu, că acela nu este nevrednicŭ de bine-facerea ta, ci pre tine (te areţi) nevrednicŭ de ĭubirea de oameni a luĭ D-ḑeŭ. Căcĭ cine-ĭ strînsŭ în esaminarea sa faţă cu conşerbitorĭul sĕŭ, va aflá şí în D-ḑeŭ unŭ judecătorĭŭ multŭ maĭ aspru. Să nu vorbimŭ aşá-dară contra noastră, ci, dacă cerşecsŭ uniĭ din uşurĕtate seaŭ din lene, apoĭ să li întindemŭ mână de ajutorĭŭ. Căcĭ şí noĭ multe pĕcate facemŭ din uşurĕtate, ba ce ḑicŭ, toate din uşurĕtate, şi Dumneḑeŭ nu cere samă dela noĭ îndată, ci ni dă timpŭ de pocăinţă, ne nutresce în fiă-care ḑi, ne cresce, ne învaţă, ni dă ajutorĭŭ în toate ale noastre, ca să imităмŭ şí noĭ aceasta îndurare a luĭ. Să depunemŭ aşá-dară această învêrtoşare, să alungămŭ dela noĭ această dobitociă, pentru-că ni facemŭ bine maĭ multŭ noaŭĕ decâtŭ altora. Pentru-că acestora li dămŭ argintŭ, pâne şi vesminte, ni pregătimŭ noaŭĕ cea maĭ mare mărire, care este cu putinţă a o rĕspicá în cuvinte. Căcĭ, luândŭ corpurĭ nestricăcĭoase, vom fi împreună cu Christosŭ părtaşĭ de mărire şi împĕrăţiă; câtŭ de mare este aceasta, vom cunoasce-o şí aicĭ seaŭ maĭ bine ḑi-

cêndŭ, aceasta nu vom cunoasce-o noĭ acuma aicĭ nicĭ ŭă-dată; dară ca să căpĕtămŭ unŭ conceptŭ câtŭ de micŭ despre aceasta, purceḑêndŭ dela bunurile, carĭ sûntŭ împregĭurul nostru, voĭŭ cercá, câtŭ îmĭ va fi cu putinţă, să lămurescŭ cuvintele aceste.

Spune-mĭ ádecă, dacă aĭ fi tu bĕtrânŭ şi aĭ trăí în sĕrăciă şi ţĭ-ar promite cine-vá, ca să te prefacă de-ŭă-dată tênĕrŭ şi să te străpună în etatea cea maĭ frumoasă a vieţeĭ, şi să te facă maĭ tare şi maĭ frumosŭ decâtŭ toţĭ oamenii, şi să-ţĭ deie împĕrăţia preste întregŭ pământul pe miĭ de anĭ, ŭă împĕrăţiă, în care domnesce cea maĭ profundă pace, apoĭ ce n'aĭ cugetá tu să facĭ seaŭ se suferĭ pentru promisiunea aceasta? Veḑĭ decĭ, Christosŭ nu-ţi promite aceste, ci cu multŭ maĭ marĭ decâtŭ aceste. Căcĭ diferinţa între bĕtrâneţe şi tinerĕţe nicĭ nu-ĭ aşá de mare ca între moarte şi nemurire; şi nicĭ cea dintre împĕrăţiă şi sĕrăciă nu-ĭ aşá de mare ca între mărirea cea viitoarĭă şi cea de faţă; diferinţa aceasta este ca dintre visŭ şi realitate.

X. Dar' cu aceste âncă n'am ḑisŭ nemică, căcĭ nicĭ unŭ cuvêntŭ nu esistă, care ar fi în stare să descrie mărimea diferinţeĭ dintre cele viitoarĭe şi cele de faţă; cu privire la timpŭ, nicĭ nu este cu putinţă să ni formămŭ ŭă judecată de diferinţa aceasta. Căcĭ cum ar puté cine-vá să compare vieaţa cea fără de cápĕtŭ cu cele presente? Diferinţa dintre pacea de dincoló şi cea de faţă, este ca cea dintre pace şi rĕsboĭŭ; şi cu privire la nestricăcĭune, (este vieaţa aceea maĭ bună decâtŭ aceasta) ca şí unŭ mărgăritarĭŭ curatŭ în asĕmĕnare cu unŭ boţŭ de glodŭ; dar' orĭ şí câtŭ ar vorbi cine-vá, diferinţa aceasta nu o va puté descrie. Căcĭ dacă aşŭ şí compará frumuseţa corpurilor de atuncĭ (dela înviĭare) cu lumina uneĭ raḑe seau cu fulgerul celŭ maĭ luminosŭ, apoĭ âncă n'am ḑisŭ nimică vrednicŭ de aceea strălucire. Câte avuţiĭ n'ar trebuí sacrificate pentru aceste, câte corpurĭ, ba ce ḑicŭ, câte suflete n'ar trebuí proaduse pentru ele? Dacă te-ar întroduce pre tine cine-vá acuma ḑntr'unŭ pălatŭ regescŭ, şi dacă l'ar face pe împĕratŭ, ca să vorbească cu tine în faţa tuturor celor de faţă, şi dacă te ar pune la ŭă masă şi într'ŭă casă cu dênsul, apoĭ aĭ ḑice, că esti maĭ fericitŭ decâtŭ toţĭ; dacă aĭ avé însă să te suĭ la cerĭŭ şi să staĭ înaintea împĕratuluĭ tuturora, să strălucescĭ împreună cu îngeriĭ şi să fiĭ părtaşŭ de acea nespusă mărire, apoĭ maĭ staĭ la cumpene, ori de să saĭ ori de să jocĭ, ba chĭarŭ ori de să sborĭ de bucuriă, dacă ar şí fi de nevoiă, ca să trebuĭescĭ tu să sacrificĭ averea, ba chĭarŭ să-ţĭ puĭ şí însa-şĭ vieaţa? Tu, dacă-ĭ vorba, ca să ajungĭ la unŭ serviţŭ

carele îţi dă ocajuni la furături, (eu pentru mine n'aşu mai numi nici uă-dată astu-feliu de lucru câştigu), apoi dai toate ale tale, întrebuinţedi şi cele străine, şi dacă ar fi de trebuinţă, apoi n'ai stá la îndoiélă să-ţi pui chize-şiă femeia şi copiii; stându-ţi însă înainte împărăţia ceriurilor, uă demnitate, care n'are a trece la nici unu urmaşu, şi hotărîndu-ţi ţie D-ḑeu, că veĭ primí nu unu ungheriu de pământu, ci ceriul întregu, stai la îndoiélă şi te rĕtragi, te uiţi cu gura căscată la avuţia ta şi nu cugeţi la aceea, că, dacă părţile ceriului aceluia, cari le vedemu, sûntu aşá de frumoase şi plăcute, apoi câtu de măreţu nu trebuie să fiă celu de susu, — ceriul ceriului? Dar' de-oare-ce nu este cu putinţă de-uă-cam-dată a le vedé pe aceste cu ochii corpului, suiă-te cu gândul în susu, şi, stându deasupra acestui ceriu vĕḑutu, înalţă-ţi privirea la cela-'laltu, care este mai susu decâtu acesta, la aceea înălţime nemărginită, la marea cea de lumină, care te împle de sfiiélă, la treptele îngerilor, la cetele nenumĕrate ale archanghelilor şi la cele-l'alte puteri necorporale. Şi eară-şi coborîndu-te de susu, fă-ţi uă icoană de lucrurile pământescĭ şi anume închipuiescţi-'lu pe unu împĕratu pământescu şi toate ale lui, precum: oameni încărcaţi de auru, trăsura cu asini albi înhămaţi în auru, căruţa lui ornată cu petre scumpe, şeḑutul celu albu ca neaua, roţile aurite dela căruţă, chipurile de bălauri îmbrăcate în veşminte de mătasă, scutele ornate cu bumbi de auru, şi curelele, cari atêrnă din acestea spre şeḑutul celu mai de susu prin multe petre scumpe, caii ornaţi cu auru, şi frênele de auru. Dar' cându îlu vedemu pe împĕratul însu-şi, apoi nimicu din aceste nu vedemu mai multu; căci elu însu-şi ni atrage luarea aminte asupra-şi, vesmintele cele purpurie, diadema, şeḑutul lui, agrafele (cătărămile), încălţămintele, strălucirea cea mare a feţei. Inchipuindu-ţi deci toate aceste acuratu, rădică-ţi apoi eară-şi cugetul dela aceste la cele de susu, la ḑiua cea înfricoşată, în care are să viiă Christosu. Atunci nu veĭ mai vedé trăsure cu asini, nici căruţe aurite nici chipuri de bălauri, cari te împlu de multă frică şi însuflă uă spaimă atâtu de mare, încâtu şi însu-şi puterile cele fără de corpuri se înspăimînteaḑă. Căci se ḑice: „puterile ceriurilor se vor cutremurá“ [1]) Atunci se va deschide ádecă totu ceriul, şi se vor descuiá porţile boltiturelor acelora, şi se va coborî Unul născutu Fiiul lui D-ḑeu, încungĭuratu nu de doauĕ-ḑeci, nu de uă sută de trabanţi cu lănci, ci de mii şi de mii şi milioane de îngeri, de archanghelĭ, de cheruvimĭ, de serafimĭ, şi de cele-l'alte puteri, şi toate se vor împlé de frică şi de cutremuru, pamêntul se va despicá, şi toţi

[1]) Mat. 24, 29.

oamenii, carĭ aŭ vieţuitŭ dela Adamŭ pênă în aceea ḑi, se vor înălţá de pe pămêntŭ şi vor fi răpiţĭ cu toţii (de Dênsul), Elŭ însu-şĭ va strălucí într'ŭă mărire aşá de mare, încâtŭ luna şi soarele şi orĭ-ce lumină se va întunecá de strălucirea aceea. Care cuvêntŭ este în stare să descrie aceea fericire, aceea strălucire, aceea mărire! Vaĭ suflete! căcĭ îmĭ vine acuma să vĕrsŭ lácrime şi să ofteḑŭ din adûncul inimeĭ, cândŭ vĕdŭ, câtŭ de marĭ bunurĭ vom perde, de ce fericire vom fi înstrăinaţĭ! Da, vom fi înstrăinaţĭ — aceasta o ḑicŭ chĭarŭ de mine însu-mĭ — dacă nu vom lucrá vr'unŭ lucru mare şi admirabilŭ. Să nu-mĭ verbească mie aicĭ nimene de gheenna, căcĭ maĭ reŭ decâtŭ toată gheenna este să fiĭ aruncatŭ afară dela ŭă mărire atâtŭ de mare, maĭ greŭ decâtŭ miĭ de pedepse este să fiĭ răpitŭ de soartea aceea. Dar' totu-şĭ ne căscămŭ la cele de faţă şi nu maĭ cugetămŭ la rĕutatea dĭavolului, carele prin lucrurĭ micĭ ni-le răpesce pre cele marĭ, şi ni dă lutŭ, ca să ni răpească aurŭ, dar' ce ḑicŭ, că să ni răpească cerĭul, şi ni arată umbra, ca să ni deĭe afară din realitate, ni aţiţă fantasia cu visurĭ — căcĭ aceste sûntŭ avuţiele din timpul de faţă, — ca să ne arete pre noĭ în ḑiua aceea, că sûntemŭ maĭ sĕracĭ decâtŭ toţĭ sĕracii.

XI. Rcugetându-le decĭ aceste, deşi cam târḑiŭ, dar' totu-şĭ să fugimŭ de măĭestriele acestea şi să ni mutămŭ privirile la cele viitoarĭe. Pentru-că noĭ nu putemŭ ḑice, că n'am fi cunoscutŭ slăbiciunea vieţeĭ acesteĭa, de-oare-ce faptele însе-şĭ ni vorbescŭ în fiă-care ḑi maĭ lămuritŭ decâtŭ ŭă trîmbiţă de vanitatea presentă, de vălmăşagul de rîsŭ şi ruşinosŭ (alŭ lumiĭ acesteĭa), de pericolele şi de abusurile eĭ. Ce felĭŭ de scusă vom avé, dacă ne luămŭ după cele periculoase şi pline de ruşine cu atâta ḑelŭ şi fugimŭ de cele sigure, carĭ ne potŭ face măriţĭ şi străluciţĭ şi ne predămŭ pre noĭ înşi-ne cu totul tirănieĭ banilor? Căcĭ maĭ rea decâtŭ orĭ-ce tirăniă este tirănia aceasta; o sciŭ aceasta prea bine aceia, carĭ s'aŭ hotărîtŭ să se desfacă de ea. Ca să cunoasceţĭ însă şi voĭ această frumoasă libertate, frângeţĭ legăturele aceste, săriţĭ din lanţurile aceste; să nu zacă în casa voastră aurul, ci în locŭ de aurŭ îndurarea şi iubirea de oamenĭ, căcĭ aceea este de miĭ de orĭ maĭ preţuită decâtŭ baniĭ. Căcĭ aceasta ni dă noaĭĕ încredere către D-ḑeŭ, aceea însă ni aduce multă ruşine, şi-'lŭ face pre dĭavolul să urle ca unŭ leŭ asupra noastră. De ce ţi-'lŭ înarmeḑĭ aşá-dară pre duşmanul tĕŭ, şi-ĭ daĭ totŭ maĭ multă putere? Înarmeaḑă-ţĭ dreapta ta asupra luĭ, şi străpune-ţĭ toată frumuşaţa caseĭ tale în sufletŭ, şi depune din cugetul tĕŭ totŭ dorul de avere, şi în

locŭ de în chivotŭ seaŭ în casă, ascunde-ţĭ aurul în cerĭŭ, şi toate ale noastre să le îmbrăcămŭ în veşmêntul acesta; căcĭ noĭ sûntemŭ doară cu multŭ maĭ buni decâtŭ ḑidurile şi maĭ însemnaţĭ decâtŭ pămêntul. De ce ne părăsimŭ aşá-dară pre noĭ înşi-ne şi ne îngrijimŭ cu totŭ ḑelul de acele, carĭ trecêndu-ne din vieaţă, nu le putemŭ luá cu noĭ, ba nicĭ chĭarŭ aicĭ adese-orĭ nu le putemŭ ţiné, ca se rĕmână pe cândŭ ni este cu putinţă, ca să ne înavuţimŭ astŭ-felĭŭ, încâtŭ să aparemŭ foarte cuprinşĭ nu numaĭ aicĭ, ci şi acoló. Căcĭ celŭ-ce poartă ţarinele, casele şi aurul în sufletul sĕŭ, acela apare cu averea aceasta orĭ unde s'ar arĕtá. Şi cum este asta cu putinţă; ar întrebá cine-vá? Da, este cu putinţă, şi âncă foarte uşorŭ. Dacă depuĭ tu prin mâna sĕracilor toate comorile aceste în cerĭŭ, apoĭ le veĭ depune toate pentru sufletul tĕŭ, aşá că, dacă va şí venĭ moartea maĭ târḑiŭ apoĭ, nimene nu ţi-le va puté furá, ci veĭ merge şí încoló avutŭ. Astŭ-felĭŭ de comoară aveá şí Tavita; de aceea n'aŭ făcut'-o pre dênsa rĕnumită palatul, nicĭ ḑidurile, nicĭ petrele, nicĭ columnele, ci corpurile vĕduvelor, carĭ le-a îmbrăcatŭ, lácrimele vĕrsatea, moartea, care a alungat'o — şi vieaţa, care a redat'o. Astŭ-felĭŭ de comorĭ să ni adunămŭ şí noaŭĕ, astŭ-felĭŭ de case să ni ḑidimŭ şí noaŭĕ: Astŭ-felĭŭ îlŭ vom avé conlucratorĭŭ pre D-ḑeŭ şi noĭ vom fi şí conlucrătorii luĭ. Căcĭ elŭ a adusŭ în fiinţă din nimică pe ceĭ sĕracĭ, tu însă nu ĭ-aĭ lăsatŭ pre ceĭ aduşi la esistinţă să peară de foame şi de alte miserie, îngrijindu-te astŭ-felĭŭ de têmplul luĭ D-ḑeŭ, îndreptându-lŭ şi susţinêndu-lŭ din toate părţile; ce ar puté fi de asemene folosŭ şi de asemenea mărire ca aceasta? Şi dacă n'aĭ fi înţĕlesŭ tu âncă deplinŭ, cu câtŭ de mare ornămêntŭ te-a decoratŭ, împunêndu-ţĭ, ca să-lŭ ajuturĭ pre celŭ sĕracŭ, rĕcugetă âncă şí următoarĭele: dacă ţĭ-ar fi datŭ D-ḑeŭ putere atâtŭ de mare, încâtŭ să poţĭ sprijiní bolta cerĭuluĭ, cândŭ ar stá să cadă, apoĭ aŭ n'aĭ ţiné tu lucrul acesta de onoare mare din cale afară? Eacă decĭ, Elŭ te-a învrednicitŭ acuma de ŭă onoare şí maĭ mare. Căcĭ, ce-ĭ este luĭ multŭ maĭ scumpŭ decâtŭ cerĭurile, aceea ţi-a datŭ elŭ ţie, ca să sprijinescĭ; căcĭ din lucrurile vĕḑute nimicŭ nu este înăintea luĭ D-ḑeŭ asemenea cu omul. Pentru-că şí pământul şí marea le-a facutŭ Elŭ pentru dênsul; şi într'ênsul locuĭesce elŭ maĭ cu plăcere decâtŭ în cerĭŭ. Dar' cu-toate-că le scimŭ acestea, nu ne îngriimŭ de felĭŭ de têmplele luĭ D-ḑeŭ, ci lăsându-le fără de oare-care grijă, ni ḑidimŭ noaŭĕ palate strălucite şi măreţe. De acea sûntemŭ şí noĭ sĕrmanĭ de bunurĭ şi maĭ sermanĭ decâtŭ ceĭ maĭ sĕrmanĭ, pentru-că înfrumseţămŭ

acele case, carĭ nu le putemŭ luá cu noĭ, cândŭ lăsămŭ lumea aceasta, negligîndu-le acele, cari-sŭ cu putinţă, ca să le luămŭ împreună cu noĭ. Căcĭ şi corpurile disfăcute ale săracilor vor învĭiá de bună samă, şi D-ḑeŭ, care a datŭ prescriptul acesta, le va aduce atuncĭ înainte, şi nĭ va lăudá pre ceĭ-ce s'aŭ îngrijitŭ de dênşiĭ şi-ĭ va recunoasce pre ceĭa-ce în orĭ-ce chipŭ aŭ săritŭ întru ajutorĭul celor-ce eráŭ să pearĕ cândŭ de foame, cândŭ de goletate, cândŭ de frigŭ. Dar' cu-toate-că ni staŭ înainte laude atâtŭ de marĭ, noĭ âncă totŭ stămŭ la îndoĭeală şi ne ferimŭ de ŭă grijă atâtŭ de frumoasă. Şi Christosŭ n'are unde să-şĭ plece capul, ci âmblă străinŭ, golŭ şi săracŭ; tu însă îţĭ puĭ la cale suburbiĭ, băĭ, promenade şi miĭ de odăĭ fără de trebuinţă şi fără de nevoĭă, luĭ Christosŭ nu-ĭ daĭ nicĭ cea maĭ mĭcă parte din acoperimêntŭ, pentru corbĭ şi pentru vulturĭ însă înfrumseţeḑĭ tu acoperimintele tale. Ce se poate maĭ rĕŭ decâtŭ orbia aceasta? Ce maĭ urîtŭ decâtŭ nebunia aceasta? Şi în adevĕrŭ aceasta este cea maĭ mare nebuniă, seaŭ maĭ bine, pentru aceasta nu esistă nicĭ ŭă numire, orĭ-ce răspicăcĭune ar întrebuinţá cine-vá. Dar totu-şĭ este cu putinţă, numaĭ dacă avemŭ bună voinţă, ca să ne desbrăcămŭ de boala aceasta, deşĭ-ĭ grea, şi nu numaĭ că-ĭ cu putinţă, ci-ĭ chĭar şi uşorŭ, şi nu numaĭ simplu că-ĭ uşorŭ, ci este chĭarŭ cu multŭ maĭ uşorŭ a se desface de miseria aceasta decâtŭ de pátimele trupescĭ, — cu câtŭ maĭ mare este şi medicul. Pe acesta aşá-dară să-lŭ atragemŭ şi să-lŭ rugămŭ, ca să ni întindă mână de ajutorĭŭ, dar' şi din partea noastră să contribuimŭ cu cele necesarie, ádecă cu voinţă şi propusŭ firmŭ. De nimică altan'are trebuinţă, ci numaĭ dacă le are pe aceste, apoĭ din parte-şĭ va contribuí cu toate. Să contribuimŭ aşá-dară cu ale noastre, ca să fim partaşĭ aicĭ de sănĕtate curată, şi să ajungemŭ bunurile cele viitoarĭe, prin darul şi ĭubirea de oamenĭ a Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ, cu care Părintelui împreună şi Spiretuluĭ Sântŭ fiă mărirea acum şi pururea şi în vecĭĭ vecilor AMINŬ.

(Va urmá.)

Описаніе монастырей и нѣкоторыхъ церквей въ Буковинѣ.*)

(Конецъ.)

Церковь св. Георгія Побѣдоносца въ Сочавѣ.

Въ вѣдѣніи монастыря Драгомирна состоитъ церковь во имя св. великомученика Георгія Побѣдоносца, безприходная, въ г. Сочавѣ, въ ней почиваютъ мощи св. великомученика Іоанна Новаго, глаголемаго Сочавскаго, мученаго въ Бѣлѣградѣ. Городъ Сочава или Сучава, стоитъ на утесистомъ берегу рѣки Сочавы, впадающей въ Серетъ, притокъ Дуная. Основаніе того города относится къ самой глубокой древности. Во время господства даковъ въ краѣ онъ извѣстенъ былъ подъ названіемъ Sucidava или Zusidava. Готоскій король Атанарикъ имѣлъ въ немъ свою резиденцію; за тѣмъ, когда образовалось особое воеводство Молдавское, городъ тотъ сдѣлался столицею господарей молдавскихъ, а съ учрежденіемъ въ началѣ XV. вѣка особой молдовлахійской митрополіи — и мѣстомъ пребиванія архіепископовъ сочавскихъ и митрополитовъ молдовлахійскихъ. Цвѣтущее состояніе того города продолжалось не болѣе, якъ до времени управленія въ Молдавіи господаря Стефана Великаго (1458 –1505). Уже со смертію сего послѣднаго Молдавія становится театромъ войнъ различныхъ окружавшихъ ее народовъ а съ симъ вмѣстѣ и Сочава дѣлается жертвою внутреннихъ волненій и неоднократныхъ нападеній татаръ и запорожскихъ козаковъ. Съ перенесеніемъ же въ 1603 году, при воеводѣ Моисеѣ Могилѣ, резиденціи господарей молдавскихъ и каѳедры митрополитовъ молдовлахійскихъ изъ Сочавы въ Яссы, Сочава уже утратила все прежнее свое значеніе.[1]) Въ Сочавѣ православныхъ церквей

---

*) Зри: Православная Церковь въ Буковинѣ Владиміра Мордвинова. С. Петербургъ 1874.

[1]) Годъ перенесенія изъ Сочавы въ Яссы столицы господарей и митрополичьей каѳедры — заимствованъ изъ памятной книжки Буковинской Епископіи на 1870 годъ (Schematismus), а также изъ хронологическаго перечня событій, напечатаннаго въ буковинскомъ календарѣ на 1865 годъ. По свидѣтельству же лѣтописца Георгія Синкая перенесеніе то послѣдовало въ 1564 году при господарѣ молдавскомъ Александрѣ IV. Ленушено (1551—1564).

три: двѣ приходскія: Дмитровская и Никольская, и одна Георгіевская, безприходная, въ коей почиваютъ мощи св. Великомученика Іоанна Новаго. Мощи того угодника Божія почиваютъ нынѣ въ Сочавѣ уже по вторичномъ перенесеніи ихъ въ тотъ городъ. Когда же и откуда были они перенесены первоначально въ Сочаву, то вопросъ, стоящій въ тѣсной связи съ вопросомъ о времени, къ которому должны быти отнесены самыя страданія угодника Божія.

Церковь во имя св. великомученика Георгія въ Сочавѣ, въ коей почиваютъ мощи св. великомучиника Іоанна Новаго, безъ приходная. Основана она господаремъ Александромъ Добрымъ и въ послѣдствіи времени возобновлена воеводою Богданомъ III. (1504—1517) сыномъ Стефана Великаго; а хотя на самой церкви и имѣется надпись о томъ, что начата она постройкою въ лѣто 7022 (1514) воеводою и господаремъ земли молдавской Богданомъ. сыномъ Стефана Великаго, и освященаго въ лѣто 7030 (1522) ноября 6. архіепископомъ сочавскимъ и митрополитомъ молдовлахійскимъ Θеоктистомъ III. (1509 –1541), при сынѣ и преемникѣ Богдана господарѣ Стефанѣ (1517—1526). но надпись ту, конечно надобно понимати въ томъ смыслѣ, что Богданъ III. былъ не первымъ строителемъ, а только обновителемъ того храма. Иначе трудно было бы объяснити, якимъ образомъ Александеръ Добрый, живший въ началѣ XV. вѣка, положилъ мощи въ храмъ, основанный цѣлое столѣтіе спустя послѣ его кончины. По перенесеніе изъ Сочавы въ Яссы резиденціи господарей молдавскихъ и каоедры митрополитовъ молдовлахійскихъ, церковъ та, во время одного изъ нападеній непріятелей на городъ Сочаву, сдѣлалась жертвою пламени и осталась долгое время въ развалинахъ. Возобновлена она опятъ лишъ въ исходѣ XVIII. столѣтія усердіемъ пребывшаго въ то время на покоѣ въ монастырѣ Путна бывшаго митрополита молдовлахійскаго Іакова I. (1750—1758), при чемъ она обращена была въ преходскую церковь. Когда же, по перенесеніи въ оную въ 1783 году мощей св. Іоанна Новаго, изъ разныхъ сторонъ стали стекатися богомольцы для поклоненія святынѣ, то для содѣйствія мѣстному преходскому духовенству въ отправленія богослуженія стали отряжатися монашествующія лица изъ числа братіе монастыря Драгомирна, которые получали содержаніе свое изъ монастыря. Порядокъ тотъ существовалъ до 1867 г., когда признано

было необходимымъ изъяти ту церковь изъ числа преходскихъ и отправленіе въ ней богослуженія оставити исключительно обязанности назначаемихъ къ тому отъ монастыря Драгомирна лицъ.

Церковъ сама по себѣ весьма вмѣстительна. Нынѣ иконостасъ въ ней новый, освященный лишъ въ январѣ 1871 г. Богослуженіе отправляется исключительно на языкѣ румынскомъ. Мощи св. Іоанна Новаго почиваютъ на вскрытіи, въ ракѣ, стоящей подъ особо устроенною сѣнію возлѣ южной стѣны храма, и источаютъ неизреченное благоуханіе. На поклоненіе имъ стекаетъ ежегодно огромное число богомольцевъ не только изъ числа жителей Буковины но и изъ Молдавіи, Бессарабіи и Галиціи. Между поклонниками много бываетъ уніатовъ, чтится угодникъ Божій и буковинскими липованами. Найбольше стеченіе богомольцевъ бываетъ 2. юнія, день памяти св. великомученика, а также 24 юніа и въ первый четвертикъ по Пятидесятницѣ. Причину особеннаго стеченія поклонниковъ въ тѣ послѣдніе 2. дня объясняютъ слѣдующими обстоятельствами. Въ 1686 году мощи св. великомученика перенесены были въ Жолкіевъ. Мѣстное православное населеніе галицкой земли, привыкшее чтити угодника Божіа, неотказалось отъ того чествованія и по соединеніе своемъ съ римскою Церковію, но такъ якъ въ мѣсяцесловѣ римской Церкви Іоаннъ Новый въ числѣ святыхъ незначится, то греко-уніяты по необходимости должны были перенести празднованіе памяти того великомученика съ 2-го на 24-ое іюня день честнаго, славнаго пророка, предтече и крестителя Господня Іоанна. Обычай тотъ, существовавшій въ Галиціи въ продолженіе всего того времени, когда мощи св. Іоанна Новаго находились въ Жолкѣевѣ, сохранили и по перенесеніе ихъ въ 1783 г. въ Сочаву, куда галицкіе уніаты продолжаютъ и доселѣ стекатися тольпами на богомолье къ 24 іюня. Что же касается обыкновенія богомольцевъ собиратися въ Сочаву въ первый четвертокъ по Пятидесятницѣ, именуемый мѣстными жителями на румыньскомъ языкѣ б у л ь ч ь (слово bulci происхожденя турецкаго и означаетъ ярмарку), то обыкновеніе того существуетъ съ того времени, когда въ эпоху цвѣтущаго состоянія города Сочавы, въ день тотъ открывалась славная ярмарка, и лица посѣщавщія рынокъ считали священною обязанностію своею воздати поклоненіе и молитвеннику о градѣ св. великомученику Іоанну Новому. Ярмарка уже давно утратила свое значеніе, но благочестивый обычей Христіанъ сохранился и доселѣ.

Въ сказаніи о страданіи св. Іоанна Новаго, память коего православная церковь совершаетъ 2. іюня, написанномъ бывшимъ митрополитомъ кіевскимъ Григоріемъ Цымвлакомъ (1416—1410) и напечатанномъ въ славянской Четъ-Минеѣ, говорится що Іоаннъ былъ родомъ изъ Трапезунта, близъ великой Арминіи, — мужъ исполненный вѣры въ Бога, а служевшій для всѣхъ образцемъ благочестія, смиренія и добродѣтелной жизни. Занимаясь торговлею, онъ предпринималъ различныя путешествія по чорному и средиземному морямъ. Однажды, когда онъ находился въ такомъ морскомъ плаваніи по направленію къ Бѣлуграду, нынѣшнему Аккерману (по румынски Civita Alba), случилось ему вступити съ корабельщикомъ венеціанцемъ въ споръ относительно превосходства догматовъ православной грековосточной и латинской Церквей. Венеціанецъ, не бывши въ состояніи опровергнути исполненныхъ Духа Божія рѣчей Іоанна, съ которыми единодушно согласились всѣ прочія лица, находившіися на суднѣ, тайно вознамѣрился отмстити Іоанну. По прибытіе въ Аккерманъ, который въ то время находился подъ владычествомъ сарацинъ, онъ тотчасъ же отправился къ эпарху города и оклеветалъ предъ нимъ Іоанна въ томъ, будто бы послѣдній, находясь на кораблѣ, выражалъ не одинъ разъ, и при томъ съ клятвою, рѣшительное намѣреніе свое отречься отъ Христіанскои вѣри и перейти въ вѣру сарацинскую. Въ мѣстѣ съ тимъ венеціанцемъ сталъ настоятельно убѣждати началника города не упускати настоящаго случая, потому что примѣру Іоанна, пользующягося въ Трапезунтѣ почетомъ, непремѣнно послѣдуютъ многія тысячи народа. Обрадованный тимъ извѣстіемъ, эпархъ велѣлъ привести къ себѣ Іоанна предъ судилище и обратился къ нему съ такою рѣчью: „дошло до слуха моего, что ты, отметая достойную смѣха вѣру христіанскую, желаешъ приняти нашу единую истинную вѣру. По тому предлагаю тебѣ нынѣ же произнести всенародно хулу на преданія и законы того вѣроисповѣданія, къ которему ты принадлежишъ, дабы и другіе могли послѣдовати твоему благому примѣру, воздай поклоненіе солнцу, озаряющему своимъ свѣтомъ вселенную и звѣздъ предваряющей утренній его восходъ; принеси изъ всесожженіе, — и ты осыпанъ будешъ всѣми благами отъ повелителя вѣрныхъ.“

Изумленный Іоаннъ отвѣчалъ: „да не будетъ никогда, чтобы я отрекся отъ Христа моего, единаго Создателя, того самаго сонца, которому

ты поклоняешься, якъ Богу, тогда якъ солнце то только твореніе Божіе. Отречься подобаетъ тебѣ отъ невѣрія, пребывающаго въ душѣ твоей. Облекись въ одежду божественнаго крещенія, которое сіяетъ свѣтозарнѣе самаго солнца, и вѣруй въ Господа нашего Іисуса Христа. Онъ отъ вѣка, между тѣмъ якъ солнце поставлено отъ Создателя Бога лишъ въ 4-й день міросданія.“

Сими и подобными имъ словами Іоанна эпархъ приведенъ бымъ въ такую ярость, то онъ тотчасъ же отдалъ приказаніе подвергнути Іоанна истязаніямъ. Связанного Іоанна растянули на землѣ и стали бити суковатыми жезлами, а къ вечеру его скованно бросили въ мрачную темницу, гдѣ онъ и провелъ цѣлую ночь. На утро его вновь привели къ эпарху на судъ. Съ спокойнымъ духомъ и лицемъ свѣтлымъ предсталъ онъ предъ суровымъ судьею, который, будучи изумленъ рѣдкимъ мужествомъ Іоанна и преданностію его исповѣдуемому имъ Богу, началъ кроткими словами и различными обѣщаніями уговоривате его покоритися его волѣ. Но Іоаннъ, выслушавъ спокойно его рѣчи, отвѣчалъ: „Нимало не забочусь я о раздробленіи моей плоти, ибо, по ученію великаго Апостола, если истлѣваетъ внѣшній нашъ человѣкъ, то обновляется внутренній.

Одно лишъ составляетъ предметъ моихъ попеченій, чтобы наносимыя мнѣ тобою муки перетерпѣти менѣ съ вѣрою въ Христа, который самъ сказалъ, что: „претерпѣвый до конца, то спасется.‘ (Матѳ. 24, 13). И такъ, если ты замыслилъ еще что-либо новое надъ мною, то довершай тобою начатое; всѣ же раны, которыя доселѣ я отъ тебе принялъ, не вшѣняю я ни во что.“

Пристыженный мудрыми словами исповѣдника, начальникъ города вышелъ изъ себя отъ гнѣва. По приказанію его, Іоанна снова разложили и подвергли еще болѣе тяжкому бичеванію; но онъ съ мужествомъ, превосходящемъ человѣческія силы, переносилъ всѣ тѣ страданія, не испустивъ ни одного болѣзненнаго вопля; уста же его не переставали шептати молитву къ Богу. Затѣмъ былъ приведенъ необузданный конь; къ хвосту его привязали ноги мученика, а воинъ, сѣвъ на коня, погналъ его по всѣмъ улицамъ города. Когда всадникъ приволокъ такимъ образомъ мученика въ часть города, населенную іудеями, послѣдніи стали осыпати его ругательствами и бросати въ него камнями; одинъ же изъ нихъ, схвативъ мечь, отсѣкъ имъ главу страдальца, а всадникъ,

отрѣшивъ обезглавленный трупъ отъ конскаго хвоста, бросилъ его на томъ же мѣстѣ. И лежали здѣсь всю ночь священные останки, прикоснутися къ которымъ не осмѣливался никто. Ночю однако же Господь явилъ надъ ними свое знаменіе. Надъ священными мощями мученика явились три горящіе лямпады, и видѣнъ былъ свѣтоносный сполпъ, поднемавшійся отъ нихъ къ небу; слышно было также священное пѣніе свѣтовидныхъ мужей. Одинъ изъ живщихъ неподалеку отъ означеннаго мѣста іудеевъ, вообразивъ, что христіанскіе священники пришли совершать погребеніе тѣла Іоанна, натянулъ уже было колчанъ, чтобы пустити стрѣлу въ одного изъ сихъ священниковъ, но въ то время рука его оцѣпенѣла, стрѣла вмѣстѣ съ тетивою прилипнула къ правой рукѣ и стрѣлы онъ никакъ не могъ оторвати. Въ такомъ состояніи оставался онъ въ продолженіе всей ночи, доколѣ съ утреннимъ свѣтомъ небесное знаменіе не изчезло, и не сталъ собиратися народъ. Повѣдалъ тогда же іудей совершившееся чудо, и мгновенно освобожденъ онъ былъ отъ постигшей его казни. Слухъ о всемъ бывшемъ не замедлилъ дойти до эпарха города. Смущенный разсказами свидѣтелей — очевидцевъ, онъ тотчасъ же повелѣлъ христіанамъ взяти тѣло св. мученика, и православные съ честію погребли его при своей церкви. Нѣсколько времени спустя, вышепомнянутый венеціанецъ, предавшій св. Іоанна на мученіе, раскаявшись въ грѣхѣ своемъ, возъимѣлъ намѣреніе похитити мощи страстотерпца и перенести ихъ въ свои предѣлы. Уже успѣлъ онъ однажды ночью раскопати гробъ мученика и готовъ былъ вынути изъ него самыя мощи; но Господь не допустилъ его до святотатственнаго дѣйствія. Въ туже самую ночь явился доблесной воихъ Христовъ въ снѣ презвитеру мѣстной церкви, повелѣвая ему удержати хищника, и презвитеръ, оставилъ одръ свой, немедленно устремился къ мѣсту, гдѣ нашелъ тѣло Іоанна едва не унесеннымъ. Тотчасъ же на зовъ его собрались благочестивые христіане, которые, услышавъ, произшедшее, прославили Бога, прославляющого святыхъ Своихъ, и внесли мощи св. мученика въ церковь и положили ихъ въ олтарѣ церковномъ близъ св. трапезы. Здѣсь мощи святыя оставались болѣе 70 лѣтъ. Въ продолженіе всего того времени не переставали истекати отъ нихъ и днемъ и ночью, различныя знаменія и исцѣленія, вѣсть о которыхъ дошла наконецъ и до воеводы и господаря молдавскаго Александра. мужа украшеннаго многими добродѣтелями и мученіколюбца. Пожелалъ онъ имѣти

у себе столъ драгоцѣнное сокровище и, по совѣщаніе съ архіепископомъ Іосифомъ, послалъ въ Бѣлградъ нѣсколькихъ сановниковъ своихъ съ многочисленнимъ войскомъ, которые и перенесли оттуда мощи св. мученика съ честію. По принесеніи ихъ въ Сочаву, престольный городъ господарей молдавскихъ, положены онѣ въ соборномъ митрополичьемъ храмѣ.

То сказаніе о мученическихъ подвигахъ страстотерпца Христова Іоанна изложено такъ, якъ повѣствованіе о семъ перваго списателя страданія его напечатано въ славянской Четь — Минеѣ.[1]) Въ сказаніи томъ вовсе не обозначены не только годы, но даже и столѣтія, къ коимъ должны быти отнесены событіа мученической за Христа кончины св. Іоанна Новаго и перенесенія честныхъ мощей его въ Сочаву, а говорится только, что перенесеніе сихъ мощихъ послѣдовало при архіепископѣ Іосифѣ и господарѣ молдавскомъ Александрѣ, — „мужѣ, украшенномъ многими добродѣтелями и мучениколюбцѣ.“ Обозрѣвая же рядъ господарей молдавскихъ, находимъ, что изъ числа носившихъ имя Александра лишь одинъ заслужилъ названіе мужа добродѣтельнаго, то Александръ I. Добрый, правившій Молдавіею съ 1401—1433 годъ, и что современникомъ ему на каѳедрѣ молдовлахійской митрополіи былъ дѣйствительно архіепископъ сочавскій Іосифъ (1402—1435), единственный притомъ между всѣми митрополитами молдовлахійскими архіепископъ, носившій то имя. И Четь-Минея молдавская, по изданіямъ Нямецкаго монастыря якъ 1813, такъ и 1846 годовъ, излагая страданіе св. великомученика Іоанна Новаго въ томъ же видѣ, въ якомъ оно приводится въ славянской Четь-Минеѣ, содержитъ въ себѣ положительное, и согласное съ голосомъ всей румынской Церкви указаніе на то, что св. мощи угодника Божія перенесены были въ Сочаву повелѣніемъ имено Александра Добраго. Въ томъ мѣстѣ сего сказанія, гдѣ говорится о томъ, что слухъ объ исцѣленіяхъ, послѣдовавшихъ отъ мощей св. великомученика, дошелъ до господаря Александра, вмѣстѣ съ словами: „мужа украшеннаго многими лобродѣтелями и мучениколюбца“ стоитъ выраженіе „прозваннаго Добрымъ.“

Такимъ образомъ оказывается, что страданіе свое за Христа св. великомученикъ Іоаннъ претерпѣлъ въ первой половинѣ XIV.

---

[1]) Въ томъ же видѣ, хотя съ менѣшими подробностями, напечатано житіи св. великомученика Іоанна Новаго и въ прологѣ.

столѣтія, а св. мощи его перенесены въ Сочаву въ началѣ XV. вѣка. Самый же годъ, въ который послѣдовало то перенесеніе, преосвященный Филаретъ Скрибанъ въ своей „Исторіи румынской церкви“ изданной въ 1871 г. въ Яссахъ на румынскомъ языкѣ преосвященнымъ Іосифомъ Бобулеску, и Ааронъ Пумнулъ въ книгѣ своей „Краткій обзоръ 267 монастырскихъ имѣній, изъ которыхъ образовался епархіальный фондъ православной церкви въ Буковинѣ“ приводятъ 1402-й, а Нейгебауеръ въ сочиненіи своемъ „Beschreibung der Moldau und Walachei“ (Leipzig 1848) — годъ 1404-й. На чемъ же основаны дѣлаемыя въ славянской слѣдованной Псалтири и въ румынскомъ большомъ Часословѣ (изданіе Нямецкаго Монастыря 1858 г.) отмѣтки о томъ, что мученическая кончина св. Іоанна Новаго послѣдовали, по славянской Псалтири, въ лѣто 7000 (1492), а по румынскому Часослову въ 1500 году? Судя по тому, необходимо будетъ допустити, что житіе св. Іоанна Новаго относится ко второй половинѣ XV. вѣка, и перенесеніе мощей его къ половинѣ XVI. столѣтія. Но если то такъ, то якже согласити то съ приведенными выше указаніями на то что мощи, угодника Божія перенесены были въ Сочаву господаремъ Александромъ Добрымъ, при архіепископѣ Іосифѣ? Въ XVI. вѣкѣ въ ряду господарей молдавскихъ было только двое, носившихъ имя Александра, именно: Александръ III., прозванный Корнія (рогъ), и Александръ IV. Лепушано. Но о кратковременномъ правленіи перваго, продолжавшемся не болѣе нѣсколькихъ мѣсяцевъ въ теченіе 1540 года, не сохранилось никакихъ извѣстій. Второй же, бывшій господаремъ первоначально съ 1552 по 1562 годъ, и потомъ вторично съ 1564 по 1566 годъ, отнюдъ не пользуется названіемъ мужа, украшеннаго многими добродѣтелями, а напротивъ того заслужилъ своими жестокостями и неистовыми поступками названіе изверга.

Такимъ образомъ перенесеніе мощей св. великомученика Іоанна Новаго въ Сочаву не можетъ быти приписано ни господарю Александру III., ни господарю Александру IV., въ особенности если признати за добровѣрное свидѣтельство лѣтописца Георгія Синкая о томъ, что съ перенесеніемъ въ 1564 г. при воеводѣ Александрѣ IV. Лепушано резиденція господарей молдавскихъ и каѳедры митрополитовъ молдовлахійскихъ изъ Сочавы въ Яссы,

туда же были перепесены одновременно и мощи св. великомученика Іоанна Новаго.

Въ якомъ бы однако же столѣтіи ни были перенесены мощи св. великомученика Іоанна Новаго въ Сочаву, въ XV. или XVI., несомнѣнно во всякомъ случаѣ, что онѣ находились въ семъ городѣ до того времени, пока престольнымъ городомъ земли молдавской не сдѣлался городъ Яссы (городъ тотъ во время господства даковъ въ краѣ извѣстенъ былъ подъ именемъ Municipium Iassorum). Съ перенесеніемъ сюда изъ Сочавы резиденціи господарей молдавскихъ и каѳедры митрополитовъ молдовлахійскихъ перенесены были въ Яссы и мощи св. великомученика Іоанна Новаго и положены въ ясскомъ митрополичьемъ каѳидральномъ соборѣ.

Здѣсь покоились онѣ до 1686 года, а въ томъ году перенесены онѣ были въ городъ Жолкѣевъ (въ нынѣшней Галиціи) королемъ польскимъ Іоанномъ Собіесскимъ. Обстоательства того перенесенія объясняются въ памятной книжкѣ Буковинской епископіи за 1870 г., послѣдовавшимъ между тогдашнимъ господаремъ молдавскимъ Константиномъ Кантемиромъ 1685 — 1693 и Іоанномъ Собіесскимъ, во время происходившей между Молдавіею и Турціею войны, соглашеніемъ, по которому король польскій взялъ къ себѣ ту святыню на збереженію и положилъ се въ сооруженной имъ же церкви въ Жолкѣевѣ. Та же самая причина того перенесенія приводится и въ всеподданнѣйшей просьбѣ, принесенной 5. декабря 1769 года жителями Молдавіи Императрицѣ Екатеринѣ II., въ коей они ходстайствовали предъ Ея Императорскимъ Величествомъ о содѣйствіи къ возвращенію имъ изъ Жолкѣева честныхъ мощей св. великомученика Іоанна Новаго.

Въ исторіи же румынской Церкви преосвященнаго Филарета Скрибана значится, что въ 1686 году Іоаннъ Собіесскій, во время нападенія своего на Молдавію, завладѣлъ силою, вмѣстѣ съ разными сокровищами молдовлахійской митрополіи, и мощами св. великомученика Іоанна, пречимъ взятъ былъ въ плѣнъ и тогдашній архіепископъ ясскій и митрополитъ молдовлахійскій Досиѳей (1673—1686), который, по освобожденіи своимъ изъ плѣна переселился въ Москву и тамъ кончилъ жизнь свою. Почти сто лѣтъ покоились св. мощи въ Жолкѣевѣ въ храмѣ нѣкогда православномъ, а затѣмъ перешедшемъ въ вѣдѣніе монаховъ базиліанскаго ордена. По присоединеніи Буковины къ Австріи, Императоръ австрійскій Іосифъ II,

снисходя на ходатайство тогдашняго епископа радовецкаго Досиѳея Херискула и жителей города Сочавы. повелѣлъ мощи св. великомученика Іоанна Новаго перенести обратно въ городъ Сочаву. Перенесеніи то совершено 14. сентября 1783 года, и св. мощи положены въ томъ же самомъ храмѣ св. Георгія, который нѣкогда былъ митрополичимъ каѳедральнымъ соборомъ, и въ которомъ онѣ были положены еще при первоначальномъ перенесеніи ихъ въ Сочаву изъ Бѣлграда.

Тропарь св. великомученику Іоанну Новому
гласъ 4-й.

„Житіе на земли добрѣ окорилѧ, страдальче, милостынѧми и частыми молитвами и слезами, паки же ко страданію мужески устремивсѧ, Перское облачилъ еси нечестіе: тѣмже церкве былъ еси утвержденіе и христіанъ похвало, Іоанне приснопамятне.“

Кондакъ ему же, гласъ тойже.

„Морскую плавая пучину съ куплею, отъ костока тщалсѧ еси къ сѣверу: но Богу призвавшу тѧ, якоже Матоей мытницу, ты же куплю оставль, и тому послѣдовалъ еси кровію мученіѧ, временными искупивъ непреходимаѧ, и вѣнецъ пріялъ еси неповѣдимый.“

Изъ существующихъ въ Буковинѣ православныхъ приходскихъ церквей наиболѣе замѣчательны:

1. Каѳедральный Соборъ въ честь Святаго Духа, въ Черновцахъ, оконченный постройкою въ сороковыхъ годахъ нынѣшняго столѣтіа, весьма вмѣстительный съ тремя главами: одна на входной части Храма, другая на средней его части, и третья надъ олтаремъ. Колокольня о двухъ главахъ. Черновцы, по румынски Черноуцъ, — по нѣмецки Черновицъ, головный городъ воеводства Буковины находится въ сѣверновосточной части края, и расположенъ на правомъ берегу рѣки Прута, на склонахъ горы Цецина (Cecina). Древнѣйшія письменныя извѣстія о Черновцахъ относятся къ XVI. столѣтію. Въ 1520 году Черновцы значатся небольшою деревнею, служевшею мѣстомъ пребыванія одного изъ молдавскихъ старостъ. Первое же начало къ увеличенію того поселенія и съ тѣмъ вмѣстѣ къ возведенію его на степень города въ собственномъ смыслѣ, принадлежитъ воеводамъ и господарямъ молдавскимъ Василію I. Лупулу (1634—1654) и Григорію Гикѣ (1658—1660), а въ 1711 году, при заключеніи господаремъ молдавскимъ Дмитріемъ Кантемиромъ, правившимъ не болѣе

8 мѣсяцевъ, союза съ Императоромъ Всероссійскимъ Петромъ II., Черновцы являются поселеніемъ уже весьма значительнымъ; его жители платятъ десятину въ пользу существовавшаго въ Галиціи православнаго Скито-Манявскаго Монастыря, именуемаго Великимъ Скитомъ Skitul Mare.

2. Церковь во имя Рождества Божіей Матери и Вознесенія Господня, въ Горечѣ, — черновецкомъ предмѣстьѣ, обращенная въ приходскою въ 1786 г. по упраздненіи монастыря Гореча въ коемъ она находилась. Сохранилось преданіе, что въ Бозѣ почивающій Императоръ Всероссійскій Александръ I., въ бытность свою въ Черновцахъ для свиданія съ Императоромъ австрійскимъ Францемъ I.,[1]) пожелалъ видѣти ту церковъ, находящуюся въ весьма близкомъ разстояніи отъ города, на высокомъ и чрезвычайно живописномъ берегу рѣки Прута. Государь изволилъ отправитися туда инкогнито пѣшкомъ. Когда Его Величество, по выходѣ изъ церкви, шелъ къ священнику той церкви Ѳеодору Сухопану, на него напала стая собакъ разогнати которую Государь могъ не иначе, якъ хворостиною вытащенную имъ собственноручно изъ сосѣдняго забора. По разсказамъ одныхъ, Императоръ въ то посѣщеніе свое изволилъ пожаловати на церковъ 100, а по словамъ другихъ, 300 червонцевъ.

3. Церковь во имя святителя Николая, архіепископа Мураъ — Лукійскаго чудотворца, въ городѣ Радовцѣ, основанная еще задолго до учрежденія въ 1402 г. господаремъ молдавскимъ Александромъ Добрымъ радовецкой епископіи, а по учрежденіи сей послѣдней служившая каѳедральнымъ соборомъ епископовъ радовецкихъ до самаго перенесенія ихъ каѳедры въ 1784 г. въ Черновцы. Въ церкви той погребены пять господарей молдавскихъ, правленіе коихъ предшествовало правленію Стефана Великаго: 1. воевода Ласкулъ, 2. сынъ его воевода Богданъ, 3. сынъ Богдана Романъ I., 4. сынъ Романа I. воевода Стефанъ, 5. отецъ Стефана Великаго воевода Богданъ. Достовѣрныхъ же свѣдѣній о времени правленія сихъ лицъ не имѣется, такъ якъ показанія посему предмету лѣтописцевъ чрезвычайно сбивчивы; положительно извѣстно лишь, что первые четыре господаря правили Молдавіею и кончили жизнь свою въ XIV. столѣтіе, а воевода Богданъ, отецъ Стефана Великаго, въ половинѣ XV. вѣка.

---

[1]) Свиданіе то происходило въ 1823 году, 24—29 сентября.

Городъ Радовецъ, по румынски Радоуцъ, по нѣмецки Радауц въ древности извѣстенъ былъ у даковъ подъ именемъ Rathacenia Въ эпоху присоединенія Буковины къ Австріи (посля трактатовъ отъ 12. Мая 2776 г. въ Константинополѣ и отъ 2. Іюля 1777 г. въ Паламуткѣ, пограничномъ молдавскомъ поселеніи) Радовецъ былъ только селеніемъ и возведенъ на степень города лишь послѣ 1782 г.

4. Церковь во имя св. Іоанна Предтечи въ Серетѣ, древнѣйшая въ Буковинѣ; здѣсь въ 1220 году совершено было архіепископомъ гранскимъ св. крещеніе надъ куманами — язычниками. Мѣсточко Серетъ, на правомъ берегу рѣки Серета, впадающей въ Дунай, древнѣйшій городъ Молдавіи; въ половинѣ XIV. вѣка находилась здѣсь каѳедра епископа куманскаго.

Въ вѣдѣніи буковинскаго епархіальнаго начальства состоитъ Троицкая православная церковь въ городѣ Львовѣ, единственная православная церковь во всей Галиціи. Церковь по внѣшнему виду своему представляется не болѣе, якъ **уб**огою часовнею. въ явную противоположность величественныхъ своею архитектурою латинскихъ и уніатскихъ храмовъ; притомъ же стоитъ она въ дворѣ одного дома, въ небольшомъ переулкѣ, рядомъ съ латинскимъ Францисканскимъ монастыремъ, и такимъ образомъ скрыта отъ взора пріѣзжихъ.

Состояніе той церкви въ вѣдѣніи буковинской духовной власти обясняется исторіею мѣстнаго края. Въ 1700 году епископъ львовскій Іосифъ Шумлянскій, вмѣстѣ съ паствою своею, перешелъ къ единенію съ римскою Церковью, а въ 1708 г. и львовское Крестовоздвиженское братство, составлявшее дотолѣ послѣднюю опору православія въ русскихъ областяхъ польскаго Королевства, признало надъ собою главенство римскаго папы. Тѣми событіями довершено было торжество уніи въ земляхъ древней Галицкой Руси. Не многіи оставшіеся въ томъ краѣ еще вѣрными православію, поставлены были самыми обстоятельствами въ необходимость обращатися въ духовныхъ нуждахъ своихъ къ ближайшему чужоземному православному епископу, яковымъ былъ епископъ радовецкій. Къ нему же по дѣламъ православныхъ стало относитися и само австрійское правительство по присоединеніе къ Австріи нѣкорыхъ частей королевства польскаго, составляющихъ нынѣшнюю

8 лицію, тѣмъ болѣе, что въ вѣдѣніи радовецкаго епископа изЧвна уже состоялъ находившійся въ нынѣшнемъ Станиславовскимъ округѣ королевства Галиціи Скито-Маняв с к і й монастырь, именуемый также Великимъ Скитомъ (Skitul Mare). Такъ, между прочимъ по воспослѣдованіи въ 1796 г. третьяго раздѣла Польши, когда все люблинское воеводство перешло во владѣніе Австріи, то и русскій православный Яблочинскій св. Онуфріевскій монастырь, [1]) якъ находившійся въ его предѣлахъ, подчиненъ былъ по распоряженію австрійскаго правительства, православному буковинскому епископу, съ условіемъ, впрочемъ, чтобы св. мvро получати ему отъ минскаго православнаго архіепископа; въ той іерархической зависимости находился означенный монастырь до востановленія Польши Императоромъ Александромъ I., съ яковаго времени ему велѣно быти въ непосредственномъ подчиненіи по всѣмъ дѣламъ своимъ у преосвященнаго минскаго.[2])

Въ нынѣшнемъ столѣтіи, на счетъ суммъ буковинскаго епархіальнаго Фонда куплено было въ Львовѣ отъ одного частнаго лица мѣсто съ бывшими на ономъ двума домами; одинъ изъ послѣднихъ перестроенъ въ Церковь, а другой предоставленъ для помѣщенія священника и двухъ причетниковъ. При церкви той прихожанъ вовсе не числится, потому что въ всей Галиціи между постоянными мѣстными жителями православныхъ не имѣется вовсе. Временно же бываютъ въ Львовѣ православные буковинскіе русскіе, а также сербы и румыны, состоящіи въ австрійской военной службѣ. Богослуженіе идетъ на славянскомъ и румынскомъ языкахъ. Славянскіе церковныя книги большею частію кіевской печати; есть впрочемъ нѣкоторыя, печатанныя въ Будимѣ въ славянской типографіи.

---

[1]) Монастырь тотъ состоитъ нынѣ въ варшавской епархіи, сѣдлецкой губерніи. на берегу рѣки Буга въ 40 верствахъ отъ города Бѣлой, близъ села Яблочна. — [2]) См. холмскій греко-уніатскій мѣсяцесловъ на 1870 годъ. Варшава 1870, стр. 114—115. Якъ слѣдъ того, что Яблочинскій монастырь извѣстное время находился подъ вѣдѣніемъ буковинскихъ архипастырей, при дѣлахъ сего монастыря хранится подлинный открытый листъ, выданный изъ буковинской консисторіи отъ 30 декабря 1808 г. іеромонаху онаго Іоакиму, по которому послѣдній утвержденъ былъ въ званіи настоятеля опатовской греческой церкви. (См. тамъ же).

oru și arĕtá
l și alesui
ei și fără
la asta
erĭ

PREDICĂ

PENTRU DUMINECA 18 (19) DUPĂ RUSALIE.

„Învĕțătorĭule! ne-am ostenitŭ toată noaptea, și nemică n'am prinsŭ; dară după cuvêntul tĕŭ voiŭ aruncá mreja." Luca, 5, 5.

Iubiților ascultătorĭ!

Dacă luămŭ sama la sântă Evangeliă de astă-dĭ, apoĭ aflămŭ doaŭĕ lucrurĭ și anumea de ună parte ostenéala zădarnică a apostolului Petru și a celora-ce eráŭ cu elŭ la pĕscuitŭ, și de altă parte succesul celŭ mare cu aruncatul mrejeĭ după cuvêntul luĭ Isusŭ Christosŭ. În âmbe cadurile pune ap. Petru muncă, ostenéală, dară resultatul e cu totul diferitŭ; ântâia-și dată munca îĭ rĕmâne zădarnică, a doaŭa oară însă îĭ e bine-cuvêntată. Deci munca, lucrul este obĭeptul învĕțăturei evangelice de astă-dĭ.

Și întru adevĕrŭ vedemŭ, cum se muncesce s. apostolŭ Petru și ceĭ-ce eráŭ cu elŭ cu pĕscuitul, fără ca să poată prinde ce-vá, și cum apoĭ cu bine cuvêntarea Mântuitorĭului luĭ Isusŭ Christosŭ prindŭ ună mulțime atâtŭ de mare de pescĭ, încâtŭ mreja începe a li-se rumpe și li trebue chĭarŭ ajutorĭul altor pĕscarĭ, ca să o poată scoate la malŭ.

Aŭ muncitŭ și s'aŭ ostenitŭ însă nu numaĭ s. Petru, ci și toți apostolii, și aŭ muncitŭ greŭ dĭua și noaptea nu numaĭ pênă-ce aŭ fostŭ chĭămați la Apostoliă, ci și ca apostoli, după cum vedemŭ din epistola ap. Paulŭ (II. Tessal. 3. 8 -12), unde dice: „nicĭ nimenuĭ pânea nu l-am mâncat'-o în darŭ, ci cu ostenéală și trudă, noaptea și dĭua lucrândŭ, ca să nu îngreuĭămŭ pre cine-vá din voĭ . . . . . Că dacă cine-vá nu voĭesce să lucrede nicĭ să nu mănânce."

Și la ce să maĭ înșirămŭ alte esémple, dacă însu-și dumnedeĭescul Mântuitorĭŭ a arĕtatŭ, câtŭ e de trebuință munca și ostencala trupească; elŭ ádecă l-a ajutatŭ nutritorĭului sĕŭ,

8 лицію, тѣмѣ D-ḑeŭ Iosifŭ la dulgeria luĭ, eară eșindŭ în publicŭ. Чѣвна уже ḑiŭa și noaptea, pe uscatŭ și pe mare, învĕțândŭ ѧi лăскимъ окрѣтul luĭ D-ḑeu între oamenĭ, și întărindu-șĭ învĕțătura cu стырь, лиинĭ); încâtŭ toată vieața îĭ erá numaĭ unŭ șirŭ de muncă межѣteneală neîntreruptă.

II După-ce așá-dară însu-șĭ dumneḑeĭescul Mântuitorĭŭ și sânțiĭ sĕĭ apostolĭ ne arată și ne învață cu esêmplul lor, câtŭ e de neapĕrată munca și osteneala, credŭ, că e cu cuviință să meditămŭ în învĕțătura noastră de astă-ḑĭ asupra adevĕrurilor:

I. Că toțĭ oamenĭĭ sûntŭ făcuțĭ la lucru și osteneală; și

II. Că, lucrândŭ, trebuĭe să se ostenească spre mântuirea lor și preamărirea luĭ D-ḑeŭ.

I.

Cum-că noĭ cu toțiĭ caută să lucrămŭ, să muncimŭ și să ne ostenimŭ, este unŭ lucru prea cunoscutŭ. Chĭarŭ cătră Adamŭ vorbesce Dumneḑeŭ, închiḑêndŭ după dênsul ușele raĭuluĭ pămêntescŭ, ḑicêndŭ: „În sudoarea feței tale îțĭ veĭ câștigá pânea, pênă-ce te veĭ întoarce în pămêntul, din care escĭ luatŭ.“ (1. Moisi 3, 19), și adevĕrul acesta se întăresce âncă șĭ din multe alte locurĭ ale sânteĭ scripture. Așá îĭ ḑice Dumneḑeŭ cu gura luĭ Moisi poporuluĭ Israilteanŭ: „Șese ḑile să lucreḑĭ, și să-țĭ facĭ toate lucrurile tale“ (II. Moisi 20. 9.); eară dreptul și credincĭosul Iovŭ spune: „Omul nu se nasce decâtŭ la osteneală“ (Iovŭ 5, 7). Dară de totŭ frumosŭ vorbesce în privința asta împĕratul Solomonŭ, ḑicêndŭ: „Mergĭ la furnică, leneșule! veḑĭ căile eĭ, și fiĭ înțeleptŭ. Care neavêndŭ nicĭ căpeteniă, nicĭ cine să o priveghieḑe, nicĭ domnŭ, îșĭ gătesce de cu vară nutrețul, și ŭă-dată cu secerișul îșĭ adună bucatele. Eară tu, leneșule, pênă cândŭ veĭ ḑăcé? Cândŭ te veĭ sculá din somnul tĕŭ? Ŭă leacă de ședere cu mânele lungite, și sărăcia ca unŭ hoțŭ te va ajunge, și lipsa ta ca unŭ haĭducŭ.“ (6. 6—11), eară în alte locurĭ maĭ ḑice: „Cum se învêrtesce ușa în țițînă, așá se întoarce leneșul pe patul sĕŭ. Leneșul, care îșĭ ascunde mâna în sînŭ, nu o poate duce la gură.“ (26. 14, 15). „Celŭ-ce-șĭ lucră pămêntul, se va sătură de pâne, eară celŭ leneșŭ se va împle de sărăciă.“ (28. 19). „De teamă frigeluĭ leneșul, nearândŭ, cerșesce pe la secerișŭ, dară în zădarŭ“ (20. 4). Căcĭ „căile celor-ce ședŭ fără de lucru, sûntŭ ascernute cu spinĭ“ (15, 20).

Ei, și oare puté-ar cine-vá condemná lenea mai aspru și arĕtá urîciunea ei mai lămuritŭ, de cum a făcut'-o preaînțĕleptul și alesul lui D-ḑeŭ Solomonŭ cu cuvintele lui? Dar'apoi Iubiților! noi și fără de aceea sûntemŭ îndĕtoriți cu toții a lucrá și a muncí, căci la asta sûntemŭ făcuți, și numai la asta ne-a datŭ înduratul D-ḑeŭ puteri trupesci și sufletesci. Și dĕtorința asta ne o arată chiarŭ și proverbele cele multe ce-sŭ în gura poporului, precum: „cine nu lucră, nici să nu mănânce"; ori „sîrguința țese pânḑa, eară lenea perde vremea"; ori „cine se scoală de demineața, ajunge mai departe." ș. a.

În adevĕrŭ cu toții sûntemŭ dĕtori a lucrá și a muncí totŭuna, căci timpul nu-i lungŭ, câtŭ ni e mĕsuratŭ să-lŭ petrecemŭ pe fața pământului; ce sûntŭ ádecă cei 50 pênă la 60 ani de vieață în fața eternității? Și eacă dela aceste puține ḑile, ádecă dela chipul' cum le întrebuințămŭ, depinde toată soartea noastră, depinde fericirea noastră eternă.

Dară ca să ni putemŭ dobândi fericirea eternă, trebuie să lucrămŭ și să ne ostenimŭ nu numai cu t r u p u l, ci și cu s u fl e t u l, deci pe lângă munca trupească trebuie să nu uităm nici de crescerea seaŭ întărirea puterilor noastre sufletesci, cu atâta mai vêrtosŭ nu, cu câtŭ însĕmnătatea și demnitatea sufletului e mai mare decâtŭ a trupului.

Și totu-și de ce oare ne preocupămŭ noi în privința asta din urmă atâtŭ de puținŭ, de ce nu căutămŭ mai în adinsŭ de desvoltarea puterilor și darurilor noastre sufletesci? De ce ne ferimŭ cu atâta cerbiciă de învĕțătura din școală și nu băgămŭ în samă învĕțătura din biserică? De ce, avêndŭ noi capacitate și talentŭ poate încă mai multŭ decâtŭ alte popoare, lăsămŭ, ca copiii noștri să-și petreacă ḑilele neînvĕțândŭ nemică, și să âmble nelucrândŭ, pe de altă parte însă să deprindă totŭ felŭl de pĕcate și de fără-de-legi?

Noi cunoascemŭ bine, că străinii, carî aŭ âmblatŭ la școală și acum își trămitŭ și copii la școală, sûntŭ mai înțelepți, mai pricepuți la toate cele decâtŭ noi, și că prindŭ a domní preste noi, ba a ne scoate chiarŭ și din pământul nostru strămoșescŭ, și noi cu toate acestea totu nu ne mai lăsămŭ de lenea noastră. Dar' apoi Iubiților! mai poate oare scăpá ună nepĕsare și nebăgare de samă atâtŭ de mare de dreapta mânia și pedeapsa lui D-ḑeŭ? Nu! că eacă mânia lui D-ḑeŭ apasă și pên'acum destulŭ de greŭ asupra capului nostru!

Luați ádecă mai bine samă, ce urmări are asta nepĕsare, astă orbiă sufletească: orbia sufletească, nesciința este causa principală a sărăcieĭ, a țicăloșieĭ, a ursiteĭ rele a poporuluĭ nostru. Și nu-ĭ mirare, căcĭ crescerea rea, nesciința este isvorul tuturor poftelor dobitocescĭ. Omul e compusŭ din trupŭ și din sufletŭ; decĭ elŭ e dĕtorĭŭ șĭ cu trupul șĭ cu sufletul să lucre și să muncească, earĕ dacă sufletul e neactivŭ, apoĭ trupul precumpenesce cu toate voințele luĭ cele pĕcătoase!

Și vedeți, de aice se ĭaŭ la noĭ pĕcatele și blăstĕmățiele acele-ce rodŭ ca unŭ verme nesățiosŭ la totŭ binele nostru, de aice beția, încelăcĭunea, furtul, curvia, apoĭ necruțarea și neascultare de ceĭ maĭ bĕtrânĭ și maĭ marĭ; de aice certele și bătăĭele, apoĭ judecățile cele multe, ce ne sĕrăcescŭ vĕdêndŭ cu ochiĭ?

Din aste dise puteți cunoasce, câtŭ de tare greșescŭ ceĭa-ce, în locŭ să-șĭ dee copiĭ la învĕțătură și să și-ĭ deprindă la lucru și la muncă, îĭ lasă de capul lor și facŭ de se stîngŭ într'înșiĭ toate darurile prea înduratuluĭ ziditorĭŭ.

Și apoĭ la a doaŭa venire a Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ, la județul celŭ înfricoșatŭ, nu vom avé oare a dá samă de toate darurile, câtŭ le avemŭ dela acum bunĕtatea și îndurarea luĭ Dumnedeŭ? Și ce rĕspunsŭ vor dá atuncĭa leneșiĭ şi nepĕsătoriĭ, ce rĕspunsŭ, aceĭa-ce uĭtă cu totul de puterile cele sufletescĭ și nu-șĭ maĭ trămitŭ copiĭ la școală, la învĕțatŭ minte? Greŭ vor avé a rĕspunde și rĕsplata nu li va fi decâtŭ judecata eternă.

II.

Adese-orĭ însă vedemŭ de altmintrea oamenĭ sîrguincĭoșĭ și muncitorĭ. că nu se alegŭ cu nimica. Nu unul muncesce de demineață și pênă în sară și în urma urmelor totŭ rĕmâne la sapă de lemnŭ. Ce să fiă causa? Cum să ne lămurimŭ noĭ ceea-ce dice înțeleptul Isusŭ Sirachŭ, ádecă, „că este omŭ, carele se ostenesce şi muncesce și se sîrguĭesce și cu atâtŭ maĭ multŭ se lipsesce?“ (11, 13). Eacă cum o lămuresce acelŭ înțeleptŭ însu-și (Is. Sir. 10, 5); elŭ dice: „În mâna Domnuluĭ este sporĭul omuluĭ.“ Așá-dară totŭ sporĭul, totŭ succesul ostenelelor noastre e la D-deŭ. Decĭ pênă a pune mâna pe lucru, trebuie să ni rădicămŭ maĭ ântăiŭ ochiĭ la Domnul, și apoĭ să-lŭ începemŭ în numele luĭ. Dacă ni vom începe totŭ lucrul cu „Doamne ajută“, apoĭ putemŭ sperá, că D-deŭ ni va dá ajutorĭŭ; și chĭarŭ de aceea dice psalmistul lămuritŭ, cum-că elŭ a fostŭ june

și a îmbětrânitŭ, dară că nu l'-a mai vĕdutŭ pre celŭ dreptŭ părăsitŭ de D-ḍeŭ. Deci vedeți, Ĭubiților! omul dreptŭ, ádecă celŭ cu frica lui D-ḍeŭ, dacă-și începe lucrul în numele lui celŭ prea sântŭ, apoi poate fi sigurŭ de sporĭŭ bunŭ. Omul pĕcătosŭ însă nu poate avé totŭ-de-a-una sporĭŭ bunŭ.

Dară nu e destulŭ, Ĭubiților! nu e destulŭ, ḍicŭ, ca să ni întrebuințămŭ puterile trupesci și sufletesci, lucrândŭ, ci, aducêndu-ni aminte de cuvintele apostolului Paulŭ (I. Cor. 10, 31), carele ḍice: „Orĭ de mâncați orĭ de beți, orĭ alta ce-vá de faceți, t o a t e s p r e m ă r i r e a l u ĭ D - ḍ e ŭ s ă l e f a c e ț ĭ“, caută să le întrebuințămŭ âncă și s p r e m ă r i r e a l u ĭ D - ḍ e ŭ. Dreptŭ aceea, sculându-ne demineața din somnŭ, pênă a ne apucá de lucru, să ni întrebămŭ mai ântâiŭ consciința, orĭ de lucrul, ce stămŭ să-'lŭ începemŭ ar fi de lauda și preamărirea lui D-ḍeŭ, să cercămŭ cu luare aminte, orĭ de nu se opune voiei lui D-ḍeŭ, de nu contraḍice cum-vá legilor lui celor sânte.

Dară totŭ așá să ni îndreptămŭ gândul la Dumneḍeŭ şí gătindu-ni lucrul. mulțămindu-i ádecă din inimă pentru toate darurile, de carĭ ne face părtași, și pentru îndurarea lui, că ni întărește și ni susține neputinciosele puteri: Și dacă ostenelele noastre nu ar și avé chiarŭ în-dată resultatul, sporĭul doritŭ, apoi să nu ni perdemŭ speranța căci: „celŭ-ce rabdă pênă în sfêrșitŭ, acela se va mântuí, (Mat. 24, 13) și: „sperânță nu se dă de rușine“ (Rom. 5, 5), ci „prin sperare ne amŭ mântuitŭ“ (Rom. 8 24); doară și sântul ap. Petru mărturisesce în sânta evangeliă de astă-ḍi: „Doamne ne-amŭ ostenitŭ toată noaptea, și nemică nu am prinsŭ“ (Luc. 5, 5), dară nu a desperatŭ, ci,aruncândŭ mreja după cuvêntul lui Isusŭ, a prinsŭ ŭă mulțime neasceptată de mare de pesci.

De aice rĕsultă, că totŭ succesul ostenelelor noastre să nu-'lŭ ascriemŭ nici-ŭă-dată meritului nostru, puterilor noastre, ci numai bine-voinței și bine-cuvêntării lui D-ḍeŭ, căci ḍice lămuritŭ și psalmistul: „de nu va zidí Domnul casa, înzădarŭ se ostenescŭ zidarii.“

Acum cunoasceți, Ĭubiților! că trebuie totŭ-una să lucrămŭ și să muncimŭ, și să muncimŭ totŭ-una cu gândulŭ la D-ḍeŭ, ca să avemŭ succesŭ bine-cuvêntatŭ. Să muncimŭ numai sîncerŭ și consciinciosŭ, necontenitŭ și cu răbdare, și pe lângă lucrul celŭ trupescŭ să nu uĭtămŭ și de desvoltarea și crescerea puterilor şi darurilor noastre sufletesci; ascriindŭ totŭ-de-a-una lui D-ḍeŭ resultatul celŭ bunŭ și doritŭ. Aminŭ.

Constantinŭ Sbiera
parochŭ în Sirete.

Predică despre beţiă.

„Blăstĕmatŭ... celŭ-ce face lucrurile Domnuluĭ cu lene!“ Ier. 48, 10.

Ĭubiţilor creştinĭ!

Câte le vedemŭ cu ochiĭ în lumea aceasta, toate-sŭ făpturele mânelor luĭ D-ḑeŭ; de aceea nicĭ ŭă stea pre tăria cerĭululuĭ, nicĭ unŭ firŭ de năsipŭ pre ţermul măriĭ, nicĭ ŭă muscă..., cu unŭ cuvêntŭ, nemicŭ în lume nu este fără samă, nimică nu trăĭesce fără ţîntă.

Dacă aşá dară făpturele neînsufleţite şi vietăţile fără graĭŭ aŭ ŭă memenire, apoĭ s'ar maĭ puté oare crede, că omul, făptura cea maĭ aleasă a luĭ D-ḑeŭ, să fiă lăsatŭ în lume fără ţintă? Să aĭbă ochĭ şi să nu vadă, urechĭ şi să nu audă, gură şi să nu grăĭească, mâne şi să nu lucre, picĭoare şi să nu calce, maĭ pe scurtŭ, să trăĭească, fără însă să scie, la ce şi pentru ce?

Nebună şi pĕcătoasă ar fi astŭ-felĭŭ de gândire, ea ar vătĕmá cu totul înţelepcĭunea d-deĭească!

Nu! Noĭ nu sûntemŭ în lume numaĭ, ca sa mâncămŭ şi să bemŭ, ci maĭ vêrtosŭ sûntemŭ puşĭ într'însa, ca să lucrămŭ; dară dĕtoria aceasta avemŭ a ni-o împlení nu de a sîla, ca cele-l'alte făpture, ci de voĭă bună.

Noĭ nu trăimŭ, ca să fimŭ puşĭ la hamŭ seaŭ la jugŭ, nu, că să fimŭ mênaţĭ dinapoĭ co boiĭ seaŭ purtaţĭ de lanţŭ ca urşiĭ, ci, ca să ne hotărîmŭ înşi-şĭ din voĭă bună şi să ne apucămŭ sînguri de lucru!

O, voĭă slobodă! O, odorŭ neprećuitŭ! Tu escĭ mărirea, tu mândria, tu fericirea omuluĭ pe pămêntŭ!

Eĭ dar'apoĭ câţĭ cunoscŭ acestŭ odorŭ?

Ŭă mulţime de creştinĭ nu voĭescŭ în ḑiŭa de astă-ḑĭ nicĭ să

sciă de dĕtorințele lor, nicĭ să audă de lucru, petrecêndu-și, dilele viețeĭ cu l e n e a!

Aceĭ creștinĭ însă sûntŭ de totŭ nefericiți! Las'-că-sŭ nefericiți în vieața aceasta, dară maĭ nefericiți vor fi în vieața cea-'laltă, căcĭ l e n e a e s t e p ĕ c a t u l a c e l a - c e a l u n g ă d e l a o m ŭ t o a t ă f e r i c i r e a, și chĭarŭ asta-ĭ aceea-ce voĭescŭ să vi-o arĕtŭ în cuvêntarea mea de a-dĭ, credêndŭ, că veți fi cu toată luarea aminte.

Iubiților! Nu-ĭ vieață maĭ frumoasă, nicĭ traĭŭ maĭ fericitŭ, decâtŭ cândŭ scie omul, că 'și-a făcutŭ dĕtoria, că și-a ținutŭ poruncele luĭ D-deŭ. Omul este atunce fericitŭ și are parte de toate; elŭ îĭ sănătosŭ, căutatŭ și omenitŭ de toți; elu-ĭ pururea voĭosŭ, prietenosŭ, și gata la ajutorĭŭ; elŭ trăĭesce în pace și fără mustrărĭ de cugetŭ, trăĭesce mulțămitŭ și împăcatŭ cu toată lumea.

Și dacă-ĭ și cade câte ŭă-dată câte ce-vá și maĭ greŭ, dacă-'lŭ și ceartă vr'ŭă-dată D-deŭ, apoĭ elŭ totŭ e fericitŭ, căcĭ „l e g e a D o m n u l u ĭ e s t e v o ĭ a l u ĭ, ș i î n l e g e a l u ĭ c u g e t ă e l ŭ d i ŭ a ș i n o a p t e a“ (Ps. 1, 1—2); elŭ totŭ se bucură cum o adeverește și s. apostolŭ Peulŭ, dicêndŭ: „a m m a r e b u c u r i ă î n t o t ŭ n e c a d u l n o s t r u.“ (II. Cor. 7, 4).

Cândŭ se dă însă omul la lene, cândŭ se feresce de lucru, cândŭ își perde timpul celŭ scumpŭ și neprețuitŭ, ce 'i-'lŭ dă bunul D-deŭ, atunce, o, atunce amarŭ de traĭul, vaĭ și amarŭ de vieața luĭ, căcĭ lumea i-se preface în ĭadŭ.

I. Cu adevĕratŭ, iubiților, omul leneșŭ e omŭ nefericitŭ, căcĭ l e n e ă î l ŭ d e s p o a ĭ ă d e t o a t e, d e t o a t e, c â t e l ' a r p u t é f e r i c í p r e p ă m ê n t ŭ.

a) Lenea îĭ ia omuluĭ s ă n ĕ t a t e a și-'lŭ face ca „a r g i n t u l î n n e g r i t ŭ d e m u l t ă z ă c a r e“ (Picinelli); ca „s a b i a r u g i n i t ă d e m u l t ŭ s t ă t u t ŭ î n t e a c ă“ (Cornelius in Ecl. 22, 2); ca „a p a î n p u ț i t ă d e m u l t ŭ s t ă t u t ŭ î n l o c ŭ“ (Ibidem).

De accea dice s. Ioanŭ gură-de-aurŭ: „O m u l e, c a r e l e p e t r e c ĭ î n l e n e ș i n e m i c ă n u l u c r i, c a r e z a c ĭ ș i t e î n g r a ș ĭ, t u n u v e ĭ f i s ă n ă t o s ŭ. N u! D e a r v e n í ș í 600 d e d o f t o r ĭ, a p o ĭ e ĭ n u t e v o r m a ĭ v i n d e c á d e b o a l a t a, c ă c ĭ a c e a s t a - ĭ î m p r o t i v a f i r i ĭ.“ (Chrisost. hom. 16 în Act).

Eĭ, și dacă ŭă-dată nu-ĭ sănĕtatea, apoĭ ce fericire o maĭ poate avé omul pe fața pămêntuluĭ cu toate bunĕtățile luĭ? Dacă nu-ĭ sănĕtatea, apoĭ cum să-ĭ maĭ ticneascĕ luĭ mâncările, cum bĕuturele? Și ce folosŭ să aĭbă elŭ de patul celŭ frumosŭ și de așternutul celŭ moale, dacă somnul nu-'lŭ maĭ prinde? Casa cea maĭ mare și cea maĭ frumoasă, nu-ĭ este ea luĭ oare ca ŭă închisoare fioroasă, dacă jace într'însa de boală grea?

Dară ce dicŭ? Grăĭescŭ de casă mare, de patŭ moale? Cautŭ mâncărĭ și bĕuture, cautŭ bunĕtățĭ la omul lenesŭ?

În deșertŭ cautŭ! Zădarnică mi-ĭ truda! Căcĭ omul lenesŭ este sĕracŭ de lucrurĭ bune, sĕracŭ de lucrurĭ trebuincĭoase, dară pe de altă parte cu atâtŭ maĭ avutŭ și maĭ plinŭ de lucrurĭ rele.

b) Omul lenesŭ este sĕracŭ maĭ âmtâĭŭ de pâne, căcĭ scrisŭ este, că nu se va sătură decâtŭ „celŭ-ce lucră pământul, eară celŭ lenesŭ se va împlé de sĕrăciă.“ (Pild. Sol. 28, 19).

Lenesul este sĕracŭ de casă, căcĭ eară este scrisŭ: „de rĕul lenĭĭ se vor plecá grindile și de rĕul întârdiărĭĭ mânelor va picá casa.“ (Eccl. 10, 18).

Dară nu numaĭ fără de pâne și fără de casă rĕmâne omul lenesŭ, ci chĭarŭ șĭ fără de orĭ-ce bunĕtățĭ pământescĭ, căcĭ dice: s. Ioanŭ-gură-de-aurŭ „Cele bune vinŭ numaĭ dela sîrguință, eară cele rele crescŭ sîngure.“ (Chrisost. S. Leo M. P.).

Lenesul este decĭ plinŭ și avutŭ numaĭ de cele rele, de neajunsurĭ, carĭ crescŭ și se grămădescŭ sîngure în casa luĭ, se înmulțescŭ ca spinĭĭ în locul celŭ blăstĕmatŭ de Dumnedeŭ și părăsitŭ de oamenĭ.

Elŭ este așá-dară cuprinsŭ de nevoĭă, încărcatŭ de nĕcadŭ, străbătutŭ de amărĭcĭune, elu-ĭ plinŭ de nefericire!

c) Și cândŭ cearcă elŭ să se scuture de nevoĭele luĭ, cândŭ caută chipŭ de scăpare din nĕcadurile luĭ și cere ajutorĭŭ dela alțiĭ, atunce nefericirea luĭ, nu ca să-ĭ scadă, ci îĭ maĭ cresce âncă, căcĭ pe nime nu-'lŭ lasă inima să-ĭ sară luĭ într'ajutorĭŭ, să'ĭ sară unuĭ omŭ, care, dacă ar fi fostŭ muncitorĭŭ, apoĭ ar fi pututŭ avé de toate, ba ar fi pututŭ avé âncă, de unde dá șĭ altor oamenĭ nevoĭeșĭ. De aceea toțĭ îlŭ lasă, toțĭ se ferescŭ de dênsul, se ferescŭ de dînsul ca de unŭ omŭ rĕŭ, sciindŭ, că „la multă rĕutate îlŭ aduce

pe omŭ lenevirea“ (Is. Sirachŭ 33, 31); toți îlŭ încunglură pe departe, îlŭ rîdŭ și se lápădă de dênsul: eară elŭ rămâne în chinŭ și durere, în neajunsŭ și oftare, fără ajutoriŭ și fără milă, rămâne la sînul rece alŭ nefericirii, unde 'l-a culcatŭ lenea și unde nu-i rămâne alte decâtŭ să plângăși să dică: „vieața mi-se trece în nĕcadŭ, și anii în suspinuri; ruptă de suferințe mi-i puterea; de vina leniĭ (fără-de-legiĭ) mele și oasele mi-se topescŭ“ (Ps. 31, 10).

Crudă soarte! Amară vieață!

d) Și aceasta amăriciune este cu atâtŭ mai mare, cu câtŭ mai multŭ îlŭ strînge de omŭ lenea în brațe.

Oh, iubiților! Cândŭ este omul ŭă dată în ghiarele leniĭ, cândŭ sĕ lasă călăritŭ si purtatŭ de dînsa, cândŭ i-se dă sclavŭ, atuncea-i elŭ âncă și mai nefericitŭ, căci se apucă de face âncă și multe pĕcate.

Cine nu scie doară, cum-că chiarŭ oamenii cei dintâiŭ, Adamŭ și Eva, nelucrândŭ în raiŭ și trăindŭ fără grijă, aŭ uitatŭ de porunca luĭ D-deŭ și, călcându-o, aŭ pĕcătuitŭ!

Da, omul leneșŭ uită de Dumnedeŭ și de poroncele luĭ, uită de toată lumea; și dacă uită, apoi oare să nu alunece „omo rîndu-lŭ poftele?“; „Celŭ-ce se lenevesce“ — dice s. scriptură — „cade în rele“ (Ecl. 17, 17). Și cu adevĕratŭ! Leneșul cade în multe rele; căci lenea, făcêndu-'lŭ „fără de rușine“ (Pild. Sol. 21, 25), „îlŭ învață a âmblá din casă în casă, nu numai nelucrândŭ, ci și limbutŭ și iscoditoriŭ, grăindŭ, ce nu se cade“ (I. Tim. 5, 13); ea îlŭ învață și îlŭ împinge la pĕcate: la mincĭună, la încelăciune, la beția, la furătură, la curviă și la altele . . . . pênă îlŭ aduce la atâta, de-și simțesce âncă și mai tare nefericirea.

Căci, pĕcătuindŭ omul, cugetul începe în-dată a-lŭ și mustră: pĕcatul strigă a rĕsbunare; omlŭ se cutremură în totŭ sufletul, tremură în totŭ trupul, și astŭ-felĭŭ i-se svênteadă și stropșorul celŭ mai de pe urmă de pace și mulțămire!

Vai, ce ticăloșiă! Vai, ce nefericire!

Omul, înděstratŭ de D-deŭ cu darurile cele mai frumoase, atâtŭ sufletescĭ câtŭ și trupescĭ, și așĕdatŭ apoi ca ŭă coroană în capul lumiĭ pământescĭ, omul, înarmatŭ cu voiă slobodă și însoțitŭ de unŭ prietenŭ bunŭ și credinciosŭ, de cugetul sĕŭ, după ce face legătură

cu lenea, după-ce se lasă de lucru și muncă, eacă! priviți-'lŭ, cum îĭ de lipsitŭ de sănĕtate, de putere și frumsețĕ, cum îĭ de amăritŭ la sufletŭ, fiindŭ fără avere, fără prietenĭ, fără ajutorĭŭ, fără onoare, dară de rîsŭ și de batjocură la toată lumea, apoĭ spăriatŭ, nĕcăjitŭ, aruncatŭ în gura morțiĭ!

Vaĭ, vaĭ, o lenește nefericitŭ! unde escĭ? Unde te-aĭ vîrîtŭ și cine, cine să te scape dela moartea cea vecĭnică? Cine să te tragă și cum să te scoată din gura cea înfiorătoarĭă a înfricoșateĭ peirĭ?!

e) Într'adevĕrŭ, iubiților, greu-ĭ a-'lŭ scăpá pe omul leneșŭ de peire! Căcĭ lenea, alŭ cărĭi robŭ credincĭosŭ s'a făcutŭ cu trupŭ, cu sufletŭ, ea îlŭ face „să-și pară âncă înțĕleptŭ“ (Pild. Sol. 26, 16) și să nu primească nicĭ unŭ sfatŭ prietenescŭ, nicĭ să asculte de învĕțăturele cele bune, nicĭ să vadă adûncul, în care cade, nicĭ rîpa, pe care se lunecă la vale, nicĭ să cunoască cursa, în care pică, nicĭ să audă seaŭ să simțască valurile, ce-l'ŭ apucă, ci maĭ vêrtosŭ să doarmă, să doarmă totŭ-una, de și i-s'ar aprinde focul sub patŭ, orĭ i-s'ar rĕsturná casa de-asupra, orĭ l'ar luá apa pe de desuptŭ: și elŭ să vadă, că-'lŭ arde, că-'lŭ înneacă, că-'lŭ omoară, cu lenea luĭ ar face doară numaĭ atâta, că și-ar schimbá culcușul în altŭ locŭ, dară mâna la lucru, mâna la muncă, ca să scape de peire, ferit'-aŭ D-ḍeŭ, nu 'și-ar maĭ întinde-o: ci crede maĭ vêrtosŭ, că lucrul e rĕul, că munca greul vieței, că truda moarte.

De aceea putemŭ ḍice de omul leneșŭ: „elŭ fuge de dușmanŭ, unde poate, dară de sine, unde va fugí?“

Leneșul n'are unde fugí, de lenea luĭ elŭ nu fuge. căcĭ s'a înfrățitŭ cu dênsa și apoĭ și cu pĕcatele, la carĭ îlŭ pune ea totŭ-una, de le face.

f) Și dacă poate câte ŭă-dată îĭ și trece prin capŭ câte unŭ gândŭ bunŭ, câte unŭ gândŭ fericitŭ; dacă câte ŭă-dată se și duce la lucru, apoĭ totŭ nu-ĭ prea vine la socoteală, nu-ĭ prea vine îndámênă, și numaĭ ce veḍĭ, că începe a se codí.

Căcĭ lenea, aceea mare doamnă, îlŭ face totŭ-una să-ĭ fiă greŭ de lucru, să bocească după culcușul luĭ, să se bată după poftele cele pĕcătoase: ea îĭ întunecă de noŭ mintea, îĭ amorțesce de noŭ trupul, îĭ orbesce de noŭ cugetul, îĭ subjugă de noŭ voĭa și îlŭ aruncă eară de pe malul îndreptării în adûncimea cea fără de fundŭ a nefericirii, unde îlŭ leagă cu îndoitŭ lanțŭ, îĭ pune îndoitŭ hamŭ: și-'lŭ înhamă la greutatea necadurilor astŭ-felĭŭ, încâtŭ elŭ, nicĭ bocindŭ, nicĭ rugându-se,

să nu se mai poată desface de cătușele, în care au ajunsŭ, ci să rĕmână în vecĭ robu nefericitŭ, robul lenii și alŭ pĕcatelor eĭ, robŭ blăstĕmatŭ alŭ morții vecinice, și să i-se poată dice: „sciĭ... că trăĭescĭ și escĭ mortŭ!“ (Apoc. 3, 1).

II. Lenesul este mortŭ, mortŭ și nefericitŭ în vieața aceasta, mortŭ și blăstĕmatŭ în vieața viitoarĭă! Căcĭ dreptul judecătorĭŭ, carele după moartea omului „vine curêndŭ și plata sa cu dînsul, ca să dee fiă-căruĭa, după cum îĭ va fi plata“ (Apoc. 22, 12); celŭ-ce cearcă inimele și rărunchiĭ, ca să dee fiă-căruĭa după căile luĭ și după frupturile încordăriĭ luĭ“ (Ier. 17, 10). Elŭ în carĭ fapte, pe ce căĭ, cu carĭ roduri îlŭ va aflá pre omul lenesŭ?

Nicĭ într'ŭă faptă bună! Nicĭ cu unŭ rodŭ plăcutŭ luĭ D-deŭ! Numaĭ pe căĭ rĕtăcite, pe căĭ spinoase!

Căcĭ: „căile celor-ce ședŭ fără de lucru sûntŭ ascernute cu spinĭ.“ (Pild. Sol. 15, 20).

Pe astŭ-felĭŭ de căĭ decĭ îlŭ va aflá dreptul judecătorĭŭ pre omul lenesŭ; pe căĭ pĕcătoase, pe căĭ blăstĕmate, storsŭ la trupŭ, stricatŭ la sufletŭ, sĕracŭ și nimicitŭ ca unŭ afurisitŭ! Căcĭ dice Domnul prin Moisi: „Dacă nu veĭ audí voacea D-deuluĭ tĕŭ, apoĭ blăstĕmatŭ veĭ fi în cetate, blăstĕmatŭ la câmpŭ; blăstĕmate vor fi toate cele-'lalte ale tale; și vor vení toate blăstĕmurile aceste asupra ta, și te vor apucá cu ĭuțală, pênă te vor stînge.“ (5 Moisi 28, 15—20).

Și lenesul, lenesul, care lasă neîmplinite toate poruncele luĭ D-deŭ și rĕmâne surdŭ la cuvintele cele dulcĭ ale Mântuitorĭului, carele dice: „voĭ prieteniĭ meĭ veți face, câte vĕ poruncescŭ eŭ voaŭĕ“ (In. 15, 14), elŭ să fiă fericitŭ?

Oh nu! Omul lenesŭ, ĭubiților, va fi blăstĕmatŭ și osênditŭ ca servul celŭ lenesŭ de care a dișŭ Domnul: „Aruncați-'lŭ în întunerecul celŭ maĭ din afară. acolo va fi plângere și crâșnirea dinților“ (Mat. 25, 30), căcĭ „blăstĕmatŭ... celŭ-ce face lucrurile Domnuluĭ cu lenc!“ (Ier. 48, 10).

Eată decĭ. ĭubiților, ce soarte amară, ce soarte crudă, ce soarte cumplită îlŭ asceaptă pre omul lenesŭ!

Și noĭ, noĭ, carii de altmintrelea ne ferimŭ de orĭ-ce soarte rea, carĭ ne ferimŭ de lucruri fioroase și primejdioase; noĭ, carii, cândŭ simțimŭ, ca ŭă boală mică stă să ni cuprindă trupul, cândŭ

vedemŭ unŭ lucru, ce ni-se păre, că nĭ-ar stricá fericirea, noĭ, carii ne văĭerămŭ cu amarŭ, ne tânguimŭ, plângemŭ și strigămŭ, ca doară am căpětá vr'unŭ ajutorĭŭ și am scăpá de primejdiă, — noĭ de lene, de acelŭ bălaurŭ cu capete multe și cu limbe de focŭ, de isvorul tuturor nefericirilor noastre pământescĭ și vecĭnice, să nu ne ferimŭ, să nu fugimŭ, măcar-că vedemŭ, că vine asupra noastră, că vine cu gura căscată, să ni înghită toată averea, toată fericirea și să ne îmbuce cu trupŭ și cu sufletŭ cu totŭ — maĭ rĕŭ, decâtŭ ŭă feară sĕlbatecă? Să nu ne spăriămŭ, să nu plângemŭ cu amarŭ, să nu strigămŭ cu vaĭetŭ și să nu ceremŭ ajutorĭŭ, ca să scăpămŭ de ea? Ci să stămŭ, să stămŭ cu mânele în sînŭ, ba âncă să o căutámŭ, să căutămŭ toate prilejurile ei: să iscodimŭ dile nelucrătoarĭe și să dicemŭ, că-'sŭ sĕrbătorĭ, să iscodimŭ felĭŭ de felĭŭ de pricine și băboane, numaĭ și numaĭ ca să nu lucrămŭ?

Vaĭ! Vaĭ! Amarŭ maĭ rĕtăcimŭ! Vaĭ, grozavŭ ne amăgimŭ; vaĭ! crudŭ ne orbimŭ, cumplitŭ ne sărăcimŭ, fără milă ne omorîmŭ și ne nefericimŭ pentru vecĭniciă!

Căcĭ D-deŭ le vede doară toate, le scie toate, și le cunoasce toate; Elŭ cunoasce și iscodirile noastre la lene, și „după căile tale și după iscodirile tale te va judecá (Ezech. 24, 14) crestine!“

Și atunce, atunce blăstĕmul luĭ dreptŭ, lenesule, nu te va trece nicĭ în vieața asta, nicĭ după moarte, căcĭ „blăstĕmatŭ . . . celŭce face lucrurile Domnuluĭ cu lene.“ (Ier. 48, 10).

De aceea să ne ferimŭ, ĭubiților, de lene; să ne ferimŭ de acestŭ pĕcatŭ mare, de acestŭ pĕcatŭ de moarte, în care foĭescŭ atâtea alte pĕcate, câte furnice într'unŭ furnicarĭŭ; să ne ferimŭ și să fugimŭ de lene cu toțiĭ, fiă-care în cercul dĕtorințelor chĭămăriĭ sale, și încordându-ne după putere, să lucrămŭ lucrul nostru, spre folosul și fericirea noastră, și spre mărirea și lauda luĭ D-deŭ. AMINŬ.

Georgiu Paulĭucĭ
preotŭ în Burla.

Науки для народа.

XXXXV.

ГРѢХЪ НЕПРОСТИМЫЙ ÔТЛУЧАТИСЯ ÔТЬ СВОЕЙ СВ. ЦЕРКВИ.

„Внимайте убо себѣ и всему стаду, по отшествіи моемъ внидутъ волцы тяжцы въ васъ, не щадящіи стада.“ *Дѣя. 20, 28.*

Бачивъ я разъ стару жѣнку, що гôрко плакала. Я спитавъ ся еи: „Чого плачешь, чого рыдаешь?“ Послухайтежь, бр. хр., що она менѣ ôтповѣла. „Якъ-же менѣ нерыдати, въ день и въ ночи потоками горячихъ, пекучихъ слѣзъ неумиватись, коли мои рôдни дѣти ôтъ мене ôтреклися, мене на старôсть якъ то самотне стебло на поли оставили, на чужу ласку лишели, щобымъ зъ голоду млѣла, лѣтомъ безъ затѣнку въ жару сонця, безъ водицѣ, безъ прохолоди миналась, щобъ буйни осѣнни вѣтры моимъ сивымъ волосомъ гралися, а въ зимѣ щобъ мои стари кости — котри вже и такъ гостецъ лупае — на студени и морозѣ цѣпинѣли и дрожали! Пожалься милый Боже надомною бѣдною и безталанною вдовою! Лучшои долѣ, весельшои староти я дôждати думала, а не злиднѣвъ и розпуки! Дѣйся Божа воля! Розпилились мои золоти сни, якъ той вôскъ на сонци, на вѣки пропала моя надѣя, упала, розбилась якъ ясными ночами звѣзда яскрава, розпилилась, якъ обманъ, якъ туманъ, якъ мрѣя, пôшла зъ дымомъ, якъ на грани пахучій ладанъ, згорѣла, якъ та старозавѣтна жертва; — лишь згадка-попѣвъ зôстався, а въ попели мое тяжке, терпке розчаруванье! Я моихъ дѣточокъ въ тяжкихъ болях на сей свѣтъ породила, я ихъ сповивала и обгортала, при сихъ теперъ вже зôсохлыхъ грудяхъ плекала, надъ ними болѣла и тряслась; они були житьемъ моимъ, я ихъ выховувала, Божого закону навчала, ôтъ злои пригоди хоронила, до людей ихъ привела; — а теперь, о милый Боже, пôдъ чужимъ тиномъ мое тяжке горе зношу и плачу-рыдаю, бо ношу въ моѣмъ щирôмъ серцѣ колюче терньe дѣточои зневаги и невдячности.“

Правда, бр. хр., що така матеръ нещасна, що такі дѣти проклятѣ?

Знаю я еще другу матѣрь, а та матѣрь то Церковь Христова, наша святая, соборная и апостольская православная Церковь! Ото матѣръ святѣйша отъ родное матери, котра насъ на сей свѣтъ породила; бо рôдна мама намъ лишь туземне житье дарувала а св. Церковь приготовляе намъ вѣчне житье и блажьнство небесне. *„Въ Церкви хранятся нашѣ сокровища, тутъ вся наша надежда“* говоритъ св. Іоаннъ Злотоустъ (на Мат. бсеѣд. 32, стр. 65.) На престолѣ стоятъ св. *Хрестъ,* св. *Евангеліе,* на св. престолѣ приносится безкровна жертва Христова за спасенье душь нашихъ, зъ св. престола подаеся намъ истенне *Тѣло* и правдива *Кровь* Спасителя нашого во оставленье грѣхôвъ и въ жизнь вѣчную. Ся невсипуща, заботлива и журлива Матѣръ-Церковь: купала насъ при св. Крещеню; Она очистила насъ отъ первородного грѣха; Она означила намъ печатью Духа святого, святымъ моромъ пятно христіанства на всѣ члени нашого тѣла; Она була сторожемъ въ нашихъ молодыхъ лѣтахъ, а сли мы заблудили, на бездорожье пскусы заблукали, то Она насъ на добру дорогу направяла, ôтъ погибели ратувала; Она выховувала насъ божественною наукою Спасителя нашего Іисуса Христа; Она кормила насъ дорогоцѣннымъ Тѣломъ и Кровію нашого Искупителя, Она умивала и очищала нашѣ грѣхи въ Тайнѣ покаяніа и отворила намъ дверѣ царства небесного; Она провадила насъ черезъ цѣле жетье якъ провѣдна звѣзда; Она украшала избранныхъ Своихъ вѣнцемъ священства; Она благословила союзъ мужа съ женою; Она приводитъ насъ слеосвященьемъ зъ тяжкой болѣзны до нового здоровя; Она улекшае намъ трудну дорогу на той свѣтъ; Она молится при похоронахъ людскихъ тлѣнныхъ останкôвъ о спасеню душь ихъ до Бога и есть нашою теплою заступницею передъ Господомъ Богомъ.

Якжежь намъ нелюбити, непривозности таку изрядну Матѣрь, якъ намъ Нею надъ все не дорожити? Боже правый! Серце на дрôбнѣ куснѣ краеся, душа глѣбокимъ жалемъ и горемъ, наче чорнымъ завоемъ обвиваеся, розпука и печалъ мучитъ нашѣ груди и на крестъ насъ розпинае, сли помыслимо, що е на свѣтѣ такі Христіане, котрі свою св. Церковь нелюбятъ, ôтъ Божого свѣтла ôддаляются, своею св. Вѣрою маловажятъ, за сею звѣздою, що веде до царства небесного не ступаютъ, отъ

Матери Церкви, въ Которои ихъ дѣды и прадѣды крестились, вѣнчалися, и умерли, за Котру они всѣляки переслѣдованя и бѣди ôтъ поганъ зносили, за Котру они бодро боролись и свою кровь проливали; е такй христіане, заблудшй ôвцѣ, блудней сыни що отдалились отъ свои Матери Церкви, и ôтъ свого Отца небесного въ сторону далеку и чужу, въ стороку душевнои смерти, отдалились ôтъ правди, и загрязли въ блудъ и стоятъ надъ безодною пропастею, и еи небачатъ.

Чому удостоились св. мученики неувядаемого вѣнца побѣды? Бо Вѣру Христову вѣрно любили, не були ворагами свои св. Церкви, они Нею дорожили и скорше смерть притерпѣли, нѣжъ щобъ отступниками сталисъ; они нестрахались нѣ дикихъ звѣрôвъ, нѣ огньо, нѣ меча, но радо за свою Вѣру, за свою св. Церковь умерали.

Де же дѣлась та постоянна любовь до свои Вѣры и Церкви? Нема еѣ бôльше на сѣмъ свѣтѣ, рôдъ Христіянскій не той вже що колись бувъ, ôнъ недорожитъ бôльше сими неоцѣненными сокровищями, — св. Вѣрою и Церквою! Чи чувъ хтось, щобы Турокъ свои вѣри зрѣкся, щобы жидъ своею вѣрою маловаживъ? Нѣ! А христіанинъ искупленный Кровію божественного Спасителя опускае свою св. Церковь, свою св. Вѣру безъ всякои важнои причины, думае, що ихъ можна такъ скидати, мѣняти якъ той кожухъ або сардакъ.

Горе вамъ ôтступники, переконаетесь, що ваша совѣсть тымъ отступствомъ не примирится, но васъ трѣвожити и мучити ме, ажъ до вашои кôнчини, а по смерти, судь васъ жде, и проклатье вѣчне!

Не одинъ ôтступникъ (апостатъ) говоритъ: „Я мавъ важну причину щомъ отступивъ отъ моей Церкви, я бувъ добрымъ христіаниномъ, но священникъ тому вина, що я свою Вѣру змѣнявъ.“ Послухаймо, по котрой сторонѣ правда.

Хто установивъ духовный чинъ, хто дае вамъ священникôвъ? Самъ Господь Іисусъ Христосъ. Ôнъ, нашъ божественный Искупитель промовляе и до нынѣшнихъ священниковъ тыми самыми словами що до св. Апостолôвъ: *„идите въ міръ, проповѣдуйте Евангеліе и совершайте святыя службы! Васъ будутъ ненавидѣти, гнати и пресльдовати. . . . . Кто приметъ васъ съ честію, хорошъ тому будетъ, а кто не приметъ, кто поругается надъ вами, тому хуже будетъ, чѣмъ*

Содому и Гоморру было.“ (Мат. 10). Слова Спасителя говорятъ явно що св. чинъ душпастыря не есть солодкій, що дорога его житя не застелена рожевымъ цвѣтомъ, но що надъ нимъ будутъ ругатися, его иенавидѣти и переслѣдувати.

Священникъ есть душпастыремъ повѣренныхъ ему овецъ. Лишь тѝ ôвцѣ благѝ, котрѝ голосъ пастыря пôзнаютъ и ему слѣдуютъ, бо такъ говоритъ Спаситель: „*Овцы моя гласа моего слушаютъ, и азъ знаю ихъ, и по мнѣ грядутъ.*“ (Іоан. 10, 27). Кождый добрый ôвчаръ провадитъ свои ôвцѣ на добре пасовиско, де здорова травичка, де пахуче, нешкôдливе зѣлечко росте, ôнъ сокотитъ ихъ ôтъ ѣдовитыхъ рослинъ, стараеся, щобы въ полудни десь пôдъ тѣнистымъ деревомъ спочили, въ жару сонця непеклися, ôнъ непровадитъ ихъ на мочяры и багна, бо добре знае, що одна мотелична ôвця цѣлу череду заразити може.

Душпастырь кормитъ васъ, бр., хр., тою ѣдою и наповае васъ тымъ напиткомъ, о котрыхъ Спаситель сказавъ: „*Азъ есмъ хлѣбъ животный, ядый мою плоть и піяй мою кровъ, имать животъ вѣчный.*“ (Іоан. 6. 52). Чи есть на свѣтѣ де лѣпша пища, солодшій напитокъ?

Добрый ôвчаръ, скоро познасть, що одна ôвця десь заблукалась, то слѣдитъ заразъ за нею, а найшовши жене еи до отары, а скоро знемогла, той на плечяхъ до турми еи несе. Подôбно чинитъ и добрый душпастырь; бо скоро пôзнавъ, що христіанинъ заблудивъ въ пустини грѣха и страстей, то ôнъ вже коло него, и выпроваджуе его изъ погубное скверни, тримаючи его за руку, якъ отецъ свою рôдну дитину, мовлячи ему: Покайся *чадо, отпущаются тебѣ грѣси* (Лук, 7, 48); ôнъ чинитъ такъ, якъ пророкъ Исаія о Іисусѣ Христѣ говоривъ: „*Аки пастырь упасетъ паству свою, и мышцею (на рукахъ) своею соберетъ агнцы*“ (Исаія 40, 13).

Щастливый душпастырь „*котрый бувъ вѣрнымъ образомъ, словомъ, житіемъ, любовію, духомъ, вѣрою и чистотою.*“ I. Тим. 4, 13), котрого стадо словесне величяесь душевною красою: лагодностью, терпливостью и смиренностью, тамъ бо пануе миръ Божій; чисту воду супокою и любови не каламутитъ злоба, незгода и вражда. Господь Богъ обѣцюе лагôдному христіанинови: „*блажени кротцыи, яко тіи наслѣдятъ землю*“ (Мат. 5. 5); терпиливому: „*аще наказаніе тертите, якоже сыновомъ обрѣтается вамъ Богъ*“ (Явр. 12, 7); а смиренному: „*блажени смиренныи (нищіи духомъ) яко тыхъ есть*

царствіе небесное“ (Мат. 5.) Тричи щастлива громада, де громадяне лагôдній, терпиливи и смиренній, кожду науку свого душпастыря радо приймаютъ и миръ и згоду плекаютъ! Така громада Господомъ Богомъ благословенна!

Добрый ôвчаръ всѣгды осторожный и недопускае, щобы на его турму вовки нападали. Такъ чинитъ, бр. хр., и добрый душпастырь по словамъ Спасителя: „*Внимайте убо себѣ и всему стаду„... по отшествіи моемъ внидутъ волцы тяжцы въ васъ, не щадящіи стада*“ (Дѣя. 20, 28). Бодро, яко воинъ Христовъ, хоронитъ ôнъ васъ ôтъ различныхъ вовкôвъ, т. е. ôтъ злои науки, ôтъ прикладôвъ гидныхъ, ôтъ беззаконныхъ сходинъ, ôтъ соблазняючихъ васъ, ôтъ покусы и страстолюбія, ôтъ вражды, сквернословія и сварнѣ, ôтъ згубнои клевети, зневаги и другихъ грѣхôвъ.

Скоро заслабне ôвця, то розумный ôвчарь собѣ и въ сьій пригодѣ порадитъ, або кровы зъ уха пуститъ, або знеможену якимось зѣльечкомъ залье, и дивись овечка зновь весела и здорова. И розумный душпастырь мае на кожду слабôсть, на кожду рану и струпъ скуточный лѣкъ пôдъ рукою, а то отецѣвскій напоминаня, науку, христіянску любовь и др.

Правдивый христіянинъ, христіянинъ одушевленый божественною наукою нашого Искупителя ôтдае всегда приналежну честь свому душпастыреви; такъ бо говоритъ св. Апостолъ Павелъ: „*Прильжащіи же добрѣ презвитеры, сугубыя чести да сподобляются, паче же труждающіися въ словѣ и ученіи*“ (I. Тім. 5, 17); а въ старому завѣтѣ зновъ написано есть: „*Бойся Бога, прослави и чти Іереи Его.*“ (Сир. 7, 33.)

Душпастырь есть посланцемъ Божимъ, его задачею есть межи вами любовь и миръ утвердити, васъ для вѣчного блаженьства приготовити. Тому же кождый правдивый Христіянинъ довжепъ свого Отця духовного любити, ему повинуватись, ему за безчисленній добродѣйства вдяку и довѣріе приносити такъ бо напоминае всѣхъ христіянôвъ Апостолъ Павелъ: „*Молимъ же ви братіи, знайте труждающихся у васъ, и настоятелей вашихъ о Господѣ, и наказующихъ вы, и имѣйте ихъ въ любви за дѣло ихъ, мирствуйте въ себѣ.*“, (къ Солун. 5, 12.) Правдивый христіянинъ завсѣгда послушный своему Отцю духовному, свому душпастырю, бо знае слова св. Письма: „*Повинуйтеся наставникомъ вашимъ и покоряйтися, тіи бо бдятъ о душахъ вашихъ.*“ (къ Евр. 13, 17.)

Придивѣмъ ся также и нынѣшнымъ ôвцямъ словеснымъ, христіянамъ нашихъ нынѣшныхъ приходôвъ. Зъ горячои ревности первыхъ хриздіянъ въ нихъ дуже мало осталось, мѣсто лагôдности, терпливости и смиренности у нихъ лишь гордôсть, вражда, пôмста, ненависть. колотъ, сварня. непослушенство. „Короткій вѣкъ нашь, тому уживаймо нашî лѣта“ такъ думаютъ многî зъ сегоднѣшныхъ христіянôвъ, и черезъ то, наче схôдками ôтъ грѣха до грѣха все низше и низше злѣзаютъ, такî на правецъ до самого дьявола, въ саме пекло идутъ. О любвѣ христіянской, котра бувало родичѣвъ до дѣтей, дѣтей до родичѣвъ, мужа до жены, жену до мужа, брата до брата. друга до друга, сусѣда до сусѣда вязала, о тôмъ сегодня и подумати тяжко, сегодня пануе межи христіянами крайный рострôй, крайна злоба, ненависть, кривда, пôмста, вражда и др. Сегоднѣшнî христіяне держатъ всѣхъ честныхъ людей за своихъ запеклыхъ ворогôвъ, лишь тыхъ вовкôвъ нѣ, котрî свою шерсть кожею невиннои ôвцѣ покрываютъ, ихъ на дорогу згубы провадятъ, солодкимъ словомъ до ворожои корчми заманюютъ, дорогу ôтцѣвску спадщину имъ хитро мудро вытуманяютъ, ôтъ найдорожшого сокровища, ôтъ св. Церкви всѣлякими способами ôтвернути старяются.

Послухайте, бр., хр., першій псаломъ царя и псалмопѣвця Давида: *„Блаженъ мужъ, иже не ходитъ на совѣтъ нечестивихъ, и на пути грѣшныхъ не ста, ни на сидалищи губителей не сѣдѣ. Но въ законѣ Господни воля его и въ законѣ его поучится день и нощь. И будетъ яко древо насажденное при походящихъ водъ, еже плодъ свой дастъ во время свое, и листъ его не отпадетъ, и вся елика аще творитъ, успѣетъ. Не тако нечестивіи, не тако; но яко прахъ, его возметаетъ вѣтеръ отъ лица земли.“* Блаженъ, хто не товаришитъ зъ людьми нечестивыми, блаженъ хто держится закону божого, св. Евангелія, свои св. Церквы, блаженъ хто черезъ цѣле свое житье лишь о тôмъ думае, промышляе, щобы непрогнѣвати Господа. Не такъ то зъ нечестивыми, зъ тыми котрî не боятся Господа Бога и маловажатъ Его св. законъ, тихъ Господь Богъ неукрѣпляе, бо видитъ ихъ зле серце, знае ихъ гидньî дѣла; они якъ той порохъ, що то его вѣтеръ розвѣвае, на тôмъ свѣтѣ не увидятъ они вѣчного блаженства. Горе нечестивымъ тутъ и въ будучôй жизни!

До кождого душпастыря говоритъ св. Апостолъ Павелъ: *„Вѣдый сіе, яко праведнику законъ не лежитъ, но беззаконнымъ и непоко-*

ривымъ, нечестивымъ же и грѣшникомъ, неправдивымъ и сквернымъ, отца и матери досадителемъ, мужеубійцамъ, блудникомъ, разбойникомъ, клеветникомъ, лживымъ, клятвопреступникомъ.“ (I. Тім. 1, 9.) Изъ сихъ слôвъ видно, що обовязкомъ священника есть, не лишь службу Божу ôправляти, парохіянôвъ крестити, вѣнчати и похороняти, но слово Боже проповѣдувати, имъ всѣ ихъ грѣхи и блуды ôткривати, ихъ душевнй раны и струпы изцѣляти и ихъ на дорогу праведнои христіянскои жизни наводити. Для пробужденя чоловѣка, погруженого въ глѣбокой безодни грѣха и зла, для направы его на путь спасеня суть цѣлющими лѣками: напоминаня и добра наука *„откровеніе словъ Твоихъ просвѣщаетъ и вразумляетъ простыхъ.*“ (Псал. 118, 30.) Дьяволъ ôтклоняе людей ôтъ праведного житя и кидае ихъ въ обнятя грѣшного житя. Вѣдомо вамъ, що безъ ѣды и питя чоловѣкъ жити неможе, виноградъ и садовину треба обтинати, щобы плоди родили, огонь незагасишь оливою або нафтою, но водою, — такъ треба и христіянинови, скоро ôнъ зблудивъ науки, напоминаня и *„слово Боже свѣтильникъ ногъ моей и свѣтъ стезѣ моей*“ (Псал. 118, 105.)

Скаже отецъ духовный одному: чоловѣче, ты зъ чужовъ жѣнковъ на вѣру жіешь, то грѣхъ, то неприлично для христіянина; а другому: не мори умъ твôй горѣвкою, бо марно пропадешь, она твôй розумъ каламутитъ, все добро и достатокъ марнуе, будь вже разъ тверезымъ; третому: не кради, не сквернослови, не ошукуй твого брата, ôтречися клевети, ненависти; четвертому: не роби кривды вдовамъ и сиротамъ, верни имъ назадъ ихъ добро; пятому: чоловѣче, ты вже по шию въ грѣхахъ застрягъ, люби твого ворога, святкуй недѣлю и свята; шестому: залиши пусти дѣла, ледаче, шумне житье, гульки, роспустъ и свяволю, негодится на крестины, на весѣля, на похоронъ горѣвки куповати, и безъ тои люры можъ обôйтися; иншому зновъ скаже: тебе зъ тою звѣнчати неможуе, бо она твоя близка кревна, твôй сынъ неможе оженитись, бо еще при бранцѣ небувъ; . . . такими й подôбными напоминанями и поученями священникъ наче огню доложивъ, они розгорячаются, ворогуютъ на него, пускаютъ о нѣмъ неправдивй ноголоски въ свѣтъ, оскорбляютъ его на чести и сторонятъ ôтъ него, якъ ôтъ лютого ворога. Вражба, незгода межи священникомъ и прихожанами вже готова, селомъ луна ходитъ: нехочу попа и знати, бо ôтъ него непочути доброго слова, ôнъ тебе межи людьми

ганьбытъ и безчеститъ; забуваютъ що ревный душпастыръ лишь свôй обовязокъ, свою святу повинностъ сповнивъ. Отъ се п е р ш а п р и ч и н а непорозумѣня межи душпастыремъ и его словеснымъ стадомъ.

Тагаются громадяне зъ дѣдечомъ за толоку, пасовиско або лѣсъ; годѣ имъ сю або ту личну выгоду досягнути, не есть имъ двôрникъ до смаку, бо кождый бы радъ самъ двôрникувати; сли въ касѣ громадскôй гроша нема, бо другй гараздъ пошились; сли силуютъ дитину до школы ходити; сли кого въ урядъ громадскій, або въ епитропы невыбрали; то вже и сему пôпъ виною, и такъ то стае и д р у г е, и т р е т е, и ч е т в е р т е непорозумѣнье межи отцемъ духовнымъ и его словеснымиôвцями. Зъ дня на день роздоръ, негодованье и незгода бôльшаютъ, и разомъ дивись вже и выбухъ огонь, христіяне не гнѣваютъ ся нѣ на дѣдича, нѣ на двôрника, нѣ на писаря, нѣ на священника, но на свою святу Матъръ-Церковь и стаютъ ся въ ихъ заслѣпленю ôтступниками-апостатами.

Священьство, можъ порôвнати съ сильнымъ, овочевымъ деревомъ, на пр. съ яблоною. Правда, що не кожде яблуко на деревѣ однакове, одно бôльше, друге менше, одно не таке румяне якъ то друге, а трете навѣтъ червоточину мае. И священникъ чоловѣкъ, а не святый, не ангелъ, и ôнъ яко чоловѣкъ може свои хибы, недостатки, слабости и страсти мати, но дуже рѣдко трафляе ся, щобъ ôнъ бувъ наемникомъ свои паствы, о котрôмъ св. Письмо говоритъ: „*наемникъ видитъ волка грядуща и оставляетъ овцы и бѣгаетъ, и волкъ расхититъ ихъ и разпудитъ овцы*“(Іоан. 10, 12.)

Православнй христіяне, коли щось противъ вашого душпастыря маете, то не треба за то на свою Матъръ, свою святу Церковь гнѣватися и ôтъ Неѣ ôтступати, бо й священникъ яко чоловѣкъ пôдчиненный высшимъ властямъ.

Бр. хр.! молю васъ любѣте вашу св. Вѣру и Церковь, не ôтступайте ôтъ Неѣ, не отворяйте ваше ухо солодкимъ словамъ хищливыхъ вовкôвъ, бо такъ говоритъ св. Письмо: „*слѣпцѣ же слѣпца аще водятъ, оба въ яму впадутъ*“ (Мат. 15, 14); „*скверныхъ же тщеглосій отметайся, слово ихъ, яко гангрена жиръ обращетъ*“ (II. Тім. 2, 17); „*часъ бо уже намъ отъ сна востати, нощь убо прейди, а день приближится*“ (Рим. 13, 11); „*уже бо и сѣкира при корени древа лежитъ*“ (Мат. 23; знайте бо, хто своею св. Вѣрою и Церквою не

дорожитъ, Нею маловажитъ, той на плодоносну жатву зъ ниви Христовой надѣятися не смѣе, той не есть достоинъ христіянином̃ъ зватись, — той вже на сему свѣтѣ пятно ôтступства на собѣ носитъ, и день и ночи слова пророка ôтчувае: „*Яко согрѣшихомъ и беззаконовихомъ отступивше отъ тебе, и прегрѣшихомъ во всѣхъ и вся елика навелъ еси на ны, истиннымъ судомъ сотворилъ еси.*“ (Данiилъ 3, 30.) Ôтступникъ на сѣмъ свѣтѣ есть „*въ полудни акоже слѣпый во тмѣ*“ (Второзак. 28, 29), а що его на тôмъ свѣтѣ жде, о тôмъ говоритъ св. Апостолъ Павелъ: „*Во огни пламенѣ, дающаго отмщеніе не вѣдущымъ Бога, и не послушающымъ благовѣствованія Господа нашего Iисуса Христа, иже муки пріимутъ, погибель вѣчную, отъ лица Господня, и отъ славы крѣпости Его. Егда пріидетъ прославитися во святыхъ своихъ, и дивенъ быти во всѣхъ вѣровавшихъ.*“ (2. Сол. 1, 8). Блудъ ôтступника подобный крови Авеля, що до неба кричитъ: Господи, ôнъ ôтступникъ, ôнъ недостоинъ блаженьства Твого царства небесного. А м и н ь.

CRONICĂ.

In 15 Iuliu a. c. s'a sĕrbatŭ în Rusia, mai ălesŭ în Chievŭ, încrestinarea de 900 de anĭ a ruşilor.

Trădicĭunea spune, ca începutul crestinismuluĭ în Rusia l-'a pusŭ apostolul Andreĭu celŭ ântăĭŭ-chĭămatŭ, carele, predicândŭ cuvêntul luĭ D-ḑeŭ, a ajunsŭ pênă la Dnipru şi a plântatŭ crucea luĭ Christosŭ în locul, unde s'a urḑitŭ maĭ târḑiu Chievul.

În jumĕtatea a doaŭa a suteĭ a X. se boteḑà în Constantinopole principesă Olga, bunica principeluĭ rusescŭ Vladimirŭ, şi maĭ târḑiu, după nisce învingerĭ în Chersonŭ, şĭ Vladimirŭ însu-şĭ, carele dete ordinul, că toţĭ supuşiĭ sĕĭ să ĭaŭe legea luĭ Christosŭ. În puterea acestuĭ ordinŭ ḑicŭ analele novgorodane, ca în a. 988, începêndŭ dela Chievŭ, s'a »încrestinatŭ totŭ pămêntul rusescŭ.«

Din timpul, cândŭ s'a »încrestinatŭ totŭ pămêntul rusescŭ,« biserica rusască a avutŭ treĭ epoce, pênă-ce a ajunsŭ la starea eĭ din timpul de faţă. În decursŭ de treĭ sute de anĭ ádecă a fostŭ ea dependinte dela Patriarchia din Constantinopole; în decursul altor treĭ sute de anĭ şĭ-a pregătitŭ trecerea dela dependinţă la neatêrnare; la neatêrnare a ajunsŭ ea anume în a. 1589, cândŭ fu recunoscută Pătriarchia rusască în Moscva, şi în locul cariĭa a întratŭ apoĭ în a. 1721 Sântul Sinodŭ de astă-ḑĭ din Petersburg.

Sântuluĭ Sinodŭ, întrândŭ în activitate, ĭ-a fostŭ a minte pe de ŭă parte a lăţĭ biserica ortodoxă, scutindu-o de înfluinţa străină, pe de altă parte a o întărĭ prin înstituciunĭ.

U n i u n e a, care numĕrá maĭ înainte în Rosia la 13,000.000 de părtaşĭ, astă-ḑĭ maĭ-că nu esistă.

La lăţirea ortodoxieĭ lucră în Rusia 36 de m i s i u n ĭ sub conducerea »Soţietăţiĭ misiuniĭ ortodoxe« din Moscva, care are la 2500 de membri.

Sub administrăciunea Sântuluĭ Sinodŭ sûntŭ în ḑiŭa de astă-ḑĭ: p a t r u academie spiretuale pentru cultura teologică maĭ înaltă, c i n c ĭ-ḑ e c ĭ ş i c i n c ĭ de înstitute teologice pentru candidaţiĭ de preoţiă

parochială şi 185 de scoale spiretuale, în carĭ se prepară tineretul, care voĭesce să treaca la înstitutele teologice; anume în a. 1885 eráŭ în înstitutele acele 48,409 studinţĭ. Dară maĭ sûntŭ 39 de scoale eparchiale pentru partea femeĭească, ca să se cultive în spiretŭ bisericescŭ; în a. 1885 eráŭ în scoalele acele 8864 de scolăriţe. Scoale parochiale, în care clerul faceá şerviţul învĕţătorescŭ, eráŭ în anul acela 9001 cu 238.663 de învĕţăceĭ; în ḑiŭa de a-ḑĭ vor fi fiindŭ scoale de acele la 20.000. Pe lângă mônastirĭ, maĭ alesŭ pe lângă cele femeĭescĭ, sûntŭ âncă multe scoale spiretuale.

Númĕrul bibliotecelor parochiale ajunge la 30.000 şi cu cărţile din bibliotecele acele se folosesce poporul sub conducerea parochilor In a. 1885 s'aŭ tipăritŭ pe sama bibliotecelor acelora numaĭ în tipografiele Sinodului din Moscva şi Petersburg 1,193.560 de esêmplarĭe, felĭŭ de felĭŭ de cărţĭ bisericescĭ.

Inmulţindu-se ortodoxia în Rosia, s'aŭ înmulţitŭ şi ĭerarchia bisericească. Ea numĕrá în a. 1885 62 de eparchie, conduse de 3 Mitropoliţĭ, 14 archiepiscopĭ şi 45 episcopĭ; eară vicarĭ episcopescĭ eráŭ 33, la unŭ locŭ deceĭ 95 de episcopĭ. Pe eparchiele acele se rĕpărţiáŭ 1523 protoĭereĭ, 34.312 preoţĭ, 7543 diaconĭ şi 39.088 alte feţe de stare bisericeasca, la unŭ locŭ aşá-dară 83.466 de feţe bisericescĭ. Biserice eráŭ 43.917, eară capele 19.784. Mônăstirĭ eráŭ 684 şi anume 4 lavre, 480 de mônăstirĭ de călugĕrĭ şi 200 mônăstirĭ de călugĕriţe şi într'însele 6813 călugĕrĭ şi 4143 noviţĭ seaŭ fraţĭ, şi eară 5769 călugĕriţe şi 14.199 noviţe seaŭ surorĭ.

Pe lângă mônăstirĭ, afară de scoale, maĭ sûntŭ spitale pentru oamenĭ neputincioşĭ, eară vr'uă 60 de mônăstirĭ au asile, în care se primescŭ şi se crescŭ copiĭ orfanĭ.

Aceasta e starea bisericeĭ ortodoxe în Rusia, care númĕră în timpul de faţă la 70,000.000 de părtaşĭ; eĭ i-se puteá face aşá-dară a sĕrbá încrestinarea de 900 de anĭ şi amintirea urḑitorĭuluĭ vieţeĭ eĭ, a principeluĭ Vladimirŭ.

Părintele protopresviterŭ Constantinŭ Tarangul, vĕḑêndŭ, că din causa nesciinţeĭ sĕrăcia şi neajunsurile poporuluĭ crescŭ, s'a hotărîtŭ, a urḑí în parochia Volovĕţŭ, ce o păstoresce, ŭă societate şcolastică, cu scopŭ, de a sprijiní copiĭ sĕracĭ atâtŭ la şcoala locală câtŭ şí la şcoalele maĭ înnalte. Statutele fură aprobate cu emisul guvernuluĭ ţĕreĭ ddto. 8 Iuniu 1877 Nr. 3150, şi societatea poartă numele »Dragoşŭ«, în amintirea principeluĭ Dragoşŭ, carele, trecêndŭ Carpaţiĭ, să fiă discălecatŭ în

acelŭ locŭ şi să fiă rădicatŭ acoló biserica de lemnŭ, care în urmă fŭ strămutată la Putna, unde se află şí în ḑiŭa de astă-ḑi.

Soţietatea aceea a avutŭ totŭ-de-a-una parte de sprijinul publiculuĭ românŭ şi alŭ locuitorilor din Volovĕţŭ. Activitatea şĭ-a început'-o cu 50 de membri, eară în ḑiŭa de a-ḑĭ are 22 membri onorarĭ, 70 fundătorĭ şi 84 ordinarĭ şi sprijinitorĭ. Averea neatacabilă ĭ-a ajunsŭ la capitalul de 1200 fl. Din fondul disponibilŭ s'a datŭ pênă acuma conformŭ statutelor aproape de 500 fl. v. a. la îndĕstrarea şcolerilor cu utensiliele necesarĭe la învĕţămêntŭ câtŭ şi cu îmbrăcăminte, apoĭ şi la alte ajutoarĭe bănescĭ seaŭ premiărĭ. Afară de aceea maĭ cápĕtă din fondul acela unŭ studinte, carele a trecutŭ acum în clasa VI. a gimnasiuluĭ de statŭ din Rădăuţĭ, unŭ stipendiu anualŭ de 25 fl. v. a. Aşá esŭ din Volovĕţŭ mulţĭ bărbaţĭ cu sciinţă.

Ajutoarĭele se împărţescŭ la sĕrbătorile nascerĭĭ Domnuluĭ, la s. Pascĭ, la începutul şi la finea anuluĭ şcolasticŭ şi la alte ocăjunĭ potrivite. Impărţirea se face totŭ-de-a-una în faţa locuitorilor, carĭ s'aŭ şí deprinsŭ a asceptá cu nerăbdare actul solemnŭ de împărţire şi a se bucurá împreună cu copiiĭ de darurile împărtăşite.

În urma bine-voinţeĭ Domnuluĭ Dr. Ioanŭ-alŭ luĭ G. Sbiera, profesorŭ de universitate, a ḑeloşilor studinţĭ dela făcultatea teologică din Cernăuţĭ, a d-luĭ Samsonŭ Bodnarescul, directorŭ la liceul »Başota« din Pomêrla, a părintelui Tarangul şi a altor bine-făcĕtorĭ Soţietatea dispune şí de ŭă bibliotecă şi economiĭ maĭ tinerĭ, carĭ sciŭ cetí, ĭaŭ acum cărţĭ din bibliotecă, de le citescŭ în ḑilele de sĕrbătoare şi-şĭ înavuţescŭ cunoscinţele. Aşá sûntŭ eĭ într'una scutiţĭ de mersul la cârşmă şi feriţĭ a-şĭ aruncá paralele pe bĕutură şi a se dá âncă şí la vorbe de nemică seaŭ demoralisătoarĭe: acestĭ economĭ, pentru-că au prinsŭ a avé cunoscinţa maĭ largă în ale economieĭ, aŭ acum în rĕportŭ cu părinţiĭ lor economiă maĭ regulată şi stare maĭ bună. Dară adeseorĭ se întêmplă, că chĭarŭ la strînsure şi clăcĭ de casă se roagă, maĭ alesŭ femeĭele, ca să li cetească cine-vá câte ce-vá din cărţile cele frumoase şi folositoarĭe.

Eacă, ce poate unŭ bărbatŭ pĕtrunsŭ de interesul pentru luminarea poporuluĭ! În Volovecenĭ a şí prinsŭ rădĕcină adûncă unŭ simţŭ foarte sănătosŭ. Anume înainte de câţĭ-vá anĭ se vindeá acolé ŭă gospodăriă maĭ însemnată şi nisce jidanĭ âmbláŭ în ruptul capuluĭ să pună mâna pe dînsa; eĭ aŭ rĕmasŭ însă cu buḑele îmflate, căcĭ câţĭ-vá volovecenĭ în-dată aŭ pusŭ banĭ mână dela mână, de aŭ cumpĕratŭ eĭ gospodăria,

împărţindu-se apoĭ cu locul după proporţiunea banilor, ce ĭ-a pusŭ fiă-carele la cumpĕrătură. Pe lângă astŭ-felĭŭ de simţŭ locuitoriĭ din Volovĕţŭ nu vor fi spulberaţĭ ca ceĭ de prin alte sate, unde jidanii aŭ ajunsŭ a-şĭ face trebile după plăcul lor, lăţindu-se totŭ maĭ tare.

Avé vá oare păr. protopresviterŭ Tarangul mulţĭ imitătorĭ?

† **Înregistrămŭ cu profundă durere,** cum-că fostul primŭ redactorŭ rĕsponsabilŭ alŭ jurnalului acestuĭa, dl. Vasiliu Mitrofanovicĭŭ, doctorŭ de teologiă, stauroforŭ, profesorŭ c. r. de teologia practică, conducĕtorĭŭ de seminarĭŭ pentru teologia practică, preşedinte şi membru despărţămintelor comisiunii esaminătoarĭe pentru studinţii teologicĭ gr. or., esaminatorŭ consistorialŭ alŭ candidaţilor de preoţiă, în anii 1875/6 şi 1882/3 decanŭ facultăţii gr. or., în anii 1877/8 Rectorŭ magnificŭ alŭ universităţii c. r. din Cernăuţi, consiliarĭŭ comunalŭ şi fostŭ senatorŭ împerialŭ, a încetatŭ din vieaţă în 9/21 Augustŭ a. c. în Marienbad în Boemia în urma unuĭ defectŭ de inimă şi fu înmormêntatŭ acoló în cimiterĭul protestanţilor în 11/23 a. l. de cătră protopresviterul păr. Apracsimŭ dela biserică otodoxă din Praga, carele face serviţul în decursul lunelor de vară în biserica ortodoxă din Carlsbad.

Insuşiele alese ale acestuĭ bărbatŭ, a cărui trecere din vieaţă o deplângŭ toţĭ, câţĭ l-aŭ cunoscutŭ, se vĕdŭ din cuvêntarea următoarĭă, ţînută de venerabilitatea sa păr. Archimandritŭ Mironŭ Calinescu la parastasul sĕrbatŭ pentru rĕpăusatul, de Soţietatea pentru cultura şi literatura română în Bucovina în 21 Augustŭ (2 Septemvre) a. c. în biserica catedrală de aice.

»Marţĭ aŭ trecutŭ sĕptĕmâna, cum ni sosí scirea: profesorul de teologiă Dr. Vasiliu Mitrofanovicĭŭ a rĕpăusatŭ în pripă de inimă în băĭele de Marienbad în Bohemia. Suprinderea, uĭmirea se aretà pe feţele tuturora. Nu ni venĭá a crede, nu puteamŭ crede, că acestŭ bărbatŭ în deplină putere, altŭ-felĭŭ sănĕtosŭ şi bine conservatŭ pentru vêrsta sa de 57 de anĭ, carele înainte de câte-vá sĕptĕmânĭ se bolnăvise numaĭ de ochĭ, fără de durerĭ, şi se decise a merge la Viena de a căutá leacŭ, slăbindu-i-se încâtŭ-vá vederea, cum-că acestŭ bărbatŭ vigorosŭ şi frumosŭ la făptură să fiă lovitŭ atâtŭ pe de neaşteptate de cruda moarte. Cu toate acestea scirea se adeverí şi a treĭa ḑi fu protopresviterul-stauroforŭ Vasiliu Mitrofanovicĭŭ şí înmormêntatŭ în Marienbad. Loviţĭ ca de unŭ trăsnetŭ din sĕninŭ, ni isbuení din adûncul inimeĭ esclamarea: »Mare eştĭ, Doamne! şi minunate sûntŭ

lucrurile tale, şi nepĕtrunse judecăţile tale!« Dreptŭ ḑise înţĕleptul Solomonŭ (Prov. 27, 1.) »Nu te lăudá cu ḑiua de mâne, că nu sciĭ, ce poate aduce ŭă ḑi.« Scimŭ cu toţiĭ, că avemŭ să murimŭ, dară oare cum, unde şi cândŭ? Moartea ne pândesce fără privire la vêrsta vieţiĭ, acul sĕŭ celŭ plinŭ de veninŭ ni-lŭ poate înfige ea în felĭŭ de felĭŭ de chipurĭ şi adese-orĭ ni stă ea maĭ aproape tocmaĭ atuncĭ, cândŭ nicĭ nu ni vine aminte. »Priveghiaţĭ decĭ«, ḑice Domnul, »că nu sciţĭ, cândŭ va venĭ stăpânul caseĭ, sara seaŭ la meḑul nopţiĭ, seaŭ la cântatul cucoşuluĭ, seaŭ demineaţa. Ca nu venindŭ fără de scire, să vĕ afle dormindŭ. Eară cele ce vi-le ḑicŭ voĭ, le ḑicŭ tuturora: Priveghiaţĭ!« (Marc. 13, 35—37.) Cu aceste cuvinte vorbesce Domnul nostru Isusŭ Christosŭ de venirea sa la judecata cea de pe urmă. Dară vieaţa şi moartea, oara şi modul, cum vom să trecem din vieaţa aceasta, cu unŭ cuvêntŭ soartea noastră stă în mâna Domnuluĭ, şi resuflarea noastră cea de pe urmă este încă venirea Domnuluĭ, căcĭ după moarte nu maĭ putemŭ privighĭá, nu maĭ putemŭ lucrá, ci aşteptămŭ numaĭ ḑiŭa judecăţiĭ în linişte orĭ în spaĭmă, după cum nĭ-a fostŭ vieaţa. Decĭ să priveghĭămŭ, părăsindŭ traĭul fluturaticŭ şi fără de grijă; să ne rĕsgândimŭ bine, la ce sûntemŭ în lume, ce ni este dĕtorinţa, şi aceasta să o împlinimŭ, neamênându nicĭ ŭă ḑi. Dacă vieaţa noastră în lume n'ar avé altŭ scopŭ decâtŭ a duce unŭ traĭŭ de plăcere, a ne dá după poaftele noastre, atuncĭ zădarnică ar fi osteneala noastră de a fi trăitŭ. Dară aceasta nu este, nu poate fi scopul vieţiĭ, căcĭ, urmândŭ plăcerilor şi poaftelor, am trebuí să fimŭ mulţămiţĭ şi liniştiţĭ. Şi oare nu sûntemŭ din contra neliniştiţĭ şi necăjiţĭ, după-ce am făcutŭ vre unŭ pĕcatŭ? Decĭ sufletul nostru este menitŭ pentru scopurĭ maĭ înalte spre vecĭniciă ni este ţînta: aicĭ să ne pregătimŭ, ca acoló în vecĭ ferice să fimŭ. Acestŭ mare scopŭ alŭ vieţiĭ trebue să ne îndemne a ni împliní toate dĕtorinţele: totŭ a cresce întru cunoscinţă, înţĕlepcĭune şi în frica Domnuluĭ; cuvêntul luĭ D-ḑeŭ cu plăcere a-lŭ ascultá şi a-lŭ cetí; a stăruí, ca sciinţa noastră să nu rĕmână moartă, ci să fiă spre îndreptare şi îndeplinire în starea noastră; ca nu numaĭ să scimŭ, ce este voĭa Domnuluĭ, ci să ne şí îndreptămŭ după dînsa; ca totŭ maĭ multŭ să ne întărimŭ în credinţă, în dragoste şi în nădejde; cu unŭ cuvêntŭ să ne facemŭ totŭ maĭ deplinĭ în cele bune. Aşá ne vom pregătí spre vecĭniciă, aşá vom urmá provocăriĭ Domnuluĭ: priveghĭaţĭ! dacă în toată vieaţa noastră din tinereţe pênă în bĕtrâneţe, în toate ḑilele vieţiĭ noastre vom căutá şi vom stăruí a

ni împliní dĕtorinţa. În tinereţe să ni fiă gândul totŭ la Dumneḑeŭ, făcĕtorĭul nostru, şi în bĕtrâneţe să nu uitămŭ de Domnul, judecătorĭul nostru, carele va să ne judece nu numaĭ după cum am fostŭ în oara morţiĭ, ci după cum ni-aŭ fostŭ toată vieaţa pămênteană. După cum am trăitŭ, va să ne judece, fiă bine orĭ rĕŭ. Şi ferice de sluga pre care, viindŭ Domnul, o va aflá priveghiândŭ.

Astŭ-felĭŭ după câtŭ scimŭ şi după câtŭ putemŭ judecá, îlŭ putemŭ fericí pre rĕpăusatul profesorŭ Vasiliu Mitrofanovicĭŭ. Toţi, câţi l'-am cunoscutŭ, îĭ putemŭ dá mărturiă, că a fostŭ omŭ cinstitŭ, cumpĕtatŭ întru toate, prudinte şi înţĕleptŭ, plinŭ de frica Domnuluĭ. Înzestratŭ de D-ḑeŭ cu talente alese, s'a înavuţitŭ prin sirguinţă neobosită cu multe şi înalte sciinţi, carĭ apoĭ ca preutŭ, ca profesorŭ, ca bărbatŭ politicŭ, ca patriotŭ, eară înainte de toate ca fiĭŭ credincĭosŭ alŭ poporuluĭ sĕŭ ĭubitŭ le-aŭ întrebuinţatŭ cu zelŭ viŭ, cu stăruinţă rară, cu totŭ devotămêntul spre binele oamenilor, spre sporirea culturiĭ şi a moralităţiĭ, spre înaintarea întereselor comune şi publice, fiindŭ fără părţinire, cu de asemene dreptate către toţi. Avuţimea sciinţelor sale, bunĕtatea inimeĭ sale, onestitatea sa esêmplarĭă, caracterul sĕŭ firmŭ, devotămêntul sĕŭ lăudabilŭ, zelul sĕŭ neobositŭ, toate aceste însuşiĭ alese împreunate cu prudinţă rară şi înţĕlepcĭune adûncă 'l-aŭ făcutŭ să fiă respectatŭ şi stimatŭ de toţi, câţi 'l-aŭ cunoscutŭ, fără deosebire de stare, de limbă şi de lege. Generală şi sînceră aŭ fostŭ dară şí jelea după acestŭ bărbatŭ răpitŭ pe neaşteptate din mijlocul activităţiĭ sale estinse, multiple şi bine-cuvêntate. Generală şi cordială aŭ fostŭ şí compătimirea şi condurerea cu multŭ stimata soţiă, fiĭcă şi întreaga familiă a rĕpăusatuluĭ, care lovită ca de fulgerŭ, se simţí de ŭă-dată răpită din braţele prea scumpuluĭ soţŭ, părăsită de tatălŭ celŭ maĭ grijiliŭ, depărtată de credincĭosul şi probatul sĕŭ apĕrătorĭŭ şi sprijinitorĭŭ. În de comunŭ şi generalŭ s'a simţitŭ şí perderea cea mare şi atâtŭ de greŭ de înlocuitŭ după unŭ bărbatŭ atâtŭ de destinsŭ, carele orĭ unde se arĕtá, erá la locul sĕŭ, orĭ-ce întreprindeá, bine o făceá, orĭ-ce începeá, cu norocŭ o sfărşiá. Intru frica Domnuluĭ îĭ erá toată gândirea, spre lauda luĭ Dumneḑeŭ toată făptuirea. Ferice de elŭ, căcĭ, cum ĭ-a fostŭ vieaţa lină şi cumpĕtată, aşá ĭ-a fostŭ şí moartea liniştită şi bine-cuvêntată. Dară noî ni-s'a rănitŭ adûncŭ inima şi greŭ ni-se va alină astă rană atâtŭ de dureroasă!

Şi Soţietatea pentru cultura şi literatura română în Bucovina simţesce adûncŭ lovitura asta neasceptată, perḑêndŭ pe unul dintre ceĭ maĭ

bine meritaţĭ membri aĭ sĕĭ, carele dela înfiinţarea Soţietăţiĭ pênă la moartea sa a statŭ neîntreruptŭ în comitetŭ, sprijinindŭ şi înaintându interesele Soţietăţiĭ cu sfaturile sale înţĕlepte şi cu faptele sale pline de zelŭ şi devotămêntŭ pentru înaintarea literaturiĭ române şi pentru sporirea culturiĭ poporuluĭ românŭ. Zeloasă şi devotată ĭ-aŭ fostŭ activitatea, onorată şi bine-cuvêntată îĭ va fi şí amintirea! Unul dintre puterniciĭ stâlpĭ aĭ Soţietăţiĭ, Soţietatea îlŭ va ţiné aminte totŭ-de-a-una cu toată mulţămita, ce-ĭ dĕtoresce. Unul dintre ceĭ aleşĭ, cariĭ s'aŭ îngrijitŭ cu însufleţire de crescerea şi întărirea Soţietăţiĭ, aceasta întărită acuma şi pusă în stare, ca totŭ maĭ multŭ să sporească întru ajungerea scopuluĭ bine-făcĕtoriŭ pentru rĕspândirea şi înaintarea culturiĭ poporuluĭ nostru, îĭ va păstrá amintirea eternă între ceĭ maĭ destinşĭ şi bine-meritaţĭ membri aĭ sĕĭ.

Şi tributul celŭ dintâĭŭ, ce-ĭ aduce Soţietatea ca mulţămita sa este, de a se îndreptá cătră Dumneḑeul milelor, rugându-se din adûncul inimeĭ, ca bunul D-ḑeŭ pre celŭ alesŭ şi destinsŭ în vieaţă să-lŭ învrednicească de cununa drepţilor şi să-lŭ aşeḑe în ceata aleşilor sĕĭ. A m i n ŭ.

† **A doaŭa rană.** Cavalerul Isidorŭ de Zotta, preşedinte c. r. de tribunalŭ, deputatŭ la senatul împerialŭ, decoratŭ cu ordinul împerialŭ otomanŭ Megidie, şi cavalerŭ alŭ ordinuluĭ coroana Românieĭ, membru alŭ »Soţietăţiĭ pentru cultura şi literatura română din Bucovina« etc., a adormitŭ în Domnul după ŭă boală grea şi îndelungată în 13/25 Augustŭ 1888 la 4½ oare demineaţa în Suceavă. Rĕpăusatul ca diregĕtoriŭ bărbatŭ întegru şi ca omŭ cu inimă foarte afabilă, avé parte de stima tuturora, câţĭ îlŭ cunosceáŭ, decĭ şí părerea de rĕŭ după dînsul erá mare. Româniĭ în deosebĭ deplângŭ perderea unuĭ naţionalistŭ sîncerŭ şi activŭ. Repausatul se născú în a. 1834 în Cernăuţĭ, unde părintele sĕŭ erá oficialŭ consistorialŭ. La gimnasiu întrà în etate de 12 anĭ şi îlŭ absolvá în a. 1854, dându esamenul de maturitate cu succesŭ foarte bunŭ. Gătindu-şĭ în anul 1858 studiele juridice la universitatea din Lemberg, întrà în serviţul de statŭ la guvernul din Lemberg ca practicantŭ de conceptŭ. Elŭ ca bărbatŭ talentatŭ şi pĕtrunsŭ de ḑelŭ de serviţŭ îşĭ făcú cariera răpede. După-ce fu actuariŭ în Sniatinŭ, diregĕtoriŭ consulariŭ în Iaşĭ, vice-consulŭ în Iaşĭ, Braila şi Bucurescĭ, se făcú în urmă consilieriŭ la tribunalul ţĕreĭ din Cernăţĭ, eară în 22 Iuliu 1885 preşedinte la tribunalul din Suceavă.

Rĕmăşiţele pămêntescĭ ale rĕpăusatuluĭ fură consăcrate în biserica vecheĭ Mitropoliĭ şi apoĭ îmormêntate în cimitirul din Suceava Duminecă în 14/26 Augustŭ la 4 oare după ameaḑă-ḑĭ, fiindŭ de faţă totŭ ce este maĭ distinsŭ atâtŭ din Suceavă câtŭ din împregĭurŭ.

Fiă-ĭ ţĕrina uşoară şi amintirea eternă!

50 anĭ în preoţiă. În 15. Augustŭ a. c. şĭ-a serbatŭ păr. Nicolaŭ Popescu!, parochŭ în Horodnicŭ-de-josŭ, ĭubileul de 50 de anĭ de preoţiă. Din ansa aceasta celebrà în ḑiŭa numită ĭubilarul împreună cu doĭ preoţĭ s. liturgiă, fiindŭ de faţă în nŭmĕrŭ considerabilŭ şí înţĕleginţa eşită din comună această, precum profesorul de universitate Dr. I. alŭ G. Sbiera, parintele parochŭ N. Sbiera, ş. a. După terminarea s. liturgie profesorul de universitate dl. E. Popoviciŭ rostí cuvêntarea festivă, arĕtându-li credincĭoşilor însĕmnătatea acesteĭ sĕrbărĭ. Venindŭ ĭubilarul dela biserică a casă, primí ovaţĭunile cele maĭ cordiale dela fiiĭ sĕĭ spiretualĭ, presentându-se în treĭ grupe distinse, constându una din consiliul comunalŭ în frunte cu antistele comuneĭ, alta din consiliul scoaleĭ locale şi eară alta din epitropiĭ bisericeĭ. Afară de aceste maĭ primí ĭubilarĭul felicitărĭ şí din multe alte părţĭ; uniĭ, cum I. P. Cuvioşia Sa archimandritul-vicarĭŭ esprimându-le în scrisŭ, eară alţiĭ prin presenţa lor, care fiă-care dă probă învederată de simpatiele cele marĭ, ce le poşede ĭubilarul la amiciĭ şi cunoscuţiĭ sĕĭ. Insu-şĭ I. P. S. par. Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ îlŭ destinse pre ĭubilarŭ din incidentele acesteĭ sĕrbărĭ prin grătulărĭ călduroase, înăintându-lŭ prea graţiosŭ în semnŭ de recunoscinţă pentru meritele şi ḑelul sĕu în viĭa Domnuluĭ la gradul de protopresviterŭ titularĭŭ. În lauda ĭubilarului maĭ adaugemŭ, că S-Sa cu ḑelŭ adevĕratŭ preoţescŭ şi cu energiă neadormită a lucratŭ pururea la înăintarea turmeĭ sale în cultura relegioasă-morală înregestrându-ĭ şí meritul r a r ŭ, că comuna Horodnicŭ-de-josŭ u n i c a în t o a t ă ţ a r a chĭarŭ pênă în ḑiŭa de a-ḑĭ a rĕmasŭ f e r i t ă d e c â r ş m ă, deci scutită de ansa principală de demoralisare şi sĕrăciă.

CORESPONDINȚĂ.

A. P. Noĭ acuma nu maĭ vorbimŭ bucurosĭ de tema aceea. Navală vor dà nesmintitŭ eară cu droaĭa. Pe unĭĭ îĭ vor împinge părinții, pe alțiĭ sĕrăcia și comodetatea. Câtŭ de comodetate, apoĭ vedemŭ că cu dînsa în timpul din urmă s'a cam curmatŭ, căcĭ profesoriĭ au prinsŭ a fi, cum se și cuvine, maĭ aspri și maĭ acurați în pretinderile lor. Capul lucruluĭ însă este, că cu toțiĭ nu voĭescŭ să ĭaĭe samă, cum-că Consistoriul pe cc-ĭ absolvați, chĭarŭ acuma nu-ĭ maĭ poate așĕdá în servițŭ, nefiindŭ locurĭ vacante. Eĭ caută să șadă așá-dară eară în spatele părinților orĭ în ale socrilor, pênă li-se va arĕtá unde-vá ce-vá. Și pênă acum nemulțămirea cu așĕdările a fostŭ mare; în viitorĭul celŭ maĭ aproapiatŭ va fi însă și maĭ mare. D-Voastră ziceți, că Consistoriul să nu primească în clerŭ decâtŭ câțĭ eĭ trebuĭescŭ; noauĕ ni-se pare, că aceasta e ușorŭ să o ție omul, dară maĭ greu să o esecute. Acesta e însă unŭ terenŭ, care nu se ține de noĭ. Noĭ ne mărginimŭ a însĕmná numaĭ atâta, că tineriĭ cu simțŭ patrioticŭ caută să sciă, în ce cariere au să între, ca să fiă de folosŭ poporuluĭ, țĕreĭ și bisericeĭ. —

Redactoriŭ primariŭ responsabilŭ
Protopresviterul
Artemiŭ Berariŭ.

Redactoriŭ alŭ doile pentru textul slav.-rusescŭ
Profesoriŭ de cântarea corală
Isidorŭ Vorobchievicĭ.

Administrătoriŭ și editoriŭ: Archipresviterul catedral
Georgiŭ de Reus.

Tipografia archiepiscopală Cernăuți — Staţiunea telefonică Nr. 47.

CANDELA.

Foaĭă bisericească-literarĭă.

Apare ŭă-dată pe lună.

Nr. 10. Cernăuți, 1. Octomvre 1888. Anul VII.

Istoria catechumenatuluĭ creștinŭ.

(Urmare.)*)

b) Despre locul botedlulŭĭ.

La începutŭ şi âncă pe timpul luĭ Tertulianŭ, cum am vĕdutŭ, ceremonia botedlulŭĭ se făceá foarte adese în mare, în lacurĭ, în rîurĭ seaŭ în isvoare. Abiá după desvoltarea catechumenatuluĭ creştinŭ biserica rônduí pentru actul botedlulŭĭ unŭ locŭ seaŭ unŭ edificiŭ anume, numitŭ „φωτιστήριον“ (baptisterium). In generalŭ forma astor edificie erá simplă, constându din doaŭĕ părţĭ, dintr'ŭă tindă (vestibulŭ) şí din propria casă de botedlŭ. [1]) Eară în privinţa construirii lor observămŭ, că ele maĭ alesŭ eráŭ didite în maĭ multe ânghĭurĭ, câte ŭă-dată aveáŭ

*) In trătatul din numĕrul trecutŭ aŭ întratŭ greşelĭ, şi anume pe pag. 504 şirŭ 14 s'a lăsatŭ afară cuvêntul „credința;“ pe pag. 505 şirŭ 6 s'a lăsatŭ afară: „câudŭ amintesce“, şirŭ 8 „âncă şi scrutiniĭ“; pe pg. 506 şirŭ 29 s'aŭ lăsat afară cuvintele: „ceremonia botedlulŭĭ, la locul unde să făceá.“ In locul dintâĭŭ e de cetitŭ: „a învetá credința de-a rostul“; în alŭ doilea: „câudŭ amintesce între ceremoniele, ce se aplicáŭ“; în alŭ treilea: „afară de catechese şi esorcisme, âncă şi scrutiniĭ“; eară în celŭ din urmă: „câudŭ se făceá ceremonia botedlulŭĭ, la locul, unde se făceá ca, precum şi la darea numelŭĭ.“

[1]) Cerilŭ dela Ierusalimŭ, catech. I. miotg. c. 2. — catech. II. mist. c. 1 şi 2.

şí ŭă formă rotundă seaŭ forma crucii. Spre apusŭ şi spre rĕsăritŭ aveá edificĭul câte ŭă uşă, pe care întráŭ şi eşĭáŭ luminaţii. In lăuntrul caseĭ de botedŭ, cam spre mijlocŭ, erá fôntâna seaŭ basinul, în care se botedá. Alăturea cu basinul jurŭ împrejurŭ eráŭ maĭ multe columne cu unŭ acoperimêntŭ (cupolă). In basinŭ coborĭáŭ treĭ trepte, eară din basinŭ suĭáŭ alte treĭ trepte la uşa, pe care se eşĭá; computândŭ la aceste şí locul, pe care stá candidatul botedându-se, apoĭ întimpinămŭ númĕrul şepte, númĕrŭ, de care ceĭ vechĭ aveáŭ deosebite închipuinţe, privindu-'lŭ ca númĕrŭ sântŭ.

Câtŭ de situaţiunea caselor de botedŭ, apoĭ observămŭ, că ele în regulă eráŭ aşĕdate la unŭ locŭ deosebitŭ, dară nu rare orĭ şí în legătură cu biserica. [1]) După căderea institutuluĭ catechumenatuluĭ creştinŭ s'a întrodusŭ ca locŭ propriŭ pentru botedŭ biserica,[2]) şi aşá a rĕmasŭ pênă astă-dĭ.

c) Darea numeluĭ la botedŭ.

Acuma în adûncă vechime erá în usŭ a dá candidatuluĭ la botedŭ unŭ nume noŭ. Aşá aflămŭ bună-oară că martirul Valsamŭ, fiindŭ întrebatŭ de prefectul Severŭ, cum se numesce, îĭ respunse: „După númele de familă mĕ numescŭ Valsamŭ, însă după celŭ-ce 'l-am primitŭ la botedŭ, Petru.“ Şí istoriograful Socratŭ dice de soţia împĕratuluĭ Teodosiu, că, fiindŭ păgână, se chĭămá Atene, însă botedându-se, fu numită Eudochia. [3])

Aceste nume se luáŭ de regulă dela numele apostolilor, eară maĭ alesŭ dela apostolul Ioanŭ. Şi anume din causa, că, numindu-se astŭfelĭŭ, speráŭ a ajunge maĭ lesne la ĭubirea şi făvoarea, de care a avutŭ parte apostolul însu-şĭ la Domnul sĕŭ. Pe lângă acesta maĭ eráŭ alese şí numele apostolilor Petru şi Pavelŭ. [4]) Ele se luáŭ şí dela unele virtuţĭ creştine maĭ însemnate, precum Inocenţĭŭ, Sofia ş. a., carĭ maĭ alesŭ aveáŭ să le esercitedе în vieaţă; seaŭ dela sĕrbătoarea, în care se făceá ceremonia boteduluĭ, precum Epifaniŭ ş. a.; seaŭ în fine dela numele martirilor.

Numele celŭ noŭ nu îlŭ dá decâtŭ foarte rarŭ însu-şĭ ministrul săcrămêntuluĭ; la copiĭ de regulă erá afacerea aceasta unŭ dreptŭ alŭ părinţilor seaŭ şí alŭ naşilor. [5]) Dară şí'n cadul din urmă bisericeĭ nu-ĭ erá totŭ-una, ci-ĭ erá a minte, ca numele să se ĭee dela sânţĭ, combătândŭ mereŭ toate ceremoniele păgâne şi ridicule. [6])

---

[1]) I. Mayer, pg. 154—157. — [2]) Sinod. VI. ecum. c. 59. — [3]) I. Mayer, pg. 147. — [4]) Eusebie, istoria biser. VII. c. 25. — [5]) I. Mayer, pg. 149. — [6]) Ioanŭ gură-de-aurŭ. Omil. 12. la ep. I. c. Corint.

d) *Despre naşi.*

Fiindŭ în usŭ la botedŭ din timpurile cele maĭ vechĭe mărturisirea simvoluluĭ credinţeĭ şi lăpădarea de dĭavolul, prin carĭ catechumenul promiteá pe de ŭă parte credinţă, eară pe de alta, că-'lŭ va desbrăcá pre omul celŭ vechĭŭ şi pĕcătosŭ şi-'lŭ va îmbrăcá pre celŭ noŭ, şi ca aceasta promisĭune să aĭbă văloare şí maĭ mare şi să nu să deĭe uĭtării, acuma de timpurĭŭ erá deprinderea a luá la botedŭ şí marturĭ, cari-sŭ n a ş i ĭ. Instituţĭunea naşilor aşá-dară e foarte vechĭă, putemŭ chĭarŭ ḑice, că provine din timpul apostolilor.[1]) Naşiĭ aŭ jucatŭ unŭ rolŭ însemnatŭ în istoria catechumenatuluĭ creştinŭ. Eĭ eráŭ aceĭ-ce-'lŭ presêntáŭ pre proselitŭ autorităţiĭ bisericescĭ şi întrevenĭáŭ pentru primirea luĭ în catechumenatul creştinŭ.[2]) Insă cu aceasta nu se terminá misĭunea lor, ci din momêntul primirii în catechumenatŭ se îngrijĭáŭ âncă şí de crescerea luĭ religioasă-morală, stá bunĭ ca marturĭ pentru aptitudinea luĭ, de a primí botedul, şi-ĭ stĕteáŭ într'ajutorĭŭ în momêntul, cândŭ se botedá.[3]) Şi de-oare-ce la ceremonia botedului candidatul se desbrăcá cu totuluĭ totŭ, din causa aceasta, ca să nu se vateme simţul moralŭ şi buna cuviinţă, trebuĭáŭ âmbiĭ — atâtŭ naşul câtŭ şí candidatul de botedŭ — să aparţină aceluĭa-şĭ secsŭ. Decĭ cu totŭ dreptul pretindŭ constituţĭunile apostolice,[4]) ca la botedul unuĭ bărbatŭ să asiste unŭ diaconŭ, eară la botedul uneĭ femeĭe ŭă diaconiţă.

Cu totul altŭ-felĭŭ ni-se presêntă misĭunea naşilor la botedul pruncilor micĭ. Aicĭ naşul nu erá numaĭ marturŭ simplu şi colăboratorĭul candidatuluĭ la actul botedului, ci în locul pruncilor micĭ se lăpădá elŭ de sătana, mărturisĭá simvolul credinţeĭ şí dá asigurarea în modŭ solemnŭ şi sub responsabilitate mare, că totŭ-de-a-una îĭ va fi aminte de educăţĭunea lor.[5]) De aicĭ resultă pentru dînsul şí oblegăţĭunea indispensabilă, de a-ĭ instruí pre prunĭ la timpul cuvenitŭ, ádecă cândŭ vor ajunge la minte în adevĕrurile relegĭunii. Cultivarea întelectuală în credinţă şi educarea morală a celor botedaţĭ eráŭ momintele principale, carĭ constituĭáŭ misĭunea împortantă a naşilor faţă cu finiĭ lor.[6]) Şi ca naşiĭ să-şĭ poată împlení problema cu consciinţă

[1]) Ipolitŭ, can. 19. — [2]) Const. apost. VII. c. 32. — [3]) I. Mayer, pg. 149. s. c. l. — [4]) Cart. III. c. 16: „Καὶ τὸν μὲν ἄνδρα ὑποδέχεσθω ὁ διάκονος, τὴν δὲ γυναῖκα ἡ διακονίσσα· ὅπως σεμνοπρεπῶς ἡ μετάδοσις τῆς ἀθραύστου σφραγῖδος γένηται. (edit. P. A. de Lagarde, pg. 110.) — [5]) Augustinŭ, epist. 98. c. 7. cătră Bonifaciu; — epist. 194 c. 43—46. cătră Sixtŭ şi epist. 217. c. 16. cătră Vitaliu. — [6]) Cu privire la misĭunea naşilor la botedŭ, precum şi la obligăţĭunea lor faţă cu ceĭ botedaţĭ de dînşiĭ, s'aŭ numitŭ ceĭ felĭuritŭ.

şi cu succesŭ sălutarĭŭ, erá împeriosŭ nu numaĭ să apărţină aceleĭa-şĭ credinţe, ci âncă să ducă şí ŭă vieaţă nepĕtată şi să cunoască bine doctrinele relegĭunii creştine, dintre carĭ maĭ alesŭ simvolul credinţeĭ şi rugăcĭunea domnească. Eară câtŭ de mare împortânţă a atribuitŭ biserica universală acesteĭ pretensĭunĭ prea juste, se cunoasce lesne din principĭul, ce-lŭ observá cu mare vigoare, ádecă nu numaĭ că eschideá dela aceasta funcţĭune onorifică persoanele slabe în privinţa morală, carĭ se credeáŭ neapte pentru educarea copiilor conformŭ cu doctrinele moraleĭ creştine, dară ea şí pre ceĭ curaţĭ maĭ întâĭŭ îĭ supuneá unuĭ esaminŭ, şi nu-ĭ primĭá, pênă cândŭ nu scieáŭ bine simvolul credinţeĭ şi rugăcĭunea domnească.[1])

Din cele premerse e uşorŭ a precisá obĭectul învĕţămêntuluĭ, ce aveáŭ a-'lŭ împărtăşí naşiĭ fiilor lor spiretualĭ. Erá simvolul credinţeĭ şi rugăcĭunea „Tatălŭ nostru.“ Afară de aceste doaŭĕ bucăţĭ maĭ eráŭ obligaţĭ a li esplicá şí însĕmnânţa singuritelor ceremonie esecutate la botedŭ, precum lăpĕdarea de dĭavolul, promisĭunea solemnă făcută înăintea luĭ D-ḑeŭ, unul în fiinţă şi întreitŭ în persoane, vesmêntŭ albŭ, ce li-se dá la botedŭ, ş. a.

Fiindŭ misĭunea naşilor atâtŭ de grea şi împreunată âncă cu rĕspundere aşá de mare, se pare, că din causa aceasta pe timpul luĭ Augustinŭ înşi-şĭ părinţiĭ copiilor luáŭ funcţĭunea de naşŭ. De aicĭ aŭ conchisŭ uniĭ, că părinţilor unicĭ li-se compete dreptul acesta; însă contra acesteĭ opinĭune greşite s. Augustinŭ, provocându-se la pracsa bisericeĭ, arată, că nu numaĭ părinţiĭ, ci şí persoane străine primĭáŭ astŭ-felĭŭ de funcţĭune, aşá domniĭ aduceáŭ copiiĭ sclavilor lor la botedatŭ; seaŭ după moartea părinţilor copiiĭ orfanĭ îĭ presêntáŭ ceĭ-ce se înduráŭ de eĭ; pre ceĭ lăpĕdaţĭ îĭ aduceáŭ la botedŭ fecĭoarele consânţite luĭ Dumnedeŭ.[2]) Maĭ târdiŭ biserica li denegà pă-

---

Încâtŭ adecă aducŭ şi presântă copiiĭ ceĭ micĭ la botedŭ se numescŭ „gestantes, offerentes“; încâtŭ îĭ primescŭ din baĭe, se numescŭ „ἀνάδοχοί, susceptores“; cŭ privire la promisĭunea solemnă, ce o fac la botedŭ, „sponsores“; eară încâtŭ garanteadă eĭ pentru educarea religioasă-morală a finilor, se numescŭ „fide jussores.“ P. Göbl, Geschichte der Katechese im Abendlande, Kempten 1880, pg. 37. (în însemnare). I. Mayer, pg. 150 ș. c. l.

[1]) P. Göbl, pg. 41 ș. c. l. — [2]) Augustinŭ, epist. 98. cătră Bonifaciŭ c. 6: „Illud autem nolo te fallat, ut existimes reatus vinculum ex Adam tractum, aliter non posse disrumpi, nisi parvuli ad percipiendam Christi gratiam a parentibus offerentur: sic enim scribens dicis, ut sicut parentes fuerunt auctores ad eorum poenam, per fidem parentum identidem justificentur: cum videas multos non offeri a parentibus sed etiam a quibuslibet extraneis, sicut a dominis servuli aliquando offeruntur. Et nonnunquam mortuis parentibus suis parvuli baptizantur, ab eis oblati qui illis hujusmodi misericordiam praebere

rinţilor aşi-şĭ de-a dreptul, de a fi naşĭ la botedul copiilor lor proprii. [1])

Pe urma părinţilor eráŭ eschişĭ de timpuriŭ dela oficĭul acesta şí monachii ca unii, ce nu potŭ împlení oblegămintele respective. [2])

In fine relativŭ la númĕrul naşilor observămŭ, că pe timpul catechumenatuluĭ creştinŭ la fiă-care candidatŭ, botedându-se, asistá numaĭ unŭ naşŭ, căcĭ constituţiunile apostolice, [3]) cum am vĕdutŭ maĭ susŭ, hotărescŭ, ca unŭ diaconŭ să asiste la botedul unuĭ bărbatŭ, eară ŭă diaconiţă la botedul uneĭ femeĭe. Dară cu toate aceste se întêmplá uneorĭ, că unŭ naşŭ asistá în acela-şĭ timpŭ la botedul maĭ multor persoane. [4])

Acuma să cunoascemŭ ceremoniele maĭ de aproape ale botedului. Incepêndŭ cu espunerea lor, observămŭ, că unele premergeáŭ botedului, eară altele îĭ urmáŭ imediatŭ.

8. Ceremoniele, carĭ premergeáŭ botedului.

a) Lăpĕdarea de sătana. [5])

Poşedêndŭ luminaţiĭ calităţile indispensabile întelectuale şi morale şi fiindŭ astŭ-felĭŭ capabile a primí săcrămêntul botedului, în sara spre diua botedului plecáŭ eĭ la locul de botedŭ. Ajungêndŭ acoló, întráŭ maĭ ântăĭu în tinda fotisteriuluĭ (φωτιστήριον) şi sĕ întorceáŭ cu feţele numaĭ decâtŭ spre apusul soareluĭ, [6]) carele, fiindŭ locul întu-

potuerunt. Aliquando etiam quos crudeliter parentes expusuerunt nutriendos a quibuslibet, nonnunquam a sacris virginibus colliguntur et ab eis offeruntur ad baptismum.“ (Migne, Patrol. lat. t. XXXIII. II. pg. 362). — I. Mayer, pg. 153. — P. Göbl, pg. 36.

[1]) Prin aceasta s'ar înfiinţá între părinţiĭ copiilor unŭ felĭŭ de înrudire spirituală, şi după can. 53 alŭ sinod. cinci-şesele (trulanŭ) ar trebui să se desfacă căsătoria lor. — [2]) P. Göbl, pg. 40: „Auch die Ordensleute waren von der Pathenschaft ausgeschlossen. Denn sie sind in Folge ihrer Gelübde nicht mehr in der Lage, Verpflichtungen nachzukommen, die ausserhalb ihrer Ordenspflichten liegen. Wie sollten auch Ordensmitglieder ihre Pathenkinder ohne Schwierigkeit unterrichten, mit Wort und That ihnen beistehen oder im Nothfalle gar Vaterstelle an ihnen vertreten können? Ferner ist es dem Geiste des klösterlichen Lebens zuwider, mit Weltleuten in so enge freundschaftliche Beziehungen zu treten, wie sie thatsächlich durch die Pathenschaft eingegangen werden.“ — [3]) c. III. c. 16, şi Leo I.; decret 11. pseud. isidor. — [4]) I. Mayer, pg. 151. — [5]) In biserica de ritul apuseanŭ erá „lăpĕdarea de sătana“ precedată de ceremonia „apertio aurium“, ceremonie, ce se conservă în biserica amintită şi până astă-dĭ. I. Mayer, pg. 96 şi 157. — Ea se face astŭ felĭŭ: Presviterul scuipându-şĭ degetul maĭ ântâiŭ atinge âmbele urechĭ a candidatuluĭ de botedŭ, dicêndŭ: „Ephpheta, quod est adeperire;“ apoĭ atinge nările luĭ dicêndŭ: „In odorem suavitatis. Te autem effugare, diabole, appropinquabit enim judicium Dei.“ (Rituale Sacramentorum, Varsaviae 1884. pg. 22). — [6]) Cirilŭ dela Ierusal. catech. I. mist. c. 2.

nericului vĕḑutŭ, simboliseaḑă foarte nimeritŭ împĕrăţia întunericului nevĕḑutŭ, ádecă a dĭavolului. [1]) Astŭ-felĭu stându faţă în faţă cu adversarĭul nevĕḑutŭ, presviterul li dá ordinŭ, ca fiă-care din eĭ să-şĭ întindă braţele şi să se lapede de tiranul celŭ rĕutăcĭosŭ şi înfiorătorĭŭ, ádecă de dĭavolul, ḑicêndŭ: Mĕ lapĕdŭ de sătana [2]) şi de toate lucrurile luĭ [3]) şi de toată pompa luĭ [4]) şi de totŭ serviţul luĭ [5]) şi de toţĭ îngerii luĭ, şi de toate născocirile luĭ, şi de toţĭ aderenţiĭ luĭ. [6]) Prin aceasta măreaţă ceremoniă simbolică dechĭărá luminatul în faţa tuturora şi'n modŭ solemnŭ, că e în acordŭ cu opera bisericeĭ, care cu ajutorĭul graţieĭ divine totŭ-de-a-una o va mănţiné şi o va duce la îndeplinire. [7])

Afară de aceasta formulă de lăpĕdare în unele biserice părticularĭe eráŭ întrebuinţate şí altele, maĭ lunge seaŭ maĭ scurte; în fiinţă însă sûntŭ ele toate asemene. Ce se atinge de originea lor, apoĭ Tertulianŭ [8]) şi alţĭ părinţĭ le rĕducŭ la trădiţĭunea apostolică.

b) *Mărturisirea solemnă a simvoluluĭ credinţeĭ.*

Prin lăpĕdare, care în unele biserice se faceá de treĭ orĭ, se credeá desfiinţată orĭ-şi-ce legătură cu dĭavolul. Vĕḑêndu-şĭ decĭ lupta scoasă acum la cápĕtŭ, luminaţiĭ imediatŭ se întorceáŭ dela apusŭ spre rĕsăritŭ, locul luminiĭ, căcĭ se presupune, că celuĭ-ce se lápĕdă de dĭavolul, i-se deschide grădina plântată de D-ḑeŭ în Edenŭ despre rĕsăritŭ. Decĭ fiă-care candidatŭ făceá jurămêntul celŭ mare şi împortantŭ, ḑicêndŭ: »Eŭ mĕ consânţescŭ ţie, Christoase«, căruĭa îĭ urmá apoĭ mărturisirea solemnă a simvoluluĭ credinţeĭ [9]) în fiinţa de faţă a unuĭ númĕrŭ mare de creştinĭ.

---

[1]) Cirilŭ cat. I. mist. c. 4. — [2]) Adecă de aicĭ înăinte nu mĕ temŭ de puterea ta, căcĭ Christosŭ a desfiinţat o prin moartea sa şi ne-a scăpatŭ din servitute. (Cirilŭ Ierusal. cat. I. mist. c. 4). — [3]) De totu felĭul de pĕcate, precum: perfidie, mincĭună, furtuşagŭ, învidie, mâuie, pismă, mândrie, trândăvie, beţie, etc. (Cirilŭ dela Ierusalim. cat. I. mist. c. 5. — Efremŭ Sirul, despre a doaŭa venire a D-luĭ Christosŭ c. 9). [4]) La aceasta se numĕră desfrânările sgomotoase în teatru, alergările de caĭ, vînătoriile în circŭ, obicĕiul de a spândurá (atârnă) de icoanele ḑeilor păgânĭ în ḑilele lor festive felĭurite darurĭ ş. a. (Cirilŭ dela Ierusal. cat. I. mist. c. 6 şi 7). — [5]) Aceste sûntŭ rugăcĭunile făcute în templele ḑeilor păgânĭ, seaŭ şi alte servițe făcute în onoarea lor, precum aprinderea lampelor, tămăĭerea; apoĭ vrăjitoriile, fĕrmĕcătoriile şi alte arte de asemene. (Cirilŭ dela Ierusal. cat. I. Mist. c. 8). — [6]) Const. apost. VII. c. 41. — Despre aceste lapĕdărĭ vorbescŭ şi Efremŭ Sirul, despre a doaŭa venire c. 9. Ioanŭ gură-de-aurŭ, cat. II. c. 4. — Augustinŭ, de symb. II. c. 1. ţin alte locurĭ; Ambrosie, de mysteriis c. 2. ş. a. — [7]) I. Mayer, pg. 162. — [8]) Tert. de corona milit. c. 3 — I. Mayer, pg. 162—164. — [9]) Const. Apost. VII. c. 41. Aceasta se contestă şi de s. părinţĭ, ce s'a arătatŭ la altă ocăsĭune.

In biserica din Roma mai multu decâtu ori unde simvolul credinţei se pronunţá în modu deosebitu de solemnu. Aici se chiamá candidatul de botedu cu numele seu, care, ca să-lu vadă toţi cei de faţă, se suiá la unu locu înaltu, eara de erá ua persoană însemnată şi încă şí destinată a fi învĕţătoriul seau apĕrătoriul bisericei creştine, apoi, întrându în biserică, fú primitu de publicu cu entusiasmu şi cu aplause unanime. Fiindu astu-feliu atenţiunea îndreptată asupra luminatului, aşteptáu cu toţii să audă mărturisirea simvolului credinţei, care trebuiá să-'lu spună dearostul şi lămuritu, fără să adaugă seau să lase ce-vá din credinţa ficsată de s. părinţi. Dela această formă de predare a simvolului eráu dispensaţi cei sfiicioşi, încuviinţându-li-se a-'lu pronunţá numai înaintea unei adunări de presviteri. [1])

c) Ungerea cu untu-de-lemnu sânţitu.

După mărturisirea simvolului credinţei treceáu luminaţii din tinda fotisteriului în casa din lăintru seau în fotisteriul propriu. Aici mai âintăi îi aşedáu în rôndu, apoi fiă-care se desbrăcá de toate straiele, [2]) pe de ua parte simbolisându, că l'a lăpĕdatu pre omul celu vechiu dimpreună cu faptele lui; eară pe de alta parte imitându-'lu pre Christosu celu pironitu, care prin golitatea sa depe cruce a desbrĕcatu începătoriele şi puterile de domnia lor, triumfându asupra lor prin cruce. [3]) Astu-feliu cum eráu desbrăcaţi şi desgoliţi, episcopii seau presviterii îi ungeáu peste totu trupul [4]) cu untu-de-lemnu esorcisatu, [5]) de care dice s. Cirilu

---

[1]) Augustinu, confessiones libr. VIII. c. II. Nr. 5: „Denique, ut ventum est ad horam profitendae fidei, quae verbis certis conceptis, retentisque memoriter, de loco eminentiore in conspectu populi fidelis Romae reddi solet ab eis qui accesuri sunt ad gratiam tuam... Itaque ubi ascendit ut redderet, omnes sibimet invicem, quisque ut eum noverat, intrepuerunt nomen ejus strepitu gratulationis... Pronuntiavit ille fidem veracem praeclara fiducia, et volebant eum omnes rapere intro in cor suum; et rapiebant amando et gaudendo.“ (Migne, Patrol. lat. t. XXXIII. 1. pg. 751). — Rufinu, commentar. in symb. apost. c. 3: „et mos inibi servatur antiguus, eos qui gratiam baptismi susceturi sunt, publice, id est fidelium populo audiente, symbolum reddere; et utique adjectionem unius saltem sermonis eorum, qui praecesserunt in fide non admittit auditus.“ (Migne, Patrol. lat. t. XXI. pg. 339). — I. Mayer, pg. 104. — [2]) Cirilu dela Ierus. catech. II. mist. c. 2. — Ioanu gură-de-aură, epist. c. episc. rom. Inocentiu c. 3. Sântul Augustinu în opul „de fide et operibus“ c 6. înduce cuvintele, carî se pronunţau la desbrăcarea şi îmbrăcarea luminaţilor înainte de botedu şi după botedu; aceste sûnt: „Desbrăcaţi vĕ de omul celu vechiu... Imbrăcaţi vĕ în celu nou“... — [3]) Colos. 2, 15. 3, 9. — Cirilu dela Ierus.; cat. II. mist. c. 2. — [4]) Mai alesu se practicá aceasta în biserica Orientului. — [5]) Const. apost. III. c. 16; VII. c. 41. Cirilu dela Ierusal. cat. II. mist. c. 3. — Ioanu gură-de-aură, omil. VI. la epist. c. Colos.

dela Ierusalim,[1]) că însamnă participarea la ungerea luĭ Christosŭ, şi că elŭ prin chĭămarea numeluĭ luĭ D-ḑeŭ şi prin rugăcĭune cápětă ŭă putere aşá de mare, încâtŭ nu numaĭ că arde cu totuluĭ totŭ şi sterge orĭ-ce urmă de pĕcatŭ, ci depărteaḑă şí toată înfluinţa adversarĭuluĭ rĕutăcĭosŭ. Adăugemŭ âncă, că acestŭ untŭ-de-lemnŭ se consăcrá de episcopŭ, care se rugá luĭ D-ḑeŭ celuĭ nefăcutŭ, tatălŭ luĭ Christosŭ, regele natureĭ sensuale şi raţionale, ca să sânţască untul-de-lemnŭ în numele Domnuluĭ Isusŭ şi şă-ĭ dee darul spiretualŭ, darul tămăduirĭĭ şi puterea ertărĭĭ de pĕcate şi să-'lŭ dispună la ŭă pronunţare deamnă a simvoluluĭ credinţeĭ, ca celŭ unsŭ să fiă liberŭ de toată necuvioşia şi demnŭ de sânţiă conformŭ cu demândul unuĭa-născutŭ. [2])

d) Sânţirea apeĭ de botedŭ.

De aicĭ se îndreptáŭ luminaţiĭ spre basinŭ (fôntână), isvorul renascerĭĭ şi alŭ recreăţĭunĭĭ,[3]) în acela-şĭ timpŭ cântândŭ împreună cu mulţimea credincĭoşilor:[4]) »Cum cerbul se bate după isvorul de apă, aşá doresce sufletul meŭ după tine Dumneḑeule! Sufletul meŭ însĕteaḑă după D-ḑeul celŭ viŭ.« s. m. Sosiţĭ la apă, preotul, pênă a o sânţí, se rugá luĭ D-ḑeŭ Tatăl, Domnul universuluĭ, preamărindu-'lŭ, lăudându-'lŭ şi mulţămindu-ĭ pentru trămiterea în lume a Fiĭuluĭ sĕu, Unul-născutŭ. Apoĭ îndreptându-se cătră D-ḑeŭ Fiĭul însu-şĭ, îĭ mulţămiá, că din amoare nemărginită cătră genul omenescŭ a bine-voitŭ a se coborî din cerĭu pre pământŭ, ca să-'lu mântuĭească cu moartea de cruce, ca a cărĭĭ imaginare a aşĕḑatŭ elŭ apoĭ botedŭl. Decĭ lăudândŭ âncă ŭă-dată pe D-ḑeŭ Tatăl, că Elŭ în bine-voinţa sa cătră genul omenescŭ, spre a-'lŭ întarí şi a-'lŭ face să înăinteḑe pe calea spiretuală, pênă la sosirea Mântuitorĭuluĭ în lume, ĭ-a datŭ dela începutŭ ajutorĭul haruluĭ sĕŭ, care erá stătornicŭ în protopărinţiĭ noştri, şi făptuí, ca şí urmaşiĭ lor să poată vĭeţuí în pietate. Apoĭ se rugá din toată inima la D-ḑeŭ, ca să bine-voĭească a sânţi apa, ḑicêndŭ: »Caută din înălţimea cerĭuluĭ la noĭ şí sânţesce apa aceasta; dă-ĭ eĭ puterea şi darul, ca luminaţiĭ, după ordinul Christosuluĭ tĕŭ, prin botedŭ să se răstignească împreună cu elŭ, să moară, să se îngroape şi să se scoale împreună cu elŭ din morţĭ întru înfiĭarea luĭ, ca astŭ-felĭu, murindŭ pĕcatuluĭ, să vĭeţuĭească după D-ḑeŭ în dreptate.« [5])

---

[1]) Cirilŭ dela Ierus. cat. II. mist. c. 3. — [2]) Const. apost. VII. c. 42. — [3]) Const. Apost. VII. c. 43. Cirilŭ dela Ierus., cat. II. mist. c. 4. — [4]) Psl. 41, v. 1. ș. c. l. I. Mayer, 172. Zezschwitz, I. pg. 145. Felĭurite cântărĭ din psalmĭ și din profeți pretindŭ și Const. apost. V. c. 19. — [5]) Const. apost.

e) Întrebarea articulelor credinţeĭ şi însu-şĭ botedul.

După rugăcĭunea asupra apeĭ, luminaţiĭ coborĭáŭ unul câte unul acele treĭ trepte ale basinuluĭ, şi aflându-se în apă, maĭ ântăĭu fú întrebatŭ fiă-care pe rôndu şi deosebitŭ, oră de crede în numele Tatăluĭ, şi alŭ Fiuluĭ, şi alŭ Spiretuluĭ sântŭ. [1]) Şi mărturisindŭ fiă-care simvolul celŭ scurtŭ de credinţă, [2]) după aceea unul seaŭ doĭ clericĭ puşĭ anume îlŭ cufundáŭ în apă de treĭ orĭ, [3]) în numele fiă-căriĭ persoane dumnedeĭescĭ, carĭ cuvinte le pronunţá însu-şĭ ministrul botedului, episcopul seaŭ presviterul. [4])

Din apă suĭá celŭ botedatŭ alte treĭ trepte în susŭ şi eşindŭ afară, naşul îlŭ învĕlĭá într'ŭă pândă şi-'lŭ ştergeá bine. [5])

9. Ceremoniele, carĭ urmáŭ imediatŭ după botedŭ.

a) Ungerea cu s. mirŭ.

Născêndu-se luminatul prin botedŭ la vieaţă noaŭă spiretuală, are lipsă de graţia spiretuluĭ sântŭ, care să-'lŭ îndeplinească în acea vieaţă, să-'ĭ lumineḑe mintea, eară inima să 'ĭ-o întărească, încâtŭ să se poată luptá cu succesŭ cu inimiciĭ mântuiriĭ, ádecă cu sensualitatea lumiĭ şi cu dĭavolul. Aceasta graţiă i-se împărtăşesce neofitului prin ungerea cu sântul mirŭ. De aceea şí biserica, ca la începutŭ, aşá şí 'n timpul, cândŭ esistá catechumenatul crestinŭ, voindŭ a-ĭ mijlocí celuĭ botedatŭ graţia spiretuluĭ sântŭ, imediatŭ după botedŭ îlŭ ungeá cu mirŭ sânţitŭ. [6])

VII. c. 43. Despre sânţirea apeĭ la botedŭ ni daŭ mărturiă şi părinţiĭ şi învĕţătoriĭ bisericescĭ; aşá Cirilŭ dela Ierusal. precatechesa c. 15.; cat. III. c. 3. — Ioanŭ gură-de-aurŭ în epist. c. episc. rom. Inocentiu c. 3, şi'n omil. 40. la epist. I. c. Corint. c. 15. v. 29. — Ambrosie, de mysteriis, c. III. ş. a

[1]) Cirilŭ dela Ierusal. cat. II. mist. c. 4. — Ambrosie, de myster. c. V. — [2]) Existáŭ doaŭĕ felĭurĭ de mărturisirĭ, una maĭ scurtă numită mărturisirea treimeĭ; şi simvolul credinţeĭ întregŭ, dară ce-vá prescurtatŭ în articulele de credinţă privitoarĭe la Fiul. (Cirilŭ dela Ierusal. catech. V. c. 12). Din aceste doaŭĕ îlŭ mărturisĭáŭ candidaţiĭ pre celŭ maĭ scurtŭ. Zezschwitz I. pg. 145. — [3]) Cufundarea e simbolul înmormêntăriĭ luĭ Is. Christosŭ, şi se face de 3 orĭ însemnându acele 3 ḑile ce le-a petrecutŭ Domnul Is. Christosŭ în mormêntŭ; apoĭ eşirea din apă înseamnă învierea din morţĭ a Mântuitorĭuluĭ. Cirilŭ Ierusal. cat. II. mist. c. 4—8. Vasile celŭ mare c. Amfilochie, c. 5. — Ioanŭ gură-de-aurŭ, omil. 40. la epist. I. c. Cor.: c. 15. v. 29. — [4]) Const. apost. VII. c. 43. — Cirilŭ Ierus. II. mist. c. 4. I. Mayer pg. 176. — [5]) I. Mayer pg. 177. — [6]) Sinod. din Laodichea, c. 48: „Ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους μετὰ τὸ βάπτισμα χρίεσθαι χρίσματι ἐπουρανίῳ, καὶ μετόχους εἶναι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ.“ Συντ. III. pg. 215. — Const. apost. VII. c. 43 şi 44. — Cirilŭ dela Ierus. cat. III. mist. c. 1. — Ambrosie, de mysteriis, c. VI. şi VII. — Acestŭ felĭŭ de ungere se numesce ungerea spiretuluĭ sântŭ, şi e representăţĭunea reală a pogorîreĭ Spiretuluĭ sântŭ asupra Domnuluĭ Isusŭ Christosŭ, cândŭ s'a botedatŭ în apa Iordanuluĭ. Cirilŭ dela Ierus. cat. III. mist. c. 1—3.

În privinţa ungerii acesteia observămu, că presviterul, pĕnă a o aplecá, maĭ âmtăĭu se rugá luĭ D-ḑeu, ḑicêndu: »Doamne Dumneḑeule, cela-ce eştĭ nefăcutu, stăpânul şi Domnul universuluĭ! Cela-ce împărtăşescĭ tuturor popoarelor mireasma evangelesciĭ cunoscinţe spre recreare, fă, ca chrisma aceasta să lucre în celu boteḑatu, ca mireasma Christosuluĭ tĕu să rĕmână stătornică şi pururea într'însul, şí ca, murindu împreună cu Christosu, împreună cu dînsul să şí re'nviie şi să vieţuĭească.«[1]) Acuma urmá ungerea însa-şĭ. Eară ungerea sĕ făceá, ungêndu-se cu s. mirŭ în semnul crucii numaĭ părţile maĭ însĕmnate ale corpuluĭ, şi anume la frunte, la urechĭ, la nărĭ, la gură şi la peptu,[2]) pronunţându-se în acela-şĭ timpu şí cuvintele: »Sigilul daruluĭ spiretuluĭ sântu.«[3])

Şi anume maĭ întăĭu la frunte, ca eĭ, scăpându de ruşinea, ce au causat'-o şi au purtat'-o protopărinţiĭ, călcându porunca luĭ D-ḑeu, să poată vedé cu faţa descoperită ca prin oglindă mărirea Domnuluĭ. Apoĭ la urechĭ, ca să primească urechĭ ca cele-ce audu misteriele dumneḑeĭeşcĭ; apoĭ la nasu, ca, după-ce aŭ, primitu ungerea dumneḑeĭească, să poată ḑice: »Sûntemu luĭ D-ḑeu bună mireasmă a luĭ Cristosu între ceĭ-ce se mântuĭescu.« După aceea la peptu, ca îmbrăcaţĭ cu plátoşa dreptăţiĭ, să poată stá contra măchinacĭunilor dĭavoluluĭ, carele maĭ alesu după boteḑu îşĭ începe lupta, ce i-s'a întêmplatu şí D-luĭ Is. Chrisiosu.[4])

Fiindu luminaţiĭ rĕnăscuţĭ prin boteḑu şi confirmaţĭ prin ungerea cea sânţită, prin care primĭáŭ spiretul sântu şi se îndeplinĭáu, de aicĭ înăinte se numĭáŭ eĭ »creştinĭ.«[5])

(Va urmá.)

---

[1]) Const. apost. VII. c. 44. — [2]) Cirilu dela Ierusal. cat. III. mist. c. 3 şi 4. — Sinod. II. ecum. c. 7. Συντ. II. pg. 187. In biserica occidentală ungerea cu s. miru se făceá şi atuncĭ ca şi astă dĭ numaĭ la frunte. Grigorie celu Mare. epist. 9. cătră episc. Ianuariu. Augustinu coment. la evang. Ioanu propun. (118 c. 5). I. Mayer, pg. 195. — [3]) Cirilu dela Ierusal. cat. XVIII. c. 33; aceste cuvinte le pretinde şi sinod. II. ec. c. 7: „Καὶ σφραγίζοντες αὐτοὺς λεγομεν· Σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου Συντ. II. pg. 187. — [4]) Cirilu dela Ierusal. cat. III. mist. c. 4. — [5]) Cirilu dela Ierusal.. catech. III. mist. c. 5: „Τούτου τοῦ ἁγίου χρίσματας καταξιωθέντες, καλεῖσθε Χριστιανοί.“ (Migne. Patrol. graec. t. XXXIII. pg. 1092).

Chĭămarea și activitatea apostolului Pavelŭ.

Terminându-şi Isusŭ Christosŭ misiunea învĕţătorească pe pământŭ şi sigilându actul rĕscumpĕrării cu moartea şi învĭerea sa, precum atestă apostolul Petru, [1]) se înalţă în fine, înzestrându-şi apostolii cu puterea învĕţătorească, diregĕtorească şi preoţască, cu spiretul şi corpul la cerĭŭ, [2]) demândându-li să petreacă în Ierusalimŭ [3]) asceptându spiretul sântŭ, mângăĭătorĭul, [4]) pre care îlŭ va trămite purceḑĕtorĭŭ dela tatălŭ [5]) şi care va atestá de elŭ în Ierusalimŭ, în toată Iudeĭa, pênă la márginile pământuluĭ. [6])

Conformŭ acestuĭ mândatŭ petrecêndŭ apostolii în contêmplărĭ şi rugăcĭunĭ în Ierusalimŭ, făcú maĭântâĭŭ Petru propunerea, ca în locul luĭ Iuda Iscarioteanul să se aleagă prin sorţĭ altul la serviţul apostolieĭ, recomândându-li pre Varsava şi pre Matia. [8]) Fiindŭ de faţă ca la 120 de credincĭoşĭ, [9]) învocară maĭ ântâĭŭ ajutorĭul luĭ Dumneḑeŭ, ḑicêndŭ: „Tu Doamne! cela-ce scĭĭ inimele tuturora, arată dintre aceştĭ doĭ pre unul, carele l'aĭ alesŭ a luá soartea serviţuluĭ acestuĭa şi alŭ apostolieĭ, dintru care a rĕtăcitŭ Iuda, ca să meargă în locul sĕŭ.“ Şi aŭ datŭ sorţile lor şi aŭ căḑutŭ soartea pre Matia, şi elŭ s'a numĕratŭ împreună cu ceĭ unŭ-spră-ḑece apostolĭ. [10])

Completându-se în modul acesta númerŏrul apostolilor, se apropiiă şi timpul pogorîriĭ spiretuluĭ sântŭ, care se revarsă în ḑiŭa cincĭ-ḑecimiĭ [11]) asupra lor în chipŭ de limbe de focŭ. [12])

Primindŭ darurile luĭ, se lămuriră spiretualminte aşá, încâtŭ pe de ŭă parte se desfăcură cu totuluĭ totŭ de prejudeţele iudaice, dându-se numaĭ la ascultarea mândatelor primite spre promovarea evangelĭuluĭ; eară pe de alta parte se înḑĕstrară cu sciinţa diferitelor limbe, spre a se

---

[1]) Fapt. apost. 2, 32: «Pre acestŭ Isusŭ l'a învĭatŭ Dumneḑeŭ, aĭ căruĭa noĭ toţĭ sîntemŭ martorĭ.» — [2]) Ibid. 1, 9. Ioanŭ 20, 17. Efes. 4, 10. — [3]) Ibid. 1, 4. — [4]) Ioanŭ 14, 16. — [5]) Matеiŭ 10, 20. — [6]) Fapt. apost. 1, 8. — [7]) Ibid. 1, 13. — [8]) Ibid. 1, 23. — [9]) Ibid. 1, 15. — [10]) Ibid. 2, 24—27. — [11]) Ibid. 2, 1. — [12]) Ibid. 2, 2—4: «Şi se făcú ràpede din cerŭ sŭnetŭ ca de vêntŭ tare sumătorĭŭ şi aŭ împlutŭ toată casa, unde şedeáŭ eĭ. Şi se arĕtară lor împărţite limbe cade focŭ, şi aŭ şeḑutŭ pre fiă-carele din eĭ şi s'aŭ împlutŭ eĭ toţĭ de spiretul sântŭ.»

puté înţĕlege cu popoarele universului, precum atestară înşi-şĭ, că Parţiĭ, Mediĭ şi ceĭ din Mesopotamia, din Egipetŭ, Lidia, Arabia etc. auḑiră propunêndu-li-se evangelĭul în limbele lor. [1])

Totŭ-ŭă-dată se într'armară contra atacurilor, ce aveáŭ să le aĭbă dela inimiciĭ ceĭ maĭ aprigĭ aĭ luĭ Christosŭ, atâtŭ din Iudeĭ, câtŭ şí din păgânĭ,[2]) şi prinseră la inimă sub influinţa divină, încâtŭ eráŭ cu totuluĭ totŭ resoluţĭ, făr' să se maĭ teamă de urgie şi persecuţĭunĭ, a anunţá şi a propăgá evangelĭul sălvătorĭŭ.

Fiindŭ provĕḑuţĭ apostoliĭ cu aceste daruri, câtŭ şí cu darul vindecării de morburĭ,[3]) făr' de aplecarea arţii medicale, seaŭ a descântăriĭ, usitate la ĭudeĭ, ci numaĭ cu cuvêntul şi în numele luĭ Christosŭ,[4]) eşiră în faţa lumiĭ, rădicându-şĭ voacea maĭ âintâĭŭ apostolul Petru, spre a anunţá, că timpurile mesiane, preḑise de profetul Ioilŭ, deveniră realetate, fiindŭ Mesia celŭ promisŭ Isusŭ Christosŭ, ḑicêndŭ: „Deciĭ cu adevĕratŭ să scie toată casa luĭ Israilŭ, ca Domnŭ şi Christosŭ l'-a făcutŭ Dumneḑeŭ pre acestŭ Isusŭ, pre carele voĭ l'-aţĭ rĕstignitŭ.“ [5])

Tuturora celor de faţă le recomândá penitinţa şi boteḑul în numele luĭ Christosŭ spre ertarea pĕcatelor şi primirea darului spiretului sântŭ, ḑicêndŭ: „Pocăiţi-vĕ, şi să se boteḑe fiă-care din voĭ în numele luĭ Isusŭ Christosŭ spre ertarea pĕcatelor, şi veţĭ luá darul spiretului sântŭ.“ [6]) Ŭă parte din ceĭ de faţă fiindŭ pĕtrunsà de adevĕrurile pronunţate de apostolul Petru, părăsí Iudaismul şi ceremonialul fariseicŭ şi se înrolà la Christosŭ, primindŭ boteḑul ca la treĭ miĭ. [7]) Imediatŭ după acestŭ succesŭ, urmându-şĭ Petru misiunea apostolică, însoţitŭ de Ioanŭ, númĕrul se suí credincĭoşilor ca la cincĭ miĭ, cum afirmă Luca: „Mulţĭ dară din ceĭ-ce auḑiră cuvêntul, aŭ creḑutŭ şi s'a făcutŭ númĕrul bărbaţilor ca vr'ŭă cincĭ miĭ.“ [8]) Aceştĭ credincĭoşĭ sub ascultarea apostolilor se consolidáŭ, luându parte atâtŭ la învĕţăturele apostolice câtŭ şí la rugele dumneḑeĭescĭ, după carĭ urmá frângerea pânii. [9]) Eară între ŭă-l'altă observáŭ înţĕlegerea cea maĭ deplină şi amiceaţa cea maĭ cordială, [10]) disfăcêndu-se chĭarŭ de proprietăţile lor, şi punêndŭ capitalul la dispunerea apostolilor, carĭ îlŭ împărţiáŭ celor lipsiţĭ.[11])

Avêndŭ aşá biserica primă, constituită sub conducerea apostolilor, parte de pace, crescêndŭ şi lăţindu-se spre lauda şi mărirea luĭ Dum-

---

[1]) Fapt. apost. 2, 4. 8—12. — [2]) Ibid. 4, 31. — [3]) Ibid. 2, 43. 3, 6—10. — [4]) Ibid. 4, 10. — [5]) Ibid. 2, 36. — [6]) Ibid. 2, 38. — [7]) Ibid. 2, 41. — [8]) Ibid. 4, 4. — [9]) Ibid. 2, 42. — [10]) Ibid. 4, 32. — [11]) Ibid. 4, 34. 35.

neḑeŭ,[1]) sinedriului cu partida Saduceilor [2]) se amărî şi se rădică asupra apostolilor, închiḑêndu-i; atunci ângerul Domnului noaptea destăcú uşele prinsorii şi scoţêndu-i afară, ḑise: „Duceţi-vĕ, şi stândŭ, grăiţi în biserică poporului toate cuvintele vieţei acesteia.“ [3])

Urmândŭ apostolii acestui demândŭ şi încurăjaţi prin minunata scăpare din prinsorile iudaice, pentru-că cunoscură întru această faptă, că pronia dumneḑeiască veghiaḑă asupra sorţii lor, se presêntară în ḑiua următoarĭă în têmplu, anunţândŭ şi explicândŭ împĕrăţia dumneḑeiască conformŭ doctrinelor luĭ Christosŭ. Sinedriul se aprinse dinnoŭ de mâniă contra activităţii apostolilor şi căutândŭ cu ochi rĕi la succesul lor, se hotărî a-i perde cu moarte; [4]) însă setea lor de sânge inocinte se alină, în-dată-ce unul din mijlocul lor, Gamalielŭ, li spuse, că, dacă va fi activitatea lor produsulŭ omenescŭ, apoi se va răsipí; ear' dacă este dela Dumneḑeŭ, apoi nu o vor puté răsipí şi ea se va lăţí triumfătoarĭă sub scutul divinŭ. [5])

Supunêndu-se deci sinedriul consiliului acestui bărbatŭ învĕţatŭ, apostolii scăpară şí de astă dată, de-şí bătuţi, dară cu condiţiunea, ca să nu grăiească de numele luĭ Isusŭ, [6]) atâtŭ dela închisoare câtŭ şi dela moarte, urmândŭ c'ŭă abnegare admiraveră a învĕţá şi a binevestí pre Christosŭ prin case şi în biserică. [7]) În mijlocul persecuţiunii aprige eĭ se îngrijiáŭ de bună-starea comunităţii creştine, compunêndŭ certele dintre convertiţii din iudeĭ şi păgânĭ, precum erá bună oară cearta în causa împărţirii elemosinelor, alegêndu-se în scopul eĭ din partea credincĭoşilor ceĭ şepte diaconĭ, [8]) pre cariĭ prin împunerea mânelor şi învocarea spiretului sântŭ îĭ întroduseră în oficiul lor, într'una şí în diregĕtoria învĕţătorească. [9]) In ultima direcţiune se destinse maĭ alesŭ diaconul Stefanŭ, care prin minunele şi semnele plinite în vederea poporului, [10]) contribuí multŭ la progresarea creştinismului; pentru acea înfuriându-se sinedriul contra luĭ câtŭ şí a apostolilor, înscenară ŭă persecuţiune cumplită asupra întregeĭ comunităţĭ creştine, încâtŭ partea cea maĭ mare de credincĭoşi peregrină în Iudea şi Samaria, rĕmânêndŭ numaĭ apostolii în Ierusalimŭ. [11])

In timpul acesteĭ persecuţiunĭ fu ucisŭ diaconul Stefanŭ cu petre, consimţindŭ la acestŭ omorŭ maĭ alesŭ Saulŭ, [12]) unŭ fruntaşŭ alŭ scoaleĭ fariseice.

---

[1]) Fapt. apost. 4, 33. — [2]) Ibid. 5, 17. — [3]) Ibid. 5, 19, 20. — [4]) Ibid. 5, 33. -- [5]) Ibid. 5, 34. 39. — [6]) Ibid. 5, 40. — [7]) Ibid. 5, 42. — [8]) Ibid. 6, 3. — [9]) Ibid. 6, 10. — [10]) Ibid. 6, 8. — [11]) Ibid. 8, 1. — [12]) Ibid. 7, 59, 58.

Saulŭ, plinŭ de ură contra creştinismuluĭ, nu se mulţămĭá numaĭ cu asuprirea credincĭoşilor în Ierusalimŭ, ci se asigurà cu cărţĭ legitimătoarĭe din partea sinedriuluĭ şi plecà spre Damascŭ, spre a pune mâna pe credincĭoşiĭ de acoló şi a-ĭ predá arbitriuluĭ ĭudaicŭ, căcĭ fiindŭ adăpatŭ în scoala luĭ Gamalielŭ cu principiele fariseice, aţintĭá surparea creştinismuluĭ. Insă pronia dumnedeĭească înblândí inima cea înfuriată a luĭ Paulŭ prin minunata avorbire: „Saule! Saule! de ce mĕ gonescĭ?[1])“ şi cunoscêndŭ din rĕspunsul: „Eŭ sûntŭ Isusŭ, pre care tu-'lŭ gonescĭ,[2]) că ŭă putere maĭ înaltă înfluinţadă asupră-ĭ, se făcú pe locŭ celŭ maĭ delosŭ mărturisitorĭŭ, apologŭ şi misionarĭŭ alŭ învĕţătureĭ luĭ Christosŭ,[3]) începêndu-şĭ activitatea cu primirea botedului în Damascŭ[4]) şi cu schimbarea numeluĭ, numindu-se de aice înainte P a v e l ŭ.

Apostolul Pavelŭ anunţá împĕrăţia divină conformŭ doctrinelor luĭ Christosŭ, legitimându-lŭ, că elŭ este fiĭul luĭ Dumnedeŭ, [5]) şi, în consunânţă cu profeţiele testămêntarĭe, Mesia celŭ promisŭ. Acestŭ adevĕrŭ fundămêntalŭ alŭ creştinismuluĭ îlŭ propuneá elŭ cu ŭă convicţiune atâtŭ de măĭeastră şi precisă, încâtŭ sinagogele, ca contrariĭ ceĭ maĭ aprigĭ aĭ luĭ Christosŭ, amuţĭáŭ; pentru-că în lucĭul străordinarŭ, care-lŭ făcú să-şĭ plece faţa la pămêntŭ, [6]) în avorbirea subĭectuluĭ nevĕdutŭ.[7]) „Saule! Saule! ce mĕ gonescĭ“, în orbirea de treĭ dile,[8]) şi în miraculoasa rĕdobândire a vederilor prin împunerea mânelor luĭ Anania,[9]) cunoscú ŭă fiinţă maĭ naltă, maĭ puternică şi divină, care îlŭ prefăcú în sufletul luĭ şi-'lŭ chĭămà la ŭă activitate maĭ sublimă, decâtŭ erá a ĭudaismuluĭ şi a şcoalelor luĭ, şi că misiunea luĭ nu este să se maĭ lupte în castrele nefructivere ale sinagogelor putrede, ci în causa creştinismuluĭ sălvătorĭŭ, ca vasul celŭ alesŭ alŭ luĭ Christosŭ.[10]) In urma acesteĭ convicţiunĭ îşĭ formà Pavelŭ ŭnŭ planŭ sistematicŭ de promovatŭ şi de lăţitŭ creştinismul, şi în conformitate cu acestŭ planŭ, a căruĭa basă erá universalitatea creştinismuluĭ, îşĭ întocmí şi doctrina, scoposindŭ a rădicá pe dĕrimăturele ĭudaismuluĭ şi ale păgânismuluĭ ŭă r e legĭune u n i v e r s a l ă. De aice urmá, că şí modul de împărtăşitŭ conceptele despre creştinismŭ, maĭ alesŭ între popoarele din păgânĭ, stá într'ŭă proporţiune dreaptă cu universalitatea planuluĭ sĕŭ. [11])

---

[1]) Fapt. apost. 9, 4. — [2]) Ibid. 9, 18. — [3]) Ibid. 9, 15. 20. — [4]) Ibid. 9, 18. — [5]) Ibid 9, 20. — [6]) Ibid. 9, 3. 4. — [7]) Ibid. 9, 8. — [8]) Ibid. 9, 9. — [9]) Ibid. 9, 17. 18. — [10]) Ibid. 9, 25. — [11]) Dr J. L. Hug. Einleitung in die Schriften des neuen Testamentes II. Thl. IV. Aufl. 1847, pag. 288: «Was wir indessen an Paulus vorzüglich bemerken und woraus sein ganzes Beginnen und Wirken verständlich wird, ist der eigene Eindruck, den die Idee einer Universalreligion auf seinen Geist gewirkt hat. Dieser erhabene Gedanke aus

Convinsŭ şi condusŭ de acestŭ planŭ, continuà cu promovarea evangeliuluĭ în decursul a lor treĭ anĭ în Arabia, şi reîntorcêndu-se spre Damascŭ, învĕţà despre divinitatea şi mesianitatea luĭ Christosŭ cu atâta clasicitate, încâtŭ nu i-se putŭ opune alta decâtŭ puterea brutală, periclitându-ĭ vieaţa prin consiliul, de a-lŭ omorî.

Însă pronia divină îlŭ scăpà de acestŭ consiliŭ, căcĭ, deşí inimiciĭ se asigurară chĭarŭ de sucursul locotenenteluĭ regeluĭ Arabieĭ Areta,[1]) învĕţăceiĭ îlŭ eliberară, dându-lŭ într'ŭă coşarcă[2]) peste ţidurile cetăţiĭ. Ajungêndŭ de aice în Ierusalimŭ, se înfăţişă, condusŭ de Varnava primă-oară apostolilor, cari-lŭ salutară cu toată cordialitatea. Urmându-şĭ activitatea învĕţătorească cu toată tăria cuvêntuluĭ, îlŭ asceptá şi aice moartea din partea Sinedriuluĭ.[3])

Scăpându însă şí de astă dată de urgiă, ajunse prin Cesaria în Tarsŭ, locul nascerii sale.[4]) Pecându petreceà în Tarsŭ, îlŭ anunţáŭ pre Christosŭ în Antiochia nisce bărbaţĭ creştinĭ din Cipru şi Chirene, cariĭ fugiseră din Ierusalimŭ în urma persecuţiuniĭ rădicate de Iudeĭ după uciderea diaconuluĭ Stefanŭ.[5])

Auţindŭ apostoliĭ în Ierusalimŭ, că prin emigranţiĭ amintiţĭ s'a propagatŭ bună credinţă între eleniştiĭ Antiochieĭ, făcêndu-se urţitoriĭ şi întemeitoriĭ bisericeĭ Antiochiene,[6]) şi că s'a constituitŭ ŭă comunitate creştină consideraveră, li trămiseră pre Varnava,[7]) ca să-ĭ întărească în credinţa în Christosŭ. Varnava plecà în urmă spre Tarsŭ şi întimpinându-lŭ aice pre apostolul Pavelŭ, se reîntoarseră amêndoĭ la Antiochia, unde, petrecêndŭ unŭ anŭ, desvoltară ŭă activitate atâtŭ de aleasă, încâtŭ după întărirea şi organisarea bisericeĭ Antiochiene, primí aceasta comunitate credincĭoasă numele de „creştinĭ.“[8])

Într'aceea vinindu-li scirea evlavioşilor Antiochienĭ, că credincĭoşiĭ din Ierusalimŭ suferŭ de foamea preţisă maĭ 'nainte de Agafŭ,[9]) adunară între eĭ elemosine şi le trămiseră cu Pavelŭ şi Varnava, făcêndŭ în modul acesta biserica Antiochieană primul actŭ de umanitate şi amoare frăţască.

---

den religiösen Ansichten eines verkannten und untergehenden Volkes das vortrefflichste, das Göttliche zu erhalten, in einem Lehrbegriff zu bewahren, der nicht allein alles Gegenwärtige weit übertraf, sondern durch die hinzugekommenen Aufschlüsse alle Erwartungen der Zukunft befriedigte; welcher darin das untrügliche Siegel der Wahrheit trug, dass er für alle Menschen und Zeiten und kommende Völker passte, wenn sie ihn verständen, dieser Gedanke, eine Weltreligion zu gründen, hatte keine Seele so tief durchdrungen, nirgens so viele Kräfte angefacht und in so standhafter Wirksamkeit fortbewegt.

[1]) II. Corint. 11, 32. 33. — [2]) Fapt. apost. 9, 25. — [3]) Ibid. 9, 28. 29. — [4]) Ibid. 9, 30. — [5]) Ibid. 11, 20. — [6]) Ibid. 11, 26. — [7]) Ibid. 11, 22. — [8]) Ibid. 11, 26. — [9]) Ibid. 11, 28.

Reîntorcêndu-se ambĭ apostolii eară-şĭ la Antiochia, îlŭ luară cu dînşiĭ şí pre Ioanŭ, ce se chĭămá Marco; [1]) şi aflându-se aicea în biserică învĕţătoriĭ Varnava şi Simonŭ, numitŭ şi Nigerŭ, şi Luţinŭ din Chirene şi Manaimŭ, care erá crescutŭ împreună cu Irodŭ alŭ IV. şi Saulŭ,[2]) le-aŭ demândatŭ Domnul, ca să destîngă pre Varnava şi pre Saulŭ la lucrul, la care ĭ-aŭ chĭămatŭ. Atuncea, ajunândŭ şi rugându-se şi puindu-şĭ pre eĭ mânele, ĭ-aŭ lăsatŭ să se ducă.[3])

Urmândŭ apostolul Pavelŭ acestuĭ demândŭ divinŭ, întreprinde însoţitŭ de Varnava prima sa călĕtoriă apostolică cătră popoarele păgâne, şi eĭ trecêndŭ prin Seleucia şi Chipru ajungŭ în Salamina. Aplecându-se Salaminenii la învĕţătura luĭ Pavelŭ, se încreştinară, şi punêndu-şĭ toată sperânţa în divinul Christosŭ, se înfiinţà aicea ŭă biserică, care o organisà apostolul şi punêndu-o sub scutul dumneḑeĭescŭ, călĕtorí spre Pafŭ. Aice i-se încununà activitatea apostolică prin încreştinarea diregĕtorĭuluĭ Sergiu, [4]) care faptă contribuí multŭ la lăţirea evangelíuluĭ între popoarele învecinate şi la încurăjarea apostoluluĭ întru promovarea numeluĭ luĭ Christosŭ. Din Pafŭ călĕtorí prin Perga Pamfilieĭ şi ajunse în Antiochia Pisidieĭ, predicândŭ pretutindene şi aducêndŭ la creştinĕtate atâtŭ din Iudeĭ câtŭ şi din păgânĭ.[5])

Aceasta activitate displăcú Iudeilor; eĭ îlŭ constrînseră decĭ pre apostolul a părăsí Antiochia Pisidieĭ şi după-ce compuse cearta născută între convertiţiĭ de ambe părţile, determinându-le, că toţĭ sûntŭ chĭămaţĭ spre mântuire, se aşeḑà în Iconia.

Fiindŭ apostolul cu totul devotatŭ causeĭ luĭ Christosŭ şi despreţuindŭ toată încordarea ĭudaică, de a-ĭ periclitá vieaţa, predicà Iconienilor cu atâta convicţĭune, încâtŭ maĭ toţĭ primiră creştinismul, şi avêndŭ elŭ parte a vedé aice ŭă comunitate creştină bine-cuvêntată, se hotărí a petrece în mijlocul eĭ maĭ multŭ timpŭ; însă şi atuncĭ înscenară nefericiţiĭ Iudeĭ persecuţiunĭ contra luĭ şi-'lŭ constrinseră a trece din Iconia.

Ajungêndŭ în Listra, [6]) vindecà unŭ ologŭ din nascere [7]) şi propagà învĕţătura luĭ Christosŭ cu atâta succesŭ, încâtŭ vĕḑêndŭ ĭudeiĭ, că pe ruinele mosaismuluĭ se rădică, ca pretutindine, aşá şi aice ŭă comunitate creştină, se împlură de mâniă cătră apostolul şi-ĭ periclitară vieaţa, împroşcându-lŭ cu petre. [8])

Aceasta brutalitate îlŭ necesità pre neobositul apostolŭ, care vĕḑú, că toată încordarea ĭudeilor, de a disrădĕcină şi a stîrpí semênţa buneĭ

---

[1]) Fapt. apost. 12, 25. — [2]) Ibid. 13, 1. — [3]) Ibid 13, 3. — [4]) Ibid. 13, 12. — [5]) Ibid. 13, 14. — [6]) Ibid. 14, 6. — [7]) Ibid. 14, 9. — [8]) 14, 18.

credinţe, ea sĕ lăţesce şi se întăresce triumfătoarĭă pretutindene, [1]) a părăsí Listra şi a se rĕsuflá în Antiochia [2]), considerându toate persecuţĭunile petrecute ca atâtea laure pentru Christosŭ. Insă nicĭ în Antiochia nu aflà repausul doritŭ, căcĭ credincĭoşii se certáu între ŭă-laltă, pretinḑêndŭ unii, ear' maĭ alesŭ din ceĭ-ce trecură din secta fariseică la crestimismŭ, ca păgănii, pênă a se încreştiná, să sĕ supuie tăĭării împregĭurŭ, conformŭ mândatelor mosaice. [3])

Apostolul Pavelŭ nu se încumetă a dislegá singurŭ aceasta ceartă, ci călĕtorindŭ la Ierusalimŭ, o pune în vederea tuturor apostolilor, [4]) carii. discutându asupra obieptuluĭ eĭ în modŭ sinodalŭ, se uniră la propunerea apostoluluĭ Iacovŭ a face următoarĭa decisĭune: „S'a părutŭ spiretuluĭ sântŭ şí noauĕ, că maĭ multŭ nicĭ ŭă greutate să nu punemŭ preste voĭ fără numaĭ aceasta de lipsă, ca să vĕ înfrênaţì de cele jertfite idolilor, şi de sânge şi de sugrumatŭ şi de adulterĭŭ, de care, păḑindu-vĕ bine, veţĭ face;“ [5]) determinându totŭ-ŭă-dată, ca aceasta sentinţă sinodală să se trămită în scrisŭ prin bărbaţĭ anumea aleşi, ceea-ce s'a făptuitŭ prin Iuda, numitŭ Varsava şi Sila. [6])

Primindŭ Antiochienii în modul acesta dislegarea în causa certeĭ lor, şi apostolul Pavelŭ şi Varnava maĭ petrecêndŭ în mijlocul lor, bine-vestindŭ cuvêntul Domnuluĭ şi întărindu-ĭ în credinţă, se hotarîră în urma a cercetá bisericele înfiinţate de eĭ. [7]) Împărechĭându-se însă de reul luĭ Marco, pre carele Pavelŭ nu voĭă să-lŭ vadă împreună în aceasta călĕtoriă, se disfăcură de ŭă-l'altă, şi Varnava se duse cu Marco sprc Chipru, pecând apostolul Pavelŭ însoţitŭ de Sila călĕtorí prin Siria şi Cilicĭa, întărindŭ bisericele înfiinţate şi organisate de elŭ în prima călĕtoriă.

După aceasta scursĭune îşĭ maĭ ĭa în Listra, pe lângâ Sila, pre Timoteĭŭ, care cunosceá învĕţătura luĭ Christosŭ, şi întreprinse a doaŭa călĕtoriă către popoarele din păgânĭ. Ca în âmtăĭa călĕtoriă aşá şí într'aceasta erá apostolul deplinŭ convinsŭ, că activitatea pentru Christosŭ îĭ va fi urmată de urgiă şi persecuţĭune, ce îĭ va periclitá vieaţa; pe de altă parte erá însă consciutŭ, că cu toate întrigele ĭudeilor şi cu toată ardoarea lor, de a stîrpí credinţa creştină, ea totŭ se va lăţí triumfătoarĭă între toate popoarele universuluĭ. Decĭ în numele Domnuluĭ, trecêndŭ prin Frigia şi Galaţĭa şi străbătêndŭ Misia, ajungŭ eĭ în Troada, de unde în urma uneĭ visiunĭ, [8]) prin Samotrachia în Neapolia şi în urmă în Filipi.

---

[1]) Fapt. apost. 14, 20. 19. 23. 24. — [2]) Ibid. 14, 25. [3]) Ibid. 15, 5. — [4]) Ibid. 15, 2. — [5]) Ibid. 15, 28. 29. — [6]) Ibid. 15, 22. 27. — [7]) 15, 36. — [8]) Ibid. 16, 9. 11. 12.

Petrecêndŭ aice apostolul maĭ multe ḑile, promovà împĕrăţia divină maĭ alesŭ Sâmbăta şi pĕtrunḑêndu-se inimele ascultătorilor de adevĕrurile pronunţate, primí creştinismul unŭ número consideravĕrŭ de oamenĭ, între care se însemná maĭ alesŭ ŭă comerciantă de porfirŭ din cetatea Tiatirilor, numită Lidia, luândŭ dimpreună cu toată casă eĭ botedul.[1]) Acestuĭ esêmplu îĭ urmà şi ŭă servitoarĭă, din care scoase apostolul spiretul pitonicŭ prin avorbirea: „Demândŭ ţie în numele luĭ Isusŭ Christosŭ, ca să mĕ mântuĭescŭ?“ Eară eĭ aŭ ḑisŭ: „Crede în Domnul Isusŭ Christosŭ şi te veĭ mântuí, tu şi casa ta.“[4]) Şi credêndŭ, s'a şí botedatŭ cu toată casa sa.

Constituindu-se decĭ în Filipĭ ŭă comunitate creştină şi întărindu-se, apostolul îşĭ urmà misiunea maĭ de parte şi ajunse prin Amfipole şi Apolonia în Tesalonicŭ şi Beroa. In primul oraşŭ cuvêntà în decursul a treĭ sâmbete în sinagogă despre Isusŭ Christosŭ ca despre mesia celŭ promisŭ şi documêntà din scriptură, maĭ alesŭ din patima şi moartea luĭ, că elŭ este adevĕratul Mesia.[5])

Fiindŭ teoriele apostolice divergiţĭ de legea mosaică, atraseră atenţĭunea unora dintre păgânĭ pecândŭ ĭudeiĭ se înverşunară şi'lŭ constrinseră pre apostolŭ a părăsí Tesalonicul fără să-şĭ plinească misiunea. După părăsirea Tesaloniculuĭ ajunse elŭ în Beroa[6]) şi fiindŭ primitŭ aice cu bucuria, credeá, că va puté lucrá cu maĭ multŭ succesŭ. Insă fiindŭ strimtoritŭ de ĭudeĭ Tesalonichenĭ, lăsá pre Timoteĭŭ şi Sila în Beroa cu demândul, ca primul să cerceteḑe pre Tesalonichenĭ, eară însu-șĭ se luá spre Atena, promiţêndu-li, de a-ĭ asceptá acoló.[7])

Maĭ multŭ succesŭ avú apostolul în Atena, anunţândŭ, atâtŭ în sinagogă câtŭ şi în areopagŭ religĭunea creştină, care între mulţĭ alţiĭ

---

[1]) Fapt. apost. 16, 14. 15. — [2]) Ibid. 16, 18. — [3]) Ibid. 16, 20. 21. 22. — [4]) Ibid. 16, 31. — [5]) Ibid. 17, 2—9. — [6]) Ibid. 17, 10. — [7]) Ibid. 17, 15.

o îmbrăţişá maĭ alesŭ Dionisiŭ areopagitul şi ŭă muĭere destinsă, anumea Damarŭ. [1])

Nevenindu-li la cale Stoicilor, eară maĭ alesŭ Epicureilor teoria apostoluluĭ despre înviĭarea morţilor, eĭ o făceaŭ de rîsŭ; [2]) de aceea părăsí apostolul Atena, şi-şĭ continuà misiuñea apostolică între Corinteni, predicându-li cuvêntul adevĕruluĭ în decursŭ de unŭ anŭ şi şese lune. [3]) Locuindŭ acoló în casa luĭ Aquila şi a soţieĭ sale Priscila, avú parte de sporĭu cu creştinismul atâtŭ între ĭudeĭ câtŭ şi între păgâni, vĕdêndu-ĭ pre ceĭ din urmă boteḑându-se în numele luĭ Christosŭ, între carĭ specialminte pre superiorul sinagogeĭ Crispŭ cu toată casa luĭ. [4])

După sĕmĕnarea buneĭ credinţe între Corinteni, tinse apostolul spre Efesŭ, unde anunţà împĕrăţia divină timpŭ scurtŭ, dorindŭ a serbá pascele în Ĭerusalimŭ; plecândŭ li promise însă, că, întorcêndu-se, îĭ va cercetá. [5]) Însă înţelegêndŭ, că în Efesŭ petreceá unii, ce fură boteḑaţĭ cu boteḑul penitinţeĭ luĭ Ioanŭ, se reîntoarse la eĭ maĭ 'nainte de a ajunge la Ierusalimŭ; deci convingêndu-ĭ, că Ioanŭ aplecá poporul să creadă în celŭ-ce vine după elŭ, ádecă în Isusŭ Christosŭ [6]), eĭ primiră boteḑul creştinŭ, făcêndu-se ceĭ maĭ fideli propăgătorĭ aĭ credinţeĭ creştine. [7]) Fiindu-ĭ aminte a ajunge la Ierusalimŭ [8]) trecú prin Macedonia şi Achaia, prin Troada, Mitilene, Chiosŭ, Samosŭ şi Militosŭ, chĭămândŭ âncă ŭă-dată pre conducĕtoriĭ şi învĕţaţiĭ biserieeĭ efesene, spre a-ĭ întărí în credinţă, şi demândându-li să priveghieḑe asupra turmeĭ, care a câştigat'-o Isusŭ Christosŭ prin sacrificarea sa [9]), îĭ bine-cuvêntà în urmă şi despărţindu-se în modul celŭ maĭ cordialŭ, prourmà călĕtoria sa prin Cumu, Rodusu, Patera, Cipru, Siria, Tiru, Ptolomaida şi Cesaria, spunêndu-ĭ în ultimul oraşŭ Agavŭ de suterinţele, ce-'lŭ asceaptă în Ierusalimŭ. [10])

Pe lîngă ŭă activitate atâtŭ de grea şi între persecuţiunile cele maĭ înfiorătoarĭe, înfiinţândŭ, întărindŭ şi organisândŭ cu perseverânţă admiraveră pretutindenea comunităţĭ creştine, în onoarea şi mărirea luĭ Dumneḑeŭ, îĭ succede apostoluluĭ ca unuĭ omŭ înspiratŭ de spiretul sântŭ, consciutŭ de înalta sa misiune şi fidelŭ principiuluĭ sĕŭ, de a-ĭ dá relegiunii creştine unŭ caracterŭ universalŭ, a aduce părţile cele maĭ de frunte ale lumiĭ la Christosŭ, folosindu-se în promovarea evangeliuluĭ de ŭă metodă acomodată capacităţiĭ publiculuĭ, de ŭă limbă simplă, uşoară şi lesne de înţelesŭ. Aşá îĭ aplecà în genere pre ĭudeĭ

[1]) Fapt. apost. 17, 34. — [2]) Ibid. 17, 31. 32. — [3]) Ibid. 18, 11. — [4]) Ibid. 18, 8. — [5]) Ibid. 18, 21. — [6]) Ibid. 19, 4. — [7]) Ibid. 19, 8. — [8]) Ibid. 19, 21. — [9]) Ibid. 20, 28. — [10]) Ibid. 21, 11.

la creştinismŭ, convingêndu-i din cărţile profetice, că Isusŭ Christosŭ este Mesia celŭ promisŭ.[1]) Saducheilor şi Fariseilor le anunţà evangeliul sălvătoriŭ, băsându-se specialminte pe convicţiunea lor despre înviiarea morţilor[2]), eară păgânilor le documêntà, acomodându-se, chiarŭ din principiul lor adevĕrata Dumnedeitate, ca în Atena, dicêndu-li: „Trecêndŭ şi vĕdêndŭ închinăciunile voastre, aflat'-am şí unŭ altariŭ, în care este scrisŭ: „„Necunoscutuluĭ D-deŭ““; decĭ pre care voĭ, nesciindu-lŭ, îlŭ cinstiţi, pre acela vi-lŭ vestescŭ voaŭĕ.“[3]) Încununatŭ de succese ajunge Pavelŭ în Ierusalimŭ şi arĕtându-se la apostolul Iacovŭ, se adunară toţi învĕţăceiĭ luĭ Christosŭ, şi elŭ li istorisí de activitatea sa apostolică la toate popoarele, ear' specialminte la ceĭ din păgâni.[4])

Fiindŭ pusŭ la cale însĕ de amiciĭ sĕi, ca să se supună uneĭ curăţiriĭ de 7 dile în têmplu[5]), fu prinsŭ cu ocăjunea aceasta de Iudeiĭ din Asia sub pretestŭ, că predică pretutindenea popoarelor contra legiĭ luĭ Moisi.[6])

Fiindŭ predatŭ în modul acesta ca acusatŭ pe mânele puteriĭ lumene, Pavelŭ îşĭ demustrà inocinţa, însă fără urmare, căcĭ fu legatŭ de căpitanul Lisa în curele şi bătutŭ în publicŭ, încâtŭ strigà în urmă, dicêndŭ: „Aŭ vĕ este permisŭ voaŭĕ a-lŭ bate pre unŭ omŭ romanŭ şi nejudecatŭ?“[7]) Între aceste suferinţe i-se arĕtà Domnul şi dise: „Indrăsnesce Pavele! căcĭ precum aĭ mărturisitŭ cele-ce sûntŭ de mine în Ierusalimŭ, aşá se cade şí în Roma să mărturisescĭ.“[8])

Străpunêndu-şĭ apostolul centrul de activitate în Roma, predicà, deşi băgatŭ în închisoare[9]) în decursŭ de doĭ anĭ cu ŭă însufleţire rară, îngrijindu-se chiarŭ de acoló de bisericele, ce le urdise şi le organisase, conducêndu-le prin epistole.

Aşá laudă Pavelŭ creştinismul, pentru care purtá lanţurile, în epistola cătră Efesenĭ, îndemnându-ĭ să se întărească totŭ maĭ multŭ în legătura credinţeĭ, anunţându-li prin Tichie, în ce stare şi refe-rinţă se află în Roma, şi îndemnându-ĭ să se roage pentru elŭ, ca să poată vestí taĭna evangelieĭ.[10]) Ear' Filipenilor le mulţămesce pentru ajutoriul, ce l'a primitŭ prin Epafroditŭ şi dă laudă luĭ D-deŭ pentru crescerea lor în credinţă, aducêndu-li aminte, ca să se ferească de profeţĭ mincĭunoşi şi făcêndu-li cunoscutŭ într'una progresul creştinismuluĭ în Roma.[11]) Anume li face cunoscutŭ, că învĕţătura luĭ Christosŭ a stră-

---

[1]) Fapt. apost. 13, 15. — [2]) Ibid. 23, 6. — [3]) Ibid. 17, 23. — [4]) Ibid. 21, 17—20. — [5]) Ibid. 21, 26. — [6]) Ibid. 21, 28. — [7]) Ibid. 22, 25. — [8]) Ibid. 23, 11. — [9]) Ibid. 28, 16. — [10]) Ibid. cătră Efes. 6, 19. 21. — [11]) Cătră Filip. 1, 12.

bătutŭ pênă la Cesarĭul, asigurându-ĭ, că maĭ mulţĭ fraţĭ predică cuvêntul adevĕrului cu totŭ succesul şi fără fricâ de prigoniri seaŭ urgie, şi le trămite în urmă sălutare dela toţĭ fraţiĭ şi conlucrătoriĭ la propagarea împĕrăţieĭ divine, ţicêndŭ: „Inchină-vi-se voaŭĕ fraţii, cariĭ sûntŭ împreună cu mine, eară maĭ alesŭ ceĭ din casa Cesarĭului.“ [1]) Colosenilor, auţindŭ de starea bisericeĭ lor dela Epafra, li scrie, să petreacă cu bărbăţiă în învĕţătura luĭ Christosŭ şi să se tereascâ de înşelăciunile lumiĭ, adresându-li salutări, ţicêndŭ: „Inchină-vi-se voaŭĕ Aristarchŭ celŭ robitŭ împreună cu mine şi Marco, nepotul luĭ Varnava, de care aţĭ luatŭ mandate; de va veni la voĭ primiţi-'lŭ pre dênsul şi pre Isusŭ, carele se chĭamă Iustŭ, cării sûntŭ din tăĭĭare împregĭurŭ dimpreună cu mine lucrătorĭ la împĕrăţia luĭ D-ţeŭ, carĭ mĭ-aŭ fostŭ mie mângăĭare.[2]) Luĭ Filemonŭ îĭ recomândă într'ŭă epistolă primirea şerbului sĕŭ Onisimŭ, care a primitŭ în Roma botedul [3]) ş. m. d.

Scăpândŭ din închisoare, se decise apostolul a cercetá bisericele înfiinţate de dênsul şi aşá punêndŭ sub scutul d-ţeĭescŭ comunitatea creştină din Roma, întreprinse călĕtoria spre Grecia şi Asia, stândŭ ŭă earnă în Nicopole, unde îlŭ chĭămà pre Titŭ.[4])

După terminarea acesteĭ călĕtorie eară-şĭ se întoarse la Roma şi pe cândŭ işĭ rădicá voacea în onoarea luĭ D-ţeŭ, ĭudeiĭ eară se rescoală contra luĭ şi mijlocescŭ prinderea luĭ.[5])

Din captivitatea aceasta a doaŭa îşĭ adresaţă Pavelŭ epistola cătră Timoteĭŭ, anunţându-ı într'una şí apropiĭarea oareĭ, în care se va duce de pe pămêntŭ, ţicêndŭ: „Eŭ eacă mĕ jertfescŭ, şi timpul dispărţiriĭ mele s'a apropiatŭ“ [6]); de aceea îlŭ şi roagă, ţicêndŭ: „Nevoĭesce-te să viĭ curêndŭ la mine“; apoĭ spune închinăciune Priscileĭ şi luĭ Aquila şi caseĭ luĭ Onisitorŭ. De Erastŭ ţice, că a rĕmasŭ în Corintŭ, eară pre Trofimŭ l'a lăsatŭ în Miletŭ bolnavŭ; „grăbesce să viĭ maĭ 'năinte de earnă. Inchină ţi-se ţie Evul şi Pudŭ şi Linŭ şi Claudia şi toţĭ fraţiĭ.“ [7])

Implinindu-şĭ Pavelŭ cu toată esactitatea misiunea apostolică şi legitimându-şĭ chĭămarea, ce o aveá întru promovarea evangeliuluĭ, ca celŭ maĭ focosŭ predicătoriŭ alŭ relegĭuniĭ creştine în Asia şi Europa, primí în urmă moartea de martirŭ în Roma sub impĕratul Nero.[8])

N. Vorobchieviclŭ,
parochŭ în Cucĭur-mare.

---

[1]) Cătră Filip. 4, 22. — [2]) Cătră Colos. 4, 10—12. — [3]) Cătră Filim. 10, 12. — [4]) Cătră Titŭ 3, 12. — [5]) II. Timot. 1, 8. — [6]) Ibid. 4, 6. — [7]) Ibid. 19, 22. — [8]) Eusevie, ist. hist. cart. II. cap. 22.

ПРАВОСЛАВНАЯ ЦЕРКОВЬ ВЪ БУКОВИНѢ.

Устройство православной церкви въ Буковинѣ на основаніи распоряженій императора Іосифа II.

(Изъ записокъ путешественника Владиміра Мордванова).

Императоръ Іосифъ II. вслѣдъ за изъятіемъ Буковины изъ церковной зависимости отъ митрополитовъ молдовлахійскихъ, издалъ для сего края 29. апрѣля 1786 г. „*Духовный регламентъ*“ (Anordnung zur Regulirung der Geistlichen, Kirchen und des Schulwesens in der Bukowina) [1]) сдужащій и доселѣ, въ главныхъ положеніяхъ своихъ, основаніемъ устройства православной церкви въ Буковинѣ.

Регламентомъ тимъ объявляется прежде всего, что изъ всѣхъ недвижимыхъ и движимыхъ имѣній и наличныхъ денегъ, принадлежавшихъ монастырямъ у другимъ духовнымъ учрежденіямъ буковинской епископіи, отнынѣ долженъ быти составленъ оденъ общій епархіальный, или, по мѣстному названію „*религійный фондъ*“ (gr. or. Religionsfond), доходы съ котораго имѣютъ быти обращаемы исключетельно на нужды *Церкви*, *духовенства* и *училищъ* (für die geistliche Personen und für die Schulen bloss, und allein zum wahren Besten des Clerus, der Religion und der Menschheit); управленіе же имѣніями того фонда и употребленіе ихъ согласно назначенію, а равно и опредѣленіе лицъ на должности по предмету ближайшаго и непосредственнаго завѣдыванія имѣніями, предоставляется исключительно самому правительству.

Такимъ образомъ, въ силу того распоряженія, отобрано было въ составъ епархіальнаго фонда 260 недвижимыхъ имѣній, или помѣстій, принадлежавшихъ монастырямъ буковинской епископіи, и 7 помѣстій, составлявшихъ достояніе собственно радовецкаго архіерейскаго дома: *Радовецъ, Коцманъ, Лашковка, Суховерховъ, Кливодинъ, Давидешти и Рогозна.*[2]) Тѣ изъ сихъ 267 помѣстій, которыя, по присоединеніи Буковины къ Австріи, оказались находящимися внѣ предѣловъ Австрійской Имперіи, правительство австрійское

---

[1]) Регламентъ тотъ напечатанъ не былъ, находится онъ только въ рукописномъ списку. — [2]) Помѣстье Радовецъ оставлено было въ пожизненномъ владѣніи тогдашняго епископа Досиѳея Херескула, и не прежде, якъ по смерти преосвященнаго, обращено въ составъ епархіальнаго фонда.

распорядилось продати, съ обращеніемъ вырученныхъ черезъ ту продажу грошей въ основной капиталъ епархіальнаго фонда, оставшіяся же въ Буковинѣ помѣстья приняло въ свое управленіе.

Засимъ, иноческія обители, существовавшія въ буковинской епископіи, якъ мужскія, такъ и женскія, носившія названіе монастырей и скитовъ, „Духовнымъ регуламентомъ“ положено упразднити, за исключеніемъ трехъ мужскихъ монастырей: *Путна, Сочавица и Драгомирна*, которые должны сохранити свое существованіе и на будущее время. (Глава II. §§ 3, 6; Гл. III. §§ 1, 5). Основаніе къ такого рода мѣръ приведено въ духовномъ регламентѣ то, что для общаго блага жителей страны и для блага самого духовенства монастыри должны быти обращены въ такія учрежденія, которыя служили бы не притономъ тунеядцевъ, получающихъ свое содержаніе изъ епархіальнаго фонда, въ ущербъ необходимыхъ потребностей другихъ общественныхъ установленій, но мѣстомъ въ которомъ священники, не могущіе по преклонности лѣтъ или по болѣзни продолжити пастырское служеніе и свои занятія по обученію юношества, находили бы себѣ покровъ и пропитаніе, имѣли бы возможность посвятити Богу остатокъ дней своихъ, приводя ихъ въ благоговѣйной молитвѣ и священнодѣйствіи, и тѣмъ самымъ, равно якъ и примѣрною жизнію своею, служили бы назиданіемъ для народа. (Гл. II. § 5).

Якое именно число православныхъ монастырей принадлежало къ буковинской епископіи въ эпоху присоединенія Буковины къ Австріи, изъ Духовнаго регуламента вовсе не видно. Въ немъ поименованы только нѣкоторые изъ нихъ, а именно: 9 мужскихъ монастырей *Путна, Сочавица, Драгомирна, св. Ілія, Ильшести, Гомора, Солка, Воронецъ и Молдавица*; 1 мужскій скитъ, находящійся въ предѣлахъ Галиціи, *Великій Скитъ* (Скитъ Манявскій); 1 женскій монастырь *Петроуцъ* и 3 женскихъ скита: *Волока, Вижница и Мамаести*. Но, во всякомъ случаѣ, нѣтъ сомнѣнія, что число монастырей, принадлежавшихъ къ буковинской епископіи, было весьма значительно. Такъ, въ историко-географическомъ описаніи Буковины, составленномъ однимъ изъ австрійскихъ офицеровъ, находившимся въ продолженіе нѣсколькихъ лѣтъ на службѣ въ Буковинѣ въ исходѣ XVIII. столѣтія и напечатанномъ въ 1781 г. Шлецеромъ въ его изданіи: Briefwechsel meist historischen und politischen Inhalts,[1]) значится, что въ то время въ Буковинѣ было

[1]) Часть VIII, стр. 151.

26 мужскихъ монастырей и 1 женскій; при томъ однакже самыя обители не поименованы. Въ слѣдующемъ за симъ 1782 г. тѣмъ же ученымъ Шлецеромъ напечатанъ въ первомъ томѣ его Staatsanzeige[1]) составленный на основаніи произведенной австрійскимъ генеральнымъ штабомъ военной съемки, подробный списокъ всѣхъ населенныхъ мѣстностей Буковины. Въ спискѣ томъ показаны 28 монастырей, изъ нихъ: *а*) 15 стояли особнякомъ а именно: *Путна; Драгомирна, Гумора, Лука, Мирести, Молдавица, св. Онуфрея, Петроуцъ, Пудилово, Солка, Сочавица, Урсой, Остра, Воронецъ, Зехастри,* *б*) одинъ, именемъ *Визница,* былъ расположенъ въ городѣ тогоже имени и *в*) 12 находились въ селеніяхъ, отъ имени которыхъ и самыя обители получили свои названія, а именно: *Бабинъ, Хореча, св. Иліи, Иллишести, Мамаіести, Радовецъ* (архіерейскій домъ), *Ревна, Жадова, Замостье, Свинячка, Вилавче и Волока.* Въ имѣющихся при каждой православной церкви въ Буковинѣ печатныхъ диптихахъ (поминаньяхъ) означены имена основателей и благотворителей святыхъ Божіихъ обителей. По диптихахъ узнаемъ, что, независимо отъ радовецкаго архіерейскаго дома, существовало еще 11 монастырей: *Путна, Сочавица, Драгомирна, св. Иліи, Иллишести, Гумора, Солка, Воронецъ, Молдавица, Петроуцъ и Хореча,* и 12 скитовъ: *Великій Скитъ* (въ Галиціи, Скитъ Манявскій), *Жадова, Замостье, Крещатекъ, Броскоуцъ, Березница, Корибница, Лука, Остра, Бабинъ, св. Онуфрія и Визница.* Наконецъ, перечень нѣкоторыхъ буковинскихъ монастырей представляетъ намъ и *Аарон Пумнулъ* въ изданномъ имъ въ 1865 году въ Черновцахъ на румынскомъ языкѣ сочиненіи подъ заглавіемъ: *„Краткій обзоръ 267 монастырскихъ имѣній, изъ коихъ образовался епархіальный фондъ православной Церкви въ Буковинѣ.“* По собраннымъ имъ изъ оффиціальныхъ источниковъ свѣдѣніямъ, въ составъ епархіальнаго фонда буковинской епископіи вошли имѣнія, отобраныя отъ самого радовецкаго архіерейскаго дома и отъ слѣдующихъ монастырей: *а*) отъ состоявшихъ собственно въ предѣлахъ Буковины: *Молдавица, Петроуцъ, Путна, Воронецъ, Гумора, св. Иліи, Сочавица, Драгомирна, Солка, Мамаіести, Хореча, Лука, Березница, Жадова, Иллишести, Крещатикъ, Остра, Броскоуцъ, Волока, Визница, Корибница, Бабинъ и Замостье,* и *б*) отъ находившагося въ предѣлахъ Галиціи *Великаго Скита*[2]) (Skitul Mare).

---

[1]) Стран. 56—58. — [2]) Такъ якъ Великій Скитъ состоялъ въ предѣлахъ Галиціи, гдѣ находилась большая часть принадлежавшихъ ему имѣній, то имѣнія его по упраздненіи самаго скита и не были обращены въ фондъ

Дѣйствительно ли всѣ тѣ обители существовали одновременно, рѣшити въ настоящес время трудно, за неимѣніемъ данныхъ.

Изъ числа всѣхъ вышеноименованныхъ обителей, древнѣйшою признается монастырь *Молдавица* (мужскій), основанный въ 1401 г. господаремъ молдавскимъ Александромъ „*Добрымъ*“ и затѣмъ возобновленный, въ 1532 г. господаремъ же молдавскимъ Петромъ VI. Рарешъ; въ владѣніи того монастыря находилось 54 помѣстья. За нимъ слѣдуютъ монастыри: *Петроуцъ*, (женскій), основанный въ 1456 года господаремъ молдавскимъ Стефаномъ V. „*Великимъ*“, владѣвшій 2 помѣстьями; *Путна* (мужской), основанный имъ же въ 1466 г. и владѣвшій 59 помѣстьями; *Воронецъ* (мужскій), основанный имъ же въ 1480 г. и владѣвшій 10 помѣстьями; *Гумора* (мужскій), основанный имъ же въ 1491 г. и владѣвшій 19 помѣстьями; *св. Ілія* (мужскій), основанный въ 1540 г. господаремъ молдавскимъ Петромъ VI. Рарешъ и владѣвшій 12 помѣстьями; *Сочавица* (мужскій), основанный въ 1578 г. Георгіемъ *Могилою*, епископомъ радовецкимъ и братомъ его Іеремією Могилою, тогдашнимъ великимъ дворникомъ Молдавіи, и владѣвшій 25 помѣстьями; *Драгомирна* (мужскій), обновленный въ 1602 г. епископомъ радовецкимъ Анастасіемъ Крымковичемъ[1]) и владѣвшій 19 помѣстьями; *Солка* (мужскій) основанный въ 1615 г. господаремъ молдавскимъ Стефаномъ XI. по благословенію архіепископа сочавскаго и митрополита молдовлахійскаго Анастасія Крымковича, и владѣвшій 15 помѣстьями; *Мамаіести* (женскій), основанный между 1685—1670, якъ полагаютъ Маріею Потоцкою, дочерью господаря молдавскаго Іереміи Могилы, и владѣвшій 9 помѣстьями; *Хорена* (мужскій) основанный, якъ полагаютъ въ 1712 г. однимъ монахомъ, имя коего осталось неизвѣстнымъ, и владѣвшій 14 помѣстьями; въ 1766 г. монастырь тотъ, при игуменѣ Артемонѣ, былъ возобновленъ. Блаженной памяти императрица все россійская Екатерина II. всемилостивѣйше изволила пожаловати на тотъ предметъ значительную сумму денегъ въ то же время, именно въ 1773 г. для монастыря былъ вылитъ новый дзвонъ на монетномъ дворѣ, устроенномъ русскими войсками на лѣвомъ берегу Прута, во время турецкой войны. Далѣе идутъ монастыри; *Пляшести* (мужкой) основанный

буковинской епископіи, а вошли въ составъ галиційскаго училищнаго фонда. Лишь одно изъ сихъ имѣній Бродокулъ впослѣдствіи, императорскимъ декретомъ отъ 18. сентября 1789 года, повелѣно возвратити въ вѣдѣніе буковинскаго епархіальнаго фонда.

[1]) О времени основанія сего монастыря свѣдѣній не имѣется.

въ 1737 года бояриномъ Исоческулъ и владѣвшій 5 помѣтями; *Лука* (мужскій), основанный въ 1747 года капитаномъ Аѳанасіемъ Цинтою и владѣвшій 1 помѣстьемъ; *Березница* (мужской), тѣмъ же лицемъ и владѣвшій 1 помѣстьемъ; *Жадова* (мужской), основанный въ 1750 г. игуменомъ Герасимомъ Владомъ и владѣвшій 4 помѣстьями; монастыръ *Крещатикъ* (мужской), основанный 1768 г. братьями Михаиломъ и Константиномъ Талпа, редзешами (землевладѣльцами), и владѣвшій 2 помѣстьями; монастырь *Остра* (мужской), основанный въ 1776 г. монахомъ Наѳаномъ Калмуцки и владѣвшій 1 помѣстьемъ; *Броскоуцъ* (мужской), основанный въ 1778 г. игуменомъ Кассіаномъ и владѣвшій 2 помѣстьями; монастырь *Волока* (женскій), основанный Константиномъ Доничь; монастырь *Визница* (женскій), основанный Константиномъ Туркулъ; монастырь *Корибница* (мужской), основанный 4 редзешами Стефаномъ Журжавано, Іоною Теутоломъ, Георгіемъ Томассу и Стефаномъ Чуредгулъ; монастырь *Замостье* (мужской), основанный помѣщиками селенія Замостья; монастырь *Бабинъ* (мужескій), имя основателя его не сохранилось. Время основанія послѣдныхъ 5 монастырей неизвѣстно, во владѣніи же каждаго изъ нихъ находилось по одному помѣстью. Наконецъ, *Великій Скитъ* (Skitul Mare), находившійся въ предѣлахъ Галиціи, основанъ въ 1607 г. дочерью господаря молдавскаго Маріею Потоцкою, во исполненіе даннаго ею передъ Богомъ обѣта на тотъ случай, если бы Господь помогъ мужу ея, тогдашнему гетману польскому Стефану Потоцкому, посадити щурина его, законнаго наслѣдника молдавскихъ государей, Константина Могилу на молдавскій престолъ, неправельно отнятый у него дядею послѣдняго Симеономъ Могилою.

По Духовному регуламенту, въ каждомъ изъ трехъ сохранившихъ свое существованіе монастырей: *Путна*, *Сочавица* и *Драгомирна*, положено быти не болѣе, якъ то 25 человѣкъ братіи, въ томъ числѣ по 1 настоятелю (игумену) и 1 викарію (гл. II. §§ 9, 10), и доколѣ число живущихъ въ монастырѣ братій не убавится до положеннаго комплекта, принятіе новыхъ лицъ въ составъ монастырской братіи воспрещено (гл. II. § 50). Засимъ епархіальному епископу предоставлено по своему усмотрѣнію опредѣляти, сколько въ якомъ монастырѣ должно состояти іеромонаховъ, сколько діяконовъ, сколько иподіаконовъ и сколько монаховъ (§ 42). Запрещено принимати въ монастырь: *а*) лицъ, получившихъ постриженіе внѣ предѣловъ австрійскаго государства, *б*) иностранныхъ монаховъ,

в) лицъ, которыя уже однажды были въ бѣгахъ (§ 51), если лица сіи непредставлятъ на поступленіе въ монастырь дозволительнаго свидѣтельства отъ подлежащаго своего начальства, а равно и отъ мѣстныхъ гражданскихъ властей и мѣстныхъ, находящихся въ предѣлахъ имперіи, консисторій (§ 52). Въ послушники дозволено принимати только подданныхъ австрійской Имперіи (гл. II. § 53); тѣ изъ нихъ, которые при поступленіи своемъ представятъ удостовѣреніе въ томъ, что они имѣютъ научныя познанія, требуемыя отъ кандидатовъ на священство вообще, могутъ быти допускаемы, по совершеніи надъ ними постреженія, къ посвященію въ священный санъ (§ 55); тѣ же изъ нихъ, которые поступаютъ въ монастырь единственно ради полученія монашескаго пострига, обязаны имѣти удостовѣреніе въ томъ, что они окончили курсъ ученія во *нормальной* школѣ и съ тѣмъ вмѣстѣ знаютъ якое-либо ремесло (§ 56). Отъ желающихъ поступити въ монастырь требуются также свидѣтельство о ихъ рожденіи и поведеніи, выдаваемыя сельскими, а въ подлежащихъ случаяхъ земливладѣтельческими или правительственными властями (§ 57). Желающій поступити въ послушники обращается о семъ съ просьбою, съ приложеніемъ надлежащихъ документовъ, въ консисторію, которая, если найдетъ документы просителя удовлетворяющими требованіемъ закона, сносится съ мѣстнымъ гражданскимъ въ краѣ начальствомъ (die Landesstelle) и по полученіи отъ послѣдняго увѣдомленія о томъ, что со стороны его къ поступленію того лица въ монашество препятствій не имѣется, даетъ настоятелю монастыря разрѣшеніе приняти то лице въ монастырь (§ 58). Поступившій въ монастырь послушникъ допускается къ произнесенію монашескихъ обѣтовъ не прежде, якъ по достиженіи 24-лѣтняго возраста (§ 54) и притомъ по выдержаніи по крайней мѣрѣ 3-лѣтняго искуса, и до полученія постриженія имѣетъ право свободно распоряжаться своимъ имуществомъ (§ 35) и во всякое время оставити монастырь и возвратитися въ мірское состояніе (§ 59).

Назначеніе монашествующаго духовенства, по Духовному регуламенту, — отнюдъ не пастырское служеніе или занятіе науками и обученіемъ юношества, а исключительно отправленіе богослуженія и молитва (§ 4). По тому монашествующіе освобождаются отъ всякихъ свѣтскихъ занятій (§ 32); въ особенности воспрещается имъ, подъ страхомъ наказанія, занятіе торговлею, винодѣліемъ, скотоводствомъ, огородничествомъ, земледѣліемъ, денеж-

ными оборотами, и т. п. такъ что всякая сдѣлка ихъ по симъ предметамъ должна быти признаваема недѣйствительною (§§ 33, 39); имъ воспрещается пріобрѣтати якія бы не было имущества якъ покупкою, такъ и дареніемъ, по духовнымъ завѣщаніямъ, и всякими вообще установленными въ законѣ для пріобрѣтенія имуществъ способами; а буде монастыремъ пріобрѣтено будетъ по духовному завѣщанію или чрезъ добровольное пожертвованіе движимое или недвижимое имѣніе, то таковое должно быти обращено въ епархіальный фондъ (§ 34). Тоже самое должно быти наблюдаемо и въ отношеніи имущества, которое приноситъ съ собою въ монастырь поступающій въ оный послушникъ; но если послѣдній, не получивъ монашескаго постриженія, оставитъ монастырь и возвратится въ мірское состояніе, то онъ въ правдѣ имущество свое получити обратно (§ 35). Монашествующимъ воспрещается удостовѣряти всякіе документы своею подписью, а также принимати участіе въ составленіи или свидѣтельствованіи духовныхъ завѣщаній, подъ опасаніемъ признанія недѣйствительными самыхъ тихъ актовъ (§ 36). Сборы доброохотныхъ подаяній, безъ предварительнаго испрошенія на то дозволенія *гофкригерата*, строжайше воспрещены; собранныя же съ надлежащаго разрѣшенія гроши, равно якъ и вносимыя въ монастырь, добровольные вклады за разныя богослужебныя дѣйствія, не должны поступати въ собственность монастыря, а имѣютъ быти представляемы монастыремъ, по мѣрѣ накопленія 100 флориновъ. въ консисторію для отсылки ихъ въ кассу епархіальнаго фонда (гл. II. §§ 37, 38; гл. IV. § 15).

Наблюденіе за благоустройствомъ и благочиніемъ въ монастыряхъ и между монашествующими возложено на обязанность настоятеля монастыря (игумена) и его викарія (гл. II. §§ 9, 10). Оба тѣ лица избираются монастырскою братіею, и актъ избранія представляется на утвержденіе епархіальнаго начальства (гл. IV. § 31). Если бы консисторія встрѣтила якое либо препятствіе къ утвержденію избраннаго лица въ должности игумена, то назначаются новые выборы; если же и на тотъ разъ лице, избранное братіею, не будетъ почему-либо утверждено, то консисторія обязана оба акта избранія, вмѣстѣ съ своими замѣчаніями и съ указаніемъ отъ себя особаго кандидата, сообщити мѣстному гражданскому въ краѣ начальству (die Landesstelle) для представленія всего дѣла на разрѣшеніе гофкригсрата (гл. IV. § 32). Усмотрѣнію епархіальнаго архіерея предоставлено возводити игумена монастыря въ санъ

архимандрита, но безъ предоставленія въ семъ случаѣ послѣднему якой-либо особой власти, или якимъ-либо особыхъ преимуществъ (гл. IV. § 33). Въ каждомъ монастырѣ настоятель, или игуменъ, обязанъ вести списокъ всей монашествующей братіи, съ подробнымъ обозначеніемъ и имени, мѣсторожденія и возраста каждаго лица, времени поступленія его въ монастырь, его поведенія и образа дѣйствій, степени его познаній въ наукахъ и въ другихъ отношеніяхъ, его качествъ и отличительныхъ свойствъ (гл. II. § 13), и о всякой убыли въ числѣ монастырской братіи доводити немедленно до свѣдѣнія консисторіи (§ 14). Настоятель обязанъ, по полученіи отъ начальства якого-либо распоряженія касающагося монастырскаго благочинія, или вообще монашествующаго духовенства, прочитывати оное всей братіи и за симъ въ послѣдовательномъ порядкѣ вносити въ особо установленную для сего книгу, именуемую k. k. Verordnungen und Gesetze in Publico-Ecclesiasticis. Книга та должна всегда находитися для видимости, въ монастырской трапезѣ, и быти перечитываема братіи по прошествіи каждыхъ трехъ мѣсяцевъ (§ 15—17). За нарушеніе вышеизложеннаго правила касательно веденія книги начальственныхъ распоряженій настоятель монастыря подвергается денежному штрафу во 30 флориновъ, а прочія духовныя лица 6 дневному аресту, съ полученіемъ въ пищу лишь хлѣба и воды (§ 18). Игуменъ обязанъ обращатися съ ввѣренною его надзору братіею съ благодушіемъ, любовію и терпѣніемъ (§ 11); виновныхъ въ якихъ либо проступкахъ увѣщавати къ исправленію, и только при безуспѣшности увѣщанія подвергати ихъ взысканію по мѣрѣ силъ и личныхъ свойствъ каждаго (§ 12). Въ свою очередь, братія монастыря обязана въ дѣлахъ монастырскаго благочинія строжайшимъ повиновеніемъ своему настоятелю, подъ опасеніемъ взысканія со стороны сего послѣдняго (§§ 43, 44).

Въ случаѣ учиненія кѣмъ либо изъ братіи поступка, влекущаго за собою временное лишеніе свободы, или исполненіе якихъ-либо особыхъ послушаній (körperliche Züchtigung), взысканіе виновному можетъ быти опредѣлено настоятелемъ не иначе, якъ по общему его съ старшею братіею соглашенію (§ 45). Буде при такомъ совѣщаніи настоятеля съ старшею братіею единогласнаго мнѣнія касательно мѣры слѣдующаго виновному наказанія не послѣдуетъ то дѣло представляется не разрѣшеніе въ консисторію,

на единогласныя же рѣшенія настоятеля съ старшею братіею недовольные имѣютъ право принести въ теченіи 24 часовъ апелляцію консисторіи, съ удержаніемъ исполненія по означенному рѣшенію (§ 46), и если апелляція та по разсмотрѣніи ея въ консисторіи окажется лишенною всякаго основанія, то присужденное жалобщику наказаніе должно быти у д в о е н о (§ 47). Наказаніе побоями, наложеніе оковъ и заключеніе въ тюрьму строжайше запрещены (§ 48). Если проступокъ, учиненный кѣмъ-либо изъ монашествующей братіи, такого рода, что влечетъ за собою наказаніе, болѣе строгое, нежели 24-часовой арестъ съ употребленіемъ въ пищу лишь хлѣба и воды, то о поступкѣ, вмѣстѣ съ состоявшимся рѣшеніемъ настоятеля и старшей братіи, представляется консисторіи, и не прежде, якъ по утвержденіи ею означеннаго рѣшенія, присужденное наказаніе приводится въ исполненіе; но и при томъ положено наблюдати, чтобы мѣстомъ заключенія была назначаема безвредная для здоровья комната, и чтобы лицу, подвергшемуся личному заключенію, доставляема была пища въ количествѣ, потребномъ для пропитанія человѣка. Всѣ вышеизложенныя правила касаются лишь нарушенія монашествующими лицамы монастырскаго благочинія (Disciplinar-Fälle), ибо во всѣхъ прочихъ проступкахъ (gemeine Vergehen), или при вмѣшательствѣ ихъ въ гражданскія дѣла, изслѣдованіе и дальнѣйшее производство дѣла принадлежитъ къ предметамъ вѣдомства суда свѣтскаго, которому подсудны и всѣ состоящія въ монастырской службѣ лица свѣтскаго званія (§ 49).

Все содержаніе монастырей и монашествующихъ Духовнымъ регуламентомъ отнесено на счетъ епархіальнаго фонда; каждому монашествующему лицу, кромѣ настоятелей и ихъ викаріевъ, положено въ годъ жалованья 109 флориновъ 30 крейцаровъ, и также на одежду, бѣлье и освѣщеніе кельи 100 флориновъ 47 крейцаровъ, всего 210 флориновъ 17 крейцаровъ; викарію всего 260 флориновъ, а настоятелю всего 460 флориновъ. Каждому монастырю предоставлено имѣти огородъ, пространствомъ въ 4 Joch, фруктовый садъ и 120 пчелиныхъ ульевъ, въ уходѣ за котрыми монашествующіе могли бы находити себѣ занятіе и отдохновеніе. Пользованіе тѣми ульями не обложено никакими пошлинами; но если бы число ихъ увеличилось современемъ свыше положеннаго, то излишніе должны быти обращены въ распоряженіе епархіаль-

наго фонда. Сверхъ сего, каждому монастырю предоставлено право пользованія ближайшимъ мѣстнымъ прудомъ и право рыбной ловли въ протекающихъ мимо монастыря ручьяхъ. Каждому монастырю положено давати, на счетъ епархіальнаго фонда, по 6 коровъ, по 6 быковъ (воловъ рабочихъ), по 4 лошади и по хутору; кормъ же для продовольствія скота и топливо отпускати натурою. Число монастырской прислуги въ каждомъ монастырѣ опредѣлено 7 человѣкъ, на наемъ и содержаніе ихъ положено отпускати изъ епархіальнаго фонда по 50 флориновъ на человѣка въ годъ (§ 19). Довольствіе монашествующихъ лицъ пищею отнесено на счетъ слѣдующимъ имъ въ жалованьо денегъ (§§ 20, 21). Остающіяся, за расходами на содержаніе стола, деньги настоятель имѣетъ ежемѣсячно выдавати братіи на руки и деньгами тими братія вправѣ распорядитися по своему усмотрѣнію. Въ случаѣ же смерти кого-либо изъ монашествующихъ, пожалованныя на содержаніе его деньги, съ самаго дня его кончины, должны поступати въ епархіальный фондъ (§ 22). Одежда братіи заготовляется настоятелемъ монастыря, обще съ викаріемъ, на счетъ ассигнуемыхъ на сей предметъ денегъ и выдается братіи натурою (§ 23). На необходимыя для отправленія богослуженія потребности, якъ-то: на восковыя свѣчи, ладонъ, деревянное масло, муку, вино, отпускается ежегодно по 430 и на исправное содержаніе церковныхъ облаченій, и на удовлетвореніе прочихъ церковныхъ нуждъ по 200 флориновъ на каждый монастырь (§ 25).

Всѣ ассигнуемыя изъ суммъ епархіальнаго фонда деньги настоятель монастыря обязанъ принимати изъ консисторіи подъ свою росписку, — жалованье монашествующимъ лицамъ и деньги на удовлетвореніе богослужебныхъ и прочихъ церковныхъ потребностей по четвертямъ года, а опускаемыя на одежду монашествующимъ лицамъ деньги въ началѣ каждаго года (§§ 24, 26, 28). Всему церковному имуществу въ каждомъ монастырѣ должно быти составлено настоятелемъ монастыря, или викаріемъ, въ присутствіи особо назначеннаго отъ консисторіи лица, инвентарное описаніе въ двухъ экземплярахъ за общею всѣхъ сихъ лицъ подписью. Одинъ изъ означенныхъ экземпляровъ долженъ быти представленъ въ консисторію, другій же остается на храненіе въ монастырѣ (§ 27). По принятіи грошей, настоятель монастыря, въ вмѣстѣ съ викаріемъ и однимъ изъ старшей братіи, обязанъ вносити оныя

въ монастырское казнохранилище на храненіе за общимъ съ викаріемъ ключемъ, вести въ должномъ порядкѣ приходорасходныя книги, и въ концѣ октября каждаго года преставляти консисторіи отчетъ за общемъ съ викаріемъ донисомъ (§ 29). Въ чрезвычайныхъ случаяхъ, якъ-то: при появленіи болѣзней, при неурожаяхъ и т. п. настоятель монастыря имѣетъ доводити о семъ обстоятельно до свѣдѣнія консисторіи и испрашивати надлежащихъ мѣръ въ прекращенію бѣдствій, а въ потребныхъ случаяхъ и денежныхъ пособій (§ 30). Устройство и исправленіе монастырскихъ зданій относится также на счетъ епархіальнаго фонда, а потому о всѣхъ встрѣчающихся по сему предмету нуждахъ настоятель монастыря имѣетъ входити съ представленіемъ въ консисторію (§ 31).

Относительно мужскихъ монастырей и скитовъ, подлежавшихъ упраздненію, и оставляемыхъ за штатомъ монаховъ, Духовнымъ регуламентомъ постановлены слѣдующія правила: 1. Монастырскія Церкви имѣютъ быти обращены въ приходскія, а монастырскія строенія въ домы для приходскаго духовенства и училища (§ 7); 2. годныя для употребленія церковныя облаченія, утварь и прочія церковныя принадлежности поступаютъ во вновь учреждаемыя или другія бѣднѣйшія приходскія церкви, прочее же церковное достояніе въ монастыри Путна, Сочавица и Драгомирна (§ 8); въ сіи послѣдніе могутъ быти переданы, по усмотрѣнію епархіальнаго епископа, и диптихи, по коимъ положено совершати поминовеніе усопшихъ (гл. IV. § 11); 3. Находившіеся въ подлежавшихъ упраздненію монастыряхъ монахи, а равно и тѣ монахи монастырей Путна, Сочавица и Драгомирна, которые окажутся свыше положеннаго для сихъ послѣднихъ числа братіи, должны быти оставлены за штатомъ (гл. II. § 60) и помѣщены въ монастырь Молдовица который хотя и предназначенъ въ числѣ прочихъ къ упраздненію но имѣетъ временно сохранити свое существованіе, доколѣ не останется въ живыхъ ни одного изъ вышеупомянутыхъ заштатныхъ монаховъ, или доколѣ число сихъ послѣднихъ не уменьшится на столько, что признано будетъ возможнымъ оставшихся на лице монаховъ размѣстити по монастырямъ Путна, Сочавица и Драгомирна (§ 61); 4. Каждому оставляемому за штатомъ монаху положено сжигодно на его содержаніе и одежду 120, а временному настоятелю монастыря Молдавица 250 флориновъ изъ суммъ епархіальнаго фонда. Вмѣстѣ съ симъ означенному

монастырю предоставлено имѣти огородъ, пространствомъ въ 4 Joch мѣстной мѣры, 6 быковъ для перевозки дровъ, 3 лошади и исключительное право рыбной ловли въ протекающихъ мимо монастыря ручьяхъ (§ 62), а на наемъ и содержаніе 5 человѣкъ монастырской прислуги по 50 флориновъ на человѣка въ годъ (§ 64) и на необходимыя для богослуженія потребности, якъ-то: на воскъ, ладонъ, масло, муку и вино 300 флориновъ въ годъ (§ 65). Что же касается правилъ веденія монастырскаго господарства и монастырскаго благочинія, то все, постановленное на сей предметъ для монастырей Путна, Сочавица и Драгомирна, распространено регламентомъ въ равной мѣрѣ и на монастырь Молдавица и заштатныхъ монаховъ.

Всѣ женскія иноческія обители, якъ выше замѣчено, Духовнымъ регуламентомъ положено упразднити. Силѣ того распоряженія должны были подвергнутися тотчасъ же скити Волока, Визница и Мамаіести; проживавшіе въ нихъ 20 монахинь должны были избрати себѣ мѣстожительство у своихъ родственниковъ, или гдѣ-либо въ другомъ мѣстѣ, и сами озаботитися пріисканіемъ себѣ приличнаго способа для своего существованія; за ними сохранено однакоже право носити черною одежду, и сверхъ сего каждой изъ нихъ положено производити изъ суммъ епархіальнаго фонда пожизненную пенсію по 1 флорину въ мѣсяцъ, доколѣ они будутъ находитися въ предѣлахъ Буковины. Совмѣстное жительство нѣсколькихъ изъ сихъ монахинь на правахъ общежитія воспрещено (гл. III. § 5), и на мѣстныхъ приходскихъ священниковъ и окружныхъ протоіереевъ возложена обязанность о всякой убыли въ числѣ означенныхъ лицъ доводити неукоснительно до свѣдѣнія консисторіи для прекращенія отпуска выше означенной пенсіи (гл. III. § 6). Что же касается монастыря Петроуцъ, то монастырь тотъ, хотя также предназначенъ былъ къ упраздненію, но ему дозволено сохранити свое существованіе до тѣхъ поръ, пока проживавшія въ семъ монастырѣ 14 престарѣлыхъ и увѣчныхъ монахинь будутъ находитися въ живыхъ (гл. III. § 1). Пріемъ новыхъ лицъ на жительство въ монастырь вовсе воспрещенъ (гл. III. § 4), и о всякой убыли въ числѣ монашествующихъ сестеръ на настоятельницу монастыря возложена обязанность сообщати въ то же время мѣстному приходскому священнику, для доведенія о семъ, чрезъ посредство окружнаго протоіерея, до свѣдѣнія консисторіи (гл. III.

§ 6). Годовое содержаніе каждой монахини опредѣлено въ 60, а годовое содержаніе настоятельницы монастыря въ 120 флориновъ (гл. III. § 2). Монастырю предоставлено сохранити за собою бывшую дотолѣ въ его пользованіи мельницу, огородъ пространствомъ въ 3 Joch мѣстной мѣры и лежащій вокругъ монастыря фруктовый садъ; въ обители положено имѣти 2 коровы, 4 быковъ и двухъ работниковъ; топливо положено отпускати монастырю натурою (гл. III. § 3). Порядокъ же отпуска положеннаго монастырю Петроуцъ содержанія предоставлено опредѣлити епархіальному епископу и консисторіи по общему съ мѣстнымъ начальствомъ (die Landesstelle) соглашенію, примѣнительно къ правиламъ, установленнымъ на сей предметъ касательно оставляемыхъ за штатомъ монаховъ (гл. III. § 4).

(Конецъ слѣдуетъ.)

PREDICĂ

la sĕrbătoarea sânteĭ Prea Cuvioase Paraschevе.

„Și întorcêndu-se cătră femeĭă, a ḍisŭ luĭ Simonŭ: Vedĭ aceasta femeĭă? Am întratŭ în casa ta, apă pe pecioarele mele nu aĭ datŭ, ear' aceasta cu lácrime mĭ-a udatŭ pecioarele mele, și le-a ștersŭ cu pĕrul eĭ. Sărutare nu mĭ-aĭ datŭ, ear' aceasta, de cândŭ am întratŭ, n'a 'ncetatŭ a-mĭ sărutá pecioarele. Cu oleĭŭ n'aĭ unsŭ capul meŭ, ear' aceasta cu mirŭ mĭ-a unsŭ pecioarele mele. Dreptŭ aceea ḍicŭ: Eartă-i-se pĕcatele cele multe, că a iubitŭ multŭ." Luca 7. 44—47.

„Drepțiĭ în veciĭ viĭ vor fi, și'ntru Domnul plata lor." Pild. 5, 16.

Iubiților!

De doaŭĕ femeĭe ni aduce aminte sĕrbarea ḍileĭ de astă-ḍĭ.

Una este icoana întoarceriĭ și căinței celor căḍuți în pĕcate, și ea-i aceea femeĭă, care o pune Domnul în evangelia de a-ḍĭ de esêmplu luĭ Simonŭ, învĕțăcelului sĕŭ.

Ea cu inimă înfrântă și umilită cade în genunchĭ înaintea luĭ Isusŭ Christosŭ, îĭ scaldă pecioarele cu lácrime ferbinți, le șterge cu pĕrul capuluĭ sĕŭ și le unge cu mirŭ plinŭ de mireasmă mirositoarĭă și prețioasă.

Femeĭa cu multe și grele pĕcate cápĕtă dela Domnul ertare, pentru-că l'a iubitŭ multŭ și a credutŭ în puterea luĭ ḍumneḍeiască. Ea se face cu credința eĭ neclintită și cu iubirea eĭ înváp̆ĭată moșteană veciniciloг bunĕtăți.

Ceca-l'altă femeĭă este ŭă feciioară prea cuvioasă, care a trăitŭ dela nascere și pênă la mutarea eĭ la cele eterne necontenitŭ în dreptate și sânțiă, încâtŭ Domnul a preamărit-'o chiarŭ în vicața aceasta prin darul făcĕtoriŭ de minuni, și, împărtășindu-i cununa răbdăriĭ, a ales'-o în ceata sânților sĕĭ.

Să ne întreținemŭ dar' a-dĭ de ună parte cu vieața și laudele Prea cuvioaseĭ maĭce Paraschive, să ne mângăĭemŭ de altă parte cu sperânța, că și noĭ putemŭ primí ca și femeĭa cea pĕcătoasă ertare dela Domnul nostru Isusŭ Christosŭ.

Născută din părinți creștinĭ în țara Sêrbilor, în satul Epivatŭ lûngă Calicratia, sânta Paraschiva se lăsà din copilăriă de îndulcirile lumescĭ. Bruda și tinerica fecĭoară se desbrăcà de toate decorile lumescĭ, se desbrăcà de averile părințescĭ, dăruindu-le celor lipsiți și sĕrmanĭ. Ea-și părăsí maĭca câtŭ și consângenii de se duse în deșerturĭ selbatice, unde petrecé în vesmêntŭ de umilință, în rugĭ sânte dĭ și noapte, topită de gorŭ aspru și de arșița nesuferită, maĭ multŭ fără de mâncare, căcĭ mâncarea eĭ eráŭ buruene și rădĕcine sĕcĭ.

Însuflețită de dragoste nemărginită pentru mirele celŭ cerescŭ, ea îĭ scăldà icoana cea sântă cu șiroaĭe de lácrime, și suferiá voĭoasă toate lipsele cele grele, pentru-că sperânța eĭ erá îndreptată la celŭce-ĭ mântuĭesce de viforŭ și de fortună pre ceĭ-ce-sŭ cu inimă umilită. „Ea a fostŭ turtureaŭa cea ĭubitoarĭă de locŭ rĕtrasŭ lauda asceților, frumsața fecĭoarelor, podoaba celor ĭubitorĭ de tăcere, mângăĭătoarĭa celor întristați, cercetătoarĭa celor bolnavĭ și ajutătoarea celor din grije și necadurĭ. (Mineĭŭ. Icosŭ).

Ajungêndŭ într'unŭ șirŭ lungŭ de anĭ la deplinĕtate maĭ-că suprafirească și vĕdêndu-și apropiĭată mutarea din vieața aceasta. ea pleacă maĭ ântâĭŭ la cetatea sântuluĭ Constantinŭ împĕratul, de se închinà pe la locurile sânte, și, înturnându-se apoĭ la patria sa, își încredințadă sufletul în mânele luĭ Dumnedĕŭ, căruĭa ĭ-a șerbitŭ cu credință neclintită, cu dragoste cerească, în sperânța primiriĭ rĕsplățiĭ eterne.

Astŭ-felĭŭ apuse fecĭoara ca soarele strălucitorĭŭ de pe orizonul acesteĭ lumĭ și fu primită de părintele cerescŭ în ceata sântilor sĕĭ.

Astŭ-felĭŭ strălucesce fecĭoara pênă'n dĭua de astă-dĭ cu rade dumnedĕĭescĭ de minunĭ, căcĭ sântele eĭ moasce rĕvarsă în biserica sânților Treĭ - Ĭerarchĭ din Iași mirosŭ cerescŭ și darŭ făcĕtorĭŭ de minunĭ. Bolnaviĭ, orbiĭ, cĭunțiĭ, șchĭopiĭ, ceĭ bântuiți de necadurĭ și de felĭŭ de felĭŭ de nenorocirĭ, toți află acoló mângăĭare și foarte adese-orĭ vindecare deplină. Toți însuflețescŭ lûngă racla care cuprinde sântele eĭ moasce.

Eacă modelŭ de fecĭoară, ce-și întimpină mirele la medŭ de noapte! Eacă mireasă frumoasă și curată cu candelă luminoasă, mai strălucită decâtŭ rațele soarelui și plină nu de untul-de-lemnŭ arțĕtorĭŭ, ci de mirŭ cu miresme bine mirositoarie, carele, arțêndŭ varsă mirosŭ cerescŭ înaintea feței mirelui vecinicŭ și nevĕțutŭ de ochiĭŭ omenescŭ.

Eacă, iubiților, Sânta Prea Cuvioasă cum ne ajută, cum ne scutesce și cum rĕvarsă minuni între noi oamenii!

Eacă! cum destinge Domnul pre ceĭ-ce cu vĕrsările lácrimelor stingŭ pátimele și amăgirile lumesci, făcêndŭ să se depărtețe și să fugă dela fața lor vicleanul ispititorĭŭ, dușmanul luminei și alŭ adevĕrului. Domnul, după cuvintele înțĕleptului Solomonŭ, „i-a aflatŭ lui-și vrednici. Ca aurul în ulcé i-a lămuritŭ pre eĭ, și ca jertfă de ardere întreagă i-a primitŭ, și în timpul cercetării sale vor strălucí .... și credincioșii în dragoste vor petrece cu dênsul, și mila este întru cuvioșii lui.“ (Pild. III., 13—14, 16).

Așá, iubiților! Sânții întru dreptatea Domnului se preamărescŭ. Cetele sânților încungĭură tronul măiestosŭ alŭ vecinicului împĕratŭ și Dumnedeŭ și laudă ne'ncetatŭ dimpreună cu îngerii numele lui celŭ prea sântŭ. Eĭ ne mijlocescŭ pe calea acesteĭ scurte vițe, „pentru ca să nu încele ispitele sufletul nostru, să nu se întunece faptele cele bune prin țelul rĕutății, ce ne bântuĭe, și pentru-ca să nu schimbe neînfrênarea poftelor, gândurile noastre cele fără de rĕutate.“ (Pild. IV. 11).

Eacă, acestea ni-le mijlocescŭ sânții noaŭĕ; eacă, astŭ-felĭŭ vegheață și sânta fecioară Paraschiva ca unŭ îngerŭ pățitorĭŭ și ca ŭă destinsă scutitoarĭă!

Mĕ cuprinde ŭă durere sfâșiĭătoarĭă, cândŭ privescŭ de altă parte la întunericul, ce să lățesce din ce în ce preste veacul nostru, ce se țice desceptatŭ și luminatŭ. Din mijlocul milioanelor de creștinĭ ai timpului nostru n'am înțĕlesŭ pênă acuma, ca să se fiă învrednicitŭ ver-unul de ceata sânților, ce încungĭură tronul Dumnedeului Savaoftŭ. Nu se maĭ ivescŭ moasce sânte în țiŭa de astă-țĭ, dela care să primească creștinii vindecare sufletească și trupească!

Din săhăstriele cele de demultŭ și din pescerele, unde petreccáŭ pustniciĭ, astă-țĭ aflămŭ numaĭ ruine. Increștinii de astă-țĭ s'a împuținatŭ dragostea și credința cătră Domnul. La mulți lipsescŭ faptele cele bune, mulți rĕtăcescŭ ca oile cele perdute din staulul

păstorîului oilor celŭ mare și vecînicŭ. Mulți sûntŭ încurcați în valurile lumiĭ, de uĭtă chiarŭ și de celŭ-ce toate le-a ḑiditŭ.

Stămŭ să eșimŭ dintr'unŭ veacŭ sĕcŭ și fără de frupte relegioase, amenințați âncă cu cădere totală.

Tineretule! desceaptă-te din amorțala ta și din nepĕsânța de cele sânte! Domnul nu pretinde dela voĭ, tinerilor, ca să părăsiți vetrele părintescĭ și să locuiți în săhăstrie. Elŭ, celŭ îndurătŭ și îndelungŭ răbdătorîŭ pretinde dela noĭ toți numaĭ căință și lácrimele femeieĭ din evangeliă, în schimbŭ pentru raĭul celŭ vecînicŭ și fericitŭ. Elŭ cere dela noĭ împlinirea poruncelor măcarŭ în oara a unŭ-spre-ḑecea, cândŭ s e c u r e a a m e n i n ț ă r ă d ĕ c i n a și j g h ĭ a b u l e s t e p l i nŭ.

Măcarŭ de acestŭ oleĭŭ să vĕ adaugeți voĭ, fecĭoare, în candelele voastre, ce staŭ să se stîngă înainte de sosirea mireluĭ cerescŭ la meḑŭ de noapte.

Sciți voĭ, ce vĕ ḑice Domnul: „De nu va întrece dreptatea voastră cu multŭ pre a cărturarilor și a fariseilor, apoĭ nu veți întrá în împĕrăția cerîuluĭ.“ (Mat. 5, 16).

Ŭă icoană maĭ fioroasă ni arată s. Ioanŭ gură-de-aurŭ; eacă ce ḑice marele Ierarchŭ de ceĭ puținĭ în credință, de ceĭ lenești și fără de grijă, de ceĭ cu inima împetrită, cărora vieața li este lipsită de fapte creștine, de ceĭ rĕtăciți și necredincĭoși: „Sosit'-a oara, ajuns'-a timpul, început'-aŭ sunetele și a ḑice trimbițele, stichiele tremuráŭ, aerul vibrá, cerîul se cutremurá, întărirea se strămutá, stelele se stîngeáŭ și căḑeáŭ, puterile se cutremuráŭ, fulgerile mergeáŭ înaintea ângerilor și toată lumea aveá mare turburare. La meḑul nopțiĭ fu strigare și glasŭ mare: „„Eacă, mirele! eșiți la întimpinarea luĭ!““ (Margarit. st. j. g. d. a. pag. 101). Și atuncĭ, ĭubiților meĭ, mirele cerescŭ va închide ușa și va ḑice celor pĕcătoși și nepocăiți: „„Ḑestre nu aveți, nu aveți podoabe de mirese, ați rănitŭ ĭubirea de oameni cu neomenirea şi cu neîndurarea. Trupul vostru poate fi neîntinatŭ și curatŭ, eacă chipurile și faptele voastre sûntŭ fără de îndurare. Podoaba mea nu este a firiĭ, ci a îndurăriĭ. Nu potŭ să ĭaŭ mireasă, care să fiă în contra chipurilor și a faptelor mele. Nu voiŭ pune rĕsboiŭ în casa mea de pace, duce-ți-vĕ, fugiți dela mine, în deșertŭ supĕrați ușele . . . Numaĭ acela vine la mine, carele se îndură de ceĭ lipsiți și sĕracĭ cu spiretul, celŭ-ce socotesce perichele și greutățile vecinuluĭ sĕŭ, ca ale sale proprie,

celŭ-ce lăcrimeadă și îĭ pare rĕŭ de nĕcadurile străinilor, celŭ-ce satură și împle de totŭ binele sufletele celor lipsiți și sĕrmanĭ, celŭ-ce a încălditŭ trupurile celor goĭ, celŭ-ce a băgatŭ samă de glasurile celor bolnavĭ, celŭ-ce ĭ-a mângăĭatŭ pre ceĭ slabĭ de inimă și pre ceĭ întristați cu cuvinte pline de îndurare, celŭ-ce a primitŭ sub acoperimêntul caseĭ sale pre ceĭ străinĭ, celŭ-ce a ștersŭ și a uscatŭ lácrimele vĕduvelor cu buretele îndurării.““ (Ioanŭ g. d. a. cuv. 33. Mărgărit. pag. 102).

Eacă, iubiților! acestea fapte să le urmați, acestea cuvinte să le pĕstrați în adîncul inimeĭ voastre. Acestea sîntŭ untul-de-lemnŭ, ce vĕ trebuĭesce în candelele voastre la întimpinarea mirelui cerescŭ, ele sîntŭ dестrea, sîntŭ averea voastră, ele sîntŭ comoara cea neprețuită, cu care aveți să vĕ înfățișați la diŭa judecății înaintea prea dreptului judecĕtorĭŭ.

Deși nu sîntemŭ în stare, ca să ajungemŭ acea deplinĕtate supranaturală, la care s'a înălțatŭ sânta fecioară Paraschiva, deși nu putemŭ dobêndí din causa multelor noastre slăbiciuni, ŭă candelă așá de luminoasă, precum o posede ea, deși nu putemŭ fi așá de curați ca aurul topitŭ în ulcé, vĕ rogŭ celŭ puțin, căiți-vĕ timpuriŭ de rĕtăcirile, de pĕcatele și de fără-de-legile, la care v'a amăgitŭ dușmanul luminei și stăpânul întunereculuĭ!

Scăldați și voĭ ca femeĭa pĕcătoasă din evangelia de a-dĭ cu lácrime îsvorîte din inimă înfrântă și umilită nu numaĭ icoana Domnuluĭ, ci și picioarele sânteĭ fecioare Paraschive și ștergeți cu pĕrul capuluĭ vostru. Sărutați sânta eĭ icoană și alergați cu micŭ cu mare, tinerĭ și bĕtrânĭ, avuți și sĕrmanĭ la racla, unde zacŭ sântele eĭ moasce, și închinați Sânteĭ jertfe de împăcare și de iubire, jertfe de căință și de ertare.

Ceea-ce a făcutŭ cu Domnul femeĭa din evangeliă, faceți și voĭ sânta maĭcă Paraschiva.

Ea, prea cuvioasa și dulcea fecioară, ea, mireasa mirelui cerescŭ din ceata Sânților sĕĭ aleși, ne va mijlocí de sigurŭ darŭ și ajutorĭŭ dela elŭ, pentru-ca să putemŭ trece prin valurile acesteĭ lumĭ deșerte, și să ni mântuimŭ sufletele de osênda cea grea și de munca cea cumplită. A M I N Ŭ.

Ioanŭ Berarĭŭ
parochŭ în Stroieștĭ.

PREDICĂ

PENTRU DUMINECA XXII. DUPĂ RUSALIE.

„A muritŭ și avutul, și fu îngropatŭ. Earĕ în ĭadŭ și-a rădicatŭ ochiĭ, fiindŭ în chinurĭ.“ Luca, c. 16. v. 28.

Multe lucrurĭ se întêmplă în lumea asta, carĭ omul nu le poate cuprinde cu mintea. Dară simțul dreptățiĭ îĭ dice, cum-că faptelor bune li-se cuvine rĕsplată, ear' celor rele pedeapsă. Ŭă ochire însă în vieața omenească ni arată, că omul dreptŭ, onestŭ, vêrtuosŭ și sîncerŭ se luptă adese orĭ cu nevoĭe, neajunsurĭ, prigonirĭ și cu nenorocirĭ de toată mâna, pecândŭ omul nedreptŭ, lingușitorĭŭ și pĕcătosŭ se desmeardă cu toate bunĕtățile și se rĕsfață; pre omul dreptŭ adese-orĭ lumea îlŭ vorbesce de rĕŭ și îlŭ înegresce în totŭ chipul, pre omul lingușitorĭŭ, dulce la vorbà însă îlŭ înalță, îlŭ destinge cu demnităților avêndu-lŭ de omŭ dreptŭ, cum se cade. Dacă luămŭ sama la aceasta, apoĭ vrêndŭ nevrêndŭ ni vine în minte, că nu e cu cale așá, că nu-ĭ dreptate în lume, dacă eartă D-ḑeŭ să fiă astŭ-felĭŭ de nedreptățiĭ. Dară aceasta ni-se pare numaĭ câtŭ așá, căcĭ credința noastră creștină ne învață, că toate se întêmplă așá numaĭ pênă la unŭ timpŭ, și că de sigurŭ îlŭ asceaptă pre celŭ dreptŭ resplata, eară pre celŭ rĕŭ pedeapsa. Cum-că întru adevĕrŭ este așá, ni arată și sânta evangeliă de astă-dĭ.

Trăĭá ŭă-datà, dice Isusŭ Christosŭ, unŭ omŭ foarte avutŭ, carele aveá de toate cele, ce ĭ dorĭá inima, încâtŭ vieața și-o petreceá numaĭ în desmerdărĭ și desfĕtărĭ, dară într'una erá omŭ fără frica luĭ Dumneḑeŭ, rĕŭ și fără de sufletŭ. Totŭ în acelŭ locŭ trăĭá și unŭ sĕracŭ, cu numele Lazarŭ. Elŭ nu numaĭ că nu aveá, cu ce să-și stîngă foamea, dară erá și bolnavŭ, ádecă trupul îĭ erá plinŭ de bube, și nu aveá nicĭ măcarŭ nisce sdrențe, ca să și-lŭ acopere. Avutul vedeá nĕcaḑul luĭ Lazarŭ, căcĭ Lazarŭ ḑăceá la poarta luĭ și cereá să se sature din sfĕrmăturele de pe masa luĭ, dară pe împetritul avutŭ nu-lŭ lăsá inima să-și întindă mâna serimanuluĭ nĕcăjitŭ; elŭ

sîngurŭ trăiá în toate ḑilele vieţei luĭ în plinŭ şi fericire, dară necĭ ŭă-dată nu-şĭ aduceá aminte de ticăloşia serimanuluĭ Lazarŭ. În vieaţa aceasta acestor doĭ oamenĭ nicĭ nu li-s'a maĭ schimbatŭ soartea; dară a venitŭ moartea, care curmă toate; s'a gătitŭ decĭ şi cu fericirea avutuluĭ, schimbându-se în nefericirea cea maĭ mare; căcĭ, murindŭ, fu judecatŭ la munca eternă din ĭadŭ. Murí şi săracul Lazarŭ, dară moartea îĭ curmà şí nĕcaḑul, prefăcându-i-lŭ în bucuria cea maĭ mare, căcĭ îngeriĭ ĭ-aŭ dusŭ sufletul la fericirea eternă din raĭŭ.

În vieaţă se păreá, că e maĭ bine să fiă omul rĕŭ, pentru-că aşá străbate şi are parte de totŭ feliul de plăcerĭ, pecândŭ omenia şi dreptatea îlŭ aruncă în nĕcăḑul celŭ maĭ mare; dară după moarte s'a arĕtatŭ, că pre celŭ rĕu nu-lŭ trece pedeapsa meritată, eară pre celŭ bunŭ îlŭ asceaptă rĕsplata cea dreaptă.

Aşá este, ĭubiţilor creştinĭ! Orĭ-şí cum ar fi soartea omuluĭ în lumea astă, totu-şĭ rĕmâne curatŭ ca soarele, că pre nime nu-lŭ va trece rĕsplata cea sigură şi eternă. D-ḑeŭ a hotărîtŭ pentru celŭ dreptŭ cerĭul, eară pentru celŭ pĕcătosŭ ĭadul; şi maĭ fiă-care faţă a sânteĭ scripture ni arată acestŭ adevĕrŭ. Chĭarŭ la îngeriĭ, ceĭ-ce nu aŭ voitŭ să se supună voleĭ luĭ D-ḑeŭ, îlŭ vedemŭ acestŭ adevĕrŭ întăritŭ; dela fericirea cea maĭ mare aŭ căḑutŭ eĭ de rĕul îngâmfăriĭ lor la nefericirea eternă; din îngerĭ s'aŭ prefăcutŭ în spirite rele, în diavolĭ, judecaţĭ la muncele eterne ale ĭadului. Apoĭ şí Mântuitorĭul nostru Isusŭ Christosŭ a întăritŭ acestŭ adevĕrŭ de multe orĭ în învĕţăturele sale. Aşá vorbesce la Mateiŭ: „Maĭ de folosŭ îţĭ este, ca să peară unul din mădularile tale, decâtŭ totŭ trupul să se arunce în ĭadŭ“ (Mat. 5, 13); apoĭ: „De te va scandalisá mâna ta seaŭ picĭorul tĕŭ, taĭă-le, şi aruncă-le dela tine; căcĭ îţĭ este maĭ bine să întri în vieaţă schĭopŭ seaŭ ciuntŭ, decâtŭ, avêndŭ amêndoaŭĕ mânele seaŭ pecĭoarele, să fiĭ aruncatŭ în focul celŭ eternŭ.“ (Mat. 18, 8); şi eară-şĭ: „Atuncĭ va ḑice (ádecă la judecata cea din urmă) celor de-a stânga: „Duceţi-vĕ dela mine, blăstĕmaţilor, în focul celŭ eternŭ, care este gătitŭ diavolului şi şerbilor luĭ.“ „Şi vor merge aceştia la chinŭ eternŭ; ear' dreptiĭ în vieaţa eternă“ (Mat. 25, 41, 46). Eară apostolul Petru (II. 2, 4—10), după-ce numĕră pedepsele celor-ce nu aŭ fostŭ ascultătorĭ de poruncele luĭ D-ḑeŭ adaoge: „Scie Domnul a scăpá de ispită pre ceĭ cuvioşĭ, eară pre ceĭ nedrepţĭ a-ĭ ţiné la ḑiŭa judecăţiĭ, spre a-ĭ pedepsí.“

Dară și de nu ar amintí sânta scriptură de ĭadŭ nicĭ cu unŭ cuvêntŭ, apoĭ putemŭ pricepe cu mintea noastră, că unŭ locŭ ca acesta se cade să fiă; căcĭ ar fi cu nedreptul, ca omul, carele și-a petrecutŭ ḑilele aice pe pământŭ numaĭ în pĕcate și fără-de-legĭ, să fiă totŭ așá de fericitŭ în vecĭ ca și acela-ce a trăitŭ totŭ-de-a-una cu dreptate, ne călcândŭ poruncele luĭ D ḑeŭ. E așá-dară cu totuluĭ totŭ sigurŭ, că e ĭadul, în care toți pĕcătoșiĭ nepocăiți aŭ să sufere chinurĭ eterne.

Ce locŭ însă e acela, ce-ĭ ĭadul, și ce pedepse ĭlŭ asceaptă acoló pre omul pĕcătosŭ? Te cuprindŭ fiorĭ numaĭ audindŭ de ele. Pe câtŭ de nepricepută și nespusă este fericirea și bucuria drepților în raĭŭ, pe atâta de nespuse și nepricepute sûntŭ și chinurile pĕcătoșilor în ĭadŭ. „Acoló va fi plângere şi scrêșnirea dinților“ (Mat. 13, 42), ḑice sânta scriptură scurtŭ, însă rĕsveditŭ. „Rîurile luĭ se prefacŭ în smoală, și țĕrina luĭ în pucĭoasă, și pământul luĭ se face smoală, ce arde și nu se va stînge nicĭ noaptea nicĭ ḑiŭa; fumul eĭ se va suí în eternŭ, din neamŭ în neamŭ va rĕmâne deșartă.“ (Isaĭa 34. 9, 10). Orĭ-ce lucru înfricoșatŭ și înfiorătorĭŭ ĭ-ar venĭ omuluĭ în minte, acela se află în acelŭ locŭ nefericitŭ. Focŭ nestînsŭ în vecĭ va arde și îĭ va chinuí pre pĕcătoșĭ, și nu va fi cine să poată seaŭ să vree să stîngă setea și durerile lor. „Părinte Avrame! îndură-te de mine, și trămite'-lŭ pre Lazarŭ, ca să-și atingă vêrful degetuluĭ sĕŭ în apă, și să-mĭ rĕcorească limba, că mĕ chinuescŭ în această văpaĭă!“ (Luca, 16 24) așá se rogá avutul nefericitŭ din ĭadŭ, dară în zădarŭ, căcĭ erá prea târḑiŭ; decĭ cu dreptŭ îĭ rĕspunde Avraamŭ: „Fiĭule! adă-țĭ aminte, că tu aĭ primitŭ cele bune ale tale în vieața ta, (ádecă pe pământŭ) eară Lazarŭ cele rele; acuma elŭ se b u c u r ă, eară tu te c h i n u ĭ e s c ĭ“; amară-i soartea ta, în eternŭ trebue să suferĭ! „Și pe lângă toate acestea între noĭ și între voĭ este ŭă rîpă mare; așá că ceĭ-ce vor să treacă de aice la voĭ, nu potŭ; nicĭ ceĭ de acoló să treacă la noĭ“ (Luca, 16, 25, 26), Focul eternŭ așá-dară îĭ va chinuí în eternŭ pre ceĭ judecați, fără să-ĭ ardă, fără să-ĭ mistuĭească; eĭ vor suferí fără de nicĭ ŭă sperânță, ca chinurile li vor avé capĕtŭ vr'ŭă-dată!

Dacă îți cade greŭ, o omule! ŭă nenorocire, de șí scĭĭ bine, că ea maĭ curôndŭ orĭ maĭ târḑiŭ totŭ se va curmá. apoĭ prepune-ți, câtŭ de înfricoșatŭ lucrn va fi să suferĭ cele maĭ crâncene

chinurĭ și să scii cu toată încredințarea, că ele nicĭ ŭă-dată nu se vor curmá. „Căcĭ vermele lor nu va murí, nicĭ focul lor nu se va maĭ stînge.“ (Isaĭa 66, 24).

Aste chinurĭ fioroase totŭ-una îĭ va face să li parĕ rĕu, că în vieață nu s'aŭ căitŭ, nu s'aŭ întorsŭ dela D-deŭ și dela poruncele luĭ. Părerea de rĕu li va fi nenorociților acestora chinuirea cea maĭ mare, ádecă consciința li va strigá fără încetare, că eĭ ar fi pututŭ aveá parte de bucuriele cerescĭ, dacă ar fi voitŭ să se poarte în vieață cu cuviință. În disperarea lor vor blăstĕmá, dicêndŭ: „Munților! acoperiți-ne, ca să nu vedemŭ chinurile acestea!“ Dară în deșertŭ vor plânge, în deșertŭ vor oftá, în deșertŭ se vor văĭetá! Celŭ judecatŭ ŭă-dată la ĭadŭ nu va maĭ scăpá de chinurile luĭ, căcĭ îndurare nu maĭ începe acoló, unde dreptatea și-a vestitŭ judecata. (S. Grig. cart. 4 dialog. c. 28).

Ca să cunoască omul macarŭ câtŭ de câtŭ fiorul chinurilor, carĭ aŭ să le sufere ceĭ judecați, face unŭ părinte următoarĭa compărare: De ar vĕrsá, dice elŭ, unul din aceĭ nenorociți în decursu de ŭă miĭă de anĭ numaĭ ŭă lácrimă, apoĭ maĭ degrabă s'ar formá din acele lácrime ŭă mare necuprinsă de ochiul omenescŭ, decâtŭ să se curme acele chinurĭ.

Fiindŭ așá-dară acele pedepse atâtŭ de grozave, de sigurŭ, că vrêndŭ nevrêndŭ se va întrebá totŭ omul: c i n e a r e s ă s e t e a m ă d e e l e? Și la asta întrebare rĕspunde sânta evangeliă, și anume că fiă-care omŭ, care moare în pĕcate grele. „Nicĭ desfrênațiĭ, dice apostolul Paulŭ (Corint. 6, 9, 10), nicĭ slujitoriĭ idolilor, nicĭ preacurvariĭ, nicĭ malachiștiĭ, nicĭ sodomeniĭ, nicĭ furiĭ, nicĭ lácomiĭ, nicĭ bețiviĭ, nicĭ defăimătoriĭ, nicĭ răpitoriĭ nu vor moscení împĕrăția luĭ D-deŭ.“

Aceștĭa așá-dară și alțiĭ ca dênșiĭ nu vor moscení împĕrăția cerĭuluĭ; totŭ sufletul, ce se desmeardă în vieață și moare în desmerdările și pĕcatele luĭ, în eternŭ e perdutŭ și se va chinuí în ĭadŭ.

Iubiților Creștinĭ! să ne luăm pe samă: Cine a trăitŭ pênă acuma în pĕcate, să se reculeagă, să se desbare de pĕcatele sale, și să înceapă măcar de acum înainte a trăí, cum spunŭ poruncele luĭ D-deŭ, ca să nu se facă părtașŭ de soartea cea îngrozitoarĭă. De șí aĭ trăitŭ, o! creștine! pênă acum în pĕcate grele, de șí aĭ strîmbătățitŭ pe alțiĭ, și te-aĭ înavuțitŭ cu munca străină, de șí aĭ trăitŭ pênă acum rĕtăcitŭ și țĭ-aŭ fostŭ stêmpĕrarea poftelor trupescĭ fericirea,

rĕul tĕŭ, de și n'aĭ avutŭ pênă acum nicĭ cumpĕnă nicĭ mĕsură, și ți-aĭ stricatŭ cu urîta ta beție sufletul și trupul, de și-ți apasă multe pĕcate și fără-de-legĭ consciința, apoĭ astă-dĭ maĭ aĭ cândŭ te reculege și gândí la starea ta. Pocăĭesce-te sîncerŭ și din toată inima, promite a nu maĭ pĕcătuí, apropiĭă-te cu părere de rĕŭ de D-dĕŭ, și vĕdêndu-te D-dĕŭ cu inimă frântă și umilită: se va îndurá de tine, după cum a primitŭ înduratul părinte pre fiĭul sĕŭ celŭ rĕtăcitŭ carele s'a pocăitŭ și s'a întorsŭ cu inimă frântă, pocăiesce-te acum în vieață și veĭ fi fericitŭ. Cine însă își va continuá traĭul și va rĕmânĕ și de acum înainte în pĕcate, cine nu se va întoarce la calea dreptățiĭ, cine nu va părăsí cu totul pĕcatul mârșavŭ alŭ beției, cine nu se va pocăí și nu se va întoarce din toată inima, începêndŭ a trăí cu dreptate și după poruncile luĭ Dumnedĕŭ, acela să scie bine, că îlŭ asceaptă perdarea eternă și chinurile cele maĭ grele în ĭadŭ.

Creștinilor! rĕcugetați asupra acestuĭ adevĕrŭ, primiți-lŭ ci inimă deschisă. Sciŭ, că voiți cu toțiĭ să fiți după moarte fericiți, doriți să vĕ duceți și să fiți primiți acoló, unde se duse și fu primitŭ dreptul Lazarŭ; pre voĭ pre toți vĕ cuprinde groază, gândindŭ la soartea ticăloasă a pĕcătosuluĭ și necăituluĭ avutŭ. Ați auditŭ, că causa chinurilor și nefericirii luĭ aŭ fostŭ faptele luĭ cele rele și pĕcătoase; ați cunoscutŭ, că pentru vieața luĭ cea pĕcătoasă fu judecatŭ la ĭadŭ, și că pe fiă-care din voĭ vĕ asceaptă totŭ aceea soarte. dacă nu vĕ veți pocăí, dacă nu veți părăsí calea pĕcatuluĭ și nu veți âmblá în căile dreptățiĭ.

Fiă-ne aceasta învĕțătură îndemnŭ, ca să ne schimbămŭ. Să ne descurcămŭ de orĭ-ce pĕcatŭ, și de am pécătuitŭ cum-vá, apoĭ să ne pocăimŭ în adevĕrŭ, și să trăimŭ cu dreptate în Domnul nostru Isusŭ Christosŭ, ca după moarte să ni ducă îngerii sufletele în sînul luĭ Avraamŭ, ádecă în raĭŭ. AMINŬ.

Constantinŭ Sbiera
parochŭ în Sirete.

Науки для народа.

XXXVI.

ИСПОВѢДЬ И ПОКАЯНІЕ.

„Пріимите Духъ свять. Имже отпустите грѣхи, отпустятся имъ, и имже держите, держатся.“ *(Іоаннъ 20, 23).*

Сими словами давъ божественный Спаситель своимъ ученикамъ и апостоламъ власть ôтпускати або неôтпускати грѣхи; та власть перейшла на всѣхъ душпастырѣвъ Церкови Христовои, на митрополитôвъ, епископôвъ и священникôвъ.

Кождый отецъ духовный може покаявшомуся грѣшникови въ сповѣди грѣхи ôтпустити або и непростити, его ôтъ скверни душевнои очистити або въ грузи грѣховнôй безъ ратунку оставити.

Що е грѣхъ? Ôтдаленье ôтъ Бога и Его закону называемо грѣхомъ. Согрѣшити можна словомъ, дѣломъ и мыслею. Сли замажетъ свое тѣло дехтемъ, сажею, нафтою и т. п. то и старае чоловѣкъ ся позбутись то гопятна, очи ститися ôтъ тои нехари. Кождый грѣхъ занечищуе душу твою, обмити еи ôтъ грѣха есть твоимъ святымъ обовязкомъ. Дежь та рѣка, та кунѣлъ, що може обмыти душу ôтъ грѣха? Есть матѣрь наша, св. Церковь, св. Тайна сповѣди и правдиве, сердечне покаянье. Сутъ христіяне, котрî думаютъ: Мои грѣхи занадто великî, нема менѣ за нихъ прощеня у Господа Бога! Забуваютъ они, що милосердноôсть Божа безконечна; забуваютъ, що Отецъ небесный „Богъ любви“. Не бôйся, грѣшнику, сли маешь тôлько воли щирого покаяня, — высповѣдайся Богу и покай ся, а Ôнъ Всемилостивый не лишь що прийме тебе, не лишь що скаже тобѣ: „прощаю“; Ôнъ пôйде тобѣ на стрѣчу и пригорне тебе до Своего отецѣвского серця, якъ той отецъ въ Евангелію блудного сына: *„еще ему далече сущу, возвращающимся къ отцу съ разкаяніемъ въ своихъ грѣхахъ; узрѣ его отецъ его, и милъ ему бысть, и текъ нападе на выю его, и облобыза его.“* (Лук. 15, 20). За щире покаянье помилувавъ Господь розпятого разбôйника (Лук. 23); простивъ грѣшницю „въ прелю-

бодѣяніи яту“ (Іоан. 8, 3); оправдавъ и царя Давида (II. Цар. 12).

Коли хочете, бр. хр., сердечно покаятися, треба въ передъ пôзнати свôй грѣхъ, треба пôзнати самого себе, треба припôмнути собѣ коли и въ чѣмъ мы согрѣшили. Самопôзнанье необходиме для грѣшника „*мы много согрѣшаемъ вси*“ (Іак. 3, 2), бо мы до грѣха склонни „*всякое порожденіе помышленій сердца человѣческаго одно зло въ всю жизнь.*“ (Быт. 6, 5). Вже зъ разу находится въ насъ насѣнье грѣха, „*порожденіе сердца человѣческаго зло отъ юности его*“. (Быт. 8, 21). Хтожь на свѣтѣ есть безъ грѣха? „*Никто же аще и единъ день житія его на земли.*“ (Іов. 14, 4), а св. апостолъ Іоаннъ говоритъ: „*И аще речемъ, яко грѣха неимамы, себе прельщаемъ.*“ (I. Іоан. 1, 8). Правдиве покаянье вымагае, щобы грѣшникъ зовсѣмъ покинувъ грѣхъ, змѣнивъ житье, ôтновився и ôтродився духомъ.

Ôтъ Господа Бода нашего Іисуса Христа мае наша св. Церковь власть ôтпускати або и держати грѣхи. Сповѣдатиси, ôткрыти свои грѣхи душпастырю, увôльнити душу ôтъ тягару грѣха, се есть нашимъ св. обовязкомъ. Сповѣдь есть велике и важне дѣло, бо она есть Тайною, котра очищуе насъ ôтъ грѣхôвъ. Сповѣдь або покаяпье есть Тайна, котрою христіянинъ исповѣвши передъ отцемъ духовнымъ грѣхи свои, получае розгрѣшенье словами священника: „*прощаю и разрѣшаю тя отъ всѣхъ грѣховъ твоихъ, во имя Отца и Сына и св. Духа.*“ Такъ якъ водою умивае ся всяка нечистота нашого тѣла, такъ правдивымъ покаяньемъ очищае ся ôтъ грѣхôвъ душа наша. Духовникъ представляе при исповѣди Іисуса Христа, и не духовнику мы сповѣдаемося, а самому Господу Богу, бо Онъ невидимо стоитъ передъ нами.

Хто щиро сповѣдатись желае, хто дорожитъ чистотою и спасеньемъ свои душѣ, той повининъ до сповѣди достойно приготовитись, свои грѣхи докладно знати. Грѣхи свои пôзнае человѣкъ выслѣдуючи, выпытуючи пильно и строго свое сумлѣнье. Передъ св. Тайною покаяня повиненъ кождый христіянинъ пригадати собѣ слова св. Евангелія: „*воздаждь отвѣтъ о приставленіи домовнемъ.*“ (Лук. 16, 2); „*себе искушайте, аще есте въ вѣрѣ*“ (2. Кор. 13, 5); „*дѣло же свое да искушаетъ кійждо*“ (Гал. 6, 4).

Лишь той христіянинъ зможе щиро высповѣдатись, котрый здвигне душу свою до Бога словами: Всемилостивый Боже, я

пôзнавъ що не скибка, но бервено въ моихъ очахъ; змягчи мое серце, щобымъ мôгъ пролити надъ кождымъ грѣхомъ щирй слезы покаяня, наверни мя на вузку, тернисту стежку, що веде до спасеня; я тяжко согрѣшивъ, грѣхами Тебе прогнѣвивъ, пекло, адъ кромѣшный, то моя спадщина; Господи я недостоинъ глянути на славу Твою; гидни страсти и похоти довели мене до крайного упадку, я запродавъ мою безсмертну душу діяволу, я утративъ блаженство царства небесного! Хто щиро высповѣдатись задумавъ, той най подрôбно перейде всѣ заповѣди Божй; при одноô або другôй ôнъ зупинитъ ся и промовитъ: сю заповѣдь я переступивъ, мою душу грѣхомъ осквернивъ. Далѣ най скаже до себе: я несповнявъ мôй обовязокъ: нищого не миловавъ, мого брата скривдивъ, ему допѣкавъ, на него сердивъ ся, моимъ дѣтямъ гидный прикладъ дававъ, живъ лишь для сего свѣта и забувъ на житье на тôмъ свѣтѣ.

Той сповѣдае ся передъ Господомъ щиро, котрый сповѣдае, що бувъ ôнъ деревомъ не плôднымъ що хотя чувъ слово Боже, то оно его не зрушало. Той сповѣдае ся щиро передъ Богомъ, котрый духовникови признае ся, що своимъ злымъ прикладомъ, безстыдными говôрками другихъ до грѣха допровадивъ.

Той сповѣдаесь щиро, котрый говоритъ: Мое серце не закостенѣле, не хочу я сякъ-такъ сповѣди позбутись, пôду до мого отца духовного и скажу ему, я грѣхами всѣхъ перевысшивъ, грѣхи мои пригнобили, придавили мою душу, я ихъ бôльше знести неможу, знаю що Господь Богъ всемилостивый, знаю що Ôнъ розкаянному грѣшникови всѣ блуды прощае, знаю що съ улекшеннымъ серцемъ до дому верну и съ царемъ Давидомъ занутю псаломъ радости: „*Богъ мой еси ты, и вознесу тя, исповѣмся тебѣ, яко услышалъ мя еси, и былъ еси миѣ во спасеніе*“ (Пс. 117, 28).

Такъ, якъ той чоловѣкъ, котрый зъ тяжкои хоробы выйшовъ, сего и того стеречися повиненъ, щобы знова въ недугу не попавъ, такъ мае ся рѣчь и съ душею. Коли душа сповѣдею и розрѣшеньемъ отця духовного выговѣлась, но на дальше грѣха несокотится, тогды впадае она на ново въ хоробу ще тяжшу, якъ передъ сповѣдею.

Черезъ щиру сповѣдь спадае зъ твого серця тяжкій канѣнь, ктожь поверховно и несправидливо сповѣдавъ ся, у того тяготитъ на душѣ огромный тягаръ его грѣхôвъ, бо того самого часу, коли ему священникъ прощае, спадае на него проклятье Боже за недостойну сповѣдь. Совѣсть наша справидливо всѣ нашй грѣхи

карбуе, навѣтъ въ снѣ ихъ намъ припоминае, миръ душѣ, спокôй серцю ôтбирае.

Правдиве покаянье чуда творитъ: оно насъ примиряе зъ завзятымъ ворогомъ, на клеветливый языкъ узду накладае, несправидливо загребленный маетокъ назадъ вертае, до точного сповнюваня христіяньскихъ и гордяньскихъ обовязкôвъ наклоняе, щеготливу одѣжь зъ тѣла скидае, нору страстей и соблазни затикае и ôтъ глѣбокои пропасти грѣха насъ остерѣгае. Правдиве покаянье перетворюе жѣнку, котра съ мужемъ лишь сварилась, о выхованю дѣтей недбала, слугъ зневажала — въ добру, лагôдну, миролюбну господиню; невѣрного мужа въ порядного чоловѣка, розпустныхъ дѣтей въ послушныхъ сынôвъ и дочокъ, неумѣренного въ умѣренного, несправидливого въ справидливого, лѣнивого въ роботящого, пьяницю въ тверезого чоловѣка.

Лишь тому христіянину ôтпускаются въ сповѣди всѣ грѣхи, котрый чуе въ серцю правдиве покаянье и жалуе надъ своими грѣхами. Такъ бо говоритъ пророкъ Іоилъ: „*обратитися ко мнѣ всѣмъ сердцемъ вашимъ, въ постъ и въ плачи и въ рыданіи. И розторгните сердца ваша, а не ризы ваша, и обратитися ко Господу Богу вашему*“ (Іоилъ 2, 12); а царь Давидъ въ своимъ 50-ôмъ псалмѣ спѣвае: „*Жертва Богу духъ сокрушенъ, сердце сокрушенно и смиренно Богъ не уничижитъ.*“ (50, 19).

Котрежь серце сокрушенне и смиренне? То, котре грѣхами незакаменѣло; то, котре въ сповѣди такъ мякне якъ той вôскъ на сонци. Коли закаменѣле и здубѣле грѣшне серце почуло правдиве покаянье, передъ Господомъ Богомъ якъ той вôскъ при грани змякло, то ôтреклося оно всякого блуда и навернулося на дорогу спасеня. Тому-то говоривъ пророкъ Іезекіилъ о Господѣ: „*И дамъ имъ сердце ино, и духъ новъ дамъ имъ, и исторгну каменное сердце отъ плоти ихъ, и дамъ имъ сердце плотяно*“ (Іез. 11, 19); значитъ: дамъ имъ серце чуле.

Жереломъ правдивого покаяня есть любовь къ Богу. Покаяный грѣшникъ промовляе до себе: Лучше було менѣ умерти нѣжъ грѣшити; грѣхами я мого Отця небесного тяжко оскорбивъ, гидный мôй поступокъ рве на дрôбнѣ куснѣ серце мое, точитъ зъ очей потоки горячихъ слезъ. Боже „*Тебѣ единому согрѣшихъ,*“ се мôй непокôй, се моя отчайдушнôсть! Я грѣхи громадивъ, ихъ не страхавъ ся, за безчисленнѣ добродѣйства невдякою ôтплачувавъ. Зъ дитины Божои здѣлавъ ся я скверным рабомъ грѣха, без-

глуздою скотиною! Храмъ Духа святого давно змѣнивъ ся въ пекло, но Ты Всемилостивый Боже, мене незрѣкся, мôй зойкъ и плачъ учувъ, до мене голосно говоривъ: „*Не хочу смерти грѣшника, но еже обратитися нечестивому отъ пути своего и живу быти ему.*“ (Iезек. 33, 12.) Отче небесный, вертаюсь до Тебе якъ той блудный сынъ и молю Тебе со слезами щирого покаяня: Отче согрѣшихъ! Ôтъ теперъ бôльше грѣшити небуду; ланцъ, котрый мене до грѣха приковавъ бувъ, я роздробивъ, свѣтъ, котрый мене до блуда манивъ, я на вѣки опустивъ, серце мое лишь любвою къ Тобѣ палае, ôтъ Тебе мене и сила адова бôльше неôтлучитъ!

Хто такъ передъ сповѣдею щиро думае, той достойно до св. Тайни покаяня приготовивъ ся.

Есть много христіянôвъ на свѣтѣ, котрыхъ серце подôбне покаянье чуе, но коли до сповѣди приступаютъ, то зовсѣмъ на то забуваютъ, холодными стаютъ и забуваютъ на слова св. Письма: „*Проклятъ человѣкъ, творяй дѣло Господне съ небреженіемъ*“ (Iер. 48, 10). Одни нудятъ душпастыря нѣсенѣтницями, ôткрываючи все друге, лише не грѣхи свои; другi не показуютъ при сповѣди смиренности и сокрушенности, думаючи, що они безъ грѣха: трети, маловажатъ своими грѣхами, и думаютъ, що сли ихъ священнику ôткрыютъ, то Богу жертву приносятъ; четверти зновь думаютъ въ гордости свои душѣ, що имъ грѣхи тому ôтпустятся, бо до сповѣди въ харну и нову одѣжь прибрались; пяти говорятъ лишь о грѣхахъ ближного, своижь непригадуютъ собѣ, думаютъ що сповѣдь то дѣточа играшка, желаютъ они примиритися съ Богомъ, а о премиреню съ братомъ и недумаютъ; шести зновъ силою въ передъ пхаются, щобы скорше сповѣди позбутись; имъ тяжко довго стояти и томитися; семи говорятъ: радбымъ духовнику всю мою душу ôткрыти, но я стыдаюсь; грѣшити они не стыдались, но грѣхи свои высповѣдати, стыдно имъ; а осьми не пôзнаютъ ваги грѣховъ своихъ, не чуютъ въ серцю правдивого покаяня и думаютъ, що ихъ душа якъ та слеза чиста, забуваютъ они, що чиста, но застояна вода, сли еи заколотишь мутною стае! Сповѣдь такихъ христіянъ не лишь що нѣдочого, но нагромаджуе на нихъ ще бôльше грѣхôвъ. Хто такъ зъ своихъ грѣхôвъ сповѣдавъ ся и дерзае до трапезы Господнои зблизитись, до того говоритъ божественный Искупитель: „*Аще ястъ хлѣбъ сей, или піетъ чашу Господню недостойнѣ, судъ себѣ ястъ и піетъ.*“ (I. Кор. 11.)

Богъ знае всѣ грѣхи наши, и явни и тайни, не лишь дѣла, но и мысли наши. Священникъ же, що дознаеся на сповѣди, того нѣкому неоткрые. Не скрывайтежь, бр. хр., грѣхи ваши. Выскажѣтъ все, що грѣховного въ собѣ знаете, щобы потому не мучила васъ совѣсть за то, що вы вашому духовникови той или другій грѣхъ затаили.

Не одинъ христіянинъ въ св. сповѣди каився и знова грѣшитъ. Чому? Бо слабу волю мае. Чоловѣкъ зъ твердою волею и то що обѣцяе, твердо держитъ, желанье его ему святе, слово его ему законъ!

Священникъ, слуга Божій, котрому самъ Спаситель власть давъ грѣхи отпускати або держати, кождого розкаянного грѣшника, кождого блудного сына радо во св. сповѣди привитае, въ имени Отца небесного его до серця пригорне, при трапезы Господней радо насытитъ напоитъ, бо грѣшникъ мертвымъ бувъ и знова до вѣчного житя и спасеня воскресъ, бо очистивъ онъ душу свою покаяньемъ, омывъ свою душу отъ грѣха слезами сердечного сокрушеня и досягнувъ благодать Божу и отпущенье грѣховъ своихъ. Бр. хр., спѣшѣтъ съ щирымъ сокрушеньемъ до св. Таины сповѣди и покаяня, бо покаянье есть другимъ крещеньемъ и банею ожжовленья душѣ, откройте духовному всѣ раны и струпы душѣ вашои, а щира сповѣдь прилагодитъ вамъ дорогу до вѣчного блаженьства, до царства небесного. Коли идете до сповѣди, то съ радостію говорѣтъ: Иду до духовного мого отця, тамъ пріиму черезъ него прощенье грѣховъ моихъ отъ Іисуса Христа, Господа и Бога мого. Кончу мою науку о сповѣди словами царя Давида: *„Когда молчалъ я изможделись кости мои отъ вседневнаго стона моего. Открылъ я грѣхъ мой Тебѣ, и вины моей не утаилъ; и сказалъ: исповѣдаюсь предъ Господомъ въ преступленіяхъ моихъ. Ты снялъ съ мене вину грѣха моего.“* (Псал. 31, 3, 5.) Господи, будь Спасителемъ и менѣ погибшому, не отверни лица Твоего отъ мене осквернено го розкаяного грѣшника. Помилуй мя Боже по велицѣй милости Твоѣй! Заблудихъ яко овча погибше, взыщи раба Твоего. Согрѣй холодне, оживи омертвѣле, умягчи закаменѣле серце мое, щобы сокрушилось оно жалемъ о грѣхахъ моихъ и провело норы горячыхъ слезъ покаяня, щобымъ могъ всю мою нечистоту душевну омыти! Покаяня отвори ми дверь, Жизнодавче! Аминь.

CRONICĂ.

În anul curinte a eșitŭ la lumină în Bucuresci »Memorĭul despre starea preoţilor din România şi despre posiţiunea lor morală şi materială« de P. S. S. Melchisedecŭ, Episcopul Romanuluĭ. Conclusiunile memorĭuluĭ sûntŭ:

1. „S. Sinodŭ să facă în fiă-care sesiune ŭă respectuoasă amintire Guvernuluĭ Maĭestăţiĭ Sale Regeluĭ prin dl. Ministru de culte, ca să elaboreḑe fără întârḑiare unŭ proĭectŭ de lege pentru îmbunĕtăţirea posiţiunii materiale a bisericelor şi a clerului comunalŭ, atâtŭ urbanŭ câtŭ şí ruralŭ.

2. Spre a-ĭ înlesní Guvernuluĭ realisarea acesteĭ marĭ trebuinţe, Prea Sânţiţiĭ Eparchioţĭ să tindă a împuţiná númĕrul preoţilor atâtŭ în comunele urbane câtŭ şí în cele rurale. In cele dintâiŭ să ajungă a fi pe la bisericele cele maĭ sărace numaĭ câte unŭ preotŭ şi apoĭ treptatŭ să se anexeḑe la una şi aceea-şĭ parochiă câte doaŭĕ seaŭ treĭ biserice, în care serviciul divinŭ să se facă pe rôndŭ; eară la cele cu mijloace să se mânţină atâţa, câţi-sŭ cu putinţa şi de trebuinţă. In comunele rurale să tindemŭ cu toţiĭ la aceea, că fiă-care comună, de şí ar avé în regiunea eĭ maĭ multe biserice, să fiă numaĭ unŭ clerŭ, ádecă unŭ preotŭ şi câte doĭ cântăreţĭ şi acestŭ clerŭ să facă serviciul pe rôndŭ şí în cele-l'alte biserice, pe câtŭ ele vor fi în bună stare ţinute de comună; la din contră cele ajunse în stare proastă şi nerĕparate să se închidă.

3. Să mijlocimŭ la Guvernŭ, ca pământurile bisericelor de'ntrecutŭ în comune să nu le ĭaĭe primăriele pe sama lor, ci să le lase la întreţinerea cleruluĭ esistentŭ în acea comună. Dacă comunele nu-ĭ daŭ nimicŭ seaŭ maĭ nimicŭ cleruluĭ, apoĭ celŭ puţinŭ să nu-ĭ răpească ceea-ce i-s'a datŭ prin legile esistente, ádecă pământul de hrană; căcĭ şi această anomăliă se întâmplă prin unele comune.

4. Spre a se învederá trebuinţa de mărirea parochielor şi rĕducerea númĕruluĭ preoţilor, voĭŭ citá esêmple din statistica eparchieĭ Romanuluĭ, arĕtându în maĭ multe comune, numĕrul locuitorilor, alŭ bisericelor şi alŭ preoţilor lor. Esêmplul îlŭ voĭŭ luá din judeţul Putneĭ:

COMUNA	Nr. Contribuabililor	Bisericele	Preoţii
Făurei	242	4	2
Jorăscii	190	3	2
Vulturu	590	4	4
Bolotescii . . .	285	5	4
Clipicescii . . .	198	2	1
Ireştii	340	5	4
Miera	740	5	5
Păţescii	300	5	5
Ţifescii	368	6	3

Ca să putemu stabilí ună normă raţională şi practică pentru fixarea numĕruluĭ parochielor, este neapĕratu, ca în fiă-care judeţu, câtu de maĭ fără întârdiare, Protoĭereiĭ respectivĭ să meargă din comună în comună şi să facă unu proĭectu de aranjatu parochiele pe comună, aşá ca, pe câtu se va puté, fiă-care comună rurală să compună ună parochiă, deşí cu maĭ multe biserice, în care preotul parochialu va puté servi cu rôndul, în câtă vreme acele biserice anexate vor fi bine întreţinute, să determine biserica principală a parochieĭ şi acele lăturale anexate la dînsa. Să arete de asemenea împregĭurările, carĭ ar reclamá pentru depărtare orĭ alte cause adaogerea âncă a unuĭ preotu comunalu, maĭ alesu dacă biserica cea maĭ depărtată va fi avêndu şí condiţiunĭ favorabile pentru întreţinerea preotuluĭ şi a celor-l'alţĭ servitorĭ bisericescĭ. Să se arete totu atuncĭ şí pămênturile de hrană, ce vor fi poşedêndu bisericele comunale, fiă una seaŭ maĭ multe.

Dacă s'ar iví împregĭurărĭ străordinarie, precum depărtarea prea mare, curgerea apelor torenţiale, care în sciute timpurĭ împedecă comunicaţiunea în cuprinsul comuneĭ oficiale, atuncĭ parochia se poate stabilí pe alte base decâtu pe regĭunea comuneĭ oficiale, formându parochiă aparte din sate şi cătune aparţinêndu la deosebite comune politice.

Statisticele parochielor, formate astu-felĭu din toate eparchiele, confirmate de Ierarchiĭ eparchialĭ, să se aducă la Sinodu la cercetatu şi aprobatu, pentru-ca să se scie, ce numĕru de preoţĭ trebue stabilitu pe viitorĭu la parochiele determinate în felĭul acesta.

5. Să li-se pună în vedere preoţilor, că în cestiunea îmbunĕtăţiriĭ posiţiuniĭ lor materiale foarte multu depinde dela eĭ singurĭ: dela conduita lor morală, dela devotămêntul lor către biserică şi rânduĭelele eĭ cele sânte, dela buna lor manieră în relaţiunele lor dilnice cu parochienii, dela ĭubirea lor către aproapele şi compătimirea cu ceĭ suferindĭ.

In conduita sa de păstoriŭ sufletescŭ preotul trebue să poşadă în mare gradŭ spiretul credinţeĭ ortodoxe şi să combată din inimă orĭ-ce ideă anti-creştină şi anti-ortodoxă, ce s'ar iví pintre păstoriţiĭ sĕĭ.

Servirea preoţască este continuarea serviciuluĭ Apostolicŭ în lume. S. Scriptură ne asigură, că unică putere, care învinge lumea şi rĕutăţile eĭ, este credinţa creştină. Nefericitŭ dar' preotul, carele n'are această credinţă sântă. ci se conduce în vieaţă de stichiele şi vênturile înţelepciuniĭ deşerte omenescĭ. Elŭ nu este ziditoriŭ alŭ bisericeĭ, ci destructoriŭ; elŭ privesce preoţia numaĭ ca ŭă meseriă de traiŭ pămêntescŭ, sufletul luĭ fiindŭ înstrăinatŭ dela D-ḑeŭ şi dela biserica luĭ, care trebue să fiă pentru totŭ-de-a-una şcoala credinţeĭ relegioase şi a moralităţiĭ. De aceea asemenea nefericiţĭ preoţĭ sûntŭ totŭ-de-a-una urîţĭ şi despreţuiţĭ de bunul simţŭ alŭ poporenilor, biserica, ce are unŭ asemenea preotŭ, nu atrage inimele credincĭoşilor, serviciele luĭ relegioase nu încălḑescŭ sufletele lor, ci devinŭ numaĭ nisce formule secĭ, fără vieaţă spiretuală. De aicĭ apoĭ, ca consequenţă naturală, decăderea posiţiuniĭ lor materiale, posiţiune, care este unită cu credinţa şi moralitatea preotuluĭ, ca trupul cu sufletul: ese sufletul, moare şí trupul.

6. Cestiunea simţuluĭ relegiosŭ, ádecă a credinţeĭ şi a moralităţiĭ clerului, depinde dela educaţiunea relegioasă şi morală, ce i-se dă prin seminarĭe. Aicĭ ne întâlnimŭ cu altă mare cestiune, foarte vitală pentru vocaţiunea preoţască. Organisarea moduluĭ de înstruire şi educaţiune prin seminarĭe la noĭ este foarte **defectuosŭ.** Maĭ întăiŭ de toate ni lipsescŭ maĭ cu totul bărbaţĭ specialĭ pentru a cresce tineretul preoţescŭ în vocaţiunea preoţască; de aicĭ puţina îngrijire seaŭ nicĭ de cum de bisericitatea elevilor, ádecă de desceptarea în eĭ a ĭubiriĭ cătră biserică şi cunoascerea profundă a rônduĭelelor bisericescĭ şi a sensuluĭ lor dogmaticŭ şi moralŭ. Programul sciinţelor, ce se predáŭ în seminarĭe, este copiatŭ după alŭ gimnasielor şi liceelor, de unde urmeaḑă, că studiele teologice sûntŭ aproape lăsate la ŭă parte. Studiul s. Scripture, d. e. studiu, carele este fundămêntul sciinţeĭ preoţescĭ, în seminarĭele noastre este orĭ cu totul părăsitŭ orĭ foarte rĕŭ tratatŭ; în câtŭ unŭ seminaristŭ de aĭ noştri în fine totŭ atâta pricepe din s. Scriptură, câtŭ şí dascaliĭ de biserică, cariĭ, de şí cetescŭ în toată vieaţa lor psaltirea, nu maĭ înţĕlegŭ ceea-ce cetescŭ, ci citescŭ

numaĭ mecanicesce, am puté ḑice, că eĭ nu citescŭ, ci bolborosescŭ, ádecă nu înţĕlegŭ nicĭ eĭ nicĭ ceĭ-ce-ĭ ascultă.

Contra acestuĭ **mare defectŭ**, ce esistă de multŭ în educaţiunea cleruluĭ nostru, s. Sinodŭ, âncă din prima sesiune în anul 1873, prin regulămêntul pentru posiţiunea seminariştilor, votatŭ la 26 Maĭŭ, s'a esprimatŭ în modul următorĭŭ despre îmbunĕtăţirea educaţiunii prin seminarĭe, arĕtândŭ atâtŭ trebuinţa, de a pregătí bunĭ profesorĭ pentru seminarĭe, câtŭ şí reglemêntarea sistemuluĭ de instrucţiune şi educaţiune prin seminarĭe.

In art. 8 alŭ aceluĭ rĕgulămêntŭ se ḑice: »Spre a se formá pe viitorĭŭ profesorĭ bunĭ pentru seminarĭe, este necesarĭŭ a sĕ trămite pe la şcoalele teologice din ţĕrele ortodoxe celŭ puţinŭ câte 4 dintre eleviĭ, ce aŭ terminatŭ cu maĭ bunŭ succesŭ cursurile de gradul alŭ II. în seminarĭe şi s'aŭ distinsŭ prin bună conduită şi aplicare la cariera spiretuală.

Aceasta se va urmá, pênă cândŭ se vor formá profesoriĭ trebuitorĭ pentru seminariele ţĕreĭ şi pênă cândŭ ele singure vor fi în stare a produce profesorĭ capabilĭ, de a înstruí şi educá clerul.«

Art. 9: »Pentru a se puté şí în presentŭ dá ŭă maĭ bună direcţiune educaţiuniĭ cleruluĭ prin seminarĭe, este necesarĭŭ, ca s. Sinodŭ să elaboreḑe unŭ rĕgulămêntŭ specialŭ pentru educaţiunea şi instrucţiunea cleruluĭ, în care să se arete regulele de disciplină, necesarie la educăţiunea cleruluĭ, dĕtorinţele profesorilor şi programa studielor necesarĭe pentru înstrucţiunea cleruluĭ. Asemenea rĕgulămêntŭ negreşitŭ să se presinte s. Sinodŭ la sesiunea viitoarĭă.«

Venindŭ la resultatul practicŭ alŭ acestor dorinţe, exprimate acum 15 anĭ de s. Sinodŭ, trebue să spunemŭ, că spre realisarea dorinţeĭ exprimate de s. Sinodŭ în art. 8, Guvernul în doaŭĕ rônduri a trămisŭ câţĭ-vá tinerĭ pe la făcultăţile de teologiă străine; cară alţĭ studinţi seminaristĭ, mişcaţĭ de dorul, de a se perfecţioná în sciinţele relegioase, s'aŭ dusŭ de asemenea la acelea-şĭ făcultăţĭ din străinĕtate cu mijloacele proprie seaŭ ajutaţĭ de particularĭ.

Aceştia, întorcêndu-se în patriă, ocupă astă-ḑĭ posturĭ însemnate în biserică şi profesorate în tênĕra noastră Făcultate de teologiă, şi maĭ toţĭ promitŭ a fi eleminte bine-făcĕtoarĭe pentru viitorĭul bisericeĭ şi alŭ relegĭuniĭ noastre ortodoxe.

Câtŭ pentru dorinţa exprimată de s. Sinodŭ în art. 9, citatŭ maĭ susŭ, apoĭ proĭectul de rĕgulămêntŭ disciplinarĭŭ pentru seminarĭe s'a presentatŭ s. Sinodŭ în sesiunea a doaŭa din acela-şĭ anŭ 1873, s'a cetitŭ în Sinodŭ şi s'a aprobatŭ. Dar' Ministrul de culte de atuncĭ a opinatŭ, că trebue asceptată maĭ ântâĭŭ votarea uneĭ noaŭĕ legĭ pentru seminarĭe, lege, care erá acum depusă la Camera Deputaţilor. A ŭ trecutŭ de atuncĭ 15 anĭ şi noaŭa lege nu s'a maĭ votatŭ, prin urmare şi rĕgulămêntul disciplinarĭu nu s'a pututŭ aprobá nicĭ aplicá.

Seminarĭele în intervalul acesta aŭ devenitŭ, ca toate scoalele laice, lipsite de orĭ-ce caracterŭ specialŭ, înglobate ca toate cele-l'alte scoale sub administrăţiunea materială şi morală a Ministerĭuluĭ de culte, fără participarea Sinodulŭĭ şi a episcopatuluĭ.

Aceasta este ce-vá foarte străinŭ, nenaturalŭ şi neesistându nicĭ într'ŭă ţară cultă şi cu biserică constituită pe canoanele bisericescĭ,

Să nu se ascepte decĭ nimene în ţara noastră la preoţĭ formaţĭ în spiretul celŭ sântŭ alŭ biserĭceĭ ortodoxe, în câtă vreme va continuá această stare morală a înstituţelor de educăţiune a clerulŭĭ nostru.

Să ceremŭ dar' necontenitŭ dela Guvernŭ ŭă noaŭă lege specială pentru înstruirea clerulŭĭ şi unŭ rĕgulămêntŭ specialŭ pentru educăţiunea preoţască, tinḑêndŭ a formá pentru biserică oamenĭ, carĭĭ, poşeḑêndŭ cunoscinţele generale ale instrucţiunĭĭ moderne, să poată într'una devenĭ apostolĭ aĭ credinţeĭ şi aĭ moralităţiĭ creştine pe basele ortodoxieĭ române.

7. În vederea măririĭ parochielor şi a reducerĭĭ número-lŭĭ preoţilor parochialĭ, número-l elevilor prin seminarĭe să se rĕducă, aşá ca în fiă-care seminarĭŭ să nu fiă maĭ multŭ de 50 de elevĭ. Ar fi bine, ca în capitalele Bucurescĭ şi Iaşĭ, unde se află pe lângă cursul de gradul alŭ II-le şí acelŭ de gradul I-ĭŭ, şi maĭ alesŭ în Bucureşti, unde sûntŭ doaŭĕ seminarĭe, ursul alŭ statuluĭ şi altul alŭ rĕposatuluĭ Mitropolitŭ Nifonŭ, să rĕmână în seminarĭele statuluĭ numaĭ cursul de gradul II-le, eară cursul de gradul I-ĭŭ să se mânţină numaĭ în cele-l'alte seminarĭe eparchiale.

8. Cu fondurile rĕmase libere în urmă desfiinţărĭĭ cursurilor de gradul I-ĭŭ dela cele doaŭĕ seminarĭe ale statuluĭ din Bucurescĭ şi Iaşĭ să se înfiinţeḑe în fiă-care eparchiă câte ŭă şcoală de cântăreţĭ, şcoale de

mare trebuinţă pentru rădicarea bisericeĭ noastre, carea maĭ alesŭ prin comunele rurale, în aceasta privinţă, a ajunsŭ a fi lipsită cu totul de personalul trebuitorĭŭ pentru serviciul divinŭ. Dascaliĭ astă-ḑi în fiinţă ceĭ maĭ mulţĭ nu potŭ nicĭ cântá nicĭ cetí bine. Aceasta deformeaḑă şi face nesuferitŭ serviciul divinŭ.

S. Sinodŭ, îngrijitŭ de aceasta mare lipsă de cântăreţĭ, ce se sîmte în biserica noastră, încă din anul 1881, prin regulămêntul »pentru regularea şi îmbunĕtăţirea cântuluĭ bisericescŭ în România«, a propusŭ la art. 1: »Să se înfiinţeḑe la amêndoaŭĕ Mitropoliele şí acestŭ rĕgulămêntŭ, de şí votatŭ de s. Sinodŭ, n'a primitŭ încă sanţiunea regală, şi nu s'a realisatŭ, ca multe alte nevoĭe bisericescĭ, exprimate în s. Sinodŭ pentru rădicarea bisericeĭ la nivelul culturalŭ, de care are trebuinţă foarte simţită de toţĭ ceĭ-ce ĭubescŭ biserica şi relegĭunea strămoşască.

9. Vine acum întrebarea, ce să facemŭ cu seminariştiĭ, cariĭ la mărirea parochielor şi rĕducerea nûmĕruluĭ preoţilor vor rĕmâné mulţĭ şi multŭ timpŭ fără posiţiunĭ asigurate şi fără cariere stăbilite? Eŭ credŭ, că eĭ trebue întroduşĭ treptatŭ în posturile de cântăreţĭ pe la bisericele statuluĭ şi la bisericele cele cu maĭ multe mijloace de întreţinerea cleruluĭ. Insă pentru-ca să le înlesnimŭ această carieră şi să-ĭ scutimŭ de serviciul militarĭŭ, căruĭa sûntŭ supuşĭ după împlinirea vrêşteĭ de 25 anĭ, la numirea lor în funcţiunea de cântăreţĭ să-ĭ hirotonimŭ în diaconatŭ. Altmintrelea această mĕsură va avé resultate vătĕmătoarĭe şí pentru seminariştiĭ-cântăreţĭ şí pentru biserică; eĭ conformŭ legeĭ rĕcrutăriĭ la vrêsta de 26 anĭ vor fi luaţĭ la oaste şi încadraţĭ în oastea permanentă, apoĭ în reserve, chĭămaţĭ la concentrărĭ etc. şi aşá bisericele, la care vor fi destinaţĭ, vor rĕmâné fără servitoriĭ neapĕraţĭ pentru serviciul divinŭ alŭ parochielor.

Aceştĭ cântăreţĭ-diaconĭ, cariĭ se vor distinge în serviciul lor prin devotămêntŭ cătră biserică şi bună conduită, la caḑŭ de vacanţe de preoţiă, vor fi înaintaţĭ la treapta preoţască.

Această mĕsură este cerută chĭar şí de canoanele bisericescĭ. Aşá canonul 10-lea alŭ Sinodului de Sardica stăbilesce, că rădicarea la treptele preoţescĭ trebue să se facă nu cu grabă, ci treptatŭ, după unŭ timpŭ de cercare nu puţinŭ, ca să se poată constatá, dacă persoana în cestiune poşede călităţile morale necesarĭe preoţieĭ.«

În 11/23 Septemvre a. c. s'a sĕrbatŭ în Pojorîta cununia d-lui Vasiliu Halipŭ, asistentŭ c. r. la direcțiunea moșielor fondului gr. or., cu domnișoara Victoria Constantinovicĭŭ. Dl. Dr. Emilianŭ Voĭuțchi, împărtășindŭ s. săcrămêntŭ, ținú următoarĭa cuvêntare:

Onorate mire și stimată mireasă!

Momêntul s'a apropĭatŭ, pentru-ca legătura cea sântă, închĭĕiată între inimele D-Voastre acum de multŭ, să se declare înaintea altarĭului Celui mai înaltŭ, și — după alegerea Domnielor-Voastre și autorisarea parochului localŭ — să se bine-cuvintede de mine în numele Domnului. Și ce lucru ar fi pentru mine mai plăcutŭ decâtŭ ca să adaugŭ u l t i m a p e a t r ă la edificĭul norocirĭi D-Voastre, carele vĕ deschide acum porțile sale împodobite și vĕ primesce sub scutul și în umbra sa.

Dară nu asceptați dela mine, ca în acestŭ momêntŭ festivŭ să vĕ examinedŭ âncă ŭă-dată înaintea tronului d-deĭescŭ curăția motivelor alegerĭi reciproce seaŭ să vĕ depingŭ âncă ŭă-dată dĕtorințele, ce sûntŭ înscrise pe cunoscutele table de peatră. Acestea și acelea sûntŭ în ochiĭ meĭ curate și strinsŭ obligătoarĭe și cu deosebire cele din urmă la Domnia-Voastră ca la oamenĭ culți și bine pregătiți în ale relegĭunĭi și legĭi creștine le presupunŭ cu totul cunoscute; decĭ numaĭ la locurile cele delicĭoase ale verdeței voĭŭ să vĕ îndreptŭ privirea, la rîurile cele pline de odichnă voĭŭ să vĕ conducŭ pașiĭ, de carĭ dice psalmistul: „Domnul mĕ va pasce și nemică nu-mĭ va lipsí. În locul pășunĭĭ, acoló m'a sălășluitŭ; la apa odichneĭ m'a hrănitŭ și sufletul meŭ l'a întorsŭ. (Ps. 22, 1—2).

Eŭ sûntŭ convinsŭ, că vi-i dorința cum-că simțĕmintele, de carĭ palpită a-dĭ inimele D-Voastre, să rĕmâĭe neschimbate; cumcă nicĭ cursul timpului, nicĭ alte împregĭurărĭ să nu le schimbe seaŭ să le slăbească vr'ŭă-dată; și dacă s'ar și schimbá oarecândŭ, apoĭ să se schimbe numaĭ în sensul celŭ mai înaltŭ moralŭ — făcêndu-vĕ podoaba neamului nostru.

Dară dacă căutați, iubiților meĭ, împregĭurul D-Voastre, cunoasceți în-dată, cum-că toate sûntŭ supuse cursului schimbărĭi! Ceea-ce ați iubitŭ în copilărĭă și de care v'ați bucuratŭ odinioară așá de tare, aceea a trebuitŭ, în-dată-ce ați ajunsŭ la vêrstă maĭ matură, să facă locŭ altor lucrurĭ de predilecțiune. Alte plăcerĭ și alte simțiminte aŭ întratŭ, de v'aŭ cuprinsŭ inimele.

Acuma însă are să intre ŭă pausă! Simțĕmintele și cugetările, de carĭ sûnteți stăpâniți, aŭ să rĕmâĭe, să dureḍe și să se limpeḍască numaĭ prin întrevenirea uneĭ puterĭ maĭ înalte! Și oare ce simțire seaŭ cugetare să fiă aceea?! Ŭă cugetare, care nu caută ale sale, ci se îngrijesce de ale altuĭa; care toate le poartă, toate le crede și toate le sufere, care în ḑile grele se preface chĭarŭ într'unŭ isvorŭ dulce și limpede de cruțare, simpatiă și înțĕlegere bine-voitoarĭă!

Dară cine este în stare să deĭe inimeĭ omenescĭ această putere de abnegăcĭune și perseverare şi cine poate să-ĭ întindă coardele la ŭă armoniă vecĭnicŭ plăcută luĭ D-ḑeŭ și oamenilor? Acela-ce v'a condusŭ din frageda juneață și v'a întorsŭ pașiĭ, ca să vĕ găsiți unul pe altul! Acela-ce ni-se presêntă în s. evangeliă ca ĭubire și ca isvorul a toată ĭubirea! Acela-ce a grijitŭ de D-Voastră pênă în timpul de față și va grijí șí în viitorĭŭ, — dacă cu inimă înfrântă și umilită vĕ veți apropiiá de dêusul și-lŭ veți lăudá în toată vieața voastră!

Decĭ ție, stimate mire, îți punŭ în vedere cu deosebire cuvintele mareluĭ apostolŭ: „Mulțămindŭ pururea pentru toate Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ, să-ți ĭubescĭ soția ca pre tine însu-ți.“ (Efes. 5, 20; 25). Arată-ĭ totŭ-de-a-una cruțarea, compătimirea, prevenirea și grija delicată, cerută de genul eĭ. Dacă este nobilŭ și demnŭ de bărbatŭ, ca să apere inocența, apoĭ de sigurŭ că-ĭ este șí dĕtorința sacră, a nu încelá încrederea uneĭ inime ĭubitoarĭe.

Eară tu, scumpă mireasă, să-ți aducĭ âncă aminte de cuvintele aceluĭa-și apostolŭ, carele ḑice: „Muĭerilor! plecați-vĕ bărbaților voștri ca Domnuluĭ; pentru-că bărbatul este capul muĭeriĭ, precum și Christosŭ capul bisericeĭ.“ (Ibid. 5, 22—23). Biserica, aĭ căriĭa membri sûntemŭ, viețuĭesce în Christosŭ și pentru Christosŭ; decĭ și tu, mireasă, să trăĭescĭ de acuma înainte pentru și lângă bărbatul tĕŭ; elŭ să-ți fiă ție capŭ, eară tu luĭ coroană.

Darul Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ, și dragostea luĭ D-ḑeŭ Tatăl și împărtășirea Sântuluĭ Spiretŭ să fiă cu voĭ și cu toți, acum și pururea și în vecĭĭ vecilor. A m i n ŭ.

În 18/30 Septemvre fu sânțită în Storojineţŭ biserica cea noaŭă, închinată s. m. m. George. Înaltŭ Prea S. S. păr. Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ călĕtorí într'acoló cu ŭă ḑi înainte, însoțitŭ de consiliarĭul consistorialŭ păr. Dionisĭu cavalerĭu de Bejanŭ și de alți preoți. În stațiunea Carapcĭu fu întimpinatŭ I. P. S. S. de Capitanul de districtŭ dl Nicolau Balmoșŭ și de judele de districtŭ

dl Sauerquell, pecândŭ în staţiunea Storojineţŭ fu asceptatŭ de somitaţile diregĕtorielor, de primarĭul dl Kutschera cu represêntanţa comunală, de proprietarĭul mare dl Georgĭu cavalerĭu de Flondorŭ şi de foarte mare mulţime de poporŭ. În staţiunea ultimă fiindŭ sălutatŭ cu reverinţă din partea dlui primarĭu, I. P. S. S. rĕspunse cu multă căldură, rĕspicându-şĭ bucuria de unanimitatea, ce esistă în oraşul Storojineţŭ între diferitele confesiunĭ şi naţionalităţĭ. Stradele erâu iluminate şi I. P. S. S., petrecutŭ de poporŭ cu facle în mână, se duse dreptŭ la biserica, unde se începŭ priveghĭarea.

A doaŭa dĭ la actul sânţirĭĭ, la care predică I. P. S. S., amintindŭ în modŭ foarte cordialŭ de comuna parochială şi de dl. patronŭ cavalerĭu de Flondorŭ, carele cu dĕlŭ aŭ scosŭ la căpĕtŭ unŭ lucru frumosŭ şi plăcutŭ lui D-dĕŭ, se poate dice, că a luatŭ parte toată localetatea. Predica festivă fu ţinută de parochul dela Mihalcea, păr. Zaharia Voroncă, şi ascultată cu toată luarea a minte. La aceasta ocajune fu chirotesitŭ părochul din Banila Moldovenească administratorĭul protopresviterieĭ Storojineţului părintele Ioachimŭ Pĕtraşŭ, în Protopresviterŭ, eară lectorul C. Tarnavschi chirotonitŭ în diaconŭ şi diaconul Mironovicĭu în preotŭ. Chĭarŭ şi din Cernăuţĭ venise mulţĭ oaspeţĭ la sĕrbare, anume dl. colonelŭ-brigadierŭ Teodorŭ Seracinŭ, dl. presesŭ de tribunalŭ Michailŭ Pitelu, dl. adiunctŭ de tribunalŭ Vasiliu Morarĭu etc. Prândul festivŭ fu datŭ în curtea d-luĭ caval. de Flondorŭ, rădicându-se maĭ multe toaste însĕmnate. Sara sĕ făcŭ în onoarea I. P. S. S. unŭ conductŭ de facle strălucitŭ; I. P. S. S. vorbí din balconŭ la mulţimea celor adunaţĭ, înălţându în vorbirea sa pre protectorul puternicŭ alŭ bisericeĭ, pre părintele, care cu asemene ĭubire îĭ cuprinde pe toţĭ fiiĭ sĕĭ, şi închĭaĭă cu unŭ întreitŭ „să trăĭească Maĭestatea sa împĕratul Franciscŭ Iosifŭ I.“, la care rĕspunse poporul cu întusiasmŭ nemărginitŭ.

I. P. S. S. se întoarse la Cernăuţĭ în 19 Septemvre (1 Octomvre) sara.

Cuvêntarea festivă este următoarĭa:

> „Câtŭ sûntŭ de ĭubite locaşurile Tale, Doamne alŭ puterilor! Sufletul meŭ doresce şi se sfêrşesce spre curţile Domnuluĭ. Scutitorĭul meu! maĭ bună este ŭă dĭ în curţile Tale, decâtŭ mii. Pentru aceea ales'-am maĭ vêrtosŭ a fi lăpĕdatŭ în casa D-dĕuluĭ meŭ, decâtŭ a locuí în locaşurile pĕcătoşilor.“

Aşá dice profetul şi împĕratul Davidŭ în psalmul sĕŭ 83, c. 1, v. 11.

Cine, ĭubiţĭ creştinĭ, se află între noĭ, care să nu se simtă mişcatŭ la audul acestuĭ psalmŭ? Elŭ vrêndŭ nevrêndŭ ne rădică dela josimea pământuluĭ şi ne

înalță în ŭă lume de fericirĭ, care numaĭ ceĭ luminați de învĕțătura creștinĕtățiĭ sûntŭ în stare a o prețui și a o pĕtrunde cu ferbințală, ce a simțit'-o împĕratul și prorocul Davidŭ în momintele, în carĭ l'a scrisŭ.

Dară cum de aŭ pututŭ să scrie acelŭ împĕratŭ muritorĭŭ nisce cuvinte atâtŭ de înalte, ce parŭ-că ar vroĭ să rădice spre cerĭŭ inimele celor-ce-le audŭ? Aceasta o vom înțĕlege cu toțiĭ, dacă îĭ vom cunoasce viața atâtŭ de învĕluită de întêmplările acesteĭ lumĭ trecĕtoarĭe.

Prorocul Davidŭ fusese în copilăriă păstorĭŭ de oĭ, bărĭatŭ simplu și fără pretensiunĭ ca toțĭ cĭobănașiĭ Elŭ nu se deosebĭá de vârstniciĭ sĕĭ, decâtŭ numaĭ cu credința cea tare în D-deŭ. Dară vêrtejul timpurilor celor rĕsboĭnice îlŭ scoate din desimea codrilor; elŭ cu ajutorĭul luĭ D-deŭ învinge pe uriașul Goliatŭ: și învingerea îlŭ pune în fruntea poporuluĭ ĭudeŭ. Vĕdêndŭ împĕratul Saulŭ, câtu de mare rădĕcină a prinsŭ în inima poporuluĭ dragostea pentru tênĕrul învingĕtorĭŭ, se înfioară de rivalitatea luĭ și caută să-lŭ mênă din lume. Davidŭ cunoasce pericolul și fuge. Urmăritorĭul îĭ cade maĭ de multe orĭ în mână, dară elŭ nu-lŭ omoară! Căcĭ frica de D-deŭ îĭ este maĭ multŭ decâtŭ tronul de împĕratŭ! În urmă Saulŭ moare și Davidŭ se înalță pe tronul împĕrățieĭ.

Ca împĕratŭ elŭ dă legile cele maĭ bune și împĕrăția o conduce cu multă blândeață. Dară mărirea și puterea dela unŭ timpŭ îlŭ orbesce și elŭ se lunecă de pe calea cea dreaptă a poruncilor d-deĭescĭ. Aceasta alunecare ajunge, pentru-ca luĭ Davidŭ să i-se turbure inima, și din fericitŭ, ce erá, să cadă în cea maĭ mare nenorocire și nefericire sufletească. După unŭ timpŭ de rĕtăcire însă elŭ, îmbărbătându-se prin mângăĭătoarĭele cuvinte: „Domnul este ajutorĭul și Mântuitorĭul meŭ, de cine mĕ voĭŭ teme; Domnul este păditorĭul viețeĭ mele, de cine mĕ voĭŭ înfricoșá“, se desceaptă din rĕtăcire, se lápĕdă de viața cea pĕcătoasă și sporesce mereŭ numĕrul faptelor celor bune. Repășirea pe calea dreptățiĭ îĭ cade bine; elŭ din di în di se simte maĭ fericitŭ; și în fericirea sa cea nemărginită îșĭ află eară mângăĭarea sufletuluĭ și scrie apoĭ aceste frumoase versurĭ! Cine le va judecá de-amĕruntul, va aflá în ele icoana viețeĭ acelui împĕratŭ. Numaĭ să nu uĭtămŭ timpul viețeĭ sale, în care le-a scrisŭ. Elŭ scrie după rĕdobêndirea fericirĭ sale, și anume:

1. Câtŭ sûntŭ de ĭubite locașurile luĭ D deŭ.
2. Cum doresce sufletul sĕŭ de curțile Domnuluĭ.
3. Că este maĭ bine ŭă di în curțile Domnuluĭ decâtŭ miĭ.
4. Că e maĭ bine a fi lăpĕdatŭ în casa Domnuluĭ, decâtŭ a locui în locașurile pĕcătoșilor.

Să cercămŭ acuma pe scurtŭ fiă-care din aceste propusecĭuuĭ și să ne convingemŭ de trăĭnicia lor.

1. Dacă laudă prorocul împĕratŭ ĭubirea locașurilor dumnedeĭescĭ, apoĭ sûntŭ de înțĕlesŭ aice doaŭĕ felĭurĭ de locașurĭ: locașurile cele vecĭnice, de care dice Mântuitorĭul Christosŭ: „În casa tatălui multe locașurĭ sûntŭ“, și apoĭ locașurile pământescĭ, adecă bisericele ca locurĭ de adunare ale credincioșilor, în carĭ prin rĕspândirea, ascultarea, primirea și urmarea învĕțăturelor

d-deresci omul își poate câștigá vrednicia, de a întrá oare-cându — ádecă în vieața cea-l'altă — în locașurile cele netrecĕtoarie, vecinice ale împĕrăției lui Dumnedeŭ.

Precum voi, iubiți creștini, cu ajutorîul marinimosului boierîŭ alŭ acestei moșie și alŭ orașului ați ḑiditŭ ŭă casă de închinare pe pământul vostru strămoșescŭ, așá aŭ făcutŭ oare cându și Davidŭ în împĕrăția sa. Elŭ a pusŭ temeliă unui locașu stătătorîŭ pentru cortul mărturiei, ce-lŭ purtáŭ Israilteniî în călĕtoria lor din Egipetŭ spre Canaanŭ din locŭ în locŭ, eară fiîul lui, Solomonŭ, l'a întregitŭ maî târḑiu și a rădicatŭ acea mare clădire pe muntele Sionului, de care a mersŭ vestea prin lume și care și astă-ḑi âncă îlŭ auḑiți lăudându-'lŭ în biserice: „In Sionŭ bine Te vom cuvêntà și Te vom lăudá, Doamne!“ Acestŭ Sionŭ este biserica întemeiată de Davidŭ și zidită de Solomonŭ. In ea s'aŭ luminatŭ mulți proroci și oameni vestiți din vechime; în ea l'aŭ aflatŭ părinții lui Isusŭ pe Mântuitorîul nostru, cându aveá 12 anî, sĕḑêndŭ cu bĕtrânii și tâlcuindŭ scripturele. Ea erá locul de adunare alŭ tuturor credincioșilor poporului celui alesŭ.

Și voi, iubiți creștini, ați făcutŭ unŭ locașŭ mărețŭ și frumosŭ în hotarele acestui têrgŭ. Dee cerîul, ca precum Sionul pentru Israilŭ, așá și aceasta clădire, acestŭ Sionŭ micŭ alŭ vostru, să fiă unŭ locŭ de deasă și sigură adunare pentru voi toți. În elŭ să vĕ adunați cu toții! Micŭ și mare, tênerŭ și bĕtrânŭ, sĕracŭ și bogatŭ, toți să vĕ adunați în acestŭ têmplu alŭ Domnului. În aceasta biserică frumoasă să vĕ aținați scânteia credinței, în ea să vĕ aprindeți focul dragostii de Dumnedeŭ, în ea să vi-se încăldască inimele de adevĕrul credinței și să vi-se luminede mintea de strălucirea învĕțăturei creștinesci.

În acestŭ locașŭ de fericire să înceteḑe urele între cei înpricinați și să se întemeieḑe iubirea între cei desbinați. În elŭ să vĕ întindeți mâna în fiă-care Duminecă și sĕrbătoare și împăcați cu voi și cu Domnul să duceți din elŭ fericirea și bucuria în casele voastre. Elŭ să fiă locŭ de unire pentru toți creștinii acestui têrgŭ, precum Sionul a fostŭ locŭ de împăcare și de întâlnire tuturor Israiltenilor de pe fața pământului. Și numai atuncia, cându cu toții veți trage la aceasta biserică din toată inima, cându ea pe toți vĕ va uni și cându cu toții în ea vĕ veți lumină, numai atuncia veți înțĕlege și mai bine adâncimea cuvintelor lui Davidŭ, și dimpreunŭ cu elŭ, puindu vĕ fiă-care mâna pe inimă, veți ḑice cu pĕtrundere: „Câtŭ sûntŭ de iubite locașurile Tale, Doamne!“

2. Dară nu numai atâta! Căci dacă aceste toate, câte vi-le-am spusŭ, se vor împlini la voi, cându toți, îndreptați fiindŭ în inimele voastre, veți căutá calea adevĕrului cu toată încrederea, cu gândul împăcatu, cu dragostea cea mai curată, apoi, fără să sciți și fără să simțiți, ŭă putere internă, Spiretul adevĕrului vĕ va împinge la acestŭ locŭ sântŭ. Atunci voi nu veți asceptá Dumineca și sĕrbătoarea de deminceață să auḑiți sunetul clopotelor, ce chiamă pe creștini la biserică: ei singuri sculându vĕ și gătindu-vĕ, veți trage la ea, și precum psalmistul Davidŭ în fericirea sa cea religioasă, așá și voi veți ḑice

celor-ce vĕ vor întâlni: Sufletul meŭ doresce și se sfêrșesce spre curțile Domnuluĭ!“

3. Să maĭ cercămŭ și însemnarea cuvintelor: „Scutitorĭu meŭ, maĭ bună este o ḑi în curțile tale decâtŭ miĭ.“ Oare ce să însemne ele? Dacă vorbesce acestŭ omŭ vestitŭ de ḑile bune, apoĭ negreșitŭ că și ḑile rele trebue să fiă avutŭ elŭ oare-cândŭ. Dar oare cândŭ să le fi avutŭ? Aceasta ni o spune elŭ singurŭ cu cuvintele: „Decâtŭ miĭ.“ Va să ḑică, trebue să fiă fostŭ în vieața luĭ Davidŭ și unŭ timpŭ, în care elŭ vênă miile, ádecă baniĭ, averile. Dar acuma la bĕtrânețe elŭ cunoasce, că totŭ maĭ bună este casa luĭ D-ḑeŭ, decâtŭ miile. Și în adevĕrŭ așà este. Aduceți-vĕ aminte numaĭ de avarul (sgârcitul) din evangeliŭ; ce ĭ-aŭ ajutatŭ comorile, dacă peste noapte aveá să vină îngerul morțiĭ, să-ĭ ceará sufletul? Oare nu ar fi fostŭ maĭ bine, ca în ajunul morțiĭ sale să se fiă pututŭ lăudá cu fapte bune decâtŭ cu comorile, cu miile? Vedeți, iubițĭ creștinĭ! nu este bine, ca de grija averiĭ să rărimŭ drumul la biserică și cu elŭ la fericire. Este greșită așá-dară apucătura din ḑiŭa de a-ḑĭ să mergĭ cu carul în câmpŭ după strujenĭ seaŭ la ferestreŭ după scândurĭ, cândŭ sciĭ, că-ĭ ḑi de Duminecă, și cândŭ veḑĭ bărbațĭ, femeĭe și copiĭ îmbrăcațĭ curățĕlŭ și trăgêndu-se cu toțiĭ spre casa Domnuluĭ. Dară nu vreaŭ să vorbescŭ multŭ de acestŭ obiceiŭ rĕŭ; căcĭ sciŭ prea bine, că de astă-ḑĭ înainte elŭ nu se va maĭ arĕtá la voĭ. Cu sânțirea astuĭ locașŭ voĭ v'ațĭ sânțitŭ totŭ ŭă-dată dorința, de a năsui mereŭ la casa Domnuluĭ și de a vĕ lăsá cu totul de lucrurile, ce sûntŭ pĕcătoase. La aceasta credință orĭ și cine poate să vĕ chiritisască și să vĕ laude Căcĭ prin deasa și evlavioasa âmblare la biserică voĭ înși-ve, fără povățuirea altora, — numaĭ prin lumina credințeĭ câștigate aice — vețĭ cunoasce, că numaĭ așá este bine, cum ḑice Davidŭ, și că în adevĕrŭ nu banul, ci „Domnul este scutitorĭul nostru“, și că „maĭ bună este ŭă ḑi în curțile Domnuluĭ decâtŭ miile!“

4. Să trecemŭ acuma la a patra și la cea maĭ de pe urmă parte a acestor versurĭ, carĭ sună: „Pentru acea ales'-am a fi maĭ vĕrtosŭ lápĕdatŭ în casa D-ḑeuluĭ meŭ, decâtŭ a locuí în locașurile pĕcătoșilor.“

Vedeți, iubițĭ crestinĭ! Aceste cuvinte se întemeĭadă pe ŭă lege bisericească din testămêntul vechiŭ. În legea vechiă se făceá deosebire între pĕcătoșĭ maĭ marĭ și pĕcătoșĭ maĭ micĭ. Ceĭ maĭ marĭ eráŭ chiarŭ scoșĭ cu totul din biserică, și li erá oprit a întrá în casa Domnuluĭ. Tocmaĭ după-ce făceáŭ ŭă mulțime de canoane și după-ce dovediáŭ cu traĭul lor, că s'aŭ lăsatŭ de pĕcătoasele lor obiceĭurĭ, tocmaĭ atuncĭa eráŭ primițĭ în biserică. Dar nu în-dată, ci abiá cu timpul. Maĭ întâiŭ puteáu să vină numaĭ pênă la ușa bisericeĭ și de-acoló să asculte rugăciunile, apoĭ în pridvorŭ, și tocmaĭ după câte-vá lunĭ s'aŭ după anĭ întregĭ de pocăință li erá crtatŭ să stee în rôndŭ cu ceĭ-l'alțĭ credincioșĭ. Pentru aceea dice și Davidŭ, că elŭ a alesŭ, că „este maĭ bine să fiă lăpĕdatŭ în casă D-luĭ,“ ádecă să stee mai bine la ușă cu ceĭ ce facŭ canonŭ, decâtŭ să locuĭească în locașurile pĕcătoșilor.

O dacă ar urmá și creștinii de astă-di aceasta pildă a împĕratului Davidŭ, câtŭ de bine n'ar mai fi pe lume!

Și ar puté să o urmedze cu atâtŭ mai ușorŭ, cu câtŭ astă-di biserica nu mai este atâtŭ de aspră ca în vechime! Astă-di, crestine, orĭ câtŭ de pĕcătosŭ aĭ fi, nu te scoate nime din biserică. Vină numai și te roagă la D-deŭ cu credință, să-'ți erte pĕcatele. Căci elŭ este bunŭ și ți-le va ertá. Eară oamenii, vĕdêndŭ, că te-aĭ îndreptatŭ, se vor bucurá și te vor îmbrățișá cu frăție. Dacă aĭ pĕcătuitŭ așá-dară, apoĭ nu sta la îndoială, ci pocăĭesce-te și aibĭ încredere, căcĭ D-deŭ este păstorĭŭ blândŭ și bunŭ, pe cei ce rătecescă ca oaĭa perdută, elu ĭ caută și'ĭ mântuĭesce."

Ascultă, ĭubite frate, de aceste povețe ale proroculuĭ împĕratŭ, și eșĭ din locașurile pĕcătoșilor. Ba âncă îndeamnă și pe alțiĭ, ca Duminica, cândŭ se face sânta liturgiă în biserică, să nu stee la cârșmă seaŭ prin pregĭurul eĭ. Acoló planurĭ bune nu se țesŭ, nicĭ haine pentru mântuire nu se croĭescŭ. Acoló, în cârșme și în adunărĭ de beție, sûntŭ locașurile pĕcatoșilor. Lăsați le așá-dară pe acele; feriți vĕ de ele și bateți în coace, undé sĕ predică vieața și mântuirea! Nu vĕ îngrijiți, că între credincĭoși veți luà locurile din urmă! Dar chĭarŭ fiindŭ așá, apoĭ luați pildă — nu de la oamenĭ simpli, ci de la unŭ împĕratŭ, pe care toată lumea îlŭ laudă și îlŭ fericesce, și faceți ca elŭ, alegêndŭ a fi maĭ vĕrtosŭ lăpĕdați în casa D-deuluĭ nostru, decâtŭ a locui în locuințele pĕcătoșilor!

Eată, ĭubiți și scumpĭ creștini! Astŭ-feliu cu ajutorĭul luĭ D-deŭ v'ați învrednicitŭ a audi din acestŭ locașŭ noŭ, frumosŭ și mărețŭ, ḑiditŭ de D-voastră cu trudă și cu chĭeltuĭele, dar cu unŭ scopŭ înaltŭ, tôleuirea cuvintelor celuĭ maĭ mare împĕratŭ alŭ pământuluĭ, pe care lumea îlŭ fericesce, eară biserica îlŭ măresce!

Să vĕ învrednicească D-deŭ, ca să aduceți și rodurĭ de fapte bune prin ținerea și împlinirea învĕțăturelor evangelice, ce de a-dĭ înainte se vor rĕvărsá în elŭ cu prisosință. Din aceasta biserică și prin ca să bine-cuvintede D-deŭ toțĭ pașiĭ vieței voastre! Atotŭ puternicul ḑiditorĭŭ prin rugăcĭunile rădicate de pe altarĭul, ce astă-dĭ s'a sânțitŭ de prea sânțitul și scumpul nostru Archipăstorĭŭ, să înmulțască în deplină sănătate anĭ vieței voastre, a celora-ce aț cheltuitŭ și aț truditŭ la ḑidirea eĭ precum și a celora-ce ființa de față aț rădicatŭ podoaba sânțirĭ acestuĭ monumêntŭ; să întărească vîrtutea fiilor, a nepoților și a strănepoților voștri, carĭ se vor adăpá din acestŭ locașŭ cu lumina învĕțăturelor evangelice și să vĕ facă pe voĭ și pe toțĭ urmașii voștri vrednicĭ fericirĭ și vecinicei sale împĕrăție. Aminŭ!

Ḑiua onomastică a împeratuluĭ. Asupra sĕrbării ḑilei acesteĭ însĕmnate avemŭ rĕpoarte din toate părțile țĕreĭ. In toate bisericele s'au celebratŭ s. liturgia și s'au ținutŭ docsologie pentru prea înalțatul împĕratŭ. In catedrala de aice s'au începutŭ servițul divinŭ la 9 oare, la care a fostŭ de față Escelința sa președintele țĕreĭ și somitățile diregĕtoricelor și ale înstitutelor publice.

Instalarea Rectorului universităţii. In 22 Septemvre (4 Optomvre) se sĕrbà instălăciunea nouluĭ Rectorŭ, a profesoruluĭ de dreptul canonicŭ la făcultatea teologică, dluĭ Constantinŭ Popoviciŭ. La aceasta sĕrbare fu de fața președintele țĕreĭ dl. baronŭ Pino, I. P. S. S. păr. Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ Silvestru, Capitanul țĕreĭ, dl. baronŭ Vasilcu, Colonelul-brigadierŭ dl. Seracinŭ, președintele tribunaluluĭ țĕreĭ Uhle etc. etc.

Pro-Rectorul dl. Singer, cuprindêndŭ rostra și salutândŭ maĭ întâĭŭ oaspeții, cetí darea de samă asupra anuluĭ scolasticŭ decursŭ. Dupa acestŭ rĕportŭ a fostŭ númerŏrul totalŭ alŭ studinților în semestrul de earnă alŭ anuluĭ 1887/8 274, eară în semestrul de vară 250, așá-dară cu unul maĭ multŭ decâtŭ în a. 1886/7. Stipendie pentru studinți au fostŭ 40 în suma anuală de 7021 fl. 60 cr. In semestrul de earnă s'au ținutŭ 13 rigoroase și 4 promoțiunĭ, eară în semestrul de vară 35 de rigoroase și 7 promoțiunĭ. Rigoroasele cadŭ 5 pe făcultatea teologică, 38 pe făcultatea juridică și 3 pe făcultatea filosofică; promoțiunile 1 pe făcultatea teologică și 19 pe făcultatea juridică. La finea anuluĭ 1886 biblioteca universităților aveá 71.555 tomurĭ și 1829 făscoĭare. Maĭ amintindŭ orătorĭul cu multă căldură de rĕpăosatul profesorŭ V. Mitrofanovicĭŭ, se întoarse la studinți, provocându-ĭ la muncă neobosită. Dupà aceea îĭ învità pe colegiĭ sĕĭ sĕ-și dee însigniele celor-ce li urmeadă, în demnitățile academice, decorândŭ însu-și pre noul Rectorŭ magnificŭ cu semnul demnității academice celeĭ maĭ înalte.

Rectorul magnificŭ dl Const. Popovicĭŭ, urcândŭ rostra, își ținú după dátina academică oratiunea și anumea despre rĕportul dreptuluĭ canonicŭ cu teologia și cu jurisprudința și la urmă vorbí următoarĭele: Pênă se părăsescŭ rostra, mĕ simțescŭ împinsŭ a aduce în puține, dară adûncŭ simțite cuvinte înalteĭ persoane a Măĭestății sale c. r. apostolice, prea grațiosuluĭ nostru părinte alŭ țĕreĭ și fundătorĭŭ alŭ universității, omagiul celŭ maĭ supusŭ alŭ universității. Sĕrbarea de astă-dĭ a onomasticeĭ Măĭestății Sale ce are ŭă însĕmnătate maĭ mare, pentru-că cade în alŭ 40-lea anŭ alŭ guvernării sale, ni găsesce, ca pre totŭ-ce cugetă și simțesce în modŭ austriacŭ și ține cu împĕratul și cu împĕrăția cu credință și loĭaletate moscenită, și pre noĭ toți uniți în dorința cea maĭ ferbinte, ca provedința divină să-lŭ țină pre celŭ-ce conduce cu gloriă și înțĕlepciune acum de cinci lustre soartea patrieĭ noastre, a monarchieĭ glorioase și puternice

austro-ungare, și în viitorîŭ mulți ani pênă la márginea estremă a vieței omenesci pentru norocirea și salutea popoarelor sale. D-deŭ țină, scutească și bine-cuvinteđe pre monarchul nostru prea iubitŭ. Maiestatea Sa c. r. apostolică, împĕratul şi domnitorîul nostru Franciscŭ Iosifŭ I. trăiească!“ După strigĕte sgomotoase de „să trăiească“ și după gratulările, ce i-se făcură noului Rectorŭ magnificŭ, sala sĕrbării se deșertà.

La gimnasiul românŭ din Năsĕudŭ aŭ fostŭ îmmatriculați în 1887/8 181 de studinți. dintre carî doi s'aŭ lăsatŭ de scoală în decursul anului; după confesiune aŭ fostŭ 145 gr.-catolici, 25 gr.-or. și 9 mosaici. La esamenul de maturitate s'aŭ însinuatŭ 11 studinți. dintre carî trei s'aŭ rĕtrasŭ în decursul esamenului; din ceî optŭ, ce s'aŭ supusŭ esamenului, aŭ căpĕtatŭ doi noată „bine maturŭ“, eară unul a fostŭ rĕprobatŭ pe trei lunî. Din Bucovina a fostŭ numaî unŭ studinte și anume în clasa a VI.

Sciința relegioasă pentru tinerimea gr.-or. se predă în despărțimêntul I., care cuprinde clasa I.—II. după mânualul „Liturgica“ de S. M. Andrievicîŭ; în despărțimêntul II., care cuprinde clasa III.—IV., după mânualul: „Invĕțătura religiunii“ de T. Blajievicîŭ; în despărțimêntul III., care cuprinde clasa V.—VI., după manualul: „Invĕțătura religiunii“ de S. M. Audrievicîŭ, și în despărțimêntul ultimŭ cu clasele VII.—VIII. după mânualul „Istoria bisericeî“ de Șaguna; se predaŭ şí „cântările bisericescî după tipicŭ“ și anume în doaŭĕ despărțiminte alternative cu doaŭĕ oare pe sĕptĕmână.

CORESPONDINȚĂ.

A. P. Nu-î tocma lucru rarŭ să vedî pe cele sate creștinî de aî noștri âmblândŭ în dî de sĕrbătoare și de duminecă negri, nespĕlați și nepeptĕnați și mai rĕŭ li se şede aşá muierilor şi fetelor celor marî. Dară e notarîŭ, că dela înfățișarea esternă în dilele cele sânte sĕ face închiĕiare şí la cultura relegioasă a poporului şi în adevĕrŭ, că la poporŭ cu simțŭ relegiosŭ viîŭ necî copilul celŭ maî micŭ nu-lŭ vedî âmblândŭ în schimburî negre și ferfenițitŭ în dilele acelea. Nu încape decî nicî ŭă îndoleală, că chiămarea noastră, a preoților, este a dá învĕțătură şí în direpciunea aceasta și

nu numai în biserică, predicându, ci ori-și-unde, ca să înțeleagă parochienii noștri, că nu ni scapă din ochi nici ună necuviință. Așá se poate asceptá, că ei cu timpul să-și iaie pe samă și să se deprindă la curățiă și la sĕrbarea cuviincĭoasă a dilelor celor sânte în toată privința.

C. M. De rivisiunea cărților bisericesci în România nu se mai aude acum nimică. Se pare, că lucrarea e suspinsă. Amênarea însă nu-i de feliu în folosul bisericeĭ. Și așá esistă bănatul, că biserica ortodoxă, mai alesu în România, nu ține pașu cu aspirăciunile poporuluĭ. Nesmintitu, că și noi iști din Bucovina ca și ceĭ din Ungaria și Transilvania se cade să ne pĕtrundemu de urginta afaceriĭ atinse în timpul din urmă și într'unu articolu de fondu alu „Telegrafuluĭ românu“ din Sibiu. Să nu se chiame nici-decâtu, că noi ne lăsămu pe ceĭ din Transilvania și ceĭ din Transilvania pe ceĭ din România, ci mai vêrtosu este imperiosu a pune la cale, că ună comisiune din tus-trele regiunile să lucre la rivisiunea cărților, pentru-ca să se evite, câtu cu putință. particularitățile limbeĭ după provințe, încâtu testul cărților să fiă acceptabilu după fraseologiă, cuvinte și construcțiune gramaticală de toată biserica ortodoxă la români și măcaru pe ună sută de ani înainte. Câtu de punctul de vedere politicu, apoi lucrarea e de natură sciințifică; dacă din Austro-Ungaria sûntu membri la „Academia română“ fără nici unu picu de daună și scădere politică pentru statele respective, apoi de sigurŭ potu fi membri și în comisiunea pentru rivisiunea cărților bisericesci.

Redactoriu primariu responsabilu
Protopresviterul
Artemiu Berariu.

Redactoriu alu doile pentru textul slav.-rusescu
Profesoriu de cântarea corală
Isidoru Vorobchievici.

Administratoriu și editoriu: Archipresviterul catedral
Georgiu de Reus.

Tipografia archiepiscopală Cernăuți. — Stațiunea telefonică Nr. 47.

CANDELA.

Foaiă bisericească-literară.

Apare ŭă-dată pe lună.

Nr. 11. Cernăuți, 1. Noemvre 1888. Anul VII.

Istoria catechumenatului crestinŭ.

(Urmare.)

b) Îmbrăcarea vesmêntului albŭ.

Celŭ botedatŭ apare curatŭ înaintea legiĭ şi a evangelieĭ; căcĭ se presupune, că s'a lăsatŭ de faptele cele rele şi va face cele bune; a părăsitŭ calea întunericului şi a întratŭ în calea luminei. De aceea cu dreptŭ cuvêntŭ luminaţiĭ după botedŭ îmbrăcáŭ unŭ vesmêntŭ albŭ, simbolŭ alŭ curăţieĭ înterne, încâtŭ fiă-care din eĭ să poată dice cu fericitul Isaĭa profetul: »Sufletul meŭ este voĭosŭ în D-deul meŭ, că-cĭ m'a îmbrăcatŭ cu vesmêntul mântuiriĭ, m'a învĕlitŭ cu mantia fericiriĭ.« [1])

Şi câtŭ de neapĕratŭ erá vesmêntul albŭ pentru celŭ-ce se botedá, se vede din împregiurarea, că, unul seaŭ altul neputêndu-şi-lŭ procurá din causa sărăcieĭ, î-'lŭ cumpĕrá alţiĭ, şi maĭ cu samă episcopiĭ.[2])

---

[1]) Cirilŭ dela Ierusalimŭ, cat. IV. mist. c. 8: „'Αποδυσάμενον δὲ τὰ παλαιὰ ἱμάτια, καὶ ἐνδυσάμενον τὰ πνευματικῶς λευκὰ, χρὴ λευχειμονεῖν διαπαντός.“ (Migne, Patrol. gr. t. XXXIII. pg. 1104). Asemenea Grigore Nadiandeanul în cuv. despre s. botedŭ c. 25. Ambrosie de myster. c. VII. ş a. — [2]) Grigorie celŭ mare, epistol. libr. VIII. epist. XXIII: „Quoscunque vero ex eis pauperes et ad vestem sibi emendam non sufficere posse cognoscis, te eis vestem quam ad baptisma habeant comparare volumus ac praebere.“ (Migne, Patrol. lat. t. LXXVII., III. pg. 925).

Ce se atinge de timpul, câtŭ trebuĭá să poarte neofitul vesmêntul celŭ albŭ, apoĭ esistă diferinţă în părerĭ. Unĭĭ susţinŭ, că din momêntul primirĭĭ vesmêntuluĭ neofiţiĭ nu-lŭ maĭ depuneáŭ decâtŭ abĭá în ḑiŭa a opta după botedŭ, ádecă în duminica albă seaŭ noaŭă, la care timpŭ totŭ-ŭă-dată se închĭăĭá şí sĕrbarea de după botedŭ. Alţiĭ însă credŭ, că sâmbăta ântăĭa, şi âncă alţiĭ, că ḑiŭa a treĭa după pascĭ eráŭ ḑilele, în carĭ se lăpĕdá.[1]) După lăpĕdare neofiţiĭ îşĭ ţineáŭ vesmintele albe ca unŭ monumêntŭ preţiosŭ, ca, vĕḑêndu-lŭ, să-şĭ reamintească în totŭ decursul vieţiĭ darurile primite la botedŭ.[2])

c) Mergerea solemnă a neofiţilor la biserică şi cumunicarea lor.[3])

Rĕnăscuţĭ şi rĕ'noiţĭ în ḑorĭ de ḑi neofiţiĭ, îmbrăcatŭ fiăcare în vesmêntŭ albŭ şi avêndŭ în mână câte ŭă luminare,[4]) eşĭáŭ voĭoşĭ din locul de botedŭ şi plecáŭ în procesĭune solemnă la biserică, la altarĭul luĭ Christosŭ, întrecêndu-se în cântarea de bucurĭă: „Eŭ mergŭ la altarĭul luĭ Dumneḑeŭ, la Dumneḑeŭ, bucuria mea cea mare; şi să Te laudŭ din chitară, Dumneḑeule, Dumneḑeul meŭ.“[5]) Ajungêndŭ la biserică, credincĭoşiĭ, eşindu-li înăinte la uşa bisericeĭ, îĭ întimpináŭ cu cântărĭ din psalmĭ;[6]) decĭ întrândŭ neofiţiĭ în biserică şi vĕḑêndŭ s. masa gata la aducerea sacrificĭuluĭ, în-dată întonáŭ ŭă cântare noaŭă de bucurĭă: „Domnul mĕ pasce şi nimică nu-mĭ va lipsí. În locul păşunĭĭ, acoló m'aŭ nutritŭ. Gătit-'aĭ înăintea mea

---

[1]) J. Mayer, pg. 177 și 178. — [2]) J. Mayer, pg. 210. — [3]) În biserica apusană se prăcticaŭ după botedŭ afară de ceremoniele amintite âncă și altele, carĭ însă în biserica orientală nu eráŭ cunoscute. Așá erá datina, de a legá capul celuĭ botedatŭ și miruitŭ cu ŭă pândă care o purtá, pênă-ce nu i-se uscá pe frunte s. mirŭ; în locul pândeĭ s'a întrodusŭ maĭ târdĭu ŭă bonetă albă. Maĭ erá în usŭ, de a pune pe capul celor botedațĭ câte ŭă cunună. În unele biserice esistá ritul spĕlărĭĭ picĭoarelor, din care luminațiĭ aveáŭ să învețe a esercitá vîrtutea umilințeĭ. În biserica mediolană ceremonia aceasta o faceá episcopul însu-șĭ, care după esêmplul Mântuitorĭuluĭ maĭ ântăĭu se încingeá cu unŭ stergărĭu, și după-ce li se cetitá luminaților locul referițivŭ din evangeliă (Ioanŭ 13, 4) li spĕlá picĭoarele, ștergêndu-le apoĭ cu ștergarĭul, cu care erá încinsŭ. — Altă ceremoniă, ce esistá, precum am vĕḑutŭ, și pe timpul luĭ Tertulianŭ, și erá practicată numaĭ în biserica apusuluĭ, erá de a oferí neofiților ŭă amestecătură de mĭere și lapte, ce simbolisá, că eĭ, botedându-se, aŭ întratŭ în pămêntul făgăduințeĭ, unde isvoresce lapte și mĭere. J. Mayer, pg. 209—216. — [4]) Aceste luminărĭ se aprindeaŭ abĭa în biserică scurtŭ înăinte de s. cuminicare. J. Mayer, pg. 216. — [5]) După marturia luĭ Ambrosiŭ, de myster c. VIII.: His abluta plebs dives insignibus, ad Christi contendit altaria, dicens: Et introibo ad altare Dei, ad Deum qui laetificat juventutem meam“ etc. Migne, Patrol. lat. t. XVI. II. pg. 403. — [6]) Grigorie Nadianseanul, în cuv. despre s. botedŭ, c. 46: „Ἡ ψαλμῳδία, μεθ' ἧς δεχθήσῃ, ...“ Migne, Patrol. gr. t. XXXVI.

masă, în faţa celor-ce mĕ nĕcăjescŭ. Unsu-mĭ-aĭ cu untŭ-de-lemnŭ capul şi păharul tĕŭ îmbĕtându-mĕ ca unŭ puternicŭ. Şi îndurarea Ta mĕ va urmá în toate ḑilele vieţeĭ mele, şi ca să locuĭescŭ eŭ în casa Domnuluĭ întru lungime de ḑile.“ [1])

Nemijlocitŭ după cântarea aceasta începeá de faţă, înaintea lor s. liturgiă a credincĭoşilor. La aceasta stá neofiţiĭ cu multă pietate, şi fiindŭ pĕtrunşĭ de ĭubire adevĕratŭ fiĭească, şi stându în picĭoare şi căutându spre rĕsăritŭ, pronunţáŭ maĭ întâiŭ rugăcĭunea domnească [2]) numindu-lŭ acuma de întâĭa oară pre Dumneḑeŭ „Tată“,[3]) eară apoĭ rugăcĭunea: „Dumneḑeule atotŭ-puternice, Tatăl luĭ Christosŭ, unu-lnăscutŭ Fiĭul tĕŭ, dăruĭesce-mĭ trupŭ curatŭ, inimá nepĕtată, sufletŭ pururea desceptŭ, cunoscinţă ferită de rĕtăcirĭ, venirea Spiretuluĭ sântŭ pentru domnirea durabilă şi deplină a adevĕruluĭ tĕŭ, prin Christosul tĕŭ, prin care se cuvine ţie mărire întru sântul Spiretŭ în vecĭ aminŭ.“ [4]) După rugăcĭune preotul ḑiceá în-datá: „Sântele, Sânţilor“, eară eĭ rĕspundeáŭ: „Unul sântŭ, unul Domnŭ Isusŭ Christosŭ!“[5]) Decĭ cântăreţul începeá să cânte cântarea cea maĭ frumoasă: „Gustaţĭ şi vedeţĭ câtŭ de bunŭ e Domnul,“ [6]) cu ale căriĭ dulcĭ melodie îĭ învitá la împărtăşirea cu s. misterĭe. Eară neofiţiĭ apropiĭându-se de s. altarĭŭ şi închinându-se cu plecarea capuluĭ, preotul îĭ oferĭá fiă-

---

[1]) Ps. 22, v. 1—6, după mărturia s. Ambrosiŭ, de myster. c. VIII.: „Venit igitur, et videns sacrosanctum altare compositum, exclamans ait: Parasti in conspectu meo mensam. Hanc loquentem inducit David dicens: Dominus pascet me, et nihil mihi deerit...“ (Migne, Patrol. lat. t. XXVII. II. p. 403.) S. Grigorie Naḑianseanul în cuv. despre s. botedŭ c. 46, ni dă înţĕlesul ceremonielor acestora; aşá ḑice elŭ: Locul, care îlŭ veĭ ocupá imediat după botedŭ, aproape de măreţul altarĭu, e simbolul glorieĭ din vieaţa viitoarĭă. Cântarea de psalmĭ, cu carĭ veĭ fi întimpinatŭ, precede cântarea de laudă în cerĭŭ. Luminările, carĭ le veĭ aprinde, închipuĭescŭ candele strălucitoarĭe ale credinţiĭ, cu carĭ în vieaţa viitoarĭă vom eşĭ întru întimpinarea mirelui. — [2]) La pronunţarea rugăcĭunilĭ acesteĭa, în biserica orientală şi'n unele biserice apusene, se uniáŭ şi glasurile credincĭoşilor, ce eráŭ de faţă. — [3]) Const. apost. VII. c. 44: „μετὰ τοῦτο ἑστὼς προσευχέσθω τὴν εὐχήν, ἣν ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ κύριος. Ἀναγκαίως δὲ τὸν ἀναστάντα δεῖ ἑστάναι καὶ προσεύχεσθαι διὰ τὸ τὸν ἐγειρόμενον ὄρθιον εἶναι. Καὶ αὐτὸς οὖν συναποθανὸν τῷ Χριστῷ καὶ συνεγερθεὶς ἔστηκεν. προσευχέσθω δὲ κατὰ ἀνατολάς“ (Edit. P. A. de Lagarde p. 227.) Cirilŭ dela Ierusalimŭ, cat. V. mist. c. 11: Εἶτα, μετὰ ταῦτα τὴν εὐχὴν λέγομεν ἐκείνην, ἣν ὁ Σωτὴρ παρέδωκε τοῖς οἰκείοις αὐτοῦ μαθηταῖς, μετὰ καθαρᾶς συνειδήσεως Πατέρα ἐπιγραφόμενοι τὸν Θεὸν, καὶ λέγοντες· Πάτερ ἡμῶν... κ. τ. λ. (Migne, Patrol. grac. t. XXXIII. p. 1117.) Şi s. Ioanŭ gură de-aurŭ, în omil. 6 la epist. cătră Colos. contesteadă aceasta. — [4]) Const. apost. VII. c. 45. — [5]) Cirilŭ dela Ierusalimŭ, cat. V. mist. c. 19. — [6]) Ps. 33, 8 după mărturia s. Cirilŭ dela Ierusalimŭ, cat. V. mist. c. 20: „Μετὰ ταῦτα, ἀκούετε τοῦ ψάλλοντος, μετὰ μέλους θείου προτρεπομένου ὑμᾶς εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν ἁγίων μυστηρίων, καὶ λέγοντος· Γεύσασθε καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος.“ (Migne, Patrol. gr. t. XXXIII. p. 1124.)

căruĭa din darurile sânţite, ḑicêndŭ: „corpul Domnuluĭ, — sângele Domnuluĭ.“ [1]) După cumunicare îĭ mulţămĭáŭ luĭ Dumneḑeŭ, că ĭ-a învrednicitŭ a se face părtaşĭ de misterie aşá de marĭ.[2]) După liturgiă fiă-care se duceá voĭosŭ a casă.

Aceasta dispuseciune plină de bucuriă durá optŭ ḑile, câtŭ timpŭ ádecă ţineá sĕrbarea de după botedŭ; în toată ḑiŭa se adunáŭ neofiţiĭ la biserică, unde după sĕrbarea şerviţuluĭ divinŭ imediatŭ li-se propuneáŭ maĭ multe doctrine folositoarĭe, esplicându-li-se felĭurite cere-monie de ale misterielor primite câtŭ şí cele ale s. liturgie.[3]) Maĭ alesŭ solemnŭ sĕrbáŭ eĭ ḑiŭa ultimă, a opta, cândŭ întâĭa dată îĭ erá permisŭ şí neofiţuluĭ să aducă darurĭ la s. altarĭŭ. [4])

Aceste observăciunĭ ne facŭ să atingemŭ şí chestĭunea înfluenţeĭ, ce o aveáŭ neofiţiĭ. În cele optŭ ḑile se bucuráŭ eĭ de onoare şi vaḑă aşá de mare, încâtŭ nu rare-orĭ se întrebuinţáŭ ca mijlocitorĭ la împĕraţĭ seaŭ principĭ, pentru a-ĭ îmblânḑí seaŭ a-ĭ câştigá pentru ce-vá. Totŭ din causa aceasta, în sĕptĕmâna luminată n'aveáŭ voĭă să âmble desculţĭ. [5])

C) Epoca de decadinţă a catechumenatuluĭ creştinŭ (la începutul sec. 6).

Catechumenatul creştinŭ, cum am ḑisŭ la începutŭ, e ŭă operă bisericească, şi astŭ-felĭŭ supusă schimbăriĭ. Aşá-dară erá năturalŭ, ca aceasta folositoarĭă şi umanitarĭă instituţiune, ce a servitŭ atâtea secole ca mijlocŭ, de a-ĭ dá creştinismuluĭ unŭ avêntŭ şi de a desceptá simţimêntul relegĭosŭ-moralŭ, să-şĭ peardă forma şi să dispară.

Întrebarea ar fi acuma, carĭ factorĭ aŭ căusatŭ decăderea luĭ? Se scie de maĭ 'năinte, că tocmaĭ din momêntul, cândŭ relegĭunea creştină fú dechĭărată universală, începură a se înbulḑí cete numĕroase de proseliţĭ — din ĭudeĭ şi din păgânĭ — la biserica luĭ Christosŭ. Ceĭ maĭ mulţĭ dintr'ênşiĭ, neavêndŭ tocmaĭ intenţiune serioasă, de a-şĭ schimbá modul de vieţuire anteriorŭ, voĭáŭ să-lŭ continue şí'n

[1]) După mărturia s. Cirilŭ dela Ierusalimŭ (catech. V. mist. c. 21 și 22) ce confirmă și alțĭ s. părinți, neofitul, apropiindu-se la s. cu[illegible]inicatură, îșĭ puneá mânele una peste alta în forma crucĭ astŭ-felĭŭ, că mâna dreaptă, ce avea să primească pre împĕratul cerĭuluĭ, erá așĕḑată în cea stângă, care formá unŭ felĭŭ de tronŭ pentru cea dintâĭŭ. Decĭ primĭá maĭ întâĭŭ s. trupŭ și nu se împărtășĭá, pênă-ce nu-șĭ atingeá cu Elŭ ochiĭ și nu și-ĭ sânțĭá; apoĭ din potirŭ s. sânge, și budele fiindu-ĭ încă umede le atingeá cu mâna, cu are apoĭ îșĭ atingea ochiĭ, fruntea și celelalte simțirĭ. — [2]) Cirilŭ dela Ierusalimŭ, cat. V. mist. c. 22. — [3]) Așá scimŭ, că s. Cirilŭ dela Ierusalimŭ în sĕptĕmâna luminata lĭ-a propusŭ neofiților 5 catechese numite „mistagogige.“ Asemene și Ambrosie „de mysteriis.“ — [4]) J. Mayer, p. 218. — [5]) J. Mayer, p. 219.

creştinismŭ, conservândŭ dătinele păgâne, prejudeţele şi păsĭumile oarbe. Nebăgându-se în samă pretensĭunea lor, împregĭurarea aceasta avú resultatŭ imediatŭ, ádecă reacţiunea în genere contra stării de lucrurĭ esistinte în biserica creştină, eară în deosebĭ şí contra instituţiunii catechumenatuluĭ creştinŭ. Maĭ alesŭ nevenindu-li îndĕmână lungimea timpuluĭ, ce trebuĭáŭ să-lŭ petreacă în catechumenatul creştinŭ, eĭ cereáŭ numaĭ decâtŭ în punctul acesta întroducerea uneĭ reforme. În avêntul lor de reformă proseliţiĭ tindeáŭ cu toate mijloacele la scurtarea timpuluĭ de prepărare; şi pentru a ajunge la realisarea aspirăţiunilor, ce ferbeáŭ în eĭ, cereáŭ să se scoată afară din învĕţămentul pretinsŭ doctrinele morale, ḑicêndŭ, că catechumenul înăinte de botedŭ n'are nevoĭa să fiă întrodusŭ decâtŭ în cunoscinţa adevĕrurilor de credinţă, pe cândŭ pentru întroducerea în cele morale e timpul celŭ maĭ corespunḑĕtorĭŭ abĭá după botedŭ. Contra acesteĭ mişcărĭ şi pretensĭunĭ destulŭ de îndrăsneţe, ce erá catechumenatuluĭ mai-că să-ĭ compromită esistinţa, s. Augustinŭ, care cu părintească dragoste şi prevedere se îngrijĭá, ca nimicŭ să nu lipsască la desvoltarea intelectuală şi creşterea catechumenilor, îşĭ rădicá vocea, combătêndu-le mereŭ prin scrierea „de fide et operibus.“ În opul acesta, provocându-se elŭ la veehĭa praxă bisericească, li arĕtá contrarilor catechumenatuluĭ, că eĭ pênă a se botedá, pe lângă doctrinele credinţeĭ, trebuĭe numaĭ decâtŭ să cunoască şí cele morale, că-cĭ fără de cunoscinţa lor nu se vor puté face părtaşĭ de efectele botedului. Cu nimicŭ maĭ puţinŭ imperioasŭ pretindeá Augustinŭ, ca într'una să se facă rĕpeţite şi îndelungĭ observărĭ şí asupra purtăriĭ proseliţilor, adăugêndŭ, că deprăvaţiĭ şi miseriĭ să nu se admită nicĭ decâtŭ la săcrămêntul botedului. Primirea lor în sinul bisericeĭ ar fi asemene cu aruncarea negineĭ pintre grăŭ şi ar contraḑice trădiţiunii bisericeĭ vechĭe, care pedepsĭá totŭ-dea-una persoanele cele nemorale şi scandaloase escumunicându-le.

Aceste silinţe vrednice de laudă ale luĭ Augustinŭ dreptŭ că stêmpĕrară avêntul acesteĭ mişcărĭ, dară numaĭ timpŭ scurtŭ. Căcĭ după ḑeceniĭ de anĭ biserica ne maĭ putêndŭ resistá dorinţeĭ proseliţilor, de a prescurtá timpul de prepărare alŭ catechumenatuluĭ creştinŭ, în fine trebuí să ceadă; şi cu atâta maĭ vêrtosŭ, că-cĭ înmulţindu-se timpurile de botedŭ, chĭarŭ prin aceea li-se înlesní detragerea dela catechumenatŭ, pentru care şí aşá nu aveáŭ simpatiă.

Cum-că sub astŭ-felĭŭ de împregĭurărĭ instrucţiunea religĭoasă-morală şi educăţiunea a trebuitŭ să sufere multŭ va recunoasce orĭ-şi-sine.

Însă factorul celŭ maĭ împortantŭ, care loví şí maĭ greŭ în înstituţiunea catechumenatuluĭ creştinŭ şi sporí decădinţa luĭ, erá întroducerea botedŭluĭ pruncilor micĭ. Respândindu-se biserica luĭ Christosŭ din ce în ce totŭ maĭ multŭ, în acela-şĭ timpŭ numĕrul proseliţilor mergeá mereŭ scădêndŭ, pênă-ce în fine încetà încreştinarea celor vîrstnicĭ. Lipsindŭ aceştĭa, botedarea pruncilor micĭ devení universală. Dară cu aceasta şí învĕţămêntul catecheticŭ îşĭ schimbà locul; că-cĭ pe cândŭ pênă acuma înstrucţiunsa relegĭoasă-morală şi educăcĭunea catechumenilor precedeá botedul, întroducêndu-se ŭă-dată botedul copiilor micĭ, şí ele urmáŭ după botedŭ. Şi'n aceasta înstruire şi educăcĭune ni-s'aŭ pĕstratŭ pênă în diŭa de a-dĭ numaĭ nisce urme din instituţiunea folositoarĭă şi măreaţă a catechumenatuluĭ creştinŭ, monumêntul celŭ maĭ frumosŭ, ce prin caracterul seŭ relegĭosŭ a strălucitŭ atâtŭ de puternicŭ în biserica antică.

(Va urmá.)

Omiliele sântului Ioanŭ Chrisostomŭ la epistola cătră Romanĭ.

(Urmare)

Omilia a cinci-spră-dece a.

Versŭ 28. „Şi scimŭ, că celor-ce-'lŭ ĭubescŭ pre Dumneḑeŭ, toate li-se lucreaḑă spre bine.“

I. Aici îmĭ pare elŭ mie, că îndreaptă totŭ locul acesta cătră ceĭ-ce se află în pericole, şi nu numaĭ acesta, ci şí toate cele ḑise cu puţinŭ maĭ înainte. Căcĭ şí cuvintele „nu sûntŭ vrednice suferinţele timpuluĭ de acuma a se asemĕnă cu mărirea, care se va descoperí“ şi: „că toată făptura suspină“ şi cele ḑise: „că prin sperânţă ne mântuimŭ“ şi că: „cu răbdare o asceptămŭ“, că „nu scimŭ a ne rugá, cum se cade“; toate aceste le-a îndreptatŭ elŭ cătră aceştia. Elŭ ĭi învaţă, ca să nu aleagă toate cele-ce le ţinŭ eĭ de folositoarĭe, ci cele-ce le dă Spiretul. Căcĭ multe, cele-ce li parŭ lor a li fi de folosŭ, li aducŭ câte ŭă-dată stricăcĭune mare. Linisce, eliberare de pericole, vieaţă în siguritate, aceste li păreaŭ creştinilor de atuncĭ a li fi folositoarĭe. Şi ce este de mirare, că li păreá lor aşá, dacă şí însu-şĭ fericitul Paulŭ cugetá, că lucrurile staŭ astŭ-felĭŭ? Dar' totu-şĭ a învĕţatŭ elŭ maĭ tărḑiŭ, că contrarĭul dela aceste sûntŭ cele folositoarĭe şi conformŭ cu învĕţătura aceasta erá şí dorinţa luĭ. De treĭ orĭ l'a rugatŭ elŭ pre Domnul, ca să-'lŭ scape de pericole, după-ce l'a auḑitŭ însă ḑicêndŭ: „charul meŭ îţĭ ajunge, căcĭ puterea mea se sevêrşesce în slăbicĭune“,[1]) se bucurá apoĭ suferindŭ persecuţiunĭ, măltrătărĭ şí alte rele nespuse. Căcĭ ḑice: „pentru aceea am plăcere în neputinţe, în defaĭme, în nevoĭ, în urmărirĭ.“ De aceea a şí ḑisŭ elŭ: „căcĭ nicĭ a ne rugá, cum se cuvine, nu scimŭ“ şi-ĭ îndemnă pre toţĭ, ca să le lase aceste în sama Spiretuluĭ. Pentru-că Spiretul sântŭ se şí îngrijesce foarte multŭ de noĭ şi pentru-că luĭ D-ḑeŭ îĭ şí place aceasta. Voindŭ apostolul prin toate aceste să-şĭ îmbărbăteḑe auḑitoriĭ, adaoge şí cuvintele de astă-ḑĭ, puindŭ în mişcare ŭă ideă, care erá în stare a-ĭ recreá. Elŭ ḑice: „Căcĭ scimŭ, ca celor-ce-'lŭ ĭubescŭ pre D-ḑeŭ, toate li-se lucreaḑă spre bine.“ Cândŭ ḑice „toate“ (πάντα) vorbesce şí de cele-ce

[1]) II. Cor. 12, 8.

parŭ a fi rele. Căcĭ dacă şí vine asupra noastră strîmtoare, sĕrăciă, închisoare, foame, moarte seaŭ alta ce-vá de felĭul acesta, D-ḑeŭ este în stare a le preface toate aceste în contrarĭe, căcĭ şí în aceasta se manifesteaḑă nespusa putere, ca să ni prefacă în uşoarĭe cele-ce ni parŭ a fi grele şi să le întoarcă în ajutorĭul nostru. De aceea n'a ḑisŭ, că celor-ce-'lŭ ĭubescŭ pre D-ḑeă, nu li-se întêmplă nimicŭ rĕŭ, ci că „l i - s e l u c r e a ḑ ă s p r e b i n e“, ádecă, că D-ḑeŭ se folosesce de înse-şĭ relele, spre glorificarea acelora-ce sûntŭ urmăriţĭ de ele; şi acesta este unŭ lucru cu multŭ maĭ mare decâtŭ împedecarea rĕuluĭ seaŭ delăturarea luĭ. Aceasta s'a întêmplatŭ şí în cuptorĭul cu focŭ în Babilonŭ. Pentru-că D-ḑeŭ n'a împedecatŭ aruncarea într'însul, nicĭ n'a stînsŭ flacăra, după-ce fură aruncaţĭ sânţiĭ aceĭa, ci lăsând'-o să ardă, ĭ-a făcutŭ chĭarŭ printr'ênsa multŭ maĭ minunaţĭ. Şi alte minunĭ de acestŭ felĭŭ a făcutŭ tot-dea-una şi faţă cu apostoliĭ. Căcĭ dacă oamenĭ, carĭ sciŭ a filosofá, potŭ preface natura lucrurilor în contrarĭŭ şi să apără, cândŭ trăĭescŭ în sĕrăciă, maĭ avuţĭ decâtŭ avuţiĭ şi prin disonoare să strălucească, cu câtŭ maĭ vêrtosŭ le va face aceste D-ḑeŭ şi âncă cu multŭ maĭ marĭ decâtŭ aceste faţă cu ceĭ-ce-'lŭ ĭubescŭ pre dênsul. Căcĭ numaĭ una este de trebuinţă, a-'lŭ ĭubí pre dênsul cu sinceritate, şi toate cele-l'alte vor urmá. Şi precum li sûntŭ acestora de folosŭ chĭarŭ acele-ce parŭ, că-sŭ stricăcĭoase, aşá li strică celor-ce nu-lŭ ĭubescŭ pre Dumneḑeŭ şí cele folositoarĭe. Iudeilor lĭ-a fostŭ âncă de peire atâtŭ arĕtarea semnelor şi adeveritatea dogmelor câtŭ şi înţĕlepcĭunea învĕţătureĭ; şi din causa celor dintâĭŭ îlŭ numĭáŭ eĭ îndrăcitŭ, din causa celor-l'alte însă, că ar fi contrarĭul luĭ Dumneḑeŭ; din causa minunilor îĭ şí pregătĭáŭ eĭ curse, ca să-lŭ omoare. Tălharĭul însă, carele a fostŭ trasŭ pe cruce, bătutŭ cu cuĭe, bajocuritŭ şi carele a pătimitŭ nenumĕrate rele, cu numaĭ că n'a suferitŭ nicĭ ŭă daună, ci din contra a avutŭ de aicĭ şí celŭ maĭ mare câştigŭ. Veḑĭ, cum li-se lucreaḑă celor-ce-'lŭ ĭubescŭ pre Dumneḑeŭ toate spre bine? După-ce a ḑisŭ aşá-dară, că acesta este unŭ bunŭ mare. şi că întrece foarte multŭ firea omenească, de-oare-ce multora li părea aceasta unŭ lucru necreḑutŭ, argumenteaḑă elŭ aceasta din fapte trecute, ḑicêndŭ astŭ-felĭŭ: „a c e l o r a-c e s û n t ŭ c h ĭ ă m a ţ ĭ d u p ă p r o p u s ŭ.“ Veḑĭ, că în-dată este vorba de chĭămare. Căcĭ, de ce nu ĭ-a chĭămatŭ Dumneḑeŭ pre toţĭ oamenii în-dată dela începutŭ şi nicĭ pre însu-şĭ Paulŭ în-dată cu ceĭ-l'alţĭ, cu toate-că amênarea aceasta părea a fi de stricăcĭune? Dar' totu-şĭ s'a arĕtatŭ prin

fapte, că a fostŭ de folosŭ. Este aicĭ vorba de p r o p u s ŭ, ca să nu atribue totul chĭămării; pentru-că de altmintrelea ar fi avutŭ să contraḑică atâtŭ Eliniĭ câtŭ şí Iudeiĭ. Căcĭ dacă ar fi fostŭ de ajunsŭ numaĭ chĭămarea, de ce nu s'aŭ mântuitŭ cu toţiĭ? De aceea a şí ḑisŭ elŭ, că nu numaĭ chĭămarea, ci şí propusul celor chĭămaţĭ lucreaḑă mântuirea; pentru-că chĭămarea nicĭ nu necesitá nicĭ nu constrîngeá. Toţĭ doară eráŭ chĭămaţĭ, dar' nu toţĭ aŭ şí urmatŭ.

Versŭ 29. „Căcĭ, pre ceĭ-ce maĭ 'nainte ĭ-a cunoscutŭ, maĭ 'nainte ĭ-a şí hotărîtŭ, ca să fiă eĭ conformŭ chipuluĭ fiiuluĭ sĕŭ.“

Veḑĭ tu culmea onoriĭ? Ceea-ce erá ádecă celŭ Unul-născutŭ după fire, aceea s'aŭ făcutŭ şí eĭ după onoare. Dară totu-şĭ âncă nu-ĭ erá luĭ de ajunsŭ, ca să ḑică, c o n f o r m ŭ (σύμμόρφους), ci a adaosŭ âncă şí alta: „c a s ă f i ă e l ŭ c e l ŭ â n t â ĭ ŭ n ă s c u t ŭ.“ Şi nicĭ aicĭ n'a stătutŭ, ci şí după aceasta a adaosŭ eară-şĭ alta, ḑicêndŭ: „î n t r e m u l ţ ĭ f r a ţ ĭ“, voindŭ prin toate aceste să arete lămuritŭ înemurirea noastră cu Christosŭ. Cugetă, că toate aceste s'aŭ ḑisŭ despre economia mântuiriĭ, căcĭ după dumneḑeire este elŭ celŭ Unul-născutŭ.

II. Veḑĭ, câtŭ de marĭ lucruri ni-s'aŭ dăruitŭ noaŭĕ? nu fi deci la îndoĭeală nicĭ de cele viitoarĭe! Şi în altŭ locŭ arată apostolul îngrijirea luĭ Dumneḑeŭ, cândŭ ḑice, că toate aceste aŭ fostŭ adineoară şi prefigurate astŭ-felĭŭ. Căcĭ oamenii abstragŭ ideele lor despre lucruri dela aceste înse-şĭ, D-ḑeŭ a hotărîtŭ însă aceste acuma din vechime şi de multŭ se îngrijesce de noĭ. De aceea se şi ḑice:

Versŭ 30. „Eară pre cariĭ maĭ 'nainte ĭ-a hotărîtŭ, pre aceştia ĭ a şí îndreptatŭ.“

I-a îndreptatŭ prin baĭa rĕnascerii „p r e c a r ĭ ĭ-a î n d r e p t a t ŭ, p r e a c e ĭ a ĭ - a ş í m ă r i t ŭ. I-a măritŭ prin harul sĕŭ, prin înfiĭarea sa.

Versŭ 31. „Deci ce vom ḑice la acestea?“

Ca şí cândŭ ar fi ḑisŭ: nu-mĭ vorbi deci maĭ multŭ de pericule, şi de urmăriri din toate părţile. Căcĭ, deşí sûntŭ uniĭ, carĭ n'aŭ încredere în cele viitoarĭe, în privinţa bunurilor sevêrşite acum n'ar avé însă nimică de ḑisŭ, precum: în privinţa amoriĭ celeĭ de sus a luĭ Dumneḑeŭ către tine, în privinţa îndreptăriĭ, în privinţa măririĭ. Şi toate aceste ţi-s'aŭ dăruitŭ ţie prin lucruri, carĭ păreáŭ a fi rele; ceea-ce consideraĭ tu de lucru de ruşine, crucea, biciurile, lanţurile,

aceste sûntŭ, carĭ aŭ mântuitŭ întreagă lumea. Căcĭ, cele-ce le-a suferitŭ elŭ (Chr.) pe câtŭ de triste ar păré ele, toate le-a întrebuinţatŭ elŭ spre liberarea şi mântuirea întregeĭ firĭ; şi aşá face elŭ şí cu súferinţele tale, cărora aĭ să te supuĭ tu acuma, întrebuinţându-le spre gloria şi preamărirea ta. „D a c ă e s t e D - ḑ e ŭ c u n o ĭ, c i n e e s t e c o n t r a n o a s t r ă?“ Elŭ vra să ḑică, cine nu este ádecă contra noastră? Căcĭ întreagă lumea este contra noastră, tiraniĭ, popoarele, consângeniĭ şi concetăţeniĭ; dar' cu toate aceste sûntŭ eĭ aşá de departe, ca să ni strice, că fără de voĭa lor ni împletescŭ noaŭĕ cununĭ şi ni causeaḑă miĭ de bunurĭ, îndreptându înţĕlepcĭunea luĭ D-ḑeŭ toate urmăririle spre mântuirea şi premărirea noastră. Veḑĭ, cum nu-ĭ nimene contra noastră? Căcĭ şí pre Iovŭ l'a făcutŭ multŭ maĭ strălucitŭ aceea, că diavolul a fostŭ înarmatŭ în contra luĭ. Pentru-că şí pre amicĭ şi pre femeĭe, ranele şi pre casniciĭ sĕĭ şi miĭ de alte machinaţiunĭ le-a pusŭ diavolul în mişcare contra luĭ; şi totu-şĭ nu i-s'a întêmplatŭ nimică. Şi acesta âncă nu este lucru mare, deşí este elŭ în sine foarte mare, ci ceea-ce a fostŭ cu multŭ maĭ mare, este, că toate aceste aŭ reuşitŭ spre binele luĭ. Căcĭ, de-oare-ce Dumneḑeŭ a fostŭ pe partea luĭ, şí cele-ce păreáŭ a fi contra luĭ, s'aŭ întêmplatŭ în făvoarea luĭ. Aceasta s'a întêmplatŭ şí cu apostoliĭ. Căcĭ şí Iudeiĭ şi păgâniĭ şi fraţiĭ mincĭunoşĭ, principiĭ şi popoarele, foametele, sĕrăciele şi miĭ de alte eráŭ contra lor şi totu-şĭ nimică nu erá în contra lor. Pentru-că tocmaĭ aceste eráŭ, cele-ce îĭ faceáŭ pre eĭ strălucitĭ, măriţĭ şi lăudaţĭ atâtŭ înaintea luĭ D-ḑeŭ câtŭ şí a oamenilor. Cugetă numaĭ, câtŭ de mare cuvêntŭ a ḑisŭ Paulŭ de ceĭ credincioşĭ şi cu adevĕratŭ crucificaţĭ, unŭ cuvêntŭ, care nicĭ ceĭ-ce poartă diademă nu-lŭ potŭ aplecá la sine. Contra aceluĭa se înărmeaḑă mulţĭ barbarĭ şi mulţĭ inimicĭ să răstescŭ, păḑitoriĭ corpuluĭ luĭ îĭ pregătescŭ curse, mulţĭ dintre supuşiĭ luĭ se resvoaltă neîncetatŭ contra luĭ şi miĭ de multe alte lucrurĭ se întêmplă; celuĭ credincĭosŭ însă, carele împlinesce legile luĭ Dumneḑeŭ acuratŭ, nicĭ omŭ nicĭ domnŭ nicĭ alta ce-vá nu-ĭ va putĕ stá în contra. Căcĭ de-ĭ răpescĭ averea, îĭ pregătescĭ rĕsplată; de-lŭ vorbescĭ de rĕŭ, îlŭ facĭ prin defăimarea aceasta înaintea îĭ D-ḑeŭ şí maĭ strălucitŭ, de-lŭ laşĭ să ducă foame, mărirea şi rĕsplata îĭ va fi âncă şí maĭ mare; de-lŭ veĭ predá morţiĭ, ceea-ce pare să fiă celŭ maĭ mare dintre toate relele, ĭ-aĭ împletitŭ cununa de martirŭ. Ce s'ar putĕ aşá-dară asemĕná cu vieaţa aceasta, cândŭ nimicŭ nu-ĭ poate stá în contra, ci chĭarŭ aceĭ-ce parŭ a o ur-

mărí, îĭ sûntŭ multŭ maĭ de folosŭ decâtŭ chĭarŭ înşi-şĭ bine-făcĕtorii eĭ? De aceea şí ḑice: „d a c ă D-ḑ e ŭ e p e n t r u n o ĭ, c i n e e c o n t r a n o a s t r ă? Nefiindŭ îndestulatŭ cu cele ḑise, aduce elŭ înainte şí aicĭ, precum o face aceasta şí maĭ 'nainte neîncetatŭ, moartea Fiĭuluĭ ca semnul celŭ maĭ mare alŭ ĭubiriĭ sale cătră noĭ. Căcĭ elŭ nu numaĭ ne-a justificatú — ḑice elŭ, — nu numaĭ ne-a preamăritŭ şi ne-a făcutŭ conformŭ chipuluĭ aceluĭa, ci chĭarŭ nicĭ pre fiĭul sĕŭ nu l'a cruţatŭ pentru tine. De aceea a şí adaosŭ elŭ, ḑicêndú:

Versŭ 32. „Celŭ-ce n'a cruţatŭ pre fiĭul sĕŭ, ci l'a datŭ pentru noĭ toţi, cum nu ni va dăruí împreună cu elŭ şí toate?“

Cu emfasă şi cu multă căldură face apostolul întrebuinţare de cuvintele aceste, ca să arete ĭubirea Luĭ. Cum ne va părăsí elŭ deci pre noĭ, pentru carĭ nicĭ pre Fiĭul sĕŭ nu l'a cruţatŭ, ci l'a predatŭ pentru noĭ pentru toţĭ? Bagă de samă numaĭ, câtŭ de mare bunĕtate este aceasta, a nu-lŭ cruţá nicĭ pre propriul Fiĭŭ, ci a-lŭ predá şi âncă a-lŭ predá pentru toţĭ, pentru nisce oamenĭ uşorĭ şi fără de ruşine, pentru inimicĭ şi pentru defăĭmătorĭ. „C u m n u n i v a d ă r u í î m p r e u n ă c u e l ŭ ş í t o a t e? Ceea-ce voĭesce elŭ să ḑică, este: dacă ni l'a dăruitŭ elŭ noaŭĕ pre fiĭul sĕŭ, şi nu numaĭ simplu, că ni-l'a dăruitŭ, ci l'a predatŭ şí la junghĭare, apoĭ ce te maĭ îndoĭescĭ tu de cele-l'alte, după-ce l'aĭ primitŭ pe Domnul? ce staĭ la îndoĭeală în privinţa averiĭ, dacă-lŭ poşeḑĭ pre stăpânul? Căcĭ celŭ-ce a datŭ ŭă parte maĭ mare inimicilor, cum de nu va dá cele maĭ micĭ amicilor?

Versŭ 33. „Cine va părî pre aleşiĭ luĭ Dumneḑeŭ?“

III. Aicĭ se îndreaptă apostolul contra acelora-ce ḑicŭ, că credinţa nu ajută nimicŭ, şi nu credŭ într'ŭă schimbare ràpede. Veḑĭ, câtŭ de ĭute lĭ-a astupatŭ elŭ gura prin demnitatea celuĭ-ce ĭ-a alesŭ. Şi elŭ n'a ḑisŭ, cine va rădicá pîră contra servilor luĭ D-ḑeŭ seaŭ contra credincĭoşilor luĭ D-ḑeŭ, ci „c o n t r a a l e ş i l o r l u ĭ D u m n e ḑ e ŭ;“ pentru-că alegerea este unŭ sĕmnŭ alŭ virtuţiĭ. Căcĭ, dacă nimene nu-lŭ va puté mustrá pre celŭ-ce învaţă caĭ, care-'şĭ alege mânḑocĭ buni de fugă, ci s'ar face de rîsŭ celŭ-ce 'l-ar acusá, cu câtŭ maĭ de rîsŭ se facŭ ceĭ-ce rădică pâră contra luĭ Dumneḑeŭ, cândŭ alege Elŭ sufletele. D - ḑ e ŭ e s t e c e l ŭ - c e î n d r e p t e a ḑ ă.

Versŭ 34, „Cine este celŭ-ce condamnă?“

N'a ḑisŭ: Dumneḑeŭ este cela ce eartă pĕcatele, ci ceea-ce este cu multŭ maĭ multŭ: D - ḑ e ŭ e s t e c e l ŭ - c e j u s t i f i c ă. Căcĭ

dacă voacea unuĭ judecătoriŭ şi âncă a unuĭ atare judecătoriŭ îlŭ dechiără pre cine-vá de dreptŭ, ce maĭ rĕsplată meritá acusătoriul? Nu trebue să ne tememŭ aşá-dară nicĭ de ispite, pentru-că D-ḑeŭ este pentru noĭ, şi a arĕtat'-o aceasta şí prin faptele sale, nicĭ de bârfelele judaice, pentru-că D-ḑeŭ ne-a alesŭ pre noĭ, ne-a justificatŭ, şi ceea-ce este maĭ minunatŭ, ne-a justificatŭ prin sacrificarea Fiĭuluĭ sĕŭ. Cine ne va maĭ condemná pre noĭ, dacă D-ḑeŭ ne încununeaḑă, dacă Christosŭ se sacrificá pentru noĭ, şi nu numaĭ că se sacrificá, ci pe lûngă aceasta este şi mijlocitoriul nostru? Se ḑice ádecă: „Christosŭ, celŭ-ce a muritŭ, maĭ multŭ âncă, celŭ-ce a ĭviĭatŭ din morţĭ, care şí şede de-a dreapta luĭ D-ḑeŭ şi mijlocesce pentru noĭ.“ Şi, apărêndŭ în demnitatea sa propriă, n'a depusŭ elŭ grija pentru noĭ, ci mijlocesce pentru noĭ şi ni pĕstreaḑă totŭ-dea-una aceea-şĭ amoare. Căcĭ elŭ nu s'a îndestulatŭ numaĭ cu sacrificarea, ci ceea-ce este semnŭ de cea maĭ mare amoare, elŭ nu numaĭ că a făcutŭ de bună voĭă toate cele-ce se referĭáŭ la sine, ci a chĭămatŭ în ajutoriul nostru şí pre altul. Aceasta (amoare) numaĭ a voit'-o ádecă apostolul s'o arete prin cuvêntul „a mijlocí“ „ἐντυγχάνειν“, vorbindŭ maĭ omenesce şi maĭ pe josŭ, ca să ni putemŭ face măcar unŭ conceputŭ de amoarea luĭ D-ḑeŭ; apoĭ şí din cuvintele: „elŭ n'a cruţatŭ“ „οὐκ ἐφείσατο“, dacă nu le privimŭ în înînţĕlesul acesta, urmeaḑă apoĭ multe lucruri absurde. Şi ca să se'nţĕleagă, ca tocmaĭ aceasta voĭesce elŭ s'o probeḑe, a ḑisŭ maĭ ântâiŭ: elŭ este deadreapta şi apoĭ a adaosŭ: că mijlocesce pentru noĭ, ca să arete onoarea egală şi asemĕnĕtatea, ca în urmà mijlocirea să nu apară ca unŭ actŭ alŭ înjosiriĭ, ci ca unŭ actŭ numaĭ alŭ amoriĭ. Căcĭ cum ar puté să aĭbă elŭ trebuinţă de mijlocire, ca să ni ajute noaŭĕ, elŭ, carele este vieaţa, isvorul tuturor bunurilor, cu acea-şĭ putere ca şi tatăl, carele înviiă morţiĭ, dă vieaţă şi face toate cele-l'alte? Elŭ, care a liberatŭ pre ceĭ desperaţĭ şi condemnaţĭ prin puterea sa propriă dela aceea condemnare, ĭ-a făcutŭ drepţĭ şi fiĭ, ĭ-a rădicatŭ la cele maĭ înalte trepte de onoare, şi cele-ce nicĭ cândŭ nu se speráŭ, le-a prefăcutŭ în faptă, după-ce a îndeplinitŭ toate şi a rădicatŭ firea noastră pe tronul împĕrătescŭ, să aĭbă elŭ trebuinţă de mijlocire pentru cele maĭ uşoare? Veḑĭ, cum arată elŭ din toate părţile, că prin cuvêntul mijlocire (τὸ ἐντυγχάνειν) n'a voitŭ să ḑică altă nimică, decâtŭ să arete, câtŭ de călduroasă şi de mare este amoarea luĭ cătră noĭ; doară şi tatăl apare ca provocătoriŭ alŭ oamenilor, ca să se împace

cu elŭ: „Noĭ sûntemŭ solĭ în locul luĭ Christosŭ, ca cum D-ḑeŭ v'ar provocá prin noĭ.“ Dar' cu-toate-că D-ḑeŭ provoacă şi oamenii sûntŭ solĭ în locul luĭ Christosŭ cătră oamenĭ, totu-şĭ nimicŭ nu vedemŭ aicĭ nedemnŭ de acea demnitate, ci numaĭ una putemŭ înţĕlege din toate cele ḑise, ádecă mărimea amoriĭ luĭ Dumneḑeŭ. Aceasta decĭ s'o facemŭ şí aicĭ. Dacă se pune aşá-dară pentru noĭ Spiretul cu suspinurĭ negrăite, Christosŭ a muritŭ şi mijlocesce pentru noĭ, dacă tatăl n'a cruţatŭ pre fiiul sĕŭ propriu pentru tine, ci te-a alesŭ şi te-a justificatŭ, apoĭ ce te maĭ temĭ? ce maĭ tremurĭ, tu, celŭ-ce te-aĭ făcutŭ părtaşŭ de atâtŭ de multă onoare şi de unŭ câştigŭ atâtŭ de mare? După-ce a arĕtatŭ, câtŭ de mare este provedinţa cea de susŭ, de aceea şi adaoge în urmă cu multŭ curajŭ cele următoarĭe şi nu ḑice numaĭ, că şí voĭ trebue să-lŭ ĭubiţĭ şí pre dînsul astŭ-felĭŭ, ci, ca şí cândŭ ar fi fostŭ entusiasmatŭ de acea nespusă provedinţa, ḑice :

Versŭ 35. „Cine ne va drspărţí de ĭubirea luĭ Christosŭ? şi n'a ḑisŭ „a luĭ D-ḑeŭ“; atâta-i este luĭ de îndiferentŭ, orĭ că-lŭ numesce pre Christosŭ orĭ pre D-ḑeŭ; oare nĕcaḑul seaŭ strîmtoarea, seaŭ persecuţiunea, seaŭ foametea seaŭ goletatea, seaŭ pericolul seaŭ sabia?“

Privesce numaĭ la înţĕlepcĭunea fericituluĭ Paulŭ! Elŭ n'a vorbitŭ de lucrurĭ, de carĭ sûntemŭ încungĭuraţĭ în fiă-care ḑi, de ĭubirea de argintŭ, de dorul da mărire, de tirănia mânieĭ, ci de lucrurĭ multŭ maĭ tiranice, carĭ sûntŭ în stare să doboare însa-şĭ firea noastră şi să îndoaĭe adese-orĭ tăria propusuluĭ nostru, chĭarŭ şí contra voĭeĭ noastre — de aceste vorbesce elŭ, ádecă de nĕcaḑurĭ şi strîmtoririĭ. Căcĭ deşí sûntŭ cuvintele aceste uşorŭ de enumĕratŭ, totu-şĭ cuprinde fiă-care espresiune miĭ de şire de ispite. Căcĭ cândŭ vorbesce de nĕcaḑŭ, cugetă la închisoare, la lanţurĭ, la acusărĭ false, la exilărĭ şi la toate cele-l'alte miserie: cu ŭă unică espresiune percurge elŭ ŭă mare întreagă de pericole şi cu unŭ unicŭ cuvêntŭ ni înfăţişaḑă toate greutăţile din vieaţa omenească. Dar' totu-şĭ le doboară elŭ pre toate acestea. De aceea a şí adusŭ idea aceasta înainte în formă de întrebare şi ca una ce nu sufere nicĭ ŭă contraḑicere, ádecă că nimicŭ nu-ĭ în stare să-lŭ despărţască (de ĭubirea luĭ Chr.) pre omul, carele s'a făcutŭ părtaşŭ de atâta ĭubire şi de ŭă îngrijire atâtŭ de mare.

(Va urmá.)

Ŭă privire fugitivă în Istoria bisericească a Românilor

de preotul Emilianŭ Micu.

Istoricul magĭarŭ Fridricŭ Pesty din Budapesta, celŭ maĭ bunŭ cunoscutorĭŭ — quasi imparţialŭ — alŭ veaculuĭ nedŭ, în una din diferitele sale publicăţiunĭ istorice aduce la pagina 236 ŭă diploamă a unuĭ episcopŭ românescŭ, aşá numitŭ „Sava“, de pe la anul 1607.[1]) Diploama aceasta în limba latină sună aşá:

„Nos Sigismundus Rákóczi Dei gratia Princeps Transilvaniae Partiumque Regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Memoriae comendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis. Quod nos cum ad nonnulorum dominorum consiliariorum nostrorum intercessionem nobis propterea factam. Tum vero attentis et consideratis fidelitate et fidelibus servitys Reverendi „Zavae“ episcopi quarundam Ecclesiarum et Walacharum in Transilvaniă, passim existentium, quae ipse nobis et huic regno nostro Transilvaniae cum alios semper in omnibus occasionibus potissimum autem in novissima recuperatione Arcis nostrae Lyppensis fideliter exhibuit et impendit ca in futurum quoque exhibiturus et impensurus est Totalia et integra praedia nostra Bruznek, Radmanoczit et Melitkochia[2]) vulgo nuncupatos hactenus ad Arcem nostram Lyppensem ac Totale similiter et integrum praedium nostrum Zebatel antea ad Arcem nostram Zabateh tenta et possessa omnino in comitato Orodiensi existens[3]) Totum item et omne Ius nostrum regium etc. Simul cum

[1]) Pesty Frigyes Diplomatarium Krassoviensis vol. IV. pap. 236 Nro 512. Budapest, 1883. Documêntul este abreviatŭ, însă l'am comparatŭ cu alte documinte de ale luĭ S Rákóczy şi aşá l'am cam completatŭ încâtŭ vá. — [2]) Comunele Bruznic şi Radmanescĭ esistá şi pênă astă dĭ în Comitatul Carasŭ-Severinŭ, Comuna Melitchohia nu am putut' o află, se poate că a dispărutŭ seaŭ poate că esistă sub altŭ nume, doară sub numele de Mezdorgosi. — Zabatel e comuna „Sobotelŭ“ în comitatul de astă dĭ alŭ Aradulŭĭ. — [3]) Pe la anul 1537. maĭ multe cetăţĭ cu ţinuturile lor s'aŭ încorporatu la Transilvania. Probabilŭ în urmarea noaueĭ încorporaţiunĭ s'aŭ regulatŭ şi comitatele. În urma acesteĭ arêndărĭ de comitatul Aradulŭĭ s'aŭ ţinutŭ şi cetăţile din dreapta şi stânga Mureşulŭĭ, Someşulŭĭ şi Lipova dimpreună cu comunele aparţinĕtoare lor. Comitatul Aradŭ s'a întinsŭ în stânga Mureşulŭĭ pênă cătră rîul Bega.

cunctis suis utilitatibus et pertinentys quibuslibet terris scilicet arabilis etc. memorato „Zavae“ Episcopo haeredibusque et posteritatibus ipsius universis in perpetuum clementer dedimus, donavimus et contulimus prout damus donamus et conferimus Iure perpetuo et irrevocabiliter tenenda possidenda pariter et habenda Salvo Iure alieno Harum nostrarum vigore etc. Quas nos etc. Datum in Colosvar die 28. Iunj Anno din 1607. [1])

De acestŭ „Sava“, episcopŭ românescŭ, pênă acum nu am pututŭ află maĭ nimicŭ în istoriele noastre bisericescĭ, de șĭ le-am cercatŭ maĭ toate, câte mĭ-aŭ fostŭ la mână atâtŭ în limba româna, câtŭ șĭ în alte limbe. [2])

Esăminându conspectele Archiepiscopilor și Mitropoliților Albeĭ Iulie seaŭ a Belgradului Transilvaniei cu deamĕnuntul, am constătatŭ, că fiă-care autorŭ, compilătorĭŭ alŭ acestor conspecte, pretinde a fi maĭ esactŭ, maĭ precisŭ în combinăciunile sale, și totu-șĭ maĭ nicĭ unul nu dă de „Sava“, episcopul Romanilor, de pe la anul 1607. Ba ce e maĭ multŭ, în unele nicĭ nu-ĭ aflămŭ locŭ, aflându-se întercalați, de dragul completării conspectelor, pe acestŭ timpŭ alți Archiepiscopĭ și Mitropoliți.

Așă de esêmplu Canonicul Timoteĭŭ Ciparĭŭ în „Acte și Fragmente“ la pag. XIV. îlŭ aduce înainte pe oare-care Teoctistŭ dela anul 1605 pênă la anul 1609, pe basa cronicei sincronistice din Archivul bisericeĭ Sântuluĭ Nicolae din Brașovŭ.

Cronica aceasta eŭ nu am vĕdut'-o, dară cum se pare, nicĭ Ciparĭŭ nu a vĕdut'-o, căcĭ nu ar fi pututŭ comite astŭ-felĭŭ de greșală, încurcându posteritatea, carea îl privesce adese-orĭ de modelŭ în astŭ-felĭŭ de causă.

Aserțiunea aceasta a luĭ Ciparĭŭ, cum se pare, e împrumutată dela I. Hinz, carele la pagina 20. a amintiteĭ sale „Istorie Bisericeĭ“

---

[1]) Decopiatŭ după Fr. Pesty, din biblioteca capitululuĭ rom. cath. din Alba Iulia din cartea Liber Regius IV. Sigismundi Rákóczy pag. 95. Se află și la gróf Kemény J. Diplomatar. Transilv. Suplementum IX. pag. 73. Mare pĕcatŭ, că documêntul e abreviatŭ. — [2]) a) Istoria bisericiĭ Romanilor. Petru Major Buda 1813—1821. b) Șematismul dieceseĭ Fagarașuluĭ-Blaj. c) Geschichte, des Bisthums der gr. n. unirten Glaubensgenossen Siebenbürgens von Johann Hinz. Hermannstadt 1850. d) Adausŭ la promemorie despre dreptul istoricŭ alŭ Romanilor de A. Șaguna, Sibiĭŭ 1850. e) Acte și fragmente de T. Ciparĭŭ, Blaj 1855. f) Samuelis Clain „Historia Daco-Romanorum sive Valachorum tom. 4. fragmentŭ latinŭ, publicatŭ prin A. T. Laurian în Fóia pentru minte 1862. g) Vechĭa Metropolie N. Popea 1870. h) Filaretŭ Scribanŭ, Istoria bisericească a Romanilorŭ 1871. Iași. i) Privire scurtă asupra istorieĭ bisericeĭ Romanilor de Golubinsky, trădusă de Caracicoveanŭ. Iași 1879.

îlŭ aduce înainte pe acestŭ Teoctistŭ la anul 1609 totŭ pe basa numiteĭ cronice dela Brașovŭ, însă nu-ĭ atribue vr'unŭ intervalŭ oare-care (1605—1609), ci simplu îlŭ numesce pre la anul 1609.

Eruditul profesorŭ dela Moscva Golubinski s'a feritŭ, câtŭ a pututŭ, a nu cădé în asemenea eroare. Elŭ s'a folositŭ de Hintz la compunerea „Istorieĭ sale“, însă citeadă directe pe Teoctistŭ la anul 1609. Cumcă toțĭ Archiepiscopiĭ și Mitropoliții amintiți de S. Clainŭ, Ciparĭŭ, Popea etc. vor fi fostŭ aĭ Albeĭ Iulie, este pênă acum nedemustratŭ. Asupra acesteĭ delicate cestiunĭ predomnesce âncă unŭ vĕlŭ foarte întunecatŭ și cu totul complicatŭ. Cândŭ se va luminá și descurcá, nu se scie. — Ba ce e maĭ multŭ, uniĭ dintre dînșiĭ aŭ fostŭ necanonicĭ, eterodoxĭ etc. Alțiĭ eară aŭ fostŭ Episcopĭ *actualĭ* aĭ altor Eparchie și Administratorĭ Archiepiscopieĭ Belgradului, cum este și acestŭ Sava, episcopŭ „*unor ecclesii*“ *împrăsciate* (ádecă a Ienopolieĭ) și a Valachilor din Transilvania:[1]) unŭ momêntŭ foarte interesantŭ în istoria noastră bisericească națională.

Dacă Teoctist alŭ luĭ Ciparĭŭ nu a pututŭ guvernă biserica ortodoxă dela anul 1605 pênă la anul 1609, ci doară pe la anul 1609 după cronica sincronistică dela Brașovŭ, apoĭ în toate conspectele din istoriele amintite și citate ne rĕmâne unŭ intervalŭ golŭ dela anul 1609 înapoĭ pênă cătră anul 1602, în care anŭ îlŭ aflămŭ după Șematismul Făgărașuluĭ din 1842 pe Ioanŭ alŭ III-lea, după alțĭ istoricĭ bisericescĭ Ioanŭ alŭ II-lea.

Dobêndindŭ prin urmare unŭ întervalŭ golŭ de circiter 5—6 anĭ, l'am putĕ atribuí cu oare-și-care rĕserve luĭ Sava dela anul 1607, episcopul Valachilor, ne avêndŭ de ŭă cam-datătă nicĭ unŭ archiepiscopŭ seaŭ mitropolitŭ dela moartea luĭ Ioanŭ alŭ II-lea seaŭ alŭ III-lea, pênă la anul 1608 seaŭ 1609, admițêndŭ pe Teoctistŭ alŭ luĭ Ciparĭŭ numaĭ pe la anul 1609 pe basa cronicheĭ sincronistice din archivul bisericeĭ S. Nicolae din Brașovŭ.

Unicului dintre toțĭ istoriciĭ noștri bisericescĭ, Archiepiscopului și Mitropolitului Andreĭŭ Baronŭ de Șaguna, i-s'a părutŭ a fi esistêndŭ oare-cândŭ din vechime 4 Archiereĭ aĭ Albeĭ Iulie cu numele Sava.

---

[1]) Aceasta împregĭurare pare-că ar fi datŭ ansă, de s'ar fi titulatŭ Episcopiĭ Ienopolieĭ Archiepiscopĭ și Mitropoliții, precum îĭ numesce istoricul serb. I. Raicĭŭ, ádecă în momintele cele triste — cândŭ, principiĭ Transilvanieĭ din cause proselitice și politice nu permiteaŭ întregirea scaunului Archiepiscopescŭ și Mitropolitanŭ alŭ Albeĭ-Iulie, ci încredințáŭ din cândŭ în cândŭ Episcopilor Ienopolitanĭ după dispusecĭunĭ specialĭ — administrarea eparchieĭ vĕduvite.

Dreptŭ aceea a șĭ amintitŭ în micuța sa operă „Adausŭ la Promemoria despre dreptul istoricŭ alŭ Bisericeĭ Românilor gr.-or.“ Sibiiŭ 1850 la pag. 22. §. 16., numĕrându-'lŭ între Archiepiscopiĭ Albeĭ-Iulie pre Sava dela anul 1656—1680 ca alŭ III-lea; eară pe celŭ dela anul 1684—1687 de Sava alŭ IV.; însă pe ceĭ doĭ de maĭ înainte supra, numiți I-lea și alŭ II-lea, nesciindŭ nimicŭ positivŭ, ĭ-a trecutŭ cu vederea.

După cele spuse în fine conchidemŭ, că Sava episcopul Ienopolieĭ este celŭ dintâĭŭ Sava ca administratorĭu alŭ Archiepiscopieĭ și Mitropolieĭ Albeĭ-Iulie, cam de pe la anul 1602 pênă la anul 1608 seaŭ 1609.

Pênă aicĭ am vorbitŭ de Sava ca Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ alŭ Albeĭ-Iulie; acum să vorbimŭ de elŭ șĭ ca episcopŭ alŭ Ienopolieĭ, actualeĭ sale Eparchie.

Orginea Episcopieĭ ĭenopolitane nu s'a pututŭ descoperí pênă acum cu positivitate, dară se presupune, că a pututŭ să se înființede numaĭ pe timpurile fortunoasă ale epoceĭ principilor Zapolescĭ și alŭ regilor-împĕrați Ferdinandŭ și Rudolfŭ. Protopopul Nicolae Tincu Velea în opera sa „Istoria bisericească, politică-națională“ Sibiiŭ 1865, dice la pag. 118, că cam de pe la anul 1570 pênă după 1600 aŭ șĕdutŭ treĭ archiereĭ pe scaunul mitropolitanŭ (ádecă episcopescŭ) alŭ Ienopolieĭ: Moisila Brancovicĭŭ, Sava I. și după depărtarea acestuĭa la Ardealŭ (?) Longinŭ.“

I. Russu din Aradŭ, ocupându-se cu trăducerea în limba română din istoriciĭ sêrbescĭ a biografieĭ Mitropolituluĭ Sava (1656—1680—82.) publicată în foaĭa dieceseĭ aradane „Sperânța“ din anul 1869 Nriĭ 17, 18, 19, ne spune în Nrul 17 pag. 150 punctul 7: „Moise Brancovicĭŭ s'a căsătoritŭ și a avutŭ fiĭu pe Solomonŭ. Moise, murindu-ĭ socia, s'a călugăritŭ sub numele Mateĭŭ și elŭ a fostŭ celŭ dintâĭŭ episcopŭ al Ienopolieĭ. Fiĭul sĕŭ Solomonŭ âncă s'a călugăritŭ sub numele Sava și elŭ s'a numitŭ Archiepiscopul și Mitropolitul Ienopolieĭ.“ [1])

Orĭ-cum ar fi părerile diferiților scrietorĭ bisericescĭ asupra origineĭ acesteĭ episcopie, care la toată întêmplarea a esistatŭ înainte de Sava, noĭ afirmămŭ pe basa documêntuluĭ rĕprodusŭ în aceasta

---

[1]) Prin urmare eacă punctul decisivŭ. Sava este celŭ dintâĭŭ Episcopŭ alu Ienopolieĭ, carele se numesce Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ. Titlul acesta arogatŭ pe nedreptul a fostŭ numaĭ ocasionalŭ și pênă la unŭ timpŭ, dară nicĭ decum canonicŭ: celŭ puținŭ pênă acum nu s'a descoperitŭ, că ar fi fostŭ canonicŭ.

disertațiune esistința episcopiei Ienopoliei înăinte de anul 1607, cu atâtŭ maĭ vêrtosŭ, că episcopul și Mitropolitul Sava dela anul 1607 a trebuit să fiă fostŭ avutŭ, maĭ înăinte de edarea documêntuluĭ, terenŭ, spre a-și fi pututŭ dovedí fidelitatea și servițele fidele fața cu patria și cu guvernul, cum se ḍice în diploamă.

„Tum vero attentit et consideratis fidelitate et fidelibus servitys Reverendi Zavae Episcopi quarundam Ecclesiarum et Walachorum in Transilvaniae passim existentium, quae ipse nobis et huic regno nostro Transilvaniae cum alias semper in omnibus occasionibus pottisimum autem in novissima recuperatione Arcis nostrae Lippensis fideliter exhibuit et impendit ac in futurum quoqe exhibiturus et impensurus est.“

Cum-că Sava a fostŭ episcopul Ienopoliei, nu e nicĭ ŭă îndoĭeală. Istoricul magĭarŭ, profesorul Iuliu Dudás, ocupându-se cu „Istoria Sêrbilor“ (1525—1711) în coloanele buletinului societățiĭ istorice și archeologice din Timișoara, ni istorisesce următoarĭele: „În urma conjurăciunii Sêrbilor Lipova a căḍutŭ în mânele Turcilor în 6 Iuliu la anul 1605; poporul, carele locuĭá în acestŭ orașŭ și cetate, parte fu ucisŭ de Turcĭ în modul celŭ maĭ bărbarŭ, parte, care a maĭ fostŭ avutŭ ḍile, a scăpatŭ de moarte cu fuga dimpreună cu căpitanul lor Ladislau Rákóczy. Auḍindŭ principele Bocskay de aceasta tristă stare a orașuluĭ și cetățiĭ Lipova, trămise pe încreḍuțiĭ sĕĭ generalĭ Petneházi și Simon Pécsi, ca să conlucre cu orĭ-ce mijloace și să reocupe Lipova din mânele Turcilor. Spre scopul acesta Petneházi și Pécsi câștigară în partea lor pe S a v a v l ă d i c a d e l a I e n o p o l ŭ, carele probabilŭ pe acestŭ timpŭ locuĭá în Lipova, și cu carele, după cum ne încredințaḍă istoriciĭ magĭarĭ, între carĭ numimŭ de-ŭă-cam-dată pe Rácz Károly [1]), se consfătuiră de modul reocupăriĭ. Ḍelosul Archiereŭ și fu trămisŭ în cetatea Lipoveĭ, ca să convêrtească pe Sêrbĭ în partea principeluĭ, promițêndu-li nenumĕrate făvoruri, libertăți, prerogative și diploame nobilitarĭe [2]) și

[1]) A „Zarándi egyházmegye története.“ Arad. 1880. pag. 96. 1606-ban Lippa a ráczok és oláhok püspöki székhelye lön, mely püspöki lak szomszédsága, igy iratik le a Lugosy nemzetiség productionális perében; a vladikának szomszédjai keletröl: Eütvös Márku, délröl: Csalay Simon, nyugotról: Darabos-utcza és északról: a közönséges városi-ucza. Pe românesce: în anul 1606 Lippa = Lipova devine reședința episcopească a Românilor și Sêrbilor, vecinĕtatea reședinței astŭ-felĭu se descrie în actele proceselor producționalĭ ale familieĭ Lugosy: vecinĭĭ V l ă d i c e ĭ spre rĕsărit: Eötvös Marku, spre meaḍă-ḍi: Csalaĭ Simo (Simon Celĕŭ), spre apusŭ: strada-Darabos și spre meaḍă-noapte: strada orașuluĭ de comunŭ. — [2]) Cu ocasiunea aceasta s'aŭ nobilitatŭ ca la 160 de Sêrbĭ „Zaránd egyházmegye“ pag. 208.

ertarea fapteĭ lașe de trădare. Câștigându Archiereul Sava pe Sêrbiĭ și Românii din cetate pre partea sa și a principeluĭ, eară pe de alta parte întorcându pe fugarĭul căpitanu alu cetățiĭ Lipova, Ladislau Rákóczy, cu ună armată adunată din părțile Ungarieĭ superioare, — cu puterĭ considerabile, dar maĭ vêrtosu prin stăruința și vieața Archiereuluĭ Sava Lipova se reocupà și devení eară-și în mânele creștinilor în 7 Aprilie 1606.

În aceasta bătăliă sângeroasă pe vieață și pe moarte de âmbe părțile căduú din partea Turcilor și căpitanul ienicerilor Aga Abis. [1])“

Sava pre câtu a fostu păstoriu bunu, pre atâta a fostu și viteadu. Acestu Sava, se pare, că este acela, de carele s'a disu în „Speranța“ 1869. Nrul 17. pag. 151. „Nappal pap, éjszakán pedig fegyveres ellenség.“ ádecă: „Diua e preotu, eară noaptea vrăjmașu înarmatu.“ Celu puținu faptele o demustră aceasta. Urme positive de cine va fi urmatu luĭ Sava (1600—1602—1609) la Ienopolea, nu am aflatu nicăiuria.

Cam înainte de anul 1659 a fostu episcopu Ienopoleĭ unu Sava totu din familia „Brancovicescilor“, carele la anul acesta trecú eară la Alba-Iuliă, după cum ni-se spune în „Diplomatarĭul istoricu alu dieceseĭ rom. cath. cianadane pag. 179.“ Azon Brankovics Sabbas, kit II. Rákóczy szerénysége, tudományossága, mocsoktalan elöélete miatt, Károly-Fehérvári nem egyesült püspökké nevezett ki, ugyancsak Ienöböl származott. (Csanádegyházmegyei adattár 1872. Temesvár, fasciclul din Aprile, pag. 179).

După trecerea șĭ acestuĭ Sava la Alba-Iuliă cine va fi urmatu la Ienopolea, eară-și nu am aflatu pênă acum. Probabilu, că nime. Aceasta episcopiă se pare, că a rĕmasu vĕduvită și a apusu, — ca să se reînființede de nou ca episcopiă sêrbească. Căcĭ diploama Leopoldină dela anul 1691 îlu aduce pe sêrbul Isaia Diacovicĭu ca episcopu alu vechieĭ episcopie (reorganisate) ienopolitane, carele, cum se pare, ar fi fostu acoló introdusu de noul emigrantu, patriarchul Arsenie Cernoĭevicĭu.

Isaia Diacovicĭu a păstoritu episcopia ienopolitană pênă cam cătră anul 1706, cându din causa turburărilor din acestea părți părăsí Ineul și se strămută dintr'unu locu într'altul maĭ sigurú. Locu maĭ sigurú ca orașul Aradu nu erá, decĭ s'a strămutatu la Aradu, cum-

[1]) Történelmi és régészeti értesitö 1886. II-ik uj évfolyam, 2-ik füzet. A magyarországi szerbek szereplésének története (1526—1527) czimü czikk. Fudás Gyulától 69—70 lap.

pĕrându-și locŭ de reședință, cum se vede dintr'ŭă scrisoare dătată din 21. Faurŭ 1733 a luĭ Carolŭ alŭ VI., unde dice: „Quod posteaquam graeci ritus Quondam Episcopus Ienopolianus Isaias Diacovits certum Quondam in hereditarii nostri Regni Hungariae districtu territorioque Aradiensis civitatis, ad ripam Marusii situatum et adjacens allodium, juxta per Actam Conscriptionem in longitudine trecentas decem in latitudine vero ducentas triginta quinque et mediam orgyas complectens suis, cum appertinentis primum a quodam Capitaneo Comite Antonius nuncupato possessum cum praescitu tunc temporis ibidem constituti Comissarii Cameralis et consenso praehabito stipulati contractus per vigorum pactate, aere parato sibi coemisset de superque Caes: Regiam ratificationem et confirmationem adhuc in anno 1706, obtinuisset etc. pag. 200. Csanádegyházmegyei Adattár 1872. Fasciculul din Maiu. Earăîn toata estensiunea vedĭ-o la „Fábián“ Arad vármegye leirása. Buda.“ I. tom 1835. B. B. 238—239. §. 44. pag. 133.

Aicĭ caută să maĭ amintimŭ, că Isaĭa Diacovicĭŭ a fostŭ de pe la anul 1695 și episcopŭ alŭ Serbilor din diecesa Timișoareĭ. Dicŭ: alŭ „Serbilor“, căcĭ românii aveáŭ episcopul lor propriu în Timișoara. Prin această apucătură strategică se făcură cele dintâĭŭ încercărĭ, de a șterge episcopia română timișoreană, ca și a altor episcopie românescĭ, cum se vede prea apriatŭ din diploama Leopoldină dătată din Viena la 4 Marte 1695 și contra-semnată de Blasiu Iaklin, episcopul Nitrieĭ, și de Paul Mednyánsky. Pre cândŭ pe la anul 1690—1691 erá Isaia numaĭ alŭ Ienopoleĭ. [1])

Aceasta împregĭurare, că Isaĭa a fostŭ și episcopŭ alŭ Temișoareĭ, âncă a datŭ ansă din punctŭ de vedere sêrbescŭ, de s'a strămutatŭ episcopia dela Ienopolea la Aradŭ maĭ în mijlocul credincĭoșilor sĕĭ.

Mutându-se Isaĭa Diacovicĭŭ la 1706 la Aradŭ, nu a încetatŭ a se numí episcopŭ alŭ Ienopolieĭ pre lângă noul primotitlu alŭ Aradului etc.

De ce titulare se va fi folositŭ Isaĭa la Ienopolea și acum la Aradŭ, precum și următoriĭ luĭ. Ioanichiu Martinovicĭŭ de pe la anul 1710 și Sofroniu Ravaniceaninŭ de pe la anul 1722, nu ni este pênă

---

[1]) Историја војничке Крајине или Историја Васцелог српског народа, са ове и оне стране Дунава, Саве, Уне, Врбаса тако и приморја (од 1538 1873—335 година). Со изворима и изворним делима, написао Фр. Ваничек, гимназијски управитель у миру. С немачког превео Јустин Милан Шимић. Прва књига. Издаје Јован Вуричић Виорац, 1880, pag. 314 și 319.

acum cunoscutŭ cu positivitate (Arad története, Lakatos Ottó. Arad, 1881. II. kötet pag. 63. Despre biserica gr.-or. Aradană de Ioanŭ Rusu 60—66).

Din înscripcĭunea lăpidarĭă în limba slavoană, care pe semne este falsă șí nu originală, ce se maĭ pĕstreadă în pridvorul ușeĭ drepte dela biserica sêrbească din Aradŭ, nu se poate sci, decâtŭ că Ioanichiŭ Martinovicĭŭ, Archiereul Aradului-Ienopolieĭ, a rĕpăosatŭ la 1719. Asemenea și Sofroniŭ Ravaniceaninŭ rĕpăosă la anul 1725.[1])

Episcopul Aradului Vichentiu Ioanovicĭŭ (1727—1731), după cum se vede din Antemisul celŭ vechĭŭ din biserica Seleușului din comitatul Aradului,[2]) se numiá alŭ Aradului, Magno varadinului, Ienopolieĭ. Zarandului, Comitatului Biharŭ și Hălmagĭului. De cândŭ șĭ-aŭ luatŭ episcopiĭ Aradului acestŭ titlu, nu am aflatŭ, dară mi-se pare, că a fostŭ adusŭ dela Ienopolea.

Astŭ-felĭŭ a încetatŭ episcopia Ienopolieĭ șí a doaŭa oară, ca să se nască din ea episcopia de astă-dĭ a Aradului. Eară Ineul se numesce Boros-Ienö în comitatul de astă-dĭ alŭ Aradului, rĕdusŭ în cele bisericesci la protopopiă.

Proveniența acesteĭ înscripcĭunĭ lăpidarĭe la biserica sêrbească de astă-dĭ și nu la cea românească nu ni este cunoscută cu positivitate. —

Privindŭ conspectele âncă ŭă-dată, după cum aŭ vĕdutŭ ele lumina dileĭ prin tiparĭŭ, vom observá în celŭ maĭ vechĭŭ, carele s'a publicatŭ în Șematismul Făgărașului la 1842 după mânuscrisul lătinŭ alŭ luĭ Sămuilŭ Clainŭ, âncă pe unŭ archiereŭ cu numele Sava pe la anul 1618, mortŭ la anul 1625. Asemenea șí la Laurianŭ și la Popea. Eară la Golubinski se amintesce de unŭ archiereŭ Sava la anul 1620, pecândŭ fericitul episcopŭ Filaretŭ Scribanŭ îlŭ amintesce pe la anul 1621 pe oare-care Teofilŭ de Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ alŭ Albeĭ-Iulie, eară Sava lipsesce cu totul.

---

[1]) „Зде прінесеи и полажен костї Блажено почившихъ Архиереу Арадскихъ Іенаполисяу Іоанихія Мартиновичь кой престависія валето 1719, такожде и Софроніа Раваничанина кої преставілсе влето 1725. буди им вичнаія памет.“ — [2]) „Domnul Vichentiu Ianovicĭu, episcopul Aradului, Magno varadinului, Ienopolieĭ și Zarandului și comitatului Bihar și Halmagĭului etc.“ Altŭ antemisŭ dela următorĭul luĭ Vichentiu, dela Isaia Antonovicĭu (1731—1749) este asemenea luĭ în titulatură, în înscripcĭune, formatul e însă maĭ micŭ. Și la unul și la altul, valeatul, precum și numirea comuneĭ a dispărutŭ. Causa poate fi, că nu s'aŭ scrisŭ cu negreală bună, carea de atâța anĭ cu timpul a dispărutŭ. Inscripciunea este cea decomunŭ slavonă și e descoperită și decopiată prin autorĭul acesteĭ disertațiunĭ în vara anuluĭ 1884. prin bunăvoința delosuluĭ parochu primarĭŭ de acoló Parteniŭ-Zaslo-Popŭ.

Fiindŭ-că unŭ archiereŭ Sava se numesce de maĭ mulțĭ istorici. a trebuitŭ să fiă trăitŭ pe acestŭ timpŭ și să fiă esistatŭ, însă istoriciĭ noștri nu cuvinŭ în părerile, cândŭ și pênă cândŭ a fostŭ elŭ archiereŭ.

Dacă luămŭ în cosiderare disele Prea Sânțieĭ Sale fericituluĭ episcopŭ Filaretŭ dela pag. 196 a opereĭ sale, anume că pe la anul 1621 erá Teofilŭ Archiepiscopŭ în Alba-Iulia, carele maĭ înainte fusese episcopŭ la Rîmnicŭ, eară maĭ târdiŭ pe la anul 1637 devení Archiepiscopŭ alŭ Ungro-Valachieĭ în „Tergovisce“, apoĭ ar trebuí să-'lŭ credemŭ, căcĭ, precum mărturisesce, însu-și a avutŭ la dispositiune „brevi manu“ multe și varie documinte, în vîrtutea cărora se pronunțase și fiindŭ âncă cu osebită privire şí la aceea împregĭurare, că opera sa postuma tipărită prin prea Sânția Sa Iosifŭ Bobulescu la Iași 1871 este numaĭ unŭ estrasŭ dintr'unŭ materialŭ mânuscriptŭ maĭ avutŭ aproape 400 de coale!

Sava, numitŭ spre deosebire alŭ II-lea, eară pênă aicĭ pretutindenea de uniĭ scrietorĭ bisericescĭ Sava I., a pututŭ guverná biserica ort. a Românilor Transilvaneni dela anul 1618 numaĭ pênă la anul 1620, seaŭ maximum începutul anuluĭ 1621. A pututŭ trăí rĕtrasŭ orĭ chĭarŭ lipsitŭ preste anul 1620 pêna la 1625, cândŭ e însemnatŭ, ca murise.

Am disŭ, Sava I. a guvernatŭ biserica ort. Transilvana româna de pe la 1602 pênă la 1608 seaŭ începutul anuluĭ 1609, la care anŭ îlŭ aflámŭ pre Teoctistŭ; după aceea cam pe la anul 1613 pe Iosifŭ, pe la anul 1618 pe Daniilŭ și pe la anul 1618 pe Sava.

Acum se nasce întrebarea, oare n'a pututŭ fi Sava alŭ II. totŭ celŭ deântâiŭ, cu titlul de alŭ II. a doaŭa oară archiereul Albeĭ-Iulie? Nu potŭ să mĕ demitŭ a mĕ pronunțá de astă-dată șí asupra acesteĭ cestiunĭ: Este ce-vá probabilŭ, dar nu verosimilŭ! —

Mĕ întorcŭ la Teofilŭ, fiindŭ-că vorbĭamŭ de unŭ Teofilŭ Archiereŭ alŭ Albeĭ-Iulie.

Teofilŭ scurtŭ timpŭ, numaĭ unŭ anŭ, a fostŭ Archiereul Albeĭ-Iulie, ádecă la anul 1621 după Filaretŭ Scribanŭ. Și după aceea nu scimŭ, din ce causă a trecutŭ eară, cum se pare, la Rîmnicŭ, unde-'lŭ aflămŭ dela anul 1622 pênă la anul 1636, după cum ni spune Bas. Popŭ în analectele sale. [1])

Dacă Teofilŭ a fostŭ Archiereŭ și Mitropolitŭ preconisatŭ alŭ Albeĭ-Iulie la anul 1621, atuncĭ rĕtragêndu-se, cum se pare, din causa

---

[1]) Bas. Pop. Analecte istorice, manuscrisŭ la Dl. T. Ciparĭŭ tom. II. pag. 215. citate în „Acte și fragmente“ de T. Ciparĭŭ pag. 229.

persecuțiunilor eterodoxilor, nu a încetatŭ a se numí pre sine Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ și la Rîmnicŭ.

Condica mânuscriselor episcopieĭ Rîmniculuĭ ne-ar puté deslucí și aceasta cestĭune dubioasă, de-oară-ce „Ignatiu,“ carele a fostŭ rônduitŭ preste câțĭ-vá anĭ episcopŭ alŭ Rîmniculuĭ, imitândŭ pe antecesoriĭ seĭ, se titulase pe la anul 1646 „Archiepiscopŭ Rîmniculuĭ și alŭ toateĭ Mehediĭ“, [1]) eară pe la anul 1659 Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ Rîmniculuĭ și al toateĭ Țerĭ. (Biserica ortodoxă Romana, 1884 Nr. 4, pag. 234).

Pe la anul 1637 se alese Teofilŭ Archiepiscopŭ alŭ Ungro-Valachieĭ, archipăstorindŭ biserica pênă la 1647, cândŭ murí.

Alŭ treĭlea Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ alŭ Albeĭ-Iulie, cu numele Sava, este acela, carele a păstoritŭ biserica ortodoxă Transilvania dela anul 1656—1680—1682. Acesta se numesce I-lea de P. Maĭorŭ, Ciparĭŭ în „Acte și fragmente“ de Clainŭ, I. Hintz., N. Popea etc. și numaĭ de Șaguna de alŭ III-lea.

Maĭ aproape istoria acestuĭ archiereŭ este cunoscută din opurile luĭ Clainŭ, Șincaiŭ, Popea etc.

Insĕmnămŭ numaĭ, că la anul 1680 a fostŭ depusŭ din demnitatea archierească, eară la anul 1682 își dete nobilul sĕŭ sufletŭ în mânele creatorĭuluĭ sub cele maĭ grele și triste suferințe, ce-le amintesce istoria.

Alŭ patrulea Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ alŭ Albeĭ-Iulie, cu numele Sava, este acela, carele a păstoritŭ biserica ortodoxă din Transilvaniea dela anul 1684—1687.

Terminândŭ cu toate, în fine completămŭ aproximativŭ, pe câtŭ ni este cu putință, seria cronologică a Archiepiscopilor și Mitropoliților Albeĭ-Iulie seaŭ a Belgradului Transilvanieĭ în următorĭul modŭ:

1. Ioanŭ: 1599—1600 seaŭ 1602.
2. Sava: cam dela anul 1602 pênă la 1608 seaŭ 1609.
3. Teoctistŭ: 1609.
4. Iosifŭ: (pomenitŭ de Clainŭ) cam pe la anul 1613.
5. Daniilŭ: cam 1618.
6. Sava alŭ II: 1618—1620, mortŭ la 1625. (Clainŭ).
7. Teofilŭ: (pomenitŭ de F. Scribanŭ) la anul 1621.
8. Dositeĭŭ: 1627.

---

[1]) Mehadia de astă dĭ în diecesa Caransebeșuluĭ, redusă în cele bisericesc la protopopiă.

9. Sava III: supra nnmitŭ Brancovicĭŭ et Coreniț̆ŭ de Podgoriț̆a dela 1656—1680; mortŭ la 1682.

10. Iosifŭ: 1680.

11. Iosafatŭ: 1682.

12. Sava alŭ IV: supranumitŭ Vestemenealu dela 1684 pênă la 1687 etc.

De alț̆i archiereĭ vom vorbí altă dată cu altă ocasiune. Acum numaĭ la atâta ne-am mărginitŭ.

ПРАВОСЛАВНАЯ ЦЕРКОВЬ ВЪ БУКОВИНѢ.

Устройство православной церкви въ Буковинѣ на основаніи распоряженій императора Іосифа II.

(*Изъ записокъ путешественника Владиміра Мордвинова*).

(Конецъ.)

Предметомъ заботливости австрійскаго правительства было и православное приходское духовенство Буковины. Въ исходѣ XVIII. столѣтія бѣлое духовенство находилось въ Буковинѣ далеко не въ блистательномъ состояніи. Независимо отъ недостатка научныхъ богословскихъ познаній, священники не имѣли и опредѣленнаго обезпеченія въ средствахъ къ своему существованію, и потому болѣе заботились объ удовлетвореніи своихъ матеріальныхъ нуждъ, нежели объ исполненіи пастырскихъ обязанностей. Въ видахъ поднятія духовенства на такую степень, чтобы священники соотвѣствовали высокому своему значенію проповѣдниковъ евангельскихъ истинъ и наставниковъ вѣроученія и примѣромъ собственной своей жизни имѣли дѣйственное на народную нравственность вліяніе, Духовнымъ регуламентомъ постановленъ рядъ правилъ, которыми опредѣляются средства къ матеріальному обезпеченію приходскихъ священниковъ и требуемыя отъ сихъ послѣднихъ самыхъ званіемъ священнослужителя условія ихъ жизни и пастырской дѣятельности (гл. 1 §§ 1 –4). Правилами сими положено:

1. Сократити превышавшее въ то время потребности населенія число приходскихъ священниковъ, оставивъ изъ нихъ вмѣсто 448 лишь 259 (гл. 1 § 7), а должности діаконовъ вовсе упразднити (§ 10).

2. Число приходскихъ священниковъ сообразовати съ численностію населенія и вслѣдствіе сего въ городахъ Черновцахъ и Сочавѣ и въ молдавскомъ приходѣ Кимполунгѣ быти по 4 приходскихъ священниковъ, въ приходѣ Бояна быти 3 приходскимъ священникамъ; во всѣхъ же прочихъ приходахъ, къ коимъ приписано не болѣе 150 дворовъ, имѣти по одному приходскому священнику; въ приходахъ, къ коимъ приписано не болѣе 250 дворовъ, — по два приходскихъ священника. а въ приходахъ, къ коимъ прини-

сано болѣе 250 дворовъ — по три приходскихъ священника; впрочемъ, по вниманію къ нѣкоторымъ мѣстнымъ условіямъ, дозволено въ приходахъ съ меньшимъ населеніемъ имѣти приходскихъ священниковъ и свыше положеннаго означеннымъ росписаніемъ числа, но не иначе однако же, якъ съ особо испрашиваемаго каждый разъ на то разрѣшенія (§ 5).

3. По мѣрѣ увеличенія населенія въ такихъ мѣстностяхъ, въ которыхъ особаго приходскаго священника не положено, предоставити епархіальному епископу входити, по соглашенію съ мѣстнымъ началствомъ, въ гофкригсратъ съ представленіемъ объ опредѣленіи въ означенныя мѣстности новыхъ самостоятельныхъ священниковъ (§ 7).

4. Всѣ 186 буковинскихъ приходовъ, при коихъ числилось въ то время всего 27.245 дворовъ, раздѣлити, сообразно съ мѣстными условіями, на 6 протоіейрескихъ округовъ (Protopopaten), съ тѣмъ, чтобы самыя должности окружныхъ протоіереевъ (Protopoppen) возлагаемы были на избранныхъ изъ приходскихъ священниковъ (§ 6).

5. Впредъ до того времени, когда по состоянію средствъ епархіальнаго фонда признано будетъ возможнымъ установити денежные оклады содержанія духовенству, предоставити каждому приходскому священнику въ пользованіе сорокъ четыре іоха поземельнаго надѣла (§ 15), прихожанъ же обязати отбывати въ пользу свого приходскаго священника необходимыя работы по 2 дни съ каждого двора въ годъ (§ 18).

6. Размѣръ причитающагося съ прихожанъ въ пользу приходскаго священника платежа денегъ за исправленіе для нихъ приходскихъ требъ опредѣлити особою для сего таксою (§ 19). [1])

---

[1]) На основаніи означенной таксы, приложенной къ самому Духовному регуламенту, всѣ церковныя требы, совершаемыя приходскимъ священникомъ для своихъ прихожанъ, раздѣлены на 2 рода:

а) требы, совершеніе которыхъ обязательно для всякаго прихожина, и

б) требы, совершеніе которыхъ зависитъ исключительно отъ ихъ доброй воли.

За требы перваго рода установленъ слѣдующій размѣръ платежа:

1. За вѣнчаніе свадьбы безъ различія, 1-мъ ли, 2-мъ ли, 3-мъ ли бракомъ вѣнчается юноша или вдовецъ, 1 флоринъ 8 крейцеровъ; — 2. За погребеніе младенцевъ, возрастомъ отъ 1 года до 7 лѣтъ, дѣтей землевладѣльцевъ 1 разряда владѣющихъ участкомъ земли, на обработку коего потребно 33 рабочихъ дня 1 флор. 12 кр.; дѣтей землевладѣльцевъ 2 разряда, владѣющихъ участкомъ земли, обработываемымъ въ 22 дня, 36 кр.; дѣтей землевладѣльцевъ 3 разряда, владѣющихъ участкомъ земли, обработываемымъ въ 11 дня, 17 кр.; — 3. За погребеніе дѣтей, свыше 7 лѣтняго возраста,

7. Вышеозначенный поземельный надѣлъ приходскихъ священниковъ, а равно и всѣ движимыя ихъ имущества освободити отъ пошлинъ и налоговъ всякаго наименованія (§ 15), обложивъ лишь священниковъ ежегоднымъ сборомъ: *а*) въ пользу епархіальнаго епископа по 3 крейцера съ каждаго состоящаго въ приходѣ двора, и *б*) въ пользу мѣстнаго окружнаго протоіерея по 1 корцу кукурузы или наличными грошьми по 1 флорину 30 крейцеровъ; отъ усмотрѣнія священника зависитъ платити положенный въ пользу протоіерея сборъ натурою или грошьми (§ 16); но если приходскій священникъ, независимо отъ состоящаго въ его пользованіи поземельнаго надѣла, пріобрѣтетъ собѣ покупкою якое либо особое недвижимое имѣніе, то послѣдна облагается сборомъ на общемъ для всѣхъ гражданъ основаніи (§ 17).

Относительно приходскихъ священниковъ и діаконовъ, оставляемыхъ за штатомъ вслѣдствіе совращенія приходскаго духовенства, а также по старости и увѣчью. Духовнымъ регламентомъ постановлено:

землевладѣльцевъ 1 разряда 5 флориновъ, 2 разрядя 2 флориновъ 30 кр., и 3 разряда 48 кр.; — 4. За выдачу свидѣтельства о крещеніи или вѣнчаніи, или погребеніи 20 кр. впрочемъ лицамъ бѣднымъ свидѣтельства тѣ должны быти выдаваемы безвозмездно; — 5. За выдачу протоіереемъ свидѣтельства объ оглашеніи имѣющаго быти совершеннымъ брака 7 кр.; — 6. независимо отъ сего ежегодно въ пользу священника долженъ быти уплачиваемъ прихожанами особый постоянный сборъ по 1 фл. 8 кр. съ каждаго двора владѣльца 1 разряда, по 34 кр. съ двора 2 разряда, и по 17 кр. съ двора 3 разряда. За требы втораго рода:

1. За прибытіе священника 6 января въ домъ со св. водою 7 кр.; — 2. каждому священнику, который независимо отъ приходскаго священника будетъ приглашенъ къ выносу тѣла покойнаго 7 кр.; — 3. За освященіе въ воскресный или праздничный день воды и пасху 7 кр.; — 4. За молитву и освященіе воды въ домѣ жежы родительницы съ лицъ достаточнаго достоянія 17 кр.; а съ лицъ менѣе состоятельныхъ 7 кр.; — 5. За совершеніе заказной литургіи 17 кр.; — 6. За служеніе панахиды (Parastas) послѣ литургіи въ теченіи 40 дней 1 флр. 8 кр.; — 7. За годичное поминовеніе 1 флр. 12 кр.; — 8. За совершеніе елеосвященія надъ лицами достаточнаго состоянія 17 кр., а надъ лицами менѣе состоятельными 9 кр.; — 9. За чтеніе Евангелія по покойникѣ, съ владѣльцевъ 1 разряда по 1 флр. другаго разряда по 30 кр., и третяго разряда 15 кр., за каждаго Евангелиста; 10. За чтеніе Псалтири 1 флр. 45 кр.; — 11. за молебенъ Божіей Матери о здравіи и исцѣленіи отъ болѣзни 7 кр.; — 12. за освященіе воды въ домѣ по воскресеньямъ въ теченіе года 4 флр. 15 кр.; — 13. За отдѣльное освященіе воды 7 кр.; — 14. За 42 обѣдни 10 флр., за 21 обѣдню 5 флр.; — 15. За вѣчное поминовеніе (Parusia) въ монастырѣ, въ приходской церкви или у епископа съ владѣльцевъ имуществъ, обложенныхъ сборомъ въ 100 флр. и выше, 75 флр., съ владѣльцевъ имуществъ, обложенныхъ сборомъ отъ 50 до 100 флр., 35 флр. и наконецъ съ владѣльцевъ имуществъ, обложенныхъ сборомъ отъ 20 до 50 флр., 17 флр.

1. Приходскіе священники, не вошедшіе въ положенный настоящимъ регуламентомъ комплектъ, и въ слѣдствіе сего остоющіеся за штатомъ, сохраняютъ якъ въ личномъ отношеніи, такъ и въ отношеніи права пользованія половиннымъ поземельнымъ участкомъ въ 22 іоха, и права занятія скотоводствомъ, свободою отъ платежа всякихъ сборовъ, а также отъ воинской повинности; имъ принадлежитъ исключительно право на занятіе праздныхъ священническихъ мѣстъ, и доколѣ они не войдутъ въ положенный комплектъ они пользуются всѣми гражданскими правами; но если они на принятіе предложенныхъ имъ праздныхъ священническихъ мѣстъ согласія въ теченіе 4 недѣль не изявлятъ, и уважательныхъ къ тому причинъ не представятъ, то не только навсегда лишаются права поступити на якое бы то ни было священническое мѣсто, но поступаютъ въ перепись наравнѣ съ прочими жителями страны; вообще означенные священники, состоя за штатомъ, обязанны строжайшимъ, подъ опасеніемъ наказанія, повиновеніемъ консисторіи, коль скоро послѣдная найдетъ необходимымъ возложити на нихъ якое либо порученіе (§ 8);

2. Священники, оставшіеся за штатомъ по старости и увѣчью, пользуются до самаго конца своей жизни или до тѣхъ поръ, пока они не найдутъ собѣ особыхъ къ своему содержанію, тѣми же самыми преимуществами, якъ и вышепомянутые священники, и не теряютъ сихъ преимуществъ хотя бы и отказались, по причинѣ своей старости или увѣчья, отъ поступленія на предложенное имъ мѣсто приходскаго священника, или отъ принятія на себе исполненія возлагаемаго на нихъ занятія въ отношеніи же церковнаго благочинія они обязаны подчиненіемъ консисторіи (§ 9);

3. Тѣ и другіе священники, равно якъ и діаконы, оставляемые за штатомъ вслѣдствіе упраздненія діаконскихъ мѣстъ, должны быти опредѣляемы, по возможности, на мѣста дьячковъ (dascal) и пономарей (palamar) или церковныхъ пѣвчихъ и церковнослужителей (§ 10);

4. Оставляемые за штатомъ діаконы сохраняютъ также пользованіе всѣми гражданскими правами (§ 12), въ платежѣ же якъ личныхъ, такъ и имущественныхъ податей и сборовъ они подчиняются общимъ для лицъ свѣтскаго званія правиламъ (§ 13), вмѣстѣ съ симъ они обязываются исполняти всякія возлагаемыя на нихъ консисторіею порученія (§ 14).

Если опредѣленные на мѣста дьячковъ и пономарей діаконы или заштатные священники пристроятся гдѣ либо въ другомъ мѣстѣ, или если число сихъ лицъ убавится на столько, что не будетъ доставати изъ среды ихъ кандидатовъ для замѣщенія означенныхъ должностей, то потребныя для занятія мѣстъ церковныхъ пѣвчихъ и церковнослужителей лица имѣютъ быти избераемы церковными эпитропами изъ числа мѣстныхъ жителей, извѣстныхъ своимъ хорошимъ поведеніемъ. (§ 11).

Исходя изъ самаго значенія приходскихъ священниковъ, яко пастырей ввѣренныхъ ихъ попеченію душъ которые, сами получая отъ народа все потребное для своего содержанія, взамѣнъ сего должны преподавати своимъ прихожанамъ пищу духовную наставленіемъ ихъ въ истинахъ вѣры и христіанской нравственности и совершеніемъ для нихъ св. Таинствъ и примѣромъ собственной жизни являтися передъ ними образцомъ христіанской любви и добродѣтели (§ 21). Духовный регуламентъ опредѣляетъ самыя условія жизни и дѣятельности приходскихъ священниковъ:

1. Священники обязаны, согласно съ правилами Церкви, всемѣрно удалятися отъ всего того, что несообразно съ достоинствомъ ихъ сана, равно якъ избѣгати всякихъ предразсудковъ и злоупотребленій, могущихъ имѣти вредное вліяніе на нравственность, на умственное развитіе и на благосостояніе народа (§ 65). Въ слѣдствіе сего, при разчитахъ съ прихожанами за требоисправленія они должны наблюдати возможную умѣренность и, смотря по средствамъ прихожанъ, совершати требы для однихъ безвозмездно, для другихъ за низшую противъ положенной таксою плату или же съ разсрочкою сей послѣдней (§ 68). Имъ воспрещаются также:

а) требованіе или принятіе отъ прихожанъ якъ денежнаго, такъ и вещественнаго вознагражденія за преподаніе Таинствъ больнымъ и за обученіе народа истинамъ вѣры (§§ 69, 70);

б) всякія сборы доброхотныхъ подаяній (тамъ же);

в) участіе въ составленіи или свидѣтельствованіи своею подписью духовныхъ завѣщаній, которыми отказывается что либо якъ въ пользу ихъ самихъ, такъ и въ пользу церквей, при которыхъ они состоятъ (§ 67);

г) пріобрѣтеніе въ собственность недвижимыхъ имѣній безъ предварительнаго на то согласія гофкригсрата, потому что занятіе сельскимъ господарствомъ не должно отвлекати свя-

щенника отъ исполненія пастырскихъ его обязанностей по приходу (§ 17);

б) посѣщеніе корчемницъ, торговля скотомъ, извозничество, торговля виномъ, принятіе на себе черныхъ работъ (Bemengung mit knechtlicher Verrichtung) (§ 66).

2. Одежда священниковъ, должна быти благоприличная и сообразная съ принятыми Церковью обычаями (§ 40).

3. Для основательнаго знанія ученія христіанской Церкви. и для того, чтобы быти въ состояніи излагати оное предъ народомъ священники должны прилежно заниматися чтеніемъ св. Писанія, толкованій на оное, а равно и извѣстныхъ въ богословской литературѣ произведеній (§ 28).

4. Священники обязаны старатися мѣрами кроткаго увѣщанія и назиданія вселяти въ прихожанахъ любовь къ труду, отвращая ихъ отъ праздности и суевѣрныхъ, противныхъ здравому смыслу, мнѣній и обычаевъ, вредно отражающихся якъ на религіозныхъ вѣрованіяхъ, такъ и на домашнемъ благосостояніи всѣхъ и каждаго (§§ 71—73).

5. Во всѣ воскресные и праздничные дни священники обязаны произносити въ церкви предъ народомъ катехизическія поученія или же предлагати изъясненія св. Писанія и катехизиса, изданнаго по опредѣленію бывшаго въ 1774 г. Карловачскаго собора (§§ 24, 27 и 30).

6. Предлагаемыя въ церкви народу наставленія священники должны старатися излагати болѣе въ формѣ собесѣдованія, нежели въ видѣ проповѣди (§ 30) и при томъ съ такою ясностію и отчетливостію, чтобы изъ отвѣтовъ прихожанъ на предлагаемые имъ вопросы священники могли удостовѣритися въ томъ, что предложенное ученніе достаточно понято народомъ (§ 29).

7. Въ избѣжаніе отягощенія вниманія слушателей катехизатору вмѣняется въ обязанность заботитися о томъ чтобы собесѣдованія его продолжались не болѣ одного часа (§ 31).

8. Вообще въ церковныхъ поученіяхъ своихъ священники обязаны старатися изъяснати истины вѣроученія такъ, чтобы истины тѣ проникали въ сердца слушателей и располагали ихъ къ неизмѣнному выполненію предписываемыхъ Церковью правилъ (§ 24), а потому предметомъ для своихъ поученій они должны избирати преимущественно такія истины, которыя служатъ руко

водящимъ началомъ къ достиженію вѣчнаго блаженства. и вліяніе которыхъ на слушателей должно отражатися въ продолженіе всей ихъ жизни, на ихъ нравахъ, образѣ мыслей и дѣйствіяхъ (§ 28).

9. Вмѣстѣ съ тѣмъ, въ наставленіяхъ своихъ, обращаемыхъ къ народу, священникъ долженъ говорити слушателямъ объ обязанностяхъ, лежащихъ на каждомъ изъ нихъ по различію состояній, преимущественно же о христіанской любви и дородѣтели, указывати имъ при томъ на примѣры доблестей и терпѣнія древныхъ христіанъ и тѣмъ самымъ разполагати слушателей къ благодушному перенесенію обидъ, къ благотворенію недругамъ и къ сознанію отвѣтственности, которой они должны подвергнутися за соблазнъ, могущій быти произведеннымъ каждымъ ихъ другимъ поступкомъ (§ 32).

10. Далѣе, священники должны тщательно внушати своимъ прихожанамъ обязанность повиноватися за совѣсть такъ самому цѣсарю, якъ и поставленнымъ отъ него властямъ и исходящимъ отъ него законамъ (§ 37), и съ симъ вмѣстѣ всѣ издаваемыя правительствомъ распоряженія и предписанія, коль скоро они касаются народа, объявляти послѣднему въ церкви предъ окончаніемъ лутургіи (§ 38).

11. Священники обязаны также, предлагая наставленія свои народу въ церкви, располагати слушателей къ тому, чтобы они дѣтей своихъ непремѣнно посылали въ школы (§ 35), и за симъ якъ въ существующихъ уже, такъ и въ имѣющихъ быти открытыми въ каждомъ приходѣ сельскихъ училищахъ священники обязаны еженедѣльно производити учиникамъ испытаніе въ степени знанія изложеннаго предъ ними ученія вѣры и о результатахъ сего испытанія сообщати ежемѣсячно, по особо установленной формѣ, вѣдомости окружному протоіерею, для представленія оныхъ мѣстному начальству (die Landesstelle) чрезъ посредство консисторіи (§§ 34, 36). Съ прихожанами своими священники должны обращатися безъ всякаго высокомѣрія, не совмѣстнаго съ званіемъ христіанина вообще, и тѣмъ менѣе съ саномъ священнослужителя; обхожденіе ихъ со всѣми и каждымъ должно быти добродушное, краткое и исполненное сниходительности и любви (§ 22); они должны посѣщати и утѣшати своихъ прихожанъ въ минуту несчастій, и о подвергшихся за якіе либо проступки наказаніямъ со стороны правительства ходатайствовати предъ властями, но съ

отклоненіемъ всякаго повода къ подозрѣнію въ томъ, будто бы они вмѣшиваются въ свѣтскія дѣла (§ 33).

12. Всѣ получаемыя отъ начальства распоряженія, касающіяся собственно обязанностей священническихъ, приходскій священникъ обязанъ вносити въ хронологическомъ порядкѣ неукоснительно въ особо установленную для сего книгу, именуемую k. k. landesfürstliche Verordnungen und Gesätze in Publico Ecclesiasticis (§ 39).

13. Въ дѣлахъ брачныхъ приходскіе священники принимаютъ участіе лишь настолько, насколько потребность того ихъ участія вызывается условіями, опредѣляющими дѣйствительность самаго таинства, прочихъ формальностей, касающихся гражданскихъ правъ лицъ, вступающихъ въ супружескій союзъ, относится къ обязанностямъ властей свѣтскихъ (§ 43).

14. Для записи всѣхъ родившихся, бракосочетавшихся и умершихъ приходскіе священники обязаны имѣти у себе особыя книги, согласно послѣдовавшему отъ 20 февраля 1784 г. высочайшему повелѣнію (§ 44).

15. Независимо отъ сего, каждой приходскій священникъ обязанъ вести еще особую по предписанной формѣ, книгу Status animarum parochie N. N., въ которую, вмѣстѣ съ поименнымъ перечнемъ всѣхъ принадлежащихъ къ приходу лицъ, должны быти вносимы ежемѣсячно свѣдѣнія о возрастѣ, о родѣ и образѣ жизни каждаго прихожанина, о степени познаній его въ истинахъ вѣроученія, о томъ посѣщаетъ ли онъ церковное богослуженіе, и пріобщается ли онъ св. Таинъ (§§ 45, 46).

16. Для содѣйствія приходскому духовенству къ исправному веденію всѣхъ вышеозначенныхъ книгъ, заготовляемыхъ на счетъ суммъ епархіальнаго фонда, могутъ быти употребляемы заштатные, невошедшіе въ комплектъ священники, а за тѣмъ, по мѣрѣ открытія сельскихъ училищъ, наставники сихъ послѣднихъ (§§ 48, 49).

17. Каждому прихожанину, исполнившему долгъ христіанской исповѣди, приходскій священникъ обязанъ выдати въ удостовѣреніе сего свидѣтельство (§ 47).

18. Всѣ богослужебныя дѣйствія священникъ обязанъ совершати съ подобающими имъ благолѣпіемъ, величіемъ и торжественностію (§ 42); во время богослуженія якъ въ церкви, такъ и внѣ оной, должны быти наблюдаемы строжайшій порядокъ и благоприличіе (§ 51); во время шествія священника по улицѣ со св. Дарами

всѣ должны воздавати должное святынѣ поклоненіе; въ ночное же время священнику, идущему со св. Дарами, кромѣ того должна быти предносима горящая свѣча (§ 50). За нарушеніе обязанностей своего званія священники подлежатъ суду консисторіи въ прочихъ же преступленіяхъ они подлежатъ суду свѣтскому (гл. IV § 7).

Къ охраненію церковнаго благочинія въ народѣ регуламентомъ предоставлено духовенству употреблять единственно мѣры назиданія и кроткаго увѣщанія; надлежащее же къ тому въ потребныхъ случаяхъ содѣйствіе духовенству мѣрами понудительными возложено на полицію (гл. I § 52), которая вмѣстѣ съ состоящими при каждой церкви церковными патронами обязана наблюдати:

а) чтобы въ церкви, во время богослуженія, не было ни разговоровъ, ни плача дѣтей, ни сборовъ нищенскихъ подаяній, ни другихъ якихъ либо нарушеній благочинія (§ 57);

б) чтобы при всѣхъ открытыхъ церковныхъ торжествахъ и крестныхъ ходахъ соблюдаемъ былъ строжайшій порядокъ, и чтобы въ дни освященія церквей и храмовыхъ праздниковъ не было допускаемо на церковныхъ площадяхъ ніякихъ общественныхъ увеселеній въ продолженіе цѣлаго дня (§ 56);

в) чтобы якъ въ воскресные, такъ и въ означенные въ особомъ отъ епархіальнаго епископа росписаніи праздничные дни до окончанія въ церквахъ богослуженія не было допускаемо ни рыночныхъ, ни ярмарочныхъ сборищъ, ни вообще торговли, въ особенности продажи горѣлки, или другихъ горячихъ напитковъ, подъ опасеніемъ взысканія за нарушеніе сего послѣдняго правила равно якъ за открытіе музыкальной игры въ недозволенное время, денежнаго въ пользу мѣстной церкви — штрафа съ виновныхъ въ означенныхъ безпорядкахъ содержателей корчемныхъ заведеній, въ размѣрѣ 1 флорина, а съ допустившихъ сіи безпорядки должностныхъ лицъ въ размѣрѣ 2 флориновъ, и чтобы въ тѣ дни народъ отнюдь не занимался черными роботами, кромѣ случаевъ крайней необходимости, и при томъ не иначе, якъ съ разрѣшенія на то каждый разъ подлежащихъ духовныхъ и свѣтскихъ властей (§§ 53—55, 74, 75).

Отъ приходскихъ священниковъ по Духовному регуламенту требуется еще:

1. чтобы они не только обладали необходимыми къ исполненію лежащихъ на нихъ по ихъ званію обязанностей способно-

стями, но чтобы вмѣстѣ съ тѣмъ и поведеніе ихъ ничѣмъ не было запятнано, подъ опасеніемъ лишенія сана опорочившихъ свое поведеніе священниковъ и внесенія ихъ въ перепись (Contributionsstand), наравнѣ съ прочими мірянами (§ 77);

2. чтобы они непремѣнно принадлежали къ числу дѣйствительныхъ и при томъ — природныхъ австрійскихъ подданныхъ (§ 79);

3. не могутъ быти приходскими священниками: *а*) лица, получившіи посвященіе въ священный санъ внѣ предѣловъ отечества, *б*) находившіеся уже однажды въ бѣгахъ (§ 78); вообще же запрещается посвящати въ священный санъ всѣхъ недостигшихъ 25 лѣтнаго возраста (§ 80).

Впредъ до того времени, когда по состояніи денежныхъ средствъ епархіальнаго фонда признано будетъ возможнымъ открыти въ самой Буковинѣ особый лицей, для образованія въ богословскихъ наукахъ лицъ, готовящихся быти священнослужителями (§ 81), Духовнымъ регуламентомъ положено:

1. приготовленіе кандидатовъ на священство поручити, на первый разъ, особо назначенному на тотъ предметъ отъ митрополита карловачскаго духовному лицу, съ назначеніемъ сему послѣднему 300 флориновъ жалованья, 24 флориновъ на топливо и готоваго помѣщенія якъ для собственнаго жилища, такъ и для занятій съ учениками (§§ 81, 82), и съ отнесеніемъ всѣхъ по сему предмету расходовъ, равно якъ и расходовъ по заготовленію учебныхъ матеріаловъ, на счетъ суммъ епархіальнаго фонда (§§ 81, 82, 84). Мѣсто для постояннаго жительства того лица должно быти опредѣляемо мѣстнымъ начальствомъ (die Landesstelle), по соглашенію съ епархіальнымъ епископомъ (§ 82). Приготовленные такимъ образомъ вышеозначеннымъ духовнымъ лицемъ къ поступленію въ священнослужители обязаны выдержати въ полномъ присутствіи консисторіи испытаніе въ знаніи ими необходимыхъ предметовъ; если они, по выдержаніи того испытанія, удостоены будутъ аттестатомъ 1 разряда, аттестаты тѣ, вмѣстѣ съ свидѣтельствами епархіальнаго епископа о благонравномъ ихъ поведеніи сообщаются на предварительное усмотрѣніе мѣстнаго начальства, послѣ чего епархіальный епископъ вправѣ сдѣлати разпоряженіе о допущеніи ихъ къ посвященію въ священный санъ (§§ 83, 85-88).

2. Изъ числа оканчивающихъ курсъ въ нормальной школѣ, 4 лучшихъ по успѣхамъ въ наукахъ и по поведенію посылати на

счетъ суммъ епархіальнаго фонда во Львовъ для дальнѣйшаго ихъ образованія, а за симъ для изученія ими потребныхъ богословскихъ предметовъ опредѣляти ихъ въ богословскій институтъ въ Карловцѣ, или же, если къ тому времени открытъ будетъ таковой же институтъ въ Черновцахъ, то въ сей послѣдній; всѣмъ же родителямъ, которые пожелаютъ посвятити дѣтей своихъ служенію на поприщѣ духовномъ и съ тою цѣлію будутъ посылати ихъ для своего образованія въ Львовъ, выдавати отъ мѣстнаго начальства (Districts Administration) денежное вознагражденіе въ размѣрѣ 60 флориновъ (§ 89). Получившія на семъ основаніи богословское образованіе лица подвергаются испытанію и за тѣмъ допускаются къ посвященію въ священный санъ, а смотря по требованію обстоятельствъ, и къ опредѣленію тотчасъ же на должности окружныхъ протоіереевъ и пользуются полною свободою отъ всякихъ сборовъ и платежей, соединенныхъ съ опредѣленіемъ ихъ на мѣста (§ 90).

Для введенія въ должность вновь опредѣленнаго приходскаго священника (Installirung) мѣстное начальство назначаетъ особое отъ себя лицо, которое, обще съ мѣстнымъ окружнымъ протоіереемъ и церковнымъ патрономъ (Kirchenvorsteher), представляетъ означеннаго священнослужителя собранію прихожанъ, при чемъ священнослужителю тому внушается, что онъ обязанъ окружному своему протоіерею, якъ ближайшему и непосредственному своему начальнику, оказывати полнѣйшее уважаніе и послушаніе (§ 91).

Окружныхъ протоіереевъ, якъ выше уже было замѣчено, Духовнымъ регуламентомъ положено назначати изъ среды приходскаго духовенства (§ 6). Будучи обязаны съ настоящею должностію своею исполняти и всѣ обязанности приходскаго священника (§ 92), сообразно съ предписанными для сего приходскому духовенству правилами (§ 94), они пользуются и всѣми предоставленными приходскимъ священникамъ льготами и преимуществами, съ слѣдующими однако же относительно способовъ ихъ содержанія измѣненіями: *а*) епитрахильные доходы вообще они получаютъ въ полуторномъ противъ приходскихъ священниковъ размѣрѣ; *б*) выдача готовящимся вступити въ бракъ лицамъ свидѣтельства о сдѣланномъ оглашеніи того брака составляетъ исключительное право окружныхъ протоіереевъ, которые за каждое таковое свидѣтельство имѣютъ получити отъ брачущихся лицъ по 7 крейцеровъ; *в*) окружные протоіереи изъемляются отъ установленнаго съ при-

ходскаго духовенства сбора въ пользу епархіальнаго епископа, а равно отъ всѣхъ платежей или сборовъ, извѣстныхъ подъ именемъ Sydoxia: *г)* каждый приходскій священникъ обязанъ непремѣнно платити своему протоіерею ежегодно по своему усмотрѣнію или 1 корецъ пшеницы, или 3 корца кукурузы, или 1 флоринъ 30 кр. (§ 94). Всякіе же другіе, неупомянутые выше поборы, якъ съ прихожанъ, такъ и съ приходскихъ священниковъ, если таковые поборы дотолѣ существовали, окружнымъ протоіереямъ строжайше воспрещены, подъ опасеніемъ удаленія отъ должности и истребованія отъ нихъ излишне взятаго для возврата по принадлежности (§ 95), и наблюденіе за точнымъ исполненіемъ сего правила возложено на мѣстныя власти гражданскія, на мѣстныхъ землевладѣльцевъ и на церковныхъ патроновъ (§ 96).

Окружные протоіереи обязаны во всѣхъ вообще дѣйствіяхъ своихъ являти надлежащую предусмотрительность и подвѣдомому имъ духовенству служити образцомъ для жизни и дѣятельности. Четыре раза въ годъ имъ вмѣняется въ обязанность обозрѣвати принадлежащіе къ ихъ округамъ приходы (§ 98) для надлежащаго удостовѣренія въ томъ, совершается ли богослуженіе согласно съ церковнымъ уставомъ, хранится ли церковная утварь и ведутся ли метрическія и прочія книги въ установленномъ порядкѣ (§ 101). При обзорахъ приходовъ они должны обращати вниманіе на то, преподаются ли народу истины вѣроученія якъ приходскими священниками, такъ и училищными наставниками сообразно предписаннымъ правиламъ; съ тою цѣлію они имѣютъ осматривати состоящія въ ихъ округахъ училища и дѣлати якъ несовершеннолѣтнимъ, такъ и взрослымъ прихожанамъ въ церкви или въ домѣ приходскаго священника устныя испытанія въ степени знанія ими ученія христіанской Церкви (§§ 99, 101). Возникающія между приходскимъ священникомъ и прихожанами несогласія окружные протоіереи должны разрѣшати совмѣстно: *а)* съ двумя выборными отъ прихода и *б)* съ уполномоченными отъ мѣстныхъ властей и землевладѣлцевъ, въ силу принадлежащаго послѣднимъ права патронатства, и принимати по сему случаю необходимыя къ водворенію порядка мѣри; но при томъ въ особенности должно быти наблюдаемо, чтобы взысканія, налагаемыя на священнослужителей за нарушеніе или пастырскихъ своихъ обязанностей или церковнаго благочинія, не представлялись поводомъ къ произведенію въ народѣ соблазна или къ ослабленію въ немъ чувства уваженія къ Церкви

и духовенству (§ 100). О послѣдствіяхъ произведенныхъ приходамъ своимъ обзоровъ окружные протоіереи обязаны представляти консисторіи отчетъ (§ 101).

Обезпеченіе приходскихъ церквей въ способахъ къ ихъ содержанію Духовнымъ регуламентомъ положено отнести на счетъ епархіальнаго фонда, коль скоро средства сего послѣдняго увеличатся до належащихъ къ тому размѣровъ; предъ же до того времени поддержка церквей возложена: *а*) на помѣщиковъ, если церкви выстроены на ихъ землѣ, *б*) на общество прихожанъ, если церкви находятся на землѣ общественной, и *в*) на мѣстное начальство, если церкви устроены въ городахъ или въ имѣніяхъ казенныхъ (§ 20). Ближайшія заботы якъ о внѣшнемъ благоустройствѣ церквей, такъ и о снабженіи ихъ необходимою утварью отнесены къ обязанности церковныхъ старостъ (Kirchenvorsteher) (§ 58). Въ мѣстностяхъ, гдѣ ремонтъ церквей и доставленіе потребныхъ для богослуженія предметовъ оставлено на отвѣтственности мѣстныхъ властей и землевладѣльцевъ (Grunds- und Ortsobrigkeiten), въ силу принадлежащаго симъ послѣднимъ права патронатства, на нихъ же возложено и исполненіе обязанностей церковныхъ старостъ (Kirchenvorsteher). Что же касается церквей, содержимыхъ на счетъ приходскихъ общинъ, а также городскихъ церквей, владѣющихъ собственными имѣніями, то церковные старосты должны быти избераемы къ каждой изъ сихъ церквей (по одному или по два) изъ среды прихожанъ (§§ 59, 60). Всей церковной утвари церковные старосты дожны составляти, за общій ихъ съ приходскими священниками подписью, инвентарное описаніе въ двухъ экземплярахъ, изъ коихъ одинъ имѣетъ быти представленъ въ консисторію; къ ихъ же непосредственной обязанности отнесено и веденіе, по особо установленной формѣ, счета приходу и расходу всему вообще церковному достоянію (§§ 61, 62), съ тѣмъ, чтобы всякіе расходы изъ церковной суммы свыше 6 крейцеровъ производимы были ими не иначе, якъ съ разрѣшенія *а*) мѣстныхъ властей и землевладѣлцевъ, пользующихся правомъ патронатства, или же мѣстнаго начальства (Landesstelle), и *б*) епархіальнаго епископа. Церковныя приходорасходныя книги, равно якъ и наличная церковная сумма должны быти повѣраемы по четвертямъ года приходскими священниками совмѣстно съ окружными протоіереями во время обозрѣнія сими послѣдними своихъ приходовъ, при чемъ счеты церковные должны

быти скрѣпляемы каждый разъ подписью протоіерея, приходскаго священника и церковнаго старосты, а по окончеиіи каждаго года счета тѣ со всѣми слѣдующими къ нимъ документами должны быти представляемы въ консисторію, а изъ оной мѣстному начальству (§ 63).

Высшее управленіе епархіальными дѣламе, по Духовному регуламенту, ввѣрено епархіальному епископу и состоящей подъ его предсѣдательствомъ консисторіи. Присутствіе консисторіи должны составляти: 1. архимандритъ, заступающій въ извѣстныхъ случаяхъ епископа, 2. одинъ изъ монастырскихъ игуменовъ, 3. одинъ протоіерей и 4. 2 священника бѣлаго духовенства; независимо отъ сего для дѣлопроизводства въ консисторіи положено быти: *а*) одному изъ лицъ свѣтскаго званія актуаріусу, *б*) двумъ канцеляристамъ молдавскаго и двумъ нѣмецкаго языка, *в*) одному канцелярскому служителю, *г*) одному остопнику, *д*) одному пѣшому и *е*) одному ѣздовому разсыльному. (гл. IV § 69). Въ нѣкоторыхъ чрезвычайныхъ случаяхъ наравнѣ съ вышеупомянутыми духовными членами консисторіи особо командируемыя для сего отъ мѣстнаго начальства лица свѣтскаго званія (одно или два) (§ 70). Избраніе и назначеніе духовныхъ членовъ консисторіи принадлежитъ епархіальному епископу по соглашенію его съ мѣстнымъ началствомъ: когда же таковаго соглашенія не послѣдуетъ, все дѣло представляется къ самому императору (§ 72). Содержаніе членамъ и прочимъ должностнымъ лицамъ консисторіи опредѣлено производити изъ суммъ епархіальнаго фонда въ слѣдующихъ размѣрах: *а*) епархіальному епископу 6000 флориновъ;[1]) *б*) состоящему при немъ архимандриту 2400 флориновъ; *в*) монастырскому игумену, сверхъ слѣдующихъ ему по званію настоятеля монастыря 460 флориновъ, еще 100 флориновъ; *г*) двумъ протоіереямъ и двумъ священникамъ бѣлаго духовенства, каждому по 300 флориновъ. Возникающія недоумѣнія по вопросамъ вѣры повелѣно вносити на разрѣшеніе митрополита карловачскаго; на разсмотрѣніе сего же послѣдняго должны восходити и апелляціи, приносимыя духовными

---

[1]) Содержаніе епископа въ 6000 флориновъ опредѣлено лишь на будущее время, бывшему же въ то время епископу Досиѳею Херескулу положено было производити жалованья 8000 флориновъ, и сверхъ сего въ пожизненое пользованіе его предоставлено было помѣстье Радовецъ.

лицами на состоявшіяся о нихъ въ судебномъ порядкѣ рѣшенія епархіальнаго епископа и консисторіи (гл. IV §§ 5, 54).

Духовный регуламентъ императора Іосифа II служитъ и въ настоящее время головнымъ основаніемъ всего духовнаго управленія православною Церковью въ Буковинѣ. Само собою однакоже розумѣется, что тѣ изъ статей регуламента, которыя происхожденіемъ своимъ обязаны исключительно обстоятельствамъ времени, при которыхъ онъ былъ изданъ, и потому имѣли значеніе лишь временное. нынѣ уже не дѣйствуютъ, и взамѣнъ ихъ изданы и продолжаютъ издаватися новыя правила, соотвѣтствующія современнымъ потребностямъ края.

Parenesă

PENTRU DUMINECA XXIV. DUPĂ RUSALIE.

„O neamu necredincĭosu! pênă cândŭ voĭu fi cu voĭ; pênă cândŭ vĕ voĭŭ suferí pre voĭ?“ Mc. 9, 19.

Iubiților Creștinĭ!

Cândŭ întreprinde omul unŭ lucru bunŭ în folosul generalŭ, cândŭ se încoardă cu totŭ ḑelul și cu abnegăcĭune la rădicatŭ sárcina, ce-ĭ spetesce poporul și confesĭunea, și apoĭ are parte de succesŭ și recunoscință, atuncĭ se sîmțesce însuflețitŭ, chĭarŭ împinsŭ a lucrá șí în viitorĭŭ și a-șĭ scăpá poporul de peire.

Pe de altă parte însă, cândŭ se vede elŭ la astŭ-felĭŭ de întreprindere rĕspinsŭ și nebăgatŭ în samă, atuncĭ trebue să aĭbă ŭă inimă plină de vîrtute, ŭă minte plină de înțĕlepcĭune și ŭă voință plină de stătornicĭă, ca să-și poată pădí lucrul întreprinsŭ, ca să-și ducă maĭ departe sácrina, ce și-a luat'-o pe umerĭ: asta-ĭ așá!

Insă Isusŭ Christosŭ, care a binevoitŭ a „se înjosí într'atâta, încâtŭ a luatŭ trupŭ omenescŭ“, ca să disrădĕcineḑe pĕcatul din omenime și în locul luĭ să plânteḑe credința în Dumneḑeul celŭ adevĕratŭ, Elŭ, cândŭ s'a vĕḑutŭ rĕspinsŭ cu atâta nerușinare de neamul pĕcătosŭ, disgustatu-s'a oare?

Nu! Causă de disgustare aveá multă, prea multă; și în adevĕrŭ numaĭ Elŭ unicul a pututŭ răbdá cu toată stătornicĭă, a pututŭ lucrá cu toată jertvirea, ca să-și ajungă țîntă și să scape întreagă omenimea de valurile pĕcatuluĭ strămoșescŭ!

Prea dulcele nostru Mântuitorĭŭ se supĕrá demulte orĭ de necredința oamenilor, și de aceea o șí înfruntá cu toată necruțarea, căcĭ elŭ nu voiá să scoată omenimea din valurile pĕcatuluĭ decâtŭ cu mreja credințeĭ și să o ducă la portul sicurŭ alŭ împĕrățieĭ cerĭurilor. „Celŭ-ce va crede și se va botedá, se va mântuí, eară cine nu va crede, se va judecá“ ḑice Elŭ.

Eacă așá-darĕ ușa, cea-ce duce la mântuire!

De-unde-că credința e condicĭunea mântuirĭĭ, de aceea a strigatŭ, Isusŭ, întrebândŭ: O neamŭ necredincĭosŭ! pênă cândŭ voĭŭ fi cu voĭ, pênă cândŭ vè voiŭ suferí pre voi!“

Ei, dară dacă a strigatŭ Domnul nostru Isusŭ Christosŭ aşá, apoĭ oare cum am avé noĭ să-ĭ întrebămŭ în ḑiŭa de a-ḑi pre ceĭ-ce poartă numele celŭ alesŭ alŭ luĭ Christosŭ, fără că să-şĭ plânteḑe în inimă preţiosul sîmbure alŭ credinţeĭ?

In adevĕrŭ, o neamŭ necredincĭosŭ alŭ timpuluĭ nostru! pênă cândŭ te să te maĭ sufere bunul Dumneḑeŭ pe faţa pământuluĭ?

Aşá-ĭ, ĭubiţilor, ŭă durere sufletească ne cuprinde, aducêndu-nĭ aminte, că atâţa şi atâţa creştinĭ trăĭescŭ în ḑilele noastre f ă r ă c r e d i n ţ ă î n c e l e s â n t e, f ă r ă c r e d i n ţ ă chĭarŭ î n D u m n e ḑ e ŭ! Ei se chĭamă creştinĭ, dară nu ţinŭ preceptele dumneḑeĭescĭ, nu bagă în sama sântele săcrămінte, ci maĭ vêrtosŭ cu ŭă uşurinţă neesplicabilă, cu ŭă nepĕsare diavoleasc ă rupŭ toată legătură dintre dînşiĭ şi Dumneḑeŭ şi urmeaḑă înainte, după cum lĭ ḑice neputincĭoasa lor minte şi desfrênata lor voinţă.

Decĭ oare pênă cândŭ să-ĭ sufere Dumneḑeŭ pre creştinĭĭ ceĭ mincĭunoşĭ?

Şi eĭ maĭ voĭescŭ âncă să aibă parte de mântuire!

De ar avé eĭ „credinţă ca unŭ grăunte de mustarĭŭ“, totŭ ar maĭ puté sporí în ale mântuirĭĭ; căcĭ ḑice Isusŭ: „Dacă ar ḑice cine-vá muntelui aceluĭa: rădică-te şi te aruncă în mare, şi a r c r e d e întru inima sa, că va fi aceea-ce va ḑice, fi-va luĭ, orĭ-ce va ḑice.“

Eacă, ĭubiţilor, puterea credinţeĭ! Chĭarŭ munţiĭ îĭ poate ea urní din locul lor şi-ĭ aruncá în mare!

Dară noĭ creştinĭĭ din ḑiua de a-ḑĭ sûntemŭ neputincĭoşĭ! Neputincĭoşĭ în cuvêntŭ, neputincĭoşĭ în faptă; neputincĭoşĭ cu sufletul, neputincĭoşĭ şí cu trupul; de ce? Pentru-că n'avemŭ credinţă!

Dacă nĭ-am plântá în inimă arborele credinţeĭ creştine, care toate le poate, apoĭ şí noĭ le-am puté toate. Atuncĭ am pricepe toate, am cunoasce toate, am şci toate, căcĭ am fi luminaţĭ cu lumina credinţeĭ.

Şi câtŭ de frumosŭ nu nĭ-s'ar şedé noaŭe oare!

Atuncĭ abĭá am fi noĭ adevĕraţiĭ fiĭ aĭ luĭ Dumneḑeŭ, crescuţĭ „din sâmburele credinţeĭ luĭ Christosŭ!“

Haide decĭ, ĭubiţilor, să nĭ-'lŭ plântămŭ acestŭ arbore preţiosŭ în inima noastră; haide să ne îndulcimŭ din fruptele luĭ, să ne nutrimŭ cu sucul luĭ, căcĭ aşá şi numaĭ aşá ne va suferí Mântuitorĭul lumiĭ, numaĭ aşá vom obţiné şí mântuirea noastră. A M I N Ŭ.

Georgĭŭ Pauliucŭ
preotŭ în Burla.

Cuvĕntŭ

ȚINUTŬ LA ÎNCHIDEREA UNUÍ CIMITERĬŬ VECHĬŬ.

Și dise: Câtŭ de fiorosŭ e locul acesta! Locul aceasta nu-ĭ alta, decâtŭ casa lui D-ḑeŭ, da, aceasta e poarta cerĭului“ I. Moĭsi 28. 17.

Iubiților creștinĭ!

Nu ca de alte dăți, ca să-ĭ arĕtămŭ unuĭ părinte, frate seaŭ amicŭ ultima onoare, ne-am adunatŭ noĭ astă-ḑĭ în acestŭ locŭ de rĕpaosŭ, ci am venitŭ, ca să-lŭ închidemŭ și, sigilăndu-lŭ, să ni luamŭ rĕmasŭ bunŭ de la dînsul.

În maĭ multe rônduriĭ și ultima dată înainte de 15 anĭ fu adaosŭ și lărgitŭ acestŭ locŭ de rĕpaosŭ. Dară totŭ de atâtea orĭ i-s'aŭ și ímplutŭ curêndŭ toate adausurile cu trupurile rĕpăosaților. Ca să maĭ adaogemŭ âncă la acestŭ locŭ, nu ni-a fostŭ ertatŭ după legile civile, necĭ cu cale din cause sănitarĭe.

Așá, Iubiților! noĭ ne am convinsŭ, cum-că acestŭ locŭ și-a împlinitŭ menirea și acum e asemenea unuĭ moșŭ căruntŭ, care nu maĭ poate împăcá nevoĭele timpuluĭ de față. De aceea îlŭ și punemŭ la rĕpaosŭ.

Dară cu duĭoșiă ni luămŭ rĕmasŭ bunŭ dela elŭ și apoĭ și cu mulțămită, ca dela unŭ soțŭ iubitŭ, credincĭosŭ și neuĭtatŭ.

Bĕtrânŭ, caruntŭ e cimiterĭul acesta, căcĭ aproape de 64 de anĭ ni-a servitŭ de locŭ de îmmormîntare, înmormîntându-se primul în 25 Augustŭ 1824 George, fiiulluĭ Vasilĭŭ Lupul, unŭ copilŭ de 7 anĭ. E însă și iubitŭ, credincĭosŭ și neuĭtatŭ soțŭ, căcĭ cuprinde în sînul sĕŭ nu maĭ puținĭ decâtŭ 3565 de trupurĭ de ale iubiților nostri rĕpăosațĭ: moșĭ și strămoșĭ, părinți, frați, surorĭ și copiĭ.

Și acestĭa cu toțiĭ asceaptă acum aicea, fiă-care în căruĕruța-ĭ tăcută, înviĭarea cea generală, asceaptă, pênă cândŭ va resuná voacea Archangeluluĭ și sunetul trîmbețelor (Tessal 4. 16.), pênă-lŭ vor vedé pre Is. Chr. rĕscumpĕrătorĭul, celŭ-ce a frântŭ puterea morțiĭ cu înviĭarea sa, viindŭ ca judecătoriŭ, căruiă-ĭ pământul astornutŭ peclorelor și carele a ḑisŭ oare-cândŭ prin gura proroculuĭ Ezechiilŭ 37. 12.: „Eacă, eŭ voĭŭ deschide mormintele voastre și vĕ voĭŭ scoate pre voĭ din mormintele voastre“.

Asceaptă cu toțiĭ înviĭarea generală! In adevĕrŭ aceea înviĭare, ce întrece toată înțĕlegerea, toată închipuirea omenească!?

Prea iubitul nostru Rĕscumpĕrătoriŭ, Domnul nostru Is. Chr. carele, înviĭându din morți, ni-a demustratŭ, că adevĕrul înviĭării morților e afară de toată îndoĭeala, se va arĕtá în mărirea sa pe nouriĭ ceriului și toți sânții îngerĭ cu dînsul și va strigá: Sculați-vĕ! Și eacă: pământul sĕ cutremură, mormintele se deschidŭ, oasele se mișcă, carnea se prinde de ele, capurile se rădică, trupurile rĕsarŭ și așá cetele se adună în giurul scaunuluĭ Judecătoriului: „ceĭ-ce aŭ făcutŭ bine, spre înviĭarea vieței, ear' ceĭ-ce aŭ făcutŭ relc, spre înviĭarea judecății“ (Ioanŭ, 5. 29).

Toți dela Adamŭ și pênă în ḑiŭa judecății, toți vor înviĭá!

Ce mulțime! ce cete! ce tulburare! și totu-și nimene nu e perdutŭ, numele niměruĭa nu e uĭtatŭ; „căcĭ vine oara, în care toți ceĭ din morminte vor audi glasul Fiĭului lui D-ḑeŭ, și . . . vor înviĭá“ (Ioan 5. 28).

De aceea, Iubiților meĭ! locul acesta să ni rĕmână pururea sântŭ: „Fiorosŭ e locul acesta! dară elŭ uu este alta decâtŭ casa luĭ D-ḑeŭ, poarta ceriului“. (I. Moisi 28. 17). De aceea dacă se vor perde cu têmpul monumintele și crucile acestea, ce însamnă și înfrumusețădă astă-ḑi aceste morminte, dacă florile acestea toate se vor vestejí și se vor perde, dacă toate mușunoaĭele de morminte se vor neteḑí și nu va maĭ rĕmâné semnŭ de menirea acestuĭ locŭ, dacă vor fi alți oamenĭ și alte generăciunĭ, apoĭ totu-și să nu se dee elŭ uĭtăriĭ, ci să se țină minte din generăciune în generăciune, că aicea, pe acestŭ locŭ, ḑacŭ repâosații, moșiĭ și strămoșiĭ nostri, așá-dară, că acestŭ locŭ e poarta ceriului: — Aice se va petrece oare-cândŭ după minunea facerii lumiĭ și după minunea mântuirii genuluĭ omenescŭ șí altă minune d-ḑeĭească: Minunea înviĭarii morților, și nu vĕ miraț de aceasta, „căcĭ morții vor audí glasul Fiĭului lui D-ḑeŭ și vor înviĭá.“

Să părăsimŭ decĭ acestŭ locŭ, ḑicêndu-ĭ: rĕmasŭ bunŭ! Remasŭ bunŭ, îĭ ḑicemŭ, da, dară amarŭ și greŭ cuvêntŭ! Și cine îlŭ înțĕlege bine și î'lŭ simțesce bine, aceluĭa îĭ se strînge inima; dară totŭ mângâĭarea ni-ĭ, că sânții îngerĭ vegheadă, vegheadă ca la porțile raĭului, și suflarea luĭ D-ḑeŭ se poartă linŭ pe deasupra luĭ.

Eară voĭ, scumpilor rĕpăosați, carĭ asceptați aicea în tăcere adâncă înviĭarea generală, paosați în pace! Domnul vĕ bine-cuvêntede și vĕ pădască, Domnul luminede-și fața preste voĭ în eternŭ (IV Moisi 6. 24—26.) A M I N Ŭ.

Constantinŭ Sbĭera
parochŭ în Sirete.

Науки для народа.

XXXVII.

СВ. ТАЙНА ПРИЧАСТІЯ ТѢЛА И КРОВИ ГОСПОДНЕЙ.

„Аще не снѣсте плоти Сына человѣческаго, и не піете крове Его, живота не имате въ себѣ. Ядый Мою плоть и піяй Мою кровь, иматъ животъ вѣчный, и азъ воскрешу его въ послѣдній день.“ (*Іоан. 6, 53*).

Подорожный, що не ѣде на выгôднôмъ возѣ, но иде пѣшки съ тяжкимъ тягаромъ на плечахъ вузкими, каменистими стежками, спадистыми ярями, стрôмкими горами, темными лѣсами повертае ôнъ, щобы свои змученй силы покрѣпити въ гостинный дôмъ на спочинокъ, пускае ся знову въ дальшу трудну дорогу, коли чуе въ своѣмъ тѣлѣ нову силу. Не разъ припече его въ дорозѣ жаръ сонца такъ, що ему зъ незноснои жажды ажь языкъ до пôднебеня липне, напружаючи послѣдни силы спѣшитъ ôнъ пôдъ тѣнисте дерево щобы ôдпочити и прохолодитись, а зъ норы свѣжою водою свою пекучу жажду утулити.

И мы, бр. хр., на сѣму свѣтѣ такими самыми подорожными; не кожда дорога, не кождый шляхъ засѣяный рожевымъ цвѣтомъ, суть тернисти, спадисти и грузни дороги. Не одному тяжатъ на его плечахъ наче та скала тяжкій трудъ и гôрка праця, котрй ôнъ на себе взявъ и ихъ точно и совѣстно сповняти повиненъ. Чоловѣкъ мае безсмертну душу и тлѣнне тѣло. На пути тузе-много житя намъ не лишь бы дбати, щобы тѣло спочило, щобы его накормити и напоити но намъ треба и о тôмъ дбати щобы и наша божественна душа не зазнала голоду и жажды. Кормъ для безсмертнои души нашои находимо въ св. Церквѣ Христовôй, она кормитъ насъ безпечно якъ та матѣръ свою дитину. Сли жаръ печали и болю насъ мовь той червъ точитъ, нашу силу душевну нищитъ, сли душу нашу ôтвага оставила, наша терпеливôсть

знемогла, сли отчаянôсть душѣ нашои вчепилась, тогда вся наша надѣя Господь Богъ, мы взносимо очи и мысли нашй до Отця небесного и говоримъ: Ты предвѣчный Боже наша едина помôчь, безъ Тебе мы пропали, не допусти, щобы мы стали жертвою діявола! Душа христіяньска находитъ свое укрѣпленье въ нѣдрѣ Церкви Христовой, въ св. Тайнѣ Тѣла и Крови Христовои, въ св. Причастію, въ нихъ находитъ душа свôй спочинокъ, ôтраду, спасенье и блаженьство. Отъ, послухайте слôвъ Спасителя міра, котрыми Онъ призывае всѣхъ христіянъ до сеѣ св. Тайны: „*Пріидите ко Мнѣ, вси труждающіися и обремененніи, и азъ упокою вы;*“ (Мат. 11, 28).

О заснованю св. Тайны Причастія повѣдае намъ св. Апостолъ Павелъ: „*Азъ бо пріяхъ отъ Господа, ежи и предахъ вамъ, яко Господь Іисусъ въ нощь, въ нюже преданъ бываше, пріемъ хлѣбъ, и благодаривъ преломи и рече: пріимите ядите, сіе есть тѣло мое, вже за вы ломимое: сіе творите въ мое воспоминаніе.*“ (I Кор. 11. 23). Самъ Спаситель міра есть основателемъ св. Тайны причастія, Онъ то въ своѣмъ безконечнôмъ чоловѣколюбію передавъ намъ на вѣчный споминъ свои неограниченнои любови къ грѣшному родови людскому, т. е. Тайну св. Причастія Его божественного Тѣла и Крови, и то яко едине средство очищеня душъ нашихъ ôтъ всякихъ грѣхôвъ щобы передъ Его правымъ судомъ оправдатись, Самъ бо сказавъ: „*Ядый достойно Мою плоть и піяй Мою кровь имать животъ вѣчный: аще ясть хлѣбъ сей, или піетъ чашу Господню недостойнь, повинетъ будетъ тѣлу и крови Господни.*“ (I Кор. 11, 27).

Лишь достойно приготовленый христіянинъ, чуючій сокрушенне покаянье въ своимъ серцю може смѣло до трапезы Господнои приступити. Що же трапеза Господня? Есть то св. олтарь, де ся находитъ св. Тѣло и св. Кровь Господня, истинный кормъ и напитокъ для грѣшного розкаяного христіянина, котру радо рука духовника кождому грѣшнику подае, яко одинокій спасительный лѣкъ для выздоровлѣня больнои, грѣховными ранами осквернены душѣ христіяньскои.

Коли тебе, — добрый чоловѣче — замôжный, богатый господарь, одинъ зъ передныхъ газдôвъ, або може самъ дѣдичь на крестины, на весѣлье або на имянины запроситъ, то ты радо до нихъ пôдежь, такій пошановокъ для твои особы тебе мовь на сто коней сажае, ты скидаешь одѣжъ щоденну и убираешь лянну, бѣленьку сорочку, вышиваный кептарь, новый кожухъ або сердакъ, новй чоботы або

черевики, оперезуешся крамскимъ, або пестрыми красками вытканымъ поясомъ, або широкимъ выписанымъ чересомъ, убираешь на голову нову кучму смушеву-баранкову або святочный капелюхъ, пôдголишся, зачешешся, навѣть за поясь вышивану ширинку и пахучій васильчикъ затичишь. Чомузь ты въ гостину такъ прибираешся? Щобъ той чесный газда, котрый тебе въ гостину запросивъ, тебе неповстыдавъ ся, щобы тобѣ сорому небуло съ другими господарами за столомъ сидѣти; ты стараешся по твоимъ силамъ приодѣтись и показати, що и ты до людей. Хтожь насъ до трапезы Господнои, до Тайны св. Причастія запрошае? Не маючій газда, не панъ — дѣдичь, не могучій король, не царь самовладѣлецъ, но король надъ королями, царь надъ царями, Спаситель цѣлого міра, самъ Господь Богъ! Сли насъ такій могучій Царь до Себе на обѣдъ запрошае, якже намъ, бр. хр., убратись, якимъ образомъ Ему ôтповѣдну честь ôтдати? Сли зближаемося до трапезы Господной, то довжнй мы не наше тѣло, но нашу безсмертну душу прибрати и украсити.

Наша душа невидима, чимъ же еѣ прибрати? Душу не приберешъ нѣ шовкомъ, нѣ золотомъ, еѣ одѣжъ: добрй дѣла, сокрушени не смиренне серце, правдиве покаянье. Коли надѣешся милого гостя, тогды ты твою хату очистишь, замитежь, забѣлишь и чимъ лишь зможешь украсишь и приодѣешь. Сли желае душа твоя, приняти Спасителя міра яко гостья, то прибери и украси душу и серце твое чистотою, покаяньемъ и сокрушеньемъ. Правда, що ты духовнику твоему грѣхи твои высповѣдавъ, но умивъ ли ты слезами покаяня нечистоту грѣховну, плакавъ ты, скорбѣвъ ты, туживъ ты надъ твоими грѣхами? Сли неотрѣкся ты на правду твоихъ грѣхôвъ, то не смѣй зближитися до трапезы Господнои, бо грѣхъ великій и непростимый приступати въ брудноô одежѣ до спасительноô Чашѣ и недостойно приймати Царя славы. Сли одѣвъ ты душу твою въ чисту и бѣлу одѣжъ сердечного покаяня, то приступай смѣло къ святôй и безсмертноô Чашѣ, бо оправданье Боже за тобою, до твого божественного Искупителя молися: „Господи, вѣмъ яко нѣсмь достоинъ, да подъ кровъ мой внидеши, въ домъ души моея; . . . . Повели двери отверсти недостойныхъ моихъ устъ, да тебе единаго насыщуся, вниди въ мя, и очисти мя отъ всякія скверны плотскія и душевныя.“ (Молитва предъ Причастіемъ). Хто въ таку одѣжъ приодѣе душу свою, той може

зъ певною надѣею до трапезы Господной приступити; хтожь недостойно до стола Божого зближится, хто недостойно Тѣломъ и Кровю Спасителя причастится, той на вѣки пропавъ. бо „*повинин есть Тѣла и Крови Христовой.*“

Яка користь для насъ, если здѣлаемся достойными причастниками Тѣла и Крови Христовой? Мы соединяемся съ Іисусомъ Христомъ, душа наша починае жити новымъ, Богу угоднымъ житьемъ, озаряе ся небеснымъ свѣтломъ и оживляе ся способностію къ доброму. Св. причастіемъ вступаемъ въ тѣснѣйшій союзъ со Христомъ по душѣ и тѣлу, такъ бо говоритъ Спаситель: „*Ядый Мою плоть и піяй Мою кровь, во Мнѣ пребываетъ и азъ въ немъ.*“ (Іоан. 6, 56). Кождый достойный участникъ трапезы Господнои стрясае зъ себе старого, грѣшного чоловѣка и стаеся новымъ, гôднымъ сыномъ Отця небесного. Животворящій хлѣбъ, достойно приймленый нами въ святѣйшôй Тайнѣ заспокоюе нашъ душевный голодъ и утоляе душевну жажду на всю вѣчнôсть: „*Азъ есмь хлѣбъ, градый по Мнѣ не имать взалкатися, и вѣруяй въ Мя не имать вжаждатися никогдаже.*“ (Іоан. 6, 35) „Вкусивъ достойно однажди отъ сего божественнаго хлѣба, ни алчутъ, и жаждутъ и отъ всѣго серца благодарятъ Господа, насытившаго ихъ небесною пищею‘ (Молитва по Причащеніи). „*Ядый Мою плоть и піяй Мою кровь имать животъ вѣчный*“ говоритъ Спаситель, значитъ що черезъ достойне причастіе св. Тайнами стаемося участниками жизни вѣчнои. Тайну св. Причастія, называютъ св. Отцы врачествомъ безсмертія, оно истребляе въ тѣлесахъ сѣмя тли, и вноситъ въ нихъ насѣнье нетлѣнія. „*Се есть хлѣбъ, сходяй съ небесе, аще кто отъ него ясть, не умретъ и живъ будетъ во вѣки.*“ (Іоан. 6, 48).

Чоловѣче, сли ты съ ôтповѣдною душевною одежею вѣрою и страхомъ Божимъ зближаешся до стола твого Искупителя, то знай що твое серце здѣлались св. олтаремъ Тѣла и Крови Іисуса Христа, Ôнъ бо говоритъ: „*Ядый Мою плоть, и піяй Мою кровь, во Мнѣ пребываетъ и азъ въ немъ,*“ значитъ, що той христіянинъ, котрый достойно св. Дарами причастивъ ся, до идола-грѣха — неверне, а уникае всякихъ случаѣвъ, котрй бы его до грѣха вели, стереже ся и уважае не двома, но тысяча очима на слезку дорогу, що веде до грѣха и облуды, зъ котрыхъ ему грозитъ утрата спасеня и вѣчного блаженьства.

Скажѣтъ менѣ, бр. хр., якже тыхъ христіянôвъ назвати, котрй ледви що св. Дарами причастились, на погубну дорогу грѣха

знова звертаютъ, всѣ обѣцянки забуваютъ. грѣзныхъ и смертоносныхъ ранъ грѣха нестрахаются и на ново гидне и беззаконне житье розпочинаютъ? Знаю, що скажете: такій чоловѣкъ не христіянинъ, но гѣршій поганина, его, якъ завтра, достигне справидлива кара Божа! Не житье, но смерть, не спасенье но проклятье жде такого недостойного причастника, такъ бо говоритъ св. апостолъ Павелъ: „*Ядый и піяй недостойнѣ, ясть и піетъ себѣ осужденіе.*“ (I Кор. 11, 18).

Яку же справу, яке питье подае намъ при Своѣй трапезѣ нашъ божественный Спаситель Іисусъ Христосъ? Пѣдъ видомъ хлѣба подае Онъ намъ истинное Тѣло, а пѣдъ видомъ вина истинную Кровь Свою. Щобы всѣ царѣ сего свѣта до купи склались, свои комори и пивницѣ розтворили, всѣ свои милліоны, все свое золото, дорогій самоцвѣти и адаманты до купы збили, то все було-бы на дармо и на пусто, такои стравы, такого питя не годній они на свѣй стѣвъ поставити, и ними гостей своихъ угостити!

Разъ, або и бѣльше разѣвъ на рѣкъ повиненъ христіянинъ сповѣдатись и свою душу Тайною св. Причастія очистити?

Сегоднѣшній христіяне думаютъ, що якъ разъ на рѣкъ ѣтъ грѣхѣвъ Тайною Тѣла и Кровы Спасителя очистились, що вже Богу угодне дѣло вчинили. Суть и такій холодній християне, котрій два и три роки не сповѣдаются, не причащаются. Они звутъ ся христіянами, но въ ихъ серцѣ нѣтъ ревности, нѣтъ теплои вѣры, нѣтъ чистои совѣсти, нѣтъ сердечного пѣзнаня своихъ грѣхѣвъ. Сли-бы такихъ христіянъ хтось що дня на обѣдъ запрошавъ, то они-бы все оставили и що дня у него за столомъ сидѣли, а до Божого стола, де есть стравою и питьемъ самъ Спаситель міра, до тои трапезы Божои тяжко имъ разъ на рѣкъ зближитися и со Христомъ получити ся. Инакше робили стародавній христіяне, у ихъ серцяхъ пламенѣла горяча любовь къ Спасителю, они неустанно взносились до божественного Іисуса Христа мыслями псалмопѣвця: „*Имже образомъ желаетъ елень на источники водныя, сице желаетъ душу моя къ Тебѣ Боже.*“ (Пс. 41). Для нихъ було св. Причастіе хлѣбомъ насущнымъ, добами они молитвою и постомъ до св. Причастія приготовлялись.

Пристунайтежь, бр. хр., частѣйше къ св. и безсмертнѣй Чашѣ Тѣла и Крови Христовои. Церковь наша святая напоминае кождого христіянина щобы найменше кождого посту сповѣдавзя и причастивъ ся.

Колижь появишь ся передъ св. животворщими Тайнами и, почуешь слова священника: *„со страхомъ Божіимъ и вѣрою приступите,“* то приклонися до земли, зложи на вкрестъ руки на груди и повторяй побожно слова отця духовного: *„Вѣрую Господи и исповѣдую“* и пр. Послѣ сего не товпися, не рвися на передъ, бо передъ Богомъ всѣ однаковî: и богачь и жебракъ, панъ и мужикъ, но щобы и тутъ порядокъ бувъ, повинньî старшî въ перше къ Чашѣ Господной сближатись. Передъ твоемъ отцемъ духовнымъ промовъ виразно твое имя, утворяй пристойно уста, со страхомъ Божимъ приймай Святое Тѣло и пречистую Кровь Господа твого, и коли уста твои утеръ духовникъ покровцемъ, цѣлѣй край св. Чашѣ. По св. Причастію, ôтступи и прийми антедоръ (дору) и пий вино або воду, а коли св. служба Божа скôнчится, слухай зъ умиленьемъ благодарныхъ молитвъ.

По Причастію благодарѣтъ бр. хр. Господа Бога за Его милôсть и чолôвѣколюбіе, дякуйте Ему, що удостоивъ васъ приняти великій даръ Пречистого Его Тѣла и Честнои Его Крови. По св. Причастіи хоронѣтъ вашу душу, ваше серце ôтъ грѣха, стережѣтся нечистивыхъ мыслей и скрерныхъ желаній, сокотѣтся, щобъ ваши уста, котрî Спасителя приняли, неосквернились клеветою, зло-и сквернословіемъ, проклонами, плюгавыми словами, пьянствомъ, неодавайтесь на ново въ оковы ворога Божого діявола бо передъ св. Чашею говорилисьте: не дамъ Тобѣ лобзанія яко Іуда, — но яко грѣшный разбойникъ исповѣдую Тебѣ: помяни мя Господи во царствіи Твоемъ! Молѣтся неустанно до Господа Бога: Всеблагій Господи, загрѣй холодне серце мое, воспламени въ нѣмъ сятую любовь къ добру и правдѣ, щобымъ бôльше въ бездну, въ пропасть грѣховну не попавъ ся, но щобымъ переставъ находити солодôсть въ ѣдовитôй чашѣ грѣха, щобымъ на ново незаснувъ въ грѣхахъ, щобъ бôльше не згасла искра ревности до Твого закона, щобы мое око ôтвернулося ôтъ суети сего свѣта, ôтъ неправды и беззаконій, щобымъ увôльнивъ ся ôтъ всѣхъ моихъ грѣховныхъ страстей и похотей и неподобавъ бôльше тôй нечистôй скотинѣ, котра ледво що умившись знова валяется въ болотѣ и грязи.

Вы св. Причастіемъ очищенî и оправданî христіяне неукляйте ваше ухо нôдшептамъ лукавого, котрый вамъ говоритъ: Господь милостивый, Ôнъ по милосердію Своему простить тобѣ

всѣ грѣхи. Стережѣтся грѣха гôрше огню и гади. Огонь можна водою загасити, ôтъ ядовитои гадины можъ утечи, но ôтъ грѣха, коли ôнъ въ серцю корѣнъ пустивъ, годѣ спастися. Правда, що мы всѣ грѣшнй, но слись, чоловѣче, согрѣшивъ, то заразъ и покайся, не допускай щобы грѣхъ вкоренявся, а очисть его Тайною св. Причастія, *„не медли обратитися ко Господу“*, Онъ Всеблагій очиститъ беззаконія твои, умые неправды и грѣховну скверн твою, Онъ бо не желае смерти грѣшника, но хоче щобы покаѣвся и ôтъ грѣха очистився и живъ. Емуже ôтъ насъ грѣшныхъ да буде за то слава, честь и поклоненіе нынѣ, присно и во вѣки вѣковъ. Аминь.

CRONICĂ.

În 1/13 Optomvre s'au deschisŭ în Sibiiŭ ședințele congresuluĭ naţionalŭ bisericescŭ alŭ românilor ortodocșĭ din Ungaria, carĭ au duratŭ 12 ḑile. Cu aceea ocăjune a rostitŭ Escelința Sa Înaltŭ Preasânțitul Domnŭ archiepiscopŭ și mitropolitŭ Mironŭ Romanul următoarĭa cuvêntare:

Preasânţiţĭ Domnĭ Episcopĭ, Preastimaţĭ Domnĭ Deputaţĭ congresualĭ,
Iubiţĭ fraţĭ, Iubiţĭ fiĭ sufletescĭ!

Întrunirea congresuluĭ nostru național bisericescŭ, convocatŭ pe ḑiua de a-ḑi, ne dă ocasiune noaŭă, de a esămină și constătá desvoltarea practică, resultatele, vitalitatea și eventualele scăderĭ ale sistemeĭ create acum 20 de anĭ în primul nostru congresŭ național bisericescŭ, pentru conducerea și administrarea afacerilor noastre bisericescĭ, scolarĭe și fundaționale, va să ḑică, pentru guvĕrnarea statuluĭ nostru bisericescŭ.

Sum convinsŭ, că Domniele Voastre, preastimaţĭ representanţĭ aĭ clerului și poporului din întreagă provincia noastră mitropolitană, carĭ aveţĭ nu numaĭ speriințe bogate din vieața publică și deosebĭ pe terenul bisericescŭ, ci totŭ-de-ŭă-dată șĭ inimă pentru consĕrvarea, întărirea și prosperarea bisericeĭ noastre ortodocse române, — cu tactul și prudința, ce a dovedit'-o congresul nostru la toate întrunirile din trecutŭ, veţĭ ștá șĭ de astă-dată la înălțimea misiuniĭ Domnielor Voastre și în combinarea mĕsurelor ulterioare pentru perfecționarea organismuluĭ nostru bisericescŭ, liberĭ de orĭ-ce utopiă și esagerare, liberĭ de orĭ-ce preocupățiune pentru lucrurĭ, care cadŭ afară de terenul bisericescŭ, vĕ vĕţĭ face samă cu realitatea în ceeace privesce starea lucrurilor pe terenul nostru bisericescŭ, greutățile generale ale situațiuniĭ, scăderile și neajunsurile puterilor noastre proprie, la carĭ singure avemŭ a recurge; eară în considerarea acestora și a justelor noastre aspirațiunĭ nu veţĭ perde din vedere în specialŭ acelŭ curentŭ fatalŭ, care se pornise în timpiĭ din urmă cu multă vehemință și încâtŭ-vá se maĭ susține șĭ acum, spre a călcá

autoritatea ierarchică în biserica noastră și spre a ne slăbí legăturele spiretuale și disciplina, cărora avemŭ să li mulțămimŭ, că biserica noastră ortodocsă, acum unicul paladiu șí alŭ națiunalității noastre, și-a pututŭ sălvá esistința chiarŭ șí între împregiurări cu multŭ mai grele, decâtŭ cum sûntŭ celea de a-dĭ.

Deasemenea sum convinsŭ, că dacă noĭ sub scutul preagraționsului nostru monarchŭ, alŭ Maiestății Sale impĕratŭ și rege Franciscŭ Iosifŭ I, pe care Dumnedeŭ să-'lŭ țină la mulți anĭ fericiți, și sub scutul legilor patrieĭ vom lucrá aicĭ în bună armoniă și vom continuá să lucrămŭ totŭ așá șí în afară, spre a ni ferí biserica de pornirĭ stricăcĭoase, spre a ne întărí în organismul nostru și spre a dá totŭ maĭ mare avêntŭ desvoltăriĭ sălutarie a instituțiunilor și preste totŭ a vieței noastre bisericescĭ: noĭ prin aceasta împlinindu-ni sublima misiune, ce o avemŭ ca biserică, totŭ-de-ŭă-dată vom face celea maĭ bune servițe culturei generale și moralității publice, dela care depinde prosperitatea statuluĭ și a fiă-căriĭ soțietăți omenescĭ.

Acestea sûntŭ cuvintele mele, cu carĭ în acestŭ momêntŭ solemnŭ și la aceasta ocasiune notabilă în vieața noastră bisericească vĕ sălutŭ din inimă, Preasânțiți Domnĭ Episcopĭ, Preaiubiți frați și fiĭ sufletescĭ, și cu carĭ după premearsa chiămare a Spiretuluĭ Sântŭ, care să ne lumineḍe și să ne conducă în lucrările noastre congresul națiunalŭ bisericescŭ ordinarĭu alŭ provinciei noastre mitropolitane pentru periodul, în care ne aflămŭ, îlŭ declarŭ de deschisŭ.

„Gazeta Transilvaniei“ în articolul de fondŭ din 8 Octomvre st. v. scrie: „Am vĕḍutŭ din rĕportulŭ de pe luna Septemvre, ce l'a cetitŭ inspectorul școlarĭŭ ungurescŭ alŭ comitatului Bistrița-Năsĕudŭ în comitetul administrativŭ, că pentru ocuparea posturilor de învĕțătorĭ la școalele românescĭ din comunele Neposŭ și Rebra au concursŭ peste 50 de învĕțătorĭ.

Dacă cugetămŭ, că cu cele doaŭĕ posturĭ de învĕțătorĭ nu s'au pututŭ căpĕtuí decâtŭ totŭ numaĭ doĭ dintre ceĭ peste 50 de concurinți și admițêndŭ, că vr'-ŭă câți-vá din eĭ vor fi avutŭ, șí cândŭ au concursŭ, posturĭ învĕțătorescĭ poate maĭ rĕu rĕmunerate, apoĭ trebue să ne întrebămŭ: ce se vor face ceĭ-l'alți concurinți, carĭ n'au nicĭ unŭ postŭ — și aceștia vor fi fiindŭ de sigurŭ ceĭ maĭ mulți — fiă măcarŭ rĕu și nedestulătorĭŭ remunerați?

Scimŭ bine, că asemenea triste speriințe se facŭ șí cu ocasiunea concursurilor pentru ocuparea posturilor de preoți, și foarte desŭ

întêlnimŭ mulțime de tineri, carĭ de anĭ de ḑile asceaptă să le vină rôndul și n o r o c u l, ca să poată ajunge preoți în vr'-ŭă comună.

Mărturisimŭ, că trebue să ne împlă de tristeață acestŭ lucru. Și ne întristeaḑă, pentru-că nu nnmaĭ acești tineri au să îndure destule suferințe, pênă-ce se potŭ căpětuí, dară suferŭ și părinții lor, maĭ toți țeranĭ, carĭ trebue să'ngrijască de eĭ și după atâța anĭ de școală și încă amĕsuratŭ posițiunii lor sociale celeĭ noaŭĕ, fiindŭ candidați la dăscălią orĭ la preoție, dedați cu traĭulŭ din institutele pedagogice și din seminarie și desvĕțați de traĭul celŭ greu alŭ părinților lor.

Se vede, că poporul nostru totŭ se maĭ ține încă de vechĭa tradițiune, d'a face din copiĭ numaĭ preoți și dascalĭ, orĭ chĭarŭ și „domnĭ“, și numaĭ l a m e s e r i e n u m a ĭ g â n d e s c e.

Negrețitŭ, că nu e vina părinților, maĭ alesŭ a celor dela țară, ci a celor-ce sùntŭ ehĭămați a-ĭ pune la cale și a-ĭ lumina în privința aceasta. Căcĭ ce părinte să nu înțeleagă, că nu se potŭ face toți copiiĭ dascălĭ și preoți, dacă nu voimŭ să avemŭ ŭă-dată maĭ mulțĭ dascălĭ decâtŭ școale și școlarĭ și maĭ mulțĭ preoți decâtŭ biserice și credincĭoși?

Și apoĭ cu „domniele“ cum stămŭ? O potŭ spune înși-și „domniĭ“ nostri, câtŭ de greu o ducŭ, după-ce unŭ sistemŭ de guvernare vitregŭ ne-a scosŭ de pe toate terenele, rĕmânêndŭ la buna conbinăciune a fiă-căruĭa, să trăĭească, cum va sci și cum va puté; căcĭ în servițe nu maĭ potŭ întrá, dacă nu se facŭ uneltele regimuluĭ orĭ dacă celŭ puținŭ nu trăĭescŭ cu totul rĕtrași de neamulŭ lor românescŭ, ca să nu fiă dați afară din servițe.

Ne rĕmânŭ meseriele, unŭ terenŭ încă totŭ străinŭ pentru noĭ, căcĭ spre nefericirea noastră abĭá acum începemŭ să'-ĭ batemŭ căile. Acesta e singurul terenŭ, de pe care nimene nu ne poate înlăturá și care ne poate scăpá de multe neajunsurĭ. Unde ar stá a-ḑi poporul nostru în privința materială, dacă ĭ-ar fi datŭ Dumneḑeŭ minte de cu bună vreme, de a îmbrățișá meseriele, pentru-că banulŭ să între în punga luĭ, eară nu totŭ în punga străinuluĭ?

Și-apoĭ meseriașul cu isvorŭ sigurŭ de câștigŭ, cu bănișorĭ în budunarĭŭ, i n d e p e n d i n t e î n t o a t e t r e b i l e s a l e, oare putere-ar fi obiectul bătăieĭ de jocŭ alŭ tuturor storcĕtorilor oficioși și neoficioși? Cum-că nu se poate lucrul acesta, va fi observatŭ parte mare din poporul nostru, va fi observat și aceea, că altŭ-felĭŭ

vorbescŭ organele stăpânirii cu meseriașul îndependinte, și altŭ-felĭŭ cu bĭetul muncitorĭŭ chinuitŭ, și chiarŭ cu mulți „domni.“

De aceea părinților, maĭ alesŭ celor dela sate, să li fiă tare a minte de soartea copiilor lor.

Unde sûntŭ maĭ mulți copiĭ, dacă v'r-unul se arată, ca are capŭ bunŭ, să învețe carte maĭ multă, dară nu, ca s'ajungă numaĭ decâtŭ în servițŭ ungurescŭ, ci ca s'ajungă „domnŭ“ și stăpânŭ îndependințe; ceĭ-l'alți să învețe unĭĭ agricultura, alțiĭ meseriele și eară-și alțiĭ comerțul.

Numaĭ așá îșĭ va puté alungá poporul nostru sărăcia din casă și scăpá de nenumărațiĭ storcĕtorĭ și înfruntá neajunsurile vitregieĭ stăpânirii.“

P. S. S. Silvestru, episcopul Hușilor, unde îĭ dă mâna, ține predice acomodate, înferêndŭ viținl și lăudândŭ vêrtutea. Acum aducemŭ predica P. S. S. ținută în biserica S-tul Ilie din orașul Bărladŭ, cu ocasiunea celebrăriĭ cununieĭ tinerilor G. Vêntŭ și Maria, născută Budescŭ, la 4 Septembre anul curinte.

Iubițitor creștinĭ!

Ocasiunea, ce a motivatŭ oficiarea mea astă-dĭ în acestŭ sântŭ locașŭ, îmĭ împune dĕtoria, de a vĕ întreține câte-vá minute cu ŭă învĕțătură asupra cuvintelor sântuluĭ apostolŭ Pavelŭ către Corintenĭ, carele dice: „Celor căsătoriți poruncescŭ nu eu, ci Domnul: femeĭa de bărbatŭ, să nu se despartă.“ Și, „legatu-te-aĭ cu femeĭa, nu căutá deslegare“ (Cor. VII, 10. 27).

Iubiților meĭ!

Nicĭ unŭ omŭ cu mintea sănătoasă, nicĭ unŭ omŭ, care cunoasce și este doritorĭŭ de binele și progresul moralŭ și chĭarŭ materialŭ alŭ omenirii în genere, nu credŭ să nu recunoască, că primul elemêntŭ constitutivŭ alŭ soțietății este căsătoria, este legătura legală pe vieață între doĭ înșĭ, bărbatŭ și femeĭă, este familia. Asemenea legătură, fiindŭ bine-cuvêntată de D-deŭ în-dată după crearea celor dintâiŭ oamenĭ prin cuvintele: „cresceți și vĕ înmulțiți“ și recunoscută și de unicul sĕu fiiŭ, Domnul nostru Isusŭ Christosŭ, prin participarea la nunta din Cana Galileeĭ, este sântă și cu totul bine-făcĕtoarĭă pentru omenire. Sânta noastră biserică, în basa învĕțăturelor descoperite de D-deŭ,

recunoscêndu însemnătatea cea mare și marele folosu, ce-i aduce omeniriĭ căsătoria după lege seau legătura unuĭ bărbatu cu uă femeiă pe toată vieața, a numit'-o taină. S-tul Apostolu Pavelu, după-ce învață, dicêndu: „Bărbaților, iubiți-vĕ femeĭele voastre, precum și Chr. a iubitu biserica și pe sine s'a datu pentru ea“ și după-ce arată, ce feliu trebuie să fiă iubirea reciprocă și strinsa legătură dintre bărbatu și femeiă, maĭ dice: „Taĭna aceasta este mare“; eacă dar' de ce dice Domnul prin Ap. Pavelu celor căsătoriți: „temeia de bărbatu să nu se despartă“. Și „legatu-te-aĭ cu femeia, nu căută deslegare.“

Iubiților!

Legătura pe vieață a bărbatului cu femeia, care trebuie să fiă făcută pe basele dragostiĭ reciproce, are urmările cele maĭ frumoase și maĭ bine-făcĕtoarie atâtu pentru căsătoriți și fiiĭ lor, câtu și pentru întreagă societatea. Legătura pe vieață a bărbatului cu femeia îșĭ are urmările sale frumoase și bine-făcĕtoarie maĭ ântâiu pentru eĭ înși-și, căcĭ, împlinindu-'și eĭ uă dĕtoriă sântă, se bucură împreună de fruptul ostenenelor lor pênă la morte. Alu doilea sûntu frumoase și bine-făcătoarie pentru fiiĭ și fiicele lor; căcĭ aceștia, vêdêndu în părinții lor unu modelu de traiu bunu și regulatu, unu modelu de dragoste reciprocă, unu modelu de activitate dreaptă, onestă și neîntreruptă, unu modelu de credință, sperânță și dragoste cătră D-deu, unu modelu de dragoste cătră aproapele, și prin urmare de respectarea drepturilor luĭ, unu modelu de ordine și respectu alu celor maĭ micĭ cătră ceĭ maĭ marĭ și alu tuturor împreună cătră părintele de familiă, unu modelu de dreptate cătră servitorĭ, — eĭ și ele, vreu să dicu, fiiĭ și fiicele lor îșĭ apropriă asemenea direpciune și apoĭ cându și înși-și devinu familiarĭ și membri aĭ societățiĭ cetățene, fără marĭ greutățĭ se punu în-dată pe muncă și vieață onestă în toate rĕporturile. Lor nu le vine greu de împlinitu nicĭ legile d-deiescĭ nicĭ cele omenescĭ, căcĭ eĭ în casa părinților lor le aŭ vĕdutu practicându-se și s'aŭ deprinsu de micĭ cu ordinea, cu munca onestă și cu rĕporturile de respectu și dreptate cătră marĭ și micĭ. Acum cându în sînul uneĭ familie se formeadă asemenea oamenĭ, dela sine urmeadă și se învedereadă și bucuria nespusă a părinților și folosul celu mare alu națiunii, din care facu parte.

Să vedemu acum și ce să cere din partea celor-ce se decidu a se căsătorí, pentru-ca căsătoria să dureḍe, și la rôndul lor să fiă

fericiți, eĭ, fiĭ lor și societatea în genere. Mai ântăiŭ celŭ-ce se decide a întrá în căsătoriă, bărbatŭ seaŭ femeiă, trebuie să se hotărască în mintea sa, că numaĭ moartea poate să rumpă asemenea legătură; alu doilea ambiĭ să se hotărască să împartă bunurile și să supoarte greutățile, ce le ar întimpina în vieață pênă la moarte; alŭ treilea, ambiĭ să se hotărască, ca cum ar fi unul, că dăruindŭ-le Dumnedeŭ copiĭ, să se îngrijască din resputerĭ de buna crescere și cultura lor, dându-le direcțiunea cea maĭ bună, spre a devení folositorĭ pentru eĭ înși-și sufletesce și trupesce; buni și folositorĭ în cadŭ de nevoiă și pentru părinți, sprijinindu-ĭ și cruțându-ĭ la bĕtrâneță; buni și folositorĭ pentru patria, susținêndu-o si apĕrându-o din toată inima, care cu avutul, care cu capacitatea, care cu brațele, fiă prin armă. Numaĭ ŭă hotărîre anticipată de felĭul acesta poate să facă, ca legătura nuntală să duređe pênă la moarte. Căcĭ de ce nu dureadă multe dintre căsĕtoriĭ astă-đĭ la noĭ? De și mulți dintre D-voastră nu sunteți necunoscĕtorĭ de asemenea cause, nu credŭ însă de prisosŭ, să vĕ spunŭ și eu câte-vá dintr'însele. Nu dureadă asemenea căsătorie, pentru-că căsătoriții seau sûntŭ rĕu crescuți, neavêndŭ frică de D-đeŭ nicĭ rușine de oamenĭ și gândindŭ, că totŭ ce le trece lor prin minte, în puterea libertății, ce o au, potŭ face și este bunŭ și folositorĭŭ, seau sûntŭ desperați, neavêndŭ credința nicĭ în D-đeŭ nicĭ în dreapta luĭ judecată, și susținêndŭ idea, că totul se închiăiă în vieața pemĕnteascĕ, din care causă și đicŭ, că de ce trăiesce omul pe lume. dacă nu să petreacă; seau se însoară și se mărită numaĭ pentru banĭ, fără să aibă câtŭ de puțină dragoste și aplecare unul cătrâ altul, pentru care și đicŭ în sine: îlŭ iau seau o iau, ca să am, cu ce petrece, și în urmă, dacă nu voĭu fi satisfăcutŭ în plăcerĭ, tribunalul. Apoĭ cândŭ se căsătoresce cine-vá cu asemenea ideĭ precugetate, cândŭ unŭ tênĕrŭ bună-oară se însoară, nu cu idea, ca să fiă bunŭ gospodarĭŭ pe vieață, și ŭă tênĕră se mărită, nu ca să fiă credincĭoasă soție, bună mamă și gospodină eară-și pe vieață, ci numaĭ să petreacă, e bine înțelesŭ, că căsătoria nu poate să duređe. Atuncĭ în-dată se ivescŭ feliurite pretecste, drepte și nedrepte, adevĕrate și neadevĕrate. „Unde-'i dragoste puțină, lesne-'ĭ a găsí pricină", đice proverbul. De aĭcĭ apoĭ certele și neînțĕlegerile, de aĭcĭ scandalele, de aĭcĭ esêmplele rele pentru copiĭ, dacă-ĭ aŭ, și tulburările în crescerea și cultura lor. Maĭ departe tribunalul decide divorțul. După divorțŭ, evidentŭ, urmeadă altŭ-felĭŭ de împregĭurărĭ

mai nenorocite, care numai ca esêmple bune pentru copii nu potŭ fi luate. Eacă âncă ŭă-dată, de ce poruncesce Domnulŭ prin gura S-tului Ap. Pavelŭ celor căsătoriți: „Femeia de bărbatŭ să nu se despartă“; și eară-și: „Legatu-te-ai de femeiă, nu căuta deslegare.“ Vĕdêndŭ deci, iubițiior mei fii în Domnulŭ, tristele urmări ale căsătorielor nestatornice și făcute numai pe calcule seau din fantasiă și plăceri esterne, ceĭ-ce aveți de făcutŭ asemenea pasŭ, feriți-vĕ ca de focŭ, de a-'lŭ face pe asemenea base, periculoase, ci făcêndu-'lŭ, hotăriți-vĕ din capul locului, ca numai moartea să vĕ despartă; hotăriți-vĕ și veți vedé, cum toate greutățile vi-se vor ușurá, și toate amărîciunile vi-se vor îndulcí. Cu chipulu acesta bine-cuvêntarea Domnului fiindŭ peste voi, vĕ veți dobêndí și sufletele și bunuri de ale lumii acesteia; îi veți face fericiți și pe fiii și fiicele voastre și țară, în care v'ați năstutŭ; cunoscêndŭ, că edificiul celŭ mare, care trebuie să fiă scumpŭ fiă-cărui românŭ, vreu să dicŭ, Patria se fortifică cu petre solide, ádică cu gospodari statornici, onești și laborioși. eară nici de cum cu oameni, cari nu credŭ nici nu respecteada nimicŭ. AMINŬ.

În 15/27. Augustŭ fu sânțitŭ în Rarancea clopotul „pravoslaviei“. Inaltŭ Prea S. S. păr. Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ călĕtorí într'-acoló în aceea-și di demineață. Dela dealul „Stanehori“ pênă în satŭ fu condusŭ Inaltŭ Prea Sânția Sa de unŭ banderiŭ de călăreți sătenĭ, ear' la hotarul satului lângă scoala poporală, unde se rădică grandioasa portă triumfală, fu întimpinatŭ de mare mulțime de poporŭ în frunte cu vicarĭul localŭ păr. Eug. Vorobchievicĭŭ. antistele și învĕțătorĭul comunalŭ. De aice sĕ duse Înaltŭ Prea S. S., petrecutŭ de poporŭ, cu făclie de ceară în mână, dreptŭ la biserică, unde sĕ începú, după întimpinarea prin păr. parochŭ Tarnavschi, sânta liturgiă în soborŭ, la care eráŭ destinați protopresv. și prof. de cântare Isidorŭ Vorobchievicĭŭ din Cĕrnăuți și protopresv. păr. Mitrofanovicĭŭ, parochŭ din Toporăuți, care venise cu multŭ poporŭ și mare procesĭune. La această ocăsĭune fu sânțitŭ Cuviosia sa diaconul Hnideĭŭ în ieromonachŭ. La începutul s. liturgie ținú Inaltŭ Pr. S. S. ŭă predică și înriurí multŭ asupra inimelor sătenilor noștri. După s. liturgiă și după sânțirea apeĭ ținú prot. și prof. Isidorŭ Vorobchievicĭŭ predica solemnă, care fu ascultată cu toată luarea aminte. După predica această fu sânțitŭ de Inaltŭ Prea S. S. Archiepiscopul și Mitropolitul clopotul „pravoslaviei“ în „mărirea și cinstea unui Dumnedeŭ în treĭ fețe“. Sunetele frumoase ale acestui

clopotŭ, împuşcăturele din săcălușurĭ, strigătele de bucuriă ale mulțimiĭ de poporŭ, carele se adunase aice din toate părțile de prin gĭurul Raranceĭ, toate aceste aŭ produsŭ mare bucuriă în Raranceni după unŭ lungŭ timpŭ de tristeață. Prândul festivŭ fu datŭ în casa parochulŭi locaľŭ. După prândŭ la 4 oare p. m. sĕ întoarse Inaltŭ P. S. S. Domnul Archiepiscopŭ și Mitropolitŭ la Cernăuțĭ, pctrecutŭ de vicarĭul Eug. Vorobchievicĭŭ și condusŭ de banderĭul de călĕreți, lăsândŭ în Rarancea ŭă impresiune de mare bucuriă și veseliă.

Prea onoraților p. t. fraților ortodocși!

Âncă ŭă-dată ne adresămŭ umilitŭ la inima voastră: Nu ne lăsați să ne perdemŭ! Ascultați cu bine-voința cererea noastră! Propusul nostru de măntuire l'am realisatŭ. Clopotul pravoslavieĭ sună deja în Rarancea și sunetele luĭ duĭoase a străbătutŭ în maĭ multe inime împetrite. Neavêndŭ însă destulŭ capitalŭ, ca să plătimŭ clopotul acesta, ne rugămŭ âncă ŭă-dată umilitŭ, aujutați-ne noaŭĕ, prea onoraților p. t. frați ort. cu jertfe materiale!

Cumună Ortodocsă Rarancea.

Cu mulțămită viiă urmămŭ astă-dĭ cu publicarea p. t. contribuitorĭ: S. S. Protopresviterul distr. din Cernăuțĭ păr. Ioanŭ Olinchi 2 fl., Păr. exarchŭ-parochŭ din Dorna George Balmoș 2 fl., Păr. cooperatorĭŭ Davidŭ Munteanŭ din Cereșanca 1 fl., stud. jur. Dl. Erastŭ Levescu 50 cr., Dl. Nicolaĭ Lajenschi consulŭ imperialŭ rusescŭ 10 fl., Dl. Voiu Lajenschi 3 fl., Dl. Ioanŭ Lajenschi 50 cr., D-șoara Zoë Lajenschi 50 cr., Doamna Olga Dimitrovicĭŭ 1 fl., Doamna Victoria Simiginovicĭŭ 2 fl., S. S. păr. prof. Calistratŭ Coca 1 fl., protoprv. catedralŭ păr. Leo Popescul 2 fl., Stm. D-șoară Ilena Dimitrovicĭŭ 50 cr., Dl. Mihaĭŭ Dimitrovicĭŭ secretarĭŭ consularĭŭ 1 fl., Păr. parochŭ din Roșŭ Georgĭŭ Hostĭucŭ 2 fl., Dl. Erastŭ Mandicevschi 1 fl., prof Iliă Luța 1 fl., S. păr. Teodosiu Iliuțŭ parochŭ din Arborea 2 fl., S. păr. Grigorĭŭ Costașŭ parochŭ din Broscăuți 1 fl., Proprietarĭul mare din Storojinețŭ cavalerul de Flondorŭ 5 fl., Dl. adjunctŭ Vasiliu Morarĭŭ 3 fl., Păr. Cobilanschi 1 fl., Excelința Sa marșalul țĕreĭ Dl. baron A. Vasilco de Serețchi 20 fl., Dl. consiliarĭŭ guv. Orestŭ Reneĭ de Herșenĭ 1 fl., Capitanul districtualŭ din Storojinețŭ Dl. Nic. Balmoșŭ 5 fl., Capitanul districtualŭ din Cernăuți baronul de Hormuzachi 6 fl., Domnul secretarĭŭ Onisimŭ Țurcanŭ 1 fl., S. S. păr. N. Filievicĭŭ parochŭ în Luca 2 fl., Dr. med. Țurcanŭ 2 fl., Dr. Seleschi advocatŭ 2 fl., Dl. prof. C. Cossovicĭŭ 1 fl., S. S. ieromonachul Leo Popescul din Putna 1 fl., Dl. Anton Tabacarĭŭ 1 fl.,

Dr. med. Filipovicĭŭ 1 fl., Consiliarĭŭ la jud. Dl. Corn. Cosovicĭŭ 2 fl., păr. diaconŭ Ignatiu Ianovicĭŭ 1 fl., N. N. 50 cr., păr. protopresv. și prof. de univers. Euseb. Popovicĭŭ 1 fl., Păr. protoprev. și prof. de univers. Vasiliu Mitrofanovicĭŭ 2 fl., Directorĭul pedag. domn. Isopescul 1 fl., Stimată Domna Ilena Semaca 1 fl., Păr. paroch din Sirete Const. Sbiera 1., Cavalerĭul Tudorŭ de Flondorŭ proprietărĭŭ mare 2 fl., Păr. adm. din Calinescĭ Ioanŭ Stefaniucŭ 2 fl., Dr. med. Ioanŭ cavalerĭŭ de Volcinschi 50 cr., Stim. Domna Manco 1 fl., Domnul Dr. teol. Cornelĭŭ Sevescul 1 fl., Teologul domn. Vas. Hnideĭŭ 1 fl., Domnul G. . . . . 1 fl., Stim. domna Marg. Andronicŭ 1 fl., Domn. Adrianŭ Andronicŭ 50 fl., Stim. Domnă Catarina născută Andronicŭ 2 fl., Lazarŭ Stefanĭucŭ 20 cr., Margareta și Virginia Stefaniucŭ 1 fl., Stim. Domna Aurora Aurite 50 cr., Comuna Calinescĭ lui Cuparencu 2 fl. 20 cr., Stim. Domna Casandra Buberl propr. mare din Bobescĭ 5 fl., Păr. parochŭ din Bobescĭ 1 fl., Comuna Bobescĭ 2 fl. 10 cr., Păr. protosinc. Dr. Ieron. Topala rect. sem. 5 fl., Păr. exarchŭ Mihaĭŭ Dracinschi spiritualŭ 2 fl., Păr. Dr. Oreste Popescul prefect sem. 1 fl., Domn. Dr. Stefanŭ Saghinŭ prefect sem. 1 fl., Domn. Nico Procopovicĭŭ sameșŭ semin. 1 fl.. Păr. protopresv. din Coțmanŭ Homiuca 2 fl., Stim. domn. Vasiliu Blând primarĭŭ din Bosancea 1 fl., Păr. parochŭ din Bosancea Em. Isopescul 1 fl., Păr. parochŭ din Mitocŭ Anania Iacubovicĭŭ 1 fl., Stim. domn. Buceschi pictorŭ 1 fl., Păr. parochŭ din Babinŭ Isid. Litvinovicĭŭ 1 fl., Păr. parochŭ din Repujineț Stef. Ianovicĭŭ 1 fl., Păr. parochŭ din Crisceatecŭ Grig. Tomovicĭŭ 1 fl., Păr. protopresv. din Borăuți Gavr. Calinciucŭ 1 fl., Comuna Borăuți 6 fi., Păr. parochŭ din Ciornei-potocŭ 40 cr., Păr. parochŭ din Doroșăuți Eus. Andriiciucŭ 50 cr., Păr. parochŭ din Toutri Nic. Dracinschi 50 cr., Păr. parochŭ din Cincăŭ Teof. Bocancea 40 cr., S. S. protosincel Eman. Ciuntuleacŭ egumen la monăstirea din Suceavă 5 fl., S. S. monachŭ Galactionŭ 3 fl., S. S. ieromon. Pancratie Sidorovici 3 fl., ieromon. Varnava Lobojeschi 3 fl., S. S. Costachi Turtureanŭ 1 fl.

(Va urmá.)

În fine Mitropolitul Belgradului, Teodosĭu, a bine-cuvêntatŭ divorțul dintre regele Milanŭ și regina Natalia. Scârboasă aparițiune e aceasta în biserica autocefală a Sêrbilor! Din acestŭ incidinte au fostŭ destituiți episcopii Demetrĭu și Nicanorŭ sub cuvêntŭ de renitință, fiindŭ-că nu au fostŭ înțeleși cu divorțul regelui.

Sinodul episcopescŭ alŭ Mitropolieĭ Carlovĕţuluĭ a alesŭ episcopŭ pentru diecesa Pacraţuluĭ pe archimandritul Mironŭ Nicolicĭu. Cu aceasta ocăjune Sânctitatea Sa patriarchul Germanŭ Angheliclŭ a facutŭ cunoscutŭ Sinodului episcopescŭ, ca din causa bĕtrâneţeĭ şi a sănătăţiĭ nu maĭ poate conduce afacerile patriarchieĭ şi este gata a-şĭ dá dimisiunea. Episcopiĭ însă l'au rugatŭ să rĕmână în fruntea ĭerarchieĭ, asecurându-lŭ, că-ĭ vor stá într'ajutorĭŭ în afacerĭ după putinţă, eară comisarĭul regescŭ, Alesandru Niculicĭŭ, ĭ-a dechĭăratŭ, cum-că dimisiunea nu-ĭ va fi acceptată.

Din încidintele aniversărĭĭ de 70 de anĭ a I. P. S. S. părintelui nostru Archiepiscopŭ şi Mitropolitŭ Silvestru s'a făcutŭ următoarĭa învitare: În 14/26 Noemvre a. c. împlinesce Eminenţa Sa Archipăstorĭul nostru Silvestru 70 de anĭ aĭ vieţeĭ sale. Activitatea şi meritele acestuĭ ilustru bărbatŭ pentru biserica noastră ortodoxă-orientală din ţară, marele seŭ devotămêntŭ şi succesele sale pentru luminarea şi desvoltarea culturală a poporuluĭ pe toate terenurile, stăruinţa sa neobosită pentru binele ţereĭ şi însĕmnătatea productelor sale literarĭe ne obligă pre noĭ diecesaniĭ ortodocşĭ-orientalĭ aĭ Bucovineĭ a sĕrbá cu ĭubire fiiască şi solenitate aceasta ḑi însĕmnată şi a aduce I. P. S. Sale cu respectuosă supunere omagiele noastre de mulţămire şi recunoscinţă. Ḑiua aceasta se va serbá în diecesă după următorĭul programŭ: *a*) In Diecesă: Duminică în 13/25 Noemvre a. c. în toate bisericele dieceseĭ sĕrbarea s. liturgie cu doxologieĭ. *b*) In căpitala ţereĭ: Lunĭ în 14/26 Noemvre a. c.:

1. Demineaţă la 9 oare serviciŭ dumneḑeiescŭ în biserica catedrală cu doxologiă.

2. La 11 oare demineaţă plecarea în corpore a clerului, patronilor bisericescĭ, a eparchioţilor şi altor deputaţiunĭ la reşedinţa mitropolitană.

3. Aducerea felicitărilor omagiale I. P. S. Sale Archiepiscopuluĭ şi Mitropolitului, împreună cu predarea adreseĭ din partea diecesanilor. Splendoarea acesteĭ sĕrbărĭ însĕmnate atêrnă dela numĕroasa presenţă a diecesanilor. Adresămŭ aşá-dară unŭ apelŭ căldurosŭ şi frăţescŭ cătră toţĭ diecesaniĭ dreptŭ-credincĭoşĭ, cariĭ nutrescŭ în sufletul şi în inima lor simţĕminte de mulţămire şi de venerare cătră acestŭ rarŭ bărbatŭ alŭ bisericeĭ, ca să bine-voĭească a ilustrá cu presenţa lor aceasta sĕrbare. *Comitetul Aranjătorĭŭ:* Ioanŭ Bumbacŭ, Erastŭ

Cechoschi, Ilie Dimitrovicĭŭ, Br. Eudoxiu Hormuzachi, Leonŭ Kirilovicĭŭ, Dr. Erastŭ Mandiceschi, Eugeniu Meşederŭ, Br. Nicolaĭŭ Musteaţă, Eusebiu Popovicĭŭ, Mihaĭŭ Piteĭŭ, Leonŭ de Rey, Georgiu de Tarnovieţchi, Dr. Ironimŭ Topala. Dr. Ioanŭ cav. de Volcinschi, Isidorŭ Worobchievicĭŭ, Onesimŭ Ţurcanŭ.“

Însciinţare.

„Merinde dela şcoală seau învĕţături pentru poporu“ culese din ḑiarul unuĭ scolarĭŭ de Dr. Georgĭu P o p a. Sub titul acesta a eşitŭ din tipărĭŭ în tipografia „Aurora“ din Gherla unŭ opŭ, care va ocupá unŭ locŭ de frunte în bibliotecele poporale. Principie fundămêntale cu privire la morală, relegĭune, naţionalitate, igienă, economiă, istoriă etc. etc. se află în acestŭ opŭ, aşá că numaĭ câte-vá din cele 32 capitule, cum ar fi buna-oară capitulŭĭ despre f u m a t ŭ, despre c u r ă ţ i r e a t r u p u l u ĭ etc. ar fi de ajunsŭ, pentru a meritá, ca să esiste câtŭ de curêndŭ în toate bibliotecele poporale. Opul cuprinde 280 pag. 8⁰ şi costă 1 fl.

CORESPONDINŢĂ.

A. P. Unŭ bărbatŭ însĕmnatŭ ḑiceá: Arată-mĭ biserica, scoala şi ţintirimul şi eu în-dată îţĭ voĭŭ spune, ce înţĕlegінţă şi r e l e g i o s e t a t e e în locul acela.

Negreşitŭ, ca starea ţintirimuluĭ şi a bisericeĭ dau pe faţă simţul relegiosŭ. ce esistă în cutare comună. De aceea la popoarele religioase acestea doaŭĕ lucruri se gasescŭ în mare ordine. Biserica ádecă e spaţioasă, architectonicŭ ḑidită şi în lăuntrul eĭ toate lucrurile necesarĭe sûntŭ şi stau la locul lor, pe cândŭ ţintirimul e aşĕḑatŭ la locŭ frumosŭ, bine îngrăditŭ, simetricŭ împărţitŭ şi plântatŭ cu pomĭ, încâtŭ face numaĭ decâtŭ împresiunea de locŭ de rĕpaosiĭ.

De altă parte construcţiunea edificĭuluĭ scoaleĭ şi mărimea luĭ dă pe faţă dorul de cultură!

Dacă la noĭ maĭ esistă biserice de lemnŭ, strimte si joase şi apoĭ cu crucile plecate, cu acoperimintele stricate, etc. orĭ ţintirimurĭ desgradite orĭ deschise, de se primblă într'însele vitele şi bătucescŭ mormintele, orĭ scoale, în carĭ de strimte şi micĭ, ce sûntŭ nu încapŭ decâtu 15 pênă la 20 de copiĭ, carĭ, în locŭ să steĭe cu ochiĭ la carte, tremură de frigŭ, pentru-că scoala e cu ferestele sparte şi cu uşele crĕpate, orĭ aŭ sobe, de atumă etc., apoĭ nu putemŭ pretinde, ca cine-vá după acestea scăderĭ să ne ţină de oamenĭ culţĭ şi relegĭoşĭ.

De aceea e cu totul la locŭ, dacă cerĭ, ca venerabililor preoțĭ să li fiă maĭ aminte, ca să scape ŭă-dată la biserice frumoase, spațioase și de materialŭ vêrtosŭ, ádecă de caramidă.

În biserică mare și acustică și preotuluĭ i-se maĭ face a cântá și a predicá. Și apoĭ toțĭ preoțiĭ, câțĭ aŭ scăpatŭ pên'acum la biserice bune, mărturisescŭ, că și âmblarea oamenilor la biserică e maĭ regulată și maĭ numĕroasă: Unŭ lucru bunŭ sprijinesce altŭ lucru bunŭ.

D. S. Noĭ nu vĕ putemŭ dá deslucire, de s'a pusŭ ce-vá la cale în punctul icoanelor și sûntemŭ de acordŭ cu Sânția Voastră, că icoanele de prin casele crestinilor nostri aice în țară nu-sŭ de năturá, ca să descepte simțul relegĭosŭ; maĭ vêrtosŭ ele sûntŭ însușite a ni tulburá ortodocsia cu chipurile lor și cu gruparea chipurilor. Sûntŭ acum parochie ortodocse, unde rarŭ aĭ găsi casă, în care să nu fiă câte doaŭe treĭ icoane de ritŭ străinŭ. Preoțiĭ li spunŭ creștinilor, că acele icoane nu se cade să li țină pe părete în fundul caseĭ, dară creștiniĭ li replică: Domnule părinte, dacă nu-sŭ bune, dă-ni altele. Eĭ bine, de unde să le dămŭ?

E dreptŭ, că dacă s'ar înființá litografiă la tipografia noastră archieepiscopească, apoĭ ar fi ușorŭ de icoane eftine, cum cerŭ creștinii nostri. Litografia însa caută să rĕmână amênată, pênă ce vor întrá sumele subscrise pentru înființarea tipografieĭ. Sûntŭ ádecă părinții, carĭ din quotele promise n'au solvitŭ âncă nemică, de și sûntŭ mai bine de 6 anĭ trecuțĭ dela promisiune încoace.

Redactoriŭ primariŭ responsabilŭ
Protopresviterul
Artemiŭ Berariŭ.

Redactoriŭ alŭ doile pentru textul slav.-rusescŭ
Profesoriŭ de cânțarea corală
Isidorŭ Vorobchievici.

Administrătoriŭ și editoriŭ: Archipresviterul catedral
Georgiŭ de Reus.

Tipografia archiepiscopală Cernăuți. — Staţiunea telefonică Nr. 47.

CANDELA.

Foaiă bisericească-literară.

Apare ŭă-dată pe lună.

Nr. 12. Cernăuți, 1. Decemvre 1888. Anul VII.

Istoria catechumenatuluĭ creștinŭ.

(Urmare.)

PARTEA II.

Istoria învĕţămêntuluĭ catecheticŭ seaŭ alŭ catecheseĭ în timpul catechumenatuluĭ creştinŭ.

Am ḑisŭ, că fiinţa catechumenatuluĭ creştinŭ o constitue doĭ factorĭ principalĭ, analogŭ cu natura spiretuluĭ omuluĭ, respective a catechumenuluĭ, în care deosebimŭ mintea şi voĭa. In istoria catechumenatuluĭ âmbĭ factoriĭ aparŭ constantŭ împreunaţĭ, lucrândŭ împreună la perfecţionarea catechumenuluĭ; şi anume unul tinḑêndŭ la disciplinarea voinţeĭ şi, încâtŭ erá cu putinţă, la regularea şi înobilarea cărăcteruluĭ moralŭ, eară altul la cultivarea minţiĭ prin înstruirea în doctrinele creştinismuluĭ.

După-ce în cele premerse am vorbitŭ de catechumenatŭ în înţĕlesul strînsŭ alŭ cuvêntuluĭ, încâtŭ se ocupá cu educarea catechumenilor prin disciplină strînsă şi conducere la dobândirea graţieĭ dumnĕḑeĭescĭ, considerându-lŭ după fasele maĭ însĕmnate ale desvoltăriĭ luĭ istorice, în partea aceasta trecemŭ la istoria catecheseĭ, ádecă la înstrucţĭunea catechumenilor în adevĕrurile religioase-morale, întru-una arĕtându şi metoada aplecată la propunerea materieĭ de învĕţămêntŭ.

Pentru a avé maĭ buna orientare, espunerea de faţă o împarţimŭ în doauĕ secţĭunĭ; una ocupându-se de împărtăşirea învĕţămêntuluĭ catecheticŭ în epoca de desvoltare a catechumenatuluĭ creştinŭ, cea-l'altă cuprinḑêndŭ istoria privitoarĭă la înstrucţĭunea catechumenilor în epoca luĭ de înflorire.

a) Istoria învĕţămêntuluĭ catecheticŭ în epoca de desvoltare a catechumenatuluĭ creştinŭ.

Vorbindŭ de idea fundămêntală seaŭ de basa catechumenatuluĭ, am observatŭ, că după mândatul Mântuitorĭuluĭ[1]) toţĭ ceĭ-ce ar dorí boteḑul, maĭ întăĭu aŭ să fiă înstruiţĭ în doctrina despre D-ḑeŭ Tatălŭ, D-ḑeŭ Fiĭul şi D-ḑeŭ Spiretul sântŭ seaŭ în doctrina despre D-ḑeŭ unul în fiinţă şi întreitŭ în persoană. Afară de aceasta se scie, că catechumeniĭ, boteḑându-se, trebuĭáŭ să mărturisască simvolul credinţeĭ.

Din această consideraţĭune nu credemŭ, că e greşitŭ, dacă conchidemŭ, ḑicêndŭ, că doctrina despre credinţă trebue să fiă formatŭ partea cea maĭ împortantă din materia învĕţămêntuluĭ catecheticŭ, ce li-se predá catechumenilor. Pentru a ne asigurá în privinţa aceasta, n'avemŭ decâtŭ a ne provocá pentru perioda noastră la Irineŭ, Clementŭ Alecsandreanul, Origenŭ şi Grigoriu Taumaturgul, a căror opurĭ în privinţa aceasta ni procură probe numĕroase şi nedisputate.

Câtŭ de Irineŭ, apoĭ aflamŭ, că elŭ, pênă a li împărtăşí catechumenilor credinţa adevĕrată, maĭ întăĭu li puneá înaintea ochilor învĕţăturele ereticilor; apoĭ li vorbĭá, că ereticiĭ, despreţuindŭ adevĕrul, propunŭ publiculuĭ doctrine false şi genealogie ridicule şi caută în totŭ chipul a-'lŭ seduce, asigurându-lŭ, că le-ar fi primitŭ imediatŭ dela creatorĭul universuluĭ. Decĭ Irineŭ, fiindu-ĭ a minte a-ĭ combate pre ereticĭ şi a li rĕsturná din fundămêntŭ învĕţătura, îşĭ puneá toată puterea să descopere şi să scoată la lumină toate rĕtăcirile lor, păsĭunile şi viţiele ascunse şi apoĭ, provocându-se la minte, s. scriptură şi s. trădiţĭune, căutá a li demustrá auḑitorilor cu esactitate şi a-ĭ convinge, că doctrinele lor, creḑute pênă acuma ca adevĕrurĭ nedisputate, nu sûntŭ altă decâtŭ nisce idee false.[2]) Acesta fŭ decĭ primul nutrimêntŭ oferitŭ din adinsŭ catechumenilor, creḑêndŭ astŭ-felĭu a-ĭ face pe de ŭă parte să cunoască din capul loculuĭ, câtŭ de superioare şi sublime sûntŭ doctrinele adevĕrate ale creştinismuluĭ, eară pe de altă parte să le aleagă bine şi sigurŭ din cele false. După acestŭ felĭu de procedere în urmă Irineŭ li spuneá catechumenilor credinţa unica ade-

[1]) Mat. 28, 19. Marc. 16, 15. — [2]) Adversus haereticos.

vĕrată, îndeosebĭ desfăşurându-li credinţa în unul D-ḑeŭ Tatălŭ, atotŭ-puternicul, celŭ-ce a făcutŭ cerĭul, pământul, marea şi toate cele-ce sûntŭ într'însele; şi în unul Isusŭ Christosŭ, Fiĭul luĭ D-ḑeŭ, care s'a făcutŭ omŭ pentru mântuirea noastră; şi în Spiretul sântŭ, care a preḑisŭ prin profeţĭ economia rĕscumpĕrării, ádecă: coborirea din cerĭu, nascerea din fecĭoară, pátima, înviĭarea din morţĭ şi înălţarea la cerĭŭ a ĭubituluĭ Isusŭ Christosŭ, Domnul nostru. Îĭ învĕţá apoĭ adevĕrul despre a doaŭa venire a luĭ Isusŭ Christosŭ întru mărirea Tatăluĭ sĕŭ, despre înviĭarea corpurilor oamenilor, despre judecata cea de pe urmă şi despre rĕsplata fiă-căruĭa după faptele luĭ, pre ceĭ reĭ trămiţêndu-ĭ în focul celŭ nestînsŭ, eară pre ceĭ bunĭ remunerându-ĭ cu fericirea eternă.[1])

Pecândŭ Irineŭ, am puté ḑice, se încercá să arunce în catechumenĭ numaĭ basa învĕţămêntuluĭ catecheticŭ, acestŭ învĕţămêntŭ în curêndŭ trebuí să ĭaĭe unŭ avêntŭ maĭ mare, şi maĭ alesŭ în Alecsandria. Căcĭ aicĭ învĕtaţiĭ păgânĭ, carĭ îşĭ adunáu elevĭ din toate părţile lumiĭ romane, se încercáŭ a 'năduşí orĭ-ce aplecare la relegĭunea creştină, voindŭ astŭ-felĭu a distruge caracterul creştinŭ cu totuluĭ totŭ. Dară chĭarŭ aceasta stare tristă, ce erá aproape să-ĭ compromită creştinismuluĭ esistinţa, contribuí la înfiinţarea făĭmoaseĭ şcoale catechetice, căreĭa îĭ erá reservată onoarea de a-lŭ scăpá de valurile elenismuluĭ.

Nu întră în planul nostru, a cercetá maĭ de aproape istoria originiĭ şcoaleĭ acesteĭa, seaŭ cine a fostŭ întemeĭătorĭul eĭ, ci lăsândŭ întrebările aceste la ŭă parte, trecemŭ la învĕţătoriĭ eĭ creḑuţĭ ca ceĭ maĭ învĕţaţĭ în timpul acela. Pintre dînşiĭ caută să-'lŭ amintimŭ maĭ ântăĭu pe Clementŭ, care dela anul 189-202 erá prepusul şcoaleĭ catechetice din Alecsandria şi conducĕtorĭul învĕţămêntuluĭ catecheticŭ, şi care ca unŭ bărbatŭ eminentŭ, distinsŭ prin sciinţa adîncă şi alte călităţĭ rare, luà parte activă la orgănisăţĭunea învĕţămêntuluĭ amintitŭ de acoló. In acesta deosebí elŭ, după scopul, ce-'lŭ aveá, treĭ cursurĭ, cărora li corespundŭ scrierile sale cele maĭ însĕmnate, anume: Λόγος προτρεπτικός; Παιδάγωγος şi Στρωμάτεις, carĭ fiindŭ menite pentru înstruirea catechumenilor, staŭ într'ŭă-l'altă în strînsă legătură.

Ŭă ochire în opurile amintite ne face să cunoascemŭ materia catechetică la Clementŭ câtŭ şi programa făcută anume pentru împărtăşirea eĭ.

---

[1]) Irineŭ, adversus haereticos, I. c. 10. nr. 1.

In stadiul celŭ dintăiu în procesul de înstruire, care îĭ privesce pre păgânĭ, se pune Clementŭ să li argumenteḑe, că atâtŭ relegĭunea câtŭ şí întregŭ cultul lor, credinţa superstiţioasă a diferitelor oracule, vrăjitoriele şi fărmecătoriele, misteriele obscene ale ḑeilor, lipsindu-li sancţĭunea maĭ înaltă, nu sûntŭ decâtŭ născocirĭ şi amăgirĭ, ce-lŭ coboară pre omŭ pênă la treapta inferioară a animaluluĭ, pe cândŭ din contra relegĭunea creştină îlŭ înalţă sus la D-ḑeŭ.

După acestŭ cursŭ, păgâniĭ mănifestáŭ ŭă pornire iresistibilă pentru creştinismŭ, maĭ âmtăiu fură esaminaţĭ timpŭ maĭ îndelungatŭ; decĭ dacă se arĕtá, că aŭ în faptă voinţa, de a fi creştinĭ, apoĭ Clementŭ, primindu-ĭ în cursul alŭ doilea, în-dată li propuneá doctrinele creştine. Şi anume fiindŭ creḑuţĭ moleşiţĭ şi bolnăvicĭoşĭ în privinţa morală, maĭ âmtăiu li-sĕ cereá ameliorarea morală. După Clementŭ aceasta erá şí'n adevĕrŭ prima misĭune a creştinismuluĭ. In linia primă li-se propuneá catechumenilor ideele şi preceptele morale, într'una încul-cându-li-se, că trebue să se desveţe de deprinderile cele rele de pênă aicĭ şi să-şĭ câştige cele bune. Şi într'unindŭ Domnul Christosŭ în persoană-şĭ toate ideele morale, şi aşá fiindu-ĭ vieaţa de totŭ înstructivă, de aceea li fu rĕcomândatŭ ca celŭ maĭ eminentŭ pedagogŭ, ca conducĕtorĭul celŭ maĭ înţĕleptŭ, ca modelul celŭ maĭ folositorĭu, după care aŭ să se formeḑe toţĭ. Decĭ urmá spunerea speţială a dogmelor creştine, precum doctrinele despre unitatea luĭ D-ḑeŭ, care e eternŭ şi atotŭ-puternicŭ, despre creaţĭunea şi provedinţa dumneḑeĭească, despre Isusŭ Christosŭ Fiĭul luĭ D-ḑeŭ, trămiterea luĭ în lume, rĕscumpĕrarea genuluĭ omenescŭ prin pátima şi moartea luĭ de pe cruce, înviĭarea, înălţarea la cerĭu şi a doaŭa luĭ venire şi despre rĕsplata viitoarĭă.

In privinţa înstruirii la Clementŭ nu putemŭ să nu adaugemŭ aicĭ, că ea se cărăcteriseaḑă, ţinêndŭ seamă de cultura proseliţilor, propunêndu-li celor inferiorĭ câtŭ de uşorŭ, întroducêndu-se pe calea cea maĭ puţinŭ obositoarĭă; şi eară că pretutindene băsându-se pe s. scriptură.

Pe lângă catechumenii înferiorĭ trebue în fine să amintimŭ şí de catechumeniĭ maĭ luminaţĭ şi înḑĕstraţĭ cu sciinţe filosofice. In privinţa acelor observămŭ că eĭ, formândŭ ŭă cătĕgoriă diferită de ceĭ-l'alţĭ, se prepăráŭ într'unŭ cursŭ sepĕratŭ, care la noĭ e cursul alŭ treilea, spunêndu-li-se şi esplicându-li-se doctrinele creştinismuluĭ maĭ profundŭ şi maĭ precisŭ şi nu decâtŭ în legătură strînsă cu doctrinele filosofieĭ.

În urma prigonirii dela anul 202, creştiniĭ pentru-ca să scape de tortură, fugiră maĭ toţĭ din Alecsandria; dară de aceea

opera luĭ Clementŭ nu rĕmase în deşertŭ. Ea fu urmărită de renumitul Origenŭ, care, fiindŭ însărcinatŭ de episcopul sĕŭ Dimitrie cu educăţĭunea şi înstruirea catechumenilor şi apoĭ pĕtrunsŭ de mărimea misĭunii, lucrà în timpŭ de 28 anĭ cu ḑelŭ neadormitŭ, cu activitate şi desinteresare nedisputată şi obţinú resultatele cele maĭ făvorabile.[1]) Dreptŭ-că nu putemŭ să ne facemŭ ilusĭunĭ prea marĭ în privinţa acestuĭ învĕţămêntŭ în-dată la începutŭ; căcĭ fiindŭ creştiniĭ persecutaţĭ, elŭ nu maĭ puteá propăşí decâtŭ cu anevoĭă şi foarte încetŭ. Afară de aceea şí númĕrul catechumenilor erá âncă foarte rĕstrînsŭ. Dară maĭ tărḑiu, lăsândŭ adversariĭ din furia lor, númĕrul catechumenilor mergeá mereŭ crescêndŭ şi astŭ-felĭu Origenŭ puteá face ŭă propăgandă activă în făvoarea cresţinismuluĭ.

Acuma să rĕvenimŭ la modul de procedere la învĕţămêntŭ câtŭ şí la materia catechetică la Origenŭ.

Origenŭ disfăceá ceata catechumenilor în doauĕ grupe destinse, corĕspunḑĕtoarĭe cu gradul de înstrucţĭune, şi anume în grupa catechumenilor simpli seaŭ neînvĕţaţĭ şi'n grupa catechumenilor învĕţaţĭ.[2]) Acesta erá şi punctul de mânecare la predarea materieĭ catechetice, pentru-ca învĕţămêntul să ducă la resultate solide. Îndeosebĭ la catechumenĭĭ neînvĕţaţĭ şi consideraţĭ ca pruncĭ în Christosŭ, înstruirea se începeá cu discuţĭunĭ asupra fundămintelor moraleĭ creştine, tinḑêndŭ maĭ ântăĭu să li deschidă, câtŭ cu putinţă, ŭă privire de orientare asupra principielor, ce aveáu să li reguleḑe lucrăţivitatea. Ŭă-dată puşĭ pe calea, ce să-ĭ ducă la mântuire, Origenŭ mergeá cu unŭ paşŭ maĭ departe şi li descoperĭá şí doctrinele credinţeĭ, dintre carĭ cu preferinţă dogmele despre dreptatea devină, despre remunerare şi pedeapsa omuluĭ după moarte. Aşá-dară fură nutriţĭ cu lapte, eară nu cu bucate, ce nu ar fi corespunsŭ trebuinţeĭ lor.[3]) Insă cu învĕţămêntul elemêntarĭu nu erá terminată educăţĭunea lor, ci trebuĭáŭ să se maĭ deprindă şí în a aplecá în modŭ practicŭ cunoscinţele câştigate sub ochiĭ învĕţătorĭuluĭ însu-şĭ seaŭ aĭ altor credincĭoşĭ.[4])

De aceasta pregătire se diferĭá cu totuluĭ totŭ pregătirea catechumenilor iniţiaţĭ şi maĭ priceputĭ. Acelor li-se propuneáu adevĕrurile cele maĭ sublime şi maĭ frumoase ale creştinismuluĭ, descoperindu-li-se în locul primŭ doctrina despre s. treime. Cu astŭ-felĭu de începutŭ cu încetul se întroduceáŭ apoĭ şí'n cunoscinţa doctrinelor despre nascerea

---

[1]) Eusebie, istoria biser. VI. c. 3. — [2]) Origenŭ, contra Cels. III. c. 50 şi c. 51. Eusebie, istoria biser. VI. c. 15. — [3]) Origenŭ, contra Cels. III. c. 51 şi 52. — [4]) Origenŭ, contra Cels. III. c. 50.

luĭ Isusŭ din fecĭoară, despre înfigerea pe cruce şi învĭerea luĭ din morţĭ, despre judeţul ultimŭ şi rĕsplată. In privinţa espunerii observămŭ, că erá câtŭ se poate de mărginită şí simplă; în cele maĭ multe caḑurĭ sĕ făceá numaĭ în modŭ sumarĭu, reservându-se analisarea şi specialisarea doctrinelor în întrebările maĭ principale parte pentru timpul maĭ aproapiatŭ de botedŭ parte pentru chĭarŭ după botedŭ, cândŭ li-se propuneáu şí misteriele cele maĭ adûnce şi maĭ sânte, cum sûntŭ: ceremoniele liturgice ale botedului, ale s. mirŭ şi ale s. cuminicature.[1]) Dacă eráŭ catechumenii din grupa, de care vorbimŭ, vĕrsaţĭ şi'n filosofiă, apoĭ fără îndoĭeală trebue să fiă fostŭ aplecatŭ modul de predare, ce-'lŭ găsimŭ spusŭ la Grigoriu Taumaturgul.[2]) Acesta conţineá logica, sciinţele năturale, filosofia morală cu eserciţe practice în vîrtuţĭ şi treceá în urmă la doctrinele creştine, formândŭ întroducerea opurile filosofilor anticĭ, dintre carĭ nu se elimináŭ decâtŭ, sĕ înţĕlege de sine, scrierile ateiştilor. Elŭ se închĭăĭá apoĭ cu esplicările şi lămuririle precise ale locurilor maĭ ascunse şi enigmatice ale s. scripture, am putè ḑice, cu teologia biblică.

Nu va fi de prisosŭ să maĭ observămŭ âncă, că afară de împărţirea în doauĕ grupe a proseliţilor, Origenŭ, propunêndŭ învĕţăturele dumneḑeĭescĭ, considerá persoanele şí din punctŭ de vedere alŭ etăţiĭ, secsuluĭ şi alŭ stării, cu unŭ cuvêntŭ, elŭ după esêmplul Mântuitorĭuluĭ şi alŭ apostolilor cautá să li fiă tuturora toate.[3]) Astŭ-felĭu înpliní elŭ cu cea maĭ strînsă rigoare îndĕtoririle învĕţămêntuluĭ catecheticŭ, ce-'ĭ erá încredinţatŭ.

Să vedemŭ acuma, ce erá obĭectul înstrucţĭuniĭ catechetice la Grigoriu Taumaturgul. Fără îndoĭeală nu erá altul decâtŭ eară credinţa, cum se poate vedé uşorŭ din simvolul luĭ, în care sûntŭ grupate toate articulele principale de credinţă. După mărturia luĭ Grigoriu dela Nisa[4]) acestŭ simvolŭ, care âncă pênă a-ḑĭ e unŭ monumêntŭ atâtŭ de preţiosŭ, erá anume compusŭ pentru înstruirea relegioasă, şi Grigoriu îlŭ espuneá şi-'lŭ esplicá catechumenilor la diferite ocăsĭunĭ.

Adaugemŭ acestŭ simvolŭ, pentru a ilustrá materia trăctată în învĕţămêntul catecheticŭ. „E unŭ D-ḑeŭ, Tatălŭ Cuvêntuluĭ celuĭ viĭŭ, alŭ înţĕlepcĭuniĭ personale, alŭ puteriĭ şi fiinţeĭ eterne, părintele

[1]) Origenŭ, contra Cels. III. c. 51. I. c. 7. I. Mayer, pg. 258. — [2]) În cuvêntul de laudă asupra luĭ Origenŭ c. (7—15). Eusebie, istoria biser. VI. c. 30. — [3]) Origenŭ, contra Cels. III. c. 53. — [4]) Grigorie dela Nisa, vieața luĭ Grigorie Taumaturgul.

perfectŭ alŭ celuĭ perfectŭ, Tatălŭ Fiĭuluĭ unuĭa-născutŭ. E unŭ Domnŭ, unul din unul, D-ḑeŭ din D-ḑeŭ, chipul şi icoana D-ḑeiriĭ, cuvêntul creatorĭu, înţĕlepcĭunea, ce cuprinde universul, puterea, ce produce întreagă creaţĭunea, Fiĭul adevĕratŭ alŭ Tatăluĭ adevĕratŭ, celŭ nevĕḑutŭ din celŭ nevĕḑutŭ, celŭ netrecĕtorĭu din celŭ netrecĕtorĭu, celŭ nemuritorĭu din celŭ nemuritorĭu, celŭ eternŭ din celŭ eternŭ. E şí unŭ Spiretŭ sântŭ, ce-şĭ are esistinţa (personală) dela D-ḑeŭ şi s'a arĕtatŭ prin Fiĭul (ádecă între oamenĭ); chipul Fiĭuluĭ, celuĭ perfectŭ din celŭ perfectŭ, vieaţa şi originea a totŭ, ce e viĭŭ, isvorŭ sântŭ, sânţiă şi mijlocitorĭu de sânţiă, întru care ni-se reveleaḑă D-ḑeŭ Tatălŭ, prin care toate s'aŭ făcutŭ. E ŭă treime perfectă, neîmpărţită şi nedespărţită în gloriă, în eternitate şi domnire. Aşá-dară în aceasta treime nu e nimică creatŭ seaŭ subordinatŭ, nicĭ ce-vá adausŭ, ce ádecă, lipsîndŭ maĭ 'năinte, s'ar fi întregitŭ în timpŭ. Decĭ nicĭ cândŭ n'a fostŭ Tatălŭ fără de Fiĭul seaŭ Fiĭul fără de Spiretŭ, ci pururea e una şi aceea-şĭ treime neschimbată şi nemutată."[1])

(Va urmá.)

---

[1]) Grigoriu Taumaturgul, simvolul credinței. Grigoriu dela Nisa, despre vieața lui Grigoriu Taumaturgul.

Omiliele sântuluĭ Ioanŭ Chrisostomŭ la epistola cătră Romanĭ.

Omilia a cinci-spră-ḑecea.

(Urmare)

Apoĭ ca să nu pară, că am fi părăsiţĭ de Dumneḑeŭ, îlŭ adaoge elŭ şí pre profetul, carele le-a preḑisŭ acestea cu multŭ timpŭ înăinte vorbindŭ:

Versŭ 36. „Pentru tine sûntemŭ omorîţĭ toată ḑiua; ne-am creḑutŭ ca oĭ de junghiare.“ [1])

Adecă noĭ sûntemŭ aruncaţĭ înăintea tuturora, ca să suferimŭ rele. Dar' totu-şĭ într'aceste pericole atâtŭ de marĭ şi atâtŭ de multe, în aceste tragedie ale timpuluĭ de acuma, [2]) ni este noaŭĕ de ajunsŭ mângăĭarea, că ni=se face cunoscută causa acestor lupte, şi nu numaĭ de ajunsŭ, ci şí una din cele maĭ marĭ mângăĭărĭ Căcĭ nu pentru oameni nicĭ pentru altŭ scopŭ pământescŭ le suferimŭ noĭ acestea, ci pentru împĕratul universuluĭ — ḑice elŭ. — Şi eară-şĭ ĭĭ încununeaḑă elŭ pre eĭ nu numaĭ cu cununa aceasta, ci şí cu alta multŭ maĭ frumoasă şi maĭ preţioasă. Căcĭ, de-oare-ce, fiindŭ oameni, nu ni este cu putinţă, ca să suferimŭ moartea de miĭ de orĭ, arată, că cu aceasta nu se va micşurá nicĭ decum rĕsplata (rĕcupasa) noastră. Deşí ni este noaŭĕ după firea noastră hotărîtŭ de soarte, ca să murimŭ numaĭ ŭă-dată, totŭ ni-a datŭ D-ḑeŭ, ca s'o suferimŭ aceasta în fiă-care ḑi prin propusul nostru, numaĭ dacă avemŭ bună-voinţă. De aicĭ se vede, că la moartea noastră vom avé atâtea cununi, câte ḑile am trăitŭ; ba âncă şí cu multŭ maĭ multe, pentru-că-ĭ cu putinţă a murí întru ŭă ḑi ŭă-dată, de doaŭĕ seaŭ de adese orĭ. Şi celŭ-ce-ĭ pregătitŭ la aceasta, va căpĕtá totŭ-dea-una rĕsplata pregătită. Aceasta a înḑicat'-o şí profetul, cândŭ a ḑisŭ: „toată ḑiŭa“. De aceea 'l-a citatŭ şí Apostolul, ca să-ĭ descepte şí maĭ tare pre auḑitoriĭ sĕĭ. Căcĭ dacă oameniĭ ceĭ din testămêntul vechiŭ — voĭesce elŭ să ḑică, — carĭ aveáŭ ca rĕsplată pentru ostenelele lor numaĭ ŭă ţară şi alte lucrurĭ, cele-ce cu vieaţa aceasta trecú şí ele, despreţuiáŭ vieaţa aceasta, amăgirile şi pericolele eĭ astŭfelĭŭ, apoĭ ce felĭŭ de ertare vom puté dobândí noĭ, carĭ, cu-toate-că ni-s'a promisŭ cerĭul, împĕrăţia cea de susŭ şi bunurĭ nespuse, ne moleşimŭ şi nu ajungemŭ măcarŭ la aceea-şĭ mĕsură, ca şi aceĭa (Iudeiĭ)? Dară apostolul n'a ḑis'-o asta aşá, ci o lasă în sama consciinţeĭ auḑitorilor, se mulţămesce numaĭ cu mărturia aceasta singură şi arată, că şí cor-

[1]) Ps. 43, 23. — [2]) εἰς τὰς καινὰς ταύτας τραγῳδίας.

purile lor trebue să şĕrbească de sacrificiŭ, şi nu trebue să se conturbe nicĭ să se neliniştească, dacă o ordineaḑă Dumneḑeŭ aceasta astŭ-felĭŭ. Şi elŭ se îndreaptă la dênşiĭ şi în altŭ modŭ. Ca să nu ḑică ádecă cine-vá, că aceasta este simplu numaĭ ŭă filosofiă, care întrece márginile faptelor reale, a adaosŭ! „am fostŭ creḑuţĭ ca oĭ de junghiare“, reflectândŭ cu aceasta la moartea ḑilnică a apostolilor. Veḑi bărbăţia şi supunerea? Căcĭ precum acele (oile) — ḑice elŭ — nu se opunŭ, cândŭ le ducŭ la junghiare, astŭ-felĭŭ nu ne-am opusŭ nicĭ noĭ. Dară, de-oare-ce neputinţa minţiĭ omeneecĭ cu toate acestea se teme de mulţimea ispitelor, ĭa sama numaĭ, cum îlŭ însufleţesce elŭ eară-şĭ pe auḑitorĭŭ, îlŭ face bucurosŭ şi voĭosŭ, ḑicêndŭ:

Versŭ 37. „Dar' în toate aceste sûntemŭ maĭ multŭ decâtŭ învingĕtorĭ prin celŭ ce ne-a iubitŭ.“

Lucru de admiratŭ ádecă este acesta, că noĭ nu numaĭ că învingemŭ, ci că învingemŭ prin adversariĭ noştri. Şi noĭ nu învingemŭ numaĭ simplu, ci învingemŭ pe deasupra (ὑπερνικῶμεν) ádecă căştigămŭ ŭă învingere de totŭ uşoară, fără de sudoare şi fără de ostenele. Şi nu ni trebue să ne supunemŭ la fapte grele, ci să fimŭ numaĭ cu cúgetul totŭ-dea-una gata de luptă şi în modul acesta pretutindene vom câştigá laurĭ contra adversarilor noştri. Şi cu totŭ dreptul; pentru-că D-ḑeŭ este celŭ-ce se luptă împreună cu noĭ. Decĭ nu este lucru de necreḑutŭ, dacă, noĭ bătuţĭ fiindŭ, am ajunsŭ maĭ puternicĭ decâtŭ ceĭ-ce ne băteáŭ, dacă în exilările noastre ne-am făcutŭ maĭ tarĭ decâtŭ persecutătoriĭ noştri, dacă chĭarŭ cu moartea noastră ĭ-am învinsŭ pre ceĭ viĭ. Căcĭ dacă puterea şi ĭubirea luĭ D-ḑeŭ îţĭ stă la îndĕmână, apoĭ nimicŭ nu te maĭ poate împedecá, ca să câştigĭ aceste succese atâtŭ de minunate şi neasceptate şi să te încununeḑĭ c'ŭă cunună de învingere aşá de strălucită. Căcĭ nicĭ învingerea apostolilor nu erá simplă, ci ŭă învingere foarte minunată, aşá că şi inimiciĭ lor puteáŭ cunoasce, că eĭ nu poartă luptă contra oamenilor, ci contra puteriĭ celeĭ neînvinse. Ŭĭtă-te numaĭ la Iudeĭ, în mijlocul cărora vieţuiáŭ eĭ, în ce nedumerire eráŭ, cândŭ ḑiceáŭ: „Ce vom face cu oamenii aceştĭa.“[1]) Lucrul de mirare stă ádecă în aceea, că deşi îĭ ţineáŭ pre dênşiĭ în mânele sale şi aveáŭ putere asupra lor, îĭ legaŭ şi-ĭ băteáŭ, totu-şĭ eráŭ în nedumerire şi'n mare bătaiă de capŭ, vĕḑêndu-se învinşi chĭarŭ de aceĭa-ce speráŭ eĭ, ca să-ĭ învingă. Nicĭ tiranŭ, nicĭ gâḑiĭ, nicĭ armia demonilor, nicĭ însu-şĭ diavolul n'aŭ pututŭ să-ĭ învingă pre eĭ, ci cu multă putere aŭ fostŭ învinşi, vĕḑêndŭ, cum se prefacŭ toate machi-

[1]) Fapt. ap. 4, 16.

naţiunile, pregătite în contra acestora, chiarŭ în folosul lor. De aceea a şí ḑisŭ: „a m î n v i n s ŭ p e d e a s u p r a“ (ὑπερνικῶμεν). Aceasta erá ŭă lege noaŭă de învingere, ádecă a învinge prin cele contrarie şi a nu fi supusŭ nicí-cândŭ, ci a merge în luptele aceste astŭ-felĭŭ, ca şí cândŭ ar fi eĭ singurĭ stăpânĭ pe succesŭ.

Versŭ 38. 39. Căcĭ sûntŭ încredinţatŭ, că nicĭ moartea, nicĭ vieaţa, nicĭ ângerii, nicĭ Domniele, nicĭ puterile, nicĭ cele de acum, nicĭ cele viitoarie, nicĭ înălţimea, nicĭ adûncul, nicĭ orĭ-ce altă făptură nu ne va pute despărţí de iubirea luĭ D-ḑeŭ, care este în Chr. Is. Domnul nostru.“

V. Măreţe sûntŭ cuvintele aceste! dar' noĭ nu le putemŭ înţelege, pentru-că n'avemŭ astŭ-felĭŭ de amoare. Dar', deşí sûntŭ ele măreţe, totu-şĭ a voitŭ apostolul să arete, că nimică nu se poate asĕmĕná cu amoarea, cu care este elŭ ĭubitŭ de cătră D-ḑeŭ, şi abĭá după aceasta vorbesce elŭ de amoarea sa, ca să nu pară, că se îngâmfă. Ceea-ce voĭesce elŭ să ḑică, stă în următoarĭele: la ce trebue să vorbescŭ eŭ de relele presente, carĭ sûntŭ hotărîte pentru vieaţa aceasta? Căcĭ dacă ar şí vorbí cine-vá de lucrurĭ viitoarie şi de puterĭ, de lucrurĭ, precum: de moarte şi vieaţă, de puterĭ, precum: de ângerĭ şi archangelĭ şi de toată lumea cea de dincoló, apoĭ şí aceste mi-sŭ micĭ în asĕmĕnare cu ĭubirea luĭ Christosŭ. Dacă m'ar amenińţá cine-vá cu moartea eternă seaŭ dacă mi-ar promite vieaţa cea nefinită, ca să mĕ despărţască de Chr., apoĭ nicĭ una nicĭ alta n'aşŭ acceptá-o! La ce trebue să-mĭ maĭ vorbescĭ de regiĭ şi de principiĭ lumiĭ acesteĭa, de unul seaŭ de altul? Dacă mĭ-ar vorbí cine-vá de ângerĭ, de toate puterile cele de susŭ, de toate cele-ce sûntŭ şi de cele viitoarie, apoĭ toate îmĭ parŭ micĭ faţă cu această amoare, atâtŭ cele de pe pământŭ câtŭ şí cele din cerĭurĭ, atâtŭ cele de sub pământŭ câtŭ şí cele de deasupra cerĭurilor.

Apoĭ ca şí cândŭ n'ar fi fostŭ acestea de ajunsŭ, ca să arete elŭ amoarea, ce o poşedeá, adaoge eară-şĭ altele totŭ atâtŭ de măreţe, ḑicêndŭ: „n i c ĭ o r ĭ-c e a l t ă f ă p t u r ă“. Apostolul voĭesce să ḑică: Dacă ar fi şí altă lume totŭ atâtŭ de măreaţă ca şi asta vĕḑută, seaŭ ca şí cea spiretuală, apoĭ nimicŭ nu m'ar despărţí de amoarea aceea.

Acestea le-a spusŭ, nu că doară ângerii seaŭ oare-carĭ alte puterĭ ar face încercarea (să-lŭ depărteḑe de ĭubirea luĭ Christosŭ) — nicĭ decum! ci voindŭ numaĭ să arete mĕsura de'ntrecutŭ de amoare, ce o poşede pentru Christosŭ. Elŭ nu-lŭ ĭubĭá ádecă pre Christosŭ pentru bunurile luĭ Christosŭ, ci bunurile Luĭ pentru Dênsul, şi numaĭ la dênsul privĭá şi se temeá, ca nu cum-vá să peardă aceea amoare.

Aceasta (perdere) îĭ erá luĭ maĭ înfricoşată decâtŭ geena, ear' rĕmânerea în această (iubire) maĭ dorită decâtŭ împĕrăţia.

De ce am maĭ fi noĭ demnĭ, dacă lumea asta de ţĕrină şi delutŭ am preţuí-o maĭ multŭ decâtŭ pre Christosŭ, pecândŭ apostolul nicĭ cele ceresciĭ nu le luá în privire, cândŭ erá vorba de amoarea luĭ Christosŭ? Apostolul, din amoare cătră Elŭ, ar fi preferitŭ să cadă în geena seaŭ să peardă împĕrăţia, dacă âmbele acestea ar fi fostŭ de lipsă, noĭ însă nu despreţuimŭ nicĭ vieaţa presentă? Maĭ sûntemŭ noĭ decĭ demnĭ a-ĭ deslegá curelele încălţămintelor, dacă sûntemŭ în marinimiă atâtŭ de depărtaţĭ de dênsul? Apostolul nicĭ împĕrăţia n'o consideră de ce-vá faţă cu Christosŭ, noĭ însă îlŭ despreţuimŭ pre Elŭ, dar' apoĭ facemŭ multă vorbă de bunurile Luĭ. Şi dacă ar fi numaĭ aceasta! Acuma însă nicĭ aceasta n'o facemŭ, ci propunêndu-ni-se noaŭĕ împĕrăţia cerească, noĭ şí aceasta o lăsămŭ la ŭă parte şi âmblămŭ în fiă-care ḑi numaĭ după umbre şi visurĭ. Totu-şĭ a făcutŭ iubitorĭul de oamenĭ şi de totŭ blândul D-ḑeŭ aceea-şĭ, ce face şí unŭ tată, care-şĭ iubesce copilul, căruĭa i-s'a făcutŭ greŭ de necontenita petrecere împreună cu dênsul (tatăl); tatăl ádecă află altŭ modŭ de petrecere. Căcĭ, de-oare-ce n'avemŭ noĭ amoarea cea cuvenită cătră dênsul, elŭ ni pune multe alte lucrurĭ înainte, numaĭ ca să ne ţină pe lângă sine. Şi nicĭ astŭ-felĭŭ nu rĕmânemŭ, ci ne depărtămŭ la jucăriele noastre copilărescĭ. Paulŭ însă n'o face astŭ-felĭŭ, ci ca unŭ copilŭ nobilŭ, liberŭ şi iubitorĭŭ de tatăl sĕŭ, caută numaĭ împreună petrecerea cu tatăl sĕŭ, de cele-l'alte lucrurĭ însă nu se îngrijesce atâta; dar' şi maĭ multŭ, — elŭ stă multŭ maĭ presusŭ decâtŭ astŭ-felĭŭ de copilŭ. Pentru-că elŭ nu preţuiesce totŭ-una pre tatăl şi lucrurile luĭ, ci, cândŭ privesce la tatăl, pe toate acele le consideră de nimicŭ, şi ar preferí chĭarŭ să fiă pedepsitŭ şi bătutŭ, numaĭ să petreacă împreună cu dênsul, decâtŭ despărţitŭ de elŭ să ducă ŭă vieaţă desfĕtată.

VI. Să tremurămŭ decĭ toţĭ, câţĭ nu despreţuimŭ pentru Dumneḑeŭ nicĭ chĭarŭ baniĭ, toţĭ, câţĭ nu despreţuimŭ baniĭ nicĭ chĭarŭ pentru noĭ înşi-ne. Căcĭ Paulŭ singurŭ erá acela-ce cu generositate toate le-a suferitŭ pentru Christosŭ, nu pentru împĕrăţia cerĭuluĭ, nicĭ pentru onoarea sa, ci numaĭ pentru amoarea sa cătră dênsul (Chr.). Pre noĭ însă nu ne abate nicĭ Christosŭ nicĭ bunurile luĭ Christosŭ dela lucrurile aceste lumescĭ, ci ca şí nisce şerpĭ seaŭ vipere seaŭ porcĭ seaŭ şí ca toate cele-l'alte de soĭul acesta, ne tîrâimŭ în spurcăciune. Căcĭ cu ce sûntemŭ noĭ maĭ buni decâtŭ vietăţile aceste, noĭ, carĭ avemŭ

atâtŭ de marĭ şi de multe esêmple şi totu-şĭ căutămŭ în josŭ, şi nu-ĭ permitemŭ căutăturei noastre să se arunce nicĭ unŭ momêntŭ spre cerĭŭ? D-ḑeŭ 'l'a datŭ pre fiĭul sĕŭ; tu însă celuĭ-ce s'a datŭ pentru tine şi s'a junghiatŭ, nu-ĭ daĭ nicĭ ŭă bucată de pâne. Tatăl pentru tine nu 'l-a cruţatŭ pre elŭ, pre unŭ Fiĭŭ atâtŭ de nobilŭ; tu însă îlŭ privescĭ pre Elŭ, cum se trece de foame, şi âncă gustândŭ din bunurile luĭ şi gustându-le numaĭ pentru tine. Ce poate fi maĭ rĕŭ decâtŭ nedreptatea aceasta! Elŭ s'a datŭ pentru tine, pentru tine s'a junghiatŭ, pentru tine âmblă flămêndŭ, tu să daĭ numaĭ din ale sale, ca să aĭbĭ tu singurŭ folosul, şi nicĭ astŭ-felĭŭ nu voĭescĭ să-ĭ daĭ. Aŭ nu sûntŭ aceştĭ oamenĭ maĭ nesimţitorĭ decâtŭ petrele, eĭ, carĭ fiindŭ îndemnaţĭ de atâtea fapte, totu-şĭ rĕmânŭ la aceasta împetrire diavolească? Elŭ (Chr.) nu s'a mulţămitŭ numaĭ cu moartea şi cu crucea, ci a primitŭ âncă asupra-şĭ a fi sĕracŭ, străinŭ, fără acoperimêntŭ şi golŭ, a fi aruncatŭ în închisoare, a suferĭ neputinţe, numaĭ ca să te poată câştigá pre tine măcarŭ în modul acesta. Elŭ voĭesce să ḑică, că, dacă nu voĭescĭ tu să-mĭ resplătescĭ mie, pentru-că am pătimitŭ pentru tine, apoĭ îndură-te măcarŭ de sĕrăcia mea. Şi dacă nu voĭescĭ să te înduri de sĕrăcia mea, apoĭ mişce-te măcarŭ boala mea, moaĭe-ţi-se inima măcarŭ de închisoarea mea; ear' dacă nicĭ aceste nu sûntŭ în stare să te facă ĭubitorĭŭ de oamenĭ, apoĭ din causa uşurĕtăţiĭ pretensiunĭĭ mele, declară-te măcarŭ conţĕlesŭ. Pentru-că eŭ nu cerŭ dela tine unŭ lucru foarte preţiosŭ, ci numaĭ ŭă bucată de pâne, unŭ acoperimêntŭ şi câte-vá cuvinte de mângăĭare. Şi dacă cu toate aceste aĭ maĭ rĕmâné âncă împetritŭ, apoĭ fă-te maĭ bunŭ, privindŭ la împĕrăţia cerească seaŭ la resplata, care ţi-am promis'o. Dar', oare să nu ţiĭ tu samă nicĭ de aceste? Îndură-te măcarŭ de fire însă-şi, vĕḑêndu-mĕ golŭ, adu-ţĭ aminte de golĕtatea aceea, care am suferit'-o pe cruce pentru tine! Dacă nu voĭescĭ nicĭ de aceasta, apoĭ măcarŭ de ceea-ce o sufĕrŭ eŭ prin ceĭ sĕrmanĭ. Eŭ am suferitŭ atuncĭ lipsă pentru tine, dar' şĭ acuma sufĕrŭ totŭ pentru tine, ca, mişcatŭ, fiă prin cea dintâĭŭ, fiă prin cea de acuma, să te îndupleccĭ tu şi să aĭbĭ şĭ cu mine îndurare; eŭ am ajunatŭ pentru tine şi acuma sufĕrŭ foame totŭ pentru tine; am fostŭ însĕtatŭ, cândŭ spênḑurámŭ pe cruce, şi acuma ducŭ sete pentru ceĭ sermanĭ, numaĭ ca să te potŭ atrage pe tine la mine, fiă prin acelea, fiă prin acestea, şi să te facŭ ĭubitorĭŭ de oamenĭ spre mântuirea ta. De aceea îmĭ escĭ tu mie dĕtorĭŭ pentru miĭ de binefacerĭ, şi eŭ nu cerŭ dela tine ca dela dĕtornicŭ, ci te încununeḑŭ ca pe unul, ce-mĭ face darurĭ, şi-ţĭ dăruĭescŭ împĕrăţia cerĭurilor pentru

aceste daruri atâtu de mici. Şi nici nu-ţi ḑicu: curmă sĕrăcia mea şi dă-mi avuţiă, eu nu ḑicu aceasta, deşí pentru tine m'am sĕrăcitu, ci cerŭ numai ŭă bucată de pâne, unu straiu şi ŭă mică uşurare a fomii mele. Şi dacă-su aruncatu în închisoare, nu te nevoiescu să-mi deslegi lanţurile şi să mĕ scoţi afară, ci cerŭ dela tine numai una, ca să-lu veḑi pre celu-ce stă în lanţuri pentru tine, şi eu primescu cu mulţămită acestu darŭ şi numai pentru acesta îţi dăruiescu ţie ceriul. Deşí te-am scăpatu pre tine de cătuşele cele mai grele, totu mĕ îndestuleḑu numai cu aceea, că ai voinţă să mĕ veḑi pre mine, cum staŭ în lanţuri pentru tine. Te-aşu puté incununá şi fără de aceste, numai eu voiescu să-ţi fiu dĕtoriu cu ce-vá, ca să-ţi aducă cununa aceasta şí oare-şi-care mângăiare. Şi tocmai de aceea âmblu cerşindu şi, stându pe la uşele tale, întindu mâna, deşí m'aşu puté nutrí însu-mi. Căci eu doresc să fiu nutritu de tine, pentru-că te iubescu foarte; de aceea îmi place şí masa ta, după cum se întêmplă la ceí-ce se iubescu, şi sûntu mândru de aceea, şi ŭădinioară pe scena lumii presente te voiu anunţá în auḑul tuturora şi te voiu numí nutritoriul meu. Noi, cându sûntemu nutriţi de cine-vá, ne ruşinămu de aceasta şi o acoperimu, Elu însă, de-oare-ce ne iubesce atâtu de multu, va anunţá fapta aceasta, deşí vom tăce noi, cu multe laude, şi nu se va ruşiná să ḑică, că a fostu golu şi noi 'l-am îmbrăcatu, că a fostu flămêndu şi noi 'l-am săturatu. Luându-le deci toate aceste în considerare, să nu stămu numai la laude, ci să şí împlinimu cele ḑise. Ce folosu de aplausele şi de sgomotele acestea? Nu cerŭ decâtu una dela voi: dovadă prin fapte, aplecarea practică a cuvintelor mele; aceasta este lauda mea, acesta este câştigul vostru, aceasta este pentru mine mai strălucitu decâtu diadema. Depărtându-vĕ aşá-dară de aici, lăsaţi să ni-se împletească această cunună, voaŭĕ şi mie, cu mâna sĕracilor, ca să ne nutrimu şí în vieaţa aceasta cu sperânţă bună, şi mergêndu la vieaţa cea viitoariă, să câştigămu mii de bunuri, de cari, o de ne-am face cu toţii părtaşi prin darul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Isusu Christosu, cu care Părintelui împreună şi Spiretului sântu fiă mărire, putere şi onoare acum şi pururea şi în vecii vecilor. Aminu.

(Va urmá.)

Житіе и Страданіе

Святыя великомученицы Варвары.

(4 декабря).

Житіе и похвалы святыхъ подобятся свѣтлостію звѣздамъ: *якоже бо звѣзды положеніемъ на небеси утверждены суть, всю же поднебесную просвѣщаютъ, тыяжде и отъ Индіянъ зрятся, ни скрываются отъ Скиѳовъ, землю озаряютъ, и морю свѣтятъ, и плавающихъ корабли управляютъ: ихже имень сице не вѣмы множества ради, обаче свѣтлои доброть ихъ чудимся. Сице и свѣтлость святыхъ, аще и затворены суть мощи ихъ во гробѣхъ, но силы ихъ во поднебесной земными предѣлы не суть опредѣленны: чудимся тѣхъ житію и удивляемся славѣ, ею же Богъ угодившія Ему прославляемъ.*

(Св. Симеонъ Метафрастъ на житіе пр. Ксеніи 24 января).

Въ царствованіе нечистиваго царя Римскаго — Максиміана, въ 3 столѣтіи по Рожд. Хр., въ Финикійскомъ городѣ Иліополѣ (въ Палестинѣ) жилъ богатый и знатный человѣкъ Діоскоръ — язычникъ. Онъ имѣлъ только одну дочь Варвару и такой замѣчательной красоты, *не дѣ подобныя ей дѣвицы красотою во всей странѣ той.* Отецъ очень любилъ ее и берегъ якъ зеницу ока. Онъ построилъ красивую высокою башню, въ которой и затворилъ Варвару, *да не видѣна будетъ толикая ея красота отъ простыхъ и худородныхъ людей,* и приставилъ къ ней добрыхъ учительницъ и служанокъ.

Живя въ той высокой башнѣ въ уединеніи, вдали отъ соблазновъ міра, Варвара любила смотрѣти на свѣтила небесныя и на красоту земную. И то разсмотриваніе красотъ міра Божія привело ее къ познанію истиннаго Бога; ибо неложны слова апостола: „*разумное Божіе, явѣ есть въ нихъ* (язычникахъ): *Богъ бо явилъ есть имъ: Невидимая бо Его и созданія міра твореньми помышляема видима суть и присносущная сила Его и Божество, во еже быти имъ безотвѣтнымъ* (Рим. 1, 19—20)“. Взирая на солнце, луну и звѣзды и разсматривая красоту земную, злачныя поля, сады и вертограды, горы и воды, часто спрашивала себе Варвара: кто то такъ хорошо

все сотворилъ? Чья рука создала все то? Не находя сама отвѣта на ти вопросы, Варвара спрашивала о томъ своихъ учительницъ. Тѣ отвѣчали ей: „все, что ты видишъ, создали боги, которымъ покланяетесь ты и твой отецъ“. „Не можетъ быти, размышляла Варвара, чтобы все видимое создали боги, которымъ кланяемся я и отецъ мой: они сами созданы руками, и якже тѣ созданные боги, немогущіе ни ходитъ, ни дѣлатъ что, смогли создати такую пресвѣтлую высоту небесную и красоту земною?“ Такъ часто размышляя въ себѣ, Варвара старалась познати Создателя всего. Однажды, когда долго смотрѣла она на небо, съ сильнѣйшимъ желаніемъ познати Творца, внезанно возсіялъ въ сердцѣ ея свѣтъ Божественной благодати и открылъ ея умныя очи къ познанію единаго, невидимаго и непостижимаго Бога, премудро создавшаго небо и землю. И думала она въ себѣ: „*единъ долженъ быти таковый Богъ, Его же незиждетъ рука человѣческая, но Онъ Самъ имѣетъ бытіе Свое и все рукою Своею созидаетъ; единъ долженъ быти, который сотворилъ небо и землю и просвѣщаетъ свыше всю вселенную лучами солнечными, сіяніемъ луннымъ и звѣзднымъ блистаніемъ; единъ долженъ быть Который украшаетъ землю деревьями и цвѣтами различными и напаяетъ ее рѣками и источниками водными; единъ долженъ быти Богъ, Который все содержитъ, все устрояетъ, все оживляетъ и о всѣхъ промышляетъ*“. Такъ отроковица Варвара отъ твари научалась познавати Творца; сбылись на ней слова Давида пророка: *поучихся во всѣхъ дѣляхъ Твоихъ, въ твореніихъ руку Твоею поучихся* (Псал. 142, 5). Кромѣ учительницъ и служанокъ никто не могъ входити въ ея башню; не могла она, посему, имѣти и никакого учителя, который открылъ бы ей все, наставилъ бы ее на путь спасенія. И не имѣла покоя юная дѣва ни днемъ, ни ночью, забыла все-и дорогія украшенія и наряды, въ сердцѣ ея разгорался огонь любви Божественной: она только и думала объ одномъ, только и желала одного, *еже увѣдати извѣстно Бога и Содѣтеля всяческихъ*. И Богъ невидимо изливалъ въ ея чистое сердце благодать, умудряющую младенцевъ.

Примѣръ св. Варвары поучаетъ и каждаго относитися со вниманіемъ къ окружающей насъ природѣ, и изъ разсматриванія ея извлекати якъ назидательные уроки, такъ и побужденія къ нимъ. Видимая природа — то для всѣхъ даровая библія, наючающая Богопознанію; здѣсь все говоритъ о всемогуществѣ, премудрости и

благости Господа. Не даромъ пророкъ Давидъ воспѣлъ: *„небеса повѣдаютъ славу Вожію“. „Пришедше на Западъ солнца, видѣвше свѣтъ вечерній, поемъ Отца, Сына и св. Духа“*, воспѣваетъ православная церковь наша.

Когда Варвара достигла совершеннолѣтія, отецъ ея Діоскоръ сталъ думати о выдачѣ ея въ замужество. Зная богатство Діоскора и слыша о дивной красотѣ дочери его Варвары, многіе юноши, красивые и знатные, предлагали вступити въ бракъ съ нею. Цѣломудренная же Варвара и слушати не хотѣла о бракѣ; просила отца даже и неговорити ей о замужествѣ, когда Діоскоръ сталъ было настоятельно требовати, чтобы она вступила въ бракъ. Послѣ сего Діоскоръ рѣшился не безпокоити ее до времени. Онъ далъ ей полную свободу выходити изъ своей башни, куда она только вздумаетъ, и дѣлати, что ей будетъ угодно, думая, что его дочь, видясь со многими людьми и бесѣдуя съ другими отроковицами, обрученными уже, перемѣнится въ своихъ мысляхъ и сама пожелаетъ вступити въ бракъ. Съ такими мыслями Діоскоръ отправился по дѣламъ своимъ въ дальнюю сторону. Уѣзжая, онъ приказалъ выстроити баню съ двумя окнами на полуденной сторонѣ, а въ банѣ повелѣлъ устроитъ купальню и обложити ее мраморомъ. Учительницамъ же Варвары Діоскоръ приказалъ ни въ чемъ не стѣсняти ее.

По отшествіи отца, Варвара, имѣя свободный выходъ изъ своего жилища, подружилась со многими христіанскими дѣвицами. Отъ нихъ-то она узнала то, чего давно искалъ ея пытливый умъ: узнала, что все существующее сотворено единымъ Богомъ, что для спасенія людей приходилъ на землю самъ Сынъ Божій, что Онъ страдалъ и воскресъ; узнала о будущемъ судѣ, о вѣчной мукѣ идолопоклонниковъ и нескончаемой радости въ царствѣ небесномъ вѣрныхъ христіанъ. Слушая тѣ разсказы, Варвара услаждалась сердцемъ и горѣла любовію ко Христу, а наконецъ пожелала приняти и святое крещеніе. Недоставало только одного-человѣка, который могъ бы просвѣтити ее св. крещеніемъ. Но по устроенію Божію въ то время случилось быти въ Иліополѣ нѣкоему христіанскому священнику изъ Александріи. Узнавши объ томъ, Варвара призвала его къ себѣ и научилась отъ него тайно познанію единаго всѣхъ Зиждителя и Вседержителя Бога и вѣрѣ въ Господа Іисуса Христа. Усвоивъ вполнѣ истины хри-

стіанскаго ученія, Варвара приняла отъ него св. крещеніе и дала обѣтъ соблюсти свое дѣвство и проводити время въ строгомъ постѣ и непрестанныхъ молитвахъ.

Однажы Варвара нроходила мимо строившейся бани и, увндѣвъ два окна, спросила строителей: „почему прорублено только два окна? Нелучше ли быть тремъ, отчего баня была бы и красивѣе и свѣтлѣе?“ — „Отецъ твой повелѣлъ устроить два окна на полуденной сторонѣ“, отвѣчали строители. Варвара приказала устроить три окна, въ образъ св. Троицы. И когда строители несоглашались исполнити ея приказаніе, боясь гнѣва отца ея, она сказала имъ: „я заступлюсь за васъ предъ отцемъ и буду отвѣчати сама; вы же сдѣлайте только такъ, такъ я говорю.“ Строители согласились и устроили три окна. По окончаніи постройки. Варвара зашла внутрь бани и тутъ въ купальнѣ на мраморѣ, сдѣлала перстомъ изображеніе креста, которое такъ отпечатлѣлось по мраморѣ, якъ будто бы было выбито желѣзомъ. Вмѣстѣ съ тѣмъ на мраморѣ отпечатлѣлась и стопа честныя дѣвическія ея ноги и изъ нея потекла вода, дававшая исцѣленіе многимъ, приходившимъ туда съ вѣрою. Такъ наградилъ Богъ усердіе ревностной испо-вѣдницы истинной вѣры, желавшей, чтобы и самыя стѣны зданія свидѣтельствовали объ ея вѣрѣ. Якой высокопоучительный урокъ намъ, которые такъ часто стыдимся исповѣданія своей вѣры предъ другими, знаменіемъ честнаго креста и другими св. изображеніями стыдимся украшати свои жилища. Но за то исповѣданіе своей вѣры Варвара, по Божію попущенію, должна была вынести тяжелое испытаніе.

По возвращеніи изъ своего путешествія Діоскоръ приступилъ къ осмотру новоустроенной бани и, увидавъ въ стѣнѣ три окна, сильно разгнѣвался на строителей бани. „*Не наша на то была воля говорили въ свое оправданіе строители, а дочери твоей Варвары; она повелѣла намъ устроити три окна, обѣщаясь сама отвѣчати за насъ*“. Діоскоръ, призвавъ Варвару, началъ спрашивати и ее: „*почему она повелѣла устроити въ банѣ треѣе окно?*“ — „*Лучше три нежели два*, отвѣчала Варвара; *ты повелѣлъ устроити два окна въ знаменіе, якъ мнѣ кажется, двухъ свѣтилъ небесныхъ: солнца и луны, да просвѣщаютъ баню; я же повелѣла усшроить третье въ образъ Троичнаго свѣта; ибо суть Три лица неприступнаго, неизреченнаго и немерцающаго Свѣта просвѣщаютъ всякаго человѣка, гвядущаго въ мірѣ*“. Отецъ

смутился отъ такого по истиннѣ дивнаго, для него же непонятнаго, объясненія своей дочери. Отведя ее въ сторону и ставъ при банной купальнѣ, гдѣ былъ изображенъ перстомъ Варвары крестъ, котораго Діоскоръ еще не видѣлъ, онъ началъ спрашивать святую: *„якимъ образомъ свѣтъ трехъ оконъ просвѣщаетъ всякаго человѣка, якъ ты сказала?* — *„Внемли отецъ мой и разумѣй, что я говорю“*, отвѣчала святая, *„три лица единаго въ Троицѣ Бога, живущаго во свѣтѣ неприступномъ, просвѣщаютъ и оживляютъ всякое созданіе: Отецъ, Сынъ и Св. Духъ; потому я и повелѣла устроити въ банѣ третье окно, чтобы первое напоминало Отца, второе — Сына, третье — Духа Святаго; я желала, чтобы и стѣны прославляли святую Троицу“*. Потомъ указывая на изображеніе креста на мраморѣ купальни, продолжала: *„ я изобразила здѣсь и знаменіе Сына Божія, Который, благоволеніемъ Отца и дѣйствіемъ Св. Духа, воплотился отъ Пречистыя Дѣвы и пострадалъ на такомъ же крестѣ, изображеніе котораго ты видишь здѣсь. Я начертала здѣсь крестное знаменіе для того, чтобы крестная сила прогоняла отсюда все нечистое и демонское“*. О св. Троицѣ, о воплощеніи и страданіи Христовомъ, о силѣ крестной, о таинствахъ св. вѣры и иное могое говорила святая своему жестокосердому отцу, чѣмъ и привела его въ великій гнѣвъ. Отъ сильной злобы, забывъ любовь къ единственной своей дочери, онъ вынулъ мечъ свой и хотѣлъ умертвити ее, но св. Варвава обратилась въ бѣгство. Діоскоръ, якъ волкъ за овцею, погнался за ней съ обнаженнымъ мечемъ и уже настигалъ ее. На пути встрѣтилась гора и святая Варвара, видя свое безвыходное положеніе и не зная, якъ избѣжати отъ меча родителя своего, обратилась съ теплою молитвою къ Богу, прося у Него помощи и заступленія. Не умедлилъ услышати Вышній молитву рабы Своей: гора неожиданно раздѣлилась на двое, святая Варвара скрылась въ сію разсѣлину и гора опять соединилась. Въ горѣ св. Варвара нашла пещеру и скрылась въ ней. Такъ исполнилось надъ истинной ученицей нашего Господа Божественное обѣтованіе Его вѣрующимъ Его, изреченное Имъ апостоламъ: *„аще имате вѣру и неусумнитеся, и горѣ сей рцете: двигнися и верзися въ море, будетъ* (Матѳ. 21, 21).

Діоскоръ, не видя предъ собою бѣжавшей дочери, удивился, куда она могла скрыться изъ очей его, и искалъ ее долго около горы. Обходя гору и ища Варвару Діоскоръ увидѣлъ на ней двухъ пастуховъ, пасущихъ овецъ своихъ, и спросилъ ихъ: „не

видали ли они, куда скрылась отъ него бѣжавшая дочь?“ Пастухи видѣли, гдѣ скрылась святая. Одинъ изъ нихъ, будучи милосердъ, видя Діоскора, исполненнаго гнѣва, хотѣлъ скрыти неповинную дѣвицу и сказалъ, что невидѣлъ ея. Но другой, молча, указалъ пальцемъ на мѣсто, гдѣ скрылась святая, куда и поспѣшилъ Діоскоръ. Гнѣвъ Божій не умедлилъ обрушиться на того жестокосердаго человѣка: *самъ онъ въ столпъ каменный, а овцы его въ прузи (въ саранчу) превратитася.*

Найдя свою дочь въ пещерѣ, Діоскоръ бросился на нее съ яростію, якъ лютый звѣрь, началъ бити ее немилосердно, ударяя о землю и попирая ногами; схвативши за волосы, тащилъ ее до самаго дома. Здѣсь онъ заперъ ее въ темной комнатѣ; нѣсколько дней морилъ ее голодомъ, не давая ей ни пити, ни ѣсти. Потомъ Діоскоръ отправился къ правителю области Мартіану и разсказалъ ему о дочери своей, что она отметается боговъ ихъ и вѣруетъ въ Распятаго. Онъ просилъ Мартіана, чтобы тотъ угрозами разныхъ мученій принудилъ ее отказатися отъ вѣры Христовой. Мартіанъ повелѣлъ привести къ себѣ св. Варвару. Приведя ее къ правителю, Діоскоръ сказалъ: „отрекаюсь я отъ дочери моей, потому что она отреклась отъ боговъ моихъ. И если она необратится и не поклонится вмѣстѣ со мною богамъ то она мнѣ болѣе не дочь и я ей не отецъ; ты же, державный правитель, поступай съ ней, якъ хочешь“.

Правитель, увидя дѣвицу необыкновенной красоты, сначала ласково и кротко сталъ уговаривати ее неотступати отъ отеческихъ законовъ и не противитися волѣ отца, но поклонитися богамъ. Святая же дѣва твердо отвѣчала, что она, якъ истинная раба Христова, неизмѣнитъ вѣръ христіанской и что небесныя блага для нея дороже всякихъ удовольствій и богатствъ земныхъ, и съ силою обличала ложь язычества. Долго уговаривалъ Мартіанъ св. Варвару пожалѣти себе и принести жертву богамъ, обращая вниманіе на ея красоту, на знатность рода и богатство, указывалъ на нестерпимыя муки, которыя ожидаютъ ее, если она не поклонится богамъ. Видя же твердость св. Варвары, онъ присовокупилъ: „если не послушаешься и непокоришься волѣ моей, то заставишь мене предати тебе жестокимъ мученіямъ“. На то святая дѣва отвѣчала: „я прославляю Господа моего и сама Ему хочу быти жертвою. Одинъ только есть истинный Богъ, Который создалъ

небо и землю и все, что въ нихъ; а ваши боги бездушны и недѣйствительны и ничего не создали; они сами сдѣланы руками человѣческими, якъ говоритъ и пророкъ Божій: *Ідоли языкъ, сребро и злато, дѣла рукъ человѣческихъ и вси вози языкъ бѣсове: Гдѣ же небеса сотвори* (Псал. 113, 12; 95, 5). Сихъ словъ пророческихъ я слушаю и вѣрую въ единаго Бога — Создателя всяческихъ, а ваши боги суетны, суетна на нихъ и ваша надежда". Послѣ такого отвѣта св. Варвары правитель сильно разгнѣвался и повелѣлъ обнажити святую предъ всѣмъ народомъ. И то первое мученіе для цѣломрдренной и чистой дѣвицы было тяжелѣе всякихъ ранъ. Потомъ повелѣлъ правитель бити святую воловьими жилами, а раны растирати жесткою власяницею и острыми черепьями, прилагающе болѣзнь къ болѣзни. И били святую до того, что земля обагрилась ея кровію. Святая же Варвара непоколебалась въ вѣрѣ и твердо перенесла сіи жестокія муки. Послѣ того правитель приказалъ заключити св. Варвару въ темницу, чтобы продолжити ея страданія и между тѣмъ придумати лютѣйшую для нея казнь. Еле живая отъ тяжкихъ ранъ была приведена святая Варвара въ темницу и здѣсь усердно со слезами молилась она Христу Господу, да неоставитъ ее—страждущую въ жестокихъ болѣзняхъ. „*агница Твоя Іисусе, Варваро, зоветъ великимъ гласомъ: Тебе, женише мой, люблю и Тебе ищущи страдальчествую, и стражду Тебе ради, яко да царствую въ тебе и умираю за Тя, да и живу съ Тобою: но яко жертву непорочную, съ любовію пожершуюся Тебѣ* (тропарь общій мученицамъ), *не остави мене, Господи Воже мой, неостуни о мене: воими въ помощь мою* (Псал. 37; 22, 23)". Внезапно озарилъ темницу необыкновенный свѣтъ и святая Варвара увидѣла Царя Славы. Господь Іисусъ Христосъ, милостиво взырая на святую, сказалъ ей: дерзай, невѣсто Моя, и не бойся. Азъ есмъ съ тобою, храняй тя, и смотряй на подвигъ твой, и облегчеваяй болѣзни твоя, и за сія воздаяніе тебѣ вѣчное уготовляя въ чертогѣ Моемъ небесномъ: претерпи убо до конца, да вскорѣ насладишися вѣчныхъ благъ въ царствіи Моемъ". Съ тими словами Господь исцѣлилъ раны мученицы, такъ что не осталось ниякого слѣда ихъ, и сталъ невидимъ. Въ якой радости находилась тогда святая, — годѣ и выразити: всю ночь она провела въ молитвѣ, благодаря Господа, что неоставилъ рабы Своей, но посѣтилъ ее страждущую.

Жила въ Иліополѣ въ то время нѣкая женщина, христіанка, именемъ Іуліанія. Она во время страданій св. Варвары и заклю-

ченія ея въ темницѣ слѣдила за святою дѣвою и удивлялась, якъ такая юная дѣвица, въ самомъ цвѣтѣ молодости и красоты своей, покинула отца своего и весь родъ, и всѣ удовольствія міра сего, съ необыкновеннымъ терпѣніемъ и мужествомъ переносила ужасныя мученія. Видя же, якъ Христосъ исцѣлилъ святую отъ ранъ, и сама возжелала пострадати за Христа и начала приготовлятися къ сему подвигу, умоляя Христа, да подасть и ей терпѣніе зъ мукахъ.

На утро св. Варвару изъ темницы привели опять къ правителю на второе испытаніе. Іуліанія издалека слѣдовала за нею. Увидѣвъ святую Варвару совсѣмъ здоровою и еще красивѣе, чѣмъ прежде, неимѣющею и слѣда отъ понесенныхъ мученій, удивился правитель и всѣ бывшіе съ нимъ; но въ чудесномъ исцѣленіи святой мученицы неуразумѣлъ злобный мучитель непобѣдимой силы Распятаго. „Видишь ли, дѣвица,‘ говорилъ онъ, „якое попеченіе о тебѣ имѣютъ наши боги: се тя вчера лютъ уязвену нынѣ исцѣлили и изнемогшей отъ болѣзни подали здравіе; будь же благодарна имъ за такое ихъ благодѣяніе тебѣ, поклонись и принеси имъ жертвы.“ — „Что ты говоришь правитель, что будто ваши боги меня исцѣлили,“ отвѣчала святая“ они сами слѣпы, нѣмы и неѣмѣютъ ниякого чувства? Они немогутъ подати ни слѣпымъ зрѣнія, ни нѣмымъ языка, ни глухимъ слуха, ни хромымъ хожденія, ни больныхъ исцѣляти, ни мертвыхъ воскрешати, якже могли они мене исцѣлити, и за что имъ кланяться? Исцѣлилъ мене Іисусъ Христосъ, Господь и Богъ мой. Онъ исцѣляетъ всякія болѣзни и воскрешаетъ мертвыхъ. Ему я съ благодарностію поклоняюсь и приношу себе въ жертву. Ты же ослѣпенный умомъ, своими нечестивыми очема не можешь и не достоинъ видѣти Его.“ Озлобленный такимъ отвѣтомъ правитель сталъ снова мучити святую; повелѣлъ повѣсити ее на дерево, строгати тѣло ея желѣзными гребѣнями, а раны опаляти огнемъ и бити молотомъ по гололѣ. Но будучи укрѣпляема силою Божіею, всѣ тѣ невыносимыя мученія псреносила святая дѣвица мужественно.

Вмѣстѣ съ народомъ смотрѣла на страданія святой Варвары и вышесказанная Іуліанія и проливала слезы. Наконецъ она, исполнившись ревности, возвысила свой голосъ и начала укоряти немилосердаго правителя за безчеловѣчныя жестокости и поносити языческихъ боговъ, объявивъ себе христіанскою. Мартіанъ по-

велѣлъ предати и ее мученіямъ. И Іуліанію вмѣстѣ съ Варварою повѣсили на дерево и строгали желѣзными гребѣнями. Вися на деревѣ, св. Варвара, возведъ очи свои къ Богу, горячо молилась Ему: „Боже, испытуяй сердца человѣческія, Ты знаешь мою любовь къ Тебѣ и Твоимъ святымъ заповѣдямъ; всю себе Тебѣ принесла и вручила себе Твоей всесильной десницѣ. Ты, Господи, не оставь мене, но милостивно призри на мене и на сострадальницу мою Іуліанію, обоихъ насъ укрѣпи и утверди перенести сіи мученія: духъ бо бодръ, плоть же немощна“. Потомъ повелѣлъ мучитель отрѣзати сосцы обѣимъ мученицамъ. Испытывая тяжкія боли отъ сего, св. Варвара снова молилась къ Врачу и Исцѣлителю своему: „не отврати лица Твоего отъ насъ, Христе, и Духа Твоего Святаго не отъими отъ насъ: воздаждъ намъ Господи радость спасенія и Духомъ Владычнимъ утверди насъ въ любви Твоей.“ И по молитвамъ ея Господь подавалъ имъ помощь къ мужественному перенесенію жестокихъ страданій.

Послѣ сихъ мученій правитель повелѣлъ св. Іуліанію отвести въ темницу, а св. Варвару нагую водить по всему городу и бити, думая тимъ заставить ее отречься отъ Христа. Обнаженная водимая по городу св. Варвара такъ молилась возлюбленному Жениху своему Христу Господу: „О Господи, Царю! Ты одѣваешь небо облаками и покрываешь землю мглою, якъ пеленами, покрой наготу мою и сотвори, чтобы невидимо было очамъ нечестивыхъ мое обнаженное тѣло, да не до конца посмѣяна будетъ раба Твоя“. И Господь, смотрѣвшій со всѣми святыми Ангелами своими на подвигъ рабы Своей, по молитвѣ ея послалъ Ангела своего покрыти свѣтовидною одеждою тѣло ея, якъ что уже никто не могъ видѣти наготы ея. Послѣ нея водили по городу обнаженною же и св. Іуліанію. Наконецъ мучитель убѣдившись, что ниякія мученія не заставятъ св. Варвару отречися отъ Христа и склонити къ идолопоклонству, осудилъ отрубати ей голову, вмѣстѣ и св. Іуліаніи.

Когда былъ произнесенъ смертный приговоръ надъ святыми мученицами, каменосердечный отецъ св. Варвары, Діоскоръ вызвался самъ отсѣчь ей голову. Такъ духъ злобы ожесточилъ сердце язычника. Съ обнаженнымъ мечемъ въ рукѣ отецъ повелъ свою дочь на мѣсто казни за городъ; а св. Іуліанія ведена была инымъ воиномъ. Св. Варвара дорогою молила Господа неоставити ее до

конца: „безначальный Боже! Ты простеръ небо, якъ покровъ, и основалъ землю, посылаешь солнце на добрыхъ и злыхъ, и дожди на праведныхъ и неправедныхъ; услышь мене рабу Твою, нынѣ молящуюся Тебѣ и ниспосли милость Твою всякому человѣку, который будетъ воспоминати мене и мои страданія: да не постигнетъ его внезапная болѣзнь и смерть нечаянная да непохититъ его.“

Во время сей молитвы слышанъ былъ голосъ, призывающій ее съ Іуліаніею въ небесную обитель и обѣщавшій исполнити просимое.

И якъ отрадно для насъ въ лицѣ св. великомученицы Варвары имѣти на небѣ заступницу отъ внезапной смерти. Кто не знаетъ, что для насъ чрезвычайно важно умерети съ приготовленіемъ, съ напутствіемъ въ загробную жизнь таинствами исповѣди и причастія; иначе мы умерли бы во грѣхахъ и явились бы предъ Небеснаго Судію недостойными. Недаромъ св. церковь каждый разъ молится при Богослуженіи о „безболѣзненной, непостыдной, мирной кончинѣ“. Яка велика любовь св. Церкви къ намъ! И можно ли безъ угрызенія совѣсти отрекатися отъ нея и оставлять ее?! ... Будучи сама однажды сохранена Богомъ отъ внезапной смерти и изъ любви къ людямъ, которымъ трудно не грѣшити и которымъ потому необходимо приготовленіе предъ смертію къ переходу въ загробную жизнь, св. великомученица и испросила себѣ у Бога даръ избавленія притекающихъ къ ней отъ внезапной смерти.

Съ великою радостію свв. мученицы шли на мѣсто казни, желая скорѣе освободитися отъ тѣла и войти ко Господу. Достигши назначеннаго мѣста агница Христова Варвара преклонила подъ мечъ свою главу и усѣчена была руками немилосердаго родителя своего, и сбылись надъ нею слова Господа: *предастъ на смерть отецъ чада* (Матѳ. 10, 21). Тутъ же усѣчена была воиномъ и св. Іуліанія. Святыя души ихъ во гласѣ радованія воспарили къ Жениху своему Христу, бывъ встрѣчены сонмомъ Ангеловъ, съ любовію пріемлемыя Владыкою. Діоскора же и Мартіана постигла внезапная казнь Божія: Діоскора, идущаго домой по совершеніи казни, и Мартіана, бывшаго во дворцѣ своемъ, убила молнія и сожгла тѣла ихъ такъ, что и праха ихъ нигдѣ не было найдено.

Тѣла же свв. мучениць съ честію были погребены въ горбдѣ однимъ благочестивымъ мужемъ Галентіаномъ, построившимъ на

мѣстѣ ихъ погребенія храмъ, въ которомъ бывали многія исцѣленія отъ мощей святыхъ мученицъ молитвами ихъ, благодатію же Отца, а Сына, и Св. Духа, единаго въ Троицѣ Бога, Емуже слава во вѣки, Аминь.

Христіанинъ! Якой поучительный примѣръ подаетъ намъ Галентіанъ въ почитаніи св мощей! И можно ли иначе относиться къ нимъ? — въ нихъ дѣйствуетъ благодать Божія на наше спасеніе, и слѣдовательно почитается самъ Богъ, дивный въ св. Божіихъ, и низводящій чрезъ св. мощи свою благодать. Понятно, что непочитаніе оскорбляетъ самого Господа, и навлекаетъ на насъ гнѣвъ Божій. А якъ страшно еже впасти въ руцѣ Вога живаго.

Мощи св. великомученицы Варвары въ настоящее врема почиваютъ въ Кіевѣ, въ монастырѣ св. Архистратига Михаила. Въ 1108 году дочь греческаго Императора Алексѣя Комнина — Варвара, отправляясь изъ Константинополя въ Россію для вступленія въ бракъ съ Кіевскимъ княземъ Святополкомъ -- Михаиломъ Изяславичемъ, взяла съ собою и мощи св. великомтченицы Варвары. Часть мощей св. великомученицы Варвары находится въ Москвѣ, въ храмѣ ея имени на Варварской улицѣ.

Много чудесъ источали и источаютъ св. мощи великомученицы Варвары. Отъ нѣкоторыя. Преосв. архіепископъ Черниговскій, Лазарь Барановичъ (жилъ въ 17. в.), въ словѣ своемъ, произнесенномъ въ день св. великомуч. Варвары — 4. Дек., при честныхъ мощахъ ея, прославляетъ великомученицу, якъ цѣлительницу недуговъ. „И я самъ,“ говорилъ онъ, „одержимый тяжкою болѣзнію, не ища иного врача, пришелъ къ св. мощамъ великомученицы Варвары и, когда съ вѣрою испилъ воды, которою омочена была рука великомученицы, чаша сей воды была мнѣ во спасеніе.“

Игуменъ свято-Михайловскаго Кіевскаго монастыря, іеромонахъ Ѳеодосій (Сафановичъ), въ своемъ сказаніи у чудесахъ. бывшихъ отъ мощей великомученицы, между прочимъ говоритъ: „въ 1665 году прибылъ ко мнѣ благочестивый гражданинъ Слуцкій и, принесши изъ сребра руку, просилъ повѣсити ее при св. мощахъ великомуч. Варвары. На мой вопросъ: для чего онъ то дѣлаетъ? онъ по совѣсти отвѣчалъ: отъ тяжкой болѣзни у меня такъ скорчило руку, что я не могъ разогнуть ее. Страдая сею тяжкою болѣзнію, вспомнилъ я, что при мощахъ великомученицы

подаются исцѣленія, усердно помолился ей объ исцѣленіи моей руки и далъ обѣтъ сходити на поклоненіе св. мощамы ея. Вскорѣ помощію св. Варвары скорченная моя рука исцѣлилася. Теперь исполняя свой обѣтъ пришелъ я съ благодареніемъ поклонитися св. мощамъ и въ знакъ благодарности за исцѣленіе моей руки принесъ сію серебряную руку.“

Тотъ же игуменъ Ѳеодосій говоритъ: „въ 1660 году, во время междоусобной войны, тревожимый размышленіями о скудости своего монастыря и объ опасностяхъ. грозившихъ инокамъ, я уснулъ, и отъ мнѣ снится, будто стою у св. мощей великомученицы Варвары и вижу ее лежащею въ елеѣ масличномъ, которымъ исполнена была рака. Святая сказала мнѣ: „не смущайся, я съ вами.“ Пробудившись, я началъ объяснять себѣ, что въ свящ. писаніи елей означаетъ милость; стало быть наполненная елеемъ рака великомуьеницы означаетъ. что св. ея молитвами въ нашемъ монастырѣ не будетъ опасности недостатковъ, по сохраненіе отъ бѣдъ и полное во всемъ довольство, что и исполнилось на самомъ дѣлѣ.“

Однажды въ святой постъ, бываемый предъ Рожд. Христ. въ который празднуется и память св. великомуч. Варвары, пришли въ свято-Михайловскую церковь два воина — Андрей и Ѳеодоръ. Увидавъ на мощахъ св. великомученицы драгоцѣнное украшеніе, они сговорились похитити драгоцѣнности. Ночью, при помощи принесенныхъ орудій, злоумышленники отперли южныя церковныя двери и устремились прямо къ мощамъ св. Варвары. Но едва они приблизились къ ракѣ мощей, якъ вдругъ ударилъ на нихъ страшный громъ, и отъ раки посыпались на нихъ огненныя искры. Злоумышленники отъ страха упали на землю, якъ мертвые, и одинъ изъ нихъ оглухъ, а другой сошелъ съ ума. Оглухшій вскорѣ пришелъ въ себя, поспѣшно вывелъ своего безумнаго товарища изъ церкви, снова заперъ ее и, ничего не взявъ, возвратился съ нимъ домой. Сознавая свою вину и видя надъ собою достойное наказаніе Божіе и святыя великомученицы Варвары, оглухшій взялъ съ собою товарища, отправился въ свято-Михайловскую церковь и съ сокрушеніемъ сердца разсказалъ духовнику своему іеромонаху Симеону всю свою вину и то, что случилось при мощахъ великомученицы, безъ утайки. Духовный отецъ наставивъ ихъ впередъ вести жизнь честную и чаще молиться съ своимъ товарищемъ при мощахъ великомученицы съ надеждою

отъ нея на исцѣленіе, отпустилъ обоихъ отъ себе съ миромъ, повѣдавъ о злучившемся при мощахъ великомученицы своему игумену Ѳеодосію.

Кіевскій гражданинъ Іоаннъ заболѣлъ тяжкой горячкою (1670 г.), на болѣзненномъ одрѣ онъ вспомнилъ о чудесныхъ исцѣленіяхъ, совершающихся при мощахъ великомученицы. Но такъ якъ по причинѣ тяжкой болѣзни онъ не могъ самъ встати съ постели, то и упросилъ одного изъ своихъ знакомыхъ отправитися въ свято-Михайловскую церковь и взяти тамъ воды, возливавшейся на руку св. Варвары. Больной въ то время былъ въ такомъ жару, что и языкъ его ссохся. Родственники совѣтовали ему выпити чего либо прохладительнаго. Но онъ отвѣчалъ имъ: „аще бы миѣ и умрети, неимамъ пити ничесоже, дондеже принесена будетъ вода отъ руки святыя великомученицы;“ таковую имѣлъ онъ вѣру къ святой. И та вѣра больнаго въ помощь великомученицы скоро оправдалась. Вода отъ руки великомученицы была принесена и, помоливши, Іоаннъ немного выпилъ ея и вскорѣ заснулъ, немогій прежде спати отнюдъ. И во снѣ явилась ему, будто бы въ церкви св. архистратига Михаила, прекрасная дѣвица и сказала: я мученица Варвара. Многіе не вѣрятъ, что мощи мои въ семъ свято-Михайловскомъ монастырѣ истинны. Но самъ знай и всѣмъ проповѣдуй, что мощи мои тѣ истинны; въ знаменіе же сего, се ужс здравъ еси.“ Сказавши то святая положися сама въ рацѣ своей на украшенномъ мѣстѣ стоящей. Съ тимъ видѣніе кончилось, — и Іоаннъ проснулся и почувствовалъ себе совершенно здоровымъ, аки бы нимало не болѣлъ. Слухъ о семъ чудесномъ исцѣленіи Іоанна вскорѣ распространился по Кіеву и всѣ прославили Бога, дивнаго во святыхъ своихъ. Чудо то было въ 1670 году.

Не менѣе поразительныя чудеса совершились и въ послѣдующее время. Такъ въ 1710 году во время страшнаго и смертоноснаго повѣтрія въ Малороссіи, когда 10 мѣсяцевъ сряду свирѣпствовала чума, когда въ Кіевѣ и окрестныхъ селеніяхъ цѣлыя улицы и монастыри опустѣли, губительная язва не коснулась Михайловской обители и никто изъ братіи ея не умеръ, хотя ворота монастырскія были открыты для всѣхъ приходящихъ. Тоже замѣчено было и при второй чумѣ 1770 года, и нѣсколько равъ въ наше время при холерныхъ эпидеміяхъ, чудесная сила мощей св. великомученицы извѣстна не только жителямъ города Кіева, но и всѣмъ чтущимъ св. Варвару.

При ея мощахъ недостаетъ честной главы, отсѣченной нечестивымъ родителемъ ея, Діоскоромъ, и лѣвой руки, которая издавна находилась въ Греціи При Кіевскомъ митрополитѣ Петрѣ Могилѣ, принесена была рука въ Польшу переселившимся туда грекомъ отъ царскаго рода Кантакузеновъ, докторомъ Мозелемъ и положена въ Братской церкви волынскаго города Луцка. Отсюда руку св. великомученицы похитили жиды, раздробили и старались сжечь ее въ горячей печи; но злодѣйство нечестивыхъ обнаружилось и раздробленная ими святыня вложена въ ковчегъ и луцкимъ епископомъ Гедеономъ внесена въ каѳедральную его церковь. Послѣ, когда Гедеонъ гонимый уніатами, переселился въ Кіевъ, онъ взялъ съ собою и святыню, и положилъ ее въ соборномъ Софійскомъ храмѣ, гдѣ она находится и теперь.

Ежегодно 4 декабря-въ день посвященный празднованію св. великомученицы, мощи ея торжественно обносятся вокругъ церкви Михайловскаго монастыря при многочисленномъ стеченіи народа. Въ началѣ 18-го столѣтія Кіевскій митрополитъ Іоасафъ Кроковскій составилъ акаѳистъ великомученицѣ и остановилъ пѣти оный еженедѣльно по вторникамъ предъ литургіею, что и до сего времени неизмѣнно совершается.

Въ заключеніе своей рѣчи еще разъ извлечемъ же изъ назидательной жизни св. великомученицы Варвары уроки для собственной нашей жизни. Св. Варвара мужественно преодолѣла всѣ препятствія на пути къ царствію небесному. Ничто не могло отклонити ее отъ Христовой вѣры; все принесла она въ жертву Господу: и молодость, и красоту, и любовь къ родителю, и богатство, и удовольствія и наконецъ саму себе; и тимъ ясно доказалала, что для истинно-вѣрующихъ христіанъ, ищущихъ сердечно спасенія души своей, все возможно. Такъ и доджно быти между нами христіанами. Съ распространеніемъ Христовой вѣры намъ непредстоитъ нужды бороться съ почитателями идоловъ. Но искушенія въ твердости вѣры предстоятъ нерѣдко каждому изъ насъ и теперь; и наше время къ прискорбію страждетъ своего рода заблужденіями также гибельными и опасными: вѣра въ Іисуса Христа Сына Божія въ наше время замѣтно ослабѣваетъ, ложные учители стремятся погасити свѣтильникъ вѣры и благочестія и сыны нынѣшняго вѣка весьма близки къ язычеству. А потому намъ нужно твердо ограждати святое достояніе православія нашего,

якъ многоцѣнное, ничѣмъ незамѣнимое сокровище; для того необходимо нетолько съ полнымъ вниманіемъ слушати въ церкви, но и дома по возможности чаще читати священ. писаніе, особенно же Евангеліе, въ которомъ содержится жизнь и ученіе нашего Господа Іисуса, да будемъ мужами совершенными по вѣрѣ, а не младенцами колеблющимися и увлекающимися всякимъ вѣтромъ ученія по лукавству человѣковъ, по хитрому искусству обольщенія (Ефес. 4, 13—14). Знатность рода, высокое образованіе, богатство, тѣлесная красота, всѣ удовольствія жизни, всѣ блага земныя все то должно употреблять во славу Божію и во благо ближнимъ, лишь бы только сохранити въ чистотѣ свою вѣру и любовь къ Спасителю. Ненапрасно св. Варвара пожертвовала всѣмъ для вѣры Христовой и испила горькую чашу страданій за имя Христово: память великой страстотерпицы ублажается св. церковію и будетъ ублажаться въ роды родовъ, а еще болѣе слава ея на небесахъ, въ чертогѣ возлюбленнаго ея Жениха Христа. Столь же вождѣленная награда ожидаетъ и каждаго христіанина, если онъ будетъ любити Господа Іисуса Христа выше всего земнаго, если онъ будетъ стояти въ вѣрѣ твердо и непоколебимо.

PREDICĂ
pentru ḑiua s. Ierarchŭ Nicolaĭŭ.

Ĭubiţilor creştinĭ!

Dacă-şĭ aduce aminte biserica creştină de bărbaţiĭ, carĭ aŭ ajunsŭ cu credinţa şi purtarea lor la culmea vêrtuţilor creştinescĭ, apoĭ de sigurŭ îĭ e voia, ca luându ni învĕţătură dela aceştĭ bărbaţĭ, să ne desceptămŭ şi să tindemŭ şí noĭ la asemene vîrtuţĭ.

O Doamne! Şi câte vîrtuţĭ nu l'-aŭ încununatŭ pe s. Ierarchŭ Nicolaĭŭ, a căruĭ amintire o serbămŭ noĭ a-ḑĭ!

Astă-ḑĭ îlŭ întimpină toţĭ creştiniĭ pe marele Ierarchŭ în cântărĭ şi în laude şi-ĭ petrecŭ ḑiŭa cu mângâĭare sufletească.

Multe aŭ fostŭ, ĭubiţilor, vîrtuţile, carĭ le-a arĕtatŭ s. Ierarchŭ Nicolaĭŭ în decursul vieţeĭ sale de lauda luĭ Dumneḑeŭ şi ḑidirea credinţeĭ. Dară eŭ voĭescŭ dintre toate să vĕ punŭ înaintea ochilor una, care strălucesce ca soarele între cele-l'alte vîrtuţĭ, care a fostŭ temelia şi isvorul lor, şi care, dacă o vom plântá şí în inimele noastre, apoĭ ne va îndulcí cu fericirea cea adevĕrată în vieaţa aceasta pămêntească câtŭ şí în cea de dincoló de mormêntŭ.

Din câte le aţĭ auḑitŭ astă-ḑĭ de s. Ierarchŭ Nicolaĭŭ, aţĭ cunoscutŭ, că, în cununa vîrtuţilor, ce şĭ-a împletit'-o elŭ, se arată ca floarea cea maĭ frumoasă vîrtutea îndurăriĭ seaŭ a bine-facerĭĭ. Decĭ de aceasta vîrtute mi-ĭ amînte să vĕ vorbescŭ eŭ acuma şi vĕ rogŭ să luaţĭ sama la cuvintele mele.

Legea dumneḑeĭească, ádecă sîngurŭ Dumneḑeŭ ni cere, ca să fimŭ îndurătorĭ şi bine-făcĕtorĭ cu ceĭ lipsiţĭ şi sĕracĭ, dară nu ḑice, că să căutămŭ, pênă a ni dá elemosina, orĭ de ni este cunoscutŭ celŭ sĕracŭ seaŭ nevoleşŭ, ori de ni este amicŭ seaŭ duşmanŭ. Mântuitorĭul însu-şĭ ni-o împune aceasta cu cuvintele: „Aţĭ auḑitŭ, că s'a ḑisŭ: „Să ĭubescĭ pe aproapele tĕŭ, şi să urescĭ pe neamicul tĕŭ.“ Eară eŭ vĕ

dicŭ voaŭĕ: „Iubiți pre neamicii voștrii binecuvêntați pre ceĭ-ce vĕ blástĕmă, faceți bine celor-ce vĕ urescŭ și vĕ rugați pentru ceĭ-ce vĕ vátemă și vĕ persecută ca să fiți fiiĭ părintelui vostru celuĭ din cerĭuri, căcĭ elŭ rĕsare soarele preste ceĭ rĕĭ și preste ceĭ bunĭ, și ploaŭă preste ceĭ drepți și preste ceĭ nedrepți.“ (Mat. 5. 43—46). Eară omuluĭ, care l'-a întrebatŭ, ce ar trebuí să facă, ca să aĭbă parte de împĕrăția cerĭuluĭ, îĭ rĕspunse: „Dacă vreĭ să fiĭ deplinŭ, apoĭ mergĭ, de vinde totŭ, ce aĭ, și dă sĕracilor, și veĭ avé comoară în cerĭŭ.“ (Mat. 19, 21). Și în altŭ locŭ: „Fiți îndurați, precum și tatăl vostru este îndouratŭ.“ (Luca 6, 36).

Apoĭ ce însamnă esêmplul Mântuitorĭuluĭ la evangelistul Luca, cap 16, despre avutul, care se desmerdá cu averile sale, și despre sĕracul Lazarŭ. care murĭá de foame la ușa avutuluĭ? Eacă omul neînduratŭ cu inima de peatră, elŭ s'a făcutŭ părtașŭ de muncele ĭadului. Ce înseamnă esêmplul Mântuitorĭului totŭ la Luca, capŭ 10, despre Samarineanul celŭ înduratŭ, căruĭa i-s'a făcutŭ milă de omul celŭ-ce căduse în mâna tălharilor și fusese rănitŭ de dênșiĭ, deși omul acela fusese jidovŭ, așá-dară dușmanŭ Samarineanuluĭ? Aŭ nu însamnă toate acestea, că Mântuitorĭul atâtŭ cu porunci hotărîte, câtŭ și cu esêmple foarte nimerite a învĕță și predicá vîrtutea îndurării și a bine-facerii față cu toți oamenii, fără nicĭ ŭă deosebire, așá-dară și cu vrăjmașii noștri?

Decĭ nicĭ nu ne maĭ mirămŭ, că și învĕțăceiĭ luĭ Christosŭ, sânțiĭ apostolĭ, ne'ncetatŭ recomândáŭ și demândáŭ creștinilor îndurarea și bine-facerea cu ceĭ sĕracĭ și lipsiți ca ŭă vîrtute creștinească. Dintre învĕțăturele lor cele nenumĕrate, ce le-aŭ datŭ eĭ în privința aceasta, voiŭ să amintescŭ numaĭ cuvintele s. apostolŭ Ioanŭ, carele dice: „Cine va avé averea lumiĭ acesteĭa, și va vedé pre fratele sĕŭ avêndŭ lipsă, și-șĭ va închide inima înaintea luĭ: cum va rĕmânĕ în acela dragostea luĭ D-dĕŭ?“ (I. Ioan, 3, 17).

Dară nu numaĭ legea dumnedeĭească ni cere, ca să fimŭ îndurați și bine-făcĕtorĭ cu oamenii ceĭ sĕracĭ și nevoĭeși, ci chiarŭ și binele nostru, binele comunŭ alŭ societății, în care trăimŭ.

Căcĭ e adevĕrŭ probatŭ, că fiá-care omŭ, ca membru alŭ societății, în care trăiesce, este dĕtorĭŭ după puterea a contribuí la binele

comunŭ, căcĭ contribuindŭ, la binele comunŭ, își asigură și binele sĕŭ propriŭ, individualŭ. Dară dacă esaminămŭ cu de-amĕruntul starea societățiĭ omenescĭ, apoĭ spuneți-mĭ, ĭubiților, aŭ nu ni-se întristeadă inima, vĕdêndŭ, că cu toate învĕțăturele morale ale lui Christosŭ, cu toate legile, ce amerință și pedepsescŭ ale statului lumescŭ se înmulțescŭ fără-de-legile, scesele și crimele în locŭ ca să încete cu totul? Uciderile, jafurile, furturile, aprinderile, vicleniele și înșelăciunele în sute și sute de forme se pĕrôndă di după di. Nime nu negă, că aceste nu sûntŭ în stare a amerință și a periclitá vieața, sănĕtatea și averea singuriților cetățenĭ.

Și de unde provinŭ ele? Ŭă parte însemnată, doară cea maĭ mare, isvorescŭ din lipsa și sĕrăcia unor oamenĭ, carĭ, neavêndŭ îndemânarea, care și-o împroprie omul cu învĕțămêntul din școală, de a-și dá rôndŭ într'unŭ modŭ ertatŭ, rĕcurgŭ la mijloace oprite și pĕcătoase, spre a-și ușurá soartea. Bine dice cine dice, că sĕrăcia îlŭ amăgesce pre omŭ la multe rele, și la aceasta va fi țintitŭ și înțeleptul, dicêndŭ: „Pre omul flămêndŭ să nu-'lŭ alungĭ, și pre celŭ sĕracŭ să nu-'lŭ nĕcăjescĭ întru lipsa sa.“ (Eccl. 4, 2).

Insă îmĭ vor rĕspunde uniĭ: noĭ bucuroși li întindemŭ ajutoriul nostru celor-ce fără de vina lor aŭ ajunsŭ la stare de lipsită și ticăloasă; fără numaĭ sûntŭ mulți, carĭ cu vina lor propriă aŭ ajunsŭ la sĕrăciă, carĭ, fiindŭ tarĭ și sănĕtoși, și-ar puté agonisí și câștigá, cândŭ li trebue de traiul vieței, însă eĭ maĭ bine ședŭ dile întregĭ prin crâșme și în locŭ să-și maĭ câștige câte ce-vá, pradă și resipescŭ și ce maĭ aŭ. Şi nisce oamenĭ ca aceĭa nu maĭ sûntŭ demnĭ, ca să aĭbă parte de ajutoriŭ dela alțiĭ.

Nu negŭ, ĭubiților meĭ, și eŭ sûntŭ de părerea aceasta. Decĭ nicĭ nu vorbescŭ uniĭ ca aceĭa, ci numaĭ de ceĭ-ce poate printr'ŭă neputință trupească seaŭ poate printr'ŭă nenorocire neasceptată aŭ ajunsŭ într'ŭă stare ticăloasă.

Dară să maĭ luați sama, că îndurarea e de doaŭĕ felĭurĭ: îndurarea trupească și îndurarea sufletească. De îndurarea trupească v'am spusŭ acuma. Să maĭ vedemŭ așá-dară, ce-ĭ îndurarea sufletească. Ea stă într'aceea, că pre ceĭ leneși și ticăloși să-ĭ învețămŭ la orĭ-ce prilegiŭ, și să stămŭ de capul lor cu cuvêntul, cu fapta noastră cea bună. Să li desfășurămŭ pe înțelesŭ, ce cale urîtă și nenorocită este aceea, pe care âmblă rĕtăcindŭ. Să li facemŭ lămuritŭ, câtŭ de

spurcată și ticăloasă e vieața omului prădătoriu, bețivu și leneșu, și ce pĕcatu mare este, dacă omul nu-și întrebuințadă puterile, carĭ i-le a datu Dumnedeu, ca să lucre și să-și deprindă trupul la lucru bunu și folositoriu.

Totu-ŭă-dată cugetați, ce respundere dace pe unul ca acela, ce cu lenea luĭ și cu beția luĭ se nefericesce nu numaĭ însu-și, ci poate și toată familia?

Maĭ departe să li arĕtămu, câtu poate stricá astu-feliu de vieață greșită, că ea poate să-lu pe omu ducă la lipsa și sĕrăcia cea maĭ mare, apoĭ la pĕcate, la fără-de-legĭ și maĭ în urmă la ŭă moarte nedeamnă, eară ce-ĭ lucru maĭ mare, la moartea cea vecinică.

Eacă, iubiților, ce-ĭ îndurarea sufletească. Și dacă am făcut'o aceasta, dacă nĭ-am împlinitu dĕtorința față cu acești nefericiți și vedemu întoarcerea și îndreptarea lor, apoĭ să-ĭ facemu părtași și de îndurarea trupească, ádecă să li întindemu mână de ajutoriu, ca să poată începe cu ŭă vieață noaŭă, regulată.

Dară maĭ alesu nu uitați, iubiților meĭ, că sûntu mulți școlarĭ sĕracĭ și lipsiți de mijloace, carĭ pe lângă toată dragostea lor, de a-și dobândí sciințele necesarie, pentru-ca să poată fi ŭă-dată columnele bisericeĭ și națiunii noastre, n'aŭ cu ce-și ajunge aceasta țîntă dorită. Întindeți-le voĭ mâna de ajutoriu, fiă-care după putință, și fruptele ostenelelor lor, depuse ŭă-dată de altariul patrieĭ și națiunii noastre, vĕ vor fi ŭă-dată destulă remunerare pentru jertfa, ce o aduceți. Nu vĕ retrageți, cându e vorba de datu la institutele noastre culturale, căcĭ scopul lor e scopu nobilu, ele sûntu menite a rĕspândí lumina sciinței în poporul nostru nesciutoriu și scăpĕtatu, și numaĭ ajunși la cultură vom stá totu pe acea treaptă ca și cele-'l'alte popoare, ce ne încungĭură.

Nu vĕ trageți mâna înapoĭ nicĭ dela milostenia pentru ceĭ-ce aŭ fostu năpădiți astă vară de apele cele marĭ, carĭ s'aŭ rĕvĕrsatu năprasnicu din crieriĭ munților preste șesurile și văile cele frumoase, de le-aŭ spălatu și stricatu cu totul și aŭ sĕrăcitu multă lume!

Dară acuma să vĕ întrebu, tubiților meĭ, oare este de lipsă, ca pentru desceptarea acesteĭ vîrtuți frumoase în inimele noastre să recurgemu la astu-feliu de arguminte, la simțul dĕtoriințeĭ aspre și la interesul nostru propriu? O! ar fi unu lucru tristu, cându pădirea legiĭ dragostiĭ, acestuĭ fruptu dulce alu relegiuniĭ luĭ Christosu, s'ar stoarce din noĭ numaĭ cu fricá seaŭ din interesu călculătoriu. Atuncĭ și-ar perde într'adevĕru vîrtutea îudurăriĭ partea cea maĭ mare din meritul eĭ.

Oare nu este mai frumosŭ și nu corespunde mai bine demnității omenescĭ, ca să ne îndemne sânția legiĭ luĭ Christosŭ, simțul lămuritŭ alŭ inimeĭ noastre la aceasta vîrtute nobilă? Aŭ nu dice apostolul Pavelŭ: „Fiă-care să deĭe, precum a hotărîtŭ în inima sa, nu din supĕrare, și nu din sîlă. Pentru-că Dumnedeŭ îĭ ĭubesce pre dătătoriĭ ceĭ de voĭă bună?“ (II. Cor. 9, 7). Aŭ nu dice Mântuitorĭul: „Să nu scie stânga, ce face dreapta“, cândŭ întreprinde omul ŭă faptă de îndurare? O! cu adevĕratŭ câtŭ îndemnŭ curatŭ și fără de egoismŭ, câte motive nobile și mărețe nu mai are inima noastră la aceasta! Și dacă recugetămŭ âncă. ca orĭ-ce faptă bună, după învĕțătură morală, ea in de ea e rĕsplatită. apoĭ cu câtŭ mai multŭ nu vîrtutea îndurării? Şi nu sûntŭ oare cele mai frumoase dile din vieața noastră chĭarŭ acele, ce le-am întrebuințatŭ și le-am sacrificatŭ spre ușuratŭ sarcina și la delăturatŭ seaŭ măcarŭ la alinatŭ nĕcadul confratelui nostru?

Așá-i, ĭubiților ascultătorĭ! și vĕ rogŭ nicĭ ŭă-dată să nu le perdeți aceste din voștriĭ, voĭ, celor-ce D-deŭ v'aŭ dăruitŭ bunĕtăți lumescĭ și v'a așĕdatŭ într'ŭă stare bună.

Numaĭ acestŭ modŭ de întrebuințatŭ averile convine cu disa Mântuitorĭului, ca omul să-și facă pretinĭ sufletescĭ din mamonul nedreptățiĭ. Numaĭ acestŭ modŭ de chivernisitŭ cu avuția se rĕsplătesce însutitŭ, — ca și vasul cu oleĭŭ și cu făină alŭ vĕduveĭ din Sarefta Sidonuluĭ, care nicĭ ŭă-dată nu s'a maĭ deșertatŭ, pentru-că ea picurușul celŭ din urmă din oleĭul și lingura din urmă din făina, ce o maĭ aveá, a dăruit'-o proroculuĭ Ilie (Mat. 34—37). Și la acestŭ modŭ, de întrebuințatŭ averea se potŭ aplecá cuvintele s. scripture: „că acela-ce se îndură de celŭ sĕracŭ, îĭ dă Domnuluĭ în cámĕtă.“

Și în cele din urmă vĕ rogŭ, ĭubiților, ca învĕțăturele de astă-dĭ bine primindu-le în inimele voastre, să le dovediți și în faptă în vieața de toate dilele, va se dică, didiți și voĭ aceasta frumoasă vîrtute creștinească în inimele voastre, pădiți-o fiă-care după putere și vĕ feriți de pĕcatul scumpieĭ și alŭ sgârcieĭ. Purtându-vĕ așá puteți asceptá, că și voaŭĕ vĕ vor sunâ cuvintele s. evangelie de astă-dĭ: „Bucurați-vĕ și vĕ veseliți, că plata voastră multă este în cerĭurĭ.“ Puteți asceptá, că oare-cândŭ ve-ți audí dela dreptul judecătoriŭ cuvintele mângăĭătoarĭe: „Am flă-

mânditŭ, și mi-ați datŭ de mâncare; setosŭ am fostŭ și mi-ați datŭ să beŭ; călĕtoriŭ eramŭ, și m'ați primitŭ; golŭ am fostŭ și m'ați îmbrăcatŭ: bolnavŭ am fostŭ și m'ați cercetatŭ; în temniță am fostŭ și ați venitŭ la mine. Veniți dară, bine-cuvêntației părintelui meŭ, de moșteniți împĕrăția, care vĕ este pregătită voaŭĕ dela întemeĭarea lumiĭ!“ AMINŬ.

Averchiu Macoveĭŭ
parochŭ în Milișăuți.

Cuvêntŭ

ținutŭ la sânțirea unui cimiteriŭ noŭ.

„Omul ca earba, ḑilele luĭ ca floarea câmpuluĭ așá va înflorí; unŭ vêntŭ trece de-asupra-ĭ, și nu maĭ este, și locul nu i-se maĭ cunoasce.“
Psal. 103, 15—16.

Ĭubiților creștinĭ!

Vĕdŭ de pe fețele tuturor, câțĭ stațĭ aice, ca unŭ cúgetŭ prea seriosŭ, unŭ simțĕmêntŭ deosebitŭ de duĭosŭ vĕ pĕtrunde în oara aceasta.

Locul celŭ vechiŭ, la care ĭ-am petrecutŭ 64 de anĭ după ŭăl'altă pre ceĭ-ce ni ĭ-a răpitŭ moartea neîndurată, acelŭ locŭ 'l-amŭ părăsitŭ, și eacă altŭ locŭ, pe carele âncă până nu demultŭ păsceáŭ turmele de oĭ și se jucáŭ voĭoșĭ copiiĭ sburdaticĭ, s'a prefăcutŭ în cimiteriŭ noŭ, ca să ni fiă noaŭĕ de repaosŭ eternŭ!

Și așá, cum aruncă țeranul grăuntele în pămêntŭ, ca apoĭ putredêndŭ, să rĕsară și să aducă fruptŭ: așá se vor depune aicea trupurile noastre, ca să putredească și apoĭ să rĕsară în ḑiŭa cea mare a înviĭării generale în chipŭ mărețŭ.

Eacă credința, numaĭ credința, că trupul nostru istŭ lutosŭ poartă într'însul colțul unuĭ trupŭ cerescŭ, ne face să nu ne înfiorămŭ, ci să ni preâmblămŭ ochiĭ cu mângâĭare în locul acesta, ce e destinatŭ a ni luá în sinul luĭ.

Cuvintele: moarte, mormêntŭ, putrejune, ele toate își perdŭ boldul, dacă stările, ce le însamnă, le cunoascemŭ ca nisce trecĕtorĭ, ca să ajungemŭ la ŭă vieață maĭ deplină.

Mai vêrtosŭ locul acesta ni se face locŭ plăcutŭ și doritŭ, dacă scimŭ și pricepemŭ, că elŭ e locul, pe care se sáměnă în stricăcĭune și se va sculá în nestricăcĭune; pe carele se sáměnă în necinste și se va sculá în mărire; pe carele se sáměnă în neputință și se va sculá în putere; pe carele se sáměnă trupŭ firescŭ, și se va sculá trupŭ spiretualŭ. (I. Cor. 15, 42—43).

De sigurŭ că se vor găsí mulți de aceĭa-ce nu vor călcá decâtŭ cu îndĕmânare in acestŭ locŭ orĭ vor trece pe lângă elŭ cu sfiĭeală totŭ oftândŭ și suspinândŭ.

Vor suspiná, dară numaĭ oamenii, în ochiĭ cărora mormêntul e unŭ abisŭ întunecosŭ, care înghite toată vieața, taĭă toată sperânța. Creștinul celŭ credincĭosŭ însă, plinŭ de sperânță și de dragoste, nu va maĭ suspiná ci își va rădicá ochiĭ cu încredere susŭ la steagul crucii, la acestŭ pomŭ de vieață, plântatŭ de învingĕtorĭul morții și alŭ ĭadului, își va aduce aminte de cuvintele Mântuitorĭului cu carele dice: „eŭ sûntŭ învițarea și vieața.“ (Ioanŭ, 11, 25) și va dice:

O tu moarte 'ngroditoarĭă!
Escĭ un somnŭ de recreare,
Somnŭ ușorŭ din cerĭŭ venitŭ:
Sărutatul tĕŭ aduce
Visurĭ dulcĭ, odichnă dulce
Muncitorĭului sdrobitŭ.

Să se maĭ sparie așá-dară inima credincĭoasă de moarte? O! rîdeți de întunerecul și adûncul mormêntŭ! rîdeți de disfacerea trupului istŭ lutosŭ, sciindŭ: „se sáměnă în stricăcĭune, şi se va sculá în nestricăcĭune.“

Cu toate acestea se cade să ni rĕpețimŭ cuvintele dreptului Davidŭ, dicêndŭ: „Doamne! învață-mĕ a-mi número dilele, ca să fiŭ înțeleptŭ“, să ni-le peținŭ maĭ alesŭ, de câte orĭ ni-se va întêmplá să călcămŭ în acestŭ locŭ. Căcĭ ele ni vor aduce aicea aminte de nestătornicia, de neputința și sborul vieței noastre pămêntescĭ. Mormintele celor-ce ni vor apucá înainte pe calea vecĭniciei ni vor strigá neîncetatŭ din toate părțile:

Eŭânc'-am fostŭ ca tine,
Ce calcĭ acestŭ mormêntŭ;
Și tu veĭ fi ca mine
Țerînă și pămêntŭ!

Vra să dică, vor strigá: Omule, nu uĭtá, „că pămêntŭ escĭ și în pămêntŭ te veĭ întoarce.“

Aspru este acestŭ adevĕrŭ, dară ca să-lŭ ștergemŭ din mintea noastră, ci mai vêrtosŭ să întrămŭ câtŭ de adese în locul acesta și să ne pnnemŭ în gândŭ lângă mormêntul nostru, ca să ne înțĕleptimŭ.

Astă înțĕlepțire nu-i decâtŭ dorul ferbinte și ghibăcia creștinească, de a ne face fericiți.

Și ghibăcia aceasta de sigurŭ că creștinul nu și o poate însușí într'unŭ momêntŭ, ci numai în decursul unei viețe de închinare la scumpul Mântuitorĭŭ, ádecă prin ŭă vieață sântă și curată, petrecută în lumina Evangeliului.

În urmă se poate numí acestŭ locŭ cu totŭ dreptul și l o c u l l á c r i m e l o r ș i a l ŭ a d u c e r i i a m i n t e. Căci cine oare ar fi în stare a numĕrá toate lácrimele, ce vor curge de astă-dĭ înăinte aicĭ din ochiĭ celor frânțĭ de durere după scumpiĭ lor rĕpăusați?

Dacă desface moartea nisce căsătorie fericĭ, dacă desparte părinți de copiĭ orĭ rumpe copiĭ dela inima părinților, apoĭ inima apĕsată caută și află ușurare maĭ ântâiŭ în lácrime. Și nime nu va negá, că cele maĭ dureroase lácrime le varsă omul atuncĭa, cândŭ se ducŭ scumpele rĕmășițe ale iubiților repăosați din lumea asta.

Lăsați-le să curgă, să curgă fără pedecă, să se arete acești martorĭ nemincinoși aĭ dragostiĭ și recunoscinței!

Să-i stimați însă pre ceĭ rĕpăusați, maĭ cu samă pĕstrându-li cu credință suvenirea în inimele voastre și ușurându-li soartea c u r u g ă c ĭ u n e a ș i a j u n a r e a.

De câte orĭ ați păși așá-dară pe lângă morminte vostrora seaŭ le-ați dărí de departe: să vĕ înfățișați viŭ icoana lor, și să vĕ întăriți în hotărîrea, a trăí ca dênșiĭ în vieața aceasta după prescriptele Domnuluĭ și Dumnedeuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ, pentru-ca să aveți parte a vĕ revedé și întrunî cu eĭ în vieața eternă.

Numaĭ așá va fi locul acesta ceea-ce cu deosebire este menitŭ să fiă, ádecă locul sperânței. AMINŬ.

Constantinŭ Sbiera
parochŭ în Sirete.

ПРОПОВѢДЬ

на недѣлю передъ рождествомъ Христовомъ.

(Сочинилъ Іоаннъ де Бежанъ.)

„Рождшеебося въ ней отъ Духа сти . . Той бо спасетъ люди свои отъ грѣхъ ихъ“ *Матѳ 1. 20.*

Всечестніи Слышатели собравшіися во Христѣ!

Жизнь наша земская есть основою спасенія или погибели нашой вѣчной. Сію истыну признавали уже народи первыхъ вѣковъ, когда еще не завладѣло христіянство на земли. Сего ради имѣли вси народи законы свои, послѣ которыхъ исправляли жизнь свою съ намѣреніемъ, богамъ своимъ приподобатися, а для себе счястливосты дочасной и посмертной приобрѣсти. Но понеже черезъ грѣхъ первородный утратилъ родъ человѣческій содѣйствіе благодати Божой, то нѣкогда немоглъ онъ вознестися до степени нравственнаго совершеньства. Противно: труды и подвиги едынокихъ людей просвѣщенныхъ около обученія народовъ ветхаго вѣка не были тщетными, но многіи вкоренившіися пороки еще множилися и состояніе нравственности такъ глубоко упадало, что народи уже незнали, якъ Богу приподобатися, ибо даже и Его самаго непознавали. О семъ свѣдѣтельствуетъ св. апостолъ Павелъ: „*И измѣниша славу нетлѣннаго Бога въ подобіе образа тлѣнна человѣка и птицъ и четвероногъ и гадъ. Тѣмже и предаде ихъ Богъ въ похотехъ сердецъ ихъ въ нечистоту, во еже сквернитися тѣлесемъ ихъ въ себѣ самѣхъ: Иже премѣниша истину Божію во лжу и почтоша и послужиша твари паче Творца, иже есть благословенъ во вѣки аминь.*“(Римл. 1, 23—25.) Саміи поганьскіи писателѣ ясными красками черпаютъ паденіе нравственности предхристовыхъ временъ. Такъ говоритъ Сенека: „*Все переполнене злодѣяній и злобы — и злодѣяніе цѣлкомъ не укриваеся, выступае ясно; невинность не то, чтобъ была чрезвычайною — еи цѣлкомъ нѣтъ.*“ (de ira II. 8.) Духъ человѣческій, неимѣючи обявленія божественнаго посредѣ темной ночи невѣжества и нравственнаго паденія глядѣлъ Бога во различныхъ твореніяхъ и вещахъ

бездушныхъ а наконецъ въ формѣ и видѣ человѣка ненайшовше того, котораго познати такъ горячо жадалъ. Люди май образованіе начинали понимати, а народъ во обще чувствовати суету міра, всѣ ожидали спасенія душевнаго, и незнаючи якъ сего спасенія приобрѣсти подпали неизреченному страху, пôдъ которымъ тряслася вся ветхость неперестанно. Пôдъ таковыми обстоятельствами не уповали уже народи ноганьскіи на спасеніе, котораго такъ горячо осягнути желали, видячи ибо предъ собою пропасть необходимой погибели. Характерично выражаеся Сенека, егда каже: *„Единое спасеніе для погибшыхъ есть: неуповати на спасеніе.“* (VI. книга вопр.)

Касательно народовъ имѣющихъ упованіе спасенія вѣми, что многіи изъ сихъ возносили очи свои горѣ и видѣвши суету человѣческой мудрости изъ неба, глядѣли гласа поучительнаго, изъ неба ожидали довѣтатися о истиив и пути спасенія. Ногане отже желали избавленія отъ грѣха и спасенія душевнаго неимѣючи упованія, Юдеи же желали того съ упованіемъ на помощь небесную; всѣ отже узнавали или чувствовяли потребность вѣдомости источника правственнаго зла — признавали и чувствовали, что разумъ человѣческій собственною силою не можетъ сіе изяснити и что необходимое есть прибѣжеще къ милосердію высшому и отъ небесной сыли глядѣти розрѣшенія вопроса сего найважнѣйшаго для человѣчества. Отвѣта на вопросъ сей подалъ намъ несомнѣнно Спаситель нашъ Іисусъ Христосъ сошедый съ небесъ, и пониживыйся яко сынъ Божій живучи между нами, Онъ показалъ бо намъ путъ спасенія.

Вотъ! помощь изъ неба, егда была няйбольша нужда и потреба на земли, вотъ! восходъ свѣта, егда была глубочайша тьма невѣжества и безбожности — вотъ! Спаситель міра, безъ котораго тужили всѣ народи ветхаго вѣка!

Іисусъ Христосъ явился на оризонтѣ яко чудесное свѣтило всѣмъ и уступала тьма занимаюча розумъ человѣческій — уступало зло правственное вкоренившееся въ сердцахъ человѣческихъ!

Укрѣпленія ради вѣры православной и возбужденія ради правдивой правственности и побожности, намѣряю вамъ, всечестніи слышатели, съ помощею Бошіею доказати, что:

Іисусъ Христосъ рожденный отъ Дѣви Маріи и на крестѣ распятый, есть той самій отъ міра ожиданный Спаситель а Его наука есть наукою божественною.

Господи Іисусе Христе, просвѣтителю нашъ благій, укрѣпи и просвѣти розумъ нашъ признанія ради Твоей Божественной славы!

Въ слѣдствіе справидливости Божой подпали первородичи и всіи ихъ потомки заслуженой карѣ, понеже чрезъ грѣхъ первородный утратили ласку Божу, наступила смерть и завладѣлъ ними діяволъ. Но милосердіи Божіе не оставило людей въ погибели вѣчной и Господь Богъ уже прародителямъ нашимъ подалъ упо ваніе спасенія, ибо обѣщалъ имъ спасителя міра, побѣдителя смерти и ада и подателя живота вѣчнаго. „*И вражду положу между тодою*“ говоритъ Господь Богъ до діявола, „*и между женою, и между сѣменетъ твоимъ и между сѣменемъ тоя. Той твою блюсти будетъ главу и ты блюсти дудеши его пяту.*“ (Бытіе 5, 14—15.) Что обѣтованіе пришествіа Того, который блюсти будетъ главу діявола, касается Спасителя міра, Іисуса Христа, слѣдуетъ не лише изъ пророчествъ ветхаго завѣта, но и въ новомъ завѣтѣ изобельно означается Іисусъ Христосъ яко отъ міра ожиданый и отъ Бога обѣтованый Спаситель.

Пророчества ветхаго завѣта полніи суть выраженій, что Месія прійдетъ. Сими ясно извѣстилося народамъ сошествіе сына Божаго на землю, даже и маловажные обстоятельства поминаются касательно рождества, жизни, страданій и смерти Іисуса Христа. Уже патріярху Аврааму означалъ Господь Богъ пришествіе Спасителя словами: „*И благословятся въ сѣмени твоемъ всіи языци земныи* (Быт. 22, 18.) Ісааку потвердилъ? Господь Богъ, что сполнетъ обѣтованіе, котораго творилъ отцу его Аврааму. И Іаковъ пророчествуетъ. что Спаситель міра отъ Юды произходити имѣетъ, егда мовитъ: „*Не оскудѣетъ князь отъ Юды и вождь отъ стегну его, дондеже убо прійдетъ, емуже уготовано есть и той чаяніе языкомъ.*“ Быт. 49, 10) А въ нынѣшномъ св. Евангелію всіи роди наводятся — отъ Авраама даже до Христа — и изъ наведенія сего слѣдуетъ, что Іисусъ Христосъ есть Той, егоже нарицаетъ Іаковъ „*чаяніе языкомъ.*“

Послухаймо, любезніи слышатели, что пророчествуютъ о Мессіи пророки Давидъ, Натанъ. Амосъ, Міхеа, Даніилъ, Аггей, Малахіа, Захаріа, Іоаннъ Креститель, а найпаче Исаія, который именуется Евангелистомъ ветхаго завѣта, и порозуміемъ, что Патриархамъ издѣланіи обѣтованія касаются Спасителя міра, Іисуса Христа!

Великій и славный Пророкъ Давидъ извѣстилъ сожителямъ и наслѣдникамъ своимъ, что велый Король и избавитель изъ его роду изыйдетъ, душевное царство истины и нравственности заведетъ,

міръ справедливостею судити будетъ, враговъ и сопротивниковъ побѣдитъ, съ великими страданіями боротися будетъ и яко побѣдитель людей въ царствіи свои введетъ и вѣчно усчастливитъ (Пс. 21). Онъ выразно пророчествуетъ, что Спаситель не останетъ во гробѣ, по воскреснетъ (Пс. 15). Пророкъ Натанъ мовитъ въ имя Бога до Давида, царя: „*Дамъ ты наслѣдника и сей созиждетъ домъ имени моему и азъ утверждю царство его во вѣки. Буду ему отецъ, а онъ будет сынъ мой*“ (Liber II. Regum 7, 12—14). Пророкъ Амосъ возвѣстилъ поганамъ и Юдеямъ, яко Богъ домъ Яковля совершенно, непогубитъ и воздвичнетъ упадшый домъ Давидовъ, и домомъ симъ народи поганскіи уничижитъ, между которыми имя Боже возкликнется (9, 8—11). Пророкъ Михея означае рождество Спасителя въ Виѳлеемѣ (5, 1—2). „*И ты Виѳлееме земле Юдова, ничимже менши еси во владыкахъ Юдовыхъ: изъ тебе бо изыдетъ вождъ, иже упасетъ люди моя Израиля*“ (Маѳ. 2, 6). Пророкъ Даніилъ выражае ясно время, когда Мессія прійдетъ и съ пришествіемъ его все богослуженіе левѣтовъ окончится (9, 27) и что приданъ будетъ казны Христосъ, но не за Себе (9, 26). По пересиленію Вавилонскомъ запретили Юдеямъ чрезъ долгое время, церковь ихъ совершити. Пророкъ Аггей потѣшалъ ихъ того ради и мовилъ, что церковь ся перевысшитъ Соломонскую, хотяй не взгядѣ величества но въ взглядѣ славы, ибо въ сію новую церковъ вступити имѣетъ Святый святыхъ, Мессія (2, 8). Пророкъ Малахія возвѣстилъ втораго Илію, который въ пустинѣ покажетъ ся и народъ покаяніемъ приготовляти будетъ для науки Мессіи (3, 1), котораго наука на всіи народи земли розширится и царствію его не будетъ конца (1, 10—11). „*Покайтеся,*“ напоминае св. пророкъ Іоаннъ Крестителъ, *приближибося царствіе небесное*“ (Маѳ. 3, 2) и *грядетъ крѣпкый мене, во слѣдъ мене, емуже нѣсмъ достойнъ преклонеся разрѣшити ремень сапогъ его. Азъ убо крестыхъ вы водою тойже крститъ ви Духомъ святымъ*“ (Марко 1, 7—8). И пророкъ Захарія мыслетъ о Мессіи, егда отзываеся словами: „*Тако глаголетъ Господь, радуйся зѣло дщи Сіона, проповѣдуй дщи Израилимля: се царь твой грядетъ тебѣ праведный и спасаяй самъ. Кротокъ и всѣдый на подяремника и жребца юна*“ (9, 9—10). „*И поставиша цѣненаго тридесяте сребрникъ . . . и пріяхъ тридесяте сребреникъ и вложилъ я въ храмъ Господинъ въ горнило*“ (11, 12—13). „*И въ зрятъ нань егоже прободоша*“ (12, 10). „*И реку къ нему, что раны сіи посредь рукъ твоихъ*“ (13, 6). Но найяснѣйше уповѣдае намъ — особливо страданія и смерть

Спасителя такъ званый евангелистъ ветхаго завѣта, пророкъ Исаія. Послухаймо внимательно, собравшіися въ Христѣ, собственіи его слова, которіи всѣ исполнилися на Спасителю Іисусѣ Хрѣстѣ: „*Тойже уязвенъ бысть за беззаконія наша и поболь за грѣхи наша, наказаніе смѣренія нашего на немъ, язвою его ми изцѣлихомъ. Всіи яко овча заблудихомъ. Человѣкъ отъ пути своего заблуди и Господь предасть его грѣхомъ нашимъ. И той за еже озлобится, не отверзаетъ устъ своихъ, яко овча на заколеніе ведеся и яко агнецъ предъ стрегущимъ безгласенъ, тако не отверзаетъ устъ своихъ. Въ смѣреніи его судъ его взятся, родъ же его кто исповѣсть; яко вземлется отъ земли животъ его. Отъ беззаконыхъ людей моихъ ведеся на смерть . . . яко беззаконія не сотвори, ниже обрѣтеся лесть въ устѣхъ его . . . за нихже предана бысть на смерть душа его и со беззаконными вмѣненъ бысть и той грѣхи многихъ вознесе и за беззаконія ихъ преданъ бысть*“ (13, 5-9, 12).

Чижъ можемо сомнѣватися, всечестній слышители о значеніи пророчествъ ветхаго завѣта, колижъ они такъ выразно и ясно изображаютъ характеръ святый, жизнь, страданія и смерть Спасителя нашего Іисуса Христа? Не страдалъ же Христосъ во истинѣ за наши грѣхи, и не стерлъ Онъ беззаконія наша кровіею Своею драгоцѣнною на крестѣ? Не отворилъ Онъ путь до блаженьства и вамъ, которіи неблагодарно сомнѣваетеся о посланіи Его Божественномъ? Лише люди грѣхами отяженіи, сладостями мірскими сазлѣпленіи и спасенія душевнаго неищущіи могутъ сомнѣватися о томъ, что пророчества ветхаго завѣта не изображаютъ Спасителя нашего Іисуса Христа!

Іюдеи же совершенно ошибаются, егда думаютъ, что Мессія еще неприбылъ, чего ради и нынѣ таковаго ожидаютъ. Во истынѣ тщетно ожидаютъ они обѣтованнаго Мессію, ибо и св. писаніе новаго завѣта ясно утверждаетъ и изобильно свидѣтельствуетъ, что Іисусъ Христосъ есть той отъ міра ожиданный Спаситель а наука Его Божественна.

Христосъ Господь самъ даетъ намъ свидѣтельство о званію своимъ спасительномъ. Онъ съ взглядомъ на пророчества ветхаго завѣта отзываеся до 70 Іюдеовъ и до всѣхъ непосѣдаючихъ вѣры въ Божественность Его словами: „*Испытайте писаній, яко вы мните въ нихъ имѣти животъ вѣчный: и ти суть свидѣтельствующая о мнѣ*“ (Іоаннъ 5, 39) и „*аще бо бысте вѣровали Мойсеови, вѣровали бысте убо и мнѣ, о мнѣ бо той писа*“ (Іоаннъ 5, 46). А на слова жены

Самаряныни: „*вѣмъ, яко Мессіа прійдетъ, глаголемый Христосъ, егда той прійдетъ, возвѣститъ намъ вся*“ (Іоанъ 4, 25—26) отвѣтилъ Іисусъ: „*азъ есмъ глаголяй съ тобою*“ (Іоанъ 4, 27).

Правдивость словъ Спасителя нашего Іисуса Христа о собѣ самомъ утверждаетъ ся совершенно, если глянемо на характеръ, чудеса и пророчества Его.

Характеръ Спасителя неимѣюче подобности въ исторіи. былъ совершенно добрый и полный правдивости, справедливости, любви къ Отцу небесному и милосердія къ роду человѣческому. Іисусъ Христосъ сказалъ совершенное отверганіе ся самого себе, здалъ ся весьма на волю Отца своего небеснаго даже до смерти, которою умиралъ спасенія ради людей грѣшнихъ. Жизнь его польна примѣровъ идеалныхъ нравственности представляетъ намъ священство совершенное души. Слава божественна соединяетъ ся въ Немъ съ смиреніемъ, которое даже сердце найгордѣйшаго и на найвышой степены человѣческаго товариства стоящаго человѣка займае. Впрочемъ чижъ возможно мнѣ есть описати характеръ найсвятѣйшіи наймилыпаго и драгоцѣннаго нашего Добродѣя, который далъ ся мучити отъ тихъ самихъ людей, за которыхъ кровь Свою невинно на крестѣ проливалъ и спасенія ихъ ради умиралъ? Онъ неглядалъ пріятности жизни дочасной, но трудилъ ся за тихъ, между которыми „*не имѣлъ где главы подклонити.*“ Нужно же здѣ наводити писаніе св. евангелія, которое перепольнене есть свидѣтельствъ о характерѣ святомъ и божественномъ Спасителя нашего Іисуса Христа. Ненарушимость свѣдѣтельства Христового о самомъ Себѣ явствуетъ отже изъ характеру Христоваго. Но не лишь изъ характеру, но и чудеса и пророчества Христовіи доказуютъ Божественность Спасителя нашего Іисуса Христа. Сими представляетъ себе Христосъ, яко отъ Бога посланъ бысть. ибо на вопросъ Іоанна Крестителя „*ты ли еси грядый, или иного чаемъ?*“ отвѣтилъ Христосъ: „*шедша возвыстита Іоанну, яже видѣста и слышаста: яко слѣпіи прозираютъ, хроміи ходятъ, прокаженіи очищаются, глусіи слышатъ, мертвіи востаютъ, нищіи благовѣствуютъ: И блаженъ есть, иже аще не соблазнится о мнѣ.*“ (Лук. 7, 20—23.) Выразно сосылается Христосъ Господь на дѣла свои, егда мовитъ: „*вѣруйте мнѣ. яко азъ во Отцѣ, и Отецъ во мнѣ: аще ли же ни, за та дѣла вѣру имите ми.*“ (Іоаннъ 14, 11.)

Вычислити вамъ, всечестніи слышатели, всѣ чудеса Христовіа, нужно бы было здѣ майже всю книгу святаго евангелія вамъ

прочитати, которая напольнена есть чудесными дѣлами Христовими, которыи даже смертею спасительною на крестѣ не заключилися. Касательно пророчествъ Христовихъ токмо примѣчаніе здѣлаю, что многіи изъ сыхъ даже до нынѣ совершенно исполнилися и еще нынѣ исполняются. (Мат. 20, 18—19. Іоаннъ 10, 16. Мат. 8, 11 —12. Іоаннъ 15, 20. Діан. апост. 1 8. Мат. 24, 14. Іоаннъ 21, 18.)

Не дерзаю, благосклонніи слышатели, тайну спасенія нашего разумомъ розтолкувати, переступаетъ бо сія границы понятія человѣческаго. Лишь премудрость горда и высокоумна мыслетъ вся понимати, сего ради отвергаются многіи всего, что разумомъ своимъ поняти не могутъ „*глаголющеся быти мудріи, обюродьша, и измѣниша славу нетлѣннаго Бога въ подобіе тлѣнна человѣка.*“ (Римл. 1, 22.) „*Емуже между вами мнится премудримъ быти, безумный да будетъ.*“ мовитъ св. апостолъ Павелъ. И во истынѣ! кто домагается границю понятія человѣческаго переступити, той утратитъ разумъ свой, якъ той кротъ зращій на солнце зрѣніе очей своихъ утрачаетъ. Длятого полагаймо разумъ нашъ подъ владѣніе вѣры, всечестніи слышатели, если желаемъ удержатися на дорозѣ правды и не осмѣляймося возмѣрити удаленіе неба отъ землѣ. Лишъ посѣдающіи вѣры належной отже сомнѣватися могутъ, что Іисусъ Христосъ, рожденный отъ Дѣвы Маріи есть той отъ Бога обѣтованный, пророками предсказанный и отъ народовъ ветхаго вѣка ожиданный Мессіа, Спасъ міра, Сынъ единородный Отца небеснаго, ибо самъ Господь Богъ Отецъ представляетъ Его намъ словами: „*Сей есть сынъ мой возлюбленный*“ (Мат. 3, 17) и приглашае насъ: „*того послушайте.*“ (Марко 9, 7.) Того послушайте, наймильшіи слышатели! Онъ бо есть Сынъ Божій, а наука Его есть наукою Божественною. Не обясняймо тайну спасенія нашего, или Божественность Іисуса Христа и науки Его разумомъ нашимъ, — уповаймо на благость и примудрость Отца небеснаго съ довѣріемъ младенческимъ, ибо выразно говоритъ Господь: „*Отче Господи небесе и земли, яко утаилъ еси сія отъ премудрыхъ и разумныхъ и открылъ еси та младенцемъ.*“ (Мат. 11, 25.) Почитаймо науку Христову яко науку Божественну, ибо самъ Спаситель нашъ свидѣтельствуетъ о ней, егда молится до Отца небеснаго словами: „*Нынѣ разумѣша, яко вся, елика далъ еси мнѣ, отъ Тебе суть: Яко глаголы, ихже далъ еси мнѣ, дахъ имъ*“ (Іоаннъ 17, 7) и до Фарісеевъ обзывается Христосъ: „*Яко азъ отъ себе не глаголахъ: но пославый мя Отецъ, той*

мнѣ заповѣдъ даде, что реку и что возглаголю.“ (Іоаннъ 12, 49.) „*Яже убо азъ глаголю, якоже рече мнѣ Отецъ, тако глаголю.*“ (Іоаннъ 12, 50.)

Сохранѣмъ отже, любезніи слышатели, науку сію Божественну въ сердцахъ нашихъ, исправляймо за нею жизнь нашу дочасную. она токмо сама да будетъ намъ проводникомъ въ путешествію нашомъ на земли, творѣмъ токмо дѣла отвѣтствующіи приписамъ закона Христоваго и заслуги нашіи взлядъ нравственности и совѣсть наша успокоенна свидѣтельствовати будутъ, что во истынѣ то Божественна наука есть, которой возможно было такъ великіи плоды въ насъ производити. Что совѣсть правдивого христіанина совершенно познаетъ сылу спасительну и Божественность науки Христовой. научае насъ и Христосъ Господь, егда моветъ: „*Мое ученіе нѣсть мое, но пославшаго мня: Аще кто хощетъ волю Его творити, разумѣетъ о ученіи, кое отъ Бога есть, или азъ отъ себе глаголю.*“ (Іоаннъ 7, 16 –17.)

Православніи христіяне! Умягчѣмъ сердце наше принятія ради науки спасительной, дабымъ не подобали Фарісеямъ, о которыхъ поминаетъ святое евангеліе: „*Ослѣпи очи ихъ и окаменилъ есть сердца ихъ, да не видятъ очима, ни разумѣютъ сердцемъ*“ (Іоаннъ 12, 40), вѣруймо во Христа понижившагося на земли спасенія нашего ради, уповаймо на Него и непостыдимъ ся, будьмо благодарными и любѣмъ Его за любовь Его неизреченную къ намъ грѣшнымъ и недостойнымъ и пользуватися будемъ сошествіемъ Его съ небесъ здѣлаючися участниками спасенія вѣчнаго. Аминь.

CRONICĂ.

Iubileul închiĭăĭării decadeĭ a şeptea din vieaţa Î. P. S. S. Archiepiscopuluĭ şi Mitropolituluĭ nostru Dr. Silvestru Morariŭ-Andrieviciŭ. Pentru creştinii ortodocşi din scumpa noastră ţară ḑiua de 14/26 Noemvre a. c. a fostŭ ḑi de bucuriă. Atunci şi-a închiĭatŭ capul nostru, I. P. S. S. Archiepiscopul şi Mitropolitul nostru a şeptea decadă din vieaţă. Sûntŭ ádecă puţinĭ muritorii, cărora li e datŭ să ajungă, în activitate neadormită şi în lupte de toată mâna, ŭă etate atâtŭ de înaintată. Şi chiarŭ de aceea a fostŭ şi va rĕmâné ḑiŭa aceea ḑi de mare bucuriă la noĭ.

Cu ŭă ḑi înainte deci se ţinŭ, după programŭ, în toate bisericele ortodoxe ale archidiecesei după s. liturgiă doxologia cu rugăciunea de mulţămită pentru îndelunga vieaţă şi sănĕtatea Inaltŭ prea sânţitului nostru Domnŭ, eară în ḑiŭa iubileului se făcŭ în biserica catedrală serviţŭ divinŭ solemnŭ, la care luară parte representanţii patronilor bisericesci, aĭ nobilimii, aĭ preoţimii seculariе şi regulariе; representanţii diverselor reuniuni, societăţi şi corporăciuni din ţară; deputăciunea comunetăţii armenesci din Suceava în frunte cu parochul eĭ archipresviterul mitroforŭ păr. Leonŭ Popoviciŭ, deputăciunile poporăciunii ortodoxe din protopresviteriele archidieceseĭ, etc., încâtŭ catedrala, pe câtu-i de spăţioasă, nu-i mai putŭ încăpé pe toţi închinătoriĭ.

Imposantŭ erá apoĭ şí convoĭul, care şerpuiá pela 11 oare prin stradele, ce ducŭ dela catedrală la reşedinţa archiepiscopească.

În rĕşedinţă, după-ce-şĭ cuprinseră onoraţiorii, între carĭ eráŭ şí representanţii trupelor din garnisoană, şi deputăciunile în sala de marmură locurile, ce li eráŭ reservate, corul „Armonieĭ“ combinatŭ cu corul seminarialŭ sub direginţa d-luĭ Eugeniu Meşederŭ întonà imnul festivŭ în limba română, eară I. P. S. S. între strigĕte de „să trăĭească“ şi „mnohaia lita“ întrà în sală, de se oprí înaintea scaunuluĭ archierescŭ. Atunci în-dată i-se făcŭ înainte patronul bisericescŭ şi senatoriul împerialŭ, dl Baronŭ Victor de Stircea, de cetí în limba

română adresa, care erá înzĕstrată cu unŭ învĕlișŭ pomposŭ și acoperită cu maĭ bine de 3000 de subscrierĭ din toată țara; apoĭ cântà corul imnul festivŭ în limba ruteană, *) eară seniorul Consistorĭuluĭ, dl Dr. Ioanŭ Ţurcanŭ, se apropià, de cetí adresa în limba ruteană. Decĭ se rădicà I. P. S. S. pe estradă și foarte mișcatŭ începú a vorbí. Rĕspunsul îlŭ dete în âmbe limbele, dară totŭ-una întreruptŭ de aplausŭ freneticŭ, eară cândŭ atinse de preagrațiosul patronŭ și protectorŭ alŭ bisericeĭ, prea luminatul nostru împĕratŭ Franciscŭ Iositŭ I., intusiasmul ajunse la culme.

Inchĭĕîându-și I. P. S. S. cuvêntarea cu împărtășirea bine-cuvêntărilĭ archierescĭ, corul întonà „Mulțĭ anĭ“ și „mnohaia lita“, după care urmà presêntarea deputăcĭunilor prin președintele comitetuluĭ festivŭ, dl Baronŭ Eudoxiŭ de Hormuzachi. Rĕspunsurile, carĭ le dá I. P. S. S. diferitelor deputăcĭunĭ, eráŭ cuvinte de învĕțătură și de alusiunĭ frapante. Anume la felicitarea Archipresviterĭuluĭ armeanŭ din Suceavă, d-luĭ Leonŭ Popovicĭŭ, a fostŭ următorĭul:

Venerabile Domnule Archipresviterŭ!

Sûntŭ maĭ bine de 500 de anĭ, decândŭ creștinĭĭ românĭ și creștinĭĭ armenĭ din pămêntul Bucovineĭ, trăindŭ împreună, aŭ avutŭ în decursul timpurilor una și aceea-și soarte. De aŭ fostŭ dile bune, împreună s'aŭ bucuratŭ; de aŭ fostŭ dile grele și de durere, împreună aŭ suferitŭ și s'aŭ văĭetatŭ.

Soartea comună din trecutŭ a creștinilor Românĭ și Armenĭ, a închĭăgatŭ maĭ cu seamă între comunitatea Armeană din Suceavă și comunitățile Române din țară, p e t e m e ĭ u l d r a g o s t e ĭ e v a n g e l i c e, așá ŭă reciprocitate de simpatiă și bine-voință, încâtŭ la ver-ce întêmplare de bucuriă a unora se bucură din inimă și ceĭ-l'alțĭ.

Dovadă de această simpatiă bine-cuvêntată este presênța și participarea Venerabilităților Voastre la sĕrbarea de astă-dĭ a Eparchieĭ ortodocse. Aprețuĭescŭ pe deplinŭ și mulțămescŭ și Venerabilităților Voastre și Comunităților creștine Armene, care o representați, rugându-Vĕ, a li împărtășí tuturor de sub păstoria prea vrednică a Venerabilităților Voastre sălutarea și bine-cuvêntarea umilinței mele spunêndu-li, că toți îmĭ sûntŭ tare aproape de inimă.

De totŭ nimeritŭ și îngeniosŭ a fostŭ rĕspunsul, ce-lŭ dete representanților garnisoaneĭ, făcêndŭ compărăcĭune între arma preotuluĭ și arma ostașuluĭ.

---

*) Imnul festivŭ în limba ruteană a fostŭ compusŭ de prof. dl. Isidorŭ Vorobchĭevicĭŭ.

Așá se închĭăià acestŭ momêntŭ sĕninŭ din vieața archipăstoriului nostru și a bisericeĭ noastre dreptŭ-măritoarie.

Aice urmeadă testul adreseĭ câtŭ și alŭ rĕspunsuluĭ I. P. S. S. în âmbe limbele.

Înaltŭ Prea Sânțite Stăpâne!

„Cine, ca Inaltŭ Prea Sânția Voastră, cu consciință împăcată, de a-și fi împlinitŭ dĕtoria totŭ-dea-una și neclătitŭ poate sĕ privească la 70 de anĭ aĭ unuĭ trecutŭ atâtŭ de avutŭ în felĭurĭ de soarte, prin carĭ Atotŭ-îndurarea luĭ Dumnedeŭ 'l-a condusŭ și 'l-a purtatŭ din treaptă în treaptă și 'l-a înălțatŭ în capul bisericeĭ spre binele și fericirea poporuluĭ ortodoxŭ alŭ țĕreĭ noastre, și cine, ca Inaltŭ Prea Sânția Voastră, plinŭ de supunere sub voĭa luĭ D-deŭ, își caută cu umilință și blândeță evangelică de diregĕtoria aceasta înaltă, ce i-s'a încredințatŭ, — unŭ atare bărbatŭ într'adevĕrŭ nu are trebuință, de a fi sĕrbătoritŭ în diua sa iubilarĭă cu desvoltarea unor strălucirĭ din afară, elŭ poate să rĕnunțe la de acestea cu atâtŭ maĭ ușorŭ, precâtŭ și-a rădicatŭ în inimele noastre unŭ monumêntŭ maĭ traĭnicŭ, maĭ sîncerŭ și maĭ plinŭ de iubire decâtŭ este orĭ-și ce pompă, orĭ-și-ce omagiă, ce caută să bată la vedere.

Deschise staŭ înaintea Ta, Archipăstoriule luminate, inimele noastre ale tuturora. Caută în ele, și nicĭ în unul din noĭ, nicĭ în unul singurŭ nu veĭ aflá lipsindŭ bucuria cea adâncă, care ne fericesce pre toțĭ, de a serbá cu sânțiă împreună cu Tine și strînșĭ în giurul Tĕŭ, carele escĭ Capul bisericeĭ noastre pămêntene, diua de astă-dĭ cea plină de darŭ dumnedeĭescŭ.

Și noĭ toțĭ, preoțĭ și lumenĭ, representanțĭ de toate clasele și stările sociale, veniți de-aproape și de departe, după-ce în casa luĭ Dumnedeŭ am chĭămatŭ cu rugĭ ferbințĭ bine-cuvêntarea cerĭuluĭ la împlinirea urărĭĭ noastre, Iți aducemŭ, Inalte Ierarche, aceasta urare nutrită în adâncul inimelor ca darŭ la sĕrbătoarea de astă-dĭ: Placă Domnului Măririĭ, Atotŭ-puterniculuĭ, în sfatul Luĭ nepĕtrunsŭ și în îndurarea Luĭ nemărginită, a-Ți adauge unŭ șirŭ lungŭ de anĭ de vieață spre binele bisericeĭ noastre, spre folosul și fericirea poporuluĭ. spre onoarea și lauda țĕreĭ.

Ваше Высокопреосвященство!

Кто, подобно Вашему Высокопреосвященству на 70-ти лѣтнюю, въ различныи перемѣны судьбы богатую минувшость съ спокой-

нымъ чувствомъ и сознаніемъ точно исполненныхъ обязанностей и много труднои дѣятельности сподлянути можетъ; кто милостію и промысломъ Всевышняго постепенно путеведенъ для спасенія и добра нашего отечества и избранъ на вышину достоинствъ нашои богоспасаемои Церкви Христовой; кто въ семъ высокомъ званіи лишь смиреніемъ, усердіемъ и кротостію яко изрядный Пастырь Своего стада отличался: таковый мужъ въ праздничный Свой день не нуждается въ развитіи чрезвычайного блеска и пышноти, Онъ тѣхъ почестей отказуется, и то изъ многоважнои причины; ибо въ нашихъ сердцахъ, въ глубинѣ нашихъ нѣжнѣйшихъ чувствъ Онъ поставилъ себѣ вѣчный, мраморный, непоколебимый памятникъ, постояннѣйшій, славнѣйшій и искреннѣйшій всякого суетного украшенія и великолѣпія, всякого шумного изъявленія почитанія.

Заглянь въ наши сердца, Преосвященнѣйшій Митрополитъ, и удостовѣришься, що наши слова искреннею правдою; заглянь въ глубину нашой души и убѣдишься, що насъ всѣхъ одна мысль, одна любовь и радость совокупила, сегоднешнее свѣтлое торжество въ союзѣ съ Тобою и кругъ Тебе, — праздникъ 70-ти лѣтнеи жизни Архипастыря нашои краевои православнои Церкви святкувати.

Мы всѣ разомъ, священники и міряне, представители всякихъ званій, чиновъ, достоинствъ и должностей — мы всѣ: близкіи и дальніи, нынѣ собрались въ домъ Божій, благати Отца свѣтовъ о низпосланіи Его небесной благодати; мы всѣ, пресвѣтлый нашъ Архипастырю, единодушно и изъ глубины нашихъ сердецъ съ приданностію предлагаемъ Тебѣ благожеланіе: Всемогущій Господь Богъ, Создатель и Вседержитель неба и земли, да даритъ Васъ, Богомъ избранный муже, счастливымъ долгоденствіемъ, для блага нашои Церкви православнои, для благополучія и спасенія душъ краевого народонаселенія и для чести и славы нашего дорогого отечества — Буковины!

Prea onoraţilor Domnĭ şi prea ĭubiţilor fraţi şi fiĭ întru Christosŭ!

Ŭă adunare, pe câtŭ de mare la numĕrŭ, pe atâtŭ şí de strălucită la vedere, a persoanelor celor maĭ eminente din rôndurile patronilor parochialĭ, Clerului, intelegințeĭ şi poporenilor Eparchieĭ Noastre scutite de Dumnedeŭ, care am onoarea a o întimpiná din toată inima astă-dĭ la închiĭarea decadeĭ a şeptea a vieţeĭ mele, desceaptă în inima mea simţirĭ de bucuriă, în sufletul meŭ cugetărĭ serioase.

Bucuriă și mulțămire mai pe susŭ de cuvêntŭ îmĭ facŭ semnele de stimă și veneraţiune, asecurările de recunoscinţă pentru activitatea mea archipăstorală și mărturisirea de încredere și alipire de persoana umilinţeĭ mele, pentru-că acestea sûntŭ nu numaĭ câtŭ resplătirea cea maĭ onorifică și maĭ dulce pentru stăruinţele mele de pênă acum, ci șĭ ŭă înboldire puternică la activitate neobosită pentru viitorĭŭ.

Pe alta parte, aducêndu-mĭ aminte de cuvintele proroculuĭ, carele ḍice, că: „Ḍilele vieţeĭ noastre sûntŭ 70 de anĭ, eară ale celor în putere 80 de anĭ și ce este maĭ multŭ, e osteneală și durere“, ḍiua de astă-ḍĭ este aceea, care trebue să-mĭ însufle șĭ cugetărĭ serioase, de-oare-ce am ajunsŭ deja la ţĕrmul vieţeĭ, pe cândŭ multe din cele-ce le începuĭŭ, sûntŭ âncă nesĕvêrșite, și âncă maĭ multe din cele-ce dorĭámŭ a le pune în lucrare, ḍacŭ âncă în reionul cugetărilor și dorinţelor sufletuluĭ meŭ.

Asta este soartea celor muritorĭ, carĭ, de ar șĭ fi vieaţa lor câtŭ de lungă, în ḍiua cea de pe urmă nu potŭ ḍice pe oara Apostolului, că, plinindŭ cursul vieţeĭ, toate le-aŭ făcutŭ, câte aŭ fostŭ chĭămaţĭ și aŭ doritŭ să le facă.

Dorinţele inimeĭ în de-obștiă sboară așá ḍicêndŭ preste ţĕrĭ și preste mărĭ, ajungêndŭ pênă la viitorĭul celŭ maĭ depărtatŭ; realitatea însă, dândŭ necontenitŭ de obstacule, aŭ că stă pe locŭ, aŭ că pășesce numaĭ câtŭ încetŭ, în luptă continuă cu împregĭurările faptice, carĭ sûntŭ maĭ puternice decâtŭ voinţa cea maĭ energică a omuluĭ.

Și dacă realitatea progresuluĭ societăţilor secularĭe pe terenurile vieţeĭ publice și private, cu toată voinţa energică și dorinţa conducĕtorilor și cooperarea membrilor, depinde dela concursul împregĭurărilor, apoĭ cu atâtŭ maĭ vêrtosŭ biserica, ca societate religioasă-morală, depinde cu soartea și progresul eĭ dela favoarea împregĭurărilor sociale și dela bună-voinţă puterilor secularĭe.

Laudă Domnuluĭ, biserica noastră dreptŭ-măritoarĭa din pamêntul Bucovineĭ, de șĭ maĭ mică cu númerŏrul credincĭoșilor sĕĭ decâtŭ alte biserice particularĭe, este pusă în acelea condiţiuni publice și sociale, după carĭ ar puté să fiă una din cele maĭ bine-cuvêntate de Dumneḍeŭ dintre bisericele surorĭ și fiice ale maĭceĭ noastre biserice dreptŭ-credincĭoase de a toată lumea; pentru-că în prea înalta persoană a Măĭestăţiĭ Sale, prea graţiosuluĭ nostru Impĕratŭ, avemŭ parte de unŭ patronŭ și protectorŭ supremŭ marini-

mosŭ, eară mulțămită fericiților Ctitorĭ ai Episcopiei și ai Mŏnăstirilor, din ale căror proprietăți este înstituitŭ fondul relegionarĭŭ, sûntemŭ provĕduți cu mijloacele recerute pentru trebuințele bisericesci. Apoĭ în fruntea eparchioților avemŭ ŭă cunună de patronĭ parochialĭ însuflețiți pentru întărirea ortodoxiei şi prosperitatea cultului bisericescŭ. Avemŭ și unŭ Clerŭ luminatŭ, carele-și pricepe chiămarea înaltă și stăruie a-ĭ corespunde în toată privința. Avemŭ și ŭă intelegință secularĭă în toate stările publice, care înmulțindu-se înbucurătorĭŭ, este unŭ sprijinŭ puternicŭ alŭ întereselor noastre bisericescĭ și culturale. Avemŭ în fine prin orașe și sate poporenĭ aprinși de religiositate și evlaviă, carii, cu toată diferința de limbă, în care vorbescŭ, fiindŭ consciuți. că sûntŭ fiĭ aĭ uneĭ și acelea-și maice biserice, prin urmare frați adevĕrați întru Christosŭ, staŭ cu unŭ sufletŭ și cu ŭă inimă întru ascultarea și apĕrarea bisericeĭ.

Aflându-se Eparchia Noastru întru cele interne în acestea condițiunĭ favorabile, aveáŭ resonŭ cugetările, dorințele și propusele umilinței mele, cu carĭ, înainte de optŭ anĭ, am primitŭ toĭagul Archipăstorieĭ.

Durere, că îndesându-se în decursul timpuluĭ atmosfera politică, socială, economică, națională și chĭarŭ și cea relegionarĭă prin înmulțirea unor eleminte străine, însă-și resuflarea maĭceĭ noastre biserice devine totŭ maĭ grea, eară prosperitatea neamuluĭ nostru creștinŭ maĭ cu anevoĭă.

Cu atâtŭ maĭ neapĕratŭ ni-se arată așá-dară, de a pĕtrunde înpregĭurările cele serioase, în carĭ devine totŭ maĭ încurcată starea bisericeĭ noastre bucovinene; cu atâtŭ maĭ vêrtosŭ ni-se cere, de a ne reculege și a ni într'unĭ, a într'unĭ puterile morale ale tuturor fiilor maĭceĭ noastre biserice, fără deosebire de stare și de vêrstă; cu atâtŭ maĭ alesŭ se cuvine a cunoasce cumpenitatea bisericeĭ noastre în causa de mântuință precum și în afacerile de cultură și de prosperitate ale neamuluĭ nostru creștinŭ, și înțelegêndu-se în privința mijloacelor, corespundĕtoarĭe scopurilor sânte ale bisericeĭ, a conlucrá cu ŭă inimă și cu unŭ sufletŭ nu numaĭ câtŭ pentru conservarea bisericeĭ întru intregitatea sa, ci și pentru desvoltarea și înflorirea Sionuluĭ ortodoxieĭ noastre în pămêntul Bucovineĭ.

Să sperămŭ, că orisonul sânteĭ noastre biserice se va însĕniná curêndŭ. Să sperămŭ, că din grația Măcestății Sale, prea luminatuluĭ nostru Imperatŭ, și în puterea articululuĭ 15 alŭ legilor fundamêntale de statŭ epitropia secularĭă în afacerile noastre bisericesci va

mai scădé din rigoarea sa. Să sperămŭ, că bunul Dumnedeŭ va căutá din cerĭŭ și vĕdêndŭ stăruințele noastre de mântuință, va binecuvêntá viĭa ortodoxieĭ noastre, care o-a plântatŭ dreapta sa.

Câtŭ de umilința mea, apoĭ Vĕ asigurŭ cu cuvintele proroculuĭ, că pentru Sionŭ nu voĭŭ tăcé și pentru Ierusalimŭ nu va încetŭ gura mea; de asemene cum că ca unŭ străjarĭŭ, ce sûntŭ pusŭ, alŭ caseĭ noului Israilŭ, voĭŭ veghiá neadormitŭ și voĭŭ intimpiná cu bărbăție ver-ce încercărĭ de agresiune confesională; eară ca Archipăstorĭŭ voĭŭ fi, după mandatul Domnului, pururea gata, a mĭ pune și sufletul pentru turma cuvêntătoarĭă, ce mi-i încredințata: toate aceste pênă la resuflarea mea cea de pe urmă.

Impreună cu acestea asecurărĭ mulțămindu-vĕ tuturor pentru felicitările voitoarĭă de bine la începerea decadeĭ a opta a vieței mele, me voĭŭ rugá neîncetatŭ, ca „Darul Domnuluĭ nostru Isusŭ Christosŭ și dragostea luĭ Dumnedeŭ Tatăl și împărtășirea Duhuluĭ Sântŭ să fiă cu toțĭ eparchioțiĭ noștri acum și în vecĭ. Aminŭ.“

Высокопочтенный Господія и прилюбезный братія и сыны во Христѣ!

Собраніе такъ многочисленное якъ и сіятельное особъ превосходнѣйшихъ изъ рядовъ парохіальныхъ патроновъ (заступниковъ), духовенства, интелигенціи и прихожанъ Нашои богоспасаемои Епархіи, которое маю честь сердечно привѣтствовати сегодня при кончинѣ семого десятилѣтія моего житья, будитъ въ сердцѣ моемъ чувства радости, а въ душѣ моеи серіозныя мысли.

Радость и удовольствіе неизреченное творятъ менѣ оказыванія почитанія и благоговѣнія увѣренія о признаніи моеи архипастырской дѣятельности и исповѣданіе довѣренности и преданности къ особѣ смиренія моего, сія бо суть не только награжденіе оченъ починительное и солодкое за дотепершнія мои старанія, но и сельное побужденіе къ далшой неуномимой дѣятельности.

Съ другой стороны, помнянувши слова пророка глаголющаго, что дней житья нашого всего до 70 лѣтъ, а при крѣпости до 80 лѣтъ, и что поверхъ сего, есть изнуреніе и болѣзнь, сегоднишный день есть тотъ который долженъ внушити менѣ серіозныя мысли, понеже я достиглъ иже предѣла житья, а многія отъ начатыхъ мною дѣлъ суть еще множайшія отъ тѣхъ, которыя жилалъ-емъ произвести въ дѣйство, лежатъ еще въ моихъ смысляхъ и жиланіяхъ.

Сіе есть судьба смертныхъ, которыи, хотя бы было ихъ житье якъ найдолгше, не можутъ сказати съ апостоломъ, при кончинѣ житья, что все сдѣлали по званію и желанію ихъ.

Желанія сердца вообще лѣтаютъ такъ сказавши по краяхъ земли и по моряхъ, прибываючи до отдаленнѣйшой будучности, но существенность изъ причины препятсвій стоитъ недвижимо, или поступаетъ только по маленьку въ непристанномъ бою съ дѣйствительными обстоятельствами, которыя суть сельнѣйшыи, якъ найтвердшая воля человѣка.

Если существенность успѣха обществъ свѣтскихъ на мѣстахъ публичного и приватного житья при твердой (сильной) волѣ и желаніи проводниковъ и содѣйствованіи членовъ зависитъ отъ стеченія обстоятельствъ, то тѣмъ больше Церковъ яко общество религіозно нравственное зависитъ съ судьбою и успѣхомъ своимъ отъ способности соціальныхъ обстоятельствъ и отъ благоволенія властей свѣтскихъ.

Слава Господеви, Церковь наша православная въ Буковинѣ, хотя меньша числомъ вѣрующихъ отъ другихъ партикулярныхъ церквей, находится въ такихъ публичныхъ и соціальныхъ отношеніяхъ что моглабы быти една отъ найблагословеннѣйшихъ отъ Бога межи церквами сестрами и дочерями матери нашои православной вселенской Церкви. Ибо въ найвышшой особѣ Его Величества, премилостивого нашого Императора маетъ она патрона и покровителя найвышшого и великодушного.

Благодареніе блаженнымъ Ктиторамъ Епископства и Монастырей, изъ которыхъ имѣній заведенъ религійный фондъ, маемъ средства нужныя для церковныхъ потребностей. На челѣ епархіотовъ маемъ вѣнецъ парохіальныхъ патроновъ (защитниковъ), старающихъ укрѣпити православіе и подперати богослуженіе. Маемъ духовенство просвѣщенное, которое понимаетъ высокое свое званіе и старается сему въ всемъ взглядѣ отвѣтствовати. Маемъ въ мѣстахъ (городахъ) и селахъ прихожанъ, которыи не взирая на различіе языка, которымъ говорятъ, и знавши, что суть сыны единои и тои самои матери церкви, слѣдовательно братія истинныи во Христѣ, стоятъ единодушно и единымъ сердцемъ въ послушаніи и оборонѣ церкви. Маемъ интелегенцію свѣтскую въ всѣхъ публичныхъ достоинствахъ, которая, умножаяся радостно, есть крѣпкою подпорою интересовъ нашихъ церковныхъ и касательно просвѣщенія.

Находящися Епархія наша внутренно въ сихъ способныхъ отношеніяхъ мали основаніе мои мысли, желанія и намѣренія, съ которыми пріимилъ-емъ жезлъ Архипастырства.

Къ сожалѣнію. въ теченіи времени атмосфера политическая, соціальная, економическая, народная и даже религійная, сгустивѣйся, бываетъ дыханіе матери нашой церкви тяжшымъ и благосостояніе рода нашого чѣмъ далѣе тяжшымъ. Для того вовсемъ есть необходимо, розважити обстоятельства серіозныя, въ которыя состояніе нашой буковинской церкви чѣмъ далѣе запутуется; тѣмъ больше трєбуется, совокупити моралныя силы всѣхъ сыновъ матери нашой церкви безъ различія достоинства и возроста; тѣмъ больше надлежитъ познати важность церкви нашой въ дѣлѣ спасенія и въ дѣлахъ просвѣщенія и благосостоянія нашого христіянского рода, и согласившися касательно средствъ отповѣдныхъ намѣреніямъ святымъ церкви единымъ сердц мъ и единою душею содѣйствовати не только въ цѣли содержанія церкви въ цилости ей но и въ цѣли развитія и процвѣтанія Сіона православія нашого на землѣ Буковины.

Да надѣемся, что горизонтъ святои нашои Церкви, который помрачился отъ скорби, прочистится скоро. Да надѣемся, что милостію Его Виличества, пресвѣтлѣйшого Императора и силою артикула 15 законовъ основательныхъ государскихъ опекунство свѣтское въ дѣлахъ нашихъ церковныхъ, попуститъ отъ своей строгости.

Да надѣемся, что всеблагій Богъ призретъ съ небесъ и взирая на наши старанія ко спасенію поблагословитъ вертоградъ православія нашого, который посадила десница Его.

Что касается до смиренія моего, увѣряю Васъ словами пророка, что о Сіонѣ не умолчу и о Іерусалимѣ уста мои не перестанутъ говорити; подобно сторожу, который есмь поставленъ надъ домомъ нового Израиля, неусыпно буду бдѣти и мужественно стояти и дѣйствувати, и яко Архипастырь буду, по повелѣнію Господа, завше готовъ, положити душу за увѣренное менѣ словесное стадо: все сіе ажъ до послѣдного моего дыханія.

Вкупѣ съ сими увѣреніями, благодаря Васъ всѣхъ за благоволительныя поздоровленія съ начатіемъ осьмого десятолѣтія моего житья буду непрестанно молитися, да благодать Господа нашого Іисуса Христа и любовь Бога Отца и причастіе Духа Святаго будетъ съ всѣми епархіотами нашими и нынѣ и во вѣки. Аминь.

In decursul ḍilei aŭ sositŭ din ţară şi din străinĕtate neîntreruptŭ felicitări telegrafice atâtŭ dela particulari câtŭ şí dela corporăciuni, între carí dela Escelenţa Sa păr. Archiepiscopŭ şi Mitropo-

litŭ Mironŭ Romanul, dela P. S. Sale episcopiĭ Ioanŭ Popasŭ din Caransebeşŭ şi Ioanŭ Meţanŭ din Aradŭ, dela P. S. Sale episcopiĭ Dr. Stefanŭ Cnezeviciŭ din Zara şi Gerasimŭ Petranoviciŭ din Cattaro. dela P. S. Sa episcopul Romanului Melchisedecŭ, dela generalul T. Seracinŭ, dela senatoriĭ imperiali ai Bucovinei din Viena, dela capitanul ţĕreĭ. baronul Alesandru Vasilco de Seretchi, dela soţietăţi slave, dela soţietatea „România junĕ“ din Viena etc. etc.

Iubileul de 40 de anĭ de domnire alŭ Maĭestăţiĭ Sale împĕratului nostru Franciscŭ Iosifŭ I. In 20 Noemure (2 Decemvre) a. c. s'aŭ închiĭatŭ 40 de anĭ. de cândŭ conduce Maĭestatea Sa prea graţiosul nostru împĕratŭ Franciscŭ Iosifŭ I. destinele Austro-Ungarieĭ. Înţelepciunea, dreptatea şi blândeaţa Măĭestăţiĭ Sale a planatŭ totŭ-dea-una de-asupra milioanelor de supuşĭ, eară ĭubirea şĭ mulţămirea supuşilor îĭ decoreadă astă-dĭ coroana ca nisce petre nestimate. Bunĕtăţile diverse, ce s'aŭ rĕvărsatŭ în decursul acestuĭ rĕstimpŭ din vieaţa scumpuluĭ nostru împĕratŭ asupra împĕrăţieĭ în genere şi asupra Archidieceĭ noastre în parte, sûntŭ desfăşurate în terminĭ elocinţĭ în epistola I. P. S. Sale Archiepiscopuluĭ şi Mitropolituluĭ nostru trămisă în Archidiecesă din incidintele acestuĭ ĭubileŭ. Ḍiua însa-şĭ a fostŭ accentuată la noĭ cu aceea, ca în toate bisericele noastre ortodoxe s'a celebratŭ în modŭ solemnŭ s. liturgiă cu doxologia şi rugăciunea pentru îndelunga vieaţă şi deplina sănĕtate a Măĭestăţiĭ Sale şi cu aceea, ca prea Venerabilul Consistoriŭ in înţelesul dorinţelor Măĭestăţiĭ Sale a hotărîtŭ unanimŭ, ca p e n t r u e t e r n i s a r e a eĭ să se înfiinţede din mijloacele fondului nostru relegĭunariŭ ŭă ş c o a l ă p e n t r u c r e s c e r e a f e t i ţ e l o r o r t o d o x e.

Cu rĕspunsŭ la toate manifestările de credinţă şi de alipire din împĕrăţiă Măĭestatea Sa împĕratul a bine-voitŭ a îndreptă în aceea-şĭ ḍi din Miramare la ministrul-preşedinte contele Taaffe acestŭ autografŭ:

„Dorinţa mea erá a lăsá să treacu aniversarea de 40 de anĭ aĭ suiriĭ Mele pe tronŭ fără sĕrbare publică, a vedé evitându-se toată pompa sĕrbătorească şi toate înscenările îmbinate cu spese şi a mĕ bucurá, în locŭ de nisce manifestărĭ de felĭal acestora, de alipirea popoarelor Mele loĭale la operele amoriĭ vecinuluĭ, la ajutorarea sĕrmanilor şi nevoieşilor.

Manifestarea dorinţeĭ Mele a fostŭ de ajunsŭ să provace unŭ şirŭ neterminatŭ de diverse acte de bine-facere, de fundăciunĭ uma-

nitarie și dedicăciuni patriotice, cari Mi-sŭ inimei Mele omagiul celŭ mai bine-venitŭ și cari vor face, ca diua comemorativă a suirii Mele pe tronŭ să fiă punctul de mânecare pentru bine-cuvêntări bogate, alŭ cărora efeptŭ se va simți âncă în viitoriul celŭ mai depărtatŭ.

Pentru amoarea și credința, ce Mi-a fostŭ manifestată astŭ-felĭŭ, a popoarelor Mele, cari Eŭ din partea Mea le cuprindŭ pe toate cu asemene amoare, esprimŭ represêntanților țerelor, districtelor și comunelor, câtŭ și respectivelor corporăciuni, iustitute, reuniuni și persoanelor particularie, tuturor împreună și fiă-căruia în parte, din inimă adûncŭ mișcată mulțamita Mea împĕrătească·

Intr'una amintescŭ, respicându-Mi din noŭ recunoscința cea mai deplină, de espositiunile strălucite, cari M'aŭ împlutŭ de mândriă voioasă, înfățișându ele progresele puternice în sciință și arte, industriă și agricultură în decursul acelor 40 de ani ai Domniei Mele.

Eŭ te însărcinedŭ, aceasta să o faci cunoscută în publicŭ."

ÎNSCIINȚĂRI.

„Biserica Ortodocsă Română", Revistă periodică eclesiastică, ese în Bucuresci în făscioarie lunarie. Prețul abonamêntului pe anŭ este 12 lei; pentru străinĕtate se calculeadă portul în plus. Abonămintele se facŭ numai pe anŭ.

„Biserica și Scoala", foaiă bisericească, scolastică, literarĭă și economică; ese în Aradŭ ŭă-dată pe sĕptĕmână: Duminica. Prețul abonamêntului este pentru Austro-Ungaria pe anŭ 5 fl., pe jumĕtate de anŭ 2 fl. 50 cr.; pentru România și străinĕtate pe anŭ 14 franci, pe jumĕtate de anŭ 7 franci.

„Foaia Diecesană", organŭ alŭ eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului; apare în Caransebeșŭ ŭă-dată pe sĕptĕmână: Dumineca. Prețul abonamêntului pe anŭ 5 fl., pe jumĕtate de anŭ 2 fl. 50 cr.; pentru România și străinĕtate pe anŭ 14 franci, pe jumĕtate de anŭ 7 franci.

„Scoala și Familia", foaiă pentru părinți și invĕțători; ese în Brașovŭ în făscioare; prețul abonamêntului pe anŭ 2 fl., pe jumĕtate de anŭ 1 fl.; pentru străinĕtate și România pe anŭ 6 franci, pe jumĕtate de anŭ 3 franci.

Fiindŭ foaia aceasta foarte instructivă, o recomândămŭ cu deosebire domnilor învĕțători.

Icoane în formatŭ-Cabinetŭ și în jumĕtate de formatŭ-Cabinetŭ după ritul strînsŭ ortodocsŭ, desemnate de pictorul E. Bucevschi și tipărite în tipografia archipiscopală pe hârtiă albă și colorită se potŭ căpĕtá âncă în luna aceasta dela tipografiă.

În formatŭ cabinetŭ unŭ esĕmplariŭ 5 cr., în jumĕtate de formatŭ cabinetŭ 2 cr. Seria primă conține: 1. Christosŭ; 2. Maĭca Domnuluĭ cu copilul Christosŭ; 3. Sântul Nicolaĭŭ; 4. Sântul Ioanŭ Noŭ dela Suceavă.

Cu edarea icoanelor acestoră se rĕspunde dorinței generale de a avé icoane eftine pentru folosul poporăciunii rurale.

„СТРАННИКЪ“ на 1889 г. (девятый годъ изданія подъ новою Редакціей). Журналъ выходитъ ежемѣсячно, книгами отъ 10 до 12 и болѣе листовъ. Подписная цѣна: съ пересылкою въ Россіи и доставкою въ С.-Петербургѣ шесть рублей; съ пересылкою за границу восемь рублей. Адресоваться: въ редакцію журнала „Странникъ“, въ С.-Петербургѣ (Невскій пр., д. Нр. 167). Редакторы-издатели: А. Васильковъ. — А. Пономаревъ.

„ЦЕРКОВНЫЙ ВѢСТНИКЪ“ и христіянское чтеніе (съ толкованіями на Ветхій Завѣтъ) „Церк. Вѣстн.“ и Христ. Чт.“ съ „Толкованіями“ составятъ въ годъ около двухсотъ пятидесяти пяти (255) печатныхъ листовъ („Церк. Вѣстн.“ до 140 л. и „Христ. Чтен.“ до 115 л.). — Годовая цѣна въ Россіи: за оба журкала 7 р. съ пересылкою; отдѣльно за „Церковный Вѣстникъ“ 5 р. за „Христіанское Чтеніе“ съ „Толкованіями“ 5 р. За границей, для всѣхъ мѣстъ; за оба журнала 9 р. за каждый отдѣльно 7 р.

„ИСТИНА,“ листъ за богословску науку и пастирску практику, налази концем сваког мiесеца у свескама од три табака. Циiена iе за Аустро-Угарску годишньe 4 зл., за пола годиньe 2 зл. Задар. Далмаціа.

Redactoriŭ primariŭ responsabilŭ
Protopresviterul
Artemiŭ Berariŭ.

Redactoriŭ alŭ doile [illegible] textul slav.-rusescŭ
Profesoriŭ de cântarea corală
Isidoru Vorobchievici.

Administrătoriŭ și editoriŭ: Archipresviterul catedral
Georgiŭ de Reus.

Tipografia archiepiscopală Cernăuți. — Staţiunea telefonică Nr. 47.

Episcopiat Arad
Lei 190
Nr. 977

150/190 / 4344/94